NAZIONALE
12
32 R
18
BIBLIOTECA VITT. EMANUELE

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
55
7 E
4 M
ROMA

14-32. g. 8

[illegible]

Ad usum fr. [illegible]

THOMÆ
DEL BENE
CLERICI REGVLARIS
S. THEOLOGIÆ PROFESSORIS,

DE

Comitiis, ſeu Parlamentis,

Ac incidenter, & Corollariè de aliis moralibus materiis, præcipuè de Eccleſiaſtica Immunitate

DVBITATIONES MORALES.

LVGDVNI,
Sumptibus NEMESII TRICHET.

M. DC. XLIIII.

SANCTISSIMO PATRI, A C DOMINO NOSTRO

VRBANO VIII.

PONT. OPT. MAX.

VERITATEM, *quam* ἀλήθειαν *Græci* Plato in
dixère, & diuinam Plato interpretatur Cratylo.
lationem, BEATISSIME PATER, *his præterea laudibus extulère Veteres: vt ea* neque quidquam maius Homo accipere, neque dignius dari hominibus poſſit. *Pythagoras quoque ita cum Hominibus gratulatur: Et quod* Ælian. lib. 12. c. 59.
veritatem amplecti poſſent, eámque aliis, dum inſinuant, beneficare, ἀληθεύειν καὶ εὐεργετεῖν. *Ergo ſapienter admodum aduerſus Romanæ eloquentiæ Parentem Lactantius:* Nimium Socratis carcerem times; ideó- Lactant. lib. 2. c. 3.
que veritatis patrocinium ſuſcipere non audes; Quid profuit vidiſſe te veritatem, quam nec defenſurus eſſes, nec ſecuturus? *veluti indignum eſſe ea luce perfundi*

hominem, qui agnitam, vel ab aliis productam, non ipſe in commune proferret, & in ea tutanda non omnia ſubiret diſcrimina. Verùm ne eamdem accuſationem incurrerem, BEATISSIME PATER, *qui dum minimè inutilis Eccleſiæ filius audiri cupio; Túque nobis in ea aſſerenda ſanctiſſimè prais; ſi quæ* De Comitiis, & Parlamentis, tum de Donatiuis, ac Tributis; *mox etiam* de Eccleſiæ Immunitate *ex animi ſententia conieci aliquando, ac tandem exſcribere exorſus ſum, non publicæ luci darem, & vſque ad ſanguinis, vitæque prodigium defenderem? Planè in his Diſputationibus commentandis, quas* SANCTITATI VESTRÆ *humillimus*

Galat. c. 1. *offero, quemadmodum* nec carnem reſpexi, aut ſanguinem, *ita omni animi auſu, nec hominum vultus timui;*

Ezech. c. 3. & qui dedit faciem meam valentiorem faciebus eorum, *etiam animum & ſpem addidit, operæ pretium me facturum, ſi quæ dum viuerem faſſus ſum, etiam mortuus loquerer, & haud ignauus cinis, è voluminibus docerem, quæ interritus mundi Principibus coram aſſerere non ſum veritus: ſi*

Hor. l. 3. od. 2. Dulce, & decorum eſt pro Patria mori,

Quid pro Eccleſia, ipſáque Iuſtitiâ & veritate? Interim bonum mihi ſit pro illa defendenda ἀπόλιδα *eſſe; quamquam nec me* ἀπόλιδα *eſſe, ſentiam, qui ad Sanctiſſimi Eccleſiæ totius Parentis pedes prouolutus, ijs benignitatis radiis excipior, foueórque, vt iam, & ſteriles tranſmiſiſſe annos reliquos putem, & hanc mihi primam*

illuxiſſe

illuxiſſe diem; hanc vitæ limina aperuiſſe, quæ & beatiſsimus pedibus ſiſti merui, cernuoque animum, vireſque reſumere contigit; & voces audire; & collatis etiam honoribus frui.

Pepererit fortè alibi aduerſum me odium veritas; At hæc, quemadmodum Cyrenenſis loquitur, vt ciuitate nulla indiget, *cui cælum ſcatebra, & fons, in me verò in id Oceanum allabitur, vbi & fidei Pater, & cæli interpres; cui diuinum illud præ hominibus cunctis concreditum munus, Orthodoxæ ſapientiæ, & ſincerioris doctrinæ vindicem agere, & aſſertorem; cuius vnius eſt aduerſus omnes Catholicæ veritatis hoſtes, & Inferorum portas ſtare, & Eccleſiæ filijs lucem, aurámque puriorem impertiri, collatam tueri. Valeas* BEATISSIME PATER, *iterúmque valeas, & qui Petri veſtigia ſequeris, perenni Eccleſiæ bono etiam annos ſupera. Romæ, Kalendis Iunij, Anno Chriſti Domini M. DC. XLIII.* Syneſ. de Regno.

BEATITVDINIS VESTRÆ

Humillimus Seruus

THOMAS DEL BENE
Clericus Regularis.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

PRODIT, atque vtinam in Dei honorem, tuúmque bonum, Lector humaniſſime, labor hic meus, in quo de Parlamentis, de Tributis, de Donatiuis ea digeſſi, quæ aliquã poſſent lucem afferre Confeſſariis, non modò & iis, qui curam animarum gerunt, ſed Conſiliariis viris, ac Senatoribus, & Rerum publicarum, Regnorúmque Adminiſtris, quorum ſunt Terræ Cardines, & qui poſt Reges, ſupremóſque Principes Orbem portant. Rem cœpi ſuis difficultatibus aſperam, periculis refertam, odiis non infœcundam; verum ſi quiſque noſtrûm Angelus Domini exercituum eſt, & noſtrum eſt, qui ſacerdotio in Domo Dei fungimur, ſcientiam cuſtodire quidem, non opprimere, omnem aleam ſubire libuit, nec in re, in qua ſic procliue, pronúmque errare eſt, *verebor*, vt cum Sidonio loquar, *ſub veritatis inuidia cauſam prodere veritatis*, cuius præſertim, vt Plato inquit, dulcedinem ſola non guſtat Auaritia Nec diſcrimina, quæ in ea tuenda, adſtruendaque, & quæ aliquando paſſus ſum, me timidiorem, niſi etiam fortiorem reddidère. Hæc mens, & ſcribendi occaſio, & finis: Methodus eiuſmodi eſt; nè lectorem meum quæſtionum multitudine obruerem, controuerſias quaſlibet ad ſua Principia, & veluti Dignitates reuocaui. Quo longè minor erit in tanta rerum varietate legentium labor, fortè maior vtilitas, ac fructus de mari ac flumine ſic Comicorum Pater,

Viam qui neſcit quâ deueniat ad mare
Eam oportet fluuium ſumere comitem ſibi.

Ad veritatem in ingenti planè huius temporis ſcripturientium multitudine, ac ſententiarum, & opinionum varietate etiam id potiſſimum præſtat hæc via, vt citiùs ac longè maiori compendio, minori anfractu illuc lector perueniat, quò aliter fortaſsè nunquam hæc habui, de quibus in ipſo operis veſtibulo Te admonerem, Amice Lector, tu vigilias, laboréſque tuo bono, magnóque animo ſuſceptos æqui bonique conſulas, & valeas.

APPRO

APPROBATIONES.

MOrales Dubitationes de Parlamentis à P.D. Thoma del Bene S.Theologiæ Profeſſore noſtræ Congregationis, ex commiſſione Reuerendiſſimi P.D.Stephani Medices eiuſdem noſtræ Cõgregationis Generalis expendimus, & non ſolùm Catholicæ fidei, & bonis moribus conſentire atteſtamur, ſed etiam in ipſis eruditionem, facilitatem, & doctrinæ ſoliditatem agnoſcimus, & ideò publica luce pro communi vtilitate dignas ducimus. Datum Romæ in Ædib. S.Andreæ de Valle V.Id.Iulij Anno MDCXLII.

D. THOMAS DE AFFLICTIS Sacræ Theologiæ Profeſſor, Clericus Regularis.

D. ZACHARIAS PASQVALIGVS Sacræ Theologiæ Profeſſoris, Clericus Regularis.

D. STEPHANVS GVARADA S.Theologiæ Profeſſ. Cler. Reg.

A. L. P. D. THOMASSO AFFLICTO che faccia gratia de dare il ſuo giudicio a quel opera, 12. Decemb. 1642.

F. REGINALDVS LVCARINVS S.Palatij Magiſter.

D. Stephanus Medices Præpoſitus Generalis Congregationis Clericorum Regularium.

HOc opus inſcriptum (*Morales Dubitationes de Parlamentis*) *à R.P. D.Thoma del Bene S.T.P. noſtræ Congregationis* compoſitum, & iuxta præfixam aſſertionem à PP. quibus id commiſimus, approbatum, vt typis mandetur, quoad nos ſpectat, facultatem concedimus; In quorum fidem præſentes litteras manu propriâ ſubſcripſimus, & ſolito noſtro Sigillo firmauimus. Venetiis die XVIII. Iulij M.DC.XLII.

D. STEPHANVS MEDICES Præpoſitus Generalis Congregationis Cler. Reg.

D. IO. BAPTISTA LANFRANCH Secretarius.

EX

EX commiſſione Reuerendiſſimi P. Reginaldi Lucarini Magiſtri Sacri Palatij diligenter perlegi Dubitationes de Parlamentis P. D. Thomæ del Bene Congregationis Clericorum Regularium, & nihil in illis reperi, quod ſanæ doctrinæ, & bonis moribus aduerſetur; in quibus res difficiles magna facilitate explicantur; gratas propterea, & vtiliſſimas Theologię Moralis ſtudioſis fore cenſeo, & ideo in lucem edi poſſe iudico. Datum Romæ domi S. Andreæ de Valle, die 18. Decembris 1642.

D. THOMAS DE AFFLICTIS Clericus Regularis, Sacræ Theologiæ Profeſſor.

Imprimatur. F. REGINALDVS LVCARINVS Sacri Palatij Apoſtolici Magiſter.

INDEX

INDEX DVBITATIONVM.

Dubitatio I. VN conuocare Parlamentum generale ſpectet ad Regem. pag. 1

Sect. I. Proponitur Dubitationis Reſolutio. ibid.

Sect. II. Proponitur circa Dubitationis reſolutionem poſitam Aduertendũ. 2

Dubit. II. An, ſi Rex in Parlamenti conuocatione atteſtetur, quod ſit in neceſſitate ad ſubueniendum ſibi, vel bono communi, credendum ei ſit in dubio à Parlamentariis, & Conſiliariis. 3

Sect. I. Proponitur Dubit. Reſolutio. ibid.

Sect. II. Proponuntur & ſoluuntur difficultates contra Dubitationis reſolutionem poſitam. 6

Dubit III. An ſi Rex aliunde poteſt neceſſitati ſuæ, vel Regni ſubuenire, v. g. ſtatum ſuum reſtringendo, &c. donatiuum, ſeu tributum à Vaſſallis petere poſſit. 7

Sect. I. Proponitur Dubit. Reſolutio. ibid.

Sect. II Proponuntur & ſoluuntur Difficultates contra Dubitationis Reſolutionem poſitam. 10

Dubit IV. An ſi Rex aliunde poteſt neceſſitati ſuæ, & Regni ſubuenire; v. g. cõtractus, (quos cum læſione graui, vt cum alagiis, vel alio modo, &c. contraxit) ad limites iuſtitiæ reducendo donatiuum, vel tributum à vaſſallis petere poſſit. 12

Sect. I. Proponitur Dubit. Reſolutio. ibid.

Sect. II. Proponuntur Aduertenda quædam contra Dubitationis reſolutionem poſitam. 14

Sect. III. Proponitur contra Dubitationis reſolutionem poſitam prima difficultas, eiuſque prima ſolutio. pag. 15

Sect. IV. Proponitur eiuſdem primæ difficultatis poſitæ ſecunda ſolutio. 17

Sect. V. Proponitur ex ſolutione II. primæ difficultatis poſita Corollariũ I. ibid.

Sect. VI. Proponitur Corollar. II. ibid.

Sect. VII. Proponitur Corollar. III. 18

Sect. VIII. Proponitur Corollar. IV. 19

Sect. IX. Proponitur Corollarium V. ibid.

Sect. X. Proponitur Corollar. VI. 21

Sect. XI. Proponitur Corollar. VII. ibid.

Sect. XII. Proponitur Corollarij VII. Prima Ampliatio. 22

Sect. XIII. Proponitur Corollarij VII. Secunda Ampliatio. ibid.

Sect. XIV. Proponitur Corollarij VII. Tertia Ampliatio, 23

Sect. XV. Proponitur Corollarij VII. Quarta Ampliatio. 24

Sect. XVI. Proponitur Quartæ Ampliationis quoad primam partem probatio. ibid.

Sect. XVII. Proponitur Quartæ Ampliationis quoad ſecundam partem probatio. 26

Sect. XVIII. Proponitur Quartæ Ampliationis quoad tertiam partem probatio. ibid.

Sect. XIX. Proponitur Quartæ Ampliationis quoad quartam probatio. 28

Subſect. I. Proponitur Subcorollar. I. 29

Subſect. II. Proponitur Subcorollar. II. 31

Subſect. III. Proponuntur, & ſoluũtur difficultates in oppoſitum. 32

Subſect. IV. Proponitur petitio, eiuſque reſolutio. 39

Subſect. V. Proponitur Subcoroll. III. 44

Subſect. VI. Proponitur Subcoroll. IV. 47

Subſectio VII. *Proponitur Subcorollarium V.* pag.48
Subſect. VIII. *Proponitur Subcorollarium VI.* pag.50
Subſect. IX. *Proponitur Subcorollarium VII.* 52
Subſect. X. *Proponitur Subcoroll. VIII.* 53
Subſect XI. *Proponitur Subcoroll. IX.* 54
Subſect, XII. *Proponitur Subcorollar. X. ibid.*
Subſect. XIII *Proponitur Subcorollarium XI.* 55
Subſect XIV. *Proponitur Subcorollarium XII.* 57
Subſect. XV. *Proponitur Subcorollarium XIII.* 58
Subſect. XVI. *Proponitur Subcorollarium XIV.* 59
Subſect. XVII. *Proponitur Subcorollarium XV. ibid.*
Subſect. XVIII. *Proponitur Subcorollarium XVI.* 61
Subſect. XIX *Proponitur Subcorollarium XVII. ibid.*
Subſect. XX. *Proponitur Subcorollarium XVIII. ibid.*
Subſect. XXI. *Proponitur Subcorollarium XIX.* 63
Subſect. XXII. *Proponitur Subcorollarium XX.* 64
Subſect. XXIII. *Proponitur Subcorollarium XXI.* 65
Subſect. XXIV. *Proponitur Subcorollarium XXII. ibid.*
Subſect. XXV. *Proponitur Subcorollarium XXIII. ibid.*
Subſect. XXVI. *Proponitur circa dicta Aduertendum.* 67
Subſect. XXVII. *Proponuntur, & ſoluuntur circa Subcorollarium præcedens difficultates quædam.* 67
Subſect. XXVIII. *Proponitur circa dicta in Subſectione præcedenti Aduertendum.* 68
Subſect. XXIX. *Proponuntur exceptiones quædam.* 69
Subſect. XXX. *Proponitur & explicatur primum exemplum cum primo Corollario.* 70
Corollarium II. ibid.
Corollarium III. 71
Corollarium IV. 74
Corollarium V. ibid.
Subſect. XXXI. *Proponitur & explicatur ſecundum exemplum cum multorum caſuum ſolutione.* 75
Aduertendum I. cum multis Corollariis. 76
Corollarium I. ibid.
Corollarium II. 77
Appēdix ad ea, quæ ſuprà dicebātur. 80
Corollarium III. 81
Corollarium IV. 82
Corollarium V. 83
Aduertendum II. cum multis Corollariis. 84
Corollarium I. ibid.
Corollarium II. ibid.
Corollarium III. ibid.
Corollarium IV. 85
Corollarium V. ibid.
Corollarium VI. ibid.
Corollarium VII. ibid.
Ex Corollario VII. Subcorollarium I. 86
Subcorollarium II. 87
Subcorollarium III. 88
Subcorollarium IV. 90
Subcorollarium V. 91
Subcorollarium VI. 93
Appēdix ad ea, quæ ſuprà dicebātur. 94
Subcorollarium VII. 96
Subcorollarium VIII. ibid.
Ex Subcorollario VIII. Caſus I. 98
Caſus II. ibid.
Caſus III. 101
Caſus IV. 102
Appendix ad ea quæ ſuprà dicebantur in Subcorollario VIII. 104

Subcorollarium IX. pag.106
Appendix ad ea, quæ ſuprà dicebantur. pag.107
Subcorollarium X. 109
Aduertendum III. 110
Aduertendum IV. 111
Aduertendum V. ibid.
Subſect. XXXII. Proponuntur ſecundi exempli poſiti Corollaria. 112
Corollarium I. ibid.
Corollarium II. ibid.
Corollarij ſecundi Subcorollar. I. ibid.
Ex Subcorollario primo Caſus I. 114
Caſus II. ibid.
Caſus III. ibid.
Caſus IV. ibid.
Caſus V. 115
Caſus VI. 116
Caſus VII. ibid.
Caſus VIII. ibid.
Caſus IX. 117
Caſus X. 118
Caſus XI. ibid.
Appendix ad ea quæ ſuprà dicebantur. 120
Corollarij ſecundi Subcorollarium II. 122
Corollarium III. ibid.
Corollarium IV. ibid.
Corollarium V. 125
Appendix ad ea quæ ſuprà dicebantur. 127
Corollarium VI. 128
Petitio vnica, eiuſque Reſolutio. 133
Aduertenda quædam. 135
Appendix ad ea, quæ ſuprà dicebantur. 138
Subſect. XXXIII. Proponitur & explicatur tertium exemplum cum multis Corollariis. 139
Corollarium I. 140
Corollarium II. 141
Corollarium III. ibid.
Corollarium IV. ibid.
Corollarium V. ibid.
Corollarium VI. 142
Corollarium VII. ibid.
Corollarium VIII. 143
Corollarium IX. ibid.
Corollarium X. 144
Subſect. XXXIV. Proponuntur circa tertiũ exẽplũ poſitũ Aduertenda quædã. 144
Subſect. XXXV. Proponitur & explicatur quartum exemplum. 148
Ad ea quæ dicebantur Addendum I. 150
Addendum II. 151
Addendum III. ibid.
Addendum IV. ibid.
Addendum V. 152
Addendum VI. ibid.
Addendum VII. ibid.
Addendum VIII. 153
Addendum IX. 154
Aduertenda quædam. 156
Appendix ad ea quæ ſuprà dicebãtur. 158
Subſect. XXXVI. Proponitur circa dicta in exemplis poſitis prima difficultas, eiuſque ſolutio. 162
Subſect. XXXVII Proponitur ſecunda difficultas, eiuſque ſolutio. 166
Subſect. XXVIII. Proponitur Subcorollarium principale XXIV. 170
Subſect. XXXIX. Proponitur Subcorollarium XXV. 174
Sect. XX. Proponitur quartæ Ampliationis quoad quintã partem probatio. 177
Subſect. I. Proponuntur ex præcedenti doctrina Corollaria quædam. 178
Subſect. II. Proponuntur doctrinæ limitationes quædam. 181
Sectio XXI. Proponitur Corollar. VIII. 184
Subſect. I. Proponitur Subcorollar. I. 187
Subſect. II. Proponitur Subcorollarium II. 188
Subſect. III. Proponitur Subcorollarium III. 189
Subſect. IV. Proponitur Subcorollarium IV. 190

Subſect.V. *Proponitur Subcorollarium V.* ibid.
Subſect V I. *Proponitur Subcorollarium VI.* 191
Subſect.VII. *Proponitur Subcorollarium VII.* 192
Subſect.VIII. *Proponitur Subcorollarium VIII.* 194
Subſect.I X. *Proponitur Subcorollarium I X.* 196
Subſect.X. *Proponitur Subcorollarium X.* 197
Subſect.X I. *Proponitur Subcorollarium X I.* ibid.
Subſect.XII. *Proponitur Subcorollarium XII.* 198
Sectio XXII. *Proponitur Corollarium I X.* 202
Sect. XXIII. *Proponitur circa dicta difficultas cum eius ſolutione.* ibid.
Sect. X X I V. *Proponitur Corollarium X. cum multis caſibus.* 205
Sect.XXV. *Proponitur Corollar.XI.* 207
Subſect. I. *Proponuntur circa Corollarium XI. Aduertenda quaedam.* 209
Subſect II. *Proponitur Subcorollarium I.* 210
Subſect I I I. *Proponitur Subcorollarium I I. cum multis caſibus.* 211
Subſect.I V *Proponitur Subcorollarium III.* 214
Subſect.V *Proponitur Subcorol.I V.* ibid.
Sect. X X VI. *Proponitur eiuſdem primae difficultatis poſitae III.ſolutio.* 215
Sect.XXVII. *Proponitur contra eamdem Dubitationis reſolutionem in principio poſitam II. difficultas, eiuſque ſolutio.* 216
Subſect.I. *Proponitur ex dictis Corollarium I.* 218
Subſect.II. *Proponitur Corollar.I I.* 223
Subſect.III. *Proponitur Corollarium III.* 224 224
Subſect. I V. *Proponitur circa Aduertendum I. cum ſolutione multorum caſuum.* ibid.
Subſect. V. *Proponitur Aduertendum II. cum ſolutione aliorum Caſuum.* 226
Sect. X V I I I. *Proponitur tertia difficultas, eiuſque ſolutio.* 227
Sect. XXIX. *Proponitur quarta difficultas, eiuſque ſolutio.* ibid.
Dubit. V. *An Rex, vt ſubueniat ſuae, vel Regni neceſſitati, poſſit in bona conſcientia reducere contractus ad limites iuſtitiae non ſolùm quos ipſe cum mercatoribus contraxit cum alagus, & laeſione magna ipſius, ſed etiam quos ſimiliter contraxerunt ipſius incerti, & ignoti Vaſſalli; & ſic exigere à Mercatoribus non ſolùm id, in quo ipſe laeſus eſt ab illis, ſed etiam id, in quo ipſius incerti, & ignoti Vaſſalli laeſi ſunt ab iiſdē.* 228
Sectio I. *Proponitur Dubitationis reſolutio.* ibid.
Sect.I I. *Proponitur Appendix ad dicta in ſectione praecedenti.* 231
Sect. III. *Proponuntur circa dicta in Appendice praecedenti Aduertenda quaedam.* 232
Dubit. V I. *An ſi Vaſſalli laeſi à Mercatoribus, ſint noti, & certi, poſſit Rex in bona conſcientia ad finem, vt ſubueniat ſuae, vel Regni neceſſitati facere idem, quod ſuprà dicebam in Dubitatione praecedenti.* 233
Sect.I. *Proponitur Dubitat.Reſolutio.* ibid.
Sect.II. *Proponitur Appendix ad dicta in Sectione praecedenti.* 235
Sect.III. *Proponitur difficultas circa dicta in Appendice praecedenti.* ibid.
Sect. IV. *Proponitur primum dictum pro difficultatis ſolutione.* ibid.
Sect.V. *Proponuntur circa dictum poſitum Aduertenda quaedam.* 238
Sect.VI. *Proponitur ſecundum dictum.* 239
Sect.VII. *Proponitur tertium dictum.* ibid.

Sect.VIII *Proponitur quartum dictum.* 240

Dub.VII. *An ſi Rex aliunde poteſt ſuæ,& Regni neceſſitati ſubuenire, gratias, & penſiones, etiam ex cauſa remunerationis aliquibus aſſignatas, diminuendo, vel etiam ſuſpendendo donatiuum, ſeu tributum à Vaſſallis petere poſſit in caſu, quod Vaſſalli, & Vniuerſitates ſunt multum grauatæ.* 241

Sect I. *Proponitur Dubitationis Reſolutio.* ibid.

Sect. II. *Proponitur tertia & quarta Ratio.* 242

Sect. III. *Proponitur quinta & ſexta Ratio.* 244

Sect IV *Proponitur ſeptima Ratio.* 245

Dubit. VIII. *An ſi Rex non poteſt aliunde ſuæ, & Regni neceſſitati ſubuenire modo aliquo ex dictis in dubitationibus antecedentibus, donatiuum, vel tributum à Vaſſallis petere poſſit.* 246

Sect. I. *Proponitur dubitationis Reſolutio.* ibid.

Sect. II *Proponuntur ad dubitationis reſolutionem poſitam quædam requiſita.* 247

Sect. III. *Proponitur circa donatiui, vel tributi exactorem difficultas, eiuſque ſolutio.* 248

Sect. IV. *Proponitur ad dubitationis reſolutionem ſuprà poſitam Addendum I.* 250

Sect. V *Proponitur Addendum II.* ibid.

Sect VI. *Proponitur Addendum III.* 252

Sect. VII. *Proponitur Addendum IV.* ibid.

Sect. VIII. *Proponitur Addendum V.* 253

Dubit. IX. *An ſi Rex non poteſt aliunde ſuæ & Regni neceſſitati ſubuenire, ex eo, quod ſua culpa, v.g. ludis, conuiuiis, profuſis largitionibus, bellis inconſultis, & temerè geſtis, ac tandem expenſis inutilibus, ſiue priuatis, ſiue etiam publicis, erarium exhauſerit, & in egeſtatem inciderit, donatiuum, vel tributum à Vaſſallis petere poſſit.* 253

Sect. I. *Proponitur Dubitationis Reſolutio.* ibid.

Sect. II. *Proponuntur ad Dubitationis reſolutionem poſitam requiſita quædam.* 254

Dubit. X. *An Rex, ſi non poteſt aliunde Regni neceſſitati ſubuenire, etiam ex eo, quod culpa ſua, vt ludis, conuiuiis, &c. in egeſtatem inciderit, poſſit à Vaſſallis mutuum exigere, vel ius debitas ſolutiones differre.* 255

Sect. I. *Proponitur dubitationis reſolutio.* ibid.

Sect. II. *Proponuntur circa dubitationis reſolutionem poſitam requiſita quædam.* 257

Dubit. XI. *An aſſignare certam ſummam pecuniæ pro ſuſtentatione Regis, vel pro regimine & defenſione Regni neceſſariam, ſpectet ad Regem, ita vt in eius arbitrio poſitum ſit, an ſpectet potius ad Parlamentum.* 258

Sect. I. *Proponitur Dubitationis Reſolutio.* ibid.

Sect. II. *Proponuntur circa Dubitationis reſolutionem poſitam Aduertenda quædam.* 259

Dubit. XII. *An ſi iam eſſet aſſignata certa ſumma pecuniæ pro ſuſtentatione Regis, & regimine, ac defenſione Regni neceſſaria, ex pacto inter ipſum & Regnum inito; poſſit Rex aliqua iuſta cauſa de nouo adueniente nouum tributum, ſeu donatiuum petere, vel antiquum augere pro defenſione eiuſdem Regni, vel pro ſuſtentatione ſtatus ſui.* 260

Sect I. *Proponitur Dubit. reſolutio.* ibid.

Sect. II. *Proponuntur & ſoluuntur difficultates contra Dubitationis reſolutionem poſitam.* 261

Dubit. XIII. *An ſi iam aſſignata ex pacto inter Regnum & Regem inito certa pecuniæ ſumma pro Regno, & ſuſtentatione Regis neceſſaria, culpa propria Rex, Patrimonium Regium exhauriendo, in egeſtatem inciderit, poſſit de nouo ex noua cauſa iuſta adueniente, tributum, ſeu donatiuum à Vaſſallis petere, aut antiquum augere.* 262

Dubit. XIV. *An poſſit Rex propter bella, & ſumptus, quos ſuſtinet in vno Regno, grauare cætera Regna quæ habet, petendo ab his donatiuum & tributum.* 264

Dubit. XV. *An Rex cùm poſſit propter bella & ſumptus, quos ſuſtinet in vno Regno, grauare alia Regna quæ habet, poſſit etiam grauare Regnum Neapolis, petendo ab hoc donatiuum, ſeu tributum.* 265

Sect. I. *Proponitur Dubitationis reſolutio.* ibid.

Sect. II. *Proponuntur & ſoluuntur difficultates contra dubitationis reſolutionem poſitam.* 268

Dubit. XVI. *An Rex, cũ poſſit propter bella & ſumptus, quos ſuſtinet in vno Regno, grauare alia Regna, poſſit etiam grauare Regnum Siciliæ, petendo ab illo donatiuum & tributum.* 269

Dubit. XVII. *An poſſit Rex (præciſo iure municipali) ex iuſta & rationabili cauſa imponere tributum in Regno ſine conſenſu Regni ſeu non conuocato Regno per Procuratores, & ſic illis non conſentientibus, & acceptantibus tributum.* 270

Sect. I *Proponitur dubitationis reſol.* ibid.

Sect. II. *Proponuntur & reſoluuntur difficultates in oppoſitum.* 272

Dubit. XVIII. *An ſi adſit iuſta cauſa præbendi donatiuum, vel tributum, & Vaſſalli, vel Parlamentarij præbere recuſent, poſſit Rex, vel etiam Prorex per vim & metum illud ab iis extorquere.* 273.

Dubit. XIX. *An ſi adſit iuſta cauſa præbendi donatiuum, vel tributum, & Parlamentarij dare illud recuſent, prætextu pacti, vel priuilegij alicuius à Rege obtenti, poſſit Rex, vel etiam Prorex, his non obſtantibus, per vim & metum tributum ab illis extorquere.* 274

Sect. I. *Proponitur Dubit. reſolutio.* ibid.

Sect. II. *Proponuntur, & ſoluuntur difficultates in oppoſitum.* 276

Dubit. XX. *An ſi adſit iuſta cauſa præbendi donatiuum, vel tributum, & populares onus talis tributi ſuſtinere nõ poſſint poſſit Rex Regni Barones ad aliquid grauare.* 276.

Dubit. XXI. *An poſſit Rex grauare etiam exteros.* 277

Sect. I. *Proponitur Dubit. Reſolutio.* ibid.

Sect. II. *Proponũtur circa Dubitationis reſolutionem poſitam Aduertenda quædam.* 278

Dubit. XXII. *An poſſit Rex, vel etiam Prorex vocare Epiſcopos, & Eccleſiaſticos ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium.* 280

Dubit. XXIII. *An Rex, vel Prorex poſſit expellere à Regno Epiſcopos, vel Eccleſiaſticos, ſi propter aliquod publicum negotium ad Parlamentum vocati, venire noluerint.* 282

Sect. I. *Proponitur Dubitationis Reſolutio.* ibid.

Sect. II. *Proponuntur & ſoluuntur difficultates contra Dubitationis reſolutionem poſitam.* ibid.

Sect. III. *Proponuntur Addenda quædam.* 284

Dubit. XXIV. *An poſſit Rex grauare Eccleſiaſticos.* 285

Sect. I. *Proponitur Dubit. Reſolutio.* ibid.

Sect. II.

Sect.II. *Proponuntur & ſoluuntur difficultates contra dubitationis reſolutionem poſitam.* 286
Sect.III. *Proponitur Corollarium I.* 287
Sect.IV. *Proponitur Corollarium II.* 288
Sect.V. *Proponuntur exceptiones quadam.* 289
Sect.VI. *Proponitur Corollarium III.* 290
Dubit. XXV. *An Rex poſſit grauare Eccleſiaſticos quoad bona Patrimonialia.* 291
Sect I. *Proponitur Dubit. reſolutio.* ibid.
Sect. II. *Proponuntur & ſoluuntur difficultates contra Dubitationis reſolutionem poſitam.* 293
Dubit. XXVI. *An Rex poſſit grauare Eccleſiaſticos quoad ea quæ negotiantur.* 295
Sect.I. *Proponitur Dubitationis reſolutio.*
Sect.II. *Proponitur Corollarium.* 296
Sect.III. *Proponuntur circa ea, quæ diximus, Aduertenda quædam.* 299
Sect. IV. *Proponuntur & ſoluuntur difficultates contra vltimum Aduertendum poſitum.* 301
Dubit.XXVII. *An Rex poſſit grauare Eccleſiaſticos quoad ea quæ colligunt ex bonis ſuis Patrimonialibus, ſi illa aliò transferunt, vel transferri faciunt, ad finem, vt ibi carius vendant.* 303
Sect I. *Proponitur Dubit. reſolutio.* ibid.
Sect. II. *Proponitur contra Dubitationis reſolutionem poſitam prima difficultas, eiuſque ſolutio.* 304
Sect. III. *Proponitur ſecunda difficultas, eiuſque ſolutio.* 305
Sect.IV. *Proponitur tertia difficultas, eiuſque prima ſolutio.* 307
Subſect. I. *Proponitur prima probatio, quod Immunitas Eccleſiaſtica, ſeu Eccleſiaſticorũ à ſæcularium Principum iuriſdictione, tam quoad perſonas, quàm quoad bona exemptio, ſit de iure diuino.* 308
Subſect II. *Proponitur II. probatio.* ibid.
Subſect.III. *Proponitur III. probatio.* 309
Subſect.IV. *Proponitur IV. probatio.* 311
Sect.V *Proponitur eiuſdem III. difficultatis II. ſolutio.* 313
Subſect I *Proponitur ex II. ſolutione Corollarium I.* 315
Subſect.II. *Proponitur Corollar. II.* 316
Subſect.III. *Proponitur Corollar. III.* 317
Sect.VI. *Proponitur eiuſdem tertiæ difficultatis tertia ſolutio.* 318
Sect. VII. *Proponitur quarta difficultas, eiuſque ſolutio.* 319
Sect. VIII. *Proponitur quinta difficultas, eiuſque ſolutio.* 320
Subſect.I. *Proponitur Corollar. I.* 321
Subſect.II. *Proponitur Corollar. II.* 323
Subſect.III. *Proponuntur quatuor alia Corollaria.* 324
Sect.IX. *Proponitur ſexta difficultas, eiuſque ſolutio.* 325
Sect.X. *Proponitur ſeptima difficultas, & eius ſolutio.* 326
Sect. XI. *Proponitur octaua difficultas, eiuſque ſolutio.* 327
Proponitur Corollarium. 329
Sect.XII. *Proponitur nona difficultas, eiuſque ſolutio.* 330
Sect.XIII. *Proponitur decima difficultas, eiuſque ſolutio.* 331
Proponitur Aduertendum. 333
Sect.XIV. *Proponitur vndecima difficultas, eiuſque ſolutio.* 334
Dubit.XXVIII. *An Rex poſſit grauare Eccleſiaſticos, exigẽdo ab illis grauamẽ impoſitum ſuper bona eorum, antequam ad eoſdem perueniſſent, quæcumque bona Eccleſiaſticorum illa ſint.* 335
Sect. I. *Proponitur Dubitationis reſolutio.* ibid.
Sect. II. *Proponuntur, & reſoluuntur difficultates in oppoſitum.* 338

Dubit.

Dubit. XXIX. *An Rex poſſit grauare, ſeu collectare Eccleſiaſticos quãdo contributio facienda eſt æquè primario in vtilitatem Eccleſiaſticorum, & Laicorum.* 340

Dubit. XXX. *An poſſit Rex grauare Eccleſiaſticos indirectè ſaltem, directè ſcilicet grauando laicos, qui cum illis contrahunt.* 342

Sect. I. *Proponitur Dubitationis reſolutio.* ibid.

Sectio II. *Proponitur, & ſoluitur prima difficultas contra Dubitationis reſolutionem poſitam.* 346

Sectio III. *Proponitur, & ſoluitur ſecunda difficultas.* ibid.

Sectio IV. *Proponitur, & ſoluitur tertia difficultas.* 347

Sectio V. *Proponitur, & ſoluitur quarta difficultas.* 348

Sectio VI. *Proponitur, & ſoluitur quinta difficultas.* ibid.

Sectio VII. *Proponitur, & ſoluitur ſexta difficultas.* ibid.

Sect. VIII. *Proponitur, & ſoluitur ſeptima difficultas.* 349

Sect. IX. *Proponitur, & ſoluitur octaua difficultas.* ibid.

Sectio X. *Proponitur, & ſoluitur nona difficultas.* 350

Sectio XI. *Proponitur ex Dubitationis reſolutione poſita Corollarium primum.* 351

Sectio XII. *Proponitur Corollar. II.* ibid.

Sectio XIII. *Proponitur Corollarium III.* 352

Sect. XIV. *Proponitur Corollarium IV.* ibid.

Sect. XV. *Proponitur Corollarium V.* 353

Sect. XVI. *Proponitur Corollarium VI.* 354

Sect. XVII. *Proponitur Corollarium VII.* 355

Sect. XVIII. *Proponitur Corollarium VIII.* ibid.

Sect. XIX. *Proponitur Corollarium IX.* 357

Sect. XX. *Proponitur Corollarium X.* ibid.

Sectio XXI. *Proponitur Corollarium XI.* 358

Sectio XXII. *Proponitur Corollarium XII.* 359

Sectio XXIII. *Proponitur Corollarium XIII.* 360

Sectio XXIV. *Proponitur Corollarium XIV.* 361

DVBITA

DVBITATIONES MORALES

De Comitiis, ſeu Parlamentis, ac incidenter, & Corollariè de aliis moralibus materiis, præcipuè de Eccleſiaſtica Immunitate.

DVBITATIO PRIMA.

An conuocare Parlamentum generale ſpectet ad Regem?

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Reſolutio.

1 RESPONDEO affirmatiuè, & probatur à pari: quia conuocare Concilium generale propter bonum commune Eccleſiæ ſpectat ad Papam; ergo conuocare Parlamentum generale propter bonum commune Regni, ſpectat ad Regem. Antecedens patet ex *cap. ſignificaſti de elect. & diſt. 17. per totam in decretis*; & habetur ex praxi, & traditione Eccleſiæ: ſic enim teſtatur Iulius Papa apud Athanaſium *Apol.* 2. Socratem *lib.* 2. *cap.* 13. Sozom. *lib.* 3. *cap.* 7. *&* 9. & Nicephorum *lib.* 9. *cap.* 10. ſic etiam teſtatur Damaſus Papa *epiſt.* 4. *ad Epiſc. Aphricanos cap.* 1. & Lucentius Legatus Romanus *in Chalcedonenſi Concil. act.* 1. ac tandem ſic teſtantur Patres *in Concil. Oecumenico act.* 18. & ratio eſt, quia ad Papam ſpectat ex officio bonum commune Eccleſiæ procurare; tum quia ad eum ſpectat Concilium generale conuocare, qui omnium nationum Epiſcopis cum auctoritate imperare poteſt; hic autem eſt ſolus Romanus Pontifex, tanquam aliorum Epiſcoporum, totiúſque Eccleſiæ caput, ſicut appellatum reperies in Concilio Epheſino general. *tom.* 2.

cap. 15. *& in Chalcedonenſi Act.* 1. *& in eodem Act.* 3. *in Epiſtola Synodica ad Leonem I.*ergo,&c.Conſequentia probatur à pari : quia ſicut bonum commune Eccleſiæ procurare ex officio ſpectat ad Papam; ita bonum commune Regni procurare ex officio ſpectat ad Regem ; tum, quia ſicut conuocare Concilium generale ſpectat ad Papam , qui omnium nationum Epiſcopis poteſt imperare , ita conuocare Parlamentum generale ſpectat ad Regem , qui Regni omnibus Baronibus imperare poteſt. Vide Caiet. *in opuſc.de auth.Papæ,& Concilij,cap.*15.*&* 16.Bellarm.*de Conc.lib.* 1.*cap.*12. & Bellugam *in ſpeculo Principum* , *rubr.* 1. *num.*3.

2 Hinc ſequitur , quòd quamuis Legatus à Latere ampliſſimam habeat poteſtatem, vt teſtatur Cucchus *Inſtit.maior. lib.*2.*de Legat. Apoſt. tit.* 5. & ampliſſimam etiam poteſtatem habeat Prorex, vt teſtantur Freccia *de ſuffeudis* , *lib.* 2. *tit. quis dicatur Dux* , *num.*33. & Regens de Ponte *de poteſtate Proregis in principio*, tamen iis non cenſetur collata poteſtas conuocandi Concilium , vel Parlamentum generale : ratio eſt, quia (vt docent Caiet.Bellarm. Belluga *in loco ſuprà citat.* & Couat.*pract.qq.cap.*4.) per poteſtatem talem conceſſam huiuſcemodi perſonis, non intelligitur conceſſa poteſtas alta. Videatur Caiet.*vbi ſuprà* , *cap.* 15. Bellar. *de Concil. lib.*1.*cap.*12.& Belluga *in loco ſuprà citato.*

3 Et quod dixi , ſumitur *ex reg.* 81. *in* 6.vbi habetur , quòd in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus , quapropter inquiunt Doctores,quòd in priuilegio , ſeu facultate abſoluendi ab omnibus cenſuris non cenſentur comprehendi cenſuræ in Bulla Cœnæ Domini, niſi exprimantur : & in priuilegio , ſeu facultate abſoluendi à cenſuris in Bulla Cœnæ Domini , non cenſetur comprehendi cenſura propter hæreſim , niſi ſpeciatim explicetur : quia inter cenſuras in genere , cenſuræ in Bulla Cœnæ Domini , & inter cenſuras in Bulla Cœnæ Domini , cenſura ob hæreſim ,peculiarem reſeruationem habere ſolent , propter rationem iam dictam : atque ſic praxis , & ſtylus Curiæ oſtendunt , & ex communiori docent Sanch. *lib.*2. *moral. cap.*12. Suar. *de cenſuris* , *diſp.*22.*ſect.*3. *num.* 3. & Layman *lib.*1.*tract.* 5.*part.* 2. *cap.*5.*num.*2.

SECTIO II.

Proponitur circa Dubitationis Reſolutionem poſitam Aduertendum.

Aduerte tamen , quòd ſicut aliquando (ſi ſcilicet vrgeat neceſſitas) conuocatur Concilium generale ſine Papa , de qua re Caietan. *vbi ſuprà* , & Bellarm. *cap.*14. ita ſimiliter , ſi vrgeat neceſſitas , id eſt, ſi res non patiatur dilationem , quia periculum eſt in mora, conuocari poteſt , ante Regis intimationem , Parlamentum generale , ſcilicet à Prorege , maximè ad inſtantiam maioris partis Baronum , quin imò , & iis negligentibus , ad inſtantiam cuiuſcumque Baronis : atque ita docent Belluga *loco ſuprà citato* , *num.*4. *cum ſeqq.* Abb. *in cap.cum olim,num.*2.*de teſtamentis* , & alij. 1

Adde , quòd in ſimili caſu , ſi ſcilicet vrgeat neceſſitas, & ſupremus Princeps , apud quem belli , & pacis ius extat ex Auguſt.*lib.*22.*contra Fauſtum,cap.* 74.*&* 75. *cap. quid culpatur* 23. *quæſt.*1. & *l extat* , *Cod. de eo quod metus cauſa*, abſit , nec ad eum recurſus facilè haberi poſſit , poteſt & Princeps ſubditus bellum, 2

lum, ſaltem defenſiuum, inire, quamprimum id ſupremo Principi ſignificando, vt rectè dixit Lælius Zechius *lib.1. de Principe, cap. 5. num.* 4 Et ratio eſt, quia ſic in tali caſu expoſcit bonum commune: videatur Caiet. *vbi ſuprà*, Bellarm. *cap.* 14 Abbas *in citato cap. cùm olim de teſtamentis*, Belluga *loco ſuprà allegato, numero quarto, cum ſequentibus, vſque ad finem*, & Decius *numero* 19. *in capite licèt de euit. elect.* Nec id mirum videri debet, quia regula generalis exceptionem patitur, quotieſcumque ſic ratio ſuadet. Vnde in conſtitutionibus Principum Ἐπιείκεια ortum habuit, vt ſi ſcilicet obſeruatio legis hìc & nunc in aliquo caſu extirpet finem legis, vel obſit Reipub. hìc, & nunc in tali caſu lex non obſeruetur: atque ita *in* 5. *& 6. Ethic.* tradidit Ariſt. quem ad hoc probandum citat Caiet. *in loco citato, cap.* 15. *in principio*, & ita habetur *in leg. prim. ff. de regulis iuris*, vbi id notant Doctores.

Confirmatur primò, quia ſic fuit in praxi receptum anno 1524. (vt *in capitulis, & priuilegiis Neapolis fol.* 81. *à tergo* videre eſt) & *anno* 1621. in Parlamento generali extraordinario conuocato ab Eminentiſſimo Cardinali Zapatta huius Regni Neapolis Prorege, necnon & in aliis multis generalibus Parlamentis. 3

Confirmatur ſecùdò, quia ſic practicatur in Regnis Hiſpaniæ: ergo multò magis ſic practicari debet in Regno Neapolis, & aliis Regnis, in quibus, cùm à Rege ſuo multùm diſtent, non eſt ita facilis acceſſus ad Regem, ſicuti eſt in Regnis Hiſpaniæ. 4

DVBITATIO SECVNDA.

An ſi Rex in Parlamenti conuocatione atteſtetur, quòd ſit in neceſſitate ad ſubueniendum ſibi, vel bono communi, credendum ei ſit in dubio à Parlamentariis, & Conſiliariis?

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 CONVENIVNT primò Doctores *infra* citandi, quòd ſi euidenter conſtet de veritate in oppoſitum contra Regem, credendum Regi non ſit. Ratio, quia in tantum Regi, ſi ſe eſſe in neceſſitate atteſtetur, credendum eſt, in quantum in dubio præſumitur pro ipſo, cùm tantæ auctoritatis ſit: at in caſu poſito euidenter conſtat de veritate in oppoſitum contra Regem, & veritati ex alio capite ſemper cedit præſumptio: ergo, &c.

Conueniunt ſecundò Doctores etiam *infrà* citandi, quòd ſi moraliter conſtet de veritate in oppoſitum contra Regem, credendum etiam Regi non ſit.

Ratio, quia in tantum Regi, ſi ſe eſſe in neceſſitate atteſtetur, credendum eſt, in quantum in dubio præſumitur pro ipſo, cùm tantæ auctoritatis ſit, vti *ſuprà* dicebā: at contra præſumptionē iuris admittitur probatio in contrarium, vt in ſpecie tradunt Menoch. *de præſump li.2. praeſūp.* 10. *n.* 31. & Socc *lib.2. conſ.*164. ergo &c.

3 Tota ergo difficultas eſt, ſi Regi credendum ſit in caſu, quod neque euidēter, neque moraliter conſtat de veritate in oppoſitum contra Regem, & in tali caſu

4 Reſpondeo negatiuè, præſertim ſi Regnum ſit nimis grauatum tributis, quia ſi ſoli atteſtationi Regis, remotis aliis adminiculis, vel coniecturis, credendum eſſet in dubio à Parlamentariis, & Conſiliariis, aperiretur via ad maximum inconueniens cum præiudio magno boni communis, vt ſcilicet quàm facilè multiplicentur donatiua in perniciem Regni prætextu nèceſſitatis Regis, & cum quā ta veritate Deus ſciret: & quamuis hoc inconueniens ceſſet in præſenti ob Religionem, & integtitatem exactam noſtri Regis, tamen quia ſemper extirpanda, & præcauenda ſunt, quæ duci poſſunt ad inconueniens, & quæ de facili induci poſſunt in damnum boni communis, ideo Parlamentariis, & Conſiliariis ad credendum Regi in dubio non ſufficere ſolam Regis atteſtationem, dicendum eſt: ex quo enim agitur de totius Regni, vel alterius Communitatis tanto intereſſe, & præiudicio, præter Regis aſſertionem alia adminicula concurrant, neceſſe eſt: atque ita docent Decius *conſil* 576. *num.* 13. Ferdin. Loazes pro Marchione de las Velez *in* 3. *fundament.* pro dicto Marchione *num.* 6. Calicius *in in extrauagatorio Cur. Regal.*191. Pinellus *in rubr. Cod. de reſcinden. vendit.* 1. *part. cap.* 3. *num.* 3. Felin. *cap. cùm à nobis, num.* 1. *&* 2. *de teſt.* Guttierez *pract. lib.* 4. *quæſt.* 11. *num.* 24. Geſſe *deciſ.* 131. *quæſt.* 1. *ſub vol.* 2. *num.* 12. *ad num.* 22. quos refert, & ſequitur Franciſcus Ferrerius Iuriſconſultus Hiſpanus *ad conſtit. hac noſtra euident.* 3. *num.* 42. *fol. mihi* 61. idem dicunt quamplures alij Doctores, quos citat, & probat Ioannes Maria Nouarius *tom.* 3. *de grauam. Vaſſallorum, grauam.* 39 vbi ait, *quod non creditur Regi in præiudicium tertij, ſed requiruntur tunc alia adminicula*, hæc ille. Idem docet Suarez *lib.* 5. *de legib. cap* 15 in his verbis: *Secunda conditio ad iuſtitiam tributi neceſſaria eſt cauſa finalis, ſeu ratio*: ita ſumitur *ex cap. peruenit de cenſibus*, vbi etiam ſignificatur neceſſe eſſe cauſam eſſe notam; quia cenſus ignorantiæ, vt *ibi* dicitur, id eſt, cuius cauſa iuſta ignoratur, vt *ibidem* exponit gloſſa, nullo iure diuino, vel humano probatur: & ideo, inquit Pontifex, oportet, vt cenſus omnis, ad quid, & quomodo perſolui debeat, præſciatur, quod intelligendum eſt de cenſibus nouiter impoſitis, vel imponendis, ſicut *ibi* ſentit Gloſſa, vt notat Med. *ſuprà quæſt.* 14. nam de antiquis præſumitur cauſa iuſta, licèt non ſciatur. vt dicemus, imò etiam in tributis nouis, vt *infrà* dicam, non eſt neceſſarium, vt cauſa ſit nota omnibus, & ſingulis de populo, oportet tamen, vt ſit nota Principi, & Conſiliariis eius, & Procuratoribus Regni, aut aliis, ad quos pertinet iuſtitiam tributi examinare; quia niſi Principi conſtet iuſtam interuenire cauſam, vel probabilibus rationibus, vel fide digna auctoritate, & iudicio ſuorum Conſiliariorum, &c. non poterit iuſtè imponere, vel exigere tributum, quia temerè agendo non habet ius exigendi, & ideò nec retinere poteſt, quod ſic exegit: niſi poſtea examinata cauſa, inuenerit iuſtum fuiſſe tributum, hæc ille. Idem tradit Emanuel Sa ſub iſtis verbis: *Poteſt Rex ex cauſa rem vnius alteri dare, & locum Reipublic. communem ſine Populi conſenſu*

conſenſu proprium in vſum aſſumere, & reuocare ſuum contractum, & datum à ſe priuilegiũ, etiam remuneratorium, &c. *cum autem requiritur cauſa iuſta, vt aliquid facere poſſit, non eſt ei credendum, dicenti eſſe cauſam iuſtam, niſi appareat.* hæc Sà.

5 Confirmatur, quia multi, & graues Doctores apud Leſſium *lib. 2. de iuſt. & iur. cap. 31. dub. 3 & cap 33. dub. 8. & cap. 41. dub. 9.* ſatis probabiliter docent, quod non tenetur in dubio inferior credere Superiori, ſi de proprio, vel alieno præiudicio tractetur, v. g. quòd non tenetur inferior obedire Superiori in dubio, quod opus, quod ei præcepit Superior, ſit licitum, vel non licitum, aut in dubio, quòd præceptum Superioris hîc, & nunc ſit obligatorium; ſed vt ad id obligetur ſubditus, debet ſaltem moraliter ſubdito conſtare opus, quod præcipit ei Superior, eſſe licitum, & præceptum Superioris hîc, & nunc eſſe obligatorium.

6 Item, quòd in dubio, ſi Superior interroget iuridicè, id eſt, ordine iuris ſeruato, non tenetur ſubditus reſpondere ad mentem Superioris interrogantis, & crimẽ ei fateri, ſiue ſubditus interrogetur, vt reus, & ſic vt principalis, ſiue etiam interrogetur, vt teſtis, & ſic non vt principalis, ſed vt ad id obligetur ſubditus, debet ſubdito ſaltẽ moraliter conſtare, quòd Superior interroget iuridicè, ſeu legitimè, & quòd habeat Superior auctoritatẽ hîc, & nunc obligandi ſubditũ ad talem actum.

7 Item, quòd in dubio, an vectigal ſit iuſtum, vel non, non tenetur ſubditus ad illud, niſi ſaltem moraliter ſubdito conſtet, quòd ſit illud iuſtum ex omni capite, vt ex parte cauſæ efficientis, finalis, formalis, & materialis: hæc omnia docent graues, & multi Doctores apud Leſſium *locis ſupra citatis*, & nos *infrà* in ſuis locis dicemus. Si ergo non tenetur in dubio ſubditus credere Superiori, ſi agitur de præiudicio proprio, vel alieno, multò magis non tenebitur in dubio Parlamentarius, & Conſiliarius credere Regi, ſi agatur de præiudicio proprio, & Communitatis: & ratio à priori eſt, quia Conſiliarij, & qui intrant in Parlamentum ad determinandum donatiuum, non ſe habent in ordine ad Regem, tanquam ſubditi ad Superiorem, cui in dubio ſe conformare licitè poſſunt, ſed ſe habent, vt *infra* ſuo loco dicetur, tanquam Iudices à Rege ipſo conſtituti ad donatiuum determinandum, atque adeo quodam modo, vt Superiores, quibus Rex potius in tali caſu ſe conformare vult: ergo ipſi, antequam illud determinent, ex officio tenentur prius ſcire, & diligenter perpendere omnia, ſi nolint, ſicuti rectè notauit Suarez *loc. ſuprà citat.* temerè agere, & ſic iniuriam populo irrogare: atque adeò nolint ad reſtitutionem teneri; ſi fortè à parte rei non ſubſit iuſta cauſa determinandi tale donatiuum, quod ipſi in Parlamento determinant: omne enim damnum mala fide illatum exigit iuſtitia, quòd compenſetur, ſicuti docent Doctores omnes *in materia de reſtitutione*, atque hinc patet diſparitas ad illud, quod obiici poteſt de miniſtro iuſtitiæ, & de milite, quod ſcilicet Miniſter iuſtitiæ in dubio, quod ſententia ſit iuſta, poſſit illam ſine peccato exequi, & quod miles ſimiliter, ſiue ſubditus ſit, ſiue non ſubditus, dummodò ſit conductus tempore pacis, vt docent communiter Doctores; vel etiam ſi non conductus ſit tali tempore ſed ſit voluntarius, vt docent contra communem Petr. Nauarra *de reſtit. lib. 2. c. 3. n. 278.* Suarez *tract. de charit. diſp. 13. ſect. 6. n. 11. & 12.* Tanner *in 2. 2. diſp. 2. q. 6. dub. 4 n. 49* etſi de omni milite, etiam ſubdito, cõtrariũ non improbabiliter ſentiant Vaſq. *in part. 2. diſp. 66. c. 9.* & Lorca *in 2. 2. ſect. 3. diſp. 53. n. 7.* quia in dubio tutior pars eſt eligenda, præſertim ſi de præiudicio Communitatis tractetur, in

dubio, quod bellum ſit iuſtum, poſſit ſine peccato militare; patet, inquam diſparitas ad illud, quod obiici poteſt de miniſtro iuſtitiæ, & de milite, quòd in dubio poſſint ſe conformare Superiori, (etſi contrarium doceant Lorca, & Vaſq. vt modò *ſuprà* dicebam,) quia nec miniſter iuſtitiæ, nec miles, ſiue ſubditus ſit, ſiue non ſubditus, & ſi non ſubditus, ſiue ſtipendiarius tempore pacis ſit, ſiue non ſtipendiarius tali tempore, ſed ſolùm ſit voluntarius, non ſe habet, vt Iudex, vel Conſiliarius, ſicuti ſe habent, Parlamentarij in noſtro caſu, quapropter optimè dixit ex communi Io. de la Cruz *part.1.p.5.art.3.dub.2.concl.2.* quòd miles dubitans de iuſtitia belli poteſt ſine peccato bellare; quia ad militem, ſi aliàs non ſit Iudex, vel Conſiliarius, non attinet examinare cauſas belli, & ſic retorquere poteſt argumentũ contra Aduerſarios.

8 Vbi Parlamentarij, & Conſiliarij notent primò id, quod dixit Belluga *in ſpec. Princip. rubr.* 43. *in fine*, quòd multò melius eſſet eis furari à priuato, quàm à Republica: & ratio eſt, quia infertur maius damnum.

9 Notent ſecundò id, quod dixit Vaſq. *in opuſc. de teſtu cap.6.§.3.num.76. &* 86 quòd cùm ipſi ſe habeant, vt Iudices, non ſufficit, ſi ſequantur opinionem probabilem, ſed tenentur in conſcientia ſequi opinionem probabiliorem. & fortioribus munitam rationibus, de qua re tamen nos *infrà* dicemus loco ſuo.

SECTIO II.

Proponuntur, & ſoluuntur difficultates contra Dubitationis reſolutionem poſitam.

1 OBiicies cum Capiblanco *de off. Baronum, tom.2.prag.1.cap.1.num.17.* & cum Doctoribus, quos citat, & ſequitur Barboſa, vt cum Thoma Grammat. *deciſ.65. num.30. & deciſ.* 105. *num.9.* Laderchio *conſil.* 145. *num.* 2. Cardin. Pariſ. *tom.* 1. *conſil.* 1. *num.* 41. Rolando à Valle *lib.2. conſil.* 1. *num.* 98. Oldrado *conſil.*258. Alex. *lib.2. conſil.* 216. Ceuallos *contra commun. quaſt.* 578. *num.* 26. Bobadilla *in polit. tom.2. lib.5. cap.5. num.* 11. Corſetto *in propugu. vectig. fol.* 46. Regente de Neapoli *in alleg. pro eodem vectig. fol.5.* Gloritio *in reſponſ. 1. part.3. n.*131. *& ſeqq.* Raſtellio *lib.* 3. *de regim. Principum, fol.*130. & Diana *tom.1. tract. 3. de Parlam. reſol.*11. vnicuique, quando atteſtatur de facto proprio, credendum eſt: ergo multò magis credendũ eſt Regi, ob ipſius ſuperexcellentem auctoritatem; quapropter, dici ſolet, ſemper in Rege præſumitur in dubio iuſtitia cauſæ.

Confirmatur, quia alioquin exponeretur periculo bonum commune: ſi verum forſan eſſet, & non crederetur, quod Rex atteſtatur in caſu prædicto. 2

Reſpondeo, quòd Regi, quando atteſtatur de facto proprio, credendum eſt, ſi non agitur de præiudicio, & intereſſe alterius; at ſi de intereſſe alterius, præſertim Communitatis, agatur, credendum non eſt, niſi pro Rege alia adminicula, & coniecturæ concurrant, præſertim ab eo, qui vt Iudex, vel vt Conſiliarius ſe habet, vti *ſuprà* probabam. 3

Ad Confirmationem reſpondeo, quòd bonum commune exponeretur periculo proximo, quod in moralibus ſolùm attenditur, ſi pro Regis neceſſitate adminicula alia concurrant, aliàs nego tali periculo exponi; & ſi exponitur, ad ſummum exponitur periculo remoto, quod in moralibus non eſt conſiderationis. 4

Inſtabis: Contingere poteſt, quòd Rex verè ſit in neceſſitate, & cauſam neceſſitatis Regem dicere Vaſſallis, etiam Proceribus Regni, bono publico non expediat: ergo tunc ſaltem periculo proximo 5

ximo exponeretur bonum commune,ſi ſoli Regis atteſtationi non ſtetur.

6 Reſpondeo,ſi eſt, id eſſe rarò, & per accidens:at non quod eſt rarò, & per accidens, ſed quod eſt, vt plurimum, & per ſe, attendi debet, præſertim in caſu noſtro, ne facilè modo, quo *ſuprà* dicebam, aperiatur via ad multiplicationem donatiuorum, ſine neceſſitate, in perniciem Regni, & boni communis.

7 Cæterùm, quæ dicebam de Rege atteſtante ſuam neceſſitatem, nempe quod ei credendum non ſit à Parlamentariis, & Conſiliariis, niſi pro ipſo concurrant alia adminicula, & coniecturæ, multò magis intelligas de Prorege, ſi in aliquo caſu, vti *ſupra* notabam *dub.1.* ſine atteſtatione Regis, Regis neceſſitatem ipſe atteſtetur. Ratio, quia vtrobique ſic expoſcit bonum commune, ne facilè, modo quo *ſuprà* dicebam, aperiatur via ad multiplicationem donatiuorum ſine neceſſitate, in perniciem Regni, & boni communis, ſicuti *ſuprà* probabam.

Adde, quòd Prorex eſt inferioris auctoritatis ad Regem; quapropter Proregi non plus credendum eſt, quàm Regi. 8

Item ſecundò, quæ dicebam de Rege, ſi atteſtetur propriam neceſſitatem, & de Prorege, ſi atteſtetur neceſſitatem Regis, nempe quòd in Dubio eis à Parlamentariis, & Conſiliariis, credendum non ſit; niſi adſint alia adminicula pro Rege: intelligas etiam in caſu de euidentia belli, & ſic de euidentia neceſſitatis Regis pro tali bello, ſi tamen dubium eſt, quòd tale bellum ſit iuſtum, & non adſunt præter atteſtationem Regis alia adminicula pro Rege,quòd iuſtum illud ſit:nam & in hoc caſu militant eædem rationes, quas *ſuprà* afferebam. Vide, ſi placet, Regentem de Ponte *in tract. de poteſt. Proreg.tit.*4.§.1.vbi citat pro hoc dicto Luc. de Pen. *in l.1. Cod. vt ruſt. ad null.obſeq.* & Capic.*in* §.*firmiter.* 9

DVBITATIO TERTIA.

An ſi Rex aliunde poteſt neceſſitati ſuæ, vel Regni, ſubuenire, v. g. ſuum ſtatum reſtringendo, &c. donatiuum, ſeu tributum à Vaſſallis petere poſſit?

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 SVppono pro dubitatione præſenti, quin pro toto tractatu de Parlamentis, quod donatiuum, quamuis nomine ſit voluntarium, re vera tamen eſt neceſſarium, ita vt verè impoſitio dici poſſit, atque adeo, vt ſit iuſtum, habere debeat omnes conditiones requiſitas ad impoſitionem gabellæ, vel tributi: & ratio eſt,quia eſt loco ſeruitij,& pro Rege in bello,alliiſque eius neceſſita

neceſſitatibus adiunando, ad quod Vaſſalli omnes tenentur: tum quia ad Dona-
3 tiuum concludendum non requiruntur Parlamentarij omnes, & ſinguli, ſed ſufficit eorum pars maior, vt in ſuo loco dicetur; tum quia binis, vel ternis quibúſque annis irremiſſibiliter petitur à Rege, cum expreſſis literis ad Proregem tranſmiſſis, pro cuius effectu, & executione Barones Regni, vel (vt in Sicilia) tria Regni brachia per particulares literas Regias ad Parlamentum conuocantur: atque ita contra Raſtellium *de regim. Princip. lib.3. fol.* 133. docent cum communi ex Theologis Suarez *de legibus lib. 5. cap.* 17. *num.* 7. Molfeſius *in summa, tom. 2. tract.12. cap.22. num.36.* & citat Syluest. *verb. dominium, quaeſt.5. num.6.* & Iacob. de Graff, *part.1. lib.3. cap. 1. num.7.* ita etiam docet Pontius *de impedim. matrim. cauſa* 31. *quaeſt.2* §. 11 & ex Iuriſtis ita docet Maſtrillus *de Magiſtratibus, tom.2. lib.5. cap.15. num.29 & ſeq* Regens de Ponte *in deciſ. part. 1. deciſ.3. num.14* Velaſq. *conſil. 99. punct.4. num.* 18 Petr. Tholoſan. *lib. 24. cap. 5. num.3.* Bolognet. *conſ.1.* Marin. Frecc. *de ſubfeud lib.2. auctor. 3.* Giurba *in deciſ. tom. deciſ.118. num. 2. & ſeq.* & alij paſſim, hoc ſuppoſito.

2 Reſpondeo negatiuè cum Med. *quaeſt. 13. Cod. de reſtit* Leſſio *lib.2 cap.33. dub. 6.* Vaſq. *de reſtit. cap. 6.§.1. dub.2. num.* 23. Regente de Ponte cum aliis Iuriſtis, quos ipſe adducit *tit.* 4. *in principio*: ſi aliunde tamen poteſt ſuæ neceſſitati ſubuenire, v. g. reſtringendo ſtatum ſuum, parciùs viuendo, quatenus id ſine dedecore ſtatus ſui facere poteſt: ita Doctores citati in loco *ſuprà* citato.

3 Secundò omittendo ſumptus parùm neceſſarios, tam publicos, quàm priuatos: ita Doctores iidem *in locis vbi ſuprà.*

4 Tertiò abſtinendo ſe inpoſterum à prodigis donarionibus, conuiuiis, &c. ita Doctores iidem *ſuprà* citati *in locis ſuprà citatis.*

Quartò, vendendo officia: hæc enim 5
propter neceſſitatem publicam (vt ſi ſumma pecuniæ aliqua eſſet conflanda, quæ aliter commodè haberi non poſſit) licitè vendi poſſe à Principe, docent Leſſius *de iuſt. & iur. lib.2. cap.32. dub.4* Aragon. *in 2. 2 quaeſt.63. art. 2.* Ledeſina *tom.2. tract.7. c.1. concl.15.* Salonius *in 2.2. tom.1. quaeſt.63. art.2. contr.8.* Valentia *tom.3. diſp.5. qu. 7. punct. 2. §. ad 3* Malderus *in 2.2. tract.9. c.1. dub.5.* Rebellius *lib.9. quaeſt.18. ſect.2. n.* 28. Villalobos *tom. 2. tract.8. difficult.5.* Io de la Cruz *part.1. pr.7. art.2. dub* 10. *concluſ.3* Syluius 2.2. *q.63. art.2.* Tannerus *in 2.2. diſp. 4. q. 8. dub. 2. n.24.* Azorius *tom.3. lib.8. c 7. q.3.* Fillucius *tom.2. tract. 34. part. 2. cap. 2. num.* 44. & Corduba *in ſumma, quaeſt.* 117. dummodo tamen officia digni oribus, quantùm fieri poteſt, &, ne detur occaſio emptori multa iniquè extorquẽdi, moderato pretio vendantur.

Neque obſtant, quæ quoad hoc in 6
contrarium adducit Regens de Ponte *in tract. de poteſt. Proreg. tit. 3.* vbi probat, quòd officia, præſertim ſi iuſtititiæ adminiſtrationem admixtam habent, ſine peccato mortali vendi non poſſint: nam procedunt, quæ *ibi* ipſe adducit, ſi non adſint in venditione officiorum omnes quatuor conditiones, quas *ſuprà* dicebam: nempe primò, quòd vendens habeat auctoritatem vendendi. Secundò, quòd vendantur, quantùm fieri poteſt, dignioribus. Tertiò, quòd vendantur pretio moderato. Quartò, quòd vendantur ob Reipublicæ neceſſitatem, vel magnam vtilitatem, quin ſi Princeps extra hunc caſum publicæ neceſſitatis, vel magnæ vtilitatis, officium venderet, neque eſſet officij venditio irrita, peccaret tamen mortaliter, præſertim ſi hoc officium haberet aliquam iuſtitiæ adminiſtrationem;

nem,ex eo, quia ex officiorum venditione quamplurima incommoda contra bonum commune ſequi conſueuerunt,ſicuti docent Caiet.*in ſumma, verb.officiorum venalitas*, Sotus *lib. 3. quæſt. 6. art. 4.* Nauar. *cap. 25. num. 7* & alij Doctores paſſim.Quintò, vendendo titulos,dignitates, & ſimilia. Sextò, petendo à Potentioribus taxas, ſeu contributiones voluntarias. Septimò, vendendo,quæ habet, vt oppida, &c. vel ſaltem ea ad tempus locando, & ſimilibus aliis modis, quos breuitatis cauſa omitto. Vide Medinam, Leſſium, Vaſq.Layman,Regentem de Ponte, Raſtellium, Dianam, locis *ſupra* citatis; & quæ *infrà in dub. 8.& 9.*dicentur.

7 Ratio autem Reſponſionis negatiuæ, quam notent, inquit Molina, Confeſſarij, & Conſiliarij Regum, præſertim ſi Regnum ſit gabellis nimis grauatum, illa eſt:quia cùm Rex ſit propter Regnum, & non è contra, ad differentiam Tyranni, debet ſuum priuatum commodum, ſicut & cuiuſcunque alterius particularis Vaſſalli poſtponere bono publico, ſi iuſtus eſſe velit, & non iniuſtus; ſeu ſi Rex eſſe velit, & non Tyrannus(ſi non ratione iniuſti tituli,quia iure poſſidet Regnum) ſaltem ratione iniuſtæ adminiſtrationis, dirigens adminiſtrationem Regni non ad bonum publicum, & commune; ſed ad ſuum regentis priuatum commodum, grauando ſcilicet Regnum iniuſtis exactionibus, vel leges, ſibi commodas, & publico parùm vtiles condendo; ſicuti docent Plato *lib. ciuili, vel de Regno*, Ariſt.*3.Polit.cap.5.& 10. 5.Eth. cap.6.& 8. Eth. cap. 10.* & cum Ariſt. communiter Philoſophi: ita enim docet S.Thom *2.2.quæſt.42.art. 2.ad 3. & de regimin.Princip.lib.1.cap.6.*& cum S.Thom. communiter Scholaſtici;& habetur prætereà *in tex. notab. in authen.vt Iudices ſine quoquo ſuffragio, circa principium, col. ſecunda*: & tradunt paſſim Summiſtæ *in verbo Tyrannus*, Caiet. Syluester, Armilla,Tabiena & alij Doctores. Vide Sotum *lib. 3. de iuſtit.§.1. dub.2.num.22.* & Leſſium *de iuſt. & iur. lib.1.cap. 9.dub 4.num.9 & cap.1 dub.3. num.13* vbi ſubdit, quòd Rex comparatur ad Communitatem, non vt pars ad totum, ſed vt pars ad partem: nam tota Reſpublica ſe habet ad Regem, ſicut particularis perſona ad cuſtodem, quem ſtipendio ad ſe tuendum, & cuſtodiendum conduxit, & ob hanc cauſam ei ex officio incumbit publici boni curatio: quapropter Rex dicitur boni communis cuſtos; & ſi Regni adminiſtrationem ad ſuum priuatum adminiſtrantis commodum flectit, meritò non Rex, ſed Tyrannus vocatur. Vide etiam ex Iuriſtis Luc. de Pen. *in l.quicunque,Cod.de omn. agr.deſert.*Iſer *in cap.1. de prohibit.alien.* & Regentem de Ponte *in tract. de poteſt. Proreg. tit. 6. §.5. num. 10. & in ſecundo, §. 4. numero ſeptimo* vbi docet, quod Rex debet vtilitatem Regni vtilitati propriæ præferre; vt propterea in eodem loco citato *num. 19. & tit. 4. de regalib.impoſit.§. 8.num 40.* dicat. quòd licèt Regnum ſit Regi datum tamen Rex eſt Regno datus propter Regnum, vt ipſum ſcilicet gubernet, & regat: quapropter Rex dicitur pater, maritus tutor & adminiſtrator Populorum, quibus præeſt quidem, ſed ipſorum cauſa, & mali & improbi dicuntur illi Reges, qui in imperio non niſi imperium cogitant, id eſt, commodum proprium, cùm hoc poſtponere debeant bono communi,præſertim quia in bono communi continetur & proprium, cùm vires Regis inſidant in viribus Regni; & è contra deſtruere Regnum ſit & deſtruere Regem.

Confirmatur, quia cùm Rex aliunde poteſt ſuæ neceſſitati ſubuenire, non eſt re vera in neceſſitate publica, propter 8 quam

quam ſolùm licitè imponi poteſt tributum, ſicuti *in materia de tributis* docent communiter Doctores , quapropter docent illi in tantum iuſtum eſſe tributum , in quantum imponitur propter neceſſitatem , vel magnam Reipublicæ vtilitatem , cui alia ratione ſubueniri non poſſit. Vide, ſi placet, S Tho. *in Epiſt. ad Duciſſam Brabantiæ* Gabr. D Anton. Syluelt. & alios apud Megal. *cap.* 17. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 4. *num.* 41. Azor. *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 23. Vaſq. *in opuſc. de reſtit. cap.* 6. §. 1. *dub.* 2. Suar. *lib* 5. *de legibus, cap.* 15. Molſ. *tom.* 2. *ſummæ , cap.* 22. *num.* 38. *& num.* 61. Layman *lib* 3. *tract.* 3. *part.* 1. *cap.* 3. & ex Iuriſtis vide Bellugam *rubr.* 11. *num.* 6. cum Borello, & aliis Doctoribus, quos ipſe refert , & ſequitur. Vide etiam Rouit. *ſuper pragm. in rubr. de vectigalibus , num.* 9. *& ſeqq.*

9 Confirmatur ſecundò exemplis Principum Gentilium , ex quibus in hac re diſcere poſſunt Principes Chriſtiani: nam Marcus Antonius , ne gabellis , ærario ob bella exhauſto , populum oneraret, auctionem veſtium Imperatoriarum fecit , vendiditque pocula aurea , cryſtallina , myrrhina , & vaſa Regia , veſtem vxoriam , ſericam , & auxatam , & gemmas; vt refert Iulius Capitolinus *in Marco Philoſopho*, & Erythrius Præfectus vrbis ſub Zenone , cùm neque Fiſcum ſufficere videret , néque onus imponeret maius; Fiſcus autem eſſet profuſione Zenonis exhauſtus magiſtratu abiit cum dolore Ciuitatis , vt refert Suidas *in verbo Erythrius* , & Troianus Cæſar dixit Fiſcum eſſe lienem : nam ſicut liene creſcente in corporibus noſtris , artus reliqui tabeſcunt , ita turgente Principis Fiſco , reliqua Ciuitatis membra marceſcunt , & ægrotant: quare ſi quis Princeps velit corpus Reipublicæ validum eſſe , oportet Fiſcum non habere tumentem: ita ſcribit Philippus Beroald. *in periphraſ. ad vitam Auguſt. Cæſaris* & Philoſtrat. *de vita Apoll. lib.* 5. *cap.* 13. de officio Regis Veſpaſianum admonens : *nec ea* (inquit) *æſtimes , quæ ex collatione tributorum à gemitibus hominum proueniunt : atrum enim , ſordidúmque putandum eſt aurum , quod ex lachrymis oritur; diuitiis autem optimè vteris ſuper omnes Reges , ſi cum egenitibus eas communicaueris.*

SECTIO II.

Proponuntur , & ſoluuntur Difficultates circa Dubitationis Reſolutionem poſitam.

OBiicies : Summa , quam Rex extraheret parciùs viuendo , & aliis modis , quos *ſupra* in Reſponſione numerabam , vel ſimilibus, non eſt ſufficiens publicæ neceſſitati, quam Rex nunc habet, ergo. 1

Reſpondeo in caſu , quòd ita eſt, exigat Rex (ſi adſint vires Regni , & cætera requiſita ad iuſtitiam tributi , vt *infrà* in ſuis locis dicetur) per tributum reliquam ſummam ad complementum publicæ neceſſitatis , quam Rex nunc habet ad ſubueniendum bono communi. 2

Dummodo tamen primò tributum ad prædictam publicam neceſſitatem exceſſum non habeat: nam quoad exceſſum foret illud iniuſtum , vtpote non propter neceſſitatem publicam impoſitum, vti *ſupra* probabam : & vti in ſimili dicitur *in cap. quia pleriſque de immunitate Eccleſiaſtica* , & docent Doctores mox *infrà* citandi. Dummodo tamen ſecundò tributum (propter eandem rationem, quam *ſuprà* afferebam) applicetur ad illam publicam neceſſitatem , cuius cauſa eſt impoſitum , vel ad ſimilem ; ſi illa ceſſet, 3

ceſſet,& alia ſurgat, vt cum Caiet. *verb. vectigalia* docent etiam Doctores mox *infrà* citandi, & ſumitur ex S. Thom. *lib.2.de regim. Princip.cap.* 12.

4 Neque contra hanc doctrinam obſtat text. *in l.fin.Cod de his,qui ex pub.collat. lib.*10. vbi habetur, quòd impoſitio facta ad certam cauſam, non debet conuerti in aliam: quapropter Iſern. apud Regentem de Ponte *de poteſt.Proreg. tit.* 4. §. 2. vocat abuſum impoſitiones pro vna cauſa impoſitas conuerti in aliam: nam, vt optimè notat Regens de Ponte loco *ſuprà* citato: hodie propter imminentes, & graues neceſſitates Regis omnia confunduntur; & propterea id ex cauſa neceſſaria fieri poteſt, etiam per Proregē;& allegat pro hoc text. *in l.vnica,C. de expenſ.* Lodor. *lib.*11.vbiLuc de Pen. & Andr.de Barul. poſt Io. de Plat. qui diſtinguit,& allegat Bart. *in l.legatū, ff.de adminiſtr. rerum ad ciuit. pertinent.*

5 Dummodo tamen tertiò tributum (propter eandem rationem, quam *ſuprà* adducebam) ceſſet, ſi neceſſitas omnis publica ceſſat Ratio, quia ceſſante cauſa (vtique neceſſaria, & in ſuo genere adæquata) ceſſat effectus,*cap.cùm ceſſante de appellat.* quod ita ferè explicat Gloſſa citans varia iura *in cap. poſt translationem de renunciat. verb. ceſſante*, & notant Doctores *in l. cùm pater, ff. de leg* 2.

6 Porrò, ſi vno ex his tribus requiſitis deficiente, tributum adhuc exigitur, ſequitur, quòd non exigatur propter publicam neceſſitatem (propter quam ſolùm in caſu poſito exigi illud licitè poſſe probabam)atque adeo ſequitur,quòd tributum ſit iniuſtum, vel quoad totum, modo *ſuprà* explicato, & conſequenter ſequitur, quòd Rex quoad exceſſum, vel quoad totum, ad teſtitutionem teneatur; & ſi Rex non reſtituit, teneantur cæteri, qui quomodolibet, vel iubendo, vel mandando, vel conſulendo, vel conſentiendo, vel laudando, vel adiuuando, vel tandem non impediendo, ſi impedire poſſent, & ex officio tenerentur, tributi cauſa moralis fuerunt; ſicut & qui tributum exigunt; atque ita docent Gabriel *in 4 diſt.*15.*quæſt.*1. *art.* 2 Sylueſt *verb. Gabella* 3. *quæſt.*2. Suar. *de legibus, cap.*15. Molfeſ.2. *tom.ſummæ, cap.*22.*num.*62. Angelus *verb.pedagium*, §.6 Medina *quæſt.*13. *Cod.de reſtit.* Leſſ. *de iuſt.& iur. lib.* 2. *cap.* 33.*dub.*6. Vaſq. *in opuſc. de reſt.cap.*6 §.1. *dub.* 2. Azor. *part.* 3. *inſtit. Moral. lib* 5. *cap.*23. Alphonſus Caſtro 1.*lib. de lege pœnali,cap.* 10. & Petrus Nauarr. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 255.vbi ſubdit, quòd ſi ceſſante publica neceſſitate non ceſſat tributum, neceſſitas publica aſſumitur pro forma, re ipſa autem fraus eſt, & rapina, pauperúmque oppreſſio, quæ doctrina maximè locum habet in tributis nouis, quorum cauſa, an, & qualis fuerit, cognoſcitur, vel facilè coniectari poteſt; ſed de hac re in locis ſuis *infrà* diffuſiùs dicetur, vbi ponam alios caſus, in quibus licitè poteſt Rex de nouo imponere tributa, vel vetera augere.

Obiicies ſecundò:Summa, quam Rex extraheret parciùs viuendo, & aliis modis,quos *ſuprà* in Reſponſione dicebam, 7
non eſt præſentanea ad præſentaneam, & vrgentem neceſſitatem, quam modò Rex habet, vt ſubueniat hîc, & nunc bono communi,ergo.

Reſpondeo in caſu, quod ita eſt, exigat Rex (ſi adſint vires Regni, & cætera requiſita ad iuſtitiam tributi, ſicut *ſuprà* annuebam) per tributum pecuniæ ſummam commenſuratam neceſſitati præſentaneæ, quam habet ad ſubueniendum bono communi: nam cùm periculum ſit in mora, & res non patiatur dilationem, ita ſanè expoſcit bonum commune:quin imò ſi adeo vrget neceſſitas, & Rex aliunde non habet, poteſt licitè 8

Rex ſumere ab vna Ciuitate; & deinde, vt ei compenſet, ne ſuperexcedentet ad alias Ciuitates reſtet grauata, diuidere onus per Regnum, ſicuti dixit Cyn *in l. neminem, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* & Regens de Ponte *de poteſt. Prorez. tit. 4. num.* 3. plus addit Iſer. & Regens de Ponte *loco citato, num.* 38. *& tit.* 5. *num.* 35. quod licitè poteſt Rex in caſu poſito ſumere bona priuatorum, & reſtituere poſtea, quando poterit. Ratio, quia in hoc eſt fauor boni communis, cui cedere debet bonum priuatum, cùm hoc ſit minus bonum, quàm commune; quin & includatur in communi: quapropter meritò adeo attendendum eſt bonum commune, vt nulla ratio habeatur bono priuato, quin & damno priuato; exigere tamen debet Rex ſummam illam in caſu poſito, ita vt ſeruet tres conditiones, quas *ſuprà* dicebam, propter rationem *ibi* allatam, & ita vt poſtea faciat Regno debitam reſtitutionem, quam facilè facere poteſt, ſi collecta pecunia in Fiſco ipſius aſſeruetur: poterit enim tunc, vel tributa ordinaria minuere, vel extraordinaria, quæ futuro tempore propter aliquam occurrentem neceſſitatem exigi poſſent, omnino intermittere, & pecuniam antè collectam ad talem neceſſitatem applicare. Sin verò pecunia tributi nomine collecta, à Rege, vel Anteceſſoribus eius conſumpta ſit, tunc Rex reſtitutionem facere poterit, parciùs viuendo, & recurrendo ad alios modos, quos *ſuprà* in Reſponſione enumerabam; vel ad ſimiles, ſi ſic ſatiùs videbitur: nam tenetur Rex Rempublicam in caſu poſito, læſam, & damnificatam reſtituere in integrum, & in ſe ab illa transferre damnum, quod à principio ipſe pati debebat: ſicuti patet ex iis, quæ *ſuprà* in Reſponſione dicebantur, & videri poteſt Mol. *tract.* 2. *tom.* 3. *diſp.* 667 S. Antonin *part.* 2. *tit.* 1. *cap.* 13. §. 2. & Layman. *loco ſuprà citato, num.* 8.

DVBITATIO QVARTA.

An ſi Rex aliunde poteſt neceſſitati ſuæ, & Regni ſubuenire, v.g. contractus (quos cum læſione graui, vt cum alagiis, vel alio modo, &c. contraxit) ad limites iuſtitiæ reducendo, Donatiuum, vel Tributum à Vaſſallis petere poſſit?

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Reſolutio.

1 RESPONDEO negatiuè, præſertim ſi Regnum ſit gabellis nimis grauatum; & Reſponſio negatiua patet ex dictis *in Dubitatione præcedenti.*

Confirmatur, quia bonum particulare, vti in eadem Dubitatione dicebam, poſtponi debet bono communi, quin imò, vt *ibidem* probabam, adeo atten- 2

di

di debet bonum commune, vt nulla ratio haberi debeat damni particularis; quia in bono communi includitur bonum particulare: quapropter bono communi cedere debet bonum particulare: atque ita docet And. de Barnl. *in l. ex omnibus. Cod. de decur. lib.* 10 & Regens de Ponte *de poteſt. Proreg. tit.* 1. *num* 26. vbi ſubdit, quod ex cauſa valde vrgenti, ſi ſic exigat hîc, & nunc bonum commune, poteſt Princeps auferre bona priuatorum, ac etiam priuilegia iis conceſſa reuocare, & citat Baldum, Luc. de Penna, Bellugam, Alex Decium, & alios multos, quod tamen intelligas in ſenſu, quo *ſupra præcedenti Dubitatione circa finem*, & dicam *infrà in Solutione difficultatum Dubitationis præſentis.*

3 Tota ergo difficultas eſt, an licitè poſſit Rex contractus (quos cum læſione graui, vt cum alagiis, vel alio modo, &c cum aliquibus contraxit) ad limites Iuſtitiæ reducere, vt ſuæ, & Regni ſubueniat neceſſitati, & pars affirmatiua probatur primò, quia Rex in prædictis contractibus, vti ſuppono, læſus eſt notabiliter: ergo habere in iis poteſt beneficium reſtitutionis in integrum Conſequentia probatur, quia *ex l.* 4 *Cod. quibus ex cauſis maiores*, &c. Reſpublica iure minorum gaudet, ideoque beneficium reſtitutionis in integrum habet: ergo & Rex, ſicut & quilibet alius ſupremus Princeps tale beneficium etiam habet. Vltima iſta Conſequentia probatur primò, quia bona Principatus alienata ad Rempublicam pertinent. Secundò, quia Princeps eſt Reipublicæ caput: atque ita *ex cit lege quarta*, deducunt communiter Doctores, vt videre eſt apud Tholoſ. *lib.* 3. *de Republ. cap.* 8. Leſſ. *loc. cit.* & Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 11. *n.* 5.

4 Secundò probatur, quia Rex in prædictis contractibus, etſi ſcienter læſione graui eſt læſus, læſus eſt tamen neceſſitate ductus, vt ſubueniret bono communi, ad quod præſentanea pecunia tunc indigebat: at quando eſt iuſta, & rationabilis cauſa, vt læſo per reſtitutionem in integrum ſuccurratur, conceditur beneficium reſtitutionis in integrum, quibuſcunque etiam maioribus natu, vt patet *ex tit. ff. & Cod. ex quibus cauſis maiores* 25. *annis in integrum reſtituuntur*, & tradit Abb. *in cap ex literis, num.* 11. *de in integrum reſtit. & in cap. cum ex literis, num.* 12. *eodem tit.* ergo multò magis concedetur Regi, qui Pupilli, & Reipublicæ priuilegium habet, vt *ſupra* dicebatur. Affert tamen Abbas *vbi ſuprà* diſcrimen inter reſtitutionem, quæ fit minori natu, Reipublicæ, (idem dicit de Eccleſia, & quocunque alio loco pio) & inter reſtitutionem, quæ fit maiori natu, quòd ad illam ſufficit interueniſſe ſolùm læſionem grauem, eo quòd læſo propter ætatis imbecillitatem, ſecundum quandam æquitatem Iudicis officio ſuccurritur, & Eccleſiæ, ac Reipublicæ ſuccurritur propter publicum fauorem: ad reſtituendum autem Maiorem natu, præter læſionem grauem, requiritur etiam iuſta cauſa, ob quam Iudex præſertim ſupremus, æquum eſſe arbitretur ſuccurrere iuxta *l.* 1. *ex quibus cauſis Maiores*, &c v g ſi quis grauiter læſus fuerit, vt ſubueniret bono communi, vt eſt etiam in caſu noſtro; vel per id tempus, quo cauſa Reipublicæ aberat, vel cùm in vinculis per ſeruitutem, hoſtiúmve poteſtatem eſſet: aut ſiqua alia iuſta, & rationabilis cauſa videbitur Iudici in integrum reſtituendi, ſpectata æquitatis ratione, v. g ſi quis enormiter læſus ſit propter ignorantiam iuris valdè obſcuri, aut dubij, præſertim ſi is ex rudibus ſit, vt ſi ruſticus, aut mulier, &c qui ignorant iura, ſicuti ex Maranta, qui alios alios citat, refert Molina *diſp.* 572. §. *Militibus*, & Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 67.

5 Tertiò probatur, quia qui prædicto modo contraxerunt cum Rege, exorbitans lucrum fecerunt percipiendo fructus, etiam quoad ſortis exceſſum, in quo notabiliter Rex læſus fuit, cuius exceſſus fructus ſpectare ad læſum, non autem ad eum, qui contraxit cum læſo, ex communi docet Couar.*cit.cap.3.num.* 1.vbi multos adducit:ergo ex hoc capite etiam iuſta,& rationabilis cauſa extat,vt Rex notabiliter læſus reſtituatur in integrum, præſertim ſi quod recuperat, in beneficium Regni conuertit, & ob id Regno nouum grauamen euitat.

SECTIO II.

Proponuntur Aduertenda quædam contra Dubitationis Reſolutionem poſitam.

1 ADuerte, quòd beneficium reſtitutionis in integrum primò habent Minores,id eſt,qui annos 25.ætatis non compleuerunt, *l.* 1. *& toto titulo, ff. de minoribus.*

Secundò Eccleſiæ, vt conſtat *ex tit. decret. de in integrum reſtitut.extrà,& in 6.& cap.auditis, eodem tit.*

Tertiò loca pia iuxta *l.omnia, Cod.de ſacroſ.Eccleſiis,* & notat Abbas *in cap.1. de reſtitut.in integrum.*

Quartò Reſpublicæ,*l.4.Cod.quibus ex cauſis Maiores 25. annis in integrum reſtituuntur.*

Quintò Vniuerſitates ſtudioſorum, cùm in eis non pauci Minores 25. annis reperiantur, ſicut notauit Abbas *in cap. 1.de reſtitut.in integrum,* & videri poteſt Molina *tom.2. diſp.* 574. & Leſſ. *lib. 2.de iuſt.cap.*17.*dub.*9.

Sextò Vicicommunitatem habentes, vti docet Gaill. *lib.2.obſeruat.62.arg.l.1. §.ſi heres iuſſus,§.vicis,ff.de legat.1.*

Secundò aduerte, quòd vt detur beneficiū reſtitutionis in integrum, requiritur,ſaltem in foro externo interceſſiſſe læſionē magnam, atque ita habetur *in l. ſcio, ff. de in integrum reſtit. & cap.penult. de reb.Eccleſiæ alienandis, vel non, iunct. gloſſ. verb.enorme,* & docet Abbas *in cap.1. num. 2. de in integrum reſtitut.* vnde dici conſueuit, quod minima non curat Prætor, vide Couar. 1.*reſol. cap.*3. *num.*11 & Regentem de Ponte *tit.*4.§.5. *num.*15.*&* 16. vbi ſubdit, quòd ad hoc, vt detur reſtitutio in integrum in foro ext rno, requiritur, quòd interceſſerit læſio magna, quæ fuerit in ſexta parte, idque ex communi ſententia Doctorum. 2

Tertiò aduerte, quòd quamuis, vt detur remedium ordinariū *leg.2.C.de reſcind.vend.* requiratur quòd læſio interceſſerit magna vltra dimidium, tamen,vt detur remedium extraordinarium reſtitutionis in integrum(quod pinguiùs prouidet) ſufficit quòd læſio interceſſerit magna *infra* dimidium, vt *ſuprà* dicebatur: atque ita ex communi docet Regens de Ponte *loco ſuprà citato. num.* 23. quin imò in foro interno ſufficit multò minor Ratio, quia etſi in ſimili caſu daretur etiam reſtitutio in integrum, adhuc non læderetur æqualitas, atque adeo adhuc non læderetur iuſtitia commutatiua, quæ per ſe æqualitatem tantùm attendit, vti docent communiter Doctores in materia de reſtitutione. 3

Quartò aduerte, quòd vt detur beneficium reſtitutionis in integrum, ſufficit, ſi læſio fuerit magna, qualis *ſuprà* dicebatur; ſiue interceſſerit illa in contractibus,locationibus,vel alterius generis: & ratio eſt, quia vbique militat eadem ratio; atque ita docent communiter Doctores, vt videre eſt aqud Gomezium *tom.*1.*cap.*14 Leſſium *lib.*2.*cap.*17. *dub.*9.*num.*69. & Regentem de Ponte *lo-* 4

co

eo ſuprà citato, num. 58.

5 Sextò aduerte, quòd cùm hodie quadriennij ſpatium concedatur ad petendam reſtitutionem ex quacunque cauſa, iuxta *l. vlt. Cod. de temporibus in integrum reſtitut.* quadriennium in reſtitutione Minorum inchoatur ab exacto 25. ætatis anno, & ſic durat vſque ad expletum annum 29. *l. vlt. citat. Cod. de tempor. in integr. reſtitut.* in reſtitutione verò Reipublic. (atque adeo, & Principis, vtpote Reipublicæ capitis, vel quia bona principatus alienata ſpectant ad Rempublicam, vti *ſupra* dicebatur: idémque dicendum de reſtitutione Eccleſiæ, aut cuiuſcunque alterius loci pij) incipit à tempore factæ læſionis, *cap. 1. de reſtit. in integrum in 6.* Ita tamen quòd ſi iuſta cauſa ſubeſt, vt etiam poſt elapſum quadriennij ſpatium Reipublicæ, &c. reſtitutio in integrum concedatur, vtique & poſt illud elapſum tempus etiam concedetur, ſicuti notauit Gloſſ. *in cap. 1. hoc tit. in 6.* & Abbas *cap. tum ex literis, num. 10. & ſeqq. eod.* & Molina *tom. 2. diſp.* 574. inter alias autem iuſtas, quas *ſupra* dicebam, cauſas, illa eſt, (quæ ſola ſufficit) ſi læſio Reipubl &c. magna fuerit ſecundùm viri prudentis arbitrium teſte Gloſſ & Abbas *in cap. 1. de in integrum reſtitut. num. 2.* Couar. 1. *reſol cap. 3. num.* 11. & Leſſ. *cap. 17. num.* 66. Itaque ob iuſtam cauſam (ſi ſcilicet grauiter læſa fuerit Reſpublica, &c) etiam poſt quadriennium numeratum à tempore læſionis, beneficium reſtitutionis in integrum Reipublic. &c. competere poteſt: & ratio eſt, quia fauor publicus (quæ cauſa eſt, vt in integrũ reſtitituatur Communitas, ſicut & Eccleſia) sẽper manet, quare alia ratio eſt de Minoribus, qui ſolùm ob ætatis imbecillitatem reſtituuntur; ideoque poſtquam Maiores facti ſunt, non ampliùs eis ſubuenitur, quàm intra quadriennium; niſi vel militiam interim exerceant, vel Reipubl. cauſa abſentes ſint, vel eiuſdem Reipublicæ cauſa, alio modo damnum acceperint, vel alio legitimo impedimento, vt *ſupra* explicabam, detenti videantur, ob quod Prætor, etiam natu Maioribus ſubueniendum eſſe, cauſa cognita, decernere poteſt, & debet, iuxta *tit. ff. & Cod. ex quibus cauſis Maiores 25. annis in integrum reſtituuntur*, & tradit Abbas *in cit. cap. ex literis de in integrum reſtitut. & in cit. cap. tum ex literis eod. tit.* quæ, ſi non omnia, ſaltem aliqua, in Rege etiam locum habent, præſertim ſi quod Rex recuperat (reducendo ſcilicet contractus ad benigniores terminos intra limites iuſtitiæ) in beneficium commune conuerti t & præterea ſic nouam gabellam, alioquin imponendam, Regno deuitat.

SECTIO III.

Proponitur contra Dubitationis Reſolutionem poſitam prima Difficultas, eiuſque prima Solutio.

OBiicies primò: Rex, vel quilibet alius ſupremus Princeps, tenetur 1 ſtare contractui: ergo &c Antecedens probatur, quia licèt Princeps ſupremus quodammodo non ſubdatur vni poſitiuo, (quia, vt dicit Iſer. *in cap. 1. de Vaſſallis, deſcrep. ætat.* & Regens de Ponte *tit. 10. de donu. & expenſis Vniuerſ. num.* 24. eſt is ſupra ius poſitiuum, quapropter poteſt illud tollere cum omnibus eius effectibus: ſubditur tamen iuri gentium, & iuri naturali: atque ita docet Innoc. *in cap nouit de iud.* vbi dicit, quod conceſſio facta à Principe, ſi tranſierit in contractum, eſt firma, & irreuocabilis; & ſequitur Ant. de Butr. *in cap. cùm*

M. de

M. de conſtit. Ludouic. Roman. *in conſil.* 252. *& in conſil.* 352. *num.* 22. Idem docet Syluest. *verb. Princeps*, vbi ait, quòd licèt Princeps habeat plenitudinem poteſtatis, adhuc obligatur contractibus. Ratio, quia Deus ſubiecit quidem ei leges, ſed non contractus, ex quibus eſt obligatus, dicitque opinionem hanc eſſe communem; idem docet Molin. *tom.* 3 *diſp.* 667. vbi ait quòd ſi Rex non ſeruat pactum, ſeu contractum, tenetur in conſcientia reſtituere tributum vel quidquid aliud accepit à Vaſſallis Idem docet Bald. *de vſu feud. in rubr. de natura feud* vbi dicit, quòd ſi Princeps inueſtiuit aliquem de Baronia, vel Caſtro, non poteſt eum priuare ſine cauſa, nec ipſe, nec ipſius ſucceſſores. Ratio, quia tam Princeps, quàm eius ſucceſſores tenentur ſtare contractui: idémque repetit *in conſil.* 326. *vol.* 1. & ſequuntur Doctores *in l.* 1 *ff. de conſtitut. Princip.* & Matth. de Afflict. *in conſtitut. Regni ea, quæ ad decus, num.* 2. Idem docet Iaſon *in conſil.* 10. *vol.* 3. vbi tradit, quòd contractus Principis obligat ipſum, & ſucceſſorem: additque, quòd hæc ſit communis opinio. Idem docet Philipp. *in conſil.* 70. *in hac conſult. lit. D vol.* 2. vbi ait quòd contractus facti ab habente poteſtatem legis condendæ, habentúrque pro lege, & citat *l. Cæſar. ff. de public. & vectig. & l. penult. Cod. de donat. inter virum, & uxorem.* Idem tradit Belluga *in ſpecul. Princip. rubr.* 1 *num.* 12. vbi dicit, & eius ſucceſſores ligantur contractibus iuxta *cap. primum de probat.* & citat multa alia iura, & Doctores, idémque repetit *in rubr.* 46. *n* 4. vbi ait, quòd Princeps contractus vult firmos eſſe, & non reſcindi, etiam ſi ſint facti cum Principe, vel Fiſco, iuxta *textum notabilem. in l. ratas, Cod. de reſcindenda vendit.* & rationem reddit, quia Princeps contractibus, etiam cum ſubdito initis, iure gentium obligatur. Idem tandem tradunt alij Doctores quos multos refert, & ſequitur Borrellus *in addition ad rubr.* 1. *Bellugæ, lit. N.*

Reſpondent aliqui *in l. digna vox, Cod. de legibus* negando Antecedens, ſcilicet quòd Princeps ſupremus teneatur ſtare contractui. & rationem reddunt; quia is habet plenitudinem poteſtatis; ſed hæc iſtorum Doctorum reſponſio ſic ſimpliciter prolata eſt falſa: vt patet ex rationibus, & authoritatibus *ſuprà* adductis; ſicut & falſum eſt eorundem fundamentum; cùm ad ſummum ſupremus Princeps ſupra ius poſitiuum (non autem ſupra ius gentium, & naturale, ſeu diuinum) plenitudinem poteſtatis habeat, vt *ſupra* dicebatur: quare cum diſtinctione potius ad argumentum ſic 2

Reſpondetur primò: Rex, vel quilibet alius ſupremus Princeps, tenetur ſtare contractui: diſtinguo, ſi contractus ſit oneroſus, concedo; ſi contractus ſit gratuitus, vel ſit priuilegium ex mera liberalitate conceſſum, nego: nam tunc, præſertim ex cauſa, reuocare Princeps ſupremus illum poteſt: atque ita concludit Socin *in Conc.* 87. *viſis num.* 13 *vol.* 3. allegans Baldum *in l. nupta, Cod. de Senat.* & huc ſpectat illa quæſtio ſæpe ſæpius in Regno agitata: *An ſcilicet Ciuitas, vel Caſtrum factum de Demanio Regis poſſit iterum contra voluntatem ſubditorum infeudari per Regem*: nam per prædictam Soccini diſtinctionem ſolui optimè poteſt prædicta quæſtio, de qua vide Abbatem *in conſil.* 3. *volum.* 1. Andr. de Iſern *in Reg. conſtit. dignum, & in cap.* 1. §. *ſimiliter, num.* 27. *de cupit. qui cur. vend.* Socc *in conſ.* 4. *volum.* 3 Luc de Pen. *in l.* 1. *C. de cupit. ciu. cenſ. lib.* 10. Guido Papa *in deciſ. Gratianop.* 239. *& ſingul.* Curt Iuniorem *in conſ.* 174. Gulielm. Pernum *in tractat. de Principe, numero* 22. Aymon. Crau. *in conſ.* 241. & antea *in. conſil.* 54. Matth. de Afflict. *in præludi. conſtit.* 3

ſtit. Regni, quæſt. 24. & in cap. 1. §. ſi quis fecerit, quo tempore miles in feudis, & in §. præterea, vbi Sigiſmundus Loffredus *eodem titulo*, & Rodericum *allegat. 9.*

SECTIO IV.

Proponitur eiuſdem primæ difficultatis poſitæ ſecunda Solutio.

1 Reſpondetur ſecundò, & multò magis ad rem noſtram, diſtinguendo etiam Antecedens argumenti: Rex, vel quilibet alius ſupremus Princeps, tenetur ſtare contractui, diſtinguo; ſi cauſam rationabilem recedendi à contractu Princeps non habeat, concedo, ſi habeat, (quia ſic ſcilicet exigit bonum commune) nego, *arg. l. qui fundo, Cod. de omni agr. deſert. lib. 11.* atque ita docet Bald. *in l. fin. in princip ff. de Senator. in l. fin. in princip. ff. de pœnis, & in l. penult. Cod. de donat. inter virum & vxorem*, Imol. & Anton. *in cap. cum M. Ferrarienſ. de conſtit. Ludouic. Rom. in conſil. 352. n. 22.* Alexand. *in conſil. 101. viſis inſtrumentis, colum. 5. volum. 1.* Soc. *in conſil. 58. ſuper propoſita, columm. 1. in fin. vol. 3.* & Tiraq. *in tract. de pœnis in præfat. num. 41.*

2 Itaque cum cauſa rationabili (ſi ſic exigit bonum commune) licitè poteſt ſupremus Princeps facere contra contractus, atque ideo, & contra priuilegia, etiam remuneratoria, ab ipſo conceſſa, & ſic per modum contractus ſe habentia: atque adeo licitè poteſt etiam facere contra ius cuiuſcumque particularis loci, vel perſonæ, & multò magis licitè etiam poteſt facere contra leges, vnde ſit

SECTIO V.

Proponitur ex Solutione ſecunda primæ difficultatis poſita Corollarium primum.

Ex dictis licitè poteſt Princeps reuocare priuilegia ab ipſo conceſſa. Bald. *in l. qui ſe patris, Cod. vnde liberi*, Luc. de Pen. *in l. fin. Cod. de locat. præd. ciuil. lib. 11.* & Belluga *ſpecul. Princip. rubr. 26. §. Princeps.* Vnde quamuis Neapolitanis conceſſum ſit priuilegium (vt apparet ex *cap. 6. in lib. capitulorum, fol. 62*) ne ipſis fiat confiſcatio bonorum, niſi pro delictis criminis læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ, hoc tamen non obſtante in dies ſæpe ſæpius mandata iis fiunt ex diuerſis cauſis; pœnæque exiguntur, & ſignanter pœnæ mandatorum ſpretorum; nec non & in dies in præiudicium prædicti priuilegij multæ pragmaticæ, decreta, & banna fiunt, in quibus pœnæ pecuniariæ imponuntur, & exiguntur. Ratio, quia non tenetur Princeps (concurrente bono publico) priuilegia, vel leges ſequi; ſed omnes pœnæ in tali caſu ſunt ei arbitrariæ; ſicuti rectè notauit Bald. Aret. & Salic. *in l. fin. Cod. vbi ſen. vel clariſſ.* idque ob publicum bonum; in quo caſu publica vtilitas præfertur priuatæ, cùm priuata includatur in publica, vti *ſuprà* dicebatur.

SECTIO VI

Probatur Corollarium ſecundum.

Licitè etiam poteſt Princeps (ſi ſic etiam exigit bonum commune) cogere Vaſſallos, vt frumenta, aliáque bona

na, quæ habent, vendant iuſto pretio, quòd prudentium virorum arbitrio taxetur;& multoties etiam pretio viliori pro neceſſaria ſuſtentatione Ciuitatis, Regni, vel militiæ,&c. de quo *in l.* 1. *Cod. de metal. lib.*10. qui eſt vnus de caſibus, quo quis inuitus vendat: atque ita docent etiam Bart.*in l.*1.*§.cura carnis,ff.de offic.Præfect.Vrb.* Lucas de Pen.*in l.vnica in fin. vt nem. lic.in empt. ſpec. ſe excuſ.* & *in l.* 1. *Cod. ex quibus mun. lic. ſe exin'.* Couar. *var. reſol. lib.* 3. *cap.* 14. Afflict. *in proœm. conſtitut. Regn.quæſt.*3. vbi multas affert deciſiones Præſid. de Franch. *in deciſ.* 9. & Io. Thom. de Minad. *in reper.conſtit.in aliqubus, in verb. Comitum, & Baronum, num.* 59. Atque hinc ortum traxit praxis, quòd tempore penuriæ per Proreges taxantur, qui frumentum, vel quid ſimile ad vitam hominis neceſſarium habent,vt vendant illud taxato quodam pretio, de qua re vide, ſi placet, Flor. *in l. ſi quid, ff. de vſufr.*

———

SECTIO VII.

Proponitur COROLLARIVM III.

1 Licitè etiam poteſt Princeps(ſi is propter bellum iuſtum, quod gerit,frumento aliiſve ad ſuum, & militum victum ſpectantibus indigeat) cogere Vaſſalos, vt illud emant, & ex diuerſis locis,etiam longinquis (ſi opus fuerit) illud aſportent in beneficium ipſiuſmet Principis, & militiæ Principis, ſicut & Ciuitas (ſi victualium penuriam patiatur, & commoditatem ea emendi non habet) licitè etiam poteſt cogere Ciues, vt vnuſquiſque iuxta vires, ſeu facultates ſuas, victualia emat,& ex diuerſis locis etiam longinquis (ſi opus fuerit) illa exportet,& poſtea in beneficium Ciuitatis vendat; vel ſaltem, vt pecuniam ei mutuet, ad hoc vt ipſa Ciuitas, ſaltem emere victualia poſſit:ne tam ipſi, quàm alij Ciues fame conſumantur: atque ita docent Io.de Plat Andr.de Barul Rebuf. Luc de Pen. aliique Doctores communiter *in l.* 1. *Cod. quibus mun. vel præſtat. nem.lic. ſe excuſ.* vbi eſt caſus: idémque tradit Iacob.*in tit.de homag.num.*15 vbi, quod ob publicas neceſſitates poſſit Ciuitas cogere Ciues ad id, quòd *ſuprà* dicebam, adducit auctoritatem Angeli, & quamplurium Doctorum aliorum; quódque idem propter eaſdem publicas neceſſitates poſſit facere Princeps in ordine ad ſuos Vaſſallos, docent etiam communiter Doctores, ſicuti videre eſt apud Moder addit ad Andr *in tit.quæ ſint reg. in verb. & extraordinaria collatio, verſ. manus ſuas ad iniquita em, in fin.* vbi nota cum Luc de Pen. quòd id, quod *ſupr.s* dixi, cum moderamine, ſeu cum proportione geometrica faciendum ſit; nempe quòd ad id præſtandum non eligantur ſaltem diuites: ita vt hi tantùm, aliis immunitate gaudentibus, obſtringantur ad tale onus; ſed quòd omnes, vel ad victualia emenda, vel ad victualia aſportanda, vel ad pecuniam ad hunc finem mutuandam, æqualiter per æs,& libram, ſeu ſecundùm vires, & facultates ſingulorum ſeruata proportione quadam geometrica, Ciues cogantur; quia (vt rectè dixit Io.de Plat poſt And. de Barul apud Regentem de Ponte *de poteſt. Proreg. tit.*2. *num.* 9. ita eſt idoneus pauper ad modicum, ſicut diues ad multum; & ſic ad prædictum onus tenentur omnes, & ſinguli Ciues, ſiue pauperes, ſiue diuites illi ſint; geometricè tamen, vti dicebam, pauperes ſcilicet, vt pauperes, diuites autem, vt diuites. 2

Quòd autem fieri poſſint impoſitiones, imò & poſſint taxari proportionaliter geometricè Ciues omnes ad pecuniam

tiam mutuandam, ad emptionem victualium pro neceſſaria ſuſtentatione militum, eſt caſus *in l. vnica, Cod. vt nem. lic. emp. ſe excuſ. lib.*11. vbi Luc de Pen. dicit textum habere locum ſecundùm communem Doctorum opinionem, tum in ordine ad ſuſtentationem populorum tempore penuriæ; ſubditque, quòd ita temporibus ſuis in praxi poſitum ſit. Idem ſentit gloſſ. *ibidem*, dum exponit *ly neceſſitate*, ſcilicet *belli, & famis*, vbi Bart. primò notat, quòd tam diuites, quàm pauperes, ad id tenentur tempore penuriæ, licèt diuitibus id neceſſarium non ſit: & ratio (inquit ipſe) quia id ſpectat ad publicam vtilitatem, cùm Ciuitas ſine pauperibus perfecta non ſit.

3 Secundò notat, quòd (ad hoc, vt Ciuitas minus damni patiatur) proportionaliter geometricè compelli etiam poſſunt Ciues ad emendum frumentum, vel quid aliud ſimile, qnod Ciuitas habet ad vendendum, in caſu, quo corrumpi illud incipiat, vel in caſu aliquo ſimili: nec quiſquam ab hoc excuſatur, licèt ei neceſſarium non ſit. Ratio, quia ſic etiam expoſcit bonum commune, quod pariter facere poſſe Fiſcum de ſuo frumento, dicit idem Bart. quem ſequuntur Afflict. *in cap. poſt natale ante num.*8. *verſ. & ſcias, de pac. ten.* & alij Doctores, quinimò propter eandem cauſam (vt ſcilicet Ciuitas, vel Fiſcus minus damni patiatur) poſſe miſceri frumentum vetus (licèt corruptum) cum nouo; vel poſſe vetus (licèt corruptum) diſtribui proportionaliter per Ciues, dixit idem Bart. cum gloſſ. *in leg.*1. *C. de cond. in publ. horr. libr.* 10.

SECTIO VIII.

Proponitur COROLLARIVM IV.

Licitè etiam poteſt Princeps (ſi ſic neceſſitas vrgeat: atque adeo ſic exigat bonum commune) compellere Vaſſallos (ſicut & Ciuitas compellere Ciues) vt iuſto pretio animalia, naues, vel ſimilia, quæ habent, locent, cauſa aſportandi frumentum, vel alia neceſſaria ad bonum commune, de qua re vide, ſi placet, Bald *in l. iubemus nullam, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* & Regentem de Ponte *tit.* 4. *de regalib. impoſition.* §. 2. *num.* 51. vbi ſubdit, quòd hinc fieri conſuerunt ordinationes, quòd iuſto pretio dentur alimenta mulis, & vecturis, & quòd pretia moderentur, & taxentur, & hoc ſumptum eſſe dicit ex text. *in l. animalia, Cod. de curſ. publ. lib.* 12.

SECTIO IX.

Proponitur COROLLARIVM V.

1 Licitè etiam poteſt Princeps compellere Vniuerſitates Regni, vt, beneficium commune ipſius Regni, proportione quadam geometrica attenta, exhibeant homines pro militia, pro remigando, pro fodiendo, cùm exercitus per mare, vel per terram ad bellum tranſmittitur, pro perſequendo, & extirpando latrones, & pro ſimilibus rebus aliis ad publicam vtilitatem eiuſdem Regni pertinentibus, ſicuti docent Lucas de Pen. & Capic. quos refert, & ſequitur Regens de Ponte *titulo* 4. *de regal. impoſition. num.* 48. *& ſeqq.* Atque hinc ortum duxit praxis, vt ad carceres pro delictis grauibus damnati,

 tranſ-

tranſmittantur (donec eorum cauſæ expediuntur, ad regias Triremes, vt ibi inſeruiant in beneficium Regni, quæ praxis, vt omittam caput publicæ vtilitatis, quia ſic quidem exigit ſuadente neceſſitate bonum commune, in defenſionem Regni, eſt ex aliis capitibus etiam non irrationabilis. Primò, quia vel digni poſtea tali pœna tales homines reperiuntur, & ſic nullam, quod ad Triremes tranſmiſſi fuerint, iniuriam acceperunt; vel digni non reperiuntur, & nec etiam per hoc idem iniuriam patiuntur; quia interim debitam, & iuſtam mercedem, ſicuti & alij, qui voluntarie ad remigandum ſe locant, habuerunt; quamuis pro carcere, qui ſanè ipſis debitus erat, Trireme ſucceſſerit. Secundò, quia cùm tales delinquentes ſint homines facinoroſi, & viles, non diſſonum omninò à ratione videtur, quòd in Triremibus inſeruiant Regi, à quo ipſis alimenta præſtantur. Tertiò, quia cum per regias conſtitutiones, capitula Regni, & Pragmaticas, Barones poſſint, vt videre eſt apud Regentem de Ponte *loc. ſuprà cit. num.* 52. Vaſſallos ſibi aſſumere pro ſeruitiis ſibi neceſſariis, non eſt, cur hoc idem non concedatur Regi, qui eſt omnium Dominus iuxta ius, conſtitutiones, & capitula eiuſdem Regni, vt apud eumdem Regentem *in eodem loco cit.* legere eſt.

2 Hinc ortum duxerunt banna, per quæ inutiles, & vagabundi homines, qui modum viuendi non habent, & ex alio capite nec aliis inſeruire, nec laborare aliquo modo curant, ad triremes regias mittantur, quod fundatur tum *in text. leg.* 1. *Cod. de mend valid. lib.* 11. tum in præſumptione indubitata, quod in futurum facinora, furta, & ſimilia habeant perpetrare, cùm nullum prorſus modum viuendi teneant, & laborare omni modo recuſauit; quapropter rationabilia ſunt prædicta banna, cùm tendant in publicam vtilitatem, & in ſecuritatem Vniuerſitatum, & Regni.

Vt autem licitè poſſit Princeps, ſicuti *ſuprà* dicebam, per vim ex Vniuerſitatibus aſſumere ſibi Vaſſallos pro militia, pro remigando; pro fodiendo, cùm exercitus ad bellum traſmittitur; pro perſequendo, & extirpando latrones, & pro ſimilibus aliis rebus ad beneficium commune ſpectantibus. Requiritur primò, quòd iis iuſtum ſtipendium præſtetur; de qua re vide Regentem de Ponte *loc. cit. num.* 48. Secundò, quòd non ſint bubulci, & ſimiles homines agriculturæ vacantes, vt rectè Riſpia *de poteſt. tit. de remed. preſeru. num.* 217. & ſequitur Regens de Ponte *tit.* 4. *cit. de regalib. impoſition. num.* 50. alioquin enim Principis prouiſio potiùs in damnum, quàm in beneficium commune tenderet; cùm omitteretur per hoc agricultura, quæ adeò eſt vitæ humanæ, atque bono publico neceſſaria; quapropter in beneficium talium hominum, (ad hoc vt culturæ, & meſſi vacare commodè poſſint) expediri per Proreges guidatica ſolent, ne culturæ, & meſſis tempore pro debitis ciuilibus ab aliquo inquietentur; de quo *in l.* 1 vbi Andr. de Barul. & *in l. coloni, l.* 2. *Cod de Agricol. lib.* 10. & Regens de Ponte *tit.* 10. *de inſigniis & armis num.* 12. Tertiò, quod de proprio, & redditibus Regni nō valeat hic, & nunc Princeps neceſſitati inſtanti prouidere; nam ſi valet, in conſcientia non poteſt Princeps ad ea quæ ſuprà dicebantur, vaſſallos compellere; cùm commodum proprium poſtponere debeat bono communi, vt *ſuprà* dicebatur; quare ſi compelleret, ad compenſanda damna illis obſtrictus foret; & hinc Andr. *in prelud. feud.* 2. *quæſt. num.* 34. *& in tit. quæ ſint regalia, ante num.* 15. *verſ. hæc vectigalia*, quem ſequitur Regens de Ponte *loc. ſuprà cit. num.* 65. dixit, quod 3

pro

pro his quæ ſuprà dicebantur, & ſimilibus, non poſſit licitè Princeps impoſitiones facere de nouo; quia ſicuti de iure ſpectat ad Principem ſubditis adminiſtrare iuſtitiam, ita & de iure ſpectat ad eumdem ſubditos ab incurſu hoſtium & latronum cuſtodire; cùm propterea percipiat redditus Regni, vt doanas, & c veluti ſtipendia ad hunc finem inſtituta; & quamuis Afflict. *in conſtit. Reg. incip.* ſuper inciſionibus authoritate quorumdam Doctorum, quos pro ſe *ibi* adducit, dicat, quòd impoſitiones, quæ fiunt in Regno pro perſecutione delinquentium, & ſimilibus rebus ad bonum commune pertinentibus, procedant ratione ſtatutorum & conſuetudinum particularium eiuſdē Regni; id tamen mihi non probatur, niſi in caſu, quod Regni redditus non ſufficiant; nam non Regnum propter Regem, ſed potiùs Rex debet eſſe propter Regnum, vti *ſuprà* dicebatur, & diffuſiùs *in dubitatione tertia præcedenti* demonſtrabam.

SECTIO X.

Proponitur COROLLARIVM VI.

Licitè etiam poteſt Princeps, ſi ſcilicet ſic exigit bonum commune, conſtringere vaſſallos ad refectionem pontium & viarum, vt per Iſern. *in conſtitut. Regni incip. ſi damna clandeſtina*, iuxta reg. text. *in l. ad inſtructionem, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* & iuxta text. *in l. fin. Cod. de immunit. nem. conced. lib.* 10. Item conſtringere licitè poteſt eoſdem ad refectionem murorum ciuitatis, iuxta text. *in l fin. Cod. quib. mun. vel præſt. eod. lib* Item ad conſtructionem Turrium, illarúmque cuſtodiam in locis maritimis pro defenſione à piratis, cæteríſque catholicæ fidei inimicis; licitè etiam poteſt ædificia prohibere, priuatorum ſola occupare, quin Domos eorumdem diruere, pro viis ampliandis ad ornatum Ciuitatis, vel pro nouo porticu faciendo, vel ſimilibus, &c. pro quibus imponere etiam licitè poteſt collectas; & eos, qui inde commodum percipiunt; taxare, vt iis, qui damnum patiuntur, ſatisfiat proportionaliter; de quo *in l. ædificia, C. de oper. publ.* & late per Auend. *de exeq. mand. part. 1. cap. 19. num. 39.* quapropter id indies videtur in praxi, vt videre eſt apud Regentem Lanarium *conſil.* 4. & apud Regentem de Ponte *tit.* 4. *cit. num.* 66. & *tit.* 10. *de inſignus, & armis num.* 11.

SECTIO XI.

Proponitur COROLLARIVM VII

Licitè etiam poteſt Princeps (cùm ſic exigit bonum commune, ad hoc ne Regnum reſtet inops, & ſpoliatum) ſub certis pœnis conſtringere Vaſſallos, vt aurum, argentum, frumentum, vinum, equos, lignamina ad vſum belli deſeruientia, & ſimilia alia, quæ habent de Regno non extrahant ſine licentia ipſius; ad quod comprobandum præter diſpoſitiones de iure communi, vt *l. Cod. quæ res export. non deb. in l. vnica, Cod. de litt. & itin. cuſt. lib.* 12. & *in l.* 2. *Cod. de com. & mercat.* adſunt (vt legere eſt apud Regentem de Ponte *tit. in princ'pio*) nonnulla Regni Capitula, & Pragmaticæ, quibus etiam prohibetur, ne pretium perceptum ex mercibus immiſſis in Regnum (quamuis non prohibeatur extrahi merces ex prædicto pretio emptas) de Regno extrahatur, quidquid in contrarium eſſe appareat quædam Regiæ Cameræ conſultatio, quæ poſtea tractu temporis (re meliùs conſiderata) fuit

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

reuocata, vt apud eundem Regentem *loco ſuprà cit. num* 4. videre eſt.

SECTIO XII.

Proponitur COROLLARII VIII. *Prima Ampliatio.*

HOc autem, quod modò *in præcedenti ſectione* 11. dixi, nempe quòd licitè poſſit Princeps ſub certis pœnis à Regno extractiones quarundam rerum impedire (ſi ſic exigit Regni bonum cõmune) adeo verum eſt, vt quamuis ſæpe ſæpius per Regem, & Proreges concedantur tractæ, ſeu extractiones frumenti, vini, & ſimilium, quæ extrahi à Regno per Regias pragmaticas (vt *ſuprà* dicebam) prohibentur: ſemper hæ conceſſiones intelligantur cum inſita conditione, ſi ſcilicet Regnum iis rebus opus non habeat; idque propter eamdem rationem; quia ſic exigit bonum commune Regni; quare Proreges, hac conditione non ſeruata, tractas concedendo perperàm agerent, cùm inde ſequi conſuerint multa incommoda, penuriæ, ruinæ, & conturbationes totius Regni, in quo prudentes Miniſtri Regis ſummopere aduertere, & inuigilare tenentur, ſicuti rectè notauit Regens de Ponte *vbi ſuprà, num.* 5. quare videant Proreges, ne propter amicitiam, vel ſanguinis coniunctionem concedant tractas à Rege aliquibus largitas cum periculo damni, & penuriæ communis totius Regni: nam in omnibus tractarum conceſſionibus à Rege cuicumque largitis ſemper (vti *ſuprà* dicebam) ſubintelligitur conditio illa: *ſi ſcilicet Regnum iis rebus opus non habeat, & in ſe munitum remaneat*, idque propter rationes dictas.

SECTIO XIII.

Proponitur COROLLARII VII. *Secunda Ampliatio.*

SEcundò, quod *in eadem ſectione* 11. dixi, adeò verum eſt, vt ſi Rex, vel eius Miniſtri, ad hoc vt conſulant Regno, vel Ciuitati, impediant frumenti, vel aliorum victualium extractionem ad Romanam Curiam, non incidant in excommunicationem, Bullæ Cœnæ can. 8. latam contrà inuadentes, vel impedientes eos, qui victualia, vel alia ad vſum Romanæ Curiæ neceſſaria Romam vehunt; ſicut neque, ſi peſtis tempore prohibeant, ne quis reuerſurus, Romam eat, incidunt in excommunicationem bullarem latam cõtra impedientes eos, qui Romam eunt. ita Caiet. *verſ. excommunicatio, cap* 19. Nauarr. *in ſumma cap.* 27. *num.* 64 Graffi. *num.* 110. & Scortia *epitome* 166. *theorema.* 417. Sicut etiam neque in excommunicationem incidit paterfamilias, ſi vetet filium Romam deferre victualia, vel ſimilia, ob periculum latronum, vel meretricum; ratio, quia in his, & ſimilibus caſibus is, qui impedit, vtitur iure ſuo; & impedimentum eſt iuſtum, & legitimum ſine peccato, cum in prædictis canonibus prohibeatur ſolùm iniuſta inuaſio, & iniuſtum impedimentum, cum peccato mortali, quod excommunicatio neceſſariò ſupponit. Vide præter Caiet. Nauar. Graff. Scortiam *locis ſupra cit.* Bald. *in l.* 1. *Cod. de his, quæ pæn. nom.* Gloſſ. *cap.* 1. *v. inferatis de ſtatu* Monach. Sayrum *lib.* 3. *capit.* 12. *numer.* 4. Alterium *lib.* 5. *diſt.* 9. *capit.* 4. Suar. Regentem de Ponte *vbi ſupra, num.* 8. qui, quod non contrahatur excommunicatio in caſibus prædictis, docet ex eo, quia prima, charitas (vt inquit ipſe) incipit à ſe ipſo.

Vide

Vide Megalium *in 3. p. cap. 7. quæſt. 1. num. 4. & 5.* vbi ſubdit, quod neque excommunicationem bullarem incurrit is, qui ob periculum ſaltem probabile, vel dubium, penuriæ futuræ prohibet extractionem prædictarum rerum ad Curiam Romanam. Vide Souſam *in explicat. Bullæ Cœnæ c. 9. diſp. 53. concluſ. 1. num. 3.* qui idem ibi docet cum multis aliis Doctoribus; quamuis Genuenſis *in pract. cap. Eccleſ. tr. centenario 21. quæſt. 618. num. 2.* prædictam Doctorum opinionem moderandam meritò putet; ſi ſcilicet Summus Pontifex caput Reipublicæ Chriſtianæ indigeret Romæ cum ſuis Miniſtris; & ratio huius moderationis eſſe poteſt; quia caput, præſertim tale (qualis eſt Pontifex) cæteris membris omnino preferri debet. Vide etiam Vgolinum, quem citat, & ſequitur Dyarſius *in Bulla Cœnæ lib. 2. can. 8 quæſt 4. num. 2.* qui ſubdunt, quod, ſi Neapoli v g. adeſſet magna penuria frumenti, & ex vi ventorum Nauis frumenti onuſta, Romam tendens, huc accederet, Prorex, vel eius Miniſtri illam ſimul cum frumento retinendo non incurrerent excommunicationem Bullæ Cœnæ; & ad hoc probandum adducunt textum *in l. Præſes Cod. de ſeruit. & aqua, & in cap. diſcipulos diſt. 5.* & ratio eſſe poteſt illa; quia qui aliena accipit famis neceſſitate compulſus, excuſatur à culpa; atque adeo qui ex ſupradicta cauſa, victualia deferentes ad Romanam Curiam impedit, excommunicationis vinculo non alligatur; Nam, vt *ſuprà*, dicebam, & habetur *in cap. nullus 11. quæſt. 3.* vbi lethalis culpa non contrahitur, ibi excommunicatio locum non habet; cum pœna culpam excedere, æquum non ſit: & quamuis Souſa *loc. ſuprà cit.* dicat opinionem hanc eſſe veram cum limitatione, ſi ſcilicet in Curia Romana non eſſet rerum, quæ illuc portari impediuntur, indigentia; aliter enim impedientem non excuſat à cenſura; cum ad impediendam delationem mercium, quæ aliunde ad aliquem locum aſportantur, ius nullus hominum habeat: hæc tamen, Souſæ limitatio ſic abſolutè prolata mihi non probatur; quia, vt ait Gloſſa *in cap. diſcipulos diſt. 5.* in neceſſitate omnia ſunt communia per tex. *in c. ſicut diſt. 47.* præſertim cibaria *ex l. 2. §. in eadem Naui in fin. ff ad leg. Rhodia de iac.* & ratio eſt, quia maximè rerum omnium ad vitam ſuſtentandam ſunt neceſſaria; admittenda tamen eſt dicta Souſæ limitatio in caſu, quod Summus Pontifex cum ſuis Miniſtris Romæ indigeret, vt cum Genuenſi *ſuprà* dicebatur.

SECTIO XIV.

Proponitur CORROLLARII VII. *Tertia Ampliatio.*

Tertiò, quòd *in eadem ſectione 11.* dixi, nempe quòd licitè poſſit Princeps ſub certis pœnis à Regno extractionem quarumdam rerum impedire, ſi ſic exigit bonum commune, adeo verum eſt, vt ſi quis ex rebus prohibitis extrahat à Regno quantitatem aliquam, quamuis damnum graue ex tali facto Ciuitati, vel Regno non proueniat, peccet tamen adhuc ille mortaliter, atque ita docent Sanch. *in ſumma tom. 1. lib. cap. 4. num. 8.* & alij. ratio eſt, quia in tali caſu non debet ſpectari, quale damnum ſequatur vno contraueniente; ſed quale, ſi multi contrauenient, & ſic communiter fiat. Secundò quia alioquin finis legis fruſtraretur, cum nemo vt plurimum de ſupradictis rebus tantam quantitatem extrahat, vt ex tali facto magnum damnum Ciuitati, vel Regno ſequi ſoleat, Caſtrus Palaus tamen non improbabiliter ſentit oppoſitum, *tom. 1. tract. 2. diſput. 2. punct. 7. num. 6.*

num. 6. vbi ait, quòd in prædicto caſu non peccetur mortaliter, niſi quando ex rerum prohibitarum exportatione, Regnum, vel Ciuitas damnum graue patere-tur. Et ſi ab ipſo petas, ex quanta mercium exportatione damnum graue Communitas Regni ſentire cenſeatur, Reſpondet (regulariter loquendo) centum aureos circiter, vel merces huius valoris, vel arma decem militum eſſe grauem materiam, ex qua Regnum pati damnum graue moraliter cenſetur; ſecus autem ſi minor ſit valoris quantitas, niſi fortè Regnum oppreſſum eſſet ab hoſtibus, vel ab aliqua alia ſimili calamitate.

SECTIO XV.

Proponitur COROLLARII VII. *Quarta Ampliatio.*

QVartò, quòd *in eadem ſectione* 11. dixi, ſcilicet quod licitè poſſit Princeps ſub certis pœnis à Regno extractionem quarumdam rerum impedire (ſi ſic exigit bonum commune) adeò verum eſt, vt tali prohibitioni, (ſicut, & aliis ſæcularium Principum legibus,) ſubdantur. etiam Eccleſiaſtici, ſecundum vim directiuam tamen, & indirectè, non autem directè: & multò minus ſecundum vim coactiuam, coercitiuam, vel punitiuam, ſeu quoad perſonas, ſeu etiam quo ad bona ipſorum.

SECTIO XVI.

Proponitur quartæ Ampliationis quoad primam partem probatio.

1 RAtio dicti in ſectione præcedenti quo ad primam partem illa eſt; quia neque de iure diuino, neque humano eximuntur Eccleſiaſtici à legibus ciuilibus; quatenus hæ cum libertate Eccleſiaſtica, non pugnant; id eſt quatenus neque cum Sacris Canonibus, neque cum Clericorum ſtatu repugnantiam habent, ſed ſolùm ad Reipublicæ bonam gubernationem, ac quietem pertinent; cuius modi ſunt leges, quibus taxatur pretium rerum; prohibetur aliquod genus armorum, præſcribitur modus ædificandi, teſtandi, contrahendi, &c. atque ita ſumitur *ex cap.* 1. *cap. quoniam, cap. de capitulis, dist.* 10. *cap. cum ad verum, dist.* 96. *& cap.* 1. *de noui operis nuntiat.* & ratio vlterius eſt, quia Eccleſiaſtici, in communi vitæ Societate viuentes, ſunt etiam ciues, & membra Reipublicæ; ergo naturali ratione æquum eſt, quod & ipſi etiam præſtent, quæ ad communem Reipublicæ gubernationem neceſſaria ſunt: *turpis enim omnis pars eſt, ſuo vniuerſo non congruens*, ait S. Auguſt. 3. *confeſſ. cap.* 8. Confirmatur, quia qui ſentit commodum, debet ſentire, & incommodum, iuxta *reg.* 55. *in* 6. Sed Eccleſiaſtici communibus Reipublicæ commodis, & priuilegiis fruuntur, ergo par eſt, quod ipſi etiam communem cum aliis obligationem ſuſcipiant, quæ ipſorum ſtatui, libertati, ac Canonicis priuilegiis non repugnat; & ideo ſi prohibita extrahi, à Regno extrahant (in notabili ſaltem quantitate, vti *ſuprà* dicebatur) peccant mortaliter, ſicuti peccant & laici. Item peccant mortaliter, ſi vendant frumentum verbi gratia; vltra pretium à Principe taxatum, nec non & ad reſtitutionem tenentur; quia contra iuſtitiam peccant; idémque dicendum de aliis ſimilibus caſibus, atque ita (quidquid in contrarium dixerit M. Antonius Genuenſis *in praxi cap.* 74. *per tot.* & dicere etiam videatur Nauarr. *lib.* 1. *concil.* 3. *de conſtit. num.* 4. *§. tertio, edit.* 2.)

docent

docent communiter Canoniſtæ *in cap. Eccleſia de conſtit. & cap.* 1. *de noui operis nunciatione*; legiſtæ *in l.cunctos populos Cod. de ſumm. Trinit.* Theologi, & Summiſtæ *in verb. lex*, Angelus *num.* 5. Syl. *quæſt.* 15. *ſan.* 11. Victoria *relect.* 1. *de poteſt Eccleſ. quæſt. vlt. prop.* 4. Barth. Medina 1. 2. *quæſt.* 96. *art.* 5 *dub. vlt.* Nauarr. *cap.* 23. *num* 88. Bellarm. *lib.* 1. *de clericis, cap.* 28. Vaſq 12. *diſput.* 176. *cap.* 4. Suar. *lib.* 3. *de leg. cap.* 34. *& lib.* 4. *defenſ. fidei cap.* 16. Ioan. Salas *diſp.* 14. *ſect.* 8. Sotus *de iuſt. lib.* 1. *quæſt.* 6. *art.* 7. Molina *tom.* 2. *tract.* 2. *diſput.* 31. *num.* 15. Salonius *tom.* 2. *in.* 2. 2. *quæſt.* 77. *art.* 1. *controuerſ.* 10. Ledeſma *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 32. *diffic.* 4. & alij, quos refert, & ſequitur Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *num.* 64. *prel.* 2. Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ in prolog. num.* 30. & Peirinus *de priuileg. Minimorum tom.* 1. *conſtit. Iulij* 11. §. 33. *num.* 151.

2 Hinc etiam Eccleſiaſtici tenentur obedire legibus Principis ſæcularis taxantibus pretia cenſuum, vt in ſpecie notauit Auendagno *tract. de cenſibus* hiſp. *cap.* 32. *num.* 10. Laſſarte *de decima vendit cap.* 10. *num.* 3. Mexia *in prag. taxæ panis concl.* 5. *num.* 39. Salas *de empt. & vendit. dub.* 9. *num.* 2 & alij Doctores.

3 Vbi Aduerte, primo, quod Eccleſiaſtici ſubduntur, ſeu obligantur Principum ſæcularium ciuilibus legibus, dummodo eæ communes ſint, id eſt ad totam communitatem ferantur, boni publici cauſa: Nam Eccleſia non recipit, ſed reprobat eas ſæcularium Principum leges, quæ de Eccleſiaſticis bonis, aut perſonis ſpeciatim decernunt, præcipiendo, vel vetando, quamuis Eccleſiæ fauorem aut patrocinium continere videantur, ſicuti habetur expreſsè *in cap.* 1. *dict.* 96. *& c. Eccleſia de conſtit.* & ratio eſt, quia eiuſmodi legibus prætenditur directa laicorum Principum iuriſdictio ſuper Eccleſiaſticos, ſi quidem leges ferre iuriſdictionis actus eſt, talis autem poteſtatis vſurpatio immunitati Eccleſiaſticæ repugnat, ergo &c. Qua propter per ſimiles leges maius Eccleſiæ præiudicium infertur. quàm commodum affertatur; ſicuti rectè notauit Angelus *ver. lex num.* 5. Suar. *cit. cap.* 34. *num.* 13. *& cit. cap.* 16. *num.* 7. & traditur clarè *in cit. cap. Eccleſia.*

Hinc colligit Abb. *in cit. cap. Eccleſia num.* 10. *& in cap. præſentia, num.* 28. *de probat.* quod leges imperatoriæ (quales extant v. g. *in tit. Cod. de Sacroſanctis Eccleſiis, & auth. eod. tit.* niſi canonico iure ſint receptæ, & approbatæ) nullius roboris ſint tanquam profectæ ab eo, qui non habet poteſtatem.

Secundò colligit idem Abb. *in cit. cap. Eccleſia, num.* 21. quòd dicta doctrina locum habeat in bonis Eccleſiaſticorum, etiam patrimonialibus, ſeu propriis, idque clarè probatur ſic: non poteſt lex ciuilis aliquid diſponere de bonis Eccleſiaſticorum, niſi obligando illos ad huiuſmodi legis obſeruationem; quia bona adhærent perſonæ, ideóque lex diſponens circa bona obſeruari neceſſariò debet à perſonis; ſed lex ciuilis non poteſt ſpeciatim obligare perſonas Eccleſiaſticorum: ergo nec de illorum bonis ſpeciatim aliquid diſponere Vel ſic: lex non fertur ſine iuriſdictione, nemo autem habet iuriſdictionem, ſeu poteſtatem diſponendi de bonis alicuius, niſi etiam ſuper perſonam iuriſdictionem habeat; quare cùm laicus ſuperior non habeat iuriſdictionem in perſonas Eccleſiaſticas, ſequitur, quòd neque iuriſdictionem, ſeu facultatem de illorum bonis diſponendi habere poſſit. Vide Suar. *in cit. cap.* 16. *num.* 12. & Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 13. *num.* 3. 4

Limitari tamen hæc doctrina debet primò, 5

primò, niſi bona ſeu Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticorum proprio merè reali onere Principi ſæculari obſtricta fuerint, antequam ad Eccleſiaſticos tranſirent, ſicuti meritò dixit Abb *in cit. cap. Eccleſia, num.*23. nam res tranſit cum onere ſuo, *cap. ex literis, de pignoribus.* Item niſi cum tali pacto, vel conditione Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticis perſonis illa data ſint, vt tamen ſæcularium iuriſdictioni vel exactioni alicui ſubdantur, *arg. cap. verum, de condit. appoſitis.*

6 Secundò limitari debet, ſi diſpoſitio ciuilis de bonis, vel etiam perſonis Eccleſiaſticorum non ſit præceptiua,ſed ſolùm permiſſiua, & priuilegiatiua, vt ſi v g.ſtatuto caueatur, *quod Clerici primogeniti ad feuda, maioratus, &c. ſint admittendi*, valebit ſtatutum, teſte eodem Abb.*vbi ſuprà,num.* 16.cuius rei ratio illa eſt, quia dare priuilegium non eſt ſignum ſuperioritatis; cùm etiam non ſubdito priuilegium dari poſſit.

7 Aduerte ſecundò, quòd Eccleſiaſtici generatim ſubduntur legibus Principum ſæcularium, in quorum ſcilicet Regnis, vel Prouinciis vitam degunt:nam licèt ſummorum Pontificum *ſuprà* citati Canones ſolùm dicant, quòd legibus Romanorum Imperatorum Eccleſiaſtici ſubdantur; tamen eædem rationes cogunt nos dicere,quòd etiam aliorum Regnorum leges communes, ac iuſtæ ab Eccleſiaſticis obſeruandæ ſint, & hoc conſuetudo, ſcientibus, & approbantibus Eccleſiæ Prælatis, iamdiu introducta videtur confirmare.

SECTIO XVII.

Proponitur quartæ Ampliationis quoad ſecundam partem probatio.

RAtio dicti *in ſectione* 15. quoad ſecundam partem (quòd ſcilicet Eccleſiaſtici ſæcularium Principum legibus indirectè ſubdantur) illa eſt, quia dictamen naturale dictat, quòd Eccleſiaſtici leges ſæculares ſequantur,ad hoc vt conformitatem, ſeu congruitatem ſeruent cum perſonis ſæcularibus eiuſdem Communitatis, veluti membra eiuſdem corporis, vti *ſuprà* cum S Auguſt.3. *confeſſ. cap.*8.dicebam: atque ita contra Sotum, Victoriam, Medinam, & alios tenentes oppoſitum, quos citat, & ſequitur Salas *de legibus,diſp.* 14 *ſect.*8.*num.*94.*&* 104. probabiliùs docent Vaſq.*in* 1.2.*tom.*2. *diſp.*176.*cap.*4. Tannerius*p.*1.*lib.*5.*cap.* 12.*quæſt.*3.*& p.*2. *lib.*9. *cap.*7. *quæſt.*8 9. *&* 15.Peſantius*tract. de immunit. Eccleſiaſt.diſp.*4.& alij

SECTIO XVIII.

Proponitur quartæ Ampliationis quoad tertiam partem Probatio.

RAtio dicti in ſectione decimaquinta quoad tertiam partem, quod ſcilicet Eccleſiaſtici ſæcularium Principum legibus non directè ſubdantur, illa eſt, quia nemo tenetur directè legibus eius, qui in ipſum non habet poteſtatem, & iuriſdictionem,ſicut docet S.Thom. *in p.* 2.*quæſt.*96. *art.*5. & conſtat *ex l.fin.ff.de iuriſdict.omnium iudicum*; ſed Principes ſæculares non habent iuriſdictionem in perſonas Eccleſiaſticas,ſicuti decernit Innocentius III. *in cap. Eccleſia ſancta Mariæ, de conſtit.* & *in cap. placuit* 16. *quæſt.*7. & *in cap. ſeculares, de foro compet. in* 6. ergo, &c. Quare probabilius dicitur,quod Eccleſiaſtici ciuilibus Principum ſæcularium legibus non obligentur directè, id eſt, præciſè ex vi ipſarum legum, aut poteſtatis legiſlatricis ciuilis, (cùm

(cùm ab iſta omni iure illi exempti ſint, iuxta Lateran. *Concil. ſub Leone X. ſeſſ. 9. in Bulla, quæ incipit ſuperna diſpoſitionis*; vbi dicitur: cum à iure tam diuino, quàm humano laicis nulla poteſtas ſuper Eccleſiaſticis perſonis attributa ſit; & Innoc. III. *in cit. cap. Eccleſia de conſtitut.* vbi habetur, quod laicis ſuper Eccleſiaſticis perſonis, & Eccleſiis nulla ſit attributa facultas imperandi) ſed quòd obligentur ſolùm indirectè; quia ſcilicet id naturalis æquitas, (vti *ſuprà* dicebam,) poſtulare videtur; cùm alioquin communis pax inter ciues difficilè obſeruari poſſet, quæ ratio mouit ſummos Pontifices, alioſque Eccleſiæ Prælatos, vt eiuſmodi iuſtas Principum leges approbarent, & Eccleſiaſticis omnibus obſeruandas præciperent; imò etiam vellent ſecundùm eas in foro Eccleſiaſtico iudicari, vbi canones deficerent; ſicuti conſtat *ex cap. innotuit de arbitriis, & cap. 1. de noui operis nunciatione*, vbi dicitur: *ſicut leges non dedignantur ſacros canones imitari, ita & ſacrorum ſtatuta canonum Principum conſtitutionibus adiuuantur.* vbi id etiam Gloſſ. *annotat verb. adiuuantur.* atque ita contra Sotum, Victoriam, Medinam, & Salas *loco ſuprà citato.* præter Vaſq. Azorium, Tannerum, & Peſantium vbi ſuprà docent Suarius *lib. 3. de legib. cap. 34 num. 12. & lib. 4. defenſ. fidei, cap. 16. num. 14.* Bellarmin *in Apologia contra Regem Angliæ*, Vigianius *in tract. de immunit. Eccleſ. diſput. 2. concluſ. 5.* Villalobos, *tom. 1. tract. 2. dub. 31.* Portel. *verb. lex.* Filliucius *tom. 2. tract. 35 cap. 4. num. 94.* Fauſtus *in ſpeculo confeſſ. diſp. 6. quæſt. 44.* & Barboſa *in collect. lib. 1. decret. tit. 2. c. Eccl. S. Mariæ de conſtit. num. 4.*

2 Aduerte, quod etiam in opinione Doctorum affirmantium, quòd Eccleſiaſtici directè legibus Principum ſæcularium ſubdantur, ſecundùm vim ſcilicet directiuam; non ſequitur (etiam per ipſos) quod iiſdem legibus Principum ſæcularium Eccleſiaſtici ſubdantur ſecundùm vim etiam coactiuam, & punitiuam; id eſt, quòd poſſit poteſtas laica propter tranſgreſſionem legum ciuilium Eccleſiaſticas perſonas punire; ſed dicendum quod querela delata ad proprium Eccleſiaſticum Iudicem, ab eo Eccleſiaſticæ perſonæ contra ciuilem legem delinquentes pœna condigna affici debent; ſiue eadem, quæ ciuili lege in laicos conſtituta eſt, ſiue potiùs (vt mox dicam) alia arbitraria mitiore, ſicuti rectè docent Couarr. *in pract. quæſtion. cap. 33.* Rodriq. *tom. 1. regul. 99. quæſt. 66. art. 2. reg. 8. & 9.* Vaſq. *cit diſp. 176. c. 4* Suar. *cit. cap. 34. num. 18. & cit. cap. 16. num. 20.* & Salas *vbi ſuprà n. 104. in fin.*

Aduerte ſecundò, quod Iudex Eccleſiaſticus, vti mox dicebam, non debet, (licet poſſit) Clericis leges ciuiles violantibus eamdem infligere pœnam, quæ laicis ſtatuta eſt; vt præcipuè apud Vaſq. *vbi ſuprà.* & apud Salas *loc. cit. ſect. 10. num. 112.* legere eſt; & ratio eſt, quia decet vt cum Eccleſiaſticis mitius agatur, ob conſeruationem ſtatus ipſorum; atque ita in vſu ſeruari videmus etiam in pœnis ſtatutis pro iuris naturalis violatione. 3

Aduerte tertiò, quod leges ciuiles quæ infirmant contractum, teſtamentum, &c. Item quæ reddunt perſonas inhabiles ad contrahendum, teſtandum, &c. in pœnam commiſſi criminis ab ipſis, vel maioribus earum non comprehendunt Eccleſiaſticos, ſicut in communi notauit Nauarr. *conſil. 43. de conſtit num. 5. edit. 2* & Suarez *cit. cap. 16. num. 21* & ratio eſt manifeſta; quia talis lex eſt pœnalis, & vim coactiuam continet, quæ, vti dicebam, & iterum mox *infrà* dicam, ad perſonas Eccleſiaſticas ſe extendere non poteſt. Alia verò ratio eſt, ſi bona fuerint commiſſa, 4

ſeu realiter aliquo modo obligata fiſco ob crimen, antequam perſona Eccleſiaſtica fieret, ſicut *infra* dicam. Porrò leges infirmantes contractum, teſtamentum, & ſimilia, quæ pœnales non ſunt, ſed certam formam, ſiue ſolemnitatem contrahendi, teſtandi, &c. præſcribunt, vt aliter actus irritus ſit, comprehendunt etiam Eccleſiaſticos, ex generalis iuris canonici conſenſu, &, approbatione; niſi in illo ſpeciatim aliquid contrarium ſtatutum eſſe reperiatur, ſicut rectè notauit Suarez *cit. cap. 16. num. 24.*

SECTIO XIX.

Proponitur quartæ Ampliationis quoad quartam partem, probatio.

1 RAtio dicti in ſectione 15. quoad quartam partem, quod ſcilicet Eccleſiaſtici ſæcularium Principum legibus, quoad vim coactiuam, ſeu punitiuam, non ſubdantur quoad perſonas, illa eſt; quia laica poteſtas, vt patet ex dictis, non habet in Eccleſiaſticos iuriſdictionem; ergo multò minus coërcitiuam ſeu punitiuam, cùm hæc quammaximè pugnet cum ſtatu Eccleſiaſticorum. Secundò, quia valdè indecens eſt, vt ſtatu inferior iudicet, & puniat ſuperiorem; ſed ſacerdotes, aliique Clerici digniore & altiore ſtatu ſunt quàm laici, *cap. duo ſunt, dict. quæſt. 6.* ergo indecens eſt, atque in contumeliam ordinis clericalis cedit, ſi à laicis iudicentur, condemnentur, vel puniantur, &c. quam rationem affert Leo Primus *epiſt. 96. ad Epiſcop. & Presbyt. Thraciæ*, & Gregorius VII. *lib. 7. & lib. 8. epiſt. 21.* relatus *in cap. 9. d. 96.* & & Concilium Matiſconenſe *2. cap. 9.*

2 Porrò, quod Eccleſiaſtici, quoad perſonas, habeant pleniſſimum fori priuilegium, vt coram Iudice ſæculari conueniri, iudicari, aut puniri nullo modo poſſint, conſtat ex multis decretis Conciliorum & Pontificum, quæ congerit Gratianus *cauſa 11. quæſt. 1.* Item conſtat ex Concilio Matiſconenſi *2. cap. 10. & ex lib. 2. decretal. tit. de iudiciis, c. at ſi clerici, cap. clerici, cap. qualiter & quando, cap. cum non ab homine*, & *ex tit. de foro compet. cap. 2. cap. ſi diligenti, cap. ſignificaſti*, &c. Eamdémque exemptionem Imperatores Chriſtiani agnouerunt, & decreuerunt: Conſtantinus I. apud Ruffinum *lib. 2. hiſtor. cap. 2.* vbi habetur: *Deus vos conſtituit Sacerdotes, & poteſtatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, vos verò non poteſtis ab hominibus iudicari:* quod dictum Conſtantini etiam Gregorius Papa refert *in epiſt. ad Mauritium Imperatorem, & lib. 16. Cod. Theodoſiani. lib. 7. de Epiſcopis & Clericis*; decreuit idem Conſtantinus, *vt Clerici minime ad Curias reuocentur, ſed immunitate pleniſſima potiantur.* Idem poſtea decreuit Conſtantinus Imperator *l. b. 12. & ſequent. eod. tit.* eámque immunitatem Clericorum à Iuliano Apoſtata impie violatam, integrè reuocarunt Theodoſius, & Valentinianus Imperatores, ſicuti videre eſt *eod. tit. Codicis Theodoſiani, lib. 45 46. 47.* vbi manifeſtò indicant, immunitatem Eccleſiaſticorum adeò omni iure diuino & humano firmatam eſſe, vt ſine tyrannide & ſacrilegio à Principe laico violari minimè poſſit.

Sed poſtea Iuſtinianus Imperator eccleſiaſticam immunitatem non parum minuere incœpit, *Nouel. 83. collat. 6. tit. 12.* vbi decernit, quòd Clerici, ſaltem in ciuilibus criminibus, vt furto homicidio, &c. coram ſæculari Iudice conueniri poſſint; & ſi reos illos eſſe, appareat, prius ab Epiſcopo ſpolientur ſacerdotali 3

dotali dignitate, & ita laico Iudici ſubdantur; quòd propter temporum illorum iniuriam, poſtea etiam Matiſconenſe Concilium 1. *can.* 7. permiſit. Verum, & hæ, & aliæ multæ leges, quas Iuſtinianus Imperator, limites ſuæ poteſtatis excedens, de Eccleſiaſticis cauſis, ac perſonis condidit (vt videre eſt, præſertim *in Cod. de Epiſcopis Clericis*) nullius roboris, & momenti ſunt; ipſáque conſtitutio illa, vt in ciuili crimine clerici ad ſæcularem Iudicē trahantur, correcta fuit ab Imperatore Friderico II. *in auth.* Vbi ſic ait: *Statuimus, vt nullus Eccleſiaſticam perſonam in criminali quæſtione, vel ciuili trahere ad iudicium ſæculare præſumat contra conſtitutiones imperiales, & canonicas ſanctiones, quod ſi actor fecerit, iure ſuo cadat, iudicatum non teneat, & Iudex ex tunc poteſtate iudicandi priuetur*; conſentit *c. at ſi Clerici*, & *cap. cum non ab homine de iudiciis*.

4 Nonnulli tamen Doctores excipiunt caſum neceſſitatis: quòd enim (inquiunt ipſi) per leges non eſt licitum, neceſſitas quandoque licitum facit, *cap.* 4. *extra de reg. iuris.* Sed hîc exactè conſiderandum eſt, quod neceſſitas publici, vel priuati incommodi auertendi, nequaquam tribuat Magiſtratui laico iuriſdictionem in Eccleſiaſticas perſonas: ſed ſolùm tribuit ius defenſionis, quam naturale dictamen cuilibet permittit; quapropter opus eſt, vt aliqua Eccleſiaſticæ perſonæ violentia anteceſſerit vel ſaltem periculum proximum inſit violentiæ, quam neceſſe ſit laicos per ſe ipſos repellere cum moderamine tamen inculpatæ tutelæ.

SVBSECTIO I.

Proponitur SVBCOROLLARIVM I.

1 EX dictis *in ſectione* 19. Sequitur primò, (idque contra nonnullos Iuriſtas, vt Guliel. de Benedictis *in cap. Raynutius ver. & vxorem deciſ.* 2. *num.* 31. Igneum *in leg. neceſſarios*, §. *non alias*, *num.* 603. *ff. ad Sylianum* Caſſaneum *in conſuet. Burgund. rubr* 1. §. 5. *num.* 61. & Olibanum de iure fiſci *cap.* 13. *num.* 31. qui citat Couarr & alios, adducitque pro ſe *cap. filius. vel nepotibus* 16 *quæſt.* 7.) quòd ob defectum iuſtitiæ, vel ob negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici non poſſint Clerici ad ſæculare Tribunal trahi; ſicuti ſignificatur *in cit. cap. qualiter*, & quando iuncta, gloſſ. *in verb. prohibemus*; vbi id etiam docet Abb. *num.* 7. Peſantius *tract. immunit. Eccleſ. diſput.* 16. Azor. *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 4. *quæſt.* 2. Tamburinus *de iure Abbatum tom.* 1. *diſput.* 15 *quæſt.* 19. *num.* 22. Bonacina *de legib. diſput.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 1. § 1. *num.* 12. Laymam *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 4. *num.* 4. Auguianus *de legib. tom.* 1. *lib.* 2. *contr.* 17. *num.* 85. *& ſequent.* eámque eſſe communem Canoniſtarum opinionem, teſtatur Martha *caſu* 146. *num.* 8. & rationes affert Abbas *loco citato*, quarum prima illa eſt, quia naturalis ratio dictat quòd maior minoris, non autem quod minor ſuppleat negligentiam, vel defectum maioris. Sed Eccleſiaſticus Magiſtratus maior eſt ſæculari (ſicut ſpiritualia maiora, ſeu potiora ſunt temporalibus, *cap. denique cap. duo ſunt, dist.* 96.) ergo Iudex ſæcularis non habet ſupplere negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici, ſed potius vice verſa Iudex Eccleſiaſticus habet ſupplere defectum Iudicis ſæcularis: atque ita habetur *in cap. ex tranſmiſſa, cap. licèt* 1. *cap. ex tenore de foro compet.* Secunda, ratio eſt, quia ſæcularis non eſt capax iuriſdictionis exercendæ in Eccleſiaſticas perſonas, præter quam ex commiſſione Prælatorum Eccleſiæ, quia commiſſione ſecluſa non poteſt ſæcularis aliqua conſuetudinis diuturnitate defendi, vt *infrà* dicetur: & ratio eſt clara, quia qui incapax eſt poſſidendi,

dendi, incapax, & eſt præſcribendi. *arg. cap. cauſam, quæ de præſcrit.* & videri poteſt Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 12. quæſt. 1. §. ſed dubitari*, cum ad præſcribendum præter alia neceſſario requiratur poſſeſſio. Dicendum eſt igitur, quod etiamſi Prælati fuerint negligentes in puniendis Clericis, & in huiuſmodi cauſis cognoſcendis, adhuc non permittitur Iudicibus laicis de cauſis ad Eccleſiam ſpectantibus iudicare; quia (vt dicebatur) Clerici ſunt exempti à laica poteſtate; & *in cap. qualiter, & quando de iudiciis, capit. ſi quis Clericum, cap. placuit, cap. Chriſtianus, cap. licèt ex ſuſcepto, & cap. Clericum. 11. quæſt. 1.* prohibetur, ne defectu iuſtitiæ Clerici trahantur ad iudicium ſæculare. Quin è contra ſi detur negligentia Iudicis ſæcularis, poteſt Eccleſiaſticus procedere contra laicos in caſibus, in quibus aliàs non poſſet: Eccleſia enim poteſt quoſlibet de exceſſu notorio iudicare, quando Iudex ſæcularis eſt negligens. imò poterit Iudex Eccleſiaſticus cenſuris illum compellere, vt ſuo munere fungatur: nam ad commune bonum, & ad pacem fidelium ſpectat, vt ad Iudicem Eccleſiaſticum recurſus haberi poſſit, ſaltem eo titulo, vt peccata publica corrigantur, ſicuti ex communi docent Doctores quos citat, & ſequitur Barboſa *in collectan. tom. 1. lib. 1. titul. 2. cap. 10. num. 2.* Vide *infrà* ſubſectionem 13.

6 Neque obſtat *cap. filiis, 16. quæſt. 7.* vbi habetur, quod, ſi Epiſcopus, vel Metropolitanus res Eccleſiæ malè adminiſtret, (idémque dic ſi iuſtitiam negligat, vel facere renuat) Regis auribus intimandum ſit, idem *cap. correctum eſt per cap. qualiter, & quando de iudiciis*, vel intelligitur, non vt Rex iudicet, (ſicuti male intellexit gloſſ. *ibidem ver. Regi*) ſed vt admoneat, & inſtet apud Eccleſiæ Prælatos, & vt adiuuet, tanquam ſupremus Eccleſiarum (quæ in ſuo Regno ſunt) Patronus, ſeu aduocatus, ait Abbas *cit. num. 7. in fine*, quare arg. *cit. cap. filiis*, ſi Princeps, vel eius Miniſtri faciant literas hortatorias ad Eccleſiæ Prælatos, vt ab aliqua praua determinatione deſiſtant (vti in Regno Neapolis fieri conſueuit) non agunt contra libertatem Eccleſiaſticam: nec conſequenter incidunt in cenſuras Bullæ Cœnæ: atque ita in terminis huius caſus docet etiam Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excom. 16.* vbi ſic ait: *hortatoriæ literæ hic non comprehenduntur*: eſt autem hortatoria litera: amicabilis, vt ſi Epiſcopus aliquid contra laicum impertinenter faciens, ab officialibus ſæcularibus moneatur, vt deſiſtat: idem quoque docet Megal. *in 3. part. lib. 3. cap. 19. num. 6.* & ratio huius rei, eſt, quia verba hortatoria ſolùm conſilium important, & neceſſitatem non inducunt; quod ſi in his literis Princeps, vel eius Miniſtri precatoriis verbis etiam vterentur, & non tantum hortatoriis, res redderetur plena ſcrupulis, quia preces Principum (vt dici conſueuit) mandato æquiparantur: ergo, &c

Verùm ſi Clerici (vti *ſuprà* dicebam) ſuis criminibus ſæculari Reipublicæ moleſtiam, & periculum ingerant, & ex alio capite remedium, neque ab Epiſcopo, neque à ſummo Pontifice impetrari, aut expectari poteſt; quia vel aures dare nolunt, (quamuis hoc in perſona ſummi Pontificis vix, ac ne vix quidem moraliter contingere vnquam poteſt) vel quia periculum eſt in mora, & ſic ad ipſos recurri tempus non permittit, cùm res dilationem non patiatur, in huiuſmodi ſpeciali caſu habet locum ius neceſſariæ defenſionis, ſecundùm quam fieri poteſt id, quòd recta ratio præſcribit, ſicuti rectè dixit Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 14. quæſt. 2* Suar. *lib. 4. defenſ. cap. 34. num 6. & 9.* & ex Victoria, & Soto dixit Fernandez 7

part. 2. *cap.* 6. §.1. *num.* 4. & Molina *de iuſt. & iur. tom.*1. *tract.*1. *diſput.* 31. *num.* 10. vbi ſic ait: *Obſeruant Victoria, & Sotus ſi Clericorum libertas in manifeſtam cederet ſæcularis Reipublicæ perniciem (clericis impunè vacantibus in laicorum cædes) ſummique Pontifices admoniti adhibere nollent remedium, poſſe quidem Principes ſæculares ſuis ſubditis conſulere, nihil immunitate & priuilegio Clericorum impediente.* Ratio eſt, quia ciuilis Reſpublica eſt ſibi ipſi ſufficiens; quocirca quemadmodum propria auctoritate poteſt ſe ipſam defendere, & conſeruare indemnem à quacunque alia Republica ſæculari, ſic etiam poteſt ab Eccleſiaſticis, ita Molina. Idem etiam docent Gulielmus Benedictus *in cap. Raynutius, verb. vxorem, num.* 454. Aufrerius *de poteſtate ſæculari ſuper Eccleſ. perſonas, regul.* 2. Nauar. *in cap. cùm contingat de reſcript. remed.* 1. *verſ.* 1. Simancas *Inſtit. cap.* 42. *num.* 32. Sed hi caſus (vt aduertit Salas *de legibus quæſt.* 94. *tract.* 14. *diſp.* 14. *ſect.* 9. *num.* 111. Metaphyſici ſunt, & vix moraliter vnquam poſſunt contingere. Ratio, quia Clerici, & Epiſcopi non habent tantam poteſtatem in Rempublicam: Metaphyſicus etiam eſt caſus, quem ponit Victoria *in relatione de poteſt. Papæ.* vbi ait, quòd ſi Papa faceret aliqua mandata in deſtructionem Eccleſiæ, poſſit Princeps ſæcularis, facto, vel vi reſiſtere illis, & impedire executionem talium mandatorum; ita ille, qui ſanè modum aliqua ex parte videtur exceſſiſſe, ſicuti rectè notauit Azor *part.*1. *lib.* 5. *cap* 14. *quæſt.* 5.

SVBSECTIO II.

Proponitur COROLLARIVM II.

1 SEquitur ſecundò, quòd ſpectato iure communi, & ſecluſis ſpecialibus priuilegiis, non poſſit probari praxis, quam refert, ac defendere conatur Couar. *in pract. qq. cap.* 35. *num.* 3. §. *cæterum in hac Regia* (quem ſequuntur Auila *de cenſ. part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 2. *dub.* 5. Zanardus *par.* 3. *cap.* 31. Morla *tit.* 2. *quæſt.* 14. *num.* 4. Duenna *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 14 Rodriq *de annuis reddit. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 6. Suar. de Paz *tom.* 2. *part.* 1. *cap.* 6. *quæſt.* 2 *num.* 34. Parladorius *lib.* 3. *diff.* 9 § 4 *num.* 24. Simancas *inſt. Cathol. tit.* 45. *num.* 35. Guttierez *lib.* 1. *quæſt.* 20 *num.* 1. Garſiaz *de nobil. gloſſ.* 1. *num.* 25. Mexia *in leg. Regia Toleti in* 2. *fundam. part.* 2. *num* 47. Valaſcus *conſil.* 100. Fuſcus *de viſit. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 5. & alij mox *infra* citandi) quòd ſcilicet ſi quis, ſeu laicus, ſeu Eccleſiaſticus, vi, aut cenſuris à Iudice Eccleſiaſtico opprimatur, querelam deferre poſſit ad Tribunal Regium: & tunc Miniſtro Regio competat acta omnia, & proceſſum cauſæ Eccleſiaſticæ ad ſe aduocare, & examinare: atque ſi iniuſtitiam commiſſam is compererit, Eccleſiaſticum Iudicem ad actorum reſciſſionem compellere: non poteſt (inquam) praxis iſta probari; quia acta, & proceſſum iudicij ad ſe aduocare, examinare, & poſtea Iudicem ad eorundem reſciſſionem compellere, non competit, niſi Magiſtratui ſuperiori comparatione inferioris, ſibique ſubordinati, ſed Eccleſiaſticus Magiſtratus non eſt ſubordinatus Magiſtratui ſæculari: neque hic vllam iuriſdictionem aduerſus Eccleſiaſticos exercere poteſt: (niſi ſolùm ex delegatione) ergo niſi ſpeciale priuilegium, ſeu commiſſio à ſede Apoſtolica habeatur, non poteſt praxis iſta licitè exerceri, id eſt, ſine vſurpatione alienæ iuriſdictionis, & violatione immunitatis Eccleſiaſticæ, quare neceſſe eſt, quòd qui per iniuriam, aut vim à Iudice Eccleſiaſtico pati arbitratur, querelam deferat ad eius ſuperiorem, videlicet ad Metropolitanum,

vel ſummum Pontificem, quòd ſi in extraordinario caſu (vti *ſuprà* dicebam) id fieri non poſſit, tunc oppreſſus naturali iure ſe ipſum defendere, & alios quoſcunque, etiam laicos, ad ſui defenſionem aduocare poteſt, modò tamen iniuria manifeſta ſit, & nihil fiat per modum vſurpatæ iuriſdictionis, ſed ſolùm per modum iuſtæ, ac neceſſariæ defenſionis.

2 Confirmatur, quia ſacri Canones neque ipſis Eccleſiaſticis Iudicibus permittunt contra ſubditos ſuos aduocare ſubſidium brachij ſecularis, niſi cùm ordinarium iuris remedium deficit, ſicuti colligitur *ex cap. ſi quis Epiſcopus, & ſeq. 23. quæſt. 8. cap. 1. de officio ordinarij verb. cum opus eſt, & Clem quia contingit, iunct. gloſſ. verb. remediis, de Religioſis domibus*: ergo multò minus licebit aliis ſæculares in ſubſidium vocare contra Magiſtratum Eccleſiaſticum, præterquam in caſu neceſſitatis extraordinario, cùm nullum aliud remedium ſuppetit, vti *ſuprà* dicebatur: puto igitur, quòd tunc ſolùm quis, cui violentia infertur, poſſit adire Iudicem laicum: quando ad talem vim reprimendam Iudex Eccleſiaſticus non adeſt, vel ſi adeſt, non vult illam reprimere, alioquin non poteſt Iudicem laicum adire: & ratio vlteriùs eſt, quia Clericus coram Epiſcopo, & Epiſcopus coram Archiepiſcopo conueniri debet, *cap. ſacro, de ſent. excomm. & cap. ad reprimendum, de offic. ordinar.* & Archiepiſcopus conueniri debet coram Primate, *cap. antiqua de priuilegiis*, & Primas coram Romano Pontifice, vel coram eius Legato ad eam Prouinciam miſſo: ergo oppreſſus à Prælato inferiori ad ſuperiorem, & non ad Tribunal laicale recurrere debet, præſertim quia Canones prohibent ab Eccleſiaſticis Iudicibus ad laicos appellari, vt habetur *in citat. cap. qualiter, & quando de iudiciis, & cap. ſi quis Clericum, & cap. Clericum 11. quæſt. 1.*

Confirmatur ſecundò quia ad veritatem ſententiæ aduerſariorum opus eſſet claram adeſſe violentiam, quòd tamen non contingit in caſu noſtro: non enim Iudices ſæculares ſciunt violentiam inferre Prælatum ſubdito litiganti, negando v. g. appellationem, terminos approbatorios, &c quouſque proceſſum examinant, & acta cognoſcunt; ergo prius vſurpant cognitionem cauſæ ſpiritualis, quàm ipſis de violentia conſtet; & ſic non titulo defenſionis procedere poſſunt 3

Confirmatur tertiò, quia qui titulo defenſionis procedit, facto ipſo violentiam repellit, non; veritatis indagatione: quia defenſio non eſt iuriſdictionis actus in ſubditum, ſed executio iuris a natura conceſſi cuilibet homini, vt alterum defendat; at Iudices laici cauſas ad ſe aduocando, non facto violentiam repellunt, (ſi aliqua ineſt) ergo illis non licet hoc modo clericum defendere. 4

Confirmatur quartò, quia non eſt conceſſum Eccleſiaſticis Iudicibus laicum querelantem de ſuo Iudice ad Iudicium ſuum vocare, vt *ſuprà* dicebatur, & ratio vlteriùs eſt, quia nemini datum eſt alienam iuriſdictionem vſurpare, & in alienis cauſis ſe miſcere; ergo multò minus id conceſſum erit laicis Iudicibus conſequentia probatur, quia minorem poteſtatem habent laici Iudices ad corrigendos defectus Iudicum Eccleſiarum, quam è contra. 5

Confirmatur quintò; quia iſti appellantes, quos oppreſſos vocant aduerſarij, vel ſua poſſeſſione ſpoliantur, vel in poſſeſſione ſua turbantur: primo caſu ordinarium habent remedium intra annum, vt ante omnem contentionem reſtituantur, *c. 1. de reſtitut. ſpoliat. poſſeſſorium*, quoque remedium ordinarium competit, *§. retinendæ, §. interdicto, Inſtit.* 6

de

de interdiƚ. ergo cum, ſiue vno, ſiue altero modo appellantes turbentur, remedia habeant ordinaria, iniquè conceditur eis remedium extraordinarium, quale eſt, de quo loquimur, contra *l in cauſa ff. de minor.* ibi, non debet ei tribui extraotdinarium.

7 Confirmatur ſextò, quia cum pro facto Prælati, & Iudicis Eccleſiaſtici ſit aliqua opinio inter Doctores probabilis, licitè poteſt illam ſequi Prælatus Eccleſiaſticus, & ſic nullam vim, aut iniuriam facit ſubdito, ſi illam ſequatur; ergo non poterit iſte recurrere, tanquam vi oppreſſus, ad Iudicem ſæcularem, nec in tali caſu poterit eſſe defenſio, ſed erit manifeſta iniuria, & offenſio, ſi repellatur ab illa opinione ſequenda Iudex Eccleſiaſticus; & hoc, quod modo dixi, procedit, etiam ſi opinio pro ſubdito ſit probabilior: nam, *vt infrà*, dicetur, non improbabiliter poteſt Iudex ferre ſententiam ſecundùm opinionem probabilem, relicta probabiliori; cum ſic, adhuc probabilirer, & non temerè, ſed cum fundamento operetur, atque adeò in ſyndicatu (cum non delinquat) non poterit de facto iſto puniri vide Sancium *in ſelectis diſp 44 num. 72.*

8 Confirmatur ſeptimò, quia in Regno Valentiæ Conſiliarij Regij, vt patet ex Maderiaga *in tract. de ſenatu cap. 39. §. 2.* noluetunt admittere cognitionem pet viam violentiæ, ergo &c.

9 Ex his ſequitur contra Humadam *l. 3. gloſſ. 4. tit. 13. per. 2.* Azeuedum *lib. 1. recop. tit. 6. l. 2.* Pereitam *de man. Reg. cap. 22.* & alios, quod admittendæ non ſint in cauſis Eccleſiaſticis chartæ, ſeu appellationes tuitiuæ, de quibus in quadam ordinatione Regni Luſitaniæ apud Pereiram *in loc. ſuprà cit.* ſic habetur: *Iubemus, quod quando aliqui profertur ſententia a Iudice Eccleſiaſtico contra clericum, vel contra laicum, qui ſit ſua Iuriſdictionis, ſi ipſe clericus, vel laicus appellauerit ad Romanam Curiam in eo caſu, in quo appellare poſſunt, & antequam tempus appellationis finiatur, implorauerit chartam, ne pendente appellatione contra ipſum procedatur, & ne capiatur, vel ab illo pœna exigantur, excommunicatio impoſita; volumus, vt eorum cuilibet dicta charta tuitiua concedantur, quando per ſcripturam publicam doceant, quod appellarunt, & ſuas appellationes proſequuntur, quamuis nullatenus recepta ſint; ita enim ab Antiquo fieri conſueuit, vt tales charta tuitiua per ſenatores Palatij expedirentur.* ita ibi. ſequitur inquam, quod admittẽdæ non ſint in cauſis Eccleſiaſticis chartæ, ſeu appellationes tuitiuæ, quia hæ ex dictis ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam.

10 Confirmatur, quia in caſu, in quo conceduntur dictæ Appellationes, poteſt clericus vel laicus oppreſſus, vt patet etiam ex dictis, recurrete pro remedio obtinendo ad ſuperiotem Iudicem Eccleſiaſticum competentem, vt Canones iubent, & non ad Iudices ſæculares incompetentes, quod Canones prohibent.

11 Confirmatur ſecundò, quia id etiam prohibere videtur Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 3. de reform.* in his verbis, *nefas autem ſit ſaculari cuilibet Magiſtratui prohibere Eccleſiaſtico Iudici, ne quem excommunicet; aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, ſub prætextu, quod contenta in præſenti Decreto non ſint obſeruata, cum non ad ſæculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat.*

SVBSECTIO III.

Proponuntur, & ſoluuntur difficultates in oppoſitum.

1 OBjicies, ſupradicta vera eſſe, quando Iudices laici procederent iudi-

ciuiliter, at ſecus, ſi procedunt, vt eſt in caſu noſtro, extraiudicialiter, ac per modum nudæ defenſionis, & protectionis oppreſſorum, prout ex officio competit Regibus, *cap Reg.23.quaſt.5.* & colligitur ex *cap.filijs, vel nepotibus, ibid. q. 7.*

2 Reſpondetur, quod vna via prohibetur, altera permitti non debere, ſaltem dum ſimilis in vtraque via ratio reperitur, *ex reg.cum quid de reg.iur.in 6.* Vnde cum recurſus ad ſæcularia Tribunalia per aduerſarios ipſos prohibeatur via iuriſdictionis ordinariæ, prohiberi etiam debet via extraordinariæ cognitionis, & defenſionis: nam ſimilis ratio in vtraque via reperitur; Porrò, quod dicunt aduerſarij, in tali cognitione nullum actum iuriſdictionis exerceri, verum illud non eſt, quia quod Princeps facit prætextu violentiæ, facit ex proprio officio, vt ipſi fatentur, & quæ pertinent ad officium Principis, ſunt actus iuriſdictionis in hæc enim diſtinguitur officium Principis ab officio perſonæ priuatæ, ergo &c. deinde iuriſdictio dicitur à Iure dicendo, *l.1.§.damus ff.de ſuſpectis tut.* ſed Iudices, ad quos fit recurſus, ius dicunt: nam vident acta, & proceſſus, ferúntque ſententiam, vt fatetur Ceuallos *infrà gloſſ.6.§.1.* & poſtquam cognouerunt appellantem non habuiſſe iuſtam appellandi Cauſam, condemnant eum in expenſis, & damnis alteri illatis, cogúntque etiam Iudicem Eccleſiaſticum ad acceptandam appellationem, imò & condemnant in expenſis, vt fatetur idem etiam Ceuallos *in gloſſ.* 8. *num.11.* Gutierrez *99.pract.lib.2.q.* 29.& Seſſe *de inhibit. cap.*8 §. 3 Sed iſtos iuriſdictionis actus eſſe manifeſtum eſt, de qua re vide Suar. contra Reg. Ang.*l.b.4.c.34.n.34.* ergo, *&c.*

3 Ad *cap.Reg.* patebit *infra*, & vlterius Reſpondetur, illud procedere quo ad laicos ſubditos: nam falſum eſt, Principem cognoſcendo cauſas Eccleſiarum per viam violentiæ, facere id, ad quod per dictum caput tenetur, ex officio: ex officio enim tenetur ſolùm ſuſcipere, & cognoſcere cauſas ſubditorum, non verò extraneorum, quales ſunt Eccleſiaſtici, qui non ſunt ſubditi Principi laico, ſed Eccleſiaſtico, *c.Eccleſia, de conſtit.* Vnde potius faciendo ſic, facit contra proprium officium: Principis enim eſt ſuum vnicuique tribuere, at dum in cauſas Eccleſiaſticas ſe ingerit, Eccleſiaſticā iuriſdictionem vſurpat, & Eccleſiæ libertatem violat; ergò facit contrà proprium officium. *Ad cap. filiis, vel nepotibus* Reſpondebitur *infra.*

Secundò obiicies, iure naturæ, & diuino, licitum eſt vim vi repellere, & innocentem tueri, *l.vi vim, ff. de iuſt & iur.* ergo ſi Iudex Eccleſiaſticus vim inferat poteſt Iudex laicus innocētem ad ſe confugientē tueri, eiúſq; appellationē admittere. 4

Reſpondetur cum gloſſ. *in leg. cit.* diſtinguendo; licitum eſt vim vi repellere, quando vis infertur à priuato, concedo; quando vis infertur ab eo, cui ſubditi ſumus, nego; vt patet ex *leg. iniuriarum, ff. de iniur. & leg. qui reſtituere, ff. de rei vendic.* quare ſi Iudex non ſupremus inferat vim, ſeruato iuris ordine appelletur ad ſuperiorem, quod ſi Iudex ſupremus iniquè vexet, nullum ſupereſt remedium, niſi vt æquo, & patienti animo ſufferatur, ſicuti & faciunt laici à Iudicibus ſuis oppreſſi. 5

Confirmatur, quia in tali caſu, ſi laicus de ſuo Iudice laico conqueratur, quod ipſi ille vim inferat, negando v. g. appellationem, vel quid ſimile, non fert patienter Iudex laicus, vt Eccleſiaſticus ſe intromittat, & authoritatem ſuam interponat, acta cauſæ v. g. poſtulando ad examinandum, vel iudicandum, an Iudex laicus vim intulerit, nec ne; nec ſæculares Iudices vocabunt actionem illam in Iudice Eccleſiaſtico defenſionem naturalem, ſed ſuæ iuriſdictionis vſurpatio 6

pationem; ergo idem dicendum de ipſis in ordine ad Iudices Eccleſiaſticos; quin imò multò magis; quia maiorem poteſtatem habet Iudex Eccleſiaſticus ſuprà laicum, quàm è contra. Prælatus enim Eccleſiaſticus poteſt iudicare de peccatis omnium ſuarum ouium, *cap. nouit, de iudiciis, capit. ex tenore de for. compet. cap. ſi quis de potent.* 24. *quæſt.* 3. & munus defendendi innocentes magis ſpectat ad Prælatos Eccleſiaſticos, quàm ad Principes ſæculares, vt rectè dixit gloſſ. *in diſt. cap. Reg.* & collig. ex multis decretis, 87. *diſt.*

7 Reſpondetur ſecundò, licitum eſt, vi vim repellere; ſi adſit duplex conditio. Prima, vt conſtet de vi illata: nam ſi dubium ſit, præſumendum eſt in fauorem ſuperioris Eccleſiaſtici. Ratio, quia in facto, præſertim ſuperioris, non præſumitur delictum: tum quia Iudex laicus, dum ipſi certò non conſtat de vi illata, exponit ſe periculo inferendi iniuriam ſuperiori Eccleſiaſtico, & priuandi illum iure ſuo, quòd habet in ſuos ſubditos: hæc autem conditio ferè ſemper abeſt; quia dum in cauſis Eccleſiaſticis Iudex laicus appellationem admittit certò ipſi non conſtat de vi à Iudice Eccleſiaſtico illata, vt ex ipſomet facto maniſeſtè apparet, quandoquidem appellationem admittit. & ſe interponit ad examinandum, an vis illata fuerit, necne. Ergo, &c.

8 Secunda conditio eſt, vt ſeruetur moderamen inculpatæ tutelæ, quod non ſeruatur quando laicus aut Eccleſiaſticus ad Iudices laicos recurrit, & appellationem interponit; quia non ſeruatur moderamen inculpatæ tutelæ, quoties inuaſus habet aliam viam euadendi ſine maiori, vel æquali damno, quam vim inferendo, vt patet in materia de homicidio patrato, ad neceſſariam ſui defenſionem, ſed in caſu noſtro inuaſus habet aliam viam euadendi, ſine maiori, vel æquali damno, poteſt enim recurrere ad Iudicem Eccleſiaſticum, & in defectu vnius recurrere ad alium, iuxta diſpoſitionem canonum, & iuxta vſum & praxim fori ſæcularis; Ergo, &c. Adde quod tunc licitum eſt vi vim repellere, quando id fieri poteſt ſine maiori damno communi, ſed in caſu noſtro, etiamſi appellans moleſtias, expenſas, &c. pateretur, recurrendo tamen ad Iudices laicos, maius damnum inferret commune, nam Eccleſiaſtica iuriſdictio violatur; & in iudiciis ſequitur perturbatio. Ergo non eſt licitum ei ad illos recurrere, atque adeò nec eſt licitum illis recurſum recipere, ſicuti non eſt licitum innocenti aggreſſorem occidere, ſi inde Reipubl. incommodum magnum ſequatur.

Tertiò obiicies, hanc praxim ſuſtinendam eſſe. Primò ex conſuetudine im- 9
memorabili, quæ licèt non poſſit tollere omnem exemptionem Eccleſiaſticam, poteſt tamen illam tollere in caſu aliquo particulari, vt eſt de tollenda vi. Secundò, quia eſt conſuetudo coniuncta cum priuilegij fama, quæ vaga, & incerta ſufficit. Tertiò, quia talis conſuetudo eſt mixta laicorum, & Eccleſiarum, vt de ſimili docere videtur Surdus *conſil.* 2. *volum.* 1. Tiraquell. *de vtraque retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 8. *num.* 173. Maynard. *de priuileg. Eccleſ. part.* 2 *art.* 22. *numero* 88. Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libert. Eccleſ. num.* 28. qui proptereà defendunt quamdam in quibuſdam locis conſuetudinem, vt ſcilicet Monaſteria non ſuccedant; de qua conſuetudine teſtatur Peregrin. *in tract. var. lib.* 6. *numero* 77. Guillelm. de Benedictis *in cap. Raynutius, num.* 225. *de teſtam.* Boërius *deciſ.* 754. *num.* 8. Rebuffus *conſil.* 173. *num.* 11. & 12. & hoc etiam ſeruari Ferrariæ, teſtatur Riminaldus *conſil.* 85. *numero* 38.

10 Quartò, quia Papa hanc praxim ſcit, & tolerat, & ſic tacitè in illam conſentit.

11 Reſpondetur ad primum, conſuetudinem immemorabilem, etiam in caſu particulari, non valere contra libertatem Eccleſiaſticam, vt dicetur *infrà dub.* 27. & patet *ex cap. clericis, de iudiciis, & aliis iuribus*, vbi Pontifices apertè damnant conſuetudinem particularem, in caſu etiam particulari, tendentem contra immunitatem Eccleſiaſticam.

12 Ad ſecundum reſpondetur cum Suar. contra Regem Angl. *lib.* 4 *cap.* 34. *num.* 17. illam doctrinam non eſſe veram, ſed tunc ſolùm admittendam, quando cum conſuetudine immemorabili coniungeretur conſtans fama; & traditio æquè antiqua, & immemorabilis, quod præceſſerit priuilegium; & quando præterea traditio prædicta integrè probaretur, quod in caſu noſtro non contingit; quinimo Ceuallos mordicùs tenet non adeſſe, neque adfuiſſe vnquam tale priuilegium. Vide *Dubii.* 27. *cit.*

13 Ad tertium reſpondetur cum Suar contra Regem Angliæ, *lib.* 4. *cap.* 39. *numero* 19. & Valboa *in cap.* 1. *de foro compet. num.* 6. & aliis, tunc conſuetudinem Eccleſiaſticorum & laicorum mixtam Eccleſiaſticos obligare, quando prædicta conſuetudo mixta non præiudicat Sacris Canonibus, vel ab illis non fuerit reprobata, quæ omnia adſunt in caſu noſtro. Vide *eamdem dubit. XXVII. citatam.*

14 Ad quartum Reſpondetur, quod tolerantia Pontificis in caſu noſtro non ſit approbatiua, ſed tantum permiſſiua, ad vitandum ſcilicet maiora mala, & incommoda. Vide *Dubit. XXVII. citatam*, *Rotam in antiquis* 10. *de conſuetud.* Surd. *conſil.* 301. Chokier. *in vind. libert. Eccleſ. part.* 2. *capit.* 3. *numer.* 8. & alios, quos ibi citabam; quin addo, quod tantum abeſt, quòd Pontifex in tali caſu implicitè conſentiat, vt potius ſingulis quibuſcumque annis in Bulla Cœnæ reclamet. Vide *Bullam Cœnæ & Bullam Vrbani VIII. ſuper reſeruatione Iurium Sedis Apoſtolicæ, &c. à quibuſcumque præiudicialibus*, quæ incipit *Romanus Pontifex.*

Ex his contra Doctores ſuprà citatos 15 tenent noſtram ſententiam Suar. contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 30. Azor. *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. & 14. Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 22. *num.* 341. Alterius *de cenſuris tom.* 1. *diſput.* 15. *lib.* 5. *capit.* 3. Baldellus *tom.* 1. *libr.* 5. *diſput.* 40. *numer.* 13. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 8. & 10. Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 6. Ioan. de Maderiaga *tract. de ſenatu cap.* 39. Coriolan. *in Bull. Cœnæ excommun.* 14. Layman *lib.* 4 *tract.* 9. *capit.* 4. *numer.* 4. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *can.* 14. *quæſt.* 9. Palaus *tom.* 2. *diſputat. vnic. punct.* 12. *vnic.* 5. Bonacina *de legib. diſput.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 1. *paragrap.* 1. *numer.* 10. Barboſ. *de iure Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 185. & *in collect. lib.* 1. *decret. tit.* 2. *cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtitut. num.* 1. Malderus *in part.* 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. vbi rectè addit, quòd in caſu, quod qui vim patitur, licitè adit Iudicem laicum (quia ſcilicet ad vim reprimendam non adeſt Iudex Eccleſiaſticus, vel ſi adeſt, non vult hic illam reprimere) poſſit licitè (nempe per modum facti, non autem iuriſdictionis) Iudex laicus inſpicere acta ad finem, vt ipſi conſtet de iniuria facta in negando appellationem; & ratio eſſe poteſt, quia qui poteſt defendere, poteſt etiam omnia illa, ſine quibus defenſio fieri non poteſt; præſertim quia inſpectio actorum per ſe non eſt actus iuriſdictionis: nam arbitrantes etiam poſſunt inſpicere acta. tenet etiam noſtram Sententiam Portel. *in addit. ad dubia Regular. in fin. operis*

verb.

verb. appellare, *num*. 3. vbi ſic ait: *Religioſus, ſi per appellationem vel per aliam viam intra ordinem, poteſt vitare vim ſibi iniuſtè illatam, incurret cenſuras, ſi ad iudices ſaeculares recurrat. Si vero non ſit locus appellationi, vel illa non recipiatur; & ſuperior, ad quem poſſet recurrere, longè diſtat, itaut non poſſit illum adire, inſtante grauamine; tunc credo, poſſe Religioſum, vel Clericum recurrere ad Principem ſaecularem, non quaſi appellet ad Iudicem competentem, ſed ſolum, vt ipſi ſuccurrat in illo grauamine iniuſto, tollendo vim ſibi factam, modo, quo licitè poteſt, ſuadendo ſcilicet Prælato, vt vel abſtineat à vi iniuſta, vel det locum appellationi, vel Iudices nouos aſſignet, & ſic Religioſus recurrens ad Principem ſaecularem cum prædictis circumſtantiis nullam cenſuram Bullæ Cœnæ, vel alterius Bullæ incurret*. ita Portel. quem ſequitur, Souſa *in Bulla Cœnæ cap*. 15. *diſput*. 78. *num*. 2. *& ſeqq*. vbi probat, quod non poſſint licitè Iudices laici vim auferre, niſi prius Eccleſiaſtici Iudices ſuperiores eius, qui vim infert, requiſiti ſuccurrere nolint: quando tamen omni medio ordinario promiſſo, non eſt alia via repellendi vim à Iudice Eccleſiaſtico factam, vel quando periculum eſt in mora, licitum erit tunc (ſcilicet per modum facti, non autem iuriſdictionis) Iudici ſæculari, cauſam Eccleſiaſticam ad ſe aduocare, & vim illatam auferre: tenent etiam noſtram ſententiam quamplures alij Doctores, quos cauſa breuitatis omitto.

16 Ex his etiam apparet, non rectè dici ab aliquibus Iuriſtis; quòd etiam tunc, (quando adire poteſt is, qui ſe grauatum putat à Iudice Eccleſiaſtico, alium iudicem Eccleſiaſticum ſuperiorem) poſſit nihilominus authoritatem ſuam interponere Iudex ſæcularis, quaſi in caſu iſto detur locus præuentioni: nam (vt *ſuprà* dicebatur) tunc ſolùm propter vim iniuſtè illatam licitè recurri poteſt ad Iudicem ſæcularem, quando periculum eſt in mora, & Iudex Eccleſiaſticus longè abeſſet; vel ſi adeſt, vim reprimere non curat.

Apparet ſecundò, multo minus rectè dici ab aliquibus aliis Iuriſtis; quòd ſimpliciter in omni caſu violentiæ, licitè poſſit is (qui ſe grauatum ſentit à Iudice Eccleſiaſtico) recurrere ad Iudicem ſæcularem, vt ipſi ſuccurrat in violentia, & grauamine, quod patitur à Iudice Eccleſiaſtico; atque adeò quod ſimpliciter in omni caſu violentiæ, poſſint licitè Miniſtri Regij cognoſcere cauſas Eccleſiaſticas per vim violentiæ; Iuriſtæ autem qui hoc docent, ſunt Salgad. *in tract. de protect. Regia tom*. 1. *part*. 1. *cap*. 1. *& ſeqq*. Pereira *tract. de manu regia part*. 1. *cap*. 4. *& quæſt*. 7. Segura *in director. Iudic. Eccleſ. par*. 2. *cap*. 13. *num* 51. *&* 53. Caliſtus *in tract. de lege regia* §. 20. *num*. 83. Auendagnus *in cap. prætorum part*. 1. *cap*. 1. *num*. 13. Azeuedus *tom*. 1. *leg*. 2. *tit*. 6. *Recopilat*. Seſe *de inhibit. iuſtit*. Arag. *cap*. 8. § 3. *& part*. 2. *deciſ. epiſt. ad Regem*, Cenedus *in qq. Canonicis, quæſt*. 45. *per totam*, Bobadilla *in Polit. tom*. 1. *lib* 2. *cap*. 18. *num* 139 Io. de Heuia in curia Philippica *part*. 1. §. 5. *num*. 34. Graſſ. *de effect. Cleric. eff*. 1. *num*. 300 Caſtello Sotomaior *tom*. 7. *de tertiis, cap*. 41. *num*. 180. & Ceuallos *in tract. ſuper hac materia edicto*, & præcipuè *in gloſſ*. 6. *num*. 57. vbi dicit, quod id non fundetur in priuilegio Pontificis, neque in eius tolerantia ſed in iure Regis, cuius officium proprium eſt vim iniuſte illatam reprimere, & quod Rex, eiuſque Miniſtri vim repellentes, non id efficiant per viam Iuriſdictionis, ſed per viam iuſtæ defenſionis; quia vim vi repellere licet de iure naturæ; quodque ſic habeat praxis, & vſus quotidianus, quam praxim, & vſum non au-

dent improbare nonnulli Theologi, vt Rodriquez *in ſumma tom.* 1. *cap.* 155. *num* 8. Llamas *part.*1.*cap.* 7. §.19. Henriquez *libr.* 3. *capit.* 16. *num.* 4. *in gloſſ. lit. A. & libr.* 14. *capit.*12. *num.* 6. Ioan. Valerus *in differentiis vtriuſque fori, verb. peccatum, differ.* 3. *num.* 2. Ioan. de la Crux *part.* 1. *præcept.* 8. *quæſt.* 3. *art.* 1. *dub.* 3. *concil.* 3. *& de ſtatu Relig. lib.* 1. *cap.* 6. *art.*2. *dub.* 2. *concl.*1.*&* Anguian. *tract. de legib. tom.*1. *lib.* 2. *controu.* 17. *numero* 95. & pro hac ſententia firmanda.

18 Adducunt primò *c. Regum* 23.*quæſt.* 5. vbi habetur quod Regum ſit per vim oppreſſos à manibus violentorum, & calumniantium liberare, ac iniurias repellere.

19 Sed ad hoc *cap. Regum* 23. facilè patet Reſponſio ex dictis. Adde, quod tunc competit Regibus per vim oppreſſos à manibus calumniantium liberare, & tunc licet vim vi repellere de Iure naturæ, quando vis eſt clara, & manifeſta: nam ſi ſit dubia, ſemper pro ſuperiore præſumendum eſt; quapropter in caſu noſtro iniuſtam vim infert Prælato Eccleſiaſtico poteſtas laica, priuando illum iure ſuo, quod habet in caſu dubio; quod autem in caſu noſtro vis dubia ſit, patet ex ipſo facto: nam poteſtas laica examinat, an vis facta ſit, necne; & conſequenter non præſupponit certam, & euidentem vim. Vide Bonac. *in Bulla cœna tom.* 3.*diſp.*1.*quæſt.*15.*punct.* 4.§ 4.

20 Adducunt ſecundò, *cit. textum in cap. filijs vel nepotibus* 16. *quæſt.* 7. per quem textum nonnulli Iuriſtæ, vt Olibanus *de iure fiſci cap.*13.*num.*31. gloſſ & alij, perperam putant, quod negligentia Epiſcopi, vel alterius Eccleſiaſtici Prælati ſuppleri poſſit per Iudicem ſæcularem; ſed ad hunc text.

21 Reſpondetur primò, quod intelligendus ſit in caſibus, in quibus Iuriſpatronatus collatio, atque inſtitutio ex priuilegio ſummi Pontificis ſpectat ad Regem & ſecundum iſtum intellectum (qui conſequentius illi literæ aptari poſſe videtur) primo adeundus eſt Epiſcopus; ſecundò in ſubſidium adeundus eſt Rex; extra hunc caſum puto, quòd nullo modo adeundus ſit Rex, cùm non liceat apponere manus in meſſem alienam, & ſub prætextu boni finis, turbare iuriſdictionem Eccleſiaſticam, & ſic incidere in cenſuras; atque ita docent Martha *de iuriſdict. par.*4.*centur.*2. *caſu* 43. *numero* 4. & Duard. *in Bulla Cœnæ lib.*4.*conſ.* 14. *quæſt.*8.*num.* 8. qui adducit duas alias interpretationes; nempè quod ex vigore prædicti textus, tunc recurrendum ſit ad Regem pro reparatione Eccleſiæ iuriſpatronatus, cum per Eccleſiaſticum Iudicem ipſius Rector cogi non poteſt, vt *in cap. petimus* 11.*quæſt.*1.*& cap. non licuit diſt.* 17 vel cum deeſt Iudex Eccleſiaſticus, ne ſcilicet tunc propter diſtantiam ab Vrbe Roma, Eccleſia interim ruat pendente prouiſione facienda per Romanum Pontificem.

Reſpondetur ſecundò, cum Abbate, 22 vt ſupra, ſupradictum textum non eſſe intelligendum; quòd in defectu Iudicis Eccleſiaſtici Princeps ſæcularis poſſit cauſas Eccleſiaſticas ad ſe aduocare, ſed quod hic moueat ſuperiorem Eccleſiaſticum de neglecta, aut iniquè adminiſtrata iuſtitia vel quod faciat inſtantiam ſuperiori pro illius correctione; atque ita docent Chriſtophorus de Anguiano *in tract. de legib. tom.*1.*lib.*2.*contr.* 17. *num.* 93. Peſantius *tract. de immunit. Eccleſiaſt. diſp.*2.*num.*1. Alterius *de cenſuris tom.*1.*diſp.*16.*lib.*5.*cap.* 2. qui citat Butrium Abbatem, Immolam, & alios Doctores mox *infrà* citandos.

Reſpondetur tertiò, cum Suar. contra 23 Regem Angliæ *lib.*4.*cap.*38. ſolum ibi dici, quod Patronus Eccleſiæ, ſi viderit bona

bona Eccleſiæ ab inferioribus clericis defraudari, moneat Epiſcopum; ſi videat defraudari ab Epiſcopo, moneat Metropolitanum; ſi à Metropolitano, Regijs auribus intimet, non quaſi, vt Rex iuriſdictione vtatur in Metropolitanum, ſed vt authoritate ſua illum moneat; vel ſi id ſatis non eſt, implorato Pontifice, eius authoritate illum cohibeat. Interim facto, & potentia impediat, ne Eccleſia in bonis ſuis damnum patiatur.

24 Reſpondetur quartò, quod prædictus textus fuerit ſublatus, & abrogatus ab Innocentio III. *in cap. qualiter, & quando de Iudicijs*, atque ita docent Coriolan. *in Bull. Cœnæ excom.* 14. *fol* 926. Fillucius *tom.* 1. *tract.* 16 *cap.* 10. *num.* 263. Salas *de legibus quæſt.* 96. *tract.* 14. *diſp.* 14. Peſantius *de immun. Eccl. diſp.* 16. Azorius *part.* 1. *lib.* 5 *cap.* 14 *q.* 2. *ad finem*, Duardus *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *can.* 14 *quæſt.* 8. *num.* 8. Iacobus Sahagun. de Villa ſante *in cap. decernimus de iudicijs, num.* 159 Bonacina *de legibus, diſp.* 10. *quæſt.* 2 *punct.* 1. §. 1. *num.* 12 Gloſſa, Ioannes Andreas, Abbas, & alij penes ipſos, & per dictum *c. qualiter, & quando* dicendum eſt etiam cum Duardo, correctum, & ſublatum eſſe *cap. ſi quis cum clerico, &* §. *ſi quis autem pecuniaria.*

SVBSECTIO IV.

Proponitur petitio, eiuſque Reſolutio.

1 PEtes, an aliquis Princeps de facto habeat à Pontifice priuilegium, vis arcendæ in cauſis? Affirmant, tale priuilegium habere Regem noſtrum Hiſpaniarum Bannez 2. 2. *quæſt.* 67. *art.* 1. Clarus *lib.* 5. §. *vltimo quæſt.* 36. *num.* 26. Menoch. *de retinenda poſſeſſione remed.* 3. *num.* 354. Bellarmin. *in tract. de ſummo Pontific. cap.* 35. Suar. *de immun. lib* 4. *cap.* 34. *num.* 43. & alij; quamuis Ceuallos *in cit. tract. de cognit. per viam violentiæ*, gloſſ. 6. aſſerat Regem Hiſpaniarum illud non habere, ſed vim dictam arcere ex iure regali; & ſic dũ praxim Tribunalis de la Fuerza defendere, & à peccato, & cenſura excuſate conatur, excuſationis cauſam aufert, cum neget, Regem Hiſpaniarum, vel ipſius miniſtros, ac magiſtratus id efficere ex priuilegio, vel ex conſuetudine fundata in priuilegio; quapropter cum ſupradictis Doctoribus contra Ceuallos dicendum potius eſt, Regem Hiſpaniarum adeò Iuſtum, & pium à ſummo Pontifice tale priuilegium habere, quod quicumque Principes à ſummo Pontifice habent, ab excommunicatione Bullæ Cœnæ excuſantur, aduocando ad ſua Tribunalia cauſas ſpirituales; modò priuilegij formam ſeruent; & modò priuilegium reuocatum non ſit; de qua re vide *infrà dubit. XXVII. per totam, & Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione Iurium ſedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum, perſonarúmque Eccleſiaſticarum, à quibuſcumque præiudicialibus*, quæ incipit. *Romanus Pontifex.*

Et quod de priuilegio vis arcendæ in cauſis dixi, idem etiam dico de priuilegio conferendi Epiſcopatus, & alia beneficia, necnon & de priuilegio cognoſcendi quaſcumque alias cauſas ſpirituales. 2

Vt igitur Reges tribunal de la Fuerza habere, Epiſcopatus, & beneficia conferre, vel alias cauſas ſpirituales ſimiles cognoſcere poſſint, requiritur priuilegium à Papa conceſſum; nec ſufficit vlla conſuetudo, aut præſcriptio, etiamſi eſſet immemorabilis, cum perpetua tolerantia Pontificis: nam cùm verſemur in his, quæ non ſunt quæſibilia ſine Principis conceſſione, tolerantia non ſuffragatur; hæc enim eſt tantum ſimplex conticentia, 3

tia, ſeu patientia, quæ nunquam inducit diſpenſationem in his quæ ſunt contra iuris diſpoſitionem, vt eſt text. *in cap. cùm iam dudum, de prabendis.* & *ibi* gloſſ. ea ſiquidem conticentia intercedit ad euitanda tantum ſcandala, quæ ſequi poſſent in procurando auferri huiuſmodi abuſus, vt tradunt Doctores *in cap. 2. de prebendis*, quandoquidem crimen publicum diſſimulare dupliciter contingit, vno modo ipſum actum criminis non prohibendo, cùm prohiberi poſſit, & ſic Eccleſia non ſuſtinet, nec diſſimulat, imò prohibet in canonibus *ſuprà* citatis; altero tranſgreſſorem talis prohibitionis non puniendo, & ſic Eccleſia diſſimulat propter difficultatem correctionis: multa enim tolerantur; quæ ſi in iudicium deducerentur, exigente iuſtitia non tolerarentur, vt dixit textus *ſuprà* allegatus *in cap. iam dudum, de præbend.* vide Rotam *in vna Aquinenſis Monaſteriÿ die 26. Ianuariÿ* 1601. coram Illuſtriſſimo Seraphino. vide etiam Turrecrematam *in canon ſingula, num.* 8. *diſtinct.* 89. Zabarellam *conſil.* 57. *num.* 2. Riccium *in praxi, tom* 4. *reſolut.* 137 & Doctores, quos citat & ſequitur Siluá *de beneficiis part.* 2. *quæſt.* 23. *num.* 16. Vide etiam Tuſchum *tom.* 4. *concluſ.* 452 *num.* 28. vbi docet, quod quamuis ex priuilegio concedi poſſit laico per Papam collatio beneficiorum, & ſimilia, non tamen poteſt id conſuetudine, aut præſcriptione acquiri, quia laici ſunt incapaces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ; quam Tuſchi opinionem Probus *in addit. ad Ioannem Monachum capit.* 2. *praben. num.* 7. & 8. *in* 6. aſſerit eſſe communem; & ratio huius opinionis eſt, quia vt conſuetudo excuſet, & valeat, debet eſſe legitima, & præſcripta, conſuetudo autem præſcribi non poteſt, quoties ſubiectum eſt incapax illius rei, quæ per conſuetudinem induci prætenditur, vt notat Panormit. & Felinus *in cap. cauſam de præſcript. & in capit.* 4. *de conſuetud.* Decianus *in tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 14. & alij communiter; cum ergo laici ſint incapaces Iuriſdictionis ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ, *ex capit. cauſam de præſcript. & cap. ſolitæ de maior. & obedient.* ſequitur, ipſos non poſſe hanc iuriſdictionem per conſuetudinem acquirere; Ex quibus apparet, non poſſe prætextu conſuetudinis Iudices laicos ſe tueri, & excuſare; & ideò ſubdit Tuſchus *vbi ſuprà num.* 44. quod omnes ſimiles caſus, qui ſunt, prout atteſtantur Doctores, ex conſuetudine alicuius Regni, vel Prouinciæ, ſunt contra ius commune; & ſic ſuper eis non poteſt fieri fundamentum, niſi quia ſic de facto ſeruatur. Vnde talis conſuetudo, vel præſcriptio, etiam immemorabilis, non valet.

Dices immemorabilis conſuetudo eſt ſufficiens indicium, quòd ex legitimo priuilegio inchoata fuerit; quia præſumitur honeſta: nam cum non poſſit probari mala, præſumitur bona, ergo &c. ita multi Iuriſtæ, quos ſequitur Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 60. *numer.* 18. Et ratio vlterius eſt, quia quidquid per priuilegium, aut diſpenſationem Principis obtineri poteſt, id etiam per conſuetudinem temporis immemorabilis introduci poſſe videtur; quia tanti temporis poſſeſſio, vel conſuetudo facit præſumptionem tituli, ſeu priuilegij, ſicuti colligunt Doctores ex *cap.* 1. *de præſcript. in* 6. ergo ſi ſimus in caſu, ſeu facto aliquo, quod neque iuri naturali, neque diuino repugnet, quo minus ſaltem per ſummi Pontificis conſenſum, ac priuilegium cohoneſtari poſſit, verb. grat. vt laici iuriſdictionem aliquam in Eccleſiaſticos exerceant, vel iis, aliquam collectam imponant, 4

imponant,

imponant; vel clericales decimas poſſideant; vel in eadem Eccleſia duæ dignitates ſimul cum canonica obtineantur, &c. ſequitur in eiuſmodi caſibus conſuetudinem immemorabilem introduci poſſe.

5 Reſpondetur, regulam illam: *acquiſibilia priuilegio, ſunt etiam acquiſibilia conſuetudine, aut præſcriptione*, limitandam eſſe, niſi lex conſuetudinem, tanquam abuſum, vel corruptelam improbet, ſicuti ex communi notauit Felin. *in cap. accedentes, num.* 15. *de præſcript.* ibidem Abb. *numero* 3. *& in cap. quanto de conſuetud. num.* 2. *& in cap. vlt. eod. num.* 15. Rochus *ſect.* 4. *num.* 33. Crauett. *de antiq. tempor. part.* 4 §. *materia iſta, num.* 94. Caniſius *tract. de diuinis, c.* 13. *num.* 3. Maſcard. *concluſ.* 1371. *num.* 32 & colligitur clarè *ex cit. cap.* 1. *de conſuetud. in* 6. nam præſcriptio locum habere non poteſt, ſi Ius faciat hominem incapacem poſſeſſionis, & conſequenter præſcriptionis, vt videre eſt in Iure decimarum, quod cum ex propria inſtitutione ſua Eccleſiaſticum ſit, in laicum cadere non poteſt; niſi ex ſpeciali, & legitima Eccleſiaſtici Prælati conceſſione, aut priuilegio, *cap. prohibemus, cap. dudum de decimis, cap. cauſam quæ, de præſcript. cap. decimas lib.* 16. *queſt.* 7. ergo niſi aliquis cum præſcriptione talis tituli poſſideat, nunquam poteſt præſcribere; quia incapax poſſidendi, eſt etiam incapax præſcribendi, ſicuti docent gloſſ. Abb. Felin. & alij communiter *in cit. cap. cauſam vnde*, & gloſſ. recepta *in cap.* 1. *de præſcript. in* 6. *ver. non extat* Abbas *in cap. peruenit, num.* 3. *de cenſib.* Couarru. *reg. poſſeſſor, part.* 2 § 3. *num.* 8. dixerunt, quod, tamen ſi is, qui poſſeſſionem temporis immemorabilis oſtendere poteſt, non teneatur titulum allegare, cum ob temporis diuturnitatem id ſæpè difficile ſit, atque ipſa tanti temporis continuata poſſeſſio ius tribuat, id tamen intelligendum ſit tantum, ſi capacitas ſit in poſſidente. Quæ ratio ſimiliter locum habet, quotieſcumque Iura aliquam conſuetudinem, tanquam irrationabilem, damnant: nam hoc ipſo reddunt eam inefficacem ad præſcriptionem inducendam: quandoquidem conſuetudo, per quam præſcriptio rationabilis eſſe debet, *capit. vlt. de conſuetud.*

Excipe primò, niſi talis conſuetudo ſcientia, & libera patientia, ſeu permiſſione Principis adiuuetur; ſicuti notauit Rocchus *loc. cit.* & Abb. *in cit. cap. accedentes, num.* 3. 6

Excipe ſecundò, niſi talis conſuetudo præſumpto aliquo titulo iuuetur, v. g. conſtante fama priuilegij conceſſi, quod temporis diuturnitate amiſſum ſit: nam fama dat iuſtam cauſam credendi, vt ait Abb. *cap. de quarta num* 10 *de præſcript.* tunc enim præſcribens non fundatur in mera poſſeſſione, aut conſuetudine, ſed in titulo, ex quo capax fiat poſſeſſionis, conſuetudinis, ac denique præſcriptionis cum bona fide, ſicuti rectè notauit Grauet. *loc. cit.* & Maſcardus *concluſ.* 1371. *num.* 32. vbi ait; quod data incapacitate præſcribentis, ſolus curſus temporis nil poteſt operari, vt reddat capacem eum, qui incapax eſt; quare tunc opus eſt, vt allegetur titulus priuilegij, aut exemptionis & ad probationem talis tituli ſufficiet probare lapſum temporis, cuius initij memoria non extet; ſi nimirum Teſtes adſint, qui dicunt, ſemper fuiſſe conſtantem famam, tale ius alicui competere ex ſpeciali conceſſione feudi, vel Apoſtolici priuilegij, eáque ratione, & præſcriptione Iuris aliquem poſſediſſe à tempore, cuius initij etiam ex auditu, ſeu relatione maiorum, 7

nulla ſit memoria.ita etiam docet Felinus *in cit.cap.cauſam*, Sylu. *verb. decima,quæſt.*10.*dict.*2. Suar. *de relig.tom.*1. *tract.*2.*lib.*1.*de decimis, c.*17. Peregrin. *de Iure fiſci, lib.*4.*tit.*8 Gabrielius *lib.*5. *de præſcript.concluſ.*1.*num.*18.

8 Reſpondetur itaque ad argumentum ſolam, & nudam cónſuetudinem, etiam immemorabilem non ſufficere ad probandum priuilegium in tali materia, quia illa regula non procedit in conſuetudine reprobata per legem, & ratio vlterius eſt, quia priuilegium hoc eſt valdè odioſum, & difficilè, & raró conceditur, quapropter niſi legitimè probetur, non præſumitur, ſolus ergo vſus, quantumvis antiquus, non probat ſufficienter ius, ſeu priuilegium in tali materia.

9 Confirmatur, quia alioquin omnes immemorabiles conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, quas communiter improbant Doctores, admittendæ eſſent, quia probarent priuilegium, quod per omnes eſt abſurdum; ergò dicendum, quod vltrà immemorabilem vſum, requiratur conſtans fama priuilegij, ad hoc vt tales conſuetudines excuſent à mortali, & cenſuris. Vide præter Doctores *ſupra* citatos Aufrerium *tract. de poteſtat. ſecul. in Eccleſiaſt. concluſ.* 4. *fallent.* 12. *&* 13. Burſatum *lib.* 2. *conſil.* 44. *num.* 12. & Suar. contra Regem Angl. *libr.* 4. *cap.* 32. *&* 34. *num.* 47. & alios mox *infra* citandos.

10 Dico igitur breuiter, quod conſuetudo, quamuis immemorabilis, ſi ſola ſit, & nullo titulo, ſeu priuilegio ſummi Pontificis adiuuetur, non poteſt Eccleſiaſticæ exemptioni quidquam derogare; atque ita docent Doctores *in cap. clerici*, vbi Abb. *num.* 5. *&* 6. *de Iudiciis*, Bald. *in rubr. Auth. caſſa, Cod. de ſacroſ. Eccleſiis*, gloſſ. *in capit. vltim. de conſuet.* Abb. *ibidem num.* 5. Lupus *de libert. Eccleſiaſtic. part.* 1. *quæſt.* 6. Martha *de iuriſdict. part.* 4. *caſ.* 63 *&* 64. M. Anton. Gabrielius *lib.* 5. *de præſcript. concluſ.* 1. *num.* 9. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *capit.* 13. *quæſt.* 8. Tannerr. *lib.* 2. *defenſ. Eccleſiaſt. libertatis, cap.* 16. & alij, quos *ſuprà* citabam; quamuis huic communi doctrinæ ex parte contradicunt Couar. *in queſtion. cap.* 31. *num.* 5. & Clarus *lib.* 5. *ſentent. §. practica criminali, quæſt.* 36. *num.* 3. vbi docent quod, licèt Eccleſiaſtica immunitas in vniuerſum tolli non poſſit per conſuetudinem, poteſt tamen in parte tolli, vt ſcilicet in certis cauſis Poteſtas laica exerceat iuriſdictionem, quæ alioquin ad Eccleſiaſticos proprie ſpectat.

Sed probatur dictum noſtrum; quia 11 ſi conſuetudo Eccleſiaſticæ immunitati derogare poteſt, vel id eſt per modum reuocationis, interueniente ſcientia, ac patientia, & ſic tacito conſenſu ſummi Pontificis, vel id eſt per modum legitimæ præſcriptionis, quæ etiam ignorante Principe, aduerſus legem fieri poteſt; non primum, quia ſatis conſtat S.Pontificem huiuſmodi conſuetudinibus non præbere tacitum conſenſum approbatiuum; quin potius eas quotannis in Bulla Cœnæ reprobare, & damnare; quamuis interdum toleret, quia ob periculum maioris mali efficacius reſiſtere, & prohibere non poteſt; non ſecundum quia conſuetudo, quæ vt irrationabilis damnata eſt, non poteſt via præſcriptionis legem abrogare, (ſicut conſtat *ex cap. vlt. de conſuet.* & ſupra dicebatur) conſuetudo autem aduerſus Eccleſiaſticam libertatem, tanquam irrationabilis, paſſim in Iure damnatur, vt videre eſt *auht. caſſa, Cod. de ſacroſ. Eccleſiis, cap.* 1. *cap.*

cap. ad noſtram, cap. inter de conſuet. cap. cum terra de elect. cap. clerici de iudic. cap. nouerit de ſent. excom. ergo &c. vnde gloſſ. *in cit. cap. Clerici*, & *in cit. cap. vlt.* & ibid. Abb. pro regula tradunt quod conſuetudo irrationabilis eſt, quæ contra neruum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vel Eccleſiæ libertatem tendit.

12 Confirmatur quia vbi eſt incapacitas ex parte præſcribentis, non poteſt procedere præſcriptio, ſed laici ſunt incapaces iuriſdictionis ſuper Eccleſiaſticas perſonas, ſicut & aliorum Iurium ſpiritualium, v. g. iuris decimarum, Eccleſiaſtici beneficij, & ſimilium: ergo non poſſunt eam via præſcriptionis comparare.

13 Confirmatur ſecundò, quia omnis legitima præſcriptio legis adminiculo niti debet, cùm ſit beneficium à iure inuentum, & impertitum, ſed præſcriptio contra Eccleſiæ libertatem à nulla lege adminiculum habere poteſt: non enim à lege ciuili, cum hæc limites ſuæ poteſtatis excedere non poſſit; neque à canonica, cum ſacri canones, eorumque author Papa, ſemper reſiſtant, ergo, &c.

14 At quoniam Papa per ſpeciale Priuilegium, ob iuſtam cauſam, datum alicui principi ſeculari, ex parte aliqua derogare poteſt Eccleſiaſticæ exemptioni, vt proinde ex vi talis priuilegij capaces ſint laici iuriſdictionis in perſonas Eccleſiaſticas, ſecundum limites conceſſionis; quapropter ſi titulus priuilegij exhiberi non poteſt, ſi tamen conſtans ſemper fama, ac traditio fuerit de accepto priuilegio, ideóque laici iuriſdictionem aliquam in Eccleſiaſticos exerceant, fundantes ſe non in mera conſuetudine, quippè quæ Iuribus reprobata eſt, ſed in titulo rationabiliter, ac bona fide præſcripto, tunc præſcriptioni locus eſſe poteſt per tempus, cuius memoria non exiſtat, ſicuti ſuprà dicebatur, & præter alios docet Suarez *cit. cap. 34. num. 17.*

Hanc tamen immemorabilem, & legitimè præſcriptam conſuetudinem Papa tollere, & reuocare poteſt. Ratio, quia cum præſcriptio contra Eccleſiaſticam libertatem, vt legitima ſit, fundari debeat in gratia, & priuilegio, neceſſariò ſequitur, quod ſi Papa tale priuilegium reuocare poteſt, poterit etiam reuocare præſcriptionem, quæ ex præſumptione priuilegij vim capit, ſicuti rectè notauit Suarez *num. 18.* 15

Confirmatur, quia exemptionem Eccleſiarum conſeruare, eandemque diminutam redintegrare, ſpectat ad clauem ſupremæ poteſtatis ſpiritualis à Chriſto Domino in Petrum, eiúſque ſucceſſores collatæ, at contra hanc ſupremam poteſtatem in ſpiritualibus non poteſt vnquam fieri præſcriptio, ſicuti rectè tradit Innocent. *in cap. 2. de poſtulat. Prælat.* in quo conuenire Doctores omnes teſtatur Crauetta *de antiq. tempor. tom. 2. tract. iur. fol. 170.* ergo, &c. 16

Non obſtat, quod ſuper ea re inter Eccleſiæ Prælatos, & Principem laicum concordata facta ſint, & à ſummo Pontifice confirmata: nam adhuc ex graui cauſa ad bonum publicum ſpectante, reuocari poterunt: Ratio, quia vel concordia ideò tantùm facta eſt, vt intelligatur quovſque priuilegia à Papa gratuitò conceſſa ſe extendere debeant, & tunc clarum eſt, quod concordia in gratuitis priuilegiis fundata, ex cauſa reuocari poſſit; vel concordia tranſiit in pactum onerofum, atque reciprocum, & tunc quoque ob cauſam grauiſſimam ad bonum Eccleſiæ ſpectantem, Papa reuocare poteſt, vt rectè in *loco ſuprà cit.* Suar. notauit, & patet ex doctrina ge- 17

nerali de priuilegiis, quæ licèt à Principe ob merita, vel cum impoſito onere alicui conceſſa fuerint, tamen ex plenitudine poteſtatis reuocari poſſunt, ob publicam grauiſſimam cauſam, cùm talis caſus in ipſamet conceſſione, aut concordia ſemper exceptus ſubintelligatur, dummodo tamen parti priuilegiatæ compenſatio damni fiat, ſi damnum ex tali reuocatione patiatur; ſicuti docet Suar. *cit. cap.* 34. *num.* 24. *& lib.* 8. *de legib. cap.* 37. *num.* 5.

18 Confirmatur, quia cùm exemptio in maximum bonum Eccleſiæ, & quidem diuino iure, vt multi tenent, introducta ſit, non poteſt Papa ſine iuſta cauſa eidem aliquatenus renunciare; alioquin irrita erit renunciatio, & conſequenter reuocari debebit; quinimo ſi ab initio cauſa ſubſiſtente, iuſta fuit renunciatio, ſiue iuriſdictionis per laicos exercendæ conceſſio ob temporum, ac rerum mutationem iniqua fieri poteſt, ſi ſcilicet in contemptum Eccleſiaſtici ſtatus, ac detrimentum Eccleſiæ cedere incipiat: in quo caſu etiam ad Papam ſpectabit illam reuocare, quamuis interdum rationabiliter toleret, vt maiora damna vitentur.

19 Porrò, an reuocata ſit de facto per Bullam Cœnæ conſuetudo in priuilegio fundata trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad laica tribunalia. Affirmant aliqui, quos ſequitur Bonacina *in Bulla Cœnæ diſput.* 1. *quæſt.* 15. *punct.* 4. §. 3. *num.* 1. ex eo, quia conſuetudo immemorabilis, vel nititur priuilegio, vel non; ſi primum, nullum ius confert, vt patet *ex ſuprà dictis*. Si ſecundum, neque etiam ſuffragatur, quia conſuetudo, licèt immemorabilis, in priuilegio fundata, non plus operatur, quàm ipſum priuilegium, cum vires accipiat à priuilegio, *leg. hoc iure, ff. de aqua quotid. & cap. ſuper quibuſdam*, §. *præterea de verb. ſignific.* ergo cum priuilegium per Bullam Cœnæ ſit ſublatum, ſublata etiam erit per Bullam eamdem conſuetudo fundata in priuilegio; & ſic Iudices laici cauſas Eccleſiaſticas ad ſuum Tribunal trahentes, vel illarum executionem impedientes, à peccato, & cenſura bullari non excuſantur, titulo immemorabilis conſuetudinis, etiam in priuilegio fundatæ: negant autem alij, quos ſequitur Filliucius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *numer.* 28. ex eo, quia cum reuocatio priuilegiorum in dicta Bulla ſit generaliſſima, per huiuſmodi reuocationem non intelliguntur reuocata priuilegia ſpecialiter conceſſa; quia lex poſterior vniuerſalis non derogat priuilegio anteriori ſpeciali, ſi re vera illud conceſſum fuerit à Pontifice alicui Principi ſæculari; ſed de hac re vide, quæ dicentur *Dub. XXVII.* & quæ dicuntur, *in cit. Bulla Vrbani VIII.* ſuper præſeruatione Iurium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum, perſonarúmque Eccleſiaſticarum, à quibuſcumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex.*

SVBECTIO V.

Proponitur SVBCOROLLAR. III.

Sequitur tertiò, quod probabiliter defendi poſſit, quod docet Abb. *in cap. cum non ab homine, num.* 12. *de iudicijs, &c. vt fama de ſentent. excomm.* Gomez *var. tom.* 3. *cap.* 4. *num.* 3. Bellettus *in diſquiſ. cler. part.* 1. *tit.* 3. §. 11. qui pro hac ſententia citat Felinum, Decium, Ioannem Andream, Baldum, Clarum, & alios; & quod docet Nauar. *in mand. cap.* 27. 1

*cap.27.num.*82.*& lib.5.conſil.27.de ſentent.excomm. edit.* 2. Sylu. *verſ. excommunicatio*, 6.*num.*14. Peregrinus *de immun.Eccl.cap.*16.*num.*37. Auendagnus *de exequent. Mand. part.*1.*cap.*22.*numer.*2. Olibanus *de iure fiſci cap.*14 *num* 140.Botellus *de præſt. Regis Cathol. cap.* 71.*num.*185.Duardus *in Bulla Cœnæ lib.* 2.*can.*19.*q.*7.*num* 2.Cenedo *in quæſtionibus can. q.* 4. *num.* 14. Ortiz. *in ſumm. cap.*4.*num.* 9. Pereira *in tract. de Manu regia cap.* 10.*num.* 6.Salgad. *de protect. Regia tom.*2.*part.*2.*cap.*4.*num* 13. Bonacin.*de legib.diſp.*10.*quæſt.* 2.*punct.*1.§.1. *num.* 21. Coriolanus *in Bulla Cœnæ excommun.*19.Graffius *in deciſ. part.* 1.*lib.* 4.*cap.*18.*num.*152. Homobonus *de examin. Eccleſ.part.*2.*tract.*11.*cap.*4.*quæſt.*4. *ſuppoſ.*3 Piaſetius *in prax. Epiſc. part.* 2. *cap.*4.*art.*3.*num.*13.Caſtrus Palaus *tom.* 2.*tract* 12.*diſp.vnica punct.*6.*num.* 4 Sa verb.Clericus, *num.*5.Molin. *tom.*3.*diſp.* 56.*num.*2.Auila *de cenſuris part.*2.*cap.*5. *diſp.*3.*dub.*13 *caſu* 13 nempè, quod Clericus in flagranti crimine deprehenſus, vel ſuſpectus de propoſito perpetrandi crimen (vt quia noctu armatus incedit, vel &c.) poſſit capi à Miniſtro Iudicis ſæcularis, vt Eccleſiaſtico ſuo iudici tradatur: hoc, inquam, defendi poteſt contra Hoſtienſem, & alios, quos refert & ſequitur Martha *de iuriſ.part.* 4. *cent.* 1.*caſu* 42. *num.* 11. & contra Megalium *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 7. contra Souſam *in Bull. Cœnæ cap.* 16. *diſput.* 82. *num.*8. & alios modò (vt notauit Campanili *in diuerſ. Iur. rubr.*4.*num.* 26. & Barboſa *in ſuis collectan.tom.*2. *lib.* 5. *tit.* 39.*cap.*15.*num.*5.*in fine*) hæ conditiones adſint: Prima, quod ſit crimen pernicioſum Reipubl. cuiuſmodi eſt furtum rapina, homicidium, &c. ſecunda, quod non leuis ſuſpicio, ſed valde probabilis præſumptio ſit, quod clericus tale facinus meditetur: tertia, quod incumbat neceſſitas illum capiendi (ſi enim Clericus, oblato idoneo fideiuſſore, promittat ſe ſiſtere ordinario ſuo) capi, & incarcerari non debet: quarta quod Miniſter modum non excedat; v.g. indecorè clericum ducendo, vel pugnis afficiendo, cum ire hic paratus ſit: ſic enim is excommunicationis pœnam non euaderet, vti habetur *in cit.cap.vt fama*, & notauit gloſſ. *in cap.ſi clericos, verb.excedatur, de ſentent.excommun.in* 6. quibus iuribus tamen requiritur; quod, ſi oporteat laicos Clericum capere, & ad iudicium trahere violenter; id fiat de mandato Prælatorum, ſaltem tacito, vti recte Suar. notauit *cap.*34.*num* 15. nam tunc non tam ipſi laici, quàm Eccleſiaſtici Prælati, quorum authoritati laici nituntur, contra Clericum procedere cēſentur. Alioquin valde difficile erit intra terminos neceſſariæ defenſionis conſiſtere, & iuriſdictionem in Clericos propria authoritate nō vſurpare, quod laicis prohibitū eſſe, *ſupra* dicebā Quare quod Couar *lib.*2.*reſol.c.*20. *prope finem.& in pract.qq.c.*33.*in fin.*Iul.Clar. *in pract.crim. q.*36.*n.*26.*& q.*82.*ſtat.*6.*n.* 1. Azeuedus *tom.*1.*lib.*1.*tit.*3 *leg.*9.*n.*3.Borell. *de præſtat.Reg.cbat.cap.*71. *num.* 45. Duennas *reg.* 15. Plaza *de delectis lib.*1.*cap.*8 *num.* 9.Gomez *in leg.* 45.*Taur.num.*48.Cenedo *in collect.iur.can.part.*1.*collect.*37.*numero* 17.Morla *in empor. iur. part.*1.*tit.*1. *quæſt.*16.*num.*17 Bobadill. *in Polit.tom.*1. *lib.*2.*cap.*18.*num.*17 Mexia *in prag. taxæ panis conſil.*5.*num.*58.Io. de Heuia in curia Philippica *part.*3.§.3.*num.* 9. & Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ part.*2.*quæſt.*54.*num.*17. & ex Theologis Bannes *in* 2. 2. *q.* 67. *art.*1.*dub.*2. *concluſ.*5.Lorca *in* 1. 2.*tom.*2.*tract.de legib.diſp.*25.*membr.*4.Vaſq. *in* 1.2. *tom.* 2. *diſp.*167. *cap.* 4. *num.* 31. Rodriquez *in*

ſumma tom.2.cap.237.num.13. Io. de la Crux: *in part.1 præcept.8.queſt.3.art.1. dub.1.concl.3.* Coriolanus *in Bull. Cœnæ excommun.20.* Graffius *in deciſ. part.1. lib.4.cap.18.num.158.* Ortiz. *in ſumma cap.4.num.9.& cap.7.num 1.* ac tandem Nauar. *conſil.tit.27.numero 1.* aiunt, nempe quod in Gallia, & Hiſpania conſuetudo ſit, vt clerici arma geſtantes per legem ciuilem prohibita, à ſęculari Iudice vel Miniſtro, iis priuentur, ſine obligatione reſtituendi, id aliter defendi non poteſt, niſi vt fiat cum conſenſu Prælatorum, ſaltem implicito, aut ſummi Pontificis conceſſione: nam licet Clerici talibus legibus ciuilibus, ob publicam ciuitatis quietem latis, obligentur quo ad vim directiuam, non tamen quo ad vim coactiuam, obligantur, ita vt à ſæculari Magiſtratu puniri poſſint.

2 Neque dicas cum Lorca, & Vaſq. *locis ſupra citatis,* quod Miniſtri laici auferendo arma clericis non inducant pœnam legis, ſed efficiant, quod lex ſeruetur, & impediant tranſgreſſionem legis: nam vt rectè obſeruat Salas *de legibus, queſt. 96. tract. 14. diſput. 14. ſect. 9. num. 106.* non ſpectat ad Iudices ſæculares propria authoritate efficere, vt leges ciuiles à Clericis obſeruentur; cùm nullam in eos iuriſdictionem, præſertim coactiuam, habeant, vti *ſupra* dicebam; ſed ad id cogendi ſunt per Iudices Eccleſiaſticos, quare etſi arma Clerico eripere ſine eius percuſſione, &c. (ſicut ad obuiandum delictum eumdem capere, & ducere ad Epiſcopum) pertineat ad neceſſariam defenſionem, quæ proinde ſæculari Magiſtratui aduerſus Clericum Iure conceditur, armorum tamen ſpoliatio, & amiſſio violentiam continet, & rationem pœnæ, vel ſaltem rationem coactiuæ iuriſdictionis habet, quam ſæcularis Iudex propria authoritate, & ſine vlla expreſſa, vel ſaltem tacita commiſſione Prælatorum in Clericos exercere minimè poteſt; quapropter in tali caſu Magiſtratus ciuilis arma Clericis erepta eiſdem vel reſtituere, vel ad Eccleſiaſticum eorum Magiſtratum tranſmittere tenetur; atque ita docent Suar. *libr. 4. defenſ. cap. 34. num. 14.* & alij Doctores, quos citat, & ſequitur Barboſa *in collect. tom. 1. lib.3. tit.1. cap.2. num.6. & tom. 2. lib. 5. tit. 39. cap. 25. num.4.* quibus addo Madium *tract. de ſacris ordinib. cap. 14. num. 21.* Bonacinam *de legib. diſput. 10. queſt. 2. punct. 1. §. 1. num.2.* Duardum *in Bull. Cœnæ lib. 2. can. 12. queſt. 11. num. 91.* Bellettum *in diſquiſ. Cler. part. 1. tit. 2. §.2. num.38.* Mattham *de iur. part. 4. cent. 1. caſ. 7. num. 20.* Megalium *in 3. part. lib.3. cap. 11. num. 2.* Genuenſem *in praxi, cap. 74. num. 6.* Riccium *part. 3. deciſ. 299. per totam,* vbi quærit, an Clericus ferens arma, poſſit reſiſtere cum armis Miniſtro Laico, volenti ipſum capere, & reſpondet, quod ſic, ac tandem addo Vaſq. *1. 2. diſput. 167. cap. 4. num. 31.* qui eandem doctrinam tradit, ſed limitationem adiungit, niſi armorum vſus, tanquam Reipublicæ pernicioſus, ita prohibitus ſit, vt neque domi retinere huiuſmodi arma conceſſum ſit: talem enim legem (inquit ipſe) Magiſtratus ciuilis ob bonum publicum, etiam contra Clericos, iuſtè defendere poterit, & ſi alij melius limitationem iſtam non admittant ex eo, quia & talium armorum ſpoliatio, & priuatio vim coactiuam continent, & rationem pœnæ habent, quam ſæcularis Magiſtratus propria auctoritate ſine vlla expreſſa, aut tacita Prælati conceſſione, in Clericos exercere non poteſt, vti *ſuprà* dicebatur. Vide Suar. *in defenſ. fidei lib. 4. queſt. 34. num. 14.* At quidquid ſit de hac limitatione, an ſit

vera, reiiciendos ſaltem omnino puto ex *ſupra* dictis Ledeſmam *in ſumma tom. 2. tract. 8. cap. 9. concl.* 35. Villalobos *tom. 3. tract.* 10. *difficult.* 16. *num.* 2. Salſedum *in addit. ad Diaz cap.* 68. Moralam *in empor. iur. part.* 1. *tit.* 1. *quaſt.* 16. *num.* 16. & *ſeqq.* Cenedo *in collect. iur. part.* 1. *collect.* 37. *num.* 19. aſſerentes, quod clericus prohibitam venationem, vel piſcationem exercens, poſſit ſpoliari à Iudice ſæculari, vel eius Miniſtro, auibus, canibus, vel aliis venationis inſtrumentis, &c. vide Doctores *ſupra cit.* ac etiam Auguianum *tractat. de legit. lib.* 2. *controuerſ.* 15. *num.* 31. vbi rectè aſſerit, quòd nullò pacto ſuſtineri poſſit ſententia eorum, qui docent, quod arma, aues, canes, vel alia venationis inſtrumenta prohibita, quæ à Clericis auferuntur; poſſint pèr ſæcularem Iudicem capientibus adiudicari.

SVBSECTIO VI.

Proponitur SVBCOROLL. IV.

1 SEquitur quartò, quod defendi ſimiliter etiam poſſit doctrina eiuſdem Abbatis *in cit. Cod. cum non ab Homine, num.* 10. *& citat. cap. vt fama*, Nauarr. *cap.* 17. *num.* 81. *&* 85. Syl. & Sà *locis ſuprà citato:* Nempe quod Clericus debitor, ſi fugiat, vel fugam meditetur, poſſit non tantùm à Iudice ſæculari, ſed etiam à creditore priuato capi, ac detineri ad hoc, vt Iudici ſuo ſiſtatur, & compellatur ad ſolutionem, dummodò debitum ſit alicuius conſiderationis, quod à Clerico debitore, ſi aufugere permittatur, recuperari deinde difficilè poſſit: nam in hoc caſu Clericus perindè ſe habet, ac ſi pecuniam alienam fugiens aufetret; talem autem capi, & reduci poſſe, perſpicuum eſt: quia contra vim iniuſtam ſe defendere, cuilibet naturali iure permittitur, idemque dicendum, ſi Clericus graui iniuria laicum affecit, ob quam ille à Magiſtratu ſuo Eccleſiaſtico incarcerandus, atque ad ſatisfactionem compellendus foret: poterit enim in hoc caſu ad breue tempus, verbi gratia per viginti horas, non autem plus, vt contra Garſiam de Hiſpan. *nobilit. gloſſ.* 9. *num.* 39. & Villadieg. *in polit. caſ.* 5. *num.* 60. dixit Megalius *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 11. *art.* 7. Bellet. *in diſquiſ. Cler. part.* 1. *tit.* 3. § 11. *num.* 2. Naldus *ver. Bulla Cœnæ num.* 58. Guallin. *de defenſ. reorum tom.* 1. *lib.* 1. *defenſ.* 1. *cap.* 2. *num.* 5 & Oſorius *lib.* 4. §. 3. & tradidit gloſſ. *in l. capite*, & *ibi* Bart. *de adulteriis*, Panormit. *in cap. cum non ab homine num.* 11. *de iudiciis*, & hanc eſſe communem opinionem teſtatur Farinac. *quæſt.* 8. *num.* 118. à laico detineri, vel potius quamdiu tantum neceſſarium erit ad iuſtitiam obtinendam, nempe donec interim teſtes aducentur, vel Iudici Eccleſiaſtico indicetur ad fugam delinquentis impediendam, ſicuti docent Molina *tract.* 3. *diſput.* 56. *num.* 2. & Campanili *in diuerſ. iur. rub.* 4. *num.* 27. Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 557. Scaccia *de Iudic. cap. tom.* 1. *libr.* 1. *cap.* 39. *num.* 14. & Palaus *tom.* 2. *diſput. vn. punct.* 6. *num.* 14. qui non admittentes ſpatium viginti horarum aſſerunt, quod ſtatim recto tramite Clericus ad Iudicem Eccleſiaſticum deducendus ſit. idem docet Barboſa *in ſuis collect. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 1. *cap.* 2. *num.* 7. *& tom* 2. *lib.* 5 *tit.* 39. *cap.* 35. *n.* 5. vbi ait; quod Iudex laicus in excommunicationem incurrat, ſi, cum poſſit ſtatim, non tradit Clericum Iudici ſuo Eccleſiaſtico.

SVBSE

SVBSECTIO VII.

Proponitur SVBCOROLLAR. V.

1 SEquitur quintò, quod defendi minimè poſſit doctrina, quam tradit Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 66.* Calliſtus Ramirez. *in tract. de lege Regia, §. 27. num. 12.* & Ioan. de Heuia *in curia Philipica part. 1. §. 5. num. 35.* Pereira *de manu Regia, capit. 12. num. 12.* Franciſcus Pradilla *part. 2. cap. 8. numer. 4* Marius Giurba *conſil. crimin. 48. num. 16.* Antonius de Ballis *tract. var. lib. 5. pragm. 1. titul. 10. num. 4.* Fuſcus *de viſitatione lib. 2. cap. 20. num. 25.* Humada *in leg. 65. tit. 5. part. 1. in gloſſ. 8.* Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentiæ gloſſ. 6. numer. 65.* Azeuedus *tom. 2. lib. 4. titulo 1. leg. 4. num. 12.* Cenedo *in quæſtion. Canonicis, quæſt. 45. num. 24.* Salgad. *de protect. Reg. tom. 1. part. 1. cap. 2. à num. 273. vſque ad num. 280.* Sotomaior *de Tertiis tom. 7. cap. 41. num. 190.* Cutellius *ad leg. Feder. capit. 22. not. 25. numer. 5.* & alij Iuriſtæ apud ipſos in locis *ſupra* citatis; nempè quod Epiſcopi, & quicunque alij Eccleſiaſtici, tamquam inobedientes mandatis Principum iuſtis, vel ex quibuſcumque aliis delictis, licitè poſſint è Regno ab ipſis Principibus expelli. Ratio, cur hæc doctrina defendi minimè poſſit, illa eſt, quia licèt verum ſit, vti tradunt ſupradicti Iuriſtæ, quod ſcilicet debeant Eccleſiaſtici obedire mandatis Principum iuſtis, & leges eorum ſeruare, quoniam partes Reipublicæ ſunt, ad id tamen, vti *ſuprà* dicebam, non tenentur ſecundum vim coactiuam, ſeu coërcitiuam, ſed ſolum ſecundùm vim directiuam, ergo ſi iis non obediant, non poſſunt licitè Principes illos punire, & ſic à Regno ſuo expellere; atque ita præter Molinam *tom. 1. tract. 2. diſp. 3. concluſ. 6.* Vaſq. *in part. 2. tom. 2. diſp. 167. cap. 4.* Becanum *in ſumma Theolog. part. 2. tract. 3. cap. 1. ſect. 11. n. 11.* & præter Doctores, quos citat, & ſequitur Bonacina *in tract. de legibus diſput. 1. quæſtion. 1. punct. 6. num. 29.* & alios communiter Theologos, docet ex Iuriſtis Valenzuola *in defenſ. monitor. Pauli V. part. 4. num. 101.*

Neque dicas cum Olibano *de iure fiſci cap. 9 num. 28.* Bobadilla, Ceuallos, Cenedo, & aliis Iuriſtis vbi *ſuprà*, hoc eſſe verum, ſi Principes à Regno Eccleſiaſticos expellant per viam iuriſdictionis contentioſæ, & Iudicialis; quia ſic in ordine ad illos Ius, & ſuperioritatem iudicialem ſibi aſſumunt; At ſecus, ſi expellant per viam iuriſdictionis œconomicæ, & politicæ: quia tunc, cum in ordine ad eoſdem Ius, & ſuperioritatem iudicialem ſibi non aſſumant, licitè poſſunt illos à Regno expellere: ad eum modum, quo licitè poteſt Paterfamilias à domo expellere Clericum famulum, ſi hic inobediens, vel domum ipſius perturbans ſit. 2

Nam Reſpondetur, quod talis diſtinctio, & tale exemplum ad rem minimè ſit, & ratio eſt, quia famulus Clericus ab ipſomet Patrefamilias conſtituitur ad ſeruiendum Domui ſuæ; quare hic licitè poteſt ad placitum ſuum expellere illum, non ſolùm inobedientem, & domum ipſius perturbantem, ſed etiam obedientem, & pacificum, neque ei vllam iniuriam infert, cùm famulus clericus ius nullum habeat commorandi in domo illius. At Clerici, Prælati, & Epiſcopi conſtituuntur à Papa in Regno ad ſeruitium & regimen Eccleſiarum, 3

& ideo

& ideo ſi quando ij delinquunt, non poſſunt licitè illos à Regno Principes expellere; quia habent ius commorandi in eorum regno, non ſolùm vt ciues, ſed etiam vt perſonæ ad ſeruitium & regimen Eccleſiarum, conſtitutæ à Papa, ad quem ſpectat de omni iure illos, ſi quando deliquerint, punire, & caſtigare; quare rectè dixit Bellettus *in diſquiſ. cleric. tit. de fauore clericorum perſonali*, §. 5. *num.* 3. *part.* 1. quod non poſſit Princeps Clericum, ſi quam Eccleſiam in ipſius dominio à Papa obtinuit licitè expellere, niſi de licentia eiuſdem Papæ; & hæc doctrina determinata iam eſt in Bulla Cœnæ *can.* 11. quapropter Principes expellentes Epiſcopos à diœceſibus, terris, vel dominiis ſuis, &c. necnon mandantes, ratum habentes, & auxilium, conſilium, aut fauorem præſtantes incurrunt in excommunicationem vndecimam ſupradictæ Bullæ, vt communiter obſeruant Theologi, præſertim Henriquez *lib.* 14. *cap.* 12. *num.* 6. & *in gloſſa littera V*, Suar. *de cenſuris*, *diſput.* 21. *ſect.* 2. *num.* 70. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 9. *num.* 247. Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 20. *num.* 313. Scortia *in Bull. Pont. Epitom.* 266. *Theor.* 420. Alterius *de cenſuris, tomo* 1. *diſput.* 12. *lib.* 5. *cap.* 4. § *quod verum eſt.* Sayrus *de cenſuris*, *lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 8. Bellettus in diſquiſ. *cler. part.* 1. *tit.* 3. §. 2. *num.* 26. Coriolanus *in Bullam Cœnæ excommunic.* 11. Gambacurta *tract. de caſ. reſer. capit.* 11. *numer.* 4. Megalius *in part. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 4. *quæſt.* 1. Duardus *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 11. *quæſt.* 9. Souſa *in Bullam Cœnæ cap.* 12. *in notat. ad text. num.* 3. *& diſput.* 67. & ante hos Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 67. quem ſequitur ex Iuriſtis Martha *de iuris part.* 2. *cap.* 34. *num.* 24. quidquid in contrarium dicant Pereira *de manu regia cap.* 12. *num.* 12. & Salzedus *in Addition. ad practic. crimin.* Diaz. *cap.* 102. adeò vt ex ipſis Iuriſtis talem ſententiam conſulere non audeat Ioſeph Seſſe *de inhibition. cap.* 8. §. 3. *num.* 103. *&* 104. & periculoſam illam vocet Ioann. de Heuia *in Curia Philippica part.* 3. §. 3. *num.* 30.

4 Confirmatur, quia Eccleſiaſtici de iure diuino habent, vt liberè poſſint vbicumque habitare, & Eccleſiaſtica officia exercere, iuxta illud *Marc.* 16. *euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ*; & præterea vſus Eccleſiæ habet, vt Eccleſiaſtici, cum ſola licentia, & literis commendatitiis ſuorum ſuperiorum liberè vbicumque incedant, & inhabitent, & ad diuina celebranda, & ſacramenta miniſtranda admittantur, iuxta decretum Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 16. *de reform* quare ſicut non poteſt maritus, tanquam Paterfamilias, expellere de Domo vxorem inobedientem, & pernicioſam, ex eo quod illa ex matrimoniali vinculo habet ius cohabitandi vna cum marito, ita nec poteſt Rex, tamquam Paterfamilias expellere de Regno Eccleſiaſticos inobedientes, & pernicioſos, cum de iure diuino habeant, vt liberè poſſint vbicumque habitare.

5 Quapropter meritò in Bulla Cœnæ excommunicantur (vt *ſuprà* dicebam) omnes quomodolibet mulctantes perſonas Eccleſiaſticas, nec non executores, & ſubſecutores talis banni; & ſic ex quacumque cauſa hoc illi faciant, excommunicatione hac ligantur; recurrendum eſt igitur à Regibus, & eorum Miniſtris ad proprios Iudices Eccleſiaſticos, vt ab his, qui in eos iuriſdictionem exercere poſſunt, Eccleſiaſtici in exilium eiiciantur; non quidem ſimpliciter, ſed cauſa

cauſa cognita, quia aliàs iniuſtitiam committerent, condemnando pœna exilij reum non auditum de qua re vide *deciſionem Friderici Imp. in tit.* 1. §. *ſi clericus, de pace tenenda in vſib. feud.* vbi determinat, coram ſuo Epiſcopo conueniendum, & adducendum eſſe Clericum violatorem pacis, & ab eodem puniendum: imò non excuſarem ab hac cenſura Prælatos, qui ad inſtantiam Principum ſæcularium oretenus, & cauſa non cognita, præciperent alicui Eccleſiaſtico, aut illum cogerent, vt è finibus ſuæ Diœceſis diſcederet, ex eo, qua talis eſt Principis voluntas, & mens: nam cum huiuſmodi præceptum, ſeu preces fiant ad inſtantiam Principis ſæcularis, ſunt illi quodam modo executores; maximè quia tunc non faciunt id, vt Epiſcopi, ſed vt priuati; atque ita tenet expreſsè Martha *de iuriſd. part.* 4. *centur.* 2. *caſ.* 140. *num* 8.

6 Neque inſtes cum Mirauere *in informat. pro iuriſdictione Regia art.* 22. *fol.* 69. & alijs Iuriſtis (quibus conſentire videtur Rodriq. *in addition. ad Bullam Cruc* § 9. *num.* 84.) quod non tenentur Principes impunè relinquere in Regnis ſuis Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos, ſi ſeditioſos, & pacem, ac Rempublicam perturbantes illos viderint; cum id tendat in damnum boni communis, cui Principes ex officio prouidere tenentur.

7 Nam reſpondetur, quod in huiuſmodi caſibus Epiſcopi, ac cæteri Eccleſiaſtici à Papa, & ab eius Iudicibus (id iuſtè poſcentibus Principibus ad bonum commune) reprimi, & puniri poſſunt; quin, & ab ipſiſmet Principibus à Regno expelli, de licentia tamen Pontificis; quod ſi Pontifex conſuli non poſſet, & ex alio capite tanta eſſet neceſſitas, quod clarè, & euidenter periculum eſſet in mora, tunc (vt rectè docuit Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 31. *concluſ.* 4. Salas *de legibus tract.* 14. *diſp.* 14 *ſect.* 9. *num.* 111. Vgolinus *in Bulla Cœnæ cap.* 11. *part.* 2. *verſ. aut eos* §. 1. *numer.* 3. *in fine*, & Tannerus in 2. 2. *diſp.* 4. *quæſt.* 4. *dub.* 1. *num.* 30.) liceret Principi ſæculari aduerſus Clericos, & Epiſcopos per modum iuſtæ defenſionis facere id, quod recta ratio ad impediendum damnum Reipublicæ imminens, opus eſſe dictauerit; At ſecus ſi res ita ſeſe non haberet; & ratio eſt, quia quando periculum non eſt in mora, non habet locum modus iuſtæ defenſionis; nam ad iuſtam defenſionem conditio neceſſaria eſt. vt fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, ſed quando Princeps poteſt à Papa, vel Prælato Eccleſiaſtico defenſionem petere, inculpate ſe defendit, ergo, &c. Vide, ſi placet, Suar. contra Regem Angliæ *lib* 4. *cap.* 34. & quæ dicentur *infra dubit.* 23.

Ex dictis ſequitur etiam, quod non 8
poſſint Reges expellere Epiſcopum ab Epiſcopatu, ſi ſimoniacè is electus ſit; quia tam reſpectu cauſæ, quæ eſt ſpiritualis; quàm reſpectu perſonæ, quæ Eccleſiaſtica eſt, illius cognitio ſpectat ad Papam, atque ita in terminis talis caſus docet ex communi Megalius *in* 3. *part. lib.* 3 *cap.* 11. *num.* 18. contra Bobadillam *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *numero* 65.

SVBSECTIO VIII.

Proponitur SVBCOROLLAR. VI.

SEquitur ſextò, quod defendi non 1
poſſit, quod docent nonnulli Iuriſtæ, inter quos Villadieg. *in polit. cap.* 5. *num.* 90. & ex Theologis Ortiz.

in

in ſumma cap.4.num.9. Valerus *in differentiis vtriuſque fori ver. Clericus diff. 3. num.3.* & Ioannes Salas *in tract. de empt. & vendit. dub.9. num.2. nempe,* quod licitè poſſit Princeps, & eius Miniſtri cogere Eccleſiaſticos, vt frumentum, & alia ad victum neceſſaria iuſto pretio vendant tempore penuriæ abſque eo, quod recurratur ad eorum Iudicem Eccleſiaſticum, non (inquam) doctrina iſta defendi poteſt; quia Eccleſiaſtici (vti dicebam) non ſubduntur Principibus laicis ſecundum vim coactiuam, ſeu coërcitiuam; ſed ad ſummum ſecundum vim directiuam, quare in tali caſu recurrendum omninò puto ad eorum Iudicem Eccleſiaſticum, per quem illi ad id compellantur; atque ita docent Caballus *cent.1. caſ.9. num.10.* Anton. de Ripol. *var. reſol. capit.11 de empt. & vendit. numer.91.* Molfeſius *in ſumma tom.2. tract.12. cap.5. num.85.* Bellett. *in diſquiſ. cler. part.1. tit.5. § 2. num.9.* Madius *tract. de ſacris ordinibus cap.14. num.38.* & Duardus *in Bull. Cœnæ lib. 2. can.15. quæſt.17. numer.45.* & alij communiter; & colligitur clarè *ex cap. non minus, & cap. aduerſus de immunit. Eccleſ. cap. quamquam de cenſibus in 6.* & *ex Bulla Cœnæ can.12.*

2 Excipe caſum (vti ſimiliter *ſuprà* dicebam) ſi maximè, famis neceſſitas vrgeret, & ex alio capite ſuperior Eccleſiaſticus requiſitus exordeſceret impiè, non prouidendo; vel ſi ſuperior Eccleſiaſticus adiri non poſſet, & interim periculum magnum eſſet in mora; nam in huiuſmodi caſibus vltrò concedo, quod Iudex laicus licitè poſſet frumentum Clericorum ſequeſtrare, & illud ab horreis illorum extrahere, & iuſto pretio vendere, non quidem per viam Iuriſdictionis, quam in Eccleſiaſticos minimè habet, ſed per viam iuſtæ defenſionis, ad vitandum ſcilicet periculum, quod ex tanta fame immineret communitati; At ſecus dicendum, ſi res ita ſe non haberet, & tantum periculum non inſtaret: nam tunc ad Iudicem eorum Eccleſiaſticum, qui eos ad id compellat, non autem ad Iudicem ſæcularẽ, qui iuriſdictionis in Eccleſiaſticos, capax non eſt, recurrendum omnino puto.

Non obſtat, quod adſit neceſſitas, 3 ſeu vtilitas publica; nam hæc operari non poteſt, vt Iudici ſæculari, qui incapax eſt, tribuatur in Eccleſiaſticos iuriſdictio; præſertim cum per ſuos competentes Iudices Eccleſiaſticos illi compelli poſſint.

Non obſtat ſecundò, quòd in hoc 4 Eccleſiaſtici Principibus laicis non obedientes, mortaliter peccent, etiam contra ius naturale, & diuinum; nam per hoc ſequitur ſolum, quod ad id compellendi ſint per Iudices Eccleſiaſticos, qui in ipſos iuriſdictionem habent non autem per Iudices laicos, qui iuriſdictionem in ipſos non habent; nec habere poſſunt. Sed de hac re vide etiam ſi placet, Guazzinum *de defenſ. reorum tom.2. defenſ.20. cap.9. num.10* vbi docet, in omnem caſum non poſſe cogi Eccleſiaſticos ad aliquid faciendum, vel non faciendum tempore penuriæ, vel peſtis, per Iudices laicos, ſed per eorum Iudices Eccleſiaſticos, compelli debere. Nec poſſe puniri pœna comminata à laico, ſed alia arbitraria, & ratio eſt clara, quia publica neceſſitas (præſertim quando periculum non eſt in mora) non poteſt dare iuriſdictionem laico, ſuper Eccleſiaſticos, vti ſuprà dicebatur. Vnde, vt notat Danza *cap.3. de qualit. officialium, num.14.* tempore maximæ penuriæ in Regno Neapolis Iudices laici

obtinuerunt à Nuncio ſummi Pontificis licentiam compellendi Eccleſiaſticos ad frumentum reuelandum, & vendendum. Vide etiam Marchinum *de bello diuino, ſeu tract. de peſte, part. 4. cap. 2.* vbi cum Marta *de iuriſd. part. 4 cent. 1. caſ. 74.* in ſimili caſu docet, non poſſe Principem laicum tempore peſtis aſtringere clericos ad obſeruanda ipſius banna pro bono publico, & pro tuenda ſanitate, promulgata, ſed debere eum Epiſcopos pro executione prædictorum rogare; & ita declarauit ſacra Cardinal. congregatio, *facto verbo cum ſanctiſſimo ſub die 21. Ianuarij 1631.* quapropter Epiſcopi tempore peſtis, vel ſuam poteſtatem in Eccleſiaſticos, quantum ad arcendam ab Vrbe peſtem, & ad conſeruandam ſanitatem opus eſt. Magiſtratui ſæculari delegent, vel laicis ſanitati Præſidentibus admiſceant aſſeſſorem Eccleſiaſticum, qui in Eccleſiaſticos iuriſdictionem exercere habeat: idémque dic in ordine ad vendendum frumentum tempore cariſtiæ, & omni alio ſimili caſu &c.

SVBSECTIO IX.

Proponitur SVBCOROLL. VII.

1 SEquitur ſeptimò, quod falſa ſit doctrina, quam tradunt nonnulli Iuriſtæ, vt Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 122.* & alij, nempe quod, ſi Eccleſiaſtici vendant vinum, frumentum & ſimilia, vltra taxam à Principe taxatam, poſſint iuſtè à Principe, vel eius Miniſtris rebus dictis in pœnam ſpoliari, cum ſic à lege Principis ſtatutum eſt: falſa (inquam) ſequitur, quod ſit iſta doctrina; quia, licet verum ſit, quod Eccleſiaſtici tenentur ſeruare legem taxantem pretia rerum, ſicuti *ſuprà* dicebam, & in terminis docent Sotus *de iuſt. & iur. lib. 1. quæſt. 6. art. 7.* Molin. *tom. 1. tract. 1. diſput. 31. num. 13.* Nauarr. *in man. cap. 23. num. 887.* Salonius *tom. 2. in 2. 2. quæſt. 77. art. 1. controuerſ. 10.* & alij Doctores communiter, tamen ex dictis ad id tenentur ad ſummum ſecundum vim directiuam, non autem ſecundum vim coactiuam: ergo non ſequitur, quod Eccleſiaſtici teneantur ad pœnam, ad quam tenentur laici; ſi dicta victualia vendiderint, vltra pretium à lege Principis taxatum; nec Iudex laicus ex defectu Iuriſdictionis poteſt in tali, & ſimili caſu pœnam (quæcumque, ſeu quamtulacumque illa ſit) ab Eccleſiaſticis exigere; atque ita docent communiter Doctores, vt videre eſt apud Peſantium *tract. de immunit. diſput. 5. in fine*, & apud Azorium *part. 1. lib. 5. cap. 13. quæſt. 4.* vbi ait, quòd Clericus ſuum vinum, vel frumentum, &c. cogitur Iure naturali, non ciuili Principis lege, tantidem vendere, quanti laicus; laicus vero eodem pretio vendere, non ſolum naturali, ſed etiam ciuili iure, compellitur, & hinc eſt, vt ſi Principis lege ſit pœna ſtatuta in eos qui pluris vendiderint, eius pœnæ laicus ſit reus, non ſic autem Clericus: quod ſi verò Princeps expreſſerit, vt ea pœna afficiantur etiam Clerici, qui pluris vendiderint, nihil valet ex ea parte lex; quia pœnam ſtatuit in eos, à quibus eam exigere & ſumere non poteſt.

Non nego tamen, quod Eccleſiaſtici etiam in tali; & ſimili caſu, ſi contrauenerint; puniri poſſint à Iudicibus ſuis Eccleſiaſticis eadē pœna, qua puniuntur à Principe laici, vel potius mitiori, vti *ſuprà* ratione, & Doctorum auctoritate probabam. 2

SVBSECTIO

SVBSECTIO X.

Proponitur SVBCOROLL. VIII.

1 SEquitur octauò, quod non ſit admittenda dd&ctrina, quam docet Ioan. de Neuia *in Curia Philippica part.* 3. §. 3. *num.* 11. & Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18 *num.* 117. nempè, quod Princeps, vel eius Miniſter laicus inueniens Eccleſiaſticos exportantes è Regno pecuniam, frumentum, equos, &c. contra legem Principis prohibentem ſub pœna commiſſi, poſſit ab illis talia auferre ſine fractione libertatis Eccleſiaſticæ, & excommunicationis timore, non (inquam) admittenda eſt doctrina iſta; ratio, quia cum Eccleſiaſtici non ſubdantur legibus Principis ſecundum vim coactiuam, ſed ad ſummum ſecundum vim directiuam, vt *ſuprà* dicebam, non poſſunt illi comprehendi ſub tali ſtatuto, & ordinatione; atque ita in terminis docent paſſim Doctores, Azorius *part.* 3. *lib.* 5. *capit.* 19. *quæſt.* 13. Alterius *de cenſuris tom.* 1. *diſput.* 16. *lib.* 5. *cap.* 5. *in fine.* Valerus *in differentiis vtriuſque fori verb. Clericus diff.* 3. *numer.* 4. Megalius *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 36. Bartholomeus à S. Fauſto *in ſpeculo confeſſ. diſp.* 33. *quæſt.* 20. & alij apud ipſos in locis *ſuprà* citatis.

2 Nec dicas cum Bobadilla comprehendi Eccleſiaſticos, ſub tali ſtatuto, quia tale ſtatutum reſpicit bonum commune, tam laicorum, quàm Eccleſiaſticorum, & affert hic Doctor exemplum de caſu ſpoliationis armorum; nam reſpondetur, quod licèt reſpiciat bonum commune, non tamen ex æquo reſpicit Eccleſiaſticos, & laicos; quapropter illi exempti eſſe debent à tali ſtatuto, cum ſeruiant Communitati Laicorum.

Hinc in ſimili caſu rectè dixit Leſſius 3 de iuſtitia, & Iure *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *num.* 25. quod ad reparationem pontium viarum publicarum, murorum vrbis, & ſimilium, quæ primo, & principaliter ſpectant ad communitatem, non tenentur Clerici contribuere; vt communiter Canoniſtæ docent; quia non tangit illos principaliter, ſed ſolum ſecundario, nempe vt ſunt membra communitatis; alioquin nimis anguſtum, & prope nullum eſſet in oneribus publicis priuilegium Clericorum neque contra hoc facit *l. ad inſtructiones Cod. de ſacroſ. Eccleſiis*, vbi habetur: *ad inſtructiones itinerum, pontiumque, etiam diuinas domos, & venerabiles Eccleſias libenter ad ſcribimus*, &c. quia cum talis lex ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, vim non habet, niſi ſpeciatim ab Eccleſia approbetur, vt in hoc caſu communiter Canonum, & Theologiæ Doctores docent; quidquid in contrarium aſſerant nonnulli Iuriſtæ, vt Regens de Ponte *de poteſtate Proregis tit.* 4 *num.* 62. & alij, nec non ex Canoniſtis Innocentius, Hoſtienſis, Gloſſa, & Cardinal. Anchara. *in cap. non minus de Eccleſ. immunitate.*

Adde, quod licet prædictum ſtatutum 4 reſpiciat ex æquo, tam Eccleſiaſticos, quam laicos, inde tamen non ſequitur aliud (vt patet ex dictis) niſi quod Eccleſiaſtici ad illud ſeruandum compelli, & puniri debeant per Iudices ſuos Eccleſiaſticos, non autem per Iudices ſæculares, atque ita docent etiam Ioan. Anton. de Nigr. *in repet. Clem. vnic. de vit. & honeſt. Cleric. num.* 115. Guid. Papa *in deciſ.* 78. & Regens de Ponte

loc. ſuprà cit. & alij Doctores: communiter, quapropter ad Prælatos Eccleſiaſticos propter tale ſtatutum ſeruandum recurrant Iudices ſæculares.

5 Porrò ad caſum ſimilem, quem Bobadilla adducit de ſpoliatione armorum, Reſpondeo quod illa ſententia non eſt vera, vt *ſupra ſubſect. V.* dicebatur, præterquam quod eſto, ſit vera; diſpar ratio eſt inter vtrumque caſum: nam in caſu armorum probabiliter timetur poſitiue damnum alterius, & perturbatio Reipublicæ, & ſic per modum iuſtæ defenſionis, non autem punitionis arma Eccleſiaſticis à Iudice laico auferuntur, at in caſu noſtro non timetur poſitiuè damnum alterius, ſed ſolum impeditur bonum commune, ad quod non tenentur Eccleſiaſtici, vel ſi tenentur, tenentur ſolum directiuè modo, quo *ſuprà* dicebam, ergò &c. quapropter ſolum concedo, quod per modum facti poſſint prædictæ res, donec Iudices Eccleſiaſtici moneantur, impediri, ne aſportentur è Regno, dummodò poſtea Dominis Clericis, vel eorum Prælatis reſtituantur, vt patet ex dictis, & melius patebit ex dicendis *infrà in ſect.* 20. *ſubſect.* 2. *& in dubit.* 29.

SVBSECTIO XI.

Proponitur SVBCOROLLAR. IX.

1 SEquitur nonò, quod reiicienda ſit doctrina, quam tradunt Chaſſaneus *conſuetud. Burgund. rubr.* 1. §. 5. *num.* 90. Cenedo *in collect.* 37. *num.* 18. Mexia *in prag. taxa panis concl.* 5. *num.* 29. & alij Iuris Doctores; nempè quod Eccleſiaſtici, qui falſa menſura triticum, vinum vel oleum, &c. vendiderint, poſſint puniri à Principe, eiúſque ſæculari Miniſtro in bonis, vel in pœna pecuniaria, reiicienda (inquam) eſt iſta doctrina; quia licet Eccleſiaſtici teneantur obedire ſtatutis Principis iuſtis, & in bonum commune ordinatis, in iis rebus, quæ ſpectant ad regimen communitatis, ſi ſacris canonibus, & Clericali ſtatui non repugnent, tamen ad id ex dictis non tenentur directè, ſed indirectè, id eſt, non ex vi legis, ſed ex vi rationis naturalis; vel ſi directè, non tenentur ſecundum vim coactiuam, ſed ſolum ſecundum vim directiuam; ergo ſi ſtatuta illa Eccleſiaſtici tranſgrediantur, non poſſunt à Iudice ſæculari puniri; ſed vt puniantur ad Iudicem Eccleſiaſticum recurratur, neceſſe eſt; atque ita in terminis docent Vaſq. *in part.* 1. *tom.* 2. *diſp.* 167. *cap.* 4 *num.* 29 *&* 30. Salas *de legibus diſp.* 14. *ſect. quæſt.* 9. *num.* 106 Fillucius *tom.* 2. *tract.* 35. *cap.* 9. *num.* 94. Vigianus *tract. de immunit. Eccleſ. diſp.* 2. *concl.* 5. Bartholomæus à Fauſto *in ſpec. confeſſ. diſp.* 6. *quæſt.* 44. *num.* 3 Barboſa *in collect. tom.* 1. *lib.* 3. *decret. tit.* 17. *cap. vt menſuræ de empt. & vendit. num.* 3. citat Mattham, & alios quam plures Doctores.

SVBSECTIO XII.

Proponitur SVBCOROLLAR. X.

SEquitur decimò, quod reiicienda ſit etiam doctrina quam tradunt ex Iuriſtis Salgado *de protect. Regia part.* 4. *cap.* 14. *num.* 100. *tom.* 2. Mexia in *pragm. taxa panis concl.* 5. *num.* 23. Laſſarte *de gabellis c.* 19. *num.* 84 nempè, quod ſuperior laicus, quando Eccleſiaſtici tenentur ſoluere gabellas, collectas, vel contributio 1

tributio

tributiones, &c. poſſit eos ad illam ſoluendam compellere; quam doctrinam docet etiam ex Theologis Coriolanus *in Bull cœn.excomm.* 16.vbi ait, *quod poſſint Clerici coram Iudice ſæculari conueniri in cenſibus, & tributis:* nam videntur potius res eorum, tanquam affectæ, conueniri, quàm perſonæ, quamuis minus malè aliqui, etiam Iuriſtæ, hanc doctrinam reſtringant; nempè, dummodo Iudex laicus procedat contra bona,& non contra perſonam Eccleſiaſtici; ſed ſimpliciter: teijcienda (inquam) eſt etiam iſta doctrina: ratio, quia (vti *ſuprà* dicebam) Eccleſiaſtici nullo modo, neque quoad perſonam, neque quo ad bona ſubduntur Principibus laicis ſecundum vim coactiuam; ergo vt Eccleſiaſtici ad aliquid (quodcumque illud ſit) compellantur, ad Iudices eorum Eccleſiaſticos recurratur, neceſſe eſt.

Neque dicas, quod adſit conſuetudo in communi: nam Reſpondetur, quod talis conſuetudo eſt corruptela, reprobatáque per canones; & meritò, quia Iudex laicus incapax eſt iuriſdictionis, præſertim coactiuæ, in Eccleſiaſticos, vt *ſuprà* dicebatur. Vide, quæ diffuſius dicentur *infrà dubitatione XXVII.*

2 Neque dicas ſecundò, quod per hoc Iudex Eccleſiaſticus non exercet iuriſdictionem in perſonam Eccleſiaſtici, ſed ſolùm in rem temporalem illius; nam Reſpondetur, quod quando onus, quod ſoluitur ex rebus eſt perſonale, re vera eſt ratione perſonæ; quare ſi perſona eſt exempta, erit & exempta res perſonæ, cum onus imponatur ratione perſonæ;& acceſſorium ſequatur naturam ſui principalis.

3 Neque dicas tertiò, quod bona Eccleſiaſticorum ſunt temporalia,& reſpiciunt Eccleſiaſticum, non vt Eccleſiaſticum, ſed vt Dominum temporalem, ſeu vt Ciuem dumtaxat: nam reſpondetur, quod Eccleſiaſticus exemptus eſt, non ſolùm vt Eccleſiaſticus, ſed etiam, vt Ciuis, & ſic quod ſimpliciter exempta eſt illius perſona: nam cum bona (vti rectè notauit Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 24. *num.* 11.) ſemper adhæreant perſonæ, non eſt integre, & perfectè exempta perſona, niſi illius bona etiam exempta ſint; quapropter *in capit. vnico de cler. coniug. in 6.* expreſsè ſtatuitur, quod perſona Clerici non poſſit à Iudice ſæculari in rebus moleſtari, ne concedatur per vnam viam, quod per aliam denegatur. Non nego tamen, quod in caſu, quo res Clerici euidenter affectæ ſunt onere gabellæ, poſſint per modum facti, ſeu per modum iuſtæ defenſionis iuris ſui detineri, ne aſportentur, donec gabella iuſta ſoluatur Iudicibus Eccleſiaſticis conſultis, vt *ſuprà* etiam dicebamus, & dicemus *infrà in ſect.* 20. *ſubſect.* 2. *& in dubitat.* 29.

SVBSECTIO XIII.

Proponitur SVBCOROLL. XI.

Sequitur vndecimò, quod falſa ſit 1 doctrina, quam docent Angelus *in leg. quoties, Cod. de iudiciis*, Federicus de Senis *conſil.* 88. Lancellott. *de attent. part.* 2. *cap.* 15. *num.* 97. Aufrerius *in repet. Clem.* 1. *de officio ordin. num.* 81 Gullielmus de Benedictis *in cap. Rainutius verb. & vxorem deciſ.* 2. *num.* 142. Caſſaneus *de conſuet. Burgundiæ rubr.* 1. §. 5. *num.* 82. Franciſcus Marcus *part.* 1. *deciſ.* 215. *num.* 1. & alij Doctores

Doctores, quos refert Iulius Clarus in *in pract. crimin. quaſt.* 38. *num.* 14. & Anguian, *in tract. de legibus, tom.* 1. *lib.* 3. *controuerſ.* 28. *num.* 11. nempe, quod Eccleſiaſticus, ſi falſum teſtimonium dixerit coram Iudice laico, poſſit puniri ab iſto in bonis, ſi non in perſona; falſa (inquam) eſt iſta doctrina ex iis, quæ *ſuprà* dicebantur; & *infrà* in ſect. 10. dicentur, cùm aſſignabitur ratio dicti quoad quintam partem, (quod ſcilicet Eccleſiaſtici, ſecundùm vim coactiuam, ſeu punitiuam, non ſubdantur Principi laico, neque etiam quoad bona, quæ ipſi poſſident) atque ita in terminis caſus poſiti docent Surdus *conſil.* 396. *num.* 27. Decianus *in tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 22. Farinacius *de inquiſit. quæſt.* 8. *num.* 26. Fachineus *lib.* 9. *controuerſ. cap.* 27. Afflictus *deciſ.* 230. Martha *de iuriſdict. part.* 4. *centur.* 2. *caſ.* 138. *numero* 9. Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæſt.* 67. Guttierrez *pract. quaſtion. lib.* 1. *quæſt.* 24. Salzedo *in pract. crimin. Bernardi Diaz cap.* 63. Duardus *in Bull. Cœn. lib* 2. *canon.* 15. *quæſt.* 11. *num.* 34 Cabedo *deciſ.* 87. Layman *lib.* 4 *tract* 9. *cap.* 4. *num.* 9. & colligitur *ex cap. ſi diligenti, de foro competenti, cap.* 1. *de cler. coniug. & ex authent. ſtatuimus, Cod. de Epiſcop. & Cleric.*

2 An autem, ſaltem in defectu iuſtitiæ Eccleſiaſticæ poſſit Iudex laicus in tali caſu punire perſonam Eccleſiaſticam; affirmat Eſcobar *de ratiocin. cap.* 7. *num.* 31. Motla *in empor. iur. tit.* 2. *quæſt.* 14. *num.* 4. & 5. & alij Iuriſtæ, quos citat & ſequitur Menoch. *de retinend. poſſeſſ. remed.* 3. *num.* 254. & Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 91. vbi docet, clericum coram Iudice ſæculari falſa teſtificantem, vel falſam ſcripturam præſentantem, non poſſe puniri à Iudice laico, niſi in defectu iuſtitiæ Eccleſiaſticæ, idémque docet *num.* 93. in aliis caſibus; ſed ex dictis contrarium eſt omnino dicendum; ratio, quia nunquam licitum eſt Iudici ſæculari negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici ſupplere, cùm ille inferiorem ad hunc iuriſdictionem habeat, ita vt ipſi potius maneat neceſſitas obſequendi, quàm authoritas imperandi, vti *ſuprà* dicebatur, & expreſsè definitur *in cap. qualiter & quando, de iudiciis*. vbi clarè prohibetur, ne ob defectum iuſtitiæ trahantur clerici ad tribunalia ſæcularia, atque ita etiam docet Suar. contra Regem Angl. *lib.* 4. *cap.* 14. Martha *part.* 4. *centur.* 2. *caſ.* 146. & Canoniſtæ communiter, Guazin. *tract. de defenſ. reorum, tom.* 1. *defenſ.* 1. *cap.* 28. *num.* 9. Gratian. *in diſcept. forenſ. tom.* 2. *cap.* 238. *num.* 72. *& ſeq.* Aluarez *de priuileg. pauper. quæſt.* 50. *num.* 11. & Bonacina *in Bull. cœn. diſput.* 1. *quæſt.* 15. *punct.* 4 § 4. *num.* 10. vide *ſuprà ſubſectionem primam.*

Non obſtat *cap. filiis* 16. *quæſt* 7. vbi 3 dicitur, quod ſi Prælatus eſt negligens, poſſit Rex implorari; nam, vt *ſupra ſect.* 19. *ſubſect.* 3. dicebatur, dictum caput correctum fuit per caput *qualiter, & quando*, vel dicendum intelligi, quòd poſſit adiri Rex, non tanquam Iudex, ſed tanquam protector, & defenſor, vt ſcilicet roget, & moneat Prælatum, & bona interim tueatur, donec Papa conſuli poſſit. Vide Suar. & Bonacinam *in locis ſuprà cit.*

Item an ad effectum repellendi per- 4 ſonam Eccleſiaſticam à teſtimonio ferendo, poſſit Iudex laicus per viam exceptionis cognoſcere de crimine illius; affirmant Guttierrez *quæſt.* 24. *cit. num.* 2. Iulius Clarus §. *vlt. quæſt.* 38. *num.* 14. & alij Doctores, quos citat & ſequitur Anguian. *in tract. de legibus, tom.* 1. *lib.* 3. *controuerſ.*

controuerſ. 28. *num.* 11. negant verò Hoſtienſis *in cap. verum, de foro competenti.* & Ioan. Andr. *in cap. at ſi cle ici, in principio num* 21. ſed de hac re quid ego ſentiam, dicam alibi commodius, & magis ad rem.

5 Ex dictis tamen non inferas, quod propter paritatem rationis laicus deponens falſum coram Iudice Eccleſiaſtico, &c. non poſſit ſimiliter à Iudice Eccleſiaſtico puniri: nam meritò contrarium docent Couar. *pract. quaeſt. c.* 12. *n.* 8. Afflict. *deciſ.* 219 Francus *deciſ.* 149. Capella Tholoſana *deciſ.* 379. & ratio eſt, quia Iudex Eccleſiaſticus habet iuriſdictionem in laicum per accidens ratione periurij, & ſic poteſt per accidens contra illum procedere; at Iudex laicus in clericum, qui coram ipſo falſum teſtimonium dixit, &c. nullo pacto iuriſdictionem habet, & per conſequens nullo pacto poterit eum, neque in perſona, neque etiam in bonis punire, vt *ſuprà* dicebatur, & *infrà* etiam diffusè dicetur.

6 Item quod & Clericus, ſi falſum depoſuerit, &c. coram Iudice laico, puniri poſſit per Iudicem ſuum Eccleſiaſticum, vide Riccium *part.* 4. *deciſ.* 81. *per totam.*

SVBSECTIO XIV.

Proponitur SVBCOROLL. XII.

1 SEquitur duodecimò, quòd admittenda non ſit in praxi doctrina, quam docent Guttierrez *in pract. quaeſt. lib.* 1. *quaeſt.* 4. *num.* 2. Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violent. part.* 2. *quaeſt.* 11. *num.* 44. Pereira *de manu regia, part.* 2. *cap.* 39. & Heuia *in Cur. Philipp. part.* 3. §. 17. *num.* 13. nempe quod Iudex ſæcularis pro executione pœnæ ſtatuti poſſit procedere, ſi non contra perſonas Eccleſiaſticorum, ſaltem contra eorum pecora, & animalia, ſi in paſcuis alienis, & prohibitis illa reperta fuerint: admittenda (inquam) in praxi non eſt iſta doctrina; idque propter rationes, quas *ſuprà* dicebam, atque ita docet in terminis Sanchez *in opuſc tom.* 2. *lib.* 3. *cap. vnic dub.* 31. *num.* 2. & citat Lopez, & Caſtillo *in leg.* 70. *Tauri, num.* 18. ita etiam docet Barboſa *in collect. tom.* 1. *lib* 1. *tit.* 2. *cap.* 10. *num.* 6. vbi ait, quod laicorum ſtatuta pœnarum condemnationem, & exactionem imponentia adůerſus eos, quorum pecora damnum dederint, aut in fructibus, vel in paſtibus vetitis fuerint inuenta, non ligant Eccleſiaſticas perſonas; quia indiſtinctè ſæcularibus prohibetur, Clericos diſtringere, aut condemnare *cap.* 2. *de foro compet.* tum quia cauſa hæc, quamuis ſua natura merè temporalis ſit, tamẽ ratione perſonæ Clerici, contra quem mouetur, manet Eccleſiaſtica, quidquid in contrarium reſoluant, Greg. *leg.* 24. *tit.* 15. *part.* 7. Caſtil. *leg.* 70. *Tauri, numer.* 18. Auendan. *de exequendis mand. part.* 1. *cap.* 4 *num.* 30 *& cap.* 13. *num.* 7. *& part.* 2. *cap.* 14 *num.* 13. Gutier. *pract. lib* 1. *quaeſt.* 4. Alder. Maſcard. *de gener. ſtat. interpret. concl.* 1. *num.* 115. *& ſeq.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. part.* 1. *tit. de fauore reali* §. 6. *num.* 5 Ceuall. *commun. contra commun. quaeſt.* 897. *num.* 620. *& ſeqq. & in tract. de cognit. per viam violentia in loc. ſuprà cit.* & alij ex eo, quia quando onus impoſitum eſt rei, poteſt ſæcularis iubére, vt executio fiat in re, quæ in ſuo territorio, & iuriſdictione eſt, non habito reſpectu, an perſona, cuius res eſt pert[illegible] [illegible]m forum, vel iuriſdictione [illegible] *tiros* 12. *in princ. Cod. de* [illegible]*rum*

larg. lib. 12. cap. ſi tributum 11. quæſt. 1. Bart. *in leg. Imperator, ff. de publican.* Bald. *in l. de iis, verſ. ego credo, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* & *in authentic. ſed & & periculum, Cod. ſine cenſu.* Gutierrez *dict. quæſt. 4. num. 2. deciſ. Pedemont. 68. num. 34.* Azeued. *ad l. 12. num. 2. tit. 3. lib. 1. nouæ recop.*

2 Confirmari poteſt, quia hoc pacto perſona Clerici non condemnatur à Iudice ſæculari, nec eius ſtatuto ligatur: nam in perſona Clerici nulla dirigitur executio, ſed onus reale rei impoſitum, à Clerico exigitur ſicut aliud quodcumque tributum reale. Sed ratio hæc non conuincit; nam omnino oportet ſententiam fieri, & condemnationem pœnarum fieri in perſonam; quia animalia non ſunt capacia quod conueniantur & condemnentur, *arg. cap. 2.* ibi, *rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit hoc tit. cap. mulier, verſ. quæritur 15. quæſt. 5* ibi, *nec vllo modo capax legis ſit.* bonus text. *in l. poſt principium, ff. ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur* ergo fundamentum prædictum cõtrariæ opinionis ſecundum iuris rigorem ſtare non poteſt, vt benè aduertit Auiles *ad cap. 17. Prætorum, gloſſ. 1. num. 12.*

SVBSECTIO XV.

Proponitur SVBCOROLL. XIII.

1 SEquitur decimotertiò, quòd defendi non poſſit doctrina, quam docent Gutierrez *de tutelis, part. 3. cap. 1. num. 9.* Io. de Heuia *in Curia Philippica, part. 1. §. 5. num. 23.* Salgado *de protect. Regia, tom. 2. part. 4. cap. 14. num. 105* Borellus *de præſtan. Regis cathol. cap. 71. num. 340.* Mexia *in pragmatica taxæ panis, concl. 5. num. 35.* & alij Iuriſtæ apud Catolum de Graſſ. *de effectibus Cler. effect. 1. num. 855.* & Bobadillam *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 130* nempe, quòd iudex laicus poſſit Clericum compellere ad reſtituendum depoſitum, quoties hic ſe obligauit in Tribunali Iudicis ſæcularis illud reſtituere, defendi (inquam) non poteſt iſta doctrina, propter rationes, quas *ſuprà* dicebam: atque ita docent in terminis Bellettus *in diſquiſ. Cleric. part. 1. tit. 3. num. 37.* Bonacina *de legibus, diſp. 10. quæſt. 2. punct. 1. §. 1. num. 26.* Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. cap. 20. num. 53.* Duardus *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quæſt. 11. num. 36.* Surdus *lib. 3 conſil. 396. n. 33.* Ceuallos *tract. de cognit. per viam violent. part. 2. quæſt. 76. num. 16* & Martha *de iuriſd. part. 4. cent. 2. caſ. 104. num 9. & caſ. 123. num. 4. & part. 1. cap. 50. num. 34.* qui duo citati vltimo loco Doctores, quamuis admittant in praxi contrariam Aduerſariorum ſententiam, quoad cauſæ cognitionem (quòd etiam mihi non probatur) non tamen admittunt illam quoad effectum executionis; quapropter docent poſſe Iudicem laicum declarare, quod perſona Eccleſiaſtica debeat depoſitum reſtituere: at ſimul docent non poſſe illum executionem huius ſententiæ (ad reſtituendum ſcilicet depoſitum) contra dictam perſonam exercere, ſed hoc ad Iudicem Eccleſiaſticum ſpectare affirmant.

Hinc dicendum primò, quòd Iudex 2
laicus neque poſſit facere realem executionem ſententiæ à ſe latæ contra Clericum in caſibus, quorum ſibi à Iure cognitio permiſſa eſt: atque ita contra Salgad. docent Doctores *vbi ſuprà*: vnde rectè aduertit Belletus cum aliis *in loc. ſupra cit.* quòd ſi Clericus in cauſa reconuentionis condemnetur à Iudice

dice ſæculari, tunc executio facienda ſit, non per Iudicem ſæcularem, ſed per Iudicem Eccleſiaſticum; & quod dato, & non conceſſo, Iudex ſæcularis poſſit ordinare depoſitum, & ſequeſtrum eſſe à Clerico per ipſum electo reſtituendum, executio ſimiliter talis ſententiæ per Iudicem Eccleſiaſticum ſit facienda.

3 Item dicendum ſecundò, quòd res litigioſa in Clericum lite pendente alienata, non poſſit ab eo per ſæcularem Iudicem auocari, neque in eum directè fieri executio ſententiæ latæ ab eodem Iudice ſæculari: atque ita contra Veſillum *in addit. ad dec.* 331. docet in ſpecie præter alios Vincentius de Franchis *deciſ.* 549. *num.* 11. vide Martham *vbi ſuprà*, & Genuenſem *in praxi, cap.* 11.

4 Item dicendum tertiò, quòd non rectè dixerint Gulielmus de Benedictis *in cap. Raynutius, verb. & vxorem, deciſ.* 2 *num.* 147. Trentacinquius *qq. forenſ. lib.* 1. *q.* 79. Salgad. *num.* 96. Carolus de Graſſis *de effect. cleric. effect.* 1. & Barboſa *in leg. ſi quis poſteaquam, ff. de iudic. num.* 165. docentes, quòd eodem modo, quo cognitio cauſæ pertinet ad ſæcularem, pertineat ad eundem executio in temporalibus; & quod Iudex, qui eſt competens ad condemnandum, competens ſit etiam ad exequendum.

SVBSECTIO XVI.

Proponitur SVBCOROLL. XIV.

1 Sequitur decimoquartò, quòd neque defendi poſſit doctrina, quam tradant Pereira *tract. de manu Regia, part.* 1. *cap.* 7. *num.* 42. & Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 86. ſcilicet, quòd Iudex laicus poſſit punire perſonam Eccleſiaſticam pœna pecuniaria, ſi reuerentiæ ſigna ei non exhibuerit, vel ſi coram ipſo quomodocunque aliter deliquerit, defendi (inquam) neque poteſt iſta doctrina. Ratio, quia Eccleſiaſtici (vti *ſuprà* dicebatur) Principibus laicis ſecundùm vim, præſertim coactiuam, ſeu punitiuam, nullo modo ſubduntur, neque quoad perſonas, neque etiam quoad bona, quæ poſſident, quapropter *in cap. vnico de cler. coniug. num.* 5. ſtatuitur, quod exempta perſona clerici nullo pacto in rebus ſuis moleſtari poſſit; & redditur *ibidem* ratio, ne ſcilicet concedatur per vnam viam, quod per aliam denegatur: atque ita etiam in terminis caſus poſiti docet Genuenſis *in praxi, cap.* 8. *num.* 5. Megalius *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 35. Layman *lib* 4. *tract.* 9. *cap.* 4. *num.* 13. *& cap.* 5. *num.* 1. & Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 13.

Non nego tamen, quòd licitè poſſit Iudex laicus capere perſonam Eccleſiaſticã ad finem, vt is ad Iudicem ſuum Eccleſiaſticum ducatur, ſi talis captura hîc, & nunc neceſſaria eſſet ad propriam, vel aliorum defenſionem exercendam: quia tunc Iudex laicus, quod faceret, non faceret per modum iuriſdictionis, ſed potius per modum iuſtæ defenſionis, quod licitè fieri poſſe *ſuprà etiam* multoties affirmabam. 2

SVBSECTIO XVII.

Proponitur SVBCOROLL. XV.

Sequitur decimoquintò, quòd neque defendi poſſit doctrina, quam do- 1

cet Tiraquellus *de retract. lign.* §. 32. *gloſſ.vnic.num.* 80. Petrus de Cenedo *in collect. iuris can.part.*1. *collect.* 37. *num.* 4. Hamada *in l.* 54. *tit.* 6. *part.* 1. *gloſſ.* 2. *num.* 18. Mexia *in pragm. taxæ panis, concl.*5. *num.*70. nempe, quòd Eccleſiaſtici, cùm ad id re vera teneantur, poſſint per iudicem laicum compelli ad reparandam viam ante domus ſuas: nec non & compelli ad pœnam impoſitam iis, qui effuderint amurcam, vel ſimilia vetita effundi per vias publicas: defendi (inquam) neque poteſt iſta doctrina, idque propter eaſdem rationes, quas *ſupra* dicebam: & docent Layman *lib.* 4 *tract.* 9 *cap.*6.*num.*7. Viualdus *in candelabro ſuper Bullam Cœnæ, caſ.*18.*num.* 9. & Molina *de iuſtitia, tom.* 3.*tract.*2. *diſp.* 272. *num.* 5. vbi ait, *quòd ſi vicini omnes contribuant ad ſternendam lapidibus viam, quæ eſt ante ianuas ipſorum, Eccleſiaſtici, qui habent domum, tenentur ſimiliter contribuere:* ſed in tali euentu non poſſunt ſæculares per ſe ipſos compellere Eccleſiaſticos, vt contribuant, ſi Eccleſiaſtici renuant: ſed id efficere debent per Epiſcopum, aut per alium legitimum iudicem Eccleſiaſticum.

2 Neque defendi poteſt illa alia doctrina, quod ſcilicet Eccleſiaſtici contra Principis legem contrauenientes, teneantur ad pœnam effundentium amurcam, vel ſimilia vetita effundi per vias publicas: quia cum Eccleſiaſtici non ſubdantur Principibus laicis ſecundùm vim coactiuam (vt dicebatur) clarè ſequitur, quòd neque etiam ſubdantur pœnis per ipſos impoſitis.

3 Neque etiam defendi poteſt, quod docet Mexia *loco ſuprà citat. num.* 44. nempe, quod ſi graculi, aut vermes, aut locuſtæ, aut bruchi naſcuntur in vineis, vel meſſibus alicuius Eccleſiaſtici, poſſit is per ſtatutum cogi cum aliis, (in quorum vineis, vel meſſibus reperiuntur huiuſmodi animalia) vt propriis expenſis ea capiat, & occidat, & quòd in tali caſu omnes quantumuis priuilegiati (ne aliis damnum ſequatur) cogi poſſint, vt propriis expenſis id exequantur.

Neque (inquam) defendi poteſt iſta doctrina, quia cum Eccleſiaſtici (vti dicebam) Principibus laicis ſecundum vim coactiuam nullo modo ſubdantur, ſequitur, quod licèt ad id Eccleſiaſtici teneantur, compelli tamen debeant per Iudicem Eccleſiaſticum, & non per ſæcularem; atque ita præter alios docet Molina *in loc. ſuprà citat.* 4

Excipe caſum, ſi iudex Eccleſiaſticus requiſitus nollet procedere, vel abeſſet & interim periculum magnum eſſet in mora; nam tunc Iudex laicus non improbabiliter licitè poſſet ad id Eccleſiaſticos compellere, veluti per modum cuiuſdam iuſtæ defenſionis, ſicuti *ſuprà* in ſimilibus caſibus ſimiliter dicebam; vide Ioann. Salas *de legibus diſput.* 14. *ſectione* 9 & 11. *num.* 114 vbi ait, quod quando contributio facienda eſt æquè primario in vtilitatem Clericorum, ac laicorum, verbi gratia pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Clericorum, & laicorum inundet, tenentur quidem Clerici contribuere; non tamen poteſt per ſe poteſtas laica illos recuſantes compellere, ſed per Eccleſiaſticam, quod ſi id commodè fieri non poſſet (inquit ipſe) putant quidam, non eſſe tunc omnino improbandam realem executionem per poteſtatem ſæcularem; quamuis tandem contrariam opinionem, vt probabiliorem, ſequatur ipſe cum Leſſio *de iuſt. & Iure, lib.* 2 *cap.* 33. *dub.* 2. *num.* 24. 5

SVBSECTIO

SVBSECTIO XVIII.

Proponitur SVBCOROLLARIVM *decimumſextum.*

1 SEquitur decimoſextò, quod neque defendi poſſit illa alia doctrina, quam docent alij; nempe quod Eccleſiaſticus à Iudice ſæculari poſſit citari, & compelli ad teſtificandum in cauſa in qua non agitur de pœna ſanguinis alicui inferenda: neque (inquam) defendi poteſt iſta alia doctrina; ratio, quia teſtimonium alicuius authoritatiuè requirere, ſeu imperare, eſt actus iuriſdictionis coactiuæ, atque adeo ad proprium ſuperiorem ſpectans; at Eccleſiaſtici omnino exempti ſunt à tali iuriſdictione Iudicum ſæcularium (vti *ſuprà* dicebam) ergo &c. atque ita in terminis huius caſus docent communiter Doctores: cum S. Thom. 2. 2. *quaeſt.* 70. *art.* 1.

2 Quod ſi res poſtulare videtur, vt Eccleſiaſticæ perſonæ teſtimonium in aliqua cauſa habeatur, duo modi teneri poterunt. Primus eſt vt Eccleſiaſticus coram ſuo ordinario examinatus deponat, ac depoſitiones eius (ſi opus eſſe videbitur) ad iudicem ſæcularem mittantur, ſicuti docent Maſcardus *vol.* 3. *de probat. concl.* 1358. *numer.* 61 Farinacius *in praxi crimin. part.* 2. *vbi de teſtibus. quaeſt.* 6. *num.* 86. ratio, quia Iuriſdictio Eccleſiaſtica, & ciuilis, ſe inuicem adiuuare debent; ſicuti docent Doctores *in cap. nouit. de iudiciis,* Secundus eſt, vt ſuperior Eccleſiaſticus det ſubdito ſuo licentiam teſtificandi coram Iudice ſæculari, ſicuti docent Maſcardus *loc. cit.* Farinacius *num.* 83. & Martha *de iuriſd. part.* 4. *caſu* 128. *n.* 1.

Quoniam autem in aliquibus locis conſuetudine iam obtentum eſſe videtur, vt Clerici ſæculares à Iudice, vel a partibus rogati, ad teſtificandum in cauſis, præſertim ciuilibus, vltro accedant, non requiſita prius Epiſcopi licentia, illud pro certo circa hanc conſuetudinem aduertendum eſt, quod ſi Clericus falſum teſtimonium in iudicio dixiſſe putetur, cauſæ huius cognitio, ac criminis punitio Iudici Eccleſiaſtico omnino competat non autem ſæculari, de qua re vide (ſi placet) Guttierrez *lib.* 1. *pract.* 99. *quaeſt.* 24. 3

SVBSECTIO XIX.

Proponitur SVBCOROLL. XVII.

SEquitur decimoſeptimò, quod neque defendi poſſit doctrina, quam tradit Maranta *in pract. part.* 4. *diſt.* 11. *n.* 63. & Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 193. quod ſcilicet poſſit Iudex laicus cogere Clericum, qui laicum ſpoliauit poſſeſſione, ad illam reſtituendam, ratio, cur defendi non poſſit, eſt, quia ſi Clericus, qui ſpoliauit, à poſſeſſione eſt eiiciendus, eiici debet, tanquam reus, & per vim coactiuam, ergo per Iudicem Eccleſiaſticum, qui eſt competens eius Iudex, non autem per Iudicem laicum vt ex dictis patet. 1

SVBSECTIO XX.

Proponitur SVBCOROLL. XVIII.

SEquitur decimooctauo, quod neque defendi poſſit doctrina, quam tradit idem Bobadilla *vbi ſuprà num.* 194. 1

Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. part. 1. gloſſ. 6. num. 61. & part. 2. quæſt. 3. num. 9. & quæſt. 99. num. 16.* quibus fauere videtur Rodriguez *in ſumma tom. 2. cap. 66. num. 40.* quod ſcilicet poſſint Reges, vt executores Concilij Tridentini cogere Clericos, & Epiſcopos, vt illud obſeruent, ſicut & vt repatent Eccleſias. Ratio cur defendi non poſſit, quia ſi Reges ſunt executores Concilij, id intelligi debet, quoad laicos ſubditos, non autem quoad Eccleſiaſticos, in quos nullam habent, nec exercere poſſunt, iuriſdictionem, præſertim coactiuam, vt patet ex dictis.

2 Dicendum ergò, quod ſi quando Concilium in eorum Regnis non obſeruatur à laicis, Reges compellere poſſunt illos, vt illud obſeruent; ſi autem non obſeruatur ab Eccleſiaſticis, monere tantum debenr de hac re Epiſcopos, Archiepiſcopos, Nuncios, ac tandem (ſi ita neceſſe ſit) ſummum Pontificem: ad hos enim ſpectat cogere Eccleſiaſticos, vt Concilium obſeruent, & non ad Reges, de quorum iuriſdictione Eccleſiaſtici exempti ſunt, vt ex dictis patet; atque ita in terminis huius caſus docent ex communi Lotherius *de Benefic. tom. 1. lib. 1. quæſt. 11. num.* 81 & etiam Pereira *in tract. de man. Reg. part. 1. cap. 8. num. 11.* vbi ait, quod reſpuenda ſit illa praxis, quæ maxime inualuit pluribus ſententiis Senatus corroborata, quod ſcilicet ad Regium Tribunal ſupplicare liceat, quoties aliquod Concilij Tridentini decretum ab Epiſcopo non obſeruatur, quaſi Reges ſint Concilij protectores: hoc enim repugnat ipſi Concilio *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 3.* nec his caſibus violentia ineſt, cui occurri per ſæcularem debeat.

3 Dicendum ſimiliter eſt, quod non poſſint Reges, & multò minus inferiores laici Magiſtratus, compellere Eccleſiaſticos ad reparationem Eccleſiarum, vt patet etiam ex dictis; atque ita in ſpecie contra Ceuall. Bobadillam *in locis ſuprà citat.* Pereiram *cap. 18. num. 5.* & Degraſſalium *lib. 2. Regal. Franciæ iure 6.* docent Martha *de iuriſd. part. 2. cap. 48. num. 15. & ſeqq* Lotherius *vbi ſuprà*, & alij.

Non obſtat, quod Eccleſiaſtici teneantur ad reparationem Eccleſiarum; nam hinc non ſequitur, quod Magiſtratus laici poſſint illos ad id compellere, quod ſi facerent, alienam iuriſdictionem vſurparent. 4

Non obſtat ſecundò, quod Reges ſint executores, & Protectores Concilij Tridentini; nam hinc non ſequitur, vt patet, ex dictis, quod poſſint exercere iuriſdictionem in Eccleſiaſticos, ex ipſis exempros. 5

Non obſtat tertiò, ſi dicas, quod Magiſtratus laici poſſint punire Eccleſiaſticos in defectu iuſtitiæ Eccleſiaſticæ: nam id eſt omnino falſum, vt *ſuprà* dicebatur; & ratio breuiter eſt, quia laici habent iuriſdictionem inferiorem ad Prælatos Eccleſiaſticos, quapropter illis manet potius neceſſitas obſequendi quàm authoritas imperandi. Vide *cap. qualiter, & quando de iudicijs*, vbi prohibetur omnino, ne ob defectum iuſtitiæ Eccleſiaſtici trahantur ad Tribunalia ſæcularia. Vide etiam Martham *part. 4. centur. 2. caſ. 146.* Suar. contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 14.* Gratianum *in diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 238. num. 72. & ſeq.* Bonac. *in Bull. Cœn. diſp. 1. quæſt. 15. punct. 4. §. 4. num* 10. & Guazinum *tom. 1. defenſ. 1. cap. 28. num. 9.* 6

Non obſtat quartò, *capit. filijs 16. quæſt. 7.* vbi dicitur, quod ſi Prælatus ſit negligens, implorari poſſit Rex: nam 7

nam (vt alibi dictum eſt) caput hoc correctum fuit per caput *qualiter, & quando*: vel Reſpondetur, quod in caſu illo ſpeciali implorari poſſit Rex, non vt Iudex, ſed vt Protector, & defenſor, vt roget ſcilicet, & moneat Prælatum, & interim (dum Pontifex conſuli poſſet) Eccleſiæ bona tueatur.

8 Petes, an Epiſcopi poſſint excommunicare Reges, ſi ipſorum hi iuſridictionem perturbent. Affirmant Alterius *de cenſ. tom. 1. diſp. 10. lib. 3. cap. 5.* Fagund. *præcept. 2. lib. 1. cap. 3. num. 21.* & alij apud ipſos; quamuis ſubdant, quod propter reuerentiam quandam id ab Epiſcopis effici non debeat, niſi in caſu, quod ſic ſceleris pondus, & qualitas poſtularet. At negant Auila de *cenſ. part. 2. cap. 4. diſp. vnic. dub. 4.* Laym. *lib. 4. tract. 6 cap. 10. num. 4.* Bonac. *de cenſ. diſp. 1. punct. 4. num. 15.* & Barboſa *in collect. tom. 4. part. 1. Decreti, diſt. 96. cap. duo ſunt*, ídque ex eo, quia priuilegium à ſummo Pontifice habeant, ne ab Epiſcopis excommunicari poſſint ob reuerentiam quamdam ipſis debitam, quorum opinio non eſt improbabilis.

9 Illud tamen mihi non probatur, quod docet Degraſſalius *lib. 2. Regal. Franciæ, iure 9.* Io. Ferrant. *de iuribus Regni Franciæ, priuileg. 6.* & Paponius *de iur. Fran. lib. 1. tit. 4. Arreſt. 9.* & alij, nempe, quòd tale priuilegium extendatur etiam ad Regios officiarios, & Conſiliarios. Ratio autem, cur mihi id non probetur, illa eſt, quia dictum priuilegium eſt perſonale, propter Regum ſcilicet, & Imperatorum ſingularem reuerentiam: ergo, &c. atque ita in terminis docet etiā ex Iuriſtis, Io. Dionyſius Portocarrero *in allegat. pro iuriſdict. Inquiſitorum, numer. 52.* vbi alios citat; quodque etiam Domini Inquiſitores ſimiliter poſſint Regios officiarios, & Conſiliarios excommunicare, ſi ipſorum perturbent iuriſdictionem, docet idem Portocarrero *num. 46. & 47.* & patet ex concordatis cum inquiſitione Regni Siciliæ apud Paramum *de origin. Inquiſ. lib. 2. tit. 2. cap. 11. num. 24.* Vide etiam Narbonam *in 3. part. Recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 10. gloſſ. 21.*

Non obſtat pragmatica quædam, vulgò dicta *la Cathalana*, in qua habetur, quòd Epiſcopi non procedant ad cenſuras contra officiales Regios inconſulto Rege, vel Prorege: nam illa eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam, vt rectè aduertit Antonius de Pallis *in expoſit. dicta Pragmaticæ.* 10

SVB SECTIO XXI.

Proponitur Svbcoroll. XIX.

Sequitur decimonono, quòd neque defendi poſſit doctrina, quam idem Bobadilla defendit *vbi ſupra, num. 99.* nempe, quòd Reges poſſint Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ad reſidentiam obſtrictos retinere pro gubernatione Regni, Conſilio, officio, vel pro aliquo alio ſeruitio, & quòd prædicti Eccleſiaſtici in tali caſu excuſentur à reſidentia, & fructus beneficiorum percipere poſſint: non (inquam) defendi poteſt iſta doctrina: quia ex dictis non habent Reges in Eccleſiaſticos aliquam iuriſdictionem, præſertim coactiuam. 1

Sed difficultas eſt, an poſſint id efficere ex vi priuilegij alicuius à ſummo Pontifice obtenti, affirmant Boetius *deciſ. 17.* Rebuffus *in concordatis tit. de collat. §. 1. var. reſidentia* Petr. Gregorius *de benef. cap. 7. num. 9.* Ioan. Selua

de

de benef. part. quæſt.6. Ceuallos *in commun quæſt.* 585. *num.* 7. negant autem Garſia *in tract. de benefic. tom.* 1. *part.* 3. *cap.* 2. *num.* 390. & alij, qui tenent, nunquam extitiſſe huiuſmodi priuilegium, & ſi forſan aliquando extitit, nunc reuocatum eſſe per Tridentinum, per Bullam Pij V. & Bullam Cœnæ.

2 At quidquid ſit de hac re (de qua vide *Sect. XIX. Subſect. IV. Dubit. XXVII. & Bullam Vrbani VIII. Super præſeruatione Iurium ſedis Apoſtolicæ, &c. à quibuscumque præiudicialibus*, quæ incipit: Romanus Pontifex) illud tamen dicendum eſt cum Sancio *in ſelectis diſput.* 47. *num.* 26. Barboſ. *de poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 53. *num.* 17. *&* Sanctarello *var. reſolut. part.* 1. *quæſt.* 5. *n.* 7. quòd dato quòd tale priuilegium conceſſum fuerit, & nunquam ſit reuocatum, intelligendum ſit, locum habere tantum, quando abſque alicuius Epiſcopi, vel alterius Eccleſiaſtici præſentia Regnum, vel officium illud commodè gubernari non poſſit: tunc enim Pontifex licentiam dare poteſt, vt propter bonum commune Regni non reſideant, qui aliàs reſidere tenerentur, quod ſi Regnum, officium, vel ſeruitium illud æquè commodè per alios adminiſtrari poteſt, non poſſunt, neque Reges, neque Epiſcopi à Pontifice priuilegium vllum habere: ratio, quia in tali caſu Pontifex diſpenſare non poteſt, cum non adſit bonum commune, vel publica neceſſitas, & ex alio capite reſidentia ſit de iure diuino, ſicuti docent Val. *tom.* 3. *diſput.* 10. *quæſt.* 39. *punct.* 5. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 6. *num* 5. Azor. *tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæſt.* 1. Leſſius *de iuſt. lib.* 2. *caſ.* 34. *dub.* 29. *num.* 153. Comitol. *in reſponſ. mor. lib.* 1. *quæſt* 59. Tanner. 2. 2. *diſput.* 4 *quæſt.* 6. *dub.* 7. *num.* 181. & alij multi.

An autem Epiſcopi, aliique Eccleſiaſtici Regis feudatarij, vocati à Rege, debeant potius obedire Regi directo Domino feudi, quam Papæ, Reſpondeo potius Papæ, quin, & Metropolitano, ratio, quia maius eſt vinculum ſpirituale, quam temporale, *cap. ſolita de maior. & obedient* atque ita docet Martha *de iuriſd. part.* 4 *cent.* 1. *caſ.* 18. *n.* 22. contra Olibanum *de Iure fiſci cap.* 10. *num.* 6. & Carolum Degraſſalium *Regalium Franciæ lib.* 2. *iur.* 13.

Item, an vocati ad bellum à Rege, 3 debeant cum illo ad bellum ire, Reſpondeo, quod non; quia dedecet, ſed ſolum tenentur ei opem præſtare, & auxilium ferre, iuxta conditionem feudorum; atque ita docent contra Petrum Antibolum *de muneribus part.* 3. *num.* 97. *tom.* 12. *fol.* 28. *col.* 2. Lancellot. *in templ. Iudic. lib.* 1. *cap.* 2. *de Rege*, §. 3. *num.* 9. Olibanum *cap.* 8. *num.* 2. *& Degraſſalium iur.* 14. docet Martha *in loc. ſupra cit. num.* 26. *& caſ.* 17. *num.* 18. Intrigliolus *de feudis quæſt.* 30. *num.* 24. & Petrus de Gregorio *tract. de conceſſ. feudi part.* 8. *quæſt.* 2. & alij.

SVBSECTIO XXII.

Proponitur SVBCOROLLAR. XX.

Sequitur vigeſimum; quod neque 1 defendi poſſit doctrina quam tradit Ortiz *in ſumma cap.* 6. *num.* 3. quod ſcilicet poſſint Reges prohibere vel curare, ne Epiſcopi abſint à ſuis Eccleſiis vltra tempus à Iure canonico ſtatutum, item ne Eccleſiarum bona diſſipent, nec decimas fructuum, præterquam conſuetas, exigant, &c. ratio, cur doctrina iſta defendi non poſſit, eſt quia hæc, &

ſimilia

ſimilia Regum non ſunt; cum laici in Eccleſiaſticos poteſtatem, & Iuriſdictionem, præſertim coactiuam, non habeant; & poſſint ex alio capite Papam monere, vt ipſe curet, diſciplinam Eccleſiaſticam ab Eccleſiaſticis obſeruari, vt patet ex dictis; atque ita in terminis caſus poſiti docent Azorius *lib. 2. lib. 11. cap. 7.* & Filluc. *tom. 2. tract. 28. part. 2. cap. 9. num.* 136.

SVBSECTIO XXIII.

Proponitur SVBCOROLL. XXI.

Sequitur vigeſimoprimò; quod neque admitti debeat doctrina, quam docent nonnulli Iuriſtæ, quos citat, & ſequitur Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 22. num.* 18. Cened. *in decret. collect. 37. num.* 3. & Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num.* 127. & alij, nempè, quod omnes Eccleſiaſtici ab Ordinarijs locorum exempti, quamuis ſint immediatè ſubiecti Papæ, poſſint (ſi delinquant) conueniri coram Iudicibus laicis, ſi in Regno non habent ſuperiorem, à quo puniantur; non (inquam) admitti debet doctrina iſta; quia cum generaliter omnes Eccleſiaſtià laica Iuriſdictione ſint exempti, multò magis talis exemptio competet Eccleſiaſticis illis, qui ex ſpeciali priuilegio habent, vt ſoli Papæ ſubdantur: nam per hanc exemptionem generali priuilegio Eccleſiaſticorum non derogatur; ſed potius additur, vt qui eſt hoc munitus, ſoli Papæ ſubdatur: alioquin ſpecialis fauor in odium illius retorqueretur contra *leg. quod fauore cap. de legib.* atque ita ex communi docet Megalius *in 3. part. lib. 3. cap. 11. num.* 37. & ex Iuriſtis Borellus *in addit. ad ſpecul. Belluga rubr. 11. §. videndum, in littera G.* vbi ſententiam oppoſitam dicit iniquam, & propterea in praxi non ſeruandam.

SVBSECTIO XXIV.

Proponitur SVBCOR. XXII.

Sequitur vigeſimoſecundò, quod neque admitti debeat doctrina, quam habet idem Bobadilla *vbi ſuprà numer.* 65. nempè, quod poſſint Reges expellere Epiſcopum ab Epiſcopatu, ſi ſimoniacè hic electus fuerit. Ratio, cur non admitti debeat, eſt; quia, tam reſpectu cauſæ, quæ ſpiritualis, quàm reſpectu perſonæ, quæ eſt Eccleſiaſtica, illius cognitio ſpectat ad Papam, vt patet ex dictis, atque ita in terminis noſtri caſus præter alios docet Megalius *in 3. part. lib. 3 cap. 11. num.* 18. Vide quæ *ſuprà* dicebantur, pręſertim in ſubſect. VII.

SVBSECTIO XXV.

Proponitur SVBCOROL. XXIII.

Sequitur vigeſimononò, quòd in nullo caſu poſſint Principes ſæculares coercere Eccleſiaſticos, idque propter rationes iam dictas. 1

Adde, quòd neque poſſunt abſque eo, quòd incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, eos occultè proceſſare, etiamſi haberent animum præſentandi proceſſum ſummo Pótifici, vel Iudici Eccleſiaſt. Ratio, quia intentio præſentan-

di proceſſum Iudici Eccleſiaſtico, non confert iuriſdictionem ad capiendam informationem contra perſonas Eccleſiaſticas: atque ita contra Graffium *in deciſ. part. 1. lib. 4. cap. 18. num* 135. & Duardum *in Bulla Cœnæ, can. 15. quæſt. 5. num. 2.* docent Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 312.* Souſa *in Bulla Cœna, cap. 20. diſp. 95 concl. 2. num. 3* Riccius *in praxi, tom. 4 reſol. 460. nu. 5.* Bonacina *in Bulla Cœna, tom. 3. diſp. 1. quæſt. 20. punct. 1. num. 7.* & alij.

2 Non obſtat, quòd informationem capere abſque citatione, non dicitur proceſſare, iudex autem laicus, qui occultè Eccleſiaſticos proceſſat, illos non citat: ergo, &c. nam reſpondetur, quòd quamuis informationem capere abſque citatione, propriè, & in rigore loquendo, non ſit proceſſare, eſt tamen aliquo modo in cauſis criminalibus Eccleſiaſticorum ſe intromittere, qnòd adhuc eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, & ad excommunicationem contrahendam ſufficit. Vbi aduerte, quòd ſi quando in aliquo facto criminali Eccleſiaſticus, & ſæcularis iudex conuenerunt, eatenus poteſt iſte circa Eccleſiaſticos teſtium dicta recipere, quatenus id ad procedendum contra laicos neceſſarium ſolùm fuerit, aliàs à cenſura Bullari non excuſaretur, præſertim ſi informationem, non verbaliter, vt Prælato denunciet, ſed iudicialiter accipiat.

3 Excipe tamen caſum, ſi non adeſſet aditus ad Prælatum, qui iuridicè ſe informare poſſet de facto criminali Eccleſiaſtico, & in tali facto Eccleſiaſticus continuaret, & periculum eſſet in mora: nam tunc licitè poſſet iudex laicus occultè Eccleſiaſticum proceſſare, dummodo haberet animum præſentandi proceſſum Papæ, vel alteri iudici Eccleſiaſtico: ſicut licitè poſſunt iudices laici coercere Eccleſiaſticos in caſu, qui ſe habeat per modum iuſtæ defenſionis, quæ de iure naturæ cuilibet competit, vt ſi v. g. Papa monitus nollet prouidere, vel illum moneri, tempus non permitteret, & periculum eſſet in mora, vt *ſupra* etiam dicebatur.

Hinc primò, ſi Eccleſiaſticorum libertas (ipſis v. g. in laicorum cædes impunè vacantibus) in manifeſtam Reipubl. perniciem cederet, ſummique Pontifices moniti, adhibere nollent remedium, poſſent Principes ſæculares ſubditis ſuis conſulere, nihil immunitate, & priuilegio Eccleſiaſticorum impediente. 4

Confirmatur, quia ciuilis Reſpublica debet eſſe ſibi ipſi ſufficiens: ergo ſicut poteſt propterea propria auctoritate ſe ipſam defendere, & ſeruare indemnem à quacunque alia Republica ſæculari, ita & poteſt ab Eccleſiaſticis: atque ita docent Guillelmus Benedict. *in cap Raynutius, verſ. uxorem, num.* 454. Aufrer. *de poteſtat. ſæculari ſuper Eccleſ. perſonas, reg.* 2. Nauar. *in cap. cum contingat de reſcript. remed.* 1 *verſ.* 1. Simanch. *cap. 42. num. 32.* Molin. *de iuſt & iur. tom. 1. tract. 2. diſp. 31. num.* 10 Fernandez *part. 2. cap. 6. § 1. num. 4.* & Salas *de leg quæſt. 94. tract. 14. diſp. 14 ſect. 9. num. 111.* qui rectè notat, quòd hi caſus vix contingere poſſunt, cùm Eccleſiaſtici in Rempublicam tantam poteſtatem non habeant. 5

Hinc ſecundò, ſi Papa faceret aliqua mandata in euidentem deſtructionem Eccleſiæ, poſſent ſimiliter propter eaſdem rationes Principes ſæculares facto, & vi reſiſtere Papæ, & impedire executionem talium mandatorum: vide Vict. *in relect. de poteſt. Papæ*, & Azorium *part. 1. lib. 5. cap. 14. quæſt. 5* qui 6

benè

benè notat, quod & talis caſus etiam vix contingere poteſt.

5 Aduerte, quòd Papa poteſt, quin & debet leges ſæculares iniuſtas, & bono ſpirituali aduerſantes abrogare: & tunc ſubditi tenentur obedire potius mandatis Papæ, quàm mandatis Principum ſæcularium: ita Molina *num.* 34. & Anguian. *num.* 74.

Item ſecundò poteſt, ſic exigente fidei, Eccleſiæ, aut boni ſpiritualis communis conſeruatione, deponere Reges. Vnde & tranſtulit aliquando imperium à Græcis ad Germanos.

Item tertiò poteſt, ſi Princeps aliquis hæreticus, vel ſchiſmaticus efficeretur, aut ſi hæreticis, ſchiſmaticis, vel aliis infidelibus Eccleſiam oppugnantibus, auxilium præſtaret, aut quid aliud efficeret, quod cederet in Eccleſiæ detrimentum, efficeret, vti aduerſus illum gladio temporali, & procedere vſque ad depoſitionem, & expulſionem à Regno. Ita Mol. *num.* 28. Vide etiam Malderum 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 10. *dub.* 8. Bobadillam *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 5. Comitolum *in Apologet. cap.* 3 & Barboſam *in collect. tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 34. *num.* 3. & 4.

Item quartò poteſt ex cauſa rationabili Imperatoris Electores inſtituere, & inſtitutos mutare. Vide Aug. de Ancho.

Item quintò poteſt Imperatoris electionem non confirmare, quin & illam improbare, ſi ipſi idoneus ille non videretur, & ex cauſa rationabili poteſt alium eligere, & electum, etiam confirmatum, deponere, quod & pluries factum eſt, de qua re vide 15. *quæſt.* 6 & gloſſ. *in cap. venerabilem de elect.* Vide etiam Barboſam *vbi ſuprà*, qui citat Suarium, Bellarminum, Peregrinum de Iure fiſci, & Maſtrillum, vide etiam Auguſt. de Ancho. qui ſubdit, quod ex iuſta, & rationabili cauſa, (v. g. propter electorum negligentiam, & diſcordiam, aut propter electi bonitatem, & condecentiā, aut propter Populi Chriſtiani, & pacis prouidentiam, aut propter hæreticorum, ſchiſmaticorum, & ſimilium hominum audaciam coercendam) poteſt Papa etiam per ſe ipſum Imperatorem eligere. Ratio, quia Imperator eſt miniſter Papæ, eo ipſo quod eſt miniſter Dei, cuius Papa eſt Vicarius: Eſt miniſter Papæ, ſed principalis agentis eſt eligere miniſtros, & inſtrumenta ad ſuum finem, qui in Papa eſt pax, & bonum Eccleſiæ. Ergò, &c. vnde militaris, cuius finis eſt victoria, eligit equeſtrem, & frænofactiuam, vt ait *Ar.* 1. *Ethic.* dicitur tamen, quòd Imperator recipiat gladium à Deo 23. *q.* 4. *quæſitum*, quia non recipit illum à Papa, vt eſt ſingularis perſona, ſed ſolum, vt eſt Vicarius Dei. Vide *infrà ſect.* 10. *ſubſect* 4 & 5.

SVBSECTIO XXVII.

Proponuntur, & ſoluuntur circa Subcorollarium præcedens, difficultates quædam.

PEtes primò, an ſaltem poſito quod velint, poſſint Eccleſiaſtici Iudici laico, vt Iudici, ſubiicere ſe quoad perſonam. Reſpondetur negatiuè, etiam in ciuilibus; atque ita definitur *in cap.* 41. *inoliti* 11. *quæſt.* 1. *cap. placuit* 42. *ibidem*, & *cap. ſi diligenti* 12. *de foro compet.* & docent communiter Doctores apud Dianam *part.* 1. *tract.* 2. *reſolut.* 3. & ratio eſt, quia priuilegium exemptionis à laica poteſtate (ſicut & priuilegium canonis) non eſt conceſſum Ec- 1

 cleſia

cleſiaſticis ratione perſonæ, ſed ratione ſtatus; at nemo poteſt cedere huiuſmodi priuilegio, vt patet *ex cit. cap. ſi diligenti de foro compet.* ergo, &c. quod etiam procedit, ſi Eccleſiaſticus renunciet eidem priuilegio, de conſenſu Epiſcopi; quia militat eadem ratio; ac ita docet Farinac. *de inquiſit. quæſt.* 8. *numero* 13. Martha *de iur. part.*4. *centur.*2. *caſ.*152. *num.* 8. Carolus de Graſſis *de effect. cleric. effect.* 1. *num.*652. & alij.

2 Petes ſecundò, an poſſint eodem modo, quo *ſuprà* dicebatur, ſubiicere ſe illi, ſaltem quoad bona. Reſpondetur etiam negatiuè, quidquid in contrarium dubitauerit Azeued. *lib.*4. *tit.* 1. *l.* 11. *num.*16. & ratio eſt, quia bona Eccleſiaſticorum, etiam patrimonialia, gaudent priuilegio exemptionis, Eccleſiaſticis ſimiliter conceſſo, ratione ſtatus, vt *infrà* dicetur Dubit. 24. & 25. & latè probat Barboſa *in collectan. tom.*1. *lib.*3. *tit.*49. *cap.*4. *num.*3. Layman *lib.*4. *tract.*9. *cap.* 6. *num.*9. & Diana *part.* 1. *tract. de Parlamentis. reſolut.*22. at non poſſunt Eccleſiaſtici (vt *ſuprà* dicebatur) tali priuilegio renunciare. Ergo, &c.

3 Petes tertiò, an poſſint eidem, vt arbitro ſaltem, ſubiicere ſe, quoad bona, & perſonam. Reſpondetur in tali caſu affirmatiuè: & ratio eſt, quia per id non eſt poteſtati laicæ in Eccleſiaſticos iuriſdictionem tribuere. Ergo, &c. quapropter ſi Eccleſiaſticus nolit poſteà eius ſententiæ, vel potius eius arbitrio ſtare, non poterit Iudex laicus per ſe ad id cogere Eccleſiaſticum; atque ita docet Leſſius *de iuſt. lib.* 2. *cap.*29. *dub.*6. *numero* 52. & Tannerus *in* 2. 2. *diſput.* 4. *quæſt.* 4. *dub.*1. *num.*29. & alij. & ratio eſt, quia laicus in Eccleſiaſticos nullam iuriſdictionem habet, ex priuilegio iis ratione ſtatus conceſſo, cui cedere non poſſunt, etiam cum conſenſu Epiſcopi, vt *ſuprà* dicebatur.

SVBSECTIO XXVIII.

Proponitur circa dicta in Subſectione præcedenti aduertendum.

Aduerte itaque hîc, quod cùm traditur regula; *extingui priuilegium per renunciationem priuilegiati*; intelligitur regula, ſi priuilegium in eius ſolius fauorem conceſſum ſit: in hoc enim caſu liberum vnicuique eſt, ſuo iure renunciare, ſicuti dicitur *in cap. ſi de terra, de priuilegiis.* At priuilegiis, quæ principaliter in fauorem ſtatus, Eccleſiæ, vel communitatis conceſſa ſunt, non poſſunt renunciare perſonæ priuatæ, nec etiam cum iuramento, vel conſenſu ſuperioris, vt *ſuprà in Subſect. præcedenti* dicebatur, verbi gratiâ, non poſſunt Eccleſiaſtici renunciare priuilegio canonis, iuxta *cap. contingit de ſent. excommun.* nec poſſunt renunciare priuilegio fori, iuxtà *cit. cap. ſi diligenti de foro competenti*, vbi Abb. *num.* 4. *& in cap. cum acceſſiſſent, num.* 2. *de conſtitut.* 1

Adde, quod ob eamdem rationem Innoc. *in cap. accedentibus*, de priuilegiis, & *ibidem* Alexander de Neuo *ſuper Abb. lit. C.* generalem regulam tradunt; quod capitulum, ſeu Conuentus non poteſt renunciare iuri acquiſito per conſuetudinem, ſtatutum, aut priuilegium, ſi tale ius Eccleſiæ vtile, aut honorificum ſit; v. g. vt in Canonicos non aſſumantur, niſi qui ſunt in ſacris ordinibus conſtituti; quapropter, ſi capitulum faceret contra talem conſtitutionem, conſuetudinem, aut priuilegium, vnus ſolus poſſet ſe opponere 2

nere; imò ſi omnes contrà facerent, ſuperior, id eſt, Epiſcopus poſſet, & deberet impedire, quatenus id in damnum Eccleſiæ cedit.

3 Qua eadem ratione Suarez *tom* 1. *de religione tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 20. *numer.* 3. docet, quod priuilegio immunitatis à decimis ordini Religioſorum conceſſo, à Prælato, & Conuentu non poſſit renunciari; quibus adde, quod nec exempti priuilegio exēptionis poſſunt renunciare, quia id cederet in præiudicium Principis, v.g. Papæ, qui eos ab aliorum ordinariorum iuriſdictione liberos, ſuæ gubernationi, & protectioni immediatè ſubiecit, ſicuti colligitur ex *cap. cum tempore*, vbi id notat Abb. de Arbitris.

4 Ex dictis itaque ſequitur, quod tantum ea priuilegia per renunciationem expreſſam, vel tacitam (id eſt per actū priuilegio directè contrarium, ſcienter, ac liberè exercitum) tolli poſſunt à capitulo, vel Prælato, quæ Eccleſiæ vtilia non ſunt, vel ſaltem ſunt indifferentia, iuxta *cit. cap. cum acceſſiſſent de conſtitut. & cap. pro illorum de præbend.*

SVBSECTIO XXIX.

Proponuntur exceptiones quædam.

1 VErum id publicæ vtilitatis cauſa receptum eſt, vt propter negligentiam Prælati contrà Eccleſiam currat præſcriptio 40. annorum, iuxta *cap.* 4. *&* 5. *de præſcript. & cap. accedentibus, de priuilegiis*, idque vt litium aliquis finis ſit; & vt iura ac dominia non diu in incerto maneant, in præiudicium communitatis.

Item ſecundò, quia priuilegium non debet eſſe iniquum, extinguitur; ſi cedere incipiat in graue detrimentum cōmunitatis, aut ſi quo alio modo per rerum mutationem iniquum euadat; vt vel per ſeipſum ceſſet, vel ſaltem à priuilegiante poſſit reuocari, ſicuti colligitur *ex cap. ſuggeſtum, de decimis*, vbi notant Doctores reuocari priuilegium exemptionis decimarum, ſi poſtea in Eccleſiæ detrimentum vergere incipiat; & ſicuti colligitur *ex cap. cùm ad hoc, de clericis non reſidentibus*, vbi habetur, quod ſi Eccleſia patiatur defectum miniſtrorum, priuilegiati ſuper non reſidentia, ad redeundum compelli poſſunt, fructuum ſubtractione. 2

Item tertiò, quia priuilegium interpretandum ſemper eſt, vt non ſit oneroſum priuilegiato, vtque potius ei aliquid tribuat, quàm vt auferat, iuxta *regul.* 61. *in* 6. per quam dicitur, quod ob gratiam alicuius conceditur, non eſt in eius diſpendium retorquendum priuilegium exemptionis, v.g. conceſſum Regularibus, non impedit, quominus ij, cum Prælati conſenſu, ſubiicere ſe poſſint Epiſcopo, vt ab eo abſoluantur à peccatis, ac cenſuris; & vt diſpenſetur cum eis in voto, iuramento, irregularitate, ſi accidat Epiſcopum, non autem Prælatum Ordinis, tali facultate ex priuilegio præditum eſſe; atque ita præter alios docet Henriquez *lib.* 7. *cap.* 25. *numero* 2. *& lib.* 14. *cap. vlt. in fin.* Auila *part.* 2. *de cenſur. cap.* 7. *diſput.* 1. *dub.* 6. *concluſ.* 2. Molina *tract.* 3. *diſput.* 61. vbi ſubdit idem etiam eſſe dicendum, ſi manifeſtò appareat quod Prælatus Ordinis conſenſum irrationabiliter neget. Ratio, quia non videtur eſſe mens Summi Pontificis, exemptionis priuilegium ad talem caſum extendere, quo in priuilegia- 3

ti detrimentum cedat, vti *ſuprà* dicebatur.

4 Eadem ratione dicendum eſt, quod quamuis indulgentiæ concedi non poſſint, niſi ſubditis (ſicuti conſtat ex *cap. quod autem, de pœnit. & remiſſ.* vbi eius rei ratio datur; quia ſicuti à Iudice non ſuo ligari nemo poteſt, ita neque abſolui) exempti tamen participes fieri poſſunt indulgentiarum Epiſcopalium & in ea re, ſicut & in diſpenſationibus votorum, iuramentorum, &c. ſubiicere ſe iuriſdictioni Diœceſani, idque ne priuilegium exemptionis, quod ipſis gratioſè conceſſum eſt, in eorumdem diſpendium cedat, vt *ſuprà* dicebatur.

5 Adde, quod propter eandem rationem Epiſcopi, & quicumque Prælati ſuis ſubditis licentiam dare poſſunt, vt ab alieno Epiſcopo datas indulgentias lucrentur, quin & ipſe Epiſcopus, aut Papa, cum communitati, cuius pars eſt, indulgentias largitur, non minus, quàm alij, particeps illarum fieri poteſt, ſicuti explicat Sotus *in 4 diſtinct. 21. quaſt. 1. art. 4* propè finem, & nos *dubit. 4. ſect. 27 ſubject. 1.* dicebamus; & ratio breuiter pro nunc eſt; quia conceſſio indulgentiarum eſt actus iuriſdictionis voluntariæ, quam in ſe ipſum homo poteſt exercere, vt *ibi* dicebatur; tum quia conceſſio indulgentiarum eſt merè fauor, & beneficium, in nullius detrimentum, ſed in communitatis ſpirituale commodum cedens, vnde latè (vt inquiunt Doctores inter quos Suarez *tom. 3 diſp. 56. ſect. 2. num. 8.* Coninch. *tom. 2. diſp. 12. dub. 4. contra Palud. in 4 diſt. 20. quaſt. 4. artic. 3.* & Nauar. *in comment. de indulgent. notab. 9. num. 8.*) interpretanda eſt, ſeruata tamen verborum proprietate.

SVBSECTIO XXX.

Proponitur, & explicatur primum exemplum cum primo Corollario.

1 EX dictis itaque conceſſio indulgentiarum, quia eſt fauor, & beneficium, late interpretanda eſt; intelligitur autem hæc doctrina, non in caſu, quod dubitatur de poteſtate concedentis indulgentiam tam amplam; tunc enim potius reſtringenda eſt indulgentiarum conceſſio; cum alioquin periculum ſit, ne iuri diuino derogetur, & per indiſcretas indulgentias diſciplina Eccleſiaſtica eneruetur, ſicuti dicitur *in cap. cum ex eo de pœnit. & remiſſ.* & in Tridentin. *ſeſſ. 25. in fine decreto de indulgent.* vbi traditur in indulgentijs concedendis moderationem iuxta veterem probatam conſuetudinem, debere adhiberi, ne nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina eneruetur; ſed intelligitur prædicta doctrina in caſu, quod dubitetur de voluntate concedentis: vtrum ſcilicet voluerit dare indulgentiam amplam, vel ſtrictam, ſecundum perſonas, temporis durationem, &c. vt tunc benignior interpretatio fiat; modò conſtet de poteſtate concedentis, & de ſufficiente cauſa tam amplam indulgentiam concedendi: v. g. ſi Papa, vel Epiſcopus concedit indulgentiam alicui Eccleſiæ, intelligatur de perpetua, niſi reſtrictio facta fuiſſet per regulas Cancellariæ qua de re Nauarrus *in loc. ſupra cit.*

COROLLARIVM II.

1 SEcundò, ſi indulgentiam concedit populo Neapolitano, intelligatur conceſſa,

conceſſa, etiam Clericis, & conceſſa clero, intelligatur conceſſa etiam Epiſcopo, & Religioſis eius loci, præſertim quia in caſu dubio, ſi materia eſt fauorabilis, nomine populi venit etiam clerus, & nomine Cleri, etiam Epiſcopus, ac Religioſi; quamuis non ſic in materia odioſa; atque ita docet Sylu. *verb. Clerus*, 1.*n*.1.Sa *n*.1. Armilla *n*. 2. *&* 3.

Corollarium III.

Tertiò, ſi indulgentiã concedit Eccleſiam viſitantibus, intelligatur conceſſa, vt ſæpius in die illam viſitans, toties lucretur indulgentiam: quapropter etiam qui prima hebdomada lucratus eſt Iubilæum; poteſt & in altera hebdomada, repetendo opera in illo præſcripta, iterum illum lucrari: atque ita contra nonnullos tradunt Henriq. *lib.6. cap.*16 *num.*3. *& lib.7 cap.*11. *num.*1 Rodriq.*tom* 1.*ſum cap.*184.*num.* 14. & ſentire videntur etiam Nauar. *notab* 32. *num.* 46. & Bonzon *lib.* 5. *cap.* 15. *dub.* 23. ſimiliter qui nuptias contracturus cum Caia, diſpenſationem abſolutè propter difficultatem, v. g. continendi à ſupplicante allegatam, diſpenſationem ſuper voto perpetuæ continentiæ, vel approbatæ Religionis impetrauit, poteſt impeditis poſtea his nuptiis, aliud matrimonium contrahere: atque ita communiter docent Doctores *in tract. de legibus*, quamuis ſecus dicendum, ſi diſpenſatio conferatur limitatè, ac reſpectiuè, puta in ordine ad certum, ſeu determinatum matrimonium, cuius contrahendi cauſa, atque neceſſitas vrget, v.g. ne mulier decepta infamiam incurrat: tunc enim (cùm diſpenſationis motiuum, ſeu cauſa ceſſet) talibus nuptiis impeditis, non poterit aliud matrimonium contrahere ſine noua diſpenſatione: ſimiliter qui facultatem eligendi confeſſorem obtinuit, poteſt toties, quoties voluerit confeſſorem eligere, & illum mutare: atque ita docet Suar. *de pœnit. diſp.*27.*ſect.* 2. idque ex eo, quia cùm tale priuilegium ſit mere gratioſum, in detrimentum nullius vergens, non finitur finito actu, ſicuti finitur alterius naturæ priuilegium, ſeu diſpenſatio, v.g. loquendi cum Moniali, intrandi Monaſterium, & ſimilia: in odioſis enim ſermo ſimpliciter prolatus intelligitur de prima vice, *l. bouis* §. *hoc ſermone*, *ff. de verb. ſign.* & ſic quamuis in materia fauorabili æquiualeat vniuerſali, *arg. l. cum inter veteres, verſ. maximè*, *Cod. de fideicomm. lib.* non ſic tamen in odioſa: atque ita docent Bart. *in l. ſi pluribus*, *ff. de legat.* 2. Iaſon *in l. duobus reis*, §. *ſi ei*, *qui*, *num.* 75 *ff. de iureiur. & in l. ſi quis mihi bona*, § *iuſſum*, *num.* 28 *ff. de acquir. hæred.* Felin. *in cap. innouamus*, *de treug. & pace*, *verſ. fallit.* 3. *&* §. *licentia de ingrediendo*, *& cap.* 1. *num.* 17. *de reſcript.* Alex. *in l.* 2. *num.* 5 *ff. de liber. & poſthum.* vbi Soccin. *num* 11. Iaſon *num* 8. Gemin. *in cap. vt circa de elect. lib. 6. in fine*, Dec. *conſ.* 341.*num.*2. Alberic. *de ſtat. lib* 2. *ſtat.* 9. 181. Ioan. Andreas *de reg. iur. lib.6. reg.* 34. Tiraq. *de contr conn.* §. 2. *gloſſ.*1.*num.* 70. Sbroz. *de offic. Vicar. lib.* 2 *quæſt.* 210. Graff. *tom.* 1. *conſ.* 22. *de ſent. excomm. num.* 38. Maſtrill. *deciſ.* 97. Riccius *in collect. deciſ. part.*3. *collect.* 587. & Roderiq. *qq reg. tom.* 2. *quæſt.* 6 qui propterea ſubdunt, quòd ſi quis habuit licentiam ſpecialem loquendi cum Monialibus alicuius Monaſterij, & antequam tali licentia vtatur, concedit Prælatus facultatem generalem, vt quilibet tali die poſſit cum Monialibus illius Monaſterij loqui, iſte talis, loquendo in illa die, in qua

qua cuilibet licitum eſt cum Monialibus loqui, non poſſit poſtea iterum cum illis loqui, vtendo ſua licentia ſpeciali. Similiter ſi Pontifex conceſſit Paulo licentiam ſpecialem, vt poſſet ingredi clauſuram Monialium, & antequam Paulus tali licentia vteretur, Pontifex conceſſit licentiam generalem, vt quilibet tali die ingredi poſſet dictam clauſuram, ſi Paulus vigore licentiæ generalis ingreſſus eſt clauſuram in illa die, non poſſit iterum ingredi virtute ſuæ licentiæ ſpecialis. Similiter, ſi Pontifex conceſſit licentiam ſpecialem Paulæ, vt poſſet ingredi Monaſterium, ante cuius vſum Antonia obtinuit licentiam, vt cum tribus honeſtis mulieribus, idem Monaſterium ingredi poſſet, & inter alias elegit prædictam Paulam, poſt ingreſſum cum Paula, non poſſit iterum ingredi Paula virtute ſuæ licentiæ ſpecialis; qua de re vide præcipuè Alberic. Io.Andr. Tiraq. Felin. Rodriq. & Graff. *in loco ſupra cit.* quorum doctrinam tamen

2 Limito primò, niſi prior licentia ſpecialis fuiſſet de loquendo cum aliqua Moniali in particulari, & quis ex vi licentiæ generalis locutus eſſet cum aliis, non autem cum illa Moniali particulari: tunc enim poſſet iterum vti licentia ſpeciali, & illam particularem Monialem alloqui, quia in tali caſu non militat ratio aſſignata. Confirmatur, quia ſi poſt obtentam licentiam loquendi cum Paula, antequam tali licentia vtatur, obtinet licentiam loquendi cum Antonia, per locutionem cum Antonia, non expirat licentia loquendi cum Paula: ergo ſimiliter dicendum eſt in caſu noſtro, quod per vſum licentiæ generalis, & ex vi cuius locutus eſt cum aliis Monialibus, & non cum illa Moniali particulari, quæ continebatur in licentia ſpeciali, non expiret licentia ſpecialis; atque adeo hac vti poſſit.

Limito ſecundò, vt vera tantùm ſit 3 eadem eorundem Doctorum *ſuprà* dicta doctrina; quando in licentiis non eſt expreſſa cauſa ingreſſus, ſed ſimpliciter eſt data licentia ingrediendi clauſuram Monialium, vel ſi cauſæ ſint expreſſæ, tales tamen ſunt, quæ poſſint in eodem ingreſſu commodè expediri, vt ſi, v.g. in vna licentia dicatur, pro conſecratione Abbatiſſæ, & in alia licentia, pro viſitatione alicuius imaginis, aut pro viſitatione conſanguineæ, &c. ſecus enim dicendum eſt, ſi cauſæ eſſent diuerſæ, & quæ in eodem ingreſſu commodè expediri non poſſent: nam tunc poſſet homo bis ingredi, quia effectus licentiarum non poſſunt in eodem ingreſſu obtineri, vt ſi, v.g. in licentia ſpeciali fuerit expreſſa cauſa, quòd Paulus, congregato Monialium Capitulo volebat contractum facere, vel negotium aliud graue tractare, quod commodè tractari non poterat in die licentiæ generalis, propter concurſum populi.

Limito tertiò, niſi in licentia ſpeciali eſſet limitata certa dies diuerſa omnino à licentia generali; quia quod facit ratio diuerſitatis cauſarum, quæ ſimul commodè non poſſunt expediri, multò magis id facit temporis, ſeu dierum variatio.

Dices: ſi Paulus in caſu noſtro non 4 poſſet iterum ingredi, eſſet quia per licentiam generalem videtur reuocata licentia ſpecialis; ſed hoc eſt falſum: ergo, &c. Minor probatur, quia licentia generalis vel eſt ius commune, vel priuilegium: ſi primum, ius commune non tollit priuilegium ſpeciale, niſi expreſsè illi deroget, *cap. 1. de conſtu. lib 6* Si ſecundum, priuilegium non tollit aliud priuile

priuilegium, niſi de eo mentionem faciar, ergo &c. maximè ſi primum priuilegium eſt ſpeciale, & ſecundum generale, vt ex communi docet Mandoſ. *in tract. de priuileg. ad inſtar gloſſ. 8. num. 7. & ſeq.* & colligitur *ex cap. veniens, de præſcript. vbi gloſſ.* & ſequitur Rebuff. *cap. 1. de reſcript. num.* 10. ergo in caſu noſtro licentia ſpecialis prior non cenſetur reuocata per licentiam generalem poſteriorem, iuxta illud commune axioma Iuriſtarum: *ſpeciei non derogatur per genus*, qua ratione procurator ſpecialis non cenſetur reuocatus per creationem procuratoris generalis, vt probat Coſta *de retrot. cap. 9. caſ. 13. num. 7.*

6 Reſpondetur, quod ex rationabili, & præſumptâ mente ſuperioris, in caſu noſtro, vel per generalem licentiam cenſetur reuocata licentia ſpecialis, vel licentia generalis non extenditur ad Paulum, vel ſi extenditur, in licentia generali intelligitur incluſa, ſeu confuſa licentia ſpecialis. Ratio, quia non videtur, quod licentia generalis in tali caſu extendatur ad Paulum, *arg. l. cohæredi, §. qui patrem, ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. & leg. doli clauſula ff. de verb. oblig.* non enim videtur ſuperior, Paulum habentem licentiam ſpecialem, velle includi in licentia generali; vel ſi includitur, in licentia generali incluſa, ſeu confuſa intelligitur licentia ſpecialis, *arg. leg. debitori, Cod. de pactis, & cum ſecundum Cod. fideicom.* qui non ſolum videtur in licentia generali confundi ſpecialis, ſed etiam per illam reuocari, *leg. libertis ff. de aliment.* Vbi vltimò legatum in codicillis tollit primò legatum in teſtamento. Adde, quod Paulus ingrediens ex vi licentiæ generalis, videtur renunciaſſe licentiæ ſpeciali, quod locum habet non ſolum in contrarijs, & omnino incompoſſibilibus, ſed etiam in ambitioſis, & odioſis, *arg. cap. de multa, & cap. præterea de presb. & cap. gratia de reſcript. lib. 6.* & dato, quod non renunciaſſet per alterius licentiæ electionem, non poteſt, niſi ſemel, effectum conſequi; quia, *vt ſuprà* dicebatur, in odioſis, & reſtringendis quocumque modo quis conſequatur effectum gratiæ licentiæ generalis effectum ſuum eſt conſecutus: non poteſt amplius vti licentia ſpeciali Ad probationem minoris reſpondetur, quod licèt poſterius priuilegium generale non tollat priuilegium prius ſpeciale, quando ſunt contraria; in quo caſu procedit illud commune axioma Iuriſtarum in contrarium allegatum; tamen quando non ſunt contraria, ſed de eadem re; tunc in odioſis, poſterius priuilegium generale, vel non extenditur ad perſonam, cui conceſſum fuerat ſpeciale, vel ſi extenditur, intelligitur priuilegium ſpeciale confuſum, ſeu incluſum in generali. Dixi, *in odioſis*; vt eſt in caſu noſtro: nam in fauoribilibus, & ampliandis aliter dicendum eſt.

Dices ſecundò, ſaltem quando Paulus vtens licentia generali, effectum in licentia ſpeciali intentum (quamuis commodè illum conſequi potuiſſet) conſecutus non eſt, poteſt iterum ad eum conſequendum ingredi: vt ſi v. g. cauſa expreſſa in licentia ſpeciali fuiſſet ad viſendam aliquam ſancti imaginem, & in licentia generali diceretur, quod quiſque ingredi poſſet ad videndam conſecrationem, vel benedictionem Abbatiſſæ: tunc ſi Paulus ingrediens ad videndam conſecrationem Abbatiſſæ, non viſitet imaginem illius ſancti, non videtur, cur non poſſit ingredi ex vi licentiæ ſpecialis ad viſendam illam imaginem conceſſæ, ſicut dicebatur quod habens 7

habens licentiam ſpecialem loquendi cum tali Moniali, v.g. Paula, ſi is ex vi licentiæ generalis omnibus conceſſæ ad loquendum cum Monialibus, loquatur cum aliis, excepta Paula, poteſt poſteà vtens licentia ſpeciali, loqui cum illa.

8 Reſpondetur, diſparitatem eſſe; quia per hanc licentiam diſpenſatio fit in ipſa locutione, quæ erat prohibita, & ideò quamdiu quis cum ea Moniali non loquitur, licentia non dicitur habuiſſe effectum ſuum; at per licentiam ſpecialem ingrediendi clauſuram Monialium ad viſendam imaginem, non diſpenſatur formaliter in ipſa viſitatione, ſed in ingreſſu: hic enim eſt prohibitus, & non viſitatio imaginis præcisè; & illa eſt tantùm ratio, ſeu cauſa diſpenſandi, vnde hoc ipſo, quod Paulus ſemel ingreſſus eſt Monaſterium Monialium, cenſetur licentia, ſeu diſpenſatio effectum ſuum habuiſſe, ſaltem ſi per Paulum ſtetit, quin tunc viſeret imaginem. Confirmatur: nam aliàs ſi quis habens licentiam ingrediendi clauſuram Monialium ad finem viſitandi conſanguineam infirmam, & ingrediatur ſemel, & illam non viſitet, ſed aliud agat, poſſet iterum ingredi, quod non eſt dicendum.

COROLLARIVM IV.

1 QVartò, ſi Pontifex indulgentiam concedit Eccleſiam viſitantibus, intelligatur conceſſa etiam iis, qui cùm ob hominum multitudinem ingredi nō poſſint, foris ſtant, & orationem iniunctam perficiunt; atque ita docet Rodrig. *part.* 1. *ſumm. cap.* 184. *num.* 6. & Suar. *tom.* 3. *diſput.* 52. *ſect.* 1 *num.* 7. præſertim quia moraliter rem æſtimando, tales viſitant Eccleſiam, quando præſentiam ſuam exhibent quatenus poſſunt; quinimò addit Suar. *ibidem* in eiuſmodi cōceſſione nomine Eccleſiæ venire etiam cœmiterium adiunctum; idque propter eamdem rationem, quia ſcilicet ſumus in fauorabilibus, quæ amplianda ſunt; quamuis extra caſum neceſſitatis in indulgentiis conſequendis id ſemper agere conuenit, quod certius & ſecurius eſt.

COROLLARIVM V.

QVintò, ſi indulgentiam Eccleſiæ concedit, intelligatur indulgentia perſeuerare, etiam diruto templo. Excipe, ſi Eccleſia diruta, non iterum ædificetur: tunc enim locus priuatur indulgentiâ: cùm non loco ſimpliciter, ſed Eccleſiæ indulgentia conceſſa fuerit. At ſecus dicendum; ſi Eccleſia iterum ædificetur in eodem loco: tunc enim (vt dicebatur) Eccleſia retinet indulgentiam, ſicut, & alia omnia priuilegia; præſertim, quia in tali caſu cenſetur moraliter eadem Eccleſia, atque ita docet Suarez *vbi ſuprà num.* 8. quin imò retinet etiam indulgentias, & priuilegia Eccleſia, ſi authoritate ſuperioris tali pacto deſtruitur, vt ſub eodem titulo, & Patrono in alium locum transferatur; atque ita docent *gloſſ. in regul. surus* 7. *in* 6. Innoc. *in capit.* 2. *de noui operis nuntiatione* S. Anton. *part.* 1. *titul.* 19. *cap.* 1. §. 2. Ludou. Bononius *in tract. de indulg. numer.* 79. Franc. Hottomanus *lib. Illuſtr. quæſt.* 9. 8. & Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 5. *in fine*, qui benè *ibi* explicat, retineri in prædicto caſu indulgentias, & priuilegia, ſi non ratione ſitus, aut loci, ſed abſolutè, Eccleſiæ ſub proprio nomine, ac titulo ſuo, illa conceſſa fuerint.

SVBSECTIO

SVBSECTIO XXXI.

Proponitur, & explicatur ſecundum exemplum cum multorum caſuum ſolutione.

1 QVod dixi de conceſſione indulgentiarum, quod ſcilicet latè interpretanda ſit, quia eſt fauor, & beneficium, idem intelligas de omni ſimili alio priuilegio, v. g. de priuilegio conceſſo Religionum confeſſariis abſoluendi quoſcumque Chriſti fideles, auditis eorum confeſſionibus, à quibuſcumque peccatis, & à quibuſcumque inde ſecundum iuris conſtitutiones reſultantibus cenſuris, ſententiis, ac pœnis Eccleſiaſticis, exceptis cenſuris, quæ in Bulla Cœnæ continentur, & exceptis caſibus, quos Epiſcopi ſpecialiter ſibi reſeruant; vel reſeruabunt in futurum.

2 Cenſuræ autem Bullares habent ſe per modum ſententiæ latæ ab homine; quia non feruntur, vt perpetuo durant per modum ſtatuti, cum quotannis renouari ſoleant quamobrem mortuo Pontifice, earum vis expiraret, niſi, vt nunc fieri ſolet, ſpecialiter caueretur, proceſſus Bullares vim ſuam obtinere, etiam vacante ſede, vſque ad tempus, quo à futuro Pontifice edantur de nouo qua de re Tolet. *libr.* 1. *capit.* 18. *in fine.*

3 Similiter ſecundò habent ſe caſus reſeruati ab Epiſcopo, quamobrem mortuo Epiſcopo de facto expirant exceptis (in ordine ad confeſſarios non priuilegiatos) iis caſibus, qui per ius conſuetudinem, ſtatutum, vel ſynodum diœceſanum Epiſcopo reſeruantur; atque ita docent Piaſecius *in praxi Epiſc. part.* 2. *cap.* 1. *art.* 3. *num.* 21. Rubeus *in aphoriſ. Epiſc. ver. caſus reſeruati, num.* 4. Paſqualigus *in ſuis deciſionibus deciſ.* 495. & Gauantus *in Enchirid. Epiſc. Cod. ver. num.* 16. vide etiam Ægidium Trullench. *in Bull. Cœn. lib.* 1. *§.* 7. *cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 6. & ratio eſt, quia cum ſtatutum duret poſt mortem, *cap. fin. de offic. leg.* reſeruatio quoque durabit poſt mortem, & ſic abſolutio petenda erit à ſucceſſore, ſeu à Capitulo, ſede vacante, quamuis Sà *ver. abſolutio, num.* 21. abſolutè doceat, quod mortuo Epiſcopo quilibet confeſſarius poſſit abſoluere ab omnibus caſibus Epiſcopo reſeruatis; quod mihi non probatur ex dictis, & è contra Præpoſ. *in addit. ad* 3. *part. quæſt.* 9. *de reſeruatione caſuum dub.* 1. *num.* 6. abſolutè doceat quod mortuo Epiſcopo nullus confeſſarius poſſit abſoluere ab illis; idque probat ex eo, quia (vt inquit ipſe) id non poteſt affirmari de reſeruatis per ſtatutum, cum etiam mortuo Epiſcopo vim ſuam illud retineat; neque poteſt affirmari de reſeruatis ab homine; quia, cum per reſeruationem Confeſſariis ſublata ſit iuriſdictio neceſſaria ad valorem Sacramenti, non poteſt ex iure, vel alio ſolido fundamento colligi, quod ea per Epiſcopi mortem illis reſtituatur; at ad hoc vltimum reſponderi poſſet; reſtitui à ſucceſſore, vel à Capitulo (vacante ſede) ſibi non reſeruante; quia reſeruatio, cum ſit ab homine, finit cum homine, & ſic ceſſat effectus ipſius.

Similiter tertiò, ſe habent caſus reſeruati à ſuperiore Religionis, quamobrem cum is mortuus, vel officio ſuo functus fuerit, de facto ceſſant caſus, quos ſibi reſeruauerat; atque ita in terminis docet Iacobus de Granado *in par.* 2. *conſt.* 7. *tract.* 1. *diſput.* 7. *num.* 6. 4

K 2 vbi

vbi docet, quod ſi Prælatus præcipiat vni ſubdito, aut toti conuentui, vel prouinciæ aliquid, & ei ſubditi paruerint, dum viueret, eo ipſo, quod moritur, vel ab officio amouetur, ceſſat obligatio præcepti, ſicuti ceſſat excommunicatio ab homine, cum moritur, qui eam fulminauit.

4 Dices hoc eſſe verum in aliis Religionibus, non autem in noſtra Clericorum Regularium: quia per decretum Capituli Generalis *anno* 1610. *tit. de Præpoſito, Vicario, & Vocalibus*, § 6. habetur, quòd Decreta, ſeu Statuta à Patre Generali, vel à quolibet alio Præpoſito in ſua domo facta maneant in ſuo robore, & vnuſquiſque illa ſeruet, (etiamſi ad Generale Capitulum illi ſe contulerint, munúſque ſuum abdicauerint) quouſque à Generali Capitulo, vel à ſucceſſore ſpeciatim abrogata fuerint. Reſpondetur: negando Antecedens; quia prædictum Decretum loquitur de decretis, & ſtatutis factis à Superioribus, reſeruatio autem caſuum, quæ fit à Superioribus, non eſt neque decretum, neque ſtatutum; ergo &c. quapropter Vicarij noſtrarum domorum præcedentis Præpoſiti caſus ſibi reſeruent, ſi illos reſeruatos ſibi eſſe voluerint: atque ita in terminis noſtri caſus docet Megalius *in* 1. *part. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 5. & Paſqualigus *deciſ.* 497.

Aduertendum primum cum multis Corollariis.

1 ADuerte, quod dixi in exemplo poſito, *exceptis cenſuris, quæ in Bulla Cœnæ continentur*; quia ſummus Pontifex nullum peccatum ſibi reſeruat (etiam hæreſis, etſi contrarium probabiliter alij ſentiant, propter magnam illius odibilitatem) niſi propter annexam cenſuram ſibi itidem reſeruatam, ſicuti præter alios notauit Caiet. *in ſum. verb. caſus*, Nauar. *cap.* 27. *num.* 261. Henriq. *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 1. & Tolet. *lib.* 3. *cap.* 14.

COROLLARIVM I.

VNde ſequitur primò, quòd ſi Papa, vel eius Pœnitentiarius aliquem abſoluit à ſola cenſura Bullæ, vel alia cenſura Papæ reſeruata, inferior Confeſſarius deinde in foro conſcientiæ abſoluere poteſt à peccato illo, cui talis cenſura annexa fuerat: atque ita docet Henriq. *vbi ſuprà.* & Suar. *de pœnit. diſp.* 29. *ſect.* 2. *num.* 7. & alij. 1

An autem, ſi quis bona fide putans non adeſſe cenſuram Pontifici reſeruatam, confiteatur tale peccatum confeſſario ordinario, valida ſit huius peccati abſolutio, ita vt iterum peccatum illud confitendum non ſit, etſi reſtet pœnitens à cenſura abſoluendus; ſuppono enim cum Nauarro *cap.* 9. *num.* 4 Suar. *de cenſur. diſp.* 10. *ſect.* 3. *num.* 9. Layman *lib* 5. *tract.* 6. *cap.* 12. *n.* 12. Tolet. *lib.* 3. *cap.* 10. Coninch. *de ſacram. diſp.* 8. *dub.* 3. *concl.* 4 *num.* 104. contra Ledeſm. *tom.* 1. *de ſacram. pœnit. cap.* 20. *dub.* 2. Vaſq. *in* 3. *part. tom.* 4. *tract. de excommun. dub.* 4. *num.* 8. Megalium *in* 1. *part. lib.* 5. *cap.* 19. *quæſt.* 4. *in fin.* & Sancium *in ſelect. diſp.* 32. *num.* 11. quòd abſolutio bona fide obtenta à peccatis, & non à cenſuris, etiam reſeruatis, quibus pœnitens fuerit inuodatus, valida ſit, ita vt non teneatur is reiterare poſtea talem confeſſionem, ſed ſolùm petere abſolutionem à cenſura, quæcunque illa ſit; idque non ſolùm ſi pœnitens ignorauerit dictam cenſuram, vel 2

ſi

ſi ſciens illam, Sacramentum pœnitentiæ receperit ex neceſſitate, vt v. g. ad vitandum ſcandalum, ſi habeat celebrare, vel communionem ſumere; ſed etiam ſi confeſſarius ſciens peccata habère cenſuram, etiam reſeruatam, pœnitentem, non obſtante hoc, ex malitia abſoluerit, quamuis poteſtatem abſoluendi à tali cenſura non habeat. Ratio, quia Sacramenta ex Trid. infallibilibiliter producunt ſemper effectum ſuum gratiæ, ſi obex non ponatur, & per cenſuram pœnitens priuatur iuriſdictione actiua in alios, non autem ſubiectione paſſiua ad alios; ſeu quod idẽ eſt, non priuantur alij iuriſdictione actiua in ipſum, alioquin non tam ipſorum excommunicatorum, ſed aliorum, v. g. Confeſſariorum, eſſet talis pœna) videntur affirmare Duran. *in* 4. *diſtin.* 17. *quæſt.* 15. & Caiet. *in ſum. verb. caſuum reſeruatio*, ob rationem iam dictam, quia ſcilicet peccati reſeruatio tota eſt per accidens, in quantum ſcilicet non poteſt pœnitens abſolui à peccato propter impedimentum cenſuræ reſeruatæ, quæ tamen in caſu noſtro ob bonam fidem, impedimentum non ponit; quapropter vlterius ſubdit *ibidem* Caiet. (quem ſequitur Coninch. *de Sacram. diſp.* 8. *dub.* 12. *num.* 91. Layman. *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 5. *num.* 11. Syl. *verb. confeſſio* 1. *quæſt.* 49. *in fin.* Henriq. *lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 5. & Suar. *de pœnit. diſp.* 31. *ſect.* 4. *num.* 9) quòd ſi ſemel abſolutus ſit à reſeruatis, quamuis inefficaciter quoad ſalutem (puta, quia non contritè) poteſt poſtea iterum confitendo, à ſimplici confeſſore abſolui, etiam ab illis reſeruatis: quia ex quo ſemel beneficium abſolutionis eſt conceſſum, & executioni mandatum legitimè in foro conſcientiæ, rationabile eſt, vt non habeatur amplius pro reſeruato, vtpote ſemel cognitum, & iudicatum ante Tribunal, cui erat reſeruatum; ſed negant Suar. *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 29. *ſect.* 2. *num.* 8. & Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 8. *num.* 5. moti ex eo, quia ſicut à principio, & veluti in fieri connexa ſunt cenſura, & peccatum; ita vt hoc in fieri reſeruetur dependenter ab illa, ita connexa ſint in conſeruari, ſeu in durare. At reſponderi poſſet ad iſtorum Authorum rationem, quòd reſeruetur peccatum dependenter à cenſura in conſeruari, ſeu in durare, id eſt, non poſſit abſolui peccatum, niſi prius cenſura abſoluatur, in quantum cenſura eſt moraliter imputabilis, vt ponat ſcilicet impedimentum ad abſolutionem peccati; at ſecus, ſi cenſura moraliter imputabilis non ſit, vt eſt in caſu noſtro: ergo &c.

COROLLARIVM II.

Sequitur ſecundò, quòd ſi quis commiſit peccatum, v. g. in Bulla Cœnæ contentum; ſed ob ignorantiam, obliuionem, vel inaduertentiam, &c. ſaltem non craſſam, à cenſura Papali excuſatus eſt, ab inferiore confeſſario abſolui poteſt: atque ita contra gloſſ. *in cap. à nobis, de ſent. excomm.* Couar. *cap. alma, part.* 1. §. 10. *num.* 9. & Cordubam *lib.* 2 *quæſt.* 25. docent Syl. *verb. excomm.* 10. *quæſt.* 3. Nauar. *cap.* 27. *num.* 274 *&* *lib.* 3. *conſil.* 10. *num.* 4. *de ſepult. edit.* 2. Sanchez *de matrim. lib.* 9. *diſp.* 32. *num.* 13. Suar. *diſp.* 4. *de cenſ. ſect.* 9. *num.* 19. Henriq. *in loco ſupra cit.* Coninch *de pœnit. diſp.* 13. *dub.* 10. Layman *lib.* 1 *tract.* 4. *cap.* 20. *num.* 6. Paſqualigus *deciſ.* 376. & alij multi, & ratio, eſt quia excommunicatio eſt pœna medecinalis; atque adeò non infertur niſi contra contumacem, & Eccleſiæ con- 1

temptorem, & ſic contra ſcientem; ſicuti colligitur *ex cap.2. de conſtit. in 6.* Confirmatur, quia alioquìn non medicina eſſet; ſed tantùm obeſſet, ſi per ignorantiam etiam incurreretur; Porrò quod dixi de excommunicatione, idem quoque dico de omnibus aliis cenſuris, vt interdicto, ſuſpenſione,&c.

2 Aduerte, quod ſi excommunicatio, vel quæcumque alia cenſura, aut pœna feratur contra ſcienter facientes,non contrahit illam is, qui contra facit, etiam ex ignorantia affectata talis pœnæ; atque ita contra gloſſ *clem 1. de conſang.* Franchum *cap. 2. de conſtit. in 6.* Antonium 3.*part. tit.*24.*cap.*34.Roſellam, *excommunicatio* 1. *caſ.* 43. *num.* 2.Sylu. *excommunicatio* 9. *caſ.* 41. *num.* 76. Tabien. *excommunicatio* 5. *caſ.* 49. *num.*3.*notab.*2 Graff. 1.*part. deciſ.lib.*4. *cap* 9 *num.* 38.Henriq.*lib.*13.*de excomm. cap.*23.*num.*3.Suar.*tom.*5.*in* 3.*part. diſp.* 4.*ſect.*10.*num.*1. Sanchez *lib.* 9. *de matrim.diſp.*32. *num.* 40. Molinam *tract.*5. *de iuſt.diſp.*71. *num.* 13. Layman *lib.* 1. *tract.*5. *cap.* 5. *num.* 8. docent Sanchez tacitè ſe retractans *lib.*2.*Moral.cap.* 10. *num.* 38. Duardus *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *quæſt.* 36. *num.* 3. Anguianus *de legibus tom.* 1.*lib.*4.*contr.*4.*num.*18. Bonacina *de cenſur.diſp.*2.*quæſt.*5.*punct.*4.*num.* 9. & in Bull. cœn.*tom.* 3. *diſp.* 1.*quæſtion.*2. *punct.*4 *num.*9. Fillucius *tom.* 2.*tract.*2. 2.*cap.*7.*num.*205. Paſqualigus *in cit.deciſ.*376.*num* 4. & alij.

3 Probatur primò, quia verba legis pœnalis non ſunt extendenda vltra proprium ſignificatum, ſed potius ſunt reſtringenda, iuxta *reg. odia, de reg. iur. in 6.* at qui ex ignorantia affectata aliquid facit contra legem, verè non facit ſcienter contra legem; ergo non incurrit in pœnam contra facientes ſcienter latam à lege.

Non obſtat, quod peccatum ex ignorantia affectata commiſſum, grauius ſit, quàm ſi ex certa ſcientia committeretur, ex eo quia qui eligit neſcire, vt liberius delinquat, videtur grauius contemnere legem vt dicitur *in* 1.2 *quæſt.*6. *art.*8. Non obſtat (inquam) nam dicitur grauius, per relationem tantum ad actum internum voluntatis, quo voluit quis ex propoſito ignorare, vt liberius legem violaret: eo enim actu videtur magis legem contemnere; at verò ſecundum ſe, & abſolutè conſideratum, eſt minus graue, cum ſit minus voluntarium, quam ſi ex certa ſcienria committeretur: & ratio eſt, quia quod ſcienter fit, eſt voluntarium in ſe, ac directè; quod autem fit per ignorantiam affectatam, eſt voluntarium tantum in cauſa, & indirectè, ſcilicet in ipſa ignorantia: cum igitur excommunicatio non puniat principaliter actum internum, ſed actum externum, v. g. comeſtionem carnis ſecundum ſe conſideratam, quæ comeſtio ignoranter fit; manifeſtè ſequitur, veſcentem carnibus, ex ignorantia affectata, non contrahere excommunicationem contra ſcienter carnem comedentes latam, & hoc verum eſt, etiam ſi actus illæ voluntatis, quo ignorantia affectatur,actu perſeueret, quando fit violatio exterior legis; quia eadem eſt ratio vtrobique. 4

Secundò probatur, quia quod diſpoſitio loquens de ſcientia, comprehendat ignorantiam affectatam, non eſt ex proprietate ſermonis, ſed ex quadam extenſione, *cap. eos, qui de tempor. ordin.lib.6.in verb. ſeu affectata ignorantia* quod verbum eſt ampliatiuum præcedentis ſermonis, *leg. ſi quis ita legauerit, ff. de aur. & arg. leg.* at in materia pœnali non debet fieri extenſio de caſu ad caſum, 5

caſum, præſertim ſi non ſit omnimoda ratio, *leg. penult. & leg. fin. Cod. de interd. matrim. inter tut. & pupill.* & etiam ſi ex larga ſignificatione vocabuli, poſſet ille caſus comprehendi, *leg. ſi vxor in princip. ff. ad leg. Iuliam de adult.* ergò, &c. vide Franc. Arer. *in cap. per tuas ue probat.*

6 Tertiò probatur, quia ignorantia affectata non æquiparatur ſcientiæ veræ, ſed ſcientiæ fictæ, *cap. cum inhibitio de cland. deſponſ.* ibi, *cùm non inexpertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatoris ignorantiæ videantur*, quod verbum *videantur*, importat fictionem, *l. 1. ff. de vi, & vi arm.* ſed conſtitutio pœnalis loquens de caſu verò, non comprehendit caſum fictum, *leg. antequam. ff. ad ſenat. conſul. Syll. & leg. ſeq.* & notat Franc. Arer. *in leg. 1. ff. de vulg. & pupill.* vbi pœna impoſita hæredi non vindicanti necem defuncti, non comprehendit fideicommiſſarium, qui eſt hæres fictus, *leg. filius, ff. de eo, quod cer. loc.* & facit, quod notat Bart. *in leg. vnlt. Cod. vnde vi*, vbi dicit, quod illa lex, quæ punit occupantem rem alterius, non comprehendit occupantem rem hæreditariam, quæ fictè, & non verè eſt alterius, *leg. 1. §. 1. ff. de rer. diuiſ. & leg. hæres quinque ff. de acquir. hæred.* vnde docet idem Bart. quem Doctor. ſequuntur *in leg. ſi quis maior Cod. de tranſact.* quod pœna illius legis, quæ imponitur maiori venienti contra iuramentum, non ligat minorem venientem contra iuramentum ſuum, quia licet minor iurans reputetur maior, ratione iuramenti, *auth. iuramenta puber. Cod. ſi aduerſus vendit.* id eſt per fictionem; & ideò lex illa non habet locum in eo, qui à iure fingitur maior, ergò, &c.

7 Non obſtat, ſi dicas quòd quando caſus verus, & caſus fictus æquiparantur à lege antiqua, ſeu à iure communi, tunc etiam conſtitutio noua, quæ aliàs eſt ſtrictè interpretanda, loquens in caſu vero, comprehendant etiam caſum fictum, *cap. cum dilectus, & cap. ad audientiam, de cler. non reſident.* vbi Imola & Panormitan. Sed ſcientia & ignorantia affectata æquiparantur *in dict. cap. eos, qui de tempor. ordin. lib. 6.* Ergo, &c.

Nam reſpondetur cum Panormitan. 8 *loc. cit.* Maiorem eſſe tantùm veram, quando conſtitutio noua diſponit idem quod ius commune, quod æquiparat illos duos caſus, verbi gratia, de iure communi eſt, quod Clerici non reſidentes fructus beneficiorum non percipiant, excipiuntur infirmi, & exiſtentes in ſeruitio Papæ, & etiam duo Canonici exiſtentes in ſeruitio Epiſcopi, cùm hi reſidere cenſeantur, *cap. cùm dilectus, & cap. ad audientiam, de Cler. non reſident.* ſi deinde aduenit aliqua noua conſtitutio ſimpliciter diſponens, vt Clerici non reſidentes, ſeu abſentes, fructus beneficiorum non percipiant, non includet *ſupra* dictos caſus à Iure communi exceptos, quamuis infirmi & exiſtentes in ſeruitio Papæ, vel Epiſcopi non verè ſed fictione iuris, reſidere dicantur; quin imò verificabitur etiam in caſu ficto, qui habetur pro vero, & ſic adeſt caſus, in quo conſtitutio loquens in caſu vero, verificetur etiam in caſu ficto, contrà *not. in leg. 3. §. hæc verba, ff. de neg. geſt. & in cap. in noſtra, ff. de iniur.* quod ideò eſt, quia ius commune in hoc æquiparat caſum verum, & fictum; quapropter conſtitutio diſponens idem, quod ius commune debet recipere omnes limitationes, & interpretationes iuris communis, vt ait Panorm. *in dict. cap. cum*

cum dilectus, *& cap. ad audientiam.* At ſecus eſt, quando conſtitutio noua eſſet præter, vel contrà ius commune: nam tunc conſtitutio noua non verificatur in caſu ficto, ſed verba eius debent intelligi propriè, id eſt, ſecundum proprium ſignificatum, & ſic intelligitur illa *lex* 3. §. *hac verba*, *& cap. in noſtra cit.*

9 Quartò probatur, quia minor eſt ignorantia affectata, quàm ſcientia vera, *cap. inhibitio*, *de clandeſt. deſponſal.* ibi, *vel ſaltem affectatores ignorantiæ*, quod verbum, *ſaltem*, denotat diminutionem, *cap. penult. de donat. inter virum & vxorem.* ſed diſpoſitio pœnalis non debet extendi de maiori ad minus, *l. ſi vxor*, *in princip. ff. ad legem Iuliam*, *de adult.* ergò, &c.

Appendix ad ea quæ ſuprà.

1 HOc autem, quod *ſuprà* dixi, verum eſt, ſiue ignorantia affectata ſit iuris, ſiue facti; quia vtrobique eſt eadem ratio; limito tamen, quod id verum tantum ſit in diſpoſitionibus, ſeu legibus odioſis, non item in fauorabilibus. Ratio, quia omnes rationes *ſuprà* adductæ locum habent, ſolùm in odioſis: huiuſmodi enim diſpoſitiones ſunt reſtringendæ potius quàm ampliandæ, & propterea non extenduntur de caſu vero ad caſum fictum. At in fauorabilibus ſecùs videtur dicendum, quia hæ ſunt potius ampliandæ quàm reſtringendæ; & ideò non eſt mirum, ſi loquentes ipſæ de iis qui ſcienter aliquid faciunt, extendantur etiam ad eos qui ex ignorantia affectata operantur; nam cùm ſcienter, & ex propoſito ignorare velint, ad hoc, vt liberius actionem prohibitam faciant, dicuntur aliquo modo ſcienter violare legem: licet enim legis illa violatio non ſit eis ſcienter & expreſsè, ac directè voluntaria per modum effectus, eſt tamen ſcienter, ac directè, ſeu expreſsè voluntaria per modum obiecti, hoc eſt, ſcienter & expreſsè volita; vnde ex communi ſententia Doctorum, leges fauorabiles loquentes in caſu vero, extenduntur etiam ad caſum fictum; Ergo dicendum, quod licet ignorantia affectata non ſit verè ſcientia, ſed fictè, lex fauorabilis tamen loquens de facientibus aliquid ſcienter, extendenda ſit etiam ad eos qui faciunt ex ignorantia affectata.

Hinc primo qui ex ignorantia affectata legunt libros hæreticorum, non contrahunt excommunicationem cōtra ſcienter legentes latam in Bulla Cœnæ; atque ita docent Sanchez, Duard. & Bonac. *in locis ſuprà citatis*, quamuis alij ex eodem principio ſentiant oppoſitum: nam cum prædicta lex Eccleſiæ prohibens ſit principaliter (inquiunt ipſi) in fauorem fidei, & animarum, non eſt pœnalis ſeu odioſa, & ſic reſtringenda; ſed potius fauorabilis, & ſic ampliandа, ſicuti præter alios docet Suar. *in tract. de fide diſput.* 20. *ſect.* 2. *numero* 10. 2

Hinc ſecundò, qui ex ignorantia, ſiue iuris ſiue facti, affectata operantur, non contrahunt pœnam contra facere aliquid præſumentes, aut auſu temerario facientes latam; v. g. qui ex ignorantia affectata violant clauſuram Monialium, non contrahunt excommunicationem latam à Gregorio XIII. contra clauſuram violare præſumentes; nec qui ex ignorantia affectata loquuntur cum Monialibus, contrahunt excommunicationem latam contra loquentes cum illis, ſine licentia Ordinarij; quæ ſimiliter 3

ter

ter contra præſumentes lata eſt, ſaltem in aliquibus locis, vt Neapoli, &c. & ratio horum eſt, quia ex dictis, quamuis qui ex ignorantia affectata facit contra legem, videatur præſumere, ac auſu temerario facere contra legem, cum eligat neſcire, vt liberius poſſit violare legem; tamen, quia præſumptio, ac temeritas iſta non afficit formaliter actum externum, cui principaliter pœna impoſita eſt à lege, ſed afficit actum internum; ſequitur, quod quamuis affectans eo modo ignorare, vt liberius delinquat contra legem, poſſit dici præſumptuoſè, ac temere velle transgreſſionem legis, per modum obiecti; non tamen ſequitur, quod cum facit actum externum, cui principaliter pœna impoſita eſt à lege, præſumptuoſè, & auſu temerario faciat contra legem; cum reuera, quando operatur, non cognoſcat, ſe facere contra legem; quare meritò non contrahit pœnam latam contra facere aliquid præſumentes, vel auſu temerario facientes, quamuis alij ex eodem principio (vt *ſuprà* dicebatur) probabiliter ſentiant oppoſitum; quia (inquiunt ipſi) vtraque cenſura prædicta, cum principaliter in fauorem animarum, & Religionis lata ſit, non eſt pœnalis, ſeu odioſa, & ſic reſtringenda; ſed fauorabilis, & ſic amplianda potius, ergo &c.

COROLLARIVM III.

4 SEquitur tertiò probabiliter, quod ſi quis ſimiliter commiſit peccatum, v. g. in Bulla Cœnæ contentum, ob ignorantiam, obliuionem, vel inaduertentiam, &c. ſaltem non craſſam, ſeu ſupinam reſeruationis, in reſeruationem Papalem non incurrit, & ſic ab inferiori Confeſſario etiam abſolui poteſt; atque ita ex Molina docet Sanchez *loc. ſuprà cit.* & ratio eſſe poteſt, quia reſeruatio eſt veluti pœna, at pœnam, ſaltem in foro interno, probabiliter non contrahit ignorans, ſed ſolum contumax, & pœnæ contemptor; ſicuti docent præter Sanchez *vbi ſuprà* Nauarr. *cap.* 23. *num.* 43. & Coninch. *diſput.* 13. *num.* 93. vbi propterea cum eodem Sanchez *in loc. ſupra cit.* docet, quod neque contrahit quis irregularitatem ex delicto, ſi neſciat, vel actu non aduertat, delicto, etiam iure Eccleſiaſtico prohibito, irregularitatem annexam eſſe & quod dicitur de irregularitate ex delicto, idem quoque propter eamdem rationem dicendum eſt de aliis pœnis, vt non petendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, priuationis officij, & ſimilium; & multò magis idem dicendum eſt de pœnis cenſurarum, quæ non inferuntur, niſi in inobedientes, & contumaces Eccleſiæ; multóque magis idem dicendum eſt, ſi delinquens, quáuis aduertat, opus eſſe peccaminoſum contra ius naturæ, non tamen aduertit, eſſe peccaminoſum contra ius poſitiuum, ſeu eſſe prohibitum à iure poſitiuo. Itaque ad hoc, vt delinquens incurrat in pœnam iuris poſitiui ex delicto, non ſufficit vt cognoſcat, & aduertat actu, opus eſſe peccaminoſum, nec ſufficit, vt cognoſcat, & aduertat actu, eſſe prohibitum à iure poſitiuo; ſed requiritur, vt cognoſcat, & aduertat actu, opus eſſe prohibitum à iure poſitiuo, & prætereà ſub tali pœna. id eſt, cognoſcat, & aduertat actu & prohibitionem, & pœnam iuris poſitiui, qua de re vide præter Sanchez, & Coninch. *in loc. ſuprà cit.* Syl. *ver. matrimonium* 8. *quaſt.* 7. *dict.* 2. Paludanum *in* 4. *diſt.*42.*quaſt.*1.*art.*3.*concl.*2. Portel. *in addit. ad dubia Regul. ver.* igno

ignorantia, *num.* 21. *& ſeqq.* vbi citat Nauarrum, & Rodriq. vide etiam Curiel. *in part.* 2. *quæſt.* 76. *art.* 4 *dub.* 5. Valentiam *tom.* 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 6. *punct.* 1. *corollar.* 9. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 23. *numer.* 2. Suarez *de cenſur. diſp.* 4. *ſect.* 9. *num.* 19. Auilam *part.* 2. *cap.* 5. *diſp* 5. *dub.* 5. *& dub.* 7. Sayrum *de cenſ. lib.* 1. *capit.* 18. *numer.* 37. Caſtrum Palaum *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 1. *punct.* 17. *numer.* 8. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 1. *cap.* 2. *quæſt.* 5. *num.* 27. & Bonacinam *de cenſ. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 1. *num.* 13.

Corollarium. IV.

1 Sequitur quartò, quod ſi quis ex alio capite, v. g. ex defectu ætatis à reſeruatione peccati ſimiliter excuſatus eſt, ab inferiori confeſſario etiam abſolui poteſt, atque ita contra Lazarium *tract. de blaſphemia quæſt.* 9. *num.* 42. Homobonum *de caſib. reſeru. pa.* 1. *c.* 3. & Floronium *de caſ. etiam reſeru. cap.* 3. *num.* 3. docent Paludanus *in* 4. *dict.* 34. *quæſt.* 2. *art.* 1. Bellochius *de caſ. reſeru. part.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 203. *& quæſt.* 17. *num.* 66. Iacobus de Graff. *tom.* 1. *conſil. lib.* 5. *de adul. conſ.* 3. *num.* 13. *& ſeqq.* vbi ait, quod pueri ſuccubi, & muliebria patientes, non comprehendantur ſub caſu reſeruato ſodomiæ, quæ in aliquibus locis reſeruari ſolet. Ratio, quia ſicut minor ætas in foro exteriori excuſat à pœna ordinaria, ita & in animæ iudicio.

2 Confirmatur primò, quia impuber ob defectum ætatis non ſtatim poſt vſum rationis ſubiicitur legibus, ſeu præceptis Eccleſiæ, ſicuti nonnulli Doctores docent, inter quos S. Anton. *part.* 2. *tit.* 9. *cap* 8. §. 2 vbi ait, pueros non ſubiici præcepto confeſſionis vſque ad decimum & dimidium annum, & aliquantulum vltrà; & fœminas vſque ad nonum & dimidium, & aliquantulum vltrà, Caietan. verb. *communio*, vbi docet pueros non ſubiici præcepto confeſſionis, vſque ad decimum annum, & præcepto communionis vſque ad decimum quartum & decimumquintum. Sotus *in* 4. *ſentent. diſt.* 12. *quæſt.* 1. *art.* 11. *ad fin.* vbi tradit, pueros non ſubiici vllis Eccleſiæ præceptis, nec etiam confeſſionis, vſque ad duodecimum annum, Henriq. *lib.* 8. *de Euchariſt. cap.* 42 *num.* 4. vbi ait, pueros non ſubiici præceptis Eccleſiæ ſtatim ac vſum rationis habent; & *in lib.* 13. *de excommunicatione, cap.* 49. *num.* 2. *in gloſſ. lit. N*, vbi docet, dari pueris in diebus ieiunij lacticinia, & carnes aliquo tempore poſt vſum rationis, quamuis oppoſita opinio ſit communis, & conſulenda, de qua Salas *de legibus, diſput.* 14. *ſect.* 13. Suar. *in* 3. *p. tom.* 4. *diſput.* 36. *ſect.* 2. *num.* 3. Azor. *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 2. *quæſt.* 1. *& cap.* 40. *quæſt.* 6. & Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 12. *n.* 6.

Confirmatur ſecundò, quia impuber, 3 quamuis ſubiiciatur cenſuræ canonis, *ſi quis, ſuadente diabolo*, tamen defectu ætatis non ſubiicitur cenſuris, aliiſque pœnis latis ab homine; & ſic cùm in aliqua diœceſi excommunicantur, qui non ſunt confeſſi, non comprehenduntur pueri ante annos pubertatis, id eſt, ante quatuordecim annos completos, ſicuti ex *cap.* 1. *& cap. referente*, *de delict. pueror.* docent Nugnus *in addit. ad* 3. *part. quæſt.* 6. *art.* 5. *dub.* 1. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 4. *num.* 72. Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 4. *quæſt* 90. *art.* 2. *dub.* 4. *num* 3. Corduba *in ſumma, quæſt.* 60. *dict.* 4. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 12. *num.* 7. & Sancius *in ſelect. diſp.* 26. *num.* 18. quinimò vt contra Vgolinum *de cenſur. cap.* 17. §. 3 *numero* 5. Suar. *in* 3. *part. tom.* 5. *diſput.* 5. *ſect.* 1. *num.*

*num.*19. Azor.*tom.*1.*lib.*7. *cap.*41.*quæſtione* 10. Henriquez *lib.* 8. *cap.*42. *numero* 8. & vtrumque Sanchez *loco ſupra cit.* docet Caſtrus Palaus *tom.*1. *tract.* 3. *diſput.* 1. *punct.* 24. § 2. *num.* 9. neque ſubiicitur impuber aliis cenſuris, pœniſque latis à iure, excepta prædicta cenſura lata ob percuſſionem clerici. Ratio, quia ita in ſupradictis textibus habetur; & ſequenda eſt communis deciſio illorum, cùm odia ſint reſtringenda; vnde cum Auila *de cenſur. part.* 7. *diſput.*6. *ſect.*1. *dub.*13. & aliis Doctoribus contra Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 10. *num.* 6 & Sanchez *vbi ſuprà*, *num* 8. impuber ſi occidat, vel mutilet, non contrahit irregularitatem, quamquam ſi moriatur in illa ætate, quinimò etiam ante vſum rationis, ſepeliri non poteſt in loco interdicto; quia licet impuber non ſubiiciatur legibus, cenſuris, & pœnis Eccleſiæ, vt *ſuprà* dicebatur, tamen huic prohibitioni, quamuis per accidens ſubiicitur ex eo, quia ipſa non tam reſpicit ſepeliendos quàm ſepelientes; atque ita docent Salas *de legib. diſput.*14. *ſect.*13. *num.*126. Suar. *de cenſur diſput.*35. *ſect.* 1. *num.* 2. Henriquez *lib.*13. *de irregular. cap.*3. *num.*4. *in gloſſ. lit. Z*, & Sanchez *in loco ſuprà cit.*

4 Confirmatur tertiò, quia ſi impuber in excommunicationem Papæ reſeruatam incurrat, verbi gratia, canonis, *ſi quis ſuadente diabolo*, propter percuſſionem grauem, is ob defectum ætatis ab Epiſcopo abſolui poteſt, etiam poſt pubertatem, *cap. pueris*, *de ſentent. excommun.* Ergo, &c.

Corollarium V.

1 Sequitur quintum probabiliter, quod ſi quis ſimiliter commiſit peccatum, verbi gratiâ, in Bulla Cœnæ contentum, ſed ex quocumque alio capite à cenſura excuſatus eſt, verbi gratia, quia legem quæ etiam naturaliter obliget cum peccato, violauit ex graui metu mortis, vel infamiæ, &c. in quo caſu peccantem à cenſura excuſari, contra Sanchez *vbi ſupra num.* 4. docet Suar. *lib* 3. *de legib. cap.*30. *num.*14. Nauarrus *cap.*27. *num.* 63. & *in cap. ita quorumdam notab.* 11. *num.*18. *de Iudæis* Layman *lib.*1. *tract.* 5. *part.*1. *cap.*5. *num.*9. & alij ex eo, quia ad cenſuram requiritur contumacia, & interpretatiuus contemptus; qui autem ex metu graui peccat, alioquin non peccaturus, is non cenſetur contumax, neque delinquere ex contemptu Eccleſiaſticæ poteſtatis, ſed ex mera infirmitate naturæ. Ergo, &c. tum quia ius poſitiuum ordinariè non obligat cum tanta ſeueritate & rigore. Vnde reſpondent *ad cap. ſacris, de iis quæ vi, metuſ've cauſa fiunt*, quod in oppoſitum eſſe videtur, ab inferiori Confeſſario etiam abſolui poteſt; idque propter eamdem rationem quæ *ſuprà* dicebatur.

2 At ſecus dicendum eſt, ſi quis, in tali, vel in alio ex dictis caſibus, à cenſura non excuſetur: nam tunc cum ratione cenſuræ reſeruatæ Pōtifici, reſeruetur etiam peccatum, non poteſt, non ſolùm licitè, ſed nec etiam validè abſolui à peccato, niſi à Pōtifice, vel eius delegato: quapropter infertur, quod ſtante decreto Clemēt. VIII. in quo abſtulit Prælatis Regularibus facultatem reſeruandi alios caſus, præter illos vndecim, de quibus Layman *lib.*5. *tract.*6. *cap.*11 non 3 poſſunt Prælati Regulares pœnam excommunicationis illis iniungendo caſus alios ſibi reſeruare. Ratio, quia ratione cenſuræ talis appoſitæ, alij caſus, præter illos vndecim, ſibi reſeruarentur; qualis modus reſeruandi eſſet in fraudem prædicti decreti, illud penitus

nitus fruſtrando; atque ita docent Sanchez *lib.6. moral. cap.* 1. *num.* 15. Molfeſ. *in ſumma tom.* 1. *tract.* 7. *capit.* 20. *num.* 17. Megalius 1. *part.lib.*1. *cap.*12. *num.* 8. Peirinus *tom.* 2. *conſtit.* 10. *Vrbani VIII.* §. 61. *num.*10. Sigiſmundus *in tract. de elect. part.* 3. *capit.* 4. *dub.* 123. *num.* 9. Ioan. Faber *de pœnit. in* 4. *diſtinct.* 17. *quæſt. vnic. diſp.* 27. *cap.* 1. *num.* 29. quin etiam ita determinaſſe S. Cardinalium congregationem *die* 7. *Iulij* 1617. teſtatur Alphonſus de Leone *tract. de offic. & poteſt. Confeſſ. tom.* 2. *recollect.* 11. *num.* 5. contra Suarium 3. *p. tom.* 4. *diſp.*29 *ſect.* 3. *numero* 13. Fagundez *præcept.* 2. *lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 5. Coriolanum *de caſ. reſer. part.* 1. *ſect.* 1. *art.* 6. *num.* 1. Villalob. *tom.* 1. *tract. quæſt. diff.* 58. *num.* 5. & Tamburinum *de iure Abbat. tom.* 2. *diſput.* 13. *quæſt.* 3. *num.* 1.

Aduertendum ſecundò cum multis Corollarijs.

Aduerte ſecundò, quod dixi etiam in exemplo poſito; *exceptis caſibus, quos Epiſcopi ſpecialiter ſibi reſeruant. vel reſeruabunt in futurum*, quia ita expreſsè habetur in quodam decreto Clementis VIII. hac de re edicto.

Corollarivm I.

1 Vnde ſequitur primò, quod ex vi talis decreti poſſunt Regulares virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere à cenſuris caſuum, quos Epiſcopi ſpecialiter ſibi reſeruant, vel reſeruabunt in futurum. Ratio, quia licet dictum decretum reſtringat Regularium priuilegia quo ad caſus, quos ordinarij locorum ſibi ſpecialiter reſeruarunt, vel in poſterum reſeruabunt, tamen, cum dictum decretum loquatur de caſibus tantùm, non habet locum etiam in cenſuris: nam à diuerſis non fit illatio, *leg. Papinianus ff. de minor.* & *cap. ad audientiam de decimis*: tum quia (vt rectè docet Nauar. *in ſumma cap.* 27. *num.* 262.) cenſura non eſt caſus, ſed pœna caſus; atque ita docent Megalius 1. *part. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 10 & Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 13. contra Merollam *tom.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 2. *diff.* 4. *num.* 575. quamuis modò Regulares virtute etiam ſuorum priuilegiorum non poſſint nec à caſibus, nec etiam à cenſuris Epiſcopo reſeruatis abſoluere propter declarationem S. Congregationis de mandato Pauli V. edictam *ſub* 7. *die Ianuarij* 1617. quæ reuocat quæcunque priuilegia in contrarium ipſis conceſſa.

Corollarivm II.

Sequitur ſecundò, quòd poſſunt Regulares vti priuilegiis ſuis quoad commutationes, vel diſpenſationes votorum, reſtitutiones bonorum incertorum, relaxationes iuramentorum, quas aliquando ſibi reſeruant Epiſcopi. Ratio, quia dictum decretum tantùm loquitur de caſibus, & ad ſummum etiam de excommunicationibus, quas ſibi ſpecialiter reſeruant Epiſcopi: ergo &c. atque ita præter alios docet Nauar. *in ſumm. cap.* 27. *num.* 261.

Corollarivm III.

Sequitur tertiò, quòd remota ſpeciali reſeruatione, quam ſibi faciant Epiſcopi, poſſunt Regulares virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere à cenſuris, & à caſibus, qui de iure reſeruati ſunt

ſunt Epiſcopis, quale eſt, v.g. homicidium voluntarium, publica blaſphemia, de quibus Sylueſt. *verb. caſus, quæſt.* 4. Adde, quòd per aliquos Doctores nulli ſunt caſus Epiſcopo in iure reſeruati: ergo &c.

Corollarivm. IV.

SEquitur quartò, quòd remota ſimiliter ſpeciali reſeruatione, quam ſibi faciant Epiſcopi, poſſunt Regulares abſoluere ab aliis caſibus Papalibus occultis, exceptis Bullaribus. Ratio, quia huiuſmodi caſus poſt Concilium Tridentinum ſunt Epiſcopales: ergo &c. atque ita docet Sanchez *tom. 1. Moral. lib.4. cap.54. num.27.* & Merolla *tr. diſp.1. cap. 2. num.*540.

Vnde vlterius ſequitur, quòd Regulares abſoluere poſſunt etiam à caſibus, & cenſuris in iure latis, propter quas excuſantur aliqui adire Sedem Apoſtolicam, ob aliquod impedimentum, quales ſunt ſenes, impuberes, mulieres, membris deſtituti, valetudinarij, delicioſi, ac nobiles, habentes curam aliorum, filij ſub patris poteſtate, ſerui, habentes capitales inimicitias, pauperes, qui non niſi mendicando (præter ſolitos) ire poſſunt Romam, & alij, de quibus *in tit. de ſententia excommun.* hi enim ommes poſſunt abſolui ab Epiſcopis, & à Regularibus, ſi ab Epiſcopis ſpecialiter non fuerint ſibi reſeruati; ídque tum ob rationem dictam; tum quia mens Pontificum in ſuis decretis derogatoriis fuit tantùm derogare priuilegiis in caſibus, in quibus adeunda eſſet Sedes Apoſtolica, (quæ in prædictis caſibus adeunda non eſt.) ergo, &c.

Corollarivm V.

SEquitur quintò, quòd remota ſimiliter ſpeciali reſeruatione, quam ſibi faciant Epiſcopi, poſſunt Regulares abſoluere à caſibus, & cenſuris ſynodalibus.

Corollarivm VI.

SEquitur ſextò, quòd quando poſſunt abſoluere à caſibus, & excommunicationibus generaliter latis ab homine, ſi ſimiliter ſpecialiter, ſeu ſpeciali actione (vt *ſuprà* dicebatur) non ſint ſibi reſeruata ab Epiſcopis, ídque propter eandem rationem dictam: quia ſcilicet excipiuntur tantùm caſus, & excommunicationes, quas Epiſcopi ſibi ſpecialiter reſeruant, vel reſeruabunt in futurum.

Corollarivm VII.

SEquitur ſeptimò, quòd poſſunt abſoluere à caſibus, & cenſuris contentis ine dictis Dominorum Inquiſitorum, dummodò tales cenſuræ non proueniant ex hæreſi formali, vel ex aliis delictis contentis in Bulla Cœnæ Domini, vel non fuerint ſpecialiter ſibi reſeruatæ ab Epiſcopis, ídque tum propter eandem rationem iam dictam; tum quia ex vi prædicti priuilegij poſſunt Regulares abſoluere à quibuſcunque peccatis, & cenſuris, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis: ergo &c. Conſequentia probatur primò, quia illa particula, *etiam*, indicat, quòd Regulares poſſint abſoluere, non ſolùm à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, ſed etiam à reſeruatis cuicumque alteri, qui ſit Pontifice inferior. Secundò, quia plus eſt abſoluere

à reſeruatis Pontifici, quàm à reſeruatis Doctoribus Inquiſitoribus, ergò, ſi Regularibus ex vi prædicti priuilegij licèt plus, licebit & minus, iuxtà *reg. §. iuris in 6.* Tertiò, quia ab excommunicatione lata ab homine, abſoluere poteſt, qui tulit, vel eius ſuperior, vel delegatus; ſed Regulares virtute facultatis delegatæ poſſunt abſoluere ab omnibus peccatis, & cenſuris, à quibus poteſt Pontifex, qui poteſt ab omnibus caſibus, & cenſuris latis per Doctores Inquiſitores; ergò ab iiſdem poterunt etiam abſoluere Regulares, qui habent à Pontifice iuriſdictionem delegatam abſoluendi ab omnibus caſibus, & cenſuris, exceptis iis, quæ continentur in Bulla Cœnæ Domini, & quæ ab Epiſcopis ſpecialiter reſeruatæ ſibi fuerint: atque ita in terminis docent Portel. *in addit. ad dub. Regul. verſ. ſollicitare fœmin.u*, *num.* 24. & Freitas *in addit. ad tract. de confeſſ. ſollicit.* Roderic. Acug. *quæſt.* 21. *num.* 31.

EX COROLLARIO VII

SVBCOROLLARIVM I.

1 VNde abſolui poteſt à Regularibus, quin imò à quolibet confeſſario approbato (ſi Epiſcopus, vel Inquiſitor ſibi non reſeruauerit) is, qui vi, & metu, vel dolo, fraudulenter finxit ſe, v.g. Maurum, Iudæum, Idolatram, aut hæreticum, & ſic (grauiter contra externam fidei profeſſionem peccando) exterius fidem negauit. Ratio patet ex dictis, quia in his caſibus homo, cùm non habeat errorem intellectus, non eſt verè, & formaliter hæreticus, & ſic non eſt comprehenſus in Bulla Cœnæ Domini: atque adeo nec eius cenſura, & pœnis innodatus: ac ita contra Caietanum *in* 2. 2. *quæſt.* 94. *art* 1. docent communiter Doctores, Suarez *in* 3. *part. tom.* 1. *diſp.* 4. *ſect.* 2. *num.* 22. *& diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 3. Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 7. *num.* 8. Fagundez *precept.* 2. *lib.* 8. *cap* 8. *num.* 39. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 22. *cap.* 6. *num.* 64. Sylvius *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3. *conc.* 2 Homobon. *part.* 1. *tract.* 7. *cap.* 1. *quæſt.* 4. Valer. *verb. hæreſis, difficult.* 2. *num* 1. Giptius *de caſ. reſer. cap.* 6. *caſ.* 4. *num.* 83. & 84. Zanard. *part.* 2. *precept.* 1. *cap.* 11. Granad. *in* 2. 2. *contr.* 1. *tract.* 15. *diſp.* 13. *num.* 14. & Mercerus *de Sacrament. in* 3. *part.* S.Thom. *quæſt.* 66. *art.* 9. *num.* 4. vide etiam Bannez *in* 2. 2. S.Thomæ, *quæſt.* 11. *art.* 4. & Torreblancum *de magia*, *lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 8.

Idem dico de iis, qui propoſitiones hæreticas, blaſphemias, & verba hæreticalia effuderunt, qui Sanctorum Imaginibus illuſerunt, qui carnes tempore prohibito comederunt, qui Mahumeto cultum, ac reuerentiam exhibuerunt, &c. ſi fecerint hæc, & ſimilia metu compulſi, aut ſpe lucri adducti, aut ira, vel alia quacunque paſſione commoti, nullum errorem ad priſtinam fidem rectam in animo tenentes, vt *ſuprà* dicebatur. 2

Non obſtat, quod huiuſmodi homines in foro externo puniri poſſint à Doctoribus Inquiſitoribus: nam id eſt ex eo, quia ab iis præſumuntur internum diſſenſum ex fide habuiſſe, & ſic eſſe hæretici, cum ſigna talia externa dederint, & Eccleſia ex alio capite non iudicet de internis, ſed ſolùm de externis: quæ propter eamdem rationem ab aliis etiam, qui peccatum eorum externum cognouerant, & aliunde neſciunt, eorundem animum Catholicum ſemp- 3

m-

manſiſſe pro talibus haberi debent, atque adeo, & Inquiſitori denunciandis: at in foro interno, cum re vera hæretici non ſint, quia errorem intellectus non habent, (vt *ſuprà* dicebatur) à quolibet Confeſſario abſolui poſſunt, quia propter rationem dictam non incidunt in cenſuras, & pœnas Bullæ, nec in reſeruationem illius: cenſuræ enim, & pœnæ delictum aliquod afficientes, cum vtpote odioſæ, ſtrictam habeant interpretationem, non contrahuntur, niſi ob delictum verum, & ex omni parte perfectè conſummatum.

SVBCOROLLARIVM. II.

1 VNde ſecundo non incidit in pœnas hæreticorum, & ſic abſolui etiam poteſt à Regularibus, quin imò à quolibet approbato confeſſario (modò, quo *ſupra* dicebatur, &c.) is, qui in fide eſt ſolum dubius, ſeu pendulus, id eſt, articulo alicui fidei, neque aſſentitur, neque diſſentitur, quamuis determinatè: nam cum non adſit diſſenſus, vel aſſenſus poſitiuus contra fidem, non eſt propriè hæreticus, nec eſt hæreſis ex omni parte perfectè consũmata: hæreſis enim ſtrictè, ſeu perfectè ſumpta eſt error contrarius fidei ſeu aſſenſus poſitiuus falſus contra fidem, qui non eſt in eo, qui ſolum dubitat modo, quo *ſupra* dicebatur, atque ita docet Canus *de locis libr.* 12. *cap.* 9. Sa *ver. hæreſis, num.* 1 Sanch[illegible]
lib. 1. *moral. cap.* 7. *num.* 11. Tar[illegible]
in 2. 2. *diſput.* 1. *quæſt.* 8. *dub.* [illegible]
109. Portel. *in add. t. ad dub.* [illegible]
hæreſis num. 4. Putean. *in* 2. [illegible]
art. 2. *dub.* 2. contr[illegible]
refert Sanchez [illegible]
contra Molf[illegible]
8. *cap.* 8. *n*[illegible]
11. *art.* [illegible]

de dotib. ſuper natur. diſput. 18. *dub.* 7. *num.* 102. Fabr. *de ſacr. ordinus diſt.* 25. *quæſt.* 5. *diſput.* 3. *cap.* 4. *num.* 112. Villalob. *tom.* 2. *tract.* 1. *dub.* 10. *num.* 3. Syluium *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 1. Homobon. *part.* 2. *tract.* 12. *cap.* 9. *quæſt.* 16. & Malder. *in* 2. 2. *quæſt.* 12. *art.* 1. *memb.* 2.

Non obſtat, quod Stephanus Papa 2
in cap. 1. *de hæret.* dicat dubium in fide eſſe hæreticum, ſeu infidelem: nam Reſpondetur, id eſſe verum priuatiuè, & impropriè, nõ autem poſitiuè, & propriè: vel ſecundò, id eſſe verum præſumptiuè, & quoad forum externum, non autem verè, & quoad forum internum: vel tertiò, id eſſe verum de eo, qui eſt dubius conſcientia obiectiuè dubia: hic enim eſt propriè hæreticus, vt *infrà* dicetur; non autem de eo, qui eſt dubius conſcientia formaliter dubia: hic enim non eſt propriè hæreticus, vt *ſupra* dicebatur. Explico, ſi propoſita fidei propoſitione, intellectus, rationibus hinc, inde perpenſis, neutri parti aſſentitur, ſed in ambiguo, ſeu pendulus manet, an ſit vera, nec ne; non eſt propriè hæreticus, vt pote dubius conſcientia formaliter dubia, & ſic non incurrit hæreticorum pœnas: at verò, ſi actu reflexo, ac determinato iudicio, affirmet, illam fidei propoſitionem eſſe dubiam, eſt perfectè hæreticus, vt pote dubius conſcientia obiectiuè dubia, & ſic incurret hæreticorum pœnas. Ratio, quia in tali caſu vltra formale du-
[illegible]um, adeſt [illegible] & iudicium
[illegible]oſitiuum [illegible]nantis rem
[illegible]dei non [illegible]l eſt aperte
hæreſis; [illegible]atis, docet
Sanche [illegible] Suar. *in tract.*
de fide [illegible] *numero* 10.
ſeqq.
[illegible], quod [illegible]

inter hæreticos nati, & educati orthodoxam Religionem ignorant, dubitare interim licet, donec inſtruantur, & argumenta, ſeu credibilitatem Fidei rectè apprehendant, atque ita colligitur ex verbis S. Aug. *epiſt.* 162. & docet Valentia *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 10. *punct.*4. Sanchez *lib.*2.*Moral.cap.* 1. *num.* 8. & ratio eſt, quia alioquin relinquendo illi ſectam, in qua nati, & educati ſunt impudenter agerent; quapropter dubitatio, ac virtuale iudicium de incertitudine in talibus hominibus cum pertinacia iunctum non eſt, ſicuti iunctum eſt in iis, qui nati, & educati ſunt in fide; his tantùm eximendus eſt ſcrupulus, ſi de fide catholica dubitare ſe, arbitrentur, eo quod hæreticæ cogitationes ipſis occurrere ſolent: nam cum eas ſeriò deteſtentur, & nunquam in animum venire ſibi exoptent, inſuper proteſtationem faciant, nunquam ſe eis conſenſum præbituros, non poſſunt de culpa argui, quin præbent apud Deum materiam magis merendi, quapropter præſtat, quod ipſi plerumque tales cogitationes, ſeu tentationes contemnunt, tanquam inefficaces ad conſenſum extorquendum à ſe, qui gratia Dei muniti ſunt, quamuis in quibuſdam hominibus huiuſmodi tentationes à Deo permittantur, propter eorum ſcelera, præſertim impunitatis: quibus proinde ſuadendum, vt vitam corrigant, quia ſic eorum fides, atque fiducia in Deum conſtantior erit.

Subcorollarium III.

1 VNde tertiò, non incidit in pœnas hæreticorum, & ſic abſolui etiam poteſt à Regularibus, quinimò à quolibet etiam approbato Confeſſario is, qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum, dummodò non determinatè committit in interno, etſi perfectè explicet illum in externo. Ratio quia propter imperfectionem actus non eſt hæreſis ex omni parte perfectè conſummata. Confirmatur, quia propter eandem rationem non adeſt pertinacia, nec peccatum mortale, quod neceſſariò ſupponunt hæreſis pœnæ, quarum

Prima eſt excommunicatio maior, quæ habetur *in cap. ad abolendam, cap. excommunicamus*, 1. *de hæret. & in cap. quicumque, eod. tit. in 6.* eáque nunc Pontifici reſeruatur in Bulla Cœnæ Domini, qua de re Sanchez *lib.*2.*moral. cap.*9. 2

Secunda eſt irregularitas, ſicuti colligitur *ex cap. ſaluberrimum, & ex cap. conuenientibus*, 1. *quæſtion.* 7. qua de re Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *de cenſ. part.* 5. *cap.*4.*num.*12. 3

Tertia eſt iuris infamia, ſicuti habetur ex *cap.* 2. §. *hæretici*, & *ex cap. vt commiſſi, de hæret. in 6.* quæ pœna extenditur ad eorum filios vſque ad ſecundam generationem ex linea paterna, & vſque ad primam generationem ex linea materna, *cap. ſtatutum*, 15.*eod. tit. in 6.* Item extenditur ad eorum fauores, *cit.* §. *hæretici*. qua de re Azor. *tom.* 1.*lib.*8.*cap.*13 & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.*26.*num.* 1. vbi putat, ad hanc pœnam requiri Iudicis ſententiam, ſaltem criminis declaratoriam. 4

Quarta eſt confiſcatio omnium bonorum à die commiſſi criminis, *cap. cum ſecundum, de hæret. in 6.* qua de re Sylu. *verb.hæreſis* 1. *num.* 14. Sanchez, *lib.*2.*mor.capit.*14. *& ſeqq.* Simanca *de cathol. inſtit. tit.* 9. *num.* 7. Vaſq. 1. 2. *diſput.* 169. & Azor. *tom.* 1.*lib.*5.*cap.* 7. *quæſt.*8. 5

Quinta eſt, quod hæretici, eorúmque fautores, ſi per annum in excommunicatione 6

cation perſiſtant, fiunt inteſtabiles, ita vt liberam teſtandi facultatem non habeant; neque ad hæreditatis ſucceſſionem admittantur, *cap. excommunicamus, de hæretic.* quæ pœna contra percuſſores Cardinalium S. Romanæ Eccleſiæ etiam decernitur *in cap. fœlicis, de pœnis, in 6.* requiritur tamen ad talem pœnam incurrendam ſententia criminis declaratoria ante quam ſi teſtamentum ab hæretico factum fuerat, valet, licet ſuperueniente poſteà ſententia, infirmetur; ſicuti etiam donationes, & aliæ alienationes factæ ab hæreticis, & ſimilibus criminoſis (quorum bona ipſo iure confiſcationi ſubiacent) ante condemnationem de hæreſi valent, licet poſteà reſcindantur, ac reuocentur; qua de re Sanchez *lib. 2. moral. cap. 24. num. 3.* Molina *tom. 1. tract. 2. de inſtit. diſput. 95.* & alij, quamuis contrarium teneant Couarruu. *Clement. ſi furioſus, part. 1. §. 1. num. 6.* vbi tamquam probabilius defendit, ſodomitam, cùm infamis ſit, & omnium bonorum dominio priuatus, etiam ante condemnationem teſtari non poſſe.

7 Sexta eſt priuatio patriæ poteſtatis in filios, etiam ante Iudicis ſententiam criminis declaratoriam, iuxta *cap. 2. §. vlt. de hæretic. in 6. iunct. gloſſ. verbo deſierint.* qua ratione etiam ſerui, aliíque ſubditi perſonali obligatione ſoluuntur, ſicuti docet Sanchez *cit. cap. 24.* & habetur expreſsè *in cap. vlt. de hæret.* vbi ſic legitur: *abſolutos ſe nouerint à debito fidelitatis dominij, & totius obſequij, quicumque lapſis manifeſtè in hæreſi aliquo pacto, quacumque firmitate vallato, tenebantur.* Sed hæ, & aliæ huiuſmodi pœnæ locum non habent in Lutheranis, & ſimilibus hæreticis, qui licet ab Eccleſia Romana receſſerint, tamen ob fœdus cum illis exiſtens, ſummo Pontifice permittente, & tacitè conſentiente, filios ſuos in poteſtate retinent, aliiſque iuribus, & immunitatibus ciuilibus, quamuis non item Eccleſiaſticis, vnà cum Catholicis fruuntur.

Septima eſt priuatio Eccleſiaſticorum beneficiorum, ac dignitatum, item publicorum officiorum, *cap. vt commiſſi, § priuandi, de hæretic. in 6.* quæ pœna priuationis ipſo iure incurritur, ſicuti ex communiori ſententia docet Nauar. *lib. 5. conſil. conſil. 6. de hæretic. edit. 2.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 26. numero 6.* Rodriquez *in ſumma, tom. 1. cap. 130. num. 3.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 13. quæſt. 8.* & Flamin. *de reſignat. benef. lib. 3. quæſt. 1. num. 32.* quamuis contrarium ſatis probabiliter doceat Caſtr. *lib. 2. de hæret. punitione capit. 9.* Vaſq. 1. 2. *diſp. 172. cap. 2. numer. 11.* & Simanca *de cathol. Inſtit. tit. 46. num. 72.* 8

Octaua eſt (ſi hæreſim abiurare nolint, aut ſint relapſi) mortis ſupplicium; ſicuti habetur *in Cod. Theodoſiano, leg. 56. de hæret.* & teſtantur Doctores apud Clarum *lib. 5. ſent. §. hæreſis, num. 7.* & ratio eſt, quia hæreſis eſt crimen perturbans Rempublic. non minus quàm furtum, verbi gratiâ, homicidium, &c. qua de re diffusè Becanus *cap. 15. quæſt. 6.* 9

Aduerte tamen hîc, quod omnes pœnæ, quæ in iure contra hæreticos decretæ ſunt, etiam ab Apoſtatis contrahuntur, non autem è contra; atque ita docent Canoniſtæ *in cap. 1. de Apoſtat.* Sylu. *verb. apoſtaſia, num. 2.* Caietan. *eodem verb.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 21. quæſt. 7.* Valent. *tom. 3. diſput. 1. quæſt. 12. punct. 1.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 7. num. 18.* & ratio eſt, quia apoſtaſia à fide (quæ omnium grauiſſima eſt) habet ſe in ordine ad hæreſim, tanquam quid 10

maius ad minus, ſeu quid extenſius ad minus extenſum, non ſolùm ſi conſideretur per ordinem ad terminum à quo, quatenus ſcilicet eſt diſceſſus à vera fide; quia Apoſtata dicitur, qui Chriſtum & fidem Catholicam, quam ſuſcepit, penitus abnegat, hæreticus verò non omnino, ſed ſecundùm vnum, vel aliquot articulos; ſed etiam ſi conſideretur per ordinem ad terminum ad quem; quia ſic inuoluit vel Iudaiſmum, vel Paganiſmum, vel Atheiſmum; quæ infidelitates cum ſpecie differant inter ſe, à redeuntibus ad Eccleſiam in ſacramentali confeſſione abſque dubio explicari debent.

Svbcorollarivm IV.

1 VNde quartò non incidit in pœnas hæreticorum, & ſic abſolui poteſt etiam à Regularibus, quinimò à quolibet approbato Confeſſario (modo, quo *ſupra* dicebatur) is qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum, dummodò ex ignorantia, quamuis craſſa, committit in interno, etſi perfectè explicet illum in externo; quia cùm abſit pertinacia, non eſt propriè ſeu ex omni parte perfectè conſummata hæreſis; atque ita apertè colligitur *ex clement. §. porrò, de ſumma Trinit. & fide Cathol.* ibi: *quiſquis defendere, ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit*, & docent communiter Doctores canon. *de loc. theolog. lib.*12. *cap.*9. Nauarr. *in ſumma, prælud.*1 *num.*17. Henriquez *lib.*13. *cap.*7. *num.* 3. Curiel. 1.2. *quæſt.*76. *art.* 4. *dub.*2. §.3. Zumel. *ibidem diſput.*1. Sanchez *lib.*2. *moral. cap.* 7. *num* 20. Suar. *tract. de fide, diſput.* 19. *ſect.*3. *num* 8. Bannez 2. 2. *quæſt.*11. *artic.*2. *corollar.*2. & *ibi* Aragon. *artic.*2. *Caſtr. lib.*1. *de iuſta hæretic. punit. cap* 9. *& lib.* 2. *cap.* 8. Torres *de Trinit. quæſt.* 32. *art.*4. Cordub. *in quæſt. lib.*1. *quæſt.* 17. Azorius *tom.* 1. *lib.*1. *cap.*14. *quæſt.* 9. Vaſquez 1.2. *diſput.* 126. *cap.*2. Rodriquez 1. *p. ſum. cap.*130. *num.*2. Petr. Nauarr. *de reſtitut. lib.* 2. *cap.*4. *dub.* 8. *num.*197. & 208. & Paſqualigus *in ſuis deciſionibus, deciſ.*162. quamuis contrarium aſſerant Sotus *in* 4. *d.* 22. *quæſt.* 2. *artic.* 3. Palat. *in* 3. *d.*25. *diſput.*2. Lopez 2. *part. cap.* 20. Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap* 4. *num.*15. & Tol. *lib.*1. *cap.*19.

Hæc autem pertinacia conſiſtit in 2 hoc, vt quis ſciens & aduertens, teſtimonio, & authoritati Eccleſiæ proponentis, reſiſtere velit; quæ reſiſtentia fit per voluntatem non ſubdendi iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ; atque ita ſumitur ex Auguſt. *lib.* 4. *de baptiſmo contra Donatiſtas, cap.*16. vbi ait eum qui errat in doctrina fidei, non eſſe hæreticum, donec inſtruatur quid in ea re doceat Eccleſia, eligátque potiùs ei reſiſtere, quàm à propria ſententia recedere; in quo concordant etiam S. Thom. ac cæteri omnes Scholaſtici; & probatur è contrario; quia quamdiu voluntas perſeuerat in propoſito ſubiiciendi iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ, non poteſt quis errare pertinaciter, & ſic nec eſſe hæreticus propriè. Ergo ſignum eſt, quod pertinacia contrariam voluntatem requirat, ſeu potius in illa formaliter conſiſtat: tum quia hæreſis propria importat errorem fidei contrarium. Ergo ſicut fidei aſſenſus petit, vt habita notitia Eccleſiæ propoſitionis, qua aliquam veritatem de fide proponat, voluntas accommodando ſe inclinet intellectum ad aſſentiendum, ſic è contra hæreſis propria petit, vt habita eadem notitia, voluntas opponendo ſe, inclinet intellectum ad diſſentiendum; ſed ignorans, etiam craſsè, non opponitur teſtimonio, & authoritati Eccleſiæ proponentis.

nentis. Ergo, &c. quia tunc quis videtur opponi, & ſic offendere authoritatem alicuius, cùm ſcienter dictis illius aduerſatur:nam ſi ignoranter contra ſuum etiam magiſtrum opinetur, non dicitur eius authoritati per incredulitatem derogare. Ergo ſimiliter ſi quis ignorans etiam vincibiliter ſe contra ſenſum Eccleſiæ proponentis aliquid opinari,contrarium credit, licèt grauiter peccet peccato, quod ad hæreſim reducitur, ſeu ad hæreſim indirectè ſpectat, non eſt tamen propriè hæreticus, ſeu infidelis.

3 Porrò, ratio cur ignorantia vincibilis excuſet hominem à peccato hæreſis, non autem à peccato homicidij, illa eſt; quia ſcientia, ſeu cognitio in peccato homicidij non eſt circunſtantia ex parte obiecti requiſita, ſed tantùm conditio, quæ requiritur, vt actus ſit liber, & humanus: cùm igitur ignorantia vincibilis non tollat voluntarium, vt *in* 1.2.*quæſt* 6.*art.* 8. ſequitur, quòd manente voluntario, & ſubſtantia homicidij exterioris, ſit peccatum eiuſdem ſpeciei, ac ſi homicidium eſſet directè volitum, & ſcienter perpatratum:at in peccato hæreſis cognitio propoſitionis Eccleſiæ eſt circunſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti, ſicut locus ſacer in ſacrilegio: quapropter ſublata hac cognitione, etiamſi maneat, vt actus erroris ſit humanus, voluntarium ſufficiens, non tamen manet ſubſtantia erroris cum circunſtantiis requiſitis, vt ſit peccatum propriæ hæreſis, ſeu infidelitatis.

4 Itaqne pertinacia, quæ ad hæreſim propriam requiritur, ſumitur ex hac circumſtantia, quam dixi, nempe ex ſcientia, qua quis nouit ſuam opinionem eſſe propoſitioni Eccleſiæ Catholicæ contrariam:vnde

5 Infertur primò non requiri ad pertinaciam, vt quis de ſuo errore, ſcienter admiſſo, moneatur, & ipſe adhuc in illo velit perſiſtere: ſed ſufficit, ſi ſcienter erret contra id, quod ab Eccleſia definitum eſſe arbitratur.

Infertur ſecundò, nec ſatis eſſe ad per- 6
tinaciam, vt quis de ſuo errore ignoranter admiſſo à viris grauiſſimis,etiam Inquiſitoribus, vel à proprio Epiſcopo admoneatur: ſi enim ipſe adhuc poſt monitionem exiſtimet doctrinam ſuam non eſſe contra ſenſum Eccleſiæ, eóſque viros oppoſitum putantes errare, non eſt formaliter, & propriè hæreticus: nam (vt dixi) niſi quis credat ſe contra Eccleſiæ doctrinam opinari,non eſt pertinacia, & ſic nec propriè hæreticus, quantumuis, & à quouis admoneatur, (excipe, niſi exiſtimet ſe opponi Pontifici, vel Concilio, quorum eſt rem de fide definire, & quibus aduerſari eſt toti Eccleſiæ ſcienter opponi) quamuis in foro externo hæreticus præſumatur: atque ita habetur *in cap. ad abolendam de heret.* & docet Can. *lib.* 12.*de locis theol.cap.* 5. Valent. 2.2. *diſp.* 1. *quæſt.* 12. *punct.* 1. *diffic.*4. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 126.*cap.*3.*num.*7. Sanchez *lib.* 2. *Mor. cap.* 7. *num.* 25. Salas 1.2.*tract.* 13.*diſp.*7.*ſect.*7.*num.* 53 Sayr. *de cenſ.lib.*3.*cap.* 4. *num.*17. Torres *de Trin.quæſt.*32.*art* 4. & alij. Vide etiam Bart.*in l.tutor, ff. de ſuſpect. tutor.* Rebuffum *in prax. benefic. in Bulla Cœnæ, excommun.*1.*art* 1 *verb. hæreticus, verſ. quærat aliquis*, Penn.1.*part.excomm.*26. *quæſt.*12.*num.*14.Vgolin.*de cenſ.Pontif. reſer.*2.*part.c.*1 §.1.*num.* 10. & Paſqualigum *in cit.deciſ.*162.*&* 163.

Svbcorollarivm. V.

VNde quintò non incidit in pœnas 1
hæreticorum, & ſic abſolui poteſt

 etiam

etiam Regularibus, quin imò à quolibet approbato Confeſſario (modo, quo *ſupra* dicebatur) is, qui errore contra fidem, etiam ex ignorantia affectata, committit in interno, etiamſi perfectè explicet illum in externo. Moueor ad hoc etiam ſubcorollarium deducendum ex eo, quia in ignorantia affectata militat eadem ratio, quæ *ſuprà* de ignorantia craſſa dicebatur; nempe quòd in peccato propriæ hæreſis ſcientia determinationis Eccleſiæ, ſit circunſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti, qua proinde ſublata aufertur etiam ſubſtantia propriæ hæreſis: atque ita docet Bannes 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. Aragon. *ibid.* Azor. *tom* 1. *lib.* 1. *cap.* 14. *quæſt.* 9. Petr. de Ledeſma *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 1. *cap* 6. *diffic.* 2. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 126. *cap.* 2. Suarez *tract. de fide, diſp.* 19. *ſect.* 3. *num.* 18. Sayr. *in clau. Reg. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 34. Peſant. 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 1. *diſp.* 1. *concluſ.* 5. dicens eſſe communem, Becan. *de fide, cap.* 14. *quæſt.* 2. *num.* 16. & Sanctarel. alios referens *de hæreſi, cap.* 1. *dub.* 5. *num.* 23. contra Can. *de loc. theol. lib.* 11. *cap.* 9. Valentiam 2. 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 11. *punct.* 1. *diffic.* 4. *in ſolut. ad primum*, Zumel. 1. 2. *quæſt.* 26. *art.* 4. *diſp.* 1. Petrum Nauar. *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 4 *part.* 2. *dub.* 8. *num.* 208. & alios, inter quos videtur eſſe Corduba *in quæſtion. lib.* 1. *quæſt.* 17. §. 7. & Torres *de Trinit. quæſt.* 32. *art* 4. *in* 2. *part. comment. aſſert.* 1. ſed vt diſtinctiùs in hac re procedatur.

2 Aduerte primò, quod ſi quis, quæ Eccleſia proponit, affectet ignorare, ſolùm ex negligentia, ac tædio illa addiſcendi, abſque dubio propriè hæreticus non eſt, & ſic non contrahit hæreticorũ pœnas. Ratio, quia in tali caſu pertinacia, quæ ad hæreſim propriam requiritur, non adeſt: nam cum tali voluntate ignorandi, quid doceat Eccleſia, ſtat voluntas obediendi Eccleſiæ, quotieſcumque de illius definitione conſtiterit.

3 Aduerte ſecundò, quod ſi affectet ignorare, etiam, ſed ſolùm, vt liberius, & abſque conſcientiæ ſcrupulo defendat opiniones, quæ ſibi maximè placent, ne ſi forte contingat illas eſſe hæreticas, neceſſitetur mutare, nec etiam eſt propriè hæreticus, & ſic nec etiam contrahit hæreticorum pœnas. ratio, quia nec in tali caſu pertinacia quæ ad propriam hæreſim requiritur, interuenit: nam & cum tali voluntate ignorandi ſtat etiam virtualis voluntas obediendi Eccleſiæ, quotieſcumque de illius definitione conſtiterit: ideo enim talis homo, quid doceat Eccleſia, vult ignorare, quia non vult ab illius ſententia recedere; ergo excludit pertinaciam, & conſequenter excludit etiam hæreſim propriam; atque ita præter alios docet Suar. *in cit. diſp.* 19. *ſect.* 3, *num.* 18.

4 Aduerte tertiò, quod ſi quis è contra affectet ignorare, quæ proponit Eccleſia, ad finem, vt liberius, & abſque conſcientiæ remorſu erret in fide, & ab Eccleſia recedat, eſt (ſicuti docent Can. Valent. Zumel, & Petr. Nauarr. *in locis ſuprà citatis*) propriè hæreticus, & ſic contrahit hæreticorum pœnas; ſi tamen in externo etiam intentionem ſuam proferat. Ratio, quia in tali caſu è contra adeſt verè pertinacia contra Eccleſiam, cum in tali caſu nolit homo ſubiici Eccleſiæ quin ſic recedere ab Eccleſia eſt magis voluntarium, ſaltem per modum obiecti, & talis ignorantia, vt *in* 1. 2. *quæſt.* 6. *art.* 8. non minuit peccatum, ſed potius auget peccatum; atque ita docet Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 7. *num.* 23. Zumel 12. *quæſt.* 76. *art.* 4. *diſput.* 1. Reginaldo *tom.* 2. *lib.* 17. *cap.* 4. *quæſt.* 2.

quæſt. 2. *num.* 49. Idem dico, ſi affectet ignotare ex falſa opinione, quam habet contra Eccleſiam; quia, & in tali caſu etiam adeſt verè pertinacia, cum & in tali caſu etiam non ſit paratus corrigi ab Eccleſia; quin imò contemnat authoritatem Eccleſiæ; atque ita docet Sanchez *in cit. cap.* 7. *num.* 23. Vaſq. 1. 2. *diſput.* 126. *cap.* 2. *ad fin.* & Turrian. *de fide, diſp.* 55. *dub.* 2.

Svbcorollarivm VI.

1 Vnde ſextò non incidit in pœnas hæreticorum, imò nec peccat, ſaltem mortaliter, is, qui per habitualem diſpoſitionem, ita adhæret ſuæ opinioni, vt etiamſi ſciret, illam eſſe contra Eccleſiam, adhuc in illa perſiſteret, dixi *habitualem* quæ ſcilicet non proueniat ex actu præterito, & prauo affectu actuali, quo quis propoſuit ſequi ſuam ſententiam, etiamſi contraria eſſet Eccleſiæ; hæc enim eſt manifeſta actualis pertinacia, & ad hæreſim propriam ſufficiens: ſed per habitualem diſpoſitionem intelligo naturalem quamdam diſpoſitionem, per quam homo ita ſe habet vt ſi, id eſſe contra doctrinam Eccleſiæ cognoſceret, nihilominus in ſua ſententia permaneret. Ratio Corollarij eſt eadem, quæ *ſupra* dicebatur; nempè quod cum in tali caſu non adſit pertinacia actualis, non adeſt in tali caſu actu, & ſic ex omni parte perfectè conſummatū peccatum hæreſis, ergo &c. Confirmatur. quia generaliter per diſpoſitionem habitualem non dicitur homo actu peccare: multi enim homines ſunt in ea naturali diſpoſitione, vt ſi occurreret occaſio peccati, in peccatum laberentur, non tamen propterea ſunt rei peccati.

2 Hinc mihi non probatur, quod docet Suar. *in cit. tract. de fide diſput.* 19. *ſectione* 3. *numero* 16. vbi ait, ignorantiam vincibilem, etiam craſſam excuſare quidem à peccato hæreſis propriæ, quando ignotantia eſt antecedens, ſeu cauſa actus; at ſecus, ſi ſit concomitans, quin addit, neque ignorantiam inuincibilem excuſare, quando eſt concomitans, & rationem reddit, quia tunc illa ignorantia talis eſt, vt ſecum admittat, quinimò requirat voluntatem non mutandi ſententiam, etiamſi conſtet, Eccleſiam aliud docere: ab hac enim voluntate habet illa ignorantia, quod ſit concomitans; & conſequenter non eſt cauſa errandi, nec excludit modum aſſentiendi pertinaciter contra Eccleſiæ authoritatem; hæc ille. Verum hæc (inquam) mihi non probantur, & præſertim quod addit de ignorantia inuincibili concomitante: nam cum ignorantia inuincibilis concomitans cauſet non voluntarium, vt *in* 1. 2. *quæſt.* 6. *art.* 8. non videtur, quo modo actus cum huiuſmodi ignorantia factus, poſſit eſſe malus, & peccaminoſus: de intrinſeca enim ratione peccati, eſt vt ſit voluntarium; neque id eſt indiſtinctè verum de ignorantia vincibili concomitanti; quia ex dictis ad peccatum hæreſis propriæ non ſufficit voluntarium in cauſa, ſeu indirectè; ſed ignorantia vincibilis concomitans facit tantum voluntarium indirectè, ergo, &c.

Diſtinguendum itaque puto de affectu, ſeu diſpoſitione ignorantis ignorantia concomitanti, ac vincibili: hæc enim duplex eſſe poteſt; vno modo habitualis tantum, vt ſi quis ignoranter tenens aliquid contra fidem, in ea habituali diſpoſitione eſt, vt ſi ſciret, id eſſe contra Eccleſiam, adhuc in ſua ſententia perſiſteret; ita tamen, vt cum hunc errorem in mente fouet, non habeat actu talem voluntatem; & 3

nitus fruſtrando; atque ita docent Sanchez *lib.6. moral. cap.* 1. *num.* 15. Molfeſ. *in ſumma tom.* 1. *tract.* 7. *capit.* 20. *num.* 17. Megalius 1. *part. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 8. Peirinus *tom.* 2. *conſtit.* 10. *Vrbani VIII.* §. 61. *num.* 10. Sigiſmundus *in tract. de elect. part.* 3. *capit.* 4. *dub.* 123. *num.* 9. Ioan. Faber *de pœnit. in* 4. *diſtinct.* 17. *quæſt. vnic. diſp.* 27. *cap.* 1. *num.* 29. quin etiam ita determinaſſe S. Cardinalium congregationem *die* 7. *Iulij* 1617. teſtatur Alphonſus de Leone *tract. de offic. & poteſt. Confeſſ. tom.* 2. *recollect.* 11. *num.* 5. contra Suarium 3. *p. tom.* 4. *diſp.* 29 *ſect.* 3. *numero* 13. Fagundez *præcept.* 2. *lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 5. Coriolanum *de caſ. reſer. part.* 1. *ſect.* 1. *art.* 6. *num.* 1. Villalob. *tom.* 1. *tract. quæſt. diff.* 58. *num.* 5. & Tamburinum *de iure Abbat. tom.* 2. *diſput.* 13. *quæſt.* 3. *num.* 1.

Aduertendum ſecundò cum multis Corollarijs.

ADuerte ſecundò, quod dixi etiam in exemplo poſito; *exceptis caſibus, quos Epiſcopi ſpecialiter ſibi reſeruant, vel reſeruabunt in futurum*, quia ita expreſsè habetur in quodam decreto Clementis VIII. hac de re edicto.

COROLLARIVM I.

VNde ſequitur primò, quod ex vi talis decreti poſſunt Regulares virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere à cenſuris caſuum, quos Epiſcopi ſpecialiter ſibi reſeruant, vel reſeruabunt in futurum. Ratio, quia licet dictum decretum reſtringat Regularium priuilegia quo ad caſus, quos ordinarij locorum ſibi ſpecialiter reſeruarunt, vel in poſterum reſeruabunt, tamen, cum dictum decretum loquatur de caſibus tantùm, non habet locum etiam in cenſuris: nam à diuerſis non fit illatio, *leg. Papinianus ff. de minor.* & *cap. ad audientiam de decimis*: tum quia (vt rectè docet Nauar. *in ſumma cap.* 27. *num.* 262.) cenſura non eſt caſus, ſed pœna caſus; atque ita docent Megalius 1. *part. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 10 & Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 13. contra Merollam *tom.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 2. *diff.* 4. *num.* 575. quamuis modò Regulares virtute etiam ſuorum priuilegiorum non poſſint nec à caſibus, nec etiam à cenſuris Epiſcopo reſeruatis abſoluere propter declarationem S. Congregationis de mandato Pauli V. edictam *ſub* 7. *die Ianuarij* 1617. quæ reuocat quæcunque priuilegia in contrarium ipſis conceſſa.

COROLLARIVM II.

SEquitur ſecundò, quòd poſſunt Regulares vti priuilegiis ſuis quoad commutationes, vel diſpenſationes votorum, reſtitutiones bonorum incertorum, relaxationes iuramentorum, quas aliquando ſibi reſeruant Epiſcopi. Ratio, quia dictum decretum tantùm loquitur de caſibus, & ad ſummum etiam de excommunicationibus, quas ſibi ſpecialiter reſeruant Epiſcopi: ergo &c. atque ita præter alios docet Nauar. *in ſumm. cap.* 27. *num.* 261.

COROLLARIVM III.

SEquitur tertiò, quòd remota ſpeciali reſeruatione, quam ſibi faciant Epiſcopi, poſſunt Regulares virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere à cenſuris, & à caſibus, qui de iure reſeruati ſunt

ſunt Epiſcopis, quale eſt, v.g. homicidium voluntarium, publica blaſphemia, de quibus Syluest. *verb. caſus, quæſt.* 4. Adde, quòd per aliquos Doctores nulli ſunt caſus Epiſcopo in iure reſeruati: ergo &c.

Corollarivm. IV.

SEquitur quartò, quòd remota ſimiliter ſpeciali reſeruatione, quam ſibi faciant Epiſcopi, poſſunt Regulares abſoluere ab aliis caſibus Papalibus occultis, exceptis Bullaribus. Ratio, quia huiuſmodi caſus poſt Concilium Tridentinum ſunt Epiſcopales: ergo &c. atque ita docet Sanchez *tom.* 1. *Moral. lib.* 4. *cap.* 54. *num.* 27. & Merol. *tr. diſp.* 1. *cap.* 2. *num.* 540.

Vnde vlterius ſequitur, quòd Regulares abſoluere poſſunt etiam à caſibus, & cenſuris in iure latis, propter quas excuſantur aliqui adire Sedem Apoſtolicam, ob aliquod impedimentum, quales ſunt ſenes, impuberes, mulieres, membris deſtituti, valetudinarij, delicioſi, ac nobiles, habentes curam aliorum, filij ſub patris poteſtate, ſerui, habentes capitales inimicitias, pauperes, qui non niſi mendicando (præter ſolitos) ire poſſunt Romam, & alij, de quibus *in tit. de ſententia excommun.* hi enim omnes poſſunt abſolui ab Epiſcopis, & à Regularibus, ſi ab Epiſcopis ſpecialiter non fuerint ſibi reſeruati; idque tum ob rationem dictam; tum quia mens Pontificum in ſuis decretis derogatoriis fuit tantùm derogare priuilegiis in caſibus, in quibus adeunda eſſet Sedes Apoſtolica, (quæ in prædictis caſibus adeunda non eſt.) ergo, &c.

Corollarivm V.

SEquitur quintò, quòd remota ſimiliter ſpeciali reſeruatione, quam ſibi faciant Epiſcopi, poſſunt Regulares abſoluere à caſibus, & cenſuris ſynodalibus.

Corollarivm VI.

SEquitur ſextò, quòd quando poſſunt abſoluere à caſibus, & excommunicationibus generaliter latis ab homine, ſi ſimiliter ſpecialiter, ſeu ſpeciali actione (vt *ſuprà* dicebatur) non ſint ſibi reſeruata ab Epiſcopis, idque propter eandem rationem dictam: quia ſcilicet excipiuntur tantùm caſus, & excommunicationes, quas Epiſcopi ſibi ſpecialiter reſeruant, vel reſeruabunt in futurum.

Corollarivm VII.

SEquitur ſeptimò, quòd poſſunt abſoluere à caſibus, & cenſuris contentis in edictis Dominorum Inquiſitorum, dummodò tales cenſuræ non proueniant ex hæreſi formali, vel ex aliis delictis contentis in Bulla Cœnæ Domini, vel non fuerint ſpecialiter ſibi reſeruatæ ab Epiſcopis, idque tum propter eandem rationem iam dictam; tum quia ex vi prædicti priuilegij poſſunt Regulares abſoluere à quibuſcunque peccatis, & cenſuris, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis: ergo &c. Conſequentia probatur primò, quia illa particula, *etiam*, indicat, quòd Regulares poſſint abſoluere, non ſolùm à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, ſed etiam à reſeruatis cuicumque alteri, qui ſit Pontifice inferior. Secundò, quia plus eſt abſoluere

L 3 à reſer

à reſeruatis Pontifici, quàm à reſeruatis Doctoribus Inquiſitoribus, ergò, ſi Regularibus ex vi prædicti priuilegij licèt plus, licebit & minus, iuxtà *reg. §. iuris in 6.* Tertiò, quia ab excommunicatione lata ab homine, abſoluere poteſt, qui tulit, vel eius ſuperior, vel delegatus; ſed Regulares virtute facultatis delegatæ poſſunt abſoluere ab omnibus peccatis, & cenſuris, à quibus poteſt Pontifex, qui poteſt ab omnibus caſibus, & cenſuris latis per Doctores Inquiſitores; ergò ab iiſdem poterunt etiam abſoluere Regulares, qui habent à Pontifice iuriſdictionem delegatam abſoluendi ab omnibus caſibus, & cenſuris, exceptis iis, quæ continentur in Bulla Cœnæ Domini, & quæ ab Epiſcopis ſpecialiter reſeruatæ ſibi fuerint: atque ita in terminis docent Portel. *in addit. ad dub. Regul. verſ. ſollicitare fœminas*, *num* 24. & Freitas *in addit. ad tract. de confeſſ. ſollicit.* Roderic. Acug. *quæſt.* 21. *num.* 31.

EX COROLLARIO VII

SVBCOROLLARIVM I.

1 VNde abſolui poteſt à Regularibus, quin imò à quolibet confeſſario approbato (ſi Epiſcopus, vel Inquiſitor ſibi non reſeruauerit) is, qui vi, & metu, vel dolo, fraudulenter finxit ſe, v.g. Maurum, Iudæum, Idolatram, aut hæreticum, & ſic (grauiter contra externam fidei profeſſionem peccando) exterius fidem negauit. Ratio patet ex dictis, quia in his caſibus homo, cùm non habeat errorem intellectus, non eſt verè, & formaliter hæreticus, & ſic non eſt comprehenſus in Bulla Cœnæ Domini: atque adeo nec eius cenſura, & pœnis innodatus: ac ita contra Caietanum *in* 2. 2. *quæſt.* 94. *art* 1. docent communiter Doctores, Suarez *in* 3. *part. tom.* 1. *diſp.* 4. *ſect.* 2. *num.* 22. *&* *diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 3. Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 7. *num.* 8. Fagundez *precept.* 2. *lib.* 8. *cap* 8. *num.* 39. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 22. *cap.* 6. *num.* 164. Syluius *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3. *conc.* 2 Homobon. *part.* 1. *tract.* 7. *cap.* 1. *quæſt.* 4. Valer. *verb. hæreſis, difficult.* 2. *num* 1. Giptius *de caſ. reſer. cap.* 6. *caſ.* 4. *num.* 83. *&* 84. Zanard. *part.* 2. *precept.* 1. *cap.* 11. Granad. *in* 2. 2. *contr.* 1. *tract.* 15. *diſp.* 13. *num.* 14. & Mercerus *de Sacrament. in* 3. *part.* S.Thom. *quæſt.* 66. *art.* 9. *num.* 4. vide etiam Bannez *in* 2. 2. S.Thomæ, *quæſt.* 11. *art.* 4. & Torreblancum *de magia, lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 8.

Idem dico de iis, qui propoſitiones hæreticas, blaſphemias, & verba hæreticalia effuderunt, qui Sanctorum Imaginibus illuſerunt, qui carnes tempore prohibito comederunt, qui Mahumeto cultum, ac reuerentiam exhibuerunt, &c. ſi fecerint hæc, & ſimilia metu compulſi, aut ſpe lucri adducti, aut ira, vel alia quacunque paſſione commoti, nullum errorem ad priſtinam fidem rectam in animo tenentes, vt *ſuprà* dicebatur. 2

Non obſtat, quod huiuſmodi homines in foro externo puniri poſſint à Doctoribus Inquiſitoribus: nam id eſt ex eo, quia ab iis præſumuntur internum diſſenſum ex fide habuiſſe, & ſic eſſe hæretici, cum ſigna talia externa dederint, & Eccleſia ex alio capite non iudicet de internis, ſed ſolùm de externis: quæ propter eamdem rationem ab aliis etiam, qui peccatum eorum externum cognouerant, & aliunde neſciunt, eorundem animum Catholicum ſemper manſi 3

manſiſſe pro talibus haberi debent, atque adeo, & Inquiſitori denunciandis: at in foro interno, cum re vera hæretici non ſint, quia errorem intellectus non habent, (vt *ſuprà* dicebatur) à quolibet Confeſſario abſolui poſſunt, quia propter rationem dictam non incidunt in cenſuras, & pœnas Bullæ, nec in reſeruationem illius: cenſuræ enim, & pœnæ delictum aliquod afficientes, cum vtpote odioſæ, ſtrictam habeant interpretationem, non contrahuntur, niſi ob delictum verum, & ex omni parte perfectè conſummatum.

Svbcorollarivm. II.

1 Vnde ſecundo non incidit in pœnas hæreticorum, & ſic abſolui etiam poteſt à Regularibus, quin imò à quolibet approbato confeſſario (modò, quo *ſupra* dicebatur, &c.) is, qui in fide eſt ſolum dubius, ſeu pendulus, id eſt, articulo alicui fidei, neque aſſentitur, neque diſſentitur, quamuis determinatè: nam cum non adſit diſſenſus, vel aſſenſus poſitiuus contra fidem, non eſt propriè hæreticus, nec eſt hæreſis ex omni parte perfectè conſûmata: hæreſis enim ſtrictè, ſeu perfectè ſumpta eſt error contrarius fidei ſeu aſſenſus poſitiuus falſus contra fidem, qui non eſt in eo, qui ſolum dubitat modo, quo *ſuprà* dicebatur, atque ita docet Canus *de locis libr.* 12. *cap.* 9. Sa *ver. hæreſis, num.* 1. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 7. *num.* 12. Tannerus *in* 2. 2. *diſput.* 1. *quæſt.* 8. *dub.* 6. *num.* 109. Portel. *in addit. ad dub. regul. ver. hæreſis num.* 4. Putean. *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. *dub.* 2. contra nonnullos, quos refert Sanchez *vbi ſuprà* & præterea contra Molfeſ. *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 8. *cap.* 8. *num.* 44. Laram *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 3. *diſput.* 42. *num.* 5. Coninch. *de dotib. ſuper natur. diſput.* 18. *dub.* 7. *num.* 102. Fabr. *de ſacr. ordinis diſt.* 25. *quæſt.* 5. *diſput.* 3. *cap.* 4. *num.* 112. Villalob. *tom.* 2. *tract.* 1. *dub.* 10. *num.* 3. Syluium *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 1. Homobon. *part.* 2. *tract.* 12. *cap.* 9. *quæſt.* 16. & Malder. *in* 2. 2. *quæſt.* 12. *art.* 1. *memb.* 2.

Non obſtat, quod Stephanus Papa 2
in cap. 1. *de hæret.* dicat dubium in fide eſſe hæreticum, ſeu infidelem: nam Reſpondetur, id eſſe verum priuatiuè, & impropriè, nō autem poſitiuè, & propriè: vel ſecundò, id eſſe verum præſumptiuè, & quoad forum externum, non autem verè, & quoad forum internum: vel tertiò, id eſſe verum de eo, qui eſt dubius conſcientia obiectiuè dubia: hic enim eſt propriè hæreticus, vt *infra* dicetur; non autem de eo, qui eſt dubius conſcientia formaliter dubia: hic enim non eſt propriè hæreticus, vt *ſupra* dicebatur. Explico, ſi propoſita fidei propoſitione, intellectus, rationibus hinc, inde perpenſis, neutri parti aſſentitur, ſed in ambiguo, ſeu pendulus manet, an ſit vera, nec ne; non eſt propriè hæreticus, vt pote dubius conſcientia formaliter dubia, & ſic non incurrit hæreticorum pœnas: at verò, ſi actu reflexo, ac determinato iudicio, affirmet, illam fidei propoſitionem eſſe dubiam, eſt perfectè hæreticus, vt pote dubius conſcientia obiectiuè dubia, & ſic incurret hæreticorum pœnas. Ratio, quia in tali caſu vltra formale dubium, adeſt conſenſus, & iudicium poſitiuum intellectus affirmantis rem fidei non eſſe certam, quod eſt apertè hæreſis; atque ſic, aliis relatis, docet Sanchez, *vbi ſuprà* contra Suar. *in tract. de fide diſput.* 19. *ſect.* 4. *numero* 10. & *ſeqq.*

Aduerte tamen hic, quod iis, qui 3
inter

inter hæreticos nati, & educati orthodoxam Religionem ignorant, dubitare interim licet, donec inſtruantur, & argumenta, ſeu credibilitatem Fidei rectè apprehendant, atque ita colligitur ex verbis S. Aug. *epiſt.* 162. & docet Valentia *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 10. *punct.* 4. Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 1. *num.* 8. & ratio eſt, quia alioquin relinquendo illi ſectam, in qua nati, & educati ſunt impudenter agerent; quapropter dubitatio, ac virtuale iudicium de incertitudine in talibus hominibus cum pertinacia iunctum non eſt, ſicuti iunctum eſt in iis, qui nati, & educati ſunt in fide; his tantùm eximendus eſt ſcrupulus, ſi de fide catholica dubitare ſe, arbitrentur, eo quod hæreticæ cogitationes ipſis occurrere ſolent: nam cum eas ſeriò deteſtentur, & nunquam in animum venire ſibi exoptent, inſuper proteſtationem faciant, nunquam ſe eis conſenſum præbituros, non poſſunt de culpa argui, quin præbent apud Deum materiam magis merendi, quapropter præſtat, quod ipſi plerumque tales cogitationes, ſeu tentationes contemnunt, tanquam inefficaces ad conſenſum extorquendum à ſe, qui gratia Dei muniti ſunt, quamuis in quibuſdam hominibus huiuſmodi tentationes à Deo permittantur, propter eorum ſcelera, præſertim impunitatis: quibus proinde ſuadendum, vt vitam corrigant, quia ſic eorum fides, atque fiducia in Deum conſtantior erit.

SVBCOROLLARIVM III.

1 Vnde tertiò, non incidit in pœnas hæreticorum, & ſic abſolui etiam poteſt à Regularibus, quinimò à quolibet etiam approbato Confeſſario is, qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum, dummodò non determinatè committit in interno, etſi perfectè explicet illum in externo. Ratio quia propter imperfectionem actus non eſt hæreſis ex omni parte perfectè conſummata. Confirmatur, quia propter eandem rationem non adeſt pertinacia, nec peccatum mortale, quod neceſſariò ſupponunt hæreſis pœnæ, quarum

Prima eſt excommunicatio maior, 2 quæ habetur *in cap. ad abolendam, cap. excommunicamus*, 1. *de hæret.* & *in cap. quicumque*, *eod. tit. in* 6. eáque nunc Pontifici reſeruatur in Bulla Cœnæ Domini, qua de re Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 9.

Secunda eſt irregularitas, ſicuti colligitur *ex cap. ſaluberrimum*, & *ex cap. conuenientibus*, 1. *quæſtion.* 7. qua de re Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *de cenſ. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 12. 3

Tertia eſt iuris infamia, ſicuti habetur ex *cap.* 2. §. *hæretici*, & *ex cap. vt commiſſi*, *de hæret. in* 6. quæ pœna extenditur ad eorum filios vſque ad ſecundam generationem ex linea paterna, & vſque ad primam generationem ex linea materna, *cap. ſtatutum*, 15. *eod. tit. in* 6. Item extendîtur ad eorum fauores, *cit.* §. *hæretici.* qua de re Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13 & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 26. *num.* 1. vbi putat, ad hanc pœnam requiri Iudicis ſententiam, ſaltem criminis declaratoriam. 4

Quarta eſt confiſcatio omnium bonorum à die commiſſi criminis, *cap. cum ſecundum, de hæret. in* 6. qua de re Sylu. *verb. hæreſis* 1. *num.* 14. Sanchez, *lib.* 2. *mor. capit.* 14. & *ſeqq.* Simanca *de cathol. inſtit. tit.* 9. *num.* 7. Vaſq. 1. 2. *diſput.* 169. & Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 7. *quæſt.* 8. 5

Quinta eſt, quod hæretici, eorúmque 6 fautores, ſi per annum in excommunicatione

catione perſiſtant, fiunt inteſtabiles, ita vt liberam teſtandi facultatem non habeant; neque ad hæreditatis ſucceſſionem admittantur, *cap. excommunicamus, de heretic.* quæ pœna contra percuſſores Cardinalium S. Romanæ Eccleſiæ etiam decernitur *in cap. fœlicis, de pœnis, in 6.* requiritur tamen ad talem pœnam incurrendam ſententia criminis declaratoria ante quam ſi teſtamentum ab hæretico factum fuerat, valet, licet ſuperueniente poſteà ſententia, infirmetur; ſicuti etiam donationes, & aliæ alienationes factæ ab hæreticis, & ſimilibus criminoſis (quorum bona ipſo iure confiſcationi ſubiacent) ante condemnationem de hæreſi valent, licet poſteà reſcindantur, ac reuocentur; qua de re Sanchez *lib. 2. moral. cap. 24. num. 3.* Molina *tom. 1. tract. 2. de iuſtit. diſput. 95.* & alij, quamuis contrarium teneant Couarruu. *Clement. ſi furioſus, part. 1. §. 1. num. 6.* vbi tamquam probabilius defendit, ſodomitam, cùm infamis ſit, & omnium bonorum dominio priuatus, etiam ante condemnationem teſtari non poſſe.

7 Sexta eſt priuatio patriæ poteſtatis in filios, etiam ante Iudicis ſententiam criminis declaratoriam, iuxta *cap. 2. §. vlt. de hæretic. in 6. iunct. gloſſ. verbo deſierint.* qua ratione etiam ſerui, aliíque ſubditi perſonali obligatione ſoluuntur, ſicuti docet Sanchez *cit. cap. 24.* & habetur expreſſè *in cap. vlt. de heret.* vbi ſic legitur: *abſolutos ſe nouerint à debito fidelitatis dominij, & totius obſequij, quicumque lapſis manifeſtè in hæreſi aliquo pacto, quacumque firmitate vallato, tenebantur.* Sed hæ, & aliæ huiuſmodi pœnæ locum non habent in Lutheranis, & ſimilibus hæreticis, qui licet ab Eccleſia Romana receſſerint, tamen ob fœdus cum illis exiſtens, ſummo Pontifice permittente, & tacitè conſentiente, filios ſuos in poteſtate retinent, aliiſque iuribus, & immunitatibus ciuilibus, quamuis non item Eccleſiaſticis, vnà cum Catholicis fruuntur.

Septima eſt priuatio Eccleſiaſticorum beneficiorum, ac dignitatum, item publicorum officiorum, *cap. vt commiſſi, § priuandi, de hæretic. in 6.* quæ pœna priuationis ipſo iure incurritur, ſicuti ex communiori ſententia docet Nauar. *lib. 5. conſil. conſil. 6. de heretic. edit. 2.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 26. numero 6.* Rodriquez *in ſumma, tom. 1. cap. 130. num. 3.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 13. quæſt. 8.* & Flamin. *de reſignat. benef. lib. 3. quæſt. 1. num. 32.* quamuis contrarium ſatis probabiliter doceat Caſtr. *lib. 2. de heret. punitione capit. 9.* Vaſq. 1. 2. *diſp. 172. cap. 2. numer. 11.* & Simanca *de cathol. Inſtit. tit. 46. num. 72.* 8

Octaua eſt (ſi hæreſim abiurare nolint, aut ſint relapſi) mortis ſupplicium; ſicuti habetur *in Cod. Theodoſiano, leg. 56. de heret.* & teſtantur Doctores apud Clarum *lib. 5. ſent. §. hæreſis, num. 7.* & ratio eſt, quia hæreſis eſt crimen perturbans Rempublic. non minus quàm furtum, verbi gratiâ, homicidium, &c. qua de re diffusè Becanus *cap. 15. quæſt. 6.* 9

Aduerte tamen hîc, quod omnes pœnæ, quæ in iure contra hæreticos decretæ ſunt, etiam ab Apoſtatis contrahuntur, non autem è contra; atque ita docent Canoniſtæ *in cap. 1. de Apoſtat.* Sylu. *verb. apoſtaſia, num. 2.* Caietan. *eodem verb.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 21. quæſt. 7.* Valent. *tom. 3. diſput. 1. quæſt. 12. punct. 1.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 7. num. 18.* & ratio eſt, quia apoſtaſia à fide (quæ omnium grauiſſima eſt) habet ſe in ordine ad hæreſim, tanquam quid 10

maius ad minus, ſeu quid extenſius ad minus extenſum, non ſolùm ſi conſideretur per ordinem ad terminum à quo, quatenus ſcilicet eſt diſceſſus à vera fide; quia Apoſtata dicitur, qui Chriſtum & fidem Catholicam, quam ſuſcepit, penitus abnegat, hæreticus verò non omnino, ſed ſecundùm vnum, vel aliquot articulos; ſed etiam ſi conſideretur per ordinem ad terminum ad quem; quia ſic inuoluit vel Iudaiſmum, vel Paganiſmum, vel Atheiſmum; quæ infidelitates cum ſpecie differant inter ſe, à redeuntibus ad Eccleſiam in ſacramentali confeſſione abſque dubio explicari debent.

Svbcorollarivm IV.

1 Vnde quartò non incidit in pœnas hæreticorum, & ſic abſolui poteſt etiam à Regularibus, quinimò à quolibet approbato Confeſſario (modo, quo *ſupra* dicebatur) is qui errorem contra fidem, etiam poſitiuum, dummodò ex ignorantia, quamuis craſſa, committit in interno, etſi perfectè explicet illum in externo; quia cùm abſit pertinacia, non eſt propriè ſeu ex omni parte perfectè conſummata hæreſis; atque ita apertè colligitur *ex clement. §. porrò, de ſumma Trinit. & fide Cathol.* ibi: *quiſquis defendere, ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit*, & docent communiter Doctores canon. *de loc. theolog. lib.*12. *cap.*9. Nauarr. *in ſumma, prælud.*1 *num.*17. Henriquez *lib.*13. *cap.*7. *num.* 3. Curiel. 1. 2. *quæſt.*76. *art.* 4. *dub.* 2. §. 3. Zumel. *ibidem diſput.* 1. Sanchez *lib.*2. *moral. cap.* 7. *num.* 20. Suar. *tract. de fide, diſput.* 19. *ſect.*3. *num* 8. Bannez 2. 2. *quæſt.*11. *artic.*2. *corollar.*2. & *ibi* Aragon. *artic.*2. *Caſtr. lib.*1. *de iuſta hæretic. punit. cap* 9. *& lib.* 2. *cap.* 8. Torres *de Trinit. quæſt.* 32. *art.*4. Cordub. *in quæſt. lib.*1. *quæſt.* 17. Azorius *tom.* 1. *lib.*1. *cap.*14. *quæſt.* 9. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 126. *cap.*2. Rodriquez 1. *p. ſum. cap.*130. *num.* 2. Petr. Nauarr. *de reſtitut. lib.* 2. *cap.*4. *dub.* 8. *num.*197. *&* 208. & Paſqualigus *in ſuis deciſionibus, deciſ.*162. quamuis contrarium aſſerant Sotus *in* 4. *d.* 22. *quæſt.* 2. *artic.* 3. Palat. *in* 3. *d.*25. *diſput.*2. Lopez 2. *part. cap.* 20. Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap* 4. *num.*15. & Tol. *lib.*1. *cap.*19.

Hæc autem pertinacia conſiſtit in 2
hoc, vt quis ſciens & aduertens, teſtimonio, & authoritati Eccleſiæ proponentis, reſiſtere velit; quæ reſiſtentia fit per voluntatem non ſubdendi iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ; atque ita ſumitur ex Auguſt. *lib.* 4. *de baptiſmo contra Donatiſtas, cap.*16. vbi ait eum qui errat in doctrina fidei, non eſſe hæreticum, donec inſtruatur quid in ea re doceat Eccleſia, eligátque potiùs ei reſiſtere, quàm à propria ſententia recedere; in quo concordant etiam S. Thom. ac cæteri omnes Scholaſtici; & probatur è contrario; quia quamdiu voluntas perſeuerat in propoſito ſubiiciendi iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ, non poteſt quis errare pertinaciter, & ſic nec eſſe hæreticus propriè. Ergo ſignum eſt, quod pertinacia contrariam voluntatem requirat, ſeu potius in illa formaliter conſiſtat: tum quia hæreſis propria importat errorem fidei contrarium. Ergo ſicut fidei aſſenſus petit, vt habita notitia Eccleſiæ propoſitionis, qua aliquam veritatem de fide proponat, voluntas accommodando ſe inclinet intellectum ad aſſentiendum, ſic è contra hæreſis propria petit, vt habita eadem notitia, voluntas opponendo ſe, inclinet intellectum ad diſſentiendum; ſed ignorans, etiam craſsè, non opponitur teſtimonio, & authoritati Eccleſiæ proponentis.

nentis. Ergo, &c. quia tunc quis videtur opponi, & ſic offendere authoritatem alicuius, cùm ſcienter dictis illius aduerſatur: nam ſi ignoranter contra ſuum etiam magiſtrum opinetur, non dicitur eius authoritati per incredulitatem derogare. Ergo ſimiliter ſi quis ignorans etiam vincibiliter ſe contra ſenſum Eccleſiæ proponentis aliquid opinari, contrarium credit, licèt grauiter peccet peccato, quod ad hæreſim reducitur, ſeu ad hæreſim indirectè ſpectat, non eſt tamen propriè hæreticus, ſeu infidelis.

3 Porrò, ratio cur ignorantia vincibilis excuſet hominem à peccato hæreſis, non autem à peccato homicidij, illa eſt; quia ſcientia, ſeu cognitio in peccato homicidij non eſt circunſtantia ex parte obiecti requiſita, ſed tantùm conditio, quæ requiritur, vt actus ſit liber, & humanus: cùm igitur ignorantia vincibilis non tollat voluntarium, vt *in* 1.2.*quaeſt* 6.*art.* 8. ſequitur, quòd manente voluntario, & ſubſtantia homicidij exterioris, ſit peccatum eiuſdem ſpeciei, ac ſi homicidium eſſet directè volitum, & ſcienter perpatratum: at in peccato hæreſis cognitio propoſitionis Eccleſiæ eſt circunſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti, ſicut locus ſacer in ſacrilegio: quapropter ſublata hac cognitione, etiamſi maneat, vt actus erroris ſit humanus, voluntarium ſufficiens, non tamen manet ſubſtantia erroris cum circunſtantiis requiſitis, vt ſit peccatum propriæ hæreſis, ſeu infidelitatis.

4 Itaqne pertinacia, quæ ad hæreſim propriam requiritur, ſumitur ex hac circumſtantia, quam dixi, nempe ex ſcientia, qua quis nouit ſuam opinionem eſſe propoſitioni Eccleſiæ Catholicæ contrariam: vnde

5 Infertur primò non requiri ad pertinaciam, vt quis de ſuo errore, ſcienter admiſſo, moneatur, & ipſe adhuc in illo velit perſiſtere: ſed ſufficit, ſi ſcienter erret contra id, quod ab Eccleſia definitum eſſe arbitratur.

Infertur ſecundò, nec ſatis eſſe ad pertinaciam, vt quis de ſuo errore ignoranter admiſſo à viris grauiſſimis, etiam Inquiſitoribus, vel à proprio Epiſcopo admoneatur: ſi enim ipſe adhuc poſt monitionem exiſtimet doctrinam ſuam non eſſe contra ſenſum Eccleſiæ, eóſque viros oppoſitum putantes errare, non eſt formaliter, & propriè hæreticus: nam (vt dixi) niſi quis credat ſe contra Eccleſiæ doctrinam opinari, non eſt pertinacia, & ſic nec propriè hæreticus, quantumuis, & à quouis admoneatur, (excipe, niſi exiſtimet ſe opponi Pontifici, vel Concilio, quorum eſt rem de fide definire, & quibus aduerſari eſt toti Eccleſiæ ſcienter opponi) quamuis in foro externo hæreticus præſumatur: atque ita habetur *in cap. ad abolendam de haeret.* & docet Can. *lib.* 12. *de locis theol. cap.* 5. Valent. 2.2. *diſp.* 1. *quaeſt.* 12. *punct.* 1. *diffic.* 4. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 126. *cap.* 3. *num.* 7. Sanchez *lib.* 2. *Mor. cap.* 7. *num.* 25. Salas 1.2. *tract.* 13. *diſp.* 7. *ſect.* 7. *num.* 53 Sayr. *de cenſ. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 17. Torres *de Trin. quaeſt.* 32. *art* 4. & alij. Vide etiam Bart. *in l. tutor, ff. de ſuſpect. tutor.* Rebuffum *in prax. benefic. in Bulla Cœnæ, excommun.* 1. *art* 1 *verb. haereticus, verſ. quaerat aliquis*, Penn. 1. *part. excomm.* 26. *quaeſt.* 12. *num.* 14. Vgolin. *de cenſ. Pontif. reſer.* 2. *part. c.* 1 §. 1. *num.* 10. & Paſqualigum *in cit. deciſ.* 162. & 163. 6

SVBCOROLLARIVM. V.

VNde quintò non incidit in pœnas hæreticorum, & ſic abſolui poteſt 1

etiam Regularibus, quin imò à quolibet approbato Confeſſario (modo, quo *ſuprà* dicebatur) is, qui errore contra fidem, etiam ex ignorantia affectata, committit in interno, etiamſi perfectè explicet illum in externo. Moueor ad hoc etiam ſubcorollarium deducendum ex eo, quia in ignorantia affectata militat eadem ratio, quæ *ſuprà* de ignorantia craſſa dicebatur; nempe quòd in peccato propriæ hæreſis ſcientia determinationis Eccleſiæ, ſit circunſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti, qua proinde ſublata aufertur etiam ſubſtantia propriæ hæreſis: atque ita docet Bannes 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. Aragon. *ibid.* Azor. *tom* 1. *lib.* 1. *cap.* 14. *quæſt.* 9. Petr. de Ledeſma *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 1. *cap* 6. *diffic.* 2. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 126. *cap.* 2. Suarez *tract. de fide, diſp.* 19. *ſect.* 3. *num.* 18. Sayr. *in clau. Reg. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 34. Peſant. 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 1. *diſp.* 1. *concluſ.* 5. dicens eſſe communem, Becan. *de fide, cap.* 14. *quæſt.* 2. *num.* 16. & Sanctarel. alios referens *de hæreſi, cap.* 1. *dub.* 5. *num.* 23. contra Can. *de loc. theol. lib.* 11. *cap.* 9. Valentiam 2. 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 11. *punct.* 1. *diffic.* 4. *in ſolut. ad primum*, Zumel. 1. 2. *quæſt.* 26. *art.* 4. *diſp.* 1. Petrum Nauar. *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 4 *part.* 2. *dub.* 8. *num.* 208. & alios, inter quos videtur eſſe Corduba *in quæſtion. lib.* 1. *quæſt.* 17. §. 7. & Torres *de Trinit. quæſt.* 32. *art.* 4 *in* 2. *part. comment. aſſert.* 1. ſed vt diſtinctiùs in hac re procedatur.

2 Aduerte primò, quod ſi quis, quæ Eccleſia proponit, affectet ignorare, ſolùm ex negligentia, ac tædio illa addiſcendi, abſque dubio propriè hæreticus non eſt, & ſic non contrahit hæreticorũ pœnas. Ratio, quia in tali caſu pertinacia, quæ ad hæreſim propriam requiritur, non adeſt: nam cum tali voluntate ignorandi, quid doceat Eccleſia, ſtat voluntas obediendi Eccleſiæ, quotieſcumque de illius definitione conſtiterit.

Aduerte ſecundò, quod ſi affectet ignorare, etiam, ſed ſolùm, vt liberius, & abſque conſcientiæ ſcrupulo defendat opiniones, quæ ſibi maximè placent, ne ſi forte contingat illas eſſe hæreticas, neceſſitetur mutare, nec etiam eſt propriè hæreticus, & ſic nec etiam contrahit hæreticorum pœnas. ratio, quia nec in tali caſu pertinacia quæ ad propriam hæreſim requiritur, interuenit: nam & cum tali voluntate ignorandi ſtat etiam virtualis voluntas obediendi Eccleſiæ, quotieſcumque de illius definitione conſtiterit: ideo enim talis homo, quid doceat Eccleſia, vult ignorare, quia non vult ab illius ſententia recedere; ergo excludit pertinaciam, & conſequenter excludit etiam hæreſim propriam; atque ita præter alios docet Suar. *in cit. diſp.* 19. *ſect.* 3. *num.* 18. 3

Aduerte tertiò, quod ſi quis è contra affectet ignorare, quæ proponit Eccleſia, ad finem, vt liberius, & abſque conſcientiæ remorſu erret in fide, & ab Eccleſia recedat, eſt (ſicuti docent Can. Valent. Zumel, & Petr. Nauarr. *in locis ſuprà citatis*) propriè hæreticus, & ſic contrahit hæreticorum pœnas; ſi tamen in externo etiam intentionem ſuam proferat. Ratio, quia in tali caſu è contra adeſt verè pertinacia contra Eccleſiam, cum in tali caſu nolit homo ſubiici Eccleſiæ quin ſic recedere ab Eccleſia eſt magis voluntarium, ſaltem per modum obiecti, & talis ignorantia, vt *in* 1. 2. *quæſt.* 6. *art.* 8. non minuit peccatum, ſed potius auget peccatum; atque ita docet Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 7. *num.* 23. Zumel 12. *quæſt.* 76. *art.* 4. *diſput.* 1. Reginaldo *tom.* 2. *lib.* 17. *cap.* 4. *quæſt.* 2. 4

quæſt. 2. num. 49. Idem dico, ſi affectet ignorare ex falſa opinione, quam habet contra Eccleſiam; quia, & in tali caſu etiam adeſt verè pertinacia, cum & in tali caſu etiam non ſit paratus corrigi ab Eccleſia; quin imò contemnat authoritatem Eccleſiæ; atque ita docet Sanchez *in cit. cap. 7. num. 23.* Vaſq. 1. 2. *diſput. 126. cap. 2. ad fin.* & Turrian. *de fide, diſp. 55. dub. 2.*

Svbcorollarivm VI.

1 VNde ſextò non incidit in pœnas hæreticorum, imò nec peccat, ſaltem mortaliter, is, qui per habitualem diſpoſitionem, ita adhæret ſuæ opinioni, vt etiamſi ſciret, illam eſſe contra Eccleſiam, adhuc in illa perſiſteret, dixi *habitualem* quæ ſcilicet non proueniat ex actu præterito, & prauo affectu actuali, quo quis propoſuit ſequi ſuam ſententiam, etiamſi contraria eſſet Eccleſiæ; hæc enim eſt manifeſta actualis pertinacia, & ad hæreſim propriam ſufficiens: ſed per habitualem diſpoſitionem intelligo naturalem quamdam diſpoſitionem, per quam homo ita ſe habet vt ſi, id eſſe contra doctrinam Eccleſiæ cognoſceret, nihilominus in ſua ſententia permaneret. Ratio Corollarij eſt eadem, quæ *ſupra* dicebatur; nempè quod cum in tali caſu non adſit pertinacia actualis, non adeſt in tali caſu actu, & ſic ex omni parte perfectè conſummatū peccatum hæreſis, ergo &c. Confirmatur. quia generaliter per diſpoſitionem habitualem non dicitur homo actu peccare: multi enim homines ſunt in ea naturali diſpoſitione, vt ſi occurreret occaſio peccati, in peccatum laberentur, non tamen propterea ſunt rei peccati.

2 Hinc mihi non probatur, quod docet Suar. *in cit. tract. de fide diſput. 19. ſectione 3. numero 16.* vbi ait, ignorantiam vincibilem, etiam craſſam excuſare quidem à peccato hæreſis propriæ, quando ignorantia eſt antecedens, ſeu cauſa actus; at ſecus, ſi ſit concomitans, quin addit, neque ignorantiam inuincibilem excuſare, quando eſt concomitans, & rationem reddit, quia tunc illa ignorantia talis eſt, vt ſecum admittat, quinimò requirat voluntatem non mutandi ſententiam, etiamſi conſtet, Eccleſiam aliud docere: ab hac enim voluntate habet illa ignorantia, quod ſit concomitans; & conſequenter non eſt cauſa errandi, nec excludit modum aſſentiendi pertinaciter contra Eccleſiæ authoritatem; hæc ille. Verum hæc (inquam) mihi non probantur, & præſertim quod addit de ignorantia inuincibili concomitante: nam cum ignorantia inuincibilis concomitans cauſet non voluntarium, vt *in* 1. 2. *quæſt. 6. art. 8.* non videtur, quo modo actus cum huiuſmodi ignorantia factus, poſſit eſſe malus, & peccaminoſus: de intrinſeca enim ratione peccati, eſt vt ſit voluntarium; neque id eſt indiſtinctè verum de ignorantia vincibili concomitanti; quia ex dictis ad peccatum hæreſis propriæ non ſufficit voluntarium in cauſa, ſeu indirectè; ſed ignorantia vincibilis concomitans facit tantum voluntarium indirectè, ergo, &c.

Diſtinguendum itaque puto de affectu, ſeu diſpoſitione ignorantis ignorantia concomitanti, ac vincibili: hæc enim duplex eſſe poteſt; vno modo habitualis tantum, vt ſi quis ignoranter tenens aliquid contra fidem, in ea habituali diſpoſitione eſt, vt ſi ſciret, id eſſe contra Eccleſiam, adhuc in ſua ſententia perſiſteret; ita tamen, vt cum hunc errorem in mente fouet, non habeat actu talem voluntatem; & 3

hæc diſpoſitio prorſus excuſat à peccato hæreſis, quia (vt dicebatur) per diſpoſitionem habitualem non peccat homo, donec in actum prodeat. Neque obſtat, quod ignorantia ſit vincibilis, quia hæc facit tantum indirectè voluntarium, quod non ſufficit ad propriam hæreſim, vt *ſuprà* dicebatur. altero modo poteſt eſſe illa diſpoſitio actualis, vt ſi quis ignoranter, etiam inuincibiliter, credens aliquid contra determinationem Eccleſiæ, habeat in voluntate hunc actum: etiam ſi ſcirem Eccleſiam aliud tenere, adhuc à mea opinione non diſcederem, & in tali caſu eſſet homo verè, & propriè hæreticus, atque adeò, & pœnas hæreticorum contraheret. Ratio, quia in tali caſu adeſt vera, & propria actualis pertinacia, vt benè docet Suarez *in cit. diſp.* 19. *ſect.* 3. *numer.* 13. & probatur, quia talis voluntas actu apponitur voluntati parendi Eccleſiæ, & authoritatem illius infallibilem non admittit, quin etiam excludit, ergò, &c.

4 Hoc autem, quod modò dixi, verum eſt, etiamſi contingat, opinionem ſuam non eſſe contrà determinationem Eccleſiæ; vt ſiquis v. g. falsò exiſtimans, aliquid eſſe definitum ab Eccleſia, contrarium ipſe teneat. Ratio, quia cum ſit in diſpoſitione, ſiuè affectu actuali perſiſtendi in ſua opinione, etiamſi aduerſetur Eccleſiæ, eſt etiam in tali caſu in vera, & perfecta actuali pertinacia contra Eccleſiam, ergò, &c.

5 Confirmatur, quia hoc ipſo, quo credit non eſſe vniuerſaliter vera, quæ definita ſunt ab Eccleſia, ab Eccleſia recedit, & negat Eccleſiam eſſe in proponendo infallibilem regulam; qui eſt vnus ex atticulis fidei præcipuus, ergò, &c. atque ita (contra Salas 1. 2. *tract.* 13. *diſput.* 7. *ſect.* 7. *in fin.* tenentem, quod talis homo, quamuis ob conſcientiam erroneam non minus peccet, quàm hæreticus, non tamen ſit propriè hæreticus, quia, vt inquit ipſe, nihil falſum credit) docent communiter Doctores, Henriq. *lib.* 13. *de excomm. cap.* 17. *num.* 3. Bañes 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. & *ibid.* Arag. *art.* 1. Caſtr. *lib.* 1. *de iuſt. hæret. punct. capit.* 9. Cord. *in quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 17. Rodrig. *in Bulla* §. 9. *dub.* 2. *num.* 20. Sayr. *de cenſ. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 14. Alter. *ad Bullam Cœnæ, clauſ.* 1. *cap.* 2. *column.* 5. Sanchez *lib.* 2. *mor. capit.* 7. *numur.* 30. & alij paſſim.

Appendix ad ea, quæ ſuprà dicebantur.

POrrò, an iſte talis in dicto caſu incurrat excommunicationem Bullarem, & alias hæreticorum pœnas, ſi exterius proferat, quod tenet ex conſcientia erronea; quamuis affirment Henriq. Sayr. & Sanchez *in loc. ſuprà cit.* moti ex eo, quia verè aliquid de fide exterius negat; nempè Eccleſiam eſſe certam fidei regulam; nihilominus oppoſitum ſentio, ex eo, quia quamuis interius aliquid de fide neget, exterius tamen nihil contra fidem, & Eccleſiam aſſerit; quod (cum pœnæ ſint ab Eccleſia, & ſtrictam habeant interpretationem) ad incurrendas pœnas requiritur; atque ita docet præter alios Simanca *de cathol. inſtit. tit.* 31. *num.* 9. & in hoc ſenſu intelligi poteſt Salas *in loc. ſuprà cit.* 1

Item ſecundò, propter eandem rationem ſentio, quod quamuis quis diuinæ reuelationi priuatim ſibi factæ 2

per

pertinaciter diſſentiens (cum illam eſſe à Deo ſufficientia indicia habeat) verè, & formaliter ſit hæreticus quia ſicuti omnis ille, qui ob authoritatem Dei reuelantis, tanquam per vnicum formale motiuum credendi, reuelatam ſibi propoſitionem prudenter, ac piè credit, fidei diuinæ actum elicit, ita huic formaliter oppoſitum actum infidelitatis exercet, quicumque reuelationi ſibi à Deo factæ, & ſufficienter applicatæ imprudenter, ac pertinaciter diſſentit. tum quia reuelationem à Deo publicè, aut priuatim fieri, non ad eſſentiales, vti Sotus arbitratus eſt *lib.* 3. *de natura, & gratia, cap.* 11. ſed ad accidentales tantum fidei,& conſequenter infidelitatis differentia pertinere videtur) pœnas tamen hæreticorum non incurrat, quia ex dictis infidelitas, ſeu hæreſis, propter quam pœna incurruntur, eſt error contra fidem catholicam ab Eccleſia propoſitam, & hæreticus, qui pœnas incurrit, eſt qui in ſententijs, ſiue dogmatibus fidei ab Eccleſia contumaciter recedit; quod in noſtro caſu non eſt, ergo, &c. atque ita præter alios docet Corduba *lib.* 1. *quæſtion.* 17. §. 1. *dub.* 2. contra Vegan ſuper Trident *lib.* 9. *cap.* 3. & Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 7. *num.* 13.

3 Neque obſtat, quòd pro ſe affert Sanchez; nempe, qui negat fidei articulum ab Eccleſia omnibus propoſitum, is pœnas hæreticorum incurrit; at qui reuelationi diuinæ priuatim ſibi factæ pertinaciter diſſentit, is ſaltem virtualiter negat præcipuum fidei Catholicæ articulum ab Eccleſia propoſitum, ſcilicet Deum in dicendo veracem eſſe; ergo &c. nam reſpondetur, eum, qui diſſentit reuelationi ſibi à Deo factæ (ita tamen, vt neque rei reuelatæ, neque ipſius reuelantis claram, & intuitiuam notitiam habeat) non negare Deum in reuelando veracem eſſe: ſic enim Atheus omnino,& Apoſthata eſſet, vtpote ipſam formalem rationem, & fundamentum fidei abiiciens; ſed negare ſibi factam reuelationem (quam tamen eſſe à Deo ſufficientibus indiciis cognoſcere poſſet) veram, aut certam eſſe.

Item tertiò, propter eandem rationem, ſentio, quòd nec incurrat pœnas hæreticorum is, qui negat Concluſionem Theologicam, quæ ex vera propoſitione naturaliter ſcita, & ex altera de fide, per euidentem illationem ſequitur; vt ſi quis, v. g. agnoſcat, quòd Chriſtus ſit homo, neget tamen,quòd viſibilis eſt. Moueor ad hoc etiam deducendum: quia vel negat is Concluſionem Theologicam, vt deductam. & ſic non eſt hæreticus: nam ſic non tam negat firmitatem teſtimonij Dei dicentis, quàm firmitatem formæ ſyllogiſticæ, nempe quòd hæc non habeat illationis neceſſitatem (ob quam rationem nec eſt hæreticus is, qui negat Concluſionem Theologicam, vt deductam etiam ex duabus præmiſſis de fide; vt ſi quis,v.g. agnoſcat per fidem omnem hominem eſſe redemptum; & Ioannem Baptiſtam fuiſſe hominem miſſum à Deo;neget tamen eſſe redemptum; quamuis in vtroque caſu præſumatur hæreticus; quia cùm præmiſſæ naturaliter ſcitæ, & formæ ſyllogiſticæ certitudo ſit euidenter nota, meritò in foro externo præſumitur non negare hæc, ſed potius negare præmiſſam reuelatam: ergo &c.vel negat is Concluſionem Theologicam, vt explicatam per præmiſſam naturalem, & per formam ſyllogiſticam, tanquam per conditionem applicantem: & ſic, quamuis re vera ſit hæreticus, quia ſic negat teſtimonium Dei dicentis, in quo

fun

fundatur concluſio Theologica, vt explicata, ſeu ſumpta materialiter; tamen quia ſic non dicit adhuc aliquid contra Eccleſiam (ſuppono enim, quòd non ſit illa explicata, ſeu explicitè propoſita ab Eccleſia) non contrahit adhuc hæreticorum pœnas, quæ ſolùm ſunt ab Eccleſia, vti *ſuprà* dicebatur. Vide Canum *lib.* 12. *de locis, cap.* 9. Bannes 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 2. §. *circa hoc,* Valentiam *tom* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 11. *punct.* 1. *difficult.* 3. Cordub. *quæſt.* 17. *dub.* 3. *notab.* 3. §. *id etiam*, & Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 7. *num.* 33.

SVBCOROLLAR. VII.

1 VNde ſeptimò non incidit in pœnas hæreticorum, & ſic abſolui poteſt etiam à Regularibus, quin imò a quolibet approbato Confeſſario (modo quo *ſuprà* dicebatur) is etiam, qui hæreſim actu conſummauit perfectè in interno, dummodo eandem nullo modo conſummauerit in externo, id eſt, nullum ſignum in externo de hæreſi ſua dederit, & ſic reſtet hæreticus, licet proprius, purè tamen mentalis. Moueor ad hoc etiam ſubcorollarium deducendum propter eandem rationem iam *ſuprà* dictam; nempè quod cenſuræ, & pœnæ delictum aliquod afficientes, cum, vt pote odioſæ, ſtrictam interpretationem habent, non contrahuntur, niſi ob delictum verum, & ex omni parte perfectè conſumatum.

2 Confirmatur, quia Eccleſia non habet iuriſdictionem in actus, qui non poſſunt exterius cognoſci, cum regimen, eius ſit viſibile, & ſic debeat verſari circa obiecta viſibilia; atque ita habet communis opinio Doctorum, etſi contrarium ſenſerint Panorm. Ioannes Andreas Ananias, Felin. & alij Canoniſtæ *in cap. vlt. de hæreſi,* Adrian. *in* 4. *quæſt.* 2. *de confeſſione* §. *alij* probant, Albertus Piglius *lib.* 6. *de Eccleſ.* Hierar. *cap.* 16. Albertin. *de agnoſc. aſſer. quæſt.* 33. Rojas *de hæret. part.* 1. *num.* 246. Azeued. *in recopil. lib.* 8. *tit.* 3. *leg.* 1. *num.* 152. Menoch. *de arbitrar. caſ.* 360. & *ſpin. in ſpecul. teſtam. gloſſ.* 7. *princ. num.* 3. & *ſeqq.*

SVBCOROLLAR. VIII.

VNde octauò abſolui poteſt à Re- 1
gularibus, quin imò, à quolibet approbato Confeſſario (modo quo *ſupra* dicebatur) is etiam, qui actu conſummauit hæreſim perfectè in interno, dummodò eandem, licèt aliquo modo perfectè tamẽ non conſummauerit actu in externo, id eſt, dummodo, quamuis dederit de ſua hæreſi interna ſignum aliquod externum, tamen non dederit ſignum tale, quod ſecundum ſe, aut ex circunſtantiis ſit ſufficiens ad illam alijs perfectè explicandam, id eſt, nullus alius, ſi fuiſſet præſens, ex illo ſigno externo potuiſſet probabiliter illam apprehendere: hoc enim omninò requiritur ad excommunicationem, cæteráſque hæreticorum pœnas incurrendas, vt ſcilicet verba, aliáve ſigna, ex ſua natura, vel ex inſtitutione, vel conſideratis hic, & nunc circunſtantiis perſonarum, loci, temporis, &c. Sufficienter manifeſtatiua ſint hæreſis internæ. Ratio huius Subcorollarij eſt eadem, quæ *ſuprà* dicebatur.

Confirmatur, quia ideò Eccleſia non 2
punit hæreſim purè internam, quia non poteſt ea ab vllo cognoſci, præter quam ab habente illam; ergò idem dicendum, ſi ex ſigno externo non poſſit probabiliter illa ab aliis apprehendi,

ac

ac proinde habenda eſt talis, ac ſi eſſet ſolum interna.

3 Ratio autem, cur Eccleſia, lex, vel præceptum humanum vllum non poſſit ſe extendere ad actus merè internos præcipiendos, ac puniendos, ad mentem S. Thom. 1. 2. *quæſt.* 91. *art.* 4. & *quæſt.* 100. *art.* 9. & 2. 2 *quæſt.* 104. *art.* 5. Gerſon. *part.* 2. *operum in reg. moralibus*, §. *ſolus Deus*, Caiet. *tract. de poteſt. Papæ*, & *Concil. capit.* 19. Caſtr. *lib.* 2. *de iuſta hæres punit. cap.* 18. Nauar. *cap.* 23. *num.* 38. & *cap.* 27. *num.* 56. & *cap. cogitationis*, *diſt.* 1. *de pœnit.* Suarez *de cenſ. diſp.* 4 *ſect.* 2. & *lib.* 4. *de legib. capit.* 12 Salos *diſp.* 11. *ſect.* 1. Vaſq. *diſp.* 60. *capit.* 2. Couarr. *reg. peccatum, part.* 2. *num.* 7. Mirandæ *in man. Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 26. *art.* 2. & aliorum communiter contra gloſſ. *in capit. cogitationis diſt.* 1. *de pœnit.* Adrianum *quodlib.* 8. *art.* 1. Pighium *lib.* 6. *de Eccleſ.* Hierarchia *cap.* 16. Iulium Clarum *lib.* 1. *ſentent.* §. *vltim. quæſt.* 91. Medinam *Cod. de orat. quæſt.* 15. & Roſellam *ver. abſolutio*, 1. *numero* 28.

4 Prima eſt, quia *in cap.* 1. 15. *quæſt.* 6. dicitur, *quod non poſſit humano iudicari examine, quem Dominus ſuo reſeruauit iudicio.* & in cap. ſicut, de ſimonia habetur, *quòd Eccleſia non iudicet de occultis*, & *in cap. tua nos*, *eod. tit.* Innoc. III. ait; *nobis datum eſt de manifeſtis ſolummodo iudicare*, & *in leg.* 18. *ff. de pœnis*, quæ allegatur apud Gratianum *diſtinct.* 1. *de pœnit.* dicitur, *quod cogitationis pœnas nemo patitur*; vbi gloſſ. rectè monet, verum id eſſe, ſi ſtetur intra fines cogitationis; at ſecus ſi exequendi propoſitum manifeſtetur externo ſigno, vel conatu, quamuis ſine effectu, vel ſucceſſu: nam ſolum conatum in criminibus (præſertim grauibus) prohiberi, ac puniri, ſaltem pœna extraordinaria, ſeu arbitraria, iuxtà criminis, & facti qualitatem, docent gloſſ. & Doctores *in leg. quiſquis Cod. ad leg. Iuliam Maieſtatis*, & Nauar. *in cap. ſi quis non dicam, de pœnit. diſtinct.* 1. *num.* 4.

Secunda ratio eſt (quam indicat S. Thom. *quæſt.* 100. *art.* 9. quia fruſtra, & inefficaciter lex ad Communitatem fertur, ſi legiſlator cogere non poſſit, an obſeruetur; neque poſſit ad eius obſeruationem compellere (leges enim ferre, & ſecundum leges iudicare ad eamdem poteſtatem ſpectat, eumdemque: ordinariè oportet eſſe legiſlatorem, Iudicem, & legum vindicatorem) ſed de actibus internis ex ſe latentibus non poteſt humanus legiſlator iudicare; ergo, &c. minor probatur, quia ſecretorum ſolus Deus cognitor, & Iudex eſt, *cap. erubeſcant d.* 32. & conſtat *ex cap. Reg.* 16. vbi dicitur: *homines vident ea, quæ patent, Deus autem intuetur cor.* 5

Tertia ratio eſt (quam affert etiam S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 104. *art.* 5.) quia cum omnis humana poteſtas, ſiue iuriſdictio in hominum ſocietate fundetur, (quæ materialis, & ſenſibilis, eſt) conueniens videtur, vt ſolum ſe extendant ad actiones humanas, quatenus in exteriorem materiam tranſeunt, & ſigno aliquo manifeſtantur; ergo &c. Vnde S. Thom. *cit. art.* 5. ait, quod in his, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis homo non tenetur obedire homini, ſed ſoli Deo; tenetur autem homo homini obedire in his, quæ exterius per corpus agenda ſunt; quod intellige, etiamſi quandoque huiuſmodi externæ actiones maneant occultæ per accidens; vt quia à nemine videntur, & ſic teſtibus deſtituuntur: Eccleſia enim punit excommunicatione bullari hære- 6

ſim ſufficienter explicatum ſigno externo, quamuis occulto, qua de re Nauar. *cap. 27. num. 56. & cit. cap. cogitationis, num. 7. & in rubr. de iudic. num. 76.* vbi ait, occultum eſſe duplex, vnum per ſe, quod ſua natura non poteſt probari, quales ſunt omnes interiores hominis actus, quorum cognitor ſolus Deus eſt: alterum per accidens, quod exterius expreſſum eſt, vt ex ſe deprehendi poſſit, licet à nemine deprehendatur. Hinc multi ſoluuntur caſus, quorum eſt

Caſus primus.

1 Qui præſtat opus præceptum, quatenus ex obiecto, ſeu ſecundum ſpeciem bonum eſt, non violat legem humanam, etiamſi finem, ſiue intentionem legiſlatoris non intendat, nec aſſequatur, quin reipſa, & in indiuiduo opus malum, v. g. ob prauam finis circumſtantiam, exerceat; atque ita docet S. Thom. *quæſt. 100. art. 9.* & *ibid.* Caiet. Medina, & alij: exemplum ſit: Eccleſia præcipit ieiunium, id eſt, vnicam refectionem ſine carnibus; finis autem huius præcepti eſt, vt gula frænetur, & caro ſpiritui ſubiiciatur ſi quis ieiunet vanæ gloriæ cauſa, aut vt gulam piſcibus oblectet, ideóque intentioni legis repugnet, is non obſtante hoc, quamuis peccet, ſaltem venialiter contra legem naturalem, ac diuinam, Eccleſiaſticum tamen ieiunij præceptum non violat. Ratio, quia intentio, ac finis præcepti non cadit ſub præceptum, imo, vt patet ex dictis, nec cedere poteſt ſub præceptum; cum modus agendi ex virtute, & propoſito honeſtatis omnino intrinſecus, & non apparens ſit: vnde vlterius ſequitur, quod quamuis legiſlator humanus præcipiendo rem aliquam, efficere poſſit, vt qui legem tranſgreditur, peccet contra eam virtutem, cuius intuitu lex lata eſt, non tamen poteſt efficere, vt qui legem obſeruat, actum talis virtutis exerceat: nam hoc pendet ex ſpeciali interna intentione operantis, quam legiſlator humanus non poteſt præcipere; vt *ſupra* dicebatur. Vnde ſequitur etiam, quod cum Eccleſiaſticus legiſlator, præſertim in cenſuris ferendis, aliquid externum prohibet, attento actu aliquo interno, prohibeat illud adiuncta conditione actus interni, tanquam conditione ſolum, ſine qua non. Sic excommunicatur *in clem. 1. de hæret.* qui ex odio, gratia, vel auaritia omittunt procedere contra aliquem in cauſa fidei; in quo caſu talis conditio reſtringit cenſuram Iuris, vt in conſcientia non incurratur propter opus externum prohibitum, niſi ſolum ex tali affectu interno procedat; atque ita præter alios notauit Suar. *lib. 5. de legib. cap. 29. num. 10. & lib. 4. cap. 13. num. 3. & 20. & de cenſ. diſp. 4. ſect. 2.*

Caſus ſecundus.

Qui præſtat opus præceptum ſecundum ſubſtantiam, quamuis non habeat voluntatem implendi præceptum, quin habeat voluntatem contrariam, reuera tamen ſatisfacit; atque ita docet Suar. *lib. 2. de relig. lib. 4. de horis, cap. 26. & 3. part. tom. 3. diſput. 88. ſect. 3.* Valentia *tom. 3. diſput. 6. quæſt. 10. in fin.* Sanchez *lib. 1. mor. cap. 13. num. 9. & 12.* Leſſius *de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 7. dub. 10.* contra Nauarrum *de orat. cap. 16. num. 73.* Azor. *tom. 1. lib. 7. cap. 2. quæſt. 6.* Medinam *Cod. de orat. quæſt. 16.* qui negant partem poſteriorem Corollarij, exempli gratia; ſi quis die feſto Miſſam decenter audiat, non 2

aduertens

aduertens eſſe diem feſtum, ſatisfacit; in quo conueniunt communiter DD. Item ſi Miſſam die feſto ſimiliter decenter audiat, aduertens eſſe diem feſtum, habeat verò expreſſam intentionem, tunc non ſatisfaciendi præcepto Eccleſiæ, ſed aliam poſteà Miſſam audiendi, ſatisfacit etiam, ita vt non teneatur aliam Miſſam audire; in quo tamen diſcordant aliqui Doctores eademque ratio eſt de horis Canonicis, & ſimilibus: quod aduerte pro ſcrupuloſis, qui cum videntur ſibi inter orandum diſtracti, officium recitant, cum propoſito poſtea iterum recitandi: hi enim in tali caſu re vera repetere non tenentur, ſaltem quando diſtractio ipſorum fuit inuoluntaria. Ratio huius Corollarij eſt eadem, quæ *ſupra* dicebatur; quia ſcilicet lex tantum præcipit voluntariam operis executionem, non autem quaſi reflexam implendi præcepti intentionem; quam, cum omninò intrinſeca, & occulta per ſe ſit, præcipere non poteſt: quare cum opus, quod præcipitur, impleas, etſi putes per ignorantiam, vel errorem te non implere, aut etiam nolis implere, non potes efficere, quin impleas; quia proteſtatio contraria facto vim vllam non habet, nec vt impleas Eccleſiæ præceptum, requiritur, (ſicuti docent nonnulli, inter quos Suar.) vt intra tempus retractes actum, ſed ſufficit, ſi deſiſtas ab actu; idque ſolum ne pecces, Eccleſiam per affectum contemnendo, quomodo ſolum peccares; vel etiam ex conſcientia erronea, ſi in falſa perſuaſione (quaſi præcepto non ſatisfeceris) manens, errorem non deponas, vel aliam Miſſam non audias, horas canonicas iterum repetas, &c.

2 Neque obſtat, ſi dicas, qui obligatus eſt, v.g. voto recitandi roſarij, ſi recitet animo tunc non ſoluendi votum, tenetur iterum recitare. Item qui obſtrictus debito pecuniarum, ſi dum pecunias ſoluit, non vult debito exolui, ſed gratis dare, tenetur iterum ſoluere: ergo ſic in caſu noſtro: nam reſpondetur diſparitatem eſſe inter debitum ex voto, aut promiſſione, & debitum ex lege, vel præcepto Superioris: debitum enim, ſeu obligatio voti, & cuiuſcunque alterius promiſſionis prouenit ex voluntate vouentis, & promittentis, qui ſicut ab initio pro arbitratu ſuo debitorem ſe conſtituere potuit, ſic etiam in eo debito, ſiue obligatione pro arbitratu ſuo ſimiliter perſeuerare poterit: at debitum, ſeu obligatio ex lege, vel præcepto prouenit ex voluntate legiſlatoris, vel præcipientis, vnde extendi non poteſt vltra intentionem, & poſſe ipſius Legiſlatoris, vel præcipientis: quare cùm Legiſlator hoc ſolùm præceperit, quin imò ex dictis hoc ſolùm præcipere potuerit, vt ſcilicet opus humano modo impleatur, ſequitur quòd eo opere præſtito, neceſſariò obligatio extinguatur.

Cæterùm, ſi quis immemor roſarium ſe vouiſſe Deo, illud recitet, voto ſoluitur. Item ſi quis homini promiſit rem donaturus, poſtea donet immemor promiſſionis eximitur. Item ſi quis omiſit recitare officium, & propterea eſt obligatus fructus beneficij pro rata pauperibus diſtribuere, poſtea eleemoſynas largiatur immemor talis obligationis, obligatione liberatur, & ſic de ſimilibus aliis, &c. At diſpar ratio eſt, ſi ex titulo rigoroſo iuſtitiæ debitor ſis, v.g. ex empto permutato, &c. & immemor huius debiti tantundem liberaliter dones: nam in tali caſu non videris obligatione ſolui; quia gratis dare, & ex tali debito dare, pugnant inter ſe, iux- 3

ta illud Apoſt. ad Rom. *ſi autem gratia, iam non ex operibus, id eſt, ex operum merito, alioquin gratia iam non eſt gratia, ſed debiti retributio*; atque ita docet Lud. Lopez *lib. 2. de contract. cap. vlt.§ ſupereſt nunc*, Sanchez *in loco ſuprà cit.* & Paſqualigus *in ſuis deciſionibus, deciſ.455.*

4 Aduerte tamen hîc, quòd quamuis ab humana poteſtate non poſſint (vt *ſuprà* dicebam) præcipi, vel prohiberi actus interni, per ſe, & directè, poſſunt tamen præcipi, vel prohiberi per accidens, & indirectè, ſeu concomitanter, quatenus ſcilicet requiruntur ad moralem ſubſtantiam actuum externorum. Ratio, quia cùm homines, qui ſunt membra Reipublicæ partim interno animo, partim externo, & materiali corpore conſtent, fit, vt & interiores hominis actiones non aliter ſub Reipublicæ gubernationem cadere poſſint, niſi quatenus ad externas actiones diriguntur, eáſque aliquo modo informant, fitque etiam quòd ipſæ actiones externæ, ac materiales non alio modo præcipi, aut prohiberi poſſint, quàm vt ab internis proficiſcuntur, & iis ſecundùm eſſe morale informantur, & conſtituunrur: atque ita docent Syluest. *verb. obedientia, quæſt.* 1. Sot. *lib.10.de iuſt.& iur. quæſt.5. art.5*. Medina *quæſt.*100. *art.9 §. ad vltimum argumentum*, Miranda *in loc. ſuprà cit*. Suarez *lib.3. de legibus, cap.13. num.2. & ſeqq.* Vnde ſi ebrius, dormiens, aut mentis impos horas canonicas recitet, Miſſam die feſto audiat, &c. non ſatiſfacit præcepto Eccleſiæ; ſed tenetur, poſtquam ad mentem rediit, iterum recitare, Miſſam audire, &c. Ratio, quia ex dictis leges, & præcepta homini imponuntur, vt ea humano modo, non autem more brutorum impleat: quare ſicuti opus præceptum non poteſt violari, niſi per actum, vel omiſſionem humanam, ſeu liberam, ita nec poteſt adimpleri, niſi ſimiliter. Idem dicendum de inuito, ſeu coacto, quòd is etiam legem, aut præceptum Superioris non impleat: vt ſi quis vi retentus, Miſſæ, vel Concioni interſit. Ratio, quia coactio tollit voluntarium, ac liberum, ſine quo lex, vel præceptum nec impleri, nec violari poteſt, vti *ſuprà* dicebatur. Vide Sotum *lib. 2. de iuſt.& iur. quæſt. 3.art.9.* Medinam *cit. art 9.* Sanchez *num. 2.* Suarez *lib.4. de horis Canonicis, cap. 26.* & Azor. *tom. 1.lib.7.cap. 2. quæſt. 6.*

Porrò doctrina hæc vniuerſim vera eſt, ſi loquamur de formali impletione legis, aut præcepti, ad quam, ſicuti & ad formalem tranſgreſſionem, voluntarium omnino requiritur, quòd ſi de materiali executione legis, aut præcepti loquamur, per hanc abſque actione propriè humana, ſeu libera poteſt ſatiſfieri, v. g. ſi dormiens ex ſola imaginatione decimas ad Parochum ſuum deferat, vel adactus ad altare primitias ponat materialiter, & in effectu ſatiſfacit legi decimarum, & primitiarum, ita vt alias decimas, & primitias dare non teneatur. Ratio eſt, quia ſicut homo ſine culpa legem materialiter violare poteſt, v. g. rem alienam ob inculpatam ignorantiam auferendo: ita etiam ſine merito legem materialiter implere poterit, vt apparet in exemplis propoſitis, & etiam in eo, qui à carnis eſu, vel altera refectione abſtinet; quia per vim ab aliis id facere prohibetur: quædam tamen præcepta verſantur circa actiones, quæ in ſui executione voluntarium, & liberum intrinſecè includunt, vt propteria à dormiente, ebrio, coacto, &c. non poſſint præſtari, & ſic nec poſ- 5

ſit

ſit ab illis legi ſatiſieri: & huc ſpectant exempla *ſupra* poſita de auditione Miſſæ de Horarum recitatione, &c. quæ voluntariam animi attentionem requirere videntur.

Caſus tertius.

1 Cùm proponitur quæſtio, an in caſu, quod præceptum ſub excommunicatione, vel alia iuris pœna ſit impoſitum, is qui inuitus, vel coactus illud implet, eam euitet? Ad illam reſpondetur ex dictis, quod ſi opus ab Eccleſia præceptum, ſpectata intentione legiſlatoris, in executione non requirit concurſum actioni voluntariæ, qui illud coactus exequitur, euitat cenſuram, ac pœnam; vt ſi, verbi gratiâ, primitiarum, vel decimarum ſolutio ſub excommunicationis pœna præcipiatur, & aliquis vi ductus illas ſoluat; atque ita docet præter alios, Sanchez *lib.* 1 *moral. cap.* 13. *num.* 6. quod ſi autem opus ab Eccleſia præceptum, ſpectata eius intentione, in executione reali intrinſecè requirit concurſum actionis voluntariæ, ſicuti accidit in auditione Miſſæ, &c. tunc qui inuitus, vel coactus Miſſæ intereſt, videtur pœnam impoſitam contrahere: atque ita docet Sanchez *vbi ſupra*, & Salas *diſput.* 9. *ſect.* 1. *num.* 34. contra Sotum *cit. art* 9. & alios.

2 Cæterùm, qui opus qualecumque ſub cenſura prohibitum inuitus intermittit, pœnam ſtatutam non incurrit; vt ſi verbi gratiâ, ſub excommunicationis pœna interdictum ſit alicubi veſci carnibus in diebus prohibitis, & quis per vim ab illis veſcendis in illis diebus arceatur; atque ita docet Sotus *loc. cit.* Suar. *cit. cap.* 16. *num.* 9. contra Medinam *cit. quæſt* 100. *art* 9. Ratio, quia leges pœnales, vt *ſupra* dicebatur, intelliguntur ſecundùm effectum realem conſummatum.

Locutus ſum autem *ſuprà* de inuito, 3
ſeu coacto: nam qui metu, quamuis graui ductus, opus, quod in præcepto eſt, exequitur, is cenſuram euitat, quin ſatisfacit, & præceptum implet formaliter; vt ſi verbi gratiâ, puer metu Pedagogi commotus, Miſſam die feſto attentè audiat. Ratio, quia metus non tollit voluntarium, vel liberum ſimpliciter, ſed tantum ſecundùm quid. Ergo, &c. atque ita docent Sotus *cit. lib.* 2. *quæſt.* 3. *art.* 9 Sanchez *cit. cap.* 13. *num.* 7. Suar. *part.* 3. *tom.* 3. *diſput.* 88. *ſect.* 3 Salas *cit. ſect.* 2 Azorius *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 12. *quæſt.* 9. quamuis contrarium ſentiat S. Anton. *part.* 2. *tit.* 9. *cap.* 10. § 2.

Dices, quod ſi metus ſit puero cauſa 4
principalis audiendi Miſſam die feſto, ita vt expreſſam intentionem habeat non audiendi Miſſam, ſi pedagogus abeſſet? item quid ſi oblectatio piſcium ſit cauſa principalis ieiunandi, vt ſi tam boni piſces non haberentur, nollet quis ieiunare? Reſpondetur, quod in his caſibus totum opus, quod ab Eccleſia præcipitur, impleatur, peccatur tamen interno affectu contra Religionis, vel temperantiæ virtutem, cuius intuitu lex ab Eccleſia lata fuit. Ratio, quia Eccleſiæ lex directè tantùm præcipit attentam Miſſæ auditionem (ſimile dico de opere ieiunij) quam ſi puer præſtitit, opus totum ab Eccleſia præceptum impleuit, ita vt non teneatur aliam Miſſam audire, &c. Verùm eadem lex, dum præcipit Miſſam audiri, indirectè efficit, vt propoſitum, tam abſolutum quàm conditionatum, imò etiam ſimplex affectus non audiendi Miſſam, ſi non tollat obiecti malitiam, ſit prohibitus, atque adeò malus; atqui propoſitum habet, ſi pe-

dagogus abeſſet, vellem negligere Miſſam: ſi tam boni piſces non adeſſent, vellem non ieiunare, is interno affectu verſatur circa obiectum prauum, & lege prohibitum, & non tollit malitiam obiecti Ergo committit peccatum internum aduerſus religionis vel temperantiæ virtutem ab Eccleſiaſtica lege præceptam, quam legiſlator per ſuam legem hic, & nunc ex iuſta cauſa poteſt inducere, vt *ſupra* dicebatur: ſimili ratione peccat is, quem poſteà ſine rationabili cauſa pœnitet quod Miſſam die feſto audierit: quod ſine bonis piſcibus ieiunium ſeruauerit, &c. atque ita docet Suarez *lib.* 3. *de leg. cap.* 13. *num.* 9. & *lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 1. & habetur *in cap. nulli*, *d.* 19. vbi dicitur: *nulli fas eſt, vel velle, vel poſſe tranſgredi Apoſtolicæ Sedis præcepta.*

Caſus quartus.

1 Cùm lex Eccleſiaſtica præcipit orationem externam, præcipit etiam conſequenter internam animi intentionem, ſeu in Deum mentis eleuationem. Item cùm præcipit ſacramentalem confeſſionem præcipit conſequenter etiam internam animi contritionem, vel ſaltem attritionem, &c. Ratio, quia neque eſſentia orationis poteſt conſiſtere ſine interna animi attentione, neque eſſentia ſacramenti Confeſſionis conſiſtere poteſt ſine interno animi dolore, & propoſito non amplius peccandi, &c. Item cùm Superior præcipit Sacerdoti vt ſacrificet, Sacramenta miniſtret, præcipit conſequenter etiam vt habeat internam intentionem ſacrificandi, baptizandi, à peccatis abſoluendi, & ſic de ſimilibus aliis, &c. atque ita docent Maior *in* 4. *d.* 19. *quæſt.* 7. Caietan. 2. 2. *quæſt.* 83. *artic.* 13. & *in ſumma*, *verb. hora*, §. *ad tertium.* Sotus *lib.* 10. *de iuſt. quæſt.* 5. *artic.* 5. Nauarr. *tract. de orat. cap.* 13. *num.* 18. 19. & 20. Suar. *tom.* 2 *de relig. lib.* 4. *de h. ris*, *cap.* 16. & *lib.* 3. *de legib. cap.* 13. *num.* 10. Leſſius *lib.* 2. *de iuſtit. cap.* 37. *dub.* 11. *num.* 67. Azorius *tom. lib.* 10. *cap.* 8. *quæſt* 7. & *cap.* 12. *quæſt.* 9. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 13. *numero* 3. & alij communiter: idemque etiam ſentire videtur S. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 15. *quæſt* 4. *art.* 2. *quæſtiunc.* 4. *ad* 2. & probatur, quia alioquin Eccleſiæ Miniſtri non verè, ſed ſimulatè orarent, & ſacramenta miniſtrarent. Itemque fideles omnes non verè, ſed per fictionem ſacramenta poſtularent: & ſic non ſatisfacerent Eccleſiæ præcepto.

Contrarium tamen, & non improbabiliter, ſaltem ab extrinſeco (dummodo adſit attentio, & deuotio externa, ad quam ſolum, inquiunt ipſi, poteſt Eccleſia ſubditos ſuos obligare) docent alij quamplures, atque graues Doctores vt gloſſ. *in clement.* 1. *de celebrat. Miſſarum*, *ver. fructuum* Durand. *lib* 4 *ſent. diſtinct.* 15 *quæſt.* 12. Paludan. *ibid. quæſt.* 5. *art.* 2 *concluſ.* 4. Anton. *part.* 3. *tit.* 13. *cap.* 4. §. 7. vbi pro hac ſententia affert Hoſtienſem, Vmbertum, & Archidiaconum; ita etiam docet Med. *Cod. de orat. quæſt.* 15. & 16. Syl. *ver. horæ*, *quæſt.* 11. Roſella *eod. ver.* §. 3. Angel. §. 27. Tabiena §. 3. Gabr. *in canonem miſſæ*, *lect.* 62. *propoſ.* 1. Couinch. 3 *part. quæſt.* 83. *art.* 6. *dub vnic. num.* 292. Ioann. Valerus *in diff. vtriuſque fori ver. horæ canonicæ diff.* 1. per totam; afferúntque ad hanc doctrinam explicandam exemplum, tum de præcepto recitandi horas canonicas, & audiendi Miſſam, tum etiam de præcepto annuæ confeſſionis, ita vt per talem confeſſionem, etiam ſacrilegam, ne dum contra ius 2

diuinum

diuinum voluntariè nullam, non ſolum vitetur pœna excommunicationis Conſtitutionibus Epiſcopalibus impoſita contra tale præceptum tranſgredientes (vt in terminis docet Henriq. *lib.* 4. *cap.* 4 §. 1.) ſed etiam ſatisfiat præcepto Eccleſiæ de annua Confeſſione;idque etiam ſi abſolutio non conferatur, vel ob defectum contritionis confitentis, vel ob defectum, aut malitiam confeſſoris; ſicuti præter alios docent Palud. *in* 4. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 7. Gabriel. *ibid. quæſt.* 1. *art.* 3. *dub.* 5. Syl. *ver. Confeſſio*, 4. *num.* 3. *in fin.* Victoria *num.* 163. *contra Guil. Pariſienſem de ſacram. pœnit. cap.* 14.

Non poteſt tamen legiſlator, aut Prælatus ſub peccato obligare ſubditos ad habendam intentionem, vel aliam diſpoſitionem accidentalem, ſeu non pertinentem ad ſubſtantiam moralem operis præcepti, v. g. vt ieiunia, & orationes fiant in ſtatu gratiæ, vel vt orationes, & ſacrificia Deo afferantur ad particularem aliquam intentionem; quia ceſſat prædicta ratio; atque ita docet Suarez *lib.* 4. *de legib. cap.* 13. *numero* 16. *& de cenſ. diſp.* 6. *ſect.* 3. *num.* 20. & alij.

3 Excipe Prælatos Regulares, quibus competit Maior poteſtas in ſubditos ſuos, ratione voti obediendi Prælato in omnibus, quæ ſecundum regulam, vel ordinis conſuetudinem præcipiuntur, qua de re Suarez *in cit. lib.* 4 *de legib. cap.* 12. *in fin* vbi monet differentiam eſſe inter obligationem Regularium ex voto obedientiæ, & obligationem aliorum ex lege ciuili, vel Eccleſiaſtica quia lex fundatur in iuriſdictione, quæ ſolum data eſt, quantum expedit ad bonum communitatis, & ſic ſolum ad actus externos; quapropter ſi detur verbi gratia ab Eccleſia in matrimonio diſpenſatio, ſi factum non fuerit ſub ſpe diſpenſationis obtinendæ, vel ſub intentione contrahendi cum coniuge coniugis mortui, aliter diſpenſatio data ſit nulla; locum id habet tantum, ſi ſpes, vel intentio prodierit in externum; nam ſi non prodiit in externum, licèt interuenerit in interno, non officit diſpenſationi prædicto modo conceſſæ, atque ita notauit Hurtad. *de matrim. diſp.* 13. *diffic.* 1. *& diſput.* 16. *diff.* 5. præceptum autem Prælati Regularis fundatur in voluntate vouentis, & pacto, ſeu promiſſione eius, quæ, quia principaliter fit Deo, & ab ipſo vouente, de actu mere interno fieri poteſt: adde quod materia voti latius patet, quàm legis: nam votum maximè eſt de conſiliis, de quibus non eſt lex.

Simili ratione dicendum, quod, 4 quia iuriſdictio non minus ad abſoluendum à peccatis internis, quàm ab externis,conueniente ordine, à ſuperioribus ad inferiores Confeſſarios deſcendit, vtraque poteſtas limitatè, ſeu cum reſtrictione conferri poſſit, & ſic poſſint non ſolum peccata mortalia externa, ſed etiam interna reſeruari, quamuis in vſu non ſit, neque expediat, vt reſeruentur interna, quia internorum peccatorum reſeruatio non ita neceſſaria eſt ad gubernationem Eccleſiæ, cum Eccleſia externa potiſſimum ſpectare debeat, qua de re Maior *in* 4 *diſtinct.* 17. *quæſt.* 5. *pro part.* 2. *Barthol.* Medina *lib.* 1. *Inſtruct. cap.* 10. Graff. *part.* 1. *deciſ. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 71. Llamas *part.* 1. *meth. cap.* 7. §. 14. Suarez *de pœnit. diſp.* 29. *ſect.* 3. Tinellius *de caſib. reſer. cap.* 5. *num.* 6 Henriq. *lib.* 6. *cap.* 14. §. 3. Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 8. *num.* 4. & Couinch. *de pœnit. diſp.* 8. *dub.* 11.

Cæterùm

6 Cæterùm quo ad ea, quæ ad naturam corporis conſeruandam, & propagandam ſpectant, homo etiam eſt ſui Iuris, & alteri homini non ſubiectus, ſed ſoli Deo; atque ita tradit S. Thom. 2. 2. *quaſt.* 105. *artic.* 5. *in corp.* Ratio, quia omnes homines natura ſunt pares in his, quæ pertinent ad corporis conſeruationem, & prolis generationem. Vnde non tenentur nec ſerui Dominis, nec filij parentibus obedire in matrimonio contrahendo, vel virginitate ſeruanda, aut aliquo eiuſmodi; ſed in his, quæ pertinent ad diſpoſitionem actuum, & rerum humanarum, tenetur ſubditus ſuo ſuperiori obedire, ſecundum rationem ſuperioritatis; ſicut miles duci exercitus in his, quæ pertinent ad bellum, ſeruus domino in his, quæ pertinent ad opera ſeruilia; filius patri in his; quæ pertinent ad diſciplinam vitæ, & curam domeſticam.

Appendix ad ea quæ ſuprà dicebantur in Subcorollario octauo.

1 EX octauo igitur Subcorollario præcedenti poſito pœnas hæreticorum non incurreret, ſi quis aſſentiens huic hæreſi, verbi gratiâ, *Chriſtus non eſt homo*, ſolum iſta verba proferret, *non eſt homo.* Ratio ex dictis eſt, quia verba hæc non ſufficienter hæreſim indicant in externo, ita vt Eccleſia de ea cognoſcere, & iudicare poſſit; quandoquidem qui talia verba profert, non exprimit, de quo ſubiecto loquatur; niſi forſan id ex adiunctis colligi poſſit, ſicuti notauit Caſtr. *lib.* 2. *de hæret. punit. cap.* 18. Vaſq. *tract. de benef. cap.* 4 *num.* 90. Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 8. *num.* 8. *&* 10.

Item ſecundò pœnas hæreticorum non incurreret, ſiquis hæreſim in mente detentam ſcriberet characteribus, qui à nemine, quàm ab ipſo, intelligi poſſent; ideóque qui ſcripſit ex tali ſcriptura ab Eccleſia conuinci, aut iudicari non poſſet. 2

Item tertiò, non incurreret, ſi quis interius hæreticus, exterius moueret caput, vnde nemo poſſet colligere, id fieri ad hæreſim profitendam; niſi dixiſſet prius, ſe vti velle illo ſigno ad illam profitendam: tunc enim per id iam ſatis ſe explicuiſſet. 3

Item quartò non incurreret, ſi quis ſimiliter interius hæreticus, libros hæreticorum legentem audiret, aut eorumdem libros imprimeret, aut imprimi faceret, vt hæreticis faueret in eorum hæreſi. 4

Item quintò, non incurreret, ſi quis etiam interius hæreticus, recitatiuè ſolum hæreſim ſuam proferret dicendo in mente habui talem hæreſim; niſi ex circunſtantiis colligi poſſet, adhuc talem hæreſim ipſum in mente fouere. 5

Item ſextò, non incurreret, ſi quis ſimiliter interius hæreticus, diceret, ſe hæreſim quamdam aliquando ſectatum fuiſſe, vel habere propoſitum illam ſectandi (etſi de hac re meritò puniri poſſet, ſicuti docet Simanca *de cathol. inſtit. tit.* 41. *num.* 9. *&* 10. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 10. *quaſt.* 6. Sanchez *cit. cap.* 8. *num.* 21. *&* 22. Sayr. *de cenſ. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 31.) Ratio, quia nec talis præſentem hæreſim indicat, ſed tantum præteritam, aut propoſitum futuræ; cum quo conſiſtere poteſt, vt qui ita loquitur veram tunc fidem retineat, ſicuti rectè notauit Sanchez *cit. num.* 22. 6

Item ſeptimò, non incurreret, ſi quis hæreſim, quam in animo conceptam gerit, in ſomno, vel ebrietate proferret: 7

nam

nam diſcrimen eſt inter homicidium, & ſimilia peccata, quæ opere externo conſummantur, & inter hæreſim, cuius malitia conſummatur in interno: qui enim in ebrietate hominem occidit, cùm ſciret, ſe tunc rixari, & verberare ſolere, & propterea à vino ſibi abſtinendum eſſe, irregularitatem, & excommunicationem incurrit; non autem is, qui in ebrietate hæreſim profert, licet ſciuerit, ſe, cum ebrius eſt, de fide diſputare, & hæreticas ſuas opiniones proferre. Ratio diſcriminis eſt, quia hæreſis in intellectu conſiſtit, & perficitur; per ſigna autem exteriora manifeſtatur tantum; conſequenter prolatio dogmatis hæretici non eſt peccatum externum hæreſis, niſi ab interna intellectus hæreſi procedat, & exprimatur, in ebrio autem non procedit ab hæreſi mentali, ſed ſolum ex imaginatione, & conſuetudine, ergo, &c. At homicidium in externo opere conſiſtit, ac perficitur; conſequenter eſt verum peccatum externum homicidij, tamen ſi fiat ab ebrio, qui tunc nihil aduertit, ſiue intelligit, dummodo aduerterit prius, cũ cauſam præbuit, ob quam indirectè, & imputatiuè cenſetur ipſi voluntarium.

8 Item octauò, pœnas hæreticorum non incurreret, ſi quis ſimiliter interiùs hæreticus re vera non dormiens, ſed (fictione ſomni occulta per ſe; & purè mentali, non explicata ſigno vllo, eam probabiliter indicante) ſomnum fingens, ita vt omnes aſtantes ſibi perſuadeant, eum dormire, hæreſim ſuam internam exterius proferret; ſicut nec qui proferret, amentiam ita aptè ſimulans, vt quamuis in externum proferat, hæreticus tamen ex verbis ſuis non colligatur, nec qui ſimiliter interius hæreticus, in comœdia hæretici perſonam agens proferret hæreſes, quas in mente habet: ex circunſtantiis enim comœdiæ per ſe hæreticus non apparet; in quo ſatis differt ab hæretico externo: nam hic ad ſummum eſt occultus per accidens, cùm ſi pro tali non cognoſcatur ab aliis, ſit ex defectu audientium, non autem ex defectu ſui, at in caſu noſtro nõ eſt ex defectu audientium, ſed ex defectu ſui; loquitur enim in circunſtantiis, in quibus non manifeſtantur hæreſes ipſius, ſed potius eius, cuius perſonam in comœdia ſuſcepit & ratio horum omnium eſt, quia ſicuti ſigna imperfecta ſolent ex circunſtantiis hæreſim, & animum occultum perfectè ſignificare, ita è contra perfecta ſigna poſſunt ob circunſtantias eadem occultare. Confirmatur, quia nemo, quamuis fidei ſtudio flagret, hæreſim ſuſpicatur in loquente, quem dormire, vel inſanire credit, aut facere comœdum videt, ſed omnia verba eius cum riſu accipit: vt autem hæreſis ſit externa, opus eſt, vt ex ſigno aliquo poſſimus illam, tanquam quandam rem ſignificatam prudenter colligere: nam ſi non per accidens, ſed per ſe, non poſſumus mentem loquentis hæreticam interpretari, hæreſis eſt per ſe occulta, & interna; interim dicendum tamen eſt, quod ſi quis humano modo poſſet prudenter colligere tales homines non dormire, non inſanire, non comœdiam agere, ſed ſimulare; tunc abſque dubio eſſent hæretici externi, & Bullæ pœnas, ac reſeruationem incurrerent. Ratio, quia tunc hæreſis eſſet occultè per accidens, non autem per ſe, ſicuti nunc eſt in caſibus poſitis. Vide Henriq. *lib. 6. cap.* 14. *num. 6. lit.* 1. Caſtr. *de iuſt. hæretic. punit. cap.*18 Azor. *lib.* 8.*cap.*16. *quæſt.*6. Granad. *in* 2. 2.*contr.*1.*tract.*15. *diſp.*13. *num.* 14. & Simanc. *de catholic. inſtit. tit.* 42. *numer.* 10. & Merollam *tom.*1.*diſp. cap.*2.*num.*387. *&* 401.

SVBCOROLLARIVM IX.

1 VNde nonò abſolui poteſt à Regularibus, quin imò à quolibet approbato Confeſſario (modo, quo *ſuprà* dicebatur) is etiam, qui actu conſummauit hæreſim perfectè in interno, dummodò eandem, licèt aliquo modo, non tamen omni modo perfectè actu conſummauerit in externo, id eſt, conſũmatione externa peccaminoſa grauiter. Moueor ad hoc etiam ſubcorollarium deducendum propter eandem rationem iam *ſupra* aſſignatam: nempe, quia cenſuræ, & pœnæ delictum aliquod afficientes (cum vtpote odioſæ ſtrictam interpretationem habeant) non contrahuntur, niſi ob delictum verum, & ex omni parte perfectè conſummatum. Adde, quòd ex dictis Eccleſia magis attendit actum externum, quàm internum: ergo &c. atque ita docent Suarez *de cenſ. diſp.* 4 *ſect.* 3. *num.* 4. Præpoſ. *in* 3. *part. quæſt.* 1. *de cenſ. in communi, dub.* 6. *num.* 45. Auila *part.* 2. *cap.* 5. *diſp.* 3. *dub.* 5. Corduba *lib.* 4 *quæſt.* 13. Simanca *de Cathol. inſtit. tit.* 42. *num.* 9. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 10. *quæſt.* 5 Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 2. *num.* 5. *&* *lib* 2. *Mor. cap.* 8. *num.* 7 *& ſeqq* Sà *verb. hæreſis, num.* 2. & Becan. *de fide, cap.* 15. *quæſt.* 1. *num.* 8. quapropter quando in iure fertur cenſura propter aliquod delictum, ſemper (niſi aliud exprimatur) intelligenda eſt de delicto in genere ſuo ex omni parte perfectè conſummato: atque ita colligitur *ex. cap. perpetuæ ſanctitatis de elect. in* 6 vbi habetur, quòd ſcienter indignum eligentes non incurrant iuris pœnas, niſi adeo in eo perſtiterint, vt ex votis ipſorum electio ſequatur: vbi apertè innuitur pœnam non incurri ob delictum, quod in genere ſuo non ſit omnino perfectè conſũmatum: vnde & dici conſueuit, quod lex imponens pœnam ſtrictè ſit interpretanda, & meritò, quia odia ſunt ſemper reſtringenda.

Hinc qui percutit Clericum, ſi verè non percutit, vel quia errauit, vel quia impeditus fuit, &c. non contrahit excommunicationem Canonis, *ſi quis ſuadente Diabolo.* Item qui percutit aliquem, ſi non ſequitur mors, non contrahit cenſuram (ſi cenſura lata eſt ob homicidium) quouſque ſequatur mors, quæ ſi ſimpliciter non ſequitur, quamuis miraculoſe impedita, ſimpliciter cenſuram non contrahit: quia quamuis ante mortem actio ex parte delinquentis ſit conſummata, non tamen eſt conſummata, prout ſignificatur nomine homicidij, quod propriè ſignificat actionem delinquentis, prout coniunctam cum morte. Item qui ſcribit ad aliquem, non contrahit cenſuram latam ob ſcribendum ad illum, quouſque ad illum ſcriptura peruenia; ſicut qui profert hæreſim in externo abſque conſenſu hæretico interno, non contrahit excommunicationem latam contra hæreticos, quia non eſt perfectè hæreticus, vt *ſupra* dicebatur: & ob eandem rationem, qui conſulit, aut mandat opus, cui eſt annexa cenſura, cenſuram non contrahit, quamuis ex conſilio, aut mandato ſequatur opus, niſi extendatur illa ad conſulentes, & mandantes; quia qui conſulit, aut mandat opus, non efficit in rigore opus, imò addo, quòd quando cenſura fertur ob conſilium, aut mandatum, cenſura non contrahitur, ni ſequatur opus, & non ante, quàm ſequatur opus: excipe, niſi cenſura principaliter feratur ob conſilium, aut mandatum: quia tunc ſtatim contrahitur, etiam ante ſecutum opus, & quamuis

nun

nunquam ſequatur opus, ita fertur excommunicatio *in cap. de homicidio in 6.* contra eos, qui mandant aliquem occidi per aſſaſſinos, quamuis excommunicatio iſta non ampliùs habeat locum: ita etiam fertur excommunicatio *in Clem. de pœnis, cap.* 1. contra Religioſos mendicantes, qui animo retrahendi populum à ſolutione decimarum, aliquid docent in concionibus, ſubintellige animo id efficiendi exteriùs expreſſo; & ita etiam fertur excommunicatio in Bulla Gregorij XIII. contra eos, qui cum aliquo influxu, ſeu effectu ſuadent duellum; quam excommunicationem (etſi non contrahant principales, niſi ſequatur duellum, ſicuti probabiliter docent Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 39. & Megalius *in* 3 *part. lib.* 4. *cap.* 4. *quæſt.* 2) contrahunt tamen ſuadentes, etiamſi non ſequatur duellum, dummodò tamen ex vi ſuaſionis ipſorum fuerit acceſſus vtriuſque principalis ad locum deſtinatum duello, & per ipſos ſuadentes non ſteterit, quominus ſequatur duellum, ſecus ſi per ipſos ſteterit, qua de re vide Sanchez *vbi ſuprà*, Filliucium *tom.* 2. *tract.* 15. *cap.* 1. *quæſt.* 5. & Bonac. *tom.* 3. *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 48.

Appendix ad ea, quæ ſuprà dicebantur.

1 EX nono igitur ſubcorollario præcedenti poſito pœnas hæreticorum non incurrit, qui hæreſim ſuam manifeſtat ſolùm ad petendum conſilium, vel ad illam Confeſſario explicandam: vel qui hæreſim ſuam inter peccata ſcribit, vt eam confeſſioni ſubiiciat: & ratio ex dictis eſt; quia tales actus non ſunt mali; ſed potius laudabiles, quos Eccleſia non intendit punire, quin neque impedire. Item hæreticorum pœnas non incurrit, qui hæreſim ſuam iocosè tantùm, & non aſſertiuè profert, & prætereà non eſt talis, de quo hæreſis præſumi poſſit; quia huiuſmodi actus, vtpote non mortiferus, non eſt, vt tantæ pœnæ ſubiiciatur. Item nec incurrit, qui profert indeliberatè, & abſque vlla aduertentia; quia huiuſmodi actus non eſt humanus, ac proinde talis, vt ad tantam pœnam contrahendam ſufficiens ſit. Item nec incurrit, qui profert etiam cum deliberatione, quæ tamen ſolùm ſufficiat ad peccatum veniale: vel (vt docent Henriq *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 6. *lit. I*, Sanchez *vbi ſuprà*, *num.* 17. & Hurtad. de Mendoza *de fide*, *vol.* 1 *diſp.* 83. *ſect.* 3. § 21.) qui tantùm prodit per opus externum, quod præſcindendo ab actu interno peccatum mortale non eſt: vt ſi quis, v.g. (inquiunt ipſi) motus hæreſi interna comedit in diebus prohibitis carnem in modica quantitate, quæ non ſufficiat ad peccatum mortale; ſicuti incurrit is, qui motus eadem hæreſi interna, carnem comedit in quantitate notabili, & adſint circunſtantiæ, in quibus hîc, & nunc indicium ſufficiens hæreſis poſſit oriri. Ratio, quia factum externum priùs (inquiunt ipſi) non eſt mortale (ſicut poſteriùs) niſi per relationem ſolùm ad actum internum, quod ad pœnas incurrendas non eſt ſufficiens: & hoc verum eſſe ſubdunt ipſi; etiamſi ſingulis diebus prohibitis modicam partem carnis comederet; quin imò etiamſi à principio ſingulis diebus prohibitis modicam partem carnis comedendi voluntatem expreſſam haberet: cui doctrinæ neque obſtat, quòd præceptum Eccleſiæ de non veſcendo carnibus ſit negatiuum: nam præceptum naturale de non furando

O 2 (ſubdunt

(ſubdunt iidem) negatiuum eſt, & tamen in hoc excuſat à mortali paruitas materiæ; ergo & in illo: non enim eſt maior obligatio præcepti poſitiui, quàm naturalis: quare dicendum (inquiunt ipſi) quòd non incurrat pœnas hæreticorum, qui ſigna dat hæreſis internæ in quantitate tam leui, vt non ſit ex ſe ſufficiens ad peccatum mortale contrahendum: quia excommunicatio, & reſeruatio non eſt de peccato mortali interno, ſumpto ſolitariè; ſed de peccato mortali interno, prout eſt coniunctum cum peccato mortali externo, quod explicet internum; & confirmant: quia excommunicationem Canonis, *ſi quis ſuadente Diabolo*, non incurrit Clerici percuſſor, ſi percuſſio ſit leuis, & venialis, eſto mortalis exiſtat per relationem ad prauum actum internum.

2 At hæc doctrina, & exemplum mihi non quadrant: nam fieri poteſt, quod aliquando tales circumſtantiæ concurrant, vt etiam exigua carnis comeſtio ſit ſufficiens proteſtatio hæreſis; vt ſi verbi gratiâ, inter alios cibos proponatur caro, hac expreſſa intentione, vt qui Lutherani ſunt, à Catholicis diſcernantur: in quo caſu occultus hæreticus, ſi ſine contraria proteſtatione, vel modicum carnis comedat, quãuis peccat quidem venialiter contra Eccleſiaſticam legem, ex motiuo temperantiæ latam, peccabit tamen mortaliter, & excommunicationem incurret, quatenus hæreſim ſuam ſufficienter manifeſtat, ac profitetur: quare diſcrimen eſt inter externum peccatum percuſſionis, & externum peccatum hæreſis, quo illud in praui propoſiti executione, hoc verò in internæ animo completæ hæreſis manifeſtatione conſiſtit, ſicuti præter alios rectè notauit Viualdus *in explanat. Bullæ, caſu 1. num.3.* & ſic retorquetur contra aduerſarios argumentum; nempe quod ſicut excommunicationem incurrit, qui propoſitum percutiendi Clericum ſufficienter exequitur, ita etiam incurrit, qui hæreſim animo conſummatam ſufficienter ſignificat, & profitetur; ſecus ſi ſignificet, & profiteatur inſufficienter & imperfectè, vt *ſuprà* dicebatur.

Hinc ſoluitur quæſtio, an excommunicationem incurrat, qui verbi gratiâ, Lutheri hæreſim animo occultè tenens, idcirco à Miſſæ ſacrificio, vel ſacra communione abſtinet, aut coram ſanctiſſimo Sacramento genu non flectit, aut caput non denudat, &c. nam ex Caietan. 2. 2. *quæſt.* 11. *artic.* 4. Azorius *tom.* 1. *lib.*8. *cap.* 9. *quæſt. vlt.* Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 8. *num.*16. & Toletan. *lib.* 1. *cap.*19. Reſpondetur, quod ſi attentis circumſtantiis perſonæ, loci, temporis, &c. talis omiſſio cenſeri poteſt virtualis profeſſio ſectæ hæreticæ, excommunicatio incurritur: ſecus autem ſi circumſtantiæ adſint, vt huiuſmodi omiſſio obliuioni, aut alteri iuſtæ excuſationi probabiliter adſcribi poſſit: etiam ſi re ipſa ex hæretico animo proficiſcatur. 3

Hinc ſoluitur etiam altera quæſtio, an excommunicationem incurrat, qui tenens ſimiliter, verbi gratiâ, hæreſim Lutheri, die ab Eccleſia interdicto, carnem comedat; quippe exiſtimans huiuſmodi prohibitionem Eccleſiæ illegitimam, & Chriſtianæ libertati repugnantem eſſe: nam reſpondetur, quod carnis comeſtio in die interdicto ſecundùm ſe indifferens eſt, & non proteſtatiua hæreticæ ſectæ: attamen per circumſtantias perſonæ, loci, temporis, &c. determinari poteſt ad hæreticæ ſectæ profeſſionem, ſiue in parua, ſiue in magna quantitate fiat, vt *ſuprà* dicebatur; etſi in magna quantitate faciliùs 4

res

res locum habebit; quod fortaſsè intelligunt Henriquez, Sanchez & Hurtad. de Mendoza, diſtinguentes de comeſtione carnis mortifera, & non mortifera, ſeu in magna, aut modica quantitate contra præceptum Eccleſiæ eam prohibentis.

Subcorollarium X.

1 VNde decimò abſolui poteſt à Regularibus, quinimò à quolibet approbato Confeſſario, modo, quo ſuprà dicebatur, is etiam, qui quamuis certò conſummauerit hæreſim perfectè in interno, dubitat tamen an eamdem conſummauerit perfectè etiam in externo, vel è contra; quamuis certò conſummauerit perfectè in externo, dubitat an conſummauerit perfectè etiam in interno, verbi gratiâ, ſi cùm certò protulerit Spiritum ſanctum non procedere à Filio, dubitet an tunc in mente ita etiam ſenſerit. Ratio huius Subcorollarij eſt eadem quæ *ſuprà* dicebatur.

2 Confirmatur, quia cùm reſeruatio ſit odioſa, peccata mortalia in reſeruatione Prælati non cenſentur comprehenſa, niſi certò fuerint opere perfectè conſummata, ſicuti docet Sylu. *verb. caſus, quæſt.* 5. Henriq. *lib.* 6 *capit.* 14. *num.* 5. Graff. *part.* 1. *deciſ. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 71. Finellius *cap.* 5. *caſ. reſeru. num.* 4. vbi afferunt exemplum de inceſtu impuberum, & eorum qui extra vas ſemen emiſerunt: & ratio eſt, quia crimen non intelligitur, niſi demonſtretur, *argum. l. in bello*, §. *facta*, *ff. de captiuis, & poſtliminio reuerſis*, *& l.* 2. *de probat.* & non intelligitur niſi ſit perfectè conſummatum, iuxta *cap. hæc autem*, *iunct. gloſſ. diſt* 1. *de pœnit.* attentatio enim, verbi gratiâ, homicidij non eſt propriè homicidium, neque conatus ad inceſtum, eſt propriè inceſtus. Cæterùm ſi ipſa quoque criminis attentatio expreſſis verbis reſeruetur, certum eſt apud omnes, quòd reſeruatio ſit valida. Ratio, quia de peccatis etiam internis reſeruatio fieri poteſt, vt *ſuprà* dicebatur, & docent Maior *in* 4. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 5. *prop.* 2. Graff. Henriquez, Finellius *in loco ſuprà cit.* Medina *lib.* 1. *cap.* 10. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 8. *n.* 4. & alij paſſim.

Confirmatur vndecimò, quia propter eamdem rationem iam dictam, quando dubitatur an peccatum ſit reſeruatum, & ſic abſolui poſſe etiam à Confeſſariis, qui non habent poteſtatem ſuprà caſus reſeruatos, ſicuti habet communis opinio Doctorum contra Armill. *verb. caſus, num.* 13. Frias *in tract. de modo audiend Confeſſ.* 2. *part. cap.* 8. *caſu* 2. & Cordub. *in regul. ſancti Franciſc. cap.* 7. *quæſt.* 4. *punct.* 1. *caſu* 5. & ratio huius communis opinionis eſt, quia cùm reſeruatio, vt *ſuprà* dicebatur, odioſa ſit, ſtrictè interpretanda eſt: atque ita præter alios docent Henriquez *lib.* 6. *de ſacrament. cap.* 26. *num* 7. Suar. *in* 3. *partem tom.* 5. *diſput.* 40. *ſect.* 6. *num.* 5. *& tom.* 2. *de relig. lib.* 4. *de voto, cap.* 5. *num.* 15. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 10. *num.* 74 Sà *verb. caſus reſeruatus, num.* 5. Bonacin. *de ſacrament. pœnit. quæſt.* 7. *punct.* 5. § 4. Graff. *tom.* 1. *conſ.* 2 *de pœnitent. & remiſſ. num.* 13. *& ſeq.* Zecch. *de caſib. reſeru. caſ.* 13. Galeſt. *in margar. caſ. conſ. verb. caſus reſeruatus.* & alij paſſim. 3

Nec mihi probatur limitatio, quam adhibent Sanchez & Bonac. *in locis ſuprà cit.* ſcilicet niſi eſſet pro illius peccati commiſſi veritate præſumptio fori externi; quia tunc ſtante tali præſumptione poſſeſſio eſt pro certitudine peccati: pro eo enim eſt poſſeſſio, pro quo eſt fori externi præſumptio, & tali præ- 4

ſcriptioni ſtandum eſt in vtroque foro, donec de veritate in contrarium conſtiterit, v. g. (inquiunt ipſi) ſi quis protulit exteriùs hæreſim, dubitat autem modo, an tunc in mente ita etiam ſenſerit, cenſebitur hæreſis reſeruata, idque ex eo, quia (cum verba ſint naturaliter ſigna intentionis, & nemo præſumatur dicere, quod in corde non habet, nec aliter, quàm in eo habet, *leg. labeo, ff. de ſupell. legat.*) præſumptio, ac poſſeſſio in tali dubio eſt, quòd hæreſis exterius proceſſerit ex vero interiori conſenſu in ipſam hæreſim: tum quia in tali dubio homo iudicaretur hæreticus in foro externo, ergò idem dicendum in foro interno; conſequentiam probant, quia in vtroque foro idem iudicandum eſt, quando forum externum in falſa præſumptione non innititur, ſicuti ex communi docet Bald. *in auth. ingreſſi C. de ſacros. Eccleſ. n. 49.*

5 Non (inquam) talis limitatio mihi probatur, quia ex dictis non debet caſus cenſeri reſeruatus, niſi certò conſtet de reſeruatione; nec ſufficit, quod præſumatur reſeruatus; quia cum reſeruatio, (vt *ſuprà* dicebam) ſit odioſa ſtrictè interpretanda eſt; & ſic, quando Pontifex reſeruat ſibi hæreſim, intelligi debet de hæreſi certa non autem de hæreſi præſumpta. Confirmatur à ſimili: nam quamuis, quando quis eſt certus, ſe emiſiſſe votum caſtitatis perpetuæ, aut Religionis approbatæ, dubitat autem, an habuerit tunc animum ſe obligandi, teneatur votum ſeruare; quia poſſeſſio, ac præſumptio ſtat pro voto, nihilominus tale votum non cenſetur Pontifici reſeruatum, vt concedit idemmet Sanchez *lib. 4. mor. cap. 40. num. 26. & cap. 44. num. 3.* idque non alia ratione, niſi quia, cum reſeruatio ſit odioſa, reſtringenda eſt ad caſus reſeruatos certos, ergò idem propter eandem rationem dicendum eſt in caſu noſtro: & hinc apparet reſponſio ad ſuper adductas rationes aduerſariorum.

Dices, ſi quis percutit clericum, dubium autem poſtea eſt, an percuſſio ſit grauis, & ſic reſeruata Pontifici; vel leuis, & ſic talis, à qua Epiſcopus abſoluere poſſit, iuxta *cap. peruenit de ſentent. excommun.* non poteſt in tali caſu Epiſcopus abſoluere (ſicuti habetur *in extrauag. Perlectis*, *nondum typis mandata*, quam ad verbum referunt Nauar. *cap 27. num. 91.* & Molin. *tract. 3. de iuſt. diſput. 57.*) ergo ſic, &c. in caſu noſtro. 6

Reſpondetur: tranſeat antecedens; at nego conſequentiam; & diſparitas eſt, quia *in dicta extrauag.* percuſſio clerici reſeruatur Pontifici expreſsè, non ſolum, quando eſt certum, ſed etiam quando eſt dubium, an fuerit grauis. Vnde potius retorquetur contra aduerſarios argumentum; nempè quod per reſeruationem caſus, non veniat reſeruatus caſus dubius, niſi exprimatur. 7

Inſtabis: etiam in decreto Clementis VIII. contra priuilegia Regularium reſeruantur caſus Bullæ Cœnæ, quamuis ſint dubij, ſiuè iuris, ſiue facti, ergò, &c. 8

Reſpondetur: diſtinguo Antecedens; in decreto priori, concedo, in decreto poſteriori moderatorio prioris, vbi dempta ſunt verba iſta; nego. Quare ſimiliter retorquetur contra Aduerſarios argumentum. 9

Aduertendum III.

ADuerte tertiò, quod Regulares tamen degentes in vna diœceſi poſſunt 1

poſſunt abſoluere caſum, & excommunicationem ſpecialiter reſeruatam à pœnitentis ordinario alterius diœceſis; dummodo non ſit reſeruata ab ordinario, in cuius diœceſi audiunt Confeſſiones. Ratio, quia quilibet poteſt abſoluere iuxta leges fori locorum, in quibus verſatur; alioquin enim tenerentur ſcire omnes caſus reſeruatos Epiſcoporum, quod eſſet onus intolerabile: atque ita docent Suarez *in 3. part. 4. diſput.* 30. *ſect.* 1. *num.* 1. Henriq. *lib. 6. cap.* 14. *num.* 8. *lit. R.* Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 5. *ſect.* 3. *num.* 69. quamuis contrarium teneat Comitolus *in reſponſ. moral. lib.* 1. *quæſt.* 28. *num.* 2. & alij, quorum opinio eſt probabilis, quando pœnitens venit in fraudem. Dixi, quod ſit probabilis in tali caſu talis opinio, quia & probabilis eſt etiam opinio oppoſita noſtra; cum dici poſſit, quòd & in prædicto caſu pœnitens non veniat in fraudem, ſed ſubtrahat ſe à lege, & vtatur iure ſuo, ſicut & vtitur confeſſarius, qui eum abſoluit, iuxta regul. 55. *ff. nullus videtur dolo facere, qui iure ſuo vtitur.* Vide Dianam *part.* 2. *Miſcell.* 3. *reſol.* Layman 56. *de legib. capit.* 11. *in fin.* Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſput.* 18. *num.* 29. *& lib.* 1. *moral. cap.* 12. *numer.* 35. Suarez *lib* 2. *de feſtis, cap.* 13. *num.* 6. vbi propterea docent, quod poteſt quis egredi ex oppido ſuo, & conferre ſe ad locum (vbi lex non obligat) vt ſoluatur à loci ſui lege, v. g. de ſeruando feſto, de ieiunando, de contrahendo matrimonio coram teſtibus, ac Prælato, & de ſimilibus.

Aduertendum IV.

1 ADuerte quartò; quod Regulares poſſunt etiam abſoluere à caſibus Epiſcopo ſpecialiter reſeruatis eos, qui de proximo Religionem ingredi volunt, ſi fortè caſibus illis fuerint irretiti; neque obſtat Decretum ſacr. Congregationis iuſſu Clementis VIII editum, & eius declaratio ab eadem Congregatione edita anno 1602. 26. Nouembris, vbi Regularibus inhibetur abſoluere vi priuilegiorum pœnitentes à caſibus locorum ordinarijs ſpecialiter reſeruatis; quia tam Decretum prædictum, quàm prædicta declaratio loquuntur de iis Confeſſarijs, qui ſæcularium Confeſſiones audiunt, ſub quibus ſæcularibus non comprehenduntur illi, qui Religionem de proximo ſunt ingreſſuri, iuxta illud, quod dicitur *in lege Miles, Cod. de milit. teſtament. proximè accingendus habetur pro accincto:* atque ita fuit reſponſum Romæ ad mentem Clementis VIII. ſicuti teſtatur Bartholomæus de Vecchis *in praxi nouit. diſput.* 9. *dub.* 7. *num.* 5.

Aduertendum V.

ADuerte quintò, quòd ſi fortè quis ex Regularibus abſoluat quempiam à caſibus bullaribus reſeruatis Papæ, vel à caſibus ſpecialiter reſeruatis Epiſcopo, & ſic incidat ex decreto prædicto Clementis VIII. in excommunicationem Papæ reſeruatam (ad quam contrahendam ex dictis non ſufficit ignorantia, etiam craſſa, ſiue iuris, ſiue facti, illa ſit; ſed requiritur ſcientia; cum feratur contrà abſoluere præſumentes) abſolui poterit contra Comitolum *lib. 6. quæſt.* 9. (ſi ſpecialiter ab Epiſcopo reſeruata non fuerit) ab aliis Regularibus vigore ſuorum priuilegiorum. Ratio, quia excommunicatio hæc Clementis VIII. de qua loquimur, non includitur in caſibus Bullæ Cœnæ, 1

Cœnæ, quin neque in quinque alijs caſibus Papæ reſeruatis, ergo &c. Conſequentia probatur, quia exceptio firmat regulam in contrarium, nempè in caſibus non exceptis. Vide Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 5.

SVBSECTIO XXXII.

Proponuntur ſecundi Exempli poſiti Corollaria.

COROLLARIVM I.

1 HIs itaque prænotatis, poſſunt primò Regulares ex vi prædicti priuilegij (cùm latè, vtpote fauorabile; ex dictis interpretandum illud ſit) tollere per abſolutionem, non ſolùm cenſuras propriè dictas, quæ ob contumaciam inferuntur; ſed etiam ſuſpenſiones, & interdicta iuris, quæ ob delictum merè præteritum impoſita ſunt, ſeu ad tempus, puta biennium, triennium, &c. ſeu in perpetuum, & ſine ſpe remiſſionis, qualis eſt, v.g. ſuſpenſio, vel potiùs depoſitio à Pio V. lata in ſodomiam exercentes; qui ſicut & alij incidentes in quinque alios caſus Papales, ſi occulti ſunt, ab Epiſcopis abſolui poſſunt, ex commiſſione ipſis facta in Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* & à Confeſſariis Religionum ex virtute dicti priuilegij, modò quoad hoc vltimum, reuocatum illud non ſit: qua de re videri poterit Rodriq. *tom.* 1. *qq. regul. quæſt.* 8. *art.* 10. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſput.* 26. *num.* 7. *& lib.* 8. *diſp.* 31. *num.* 17. *& in ſumma, lib.* 2. *cap.* 39. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 26. *num.* 3. Suarez *de pœnit. quæſt.* 30. *ſect.* 2. *num.* 14. Peregr. *de duello, quæſt.* 37. *& in compendio priuileg. verb. abſolutio quoad ſæculares,* §. 1. *in fin.* Sayrus *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 21. & Floron. *à fol.* 14. *vſque ad* 28.

COROLLARIVM II.

SEcundò poſſunt Regulares abſoluere ita amplè (vt dicebatur *ſuprà*) independenter à iuriſdictione Epiſcoporum: Epiſcopi enim tam amplam iuriſdictionem audiendi confeſſiones omnium fidelium, vndecunque accedentium, eóſque à cenſuris, etiam reſeruatis, abſoluendi, dare non poſſunt; ſed eam Regulares accipiunt ex vi prædicti priuilegij à ſummo Pontifice, cum dependentia tamen ab approbatione Epiſcoporum, & cum dependentia à conſenſu, & voluntate Superiorum ſuorum tanquam à conditione ſine qua non, qua de re vide *Clemen. dudum*, §. *ſtatuimus, de ſepult.* Palud. *in* 4. *d.* 17. *q.* 4. *art.* 3. *concl.* 5 Rodriq. *tom.* 1. *regul.* 99. *quæſt.* 60. *art.* 3 Henriq. *lib.* 6. *cap* 6. *num.* 6. *lit. V*, Mirand. *tom.* 1. *quæſt* 45. *art.* 12. Llamas *part.* 1. *cap.* 7. §. 4 Ioannem de Lugo *diſp.* 21. *de pœnit. ſect.* 3. *num.* 53. & Paſqualigum *deciſ.* 444. *& deciſ.* 500. 1

Corollarij ſecundi ſubcorollarium primum.

HInc ſequitur primò; quòd Prælati Regularibus ſuis ſemel approbatis, & expoſitis iuriſdictionem, ob cauſam etiam non notoriam, iterum auferre poſſunt, quamuis ſi Prælatus alicui Confeſſario ſuo interdicat, ne confeſſiones audiat, non ideo per hoc ſtatim exiſtimandus eſt, iuriſdictionem auferre velle; ſed prohibitione tali ſolùm efficere, vt illicitè, non autem inualidè (ad hoc, vt damnum animarum (euitetur exerceatur. Excipe, niſi vel contra 1

contrarium Prælatus exprimat, vel ex circunſtantiis, aut cauſa propter quam prohibuit, aliud præſumi debeat; puta ſi ob inſcitiam eum ab officio ſuſpendit, aut depoſuit, qua de re Henriq. *loc.cit.* Rodriq. *art.* 13. vbi tamen benè admonet, quòd ſi talis ſuſpenſio publicè notoria non ſit, abſolutiones, quæ à ſemel legitima auctoritate expoſito conferuntur, validæ etiam cenſendæ ſint, ex eo, quia error communis cum titulo colorato tribuit iuriſdictionem, ſicuti habetur *in l.Barbar.ff.de offic.Præt.* & paſſim docent DD. *in c.nihil de elect.* & ratio eſt vt euitentur (ſicuti *ſuprà* dicebatur) incommoda, quæ alioquin in communitate ſequerentur. Vnde propter eandem rationem docent Baſilius Pontius *de matrim. lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 46. Ioann. Sancius *in ſelectis, diſp.*44. *num.*3. & Molfeſius *in ſum.tom.*1.*tract.* 7.*cap.*13 *num.*21. quòd etiam error communis ſine titulo colorato, tum in foro externo, tum etiam in foro conſcientiæ iuriſdictionem tribuat: & conſequenter repetenda non ſit confeſſio facta cum Confeſſario, qui cum falſa licentia Ordinarij (& ſic intruſus) confeſſiones aliorum excepit; itémque à fortiori poſſit pœnitens, ſi ſciat Confeſſarium iuriſdictione priuatum eſſe (quod ipſe Confeſſarius, & populus ignoret) petere, ſi ſic ipſi expediat, ab illo abſolutionem, quia validè propter rationem dictam (præſertim quia in iſto vltimo caſu adeſt titulus coloratus) illa conferetur.

2 Adde, quòd non ſolùm error communis; ſed etiam probabilis opinio Doctorum iuriſdictionem tribuit, etiamſi opinio illa fortè ſit falſa: atque ita docet Henriquez *libro ſecundo de pœnitentia, capite decimoquarto, numero tertio & quarto.* & Sanchez *lib.* 3. *de matrimonio, diſp.* 20. *num.* 65. vt ſi probabile ſit, v.g. talem poſſe abſoluere à reſeruatis, vel à cenſuris, matrimonio aſſiſtere, excommunicare; Confeſſorem eligere, priuilegium non eſſe reuocatum, & ſimilia, & ille ex hac opinione operetur, valida ſunt acta, Eccleſia ſcilicet ſupplente defectum, ſi fortè defectus ſubſit: & ratio eſt, quia cùm licitum ſit operari ex opinione probabili, ſi omnia illa eſſent irrita, grauia incommoda etiam in communitate ſequerentur: vnde dicendum, quòd non peccabit Sacerdos ſimplex abſoluens conſtitutum in periculo mortis, præſente Sacerdote approbato: neque Parochus excipiens in aliena Diœceſi confeſſiones, abſque noua Epiſcopi approbatione; nec Sacerdos approbatus abſoluens ex opinione probabili à reſeruatis, &c. cum de his omnibus ſit opinio probabilis, quin imò, vt ait Panormit. *in cap. nihil* 44. *de elect.* quem refert, & ſequitur Roſella *verb. Confeſſor* 3 *in fin.* Syl. *verb eod.* 1.*quæſt.* 19 Sanchez *num.* 56. valent acta in vtroque foro, etiamſi populus dubitet, an ſuperior ſit officio priuatus: & ratio eſt, quia cùm antea fuerit habitus pro ſuperiori, non debent ſubditi propter dubium ſuperueniens, cùm in officio perſeueret, eum reiicere: in dubio enim nemo eſt ſuo iure ſpoliandus, cùm in dubio melior ſit conditio poſſidentis.

Ex dictis patet, quod etſi illi, qui 3 habent titulum coloratum, & multo magis, qui illum non habent, peccent vſurpatione iudicij (quia quantum in ipſis eſt, vſurpant poteſtatem, quam non habent) tamen illorum ſententia, ſi adſit error communis, non eſt irrita; quia (vt dicebatur) dum hoc attentant, Eccleſia propter bonum commune iuriſdictionem extraordinariè in ipſo actu ſubminiſtrat

ſubminiſtrat. Hinc multi ſoluuntur caſus, quorum eſt

Caſus primus.

Quod valida ſunt acta Prælati qui accepit Prælaturam in excommunicatione, irregularitate, vel alio impedimento occulto (ratione cuius collatio ſit irrita, vel interuentu ſimoniæ realis completæ, aut confidentialis) ſi communi errore facti habeatur pro vero Prælato v. g. valida eſt ſententia excommunicationis, & abſolutionis ab eo lata, & collatio beneficij, & delegatio iuriſdictionis, & ſimilia.

Caſus ſecundus.

Quod idem dicendum eſt de eo, cui collata eſt poteſtas delegata, præſertim ad vniuerſitatem cauſarum, vt rectè docet Palud. *in* 4. *d.* 17. *quæſt.* 6. *art.* 2. quales ſunt Commiſſarij, Vicarij, Foranei, Pœnitentiarij, &c. quia horum iuriſdictio non minus, quàm eorum, qui habent poteſtatem ordinariam, ſpectat ad communem vtilitatem, cùm plures cauſæ ad ipſos deferantur. An autem idem dicendum ſit de eo, qui eſt delegatus ad cauſam particularem, quidam negant, quia non agitur, inquiunt ipſi. de bono communi, at probabilius etiam affirmatur, quod tenet Paludan. *vbi ſuprà*, & alij Doctores qui eamdem doctrinam de delegato ad confeſſiones tradunt. Probatur, quia *in cap. famis* apertè agitur de delegato, & quidem, vt videtur, ad cauſam particularem, tum quia quamuis ſinguli tales non deputentur, niſi ad cauſas certas, nec de quorumlibet quæſtionibus cognoſcere poſſint, tamen quamplurimum intereſt Reipublicæ, vt horum etiam acta valeant, cum ſæpe, & variis caſibus deputentur. Non obſtat, quod dicitur *in l. fin. Cod. ſi non à compet. Iud. eſſe dic.* vbi ſic habetur, *& in priuatorum cauſis huiuſmodi forma ſeruetur, ne quemquam litigatorum ſententia, non à ſuo Iudice dicta, conſtringat:* Nam intelligitur, quando non eſt occultum, non eſſe verum Iudicem: quod generaliter in omnibus cauſis, etiam publicis, verum eſt.

Caſus tertius.

Quod idem dicendum eſt, etiam ſi ſuperior conferens officium, vel iuriſdictionem, ſciat impedimentum alterius, aut collationem eſſe inualidam, modò adſit communis error populi, vt *ſuprà* dicebatur: nec opus eſt vt ipſe poſſit impedimentum auferre, vt rectè docent Paludan. & Caietan. *in locis ſuprà cit.* & patet cùm Epiſcopus confert illegitimo, vel occulto homicidæ beneficium parochiale; requiritur tamen, vt ſupremus Princeps poſſit illud auferre, & perſonam capacem efficere: nam ſi ſit impedimentum iuris diuini, vel naturalis, ſuprà quod Princeps non poteſt, nihil fiet, vt ſi v. g. ſit fœmina, vel non ſit ſacerdos is, cui poteſtas abſoluendi commiſſa eſt; tunc enim communis error, etiam cum titulo colorato, nihil iuuabit. Ratio, quia poteſtas humana hunc defectum non poteſt ſupplere, nec vllo modo talibus hanc poteſtatem conferre.

Caſus quartus.

Quod idem dicendum eſt, etiamſi litigatores, vel quorum cauſa agitur, impedimentum nouerint. Ratio, quia hæc iuriſdictio conceſſa eſt generatim propter errorem communem; ergo priuata ſcientia illam non impedit. quapropter abſolutio

abſolutio data à Parocho, quem noſti occultè ſimoniacum, vel ex alio capite iuriſdictione priuatum, valet, vt paſſim Doctores fatentur, niſi fortè tu alterius copiam haberes, & extra neceſſitatem illum induxeris, & ſic illi confitendo, pecces mortiferè; quia tunc abſolutio, etſi non ſit irrita defectu iuriſdictionis, erit tamen irrita defectu tuæ diſpoſitionis, quæ ad valorem ſacramenti requiritur.

Caſus quintus.

1 Quod idem dicendum eſt quando alicui iuriſdictio occultè eſt ſublata, & ille nihilominus pro ſuperiore per communem errorem habetur, quod quatuor modis poteſt contingere. Primò, ſi ipſo iure beneficium vacet. Secundò, ſi per ſententiam ei ſit abrogatum, vel ſi ſit poteſtas delegati reuocata. Tertiò, ſi delegans ſit mortuus. Quartò, ſi iuriſdictio delegantis ſit ſuſpenſa.

2 De primo modo ita docet expreſsè Paludanus *vbi ſuprà*, Panormitan. *in d. cap. nihil*, Nauar. *in cap. placuit, num.* 180. Aragon. *quæſt. 60. art. 6.* Sylueſt. *verb. Confeſſor, 1. quæſt.* 19. & paſſim Canoniſtæ: & ratio eſt, quia in tali caſu adeſt error communis, quin & titulus etiam publici officij coloratus, vt quia ab Epiſcopo inſtitutus: nec refert, quod titulus, & poſſeſſio iuris ſint ei adempta, quia omnò occultum eſt; quin non ita ſunt adempta, vt non maneant de iis aliquæ reliquiæ: retinet enim poſſeſſionem facti, vt Nauar. ait, omitto, quod hoc neceſſarium non ſit vt ad mentem Molfeſij, Pontij, & Sancij *in ſelectis quæſtionibus ſuprà* dicebatur.

3 Non obſtat *cap. dudum 22. de elect.* vbi inſinuatur, abſolutiones datas ab eo, qui ſimul plures parochiales Eccleſias retinebat abſque diſpenſatione, fuiſſe irritas, cum obtenta ſecunda, vacet prior, iuxta diſpoſitionem Concilij generalis, *cap. de multa, de prebendis*, non obſtat (inquam) quia publicè notum erat, illos vacare, quod ſi id occultum fuiſſet, ratione erroris communis non fuiſſent irritæ, vt ibidem aduertit Panormitan. & alij; nec refert quòd id proueniat ex errore iuris, modò error iuris cauſet errorem facti; quia tunc militat eadem ratio, quæ *ſuprà* dicebatur.

De ſecundo modo, licet contra quoſdam, ita docet Paludan. *in loc. ſuprà cit.* vbi id affirmat de eo cui commiſſio eſt occultè reuocata, ita etiam docet Henriquez *lib. 3. de pœnitent. cap. 6.* vbi dicit, *valere abſolutionem, ſi non ſcitur de reuocatione*, & *lib. 2. cap. 4.* vbi ait, *valere confeſſiones factas virtute Bullæ, vel facultatis, quæ neſcitur eſſe reuocata.* ita etiam docet Sanchez *lib. 3. de matrim. diſput. 20 num.* 58 citans pro ſe Baldum, Iaſonem, Corneum, Maſcardum, Henriq. & Manuelem, qui Sanchez *in primo tomo ſummæ cap. 60. num.* 3. dicit, valere confeſſiones Religioſis ſemel approbatis factas, quamuis occultè facultate audiendi illas ſint priuati. 4

De tertio modo ita etiam docet idem Sanchez citans pro ſe multos Doctores; & probatur, quia quamuis morte vel priuatione officij delegantis expiret poteſtas delegati, re adhuc integra, *l. more 5. ff. de iuriſd. omn. Iud. cap. licet 30. cap. gratum 20. cap. relatum 19.* de officio delegati, tamen quamdiu hoc communiter ignoratur, eſt eadem ratio, quæ in ſupradictis dicebatur; ergo &c. non enim hic eſt magis priuatus, quam in primò, & ſecundo caſu, & tamen *ibi* valent acta, ergo & hîc. 5

6 Confirmatur, quia poteſtas Vicarij generalis magis pendet à iuriſdictione Epiſcopi, quàm poteſtas delegati à delegante: nam à Vicario ad Epiſcopum non datur appellatio, eo quod ſit vnum tribunal, vna iuriſdictio, & veluti vna perſona, vt apertè colligitur *ex cap. 2. de conſuetud. in 6.* vbi per Officialem Epiſcopi intelligitur Officialis (vt exponit *ibi* gloſſ. communiter recepta) quem vocamus Vicarium generalem; & à delegato ad delegantem datur appellatio, vt *ibidem* gloſſ. affirmat, eo quod diuerſum tribunal habent, & diuerſi Iudices reputantur; vnde mortuo Epiſcopo expirat poteſtas Vicarij, etiam cauſa integra, vt docent Ioan. Andreas, & Hoſtienſ. *in cap. 1. de offic. Vicary in 6.* & tamen valent acta Vicarij, & literæ dimiſſoriæ ab eo datæ, ſi communiter mors Epiſcopi ignoretur, ſicuti præter alios docet Henriq. *lib. 3. de pœnit. cap. 13.* neque deſinunt valere prædictæ litteræ, etiamſi poſtea re integra, ſciatur mortem Epiſcopi præceſſiſſe, vt docet idem Henriq. *de ordine cap. 22.* & Sanchez *in loc. ſuprà cit.* Ergo &c.

7 De quarto modo idem dicitur, nam ſi ſuſpenſio primaria, quæ eſt in ipſo delegante, non inualidat acta ipſius, dum communiter ignoratur, multò minus inualidabit acta delegati, qui ſolum ſecundario ſuſpenſus eſt (ſi ſimiliter res communiter ignoretur) ergo &c.

Caſus ſextus

1 Quod idem dicendum eſt, non ſolum in foro contentioſo, ſed etiam in foro Sacramentali; atque ita docent Palud. Caiet. Nauar. Pontius, Sanchez *in locis. ſuprà cit.* & alij paſſim, & ratio eſt, quia bonum commune hic etiam ita poſtulat; & Eccleſia defectum iuriſdictionis non minus hic, quam in foro externo ſupplere poteſt, & vult, concurrente errore communi, ergo &c.

Neque obſtat, quod expreſſum ius hac de re non habeatur; quia quod iura diſpoſuerunt in vno caſu, id meritò intelligendum eſt in alijs, ſi par, vel maior ratio adſit, vt eſt in caſu noſtro. Confirmatur, quia ſuppoſita poteſtate Ordinis, in omnibus vtriuſque fori eſt omnimoda paritas; nec plus requirit hoc forum, quàm illud: ſufficit enim in vtroque eadem iuriſdictio quare propoſita poteſtate Ordinis, quicumque poteſt abſoluere, & ligare in foro externo, poteſt etiam in interno, vt rectè præter alios notauit Paludan. *in loco ſuprà cit.* 2

Caſus ſeptimus.

Quod idem dicendum in iis, quæ geruntur ex officio publico; quamuis non ſint actus iuriſdictionis, vt in inſtrumento tabellionis, in electione, & præſentatione ad beneficia, & officia, in actu Parochi aſſiſtentis contractui matrimonij, &c. hic enim non eſt, actus iuriſdictionis, ſed exhibitionis tantum præſentiæ ſui, tanquam teſtis iure requiſiti. Vnde alij ſoluuntur caſus, quare ſit 1

Caſus octauus.

Quod validum eſt matrimonium, etſi Parochus matrimonio aſſiſtens, ſit adminiſtratione interdictus (ſiue in genere, ob imperitiam, ne miniſtret ſacramenta, ſiue in ſpecie, ne aſſiſtat matrimonio) vel ſit ſuſpenſus, vel excommunicatus, etiam non toleratus, vel per ſententiam officio priuatus, modò non ſit actualiter depoſitus, ſed titulum 2

rulum

tulum, ac poſſeſſionem beneficij retineat; atque ita contra Auilam docet Ledeſma *quæſt.* 45. *de matrim. art.* 5. *punct.* 3. *dub.* 3 Henriq. *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 4. *&* 5. Rodriq. *tom.* 1. *cap.* 219. *concl.* 10. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſput.* 21. *num.* 4. Coninch. *diſput.* 27. *dub.* 7. *concluſ.* 7. & Pontius *de matrim lib.* 5. *cap.* 17. *num.* 13. (vbi idem docet de Vicario ad nutum amouibili; adducitque pro hac ſententia Cardinalium declarationes) & ratio eſt, quia aſſiſtere matrimonio: vti *ſuprà* dicebatur) non eſt actus iuriſdictionis; vel adminiſtrationis (cum etiam ab inuito, ſeu coacto validè præſtari poſſit) ſed eſt tantùm actus teſtimonij, ex iuris diſpoſitione ad matrimonij ſubſtantiam requiſitus.

3 Confirmatur, quia verba correctoria Concilij Tridentin. ſtrictè interpretanda ſunt, retenta verborum proprietate, *qui aliter, quam præſente Parocho*, &c. ergò quamdiu verus Parochus manet, aſſiſtere, & matrimonio authoritatem præbere, ſaltem validè, poterit.

4 Contrà verò validum non eſt matrimonium, ſi Parochus excommunicatus, aut alio modo cenſuratus non toleratus, alteri Sacerdoti, etiam non cenſurato aſſiſtendi licentiam concedere intentet, ſicuti docent Ledeſma *cit. dub.* 4. & Coninch. *concluſ.* 8. contra Henriq. *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 5. *in comment. lit. Q.* & Sanchez *cit. diſput.* 21. *num.* 7. & ratio eſt, quia dare alteri licentiam, qua is, alioquin non qualificatus, reddatur idoneus ad legitimum valorem actus, non eſt ſubſtitutio teſtis, vt aduerſarij contendunt, ſed eſt exercitium iuriſdictionis, (ſicuti notauit Nauar. *conſil.* 14. *de clandeſt. deſponſat. num.* 6. *ad tertium*) quod exercitium cenſuratus non toleratus exercere non poteſt, ſicut nec dare licentiam audiendi confeſſiones, vel miniſtrandi ſacramenta, & ſimilia; validum tamen ex dictis matrimonium eſt, ſi ipſe Parochus non ſit excommunicatus, vel alia cenſura detentus, & ſubſtituat, vt aſſiſtat, alium ſacerdotem excommunicatum, aut alia cenſura innodatum, etiam non toleratum: nam, vt dicebatur, id effici poteſt, ſaltem validè, quin addo, & licitè, in caſu ſcilicet neceſſitatis, vt ſi v.g. tempore peſtis ipſe Parochus non poſſit aſſiſtere, nec ſubſtituere alium ſacerdotem, quàm notorium clerici percuſſorem, aut cenſuratum alium toleratum, ſicuti præter alios rectè notauit Chapeauille *cap.* 6. *quæſt.* 3.

Caſus nonus.

1 Quod item validum eſt matrimonium, etſi Parochus, dummodo ſit proprius, vel vtriuſque, vel ſaltem alterius ſponſorum, (qua de re videri poteſt Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſput.* 19. *&* 25. *num* 14. vbi docet, ſi vnus ſponſorum vagus ſit, poſſe eius matrimonio quemcumque Parochum aſſiſtere; quia vagorum quicumque Parochus cenſetur eſſe proprius in loco, vbi illi pro tunc temporis verſantur, quod verum eſt, ſi loquamur de matrimonij valore: nam licitè non poteſt Parochus vagorum matrimonijs aſſiſtere, niſi potius ab Ordinario licentiam obtinuerit, ob Trident. conſtitutionem *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. vbi Parochis præcipit, ne vagorum matrimonijs interſint, niſi prius diligentem inquiſitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata ab eo licentiam id faciendi obtinuerint) in Parochia aliena aſſiſtat matrimonio;

atque ita docent Henriq. *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 2. Rodriq. *tom.* 1. *cap.* 219. *concluſ.* 5. Sanchez *cit. diſp.* 19. *num.* 11. contra Nauarrum *cap.* 25. *in fin.* & *lib.* 4. *conſil.* 4 & 14. *de clandeſt. deſponſat. edit.* 2. idque ob eandem rationem, quæ *ſupra* dicebatur: quia ſcilicet aſſiſtere matrimonio eſt tantum actus exhibitionis præſentiæ ſui, tanquam teſtis iure requiſiti.

2 Confirmatur, quia lex correctoria debet eſſe ſtrictæ interpretationis; ſed Tridentini conſtitutio correctoria eſt iuris antiqui: ergo non eſt extendenda, ſed potius ſtrictè interpretanda, ſalua verborum proprietate, quæ hic ſeruatur, quandoquidem Concilium requirit tātùm proprij Parochi præſentiam, quæ etiam extra Parochiam benè conſiſtit, cùm non agatur de exercenda iuriſdictione, vt *ſupra* dicebatur; vel ſi agatur, non agitur de exercenda iuriſdictione contentioſa, ſed ad ſummum voluntaria, quæ etiam in alieno territorio poteſt exerceri: ergo &c peccat tamen Parochus, ſi in aliena Parochia ſponſis ſuis ſolemniter, ac publicè aſſiſtat, vt communiter Doctores *in materia de matrimonio.*

Caſus decimus.

1 Quod item validum, quin & licitum, eſt matrimonium, etſi Parochus aſſiſtens non ſit Sacerdos: quamuis ex decreto Tridentini alteri, quàm Sacerdoti, aſſiſtendi licentiam dare non poſſit: atque ita docet Nauar. *lib.* 4. *conſil.* 6. & *quæſt. de clandeſt. deſponſat. edit.* 2. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 5. Ledeſma *quæſt.* 45. *de matrim. artic.* 5. *punct.* 3. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 20. *num.* 3. & 10. & Pontius *de matrim. lib.* 5. *cap.* 17. vbi refert pro hac ſententia quandam Cardinalium declarationem, & probatur ex ratione, quæ *ſuprà* dicebatur: quia ſcilicet aſſiſtere matrimonio eſt tantùm actus exhibitionis præſentiæ ſui, tanquam teſtis iure requiſiti; ergo &c.

Confirmatur ex verbis Concilij: *qui aliter quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi licentia,* &c. & ſenſus eſt, quod matrimonium contrahi debeat coram Parocho, vel alio quodam licentiam à Parocho, vel Ordinario habente, dūmodo is Sacerdos ſit. 2

Vbi aduerte, quòd tamen ſi particula *alius* eiuſdem qualitatis perſonam referre ſoleat: quia eſt repetitiua ſimilium, id tamen non ſemper verum eſt; vt cùm dicitur *crucifixi ſunt cum eo alij duo latrones*: Concilium autem ita locutum eſt, quia communiter Parochi ſolent eſſe Sacerdotes: vnde *in cap. omnis, de pœnit. & remiſſione*, requiritur licentia Sacerdotis proprij, vt quis alteri Sacerdoti confiteri poſſit, & tamen *ibi* Doctores communiter docent talem licentiam à quocunque Parocho, vel proprio Paſtore, etſi Sacerdos non ſit, concedi poſſe, ſicuti etiam notauit Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 3. Sanchez *cit. diſp.* 20. *num.* 3. & in ſimili docuit Suar. *p.* 3. *tom.* 3. *diſp.* 72. *ſect.* 2. *col.* 3. 3

Caſus vndecimus.

Quòd Parochus non ſit irregularis, etſi excommunicatus aſſiſtat matrimonio; quia aſſiſtens is matrimonio (vt *ſuprà* dicebatur) exercet tantùm actum exhibitionis præſentiæ ſui, tanquam teſtis iure requiſiti, non autem actum iuriſdictionis, vel actum ordinis, quem ſolùm exercendo fieret irregularis; an autem irregularis fiat, ſi ſponſos benedicat, commodiùs dicetur *alibi*; videtur tamen in tali caſu peccare mortaliter, 1

quia

quia communicat in ſacris: atque ita docet Pontius *lib. 5. cap. 17. num. 12.* quamuis oppoſitum etiam dici poſſit cum Sanchez *de matrim. diſput. 21.* ex eo, quia communicat in re neceſſaria, præſertim in caſu, quòd vrgeat matrimonium, vt in articulo mortis, ob ſalutem morientis, vel ob bonum prolis, &c. quando etiam ſine peccato abſoluere poteſt, quamuis cenſuratus, & non toleratus: quia in tali caſu Eccleſia ſuſpendit cenſuram, cùm poſitiua lex non obliget cum tanto rigore: imò & non contritus, ſi ita arctetur anguſtiis temporis, vt non poſſit attendere ad habendam contritionem de peccatis. Vide Vaſq. *tom. 3. diſp. 207. de Euchariſtia, cap. 1. num. 3. & 4.* & Ioannem de Lugo *vbi infrà diſp. 9 ſect. 2. in fin.* Vnde nec peccabit Parochus, ſi etiam aſſiſtat metu mortis inductus, & multò minus peccabit, ſi aſſiſtat cenſuratus toleratus non ſe ingerens, ſed requiſitus: nam cùm nulla (ſicut rectè tradunt Sotus *in 4. diſt. 22. quæſt. 1. art. 4. concl. 1.* Sanchez *de matrim. lib 7. diſp. 9. num. 8.* Ioann. Præpoſitus *in 3. part. quæſt. 7. de impedimentis matrimonij, dub. 24.* & Ioann. de Lugo *de ſacrament. diſp. 8. ſect. 14. num. 225.*) culpa ſit, petere, etiam Sacramentorum adminiſtrationem ab huiuſmodi excommunicatis toleratis: ex eo, quòd Concilium Conſtantienſe fidelibus abſolutè conceſſerit facultatem communicandi cum talibus, tam in ſacris, quàm in politicis rebus. Conſequens eſt neque ipſos excommunicatos, præcisè ob cenſuram, peccare, ſi rogati Sacramenta etiam miniſtrent, modò non ſe ingerant, vt *ſuprà* dicebamus: nam quamuis ipſis excommunicatis toleratis in dicta extrauagante nulla gratia directè facta ſit, ideóque ipſi peccent, ſpectato iure communi, ſi fidelium communioni, ſeu in ſacris, ſeu in politicis negotiis, extra caſus conceſſos, ſe ingerant, indirectè tamen, & per accidens etiam ipſi excommunicati tolerati (idémque dico de ſuſpenſis, interdictis, &c. ſi ab Eccleſia tolerentur) ex Conſtantienſi illo decreto commodum reparant. Primò enim, ne gratia, ſeu licentia aliis fidelibus facta cum excommunicato tolerato communicandi inutilis, aut noxia ſit, neceſſe eſt dicere, etiam ipſi excommunicato ad communicationem legitimè inducto, permiſſum eſſe communicare, quin imò addo, interdum obligari, vt ſi v.g. Parochiani à Parocho adminiſtrationem Sacramenti, vel ſubditi à Iudice excommunicato adminiſtrationem iuſtitiæ exigant, modò per illos non ſtet, quominus (ſi id fieri poteſt) ab excommunicatione, vel alia cenſura, ante præſtitum officium abſoluantur. Secundò cùm ius concedat ſubditis, vt à iudice excommunicato, vel ſuſpenſo, &c. tolerato iuſtitiam, & à Paſtore ordinario abſolutionem, &c. petere poſſint, ne fruſtratoria ſit hæc conceſſio, ſeu indulgentia, dicendum eſt, huiuſmodi toleratis exercitium iuriſdictionis ſuæ nequaquam ademptum eſſe, ſicuti notauit Couar. *in cap. alma, part. 1. §. 7. num. 9.* Suarez *de cenſ. diſp. 11. ſect 4 num. 9.* Auila *part. 2. cap 6. diſp. 3. dub. 2. concl. 3.* & Nauar. *lib. 5 conſil. 15. de hæret. quæſt. 2* vbi rectè reſoluit licitum eſſe à Parochis in hæraſim, aut ſchiſma notoriè lapſis, antequam denunciati ſint, Sacramenta omnia ſuſcipere, quod non rectè refutat Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 11. quæſt. 7.* ex S. Thom. 2. 2. *quæſt. 39. art. 3.* vbi ait, eiuſmodi hæreticos iuriſdictione priuatos eſſe: nam id procedit, ſpectato iure veteri, non autem ſpectato iure nouo: ergo &c.

Appendix

Appendix ad ea quæ ſuprà dicebantur.

1 Porrò quod dixi de Parocho, ſi excommunicatus,ſuſpenſus, vel interdictus,ſiue toleratus, ſiue non toleratus ſit, idem dico de omni alio,qui inſtar Parochi matrimonio aſſiſtere poteſt; cùm certum ſit,præter Parochum, etiam proprium Epiſcopum, vel alium Epiſcopali iuriſdictione præditum, eiuſque in ſpiritualibus Vicarium generalem, item Legatum Sedis Apoſtolicæ in prouincia ad quam deſtinatus eſt, ac denique in omnium fidelium matrimoniis Summum Pontificem aſſiſtere, vel aſſiſtendi licentiam dare poſſe; ſi quidem nomine ordinarij Paſtoris veniunt hi omnes, quibus addo Capitulum Sede vacante, cùm ſuccedat illud in iuriſdictionem Epiſcopi, ſicuti colligitur ex *cap.cùm olim, de maior.& obed.*

2 Idem etiam dico de teſtibus,ſi ſimiliter cenſurati, etiam non tolerati ſint, ſicut & Parochus; quorum præſentia tamen, ſicut & Parochi, debet eſſe moralis; vt ſcilicet intelligant quod agitur; ideoque teſtificari poſſint,matrimonium conſenſu vtriuſque initum eſſe, *argum. l. 209. ff. de verbor. ſignific.* vbi habetur: *coram Titio aliquid facere iuſſus, non videtur præſente eo feciſſe, niſi is intelligat; itaque ſi furioſus, aut infans ſit, vel dormiens, non videtur coram eo feciſſe*; idémque dicendum de illo, qui præſens corpore eſt, ſed animo nihil omnino aduertit, ſicuti docet Sanchez *de matrimon. lib. 3. diſp. 39. num. 5.*

3 Non tamen requiritur, Parochum, aliosque teſtes ad id vocatos,ſeu rogatos, eſſe; ſed ſufficit, ſi caſu matrimonio interueniant, *argum. l. 11. ff. de teſtibus*, vbi habetur: *ad fidem rei geſtæ faciendam, etiam non rogatus teſtis intelligitur.* & *argum. cit. l. 209.* vbi dicitur: *ſcire autem teſtis, non etiam velle debet, nam & inuito eo rectè fit, quod iuſſum eſt*; atque ita ex communi docet Nauarr. *conſil. 11. de clandeſt. deſponſat. edit. 2.* eſſet tamen peccatum mortale, Parochum, quippe qui perſonam Eccleſiæ repræſentat, vi,aut dolo inducere, vt matrimonio aſſiſtat; excepto caſu neceſſitatis, ſi is ſine iuſta cauſa renuat, & ad Superiorem recurſus non adſit: nam tunc aſtutia aliqua,ſine mendacio, eum adduci liceret, ſicuti rectè notauit Coninch *diſp.27. dub 4. in fin.*

Non requiritur ſecundò,teſtes habere 4 eas qualitates, quæ in cauſis tam ciuilibus, quàm criminalibus iure ordinario neceſſariæ ſunt, verbi gratiâ, non requiritur quod non ſint impuberes, fœminæ, infames, infideles,parentes, liberi, ſerui, &c. ſicuti non requiritur quod non ſint excommunicati, vel alia cenſura detenti, ſiue tolerati, ſiue non tolerati, vt *ſuprà* dicebatur; atque ita docet Henriquez *cit.cap.3. num.9.* Rodriq. *cit. cap.219 concluſ. 18.* Petrus Ledeſma *cit. quæſt.45. art.5.p.3.* Veracrux *in append. ſpeculi, dub. 7.* Sanchez *de matrimon. lib. 3. diſput.41. num. 5.* & Coninch *diſput.27. dub.4. concluſ.2.* & ratio eſt, quia Tridentini conſtitutio cùm ſit iuris veteris correctoria, non debet extendi, præſertim cùm procedat contra valorem matrimonij, cuius cauſa fauorabilis eſt. *cap. vlt. de ſentent & re iudicata.* Confirmatur, quia propter eamdem rationem in fidei fauorem huiuſmodi teſtes admitti conſueuerunt, *cap. in fidei,de hæret.in 6.*

Adde primò,quòd teſtes alioquin in- 5 habiles, ſeu exceptione remouibiles,validè adhibentur, vt inſtrumentarij ad

rei

rei geſtæ probationem, ex partium conſenſu, ſicuti docet gloſſ. *in Authentic. de teſtib. §. neque igitur, verb. & ſupplicijs*, Sanchez *in loc. cit.* & Coninch *numero* 4. quin etiam validè adhibentur ad actus iudiciales, ſi à Iudice, vel parte aduerſa non repellantur, ſicuti colligitur *ex cap 1. de except. in 6.*

6 Adde ſecundò, quòd authoritas Epiſcopi aliorum teſtium defectum ſupplet, argum. *cap. cum eſſes, de testam.* præſertim ſi Parochus teſtium nomina, ac locum contracti matrimonij in libro deſcribit, ſicuti iubetur in Tridentini decreto *de reformat. matrimon. cap. 1. ſeſſ.* 24. quare propter has eaſdem rationes dicendum eſt, quod ſi de matrimonij valore poſteà in iudicio lis oriatur, ordinariè ſufficiant etiam huiuſmodi teſtes ad fidem rei geſtæ faciendam, ſicuti docuit Sanchez *cit. diſput.* 41. *num.* 6. licèt aliter ſentire videatur Couarr. *in epitom. part.* 2. *cap.* 8. §. 12. *num.* 17.

7 Adde tertiò, quod etiamſi contrahentes principales excommunicati, vel alia cenſura cenſurati ſint, etiam non tolerati, adhuc matrimonium validum eſt, etſi non licitum: atque ita docet Pontius *lib.* 5. *cap.* 17. & ratio eſt, quia excommunicatio non eſt vnum ex impedimentis ab Eccleſia ſtatutum in contrahentibus, ſicut nec in Parocho, & teſtibus, vt *ſuprà* dicebatur; idque in fauorem matrimonij, cuius cauſa fauorabilis eſt, *cit. cap. vlt. de ſentent. & re iudicata.*

8 Atque hinc patet reſponſio ad ea, quæ Auila, aliique aduerſarij adducunt in contrarium à pari, quod ſcilicet actus, quos exercet excommunicatus non toleratus, ratione publici officij, ſint nulli: itemque nulli ſint contractus, in quibus de ſubſtantia requiritur præſentia notarij, ſi hic ſimiliter excommunicatus, non toleratus, ſit, ergò ſic à pari in caſu noſtro: nam facilè reſpondetur ex dictis, diſparitatem eſſe: quia non extat hic, ſicuti *ibi*, ius irritans matrimonium, ſi contrahentes, Parochus, vel cæteri teſtes excommunicati, vel alia cenſura cenſurati, non tolerati ſint. Adde, quod doctrina de notario excommunicato non tolerato, non eſt vera in foro interno, ſed ſolum in externo: quare cum matrimonium, non obſtante excommunicatione notarij, ſubſiſtat in foro interno, conſequens eſt, vt ſit ſacramentum in foro interno: & ſic non mirum, ſi prout tale agnoſcatur etiam in foro externo.

Porro, an ſacerdos Catholicus aſſiſtere poſſit matrimonijs Hæreticorum, quos in ſua Parochia habet: qui caſus in Germania frequens eſt. Reſpondetur affirmatiuè, (præſertim ſi excuſet neceſſitas, vt *ſupra* dicebatur) ratio, quia non prohibetur id propter vitandam communicationem: nam Hæretici poſt Concilium Conſtantienſe, nec in ſacris, nec in politicis negotijs vitandi ſunt, niſi denuncientur, vel ſint publici Clericorum percuſſores: neque propter reuerentiam ſacramenti, quod Hæretici indignè ſuſcipiunt: quia Parochus, vel ſacerdos aſſiſtens matrimonio, non eſt matrimonij miniſter, ſed tantum teſtis: vt *ſuprà* dicebamus. Vnde, ſi in ſtatu peccati aſſiſtat matrimomonio, non peccat: ſicut nec quando Euchariſtiam miniſtrat, quia non fuit ſacramentum, ſed applicat iam factum: vt ex Vaſq. docet Ioan. de Lugo *vbi infrà ſect. 9. num.* 155. Adde, quod non rarò contingit, vt ſacerdos aſſiſtat matrimonio aliquorum, qui notorij peccatores ſunt; quando non patiuntur ſi-

bi perſuaderi, vt ad ſacramentum dignè ſuſcipiendum ſe diſponant. Vide Ioan. Præpoſitum *in 3. part. quaſt. 7. de impedimentis Matrimonij dub. 24.* & Ioannem *de Lugo de ſacramentis diſp. 8. ſect. 13. & 14.*

COROLLARII II.

SVBOROLLARIVM II.

1 SEquitur ſecundũ, quod ſi Regularis ſacerdos ab Ordinario approbatus ſit ad audiendas Confeſſiones in ſua diœceſi, inſcio, vel inuito Prælato Ordinis ſui; quamuis non poſſit licitè (quia in omnibus à Prælati ſui voluntate, & imperio dependere debet) validè tamen ea poteſtate abſoluendi pœnitentes, quam ipſi Epiſcopus, aliuſve Ordinarius delegat, vti poſſit. Ratio, quia in tali caſu adſunt omnia ad Miniſtrum huius ſacramenti requiſita; videlicet Ordo ſacerdotalis, approbatio Epiſcopi, & iuriſdictio Epiſcopi delegata, ergò, &c.

Excipe, niſi in Religionibus recepta ſit conſtitutio Iulij III. facta ad inſtantiam Generalis Ordinis Prædicatorum, per quam eiuſmodi abſolutiones irritæ declarantur apud Mirandam *loco citato.*

Vbi tamen aduerte quod (etiam in caſu, quod prædicta Iulij III. conſtitutio recepta non ſit, ſicuti re vera recepta vt plurimum apud Religiones, in beneficium pœnitentium, non eſt) non poteſt prædictus Regularis Sacerdos, non ſolùm licitè, ſed nec etiam validè abſoluere ab aliis caſibus, à quibus virtute prædicti priuilegij Regularibus à Pontifice conceſſi, abſoluere poſſet, ſi cum conſenſu ſui Superioris confeſſiones audiret. Ratio, quia Pontifex prædictum priuilegium abſoluendi in forma tam ampla non concedit Regularibus, niſi dependenter à conſenſu ſuorum Superiorum, vt *ſuprà* dicebatur. Ergo, &c.

COROLLARIVM III.

Tertiò, poſſunt Regulares ex vi prædicti priuilegij abſoluere ab alia omni excommunicatione, aliáque cenſura dummodo ab Epiſcopis ſpecialiter reſeruata, vel particulatim inflicta non ſit, quamuis Sedi Apoſtolicæ reſeruata; atque ita docet præter alios Eman. Rodriquez *tom. 1. regul. 99. quaſt. 20. art. 4.* additque *art. 8.* eiuſmodi priuilegium abſoluendi ab omni cenſura, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruata, extendi ad cenſuras, quæ futuro tempore à Pontifice ſibi reſeruabuntur, iuxta doctrinam gloſſ. *in cap. quia circa, de priuil.* & ratio eſt, quia priuilegium indefinitè conceſſum, ſi alteri non eſt oneroſum, ſed eſt merum beneficium Principis, amplè accipiendum, & ad futura etiam extendendum ſit.

COROLLARIVM. IV.

Quartò, poſſunt Regulares abſoluere à cenſuris, etiam extra ſacramentum Pœnitentiæ, id eſt, poſſunt abſoluere etiam eos qui ipſis ſacramentaliter non confitentur, non obſtante quod in prædicto priuilegio dicatur, *confeſſionibus auditis*, atque ita contra Nauarr. *in ſumma, cap. 26. num. 31* & Suar. *tom. 5. diſput. 7. ſect. 5. num. 36.* docent Henriquez *lib. 7. cap. 13. num. 2. & cap. 30. num 6* Rodriquez *quaſt. 61. artic. 7.* Auila *part. 2. de cenſur. cap. 7. dub. 13.* 1

Diana

Diana *part. 3. tract. 2. reſolut. 9. & 20. & tract 4. reſolut. 63.* Coninch *de ſacrament. diſput. 14. dub. 16. num. 253.* & etiam idem Nauarr. *lib 5. conſil. 11. numero 2. de priuileg. edit.* 2. & Suar. *de legib. lib. 8. cap. 6. num. 15. & 16.* Probatur, quia etſi priuilegium loquatur tantum de foro pœnitentiali,non tamen propterea neceſſariò reſtringendum eſt forum ſacramenti; cùm vinculum cenſuræ in foro conſcientiæ tolli poſſit iniuncta pœnitentia ſalutari, ſine abſolutione ſacramentali; & ratio horum eſt, quia priuilegium, ſiue gratia à Principe data, interpretanda eſt ſecundùm naturam rei, quæ conceditur, ſed abſolutio ab excommunicatione, vel alia cenſura non dependet à peccatis: poteſt enim aliquis abſolui à cenſura in foro conſcientiæ, ita vt interim non abſoluatur à peccatis, quomodo certum eſt,ait Auila, Henriquez *cit. num. 2. in comment. lit. O.* & etiam Suar. *in cit. diſput. 7. ſect. 4. num. 19.* Parochos ab excommunicatione non reſeruata abſoluere poſſe; ergo idem præſtare poterunt delegati, niſi ipſis poteſtas limitetur, qualis limitatio in caſu noſtro non apparet; quia verba priuilegij intelligi debent accommodatè, nempe vt ſingula ſingulis reſpondeant, ſecundum naturam rei ſubiectæ; ideoque abſolutio à peccatis requirat antecedentem peccatorum confeſſionem, non item abſolutio à cenſuris; ſi quidem ab iis tantum abſoluere ordinariè non ſolemus niſi audita prius confeſſione. Ergo, &c.

2 Confirmatur, quia ſæpè fieri ſolet, quòd Confeſſarij etiam delegati ſeparēt abſolutionem à cenſura, & abſolutionem à peccatis; vt ſi, verbi gratiâ, Prælatus quempiam à cenſura abſolutum, ad alterum Confeſſarium pro confeſſione facienda mittat; vel idem Confeſſarius quempiam hodie à cenſura, poſt aliquos verò dies eumdem magis diſpoſitum, à peccatis abſoluat. Ergo, &c.

Confirmatur ſecundò, quia quamuis priuilegia iuri communi derogantia, odia iuris dicantur, & ſic reſtringenda ſint,tamen id locum non habet,quando priuilegium (vt eſt in caſu noſtro) in fauorem publicum conceſſum eſt; tunc enim non odium, ſed fauor, & Principis beneficium cenſetur, ideóque latè (quantum eius verba patiuntur) interpretandum eſt,ſicuti rectè docet gloſſ.& Abbas *in cap. fin. num. 1. de ſimon.* quod multò magis procedit, quando huiuſmodi facultas non particulari alicui, ſed toti Ordini (vt etiam eſt in caſu noſtro)conceſſa eſt: tunc enim multò magis eſt fauorabilis, & ſic multò magis extendenda, ſicuti rectè præter alios docet Tamburin. *de iur. Abbat. tom 2. diſput. 19. quæſt. 2. num. 2.* qui citat Leſſium, & Sanchez néque obſtat, quod in priuilegio dicatur, *confeſſionibus auditis*, quia cum (ſicuti *ſupra* dicebam) adeò diſtent inter ſe abſoluere à peccatis, & abſoluere à cenſuris (idémque dico de commutare, ſeu diſpenſare vota, irregularitates, iuramenta, petitiones debiti, &c.) vt hoc non indigeat confeſſione, non eſt cenſendus Pontifex velle totum priuilegium coarctare per illum ablatiuum abſolutum, *confeſſionibus auditis*; ſed ſingula ſingulis referenda ſunt, ita vt verba illa referantur ad abſolutionem à peccatis, quæ immediatè ſequitur, vt *ſupra* dicebatur; ſiquidem quamuis regula ſit, vt clauſula poſita in vna parte propoſitionis (ſiue in principio, ſiue in medio, ſiue in fine illa ponatur) putetur referri ad omnia membra dictæ propoſitionis *ex cap. ſecundò requiris, de appell.* id tamen intelligitur, quando omnium eſt

eadem ratio, quæ non eſt in caſu noſtro, vt patet ex dictis: & hæc omnia confirmantur magis ex eo, quia antequam in literis S. Pœnitentiariæ poneretur illa clauſula, *audita confeſſione, nec aliter, nec alio modo*, ſatis probabiliter (vt notat Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 353.) aſſerebant nonnulli diſpenſationes emanatas ex dicta S. Pœnitentiaria potuiſſe fieri extra confeſſionem; & ita docebat præter alios Salas *de legibus, diſp.* 20. *ſect.* 10. *num.* 98. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 34. *num.* 29. & Paulus *tom.* 1. *tract.* 10. *diſp.* 6. *punct.* 15. § 1. *num.* 6. quod hodie impeditum eſt à S. Pœnitentiaria, quia dictæ literæ ipſius S. Pœnitentiariæ emanant in fauorem particularium perſonarum, & ideo non mirum, ſi ſummus Pontifex tales gratias velit coarctare, & cum illo onere, & conditione concedere, quod non eſt in caſu noſtro, ſed potiùs oppoſitum: ſicuti rectè docebat Tamburin. *in loco ſupra cit.*

4 Porrò, quod dixi de cenſuris, idem multò magis intelligas de diſpoſitionibus ſuper irregularitate, voto, iuramento, petitione debiti, &c. quarum facultates, etiam delegatæ, faciùs extra Sacramentum pœnitentiæ exerceri poterunt, quia à Sacramentali abſolutione nullo modo dependent, qua de re vide præter Doctores *ſuprà* citatos Sotum *de iuſt. lib.* 7. *q.* 4. *art.* 3. Sanchez *lib.* 4. *mor. cap.* 54 *num.* 16. Villalob. *tom.* 2. *tract.* 34 *diffic.* 29. *num.* 7 Tamburin. *de iure Abbatum, tom.* 2. *diſp.* 19. *quæſt.* 2. *num.* 5. Sancium *in ſelectis, diſp.* 14. *num.* 2 Batiolam *in aphoriſm. lit. V, verb. votum*, dixi tamen multò magis idem de diſpenſationibus intelligas: nam Confeſſarij Religionum ſine ſcrupulo poſſunt, ac ſolent diſpenſare in votis, iuramentis, debiti petitione, irregularitate (vt ex violatione cenſuræ) &c. ſine ordine ad ſacramentalem confeſſionem: at non facilè ſolent abſoluere à cenſuris, niſi vel audita confeſſione, vel ſaltem cum ordine ad confeſſionem faciendam. Ratio, quia id tutius, & vſitatius eſt: ergo &c.

Aduerte tamen hic, quod dicto priuilegio Regularibus conceſſo abſoluendi omnes fideles modo, quo *ſuprà* dicebatur, &c. non comprehenduntur Religioſi, quibus ſecundum propria ſtatuta, extra ſuum ordinem, aut alteri, quàm ei, quem Prælatus ad hoc munus deſtinauit, confiteri permiſſum non eſt; atque ita ex communi tradit Rodriq. *tom.* 1. *quæſt.* 62. *art.* 4. & probatur, quia per priuilegium generale non cenſetur derogari conſuetudini, vel ſtatuto particulari, niſi exprimatur, tum quia alioquin obſeruantia regularis in collapſum iret, & multa ſcandala ſequerentur, ergò, &c. 5

Aduerte ſecundò, quod de Religioſis iter facientibus; an ſcilicet alieno Sacerdoti poſſint confiteri, & an cuicumque expoſito regulari, vel ſæculari, an verò alicui ex ſuo Ordine, eique, qui in monaſterio, vel Collegio (vbi hoſpitantur) pro confeſſionibus Regularium expoſitus eſt, confiteri debeant, id ex conſuetudine cuiuſcumque ordinis, vel ex Prælatorum voluntate iudicandum eſt; qua de re videatur Rodriq. *quæſt.* 62. *art.* 5 & Llamas *part.* 1. *meth. cap.* 5. §. 14. illud verò in omnibus Ordinibus receptum eſſe videtur; quod ſi plures eiuſdem Ordinis Religioſi iter faciant, vnus alteri (qui confeſſiones audire ſolet, vel ſaltem Sacerdos eſt) confiteri poſſit, item, quod ſi Religioſi, præſertim Sacerdotes, iter faciant, aut extrà Monaſterium ali- 6

quamdiu

quamdiu morentur in loco, vbi copiam non habent Confeſſarij ordinis ſui, ex præſumpta licentia Prælati confiteri poſſint alteri Sacerdoti Regulari, aut ſæculari (etiam non approbato,) propter ipſorum priuilegium, vt ex communi docet Nauarr. *cap.* 4. *num.* 7. Sà *verb. confeſſor*, *numer.* 6. Rodriq. *cit. quæſt.* 62. *art.* 4. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* ſaltem ea peccata, quæ in Ordine illo reſeruata non ſunt; atque ita docet Rodriq. *in loc. ſuprà cit. articu.* 5. dixi, *ſaltem non reſeruata*, quia de reſeruatis eſt hinc, & inde opinio, in praxi vtraque mihi probabilis, qua de re vide Doctores, quos pro vtraque opinione refert Diana *in loc. ſupra cit. reſol.* 119.

Corollarium V.

1 A Cenſura autem iuris, vel ſententiæ generalis, quam Author ſibi reſeruauit; item ab ea, quæ in aliquem nominatim, ſeu per particularem Iudicis ſententiam inflicta eſt, (ſiue reſeruata hæc, ſiue non reſeruata ab Authore explicitè fuerit) non poſſunt Regulares, nec Iudex inferior vllus abſoluere; atque ita habetur *in cap. nuper de ſent. excommun.* & ex communi docent S. Bonauent. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 6. cum aliis ſcholaſticis *ibidem*, & Abbas *in cap. ex frequentibus numer.* 7. *de inſtit.* cum Canoniſtis.

2 Excipe mortis articulum, in quo quiuis Sacerdos, etiam excommunicatus non toleratus, ab omnibus cenſuris, tam ab homine, quam à Iure latis, etiam in Bulla Cœnæ Domini, vt hæreſis, &c. abſoluere poteſt, non ſolùm, ſi non ſit præſens, nec adſit acceſſus ad eum, ad quem de Iure competit abſolutio, in quo conueniunt Doctores, ſed etiam probabiliter, ſi ſit preſens, ſicuti contra Doctores quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *mor. capit.* 13. *numer.* 7. & contra Vaſquez *in* 3. *part. tom.* 4. *quæſt.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *num.* 18. Nugnum *in addit. ad* 3. *part. tom.* 2. *quæſt.* 8. *art.* 6. *dub.* 3. Auilam *de cenſ. part.* 2. *cap.* 6. *diſp.* 3. *dub.* 1. *concl.* 4. Coninch *de Sacram. diſp.* 8. *dub.* 2. *numer.* 16. Reginaldum *in praxi tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 7. *numer.* 61. Puteanum *in* 3. *part. S.Thom. part.* 2. *quæſt.* 3. *concl.* 1. Bonacinam *de ſacram. diſp.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 1. *num.* 10. & *de cenſ. diſput.* 9. *quæſt.* 3. *punct.* 3. *numer.* 3. Sanctarellum *in tract. de hæreſi capit.* 6. *dub.* 1. *numer.* 2 Santorium *de caſ. Pap. & Epiſc. num.* 146. Benzonium *in tract. de fug. lib.* 1. *diſp.* 1. *quæſt.* 6. docebimus iterum nos *infrà ſubſect.* 35. & docent Nauarr. Vega Henriq. Rodriq. apud Sanchez, vbi *ſuprà num.* 6. Item Angleſ. *in* 4. *tom.* 2. *quæſt. de confeſſ. art. de miniſtro diff. in articulo mortis Epiſcop.* Zerola *in praxi de pœnit. cap.* 15. *num.* 4. Finellius *de caſ. reſeru. cap.* 7. *in fin.* Petrus de Ledeſma *tom.* 1. *tract. de ſacram. pœnit. cap.* 14. *diffi.* 2. Comitolus *lib.* 1. *quæſt.* 22. *num.* 2. Coriolan. *de caſ. re part.* 1. *ſect.* 2. *art.* 16. *num.* 7. & 8. Valer. *ver. excommun. diffin.* 23. *num.* 1. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 27. *clauſ.* 1. §. 2. *num.* 7. Barboſa *de poteſt Epiſc. part.* 2. *allegat.* 25. *num.* 51. Conradus *part.* 1. *quæſt.* 12. Ludouic. de S. Iuan. *part.* 1. *tract. de pœnit. quæſt.* 6. *art.* 6. *dub* 4. Sa *ver. abſolutio*, *num.* 3. & alij & ratio eſſe poteſt, quia cum in articulo, ſeu in periculo mortis, ceſſet ex Trid. *ſeſ.* 14. *cap.* 7. omnis reſeruatio caſuum, & cenſurarum, conſequens eſt, vt pro tunc temporis ceſſet etiam reſeruator, ergò, &c.

Confirmatur primò, quia ſubdit 3

ibid. Concilium, in tali tempore propter rationem dictam omnes ſacerdotes poſſe quoſlibet pœnitentes à peccatis, & cenſuris abſoluere; in quibus verbis cum Concilium abſolutè, & indiſtinctè dicat, *omnes ſacerdotes pro tunc temporis ea poteſtate gaudere*, videtur omnibus illis parem iuriſdictionem illo articulo concedere: nam vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, præſertim in fauoribus, & fauoribus animæ.

4 Confirmatur ſecundò, quia par eſt, vt pro tunc temporis morituro omnis ſatisfactio concedatur, ergò, &c.

5 Aduerte tamen hic, ſupradictum hæreticum v. g. in articulo mortis, vt *ſupra*, abſolutum, debere poſtea, ſi non obierit, præſentare ſe ſummo Pontifici; quia cum hoc onere in articulo mortis abſolutus cenſetur, vt ſi ſcilicet ſuperuixerit, ſub pœna reincidentiæ in ſimilem cenſuram, habeat ſe ſiſtere coram ſummo Pontifice, non vt iterum abſoluatur, quia iam eſt abſolutus ſed vt mandatis eius obediat; atque ita docet Henriq. *lib.* 13. *cap.* 29. *num.* 4. Suarez *tom.* 4. *diſp.* 30. *ſect.* 3. *num.* 6. Barboſa *in collect. tom.* 2. *lib.* 5. *art.* 39. *cap.* 11. *num.* 5. & alij communiter quamuis in caſu, quod cenſura non habet onus ſatisfaciendi cauſæ, propter quam incurritur, vt eſt in caſu noſtro, oppoſitum non improbabiliter doceant Nauar. *cap.* 26. *num.* 17. Auila *de cenſ. part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 4. *concl.* 2. §. 2. Gamba ſupra *in tract. de caſ. reſer. cap.* 2. *num.* 65. & probabile putet Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 13. *cap.* 7. *num.* 141. At quidquid ſit de hac opinione, illud tamen interim dicendum eſt, quod eſto opinio Henriq. Suarij, Barboſæ, quæ eſt communis, ſit abſolutè vera, non oportet, vt talis hæreticus ad ſummum Pontificem recurrat, ſed ſufficiet, vt ab Epiſcopo vel Inquiſitore (qui à caſu hæreſis abſoluere poſſunt; vt *infrà ſubſect.* 35. dicetur) denuo abſoluatur, Ratio, quia prior abſolutio, modo quo *ſuprà* ad mentem Henriq. Suarij, & Barboſæ data, non impedit, quo minus pœnitens nouam abſolutionem abſolutam obtinere poſſit ab eo, qui eam abſolutam præſtare poteſt; atque ita docet Henriq. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 3. *in gloſſ. lit.* G. Bonacin. *de cenſ. diſp.* 1. *queſt.* 3. *num.* 15. & alij.

Dixi, quod quiuis ſacerdos, etiam 6 excommunicatus non toleratus, ab omnibus cenſuris, tam ab homine, quàm à iure latis, etiam Bullaribus, & hæreſis abſoluere poſſit; idque verum eſt, etiamſi ſacerdos ille poſitum in articulo mortis à peccatis ſacramentaliter non abſoluat. Ratio, quia abſolutio ab excommunicatione, aliiſque cenſuris, & multò magis diſpenſatio ab irregularitate, aliiſque pœnis ex delicto contractis, non pendet ab abſolutione à peccatis, ſicuti in Corollario præcedenti *ſuprà* dicebatur: nam quamuis cauſa, ſiue occaſio (cur talis à cenſuris abſoluendi poteſtas ſacerdotibus omnibus in mortis articulo committeretur) fuerit, quia ea ſæpè neceſſaria eſt ad ſacramentalem abſolutionem conferendam, nihilominus per ſe, & ſimpliciter, atque ſine neceſſaria connexione ad ſacramentum pœnitentiæ, conceſſa videtur, ſicuti verba Tridentini Concilij ſignificant, & nos *ſuprà* dicebamus ex eo, quia cum talis conceſſio gratiam & fauorem contineat, latè interpretanda eſt, quod ſimiliter de Parochis, aliiſque dicendum; poſſe eos ex conceſſione citati *cap. nuper*, ab excommunicationibus, non reſeruatis ſcilicet; extra

ſacramen

ſacramentum pœnitentiæ etiam abſoluere. Vide Nauarr. *in cap.* 17. *num.* 272. Suarez *de cenſ. diſp.* 7. *ſect.* 4 *numero* 19. *& ſect.* 6. *num.*7. & Sà *ver. excommunicatio num.* 1. Vide etiam, quæ *ſuprà* in Corollario præcedenti dicebantur.

Appendix ad ea, quæ ſuprà dicebantur.

1 POrrò nonnulli Doctores vt gloſſ. Abb. *in cap. à nobis* 2. *de ſentent. excommun.* Sylu. *ver. abſolutio,* 1. *num.* 8. Annilla *num.* 39. Auila *de cenſ. part.* 2. *cap.* 7. *diſput,* 1. *dub.* 3. Ledeſma *tom.* 1. *de excommun. cap.* 8. *dub.* 4. & alter Ledeſma *part.* 4. *quæſt.* 26. *art.* 1. Io. de la Crux *part.* 2. *de excommun. dub.* 4. *concl.* 1. Sancius *in ſelect. diſp.* 44 *num.* 7. Regucius *de abſolutione quæſt.* 124. Valerus, *ver. abſolutio, diff.* 13. & alij, quos ipſe citat, docent, in defectum ſacerdotis, etiam alium inferiorem Clericum, imò, & laicum, à cenſura excommunicationis, &c. in mortis articulo abſoluere poſſe (ſicut & indulgentias applicare) ad hoc, vt defunctus poſſit ſepeliri in loco ſacro, & pro ipſo publicè Miſſa celebrari

2 At contraria ſententia videtur mihi magis recepta, & probabilior, quam docent Palud. *in* 4. *diſtinct.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 2. Sot. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 4. Nauar. *cap.* 26. *num.* 26 *& in cap.* 1. *princ. num.* 84. *diſtinct.* 6. *de pœnit.* Couar. *in cap. alma, part.* 1. §. 11. *num.* 9. Suarez *de cenſ. diſp.* 7. *ſect.* 6. *num.* 6. Garſias *de benefic. tom.* 2. *part.* 12. *capit.* 5. *num.* 353. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 16. *diffic.* 20. *num.* 14. Coninch. *diſp.* 14. *dub.* 16. *num.* 236. & ratio eſt, quia licèt Eccleſia talem poteſtatem cuique Clerico, imò etiam cuique fideli laico, quamuis hæretico, & præciſo, & (vt docent Sayr. *lib.* 1. *cap.* 5 & Filliuc. *tract.* 11. *cap.* 2.) etiam infideli, vel fœminæ, committere poſſit, tamen re ipſa commiſiſſe, nullo iure, vel conſuetudine Eccleſiaſtica oſtendi poteſt, ergò, &c.

Confirmatur, quia ad maiorem æſtimationem cenſuræ pertinet, ſi eius abſolutio non ab alio, quàm à Sacerdote, ſine conceſſione ſpeciali conferatur, præſertim, quia rarò accidit, vt Sacerdos haberi non poſſit, qui excommunicatum abſoluat; quod etiamſi aliquando accidat, poterit tamen tunc moriturus per contritionem à peccatis ſuis liberari: atque poſt mortem à cenſuris abſolui, ſaltem impropriè, in quantum ſufficiat, vt pro ipſo ab Eccleſia orari poſſit. 3

Non obſtat *cap. ſanctum, diſt.* 4. *de conſecrat.* adductum pro priori ſententia à gloſſ. *in cap. paſtoralis,* § *præterea, de offic. Ordinarij* in quo ex S. Auguſt. refert, quòd quum fidelis aliquis, qui ex numero pœnitentium erat, cùm infidelibus naui veheretur, acciderit, vt vnus illorum à pœnitente baptiſmum peteret, hoc ipſi collato, pœnitens viciſſim à recens baptizato reconciliationem petiit, & accepit. 4

Nam reſpondetur reconciliationem illam non fuiſſe veram abſolutionem à cenſuris, multóque minus ſacramentalem à peccatis, ſed fuiſſe deprecatoriam orationem hominis, iam membri Eccleſiæ per baptiſmum effecti, vt ſcilicet Deus attendens animum, ac deſiderium pœnitentis, etiam ſine Sacerdotis miniſterio, reconciliationem tribueret; atque ita explicat Author *de vera, & falſa pœnit. cap. quem pœnitet,* 5

diſt.

diſt. 1. *de pœnit.* vbi ſic ait: *qui confiteri vult peccata, vt inueniat gratiam, quærat Sacerdotem ſcientem ligare, & ſoluere*:& paulò pòſt: *tanta eſt vis confeſſionis, vt ſi deeſt Sacerdos, confiteatur proximo; ſæpe enim contingit, quod pœnitens non poteſt confiteri coram Sacerdote, quem deſideranti nec locus, nec tempus offert, etſi ille, cui confitebitur, poteſtatem ſoluendi non habet, fit tamen dignus venia ex Sacerdotis deſiderio, qui ſocio confitetur turpitudinem criminis*: ſic ille.

COROLLARIVM. VI.

A Cenſura itaque iuris, vel ſententiæ generalis, quam author ſibi reſeruauit; item ab ea, quæ in aliquem nominatim, ſeu per particularem Iudicis ſententiam inflicta eſt (ſiuè reſeruata, ſiuè non reſeruata ab Authore explicitè fuerit) is ſolùm abſoluere poteſt, qui eam tulit, vel eius ſuperior, vel ſucceſſor, vel delegatus, atque ita habetur *in cap. paſtoralis*, §. *præterea*, vbi id notat Abb. *num.* 1. *de off. ordin.* ita etiam habetur *in Can.* 47. *Concil. Nicæni*, vbi ſic habetur: *nullus Epiſcopus ſoluat, quem alius Epiſcopus ligauit, quamdiu ille, qui ligauit, vixerit.* vide etiam *Can.* 5. *&* 16. *Concil. Carthaginenſis* 6.

De Authore.

1 De Authore, inquam, ſeu de eo qui cenſuram tulit, patet ex regula recepta illa: *eiuſdem eſt ſoluere, & ligare*, & patet ex eo, quod dicitur *in cap. verbum, diſt.* 1. *de pœnit. par. eſt ius ſoluendi, & ligandi.* quod verum eſt, dummodò iuriſdictio in illo duret.

2 Secus dicendum primo, ſi extincta ſit Iuriſdictio per depoſitionem, vel impedita per cenſuram excommunicationis, ſuſpenſionis, &c. non toleratam.

Dixi, *non toleratam*: nam quamuis 3
actus proficiſcentes ab excommunicato, vel ſuſpenſo, &c. non tolerato (quia priuatur omni Iuriſdictione) nulli, nedum illiciti ſint, actus tamen proficiſcentes ab excõmunicato tolerato ſunt validi, niſi per oppoſitam prius exceptionem infirmati fuerint; quin ſunt, & liciti, ſi ad eos non ſe ingerat, ſed exerceat requiſitus ab aliis, non excommunicatis, v. g. valida eſt præſentatio, electio, vel collatio alicuius muneris, dignitatis, vel Beneficij, &c. facta ab excommunicato, vel ſuſpenſo, &c. tolerato, niſi per appoſitam prius exceptionem infirmata fuerit; idémque dicendum de diſpenſatione in voto, iuramento; item de abſolutione à peccatis, cenſuris, & aliis eiuſmodi actibus iuriſdictionis, quæ ob fauorem, vel petitionem alterius non excommunicati exerceri licitè poteſt, & aliquando debet, vt *ſuprà* dicebatur, & ex communi docet Suarez *de cenſ. diſput.* 14. *ſect.* 2. Auila *part.* 2. *cap.* 6. *diſp.* 6. *dub.* 3. & Coninch *diſput.* 14. *dub.* 10.

Quin etiam ex officio Iudicem ex- 4
communicatum, vel ſuſpenſum, &c. toleratum, actus Iuriſdictionis directiuæ, & coactiuæ validè exercere poſſe, v. g. inobedientem excommunicando, exiſtimat Coninch, *vbi ſuprà num.* 9. & Guttierez *lib.* 1. *can.* 99. *cap.* 1. *num.* 82. *in fine*, moti ex eo, quia Iudex, quamdiu ab Eccleſia toleratur; exercitium iuriſdictionis retinet; tum ex eo, quia ad bonum publicum ſpectare videtur, vt Iudicis tolerati acta publica ſubſiſtant, & valeant, *arg. cap. ad probandum, iuncta gloſſ. de ſent. & re iudicata.*

Sed

5 Sed contrarium probabilius videtur mihi dicendum cum Suare *cit. ſect. 2. num.* 15. nempe non eſſe validam excommunicationis ſententiam latam à Iudice notoriè excommunicato tolerato, ſeu non vitando: & ratio eſt, quia incurſio cenſuræ ſupponit inobedientiam, & contumaciam, quæ inuoluat peccatum mortale, quod non eſt, quando non obeditur præcepto excommunicati, aut ſuſpenſi, &c. etiam tolerati; quia etſi poſſimus, non tamen tenemur, cum illo communicare. Secundò, quia in extrauagante Conſtantienſi nullum ius, fauor, aut licentia data eſt ipſis excommunicatis, niſi quatenus cedit in gratiam, beneficium, commodum, vel petitionem reliquorum fidelium: ergo actus iuriſdictionis coactiuæ, quos Iudex ex officio exercet in ſubditum inuitum, non minus nunc inefficaces, ſeu irriti ſunt, quàm erant priùs ante dictam extrauag. Conſtantienſem, & ex his patet reſponſio ad primum argumentum: ad alterum autem reſpondetur, quòd ad publicum bonum ſpectet, vt acta excommunicati tolerati ſubſiſtant, & valeant: diſtinguo; ſi impedimentum eius, qui publicum officium gerit, occultum ſit, concedo: ſi publicum, nego: atque ita notauit gloſſ. *in cit. cap. ad probandum.*

6 Secus dicendum ſecundò, ſi in iudice delegato finitum ſit tempus delegationis, iuxta *cap. quærenti, de offic. delegat.* nam tunc etiam author, qui cenſuram tulit, non poteſt ab illa abſoluere, qua de re Nauar. *in cit. cap. verbum, reſp. ad ſecundum.* & Suar. *de cenſ. diſp. 7. ſect. 2. num. 7.* vel ſi certa ipſi cauſa delegata tulit ſententiam definitiuam, quamquam etiam tunc ad eius executionem totius anni ſpatium conceditur, vt proinde, ſi reus à Iudice delegato ante, vel poſt ſententiam definitiuam excommunicatus ſit; atque intra annum à definitiua ſententia numerandum, depoſita contumacia ſententiæ parere velit, adhuc ab illo abſolui poſſit; ſed poſt annum ad delegantem remitti debet, ſicuti habetur *in cit. cap. quærenti, de offic. deleg.* & explicat *ibidem*, gloſſ. & Abb. *num.* 7. Nauar. *in ſumma, cap. 27. num. 40.* & Conich. *de cenſ. diſput. 14. dub. 16. quæſt. 14. num. 256.*

Secus dicendum tertiò, ſi ſuperior 7
cenſuram ferentis ex certa ſcientia expreſſè, vel tacitè (puta per illius confirmationem) ad ſe reuocet, ſibique propriam faciat; & ſic abſolutionem illius ſibi reſeruet, quia tunc inferior, qui eam tulit, auferre neque etiam poteſt, ſicuti docent Doctores *in cap. ex frequentibus, de inſtit.* Sylueſt. *verb. abſolutio 2. quæſt. 4* Nauar. *loco ſuprà cit.* & Suarez *diſp. 7 ſect. 2. num. 14* exemplum huiuſmodi auocationis generalis habetur *in cap. tua nos de ſent. excommun.* vbi habetur, vt incendiarij, ſi nominatim excommunicati, & publicè denunciati ſint, pro abſolutione ad Sedem Apoſtolicam mittantur. Vide gloſſ. *ibidem, verb. publicati in fin.*

Hinc ſequitur primò, quod quamuis 8
ad Conciliorum nationalium, quæ conuocatis eiuſdem nationis Epiſcopis, & Archiepiſcopis, à Primate, ſeu Patriarcha indicuntur, & prouincialium, quæ olim bis in anno, vere, & autumno, per prouincias ſingulas ab Archiepiſcopo, ſiue Metropolitano, conuocatis Coepiſcopis celebrari debebant, ſicuti conſtant *ex can. 1. Concil. Niceni primi, & epiſt. 4. Leonis I. cap. 7.* vel ſaltem ſemel in anno, iuxta epiſtolam decretalem Hilarij Papæ ad Epiſcopos Galliæ, ſecundùm Tridentinum autem *ſeſſ. 24. cap. 2. de reform.* quolibet ſaltem trien-

nio inſtitui deberent) & diœceſalium, quæ authoritate Epiſcopi, conuocatis eiuſdem Diœceſis Prælatis, & Parochis, quot annis ex Tridentini ordinatione celebranda eſſent; ad quæ Concilia Prælati etiam, alioquin exempti, qui tamen generalibus Capitulis non ſubiiciuntur, accedere tenentur, authoritatem in natione, prouincia, vel diœceſi obtinendam conſenſus, vel approbatio Summi Pontificis non requiratur, dummodo nihil in iis contra vniuerſales canones, vel Eccleſiæ vniuerſæ conſuetudines decernantur, tamen ſi Pontifex aliquod ex illis, ſeu aliquam legem in illis latam approbet, aut confirmet, eo ipſo, quod & de quolibet ſuperiore legem inferioris approbante, aut confirmante, dicendum eſt, ad ſe reuocat, & propriam ſibi facit, vt deinde inferior Pontifice legem illam abrogare, vel in ea diſpenſare non poſſit; atque ita docent Sanchez *lib. 8. de matrimon. diſput. 27. num. 30* & Azorius *tom. 1. lib. 5. cap. 15. queſt. 7.* quod tamen intelligerem ego, ſi confirmatio legis, quam ei Superior dat, ſubſtantialis ſit; quia ſcilicet ab Inferiore cum tali authoritate condi non poſſet; vt ſi verbi gratiâ, Pontifex alicuius ex dictis Concilij canones, ſiue ſtatuta velit in tota Eccleſia ſeruari; ſecus autem dicendum, ſi ſit approbatio ſolum accidentalis, & ad maiorem ſecuritatem, ne ab aliquo ſtatutum oppugnari poſſit; ſicuti rectè notauit Suar. *lib. 6. de legib. cap. 26. num. 16.*

9 Sequitur ſecundò, quod ſi Superior confirmet ſtatutum concernens fauorem aliorum, aut fauorem publicum, non poſſit deinde ab inferioribus, qui illud condiderunt, infringi, aut mutari; quia, vt dicebatur, Superior, ad quem ſpectat cura boni communis, & ſubditorum, illud confirmando, fecit quaſi proprium; atque ita docent Bart. *in l. omnes populi, ff. de iuſtit. & iur.* & Abbas *in cap. cum acceſſiſſent, num. 2. de conſtit.* quod tamen intelligerem ego, ſi ſtatutum non ſit à Superiore confirmatum in gratiam & fauorem ipſorum ſtatuentium: nam in tali caſu poſſunt ij recedere, eique perinde, atque alteri gratiæ, ſeu priuilegio ſibi conceſſo renunciare, *arg. cap. per illorum, de prebendis.*

Aduerte tamen hîc, quod ſi è contra 10 Inferior, verbi gratiâ, Epiſcopus excommunicationem, quam in aliquem infert, Superiori, verbi gratiâ, Pontifici reſeruet: quamuis virtute talis renunciationis factæ, non poſſit ipſe poſtea ab illa abſoluere, non tamen ſequitur, quod nec poſſit Archiepiſcopus, ſeu Metropolitanus, in caſibus ſibi permiſſis à iure. Ratio, quia etſi quilibet poſſit ſibi præiudicare, non tamen poteſt alteri; & ſic, etſi poſſit fauori ſuo renunciare, non tamen poteſt in præiudicium alterius. Vnde vaſſallus non poteſt in præiudicium domini, ſine eius conſenſu, alterius iuriſdictioni conſentire. Item non poſſunt Eccleſiaſtici priuilegiis ſuis renuere. Item non poteſt pater donationi inofficioſæ renunciare. Item non firmat iuramentum contractum in præiudicium tertij. Item tandem clauſula *motu proprio* non operatur in præiudicium alterius, nec adimit ius in re acquiſitum alteri, atque ita præter alios docet Io. Maria Nouarius *in quæſtionib. forenſ. parte 1. quæſt. 66.* contra Campanil. *in diuerſ. iur. can. rub. 11. cap. 15. numero 132.*

Dixi, *in caſibus ſibi permiſſis à iure,* 11 quia quamuis Coepiſcoporum ſubditos Archiepiſcopus iuriſdictionem non obtineat, ſicuti conſtat *ex cap. nullus Primas, cap. conqueſtus, 9. quæſt. 3. & cap. 1. de offic. legati, cap. duo ſimul, de offic. Ordinarij,*

Ordinarij, quare ait Abbas *in cap. cùm ad quorumdam*, *num.* 4. *de exceſſ. Prælator.* quod Archiepiſcopus, ſeu Metropolitanus nihil poſſit in diœceſi Suffraganeorum, tamen poteſt in illos iuriſdictionem exercere in caſibus expreſſis à iure.

12 Primò, ſi ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum appellatum ſit, iuxta *cit. cap. conqueſtus*, *iunct. gloſſ. & cap. peruenit* 11. *quæſt.* 1. *& cit. cap. duo ſimul, & cap.* 1. *de offic. legati.* non tamen ob ſolam negligentiam Epiſcopi, nulla interpoſita à partibus appellatione, ad Archiepiſcopum deuoluitur iuriſdictio, vt ait Abbas *in cit. cap. duo ſimul*, *& cap. paſtoralis*, *de offic. ordin. & in cap. nullus*, *num.* 2. *de iur. patron.* vbi rectè docet, ſi Epiſcopus requiſitus in aliqua re conſenſum ſine cauſa rationabili deneget, poſſe adiri Archiepiſcopum; non vt ipſe conſenſum ſuppleat, ſed vt Epiſcopum compellat ad conſentiendum.

13 Secundò, dum prouinciam viſitat, quod liberè facere poteſt communi iure, etiamſi nulla Epiſcopi negligentia intercedat, ſed cum limitatione Concilij Trident. *ſeſſ* 24. *cap.* 3. *de reformat.* quia tunc poteſt etiam prouincialium confeſſiones audire, iuxta *cap. vlt. de cenſur. in* 6. Item iubere crucem ante ſe ferri, & populo benedicere; idque etiam in locis prouinciæ alioquin exemptis, iuxta *clement. Archiepiſcopo, de priuileg.* Item concedere indulgentias intra ſuam prouinciam, cum limitatione tamen Concilij Lateranenſis, iuxta *cap. noſtro*, *de pœnitent.*

14 Porrò, ſi Archiepiſcopus prouincialia ſtatuta condere velit, Epiſcoporum ſynodum eius rei cauſa cogere debet vt *ſupra* dicebatur, in eáque præſidere tanquam Decanus in Capitulo, ſicuti conſtat *ex cap. nullus Primas*, *& aliis quæſtionib. quæſt.* 3 at quod in prouinciali Synodo decretum fuerit, reuocare, immutare, vel in eo diſpenſare non poteſt. Ratio, quia ipſe eſt inferior Synodo, ſiue Concilio Epiſcoporum, a quibus propterea iudicari poteſt; atque ita docet Nauarr. *lib.* 1. *conſil* 6. *de maior, & obed. edit.* 2 Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſput.* 17. *num.* 36. & Suar. *lib.* 6. *de leg. cap.* 35.

De Superiore.

De Superiore, inquam, quod à cenſura Iudicis inferioris abſoluere poſſit intelligi debet, non de quolibet, ſed de eo tantum, qui plenam & ipſe iuriſdictionem obtinet in eos, qui cenſura legati ſunt, qualem habet ſummus Pontifex in omnes excommunicatos, & Prælatus Religionis Superior in omnes ſubditos Prælati inferioris: quare Prouincialis v. g. abſoluere poteſt, quem Prior, Præpoſitus, aut Guardianus excommunicauit, ſicut & poteſt cauſam ab inferiore Prælato inchoatam ad ſe aduocare; atque ita docet Suarez *cit. ſect. numer.* 18. Sylu. *verb. abſolutio*, 2. *in princ.* Auila *de cenſ. part.* 2. *cap.* 7. *diſput.* 1. *dub.* 11. vide etiam Paſqualigum *in ſuis deciſionibus deciſ.* 57. At verò ligatos cenſura Epiſcopi non poteſt Archiepiſcopus, ſeu Metropolitanus abſoluere, niſi ad ipſum appellatum ſit, & tunc vocatis partibus, ac cognita cauſa appellandi, ſi ea in dubium reuocetur, ſicuti habetur *in cap. Romana*, §. *cum autem*, *& ſeqq. d. appellat. in* 6. & docet Paſqualigus *in loc. ſupra cit.* idémque dicendum de Legato ſedis Apoſtolicæ, qui licet aliquo modo ſuperior ſit Epiſcopi, non tamen eſt Superior in ordine ad ſubditorum cauſas, quippe quæ in prima inſtantia coram Epiſco-

po ex Tridentino terminari debent. Epiſcopus etiam non poteſt abſoluere Regulares excommunicatos à proprio Prælato ex cauſa pertinente ad regularem diſciplinam; quia correctio Monachi primo loco ad Abbatem pertinet, ait gloſſ. *in cap. quanto, verb. ſi Prelati, de offic. Ordinarij*, & colligitur *ex cap. reprehenſibilis de appellat.* quamuis ſi Regulares exempti non ſint, ab iniuſta ſententia Prælati ad Epiſcopum appellare non prohibeantur; ſicuti notauit Abb. *in cit. cap. reprehenſibilis, num.* 11. & per ſenſum contrarium colligitur *ex cap. ad noſtram de appellat.*

Limito doctrinam *ſuprà* traditam, niſi alicubi conſuetudo ſit, vt cauſa à Prælato inferiore cœpta, & præuenta, Superior in ea intromittere ſe non debeat, ſi ad ipſum appellatum non ſit, ſicuti notauit gloſſ. *in cit. cap. quanto*, Sylu. & Suarez *in locis ſuprà cit.* Porrò ſtatutum eſt *in cap. cum ab Eccleſiarum de offic. Ordin.* vt Prælatus Superior, v. g. Epiſcopus inferioris Prælati, v. g. Archidiaconi, vel Archipræſbyteri (cui ratione beneficij ſui iuriſdictio competit) ſententiam non relaxet, niſi cum conſcientia eiuſdem, & congrua ſatisfactione impoſita reo: verum ſi relaxatio, ſeu abſolutio aliter fiat, rata cenſeri debet, etſi illicita ſit, ſecundum gloſſ. *ibidem* quam communiter receptam teſtatur Couarr. *in cap. alma, part.* 1. §. 12. *num.* 3. & Sylu. *loc. ſuprà cit.*

De Succeſſore.

De Succeſſore, inquam, quod abſoluere poſſit à cenſura, quam Anteceſſor tulit, habetur clare *in cap. ſi Epiſcopus*, 11. *quæſt.* 3. *& in cap.* 1. *de maior. & obed. in* 6. vbi dicitur; *Epiſcopali ſede vacante, poteſt Capitulum, ſeu is, ad quem Epiſcopalis iuriſdictio tunc temporis noſcitur pertinere iis, quibus poſſet Epiſcopus, ſi viueret, ab excommunicationis*, ſententia, *ſiuè iuris, ſiue hominis fuerit, abſolutionis beneficium impartiri.* Et ratio eſt, quia poteſtas per cenſuram ligandi, & ſoluendi competit Prælato ratione beneficij, muneris, aut dignitatis ſuæ, quæ cum illius morte, aut depoſitione non extinguuntur, ſed tranſeunt ad ſucceſſorem; idémque locum habet in Iudicibus delegatis, ſi vnus alteri in delegatione ſuccedit, iuxta *c. paſtoralis, § præterea de offic. Ordin.* vbi habetur, quod ſi delegatus Papæ, qui reū contumacem excommunicauerat, mortuus ſit, non poſſit excōmunicatus extra mortis articulum, vel ab Ordinario loci (cùm Delegatus, quantum ad hoc, ſit maior Ordinario) vel ab alio quouis, præter Romanum Pontificem, abſolui, niſi fortè Delegatus talis extiterit, cui alius ſuccedat in onere, & honore.

De Delegato.

De Delegato, inquam, quod poſſit abſoluere à cenſuris, ſi qui eas tulit Iudex Ordinarius, aut Delegatus ſubdelegandi poteſtate præditus, talem illi abſoluendi facultatem committit, clarum per ſe eſt, vt authoritates, vel rationes ad id probandum neceſſariæ non ſint. 1

Vbi aduerte, quòd ſi Papa, aliúſve Ordinarius alicui mandet, vt certum hominem excommunicet, ſine alia commiſſione cauſæ, non poteſt eum deinde abſoluere, eo quòd non Iudex delegatus; ſed merus executor cenſetur; ſicuti notauit Nauar. *cap.* 27. *num.* 44. Auila *part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 9. *conc.* 4. Suarez *cit. ſect.* 2. *num.* 8.

Aduerte ſecundò, quòd poteſtas abſoluendi

ſoluendi à cenſuris reſeruatis delegari poteſt variis modis: interdum enim facta eſt delegatio particularis determinatæ perſonæ, & in ordine ad certam cauſam, v.g. committo tibi, vt cauſa cognita, hunc ab excommunicatione abſoluas: interdum verò eſt delegatio generalis, vt quæ fit omnibus Epiſcopis, aut Confeſſariis, aut certo Confeſſariorum ordini: eáque vel ad certum tempus, ob publicam aliquam cenſuram, & ſicut fieri ſolet in Iubilæo, &c. vel per modum priuilegij perpetui, quale eſt priuilegium Religioſis conceſſum abſoluendi à quibuſcunque cenſuris iuris, iis exceptis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, & quæ ſpecialiter ab Epiſcopis reſeruatæ fuerint, in qua generali conceſſione (qualis etiam in Iubilæis fieri ſolet) abſque dubio comprehenduntur cenſuræ, quas Epiſcopi diocœſano ſtatuto, vel generali ſententia ſibi reſeruant, vt *ſupra* diffusè dicebatur: & ex communi teſtatur Suarez *diſp. 7. ſect. 5. num.* 14.

11 Præterea interdum delegatur abſolutio à cenſuris, vt valeat ſolum in foro conſcientiæ, cuiuſmodi eſt priuilegium Regularium *ſupra* dictum: interdum verò, vt valeat in vtroque foro, tam interno quàm externo; quòd ſi autem in Bulla nihil exprimitur, ſed abſolutè conceditur facultas abſoluendi à cenſuris in dubio ſumi debet de vtroque foro. Ratio, quia gratia, ſeu beneficium Principis latiſſimè interpretandum eſt, *leg. beneficium, ff. de conſtit.* quamuis interdum ex circumſtantiis, & ſubiecta materia coniectura fieri debeat, non fuiſſe mentem Pontificis delegare poteſtatem abſoluendi à cenſuris cum præiudicio fori externi; ſed tantùm in fauorem animæ; vt cùm in Bulla Iubilæi, aut Cruciatæ datur poteſtas Confeſſariis abſoluendi ab omnibus peccatis, & cenſuris, intelligi debet in ordine ad forum internum tantùm, ſicuti docet Couar. *in cap. alma, part.* 1. §. 11. *num.* 16. Auila *part. 2. cap. 7. diſp. 5. dub.* 12. Gutierrez *lib. 1. can. 99. cap. 2. num.* 10. contra Medinam *in ſumma, lib. 2. cap.* 12. & Suarez *diſput. 7. ſect. 5. num.* 21 & ratio eſt, quia ſicuti virtute Bullæ abſolutus à peccatis, tamen in foro externo accuſari, & puniri poteſt, vt docet gloſſ. *in cap. de his, de accuſat.* & Couar. 2. *reſol. cap.* 10. *num.* 3. ita etiamſi quis virtute eiuſdem Bullæ à cenſura abſolutus eſt, tale beneficium ad forum externum non extenditur: quia forum conſcientiæ, & forum externum iudicij valdè diſtincta ſunt: ſiquidem in illo præcipuè ſpectatur ſalus animæ, & compenſatio diuinæ offenſæ, in hoc verò ad publicam etiam vindictam, & Reipublicæ ſatisfactionem attendi debet, ſicuti præter alios docet Miranda *tom. 1. man. Prælat. quæſt. 46. art.* 7. vbi rectè docet, quòd abſolutio in foro conſcientiæ dicitur, non quod fieri debeat in ſecreta confeſſione; ſed quòd fiat ſine ſtrepitu iudicij, & ſine derogatione iuris alterius, ac denique duntaxat, vt anima, quæ excommunicationis, vel alterius cenſuræ vinculo ligata erat, abſoluta maneat coram Deo.

Petitio vnica, eiuſque Reſolutio.

PEtes, an & quãtum abſolutio à cenſura in foro conſcientiæ data, pro foro etiam externo prodeſſe poſſit? 1

Reſpondetur, quod qui in foro conſcientiæ per Bullam, Iubilæum, aut priuilegium ab excommunicatione v.g. abſolutus eſt, is in facie Eccleſiæ ſi

excommunicatio ipſius notoria fuit, perinde à ſacris, & alijs rebus, quæ excommunicato prohibentur, abſtinere debet, ac ſi abſolutus non eſſet, quamdiu de legitima eius abſolutione publicè non conſtat; quapropter ſi interim publicè celebrare præſumit, ab Eccleſiaſtico iudice, perinde, ac irregularis, puniri poterit, quamuis ſi velit Iudex, huiuſmodi abſolutionem in foro conſcientiæ datam, etiam pro foro externo poſſit acceptare, atque accuſationem Fiſcalis, quod reus in excommunicatione celebrarit, repellere; atque ita docet Henriq. *lib.* 13. *cap.* 27 *num* 5. *lit. V*, & Auila *de cenſ. part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 12. idémque (vt monet Nauar. *lib.* 2. *conſ. vlt. de iudic. num.* 7. *edit.* 2) dicendum eſt de diſpenſationibus conceſſis pro foro conſcientiæ tantum.

2 Quod ſi excommunicationis cenſura occulta fecit, tunc non prohibetur, qui ab ea in foro conſcientiæ abſolutus fuit, publicè etiam celebrare; At ſi accidat, eius excommunicationem poſtea innoteſcere, & cauſam ad forum externum deuenire, poterit propter crimen, cuius cauſa cenſuram contraxerat, puniri, & ſatisfactio eidem imperari, ſed non debet tanquam irregularis propter celebrationem condemnari, dummodò de abſolutione fidem facere poſſit, per Confeſſarij, vel teſtium teſtimonium, ſicuti docent Nauar. *lib.* 2. *conſ.* 3. *de fide inſtrument. edit.* 2. & Suar. *diſp.* 7. *cit. ſect.* 5. *num.* 26. eademque ratio eſſe videtur, ſi excommunicatio notoria fuit, dummodò tamen abſolutus in foro conſcientiæ, occultè, & ſine ſcandalo celebrarit; etſi hic cautiùs agendum ſit, præſertim ſi cauſa ad forum iudiciale deducta fuerat: nam tunc abſolutio, & multò magis celebratio cedit aliquo modo in in præiudicium externi fori, vt proinde Iudex talem abſolutionem non admittere cogatur, ſed celebrantem, tanquam irregularem punire poſſit; quapropter priuilegiatus non debet facile ſine conſenſu Ordinarij abſoluere à cenſuris notorijs, ſi eæ ad forum iudiciale deductæ ſunt, vel probabiliter deduci poterunt, ſicuti præter alios docet Henriquez *lib.* 13. *cap.* 28. & Coninch. *de ſacrament. diſp.* 14 *dub.* 16. *num.* 107. Ratio, quia abſolutio danda non eſt, antequam parti læſæ (& ſic Eccleſiæ, ſi Eccleſia, aut ſtatus clericalis notoria v. g Clerici percuſſione læſus fuit) ſatisfactum ſit: nam Reus, poſtquam abſolutionem à cenſura v. g. excommunicationis conſecutus eſt, non ita facilè, & efficaciter ad præſtandam ſatisfactionem, & emendationem, vrgeri poterit.

Simili ratione dicendum, quod 3
quamuis virtute Bullæ, Iubilæi, &c. liceat abſoluere pro foro conſcientiæ excommunicatos nominatim, vel publicos Clericorum percuſſores, vel alium, cuius excommunicatio deducta eſt ad forum contentioſum, & lis in tali foro adhuc finita non eſt (ſicuti contra Doctores quos citat, & ſequitur Auila *de cenſ. part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 10. *concluſ.* 1. & contra Vaſq. *in* 3. *part. tom.* 4. *tract. de excommun. dub.* 20 *num.* 8. & Vegam *in ſumma tom.* 1. *cap.* 6. *caſ.* 52. docent Sanchez *lib.* 6. *mor. cap.* 17. *num.* 44. Acoſta *quæſt.* 50. Sayrus *de cenſ. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 29. & Henriq. *lib.* 8. *cap.* 60. *num.* 4. vbi expreſsè ait, nominatim denunciatum poſſe pro foro interno abſolui per Bullam, eique virtute Bullæ, ſicut & virtute priuilegij Regularium abſoluto, ſi petat communionem in loco, vbi

ceſſat ſcandali periculum, licere miniſtrari: & ratio eſt, quia cum in Bulla abſolute ſine reſtrictione, & limitatione facultas abſoluendi à cenſuris concedatur, reſtringenda, & limitanda non eſt; præſertim quia ex alio capite talis abſolutio non perturbat ſimpliciter iuriſdictionem Iudicis, coram quo lis pendet: nam ſolum eſt illa pro foro interno; & ſic poteſt Iudex contra illum procedere in foro externo ita, ac ſi nunquam abſolutus fuiſſet in foro interno) non ſit tamen facilè danda talis abſolutio; quia, etſi non ſimpliciter, tamen aliquo modo (vt dicebatur *ſupra*) perturbat illa iuriſdictionem fori externi; quamuis aliqui ſentiant oppoſitum quia putant, talem abſolutionem prodeſſe etiam in foro externo; atque ita docent Medina *in ſumma lib. 1. cap. 12.* Rodriquez *in Bull §. 9. num. 55. in fin.* Io. de la Crux *in direct. conſc. part. 2. tract. de excommun. dub. 5. concluſ. 3.* & alij, qui & volunt in tali caſu, quod Confeſſor abſoluens det abſolutionis ſchedulam, vt per eam reus ſe defendat in foro externo; vel (vt docuit Nauar. apud Acoſtam *in expl. Bull. queſt. 50. per totam*) poſtquam Confeſſor abſoluit, tradat pœnitenti coram Notario, & teſtibus ſchedulam abſolutionis, in qua affirmet, illum à cenſuris abſolutum eſſe, virtute Bullæ, & ſatisfacta parte; & Notarius in fine ſchedulæ teſtetur, à confeſſore prædicto, tali tempore, die, ac loco illam abſolutionis ſchedulam pœnitenti datam fuiſſe.

5 Contrarium tamen, vt *ſupra*, his non obſtantibus docent communiter Doctores; abſolutionem ſcilicet Bullæ, Iubilæi, & multò magis priuilegij Regularium non prodeſſe in foro externo; & conſequenter ita abſolutum debere, vt ſcandalum euitet, gerere ſe in publico, tanquam ſi excommunicatus eſſet; quamuis poſſit ſecreto ſine ſcandalo Miſſam audire (quin & dicere) ſacramenta recipere, & cum alijs colloqui, explicando ſe per Bullam, vel Iubilæum, &c. abſolutum eſſe; atque ita ex communi contra ſuprà citatos Doctores docent Auila *part. 2. cap. 7. diſp. 3. dub. 12.* Acoſta *vbi ſuprà* & Villalob. *tom. 1. tract. 27. clauſ. 9. §. 2. num. 24.* qui citat Couarruuiam, Gutierez Lopez, Henriquez, & alios.

Aduertenda quædam.

Aduertunt hìc primò, prædicti Doctores quod contra ita abſolutum per Bullam, aut Iubilæum, &c. Iudex non tenetur in foro externo procedere; ſed ſi benignus eſſe velit, poſſit acceptare talem abſolutionem, etiam pro foro externo, & repellere accuſationem fiſcalis accuſantis illum, quod celebrauerit v. g. &c. vel temperare, in ferenda contra eum ſententia, rigorem, & pœnam vide Henriq. *lib. 13. cap. 27. num. 5.* Auilam, & Acoſtam, *vbi ſuprà.* 1

Aduertunt ſecundò, quod ſuprà dicta procedant ſolùm quo ad abſolutionem cenſurarum ab homine, non item quoad abſolutionem cenſurarũ à iure; & ſic quod virtute Bullæ, vel Iubilæi &c. abſolutio data à cenſuris latis à iure, valeat etiam in foro externo. Ratio, quia ſummus Pontifex ait, ſuper cenſuras ab homine latas non cadere in foro exteriori abſolutionem virtute Bullæ; ergò cadet ſuper cenſuras latas à iure; quare virtute Bullæ abſolutus à cenſuris latis à iure, debet ſecundùm *ſuprà* dictum Nauarri Concilium petere à Confeſſore abſolutionis ſchedulam, qua, ſi opus fuerit, ſe defendat in foro exteriori, quo minus poſſit ipſum fiſcalis 2

calis Curiæ vel alter accuſare, & pœnas excommunicationis exigere; nam per abſolutionem Bullæ liberatus eſt, etiam in foro exteriori; cum illa quo ad cenſuras latas à iure, proſit (vt *ſuprà* dicebatur) non ſolùm pro foro interno, ſed etiam pro externo; vide Acoſtam *in loc. ſuprà cit.* & Fillucium *tom. 1. tract. 11. cap. 9. num. 291.*

3 Aduertunt tertiò, quòd ſi quis excommunicatus excommunicatione exigente ſatisfactionem partis, obligatus ſit confiteri talem cenſuram; per generalem abſolutionem, quæ datur ad cautelam, non maneat abſolutus à dicta cenſura. Ratio, quia præſumendum non eſt Confeſſorem velle abſoluere à tali cenſura, quam ſi pœnitens manifeſtaret, & Confeſſor ſine ſatisfactione partis abſolueret, grauiter peccaret. Vide Auilam *part. 2. cap. 7. diſp. 3. dub. 9. concl. 2. in fin. & dub. 14* quamuis opinionem contrariam etiam putet ipſe probabilem.

4 Aduertunt quartò, quòd ſi tamen quis excommunicatus ſimiliter excommunicatione exigente ſatisfactionem partis, ſcienter, vel aduertenter abſoluatur, non ſatisfacta parte, non teneatur, quaſi nulliter abſolutus fuiſſet, iterum ab illa abſolui. Ratio, quia per illam clauſulam, *priùs ſatisfacta parte*, non intendit ſummus Pontifex (vt ex multis probat Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. diſput. 33. num. 3.*) inducere nouam formam, & limitare poteſtatem abſoluentis, ſed tantùm admonere Confeſſarium de ſua obligatione, vt ſcilicet abſoluat excommunicatum, ſi realiter ſatisfecerit, vel ſi non poteſt realiter ſatisfacere, det cautionem ſatisfaciendi, modo, ſeu ordine, quo *infrà* dicetur: atque ita docent Sanchez *vbi ſuprà*, Auila *part. 2. cap. 7. diſput. 3. dub. 9. concl. 2* qui citat Pegn. & Acoſtam, ita etiam docet Barboſa *in collect. tom. 2. tit. 40. cap. 23. num. 3.* & Valerus *in diff. vtriuſque for. verb. abſolutio. diff. 5. num. 5.* contra Henriq. *lib. 7. de indulg. cap. 13 num. 2* Suarez *in 3. part. tom 5. diſp. 7. ſect. 6. num. 41.* Sayr. *de cenſ. lib 2. cap. 18. num. 10.* Filliuc. *tom. 1. tract. 11. cap. 9. num. 295.* & Coninch. *de Sacrament. diſp. 14. dub 16. num. 211.* Vnde ſequitur ſupradictum excommunicatum, iniuſtè cum peccati ſacrilegio, quamuis validè (vt dicebatur) à cenſuris abſolutum, poſſe licitè abſolui à peccatis ab alio ordinario Confeſſore, qui poterit ſe gerere cum illo, tanquam cum non excommunicato; & quantum ad ſatisfactionem obſeruare regulas generales circa debitores in ordine ad eorum creditores.

Aduertunt quintò, quòd cùm dicitur, 5 *ſatisfacta priùs parte*, nomine *partis*, intelligatur tantùm ille, cui per delictum, propter quod inflicta fuit excommunicatio, facta eſt iniuria (ſiue perſona publica is ſit, ſiue priuata) non autem intelligatur Iudex, cui ipſo iure applicatur pœna pecuniaria Vnde abſolui poterit pœnitens per Bullam, vel Iubilæum, &c. antequam ſoluat iura Iudici, vel Tabellioni. Vide Sotum *in 4. d. 22. quæſt. 2. art. 3. poſt 3 concl.* Henriq. *lib. 13. cap. 28. num. 1* & Bonacinam *de cenſ. diſp. 1 quæſt 3. punct. 9.*

An autem abſolui poſſit etiam an- 6 tequam ſatisfecerit Eccleſiæ, vel monaſterio, ſatisfacto tamen percuſſo clerico, vel Monacho?

Affirmant Auila *de cenſ. part. 2. cap.* 7 *7. diſp. 3. dub. 11. concl. 2.* quia licet percutiens Clericum, vel Monachum faciat iniuriam etiam Eccleſiæ, vel Monaſterio, ſatisfacto tamen, vel remittente iniuriam percuſſo, cenſetur ſatisfacta

facta pars, ergo, &c. & ratio eſt, quia quando damnum infamiæ (vt notat Nauar. *in cap. inter verba, corol. 1 lt. num.376.& in ſumma, cap.*18.*num*.46) tangit principaliter infamatum, & minus principaliter bonum publicum, ſufficit tunc condonatio tantùm eius, ad quem damnum ſpectat principaliter, ſicuti habetur *in cap. quamuis pactum, iunct. gloſſ. de pactis in 6.*

8 Negant autem Riccius *in deciſ.Curiæ Archiepiſc. Neap.part.*1. *deciſ.*86. *num.* 4. *& part.*3. *deciſ.*34. *num*.3. & Bonacina *de cenſur. diſput.*2. *quæſt.*4.*punct.*5. & ita fuiſſe deciſum in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, teſtatur idem Riccius in caſu cuiuſdam, qui percuſſit Monaſterij conuerſum, vbi fuit reſolutum, talem debuiſſe ſatisfacere Abbati, & Monaſterio; quia iniuria facta Monacho, cenſetur facta Abbati,& Monaſterio, iuxta *l. in perſonam, ff de pactis*, & *ibi* Doctores, atque Gomeſium *tom.* 3. *variar. reſolut. cap.* 6. *num*.5. idem dicitur de clerico, vt videre eſt apud Bonacinam *in loco ſupra cit.* vbi ſubdit ſatisfaciendi modum, qui in tali materia debeat adhiberi: vtraque hæc opinio Doctorum eſt mihi probabilis. At in eo conueniunt omnes,quòd ſi iniuria principaliter illata ſit Eccleſiæ (ſicuti contingit in caſu extractionis rei ab Eccleſia) in tali caſu, cùm iniuria illata ſit principaliter loco ſacro Eccleſiæ, & non perſonæ abſtractæ ab Eccleſia,ſatisfactio præſtari debeat Rectori Eccleſiæ. Vide Alphonſum de Leone *in tract. de poteſt. confeſſ.*

9 Aduertunt ſextò, quod nomine ſatisfactionis intelligatur reſtitutio honoris, vel famæ, vel bonorum, ita vt pœnitens debeat ſatisfacere in totum, vel ſi non poteſt in totum, debeat ſatisfacere in partem; quod ſi non poteſt, neque in totum, neque in partem;vel ſimpliciter, vel propter detrimentum famæ, vel ſtatus, vel etiam propter grauem iacturam ſuorum bonorum, vendendo ea notabiliter viliùs quàm valent, licitè tunc poterit abſolui abſque vlla reali ſatisfactione, dummodo creditor etiam æquale detrimentum non patiatur; in quibus & ſimilibus caſibus non potens is realiter ſatisfacere,non ſufficit quod præſtet cautionem iuratoriam, ſed dare debet pignoratitiam, vel fideiuſſoriam,diſiunctiuè, ita vt ſufficiat,ſicuti contra Caietan. *verb. excommunicatio, cap.*77. docent Henriquez *lib.*15. *cap.*28.*num.*1. & Auila *de cenſ. part.* 2. *cap.* 7. *diſput.* 3. *dub.* 5. *concluſ.* 1.) dare fideiuſſoriam, quamuis dare poſſit pignoratitiam; quod ſi neutram hanc dare poterit, dare debet, iuxta *c p.ſolet, de ſent.excommunic. in 6.* cautionem iuratoriam de ſatisfaciendo, cùm primò potuerit: quod ego tamen intelligerem in foro externo: nam in foro interno, cùm in tali foro pœnitenti credatur, ſufficiet deficiente poſſibilitate firmum propoſitum ſatisfaciendi, cùm primò potuerit ſine aliquo iuramento. Vide Nauar. *cap.*27. *num.*278 Henriquez *lib.* 7. *cap.* 13. *numero* 2. *in gloſſ. lit. l*, & *cap.* 28 *num.* 3. *in gloſſ. lit. A*, & Valer. *verbo abſolutio, diffic.* 5. *num.* 3. *& diffic.*11. *in fin.* adeò verum eſt, vt contra Suar. *in* 3. *part. tom.*5. *diſput.* 23. *ſect.* 5. *num.* 27. docuerit Sanchez *lib.* 2. *moral. cap* 10. *num.*19. quod etiamſi in Bulla, Iubilæo,vel priuilegio excipiatur ſolus mortis articulus, vt ſcilicet tunc ſolum quis, non ſatisfacta parte, abſoluatur, adhuc poſita impotentia ex parte pœnitentis, abſolui is poſſit extra talem articulum, modo ſeu ordine, quo *ſuprà* dicebatur: & ratio eſſe poteſt, quia credendum non eſt, Pontificem per illam

clauſulam *ſatisfacta parte*, voluiſſe excludere à beneficio abſolutionis eum, qui non poteſt ſatisfacere; cum veriſimile non ſit conditionem impoſſibilem à Pontifice poſtulari, *argum. clement. multorum, & clement. nolentes, de hæreticis*, vbi ſimiles conditiones in hunc ſenſum, & non in alium, accipiuntur.

10 Confirmatur quia (vt contra Auilam *part. 2. cap. 7. in fin.* docent Zanardus *part. 2. præcept. 2. capit. 11. in fin.* Rodriq. *tom. 2. cap. 34. numer. 6.* Peirinus *tom. 1. conſtit. 4.* Gregor. XV. *§. 9. num. 24.* & Sanctarellus *de hæreſi capit. 9. dub. vn. num. 16. in fin.* & Nauarro teſtante *de praxi S. Penitentiariæ*, poteſt quis in foro conſcientiæ, ante quam denunciet, abſolui, ſi firmum propoſitum habeat denunciandi (quamuis in edicto Inquiſitorum dicatur, vt prius denunciet) ergò, &c. vide etiam Sancium *in ſelectis diſput. 11. num. 62.* Portel. *in addit. ad dubia Regul. verb. ſollicitare fæminas numer. 24.* & Ortiz. *in ſumma cap. 24. num. 11.*

Confirmatur ſecundò, quia (vt ex communi docet Nauarr. *cap. 26. in fin. argum. cap. clericos de cohabit. cleric. & mulierum.* poteſt, quin & debet, pœnitens abſolui, abſque eo, quod iuret, vel voueat, ſe in poſterum ſatisfacturum, vel non admiſſurum amplius tale peccatum, ergò, &c.

Appendix ad ea, quæ ſuprà dicebantur.

1 CÆterùm quod præter hos, qui numerati ſunt, nemo alius à cenſura per ſententiam particularem lata abſoluere poſſit, inde probatur; quia iudicialis cauſa per rei citationem, quæ neceſſariò ſententiam cenſuræ antecedere debet, coram proprio Iudice cœpta eſt. Ergo ſi alius Iudex quicumque (præter ſuperiorem, ſucceſſorem, vel delegatum) ſe intromittat, & reum abſoluere tentet, manifeſtò eius iuriſdictionem violabit. Verùm, ſi ligatus excommunicatione, ſeu ab homine, ſeu à iure inflicta, ſatisfacere paratus ſit, ſed longiſſimè diſtet ab Authore, cui abſolutio reſeruatur, poteſt interdum ab inferiore abſolui, præſtita cautione, quòd quamprimùm poterit, conſpectu eius, ad quem iure ordinario ſpectat abſolutio, ſe præſentare velit, ſicuti colligitur *ex cap. qua fronte, de appellat* & tradit Nauarr. *lib. 5. conſil 45. num. 2. & conſil. 49. num. 6. de ſentent. excomm. edit. 2.*

Quæ autem dixi de cenſura iuris, vel ſententiæ generalis; quam author ſibi reſeruauit, & de cenſura lata per ſententiam particularem (etiam ſi non reſeruauerit) non habent locum in cenſura lata ab homine per ſententiam generalem, ſi eam author ſibi non reſeruauit: ab hac enim abſoluere poteſt omnis ille, vel iure ordinario, vel ex priuilegio conceſſum eſt abſoluere à cenſuris, iure, ſeu ſtatuto impoſitis, ſicuti *ſuprà* dicebatur, & docent poſt Imolam *in cap. graue, de præb. &c. ex frequentibus, de Iuſtitia* Nauar. *in cit. num. 44. & in cap ita quorumdam, gloſſ. vlt. de Iudæis* Couar. *part. 1. § 12. num. 4.* Henriquez *lib. 13. cap. 28. num. 5.* Auila *part. 2. cap. 7. diſput. 1. dub. 9.* Tol. *lib. 1. capit. 16. numer. 7.* Coninch. *diſput. 14. dubit. 16. concluſ 15.* contra gloſſ. & Hoſtienſem *in cit. cap. ex frequentibus de Inſtitut.* & Vgolinum *tab. 1. cap. 3. §. 4. num. 4* Et ratio eſt, quia cenſura, ita generaliter lata, non continet propriè ſententiam Iudicis, 2

quam

quam reſcindere alius non poſſit, ſine violatione iuriſdictionis, vt *ſupra* dicebatur, ſed continet potius præceptum ſub tali pœna, ſeu cenſura impoſitum; ideóque æquiparatur ex parte cenſuræ iuris, ſiuè ſtatuti, ſumpto argum. *ex cap. nuper de ſententia excom.* vbi excommunicationis ſententia bimembris tantùm traditur, vna Iudicis, & altera iuris, & quod ab illa abſoluere debeat Iudex, qui eam tulit, ab hac verò poſſit quicumque ordinarius, ſi author eam ſibi non reſeruauit.

3 Hinc ſequitur, quod ſi quis alicui Epiſcopo ſubditus, ſiue ratione domicilij, ſiuè ratione ſolius delicti, ab illo propter crimen, & contumaciam nominatim excommunicatus fuit, tamen ſi poſtea aliò proficiſcens domicilium mutet, vel Religionem ingrediatur, non poteſt ab altero Epiſcopo, vel Prælato Religionis abſolutionis beneficium conſequi; eo quod prior Epiſcopus, qui excommunicauit, propter cauſam in ſuo tribunali cœptam, & nondum abſolutam, ius in excommunicatum adhuc retineat, ſicuti colligitur *ex capit. propoſuiſti de foro compet.* vnde generalis hæc regula ſumitur; *quod præuentus à Iud ce, forum ipſius in ea cauſa declinare non poteſt.* At verò è contra, ſi quis in propria diœceſi excommunicationem iuris, vel ſententiæ generalis contraxit, ac poſtea domicilium alio transfert, poteſt is ab Epiſcopo huius domicilij abſolutionem conſequi; quin etiam à Parocho eiuſdem domicilij, talis excommunicatio ibi reſeruata non ſit, ſicuti colligitur *ex citat. cap. nuper*, eademque ratio eſt, ſi ciuis Neapolitanus dum negotij cauſa Mediolani maiorem anni partem moratus, cenſuram excommunicationis ibi generaliter latæ contraxit & poſtea in patriam redijt: nam poteſt & is etiam ab Archiepiſcopo Neapolitano abſolui, quin etiam à proprio Parocho ſi ſimiliter hic reſeruata non fuerit, ſicuti notauit Coninch. *diſp. 14. dub 16 quæſt. 15. num. 258.* vide quæ dicentur *infrà ſubſect. 35.*

SVBSECTIO XXXIII.

Proponitur, & explicatur tertium Exemplum cum multis Corollarijs.

QVod de conceſſione indulgentiarum, & de priuilegio conceſſo Religionum Confeſſarijs abſoluendi quoſcumque Chriſti fideles à quibuſcumque peccatis, & à quibuſcumque inde reſultantibus cenſuris, & pœnis, quod latè ſcilicet interpretanda ſint, quia ſunt fauor, & beneficium idem etiam intelligas de priuilegio à Trid. *ſeſſ. 24. capit. 6. de reform.* Epiſcopis conceſſo diſpenſandi ſuper omni irregularitate prouenientc ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis alijs delictis deductis ad forum contentioſum. 1

Ratio, quia quamuis huiuſmodi priuilegium diſpenſandi, ſicut & prædictum priuilegium abſoluendi & aliæ multæ Principis gratiæ, ſeu beneficia, iis conceſſa, quibus lege communi, & ordinaria non competunt, ſint præter ius, ſiue (vt alij loquuntur) vltra ius; priuilegium autem præter ius, ſeu vltra ius, ex eo, quia iuri communi derogat, plerumque ſtrictæ interpretationis eſſe debet (ſicuti habetur *in cap porrò, cap. ſanè de priuilegiis*, & docent Inoc. 2

noc. Abbas *in cap. quòd dilectio, de conſang. & affinit.* Nauarr. *cap.* 12 *num.* 79. Syluest. *verb. priuilegium, quæſt.* 3. Sanch. *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 1. *num.* 1. Suarez *lib.* 8. *de legibus, diſp.* 27. *num.* 5. & ratio eſt, quia priuilegium huiuſmodi, licèt ſit fauorabile, quatenus ad priuilegiatum refertur, tamen quatenus à iure communi exorbitat, odioſum cenſeri debet, & conſequenter, cùm fauor iuris communis præferatur fauori priuato, fit, quod priuilegium à iure communi exorbitans, ſtrictam potiùs interpretationem habere debeat) tamen ab hoc dicto, ſeu ab hac regula (vt habet communis opinio Doctorum) excipitur primò, ſi priuilegium in fauorem cauſæ publicæ, piæ, religioſæ, alteriúſve fauorabilis (ſicuti contingit in caſu noſtro) datum ſit, de qua re Sylu. *cit. quæſt.* 3. Tiraquel. *de priuilegiis piæ cauſæ, priuileg.* 162. *cap* 27. *num.* 7. vbi docent priuilegium exemptionis Clericorum à iuriſdictione Principum ſæcularium, & Religioſorum à iuriſdictione Ordinariorum, amplè interpretandum eſſe in Religionis fauorem: quia ſumma ratio eſt, quæ pro Religione facit, ſicuti habetur *in l. ſunt perſonæ, ff. de religioſ. & ſumptib. funerum.* Adde, quod priuilegia, vel diſpenſationis, non vni perſonæ; ſed toti communitati in perpetuum conceſſæ, æquantur legibus publico iuris corpori inſertis, quæ latam interpretationem habent, ſicuti docet præter alios Sanchez *lib.* 8. *diſput.* 1. *num.* 3. Henriq. *lib.* 7. *cap* 22. *num.* 16. Excipitur ſecundò, ſi priuilegium, quàuis ſit contra ius commune, motu proprio Principis, conceſſum ſit: tunc enim amplam etiam habet interpretationem, veluti quod proprium Principis beneficium eſt, & ex certa ſcientia datum cenſetur, *arg. cap. ſi motu, de præbend. in* 6. & docet Abbas *in cap. vlt. num. vlt. de translat. Epiſcop.* Suarez *in cap.* 27. *num.* 8. videatur etiam *cap. quia circa de priuileg. cap. olim de verb. ſignificat & lex* 3. *ff. de conſtit. Principum.*

Corollarium I.

Itaque ob rationem dictam (quod ſcilicet prædictum priuilegium à Tridentino Epiſcopis conceſſum latè interpretandum ſit) poſſunt ex vi illius diſpenſare ſuper omni irregularitate prouenienté ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis aliis delictis deductis ad forum contentioſum (id eſt, exceptis iis, ſuper quibus trahitur quis ad Tribunal, quouſque abſoluatur ab inſtantia) tum non ſolùm Epiſcopi conſecrati, ſed etiam confirmati, etſi nondum conſecrati. Item Abbates, & Priores, qui in Diœceſi aliqua iuriſdictionem Epiſcopalem habent, ita Hurtad. *de irregularit. diſp.* 2. *diffic.* 20. Item Prælati exempti ab Epiſcopi iuriſdictione: ita Sanchez *cit. lib.* 8. *diſput.* 2 *num.* 12. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 18. *num.* 2 *lit. P,* & indicat Nauarr. *cap.* 12. *num.* 75. contra Suar. *loco cit. num.* 7. & ratio eſt, quia Prælati exempti iuriſdictionem Epiſcopali æqualem in ſuo territorio habent: quare & Confeſſarios etiam approbare poſſunt, teſte Suar. 3. *part. tom.* 4 *diſp.* 28. *ſect.* 5. Item, qui Epiſcopo in iuriſdictione æquiparantur, nempe Capitulum Sede vacante, ita Sanchez *loco cit. num.* 10. Rodriq. *tom.* 1. *regul. quæſt. quæſt.* 61. *artic.* 9. contra Suar. *de cenſ. diſp* 41 *ſect.* 2 *num.* 13. & ratio eſt, quia Capitulum Sede vacante, omnem ordinariam Epiſcopi iuriſdictionem exercere poteſt, ſicuti videre eſt apud Abb. *in cap. verum, num.* 9. *de foro compet.* & Rodrig. *loco cit.* ſed hæc

hæc diſpenſandi, & abſoluendi facultas Epiſcopis ratione ſuæ dignitatis perpetuo iure conceſſa, cenſenda eſt ordinaria: ergo &c.

Corollarium. II.

SEcundò poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex omni delicto non notorio, aut famoſo, id eſt, non patenti maiori parti viciniæ Collegij, Monaſterij, aut alterius communitatis, in qua ad minus decem perſonæ habitent, quamuis à tribus, aut quatuor (ita vt iudicialiter per teſtes probari poſſit) in occulto ſciatur: qua de re Nauar. *cap. 27. num. 254* Auila *part. 7. diſp. 10. dub. 6.*

Vbi aduerte, dici etiam occultum crimen, ſi fiat domi coram multis, vel noctu, vel ſecundùm quoſdam cum ſtabularij in itinere blaſphemant, qua de re Graffius *de caſibus reſeruatis.*

Corollarium III.

TErtiò poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate orta ex delicto etiam notorio, dummodò notorium ſit crimen tantùm ſumptum materialiter, occultum autem ſumptum formaliter; vt ſi notorium ſit factum, quia ſcilicet multi præſentes erant, tamen neſcierunt hi id eſſe prohibitum, ideóque crimen ſumptum formaliter occultum remanſit, v. g. ſi Diaconus ſolemniter infantem baptizauit coram multis neſcientibus Diaconum commiſſionem legitimam non habuiſſe, aut ſine commiſſione tale miniſterium ipſi prohibitum eſſe: atque ita præter alios docent Auila *loco ſuprà citato*, & Rodriq. *part. 1. ſumm. cap. 166. concl. 3.*

Corollarium IV.

QVartò poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex delicto occulto, ſi vbi ipſi diſpenſant, occultum ſit, etſi notorium, aut famoſum alibi; atque ita contra Suarez docet Auila *part. 2. diſput. 1. cap. 7. dub. 11.* qui citat Sanchez, & alios Doctores Iuriſtas Salmanticenſes conſultos de hac re.

Corollarium V.

QVintò licet diſpenſare non poſſint ſuper irregularitate orta ex delicto, quamdiu illud ſub foro contentioſo verſatur (etſi, vt docet Henquez *lib. 14 cap. 7. num. 5.* non videatur illud plenè probari poſſe) tamen diſpenſare poſſunt, poſtquam iudicium eſt finitum; ſiue quia Reus ſit abſolutus, eſto iniquis, & falſis remedijs, vt falſis teſtibus, abſolutionem obtinuerit, ſicuti docet Rodriq. *cap. 167. concl. 4.* Henriquez *lib. 14. cap. 4. num. 5.* Auila *part 7. diſp. 10. dub. 6.* moti ex eô, quia in tali caſu crimen manet occultum, ceſſat ratio deducti ad forum contentioſum; ſiue quia Reus ſit cum ſufficienti ſatisfactione punitus, dummodo delictum publicum, aut famoſum non ſit, ſicuti contra Rodriq. *cap. 168 concl. 16.* docent Auila *dub. 7.* & alij graues Theologi apud Gutierrez *lib. 1. canon. 99. cap. 3 in fin.* moti ex eo, quia Concilium vetat diſpenſari ſuper delicto ad forum contentioſum deducto, ad finem, ne iudiciarius proceſſus impediatur, aut imminuatur; quæ ratio ceſſat, ſi iudicio finito Reus punitus in Eccleſia toleratur, ideóque delictum occultum manet; quin imò

addo, quod & diſpenſare etiam probabiliter poſſunt, quotieſcumque iudicium eſt finitum, & delictum punitum, licèt iam ob id ſupponatur delictum notorium. Ratio; quia in tali caſu etiam non turbatur per diſpenſationem tribunal Iudicis, quod vitare intendit Tridentinum per dictam exceptionem; atque ita præter alios docet Hurtad. *de irregular. diſput. 2. diffic.* 20 vide etiam Auilam *in loco ſuprà citat.*

Non obſtat, quod delictum ſit notorium, ſeu publicum; quia Concilium requirit, ideò eſſe ſecretum, vt vitetur publicum ſcandalum, quod ceſſat per punitionem, ergò, &c.

Corollarivm VI.

SExtò poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate orta ex mutilatione illicita; atque ita docent Rodriq. *tom.* 1. *ſumm. cap.* 181. *concl.* 1. Sà *ver. irregularitas ex defermat. illicita, numer.* 7. Auila *part.* 7. *diſput.* 6. *ſect* 5. *dub.* 4. & alij contra Medinam *lib.* 1. *ſumm. cap.* 11. *num.* 12. Henriq. *cap* 9 *num.* 3. *lit. Z*, Sanchez 1 *moral. cap.* 10. *numer.* 49. & ratio eſt, quia Tridentinum excipit tantùm homicidium, qualis non eſt mutilatio, ergò &c. Adde quod exceptio firmat regulam in contrarium. Adde ſecundò, quod huiuſmodi exceptiones facultatis Ordinariæ (cuiuſmodi eſt iſta diſpenſandi ſuper omni irregularitate) non ſunt extendēdæ vltra verborum proprietatem, ſed potius reſtringendæ; ſicuti patet ex dictis; & notauit Finellius *caſ.* 3. *num.* 16. Vnde licet homicidium, & mutilatio in iure æquiparentur, quatenus ſpectat ad cauſas incurrendi irregularitatem, non tamen æquiparantur, quo ad cætera. Ratio; quia illud, non item hoc, reperitur expreſſum in iure, ergò, &c.

Corollarivm VII.

SEptimò poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex homicidio occulto; ſi quis ſcilicet necem hominis non directè intendit, ſed indirectè, ſeu in cauſa v.g. ſi quis mulierem grauidam incautè percuſſit, & abortum induxit. 1

Item ſecundò, ſi quis graui ligno, aut lapide volens ſolum percutere, occidit. 2

Item tertiò, ſi quis volens occidere clericum A; & adhibita diligentia, ne occidat Clericum B. occidit Clericum B. ſeu putans occidere Clericum A. occidit Clericum B. quem adhibita debita diligentia certò putabat eſſe Clericum A. in quo caſu neque etiam incurrit excommunicationem, *ſi quis ſuadente Diabolo*, ſicuti docet Suarez *de cenſ. diſp* 22. *ſect.* 1. *num.* 14. & ratio eſt, quia licet in dicto caſu homicidium Clerici ſit volitum, non tamen eſt voluntarium; excommunicatio autem annexa eſt, non homicidio Clerici volito, ſed voluntario, ergo, &c. Vnde etiam ſequitur, quod ſi quis velit occidere vtrumque Clericum A. & B. & incidens in Clericum A. putando inuincibiliter eſſe Clericum B illum occidat, quem etiam occidiſſet, ſi cognouiſſet eum pro Clerico A. neque etiam incurrit excommunicationem. Ratio, quia in hoc caſu eſt ignorantia concomitans, quæ licet non faciat inuoluntarium, facit tamen non voluntarium, & ſic eximit ab excommunicatione, quæ annexa eſt Clericidio voluntario. Vnde etiam ſequitur, quod ſi vtrumque Clericum 3

ricum A. & B. occidat, ſed A. putans eſſe inuincibiliter B. & B. putans eſſe inuincibiliter A. nunquam etiam excommunicationem incurrit: vtrumque enim Clericidium per ignorantiam concomitantem eſt non voluntarium: verumtamen eſt, quod in his caſibus, præter Clericidium internè volitum, tenetur is confiteri actum externum: nam licet occiſio non ſit voluntaria, conatus tamen occidendi illum Clericum, qui ex errore adeſſe putatur, eſt voluntarius (eſt enim ex odio talis Clerici vt præcogniti) excommunicatio autem non eſt annexa conatui percutiendi, vel occidendi Clericum, ſed percuſſioni, vel occiſioni Clerici, quæ in talibus caſibus non eſt voluntaria, ergò, &c.

4 Item quartò, ſi quis tegulam è tecto improuide deiecit, & hominem occidit.

Item quintò, ſi quis iniquè alterum verberari mandauit, & prohibuit, vt occideretur; mandatarius autem terminos mandati excedens homicidium effecit, iuxta *capit. vlt. de homicid. in 6.*

5 Item ſextò, ſi quis ad rixam prouocatus, acceſſit animo percutiendi tantùm, poſtea autem, ne à prouocante occideretur, occidit; & idem dico de ſimilibus aliis caſibus, licet proueniant ex opere, cum quo frequenter coniuncta eſt hominis occiſio: atque ita docent Nauarr. *cap.* 27. *num.* 240. *& lib.* 5. *conſil.* 27. *de homicid. edit.* 2. Suar. *diſput.* 44. *ſect.* 1. *num* 4. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 19. *num.* 2. Sà *verbo homicidium, num.* 6. Auila *part.* 7. *diſput.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 5. *contra Caietan* 2. 2. *quæſt.* 64. *artic.* 8. Couar. *part.* 2 *clement. initio, num.* 1. & Azor. *tom.* 3. *lib.* 2. *cap.* 14 & ratio eſt, quia ex dictis per homicidium voluntarium indiſpenſabile intelligi videtur tantum, quod eſt ſimpliciter ac perfectè voluntarium: huiuſmodi autem dicta homicidia, cùm non ſint ex propoſito directo, ac formali occidendi, non ſunt ſimpliciter ac perfectè voluntaria, ſed veluti mixta ex voluntario & caſuali (ſicuti docet S. Thom. *cit. quæſt.* 64. *art.* 8. & Nauarr. *cit. cap.* 27. *num.* 219. Ergo, &c.

COROLLARIVM VIII.

OCtauò poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate orta ex homicidio occulto, cauſa defenſionis facto, etſi cum exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ, atque ita docent Nauarr. *cit. cap.* 27 *num.* 140 *& conſil.* 36. *de homicid. edit.* 2 Henriq. *cap.* 19. *num.* 3. Auila *dub.* 5. Et ratio eſt, quia huiuſmodi homicidium etiam non eſt ſimpliciter & perfectè voluntarium. Ergo, &c. Idemque dico de homicidio facto ex ſubita ira: quapropter & ſuper tali homicidio etiam diſpenſare poſſunt, ſicut in ſpecie notauit Hurtad. *diſput.* 2. *de irregular. difficult.* 20.

COROLLARIVM IX.

NOnò, poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex homicidio occulto, quod commiſit is, qui verbi gratiâ, ex commiſerationis affectu motus infirmum vertit, vt liberet eum ab anguſtiis mortis: atque ita docet Auila *in fine diſput.* 6. contra Henriq. *cap.* 19. *num* 3. & ratio eſt, quia ex dictis etiam, per homicidium voluntarium indiſpenſabile intelligi videtur ſolùm, quòd ſimpliciter, & perfectè voluntarium eſt: & præterea fit animo crudeli, vel inimico. Ergo, &c. videatur etiam

etiam Victoria *de ſacrament. ordin. num.*139.

Corollarium X.

Decimò, etſi non poſſint diſpenſare cum homicida perfectè voluntario occulto, quoad ordines minores, ſeu accipiendos, ſeu exercendos, neque ad beneficium ſimplex (cùm id in Tridentino clarè prohibeatur iis verbis: *Omni ordine, ac beneficio careat*, ſicuti notauit præter alios Nauarr. *num.*240. Lopez *part.* 2. *inſtruct. cap.*93. Sayrus *lib.* 7. *theſ. cap.*7. *num.*14. Auila *part.*7. *diſput.* 6. *ſect.* 5. *dub.*3. contrà Sà *verbo irregularitas ex deform. illicita*, *num.* 7. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 57. *num.* 1. *&* *lib.* 14. *cap.* 19. *num.*11.) tamen in homicidio caſuali mixto, ſine indirectè voluntario, quamuis notorium ſit, diſpenſare poſſunt, ſaltem ad Ordines minores, & beneficium ſimplex, non curatum: atque ita docent Doctores *in cap.* 2. *de clericis pugnant. in duello*. Sylueſt. *verbo homicidium* 3. *quæſt.*8. Nauar. *cap.* 27. *num.* 240. Sayrus *num.* 20. Henriq. *num.* 2. Auila *cit. ſect.* 5. *dub.*2 *ex cit. cap.*2. *& cap. ad audientiam, de homicid.* & ratio eſt, quia huiuſmodi iura per Concilium Tridentinum nullatenus mutata ſunt, quantum ſpectat ad homicidium indirectè voluntarium. Ergo, &c. quin addunt Nauarr. & Auila *in loc. ſupra cit.* quod Epiſcopi, & qui in diœceſi iuriſdictionem Epiſcopalem habent (vt *ſupra* dicebatur) diſpenſare poſſint etiam cum eiuſmodi homicida ad retinendum beneficium curatum, anteà obtentum.

SVBSECTIO XXXIV.

Proponitur circa tertium exemplum poſitum Aduertenda quædam.

Aduerte tamen hîc, quod qui habent priuilegium diſpenſandi ſuper omni irregularitate, excepto homicidio, bigamia, &c. ij diſpenſare poſſunt in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio indirectè, vel imperfectè voluntario; & in eo, quod factum eſt cauſa defenſionis, quamuis cum exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ, ſicuti conſtat ex iis quæ in ſubſectione præcedenti dicebantur, & videri poteſt Caietan. 2. 2 *quæſt.* 64. *art.*8. Item diſpenſare poſſunt in irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, ob defectum perfectæ lenitatis, vt in Milite, Iudice, Aſſeſſore, Accuſatore, Aduocato, Teſte, &c. ſicuti docet Caietan. *verbo irregularitas*, Armilla *eodem verſ. numero* 13. Henriquez *cap.* 13. *num.*5. *lit.R, & cap.* 19. *num.* 2. *lit. F*, Auila *ſect.* 5. *dub.* 1. Rodriq. *tom.*1. *reg.* 99 *quæſt.* 24. *art.*8. & ratio eſt, quia ex dictis nomine homicidij indiſpenſabilis, id eſt, ſuper cuius irregularitate diſpenſationem Papa in omnibus priuilegiis ſibi reſeruare ſolet, intelligitur ſolum homicidium voluntarium iniuſtum. Dixi, *iniuſtum:* nam ſi verbi gratiâ, clericus contra canones in bello iuſto pugnaſſet, & propria manu occidiſſet, poſſent cum eo diſpenſare ij, qui habent priuilegium diſpenſandi ſuper omni irregularitate, excepto homicidio, bigamia, &c. ſicuti docent Rodriq. & Auila *in loc. ſupra cit.* quamuis ſi facultas diſpenſandi priuilegiatis

giatis conceſſa tantum ſit pro foro conſcientiæ, ea illi non facilè vti debent, ſi factum notorium ſit: quia in externo foro Epiſcopi talem diſpenſationem admittere non coguntur; vide quæ Nauar. tradit *lib. 5. conſil. 39. de homicid. adit. 2.* & *quæ ſuprà ſubſect. 32.* dicebantur.

2 Hinc tamen non infertur, quod Epiſcopi, ſeu qui Epiſcopalem iuriſdictionem habent, ex vi facultatis ſibi à Tridentino conceſſæ diſpenſandi ſuper omni irregularitate prouenientе ex delicto occulto, diſpenſare etiam poſſint cum Milite, Iudice, Accuſatore, &c.& in ſimilibus aliis irregularitatibus abſque delicto contractis, ob lenitatis defectum; atque ita ex communi docent Nauarr. *cap. 27. num. 194. & cit. conſil. 39. de homicid* Henriq. *cap. 19. num 4. lit. L*, Auila *cit. dub. 1. §. ex dictis*, Rodriq. *in ſumma, part. 1 c. 174. concluſ. 3.* Hurtad. *de irregular. diſput. 2. diffic. 20.* contra Couarr. *in clement. part. 2. §. 3 in fine*, & aliquos alios innominatos apud Hurtad. *in loc. ſuprà cit.* & ratio eſt, quia talis irregularitas non prouenit ex delicto, ſuper quam poſſunt Epiſcopi, ſi delictum ſit occultum, ſed ex defectu perfectæ lenitatis. Ergo, &c.

3 Aduerte ſecundò, quod Religionum Prælati ex vi ſuorum priuilegiorum magnam poteſtatem habent diſpenſandi cum ſuis, ſuper omnibus irregularitatibus, excepta ea, quæ ex homicidio voluntario, aut bigamia vera, vel interpretatiua prouenit, ſicuti videre eſt apud Rodriq. *tom. 1. regul. 99. quaſt. 24. art. 2 & ſeqq.* quamuis Henriq. *lib. 12. cap. 6. num. 11.* Auila *diſput. 8. dub. 4. concluſ. 8.* exiſtiment etiam in bigamia illos per priuilegia ſua diſpenſare poſſe, quin & in homicidio, ad Miſſæ tamen celebrationem, præſertim quia Mendicantes ſpeciale priuilegium habent à Martino V. conceſſum, diſpenſandi cum ſuis ſuper irregularitate ex homicidio non notorio, ſicut videre eſt apud Rodriq. *cit. quaſt. 24. art. 12.*

At quidquid ſit de iſtis priuilegiis, illud tamen omnibus fatendum eſt, quòd per profeſſionem in Religione approbata tollitur irregularitas, quæ eſt ex defectu natalium, quantum ſpectat ad ordinis ſuſceptionem, etſi non etiam quantum ſpectat ad prælationem, vt ſumitur *ex cap. 1. de filiis Presbyter.* vbi dicitur, *quod ſi ij illegitimè nati ad ſacros ordines non promoueantur, niſi aut monachi fiant, aut in Congregatione canonica regulariter viuant; prælationem verò nullatenus habeant.* qua de re vide Sotum *in 4. diſtinct. 25. quaſt. 1. art. 3.* Henriquez *lib. 14. cap. 8. num. 10.* Auilam *part. 7. diſput. 10. dub. 3.* & Medinam *in inſtruct. cap. 11. §. 12.* 4

Item fatendum eſt, quod ſi in priuilegio diſpenſandi ſuper irregularitatibus excipiatur bigamia, non eſt intelligendum de ſimilitudinaria, quia hæc indiſpenſabilis non cenſetur, ſicut præter alios notat Layman *lib. 1. tract. 5. part. 5. cap 6. num. 6.* Item ſi excipiatur homicidium voluntarium, non intelligitur de imperfectè, & indirectè, ſed tantum de perfectè, & directè, volito; quodque ſit (licet occultum) iniuſtum, ſeu malum quoad ſubſtantiam; vt patet ex iis, quæ *ſuprà in primo aduertendo* dicebantur.

Aduerte tertiò, quòd cùm in priuilegiis, quin etiam in Bulla Cruciatæ, vel Iubileo, &c. datur facultas abſoluendi ab omnibus cenſuris, pœnis, & ſententiis, non venit facultas tollendi irregularitatem ex defectu (vt omnes conueniunt) nec etiam venit facultas tollendi irregularitatem ex delicto, & ratio eſt, quia 5

quia irregularitas non tollitur abſolutione, ſeu ſolutione, ſed diſpenſatione; tum quià talis irregularitas non eſt cenſura, neque pœna, neque ſententia; cum ſolo iure inducatur, ergo, &c. atque ita docent Molina *de iuſt. & iur. tom.* 4. *tractat.* 3. *diſp.* 8. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 17. *num.* 4. *in gloſſ. lit. L.* Reginald. *tom.* 2. *lib.* 30. *tract.* 2 *cap.* 3. *ſect.* 3. *num.* 24. Suarez *in* 3. *part. tom.* 5. *diſp.* 40. *ſect.* 3. *num.* 3. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 11. *cap.* 1. *num.* 9. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 85. *num.* 7. Graffius *de caſibus reſeruatis lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 35. Sanctarellus *de iubil. cap.* 7. *dub.* 5. Beia *part.* 1. *caſ.* 17. Zerola *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. irregularitas, num.* 13. *& part.* 2. *eod. verſ. num.* 7. Chapeuilla *de caſib. us reſeruatis part.* 1. *cap.* 4. *dub.* 5. Fabrus *de ſacr. ordin. diſt.* 25. *quæſt.* 1. *diſp.* 3. *num.* 35. Sanchez *lib.* 6. *moral. cap.* 17. *num.* 43. Miranda *tom.* 2. *quæſt.* 33. *art.* 11. *concluſ.* 3. Paritius *de reſignatione beneſ. lib.* 8. *quæſt.* 7. *num.* 213 Homobonus *part.* 1. *tract* 5. *cap.* 6. *quæſt.* 36. qui citat Caietanum, Nauarrum, Sotum, Viualdum, Sayrum, & Maiolum; ita etiam docet Auila *de cenſ. part.* 7. *diſput.* 10. *dub.* 4. *concluſ.* 2. qui citat Villadieg. Lopez & Ledeſma, ita etiam docent Acoſta *in bulla quæſt.* 48. Hurtadus *de irregul. diſp.* 2. *difficult.* 20. & alij contra Bañes, Salonium, Aragonium *in* 2. 2. *quæſt* 64. *art.* 8. Sotum *in* 4. *d.* 22. *quæſt.* 3. *art.* 1. Nugn. *in* 3 *part. tom.* 2. *tract. de Bulla* § *vltimo* Medina *part.* 2. *quæſt.* 99. *art.* 4. Ledeſmam *tomo* 1. *tract. de cenſ. cap.* 1. *concluſ.* 3. Corduba *quæſt.* 28. Fernandez *part.* 3. *cap.* 9. §. 14. *num.* 1 Vegam *in ſpec. curat. tom.* 2. *cap.* 12. *num.* 323. *& in ſumma tom.* 2. *cap.* 15 *caſ.* 8. Guttierrez *lib.* 1. *cap.* 37 *num.* 6. Salas *de legibus tract.* 15. *ſect.* 1. *concl* 2. *num.* 16. Carb. *de legib. lib.* 8. *diſp.* 5. Naldum *in ſumma verſ. irregularitas, num.* 25. Ioan. de la Cruz *part.* 2. *tract. de irregular. dub.* 15. *concl.* 2. & Rodriquez *in Bulla* §. 9. *num.* 19.

Aduerte quartò, quod Religionum 7
Prælati: itémque de conſenſu ipſorum cæteri religioſi Confeſſarij, poſſunt ex vi ſuorum priuilegiorum (quando abſoluunt ſiue ſimiles Regulares, ſiue etiã Sæculares) vti formula diſpenſandi ab omni irregularitate; quin & diſpenſare cum iiſdem ſuper irregularitate contracta ob violationem cenſuræ, ſicuti videre eſt apud Peregrinum *in compendio priuilegiorum verſ. abſolutio, & verſ. diſpenſatio.*

Aduerte quintò, quatenus ſpectat ad 8
corporis vitium, quod quum teſte Auila *part.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 3. *in tractata de irregularitate* doctrina tradatur, quod ſi nimis magna ſit corporis deformitas, ita vt populo Chriſtiano ſcandalum generare poſſit, Papa non diſpenſet, ſecus ſi deformitas non ſit magna, qualis eſt, v. g. macula albuginis in oculo, iuxta *cap.* 2. *de corp. vitiat.*; cum quo tamen, ſi Religioſus fieri vult, diſpenſari poſſe, docet Sylueſt. *ver. corpore vitiatus, quæſt.* 4. §. 6. Angelus *numero* 2. quamuis melius ſentiat Maiolus *lib.* 18. *cap* 20 quod ſi magna ſit deformitas, caſus ſit Papæ reſeruatus; & quod num deformitas illa ſit magna, necne ſpectet ad arbitrium Epiſcopi, qui faciliùs etiam ad ordines admittere poteſt eum, qui Religionem ingredi vult; Itemque quum ibidem teſte Maiolo *lib.* 1. *cap.* 18. doctrina etiam tradatur, quod ſi talis deformitas, verbi gratia. oculi cæci, aut maculoſi, ſuperueniat Clerico poſt Sacerdotij ſuſceptionem ſine culpa eius, celebrare poſſit, donec ipſi ab Epiſcopo prohibeatur; quamuis

tutius

tutius ſit, vt petatur arbitrium Epiſcopi, qui conſiderata cauſa, licentiam plerumque dare poterit, ſaltem vt priuatim celebretur, vel etiam publicè, ſi ſcilicet non tam magna ſit deformitas, vt ſcandalum poſſit generare, (idemque dico de claudicatione, gibbo, &c.) & ratio eſt, quia longè maior deformitas requiritur, ob quam aliquis, poſtquam ordinatus eſt, à miniſterio repelli debeat, quàm vt ad ordinationem admittatur; quum (inquam) *in tractatu de irregularitate* doctrina, vt *ſuprà*, tradatur, dicendum conſequenter eſt, quòd ſi valdè magna deformitas ſit, ita vt Papa diſpenſare non ſoleat, Prælatus priuilegiatus non poſſit diſpenſare ad ordines ſuſcipiendum, vel ſuſceptis vtendum, quod ſi autem deformitas tanta non ſit, quin Papa ſoleat diſpenſare, puta ſi ſit oculi deformitas, claudicatio, ſeu priuatio pedis, vt cum ligneo pede ad altare accedere oporteat, cum tali dictus Prælatus diſpenſare poſſit, ſaltem vt ſuſceptis ordinibus vti, & ſacerdoti celebrare liceat; atque ita docet Roſella *verſ. vitiatus, num.* 1. Maiolus *lib.* 1. *de irregular. cap.* 18. Auila *part.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 3. qui cum Syluest. *verſ. corpore vitiatus, quæſt. vltim.* Angelo *verſ. eod. num.* 1. eamdem facultatem, in hoc claudicationis caſu, diſpenſandi cum ſacerdote religioſo concedunt Epiſcopo, cauenda tamen eſt in vſu harum diſpēſationum Ordinariorum offenſio, populi admiratio, vel ſcandalum.

9 Aduerte ſextò, quod ſi Sacerdos, qui occultum homicidium commiſit, ſi non celebret, in ſuſpicionem ſceleris venit cum vitæ periculo, vel graui diſpendio famæ, aut bonorum, debet in tali caſu in primis operam dare, vt quamprimum à ſummo Pontifice diſpenſationem obtineat, interim tamen poſt peractam pœnitentiam celebrare poteſt, quoties neceſſitas ſic exiget, ad vitandam infamiam, vel aliud vitæ, aut bonorum graue periculum; atque ita docet Nauar. *cap.* 27. *num.* 239. Caſtro *lib.* 2. *de lege pœnali, cap.* 15. Molina *tract.* 3. *diſp.* 79. Gutierez *lib.* 1. *canon.* 99. *cap.* 13. *numer.* 21. & ratio eſt, quia lex naturalis, & diuina de defendenda propria fama, &c. præſtat legi humanæ de abſtinendo à ſacro in irregularitate: nam lex illa fortiùs ligat, quàm iſta, quæ quinimò non obligat cum magno rigore; eadémque (etſi contrarium doceat Couarr. *cap. alma part.* 1. §. 2. *num.* 11. *in fine*) ratio eſt de alijs irregularitatibus, & cenſuris: vnde quamuis excommunicato interdicta ſit ſuſceptio, ſiue vſus paſſiuus ſacramentorum, *cap. cum illorum cap. ſi quem de ſentent. excommun.* tamen, ſi excuſat grauis neceſſitas, ad euitandum periculum mortis, mutilationis, infamiæ, iacturæ bonorum, ſcandali, & ſimilium, poterit is, non obſtante occulta cenſura licitè, nedum validè ſacramenta ſuſcipere, v. g. ſi vrgeat prædicta, vel ſimilis alia neceſſitas ad excommunicandum, celebrandum, &c. poterit, qui habet caſus reſeruatos cum cenſura, ſimplici Confeſſario omnia peccata, tam non reſeruata, quàm reſeruata (ad hoc vt Confeſſio ſit integra) confiteri; vel (ne habeat bis eadem peccata, ſcilicet reſeruata, confiteri, quod eſt magnum onus, & à nemine impoſitum) confiteri tantum non reſeruata, & reijcere reſeruata; vel ſi hoc etiam facere non velit, elicere, tanquam non habens copiam Confeſſoris, ſolùm actum contritionis, & ſic communicare, vel celebrare &c. Vide Durandum *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 19. Richard. *ibid. art.* 2. *quæſt.*

8. *ad* 2. Adrian. *queſt*. 4. *de Confeſſione* Alenſem *part*. 4. *queſt*. 18. *membr*. 4. *art*. 5. §. 2. *ad vlt*. Angelum, *ver. Confeſſio*, 1. §. 7. Caiet. *verſ. abſolut. impedimenta*, & *in opuſc. queſt*. 1. *de qualit. Confeſſ*. Suar. *in* 3. *part. tom*. 4. *diſp*. 31. *ſect*. 3. *num*. 6. & *tom*. 5. *diſp*. 10. *ſect*. 3. *num*. 9. Nauar. *cap*. 9. *num*. 3. Couar. *in cap. alma mater*, *part*. 1. §. 2. *num*. 5. Petrum de Soto *lect*. 10. *de Confeſſ*. Filliucium *tom*. 1. *tract*. 4. *cap*. 7. *num*. 213. Vegam *tom*. 1. *cap*. 11. *num*. 273. Chapeuill. *de caſ. reſer. cap*. 8. Sancium *in ſelect. diſp*. 32. *num*. 10. Ioannem de Lugo *de ſacramento Euchariſtiæ diſput*. 14. *ſect*. 5. Layman *lib*. 1. *tract*. 5. *part*. 2. *cap*. 2. *num*. 1. Villalob. *tom*. 1. *tract*. 9. *diff*. 40 *numer*. 7. quamuis alij non improbabiliter contrarium ſentiant, vt Palud. *in* 4. *diſtinct*. 17. *queſt*. 6. *art*. 1. & alterum Ledeſmam *de pœnit. cap*. 20. *dub*. 2. Vaſq. *in* 3. *part. tom*. 4. *de excommunic. dub*. 4. *num*. 8. & Tolet. *lib*. 3. *cap*. 8. §. *tertius caſus*. Item ſi Diacono recenter ordinato, qui ſe ab ordine ſuspenſum nouit, offeratur in Miſſa Epiſcopi Euangelium canere, quod commodè ſine infamia, ſcandalo, vel alio periculo graui, &c. (vt *ſuprà* dicebatur) declinare non poteſt, poterit is, nihil impediente cenſura occulta, Euangelium canere; idémque dico de alijs ſimilibus caſibus: Vide Layman *loc. ſuprà cit. par*. 5. *cap*. 3. *in fine*.

10 Adde, quod ſi Sacerdos, qui occultum homicidium commiſit, non habet facilem recurſum ad Papam, poteſt Epiſcopus ob rationem dictam in tali caſu cum illo diſpenſare, vt ſcilicet in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare liceat; atque ita docet Sylu. *ver. diſpenſatio*, *num*. 15. Henriq. *cap*. 19. *num*. 1. & 2. Auila *part*. 7. *diſput*. 6. *ſect*. 5. *dub*. 3. *concluſ*. 1. quamuis tunc Epiſcopus non tollat ſimpliciter irregularitatem, ſed tollat ſolum eius effectum ſuſpenſioni ſimilem, vt nimirum interim Sacerdos celebrare poſſit, donec culpa, & defectus occultus manet, & à Papa diſpenſatio impetrabitur.

SVBSECTIO XXXV.

Proponitur, & explicatur IV. exemplum.

QVod dixi de conceſſione indulgentiarum; item de priuilegio conceſſo Religionum Confeſſarijs abſoluendi quoſcumque Chriſti fideles à quibuſcumque peccatis, & à quibuſcumque cenſuris, ac pœnis inde reſultantibus, exceptis, &c. Item de priuilegio Epiſcopis conceſſo diſpenſandi ſuper omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, &c. quod latè ſcilicet talia priuilegia interpretanda ſint, quia ſunt fauor, & beneficium; idem intelligas etiam de priuilegio à Tridentino *cit. ſeſſ*. 24. *cap*. 6. *de reform*. Epiſcopis conceſſo abſoluendi in foro conſcientiæ ſubditos ſuos à quibuſcumque caſibus occultis, etiam ſi ſedi Apoſtolicæ reſeruati fuerint. 1

Vnde quamuis ex vi reſeruationis Bullæ Cœnæ à caſibus eiuſdem Bullæ Cœnæ, & annexa ibi excommunicatione nemo, quamuis Epiſcopali, aut maiori dignitate Eccleſiaſtica præditus præter ſummum Pontificem, eiúſque ſpecialiter delegatum abſoluere poſſit; tali tamen Bullæ reſeruatione, non eſt prædicto priuilegio à Tridentino Epiſcopis conceſſo derogatum, ita vt non poſſint 2

poſſint in poſterum in foro conſcientiæ abſoluere ſubditos ſuos à caſibus Bullæ Cœnæ, ſi illi occulti fuerint; idque propter rationem, quam *ſuprà* dicebamus.

3 Confirmatur, quia vitanda eſt, quantum fieri poteſt, correctio iuris, præſertim Concilij Tridentini, quod tantæ authoritatis eſt, & tanti æſtimatur à ſummis Pontificibus, qui poſt illud Eccleſiam gubernarunt; cum ergò tam diſertè prædictum Concilium det Epiſcopis facultatem abſoluendi ab hæreſi occulta, & cæteris caſibus occultis in Bulla Cœnæ contentis, non eſt credendum Epiſcopis eam facultatem fuiſſe reuocatam virtute Bullæ Cœnæ poſtea promulgatæ, ſi cum iſta conſiliari poteſt; quod autem conſiliari poſſit, probatur; quia ſic ſentiunt tot graues Authores *infrà* citandi, quorum in explicando ius magna authoritas eſt. Secundò, quia licèt in Bulla Cœnæ nouiſſimè à Gregorio XV. edita perſpicuis, diſertiſque verbis negetur facultas abſoluendi à caſibus in illa contentis, & conſequenter ab hæreſi, etiam virtute clauſulæ Concilij generalis, quamuis in illa in genere, vel in ſpecie oppoſitum conceſſum fuerit; tamen adhuc dici poteſt, quod Bulla Cœnæ tantùm prohibeat abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum in ipſa contentorum, quando publica ſunt, non item quando occulta; & ideò non deroget facultatem Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt.

4 Neque obſtat, ſi dicas, Pium V. Gregor. XIII. & Clementem VIII. contrarium declaraſſe: nam reſpondetur cum Fagundez, & Souſa in locis *infrà* citandis, quod de eorum declarationibus Pontificijs non conſtet authenticè; & cum res ſit ita grauis, & illam ſcientibus Pontificibus controuerſa, deberent illam expreſſiùs; aliquo ſpeciali decreto declarare; quod adhuc factum non eſt, ergò &c. Adde quod cum aliunde tam perſpicuè conſtet de facultate Tridentini, & non conſtet de illius reuocatione, non cogimur credere illam eſſe reuocatam.

Neque obſtat ſecundò, ſi dicas, in generalis Inquiſitionis Prætorio Romano ſæpè pronunciatum eſſe quod iam non poſſint Epiſcopi abſoluere ab hæreſi occulta: nam reſpondetur, ſic ibi pronunciatum eſſe ſecundum oppoſitam ſententiam, quæ probabiliſſima eſt: ſed quoniam nondum nobis præcepit eam amplecti, licitum eſt adhuc contrariam etiam reputare probabilem, ſicut & reputarunt alij non modicæ notæ Doctores mox *infrà* citandi. 5

Neque obſtat tertiò, ſi dicas, extare de hoc duo reſponſa Congregationis Cardinalium, in quibus (vt videre eſt apud Suarez in loc. *infrà* citando) declaratur, facultatem Tridentini Epiſcopis ablatam eſſe: nam reſpondetur ſimiliter, reſponſa eſſe quidem magnæ authoritatis, ſed non ſufficere ad tollendam contrariæ ſententiæ probabilitatem. 6

Quapropter ſententiam hanc in Epiſcoporum fauorem contra Doctores, quos citat & ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 40. *num.* 21. & Ricciullus *in tract. de iure perſ. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 9 & contra Suarium *part.* 3. *tom.* 4. *diſput.* 30. *ſect.* 2 *& tom.* 5. *diſput.* 21. *ſect.* 3. *num.* 5. Toletum *lib.* 1. *cap.* 41. Syluium *in* 2. 2. *queſt.* 11. *art.* 3. *quæritur* 2. *in fin.* Fabrum *de ſacrament. Ordin. diſtinct.* 15. *quaſt.* 1. *diſput.* 3. *cap.* 4. *num.* 126 Riccium *part.* 3. *deciſ.* 280. *num.* 1. Gratianum *in diſceptat.* 7

T 3 tom.

tom. 3. *cap.* 414. *num.* 20. Bellocchium *de caſib. reſeru. part.* 2. *quæſt.* 1. *numero* 275. Homobonum *de exam Eccleſ. part* 2. *tract.* 12. *cap.* 4. *quæſt.* 16. *& de ſtatibus part.* 1. *cap.* 8. Garſ. *de benefic. part.* 11. *cap.* 10. *num* 115 Megalium *part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *numero* 10 *&* 15. Torreblancam *de magia lib.* 3 *cap.* 10. *num.* 17. Valerium *ve bo hæreſis, diffic.* 5. *num.* 1 Villalobum *part.* 1 *tract.* 9. *dub.* 61. *num.* 2 *&* 5 Sanctarellum *in tract. de hæreſi, cap.* 5 *dub.* 5. *num.* 21. Scortiam *in Conſtit. Pontif. epitom* 166. *theorem.* 431 Ragucium *in lucerna Paroch. quæſt.* 125. *num.* 5. Nouarium *in ſingul. concluſ.* 3. *num.* 3. Antonucium *lib.* 1. *cap.* 25 *num.* 9. & Florontum *de caſib. reſeruat. part* 1. *cap.* 4 §. 22. *num.* 2. *&* 4. docent probabiliter Bañes 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 4. *poſt* 2. *concluſ.* Lorca *ibidem quæſt.* 11. *art.* 4 *diſput.* 45. *num.* 10. Nauarr. *lib.* 1. *conſil. tit. de conſtitut. conſil.* 1. *quæſt. vlt.* Simancas *tit.* 3. *numer.* 6. Guttierrez *lib.* 1. *quæſtionum canonic. cap.* 13. *ad fin.* Granad. *in* 2. 2. S. Thom. *controuerſ.* 1. *tract.* 15. *diſput.* 14. *ſect.* 2. *num.* 8. *& ſeq.* Nugnus *tom.* 2. *in addit. ad* 3. *part. quæſt.* 8. *art.* 5. *dub.* 10. *in fin.* Ledeſma *in ſumma, tom* 2. *tract.* 1. *cap.* 6. *concluſ.* 20. *difficult.* 7. Sà *verb. Epiſcopus, num.* 37. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 14 *num.* 7 *& in gloſſ. M, & lib.* 13. *cap* 27. *num.* 5. *lit. Q.* Auila *part.* 2. *cap.* 7. *diſput.* 1. *dub.* 6. Rodriquez *tom.* 1. *regul.* 99. *quæſt.* 20. *art.* 10. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 15. *num* 27. Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *num.* 32. *&* 33. Puteanus *in* 2. 2. *quæſt.* 11. *art.* 4. *dub.* 2. Portell. *in addit. ad dubia Regul. verbo Epiſcopus, num.* 1. Souza *in Bull. Cœn cap.* 23. *diſput.* 100. *concluſ.* 3. *num.* 7 & Sancius *in ſelect. diſput* 50. *num.* 2. quorum ſententiam tutius in praxi ſequi poſſunt Epiſcopi in regionibus ab vrbe diſtantibus gubernantes, ſicuti ſpeciatim de abſolutione ab hæreſi occulta docuit Nauarr. *lib.* 5. *conſil.* 11. *de priuileg. edit.* 2 vbi ſubdit, quod cùm Tridentinum *in loc. cit.* facultatem abſoluendi ab hæreſi occulta Epiſcopis tantum, non etiam eorum Vicariis generalibus concedit, intelligendum id ſit de iure ordinario, ac veluti ex officio, generaliter ad omnes caſus; ita vt interim nihil obſtet, quominus Epiſcopus Vicario ſuo, vel alteri idoneo viro talem facultatem ſpecialiter ad caſum particularem hic, & nunc occurrentem, committere poſſit *argum. cap. vlt. de offic. ordinary, inn gloſſ.* vbi dicitur: *ſi cui ex officio, vel priuilegio dignitatis ſuæ competit abſoluere, aliúmve iuriſdictionis actum exercere, poteſt id etiam per alium facere* correctio enim iuris antiqui ſine neceſſitate introducenda non eſt; quare hanc Nauarri ſententiam cum aliis ſecutus eſt Azorius *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 10. *quæſt.* 11. Sà, *verb. Epiſcopus num.* 37. Emanuel Rodriquez *cit. quæſt.* 20 *art.* 11. Henriquez *lib.* 6. *capit.* 14. *num.* 7. *& in gloſſ. litt. O* Sanchez *in cit. cap.* 15. *num.* 23. Granad. *in loc. ſuprà cit. num.* 7. & complures alij contra Lorcam *in* 2. 2. *diſput.* 45. *num* 29. Molinam *de iuſtitia, tract.* 5. *diſput* 18. *num.* 1. Garſ. *de beneficiis, tom.* 2. *part.* 1. *cap.* 10. *num.* 113. Guttierrez *lib.* 1. *can.* 99. *cap.* 13. *num.* 99. & Suarez *in* 3. *part. tom.* 4. *diſp.* 30. *ſect.* 2. *num.* 9. *&* 15.

Addendum primum.

Adde primò, quòd Epiſcopi abſoluere poſſunt ab hæreſi, etiamſi coram quinque, vel ſex (ita vt probari poſſit in iudicio) illam quis protulerit, dummodò tamen crimen ſit occultum, id eſt,

eſt, non pateat maiori parti Communitatis, quæ ſaltem decem perſonis conſtet: atque ita contra Rodriq. *in add. t. ad Bullam Cruciatæ*, §.9.*num.69.ſuprà* dicebamus, & docet Granad. 2. 2. *S. Thomæ, contra* 1. *tract.*15.*diſp.*14.*ſect.*2. *num.* 6. & Fagundez *vbi ſuprà.* Vide etiam Portel, *addit. ad dubia Regul. verb. diſpenſare*, *num.*9.

Addendum ſecundum.

Adde ſecundò, quòd Epiſcopi abſoluere poſſunt ab hæreſi omnes, qui quomodocumque ad ſuam diœceſim pertinent, ſiue quia domicilium in illa habeant, ſiue quia ibi ſint tanquam peregrini; ſiue quia ipſi Epiſcopi exiſtentes extra diœceſim velint alicui ſibi ſubdito, in hæreſim lapſo, abſolutionis beneficium impedire. Vide, quæ mox *infra* dicentur, & Granad. *in loco ſuprà cit.*

Addendum tertium.

Adde tertiò, quòd Epiſcopi abſoluere poſſunt ab excommunicatione hæreſis, etiam extra Sacramentum Confeſſionis: nam cùm dicitur, quòd poſſint in foro conſcientiæ, per talem particulam non intelligitur forum Sacramentale, audita confeſſione; ſed tantum denotatur, vt abſolutio (ſi contingat hæreſim in iudicium deduci) in foro externo non proſit: atque ita docent Claudius Soleti *de poteſt. Confeſſ. cap.* 30. §. 1 Homobon. *de exam. Eccleſ. part.* 1. *tract.* 5. *cap.* 5. *quæſt.* 31. & alij, quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 11. *num.* 13. qui etiam ſubdit *num.* 17. poſſe Epiſcopum in tali caſu abſoluere ſubditum in abſentia: quia talis abſolutio non eſt Sacramentalis, qualis eſt à peccatis: & etiamſi ſubditus ſit extra diœceſim, quidquid in contrarium aſſerat Suar. 3. *part. tom.* 5. *diſp.* 41. *ſect.* 2. *num.* 10. & 11. item etiamſi ipſe Epiſcopus cum ſubdito extra diœceſim inueniatur: quia nihil obſtat, quominus iuriſdictio non contentioſa: ſed voluntaria, in territorio alieno exerceatur: cum per exercitium talis iuriſdictionis territorium alienum inuadi, ſeu violari non videatur: qua de re Abb. *in cap. nouit. num.* 3. *de offic. legati*, Nauar. *cap.* 27. *num.* 6 & Sayr. *lib.* 1. *theſ. cap.* 6. *propriè finem.* Vide, quæ dicebantur *ſuprà ſubſectione* 32. *corollar.* 5. & 6.

Addendum quartum.

Adde quartò, quòd Epiſcopi poſſunt etiam diſpenſare ſuper irregularitatē ex occulta hæreſi prouenientem; atque ita contra Ricciullum *lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 5. docent Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 25. *num.* 17. & Vgolin. *tract. de irregular. cap.* 36. *num.* 5. quinimò Petrus Corneio *in* 3. *part. S. Thom. tract.* 5. *de irregular. diſput.* 9. *dub. vnic. quæſt.* 4. ſubdit, quod ob peccatum hæreſis ſecundùm ſe, ſecluſa infamia, non incurratur irregularitas; & meritò, quia infamia iuris, & quæ inde naſcitur irregularitas, non contrahitur ob ſolam criminis admiſſionem, ſi crimen occultum maneat, ſeu in publicam notitiam non deueniat, ſicuti contra S. Antoninum *part.* 3. *tit.* 28. *cap.* 6. §. 7. Sylu. *verbo irregularitas*, *quæſt.* 14. & Suar. *diſput.* 48. *ſect.* 1. *num.* 17. cùm ait, quod talis, qui occultè commiſit crimen, cui infamia ipſo iure annexa eſt, teneatur abſtinere ab ordinibus tanquam irregularis, ſi ceſſet periculum ſe infamandi, &c. docent ex probabiliori opinione gloſſ. *in cap. inquiſitionis, de accuſat.* Abbas *in cap. ex tenore, de tempor. ordinat.* Couar.

uarr. 3. *reſolut.cap.* 3. *num.* 2. Nauar.*cap.* 27. *num.*248. Henriquez *lib.*13.*cap.*36. *& lib.*14.*c.*5.*num.*2. Auila *p.*7. *diſput.*4. *dub.*7.*concluſ.*1. Coninch.*diſput.*18. *dub.* 7. *numero* 56. Hurtad. *de irregularit. diſp.* 2. *diffic.* 4. qui etiam regulam tradunt *ex cap.vlt.de tempor.ordinat.* quòd per nullum crimen occultum, excepto homicidio, adde tu violationem cenſuræ Eccleſiaſticæ, irregularitas contrahitur.

Addendum quintum.

Adde quintò, quòd Epiſcopi quidam in partibus ſeptemtrionalibus ob caſuum frequentiam, & difficultatem adeundi Romam, per ſe, vel per Vicarium ſuum abſoluere conſueuerunt ſubditos ſuos ab hæreſi, etiam manifeſta.

Addendum ſextum.

Adde ſextò, quòd Becanus teſtatur 2 2.*cap.*15 *quaſt.*2.*num.*6. Bullam Cœnæ Domini in multis Germaniæ Prouinciis non eſſe vſu receptam, ſaltem quoad omnia, quæ ibi continentur. Vide Azorium *part.*1.*lib.* 5.*cap.*4 *quaſt.* 1. Puteanum *in part.*2.*S Thom.quaſt.*11. *art.*4.*dub.*2 Filliuc. *tom.*1.*tract.*11.*cap.* 1.*quaſt.*5.*num.*11. Valer.*in differ. vtriuſque fori, ver. peccatum diff.* 30. *num.* 3. & eumdem Becanum *in p.* 2. *tract.* 3. *cap.* 6. *quaſt.* 8. *num.* 4. vbi probabiliter contra communem opinionem Doctorum ſubdunt, quod neque Bulla Cœnæ Domini, vbi non eſt vſu recepta, obliget in conſcientia; idque ex eo, quia, vt leges humanæ, tam ciuiles, quàm Pontificiæ obligent in conſcientia, requiritur non ſolum promulgatio, ſed etiam conſenſus, & acceptatio Populi; dependenter à qua præſumitur ſemper Princeps leges ſuas ferre, & promulgare: quinimò Valentia *tom.* 2. *diſp.* 7. *quaſt.* 5. *punct.* 5. & alij non improbabiliter addunt, quod ſi Princeps ſub alia conditione ferre, & promulgare leges ſuas intendat, id eſt, independenter à conſenſu & acceptatione Populi; & ſic independenter à conſenſu, & acceptatione Populi intendat per illas obligare, lex non ſit valida; quia cum illa ſic magnam poſſit in populo perturbationem excitare, non eſt propter bonum commune, & ſic iuſta; quod ad eſſentiam legis requiritur, & conſequenter, qui eam, ſiue in prima; ſiue in ſecunda opinione ſupradicta, etiam ſine ſufficienti cauſa, non acceptant, non peccant mortaliter, niſi exinde magnum incommodum Reipublicæ proueniret; quando contra ius naturale ſolum, non autem contra ius poſitiuum, eiuſque pœnas peccarent. Vide etiam Megalium *in* 2.2. *lib.* 2.*cap.* 6. *quaſt.*3. *num.*115. *&* 117. Bonacinam *de legib. diſput.* 1. *quaſt.* 1. *punct.*4 *num.* 39. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 2. *dub.* 16. contra Suar. *de legib. lib.* 13. *capit.* 19. *num.* 8. & alios complures.

Addendum ſeptimum.

Adde ſeptimò, quod Doctores, Inquiſitores etiam abſoluere poſſunt ab hæreſi, non ſolum in foro externo, ſed in interno: atque ita docent Bañez, Henriquez, Campegius, Rodriquez, Toletus, Gutierez, Paramus, & Graffius apud Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 12. *num.*3. *& ſeqq* & apud Ricciullum *in tract. de iur. perſon. lib.* 5. *cap.* 15. *num.* 3. ita etiam docent Puteanus *in* 2.2. S.Thom. *quaſt.* 11. *art.* 4. *dub.* 2. Homobonus *part.* 2. *tract.* 11. *capit.* 6. *quaſt.* 11. Lorichius *in theſ. verſ. hareticus* §. 12. Villalob.

*tom.*2.

tom. 2. *tract.* 1. *diff.* 12. *num.* 6. Freitas *in addit. ad tract. de confeſſ. ſollic. Epiſcopi*, Acugn. *quæſt.* 28. *num.* 18. & Garſias *de benef. tom.* 2. *part.* 11. *cap.* 10 *num.* 121. qui *ibidem* idem etiam tradunt de Inquiſitoribus Hiſpaniæ, & conſequenter Regni Siciliæ, quidquid in contrarium aſſerant Suar. *in tract. de fide diſp.* 21. *sect.* 4. *num.* 15. Sanchez *cit. cap.* 12. *num.* 3. *& ſeqq.* Riccius *part.* 3. *deciſ.* 579. *num.* 5. Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 192. *num.* 52. *&* 54 Zech. *in ſumma part.* 1. *tit. de fide, rubr. de hæreſi, cap.* 11. *num.* 18. Valerus *ver. hæreſis diff.* 3. *num* 3. Sanctarellus *de hæreſi cap.* 5. *dub.* 7. *num.* 31. Nouarius *in ſing. concluſ.* 4. *num* 2. & Ricciullus *vbi ſuprà*: vide etiam Barboſam *de poteſt Epiſc. part.* 2. *allegat.* 40. *num.* 28. *in fine.*

Et poſſunt Doctores Inquiſitores abſoluere ab hæreſi, ita, vt facultas hæc abſoluendi non ſit penes totum Conſiſtorium ſolùm, ſed etiam apud quemlibet Inquiſitorem, ſicuti contra Henriq. & alios docet Freitas *vbi ſuprà* quapropter quilibet Inquiſitor cuilibet Cõfeſſario poteſt talem abſoluendi poteſtatem delegare, ſicuti contra Campegium *in addit ad Zanchin. cap.* 34. & alios docent Sanchez *vbi ſuprà*, *num.* 5. & Freitas *num.* 16. & Homobon. *tract.* 12. *cap.* 2. *quæſt.* 4. qui etiam docet, ad hanc in foro conſcientiæ abſolutionem, & delegationem impertiendam non requiri in Inquiſitore ordinem ſacerdotalem, quia talis facultas non conceditur Inquiſitori in ordine ad confeſſionem Sacramentalem, nec tanquam quid annexum ordini, ſed Officio vt *ſuprà* de Epiſcopis etiam dicebatur: vide *ſubſectionem* 32. *Corollar.* 5. *&* 6.

Addendum VIII.

Adde octauò, quod nonnullì Doctores (inter quos Peregrinus *in compendio priuileg. part.* 2. *tit. abſolutio quoad fratres*, §. 2. & inclinare videtur Suar *de relig. tom.* 4. *tract.* 9 *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 11. & Coriolan. *de caſib. reſer. part.* 1. *sect.* 1. *art.* 23 *num.* 6.) aſſerunt, quòd etiam Prælati regulares abſoluere poſſunt ſubditos ſuos ab hæreſi occulta, quamuis hodie dicendum ſit oppoſitum propter decretum Vrbani VIII. datum Romæ *de* 27. *Nouembris* 1628 in quo reuocantur in ampla forma omnia Regularium priuilegia abſoluendi à caſibus contentis in Bulla Cœnæ, vt eſt hæreſis, &c. atque ita docent Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 17. *num.* 7. Auila *de cenſ. part.* 7. *diſp.* 10. *dub.* 6. *notab.* 3. Vega *tom.* 2. *cap.* 125. *caſ.* 12. Megal. *conſ.* 21. *num.* 6. Tamburin. *de iur. Abbatis tom.* 2. *diſp.* 14. *quæſt.* 17. *num.* 3. Nouarius *in ſing. iur. pont. concl.* 3. *num.* 10. vide etiam Alphonſum de Leone *de offic. & poteſt. Confeſſ. tom.* 2. *recollect.* 11. *num.* 209. quapropter idem dicendum eſt etiam de aliis caſibus in Bulla Cœnæ contentis, ſicuti docent Graff. *in appen. lib.* 1. *cap.* 7 *num.* 22. Zanard. *part. cap.* 17. Naldus *ver. Nonitius*, *num.* 7. Vecch. *in praxi Nouit. diſp.* 9. *dubit.* 6. *numer.* 3. Tamburin. *in loc. ſuprà citat. quæſt.* 15. *num.* 3. Ioan. de la Cruz *lib.* 1. *capit.* 6. *dub.* 5. *concl.* 1. & alij multi contra Suar. *de relig. tom.* 4. *tract* 8. *libr.* 2. *cap.* 21. Hieronymum Rodriq. *in compend. quæſtionum Regul. reſol.* 3. *num.* 3. Peirinum *in priuileg. minim tom.* 1. *conſtit* 4. *Sixti IV.* §. 5. *num.* 6. *& ſequent* Portel. *in addit. ad dub. Regul. ver* Abbas *num.* 8. vide etiam Emanuelem Rodriq. *in quæſtiones Regul. tom.* 1. *quæſt.* 10. *art.* 9.

Vegam *tom.* 1. *cap.* 49. *caſ.* 1. & Miranda *tom.* 2. *quæſt.* 9. *art.* 10.

Quod ſi quis Regularis in caſum bullarem occultum, vt in hæreſim occultam, incidat, poterit is abſolutionem petere ab Inquiſitore, vel de licentia ſui Regularis ſuperioris ſubiicere ſe Epiſcopo, vt ab illo ſecundum opinionem Doctorum probabilem, quam *ſuprà* dicebam, abſolutionem, ſaltem ab excommunicatione obtineat, ſicuti præter alios docent Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 11. *num.* 10. *& lib.* 4. *cap.* 39. *num.* 32. *&* 33. & Finellius *de caſ. reſer. cap.* 7. *num.* 6. quod facere etiam poteſt regularis, ſi ſuperior, ſeu Prælatus ſuus talem licentiam petitam ipſi iniuſtè denegaret; quia per epicheiam credendum eſt, voluntatem Pontificis, & Religionis eſſe, vt Epiſcopus in tali caſu Religioſum exemptum abſoluat; atque ita docet Molina *de iuſt. & iur. tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 61. *num.* 5. Sanchez *cit. lib.* 4. *cap.* 39. *num* 30. Suar. *in* 3. *part. tom.* 4. *diſput.* 30. *ſect.* 2. *numer.* 3. & Pontius *de matrim. lib.* 8. *cap.* 5. *num.* 14. quidquid in contrarium aſſerat Megal. *in* 1. *part. lib.* 1. *cap.* 13. *num* 10.

Addendum nonum.

Adde nonò cum Freit. *in addit. ad tractat. de Confeſſ. ſollic.* Acugn. *quæſt.* 21. *num.* 18. quod (cum Confeſſarius non poſſit cogere, vt hæreticus occultus prodat ſe Inquiſitori, vel Epiſcopo, &c. quia nemo, ſic dictante lumine naturæ, tenetur prodere ſe ipſum, *cap. aliquando de pœnit. diſt.* 1. & ſic nemo tenetur denunciare ſe ipſum, Fernandez *part.* 1. *cap.* 19. §. 5. *num.* 5. *& part.* 4. *cap.* 6. *num.* 5. §. 1. Riccius *part.* 3. *deciſ.* 278. *num.* 1. Acugna *quæſt.* 10. *num.* 4. *& quæſt.* 21. *num.* 2. & *ibi* Freitas *in addit. num.* 13. *&* 21. Portel. *in addit. ad dub. Regul. ver. ſollicitare, num.* 15. Zanard. *part.* 3. *in fin.* Molfeſ. *in ſumma tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 24. *num.* 24. Megal. 1. *part. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 30. Valer. *ver. hereſis, diff.* 1. *num.* 4. Zerola *part.* 1. *verb. hæreſis, quæſt.* 35. Homobon. *part.* 2. *tract.* 11. *cap.* 4. *quæſt.* 4. Lorichius *tom.* 1. *verb. denunciatio, num.* 3. & Sanctarell. *de hæreſi, cap.* 11. *dub. vn. num.* 19. qui citat Pegnam, Simanch. & Suarez. Quin ſecundò propter eamdem rationem neque tenetur denunciare complices, quia ſic virtualiter denunciaret etiam ſe ipſum, Suar. *in tract. de fide, diſput.* 20. *ſect.* 4. *num.* 18. qui citat Pegnam, & Simanch. Megalius 1. *part. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 30. & Portel. *in addit. ad dub. Regul. ver. denunciatio, num.* 1. Vnde ſi v. g. fœmina in confeſſione, vel occaſione confeſſionis ſollicitata, in turpia conſentiret, non tenetur confeſſorem ſollicitantem denunciare, Portel. *vbi ſuprà, & in verb. ſollicitare, num.* 15. quamuis contrarium quoad hoc doceant Acugna *quæſt.* 10. *num.* 10. Bonacina *in tract. var. diſput.* 6. *punct.* 3. *num.* 10. Peirin. *tom.* 2. *conſt.* 4. Gregor. XV. §. 3. *num.* 12. qui tamen rectè monent quod non tenetur mulier proprium conſenſum manifeſtare, nec poteſt ſuper hoc ab Epiſcopo, vel Inquiſitore interrogari, quin in caſu, quod pœnitens, qui conſentit, conſenſum ſuum manifeſtaret; non debet conſenſus iſte, tanquam res ad Tribunal Inquiſitionis non ſpectans, in actis ſcribi. Quin tertiò neque tenetur denunciare filium, vel patrem, matremve, vxorem, vel maritum, patrem, vel ſororem, quia ius poſitiuum non obligat cum tanto rigore; Alenſis *part.* 3. *quæſt.* 23. *membr.* 4. *art.* 2. *dub. vlt.* Roias *ſing.* 22. *num.* 2. *& ſing.* 5. *num.* 29.

Cante

Cantera *in quaſt. crim. rubr. de hæret. ver. ex qua quidem gloſſa*, Riccius *part. 3. deciſ.* 278. *numer.* 8. *& deciſ.* 279. *num.* 8. Valerus *ver. hæreſis, diff.1.num.* 4 contra Farinacium *de hæreſi, quæſt.* 197.§.2.*num.*40.Suar. *tract.de fide diſp.* 20. *ſect.*4. *num.* 11. Azorium *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. *quæſt.*13. & Sanctarellum *de hæreſi cap.* 9. *num.* 15. Excipe, niſi hæreſis in perniciem publicam tendat,vt ſi filius, vel pater,&c. dogmatizaret,& alios doceret, quia tunc bonum commune debet præferri priuato, Simancas *tit.*29.*num.* 4. Genuenſis *in praxi, cap.* 18. *num.*9. & Filliuc. *tom.*2. *tract.* 40. *cap.* 8. *num.* 233. Quin quartò propter eamdem rationem, neque tenetur denunciare alios, ſi ex tali denunciatione ſibi, filio,patri,vel Matri,Marito, vel vxori, fratri, vel ſorori, aut alteri ſibi coniunctiſſimo notabile damnum in vita, fama, vel bonis fortunæ rationabiliter timeat, Sanctarellus *de hæreſi cap.*9. *num.* 16. qui citat Pegnam,& Scacciam Homobonus *in tract. de caſ. reſer. part.* 2. *cap.* 1. Peirinus *tom.* 2. *conſt.*4 Greg. XV. §. 9. *num.* 28. Fagundez *tract.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *num.*31. vide etiam Lazarium *in tract.de Blaſphem.quæſt.*12. *numer.* 64. Molfeſium *in ſumma tom.* 1. *tract.*7.*cap.*24.*num.*14. Portel. *in addit. ad dub. Regul. ver. ſollicitare, num.* 21. Acugn. *quæſt.* 19. Pegña *part.* 2. *quæſt.* 53. *comment.* 78. Sigiſmundum Scacc. *cap.* 56. *num.* 14. *in fin.* Farinacium *de hæreſi quæſt.* 1. *&* 97. *num.* 53. Freit. *in addit. ad tract. de confeſſ. ſollicit. qu.* 10. *num.*15. *in fin. & quæſt.*19. *num.*15. Homobonum *de exam. Eccleſ. part.* 1. *tract.*7. *cap.* 7. *quæſt.* 32 Royas *ſing.* 3. *num.*22. *&* 40.*ver.*7. *ampliatur.* Excipe vt *ſupra*,niſi hæreticus in magnum Reipubl. dãnum dogmatizaret, animas ſeducendo, vel corpora offendendo &c. nam tunc bonum commune bono priuato, etiam proprio, & totum parti homo anteferre tenetur,Genuenſis *in praxi Archiepiſc. cap.*18. *num.*8.

Adde, inquam, nonò cum Freitas, quod ſi Inquiſitores, & Epiſcopus facultatem, vt hæreticus occultus ab ipſo Confeſſario abſoluatur, nollent impertiri, putantes talem facultatem ſe non habere, vel propter aliam rationem, &c. in tali caſu hæreticus occultus, quamuis debeat, poſtquam per Confeſſarium ab Epiſcopo, vel Inquiſitore facultatem, vt ab hæreſi abſoluatur, obtinere non potuerit, mittere Romam, interim poteſt, dum talis facultas expectatur, obſeruare ea quæ de occulto excommunicato, non data de præſenti copia Confeſſoris, tradunt Nauarr.*cap.* 27. *num.*139 & Henriquez *lib.* 6. *cap.* 15. *num.*7. videlicet poteſt, ſi infamiam ſcandalum, vel graue malum ſibi, vel aliis, vt *ſupra* dicebatur, probabiliter timeat celebrare, ſi ſit Sacerdos, & Euchariſtiam ſumere; ſi laicus, eliciendo prius actum contritionis, quem ſi elicere non confidit, poteſt confiteri, & abſolui à Confeſſore, iuxta doctrinam, quam tradit Reginaldus *tom.*1. *lib.* 8. *cap.*7. *num.*87. & alij, quos citat Sancius *in ſelect. diſput.*32. *num.* 11. quidquid in contrarium ipſe Sancius ſentiat, præſertim quia nonnulli alij Doctores docent, quod etiam ſcandalo, & grauis infamiæ, vel alterius damni periculo remoto poſſit ſupradictus hæreticus occultus, ſi pro viribus ſuis ab Epiſcopo, & Inquiſitore abſolutionem procurans obtinere non poteſt, & propter paupertatem, aut aliud impedimentum Romam adire vel mittere non valet, Miſſam celebrare, ſi ſit Sacerdos, & Euchariſtiam ſumere, ſi laicus; etiamſi, vt dicebatur, ſcandalum, & infamiæ, vel alterius

terius damni grauis periculum non adſit, dummodo tamen prius fuerit contritus probabiliter; atque ita ex Nauarro docet Fagundez *tract.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 12 contra Suar. *in* 3. *part. tom.* 5. *diſput.* 9. *ſect.* 3. *num.* 3.

Et hæc quæ modò dixi, intelligenda ſunt extra mortis articulum: nam in mortis articulo puto quemlibet Sacerdotem ſimplicem habere iuriſdictionem abſoluendi directè à peccatis omnibus, etiam quæ Papæ, vel Epiſcopo alioquin reſeruata ſunt, ſicuti *in Subſect.* 12. *Corollar.* 5. dicebatur, & docent communiter Doctores ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. vbi habetur, quod in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis; atque ita omnes Sacerdotes quoſlibet pœnitentes à quibuſcumque peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt; circa quæ verba Tridentini ſunt

Aduertenda quædam.

Aduerte itaque primò, quod cùm Concilium dicit, quemlibet Sacerdotem à cenſuris in mortis articulo abſoluere poſſe, intelligendum ſit de iis tantùm cenſuris, quæ Sacramentorũ ſuſceptioni, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ obſtant, cuiuſmodi ſunt excommunicatio, & perſonale interdictum, à quibus moriturus interdum abſolui poteſt, quamuis ſacramentalem abſolutionem non recipiat, quia, verbi gratia, amens eſt, &c. non item ſuſpenſio ab ordine, officio, aut beneficio, & multò minus irregularitas; atque ita docent Zambran. *cap.* 4. *dub.* 4. *num.* 17 & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 13 *num.* 2.

1 Aduerte ſecundò, quod cùm Concilium verbis vniuerſalibus vtatur, *omnes Sacerdotes abſoluere poſſe*, comprehenduntur etiam Sacerdotes non approbati, aut non expoſiti; item ſuſpenſi irregulares, degradati, excommunicati, etiam non tolerati; atque ita docent gloſſ. *in cap. non eſt, de ſponſalibus.* Paludan. *in* 4. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 3. *art.* 3. *concluſ.* 7. Maior *in* 4. *diſtinct.* 19. *quæſt.* 1. S. Anton. *part.* 3. *tit.* 14. *cap.* 19. *condit.* 14. Sylu. *verbo Confeſſor* 1. *quæſt.* 20. Tabiena *verbo abſolutio* 1. *num.* 32. Armilla *ibid. num.* 12. Zambran. *cap.* 4 *dub.* 4. *num.* 20. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 18. Suar. *part.* 3 *diſput.* 72. *ſect.* 4. *& tom.* 4. *diſput.* 26. *ſect.* 4. *num.* 5. contra Io. Medinam *Cod. de confeſſ. quæſt.* 28. §. *ad alium*, Couarr. *cap. alma, part.* 1. §. 6. *concluſ.* 8. Sotus *in* 4. *diſtinct.* 18. *quæſt.* 4. *art.* 4. Nauarr. *cap.* 26. *num.* 26. qui, ſaltem hæreticum denunciatum omni abſoluendi poteſtate, etiam in articulo mortis, priuatum eſſe arbitrantur; quod mihi non probatur; quia Concilium apertè dicit in mortis articulo nullam eſſe peccatorum reſeruationem, ſed eorum abſolutionem omnibus Sacerdotibus perpetua Eccleſiæ conſuetudine concedi. Admitto tamen quod conſtitutus in mortis articulo non peccet, ſi hæretico Sacerdoti, quamuis ab illo periculum peruerſionis non timeat, ob hæreſis deteſtationem ſacramentaliter confiteri recuſet, modò ſperet de peccatis ſuis eſſe contritus, qua de re Palud. *in loc. ſupra cit.*

Porrò quod dixi de abſolutione ſacramentali, eam ſcilicet à Sacerdote non tolerato, etiam hæretico; propter neceſſitatem ſuſcipi poſſe, idem multò magis dico de ſuſceptione baptiſmi; de aliis verò ſacramentis eſt alia ratio, quia tantæ neceſſitatis non ſunt, qua de re Azorius *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 11. *quæſt.* 12. verumtamen ſi in mortis articulo (quod vix vnquam continget) ſacramentum 2

Pœni

Pœnitentiæ ſuſcipi non poteſt ab hæretico, aut alio excommunicato non tolerato, ſacrum viaticum accipere,ſi alius non adſit, qui illud adminiſtret, non eſt illicitum. Ratio, quia lex Eccleſiaſtica in tali neceſſitate non obligat, cùm obligare illa non ſoleat cum magno rigore.

3 Aduerte tertiò, quòd per mortis articulum (in quo omnes Sacerdotes, ex Eccleſiæ conceſſione,abſoluere poſſunt) non ſit intelligendus tantùm quaſi vltimus vitæ ſpiritus; ſed quodiuis,etiam probabile, mortis periculum, ſiue ex infirmitate, à prima ſcilicet die infirmitatis periculoſæ, vt doloris lateris, &c. ſiue ex ſuperuentura perpetua, vel diuturna amentia, ſiue ex Iudicis decreto, ſiue ex aliis cauſis, vt ex imminenti belli conflictu, partu periculoſo, puta ſi primus eſt,vel ſi mulier antè difficiles partus experta fuit, ſicut docet Abb. *in cap. quod in te,de pœnit. remiſſ. colum.* 2. Item ex nauigatione periculoſa, aut valdè longa, in qua non erit copia confeſſoris, ſicuti docet Palud. *in* 4. *d* 20 *quæſt.*1.*art.*2 *concl.*3. Sylueſt. *verb. Confeſſor*,1 *quæſt.*6 *dict.*7. Couar. *cap. alma, part.*1.§.11.*num.* 8. Nauar. *cap.* 26. *num.*31. Henriq. *lib.*6.*cap.*9.*&* 11. Sayr. *lib.*2.*theſ.cap.*20 *num.* 28 Finell *cap.*8. *num.* 8. Molina *tract.* 3.*de iuſt.diſp.* 63. *num.*5 Auila *de cenſ. part.* 5 *diſp* 4 *ſect.* 5.*dub.* 5 Sancius *in ſelect diſp.* 22.*num.* 5. Suar *diſput.* 26 *ſect.*4. Rodriq. *tom.*1. *reg* 96.*quæſt.* 62.*art.*7 & Sanchez *lib.*2. *mor.cap.*13. *num.* 7. *arg.ſi quis ſuadente*, 17.*quæſt.* 4 *& cap eos,qui de ſent.excom. in* 6. contra Sotum *in* 4 *d.* 18. *quæſt.*4. *art.*4 § *quæris autem*,& alios.

4 Limito autem cum Couar. & Sanchez in locis *ſuprà* citatis, vt neceſſe ſit in caſibus poſitis, periculum mortis, non futura occaſione confitendi Sacerdoti expoſito propinquum, & non improbabile eſſe, puta, quia frequenter hominibus in tali id accidere conſueuit, cuiuſmodi periculum eſt in omnibus peſte infectis, (ſicuti docet Chapeauille *c.*1.*quæſt.*1.§.8.) cùm ſubitò, & præter opinionem ex tali morbo mori ſoleant.

Limitat etiam ex Corduba Sanchez vbi *ſuprà*,vt aliquis non propria ſponte, ſed ex cauſa vrgenti, ſeu morali neceſſitate coactus tale periculum adeat, quod mihi non probatur: quia ratio, cur Eccleſia in mortis periculo omnibus Sacerdotibus abſoluendi poteſtatem concedat,eſt, quia peccator in tali caſu,tum iure diuino poſitiuo, tum etiam naturali, charitate erga ſe ipſum ad confitendum obligatur, quæ ratio obligationis æquè locum habet, quamuis aliquis ſine neceſſitate, ac propria ſponte mortis periculum ſubeat (v.g. in iuſto bello, maris nauigatione) ergo &c. 5

Aduerte quartò, quòd quamuis aliqui docent, quòd in articulo mortis, vel periculo mortis Sacerdos ſimplex, ſeu nulla iuriſdictione præditus, neque licitè, neque validè (ſi confeſſarius ordinaria, vel delegata iuriſdictione prædictus adſit, aut facile aduocari poſſit) abſoluat, quod moti ex reſponſione quadam Greg. XIII. apud Molinam *loco cit.* tum *ex cap. Presbyter* 26. *quæſt.* 6. ſumpto ex Concilio Carthag. 3. *can.* 32. vbi habetur, quòd Præsbyter inconſulto Epiſcopo non reconciliet pœnitentem, niſi abſente Epiſcopo vltima neceſſitas cogat: tum ex Tridentino in loco *ſuprà* citato, vbi Sacerdoti ſimplici, poteſtas abſoluendi à quibuſcunque peccatis in mortis articulo conceditur iure extraordinario, ob rationem neceſſitatis, ne hac occaſione (ſi abſolutio denegetur) aliquis pereat: ergo ceſſante neceſſitate, ceſſat hæc extraor- 6

dinaria poteſtas per regulam, quam tradit Abbas *in cap. cùm venerabilis*, *de conſuetud. in fine*: cùm aliquid conceditur propter neceſſitatem, durat conceſſio, quatenus vrget neceſſitas.

6 Confirmatur, quia Tridentinum in loco *ſuprà* citato, eodem modo loquitur de abſolutione à quibuſcunque peccatis, de abſolutione à cenſuris; ſed certum eſt *ex cap. eos, qui de ſent. excom. in 6. & extrauag.* 1. §. *decernimus*, *de excommun.* quòd à cenſura excommunicationis reſeruatæ nemo in mortis articulo abſoluere poſſit, ſi facilè ſit recurſus ad Superiorem, ad quem de iure abſolutio ſpectat: ergo ſimiliter à peccatis nullus Sacerdos iure extraordinario in mortis articulo abſoluere poteſt, niſi ob defectum Ordinarij, aut legitimi Sacerdotis.

7 Porrò, quod dicunt de ſimplici Sacerdote, multò magis dicendum putant de excommunicato, & ſuſpenſo poſt denunciationem; quia hi omnes (inquiunt ipſi) omnino iuriſdictione, in pœnitentiæ etiam foro, priuati ſunt, excepto caſu neceſſitatis, quamobrem expreſsè docent Suarez 3. *part. tom. 4. diſp.* 26 *ſect. 4. num. 4.* & Sanchez *lib. 2. mor. cap. 13. num. 7.* non toleratum Sacerdotem inualidè abſoluere, ſi adſit Sacerdos toleratus, etiam ſimplex, & non expoſitus.

8 Item, quod dicunt de ſimplici Sacerdote (ei ſcilicet præferendum eſſe Sacerdotem expoſitum, ſeu iuriſdictione præditum) ſimiliter dicendum putant de Sacerdote expoſito inferiore, v.g. de Parocho, ei ſcilicet etiam in mortis articulo præferendum eſſe Sacerdotem ſuperiorem, ſiue Prælatum, quatenus ſpectat ad peccata ei reſeruata, ita vt eo præſente, vel ſi facilè aduocari, aut licentia ab ipſo peti poſſit, inferior abſoluere non poſſit: ita Zambran. *cap. 4. dub.* 4. Henriq. *lib. 6. cap. 11. num.* 4 Sanchez *cit. num. 7.* & Suarez *diſp.* 30 *ſect. 3. num. 1.* vbi ait, quòd quamuis Tridentinum Concilium dixerit in articulo mortis nullam eſſe reſeruationem, id tamen intelligendum ſit in abſentia reſeruantis, quia aliàs nulla eſt vera neceſſitas, ad quam alij Sacerdotes cenſeantur iuriſdictionem conſequi, quæ illis, per ſe loquendo, ablata fuerat.

Quamuis (inquam) aliqui ſic doceant, 9
moti *ex reſponſione Greg. XIII.* tum *ex cap. Presbyter*: tum *ex Tridentino in locis ſuprà citatis*; oppoſita tamen ſententia, de qua *ſuprà in ſubſectione 32. corollar.* 5. eſt etiam probabilis: nam quoad reſponſionem Gregor. XIII. de ipſa non conſtat authenticè, & quo ad rationes deſumptas *ex cap. Presbyter*, & *Tridentino Concilio* patet ad ipſas ex iis, quæ *in cit. ſubſectione 32. cororall.* 5. dicebantur.

Appendix ad ea, quæ ſuprà dicebantur.

Ex dictis itaque, quatenus ſpectat 1
ad cenſuras Papæ reſeruatas Bullares, & multò magis quoad alias quinque non Bullares, ea reſeruatio non tam ſtricta eſt, quin ob plures cauſas relaxetur, & ad Epiſcopalem iuriſdictionem deuoluatur, & hæ cauſæ in iure canonico circa Clerici percuſſionem in ſpecie explicantur, vt videre eſt *in cap. de cætero, cap. ea noſcitur, de ſent. excommun.* quarum

Prima cauſa eſt ætatis infirmitas, ſi 2
nimirum impuberes excommunicationem incurrant: hi enim etiam poſt pubertatem ab Epiſcopo abſolui poſſunt,

cap.

cap. pueris, de ſent. excommun.

3 Secunda eſt, ſexus infirmitas; mulieres enim etiam in excommunicationem lapſæ à Diœceſano abſolui non prohibentur, *cap. mulieres, & cap. quamuis, eod. tit.* Vnde quamuis facultas abſoluendi Epiſcopis conceſſa à Concilio Tridentino *ſeſſ. 24 de reformat. cap. 6.* quoad ad abſolutionem ab hæreſi eſſet reuocata per Bullam Cœnæ Domini; quod non eſt certum, ſed ſolùm, ad ſummum, probabile, vt *ſuprà* dicebatur, adhuc mulieres, & multò magis Moniales tanquam perſonæ adire Sedem Apoſtolicam impeditæ, ab Epiſcopo, vel alio, cui Epiſcopus commiſerit, ab hæreſi, cæteriſque Bullæ caſibus, & cenſuris abſolui poterunt: atque ita in terminis docet Homobonus *part. 3. tract. 15. cap. 7. quæſt. 20. reſol. 2.* & citat Duardum.

4 Tertia eſt, quoduis canonicum, ſeu legitimum impedimentum ſedem Apoſtolicam adeundi: qua ratione excuſantur pauperes, qui tanto itinere mendicandi conſuetudinem non habent, ſenes, valetudinarij, membris capti, *cap. eà noſcitur, & cap. quamuis, de ſent. excommun.* qui capitales inimicitias habent, vt ſine vitæ periculo iter aggredi non poſſint, *cap. de cætero, eod. tit.* qui ſui iuris non ſunt, vt ſerui, & filij familias, ſi eorum domini; vel parentes profectioni repugnent; qui ob curam adminiſtrandi familiam, gerendi officium publicum, vel ob periculum infamiæ ſcandali, vel ob aliam grauem ſimilem cauſam, abſolutionis accipiendæ gratia, Romam adire impediti ſunt, iuxta *cit. cap. de cætero, & cap. quamuis eod. tit.* Item qui ſunt magnæ potentiæ, aut ita delicati, vt laborem Romam adeundi ſuſtinere non poſſint, hos enim Epiſcopus, ſi periculum mortis vrgeat, abſoluere ſtatim poteſt; alioquin verò (vt explicat Nauar. *in ſumma, cap. 27. num. 88.* licèt paulò aliter explicet gloſſ. *ver. laborem veniendi*) ſtatus perſonæ, & veritas negotij prius ſummo Pontifici explicanda eſt, & ſecundum conſilium eius tales potentes de commiſſo ſcelere corrigendi erunt, *cit. cap. mulieres*) cæteri autem, ſi legitimo aliquo ex dictis impedimento detenti fuerint, ab Epiſcopo ſtatim abſolui poterunt; nec tenentur, etiamſi poſſint, Nuncium, vel Epiſtolam mittere Romam: nam id in iure expreſſum non inuenitur, quinimò apparet oppoſitum in præcitatis iuribus, vbi Ordinarijs locorum hæc facultas demandata fuit, vt ſic impleta dicatur, pro tempore impedimenti, obligatio ad Curiam accedendi perſonaliter: vide Barboſam *de officio Epiſc. allegat. 41. num. 7.*

Neque obſtat, quod aliquando ob 5
id nonnulli ad Curiam mittant, vel ſcribant: nam id efficiunt, vel ob verecundiam comparendi coram proprio loci Ordinario, vel quia ad id ſe teneri opinantur.

Porrò circa huiuſmodi canonica im- 6
pedimenta diſtinguendum eſt, an perpetua ſint, vel temporalia, ſi enim impedimentum perpetuum eſt, Epiſcopus impeditum abſolutè, & ſine onere ſe præſentandi Apoſtolicæ ſedi, abſoluere poteſt; ſi autem eſt temporale (excipio pueros, qui etiam poſt pubertatis ætatem abſolui poſſunt ab Epiſcopo, vt *ſuprà ex cit. cap. pueris, de ſent. excommun.* dicebatur) abſoluendus iurare debet, quòd, ceſſante impedimento, Apoſtolicæ ſedi ſe præſentabit, non vt iterum ab excommunicatione abſoluatur, ſed vt de ſatisfactione præſtanda Eccleſiæ, ac parti læſæ, mandatum accipiat

cipiat ſicuti docet Nauar. *cap.* 26. *num.* 26. Sayr. *lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 36. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 13. *num.* 27. & habetur *in cap. de cætero, cap. ea noſcitur, & cap. quamuis, de ſentent. excommun.*

7 Quòd ſi abſolutus præſentare ſe perſonaliter, vel per procuratorem intra tempus à Iudice præfixum, vel cum primùm commodè poteſt, poſtea intermiſerit, in eandem excommunicationem reincidet, *cap. eos, qui de ſentent. excommun. in* 6. & explicat Nauar. *cap.* 22. *num.* 89. *& num.* 113. Henriquez *lib* 13. *cap.* 29. *num.* 3. idem locum habet in omni abſolutione ab excommunicatione reſeruata, quæ datur ob impedimentum, ſeu cauſam neceſſitatis; quod ſcilicet abſolutus teneatur poſtea ſub pœna reincidentiæ præſentare ſe Superiori, ad quem de iure ſpectat abſolutio, iuxta *cit. cap. eos, qui*; vide quæ *ſuprà in ſubiect.* 32 *corollar.* 5. *&* 6. dicebantur.

8 Limitant tamen doctrinam hanc Nauar. *cap.* 26. Henriquez *cit. num.* 3. *lit. Z* Sà *ver. excommunicatio, num.* 8. niſi, priuſquam elapſus eſt terminus, abſolutus plene ſatisfecerit parti læſæ, aut cum ea concordauerit. Ratio, quia tunc ceſſat cauſa, ob quam ſuperiori præſentare ſe debet: ſed hæc limitatio non videtur conformis *capitulo quamuis de ſentent. excommun.* neque rationi: nam, vt parti læſæ ſatisfiat, non eſt ratio adæquata huius obligationis comparendi, ſed vt debita Eccleſiæ, etiam læſæ, obedientia, & ſatisfactio præſtetur: quamobrem tamen ſi nulla pars læſa ſit, vel ei ante abſolutionem ſit ſatisfactum, adhuc hoc onus comparendi imponi debet, ſicuti docet Suarez *tom.* 4. *diſp. ut.* 30. *ſect.* 3. *numer.* 6. & Sanchez *lib.* 2. *moral. capit.* 13. *numer.* 29. vide *præcit. ſubſectionem* 32. *coroll.* 5. *&* 6.

Illud tamen fatendum eſt, quod ſi Sacerdos quicumque, ob neceſſitatem in mortis articulo, à peccatis ſuperiori reſeruatis aliquem abſoluit, ceſſante tali periculo, opus non eſt, vt abſolutus poſtea compareat coram Superiore, cui iure Ordinario abſolutio à talibus peccatis reſeruata eſt; atq; ita docent ex communi Palud. *in* 4. *diſtinct.* 20. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 3. Sylu. *ver. Confeſſor,* 1. *quæſt.* 20. Nauar. *cap.* 26. *num.* 26. & nos *in cit, ſubiect.* 32. *corollar.* 5. dicebamus & ratio eſt, quia in mortis articulo omnes ſacerdotes, non indirectè, & per concomitantiam, ſed directè & per ſe, ab omnibus peccatis abſoluendi poteſtatem habent. 9

Excipe, niſi (vt *ſuprà* dicebatur) peccato annexa ſit cenſura ſuperiori reſeruata: tunc enim ex dictis ceſſante mortis periculo, abſolutus ſiſtere ſe debet ſuperiori, ad quem de iure Ordinario abſolutio ſpectat, non vt iterum abſoluatur, ſed vt mandatum eius accipiat, iuxta ea, quæ *ſupra* dicebantur, & iuxta *cit. cap. eos, qui, de ſentent. excommun. in* 6. *& extrauag. inter cunctas. §. incendiarios, de priuil.* quare conſultius eſt, in mortis articulo, confiteri priuilegiato, qui poteſtatem habeat à cenſuris reſeruatis abſoluendi, tanquam delegatus Papæ, ſine onere poſtea comparendi. 10

Cæterùm quæ dixi de Clerici percuſſore; quod ſcilicet, ſi accedere ad ſedem Apoſtolicam legitimè impeditus eſt, ab Epiſcopo abſolui poſſit, iuxta *cit. cap. de cætero, & cap. ea noſcitur de ſentent. excommun.* ea in alijs caſibus Papalibus etiam locum habent; atque ita docent Canoniſtæ communiter, Innoc. *in cap.* 2. *de eo, qui furtiuè*, Abb. & Felin. 11

& Felin. *in cap. Monachi, de ſentent. excommun.* Sylu. *ver. abſolutio*, 3. *in fin. &* 4. *num.* 5. Couar. *in cap. alma part.* 1, §. 11. *num.* 15. Nauar. *cap.* 27. *num.* 86. *&* 212. Henriquez *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 5 *& cap.* 16. *in principio*, Suarez *de cenſ. diſput.* 22. *ſect.* 1. *num.* 64. quare regula hæc communiter traditur, quod caſus papalis, impedimento adeundi Papam ſuperueniente, fit Epiſcopalis: & ratio regulæ eſt, quia ſic congrua ſubordinatio inter Prælatos Eccleſiæ requirere videtur.

12 Excipitur tamen, ſecundum opinionem probabilem, mortis articulus; quando (vti dicebatur) omnes ſacerdotes, nullo obſeruato ordine, à caſibus papalibus abſoluendi ius habent: prætcrquam ſi in iure ſpecialis commiſſio Epiſcopis facta reperiatur, & vt eſt in caſu percuſſionis Clerici, iuxta *cap. ſi quis ſuadente*, 17. *quæſt.* 4. *& cap. ea noſcitur de ſentent. excommun.* & docet Suarez *de cenſ. diſput.* 22. *ſect.* 1. *num.* 61. Couar. *in cap. alma, part.* 1. §. 11. *num.* 8. Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 13. *num.* 9. modo ad Epiſcopum aditus ſit, in alijs verò caſibus papalibus ceſſat reſeruatio in mortis articulo: ideóque quiuis ſacerdos tunc abſoluere poteſt. atque ita docet Sylu. *ver. abſolutio*, 1, *num.* 8. Suarez *tom.* 4. *diſput.* 30. *ſect.* 3. Sanchez *loc. cit.* licèt contrarium ſentiant Zambran. *cap.* 4. *dub.* 4. *num.* 14. & alij: ſed de hac re vide quæ *ſuprà in ſubſect.* 32. *corollar.* 5. *&* 6. dicebantur.

Petitio vnica, eius reſolutio.

1 **P**Etes, an impeditus ire Romam pro abſolutione caſus papalis, potens tamen adire Legatum Papæ, vel alium ſpecialiter priuilegiatum, ab Epiſcopo abſolui poſſit? Reſpondeo affirmatiuè cum Henriquez *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 1. Auila *part.* 2. *cap.* 7. *diſp.* 1. *dub.* 6. Suarez *tom.* 4 *diſp.* 30. *ſect.* 3. *num.* 5. & ratio eſt, quia iura in ſignum ſpecialis reuerentiæ requirunt, vt pro abſolutione Pontifex adeatur, ergò ſi is adiri non poteſt, ceſſat reſeruatio papalis, & caſus deuoluitur ad proprium Ordinarium.

Confirmatur, quia reſeruatio caſuum papalium, cùm deroget iuri Epiſcopali, ſtrictam habet interpretationem. Ergo, &c.

Contrarium tamen docent Nauarr. *cap.* 27. *num.* 89. *&* 90. Coninch *de cenſ. diſput.* 16. *num.* 242. & Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 13 *num.* 11. moti ex eo, quia caſus reſeruatus deuoluitur ad inferiorem ratione neceſſitatis: at neceſſitas non eſt, ſi adſit aliquis, qui iure ordinario, vel ſpeciali abſoluere poteſt. Ergo, &c. in confirmationem talis ſententiæ adducit Coninch *vbi ſuprà, cap. quamuis, de ſentent. excommunic.* in quo tamen, ſicut & *in cap. ea noſcitur*, nihil aliud habetur quàm Clericorum percuſſores non ab alio quàm à Romano Pontifice, vel eius Legato abſolutionis beneficium obtinere poſſe, præterquam ſi canonico impedimento, quominus Romanum Pontificem adire poſſint, retrò trahantur, vbi cùm nulla mentio fiat de Legato Apoſtolico, canon ille potius fauere videtur priori ſententiæ, quam propterea probabiliorem puto, ſed contrariam tutiorem. 2

Ex doctrina tamen Nauarri *lib.* 1. *conſil.* 1. *quæſt.* 14. *de conſtitut. edit.* 2. locorum conſuetudinem ſpectandam hîc eſſe arbitror: nam Epiſcopi in regionibus ab vrbe diſtantioribus, in qui- 3

bus nullus adeſt Legatus Sedis Apoſtolicæ, præſcripſiſſe poſſunt iuriſdictionem abſoluendi à quibuſdam caſibus Papalibus, qui frequenter contingere ſolent, verbi gratiâ, à notoria Clerici percuſſione, hæreſi, &c. ſine onere, quod reo imponi debeat, comparendi coram Romano Pontifice, eiuſque Legato, præſertim ſi reus Eccleſiæ, & parti læſæ ſufficienter ſatisfaciat, vel ſatisfacere paratus ſit.

4 Vt verò Epiſcopi ad priuilegiatos, puta Regulares, quaſi hi maiorem ipſis Epiſcopis abſoluendi poteſtatem habeant, eiuſmodi excommunicatos ſubditos ſuos pro abſolutione mittant, difficile aliquibus videtur, ſicuti notauit Nauarr. *lib.* 1. *conſil.* 11. *de priuileg. edit.* 2.

SVBSECTIO XXXVI.

Proponitur circa dicta in exemplis poſitis prima difficultas, eiuſque ſolutio.

1 OBiicies primò, ſaltem prædictæ gratiæ, ſeu priuilegia, non valent poſt mortem concedentis. Ergo, &c.

2 Reſpondetur: Nego antecedens: nam gratia etiam ſingulari perſonæ conceſſa per mortem concedentis, etiam re integra non extinguitur: atque ita docent Nauarr. *conſil* 2. *de offic. delegati, edit.* 2. Sà *verbo gratia*, *num.* 1. Garcias *part.* 6. *de benefic. cap.* 2. Molina *tract.* 5. *de iuſtit. & iure*, *diſput.* 19 & alij *ex cap. ſi ſuper, de offic. delegati. in* 6. & *ex cap. ſi cui nulla, de prabend in* 6.

Intelligi autem debet reſponſio hæc de gratia facta, non autem de gratia facienda.

3 Porrò gratia facta dicitur, quotieſcumque facultas ſeu licentia alicui in ipſiuſmet fauorem à Superiore conceſſa eſt, quamuis executio ab alia perſona dependeat; verbi gratiâ, ſi detur alicui à Papa gratia expectatiua ad beneficium vacaturum: vel ſi quis impetret à Papa literas, quibus mandet Epiſcopo vt ipſi de beneficio prouideat, vel cum ipſo ſuper impedimento matrimonij precum veritate inſpecta, diſpenſet, vel ſi quis impetret, ſiue à Papa, ſiue ab Epiſcopo licentiam eligendi ſibi Confeſſarium, &c. huiuſmodi enim conceſſiones, ſeu gratiæ, poſtquam à Principe proceſſerunt, cenſentur ex parte concedentis factæ, & ſic morte ipſius non expirant, quamuis realis executio illarum nondum facta ſit; atque ita præter alios docent Henriquez *lib* 7. *cap.* 21. *num.* 5. *& ſeqq.* Sanchez *lib.* 8. *cap.* 2 8. *queſt.* 2. Suar. *lib.* 8. *de legib. cap.* 31. Garcias *de benefic. part.* 6. *cap.* 2. & Paſqualigus *in ſuis deciſionibus, deciſ.* 493. vbi rectè docet, quod benedictiones conceſſæ à Pontifice, applicari poſſint etiam mortuo Pontifice.

Gratia autem facienda dicitur, cùm ei in cuius fauorem gratia tendit, nihil directè conceſſum eſt à Principe, ſed alteri mandatum, vt talem gratiam illi conferat, ſeu concedat: tunc enim non eſt gratia facta, ſed mera commiſſio, ſeu mandatum faciendi illam, verbi gratiâ, ſi Papa, vel Epiſcopus directè Sacerdoti alicui committat, vel mandet, vt cum quadam perſona, cauſa cognita, diſpenſet, vel ei beneficium conferat, &c. tunc mortuo committente, ſi res ſit integra, Commiſſarius mandatum exequi non poteſt, niſi talis diſpenſandi, aut conferendi facultas Commiſſario, principaliter in ipſiuſmet fauorem data fuiſſet; in tali enim caſu haberet rationem

gratiæ factæ, quæ (ſicuti *ſuprà* dicebatur) per mortem concedentis non expirat; quod aduerte pro iis, quibus à Papa, vel Epiſcopo delegata eſt licentia audiendi confeſſiones, vel abſoluendi à reſeruatis: nam ex dictis huiuſmodi licentia morte delegantis non expirat; cùm inter gratias, non autem inter reſcripta iuſtitiæ, ſeu delegatæ iuriſdictionis contentioſæ numerari debeat, ſicuti *infra* meliùs dicetur, & docent præter alios Sanchez *cit. quæſt. 2. num.* 72. Henriquez *lib. 6. cap. 6. num.*7. Sà *verbo gratia*, *num.*4 Suar. *tom. 4. diſp.* 26. *num. 6. & 9.* & Garcias *cit. cap* 2. *num.*319.

4 An autem idem dicendum ſit de licentia à Parocho alicui Sacerdoti conceſſa audiendi ſimiliter confeſſiones, quod ſcilicet illa non expiret morte Parochi concedentis?

5 Reſpondeo cum Garcia *num.*325. diſtinguendo: ſi Parochus poteſtatem habet delegandi talem facultatem in certa parte Parochiæ, & delegat, non expirat, vt *ſuprà* dicebatur: ſi autem Sacerdoti illi, ſolùm vt cooperatori, ſeu Vicario ſuo tribuit facultatem, expirat; cùm enim, mortuo principali, ceſſet alter eſſe illius cooperator, ſeu Vicarius, expirat etiam huius poteſtas, quamuis alij adhuc in hoc caſu (vt *infrà* notabitur) contrarium ſentiant; vt propterea dixerit Suar. *loc. ſupra cit.* attendendam eſſe in hac re conſuetudinem locorum.

6 Sed vt meliùs intelligatur ſupradictæ Dubitationis reſolutio, an ſcilicet iuriſdictio ab Ordinario, verbi gratiâ, Papa, Epiſcopo, vel Parocho alicui delegata ad confeſſiones audiendas, mortuo, vel depoſito illo expiret; diſtinguendum puto inter delegationem generalem, ſeu indeterminatam, & inter delegationem ſpecialem, ſeu determinatam, reſpectu ſcilicet certarum perſonarum.

Nam quatenus ſpectat ad priorem, 7 quamuis Paludanus *in 4.d.* 17. *quæſt.* 4. *art. vlt. concl.* 5. S. Anton, *part.* 3. *tit.*17. *cap.*9. & Philiarch. *tom.* 1. *de offic. Sacerd. part.*2. *lib.*2. *cap.* 14. doceant, quòd facultas audiendi confeſſiones, vel abſoluendi à caſibus reſeruatis (præſertim talis, quæ alicui non ratione officij conceditur: ideóque non in quaſi ordinariam tranſit) morte concedentis expiret: quia etiam iuriſdictio in foro externo contentioſa (inquiunt ipſi) quamuis generatim, & ad vniuerſitatem cauſarum alicui delegata, mortuo delegante, expirat: ſicuti ex communi docet Abbas *in cap. relatum, num.*7. *de offic. & poteſt. Iudicis delegati*, ducto arg *ex cap. ne aliqui. de hæret. in* 6. vbi fauore fidei ſpecialiter decernitur, vt officium Inquiſitorum hæreticæ prauitatis non expiret per mortem Pontificis committentis, etiam quoad negotia, quæ nondum cœpta fuerint; tamen oppoſitum dicendum eſt cum Nauarro *in cap. placuit, num.* 162. *& ſeq. diſt. 6. de pœnit.* Henriq. *lib.6. cap.6. num.* 7. Sà *verb. gratia, num.* 4. Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp.* 28. *num.* 72. ducto argumento ex *cap. ſi cui de præbend. in 6.* vbi habetur, ſi cui, nulla perſonarum facta expreſſione, gratioſè conceſſa ſit facultas in certa Eccleſia perſonis idoneis prouidendi beneficia, huiuſmodi facultatem, etiam re integra, non expirare per mortem concedentis: cùm ſit gratia, ſeu priuilegium principaliter conceſſum in fauorem priuilegiati: & eadem ratio eſt de facultate audiendi confeſſiones alicui Sacerdoti generatim, & abſolutè conceſſa; quia licèt remotè tendat in vtilitatem pœnitentium, ſicut & facultas prouidendi beneficia in vtilitatem pro-

uidendorum; proximè tamen, ac directè vtraque eſt gratia, fauor, & beneficium eius, cui talis facultas conceditur, gratiam autem, ſeu beneficium Principis decet eſſe manſurum, *reg. 16. in 6.*ergo &c.

7 Neque obſtat, quòd *in dict. cap. ſi cui, & in cap.ſi ſuper de offic. delegati in 6.* & in ſimilibus iuribus ſermo ſit de facultate alicui delegata à Sede Apoſtolica,quia deciſio eorum non nititur in plenitudine poteſtatis Papalis; ſed quòd ſit gratia facta abſolutè ei,cui committitur. Vnde id æquè locum habet in aliis ordinariis, vt in Epiſcopo, & Parocho, ſi cui Sacerdoti facultatem abſoluendi ſuos ſubditos abſolutè concedant, ſicuti docent Doctores *ſuprà* citati contra Philiarchum *in cit. cap.24.* vbi docet, quòd inferiores Papa ſine cognitione cauſæ, & conſenſu Capituli non poſſunt in perpetuum concedere gratias, quæ præiudicant, cuiuſmodi ſunt facultates confeſſiones audiendi, & Confeſſorem eligendi, quæ proinde eorum morte, vel amotione expirant: ſic ille, quod nullo iure probat; neque ratio ei ſuffragatur:nam cum huiuſmodi facultates iure ordinario competant Epiſcopo, non eſt, cur is non poſſit alteri committere, & quidem ſine Capituli conſenſu; quandoquidem per huiuſmodi gratias nullum ſucceſſori præiudicium affertur:cùm is,ſi voluerit, quandocunque voluerit, gratiam reuocare poſſit, ſicuti rectè notauit Sanchez *in loco ſupra citato*: neque praxis ſuffragatur Philiarchi ſententiæ: nam mortuo Epiſcopo Pœnitentiarius, aliique confeſſarij ab ipſo expoſiti, pergunt ſua facultate vti, donec à Capitulo,vel ſucceſſore reuocetur: quin & Sacellani, ſeu cooperatores à Parocho ad audiendas confeſſiones aſſumpti, eo mortuo, ſaltem in aliquibus locis,ſuo officio funguntur, donec à ſucceſſore amoueantur, qua de re videri poterit Coninch. *diſp. 8.dub.10.num.72.*

Ad oppoſitam rationem aduerſariorum reſpondeo id eſſe ſpeciale in delegato ad iuſtitiam ſiue iuriſdictionem contentioſam; quod ſcilicet mortuo delegante, illius poteſtas expiret, ſi res integra ſit, id eſt, ſi delegatus nondum iuriſdictione vti cœperit, ſicuti habetur *cap.ſanè, cap. relatum, cap. gratum, cap.licet vndique de offic. Iudic. delegati.* Et ratio eſt, quia iuriſdictio ad iuſtitiam delegata habet rationem mandati, & non gratiæ, mandatum autem expirat morte mandantis: tum quia delegatus ad iuſtitiam vices delegantis gerit, eiuſque perſonam repræſentat, *cit.cap.ſanè, & vlt. ff. de offic. eius, cui mandata eſt iuriſdictio*:ergo, cùm mortuo delegante extinguatur iuriſdictio ipſius, conſequenter etiam extinguitur in delegato; quia extincto iure auctoris,extinguitur ius acceptoris, vti habetur *in l. vectigal. ff. de pignoribus*, & docet Abbas *in cit. cap.relatum, num.*6.Sanchez *diſput.18. num.30.ex cap.quamuis de offic.delegati in 6.* At delegatus ad confeſſiones audiendas iudicium in foro pœnitentiæ exercet, non in perſona delegantis, ſed in perſona Chriſti per ordinis poteſtatem: tum iuriſdictio abſolute delegata ad confeſſiones audiendas, non habet rationem mādati,ſed gratiæ,& beneficij, cuius ius efficaciter acquiritur ipſi delegato, in eóque perpetuò manet, donec reuocetur:ergo &c. 8

Hinc primò, ſi Epiſcopus, v.g Decano Eccleſiæ Collegiatæ iuriſdictionem in prima, vt vocant, inſtantia gratioſè conceſſit, vt ſit acceſſoria eius officio, illique quaſi iure ordinario competens, non extinguitur morte concedentis, 9

cùm

cùm ſit gratia, fauor, ſeu beneficium: quamuis à ſucceſſore reuocari poſſit, ſi per modum meræ gratiæ, & non per modum contractus, aut tranſactionis conceſſum fuit.

10 Hinc ſecundò, facultas alicui ab Epiſcopo, vel alio Prælato conceſſa eligendi ſibi confeſſorem non expirat morte concedentis, cùm ſit gratia, & priuilegium, non mera delegatio, ſeu mandatum, vti *ſupra* dicebatur, & docet Nauarr. *in cit. cap. placuit, num.* 163. Sanchez *diſp.* 18. *num.* 74. Henriq *lib.* 7. *cap.* 21. *num.* 6. Sà *verb. gratia, num.* 4. quamuis contrarium ſentiant Syluest. *verſ. Confeſſor* 1. *quaſt.* 7. Corduba *lib.* 5. *quaſt. q* 36. & Philiarchus *loco ſuprà cit.*

Hinc tertiò, idem dicendum de alijs gratijs ab Epiſcopo conceſſis, v. g. ſuſcipiendi Ordines ab alieno Epiſcopo, celebrandi in priuato Oratorio, aſſiſtendi in matrimonijs; veſcendi ouis, & lacticiniis in Quadrageſima, &c. ſicuti *ſupra* etiam dicebatur, & docet Nauar. *in cit. num.* 163. Sanchez *num.* 76. & Sayrus *tom.* 1. *Theſauri, lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 7.

11 Quatenus verò ſpectat ad ſpecialem commiſſionem abſoluendi vnam, vel plures perſonas determinatas, diſtinguendum eſt an talis facultas conceſſa ſit in fauorem abſoluentis, an verò pœnitentis: nam ſi primum, non expirat morte concedentis, cùm ſit gratia, & beneficium; atque ſic docet Sanchez *num.* 73. & 81. *ducto argum. à ſenſu contrario, ex cap ſi cui de prebend. in* 6. *in fine*, vbi habetur: *ſecus, ſi ſuper prouiſione certæ perſonæ facienda, non ob ſuam, ſed eius, cui prouideri mandatur, gratiam, vel fauorem, illa quidem expirat omninò, ſi concedens re integra moriatur.* vbi gloſſ. communiter recepta generalem regulam tradit: quod quando eſt gratia eius, cui ſcribitur, non expirat morte concedentis, ſecus quando eſt alterius, pro quo ſcribitur. Si ſecundum (quod plerumque accidit, & in dubio præſumitur) nempè quòd commiſſio, ſeu reſcriptum de danda abſolutione, diſpenſatione, &c. perſonis determinatis, in earumdem fauorem principaliter facta ſit; tunc iterum diſtinguendum eſt: vel commiſſio eſt neceſſaria, habens ſe per modum præcepti, & non expirat, etiam re integra, morte concedentis; atque ita docet Tabiena *verb. gratia*, § 6. Suarez *de cenſur. diſput.* 41. *ſect.* 2. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 21. *num.* 7. Rodriq. *tom.* 1. *quaſt.* 46. *art.* 7. Sanchez *num.* 87. v. g. ſi Papa, vel Epiſcopus, &c. alicuius ſupplicatione motus, mandet inferiori Ordinario, vt ſupplicantem abſoluat ab excommunicatione, aut à caſibus reſeruatis, &c. vel vt diſpenſet cum illo in impedimento matrimonij, in petitione debiti, in voto, vel iuramento, &c. ſed ante cœptam executionem, qui mandauit moriatur, tunc non obſtante hoc, reſtat locus executioni. Vel eſt delegatio voluntaria, quæ ſe habet inſtar facultatis, & hæc, ſi executio nondum cœpta ſit, expirat morte delegantis; atque ita habetur expreſsè *in cit. cap. ſicuti nulla.* Et ratio diſcriminis eſt, quia in commiſſione neceſſaria ius acquiſitum eſt ei, qui eſt abſoluendus, aut cum quo eſt diſpenſandum, ideóque eſt gratia facta per abſolutam conceſſionem committentis; ſolúmque exigitur commiſſarij executio, quam is neceſſariò facere tenetur. At in commiſſione voluntaria nulli ius acquiſitum eſt: non enim commiſſario, cùm non in eius fauorem delegatio facta ſit, neque ei, cum quo diſpenſandum

eſt, quia liberæ voluntati delegati relinquitur, velitne diſpenſare, nec ne, ideoque eſt gratia facienda, non facta; & ſic illa (niſi delegatio facta ſit authoritate ſedis, ſeu dignitatis, quæ nunquam moritur) perit per mortem delegantis: hæc verò non perit, re integra, vt patet ex *ſupra* dictis, & docet gloſſ. *in cit. cap. ſi cui, ver. moriatur*, & Sanchez *num.* 71.

SVBSECT. XXXVII.

Proponitur ſecunda difficultas, eiuſque ſolutio.

1 OBjicies ſecundò: ſequeretur, poſſe validè acceptari donationem poſt mortem donatoris, cum donatio ſit gratia, & gratia ex dictis non expiret morte concedentis, ſed hoc eſt falſum, ergò &c. Vt autem vis huius argumenti melius intelligatur.

2 Suppono ex materia de contractibus, donationem (ne dum promiſſionem) ordinariè non parere obligationem naturalem, aut ciuilem ante validam acceptationem: ſicuti docent communiter Doctores teſte Gomezio *tom.2. cap. 4. n.3 & cap.9.n.1.& ſeqq.* & patet *ex leg. ff. de pollicitation. leg. Abſenti* 10. *ff. de donat. & leg. nec ambigi, 6. Cod eodem.*

3 Vnde ſequitur primò, ante validam acceptationem, ſemper reuocari poſſe donationem; quod clarè colligitur, tum ex prædictis iuribus, tum ex alijs, vt *ex leg. multum intereſt 6. Cod. ſi quis alteri. vel ſibi, & ex leg. ſi pater 4. ff. manumiſſis, vindicta*: idémque locum habet in omnibus alijs contractibus, ſicuti videre eſt *in leg. contractus 16. Cod. de fide inſtrumentorum & alibi*: & ratio eſt, quia obligatio non naſcitur, niſi mutuo duorum conſenſu, *leg. 1. ff. de pactis*: quapropter priuſquam alterius conſenſus accedat, alter poteſt ſuam oblationem reuocare.

Sequitur ſecundò, mortuo donatario ante validam acceptationem, inualidam eſſe donationem: quia amplius acceptari illa non poteſt. Neq; dicas poſſe acceptari ab hæredibus; nam de rigore iuris non poteſt: ratio, quia ad illos directa non fuit: videtur tamen poſſe ex quadam æquitate, quia hæredes repræſentant perſonam defuncti: & prætcrea præſumendum eſt talem fuiſſe mentem donatoris, vt ſi ſcilicet defunctus beneficio illius frui non poſſet hæredibus ipſius, niſi de contrario conſtet, prodeſſet, quod intellige, ſi hæredes ſint, filij, ſecus ſi extranei. 4

Sequitur tertiò, ſi donatio defertur per nuncium, & contingit nuncium mori ante inſinuationem, vel traditionem, cenſeri tacitè reuocatam donationem, quia per mortem mandatarij ſoluitur mandatum, vt patet *ex l. mandatum, 57. ff. mandati*, quare conſenſus donatoris, qui ei commiſſus, & per eum ad donatarium deferendus erat, quaſi euaneſcit; & ſic fit, vt non concurrant duorum conſenſus in vnum: quod tamen intellige: ſi nuncio commiſſum erat, vt verbis, & traditione reali rem perageret ſecus ſi ſolum literas deferendas habuit: hæ enim, ſi ad manus donatarij peruenerunt, ſufficiunt ad donationem inſinuandam, vel deferendam; quapropter ipſe viciſſim poterit per literas, vel alio modo, quo *infra*, eam acceptare. 5

Dixi, donationem & promiſſionem ante validam acceptationem non parere obligationem naturalem aut ciuilem, ordinariè; quia à Doctoribus excipiuntur quædam promiſſiones, & donationes, 6

nes, quæ obligant ante vllam acceptationem; nempè quæ fiunt ciuitati, vel vniuerſitati, Eccleſiæ, vel Hoſpitali: nam quamuis in iure non inueniatur expreſſè, niſi de promiſſione facta Ciuitati, ad inſtaurandas ruinas, vel ob honorem ab ea receptum, recipiendumvè, vel ad faciendum aliquod opus, ſi hoc iam fuerit inchoatum; de quibus, *ff. de pollicitat. per totum*; Doctores tamen id extendunt ad promiſſiones, & donationes alias dictas; ratio, quia promiſſiones & donationes ad pias cauſas videntur æquari promiſſionibus, & donationibus factis Ciuitati, ſi priuilegia ſpectentur, vt patet *ex l. illud* 19 *& l. vt inter.* 23. *Cod. de ſacroſ. Eccleſiis.* Vnde Felin. *in cap.* 1. *de pactis, num.* 7. citans pro ſe Bartholum, Baldum, Panorm. & alios, Couaruuias *in cap. quamuis pactum, part.* 2. §. 2. *num. vlt* & Molina *diſp.* 263. docent huiuſmodi dictas promiſſiones, & donationes eſſe validas ante omnem acceptationem, etſi alij (qui quod promiſſio, & donatio non habet vim obligandi ante acceptationem, prouenire arbitrantur, non tantum ex iure ciuili, ſed etiam ex iure naturali, vel gentium) doceant ius ciuile non efficere, vt promiſſio facta ciuitati vim habeat abſolutam ante acceptationem (nihil enim tale colligitur ex vlla lege toto titulo de pollicitationibus) ſed efficere ſolum, ne poſſit reuocari pro libito, ſicut ex natura rei poſſet, & de facto poteſt in aliis promiſſionibus, & donationibus, vt patet *ex l.* 3. *eod. tit.* quapropter fit, vt talis promiſſio ſemper poſſit acceptari, & peti quæ petitio videtur neceſſaria, tanquam conditio ſine qua non, vt promiſſor teneatur ſoluere, ſicuti in iiſdem legibus indicatur: non enim tenetur promiſſor promiſſionem ciuitati indicare, ſeu inſinuare; quia nulla lex id præcipit. Idemque dicendum videtur de promiſſionibus ad cauſas pias factis, niſi ex intentione promittentis habeant vim voti: tunc enim ſponte ſolui debent, quia licet promiſſio, vel donatio purè interna facta homini non obliget, quin neque externa, niſi fuerit acceptata, vti *ſuprà* dicebatur; facta tamen Deo obligat, vt pote facta cordium inſpectori, ſicuti communiter dicitur in materia de contractibus, & videri poteſt S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 1. Itaque in opinione iſtorum naſcitur ex omni promiſſione ſolum quædam obligatio, veluti conditionata, & ſuſpenſa, donec acceptetur, vel reuocetur, quam reuocationem ius poſitiuum poteſt impedire, & de facto impedit in dictis promiſſionibus, & donationibus, & ſic ius ciuile non tribuit propriè promiſſioni vim, quam iure naturali, vel gentium non habet, niſi poſita valida acceptatione, tanquam conditione, ſine qua non, ſed ſolum impedit, vt dicebatur, ne poſſit reuocari, ſicut poteſt in aliis promiſſionibus, & donationibus.

Dixi ſecundò, *donationem, & promiſſionem non parere obligationem naturalem, vel ciuilem, ante validam acceptationem* quia ſi donatio facta eſt abſenti; vt poſſit validè acceptari, & ſic obligationem pariat, requiritur primò quod donator abſenti per epiſtolam, vel nuncium, cui id commiſerit, eam deferat, 7
vel inſinuet: opus eſt enim, vt duorum voluntates concurrant in vnum, vt *ſuprà* dicebatur, & colligitur *ex l. abſenti* 10. *ff. de donation. & ex l.* 1. *ff. de contrahenda emptione.* Vnde ſi alius quiſpiam præcurrens, cui id commiſſum non fuit, donationem illi inſinuet, non ſufficit, vt validè poſſit acceptari; atque ita docent communiter Doctores, vt refert Clarus *lib.* 4 §. *donatio, quæſt.* 12.

&

& colligitur *ex gloſſ. in leg. nec ambigi 6. de donat.* & ratio eſt, quia cum promiſſor non intendat per hunc hominem, conſenſum, & obligationem ſuam in alterum dirigere, non poteſt alter acceptando aliquid iuris acquirere: nam cui nihil validè offertur, nihil poteſt validè acceptare; cum autem promiſſor nuncium mittit, tunc in verbis nuncij ſuum conſenſum, & obligationem ponit, vt per eum ad abſentem deferatur;& ſic dum abſens coram nuncio acceptat, duorum conſenſus concurrunt in vnum; quod ad rationem pacti, & obligationem eſt neceſſarium, vt *ſuprà* dicebatur, & ex communi docet Gomezius *tom. 2. cap. 9. num. 2.*

8 Secundò requiritur, quòd ſi donatio per nuncium deferenda, vel facienda eſt abſenti, abſens eam coram nuncio acceptet; nec ſufficit, ſi eam acceptet coram aliis, vt ex multis probat Sanchez *lib. 1. de matr. diſput. 7. num. 35.* & ratio eſt, quia alioquin duorum conſenſus non concurrunt in vnum, nec viciſſim innoteſcunt, quapropter acceptatio debet imprimi illi, qui eam offert, id eſt, ipſi promittenti, vel eius nuncio, qui eius locum ſupplet: hoc ipſo enim quòd aliquis deſtinatur ad abſentem, vt offerat ei promiſſionem alterius, conſtituitur etiam ad recipiendam eius acceptationem; vel ſi promiſſio eſt oneroſa, ad recipiendam eius repromiſſionem.

9 Vnde non videtur vera ſententia Sylueſtri *verb. matrimonium 1 quæſt. 12.* & aliorum, qui docent, quòd quando matrimonium contrahitur per nuncium, vel literas, ſufficiat, vt abſens exprimat conſenſum ſuum aliis: debet enim ex dictis conſenſus abſentis exprimi illi, qui eum petit, & qui ſub conditione illius ſibi rependendi, in alterum conſentit, niſi conſtet aliam eſſe promittentis mentem: quod addo, quia non eſt de eſſentia contractus, vt conſenſus abſentis, cum quo contrahis, tibi innoteſcat, quandoquidem ſi mens tua eſt, vt ſtatim contractus valeat poſito alterius conſenſu, etiam antequam ille tibi innoteſcat, contractus valebit; quod tamen non præſumitur, niſi clarè expreſſeris.

Si verò per literas donationem tuam abſenti offeras: vt acceptatio eius ſit validam, ita vt retrocedere non poſſis, requiritur, quod ea tibi viciſſim per literas, vel per nuncium ad te miſſum, innoteſcat: atque ita docet Sanchez *ubi ſuprà*, & ratio eſt, quia requiritur acceptatio exteriùs expreſſa, ita vt promiſſor eam poſſit intelligere: tum quia alioquin non concurrunt conſenſus duorum in vnum: tum quia antequam tibi innoteſcat conſenſus alterius, poteſt ille ſuum conſenſum reuocare: ergo & tu poteris tuum, quod maximè locum habet in promiſſionibus reſpectiuis, quæ requirunt repromiſſionem: hæ enim omnes tacitam hanc conditionem habent: *ſi is, cui promittis, ſimiliter repromittat, ſeſéque obliget, ſicut & tu*; quod fit ſigno externo ad promiſſorem directo. Quamuis in gratuitis promiſſionibus, & donationibus, non putem neceſſarium, vt literæ acceptionis, vel nuncius ad donatorem peruenerint: quia non intereſt eius qui gratis donat, ſcire ſuam donationem acceptari, ſicut intereſt eum, qui ſub onere aliquid offert, & repromiſſionem expectat noſſe alterum repromittere, cuius rei ſignum eſt, quia donator non eſt multùm de eo cognoſcendum ſollicitus; ſecus verò eſt in eo, qui contractum oneroſum init: tum denique, quia qui gratis donat, non videtur beneficium ſuum ad hoc velle

velle reſtringere, vt non habeat vim niſi literas de acceptatione acceperit; ſed potius cupit illud ſtatim ac debito modo acceptum fuerit, efficax eſſe.

11 Tertiò requiritur, quod non reuoces donationem ante acceptationem donatarij: ſi enim reuoces antè, & nuncio, quem miſiſti, id innoteſcat, non poteſt nuncius quidquam efficere, ſicuti habetur *in l. ſi vero 12. §. ſi mandavero, ff. mandati.* & ratio (vt ibi dicitur) eſt, quia extinctum eſt mandatum, ac proinde extincta eſt omnis poteſtas inſinuandi, vel tradendi. Si autem non innoteſcat ante executionem, tunc diſtinguo: vel ille habet ſe ſolum inſtar nuncij referentis donationem alterius, aut rem tradentis, vel habet mandatum faciendi donationem. Si primum, facta reuocatione, nihil fit: quia deeſt omnino conſenſus ex parte donantis: ille enim nuncius ſolùm habet officium nunciandi, vel tradendi, non autem tribuendi aliquid iuris. Si ſecundum, valent eius acta, non quidem ad transferendum dominium, ſed ad tribuendum donatario ius ad rem, & ad iniiciendam obligationem donatori ad conſenſum, ſicuti colligitur *ex l mandaſſem 15. & l. inter cauſas 26. ff. mandati*: tenetur enim mandatot ratum habere, quod ex vi mandati bona fide eius nomine geſtum eſt, qua de re vide diffuſiùs Gomezium *tom. 2. cap. 4. num 3.*

12 Reſpondetur nunc ad argumentum: Nego minorem, & concedo ſequelam maioris, nempe, quod quando donatio facta eſt ex parte donatoris, & miſſa eſt epiſtola, vel nuncius, qui illam abſenti inſinuet, vel rem tradat, validè acceptari poſſit, etiamſi contingat ante inſinuationem donatorem mori; atque ita docet Sanchez *lib. 1. de matrimon. diſput. 6. num. 5.* Molina *lib. 4. de primogenit. cap. 2. num. 77.* & ratio eſt, quia donatio eſt gratia quædam, quando autem gratia facta eſt ex parte concedentis, poteſtas executoris non expirat morte concedentis, vti *ſupra* dicebatur, & expreſsè habetur *in cap. ſi ſuper gratiam 9. de offic. deleg in 6.*

13 Confirmatur, quia donatio illa ex parte donantis fuit valida, etſi reuocabilis (vt expreſsè dicitur *in l. nec ambigi, Cod. de donation.*) & manet virtute in literis, vel nuncio impreſſa, vt ad donatarium tranſeat; vnde perſeuerat poſt mortem donatoris, ac proinde poteſt poſt mortem donatoris acceptari.

14 Confirmatur ſecundò, quia donatio mortuo donatore, non poteſt reuocari per hæredem, etiamſi nondum fuerit acceptata, ſicuti docent communiter Doctores, Couarruu. *lib. 3 variar. cap. 14. num. 17.* Clarus §. *donatio, quæſt. 12.* & alij multi; ergo ſignum eſt illam poſſe validè acceptari poſt mortem donatoris: ſi enim non poſſet, non eſſet cur adimeretur hæredi poteſtas illam reuocandi.

15 Contrarium apud Sanchez *loc ſuprà cit.* tenent quidam Doctores, quorum fundamentum eſt, quia mandatum morte mandantis expirat: verùm hic non eſt propriè mandatum donandi, ſed donatio ipſa, vti ſupponebam; quapropter illorum ratio ſpectat ad caſum hunc alium, qui ſequitur.

16 Quod ſi donatio ante mortem donatoris non eſt facta, ſed ſolùm mandata fieri; vt ſi quis, verbi gratia, miſit rem per nuncium, vel Procuratorem cum mandato, vt ſuo nomine det abſenti; tunc ſi antequam ille munere ſuo fungatur, contingat donatorem mori, non poteſt donatio validè acceptari; vnde res illa reſtituenda erit hæredibus donatoris. Ratio eſt, quia ante mortem dona-

tio facta non fuit, ſed ſolùm mandatum de donando; mandatum autem extinguitur morte mandantis, vt habetur *in d. l. inter cauſas 26. ff. mandati*, quapropter Procurator ille non poteſt donationem nomine ſui mandatoris facere, & ſi fecerit, erit nullius valoris, ſicut & acceptatio. Quod tamen intellige, ſi mandatum non fecerit in fauorem cauſæ piæ: nam huiuſmodi mandatum non extinguitur morte mandantis, ſicuti notauit Molina ex Couarr. *lib. 1. variar. cap. 14. num. 16.* Ratio eſt, quia quiſque in extremo ſuæ vitæ, cùm opera pietatis tunc maximè homini neceſſaria ſint, ſic voluiſſe præſumitur.

17 Confirmatur *ex l. ſi pater 4. ff. de manum. vind.* vbi mandatum de manumittendo ſeruo non expirat morte mandantis, fauore libertatis. Ergo multò magis idem dicendum eſt fauore piæ cauſæ & ſalutis animæ propriæ.

18 Ex dictis ſequitur, quod ſi culpa nuncij donatio tempeſtiuè ante mortem donatoris facta non fuerit, nuncius ad duplicem reſtitutionem teneatur; hæredibus defuncti, ratione rei, quæ tunc illorum eſt; donatario, ratione damni, quod eius culpa donatarius contraxit; atque ita docet Molina *diſput. 263.* & ratio eſt, quia poſito tali mandato, tenebatur nuncius lege iuſtitiæ diligentiam adhibere, vt mandatum ex mente mandantis tempeſtiuè in commodum mandatarij adimpleretur.

19 Aduerte tamen, quod Sà *verbo donatio, num. 11. & verbo mandatum, num 2.* & quidam alij ſentiunt, nec mandatum donandi expirare morte donatoris, eo quod huiuſmodi mandatum etiam ſit gratia quædam, quæ ſententia non eſt improbabilis, & iuxta illam non tenebitur nuncius hæredibus, ſed ſolùm donatario, vt per ſe patet.

SVBSECT. XXXVIII.

Proponitur SVBCOROLLARIVM *principale* XXIV.

Sequitur vigeſimoquartò: quòd non poſſint Principes, eorúmque miniſtri diſcutere facultates, & poteſtates nunciorum, atque ita ex communi contra Couarruu. *pract. 99. cap. 34. num. 4.* & Bobadillam *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 207.* docent Peſantius *de immunit. Eccleſ. diſp. 20.* Azor. *part. 1. lib. 5 cap. 14. quæſt. 6.* Bonacin. *de legib. diſp. 10. quæſtion. 2. punct. 1. §. 1. num. 15.* & alij. 1

Neque obſtant, quæ pro ſe *in loc. cit.* adducit Couar. nam ad ſummum illa probant, Nunciorum poteſtatem diſcuti debere per Iudices Eccleſiaſticos, qui in Regno reperiuntur, vt per Epiſcopos, Archiepiſcopos, &c. cum ex commiſſione ſummi Pontificis debeant Nuncij exhibere Regibus, vel eorum Magiſtratibus literas ſuarum legationum, ad hoc, vt eis innoteſcat legitima ipſorum legatio, & authoritas, ſicuti colligitur *ex capit. nobiliſſimus, diſtinct. 97.* 2

Item ſequitur ſecundò, quod non poſſint Principes, eorúmque miniſtri in Regijs Cancellarijs retinere, & examinare literas, vel Bullas Apoſtolicas, ſeu iuſtitiæ, ſeu gratiæ illæ ſint: præſertim ſi id non faciant cum reuerentia, & ſubiectione, ſolúmque, ne ſint doloſæ, vel ſubreptitiæ, ſed faciant malitioſè in fauorem vnius, & damnum alterius, vel ad vexandum negotiatores in non expediendo regium exequatur: atque ita contra Ceuallos *in tract. de* 3

cognit.

cognit. per viam violent. in prolog. num. 157. *gloſſ.* 6. *num.* 6. *& gloſſ.* 8. *num.* 33 Io. de Neuia *in Curia Philipp. part.* 1. §. 5. *num.* 5. Cenedum *in quæſt. canon. quæſt.* 15. *num.* 21. *& ſeqq.* Seſſe *de inhibition. iuſt.* Couarr. *pract.* 99. *cap.* 10. *&* 36. Driedonem, Soto maiorem *in loc. infrà citand.* & alios, quibus aliquo modo fauere videntur Henriquez *lib.* 14. *cap.* 12. *num.* 6. *in gloſſ. lit. Q.* Graſtius *in deciſ. part.* 1. *lib.* 4 *cap.* 10. *num.* 120. Malderus 1. 2. *quæſt.* 1. *art.* 10. Rodriquez *dub.* 8. *in addit. ad* §. 9. *Bullæ Cruciatæ fol.* 159. Elamas *part.* 4. *cap.* 7. §. 19. Io. de la Crux *lib.* 1. *cap.* 6. *art.* 2. *dub.* 2. *concluſ.* 1. docent ex communi Theologorum ſententia Peſantius *tract. de immun. Eccl. diſp.* 17. *num.* 3. Reginald. *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 22. *num.* 338. Azor. *part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. *quæſt.* 4. Alterius docent *tom.* 1. *diſput.* 15. *cap.* 2. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 8. *num.* 193. *& ſeqq.* Zerola correctus *part.* 1. *ver. litera Apoſtolica*, Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *cap.* 13. *quæſt.* 5. Bonacina *de legib. diſput.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 15. Acoſta *in expoſ. Bull. Cruc. quæſt.* 96. Souſa *in expoſ. Bull. Cœn. cap.* 13. *diſput.* 76. *concluſ.* 1. *numero* 2. 4. *&* 9.

4 Confirmatur ex verbis Bullæ Cœnæ, ibi; *capi, & retineri faciunt, & ibi, qui impediunt, & prohibent ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examinare executioni mandari.*

5 Confirmatur ſecundò, quia poteſtas recognoſcendi, & examinandi literas, ſeu Bullas Apoſtolicas, an ſint veræ, vel falſæ; an legitimæ, vel ſubreptitiæ, eſt purè, & merè Eccleſiaſtica ex ipſo obiecto: ergò non poteſt cadere, niſi in perſonas Eccleſiaſticas, vt Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, Nuncios, legatos, &c. non autem in perſonas laicales.

Confirmatur tertiò, quia laici, etiam Principes nullo modo poſſunt ſe intromittere in iudicandis alijs rebus Eccleſiaſticis, *cap. benè quidem, diſtinct.* 96. *& cap. decernimus de iudicijs*, & præcipuè in recognoſcendis, ſeu examinandis ſententijs, & cenſuris, quas tenentur ſtatim acceptare, & exequi, quin, & præbere pro earumdem executione, Epiſcopis auxilium brachij ſæcularis, vt patet *ex Trident. ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de regul.* ergò neque poſſunt ſe intromitere in recognoſcendis literis Apoſtolicis. Adde, quod cum laici ſint incapaces huiuſmodi Eccleſiaſticæ facultatis, non poſſunt, poſſeſſione quacumque longiſſima, illam præſcribere: nam præſcriptio tribuit ius ſubiecto capaci, non autem tribuit ipſam capacitatem, ſi eam non inuenit in ſubiecto, vt *ſuprà* dicebatur *ſect.* 19. *ſubſect.* 4. 6

Confirmatur quartò, quia Catholicus Ferdinandus Rex, vt id in Regnis ſuis facere poſſit, obtinuit (vt videre eſt in quodam diplomate apud Azeuedum *tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 6. *leg.* 17.) licentiam à Pontifice: ergo ſignum eſt non poſſe Reges iure proprio literas Apoſtolicas recognoſcere; ſed ſi id facere velint ad euitanda incommoda in Regnis ſuis, tenentur obtinere licentiam à S. Pontifice, ſicuti fecit Ferdinandus Rex, cui petenti in prædicto diplomate Pontifex conceſſit, vt deputare poſſit perſonas aliquas ad examinandas, & recognoſcendas literas Apoſtolicas. 7

Confirmatur quintò, quia negari non poteſt, quin per iſtam praxim, quam aduerſarij defendunt, maximum grauamen Bullis Pontificiis imponatur, cùm executioni illæ mandari non poſſint, ſine examine, & approbatione Regiæ 8

de diffusè *cit.ſect.19.ſubſect.3.& 4.* vide etiam *cit.dub.27. & cit. Bullam Vrbani VIII.* ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ, &c. à quibuſcumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex.* Tandem dato, quòd tale priuilegium olim conceſſum ſit, & nunquam reuocatum, illud tamen omnino dicendum eſt, quòd Regium exequatur requiritur tantùm quoad reſcripta priuata, obtenta inter partes, vel ad inſtantiam alicuius, non autem quoad leges generales, & ſtatuta vniuerſalia, prout ſunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ, ſicuti rectè præter alios obſeruauit Rao *in reſponſ. ad dubia circa immunit. Eccleſiaſt. fol.* 32. & ratio eſt, quia ſi dictæ Bullæ generales exequutoriis indigerent, vniuerſalis Eccleſiæ regimen in præceps rueret.

15 Confirmatur, quia hucuſque (vt idem Author *ibidem* obſeruat) nulla inuenitur Bulla, & Conſtitutio generalis Pontificia executoriis mandata. Vnde ſomniant quidam, qui dicunt Bullam Gregorij XIV. *de immunit. Eccleſiarum,* non ſubſiſtere, ſeu non valere, vbi Regium exequatur non habet.

Item ſequitur tertiò, quòd non poſſint Reges prohibere, ne inhibitoriæ, quæ ad Magiſtratus Regios mittuntur, ab Eccleſiaſticis promulgentur, priuſquam ipſis Regibus offerantur, vt de ipſorum facultate publicetur: atque ita docent Doctores *in loco ſuprà citato.*

16 Neque obſtat, quod docet Pereira *de manu Regia, part.2.cap.65.* cui fauere videtur Rodriq. *in addit. ad Bullam Cruciata, §.9 num.* 87. nempe in executione talium literarum, quibus ſæculares Magiſtratus inhibentur ineſſe violentiam, & perturbationem publicarum functionum, ſi iniuſtè fiant, quapropter iuſtiſſimè tales inhibitoriæ ad ipſum Regem deferri debent, vt ipſe, qui pro communi vtilitate creatus extiterit, ſua manu regia licentiam Eccleſiaſticorum compeſcat, vt ſe illi intra ſuos limites contineant: nam Reſpondetur, quòd ex prætenſa violentia conantur Iudices laici ingerere ſe in cauſis Eccleſiaſticis, quaſi Eccleſiaſtici non haberent ſuperiores competentes ad eorum compeſcendam licentiam, ſi fortè adeſſet, & quaſi fruſtrà Pontifex in ſingulis Regnis Metrapolitanos, & Nuncios conſtitueret. Adde, quod ſi Epiſcopi in caſu aliquo occurrenti inhibere ſæculares Iudices vellent, executio tota à beneplacito Regio penderet, in præiudicium magnum Eccleſiaſticæ immunitatis.

Item ſequitur quartò, quod non poſſint Reges prohibere, ne Epiſcopi procedant ad cenſuras contra officiales Regios, inconſulto ipſo Rege, vel Prorege: atque ita docent Doctores *vbi ſupra, in loco ſuprà citat.*

Neque obſtat pragmatica quædam, vulgò dicta *la Cathalana,* vbi hoc ipſum Epiſcopis prohibetur: nam reſpondetur pragmaticam illam eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, vt aduertit etiam Antonius de Ballis *in expoſit. dictæ pragmaticæ.* 17

SVBSECTIO XXXIX.

Proponitur SVBCOROLLARIVM XXV.

SEquitur vigeſimoquintò, quod ſi Clericus & laicus ſimul delinquãt, vt in concubinatu, &c. tota cauſa aduerſus vtrumque reum ad Eccleſiaſticum Iudicem pertinere debeat. Ratio, quia genera

generalis regula adeſt, tradita à Doctoribus *in l. nulli, Cod. de iudiciis*, quod ſi plures ſimul delinquant, omnes ab eodem Iudice iudicandi ſint; quare cùm laicus Iudex ſit minus dignus, & impotens, ne dum incompetens: Iudex autem Eccleſiaſticus ſit dignior, & non impotens, quamuis ordinariè incompetens, ad iſtum Iudicem potius quàm ad illum pertinebit in hoc caſu vtrumque reum iudicare, atque ita contra Couarruuiam *in pract. quæſtionum, cap. 34. num. 1.* Guttierrez *lib. 1. pract. quæſtionum, quæſt. 6.* Marcum Antonium Cucchum *Inſtitut. lib. 3. tit. 9. num. 16.* Vrſillum *in addit. ad Afflictum, decis. 223. num. 7.* Aymonem *conſil. 232. lib. 2.* Rupelium *in forenſ. inſtitut. lib. 3. cap. 11.* Oſaſcum *deciſ. Pedemontan. 103. num. 10.* Ceuallos *part. 2. quæſt. 69. num. 7.* Mexiam *ſuper pragmat. taxæ panis, concluſ. 5. num. 74.* Francum *deciſ. 113 numero 6.* Villadieg. *cap. 5. §. 20. num. 45.* & ex Theologis contra Sanchez *in opuſcul. tom. 1. lib. 3. cap. unic. dub. 30. num. 5.* Molinam *de iuſtit. & iur. tom. 4. tractatu 3. diſput. 49. num 24.* Bonacinam *tom. 3. in Bull. Cœnæ, diſput. 1. quæſt. 16. punct. 5. num. 20.* & Caſtrum Palaum *tom. 2. diſput. unic. punct. 6. num. 11.* docent multi Doctores, vt videre eſt Menochium, *de arbitr. iudicum, quæſt. caſu 371. num. 12.* & Martham *cit. part. 4. caſu 44. num. 7* præſertim in caſu, quo Iudex Eccleſiaſticus præueniret in captura, Marian. Socinus *in cap. 2. num. 30. de mutuis petitionib. & conſil. 12. numero 19. vol. 1.* Bartholom. Socinus *in l. cum Senatus, num. 11. ff. de reb. dub.* qui in praxi ita fuiſſe obtentum ſe vidiſſe teſtatur. Felin. *in cap. 1. num. 6. de præſumpt.* Pariſius *conſil. 154. num. 1. volum. 4.* Riminaldus Iunior *in l. imperium, numero 83. de iuriſdict. omnium Iudicum, & conſil. 202. num. 12. & 39. volum. 2. conſil. 261. num. 43. volum. 3.* Card. Albanus *conſil. 13. num. 6.* Baſardus *in addit. ad Clarum: quæſt. 36. num. 50.* Farinacius *quæſt. 8. num. 151.* Maynardus *de priuileg. Eccleſiaſtic. part. 1. artic. 17. num. 10.* Duardus *in Bull. Cœn. can. 17. quæſt. 11. num. 48.* Bellettus *part. 1. tit. de fauore Cleric. perſonali, §. 16. num. 1.* Ambroſinus *tract. de immunit. Eccleſ. cap. 20. num 9.* Tamburinus *de iure Abbatum, tom. 1. diſput. 15. quæſt. 19 num. 31.* Fagnanus *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. part. 3. fol. 85.* Scaccia *lib. 1. de iudic. cauſarum, &c. cap. 11 num. 24.* vbi aſſerit, quod, quidquid dixerint aduerſarij docentes, & teſtantes de conſuetudine in contrarium, ita viderit ipſe ſeruari in praxi ex decreto ſacræ Congregationis *anno 1591. die 10. Decembris*, & meritò, quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum, vt *ſuprà* dicebatur: tum quia ita patet *ex cap. per tuas, de arbitr. cap. quanto, de iudic. l. ſi communem. ff. quemadm. ſeruit. amitt. & ex l. eum qui ædes, ff. de vſucap.* tum quia cauſæ continentia diuidenda non eſt *ex l. nulli, Cod. de iudic. & ex cap. 1. de cauſ. poſſeſſ. & proprietat.* tum quia dato, quòd commodè vterque Iudex ſuum iuriſdictionarium punire poſſet, non tamen vitaretur abſurdum, quod de facili euenire poſſet, ſi ſcilicet diuerſæ, & forſitan contrariæ ſententiæ ferrentur, verbi gratiâ, ſi Eccleſiaſticus puniret Clericum, laicus autem abſolueret, vel è contrà; cùm tam Clericus quàm laicus de eodem delicto inquirerentur, & æquales contra vtrumque probationes adeſſent.

Non obſtat quòd contrà noſtram 2
ſententiam videatur facere Bulla Pij IV. *die 26. Maij anno 1565.* nam dicta Bulla fuit correcta, & redacta ad terminos

iuris

eſt, quia liberæ voluntati delegati relinquitur, velitne diſpenſare, nec ne, ideòque eſt gratia facienda, non facta; & ſic illa (niſi delegatio facta ſit authoritate ſedis, ſeu dignitatis, quæ nunquam moritur) perit per mortem delegantis: hæc verò non perit, re integra, vt patet ex *ſupra* dictis, & docet gloſſ. *in cit. cap. ſi cui, ver. moriatur*, & Sanchez *num.* 71.

SVBSECT. XXXVII.

Proponitur ſecunda difficultas, eiuſque ſolutio.

1 OBjicies ſecundò: ſequeretur, poſſe validè acceptari donationem poſt mortem donatoris, cum donatio ſit gratia, & gratia ex dictis non expiret morte concedentis, ſed hoc eſt falſum, ergò &c. Vt autem vis huius argumenti melius intelligatur.

2 Suppono ex materia de contractibus, donationem (ne dum promiſſionem) ordinariè non parere obligationem naturalem, aut ciuilem ante validam acceptationem: ſicuti docent communiter Doctores teſte Gomezio *tom.* 2. *cap.* 4. *n.* 3. *& cap.* 9. *n.* 1. *& ſeqq.* & patet *ex leg. ff. de pollicitation. leg. Abſenti* 10. *ff. de donat. & leg. nec ambigi*, 6. *Cod eodem.*

3 Vnde ſequitur primò, ante validam acceptationem, ſemper reuocari poſſe donationem; quod clarè colligitur, tum ex prædictis iuribus, tum ex alijs, vt *ex leg. multum intereſt* 6. *Cod. ſi quis alteri. vel ſibi, & ex leg. ſi pater* 4. *ff. manumiſſis, vindicta*: idémque locum habet in omnibus alijs contractibus, ſicuti videre eſt *in leg. contractus* 16. *Cod. de fide inſtrumentorum & alibi*: & ratio eſt, quia obligatio non naſcitur, niſi mutuo duorum conſenſu, *leg.* 1. *ff. de pactis*: quapropter priuſquam alterius conſenſus accedat, alter poteſt ſuam oblationem reuocare.

Sequitur ſecundò, mortuo donatario ante validam acceptationem, inualidam eſſe donationem: quia amplius acceptari illa non poteſt. Neq; dicas poſſe acceptari ab hæredibus; nam de rigore iuris non poteſt: ratio, quia ad illos directa non fuit: videtur tamen poſſe ex quadam æquitate, quia hæredes repræſentant perſonam defuncti: & prætere a præſumendum eſt talem fuiſſe mentem donatoris, vt ſi ſcilicet defunctus beneficio illius frui non poſſet hæredibus ipſius, niſi de contrario conſtet, prodeſſet, quod intellige, ſi hæredes ſint, filij, ſecus ſi extranei. 4

Sequitur tertiò, ſi donatio defertur per nuncium, & contingit nuncium mori ante inſinuationem, vel traditionem, cenſeri tacitè reuocatam donationem, quia per mortem mandatarij ſoluitur mandatum, vt patet *ex l. mandatum*, 57. *ff. mandati*, quare conſenſus donatoris, qui ei commiſſus, & per eum ad donatarium deferendus erat, quaſi euaneſcit; & ſic fit, vt non concurrant duorum conſenſus in vnum: quod tamen intellige: ſi nuncio commiſſum erat, vt verbis, & traditione reali rem perageret ſecus ſi ſolum literas deferendas habuit: hæ enim, ſi ad manus donatarij peruenerunt, ſufficiunt ad donationem inſinuandam, vel deferendam; quapropter ipſe viciſſim poterit per literas, vel alio modo, quo *infra*, eam acceptare. 5

Dixi, donationem & promiſſionem ante validam acceptationem non parere obligationem naturalem aut ciuilem, ordinariè; quia à Doctoribus excipiuntur quædam promiſſiones, & donationes, 6

nes, quæ obligant ante vllam acceptationem; nempè quæ fiunt ciuitati, vel vniuerſitati, Eccleſiæ, vel Hoſpitali: nam quamuis in iure non inueniatur expreſſè, niſi de promiſſione facta Ciuitati, ad inſtaurandas ruinas, vel ob honorem ab ea receptum, recipiendumvè, vel ad faciendum aliquod opus, ſi hoc iam fuerit inchoatum; de quibus, *ff. de pollicitat. per totum*; Doctores tamen id extendunt ad promiſſiones, & donationes aliàs dictas; ratio, quia promiſſiones & donationes ad pias cauſas videntur æquati promiſſionibus, & donationibus factis Ciuitati, ſi priuilegia ſpectentur, vt patet *ex l. illud* 19 *& l. vt inter.* 23. *Cod. de ſacroſ. Eccleſiis*. Vnde Felin. *in cap.* 1. *de pactis*, *num.* 7. citans pro ſe Bartholum, Baldum., Panorm. & alios, Couaruuias *in cap. quamuis pactum, part.* 2. §. 2. *num. vlt.* & Molina *diſp.* 263. docent huiuſmodi dictas promiſſiones, & donationes eſſe validas ante omnem acceptationem, etſi alij (qui quod promiſſio, & donatio non habet vim obligandi ante acceptationem, prouenire arbitrantur, non tantum ex iure ciuili, ſed etiam ex iure naturali, vel gentium) doceant ius ciuile non efficere, vt promiſſio facta ciuitati vim habeat abſolutam ante acceptationem (nihil enim tale colligitur ex vlla lege toto titulo de pollicitationibus) ſed efficere ſolum, ne poſſit reuocari pro libito, ſicut ex natura rei poſſet, & de facto poteſt in aliis promiſſionibus, & donationibus, vt patet *ex l.* 3. *eod. tit.* quapropter fit, vt talis promiſſio ſemper poſſit acceptari, & peti quæ petitio videtur neceſſaria, tanquam conditio ſine qua non, vt promiſſor teneatur ſoluere, ſicuti in iiſdem legibus indicatur: non enim tenetur promiſſor promiſſionem ciuitati indicare, ſeu inſinuare; quia nulla lex id præcipit. Idemque dicendum videtur de promiſſionibus ad cauſas pias factis, niſi ex intentione promittentis habeant vim voti: tunc enim ſponte ſolui debent, quia licet promiſſio, vel donatio purè interna facta homini non obliget, quin neque externa, niſi fuerit acceptata, vti *ſuprà* dicebatur; facta tamen Deo obligat, vt pote facta cordium inſpectori, ſicuti communiter dicitur in materia de contractibus, & videri poteſt S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 1. Itaque in opinione iſtorum naſcitur ex omni promiſſione ſolum quædam obligatio, veluti conditionata, & ſuſpenſa, donec acceptetur, vel reuocetur, quam reuocationem ius poſitiuum poteſt impedire, & de facto impedit in dictis promiſſionibus, & donationibus, & ſic ius ciuile non tribuit propriè promiſſioni vim, quam iure naturali, vel gentium non habet, niſi poſita valida acceptatione, tamquam conditione, ſine qua non, ſed ſolum impedit, vt dicebatur, ne poſſit reuocari, ſicut poteſt in aliis promiſſionibus, & donationibus.

Dixi ſecundò, *donationem, & promiſſionem non parere obligationem naturalem, vel ciuilem, ante validam acceptationem* quia ſi donatio facta eſt abſenti; vt poſſit validè acceptari, & ſic obligationem pariat, requiritur primò quod donator abſenti per epiſtolam, vel nuncium, cui id commiſerit, eam deferat, vel inſinuet: opus eſt enim, vt duorum voluntates concurrant in vnum, vt *ſuprà* dicebatur, & colligitur *ex l. abſenti* 10. *ff. de donation. & ex l.* 1. *ff. de contrahenda emptione*. Vnde ſi alius quiſpiam præcurrens, cui id commiſſum non fuit, donationem illi inſinuet, non ſufficit, vt validè poſſit acceptari; atque ita docent communiter Doctores, vt refert Clarus *lib.* 4 §. *donatio, quæſt.* 12. 7

&

& colligitur *ex gloſſ. in leg. nec ambigi 6. de donat.* & ratio eſt, quia cum promiſſor non intendat per hunc hominem, conſenſum, & obligationem ſuam in alterum dirigere, non poteſt alter acceptando aliquid iuris acquirere: nam cui nihil validè offertur, nihil poteſt validè acceptare; cum autem promiſſor nuncium mittit, tunc in verbis nuncij ſuum conſenſum, & obligationem ponit, vt per eum ad abſentem deferatur;& ſic dum abſens coram nuncio acceptat, duorum conſenſus concurrunt in vnum; quod ad rationem pacti, & obligationem eſt neceſſarium, vt *ſuprà* dicebatur, & ex communi docet Gomezius *tom. 2. cap. 9. num. 2.*

8 Secundò requiritur, quòd ſi donatio per nuncium deferenda, vel facienda eſt abſenti, abſens eam coram nuncio acceptet; nec ſufficit, ſi eam acceptet coram aliis, vt ex multis probat Sanchez *lib. 1. de matr. diſput. 7. num. 35.* & ratio eſt, quia alioquin duorum conſenſus non concurrunt in vnum, nec viciſſim innoteſcunt, quapropter acceptatio debet imprimi illi, qui eam offert, id eſt, ipſi promittenti, vel eius nuncio, qui eius locum ſupplet: hoc ipſo enim quòd aliquis deſtinatur ad abſentem, vt offerat ei promiſſionem alterius, conſtituitur etiam ad recipiendam eius acceptationem; vel ſi promiſſio eſt oneroſa, ad recipiendam eius repromiſſionem.

9 Vnde non videtur vera ſententia Sylueſtri *verb. matrimonium 1 quæſt. 12.* & aliorum, qui docent, quòd quando matrimonium contrahitur per nuncium, vel literas, ſufficiat, vt abſens exprimat conſenſum ſuum aliis: debet enim ex dictis conſenſus abſentis exprimi illi, qui eum petit, & qui ſub conditione illius ſibi rependendi, in alterum conſentit, niſi conſtet aliam eſſe promittentis mentem: quod addo, quia non eſt de eſſentia contractus, vt conſenſus abſentis, cum quo contrahis, tibi innoteſcat, quandoquidem ſi mens tua eſt, vt ſtatim contractus valeat poſito alterius conſenſu, etiam antequam ille tibi innoteſcat, contractus valebit; quod tamen non præſumitur, niſi clarè expreſſeris.

10 Si verò per literas donationem tuam abſenti offeras: vt acceptatio eius ſit valida, ita vt retrocedere non poſſis, requiritur, quod ea tibi viciſſim per literas, vel per nuncium ad te miſſum, innoteſcat: atque ita docet Sanchez *vbi ſuprà*, & ratio eſt, quia requiritur acceptatio exteriùs expreſſa, ita vt promiſſor eam poſſit intelligere: tum quia alioquin non concurrunt conſenſus duorum in vnum: tum quia antequam tibi innoteſcat conſenſus alterius, poteſt ille ſuum conſenſum reuocare: ergo & tu poteris tuum, quod maximè locum habet in promiſſionibus reſpectiuis, quæ requirunt repromiſſionem: hæ enim omnes tacitam hanc conditionem habent: *ſi is, cui promittis, ſimiliter repromittat, ſeſéque obliget, ſicut & tu*; quod fit ſigno externo ad promiſſorem directo. Quamuis in gratuitis promiſſionibus, & donationibus, non putem neceſſarium, vt literæ acceptionis, vel nuncius ad donatorem peruenerint: quia non intereſt eius qui gratis donat, ſcire ſuam donationem acceptari, ſicut intereſt eum, qui ſub onere aliquid offert, & repromiſſionem expectat nolle alterum repromittere, cuius rei ſignum eſt, quia donator non eſt multùm de eo cognoſcendum ſollicitus; ſecus verò eſt in eo, qui contractum oneroſum init: tum denique, quia qui gratis donat, non videtur beneficium ſuum ad hoc velle

velle reſtringere, vt non habeat vim niſi literas de acceptatione acceperit; ſed potius cupit illud ſtatim ac debito modo acceptum fuerit, efficax eſſe.

11 Tertiò requiritur, quod non reuoces donationem ante acceptationem donatarij: ſi enim reuoces antè, & nuncio, quem miſiſti, id innoteſcat, non poteſt nuncius quidquam efficere, ſicuti habetur *in l. ſi vero 12. §. ſi mandavero, ff. mandati.* & ratio (vt ibi dicitur) eſt, quia extinctum eſt mandatum, ac proinde extincta eſt omnis poteſtas inſinuandi, vel tradendi. Si autem non innoteſcat ante executionem, tunc diſtinguo: vel ille habet ſe ſolum inſtar nuncij referentis donationem alterius, aut rem tradentis, vel habet mandatum faciendi donationem. Si primum, facta reuocatione, nihil fit: quia deeſt omnino conſenſus ex parte donantis: ille enim nuncius ſolùm habet officium nunciandi, vel tradendi, non autem tribuendi aliquid iuris. Si ſecundum, valent eius acta, non quidem ad transferendum dominium, ſed ad tribuendum donatario ius ad rem, & ad iniiciendam obligationem donatori ad conſenſum, ſicuti colligitur *ex l mandaſſem 15. & l. inter cauſas 26. ff. mandati*: tenetur enim mandator ratum habere, quod ex vi mandati bona fide eius nomine geſtum eſt, qua de re vide diffuſiùs Gomezium *tom. 2. cap. 4. num 3.*

12 Reſpondetur nunc ad argumentum: Nego minorem, & concedo ſequelam maioris, nempe, quod quando donatio facta eſt ex parte donatoris, & miſſa eſt epiſtola, vel nuncius, qui illam abſenti inſinuet, vel rem tradat, validè acceptari poſſit, etiamſi contingat ante inſinuationem donatorem mori; atque ita docet Sanchez *lib. 1. de matrimon. diſput. 6. num. 5.* Molina *lib. 4. de primogenit. cap. 2. num. 77.* & ratio eſt, quia donatio eſt gratia quædam, quando autem gratia facta eſt ex parte concedentis, poteſtas executoris non expirat morte concedentis, vti *ſupra* dicebatur, & expreſsè habetur *in cap. ſi ſuper gratiam 9. de offic. deleg in 6.*

Confirmatur, quia donatio illa ex parte donantis fuit valida, etſi reuocabilis (vt expreſsè dicitur *in l. nec ambigi, Cod. de donation.*) & manet virtute in literis, vel nuncio impreſſa, vt ad donatarium tranſeat; vnde perſeuerat poſt mortem donatoris, ac proinde poteſt poſt mortem donatoris acceptari. 13

Confirmatur ſecundò, quia donatio mortuo donatore, non poteſt reuocari per hæredem, etiamſi nondum fuerit acceptata, ſicuti docent communiter Doctores, Couarruu. *lib. 3 variar. cap. 14. num. 17.* Clarus *§. donatio, quæſt. 12.* & alij multi; ergo ſignum eſt illam poſſe validè acceptari poſt mortem donatoris: ſi enim non poſſet, non eſſet cur adimeretur hæredi poteſtas illam reuocandi. 14

Contrarium apud Sanchez *loc ſuprà cit.* tenent quidam Doctores, quorum fundamentum eſt, quia mandatum morte mandantis expirat: verùm hîc non eſt propriè mandatum donandi, ſed donatio ipſa, vti ſupponebam; quapropter illorum ratio ſpectat ad caſum hunc alium, qui ſequitur. 15

Quod ſi donatio ante mortem donatoris non eſt facta, ſed ſolùm mandata fieri; vt ſi quis, verbi gratia, miſit rem per nuncium, vel Procuratorem cum mandato, vt ſuo nomine det abſenti; tunc ſi antequam ille munere ſuo fungatur, contingat donatorem mori, non poteſt donatio validè acceptari; vnde res illa reſtituenda erit hæredibus donatoris. Ratio eſt, quia ante mortem dona- 16

tio facta non fuit, ſed ſolùm mandatum de donando; mandatum autem extinguitur morte mandantis, vt habetur *in d. l. inter cauſas 26. ff. mandati*, quapropter Procurator ille non poteſt donationem nomine ſui mandatoris facere, & ſi fecerit, erit nullius valoris, ſicut & acceptatio. Quod tamen intellige, ſi mandatum non fecerit in fauorem cauſæ piæ: nam huiuſmodi mandatum non extinguitur morte mandantis, ſicuti notauit Molina ex Couarr. *lib. 1. variar. cap. 14. num. 16.* Ratio eſt, quia quiſque in extremo ſuæ vitæ, cùm opera pietatis tunc maximè homini neceſſaria ſint, ſic voluiſſe præſumitur.

17 Confirmatur *ex l. ſi pater 4. ff. de manum. vind.* vbi mandatum de manumittendo ſeruo non expirat morte mandantis, fauore libertatis. Ergo multò magis idem dicendum eſt fauore piæ cauſæ & ſalutis animæ propriæ.

18 Ex dictis ſequitur, quod ſi culpa nuncij donatio tempeſtiuè ante mortem donatoris facta non fuerit, nuncius ad duplicem reſtitutionem teneatur; hæredibus defuncti, ratione rei, quæ tunc illorum eſt; donatario, ratione damni, quod eius culpa donatarius contraxit; atque ita docet Molina *diſput. 263.* & ratio eſt, quia poſito tali mandato, tenebatur nuncius lege iuſtitiæ diligentiam adhibere, vt mandatum ex mente mandantis tempeſtiuè in commodum mandatarij adimpleretur.

19 Aduerte tamen, quod Sà *verbo donatio, num. 21. & verbo mandatum, num 2.* & quidam alij ſentiunt, nec mandatum donandi expirare morte donatoris, eo quod huiuſmodi mandatum etiam ſit gratia quædam, quæ ſententia non eſt improbabilis, & iuxta illam non tenebitur nuncius hæredibus, ſed ſolùm donatario, vt per ſe patet.

SVBSECT. XXXVIII.

Proponitur SVBCOROLLARIVM *principale* XXIV.

SEquitur vigeſimoquartò: quòd non poſſint Principes, eorúmque miniſtri diſcutere facultates, & poteſtates nunciorum, atque ita ex communi contra Couarruu. *pract. 99. cap. 34. num. 4.* & Bobadillam *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 207.* docent Peſantius *de immunit. Eccleſ. diſp. 20.* Azor. *pa t. 1. lib. 5. cap. 14. quæſt. 6.* Bonacin. *de legib. diſp. 10. quæstion. 2. punct. 1. §. 1. num. 15.* & alij. 1

Neque obſtant, quæ pro ſe *in loc. cit.* adducit Couar. nam ad ſummum illa probant, Nunciorum poteſtatem diſcuti debere per Iudices Eccleſiaſticos, qui in Regno reperiuntur, vt per Epiſcopos, Archiepiſcopos, &c. cum ex commiſſione ſummi Pontificis debeant Nuncij exhibere Regibus, vel eorum Magiſtratibus literas ſuarum legationum, ad hoc, vt eis innoteſcat legitima ipſorum legatio, & authoritas, ſicuti colligitur *ex capit. nobiliſſimus, diſtinct. 97.* 2

Item ſequitur ſecundò, quod non poſſint Principes, eorúmque miniſtri ſiue Regijs Cancellarijs retinere, & examinare literas, vel Bullas Apoſtolicas, ſeu iuſtitiæ, ſeu gratiæ illæ ſint: præſertim ſi id non faciant cum reuerentia, & ſubiectione, ſolúmque, ne ſint doloſæ, vel ſubreptitiæ, ſed faciant malitioſè in fauorem vnius, & damnum alterius, vel ad vexandum negotiatores in non expediendo regium exequatur: atque ita contra Ceuallos *in tract. de* 3

cognit.

cognit. per viam violent. in prolog. num. 157. *gloſſ.* 6. *num.* 6. *& gloſſ.* 8. *num.* 33 Io. de Neuia *in Curia Philipp. part.* 1 §. 5. *num.* 5. Cenedum *in quæſt. canon. quæſt.* 15. *num.* 21. *& ſeqq.* Seſſe *de inhibition. inſt.* Couarr. *pract.* 99. *cap.* 10. *&* 36. Driedonem, Soto maiorem *in loc. infrà citand.* & alios, quibus aliquo modo fauere videntur Henriquez *lib.* 14. *cap.* 12. *num.* 6. *in gloſſ. lit. Q.* Graſſius *in deciſ. part.* 1. *lib.* 4 *cap.* 10. *num.* 120. Malderus 2. 2. *quæſt.* 1. *art.* 10. Rodriquez *dub.* 8. *in addit. ad* §. 9. *Bullæ Cruciatæ fol.* 159. Elamas *part.* 4. *cap.* 7. §. 19. Io. de la Crux *lib.* 1. *cap.* 6. *art.* 2. *dub.* 2. *concluſ.* 1. docent ex communi Theologorum ſententia Peſantius *tract. de immun. Eccl. diſp.* 17. *num.* 3. Reginald. *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 22. *num.* 338. Azor. *part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 14. *quæſt.* 4. Alterius docent *tom.* 1. *diſput.* 15. *cap.* 2. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 8. *num.* 193. *& ſeqq.* Zerola correctus *part.* 1. *ver. litera Apoſtolica*, Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *cap.* 13. *quæſt.* 5. Bonacina *de legib. diſput.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 15. Acoſta *in expoſ. Bull. Cruc. quæſt.* 96. Souſa *in expoſ. Bull. Cœn. cap.* 13. *diſput.* 76. *concluſ.* 1. *numero* 2. 4. *&* 9.

4 Confirmatur ex verbis Bullæ Cœnæ, ibi; *capi, & retineri faciunt, &* ibi, *qui impediunt, & prohibent ſimpliciter, vel ſine eorum beneplacito, & conſenſu, vel examinare executioni mandari.*

5 Confirmatur ſecundò, quia poteſtas recognoſcendi, & examinandi literas, ſeu Bullas Apoſtolicas, an ſint veræ, vel falſæ; an legitimæ, vel ſubreptitiæ, eſt purè, & merè Eccleſiaſtica ex ipſo obiecto: ergò non poteſt cadere, niſi in perſonas Eccleſiaſticas, vt Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, Nuncios, legatos, &c. non autem in perſonas laicales.

Confirmatur tertiò, quia laici, etiam Principes nullo modo poſſunt ſe intromittere in iudicandis alijs rebus Eccleſiaſticis, *cap. benè quidem, diſtinct.* 96. *& cap. decernimus de iudicijs*, & præcipuè in recognoſcendis, ſeu examinandis ſententijs, & cenſuris, quas tenentur ſtatim acceptare, & exequi, quin, & præbere pro earumdem executione, Epiſcopis auxilium brachij ſæcularis, vt patet *ex Trident. ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de regul.* ergò neque poſſunt ſe intromittere in recognoſcendis literis Apoſtolicis. Adde, quod cum laici ſint incapaces huiuſmodi Eccleſiaſticæ facultatis, non poſſunt, poſſeſſione quacumque longiſſima, illam præſcribere: nam præſcriptio tribuit ius ſubiecto capaci, non autem tribuit ipſam capacitatem, ſi eam non inuenit in ſubiecto, vt *ſuprà* dicebatur *ſect.* 19. *ſubſect.* 4. 6

Confirmatur quartò, quia Catholicus Ferdinandus Rex, vt id in Regnis 7 ſuis facere poſſit, obtinuit (vt videre eſt in quodam diplomate apud Azeuedum *tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 6. *leg.* 17.) licentiam à Pontifice: ergo ſignum eſt non poſſe Reges iure proprio literas Apoſtolicas recognoſcere; ſed ſi id facere velint ad euitanda incommoda in Regnis ſuis, tenentur obtinere licentiam à S. Pontifice, ſicuti fecit Ferdinandus Rex, cui petenti in prædicto diplomate Pontifex conceſſit, vt deputare poſſit perſonas aliquas ad examinandas, & recognoſcendas literas Apoſtolicas.

Confirmatur quintò, quia negari non 8 poteſt, quin per iſtam praxim, quam aduerſarij defendunt, maximum grauamen Bullis Pontificiis imponatur, cùm executioni illæ mandari non poſſint, ſine examine, & approbatione Regiæ

Cancellariæ:ergo &c. quapropter meritò S Pontifex expreſse in Bulla Cœnæ reputat per id Eccleſiaſticæ iuriſdictioni violentiam inferri, & ibi aduerſus contrauenientes cenſuras fulminat, cúmque in Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. hortetur Reges, ac Principes, ne permittant Eccleſiaſticas perſonas à Iudicibus ſæcularibus in aliquo grauari, nunc quàm maximè grauantur, ſi proceſſus citationum, ac cauſarum beneficialium, &c. examinentur à Iudicibus ſæcularibus, cùm per hoc coram iſtis illæ litigare cogantur: ergo &c.

9 Neque dicas; dari poteſt caſus, quòd dubitetur de ſubreptione, vel falſitate literarum Apoſtolicarum: ergo tunc ſaltem poſſunt, quin debent, illæ recognoſci, & diſcuti: nam reſpondetur, vt *ſupra*, diſtinguendo: per Iudices Eccleſiaſticos, vt per Epiſcopos, Archiepiſcopos, & nuncios Apoſtolicos, concedo, per Iudices ſæculares, qui iuris, & poteſtatis Eccleſiaſticæ ſunt incapaces, nego.

10 Neque dicas ſecundò cuilibet datum eſt ſe defendere, & illæſum ſeruare; & Rex ius habet ex priuilegio à Pontifice ſibi conceſſo, vt v. g. nulli extraneo beneficium, aut penſio Eccleſiaſtica concedatur, & ex alio capite ſæpè compertum eſt, hoc ius ſubreptitiis literis derogari: ergò iure ipſo naturali videtur Regi, eiúſque Miniſtris conceſſum, poſſe hoc damnum, & iniuriam præcauere: atque adeo non videntur contra voluntatem Pontificis procedere; ſed potius ei ſe conformare: non enim credendum eſt velle Pontificem ſubreptitias literas effectum habere. Reſpódetur, ſi certò conſtet de ſubreptione literarum, clarum eſt nullam eſſe obediendi obligationem, nullúmque peccatum committi in impedienda executione illarum; ſed quia priuſquam id per Regios Miniſtros examinetur, non conſtat (licèt ſæpe contingat) ſubreptitias illas reperiri, ideo dicendum, quòd ob defenſionem proprij iuris non habeant illi hanc examinationem præſtare: non enim videtur eſſe locus defenſioni, niſi prius de iniuria conſtet. Adde, quod vel illa iniuria eſt nota ex ſe, vel ſolùm ex declaratione Regij Tribunalis: non primum: nam quouſque literæ non examinentur, non poteſt conſtare de ſubreptione illarum: non ſecundum, quia nemini datum eſt ius ſibi dicere in cauſa propria: tum quia illa declaratio eſt ab incompetenti Iudice, nempe ſæculari, in materia Eccleſiaſtica: tum quia ad præmittendam hanc declarationem deberat iam de iniuria conſtare, cùm in hac declaratione iuriſdictio Eccleſiaſtica vſurpetur: ergo &c. Hinc Pontifex præuidens, & exprimens rationes omnes, quæ pro parte oppoſita facere poſſent, his non obſtantibus (vt videre eſt in Bulla Cœnæ, maximè quoad illa verba, etiam prætextu violentiæ, ſeu, vt aiunt, ad nos informandos) excommunicat omnes, & quaſcumque perſonas, quæ quocumque prætextu retardauerint in ſuis Cancellariis Bullas Apoſtolicas.

Neque dicas tertiò obſtare *cap.* 2. 5. 11
20. *&* 27. *de reſcript. cap. ſi motu proprio de præbend. & cap. fin. de filiis presbyter. in* 6 nam reſpondetur, nolle quidem S Pontificem, ſua reſcripta executioni mandari, ſi veritati non nitantur, non tamen inde ſequi, illa à iudicibus laicis examinari poſſe, quamobrẽ ſi dubitetur de valore literarum Apoſtolicarum, vel de earum inualiditate conſtet, Iudices laici de hoc apponere poſſunt coram Eccleſiaſtico Iudice, cuius eſt Apoſtolicas literas examinare, diſcutere, & recognoſcere, vel etiam ſummo

Pontifici

Pontifici ſupplicare, modo ſupplicationem coram ſede Apoſtolica legitimè proſequantur.

12 Quod ſi detur caſus, vt aditus ad iudicem Eccleſiaſticum non adſit, vel ille nolit declarare ſubreptionem literarum & in mora ſit periculum magni damni, ſi literæ Apoſtolicæ ſubreptitiæ executioni mandentur, poteſt tunc Princeps per modum iuſtæ defenſionis illarum executionem impedire,&interim S.Pontificem certiorem facere. Idem dico de legibus Principum ſæcularium in defenſionem ſui iuriſpatronatus ſtatuentibus, ne literæ Apoſtolicæ executioni mandentur ſine conſenſu ipſorum: nam neque iſtæ leges iuſtæ ſunt, ſi fiant ſine participatione, & nutu Pontificis quinimò nec locum habent, quando Pontifex expreſsè derogat iuripatronatus laicorum; hoc enim, vt communiter docent Doctores *in cap.cum dilectus, de iurepatronatus*, & Couar. *in pract. quaſtionum cap. 36. num 1.*) ſi velit,poteſt facere, nec iniuriam, vel vim laicis infert, cum ſuo iure vtatur; quamuis re ipſa Pontifex huiuſmodi laicorum iuripatronatus rarò deroget. Ratio autem vlterius, cur nulla laica poteſtate;etiam Regia, literæ Apoſtolicæ impediri poſſint, eſt; quoniam poteſtas laicorum Principum eſt ciuilis,& non ſpiritualis, & Eccleſiaſtica, quæ cum ei dominetur, & præſit, non poteſt ab ea,cum ſit inferior, impediri, interpretari, vel diſcuti. Illud tamen pro laicis Iudicibus remedium eſt, vt apud Iudicem Eccleſiaſticum de ſubreptione talium literarum opponant; vel etiam quando Pontifex expreſsè derogat iuripatronatus, coram Iudice competenti Eccleſiaſtico, ſeruato iuris ordine, ad Pontificem appellent,& libellos ſupplices eidem offerant, ne literæ Pontificiæ executioni mandentur; dummodò id faciant opera, & miniſterio Iudicum Eccleſiaſticorum, & poſtea vere appellationem proſequantur.

Neque dicas, quartò Reges, eorúmque Miniſtros examinare literas Apoſtolicas, ex tolerantia, & ſic ex tacito conſenſu, & præſumpta mente Pontificis;nam Reſpondetur,tolerantiam iſtam eſſe tantum permiſſiuam, ad euitanda incommoda maiora, non autem eſſe approbatiuam, cum in Bulla Cœnæ quotannis Pontifex expreſsè reclamet. Vide nouiſſimè Blondum *de cenſ. diſp. t. 5. art. 26. num. 1.* Vide etiam quæ dicebantur *ſuprà ſect. 19. ſubſect. 3. ac 4.* & quæ dicentur *infrà dub. 27.* vide tandem *Bullam Vrbani VIII.* Super præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum, perſonarúmque Eccleſiaſticarum, à quibuſcumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex.* 13

Reſtat ſolùm dicere id Miniſtros Regios efficere ex concordatis, vel ex priuilegio à Pontifice Regibus conceſſo: atque ita docent Bañes *in 2. 2. quæſt. 61. art. 1. dub. 2. concl. 6.* Iacobus de Graffiis *in deciſ. aur. part. 1. lib. 4. cap. 10. num. 120.* & Caſtrus Palaus *tom. 1. diſp. vnic. punct. 9. num. 10.* At reſpondetur, viderint ipſi Regum Miniſtri, an tale priuilegium Regibus conceſſum ſit; cùm ſic eius tenorem docere tenerentur, præſertim, quia multi, etiam ex Iuriſtis, vt Ceuallos Sotomaior *tom. 3. de Tertiis, cap. 41. num. 184* & alij negent illud. Item dato, quòd olim conceſſum fuerit, viderint ipſi etiam, an non renouatum ſit, cùm quotannis in Bulla Cœnæ Domini omnia priuilegia, & conſuetudines contra immunitatem Eccleſiaſticam (quæ reuocare abſque dubio poteſt) tanquam corruptelas, & abuſus ſummus Pontifex reuocet; de qua re vi- 14

de diffusè *cit.ſect.19.ſubſect.3.& 4.* vide etiam *cit.dub.17. & cit. Bullam Vrbani VIII.* ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ, &c. à quibuſcumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex*. Tandem dato, quòd tale priuilegium olim conceſſum ſit, & nunquam reuocatum, illud tamen omnino dicendum eſt, quòd Regium exequatur requiritur tantùm quoad reſcripta priuata, obtenta inter partes, vel ad inſtantiam alicuius, non autem quoad leges generales, & ſtatuta vniuerſalia, prout ſunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ, ſicuti rectè præter alios obſeruauit Rao *in reſponſ. ad dubia circa immunit. Eccleſiaſt. fol.* 32. & ratio eſt, quia ſi dictæ Bullæ generales exequutoriis indigerent, vniuerſalis Eccleſiæ regimen in præceps rueret.

15 Confirmatur, quia hucuſque (vt idem Author *ibidem* obſeruat) nulla inuenitur Bulla, & Conſtitutio generalis Pontificia executoriis mandata. Vnde ſomniant quidam, qui dicunt Bullam Gregorij XIV. *de immunit. Eccleſiarum*, non ſubſiſtere, ſeu non valere, vbi Regium exequatur non habet.

Item ſequitur tertiò, quòd non poſſint Reges prohibere, ne inhibitoriæ, quæ ad Magiſtratus Regios mittuntur, ab Eccleſiaſticis promulgentur, priuſquam ipſis Regibus offerantur, vt de ipſorum facultate publicetur: atque ita docent Doctores *in loco ſuprà citato.*

16 Neque obſtat, quod docet Pereira *de manu Regia, part.2.cap.65.* cui fauere videtur Rodriq. *in addit. ad Bullam Cruciatæ, §.9 num.* 87. nempe in executione talium literarum, quibus ſæculares Magiſtratus inhibentur ineſſe violentiam, & perturbationem publicarum functionum, ſi iniuſtè fiant, quapropter iuſtiſſimè tales inhibitoriæ ad ipſum Regem deferri debent, vt ipſe, qui pro communi vtilitate creatus extiterit, ſua manu regia licentiam Eccleſiaſticorum compeſcat, vt ſe illi intra ſuos limites contineant: nam Reſpondetur, quòd ex prætenſa violentia conantur Iudices laici ingerere ſe in cauſis Eccleſiaſticis, quaſi Eccleſiaſtici non haberent ſuperiores competentes ad eorum compeſcendam licentiam, ſi fortè adeſſet, & quaſi fruſtrà Pontifex in ſingulis Regnis Metrapolitanos, & Nuncios conſtitueret. Adde, quod ſi Epiſcopi in caſu aliquo occurrenti inhibere ſæculares Iudices vellent, executio tota à beneplacito Regio penderet, in præiudicium magnum Eccleſiaſticæ immunitatis.

Item ſequitur quartò, quod non poſſint Reges prohibere, ne Epiſcopi procedant ad cenſuras contra officiales Regios, inconſulto ipſo Rege, vel Prorege: atque ita docent Doctores *vbi ſuprà, in loco ſuprà citat.*

Neque obſtat pragmatica quædam, 17
vulgò dicta *la Cathalana*, vbi hoc ipſum Epiſcopis prohibetur: nam reſpondetur pragmaticam illam eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam, vt aduertit etiam Antonius de Ballis *in expoſit. dictæ pragmaticæ.*

SVBSECTIO XXXIX.

Proponitur SVBCOROLLARIVM XXV. 1

SEquitur vigeſimoquintò, quod ſi Clericus & laicus ſimul delinquãt, vt in concubinatu, &c. tota cauſa aduerſus vtrumque reum ad Eccleſiaſticum Iudicem pertinere debeat. Ratio, quia genera

generalis regula adeſt, tradita à Doctoribus *in l. nulli, Cod. de iudiciis*, quod ſi plures ſimul delinquant, omnes ab eodem Iudice iudicandi ſint; quare cùm laicus Iudex ſit minus dignus, & impotens, ne dum incompetens: Iudex autem Eccleſiaſticus ſit dignior, & non impotens, quamuis ordinariè incompetens, ad iſtum Iudicem potius quàm ad illum pertinebit in hoc caſu vtrumque reum iudicare, atque ita contra Couarruuiam *in pract. quæſtionum, cap.* 34. *num.* 1. Guttierrez *lib.* 1. *pract. quæſtionum, quæſt.* 6. Marcum Antonium Cucchum *Inſtitut. lib.* 3. *tit.* 9. *num.* 16. Vrſillum *in addit. ad Afflictum, deciſ* 223. *num.* 7. Aymonem *conſil.* 232. *lib.* 2. Rupelium *in forenſ. inſtitut. lib.* 3. *cap.* 11. Oſaſcum *deciſ. Pedemontan.* 103. *num.* 10. Ceuallos *part.* 2. *quæſt.* 69. *num.* 7. Mexiam *ſuper pragmat. taxæ panis, concluſ.* 5. *num.* 74. Francum *deciſ.* 113. *numero* 6. Villadieg. *cap.* 5. §. 20. *num.* 45. & ex Theologis contra Sanchez *in opuſcul. tom.* 1. *lib.* 3. *cap. vnic. dub.* 30. *num.* 5. Molinam *de iuſtit. & iur. tom.* 4. *tractatu* 3. *diſput.* 49. *num.* 24. Bonacinam *tom.* 3. *in Bull. Cœnæ; diſput.* 1. *quæſt.* 16. *punct.* 5. *num.* 20. & Caſtrum Palaum *tom.* 2. *diſput. vnic. punct.* 6. *num.* 11. docent multi Doctores, vt videre eſt Menochium, *de arbitr. iudicum, quæſt. caſu* 371. *num.* 12. & Martham *cit. part.* 4. *caſu* 44. *num.* 7 præſertim in caſu, quo Iudex Eccleſiaſticus præueniret in captura, Marian. Socinus *in cap.* 2. *num.* 30. *de mutuis petitionib. & conſil.* 12. *numero* 19. *vol.* 1. Bartholom. Socinus *in l. cùm Senatus, num.* 11. *ff. de reb. dub.* qui in praxi ita fuiſſe obtentum ſe vidiſſe teſtatur. Felin. *in cap.* 1. *num.* 6. *de præſumpt.* Pariſius *conſil.* 154. *num.* 1. *volum.* 4. Riminaldus Iunior *in l. imperium, numero* 83. *de iuriſdict. omnium Iudicum, & conſil.* 202. *num.* 12. & 39. *volum.* 2. *conſil.* 261. *num.* 43. *volum.* 3. Card. Albanus *conſil.* 13. *num.* 6. Baſardus *in addit. ad Clarum: quæſt.* 36. *num.* 50. Farinacius *quæſt.* 8. *num.* 151. Maynardus *de priuileg. Eccleſiaſtic. part.* 1. *artic.* 17. *num.* 10. Duardus *in Bull. Cœn. can.* 17. *quæſt.* 11. *num.* 48. Bellettus *part.* 1. *tit. de fauore Cleric. perſonali*, §. 16. *num.* 1. Ambroſinus *tract. de immunit. Eccleſ. cap.* 10. *num* 9. Tamburinus *de iure Abbatum, tom.* 1. *diſput.* 15. *quæſt.* 19 *num.* 31. Fagnanus *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. part.* 3. *fol.* 85. Scaccia *lib.* 1. *de iudic. cauſarum*, &c. *cap.* 11. *num.* 24: vbi aſſerit, quod, quidquid dixerint aduerſarij docentes, & teſtantes de conſuetudine in contrarium, ita viderit ipſe ſeruari in praxi ex decreto ſacræ Congregationis *anno* 1591. *die* 10. *Decembris*, & meritò, quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum, vt *ſuprà* dicebatur: tum quia ita patet *ex cap. per tuas, de arbitr. cap. quanto, de iudic. l. ſi communem, ff. quemadm. ſeruit. amitt. & ex l. eum qui ædes, ff. de vſucap.* tum quia cauſæ continentia diuidenda non eſt *ex l. nulli, Cod. de iudic. & ex cap.* 1. *de cauſ. poſſeſſ. & proprietat.* tum quia dato, quòd commodè vterque Iudex ſuum iuriſdictionarium punire poſſet, non tamen vitaretur abſurdum, quod de facili euenire poſſet, ſi ſcilicet diuerſæ, & forſitan contrariæ ſententiæ ferrentur, verbi gratiâ, ſi Eccleſiaſticus puniret Clericum, laicus autem abſolueret, vel è contra; cùm tam Clericus quàm laicus de eodem delicto inquirerentur; & æquales contra vtrumque probationes adeſſent.

Non obſtat quòd contra noſtram 2
ſententiam videatur facere Bulla Pij IV. *die* 26. *Maij anno* 1565. nam dicta Bulla fuit correcta; & redacta ad terminos

iuris

iuris communis, & Concilij Tridentini per aliam Bullam Pij V. *die* 20. *Iuny, anno* 1566. vt rectè notat Scaccia loco *ſuprà cit.*

Non obſtat ſecundò *l. ſi quis vxori, ff. de furtis*, quam pro ſe adducunt aduerſarij: nam, vt benè aduertit Ambroſinus vbi *ſuprà*, cùm vxor de furto non teneatur pro rebus ſubtractis à viro; ſi aliùs, qui ei opem præſtitit ad furandum, hanc immunitatem haberet, impunitus euaderet; quare non mirum, ſi priuilegio vxoris non gaudeat, vt ibi dicitur, & ita ſecundùm noſtram ſententiam fuiſſe deciſum *anno* 1591. per S. Cardinalium Congregationem teſtatur Scaccia vbi *ſupra*, in caſu cuiuſdam Clerici, & laici, qui erant inquiſiti de violentia illata cuidam mulieri: nam ambo fuerunt remiſſi ad Iudicem Eccleſiaſticum.

3 At quoniam (vt monet Menoch. *loc. citat.*) opinio hæc non ſeruatur in praxi; cùm paſſim Iudices ſæculares contra concubinas, & mulieres ſuſpectas procedere ſoleant; quinque hîc omnino aduertenda ſunt.

4 Primum eſt, quod nullo modo licitum ſit Iudici laico, vel eius miniſtris in Domum Parochi irruere, & mulierem indè extrahere; quia hæc eſſet violentia vſurpata aduerſus ipſos Clericos, vel ſaltem contra illos iuriſdictionem coactiuam exercere; quod ipſos facere nullo modo poſſe, clarè patet ex iis, quæ *ſuprà* dicebantur.

5 Secundum eſt, quod probanda non ſit conſuetudo quorumdam Iudicum laicorum, qui expenſas factas in captura, & cuſtodia mulierum ſuſpectarum, poſtea exigunt a Clericis, tanquam in expenſarum cauſam præbuerint: nam in primis Clericus concubinarius harum expenſarum cauſa, per ſe non extitit, cùm mulierem ipſe capi non iuſſerit; ſed ſolum per accidens ſuo delicto, ad id occaſionem præbuit; Vnde ſequitur, quod hæc expenſarum exactio potius habeat rationem pœnæ, quæ Clericis à ſæculari Iudice inferri non poteſt, ſicuti *ſuprà* dictum eſt.

Adde, quod per hanc condemnationem in expenſas, iudicium fertur, ſaltem indirectè, de crimine Clerici, non citati, nec auditi; & interdum innocentis; idque non ſine publica infamatione; quæ omnia excedunt Iudicis ſæcularis poteſtatem, ergò, &c.

Tertium eſt, quod quando in aliquo caſu cauſa deciſa fuit per duos Iudices, vnum laicum, & alterum Eccleſiaſticum, appellatio facienda ſit coram Eccleſiaſtico, quia (vt *ſuprà* dicebatur) dignior trahit ad ſe minus dignum; & quia cum in dicta appellatione agatur de actu ipſorum Iudicum, quorum Iudex non poteſt eſſe laicus, appellatio neceſſariò interponenda eſt coram Eccleſiaſtico, atque ita docet Felinus *cap.* 1. *de præſcript. num.* 6. Ambroſin. *de immun. cap.* 20. *numer.* 6. Bonacin. *in Bull. Cæn. diſp.* 1. *quæſt.* 16. *punct.* 5. *num.* 20 quamuis contrarium non rectè ſentiat Couarruu. *lib.* 2. *var. capit.* 22. 6

Quartum eſt, quod quando incidit quæſtio, cuius ſit iuriſdictio, Eccleſiaſticus ſit Iudex: quia in tali caſu maior cognoſcere debet, vt patet *ex cap. ſi Iudex de ſent. excommunic. in* 6. & docet Ripa *in capit. decernimus de iudic.* Alex. *conſ.* 8. *col.* 3. *lib.* 1. Felinus, & Decius *in paſtorali de reſcript.* Couar. *cap.* 33. *pract. quæſtionum num.* 1. vbi teſtatur ita in Hiſpania ſeruari. Gutierez *pract. quæſtionum lib.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 2. Fagnan. *in reſponſ. pro cenſur. Pauli V. part.* 4. *fol.* 121. & Sanchez 7

in

in opuſc. tom. 1. *lib.* 2. *cap.* 4 *dub.* 52. *num.* 2. *& dub.* 55 *num.* 31.

8 Quintum eſt, quod in dubio tenenda ſit opinio, quæ fauet Eccleſiæ, quia Eccleſia eſt fauorabilis: tum quia ita habetur *in capit. fin. de ſentent. & re iudic* & *in leg. ſunt perſonas*, *ff. de relig. & ſumpt. funer.* & ita ex antiquis docet Felinus *in capit.* 1. *num.* 104. *de conſtit.* Iaſon *in leg. filiuſfam.* §. *diui num.* 82. *& in repet. numer.* 110. *ff. de leg.* 1. Decian. *lib.* 3. *conſil.* 80. *numero* 22. Hondedeus *lib.* 1. *conſil.* 3. *numero* 24 Bellettus *part.* 1. *tit.* 6. §. 4. *numero* 13. & Maynard. *de priuileg. Eccleſ. contra Venetos, part.* 2. *artic.* 22. *numero* 61.

9 Porrò ex eodem principio *ſuprà* dato decidere poſſem multos alios caſus; at, ne ſim longior, hos decidiſſe ſufficiat: nam cætera, quæ ſpectanr ad materiam de immunitate & libertate Eccleſiaſtica, *infra* in locis ſuis diffusè dicentur.

SECTIO XX.

Proponitur quartæ Ampliationis quoad quintam partem probatio.

1 RArio dicti quoad quintam partem, quod ſcilicet Eccleſiaſtici ſæcularium Principum legibus, quoad vim coactiuam, non ſubdantur, neque etiam quo ab bona, quæ poſſident, illa eſt; quia ſi bona non habent obligationem per ſe, propriam ſibi, ſeu realem, neceſſariò ſequuntur ſtatum & conditionem perſonæ; ita vt ſi perſona eximitur, eximantur & bona perſonæ; ſi quidem fieri non poteſt, vt Iudex de bonis proceſſum iudicij, atque ſententiam forme?, niſi perſonam vocando, examinando, eidem iubendo, &c. quæ ſine iuriſdictione in perſonam fieri non poſſunt; quare certum eſt, inquit Abbas in loc. *infrà* citando, quod ſi perſona eſt exempta, etiam & res perſonæ exempta ſit; atque ita prætereà habetur *in cap. nullus clericus, cap. nullus Epiſcopus, cap. placuit* 1. *&* 2. *cauſa* 11. *quæſt.* 1. *cap* 2. *cap. at ſi clerici, de iudiciis, cap. ſi diligenti, de for. compet. cap. ſæculares eod. in* 6. *& in Authentic. ſtatuimus, Cod. de Epiſcop. & Clericis*; quare hanc eſſe communem Doctorum ſententiam, teſtatur Abbas *cap. qualiter, de iudiciis, num.* 8. Mynſingerus *centur.* 1. *obſeruat.* 22. *num.* 2. Martha *part.* 4. *caſu* 125. & alij communiter.

Non obſtat quod nonnulli Iuriſtæ, vt 2 videre eſt apud Fabrum §. *vlt. num.* 8. *de ſatiſdat.* Mynſing. *centur.* 1. *obſeru.* 22. *num.* 2. *& centur.* 4. *obſeruat.* 95. & Gaill. *lib.* 1. *obſeruat.* 37. contrarium ſentiant; nempe quòd Clerici in cauſis realibus, coram ſæculari Iudice conueniri poſſint, ex eo quod (vt inquiunt ipſi) quiſque ſortitur forum in loco vbi res ſita eſt, vel vbi celebratus eſt contractus, *l. vlt. Cod. vbi in rem actio, Cod. vlt. de for. compet.* Nam reſpondetur, quod id vniuerſim verum non ſit, & quod regula illa varias limitationes habeat, quarum ea certiſſima eſt, niſi ſcilicet perſona priuilegiata, & exempta ſit à foro ſæculari, ſicuti de facto ſunt Eccleſiaſtici, vti *ſuprà* dicebatur: nam in tali caſu ſeruādum eſt, quod *in eadem lege vltima* dicitur, quod ſcilicet actor rei forum ſequitur, ſiue in rem, ſiue in perſonam ſit actio.

SVBSECTIO I.

Proponuntur ex præcedenti doctrina Corallaria quædam.

1 EX dictis ſequitur primò, quod confirmetur magis doctrina toties tradita, nempe quod in caſibus, in quibus (vt *ſupra*) Eccleſiaſtici non poſſunt à Poteſtate laica puniri in perſonis, non poſſint etiam puniri in ipſorum bonis, quæcumque bona illa ſint, etiam patrimonialia: Eccleſiaſtici in patrimonialibus etiam gaudent iiſdem priuilegiis, & exemptionibus, quibus gaudent eorum perſonæ: & ratio eſt, quia bona patrimonialia etiam ſunt acceſſoria perſonæ, quarè cum poteſtas laica non habeat authoritatem in Eccleſiaſticos quoad perſonas, neque authoritatem habet in illos, quoad eorum bona, quæcumque illa ſint, etiam patrimonialia, vt pote acceſſoria perſonæ, & hinc *in Clem.* 1. *de vita, & honeſtic. Cleric.* expreſsè habetur: quod Clerici gaudent priuilegio clericali, non ſolum in perſonis, ſed etiam in bonis, & Abb. *in cit. cap. qualiter, de iudiciis* dixit quod ſi perſona eſt exempta, exempta ſunt etiam bona perſonæ: & ratio eſt clara; quia ſicut iuriſdictionem importat punire Eccleſiaſticos in perſona, ita etiam iuriſdictionem importat punire illos in pœna pecuniaria, vel in eorum bonis.

2 Confirmatur quia cum quis punitur in bonis talis pœna vt plurimum ſaltem pro aliqua parte, applicatur fiſco, & cum pœna applicanda eſt fiſco, cauſa dicitur criminalis ſicuti docet gloſſ. *in l. 3. ff. de ſepul. viol.* & *ibi* Bart. ſed per Bullam Cœnæ nullo modo poteſt poteſtas laica Eccleſiaſticos cognoſcere in cauſa criminali ergo, &c.

Secundò ſequitur, quod Eccleſiaſtici iuriſdictionem laicam aut alia Regalia vſurpantes, non poſſint à poteſtate laica bonis temporalibus priuari, idque propter eaſdem rationes: & confirmatur, quia expreſsè hoc prohibetur in Bulla Cœnæ in iis verbis: *iura, redditus, & prouentus ad quaſcunque*; perſonas Eccleſiaſticas pertinentes vſurpant, vſurpare autem idem eſt, quod occupare, vt docet Caiet. & habetur *in Clem. 1. verſ. vſurpare*: atque ita contra Garſiã *de Hiſpan. nobilit. gloſſ. 9. num. 32.* Borell. *de præſtantia Regis Cathol cap. 71. num. 55.* Peguer. *in pract. crimin. cap. 24. num. 7.* Seſſe *de inhibit. cap. 8. §. 3. num. 100.* Olibanum *de iure fiſci cap. 12.* Bayetol. *in allegat. pro iuriſd. 5. officij artic. 5. num. 127.* Oſorium *lib. 4. in prælud. §. 2.* Bobadillam *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 60.* & alios iuriſtas, quos refert, & ſequitur Ramirez *tract. de lege Regia, §. 27. num. 15. in gloſſ. lit. F.* & Pradilla *part. 1. cap. 8. num. 4.* docet ex communi Theologorum ſententia Megalius *in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 12.* vbi recte excipit, niſi id fiat cum expreſſa ſedis Apoſtolicæ licentia, ita etiam docent Martha *de iuriſd. p. 4 caſ. 101.* & Duard. *in Bull. Cœnæ lib. 2. cap. 17. quæſ. 5.* vbi ex Martha *in loco ſuprà cit.* docet, non licere laicæ poteſtati (cuius iuriſdictio ab Eccleſiaſticis vſurpatur) eorum bona vel fructus ſequeſtrare, aut (quod plus eſt) occupare, etiamſi bona ſint ex patrimonialibus, ex eo, quia Eccleſiaſtici in patrimonialibus gaudent iiſdem priuilegiis, quibus gaudent eorum perſonæ ita etiam docet Sanchez *in opuſc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 2. & 31. & lib. 3. cap. vnic. dub. 31. num. 2.* vbi generaliter ait, poteſtatem laicam non poſ-ſe 3

ſe procedere, neque contra perſonam Clerici, neque contra bona Clerici, ex eo, quia bona ſunt acceſſoria perſonæ: ita etiam docet Bonacin. *in Bull. Cœn. diſput. 1. quæſt. 18. punct. 3. num. 12.* vbi rectè tradit, quod iuriſdictio laica ab Eccleſiaſticis vſurpata non confert laicis ius vſurpandi, vel occupandi bona Eccleſiaſticorum, ad ſeruandam æqualitatem in iudiciis: ita etiam docent alij Theologi paſſim.

4 Non obſtat, quod ex doctrina Innocentij *in cap. cum olim, il. 1. de reſtit. ſpoliat. & in cap. dilectus, de Pœn. competat.* Ordinario iuriſdictio in extraneos, ſuam iuriſdictionem impedientes, iuxta *cap. de offic. delegat.* nam reſpondetur, quod procedere id non poteſt, quoad Ordinarios Iudices laicos contra Prælatos Eccleſiaſticos, cum non liceat Inferiori iudicare, & punire ſuum ſuperiorẽ.

5 Tertiò ſequitur quòd Eccleſiaſtici iuriſdictioni laicæ reſiſtentes, & impedientes, non poſſint à poteſtate ſæculari, non ſolum capi (vt expreſsè prohibetur in Bulla Cœnæ, excipe, ſi aliter iuriſdictio laica defendi non poſſet: tunc enim liceret ratione iuſtæ defenſionis) ſed nec etiam puniri in pœna pecuniaria, vel in bonis, idque propter eaſdem rationes atque ita contra Bobadillam *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 84.* & Villadieg. *polit. cap. 5. num. 77.* docet Megalius *in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 23.* ex eo, quia Eccleſiaſticorum bona gaudent (vt ſæpius dictum eſt) priuilegio perſonæ, & Sanchez *in opuſc. tom. 1. lib. 3. cap. vnic. dub. 31. num. 3.* ex eo, quia bona Eccleſiaſticorum ſunt acceſſoria perſonæ; vnde *dub. 21.* damnat iudices laicos illos, qui puniunt pœna pecuniaria Clericos, qui in officio ſæculari deliquerunt, de qua re tamen nos *infrà* diffusè dicemus.

Quartò ſequitur, quod, ſi Eccleſiaſticorum animalia damnum inferant, non poſſint per iudicem laicum capi, vt damnum ab illis illatum reparetur, idque propter eaſdem rationes, atque ita docet Lopez *part. 7. tit. 15. leg. 24.* & Caſtillo *in l. 70. Tauri num. 18.* vbi docent, quod Eccleſiaſtici in tali caſu puniri debeant per Iudicem ſuum Eccleſiaſticum, ita etiam docet Sanchez *vbi ſuprà* ex eo, quia bona ſunt acceſſoria perſonæ, atque adeo cum poteſtas laica habeat iuriſdictionem in perſonam, neque iuriſdictionem habet in bona perſonæ; ſed de hac re vide diffuſius *ſect. 19. ſubſect. 12.* 6

Quintò ſequitur, quòd non poſſit poteſtas laica, ſeu Princeps laicus occidere bannitum in territorio Eccleſiæ, quin imò neque in territorio alterius Principis laici; quia cum vtrumque territorium ſit extrà iuriſdictionem ſuam, non extenditur ad illud ipſius authoritas: atque ita contra Finellium *de caſ. reſer. caſ. 4. num. 41.* & Graſſium *part. 1. lib. 2. cap. 62. num. 57.* docent Azorius *tom. 3. lib. 2. cap. 2. quæſt. 3.* Sà *verſ. homicidium, num. 10.* Layman *lib. 3. ſect. 5. tract. 3. cap. 1. num. 3.* Filliucius *tom. 2. tract. 28. cap. 2. num. 24.* Bonac. *de contract. diſp. 2 quæſt. vlt. ſect. 1. punct. 2.* Reginald. *tom. 2. lib. 21. cap. 2. num. 18.* Homobon. *tom. 1. part. 2. reſp. 118.* & alij paſſim. 7

Excipe primò, niſi adeſſet licentia expreſſa, vel tacita, vel rationabiliter præſumpta, alterius Principis, in cuius iuriſdictione moratur bannitus, quia tunc ceſſat iuriſdictionis alienæ vſurpatio.

Excipe ſecundò, niſi reus eſſet bannitus à Papa: quia hic habet iuriſdictionem illimitatam per vniuerſum Orbem, ſaltem indirectè; quare non mirum, ſi poteſt mandare occidi à ſe præſcriptum

reum in alieno territorio, cuiuſcunque illud ſit, ſaltem, cùm ſic expedit ad bonum ſpirituale, vel finem ſupernaturalem.

Excipe tertiò, ſi occidatur graſſator, qui vias publicas tenet; quia tunc fit ab occidente in iuſtam defenſionem ſuam, & aliorum, quibus ille mortem, & damna machinatur; & præterea fieri videtur in iuſtam vindictam auctoritate publica Principis, cuius eſt territorium: vbi etiam aduerte, quod & proponere poteſt Princeps præmium occidenti bannitum, cùm proponat ſic præmium ad rem, quæ eſt ſibi licita, vti notant, *vbi ſupra*, Doctores; quidquid in contrarium dubitare videantur Sot. *de iuſt. lib.* 5. *quæſt.* 1. *art.* 3. & Bonac. *in loco ſuprà citat. num.* 3.

8 Sextò ſequitur, quòd ſi Eccleſiaſtici tranſgrediuntur legem ciuilem, non poſſit poteſtas laica ab illis exigere pœnam à tali lege impoſitam, ſiue illa ſit pœna priuationis rerum, quæ quaſi in commiſſum ceciderit, ſiue ſit pœna pecuniaria, vt ſi, v. g. contra legem ciuilem prohibentem vendant Eccleſiaſtici rem *ſuprà* pretium taxatum; vel extra Regnum annonam aſportent; vel quibuſdam veſtibus induantur, vel ad piſcandum, aut venandum canibus, auibus, aliiſve quibuſdam inſtrumentis vtuntur, vel arma quædam, præſertim tempore noctis, portent, &c. non poſſit (inquam) poteſtas laica in his, & ſimilibus caſibus Eccleſiaſticos talibus rebus ſpoliare, & priuare, quaſi illæ in commiſſum ceciderint, vel pœna pecuniaria eos punire, idque propter eaſdem rationes: & confirmatur, quia infligere pœnam à lege impoſitam, ſiue pœna ſit priuatio rei, quaſi in commiſſum ceciderit, ſiue ſit pœna pecuniaria, eſt actus iuriſdictionis, quam nullo pacto in Eccleſiaſticos poteſt laicus exercere: ergo &c. atque ita contra Villadiegum *in inſtu. Polit. cap.* 5. §. 20. *num.* 66. Pereiram *de manu Regia, part.* 2. *cap.* 39. *num.* 15. Rebuffum *tom.* 2. *conſtu. tit. de mercat. min. vendi, in rubr. gloſſ.* 13. *num.* 1. & alios Iuriſtas, quos citat, & ſequitur Camillus Borellus *in ſumm. deciſ. tit.* 43. *de foro competent. num.* 34. & 35. docet Suarez *in defenſ. fidei, lib.* 4. *quæſt.* 34. *num.* 14. & *de legibus, lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 17. Sanchez *in loco ſuprà cit.* Martha *de iuriſdict. part.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 7. Becanus *in ſumma Theol. tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 6. *quæſt.* 11. *num.* 2. Tanner. *in* 1. 2. *diſp.* 5. *quæſt.* 6. *dub.* 2. *num.* 26. Maldet. *ibidem, quæſt.* 96. *art.* 5. §. *de Eccleſiaſticis*, Souſa *in Bulla Cœnæ, cap.* 20. *diſput.* 95. *num.* 4. Bonac. *etiam in Bulla Cœnæ, diſp.* 1. *quæſt.* 16. *punct.* 5. *num.* 27. Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 140. Merolla *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 3. *diffic.* 2. *num* 608 Baldellus *tom.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 57. *num.* 8.

Non obſtat, quod id Eccleſiaſtici 9 faciendo operentur contra canones, vel contra legem ſui Prælati Eccleſiaſticam: nam hinc tantum ſequitur, quod à poteſtate Eccleſiaſtica: non autem à laica puniri debeant.

Non obſtat ſecundò, quod id Eccleſiaſtici faciendo, operentur contra legem, quamuis ciuilem, latam tamen ob bonum commune, & ſic contra legem, qua ipſi etiam ligantur. nam hinc tantùm ſequitur, quod illa ligentur ſecundùm vim directiuam tantum, non autem ſecundùm coactiuam etiam, niſi per ſuos Prælatos.

Non obſtat tertiò, ſi dicas, quod Eccleſiaſtici prædictis rebus priuentur, quaſi in commiſſum ceciderint, ſine forma iudicij: nam ſi in commiſſum cadunt, cadunt ex vi legis prohibentis, & ſic

& ſic per modum pœnæ impoſitæ à lege ciuili prohibente, cui nullo pacto Eccleſiaſtici ſubduntur ſecundùm vim coactiuam. Adde, quod tunc maior coactio efficitur, quando pœna à lege impoſita exigitur ſine controuerſia iudiciali, ſicuti rectè notauit Suarez *de legib. lib. 3. cap. 34. num. 17.* quidquid in contrarium dixerit Palaus *tom. 1. tract. 3. diſp. 1. punct. 14. §. 6. numer. 9* & Lublinus *ver. Bull. Cœn. caſ. 17.*

Non obſtat quartò, ſi dicas, id non effici per modum iuriſdictionis, vel aliqualis punitionis, ſed per modum iuſtæ defenſionis: nam id verum eſſet, ſi pro illa occaſione tantùm, Eccleſiaſtici rebus ſuis priuarentur; at poſtea ipſis, vel ipſorum Prælatis eadem redderentur: Vnde Epiſcopi in aliquibus locis dant facultatem miniſtris laicis, vt ſi Clericos cum armis prohibitis noctu inueniant capiant, & ad ipſos deducant: quia ſic euitantur ſcandala, & conſulitur bono communi: quod mihi non improbatur.

Non obſtat quintò, ſi dicas, ita conſuetudinem eſſe in aliquibus locis: nam conſuetudo iſta ſaluari non poteſt, niſi nitatur in conſenſu, ſaltem implicito, Prælatorum, vel in ſummi Pontificis conceſſione ſed de hac re tamen vide, quæ diffuſe dicebantur *in ſect. 19. per ſuas ſubſectiones ſequentes*, & quia dicentur *in dubitat. 27. per totam.*

SVBSECTIO II.

Proponuntur doctrinæ limitationes quadam.

1 Doctrina tradita *in præcedenti ſectione 20.* ſecundùm omnes Doctores limitanda eſt primò, niſi bona, quæ ab Eccleſiaſticis poſſidentur, in ordine ad laicum obligationem habeant per ſe, ſibique propriam, quod accidit, ſi à laico v. g. Imperatore, Rege, &c. in feudum data fuerunt, vel ipſimet Eccleſiæ, vel alteri, v. g. Comiti, &c. alteriue Vaſſallo, qui poſtea Eccleſiæ donauit, cùm enim iſte Vaſſallus non potuerit plus iuris in Eccleſiam transferre, quàm ipſi competebat iuxta *reg. 79. in 6.* conſequens eſt, quod Dominium directum ſemper maneat penes primum conferentem, ad quem proinde propriè pertinet de controuerſiis ſuper feudo exorientibus iudicare: ſicuti habetur expreſsè *in cap. ex tranſmiſſa, cap. verum de for. compet.* vbi Abb. *num 13. & in cap. dilectus, num. 4. de preſb.* Mynſing. *cent. 5. obſer.* 8. Gaill. *lib. 1. obſeruat.* 30. & 37. Surd. *lib. 3. conſ.* 396. S. Anton. *part. 3. tit. 9. cap. 2. §. 3.* Ambroſinus *de immunit. capit. 20. num. 56.* Baiardus *in Clarum lib. 4. §. feudum, quæſt. 90. num.* 8. Duard. *in Bull. Cœn. can. 15. quæſt. 11 num. 68* Martha *caſu* 198. & Suar. *lib. 4. defenſ. cap. 14. num. 12.* qui etiam meminerunt regalium feudorum, qualia Epiſcopis, & aliis quibuſdam Prælatis Germaniæ ab Imperatore concedi ſolent, vt ſimul ſint Imperij Principes: idéoque ratione horum bonorum Imperatori ſubiiciuntur: perinde, ac Principes ſæculares: quia nihil obſtat, quin idem homo diuerſis reſpectibus, diuerſo iure, & qualitate cenſeatur: quare in controuerſiis, quæ ratione feudalium Dominiorum oriuntur, Epiſcopus non ad Papam, ſed ad Imperatorem appellet, neceſſe eſſe, monent Doctores: *in citat. cap. verum, & cap. ſol tæ de maior. & obedientia*; & ratio eſt, quia cum Dominus laicus cognoſcit in cauſa feudali

potiùs iudicat de re ſua, quàm de Clerico, cùm tantum in tali caſu ſit Iudex reſpectu cauſarum, quæ oriuntur occaſione feudi; tum quia Clericus in dicto caſu non ſubiicitur in iudicio Domino feudi: vt Clericus, ſed ſolùm, vt Baro: atque ita docet Abb. *in cit. cap. verum, num.* 13. quin imò idem Abb. *in cit. cap. dilectus, num.* 4. tradit, quod ſi & Eccleſia habeat feudum à laico, cenſetur etiam, vt laicus.

2 Vbi aduerte primò, quòd quamuis non improbabiliter Paulus Squillante *de priuileg. Cler. cap.* 7. *dub.* 14. *num.* 105. & alij penes ipſum prædictam doctrinam ſolùm admittunt, quando Clericus pro feudo coram Iudice ſæculari conuenitur de petitorio ſolùm, & ſic quando de proprietate ſola agitur: nam quando iudicio poſſeſſorio Clericus impetitur, cauſa poſſeſſionis (inquiunt ipſi) coram Iudice Eccleſiaſtico agenda eſt, contrarium tamen ex dictis Bonacina *in Bulla Cœnæ, tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 16. *ſect.* 1. *punct.* 6. *num.* 6. & alij docent: quin ita fuiſſe deciſum refert Ioan. Baptiſta del Thoro *in compend. deciſ. Neapol. verb. Cler. fol.* 93.

3 Aduerte ſecundò, quòd Bald. *in l. de his, Cod. de Epiſc. & Clericis* docet, quod ſi tributum, vel penſio quæcumque adhæreat ipſi rei, Iudex laicus (ſi iniuſtè ipſi negetur) prouidere ſibi poteſt occupatione fructuum, vel poſſeſſionum, quæ ſub ſua iuriſdictione ſunt, modò nihil attentet contra perſonam Clerici; quia obligatio inhærens fundo eſt ſecundùm ſe ſine ordine ad perſonam: vide, quæ dicentur *infrà in dubitat.* 19.

4 Aduerte tertiò, quod Suarez *cit. lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 26. cum Borello *de præſt. reg. cap.* 71. *num.* 34. Anguiano *de legib. lib.* 2. *contr.* 21. *num.* 58. Cenedo *in Collectis iur. can. part.* 1. *collect.* 37. *num.* 16. Bobadilla *in polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 99. Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæſt.* 65. *num.* 14. Pereira *de manu Regia, part.* 2. *cap.* 48. *num* 4. Eſcobar. *tract. de ratiocin. cap.* 7. *num.* 7. & aliis defendit conſuetudinem, ſecundùm quam Imperator in vaſſallos ſuos Clericos, & Rex in Miniſtros, & Conſiliarios Clericos inquirit, eóſque pecuniariis pœnis, depoſitione ab officio, aut feudi priuatione punit, quia tunc non conſiderantur (inquit ipſe) niſi ſub reſpectu merè ciuili, & maximè, quia ſub illa conditione, & pacto ad ea miniſteria, &c. acceptantur, quod pactum neque contra exemptionem Eccleſiaſticam, neque contra bonos mores eſſe videtur; (loquitur autem Suarez in caſu, quo feudum iure proprio agnationis ad Clericum pertinet: nam ſi ad ipſum pertineat ratione Eccleſiæ, quam adminiſtrat, certum eſt, quod Clericus priuari illo non poſſit propter crimen ipſius: cùm delictum perſonæ in detrimentum Eccleſiæ redundare non debeat.)

5 At contrarium, & probabilius docent Innocent. *in cit. cap. verum, de foro competent.* Abbas *ibidem num.* 17. vbi ait, ſi aduerſus vaſſallum Clericum agatur de crimine, ob quod feudo priuari mereatur, eius cognitio non ad dominum feudi laicum pertinet, neque Clericus feudo antè priuari poteſt quàm ab Eccleſiaſtico Iudice condemnatus ſit. Ratio, quia de crimine Clericorum Iudex laicus, neque directè, neque indirectè cognoſcere poteſt. Duardus *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *quæſt.* 11. *num.* 173. vbi docet, quod Clericus trahi non poteſt ad forum ſæculare, etiam ratione officij ſibi conceſſi à Principe ſæculari, ſi in eo delinquat; nec etiam ratione cuiuſcumque artificij, ſi quam exerceat artem,

artem, quæ Conſules habeat,ac Primates, apud quos illius artificij iuriſdictio reſideat: Megalius *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 26. *&* 32. Bonacina *de legibus, diſp.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 24. Ambroſinus *de immunit. Eccleſiaſt. cap.* 20. *num.* 54. Paulus Squillante *de priuileg. cleric. cap* 7. *dub.* 3. *num.* 87. Eraſmus Cochiet *d. iuriſdict. tom.* 2. *part.* 3. *quæſt. vlt. num.* 1. *&* 2. Zanardus *in direct. Confeſſ. tom.* 3. *cap.* 50. & Carolus de Graſſis *de eff. cleric. eff.* 1. *num.* 82. vbi teſtatur ſic fuiſſe obſeruatum in cauſa cuiuſdam Equitis Hieroſolymitani, qui ſæculare officium quoddam exercuerat.

6 Hinc Doctores iſti tenent, Iudicem laicum in Bulla Cœnæ excommunicationem incurrere, ſi trahat Clericum ad ſuum tribunal, etſi eum trahere intendat, prætextu officiorum ſæcularium, quæ Clericus exercuit; & ratio aſſignari poteſt, quia Bulla generaliter loquitur; & ſolùm excipit caſus in iure expreſſos; exceptio autem firmat regulam in caſibus non exceptis: tum quia, licet Clericus nequeat officia ſæcularia ſine Superioris diſpenſatione ſuſcipere, *cap. Sacerdos, ne Cleric. vel Monach.* nihilominus priuilegium clericale retinet, & exemptus eſt à laica poteſtate, *cap. fin. de vita & honeſtate Clericorum.* Quapropter Clericus, qui officium tutoris, vel curatoris, vel adminiſtratoris bonorum exercuit, vel aliud quodcumque, & in eo delinquit, non poteſt in iudicium à laico ad reddendam rationem vocari, licet enim delinquat aſſumendo huiuſmodi officium, non tamen fori priuilegium amittit. Ergo, &c.

7 Neque dicas, Epiſcopus ſolùm poteſt cognoſcere, & punire officiales ſuos laicos, verbi gratiâ, Carcerarios, Fiſcales, Commiſſarios, actorum Magiſtros, Notarios, Lictores, &c. ſicuti ex communi contra Paponium *de Iure Franc. lib.* 1. *tit.* 4. *Arreſt.* 8. docent Riccius *in praxi tom.* 1. *reſolut.* 471. & Barboſa *de poteſt. Epiſcopor. part.* 3. *allegat.* 107. *num.* 11. *& ſeq.* Ergo ſic è contra, &c. nam reſpondetur: diſparitas eſt, quia laici (licèt laici) hoc ipſo, quod ſunt officiales Epiſcopi, gaudent priuilegio fori Eccleſiaſtici, vtpote quia ſunt de familia Epiſcopi. Vnde non mirum ſi eorum delicta omnia habeat ſolum Iudex Eccleſiaſticus, & non laicus, cognoſcere, ac punire, adeò vt ſi Iudex laicus velit ſe in illa intromittere, poſſit ab Epiſcopo excommunicatione vinciri.

Neque dicas ſecundò, quod Clericus in tali caſu, ſolùm in bonis, non autem in perſona punitur; nam reſpondetur, vt *ſuprà*, quod cum perſona ſit exempta, ſunt etiam exempta bona perſonæ: quare meritò Duardus *loc. cit. num.* 31. inuehitur in illos Iudices, qui puniunt Clericos pœna pecuniaria, & pro pœna corporali eos ad Epiſcopos remittunt: bona enim Clericorum ſequuntur priuilegium perſonæ; ſicuti *ſuprà* dicebam: & notauit Sanchez *in opuſcul. tomo* 1. *lib.* 3. *cap. vnic. dub.* 21. *numero* 11. Duard. *loc ſupra cit. num* 52. Genuenſis *in praxi cap.* 8. *num.* 5. Souza *in Bull. Cœnæ, cap.* 20. *diſput.* 95. *numer.* 4. & priùs Abb. *in cit. cap. qualiter, de iudiciis,* vbi ait, certum eſſe, quòd ſi perſona eſt exempta, ſit & exempta res perſonæ; quare ſententiam hanc docet etiam ex Iuriſtis Marrha *de iuriſdict. part* 4. *centur.* 2. *caſu* 127. *num.* 5. vide etiam Riccium *in praxi, tom.* 2. *reſolut.* 413. *num.* 2. Barboſam *in collect. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 50. *cap.* 2. *num.* 4. Franciſc. Marc. *part.* 3. *deciſ.* 479. *num.* 4. *&* 5. & Caballum *reſol. crim. caſu* 64. 8

Vide etiam Antonium de Marinis 9 *quotidian.*

quotidian. reſolut. cap. 35. *num.* 15. vbi notat, quod ſtando in priori ſententia, limitanda illa foret, vt ſi ibi compilato proceſſu comparuerit Clericus debitor, & in officio deliquiſſe, ſint Iudicis ſæcularis partes, non ille ad ſoluendum condemnare debeat Clericum; ſed tantùm declarare quantitatem, in qua debitor apparet, & hac declaratione facta Iudex Eccleſiaſticus adeundus ſit pro illius executione; & ratio eſt clara, quia (vt ſæpe dictum, & probatum eſt) executio ſententiæ contra Clericum in caſibus permiſſis, non ad Iudicem laicum, ſed ad Eccleſiaſticum ſpectat de iure.

10 Secundò limitanda eſt prædicta doctrina, ſi ſcilicet bona immobilia à laicoDomino donata fuerint Eccleſiæ cum reſeruatione iuriſdictionis, &c. nam in tali caſu talis conditio, tamquam iuſta, omnino ſeruanda eſt; ſicuti docent Doctores *in cap. verum, de condit. appoſitis, cap. præterea* 2. *de iurepatronatus*; & in ſpecie notauit Molin. *tract.* 5. *diſp.* 6 & Suar. *lib.* 4. *defenſ. cap.* 14. *num.* 13. vbi ait, quod ſeruanda eſt conditio, quoties bona à principio data fuerunt Clericis, vel Eccleſiis ſub ea conditione, vt ſemper ſub eodem foro maneant, ſub quo tunc exiſtebant, & ratio eſt, quia Dominus plus transferre non voluit, quilibet autem eſt in re ſua moderator, & arbiter *l. in re mandata, Cod. de man. & l. Polla, Cod. de his, qui vt indig. contra inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel al e. iur.* §. 1. quare Molin. *loc. ſuprà cit.* ſubdit, quod ſæpe huiuſmodi dominia iuriſdictionis ſæcularis oppidorum translata fuerunt à Magnatibus in Religiones, & alias Eccleſias; neque potuit ad illas, ſine ſpeciali alia Principis conceſſione, tranſire maior iuriſdictio in illa oppida, quàm Magnates illi in ea habuerint; ſicuti *ſuprà* nos etiam dicebamus.

Tertiò limitanda eſt eadem doctrina, 11 ſi ſcilicet bona immobilia, antequam venirent ad ius Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum, onus aliquod certum, & inuariabile annexum habebant, v. g. aliquem cenſum, vel ſeruitutem Principi debitam, vel onus reparandæ viæ publicæ adiacentis, &c. nam in tali caſu tale onus, etiam ab Eccleſiaſticis præſtandum erit. Ratio, quia res quæque cum ſuo onere tranſit, *cap. conſtat, & cap. cum non ſit, & cap. paſtoralis de decimis.* Vide Sylu. *verb. immunitas* 1. *num.* 19. & Leſſium *de iuſt & iure lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *num.* 19. Porro cætera, quæ ſpectant ad materiam *de immunitate, & libertate Eccleſiaſtica*, *infra* diffusè in locis ſuis dicentur.

SECTIO XXI.

Proponitur COROLLARIVM VIII.

Licitè etiam poteſt Princeps (ſi ſic 1 exigit bonum commune, cui ille hîc, & nunc, cum vrgeat neceſſitas, aliter prouidere non poſſit) ſumere bona ſubditorum, quibus poſtea de proprio (ſi habebit) vel (ſi non habebit) de communi, grauando proportionaliter Vaſſallos omnes, ſatisfaciat; ratio eſt eadem, quam in principio dicebam, quia ſcilicet publica vtilitas præfertur priuatæ, quæ includitur in illa, & in caſibus neceſſitatis attendendum eſt beneficium publicum, & non particulare, quin neque attendendum particulare damnum; cum ſic expediat Reipublicæ, & corpori communitatis: Vnde introducta fuit præſcriptio, & vſucapio bonorum, atque ſic (quod ſcilicet licitè poſſit Princeps facere, vt *ſupra* dicebam) habetur

habetur *in ff. de nata reſtit. l. quaris, de euectionibus, l. Lucius, de legatis ſecundo, l. qui ſolidum, §. primo de rei vendic. l. item ſi verberatum, in l. finali, Cod ſi contra ius, vel vtilit. public. & in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtitution.* vbi Innocent. & alij; idemque docent Iacobus de Arena, Cynus, Andr. de Barul. *in l. ex omnibus, Cod. de decur. lib.* 10. Alex. *conſ.* 190. 2. *volum.* Dec. *in conſil.* 510. *& in cap. quæ in Eccleſiarum num.* 20. *de conſtit.* Iſernia, cum latè cumulatis Reſtaur. Caſtal. *in tract. de imper. quæſt.* 98. *vol.* 16. *tract.* Belluga *in ſpec. Princ. rubr.* 46 *num.* 2. & 4. Regens de Ponte *de poteſt. Pror. tit.* 1. *num.* 26. & *tit.* 4. *num.* 36. & communiter Canoniſtæ *in cit. cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit.* ac legiſtæ *in l. præſcriptione, Cod. ſi contra ius, vel vtilit. publ.* & in *l. fin. & l. quoties de precibus imperat. offeren.*

2 Similiter ob ſimilem cauſam (ſi ſcilicet ſic exigat commune bonum Eccleſiæ) licitè poteſt ſummus Pontifex auferre bona Chriſtianorum; ſiue quia ſummus Pontifex in tota Chriſtianitate iuriſdictionem, & poteſtatem temporalem immediatè à Deo ſibi commiſſam habet in habitu, & (quando oportuerit) in actu, ſicuti docent Doctores quos refert Chriſtophorus de Anguiano *tract. de legibus tom.* 1. *lib.* 2. *contr.* 17. *num.* 15. Comitolus *in tract. Apologet. cap.* 3. Pereira *de manu Regia præl.* 1. *num.* 1 Martha *de iuriſdict. part.* 1. *cap.* 18. Peſantius *in tract. de poteſt. Pontificis, diſp.* 2. & *ſequ.* vbi hanc ſententiam probat ex multis iuribus, & præcipuè *ex extrauag. vnam Sanctam Bonifacij VIII.* & ſicuti docent Doctores illi, qui tenent, quod Principes, & Reges poteſtatem ſuam à Summo Pontifice recipiant, ex quibus ſunt Peregrinus *de priuil. fiſci, lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 37. Valenzuela *in defenſ. monitor. p.* 5. *num.* 226. Ioſeph Seſſe *de inhibition. cap.* 8. §. 1. *num.* 2. Alphóſus Azeuedus *in Recopilation. libr.* 4. *tit.* 1. *leg.* 11. *num.* 16. & alij.

Siue quia Summus Pontifex in terris Principum Chriſtianorum, ſi non habet directè, habet tamen indirectè, ex vi Pontificalis officij ſufficientem poteſtatem ſuper omnia negotia ſæcularia, quando id Eccleſiæ expedierit ad ipſius Eccleſiæ quietem, & defenſionem conſeruandam ſeu ad bonum ſpirituale, ac finem Eccleſiaſticæ poteſtatis ſupernaturalem aſſequendum ſicuti docent Sot. *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 2. *art.* 1. Molin. *de iuſt. & iur. tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 29. *concl.* 3. Bellarm. *contr.* 3 *lib.* 5. *cap.* 6. Malderus *in* 2. 2. *qu.* 1. *art.* 10. *dub.* 8 Azorius *part.* 2. *lib.* 11. *cap.* 3. *quæſt.* 6. Suar. *de legibus lib.* 3. *cap.* 22. Tannerius *in* 1. 2. *diſp.* 4. *quæſt.* 4. *dub.* 1. *num* 35. Rebellius *part.* 2. *lib.* 14. *quæſt.* 23. *ſect.* 1. *num.* 2. & 3. & *ſect.* 5. *num.* 29 Anguian. *tract. de legibus, citat. tom.* 1. *lib.* 2. *contr.* 17. *numer.* 29. & *ſeqq.* Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part.* 1. *art.* 6. *num.* 1. Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *præl.* 1. *n.* 55. Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ in prolog. num.* 9. & 12. Paramus *de origin. Inquiſ lib.* 3. *quæſt.* 1. Syluius *in* 2. 2. *quæſt.* 66. *art.* 1. Pereir. *de manu Regia, præl.* 1. *num.* 4 & *ſeqq.* Barboſa *in collectan. tom.* 2. *lib.* 4 *tit.* 17. *cap.* 13. *num.* 37. Morla *in empor. iur. part.* 1. *tit. de iur. quæſt* 4. Turrecremata *in ſumma libr.* 2. *cap.* 13. & Bobadilla *in pol. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 2. & *ſeqq.* & alij Doctores qui reſpondent *ad extrauag. vnam Sanctam Bonifacij VIII.* (vt videre eſt apud Chriſtophorum de Anguiano *loc. ſuprà cit.*) quod mens Pontificis in ſupradicta *Extrauag.* non fuerit, velle ſe Reges, & Principes Chriſtianos ſubii- 3

cere Imperio Eccleſiæ, magis, quàm prius ſubiecti erant, ſed tantum demonſtrare, quod vltra gladium ſpiritualem, ſit etiã in Eccleſia gladius temporalis, non quidem directè, ſed indirecte, exercendus, quando oportuerit, quoniam autem nonnulli ſentiebant, vtrumque gladium directè, eſſe apud Romanum Pontificem Imperiumque ab illo Principes obtinere, idque tanquam certum definitum eſſe *in dicta extrauag. vnam Sanctam.* Ideo Clemens V. ad tollendum ſenſum iſtorum ſtatuit *in extrauag. meruit.* Bonifacium VIII. *in dicta extrauag vnam ſanctam* non generaſſe præiudicium Regnis, & Regibus neque intendiſſe Bonifacium in illa præiudicium vllum illis inferre: neque eoſdem ſibi ſubieciſſe magis, quàm prius ſubiecti erant, ita vt *dicta extraua. meruit.* nihil noui conſtituerit, ſed ſolum magis declarauerit prædictam *Extrauag. vnam ſanctam*, quæ ex tot Interpretum commentariis aliquantulum obſcura videbatur, & ad id, quod dicitur, quod Principes, & Reges poteſtatem ſuam à ſummo Pontifice recipiant,

4 Reſpondent, negando aſſumptum; ſicut & negãt etiam contra Ceuallos & nonnullos alios Iuriſtas, quod illã Reges & Principes immediatè recipiant à Deo; docéntque, quod immediatè recipiant à publico, ſeu Communitate; atque ita præter alios docent Bellarm. *in Reſponſ. ad duos libellos cuiuſdam Theologi, fol. mihi* 4. Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 29. *dub.* 11. *num.* 94 Baſilius Pontius *de matrim lib. 6. cap. 6. numer.* 5. Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 3. *cap.* 2 Tannerius *in* 2. 2. *diſput.* 5 *quæſt.* 5. *dub.* 1. Comitolus *in tract. Apologet. cap.* 3. *num.* 2. Beltranus *in propugnaculo Eccleſ. libertatis aſſert.* 1. §. 7. *num.* 20. Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part.* 1. *art.* 5. *num.* 9. Seruantius *in defenſione poteſt, & immunit. Eccleſ. propoſ.* 1. & Io. de Maderiaga *in tract. de ſenatu, cap.* 39. § 2. vbi ſubdunt, quod recipere poteſtatem immediatè à Deo ſit priuilegium ſingulare ſummi Pontificis: quia cum poteſtatem, quam in ſe habet ſummus Pontifex, habere non poſſit ab hominibus, (iuxta illud: *nemo dat, quod non habet*) neceſſe eſt dicere, quod illam habeat à Deo; hæc autem ratio locum non habet in Regibus, & Principibus in Ordine ad populos, & communitates.

Non obſtat, quod dicatur homines 5 eligere Pontificem: nam eligendo, ſeu nominando Pontificem, nullam hi poteſtatem, ſeu authoritatem tribuunt electo, ſed ſolummodo illum veluti præſentant Deo, à quo poteſtatem Pontificiam recipiat, ita vt huiuſmodi electio ſit tantum conditio, ſine qua Deus poteſtatem Pontificiam in hominem non transferret; non autem ſit ratio, ſeu medium, quo electores ipſi poteſtatem electo tribuant, ſicuti in Regis, & Principis electione contingit; idémque dicendum de depoſitione ſummi Pontificis, quod ſcilicet ſit conditio ſine qua, ſecundum opinionem ſatis probabilem, quam alibi dicemus) Deus poteſtatem Pontificiam ab illo non auferret; quia per quas cauſas aliquid naſcitur, per eaſdem etiam diſſoluitur.

Adde, quod dato, quod Reges, & 6 Principes ſuam poteſtatem immediatè recipiant à Deo, dicendum adhuc tamen eſt, quod illam recipiant cum ſubordinatione ad ſummum Pontificem, vices Dei gerentem, & idem in opinione eorum, (qui docent Principes, & Reges poteſtatem ſuam recipere à Republica, ſeu Communitate) eſt dicendum; idque propter rationes *ſuprà*

alla

allatas de bono communi vniuerſalis Eccleſiæ, propter quod ſunt omnia, & ad quod à Deo ordinata ſunt omnia.

7 Item, ob ſimilem cauſam communis boni vniuerſalis Eccleſiæ, licitè poteſt ſummus Pontifex auferre bona patrimonialia Clericorum, vti notauit Anton. de Butrio *in cap.* 1. *de ſumma Trinitate, in Clementin.* Belluga *in ſpec. Principum, rubr.* 46. *num.* 4 & multò magis licitè poteſt auferre bona Eccleſiarum, ac beneficia, &c. ita vt ex quacumque rationabili cauſa licitè poſſit, res vnius Eccleſiæ v. g. capere, & dare alteri; & licitè etiam ex quacumque iuſta cauſa poſſit, priuare clericos ſuis beneficiis, & dare cuicumque voluerit; ſicuti notauit Archid. *in cap. oportebat* 60. *diſtinct. & nom. in cap.* 2. *de prabendis lib.* 6. & Belluga vbi *ſuprà*, & ratio eſt, quia Pontifex in rebus Eccleſiaſticis habet maius Dominium, & maiorem poteſtatem, quàm ipſemet Rex, & quilibet alius Princeps ſæcularis, habet in bonis ſubditorum ſæcularibus: non poteſt autem Pontifex ſine maxima cauſa priuare Clericos omnes omnibus beneficiis quia hoc eſſet facere contra vniuerſum ſtatum Eccleſiæ, quod ita facile cadit in Papæ poteſtatem, vti notatur *in cap. propoſuit, de conceſſ. prebend.* quapropter quod habetur *in dict. capit. propoſuit, & in cap. cuncta per modum quaſtionum* 3. *cum ſi*; quod ſcilicet Papa omnia poſſit, ſeu quod habeat plenitudinem poteſtatis, non ſolùm non habet locum in iis, quæ ſunt iuris naturalis, & diuini (in his enim, vt plurimum Papa nullam poteſtatem habet, niſi interpretandi, & declarandi, *cap. ſunt quidam* 25. *quaſt.* 1. quamuis poteſtatem diſpenſandi habeat aliquando, vt in votis, iuramentis, & ſimilibus obligationibus, & debitis erga Deum contractis huiuſmodi ſcilicet obligationum vinculum nomine Dei tollendo, ſeu relaxando ſi ſalus animarum, qui eſt finis ſpiritualis gubernationis, ſic expoſcat de qua re videri poteſt Caiet. 2. 2. *quaſt.* 88. *art.* 12. & Leſſius *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 17. ſed nec etiam in iis, quæ ſunt iuris poſitiui, ſi ex diſpenſatione contra ius poſitiuum deſtrueretur, vel decoloraretur ſtatus vniuerſalis Eccleſiæ: vt etiam ſi Papa diſpenſaret, quod omnes Clerici poſſint vxorem ducere, ſicuti notant Doctores *cap. primo, de conſtit. & in dict. cap. ſunt quidam*, & propterea Abb. *in cap. à nobis, de ſentent. excommun.* docet, quod Papa poteſt omnia, claue tamen directa, & quod auctoritas illa, *quodcumque ligaueris ſuper terram*, &c. Matth. *cap.* 16. intelligitur, dummodo iuſtè liget, &c. Ex dictis ſequuntur multa, vnde ſit

---

SVBSECTIO I.

Proponitur SVBCOROLLAR I.

1 Sequitur primò, quòd poſſit ſummus Pontifex leges Principum iniuſtas, & bono ſpirituali repugnantes, abrogare, & omninò de medio tollere; ita vt tunc Principum ſubditi obedire teneantur potiùs mandatis Pontificis, quam Principum ſæcularium atque ita docent Molina, & Anguian. locis *ſupra* cit. ille *numer.* 34. & iſte *num.* 74.

SVBSECTIO II.

Proponitur SVBCOROLLAR. II.

1 SEquitur ſecundò, quod (ſi ſic exigat bonum commune Eccleſiæ, vt propter electorum v. g. negligentiam, vel eorum diſcordiam; aut propter electi bonitatem; aut propter Chriſtiani populi, & publicæ pacis prouidentiam; aut tandem propter hæreticorum, ſchiſmaticorum, & huiuſmodi hominum audaciam coërcendam, &c.) poſſit Pontifex per ſeipſum Imperatorem eligere: atque ita docent Auguſt. de Anch. Peregrinus, Maſtrillus, Suarius, Bellarminus & Barboſa, quos *ſuprà* citabam; & ratio vlteriùs, eſt quia Imperator hoc ipſo, quod eſt miniſter Dei (*à quo* 23. *quæſt.* 111. 1. *quæſit.* dicitur gladium recipere) eſt etiam miniſter Papæ, qui eſt Vicarius Dei, ſed principalis agentis eſt, eligere miniſtros, & inſtrumenta ad finem (qui in Papa eſt pax, & commune bonum Eccleſiæ) ergo, &c. quapropter Ariſtot. 1. *Ethic.* docuit, quod militaris (cuius finis eſt victoria) eligit equeſtrem & frenofactiuam.

2 Neque dicas haberi *in dub.* 23. 1. *qui*, quod Imperator recipiat gladium à Deo. Ergo, &c. nam reſpondetur quod Imperator non recipit gladium à Papa, vt Papa eſt ſingularis perſona; ſed vt eſt Vicarius Dei, & conſequenter ſi gladium Imperator recipit à Deo, neceſſariò recipit illum à Dei Vicario, qui Papa eſt: & ratio eſt, quia à Deo recipere illum non poteſt Imperator (cùm ſit homo) niſi humano modo; & ſic per hominem, qui eſt Vicarius Dei, ſcilicet Papa.

Item ob ſimilem cauſam boni communis Eccleſiæ, poteſt Pontifex Imperatorem, ſicut & eligere, ita & electum non confirmare, & confirmatum deponere; quinimò & Imperatoris Electores inſtituere, aut inſtitutos mutare; atque ita docent *ſuprà* adducti Doctores in locis *ſuprà* citatis; quapropter Stephanus II. petens (Eccleſia oppreſſa ab Aſtulpho Rege Longobardorum auxilium à Conſtantino & Leone filio eius Imperatoribus, & non obtinens illud ab iis, tranſtulit Imperium ad Carolum Magnum Pepini filium, vt dicit gloſſ. *in cap. venerabilem, de elect.* & Carolus poſt annos quindecim coronatus eſt à Leone Papa, quem Carolum prædeceſſor ſubſtituerat Ludouico Regi Francorum, quem depoſuerat, vt legitur *XV. q. VI. alius*, & Gregor. V. tempore Ottonis Imperatoris, conuocatis, & requiſitis Alemaniæ Principibus, ſeptem Electores inſtituit officiales ipſius Curiæ Imperialis; quatuor ſcilicet laicos, vt Regem Bohemiæ, Ducem Saxoniæ, Comitem Palatinum, & Marchionem Brandeburgenſem, & tres Eccleſiaſticos, vt Archiepiſcopum Moguntinum, Colonienſem, & Treuetenſem. 3

Porrò de Alemania ſolùm tales Electores Pontifex aſſumpſit, ait Arch. 1. quia inde fuerunt Principes qui Eccleſiam liberarunt à Longobardorum, & Romanorum ſeruitute. Secundò, ratione deuotionis illius populi ad ſanctos Apoſtolos Petrum & Paulum, vt oſtendit eorum continua peregrinatio. Tertiò, quia ſic voluit Gregorius inde natus, & conſanguineus Ottonis: nam ſicut Romani ante Chriſti aduentum, propter Reipublicæ zelum, & legis, iuſtitiæque obſeruationem, meruerunt Imperium, vt patet *ex ſecundo Machabæor.* & ex Auguſtin. 5. *de ciuit. Dei, cap.* 12. ita 4

cùm

cùm poſtea vitiis ſe dederint, meritò Imperio, & Imperatorem eligendi poteſtate fuerunt priuati, vt rectè dixit Auguſt. de Anch. quamuis ad hanc diem Imperator Rex Romanorum vocetur: quare ſicut Alemanis à Papa hoc conceſſum eſt, ita ſi contrarium Eccleſiæ expedire videretur, denegari illud iiſdem à Papa poſſet, & aliis concedi, *ext. de elect. venerabilem*, vbi etiam patet, quod ſi duo ad Imperium eligantur, poteſt Pontifex alteri fauere, vt illum præeligat, vtpote magis idoneum ad Eccleſiæ defenſionem, vel quia ei fama, vitæ integritas, & iuſtitia magis ſuffragantur. Idem dicendum, quod poſſit præſtare Pontifex, quando pars vocata, & expectata nollet eligere, aut nollet ad eligendum conuenire. Ratio eſt, quia Sedes Apoſtolica ſuo defenſore, & Aduocato carere non debet: quare cùm Lotharius & Conradus electi fuiſſent in diſcordia, Papa Lotharium coronauit.

5 Similiter ob ſimilem cauſam boni communis Eccleſiæ, poſſet Pontifex prouidere de Imperatore per hæreditatem ſucceſſoriam; quando ſcilicet videret, quod in vniuerſali Eccleſiæ expediret, & ratio vlterius eſt, quia modus eligendi Imperatorem eſt de Iure poſitiuo, in quo Pontifex habet plenitudinem poteſtatis; quin imò, vt docet Auguſt. de Anch. hoc eſſet Eccleſiæ magis expediens, primò, quia ſi Imperator ſciret Imperium ſuis filiis deberi, magis conaretur ad Imperij augumentum, & conſeruationem, ſecundò, quia non ita facilè rebellarent fideles, aſſueti obedire Imperatori, & Eccleſiæ, cuius eſt ille miniſter familiaris. Tertiò, quia ex morte Imperatorum, & electorum diſcordia, plerumque Eccleſia ſuo caret defenſore, & bella naſcuntur, & Imperator contemnitur. Attamen ex alio capite, vt rectè dixit Arch; hoc in praxi ponendum minimè eſt, quia indè multa ſcandala ſequi poſſent, à quibus abſtinendum eſt, etiam in malis tolerandis, nedum in promouendis maioribus bonis, ſicuti habetur *in diſtinct.* 3. Quod autem modò dixi de electione Imperatoris, idem quoque dico de electione ſummi Pontificis. Vide, quæ *ſuprà* dicebantur *in ſectione* 19. *ſubſect.* 26.

SVBSECTIO III.

Proponitur SVBCOROL. III.

Sequitur tertiò, quod ſummus Pontifex (ſicut, & quilibet alius ſæcularis ſupremus Princeps) licitè poſſit infideles, ſibi ſubditos, priuare dominio in ſeruos ſuos, ſi hi Chriſtiani efficiantur; atque ita docet S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 10. *art.* 10. & habetur ex praxi Eccleſiæ, quæ ſtatuit *in cap. fraternitatem, diſt.* 54. *& cap.* 1. *&* 2. *de Iudæis*, vt ſerui Iudæorum (tam vernaculi, quàm empti ad ſeruitutem) liberi fiant eo ipſo, quod fidem Chriſti ſuſcipiunt; ſin autem empti ſint ad mercationem, teneatur Dominus eos intra ſex menſes venales exponere, vt emi poſſint à Chriſtianis, & ſic fidem ſuſcipere; & ratio (vt *ſuprà* dicebam) eſt; quia Princeps Reipublicæ (ſiuè Eccleſiaſticus, ſiuè ſæcularis ille ſit) licitè poteſt ſubditos ſuos priuare dominio, non tantum rerum, ſed etiam perſonarum, ſi id ad bonum commune opus eſſe videatur. Adde, quod ſi ſerui Infidelium, etiam non ſubiectorum Chriſtianis Principibus, periculum peruerſionis patiantur, poſſunt à dominio

ſuorum dominorum Eccleſiaſtica poteſtate abſolui: nam tunc indirectè tantum (quod ſummus Pontifex poteſt, vt *ſupra* dicebatur) exercetur iuriſdictio in ipſos infideles, quatenus ſcilicet id neceſſarium eſt ad tuendum finem Eccleſiaſticæ poteſtatis conceſſæ à Deo.

SVBSECTIO IV.

Proponitur SVBCOROL. IV.

SEquitur quartò, quòd ſummus Pontifex (ſicut & quilibet alius ſæcularis Chriſtianus Princeps) quamuis non poſſit Paganos, ac Iudæos ad Chriſti fidem amplectendam directè cogere (inſtituto, v. g. contra eos bello, vel propoſita eis pœna mortis, carceris, bonorum ſpoliationis, &c. ſi id non efficiant) ſicuti habetur *in cap. ſicut de Iudæis*, & docet S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 10. *art.* 8. aliique communiter, & ratio eſt, quia in illos ſupremus Chriſtianus Princeps iuriſdictionem, & poteſtatem directè non habet: tum quia Eccleſiæ praxis oſtendit voluntatem Dei non eſſe, vt homines ad fidem Chriſti audiendam, vel amplectendam directè compellantur, cùm ad diuinum honorem, & ſuauem Euangelij propagationem, Eccleſiæque ædificationem valdè interſit, vt Chriſti fides liberè ſuſcipiatur, eóque conſtantiùs retineatur; quamuis (inquam) ſummus Pontifex, ſicut & quilibet alius Chriſtianus Princeps, non poſſit Paganos, ac Iudæos ad Chriſti fidem amplectendam directè cogere, ſequitur tamen, inquam, quòd poſſit eos cogere indirectè, idque duobus modis, primò negando illis ius habitandi in Regione ſua, niſi Euangelij prædicationem audire velint, cùm habitandi ius illis non debeatur, ſed illud abſolutè negari poſſit. Secundò, Imponendo illis maiora, quàm aliis ſubditis tributa (modò ſint intra limites iuſtitiæ) donec Chriſtiani fiant: atque ita ſumitur *ex cap. iam verò* 23. *q.* 6. & docet S. Anton. *part.* 2. *tit.* 12. *cap.* 2. §. 1. & ſuadet ratio, qnia ſi non directè, ſaltem indirectè, vt *ſupra* dicebam, ſummus Pontifex, ſicut & quilibet alius ſupremus Chriſtianus Princeps, in illos poteſtatem, & iuriſdictionem habet.

SVBSECTIO V.

Proponitur SVBCOROLL. V.

SEquitur quintò, quòd ſummus Pontifex (ſicut, & quilibet alius Prælatus Eccleſiaſticus) etſi non poteſt Infideles illos, qui fidem Chriſtianam nunquam profeſſi ſunt, ſpiritualibus pœnis ad fidem compellere, ſicuti *ex Apoſt.* 1. *ad Corint.* 3. colligitur: & ratio eſt, quia Eccleſiaſticæ iuriſdictioni nunquam ſe illi ſubdiderunt; poſſit tamen ſpiritualibus pœnis ad illam cogere hæreticos, & Apoſtatas: ratio, quia cùm hi Chriſti fidem in baptiſmo profeſſi, & per hanc, veluti ianuam, in Eccleſiam ingreſſi, eiuſdem iuriſdictioni ſe ſubdiderint, ſequitur quòd ab ea poſtea impiè recedentes, ad obſequium fidei, & obedientiam Eccleſiæ meritò compellantur: atque ita habetur *in cap. de Iudæis, d.* 45. *cap. excommunicamus de hæreticis*, adeo, vt qui relapſi, vel incorrigibiles reperiuntur, ſæculari Magiſtratui traditi, pœna mortis afficiantur, iuxta *cap. ad abolendam,* §. *illos, & cit. cap. excommunicamus*, §. 1. *de hæreticis*, & docet S. Thom.

Thom. 2. 2. *quaſt.* 10. *art.* 8. *& quaſt.* 11. *art.* 3. & agnouit S.Auguſt. *lib.* 2. *retract. capit.* 5. *tract.* 11. *in Ioann. capit.* 3. *lib.* 1. *contra Epiſt. Parmen. capit.* 7. *epiſt.* 48. *ad Vincentium, epiſt.* 50. *ad Bonifacium*; & ſi aliquando is aliter ſenſerit.

SVBSECTIO VI.

Proponitur SVBCOROL. VI.

Sequitur ſextò, quòd ſummus Pontifex, ſicut & quilibet ſæcularis Chriſtianus Princeps, etſi non poteſt inuadere, aut bello perſequi Paganos exteros, ſuæ iuriſdictioni non ſubiectos, propter infidelitatem, idolatriam, & ſimilia illorum peccata, ſi Chriſtianis, aut aliis innocentibus iniurioſa illa non ſint, ſicuti ex communiori docet Victoria *relect. de Indis Inſulanis, part.* 1. *num.* 39. *&* 40. Couar. *reg peccatum, part.* 2. §. 10 *num.* 4. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 1. *quaſt.* 10. *punct.* 7. Becan. *cap.* 13. *quaſt.* 6 Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 106. *contra Caſtrum de iuſta heretic. punit. lib.* 1. *cap.* 14 S.Anton. 3. *part. tit.* 22. *cap.* 5. §. 8. & ſuadet ratio, quia ad omnem punitionem, aut vindictam iuſtam requiritur, vel iuriſdictio, vel illata iniuria: & ſic vbi vtraque deeſt, iuſta punitio, ſeu vindicta inferri non poteſt: etſi, inquam, non poteſt ſummus, ſicut & quilibet ſæcularis Chriſtianus Princeps, inuadere, aut bello proſequi Paganos exteros, ſeu non ſubiectos, ſi eorum peccata Chriſtianis, aut aliis innocentibus iniurioſa non ſint, poſſit tamen id efficere, ſi eorundem peccata contra Chriſtianos, aut alios innocentes iniuriam aliquam quomodocunque contineant, vt ſi, v.g. impiis ſuis ritibus innocentes damno afficiant, rapiendo, vel immolando infantes: atque moniti à Chriſtiànis deſiſtere nolint; qua de re Molina *cit. diſp.* 106. Secundò ſi Chriſtianam fidem contumeliis, atque blaſphemiis proſequantur, aut Chriſtianos peruertere conentur, vti colligitur *ex cap. in nonnullis, de Iudæis, & Saracenis*. Tertiò, ſi Chriſtianis Euangelij Prædicatoribus, cùm ex Dei voluntate, atque imperio mittantur, vt in omnem terram exeat ſonus Euangelicæ doctrinæ ſecundùm Chriſti promiſſionem, *Matth.* 24. *num.* 14 *& cap* 28. *num.* 19. aditum in regiones ſuas dare, vel ſuis ſubditis fidem ex Prædicatoribus audiendi, & amplectendi liberam poteſtatem concedere recuſent: atque ita docent S.Thomas *quaſt.* 10. *art.* 8. Victoria *relect. de Indis, part.* 2. *num.* 15. Becan. *cap.* 13. *quaſt.* 4 *concl.* 3. vbi ait Eccleſiam poſſe concedere alicui Principi Chriſtiano curam, & poteſtatem introducendi & conſeruandi idoneos Prædicatores in prouinciis Infidelium, & vlciſcendi iniurias huiuſmodi Prædicatoribus ab Infidelibus illatas; imò etiam belli titulo concedere poteſtatem occupandi Infidelium Prouincias, in quibus non permittitur libera Euangelij prædicatio.

Locutus autem ſum de Infidelibus externis, & Chriſtianæ iuriſdictioni non ſubiectis: nam qui ſubiecti ſunt Chriſtiano Magiſtratui, ij compelli poſſunt, vt naturæ legem obſeruent; ideóque vt abſtineant à falſorum Deorum cultu, & omni impietate ſacrilega, &c. ſicuti conſtat *ex leg. nemo, Cod. de Paganis, clement vn. de Iudæis, & Saracenis*, & docet S. Auguſt. *epiſt.* 48. *ad Vincentium*, S.Thom. *in* 2. 2. *quaſt.* 10 *art.* 11. Molin. *tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 106. *concluſ.* 2. & Valent. *tom.* 3.

diſp.

diſp. 1. quæſt. 10. punct. 6. ad 4. Item fas eſt Chriſtiano Principi Paganos, atque Iudæos propter ſimilia peccata contra legem naturæ, & nè Chriſtiani damna ab illis patiantur, terris ſuis omninò expellere. Item Iudæorum cauſæ, ſeu controuerſiæ ciuiles decidi debent apud Iudicem Chriſtianum, ſecundum legem ipſorum Moſaycam, v. g. vt filius excludat filiam ab hæreditate patris, vti colligitur *ex cap. 27. num. tunct. gloſſ. ordinaria*, ſin verò caſus lege Moſaycam determinatus non eſt, vel ſi Iudæus cum Chriſtiano litigat, tunc controuerſia dirimi debet ſecundum ius Cæſareum, commune Regni, *leg. Iudæis, Cod. de Iudæis.*

SVBSECTIO VII.

Proponitur SVBCOROLLARIVM VII.

1 Sequitur ſeptimò, quod Pontifex licitè poſſit derogare iuripatronatus: conferendo ſcilicet beneficia non præſentatis ſiue patronatus ſit Eccleſiaſticus, ſiue laicus: atque ita docent communiter Doctores *in cap. cum dilectus de iurepatronatus*, vti eſt videre apud Couar. *in pract. cap. 36. num. 1.* & ratio vlterius eſt, quia hoc ius conceditur à Pontificibus principaliter propter bonum Eccleſiæ, vt ſecundariò in honorem ipſorum fundatorum: ergo quando ſummus Pontifex iudicat Eccleſiæ expedire, vt non expectet patronorum præſentationem, vel vt alteri beneficium conferat, poterit liberè illud aliis conferre. Ratio, quia ſemper debet magis haberi ratio finis principalis, quàm ſecundarij: tum quia ex eo, quod aliis Pontifex hoc ius præſentandi conceſſerit, non cenſetur ſeipſum in omni euẽtu voluiſſe ſpoliare ſua conferendi beneficium poteſtate: ſed ſufficit, quod ſolùm regulariter, & via ordinaria præſentationes aliorum admittat: quod maximè verum eſt in iurepatronatus, quod ex nuda conceſſione, abſque fundatione, ab aliquo obtinetur.

Aduerte tamen ex Couarr. *loco ſuprà citato num. 2.* quod ſi patronatus eſt laicus, non cenſetur ei derogatum, etiamſi Pontifex de facto conferat beneficium alteri: niſi diſertè in literis id per clauſulam derogatoriam exprimatur: vti docent Doctores *in cap. 2. de præbendis in 6.* & colligitur *ex cap. ſuper eo de officio delegati*: neque ſufficit, vt in literis collationis dicatur: *contulimus Titio, exempli gratia, hoc beneficium, ad cuiuſcumque præſentationem & collationem pertineat*: ſed expreſsè debet Papa derogare patronatui laico, vt habet *deciſio Rotæ* 331. teſte Couar. *ſuprà num. 2.* Quod ſi ad Regem Ducem, vel Marchionem, &c. pertineat, debet id ipſum exprimi, vt habetur *in regul. cancellar.* 43. Si autem patronatus ſit Eccleſiaſticus, poteſt ei Pontifex derogare per ſimplicem beneficij collationem, etiam ſi nulla mentio eius derogationis in literis prouiſionis fiat, vt iidem Doctores docent *in dicto cap. 2. de præbendis*, & ratio affeтetur *infrà* in ſecundo Aduertendo. 2

3 Ex his infertur, quod Apoſtolicæ beneficiorum reſeruationes (quæ fiunt propter crimen, vel quia contingit beneficia vacare apud ſedem Apoſtolicam vel ob aliam rationem, &c.), ex iuris communis, vel Cancellariæ Regularum diſpoſitione non comprehendunt beneficia iuriſpatronatus laicorum, quod

quoad eorum præſentationem tollendam: bene tamen quoad inſtitutionem, quæ Prælatis competit: hæc enim tunc petenda eſt à Papa, ſicuti docet gloſſa *regul.* 40. *Cancellar. ſub finem*, quod tamen Couar. *ſuprà numero* 5. intelligit de Epiſcopatibus, Abbatiis, Prioratibus, Decanatibus, & aliis dignitatibus, quæ ſummo Pontifici per regulam 2. *&* 3. *Cancellariæ*, reſeruantur, non autem de beneficiis minoribus, quorum præſentatio pertinet ad laicos: hæc enim beneficia eo, quod ſint iuriſpatronatus laicorum, ab omnibus reſeruationibus ſunt exempta, etiam quoad inſtitutionem à Prælatis faciendam.

4 Aduerte ſecundò, quod ſi patronatus partim ſit laicæ, partim ſit Eccleſiaſticæ perſonæ, neque cenſetur facta ei derogatio, perinde ac ſi tantum eſſet patronatus laicorum, ſicuti communiter ſentiunt Doctores, teſte Couarr. *cap.* 36. *quæſtionum practic. num.* 4. & ratio eſt, quia par non eſt, vt laicus ratione ſocij Eccleſiaſtici incommodum in re indiuidua ſentiat, & quamuis laicus gaudeat iure Clerici, quo ad tempus præſentationis ſex menſium, non tamen debet pati incommodum derogationis ratione ſocij Clerici, ne laici à fundatione, & dotatione Eccleſiarum, & beneficiorum offenſionibus huiuſmodi remoueantur; vnde etiam eorum patronatui maiora ſunt conceſſa priuilegia, quàm patronatui clericorum, vti rectè notat Couarr. *vbi ſuprà.* Simili modo, ſi duo patroni ſint laici, & totidem Eccleſiaſtici, cenſebitur patronatus laicus quo ad derogationem; ſecus tamen ſi Eccleſiaſtici ſint plures, verb. grat. tres, & laici duo; tunc enim patronatus in derogatione cenſebitur Eccleſiaſticus: nam Eccleſiaſtici (quorum conſenſus ſufficit, cum ſint maior pars) tenentur admittere derogationem; quod ſi omnes ſint laici, v. g. quinque, non erit rata derogatio, niſi maior pars conſentiat, nempè tres ad minimum: horum enim conſenſus ſufficit, etiam in præſentando.

Aduerte tertiò, quod ſi iuſpatronatus ſolùm priuilegio, vel præſcriptione acquiſitum ſit, poteſt Pontifex ei derogare ſine expreſſa clauſula derogatoria, etiamſi ſit laicorum; modò tamen non conſtet à laico eſſe fundatum: imò etiam legatus à latere poterit tale beneficium ſine præſatione conferre, vti docet communis Doctorum opinio teſte Couarr. *ſuprà num.* 5 ratio eſt, quia talis patronatus cenſeri potius debet Eccleſiaſticus, quàm laicus, cum originem ex Eccleſiaſticis trahat, cui (vt mox dicam) poteſt legatus à latere derogare. 5

Aduerte quartò, quod legatus à latere, & conſequenter nuncius Apoſtolicus cum poteſtate legati à latere, poſſit derogare patronatui Eccleſiaſticorum, non tamen laicorum, vti docet communis ſententia Doctorum *in cap. dilectus, de officio delegati*, *& in cap. cum dilectus de iure patronatus*, vbi vtrumque habetur, & ratio deſumitur ex iis, quæ dicebam *ſuprà in ſecundo Aduertendo.* 6

Aduerte quintò, quod Epiſcopus, neque Eccleſiaſticæ, neque laicæ perſonæ patronatui derogare poteſt; ſi tamen Epiſcopus præueniendo patroni præſentationem, conferat beneficium, collatio non eſt irrita; verùm ſecuta patroni præſentatione intrà tempus à iure præſcriptum, collatio illa reſoluetur, & euaneſcet, vt patet *ex cap. decernimus* 16. *quæſtione ſeptima*, ſi autem intra illud tempus patronus nemi- 7

nem præſentauerit, vel ſe non oppoſuerit, collatio manebit valida. Ratio, quia iam ad Epiſcopum eſt deuoluta; & prior collatio non fuit irrita, niſi ſecuta intrà tempus à iure definitum, patroni præſentatione; quare ſi hæc non ſequitur, illa confirmabitur, & manebit valida.

SVBSECTIO VIII.

Proponitur SVBCOROL. VIII.

1 SEquitur octauò, quod ex cauſa rationabili licitè poſſit Pontifex diſpenſare, quod quis retineat plura beneficia reſidentiam requirentia, & ratio deſumitur ex iis, quæ *ſuprà* dicebamus; cauſæ autem iuſtæ diſpenſandi, præcipuè ſunt duæ, ad quas aliæ reuocantur. Prima eſt Eccleſiæ neceſſitas, vel magna vtilitas; vt ſi deſint alij, vel deſint idonei, vel ſit quis valdè potens (ſic filiis Principum dantur interdum Epiſcopatus, etiam ante ætatem, vt Eccleſiæ contra hæreticos defendantur) item ſi quis putetur magis profuturus abſens quàm alius præſens. Secunda eſt, ſi alicui viro magno vnum beneficium non ſufficiat ad honeſtè viuendum iuxta ſuum ſtatum, & alterum, poſſit ei ſine Eccleſiæ incommodo dari: hæc tamen ſecunda cauſa reducitur ad primam: nam quod perſonæ ſublimes & literatæ pluribus honorandæ ſint, quando vnum non eſt ſufficiens, iuxta Concilium Lateranenſe *cap. de multo*, id non debet fieri niſi propter Eccleſiæ vtilitatem, quod confirmatur ex S. Bernardo *epiſt.* 171. *ad Comitem Theobaldum*, vbi hoc expreſsè docet.

2 Neque dicas, quod Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 17. id fieri prohibuerit; nam reſpondetur, quod Concilium neque potuit, neque voluit prohibere, quin ob legitimas cauſas, Pontifex poſſit in hac re diſpenſare, nam Pontifex eſt ſupra Concilium & SS. Pontifices olim diſpenſarunt vt Gregorius I. vt patet *l. 2. epiſtolarum cap.* 51. qui quemdam Epiſcopum, Agnellum nomine, ob certam Eccleſiæ neceſſitatem duos Epiſcopatus habere voluit illud tamen verum eſt, quod ſi non putetur ſubeſſe legitima cauſa diſpenſandi, is, qui per diſpenſationem obtinuit plura reſidentiam requirentia beneficia, non eſt tutus in conſcientia, ſed tenetur alterum reſignare, vt docent ferè omnes Theologi, S. Thomas *quodlib.* 9. *art.* 15. Maior *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 4. Adrianus *in* 4. *quæſt. de pluritate prebendarum*, quæ incipit. *Quia in promiſſis*, Caiet. *ver. beneficiorum multiplicatio*, Sot. *lib.* 3. *de iuſt. quæſt.* 6. *art.* 3. & Tolet. *lib.* 5. *cap.* 71. idemque docent multi Iuriſperiti, & Canoniſtæ: & ratio eſt, quia Papa non eſt dominus beneficiorum, ſed diſpenſator, at diſpenſator non poteſt pro ſuo arbitrio diſtribuere bona diſpenſanda, ſed iuxta rationabilem voluntatem eorum, qui ea diſpenſanda reliquerunt, & eorum, in quorum vtilitatem relicta ſunt, quæ in propoſito eſt Eccleſia vniuerſalis: tum quia eſt contra ius diuinum naturale, vt vnus habeat plura beneficia reſidentiam requirentia (niſi aliqua iuſta cauſa id excuſet, vt docet Caiet. *ſuprà*) atqui Pontifex non poteſt diſpenſare in iis, quæ ſunt iuris diuini naturalis, niſi interueniat iuſta cauſa, quæ turpitudinem tollat, vt patet in votis, iuramentis, quin etiam & in indulgentiis; ſed de hac re vide, ſi placet, Bernardum *epiſt. ad Robertum nepotem*, & *epiſt.* 7. *ad Adam Monachum.*

Aduerte

3 Aduerte tamen collationem ſecundi beneficij, tertij, & cæterorum eſſe validam, & conferre verum titulum, vt patet ex multis canonibus: nam ad nullum eorum iure naturæ perſona eſt inhabilis: tenetur tamen reſignare aliquot ex illis, quæ vel non ſunt ei iuxta ſuum ſtatum neceſſaria, vel in quibus legitima cauſa non interceſſit, fructus tamen interim perceptos non tenetur reſtituere, ſi muneri ſuo, ſaltem per Vicarium, ſatisfecit; quod ſi non ſatisfecerit, tenetur ad fructuum reſtitutionem, vel Eccleſiæ, vel ad pias cauſas.

4 Neque dicas ſecundò, ergo poteſt Epiſcopus etiam conferre duo beneficia reſidentiam requirentia ſine diſpenſatione Pontificis, ſi is videat Eccleſiæ ſuæ id profuturum, vt eidem perſonæ duo beneficia conferantur; nam reſpondetur, quod lex ſemper obligat inferiorem, quamdiu ex eius cuſtodia nihil euidenter ſequitur contra legiſlatoris intentionem; ſed nunquam, aut ſaltem rariſſimè, euenit aliquid contra intentionem Tridentini ex eo, quod vni non dentur duo beneficia: nunquam enim euidens eſt id eſſe contra maius bonum Eccleſiæ, & ædificationem proximorum, quas duas res intendit Tridentinum per huius præcepti cuſtodiam, & obſeruationem, ergo &c.

Aduerte tamen, quod ſunt aliquot caſus in quibus etiam poſt Tridentinum poteſt licitè Epiſcopus dare plura beneficia, ſine diſpenſatione Pontificis.

5 Primus eſt: quando ſunt beneficia ſimplicia, etiam Canonicatus, quorum neutrum ſufficit ad honeſtum vitæ ſtatum, & alterum non requirit reſidentiam, ſiue ex ſui inſtitutione, ſiue ex rite præſcripta conſuetudine.

6 Secundus, ſi Eccleſia Cathedralis, vel parochialis, vel dignitas inſufficiens ſit ad ſuſtentationem, poterit ſimul cum ea obtineri beneficium ſimplex non requirens reſidentiam; & vterque caſus ſatis colligitur ex verbis Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 13. & 17.* vbi aduerte, ante Tridentinum potuiſſe etiam plura curata beneficia poſſideri, ſi ſcilicet ita erant exigua, vt non poſſent proprios ſacerdotes ſuſtentare, vt patet *ex cap. eam te de ætate, & qualit.* nunc verò id non licet abſque diſpenſatione Pontificis, vt patet *ex ſeſſ. 24. cap. 17.* vbi qui habet plures parochias, cogitur ſub graui pœna alteram reſignare, etiam ſi neutra per ſe ſufficiat; dixerim tamen iuxta ſuperius tradita, quod ſi illæ eſſent valdè vicinæ, ita vt vnus poſſit vtrique ſatisfacere, & non poſſent facilè inueniri, qui parochiæ vni ſoli velint deſeruire, poſſint tunc duæ eidem committi, iuxta *capit. clericus 21. quæſt. 1.*

Tertius, ſi dignitati, vel Canonicatui acceſſoriè annexa ſit parochialis, quæ per Vicarium adminiſtrari ſolet. Ratio eſt, quia beneficium alteri perpetuò vnitum cenſetur vnum cum illo, & illius naturam aſſumit. Vndè Parochiale annexum ſimplici aſſumit naturam ſimplicis, quod etiam poſt Tridentinum locum habet, vt præter alios docet Nauarr. *loc. infra citando.* 7

Quartus, ſi vnum beneficium detur in titulum, alterum in commendam ad ſex menſes, etiamſi eſſet Parochiale, vt patet *ex capit. nemo de electione in 6.* ſaltem cum Ordinarij diſpenſatione. non tamen poteſt dari vnum in titulum, & alterum in commendam perpetuam ſine iuſta cauſa, & diſpenſatione Pontificis, quia commenda perpetua æquiualet titulo, vt rectè probat Nauarr. *cap. 25. num. 126.* 8

SVBSECTIO IX.

Proponitur SVBCOROLLAR. IX.

1 Sequitur nonò, quod ſi eſt neceſſarium, vel valde expediens ad commune bonum Eccleſiæ, poſſit licitè Pontifex bona Eccleſiaſtica ad alios vſus, etiam in Principes ſæculares, nedum in alias diœceſes vel Eccleſias, talia bona transferre: ſic videmus interdum bona Eccleſiaſtica Principibus ſæcularibus concedi, ad Eccleſiæ vtilitatem abſque tamen iuſta cauſa hoc facere Pontifex non poteſt, quia ex communiori, & probabiliori opinione Doctorum non eſt illorum bonorum dominus, ſed adminiſtrator, ac proinde ſeruare debet diſpenſatoris fidelis leges, quarum principalis eſt publica Eccleſiæ vtilitas: Atque ita contra Flaminium Pariſium *lib. 2. de reſignat. quæſt.* 4. *num.* 34. Redoanum *de ſpoliis quæſt.* 1. *num.* 21. Gonzal. *ad regul.* 8. *in proœmio* §. 1. *num.* 33. Archidiaconum. & alios, quos citat, & ſequitur Sopranus *in appendice ad Filliucium in tract.* 44. *de alienat. rer. Eccleſiaſt. cap.* 3. *num.* 5. *&* 10. docent Sarmient. *de reddit.* 4 *part. cap. vlt. num.* 1. & Vaſquez *in opuſc. de reddit. Eccleſ. cap.* 2 §. 1. *dub.* 1. qui tenent, quod dominium bonorum vniuſcuiuſque beneficij ſit apud vnumquemque ſuum beneficiatum, cum onere tamen, & obligatione non alienandi, ſed tranſmittendi illa ſucceſſoribus ſine detrimento, & deteriorațione: mouentur, quia bona Epiſcopatus dicuntur de patrimonio talis Epiſcopatus *cap. iudicatum* 89. *diſt.* tum quia non poteſt aſſignari ſufficiens ratio, cur beneficiatus non ſit dominus ſui beneficij, ergo, &c. Ita etiam contra eoſdem Doctores ſuprà docent Molina *tract.* 2. *diſp.* 29. *concluſ.* 2. & Leſſ. *lib.* 2. *de iuſt. & iur. cap.* 4. *dub.* 7. qui tenent, quod dominium bonorum Eccleſiaſticorum ſit pœnes cœtum perſonarum cuiuſlibet Eccleſiæ, ad quam illa bona pertinent, v. g. bona Eccleſiæ Neapolitanæ penès Clerum, & Capitulum Neapolitanum, & ſic de aliis, &c. mouentur, quia huiuſmodi bona vocantur dos, & patrimonium talis Eccleſiæ, tum quia dicuntur eſſe ſub dominio Eccleſiæ, *cap.* 1. *de teſtam. in fin.* tum quia empta nomine Eccleſiæ acquiruntur Eccleſiæ, ergo, &c. Ita etiam contra eoſdem docent Innocent. *in cap. cum ſuper elect. de cauſa poſſeſſ. & propriet.* & alij, qui tenent, quod dominium bonorum Eccleſiaſticorum ſit penes Congregationem vniuerſalem fidelium. Ita etiam tandem contra eoſdem docent alij complures Doctor. qui tenent, quod dominium bonorum prædictorũ ſit penes Deum, non ſolùm, vt eſt vniuerſalis, ſed etiam vt eſt particularis dominus, quatenus ipſi peculiariter offeruntur, & dicantur; tum quia patrimonium Dei, & res Dominicæ dicuntur, *can.* 40. *Apoſtolorum*, ergo, &c. Vide Nauarrum *comment. de ſpoliis clericorum*, §. 2. *&* 3. vide etiam, quæ dicentur *infra dubit.* 24. *sect.* 4. *& dubit.* 27. *sect.* 14.

Hinc licèt Papa canonici iuris ſolemnitatibus, abſolutè loquendo, aſtrictus non ſit, ſicuti alij Prælati obſtringuntur; tamen naturali, ac diuino iure prohibetur prohibitas alienationes efficere; cum bonorum Eccleſiæ (vti dicebam) non dominus, ſed ſolùm adminiſtrator à Chriſto conſtitutus ſit, non ad diſſipandum, ſed ad diſpenſandum; vnde rectè diſtinguit Nauarr. *cit.* §. 3. *num.* 8. *iuncto* §. 15. *num.* 4. quod 2

quod alia alienatio rerum Eccleſiaſticarum facta à Papa eſt iuſta, & valida, quæ videlicet rationabili cauſa nititur; alia eſt valida, & non iuſta, ſi abſque iuſta cauſa res vnius Eccleſiæ in aliam Eccleſiam, aliúmve pium vſum transferatur; alia denique neque iuſta, neque valida; ſi res Eccleſiæ ſine rationabili cauſa in vſus profanos alienentur; v. g. ſi laicis, ſine iuſta cauſa donentur.

SVBSECTIO. X.

Proponitur SVBCOROLLAR. X.

SEquitur decimò, quòd quando bona ſunt incerta, vel incertum eſt debitum, quia ſcilicet creditores ignorantur, licitè poſſit Pontifex compoſitionem admittere, ſiue debitum ſit ex delicto, vt in vſuris, furtiſque minutis; ſiue abſque delicto, vt in debitis ex contractu, vel in inuentis: & ratio vlterius eſt, quia quando ignoratur bonorum proprius dominus, reſtituenda ſunt illa in vſus pios, non quidem iure naturæ, ſed iure poſitiuo, vt docet communior Doctorum opinio apud Leſſ. *de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 14. dub. 6. & 7.* ſed in iure poſitiuo poteſt Papa diſpenſare: ergo &c. ſublata tamen obligatione hac reſtituendi, licitè poteſt homo ea ſibi retinere.

SVBSECTIO XI.

Proponitur SVBCOROL. XI.

SEquitur vndecimò, quòd ſi creditores noti ſunt, non poſſit Papa nec validè, nec licitè hominem à reſtitutionis obligatione liberare, niſi ſubſit cauſa legitima, ea tamen ſuppoſita poſſit & validè, & licitè. Prior pars probatur: quia non poteſt Papa validè, & multò minus licitè, ſicut nec alius Princeps, vti *ſuprà* dicebam, abſque iuſta cauſa rem vnius alteri donare; non enim eſt dominus, nec diſpenſator bonorum, quæ ſubditi poſſident: ſed tantùm eſt defenſor iuris, & boni communis, Iudéxque, & vindex criminum. Poſterior pars probatur: quia Pontifex, quamuis non habeat ſupremam poteſtatem directam in bonis temporalibus Clericorum, & Chriſtianorum, vti *ſuprà* dicebam, habet tamen in iis ſupremam poteſtatem indirectam: nempe quatenus opus eſt ad regimen ſpirituale: quare poſita iuſta cauſa poteſt, & validè, & licitè de bonis illorum diſponere; & ſic poteſt, & validè, & licitè imponere mulctas pecuniarias, & Confiſcationes bonorum pro criminibus, & conſequenter condonare, etiam huiuſmodi reſtitutiones faciendas: quod nota propter ea, quæ debentur hæreticis, ſiue ex delicto, ſiue ex contractu: cauendum tamen eſt ſcandalum, de qua re vide *cap. cum ſecundùm leges de hæret. in 6.* Innocentium IV. *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut.* & Syluestrum *verb. reſtitut. 7. quæſt. 2. §. 5.*

Quod autem poteſt Pontifex, idem poteſt & Princeps ſæcularis reſpectu ſuorum ſubditorum: iam enim iuſta lege illorum bona addita ſunt Fiſco, etſi multoties ob potentiam non poteſt fieri executio.

SVBSECTIO XII.

Proponitur SVBCOROL. XII.

1 SEquitur duodecimò, quòd in cauſis ciuilibus, ac minoribus criminalibus, quibus de pecuniaria mulcta agitur, Princeps, quin imò in virtute eius quilibet Iudex, ſiue Eccleſiaſticus, ſiue ſæcularis ille ſit, quando certò nouit, alteram partem falſis probationibus niti: quamuis teneatur tunc omni induſtria prius curare, vt falſitas detegatur, vel vt proceſſus impediatur: ſi tamen id efficere non poteſt, poſſit ex illis probationibus contra eum, quem per priuatam ſcientiam certò nouit cauſam iuſtam habere, ſententiam ferre. Ratio eſt, quia Princeps ſupremus, qualiſcunque ille ſit, ſiue Eccleſiaſticus, ſiue ſæcularis, & in virtute ipſius quilibet alius Iudex inferior, habet, vti *ſuprà* dicebam, auctoritatem diſponendi de bonis ſuorum ſubditorum, eáque de vno in alium transferendi, prout bono communi expediens fuerit, vt patet ex legibus vſucapionum, & præſcriptionum: at hìc videtur eſſe iuſta cauſa, atque adeo conceſſa hìc Iudicibus talis poteſtas, quandoquidem plurimùm Reipublicæ intereſt, vt ſecundùm publicas allegationes iudicia publica terminentur, ne forma illorum cum populi ſcandalo peruertatur, tum quia non ſuppetit ratio, qua incommodum particularis ciuis in tali caſu auertatur: ergo ſupremus Princeps, ſiue Eccleſiaſticus, ſiue ſæcularis ille ſit, ſtatuere poteſt, vt Iudex, etiam inferior, in tali caſu formam publicam iudiciorum ſequatur; quamuis inde fiat, vt bonis ſpoliare debeat illum, quem priuatim innocentem, & bonam cauſam habere cognouit.

Confirmatur, quia hæc bona, ſi 2 ſcandalum abſit, recuperari poſſunt non enim per ſententiam iſtam materialiter iniuſtam ita illis homo priuatur, vt eorum dominium amittat, vt rectè docent Sot. *lib.* 3. *de iuſt. quæſt* 4. *art.* 5. Aragon. *quæſt.* 60. *art.* 5. & alij Doctores, quoniam non eſt ea mens Principis, nec iuſtè eſſe poteſt, cùm ſententia falſis probationibus nitatur, id enim eſſet abſque neceſſitate calumniatoribus fauere; quare poteſt homo ea occultis modis recuperare ab eo, cui ſunt adiudicata & rectè concludit Sotus, quòd ſententia iniuſta (materialiter) ius nec aufert, nec confert: ideóque ſi is, cui ſolutio facta eſt, eiúſve hæredes poſtea errorem intelligunt, tenebuntur in conſcientia reſtituere; quandoquidem ſententia Iudicis in falſa præſumptione fundatur: præſumptio autem cedit veritati.

Quod autem modò dicebam, intellige de bonis fortunæ, non item officiis, & beneficiis: nam cùm quis per ſententiam legitimo iuris ordine datam his priuatur, verè amittit ſimul cum poſſeſſione etiam dominium: atque adeo poſſunt validè alteri conferri; vt rectè dixit *in loco ſuprà cit.* Panorm. *in cap.* 1. *de conceſſione prebendæ*, Innocentius *in cap. quia plerique de immunit. Eccleſ.* & alij Doctores, ratio eſt, quæ hæc ſunt bona publica de quibus Eccleſia, vel Papa liberiùs, vti *ſuprà* dicebam, poteſt diſponere, quàm de bonis priuatorum: itaque quando cauſa ſubeſt, poteſt non ſolùm eorum poſſeſſione; ſed etiam dominio hominem priuare, hìc autem iuſta cauſa ſubeſſe videtur: tum ne dominia ſint incerta, quod ſæpè cœtus hominum perturbat: tum 3

tum quia is, qui ſpoliatus eſt, non poteſt clam ea recuperare, ſicut alia bona, ſed debet à collatore accipere, qui nihil faciet, niſi publicè de eius innocentia conſtiterit; quod ſi continget de ea poſtea conſtare, poteſt Eccleſia ei aliter compenſare, illud beneficium ei conferendo; in bonis autem fortunæ, ſufficit ſi Princeps ſpoliet poſſeſſione, ſicuti *ſuprà* dicebamus.

4 Hinc patet primò, quod poteſt dari congrua diſparitas inter cauſas Ciuiles, & Criminales: nam cum Reſpublica, vel ſupremus Princeps poſſit (vti *ſuprà* dicebatur) diſponere de rebus, de quibus ſunt cauſæ ciuiles, non autem de vita, & membris, de quibus ſunt potiſſimum cauſæ criminales, optima ratio deſumitur, quare poſſit Princeps ſtatuere in illis, vt ſeruetur forma iudiciorum contra priuatam ſcientiam, non autem poſſit in iſtis: quapropter non poteſt Iudex in his (ſicuti poteſt in iis) condemnare Reum, qui per Teſtes legitimè eſt probatus criminoſus, v. g. homicida, &c. ſi eum per priuatam ſcientiam certò nouerit, eſſe innocentem.

5 Confirmatur primo, quia ob nullum Reipublicæ bonum (etiam ſi in proximo periculo verſetur) licet directè innocentem occidere, (vt videre eſt apud Leſſium *lib.* 2. *de iuſtitia & iur. cap.* 9. *dub.* 7.) ergo multo minus licebit hoc ob periculum remotum, & cui alia ratione poteſt occurri, vt eſt in caſu noſtro: & ratio vlterius eſt, quia humana authoritate directè, & ex propoſito occidere innocentem, eſt intrinſecè malum, ſicut cognoſcere non ſuam, ergò ſicut non poteſt homo reddere debitum mulieri, quam certò nouit, non eſſe ſuam, etiamſi ſexcenties probetur, eſſe ipſius vxor; ita non poteſt hunc morte condemnare, quem nouit culpa vacare.

Item ſicut Iudex matrimonium, 6
quod ſecundum publica allegata validum apparet, ipſe verò inualidum eſſe nouit, nullo modo ſuadere, ne dum præcipere poteſt, vt alteri putatiuo coniugi carnaliter adhæreat: cum hæc ſit copula ab intrinſeco mala, cuius poteſtatem Eccleſia nemini vult, nec poteſt facere; ita à pari Princeps, Communitas, vel gentium ius, neque volunt, neque poſſunt Iudici dare poteſtatem, vt hominem, quem certò is innocentem eſſe ſcit, ad mortem damnet: & licèt verùm ſit, quod Eccleſia, & quæuis Communitas, vel ſupremus Princeps, velit Iudicem in publicis iudiciis, etiam grauioribus, ſeu Criminalibus, procedere ſecundùm publicas allegationes, id verum eſt ex præſumptione, quod eæ veræ ſint: nam ſi contrarium Iudici manifeſtum apparet, non poteſt eſſe locus præſumptioni.

Ob eandem rationem, neque Iuſtitiæ Miniſter, ſiue Carnifex, &c. mortis ſententiam exequi poteſt in reum condemnatum, quem certò nouit, innocentem eſſe idemque dicas de milite, ſi certò ſcit bellum eſſe iniuſtum: nam ipſe in bello ſe habet, vt Principis miniſter ad exequendam pœnam, vt alibi dicebatur.

Hinc tamen non inferas, quod ipſi 7
etiam Innocenti ſecundum publicas allegationes condemnato, licitum ſit ſuæ defenſionis cauſa, publicè poteſtati reſiſtere: cum id ſine ſcandalo fieri non poſſit, ſi eius innocentia publicè non apparet: de qua re nos alibi, & videri etiam poteſt Couar. *lib.* 1. *reſol. cap.* 2. *num.* 13. Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 31. *dub.* 4. *in fine*, Suar. *de legib.*

gib. lib. 5. cap. 10. num. 3.

8 Neque dicas contra id, quòd *ſuprà* diximus, quod homo in caſu noſtro probatur eſſe in culpa: nam reſpondetur, quod hoc nihil detrahit eius innocentiæ, nec facit eum ex non digno dignum pœna: quapropter ob id nullo modo poteſt puniri.

Neque dicas ſecundò, quod Iudex in tali caſu intendit ſeruare iudiciorum ordinem, & bonum publicum, cui per accidens coniuncta eſt occiſio innocentis: ſicut qui occidit alterum cauſa defenſionis ſui, intendit conſeruationem ſui, cui per accidens, & indirectè coniungitur occiſio inuaſoris; nam reſpondetur; quod ſeruare iudiciorum ordinem, & bonum publicum in hoc caſu, non eſt quid diſtinctum ab occiſione huius hominis, ſicuti eſt in exemplo poſito: directè enim per huius occiſionem intenditur hæc conſeruatio; imò condemnatio, & occiſio huius hominis formaliter putatur eſſe conſeruatio ordinis iudiciorum, & conſequenter boni publici; quod non eſt ibi, imò contrarium; quare ad exemplum adductum conſtat diſparitas.

9 Confirmatur ſecundò: quia ſi Iudex certò ſciret ſe non habere authoritatem in reum non poſſet eum iudicare, etiamſi multi teſtarentur illam ipſum habere, & ipſi mortem minarentur, niſi faceret, ſicut neque poſſet reum iudicare, ſi ſciret factum illius non mereri pœnam, iuxta legem, &c. ergo neque etiam poterit, quando certò ſcit reum eſſe innocentem. Conſequentia probatur; quia ad condemnandum aliquem morte, non minus requiritur veritas criminis in reo quàm vera poteſtas in iudice, & vera æquitas in lege, ſecundum quá debet iudicari; ergò &c. Atque ita docent Nicolaus Liranus *in cap. 23. Exodi*, explicans *ly innocentem, & iuſtum.* Adrianus *quodlib. 6. art. 3.* Angel. *verſ. iudicare, num. 7.* Roſella *ver. Iudex, num. 16.* Petrus Nauarra *cap. 3. num. 161.* Hoſtienſis, Calderinus, & Panorm. *in cap. paſtorali, cap. ſuper quæſtionum de officio delegati,* Syluius *2. 2. quæſt. 66. art. 2. concl. 2.* Malderus item *2. 2. tract. 6. cap. 1. dub. 13.* Sà *ver. Iudex, num 13.* & multi alij, quos citat Couarruuias *lib. 1. var. cap. 1. num. 13.* & ſubdunt *ibidem* Doctores hi, quod iudex non poſſit Innocentem illum condemnare ad mortem, etiamſi officium ſuum deberet amittere, imò etiamſi ipſe alioquin occidendus foret à populo, ex eo, quia hominem innoxium per ſe, ac directè occidere (niſi Deus iubeat) per ſe, & intrinſecè malum eſt, ſicuti fornicari, vt *ſuprà* dicebatur.

10 Idem quoque dicendum videtur de pœna mutilationis, vt præter alios, teſte Sylu. *ver. iudex, 2. quæſt. 5.* docet Raimundus in ſua gloſſ. & ratio eſt, quia etiam in hac pœna homo non eſt ſubiectus diſpoſitioni Reipublicæ, vel Principis, ita vt Reſpublica; vel Princeps poſſit eam innocenti inferre, ſed ſolum ob veram culpam.

11 Non nego tamen, quod contrarium (& non improbabiliter, ſaltem ob authoritatem vnius S. Thom *in 2 2. quæſt. 67. art. 2.* præſertim in caſu, quod ex depoſitione officij magnum incommodum Iudici obueniret) teneant Caiet. Bañes, Salonius, & Aragonius *ibidem,* Sotus *de iuſt. lib. 5. quæſt. 5. art. 2* Valentia *tom. 2. diſp. 5. quæſt. 11. punct. 2.* Saytrus *in Claui Regia lib. 12. cap. 8. num. 13.* Tannerus *tom 3 diſp. 4. quæſt. 4. dub. 2. num. 51.* Strouerdof. *de iuſt. & iur. quæſt. 67. art. 2. concl. 2.* Diana *part. 5. tract. 4. reſol. 22.* & multi alij Theologi, item Couar. *loc. ſuprà cit. num. 6.* & alij multi Iuriſtæ, quos ipſe citat, qui omnes

omnes docent, quod, quamuis Iudex in tali caſu teneatur omnes vias, & rationes inire, quibus poſſet reum innocentem liberare, (vt impediendo accuſationem ſi poteſt: ſæpe, & per interualla examinando Teſtes, an aliquid varient: extrahendo iudicium; aperiendo Carcerem, ſi commodè, & ſine ſcandalo poteſt, &c.) etſi his modis iuuare non poteſt, teneatur cauſam remittere ad ſuperiorem, & depoſita Iudicis perſona, aſſumere officium teſtis apud ſuperiorem, ſi putet eum hac ratione liberari poſſe; ſi tamen (inquiunt ipſi) his modis non poteſt illum liberare, & pars aduerſa vrget condemnationem rei, poteſt Iudex, quinimò & tenetur, illum (quamuis priuatim nouerit innocentem) ſecundum allegata, & probata condemnare, etiam ad mortem, ſi ſic opus fuerit, ſeu ſic cauſa poſtulauerit & ratio ipſorum potiſſima eſt, quia Iudex non iudicat, vt perſona priuata, ſed vt publica: ergò non debet ſequi ſcientiam priuatam, ſed publicam.

12 Confirmant Caietanus, & Couarru. *locis cit. num.* 10. quia *in cap. Paſtoralis, §. quia vero de officio, & poteſt. iudicis delegati.* ita habetur: attendentes, quod non cognitio, ſed executio tantum demandatur eidem: reſpondemus, quod cum Ordinarius teneatur obſequi delegato, etſi ſciat ſententiam illam iniuſtam exequi nihilominus tenetur eamdem, ergò ſi miniſter tenetur exequi ſententiam (quam nouit eſſe iniquam) vt ſequatur Iudicem, multò magis tenebitur Iudex, vt ſequatur allegata, & probata.

Sed ad rationem horum Doctorum reſponderi poteſt, quòd ex illa benè ſequitur, quòd Iudex ex priuata ſcientia non poſſit authoritate iudiciaria condemnare, & abſoluere, non tamen inde conſequens eſt, quòd is teneatur ſequi publicam ſcientiam in condemnando, quando certò nouit illam ſcientiam non eſſe aliud, quàm iniquum errorem, & calumniam, alioquin quod pro iuſtitia ſeruanda introductum eſt, ad iniuriam detorqueretur.

Ad Confirmationem autem Caietani, & Couar. reſpondetur, quòd Pontifex *ibi* loquatur de eo, qui merus eſt executor, & nullam habet cauſæ cognitionem: hic enim vltrò concedo, quòd tenetur exequi delegati ſententiam, quam ſcit eſſe iniuſtam, videlicet contra ius rei; quia cùm non appellet, videtur cedere iuri ſuo, vel agnoſcere crimen, ſi enim putet ſibi iniuriam fieri per ſententiam delegati, debet ab eo appellare ad Papam; non tamen poteſt eam exequi, ſi ſciat eſſe nullam, vt ſi eſſet lata authoritate falſarum literarum, vel per falſa inſtrumenta, vel per dolum Aduerſarij, &c. tunc enim debet ſuperſedere executioni; ita gloſſa *ibi*; & ratio huius doctrinæ illa eſt: quia ſicut intrinſecè malum eſt te iubere occidi eum, quem certò ſcis eſſe innocentem, ita intrinſecè malum eſt te hæc iuſſa exequi Confirmatur, quia ex communi Doctorum opinione, qui certò nouit bellum eſſe iniquum, non poteſt aſcribi, & militare, quod eſt ſententiam Principis contra hoſtes exequi, etiamſi Princeps iubet; ergo ſimiliter, ſi ſciat certò hunc inique damnatum, non poteſt ſententiam executioni mandare: ſecus ſi non eſſet moraliter certus de innocentia, vel iniqua damnatione: tunc enim poteſt, quin & debet ſuperiori credere. 13

Secundò patet, quòd ſi quis in iudicio peteret, v. g. hæreditatem ex teſtamento, quod Iudex priuatim nouit eſſe ſuppoſititium, attamen id nullis iudicijs probari poteſt, Iudex poſſit ei hæredi- 14

tatem adiudicare: imò ad hoc tenetur, & cogetur à Principe, quamuis Lyranus, Angelus, Panorm. *in locis ſuprà cit.* & quidam Canoniſtæ doceant oppoſitum: ſentiunt enim, quod non poſſit Iudex etiam in ciuilibus, ſicut in criminalibus, contra eum, quem priuatim nouit iuſtam cauſam habere, ſententiam ferre; ſed hæc iſtorum Doctorum ſententia facile refellitur ex his, quæ *ſuprà* dicebantur. Itaque poſtquam Iudex vndique adhibuit diligentiam, vt eum liberaret, & non poteſt: quia pars aduerſa vrget; poteſt, quin & tenetur Iudex contra eum, quamuis certò ſciat, quod iuſtam cauſam habeat, ſententiam ferre, ſecundùm allegata, & probata, ad eum modum, quo S. Thom. Caiet. & Couar. *in locis ſuprà adductis* philoſophantur in criminalibus, & ratio huius rei patet ex dictis.

SECTIO XXII.

Proponitur COROLL. IX.

1 LIcitè etiam poteſt Princeps, ſi propter imminentes neceſſitates bellorum ſic vrgeat neceſſitas, cui ille pro bono publico aliter conſulere non poſſit, cudere pecuniam de vili materia, vt de ferro, vel corio, &c. & præcipere, quod illa per Regnum, tanquam bona, expendatur; (quamuis neceſſitate tranſacta teneatur Princeps compenſare damnum, quod ex ea cauſa vaſſallis obuenit) ratio huius doctrinæ eſt eadem, quam *ſuprà* dicebam; quia ſcilicet publica vtilitas præfertur priuatæ, & in caſibus neceſſitatis attendendum eſt publicum beneficium, & non particulare damnum: atque ita in terminis huius caſus docent Andr. *in verb. vectigalia, num. 23. quæ ſint regalia,* Regens de Ponte *de poteſt. Proreg. tit. 4. num. 36* & alij Doctores.

Item ob ſimilem cauſam boni communis licitè etiam poteſt Princeps augere valorem pecuniæ, & ſic in terminis docent Innocent. Ioan. Andr. Iſern. *in cap. quanto, de iureiur.* & Regens de Ponte *in loco ſuprà cit.* vbi, & in praxi id poſitum eſſe multoties teſtatur.

Aduerte tamen, quod in caſu poſito, ſicut creſcit, & decreſcit æſtimatio pecuniæ, ita etiam creſcunt, & decreſcunt pretia rerum, & ita aduertunt Iſern. & Regens de Ponte in locis *ſuprà* cit. 2

Aduerte ſecundò, quòd ſi facienda ſit reſtitutio pecuniæ creditæ, debet ſolui valor pecuniæ, provt valor erat tempore contractus, non autem provt valor eſt tempore reſtitutionis; atque ita contra nonnullos aduertunt ſimiliter Iſern. & Regens de Ponte *vbi ſuprà*, & ex Theologis Petrus Nauarra *lib. 3. cap. 2.* & alij, & ego mox *infrà* dicam in ſectione ſequenti: & ratio pro nunc breuiter eſt, quia in nummis ad differentiam aliarum rerum, ordinariè non ſpectatur, niſi pretium, non autem ipſa materia: ergo non debet reſtitui, niſi pretium æquale. de qua re vide quæ diffusè tradit Layman *lib. 3. tract. 3. part. 1 cap. 5* etſi nobiſcum ipſe non ſentiat, ſaltem in totum. 3

SECTIO XXIII.

Proponitur circa dicta difficultas cum eius ſolutione.

PEtes, an licitum ſemper ſit in mutuo paciſci, vt res reſtituatur in eadem menſura, etiamſi pretium eius tempore 1

pore reſtitutionis creuerit; verbi gratiâ, ſi mutues mihi decem modios tritici valentes nunc viginti aureis, an poſſis exigere à me totidem modios, etiamſi pretium creſcat ad viginti quinque aureos.

2 Reſpondet Sotus *lib. 6. de iuſtitia, quæſt.* 1. *art.* 2. affirmatiuè, nempe quod in mutuo ſemper poſſit exigi eadem menſura, ſeu idem pondus rerum: & ratio ipſius eſt, quia in mutuo ſpectatur proportio, ſeu æqualitas corporum, quæ permutantur, non autem æqualitas pretiorum; nam ſi pretiorum æqualitas ſpectaretur, eſſet potius emptio, & venditio quàm mutuum.

3 At ego reſpondeo cum diſtinctione, quod ſi eſt dubium, vtrum res tempore reſtitutionis valuerit pluris, vel minoris poſſit mutuator exigere parem menſuram rei, æquè in ſe bonæ, eámque ſuo tempore accipere, etiamſi interim pretium eius valdè creuerit. Ratio eſt, quia tunc par eſt vtriuſque conditio: ſicut enim mutuator poteſt lucrari, ita poteſt & amittere. Vnde ſi lucretur ille, non prouenit id ex obligatione mutui (quaſi lucrum illud ſupra ſortem exigatur ex pacto) ſed per accidens, & caſu fortuito, eo quod res tempore redditionis facta ſit maióris æſtimationis, & ſic admitto ſententiam Soti.

4 Si autem certum eſt, vel probabilius, rem tempore traditionis valituram pluris, quàm modò valeat, non poteſt mutuator ad parem menſuram reddendam mutuatarium obligare, ſed tantùm ad eam, quæ tunc temporis adæquabit pretium rei ab ipſo mutuante traditæ; vt ſi decem modij, qui tunc valent viginti aureis, reſtituendi ſint eo tempore, quo valebunt viginti quinque, non poteſt mutuator exigere, vt reſtituātur decem. Ratio eſt, quia non poteſt quis paciſci, vt aliquid reddatur vltra id quod æquiualet rei ſuæ, at decem modij tempore redditionis pluris valebunt quam valet res ipſius, quam modò tradit. Ergo, &c. Excipe, niſi rem ſuam mutuator vſque ad illud tempus conſtituiſſet ſeruare; aut ſaltem de hac re adhuc anceps eſſet: tunc enim ratione lucri ceſſantis poſſet is quid amplius exigere quàm res ipſius modò valet; hîc tamen detrahenda eſſet æſtimatio cuſtodiæ faciendæ vſque ad illud tempus; & æſtimatio periculi corruptionis, tantoque minus exigendum.

Molina tamen *de iuſtit. & iur. diſput.* 311. ſequens Sotum *in loc. ſupra cit.* putat non eſſe contra iuſtitiam, ſi exigat mutuator etiam in hoc caſu parem menſuram, modò non obliget mutuatarium, vt differat ſolutionem vſque ad illud tempus; & ratio vlterius eſſe poteſt; quia tunc mutuatarius ſibi imputare debet quod expectauerit donec pretium creuerit.

At adhuc probabilius eſt quod *ſupra* dicebam; in caſu ſcilicet, quod erat certum, pretium fore augendum, & mutuans conſtituerat rem conſumere, aut alienare ante illud tempus, nam præter rationem *ſupra* adductam, non apparet quo iure in tali caſu poſſit mutuans æqualem menſuram petere: hoc enim eſſet clarè aliquid lucrari ſuprà æſtimationem ſortis, ex pacto mutui. 5

At ſi tandem certum eſt, vel ſaltem probabilius, rem valituram minoris, poteſt mutuator maiorem quàm dederit, menſuram exigere (prout id magis vel minus certum fuerit) vt fiat æqualitas: idque ſiue rem illam eſſet venditurus, aut quomodocumque conſumpturus, ſiue ſeruaturus in futurum. Ratio, quia qui dat mutuum, poteſt in re ſua ſpectare non ſolum naturalem bonitatem

tem, ſed etiam pretium, quanti res illa valet, & ſic exigere, vt reſtituatur ſibi quid æquale non ſolum in bonitate, ſed etiam in pretio, quanti res ipſius valet.

Confirmatur, quia in omnibus aliis contractibus poteſt exigi æquale in pretio: ergo etiam in mutuo, cùm vtrobique militet eadem ratio. Quare, ſi verbi gratià, tibi mutuo decem modios, dum valent viginti quinque aureis, poſſum paciſci, vt reſtituas mihi duodecim modios & dimidium, ſi tempore reſtitutionis ſinguli modij non valebunt niſi duobus aureis, quia illi duodecim cum dimidio æquales ſunt æſtimatione meis decem.

6 Dixi, *ſi tempore reſtitutionis non valebunt niſi duobus*; quia non poſſum te obligare, vt ad illud tempus differas reſtitutionem, etſi poſſum te obligare vt illam non differas vltra certum terminum, & intra illum ſoluas ea menſura, quæ adæquet pretium menſuræ quam nunc tibi trado.

Hinc tamen non inferas, quod non eſſet contractus mutui, ſed emptionis, & venditionis; nam reſpondetur, quod ſi eſſet contractus emptionis, & venditionis, non poſſem exigere, vt reddas mihi rem eiuſdem ſpeciei: ſi enim pretium frumenti mei eſt vigintiquinque aureorum, debeo illo in venditione eſſe contentus, nec poſſum vlterius obligare emptorem, vt vendat mihi viciſſim frumentum vſque ad illam ſummam, pretio tempore traditionis currente: hæc enim obligatio exigeretur ſupra iuſtum pretium; eſt igitur formalis contractus mutui, etſi implicitè venditionem, & emptionem contingat.

Dices, ſi rem illam eras ſeruaturus in illud vſque tempus, quo minoris erat valitura, non cenſetur tibi pluris nunc valere, quàm tunc valebit. Ergo non potes nunc pro ea plus exigere quàm tunc valebit, quidam concedunt totum.

At ego nego conſequentiam: quia etſi toto illo tempore, quo manebas in propoſito ſeruandi illam, non pluris valebat, tamen hoc ipſo, quod mutaſti propoſitum, ſtatuendo illam nunc alienare per mutuum, potes illam æſtimare ſecundùm præſentem valorem, quem modò habet; ac proinde huic æquale quid exigere.

Aduerte tamen hîc, quod ſi in contractu fuit conuentum de reſtituenda maiore menſura, vel de exæquando pretio, ſed tantùm de reſtituendo mutuo, non poteſt mutator poſtea, cum pretium decreuerit, maiorem menſuram exigere. Ratio eſt, quia in mutuo ita vſu receptum eſt, vt mutuatarius non cenſeatur obligatus, niſi ad reddendam rem ſimilem in ſpecie, & parem in bonitate, ac menſura; niſi ratione mutationis pretij aliter conuentum fuerit: nam hæc eſt conditio puri mutui, cui ex natura ſua nulla implicitè miſcetur emptio, & venditio; atque ita docent Sotus vbi *ſuprà*, aliique multi Doctores quamuis Petrus Nauarra *lib. 3. cap. 2. num.* 257. oppoſitum non improbabiliter, doceat ex eo, quia alioquin non ſeruaretur æqualitas pretiorum, quæ in cæteris omnibus permutationibus ſeruari conſueuit: tum quia ſi, verbi gratia, mutuo tibi centum aureos, dum ſinguli valent duodecim regalibus, & poſtea decreſcit pretium eorum vſque ad vndecim, non ſatisfacis, ſi mihi reſtituas idem pondus auri; ſed maius dare debes, ergò ita ſimiliter dicendum eſt, vbi materia diſtinguitur à pretio. 7

Sed ad primum Nauarræ argumentum 8

tum reſpondeo, quod in mutuo nudo non ſpectetur æqualitas pretiorum, ſed bonitatis naturalis, & menſuræ, quamuis, ſi mutuans velit, poſſit habere tunc rationem pretij, & ſic ſpectare æqualitatem pretiorum, quod ſi tamen non fecit, ſibi imputet.

Ad ſecundum reſpondeo, quod alia eſt ratio nummorum, alia frumenti, olei, ſimiliúmque rerum, & in nummis enim ferè ſemper non ſpectatur; niſi pretium, vnde non debet reſtitui niſi pretium æquale: at in aliis rebus primariò ſpectatur ipſa materia; nemo enim petit mutuum frumentum, oleum &c. propter pretium frumenti, olei, &c ſed propter ipſum corpus, & ſubſtantiam frumenti, olei, &c. vnde apparet diſparitas ad argumentum.

SECTIO XXIV.

Proponitur Corollarium duodecimum cum multis caſibus.

1 Licitè etiam poteſt Princeps ex eodem principio *ſuprà* poſito (ſi ſic ſcilicet exigat aliquo modo bonum commune) reuocare ſententias in rem iudicatam tranſactas; atque ita habetur etiam *ex reg. text. in leg. diui fratres, ff. de pœn.* & tradunt gloſſ. Bald. & Doctor. *in leg. fin. Cod. ſentent. reſc. non poſſ. Roman. & in leg. imperium ff. de iuriſdict. omn. Iud.*

2 Item ex eodem principio irritare, ſeu caſſare poteſt Princeps ſententias Iudicum, quamuis ritè, & rectè latas; atque ita docet Ang *in leg. 1. de ſentent. paſſ.* Afflict. *in cap. 1. quæ ſint reg. num.* 46. Reſtau. Caſtal. *in tract. de imper. quæſt.* 110. *priuil.* 141. *& in priuil.* 300. tradit, quod Princeps poſſit res iudicatas, reſcindere, & Afflict. *num.* 48. *dict. cap. 1. quæ ſi regal.* docet, quod Princeps poſſit reſtituere ad appellandum aduerſus rem iudicatam; & Luc. de Pen. *in leg. fin. de paſc. publ. num.* 47. tradit, quod poſſit Princeps tollere ſententiam, & Aym, *de antiq. temp. in princ. n.* 51. docet, quod poſſit Princeps mandare reuiſorem ſententiæ in rem iudicatam tranſactæ; & ratio horum omnium, præter rationem *ſupra* toties aſſignatam, vlteriùs illa eſt quia hæc omnia ſunt de iure ciuili, & Princeps eſt *ſupra* ius ciuile; ergò poteſt illud tollere cum omnibus ſuis effectibus, atque ita docet Iſern. *in cap. 1. de Vaſſall. decrep. ætat.* inferens ad acquiſita alteri per condemnationem delinquentis, quod cum poſtea Princeps indulgendo crimen, reſtituit delinquentem ad omnia, reſtituat eum ad acquiſita alteri mediante ſententia, non autem ex facto, aut contractu hominis de qua re vide etiam Alex. *in leg gallus, § & quid ſi tantum ff de liber. & poſthum.* & Felin *in cap. inter quatuor, de maior. & obed.* Andr. & alios.

Item ex eodem principio petito (ſi ſic ſcilicet exigat aliquo modo bonum commune) poteſt Princeps diſpenſare, quod Vniuerſitates ex cauſa aliqua vrgenti vendere poſſint territoria (in quibus Ciues, & ſic Baro etiam, vt primus ciuis, vſum habent) etiamſi Ciues contradicant; quia cum talis Principis diſpenſatio, ſeu conceſſio conſiſtat in vrgenti neceſſitate, & publico beneficio Vniuerſitatis, ita exigit publica vtilitas, quæ (vti dicebam) præfertur priuatæ, cum priuata inſit in publica: & quod expedit Vniuerſitati, ſit idem, quod expedit priuatis 3

Ciuibus, qui, vt Ciues, ad omnia Vniuerſitatis onera tenentur, atque ita in terminis noſtri caſus docent Andr. *in cap.1.ex quib. cauſ.feud. amitt. num.* 15. Auedan. *de exequ. mand. cap.* 12. *num.* 25. *de Franch. deciſ.* 197. & Regens de Ponte *in tract.de poteſt.Proreg. tit.*10.vbi id in praxi poſitum eſſe multoties, teſtatur. Adde, quod in caſu dicto præiudicium, quod infertur, modicum eſſe videtur, at in modicis poteſt Princeps, etiam ex ordinaria poteſtate, præiudicare: vt rectè dixit Andr. *in rubr. quæ ſint reg. num.* 3. *argum. text. in leg. in rebus* §. *poſſunt, ff. commod.* Vnde dicere conſueuimus, quod modicitas præiudicij inducit aliud ius, de quo non curat Prætor,ergo,&c.

4 Item ex eodem principio (ſi ſic ſcilicet exigat bonum commune) concedere poteſt Princeps ſaluum conductum, ſeu ſecuritatem delinquentibus, iuxta *tex. in leg.relegati.ff.de pœn.*de quo per Bart. *ibidem*, & diffuſiùs per Reſtaur. Caſtal. *vbi ſuprà, priuileg.*339 quare multoties bannitis (quamuis multa, & grauia delicta commiſerint) ſi conſimiles facinoroſos homines occidant, vel viuos capiant, & conducant ad Tribunal, conceduntur indultus; idque etiamſi non adſit partis offenſæ remiſſio; quia ſic exigit bonum commune; cùm alioquin Regnum malefactoribus nimis abundet,& populi continuis iacturis in bonis, & in perſonis affligantur:atque ita tradunt communiter Doctores *in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtit.*

5 Vbi tamen aduertè, quòd huiuſmodi indultus coarctari, & cum clauſula aliquando concedi ſolent, vt ſcilicet tales homines, quibus fiunt indultus,non accedant ad loca delictorum, & vbi partes offenſæ degunt, quæ praxis in multis locis ſeruatur; ſicuti notat Farinac. *in tit. Inquiſit. lib.* 1. *quæſt.* 6. *num.*5 & Theſaur.*in deciſ.Pedemont.*21.ſed de hac re, & de Principe indulgente propter res proſperè geſtas, vel propter aliam cauſam rationabilem, etiam ſine remiſſione partis offenſæ, & de remiſſione pœnarum corporalium in pecuniarias latè tractat Andr.*in tit.quæ ſint regal. in ver. & bona committentium poſt num.* 75.

Item ex eodẽ principio poteſt,quin & conſueuit Princeps cõcedere pro debitis ciuilibus indultus Colonis,ad hoc vt hĩ culturæ,& meſſi commodè vacare poſſint; quia bonum commune exigit; vt prædicto tempore à nemine illi vexentur: atque ita habetur *in leg.* 1. vbi Andr. de Barul.*& in l.coloni, l.*2.*Cod.de agricol.& cenſit.lib.* 10.

Item ex eodem principio poteſt,quin & conſueuit Princeps concedere prouiſiones, quæ *ſaluæ guardiæ* vulgò dicuntur, vaſſallis Baronum, ne contra illos procedatur, etiam pro delictis antiquis inconſulto Principe, ad hoc ne indebitè à Baronibus vexentur: atque ita docet in terminis Auend. *vbi ſuprà,part.* 1.*cap.*11.& citat pro hac ſententia Paulum de Caſtr. & alios multos Doctores. 6

Item ex eodem principio poteſt Princeps homines reos, præſertim poſt delictum manentes in triremibus, vel ante ſententiam exiſtentes in carcere, cogere ad triremes, ſoluto tamen pretio, ſeu ſalario. Item & cogere populos ad dandos ſibi milites, remigantes, & ſimiles. Item & diruere domus, quæ facilitant capturam Vrbis. Item & comburere ſegetes, ne ex his viuere poſſint hoſtes obſidentes, & ſimilia. Vide Mol. *tom.* 1. *diſput.* 25. *&* 121. Reginaldum *lib.* 21. & Regentem de Ponte *de poteſt. Proreg.tit.de elect.official.& tit.de regal. impoſitionibus.*

An autem in caſu, quod huiuſmodi milites,

milites, vel remigantes, idemque dico de legatis, qui mittuntur, capiantur ab hoſtibus, teneatur Rex in conſcientia ſoluere pretium pro redemptione illorum. Reſpondeo non teneri Regem, ſi quis ex iis acceſſit voluntariè, quia tunc videtur ceſſiſſe iuri ſuo, teneri autem è contra Regem, ſi acceſſit is neceſſariò, vel vocatus à Rege: atque ita docet Bart. *in l. ſi ſeruus communis, §. quod verò, ff. de furt.* Bald *in cap. 1. an agnat. in fin.* Vincent. de Franch. *deciſ.* 146. Albet. *in leg. inter cauſas. §. non omnia, ff. mand. ibi in addit.* vbi ſubdit, intelligi hoc vltimum tamen debere, ſi nulla culpa ex parte capti interceſſerit: idémque dixit Ioann. de Plat. *in leg. 1. in fin. Cod. de re milit. lib.* 12. & Lucas de Pen. *in l. fin. in fin. Cod. de nau. non excuſ.* vbi ait, quod ſi naues ſumptæ fuerint à Rege inuitis dominis, tenetur Rex dominis nauium compenſare damnum, quod illæ paſſæ fuerint.

10 Item tandem ex eodem principio (ſi ſcilicet ita exigit bonum commune licitè poteſt Princeps, (etiam non remittente parte) pœnam reo remittere, quia ſi propter bonum commune, quod anteſertur priuato, poteſt licitè Princeps auferre rem alterius, poterit & auferre ius alterius, quod ſi tamen ita non exigit bonum commune, nullo pacto poteſt licitè Princeps (non remittente parte) pœnam reo remittere, quia ſicut in iſto caſu non poteſt licite auferre rem alterius, ita nec ius alterius: quin imò tenetur ex officio, & debito iuſtitiæ diſtributiuæ, ius ſuum reddere vnicuique, ſi tamen pars remittit, poteſt tunc etiam Princeps licite remittere, dummodo id publicę vtilitati viderit non obfuturum: ratio, quia Princeps tenetur non ſolum parti ſatisfacere, ſed etiam Reipublicæ, ad cuius bonum ſpectat, ne delicta reſtent impunita. Vide S. Thom. *in 2. 2. quæſt. 67. art. 4. in corp.* & Regentem de Ponte *de poteſt Proreg. tit. 1 §. 4. num. 6. & ſeq.* vbi ſubdit, quod de facto nonnullæ gratiæ abſque remiſſione partis, à Rege factæ, tãquam irritæ ordine ſupremi Italiæ Concilij. reuocatæ fuerint: de quibus videri poteſt præter Regentem de Ponte *loc. ſuprà cit.* Ioan. Vinc. de Ann. *in repet. cap. 1. de Vaſſall. decrep. ætat. num.* 252. Carauetta *in ritu* 272. *M. tg. Curiæ Neapolis*, & Lucas de Pen. *in l. 1. num. 57. Cod. de deſertoribus libro* 11.

SECTIO XXIV.

Proponitur SVBCOROLL. XIII.

Licitè etiam poteſt Princeps (ſi ſic ſcilicet exigit aliquo modo bonum commune) operari, & iudicare contra leges ciuiles, & in illis diſpenſare, non ſolùm ſi leges ciuiles reſpiciant ſolùm ſubditos, Principem autem nullo modo complectãtur, ſed etiam ſi Principem complectantur, & ſpectent ad communem Reipublicæ gubernationem, idque ſiue leges illæ ius alteri non conferant, vt quod fur vapulet, &c. ſiue etiam conferant, quales ſunt leges præſcriptionis, & leges, quæ præcipiunt parti læſæ pecuniam aliquam à læſore dari; vel habentibus hæc, vel illa merita; hæc, vel illa beneficia conferri, &c. 1

Prima pars huius Corollarij probatur: quia ſi leges humanæ ſolùm ſubditos reſpiciunt, & nullo pacto Principem complectuntur) ex aliqua ſcilicet rationabili cauſa) ex ſe conſtat, quod iis Princeps nõ teneatur, verbi gratia, ſi lex extet, quod nullus induatur ſerico, &c. 2

Secunda

2 Secunda pars probatur, quod ſcilicet ſi leges ſcriptæ, quæ Principem complectuntur, ſpectántque ad communem Reipublicæ gubernationem, nullum tamen alteri ius conferunt, poſſit Princeps contra leges illas operari, & in illis diſpenſare: verbi gratia, ſi quis innocens probetur eſſe nocens: quod poſſit Princeps in tali caſu ex plenitudine ſuæ poteſtatis illum non condemnare iuxta leges ſcriptas, ſecluſo tamen ſcandalo (imò etiam ſi eſſet nocens, dummodo ſit Reipublicæ vtilis: vel neceſſarius) Item quod poſſit Princeps conferre alicui priuilegium, ne bona illius præſcribi poſſint, quo priuilegio exiſtente non daretur alteri locus acquirendi ius in bona illius, & teneretur inferior Iudex iudicare de bonis illius non iuxta leges ſcriptas, ſed iuxta priuilegium à Principe datum, adeò vt ſi illud non ſeruaret Iudex inferior, peccaret mortaliter per vſurpationem iudicij, & ſententia ipſius inualida eſſet. Probatur (inquam) ſecunda hæc pars Corollarij: quia in hoc differt Princeps ab aliis inferioribus Iudicibus, quod hi ſunt tantum meri executores, & Miniſtri legum, habentes ſolùm authoritatem ipſis taxatam, per leges; Princeps autem eſt legiſlator, & conditor, ac legitimus legis interpres, (cum eius ſit interpretari, cuius eſt condere) reſidétque in ipſo ſuprema plenitudo poteſtatis ciuilis. Vnde ſic formo pro ſecunda, hac parte Corollarij argumentum: diſpenſare in lege humana ex cauſa iuſta, idem eſt quod interpretari legem, & declarare, non fuiſſe animum legiſlatoris comprehendere talem caſum cum tali iuſta cauſa in illa lege, ſed ſupremi Principis eſt interpretari legem, ergò, & diſpenſare in lege ex iuſta cauſa. Minor per ſe patet. Maior probatur, quia ideò ex communi Doctorum conſenſu requiritur ad diſpenſationem iuſta cauſa, quia diſpenſatio eſt quædam legis interpretatio, qua exponitur legiſlatorem (cum de eius prudentia, & æquitate non dubitetur) non intendiſſe lege ſua complecti illum caſum, in aquo adeò iuſta cauſa ſe offert ad ipſum excipiendum ab illa lege: ergò, &c.

Confirmatur, quia per omnes ad diſpenſandum in lege tria ſufficiunt, primò, quod lex ſit diſpenſabilis, id eſt, non ſit ex natura ſua immutabilis, qualis eſt lex naturalis, & diuina: Secundò authoritas in diſpenſante: Tertiò cauſa iuſta: at lex merè humana, ad differentiam legis naturalis, & diuinæ, diſpenſabilis, & mutabilis eſt: in Principe eſt plenitudo authoritatis ciuilis, & cauſa ſupponitur eſſe iuſta, ergo &c. 3

Hinc ſequitur, quòd quotieſcunque poteſt Princeps in lege ſcripta diſpenſare, poterit etiam iuxta ſuam prudentiam, & non ſecundùm legem ſcriptam iudicare: at, quoniam dixi iuſtam cauſam requiri, vt poſſit Princeps diſpenſare in lege, & aliter, quàm lex præcipit, iudicare, notandum hîc eſt, quòd cauſa iuſta ad diſpenſandum requiſita debet eſſe bonum publicum. Ratio, quia cauſa, & effectus debent commenſurari inter ſe; at lex eſt regula publica, authoritas Principis eſt etiam publica, collata ei ob bonum publicum, non ad deſtruendùm, ſed ad ædificandum: ergo & bonum, ob quod poteſt Princeps diſpenſare in lege; debet etiam eſſe publicum, vt ſi, v.g. commiſit quis miles ſtrenuus, & Reipubl. vtilis, homicidium, poterit Princeps cum eo diſpenſare in lege de occidendis homicidis, & imponere ei aliam pœnam, vel omnino condonare, 4

donare, bono publico ſic exigente: ſic Saul meritò diſpenſauit cum Ionata milite ſtrenuo, & ſaluti populi tunc maximè neceſſariò: at ſi homicida ſit, v. g. dilectus Principi, non tamen neceſſarius, aut vtilis Reipubl. non poteſt Princeps cum illo diſpenſare; ſed iudicare eum debet debet ſecundùm legem ſcriptam, cùm ceſſet in tali caſu cauſa publica, & bonum commune.

5 Tertia pars corollarij probatur, quod ſcilicet, ſi leges ſcriptæ, quæ Principem complectuntur, ſpectántque ad communem gubernationem Reipublicæ, ius alteri conferant, poſſit etiam Princeps contra leges operari, & in illis diſpenſare. Probatur, inquam, hæc tertia pars Corollarij, quia cùm Princeps ſit cuſtos boni publici, quotieſcumque videt bono communi ita expedire, poteſt, quin & debet, bona Ciuium in illud referre, & ſic ob bonum publicum bona alicuius Ciuis alteri adiudicare: atque adeo non ſtare prædictis legibus, etiáſi ius illæ alteri conferant.

SVBSECTIO I.

Proponuntur circa COROLL. XIII. *Aduertenda quædam.*

1 Aduerte, quòd vt ſit verum, quod modò dixi, in tertia parte corollarij, requiritur bonum commune ſic exigere, quod rariſſimè, & fortè nunquam eventurum arbitror, aliter tenetur Princeps ſub pœna peccati mortalis obſeruare in ſuis iudiciis, & ſententiis leges ſcriptas, præſertim ſi leges ſcriptæ ius alteri conferant, v. g. vocat Paulus Petrum in iudicium, quaſi iniquè poſſidentem bona ipſius: at oſtendit Petrus ſe illa bona fide poſſediſſe toto tempore legis, & verè in illis præſcripſiſſe, tenetur Iudex, etiamſi ſupremus Princeps ille ſit, ferre ſententiam pro Petro, nec poteſt diſpenſare cum Paulo in lege præſcriptionis: atque ita docet S. Auguſt. *lib. de vera Relig. cap.* 3 & Ariſt. 5. *Eth. cap.* 6. *&* 3. *Polit. cap.* 10. *&* 12. & ratio eſt, quia contra ius naturale eſt, vt cùm quis legitimo contractu effectus eſt dominus alicuius rei, aut ius legitimum in illam habet: expolietur illa re, aut legitimo iure, quod in illam acquiſiuit, cùm talis expoliatio ipſo inuito ſit furtum formaliter, & Princeps, quantumuis ſupremus, non poſſit diſpenſare in furto, nec ferre ſententiam contra ius naturale: atque adeo non poteſt ſpoliare eum, qui iam rem aliquam poſſidet, aut ius in illam per legitimum contractum habet; ſed qui rem aliquam poſſidet, aut ius in illam virtute alicuius legis Ciuilis habet, habet rem illam, vel ius in illam, veluti per legitimum contractum, cùm poſſit lex ciuilis de vno in alium dominium bonorum, & ius in illa transferre: ergo in huiuſmodi legibus, quæ conferunt ius alteri, non poteſt, neque ſupremus Princeps diſpenſare; ſed debet neceſſariò ſecundùm illas ius dicere, & ſententiam ferre.

Confirmatur, quia ſi poſſet ſupremus Princeps pro libito ſuo diſpenſare in huiuſmodi legibus, & non iudicare ſecundùm illas, poſſet ſimiliter, quando duo litigant de aliqua re tollere illam habenti ius in ipſam, & adiudicare eam non habenti ius in illam; at hoc per omnes eſſet furtum formaliter, & maxima iniquitas: ergo & illud, ex quo ſequitur iſtud. Conſequentia probatur; quia ſicut hic litigans habet ius in rem, quam iuſtè poſtulat, vt ſuam iuſto titu- 2

lo; ita & qui rem aliquam, vel ius aliquod habet virtute alicuius legis, habet illud iuſto titulo, cùm lex ciuilis conferat in huiuſmodi rebus iuſtum titulum

3 Confirmatur ſecundò; quia lex præſcriptionis, & aliæ ſimiles leges, non minus conferunt nunc hominibus dominium, & ius in bona temporalia, quàm contulerit eis à principio ius gentium, quo facta fuit diuiſio rerum; ſed non poteſt Princeps ſpoliare eum, qui bona poſſidet per illam primam diuiſionem rerum, quia iam ſunt illius facta propria, eſtque ille illorum factus dominus: Ergò neque poteſt Princeps ſpoliare eum, qui aliqua bona, vel ius in illa bona poſſidet virtute alicuius legis, quia ſicut iure naturæ antequam fieret rerum diuiſio nihil alicuius erat, at facta illa rerum diuiſione, quæ alicui appropriata ſunt, ita facta ſunt illius, vt committat furtum formaliter, & violet ius naturæ quicumque alius illa bona inuito illo accipit, ita quoque licèt, antequam hæ leges ius, & dominium alteri conferentes conderentur, non eſſet iure naturæ, neque alia via quis dominus eorum, quæ præſcripſit, poſtquam tamen huiuſmodi leges conditæ ſunt, & virtute illarum aliquid ille acquiſiuit, eſt furtum formaliter, & contra ius naturæ eum illa re, vel illo iure expoliare. Itaque ſi aliter in oppoſitum non exigit bonum commune: tenetur Princeps leges ſcriptas (præſertim ſi hæ ius alteri conferant) in ſuis iudicijs obſeruare, alioquin mortaliter peccabit.

4 Aduerte ſecundò, quod Princeps in tali caſu non ſolùm peccabit mortaliter, ſed peccabit grauiùs, quàm peccat homo priuatus, cùm rem alterius ſubripit. Ratio, quia cuſtos iuſtitiæ grauiùs peccat iniuſtè agens, quàm ille ad quem non pertinet ex officio cuſtodia iuſtitiæ, ſed Princeps, ſicut & quicumque alius inferior Iudex, eſt ex officio cuſtos, & miniſter iuſtitiæ, ergò, &c.

Aduerte tertiò, quod Princeps in 5
dicto caſu non ſolùm peccabit mortaliter, ſeu grauiter (& grauiùs, quàm peccat homo priuatus, cùm rem alienam ſubripit) ſed etiam tenebitur ad reſtitutionem. Ratio, quia Princeps, ſicut, & quilibet alius inferior Iudex, eſt cuſtos iuſtitiæ, & boni ſuorum ciuium: ergò ſi ſine iuſta cauſa in lege diſpenſet, vnde alteri damnum ſequatur, eſt ipſe iniuſtus author illius damni, at quicumque iniuſtè infert alteri damnum, tenetur ex iuſtitia damnum illud reſarcire, ergò, &c.

An autem talis circumſtantia perſo- 6
næ publicæ in confeſſione explicanda ſit: affirmat vterque Medina Complutenſis, & Salmaticenſis, hic *in ſumma*, ille *in Cod. de Confeſſione*, at negat, & probabilius (dummodo ſcandalum abſit) Henriquez *lib. 2. cap. 6. num. 3. in gloſſ. lit. O*, ratio quia talis circumſtantia publici officij ſolùm aggrauat peccatum intra eandem ſpeciem iniuſtitiæ, ergò, &c. Ex dictis ſequuntur multa, ideo ſit.

SVBSECTIO II.

Proponitur SVBCOROLLAR. I.

EX dictis ſequitur primò, quod, ſi leges ſcriptæ continent ius naturale, 1
ſemper ſecundum eas iudicare debet Princeps, etiam ſupremus. Ratio, quia nunquam licet à iure naturali recedere, cùm contrarium huius iuris ſemper ſit iniquum; quinimò ſicut ius naturale eſt indiſpenſabile, ita ſunt, & indiſpen

indiſpenſabiles leges illud continentes.

2 Confirmatur, quia iudex etiam ſupremus, debet iudicare, quod iuſtum eſt, *Sap.* 1. at iuſtum in huiuſmodi legibus contentum ſemper eſt idem, & immutabile, ergo ſemper iuxta ipſum iudicare ille debet.

3 Confirmatur ſecundò, quia ius naturale, quamuis medio dictamine rectæ rationis excipiatur, re vera tamen habet (ſicut & natura ipſa) Deum authorem ergò ſi quis iudicat aliter, quàm leges iſtæ, ius naturale continentes, poſtulant, violat ius naturale & diuinum ſimul.

4 Confirmatur tertiò, quia (cum iuſtum, quod iſtæ leges continent, ſit ex natura rerum, & intrinſecè bonum) qua ratione non poteſt Princeps mutare naturas rerum, & facere bonum, quod eſt intrinſecè malum, vel è contra, ita non poteſt iuſtè iudicare, niſi ſententiam ferat iuxta iſtas leges.

SVBSECTIO III.

Proponitur SVBCOROL. II.

Cum multis caſibus.

1 SEquitur ſecundò, quod ſi obſeruatio legis ſcriptæ ratione loci, temporis, vel alicuius alterius circumſtantiæ aliquid inducit contra ius naturale, non poſſit Iudex, etiam inferior iudicare ſecundùm illam legem ſcriptam, ſed teneatur iudicare ſecundùm æquitatem, & dictamen rationis, quam vocamus *epiicheiam*. Ratio eſt eadem, quam *ſupra* dicebam; quia ſcilicèt nunquam licet à iure naturali recedere, cum contrarium huius ſemper ſit iniquum; vndè rectè dixit S. Thom. 1. 2. *quæſt.* 69. *articul.* 4 *&* 6. quod lex iniqua, aut ſimpliciter, aut ex aliqua circunſtantia, non eſt lex, neque regula, quæ valeat noſtras actiones rectè dirigere, ſed eſt corruptela, quemadmodum horologium, quod non conſentit cum motu ſolis, non eſt horologium, ſed potius perturbatio horarum.

Verbi gratiâ, præcipit lex, ne ciuitate obſeſſa, portæ illius vllo modo aperiantur, euenit poſteà caſus, quòd ciues fugiant hoſtes ſuos, nec aliter ab iis immunes eſſe poſſunt, niſi apertis portis ſe in ciuitatem recipiant, non debet Iudex etiam inferior, iudicare ſecundùm iſtam legem ſcriptam, quæ in tali caſu adeò obeſt ciuibus, & bono communi, atque adeò, & iuri naturali etiam. 2

Item ſecundò, lege ſancitum eſt homicidam ſuſpendi: commiſit autem homicidium artifex Reipublicæ neceſſarius aut vir eruditus, vel ingenioſus, bono communi perutilis: diſpenſar propterea (cùm ſic exigat bonum commune) Princeps cum homicida iſto in lege de ſuſpendendis homicidis; nam debet, quinimò non poteſt Iudex inferior in tali caſu iudicare ſecundùm legem ſcriptam, ſed tenetur iudicare ſecundùm iuſtam illam Principis diſpenſationem. 3

Item tertiò minatur Tyrannus mortem, ſi hodie ieiunaueris, poſito tamen, quod is non aget in contemptum fidei, vel religionis, ſed ex ſua inſania, &c. non teneris ſeruare legem ieiunij: quia ſi adeſſet legiſlator, non obſtringeret contra ius naturæ te in tali caſu ieiunare cum diſcrimine vitæ; hæc autem, & ſimilia cognoſcimus per *epiicheiam* id eſt, per æquam, & iuſtam interpretationem, de qua S. Thom. 1. 2. *quæſt.* 69. *art.* 4. *&* 6. *&* *quæſt.* 120. 4

5 Ex eodem principio poſito non tenetur mulier audire ſacrum die feſto, ſi vir auſterus minatur ei malum graue, ſi ex domo, quacumque de cauſa egrediatur.

Item ſecundò, non tenetur Sacerdos abſtinere à ſacrificando, quia adeſt, verbi gratiâ, excommunicatus, etiam vitandus; vel quia altare lapideum, vel veſtes ſacras ad ſacrificandum neceſſarias non habet, vel quia ieiunus non eſt, vel quia eſt ſuſpenſus, excommunicatus, irregularis, &c. ſi ſcilicet ex tali abſtinentia magnum malum imminere ſibi videret; atque ita docent Sotus *in* 4 *diſtinct.*22. *quæſt.*1. *art.* 4. Medina 1. 2. *quæſt.* 96. *artic.* 4. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 12. *num.*8. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 161. *cap.*4. Auila *part.* 2. *de cenſur. cap.* 6. *diſput.* 11. *concluſ.*4 *&* 5. Suar. *lib.* 3. *de legibus, cap.* 30. *num.*16. *& diſput.*6. *de cenſur. ſect.* 3. *num* 4. Coninch 3. *p. tom.* 2. *diſp.* 13. *dub.* 12. & alij Doctores paſſim.

6 Item tertiò, non tenetur homo cum periculo magni damni abſtinere ſe à communione, ſeu in ſacris, ſeu in politicis negotiis, cum excommunicato, etiam vitando: vel ſi ipſe ſit excommunicatus, abſtinere ſe à communione cum non excommunicatis: atque ita docent iidem Doctores *in locis ſuprà citatis.*

Item quartò, non tenetur homo abſtinere ſe, ſi grauis mali metum patiatur cum conſanguinea matrimonium contrahere, tacita intentione (quantum in me eſt, ſi nihil aliud impediat) quamuis non poſſit licitè cum illa conſummare, antè impetratam à Papa diſpenſationem, quia eſſet copula fornicaria, & inceſtus formaliter; atque ita docent Sanchez *lib.* 7. *diſput.* 5. *de matrim. num* 4. Suarez *cit. capit.* 30. *numer.* 13. Vaſquez *cit. diſput.* 161. *cap.*3. & idem ſentire videntur Sotus, & Medina *locis ſuprà citatis* contra Caietan. 1. 2. *quæſt.* 96. *articul.* 4. & Nauarr. *capit.* 27. *num.* 141. qui huius dicti priorem partem negant.

Item quintò, non tenetur Carthuſianus ad legem de carnium perpetua abſtinentia, ſi nullus aliùs cibus ſuppetit, quia lex naturalis dictat vitam alimento ſeruandam; quare potius in tali caſu peccabit mortiferè Carthuſianus ſi abſtinere velit, ſicuti rectè probat Ioannes Maior *in* 4. *diſt.*38. *quæſt.* 24. & Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 162. *cap.* 4. licèt contrarium doceat Leſſius *de iuſt. & iur. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 2. *num* 12. 7

At quidquid ſit de hoc, quando alij cibi ſuppetunt, conueniunt Doctores, quod fas Carthuſianis non ſit, cuiuſcumque ægritudinis occaſione carnibus veſci. Ratio, quia ſi alij cibi haberi poſſunt, carnium eſus non eſt medium abſolutè neceſſarium ad vitam ſeruandam; diutius autem vitam protogare delicatiori cibo nullus tenetur, ſi id à vitæ inſtituto ſuo ſit alienum, & maius, publicumque bonum virtutis, ac regularis obſeruantiæ impediat, vel diminuat; tunc enim paruam longioris vitæ iacturam perpeti, vel permittere, à ratione naturali alienum non eſt, ſed potius temperantiæ, ac fortitudinis opus Deo naturæ auctori maximè gratum: ad quod proinde Carthuſiani iuxta regulam ſuam laudabiliter poſſunt ſe obligare. Vide Ioannem Gerſonem *part.* 2. *operum, tract. de abſtinentia Carthuſienſium*, & Victoriam *relect. de temperant. num.* 8. *& ſeqq.* & ratio horum omnium eſt, quia lex humana ordinariè non obligat cum magno incommodo, & rigore, verbi gratiâ, cum periculo mortis, mutilationis, grauis infamiæ, aut magnæ bonorum iacturæ, ſicuti docent communiter Doctores contra Caietan. 8

1. 2. *quæſt. 96. art.* 4. & ſumitur *ex cap. conſilium, de obſeruatione ieiunij*, ibi cùm non ſubiaceat legi neceſſitas, & *regul. 6. in 6.* nemo poteſt ad impoſſibile obligari, quod autem valdè difficile eſt, moraliter impoſſibile cenſetur, hinc Iſidorus *lib. 5. etymol.* ait: legem humanam oportere eſſe poſſibilem ſecundùm hominum naturam & conſuetudinem. Vnde mens legiſlatoris cenſeri debet, vt legis ſuæ obligatio in tali caſu ceſſet, alioquin lex eſſet iniuſta & intolerabilis, ſéque ipſam euerteret.

9 Hinc diſcrimen oritur inter legiſlatorem Deum, ipſúmque Chriſtum, & inter legiſlatorem humanum; quod iſte legum ferendarum poteſtatem limitatam habet, quam vltrà extendere non poteſt. Deus autem, ipſéque Chriſtus poteſtatem habet abſolutam, & illimitatam, iuxta illud Matth. 28. *data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra.* quare abſolutè nos ad legum ſuarum obſeruationem adſtringere poteſt Deus, ipſéque Chriſtus, etſi ordinariè diuinæ leges non cum tanta ſeueritate poſitæ ſint, etiam in veteri Teſtamento, vt de Sabbatho obſeruando, abſtinentia à ſanguine, à carne ſuilla, &c. vti teſtatur S. Thom. 1. 2. *quæſt.* 100. *art.* 8 Sotus *lib. 1. de iuſtit. quæſt. 6. art* 4. Victor. *relect. de temper. num.* 6. & 10. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 161. *cap.* 2. Suar. *lib. 3. de legib. cap.* 30. *aſſert.* 3. Leſſius *lib. 4. de iuſtit. & iur. cap. 3. dub 2. num.* 10. & colligitur ex *lib. 1. Machabæorum, cap. 2. num.* 38. & 1. *Regum, cap.* 21. multoque magis in nouo Teſtamento de ſuſcipiendis ſacramentis, per ſe loquendo: nam per accidens, ratione ſcandali, vel ratione proprij ſpiritualis detrimenti vitandi, ſi ſcilicet in ſpeciali caſu ſuſceptio ſacramenti ad ſalutem alicui neceſſaria eſſe videatur, aliter res ſeſe habere poteſt: lege, ſi placet, hac de re diffuſiùs Suar. *in 3. part. t. 3. diſp. 31. ſect. 3.*

Dixi autem *ordinariè*; nam quotieſ- 10
cumque ex legis, vel præcepti humani obſeruatione maius Reipublicæ commodum ſperatur, aut ex illius neglectu maius incommodum timetur, quàm æſtimari debeat priuatum periculum vitæ, famæ, aut bonorum amittendorum: tunc lex, aut præceptum, cùm bonum commune præferatur priuato, vti *ſuprà* dicebam, cum tanto periculo etiam obligare poteſt, ſicuti notauit Carbo *lib. 7. de legib. diſput. 6. poſit.* 2. Sotus *ſupra cit. quæſt 6. art. 4. & in 4. diſtinct. 22. quæſt. 1. art.* 4. Medina 1. 2. *quæſt. 96. art.* 4. & Vaſq. *cit. cap.* 2. ſic enim belli Dux militi præcipit vt ſtationem ſeruet cum vitæ periculo; & ſummus Pontifex Sacerdoti, vt cum ſimili periculo Chriſti fidem infidelibus prædicet.

Item ſi legis poſitiuæ trangreſſio ce- 11
dere videatur in contemptum Legislatricis poteſtatis, aut fidei, & Religionis Chriſtianæ detrimentum, tunc ipſa etiam naturæ lex obligat ad obſeruationem legis poſitiuæ, quamuis cum proprio vitæ diſpendio; ſicuti rectè notauit Sotus *cit. quæſt. 6. art.* 4. Medina *l. C*, Vaſq. *in fine, diſp.* 161. Suarez *de cenſur. diſp. 6. ſect.* 3 & *cit. cap.* 30. *num.* 7. & Coninch. 3. *part. tom. 2. diſp.* 13. *dub.* 12. cuius rei exemplum habes in Eleazaro 2. *Machab.* 6. & in eandem ſententiam S. Auguſt dixit *lib. de bono coniugij, cap. 16. Satiùs eſt fame mori, quam idolothytis veſci.* ſubintellige cum ſcandalo, vel cum Religionis contemptu, ſecundùm Apoſtolum 1. *Corinth.* 10.

SVBSECTIO IV.

Proponitur SVBCOROLLAR. III.

SEquitur tertiò, quòd Princeps poſſit faciliùs, & multoties diſpenſare in criminalibus, quàm in ciuilibus, quia in criminalibus diſpenſatio ſæpiùs ſine aliorum damno, & iniuria locum habet, in ciuilibus autem raró, aut ferè nunquam; in ciuilibus enim ſemper agitur, cuius res ſit, mea, an tua, ſempérque in his ſunt vnus, qui poſtulat rem ſuam, & alter, à quo poſtulatur: vnde fit, quòd niſi in his feratur iudicium iuxta leges, inferatur alteri damnum cum iniuria, ſitque ſententia illa in præiudicium tertij, quod neque Principi licet, vti *ſuprà* dicebam: debet enim Princeps, etiamſi ſit ſupremus, iuſtè iudicare, & ius ſuum vnicuique reddere, præcipuè ipſe, quia quò maiorem habet in Republica auctoritatem, eò magis poſitus eſt à Deo ad æquitatem exercendam, & leges ſeruandas.

SVBSECTIO V.

Proponitur SVBCOROLLAR. IV.

1 SEquitur quartò, quòd ſi leges ſcriptæ contineant ius merè poſitiuum, ordinariè ſecundùm eas iudicare debeat Iudex præſertim, ſi ſupremus non ſit: ita S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 60. *art.* 5. & alij Doctores paſſim.

2 Dixi, *præſertim ſi ſupremus non ſit*, quia ſupremus Princeps poteſt interdum (vti *ſuprà* dicebam) diſpenſare in lege poſitiua, legiſque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare, quando ita Reipublicæ expedire ipſi videbitur, hoc autem non poteſt Iudex inferior, niſi ex tacita, vel expreſſa Superioris conceſſione. Quare Conſtant. Imperator *in l.* 1. *Cod. de legibus*, ait: *inter æquitatem, et ius que interpoſitam interpretationem nobis ſolis, & oportet, & licet inſpicere*: vbi Rubrica: *Iudex non debet recedere à iure ſcripto propter æquitatem non ſcriptam, niſi auctoritate Principis, ad quem hoc pertinet, ſcilicet limitare ius ſcriptum*: & ratio eſt manifeſta, quia Iudex in iudicando non poteſt excedere limites poteſtatis ſuæ: at verò Princeps Iudicibus ſuis committit poteſtatem ſecundùm leges, tum naturales, & omnibus gentibus communes, tum proprias Regni iudicare; cùm lex ſit norma, & regula, ſecundùm quam Iudex iudicare debet, alioquin iacerent leges tantâ ſapientiâ, & auctoritate conſtitutæ, tantâ temporum diuturnitate, ac vſu comprobatæ, præſertim Cæſareæ, quæ propter æquitatem, & iuſtitiam ab aliis etiam Romano Imperio non ſubditis Regnis, in honore, & exiſtimatione ſunt, & multæ in Eccleſiaſtico foro receptæ, ſi inſpectis extrinſecis cauſarum circunſtantiis, ex æquo, & bono, ſicuti Iudici videtur, liceat iudicare: id enim quiuis in legum ſtudio etiam non verſatus, dummodo ingenio & prudentiâ polleat, præſtare poterit.

Dixi, *ordinariè*, quia interdum poteſt, etiam Iudex inferior, recedere à lege ſcripta, iudicando ſcilicet contra verba legis; vt ſi conſtat mentem Legiſlatoris aliam fuiſſe, nec eum voluiſſe caſum hunc verbis legis ſuæ eſſe comprehenſum, tunc enim Iudex inferior vti debet *epiicheia*, quia magis tenetur ſequi Legiſlatoris mentem (quæ eſt anima legis) quàm corticem verborum, alioquin ſummum ius ſumma iniuria eſſet. 3

Adde

Adde, quòd in tali caſu (quidquid alij in contrarium dixerint) nec tenetur is Legiſlatorem, vel Superiorem conſulere, quia non eſt opus inquirere de mente, quando conſtat de mente; & confirmatur *ex l. nulla ratio, ff. de legib. & l. non dubium, Cod. de legibus.*

4 Item, ſi non conſtat, ſed probabilius tamen eſt aliam fuiſſe mentem Legiſlatoris, & res non patitur moram, vt Superior conſulatur, debet etiam tunc Iudex inferior non ſequi verba legis; quia ſemper intentio Legiſlatoris præferenda eſt verbis legis, quod ſi ſuperior facilè conſuli poteſt, conſulendus eſt: ratio, quia lex infringi non debet, (ne quidem quoad verba) niſi in caſu, quod conſtat aliam fuiſſe Legiſlatoris mentem, ſi de ea conſtare poteſt, quod ſi de ea non poteſt conſtare, tunc ſequendum id, quod probabilius videtur.

5 Porrò, ſi vtrinque eſt æquale dubium, & Princeps conſuli non poteſt, tenetur inferior Iudex ſecundùm verba legis iudicare, ita communiter Doctores, & ratio eſt, quia lex eſt veluti in poſſeſſione ſuæ auctoritatis; vnde in pari dubio non poteſt Iudex, cùm ex officio ſit cuſtos legis, eam ſua auctoritate ſpoliare.

6 Hinc intelligitur, quomodo Princeps ſit liber, & ſolutus à legibus, vt non teneatur ſecundùm illas iudicare iuxta *leg. Princeps, ff. de legibus*, & è contra quomodo liber, & ſolutus ab illis non ſit. Item intelligitur; quando poſſit Princeps in legibus diſpenſare, & quando non, iuxta *can. ſummoperè 11. quæſtion. 3.*

SECTIO XXVI.

Proponitur eiuſdem primæ difficultatis poſita tertia ſolutio.

Reſpondetur itaque tertiò (& multò magis ad rem) diſtinguendo Antecedens argumenti: Rex, vel quilibet alius ſupremus Princeps tenetur ſtare contractui, diſtinguo; ſi notabiliter læſus non eſt, concedo, ſi notabiliter læſus eſt, nego; quia in tali caſu poteſt habere beneficium reſtitutionis in integrum; vt *ſupra* dicebatur, præſertim ſi dictam notabilem læſionem paſſus ſit Rex (quamuis ſcienter) neceſſitate ductus, vt ſubueniret bono communi, ad quod præſentanea pecunia tunc ille indigebat; præſertim ſecundò ſi qui contraxerunt cum Rege cum dicta notabili læſione Regis, magnum, & exorbitans lucrum fecerint, percipiendo etiam fructus quoad exceſſum illum, in quo Rex notabiliter læſus fuit (& maximè per multum tempus) cum debuerint prius Vaſſalli in illa neceſſitate ſubuenire Regi (mutuando ei ſaltem pecuniam) ſi ſine ſuo magno incommodo mutuare potuerint; præſertim tertiò, ſi hæc Regis in integrum reſtitutio cedat in beneficium commune, vt ſi v. g. quod recuperat per ſui in integrum reſtitutionem in beneficium Regni conuertit; & prætereà ob id Regno nouum in poſterum euitat grauamen, quod alioquin, propter vrgentem aliquam neceſſitatem, neceſſariò imponendum eſſet. 1

Atque hinc intelligitur; quod nonnulli Iuriſtæ, vt Sanctorus Baua *in Reſol. pro tract. ſalis, fol. 12. & 14.* & 2

Doctores

Ciuibus, qui, vt Ciues, ad omnia Vniuerſitatis onera tenentur, atque ita in terminis noſtri caſus docent Andr. *in cap. 1. ex quib. cauſ. feud. amitt. num. 15.* Auedan. *de exequ. mand. cap. 12. num. 25. de Franch. deciſ.* 197. & Regens de Ponte *in tract. de poteſt. Proreg. tit.* 10. vbi id in praxi poſitum eſſe multoties, teſtatur. Adde, quod in caſu dicto præiudicium, quod infertur, modicum eſſe videtur, at in modicis poteſt Princeps, etiam ex ordinaria poteſtate, præiudicare: vt rectè dixit Andr. *in rubr. quæ ſint reg. num.* 3. *argum. text. in leg. in rebus* §. *poſſunt, ff. commod.* Vnde dicere conſueuimus, quod modicitas præiudicij inducit aliud ius, de quo non curat Prætor, ergo, &c.

4 Item ex eodem principio (ſi ſic ſcilicet exigat bonum commune) concedere poteſt Princeps ſaluum conductum, ſeu ſecuritatem delinquentibus, iuxta *tex. in leg. relegati ff. de pœn.* de quo pet Bart. *ibidem*, & diffuſiùs per Reſtaur. Caſtal. *vbi ſuprà, priuileg.* 339 quare multoties banniris (quamuis multa, & grauia delicta commiſerint) ſi conſimiles facinoroſos homines occidant, vel viuos capiant, & conducant ad Tribunal, conceduntur indultus; idque etiamſi non adſit partis offenſæ remiſſio; quia ſic exigit bonum commune; cùm alioquin Regnum malefactoribus nimis abundet, & populi continuis iacturis in bonis, & in perſonis affligantur: atque ita tradunt communiter Doctores *in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtit.*

5 Vbi tamen aduerte, quòd huiuſmodi indultus coarctari, & cum clauſula aliquando concedi ſolent, vt ſcilicet tales homines, quibus fiunt indultus, non accedant ad loca delictorum, & vbi partes offenſæ degunt, quæ praxis in multis locis ſeruatur; ſicuti notat Farinac. *in tit. Inquiſit. lib. 1. quæſt. 6. num.* 5 & Theſaur. *in deciſ. Pedemont.* 21. ſed de hac re, & de Principe indulgente propter res proſperè geſtas, vel propter aliam cauſam rationabilem, etiam ſine remiſſione partis offenſæ, & de remiſſione pœnarum corporalium in pecuniarias latè tractat Andr. *in tit. quæ ſint regal. in ver. & bona committentium poſt num.* 75.

Item ex eodẽ principio poteſt, quin & conſueuit Princeps cõcedere pro debitis ciuilibus indultus Colonis, ad hoc vt ſi culturæ, & meſſi commodè vacare poſſint; quia bonum commune exigit; vt prædicto tempore à nemine illi vexentur: atque ita habetur *in leg.* 1. vbi Andr. de Barul. *& in l. coloni, l. 2. Cod. de agricol. & cenſit. lib.* 10.

Item ex eodem principio poteſt, quin 6 & conſueuit Princeps concedere prouiſiones, quæ *ſaluæ guardiæ* vulgò dicuntur, vaſſallis Baronum, ne contra illos procedatur, etiam pro delictis antiquis inconſulto Principe, ad hoc ne indebitè à Baronibus vexentur: atque ita docet in terminis Auend. *vbi ſuprà, part. 1. cap.* 11. & citat pro hac ſententia Paulum de Caſtr. & alios multos Doctores.

Item ex eodem principio poteſt Princeps homines reos, præſertim poſt delictum manentes in triremibus, vel ante ſententiam exiſtentes in carcere, cogere ad triremes, ſoluto tamen pretio, ſeu ſalario. Item & cogere populos ad dandos ſibi milites, remigantes, & ſimiles. Item & diruere domus, quæ facilitant capturam Vrbis. Item & comburere ſegetes, ne ex his viuere poſſint hoſtes obſidentes, & ſimilia. Vide Mol. *tom. 1. diſput. 25. & 121.* Reginaldum *lib.* 21. & Regentem de Ponte *de poteſt. Proreg. tit. de elect. offic ial. & tit. de regal. impoſitionibus.*

An autem in caſu, quod huiuſmodi milites,

milites, vel remigantes, idemque dico de legatis, qui mittuntur, capiantur ab hoſtibus, teneatur Rex in conſcientia ſoluere pretium pro redemptione illorum. Reſpondeo non teneri Regem, ſi quis ex iis acceſſit voluntariè, quia tunc videtur ceſſiſſe iuri ſuo, teneri autem è contra Regem, ſi acceſſit is neceſſariò, vel vocatus à Rege: atque ita docet Bart. *in l. ſi ſeruus communis, §. quod verò, ff. de furt.* Bald *in cap.* 1. *an agnat. in fin.* Vincent. de Franch. *deciſ.* 146. Alber. *in leg. inter cauſas. §. non omnia, ff. mand. ibi in addit.* vbi ſubdit, intelligi hoc vltimum tamen debere, ſi nulla culpa ex parte capti interceſſerit: idémque dixit Ioann. de Plat. *in leg.* 1. *in fin. Cod. de re milit. lib.* 12. & Lucas de Pen. *in l fi. in fin. Cod. de nau. non excuſ.* vbi ait, quod ſi naues ſumptæ fuerint à Rege inuitis dominis, tenetur Rex dominis nauium compenſare damnum, quod illæ paſſæ fuerint.

10 Item tandem ex eodem principio (ſi ſcilicet ita exigit bonum commune licitè poteſt Princeps, (etiam non remittente parte) pœnam reo remittere, quia ſi propter bonum commune, quod anteferertur priuato, poteſt licite Princeps auferre rem alterius, poterit & auferre ius alterius, quod ſi tamen ita non exigit bonum commune, nullo pacto poteſt licitè Princeps (non remittente parte) pœnam reo remittere, quia ſicut in iſto caſu non poteſt licite auferre rem alterius, ita nec ius alterius: quin imò tenetur ex officio, & debito iuſtitiæ diſtributiuæ, ius ſuum reddere vnicuique, ſi tamen pars remittit, poteſt tunc etiam Princeps licite remittere, dummodo id publicę vtilitati viderit non obfuturum: ratio, quia Princeps tenetur non ſolum parti ſatisfacere, ſed etiam Reipublicæ, ad cuius bonum ſpectat, ne delicta reſtent impunita. Vide S. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 67. *art.* 4. *in corp.* & Regentem de Ponte *de poteſt Proreg. tit.* 1 §. 4. *num.* 6. *& ſeq.* vbi ſubdit, quod de facto nonnullæ gratiæ abſque remiſſione partis, à Rege factæ, tāquam irritæ ordine ſupremi Italiæ Concilij, reuocatæ fuerint: de quibus videri poteſt præter Regentem de Ponte *loc. ſuprà cit.* Ioan. Vinc. de Ann. *in repet. cap.* 1. *de Vaſſall. decrep. ætat. num.* 252. Carauerta *in ritu* 272. *Mag. Curiæ Neapolis*, & Lucas de Pen. *in l.* 1. *num.* 57. *Cod. de deſertoribus libro* 11.

SECTIO XXIV.

Proponitur SUBCOROLL. XIII.

Licitè etiam poteſt Princeps (ſi ſic 1 ſcilicet exigit aliquo modo bonum commune) operari, & iudicare contra leges ciuiles, & in illis diſpenſare, non ſolùm ſi leges ciuiles reſpiciant ſolùm ſubditos, Principem autem nullo modo complectatur, ſed etiam ſi Principem complectantur, & ſpectent ad communem Reipublicæ gubernationem, idque ſiue leges illæ ius alteri non conferant, vt quod fur vapulet, &c. ſiue etiam conferant, quales ſunt leges præſcriptionis, & leges, quæ præcipiunt parti læſæ pecuniam aliquam à læſore dari; vel habentibus hæc, vel illa merita; hæc, vel illa beneficia conferri, &c.

Prima pars huius Corollarij proba- 2 tur: quia ſi leges humanæ ſolum ſubditos reſpiciunt, & nullo pacto Principem complectuntur) ex aliqua ſcilicet rationabili cauſa) ex ſe conſtat, quod iis Princeps nō teneatur, verbi gratia, ſi lex extet, quod nullus induatur ſerico, &c.

Secunda

2 Secunda pars probatur, quod ſcilicet ſi leges ſcriptæ, quæ Principem complectuntur, ſpectántque ad communem Reipublicæ gubernationem, nullum tamen alteri ius conferunt, poſſit Princeps contra leges illas operari, & in illis diſpenſare: verbi gratia, ſi quis innocens probetur eſſe nocens: quod poſſit Princeps in tali caſu ex plenitudine ſuę poteſtatis illum non condemnare iuxta leges ſcriptas, ſecluſo tamen ſcandalo (imò etiam ſi eſſet nocens, dummodo ſit Reipublicæ vtilis: vel neceſſarius) Item quod poſſit Princeps conferre alicui priuilegium, ne bona illius præſcribi poſſint, quo priuilegio exiſtente non daretur alteri locus acquirendi ius in bona illius, & teneretur inferior Iudex iudicare de bonis illius non iuxta leges ſcriptas, ſed iuxta priuilegium à Principe datum, adeò vt ſi illud non ſeruaret Iudex inferior, peccaret mortaliter per vſurpationem iudicij, & ſententia ipſius inualida eſſet. Probatur (inquam) ſecunda hæc pars Corollarij: quia in hoc differt Princeps ab aliis inferioribus Iudicibus, quod hi ſunt tantum meri executores, & Miniſtri legum, habentes ſolùm authoritatem ipſis taxatam, per leges; Princeps autem eſt legiſlator, & conditor, ac legitimus legis interpres, (cum eius ſit interpretari, cuius eſt condere) reſidétque in ipſo ſuprema plenitudo poteſtatis ciuilis. Vnde ſic formo pro ſecunda, hac parte Corollarij argumentum: diſpenſare in lege humana ex cauſa iuſta, idem eſt quod interpretari legem, & declarare, non fuiſſe animum legiſlatoris comprehendere talem caſum cum tali iuſta cauſa in illa lege, ſed ſupremi Principis eſt interpretari legem, ergò, & diſpenſare in lege ex iuſta cauſa. Minor per ſe patet. Maior probatur, quia ideò ex communi Doctorum conſenſu requiritur ad diſpenſationem iuſta cauſa, quia diſpenſatio eſt quædam legis interpretatio, qua exponitur legiſlatorem (cum de eius prudentia, & æquitate non dubitetur) non intendiſſe lege ſua complecti illum caſum, in aquo adeò iuſta cauſa ſe offert ad ipſum excipiendum ab illa lege: ergò, &c.

Confirmatur, quia per omnes ad diſpenſandum in lege tria ſufficiunt, primò, quod lex ſit diſpenſabilis, id eſt, non ſit ex natura ſua immutabilis, qualis eſt lex naturalis, & diuina: Secundò authoritas in diſpenſante: Tertiò cauſa iuſta: at lex merè humana, ad differentiam legis naturalis, & diuinæ, diſpenſabilis, & mutabilis eſt: in Principe eſt plenitudo authoritatis ciuilis, & cauſa ſupponitur eſſe iuſta, ergo &c. 3

Hinc ſequitur, quòd quotieſcunque poteſt Princeps in lege ſcripta diſpenſare, poterit etiam iuxta ſuam prudentiam, & non ſecundùm legem ſcriptam iudicare: at, quoniam dixi iuſtam cauſam requiri, vt poſſit Princeps diſpenſare in lege, & aliter, quam lex præcipit, iudicare, notandum hic eſt, quòd cauſa iuſta ad diſpenſandum requiſita debet eſſe bonum publicum. Ratio, quia cauſa, & effectus debent commenſurari inter ſe; at lex eſt regula publica, authoritas Principis eſt etiam publica, collata ei ob bonum publicum, non ad deſtruendùm, ſed ad ædificandum: ergo & bonum, ob quod poteſt Princeps diſpenſare in lege; debet etiam eſſe publicum, vt ſi, v.g. commiſit quis miles ſtrenuus, & Reipubl. vtilis, homicidium, poterit Princeps cum eo diſpenſare in lege de occidendis homicidis, & imponere ei aliam pœnam, vel omnino condonare, 4

donare, bono publico ſic exigente: ſic Saul meritò diſpenſauit cum Ionata milite ſtrenuo, & ſaluti populi tunc maximè neceſſariò: at ſi homicida ſit, v. g. dilectus Principi, non tamen neceſſarius, aut vtilis Reipubl. non poteſt Princeps cum illo diſpenſare; ſed iudicare eum debet debet ſecundùm legem ſcriptam, cùm ceſſet in tali caſu cauſa publica, & bonum commune.

5 Tertia pars corollarij probatur, quod ſcilicet, ſi leges ſcriptæ, quæ Principem complectuntur, ſpectántque ad communem gubernationem Reipublicæ, ius alteri conferant, poſſit etiam Princeps contra leges operari, & in illis diſpenſare. Probatur, inquam, hæc tertia pars Corollarij, quia cùm Princeps ſit cuſtos boni publici, quotieſcumque videt bono communi ita expedire, poteſt, quin & debet, bona Ciuium in illud referre, & ſic ob bonum publicum bona alicuius Ciuis alteri adiudicare: atque adeo non ſtare prædictis legibus, etiáſi ius illæ alteri conferant.

SVBSECTIO I.

Proponuntur circa COROLL. XIII. *Aduertenda quædam.*

1 ADuerte, quòd vt ſit verum, quod modò dixi, in tertia parte corollarij, requiritur bonum commune ſic exigere, quod rariſſimè, & fortè nunquam euenturum arbitror, aliter tenetur Princeps ſub pœna peccati mortalis obſeruare in ſuis iudiciis, & ſententiis leges ſcriptas, præſertim ſi leges ſcriptæ ius alteri conferant, v. g. vocat Paulus Petrum in iudicium, quaſi iniquè poſſidentem bona ipſius: at oſtendit Petrus ſe illa bona fide poſſediſſe toto tempore legis, & verè in illis præſcripſiſſe, tenetur Iudex, etiamſi ſupremus Princeps ille ſit, ferre ſententiam pro Petro, nec poteſt diſpenſare cum Paulo in lege præſcriptionis: atque ita docet S. Auguſt. *lib. de vera Relig. cap.* 3 & Ariſt. 5. *Eth. cap.* 6. *&* 3. *Polit. cap.* 10. *&* 12. & ratio eſt, quia contra ius naturale eſt, vt cùm quis legitimo contractu effectus eſt dominus alicuius rei, aut ius legitimum in illam habet: expolietur illa re, aut legitimo iure, quod in illam acquiſiuit, cùm talis expoliatio ipſo inuito ſit furtum formaliter, & Princeps, quantumuis ſupremus, non poſſit diſpenſare in furto, nec ferre ſententiam contra ius naturale: atque adeo non poteſt ſpoliare eum, qui iam rem aliquam poſſidet, aut ius in illam per legitimum contractum habet; ſed qui rem aliquam poſſidet, aut ius in illam virtute alicuius legis Ciuilis habet, habet rem illam, vel ius in illam, veluti per legitimum contractum, cùm poſſit lex ciuilis de vno in alium dominium bonorum, & ius in illa transferre: ergo in huiuſmodi legibus, quæ conferunt ius alteri, non poteſt, neque ſupremus Princeps diſpenſare; ſed debet neceſſariò ſecundùm illas ius dicere, & ſententiam ferre.

Confirmatur, quia ſi poſſet ſupremus Princeps pro libito ſuo diſpenſare 2 in huiuſmodi legibus; & non iudicare ſecundùm illas, poſſet ſimiliter, quando duo litigant de aliqua re tollere illam habenti ius in ipſam, & adiudicare eam non habenti ius in illam; at hoc per omnes eſſet furtum formaliter, & maxima iniquitas: ergo & illud, ex quo ſequitur iſtud. Conſequentia probatur; quia ſicut hic litigans habet ius in rem, quam iuſtè poſtulat, vt ſuam iuſto titu-

lo ; ita & qui rem aliquam , vel ius aliquod habet virtute alicuius legis, habet. illud iuſto titulo , cùm lex ciuilis conferat in huiuſmodi rebus iuſtum titulum

3 Confirmatur ſecundò ; quia lex præſcriptionis, & aliæ ſimiles leges , non minus conferunt nunc hominibus dominium, & ius in bona temporalia, quàm contulerit eis à principio ius gentium , quo facta fuit diuiſio rerum ; ſed non poteſt Princeps ſpoliare eum , qui bona poſſidet per illam primam diuiſionem rerum, quia iam ſunt illius facta propria , eſtque ille illorum factus dominus : Ergò neque poteſt Princeps ſpoliare eum, qui aliqua bona , vel ius in illa bona poſſidet virtute alicuius legis,quia ſicur iure naturæ antequam fieret rerum diuiſio nihil alicuius erat , at facta illa rerum diuiſione , quæ alicui appropriata ſunt, ita facta ſunt illius,vt committat furtum formaliter, & violet ius naturæ quicumque alius illa bona inuito illo accipit , ita quoque licèt, antequam hæ leges ius , & dominium alteri conferentes conderentur , non eſſet iure naturæ , neque alia via quis dominus eorum , quæ præſcripſit , poſtquam tamen huiuſmodi leges conditæ ſunt,& virtute illarum aliquid ille acquiſiuit,eſt furtum formaliter,& contra ius naturæ eum illa re , vel illo iure expoliare. Itaque ſi aliter in oppoſitum non exigit bonum commune : tenetur Princeps leges ſcriptas (præſertim ſi hæ ius alteri conferant)in ſuis iudiciis obſeruare,alioquin mortaliter peccabit.

4 Aduerte ſecundò , quod Princeps in tali caſu non ſolùm peccabit mortaliter , ſed peccabit grauiùs , quàm peccat homo priuatus,cùm rem alterius ſubripit. Ratio , quia cuſtos iuſtitiæ grauiùs peccat iniuſtè agens, quàm ille ad quem non pertinet ex officio cuſtodia iuſtitiæ, ſed Princeps , ſicut & quicumque alius inferior Iudex , eſt ex officio cuſtos , & miniſter iuſtitiæ, ergò,&c.

Aduerte tertiò , quod Princeps in 5
dicto caſu non ſolùm peccabit mortaliter , ſeu grauiter (& grauiùs, quàm peccat homo priuatus , cùm rem alienam ſubripit) ſed etiam tenebitur ad reſtitutionem. Ratio , quia Princeps, ſicut, & quilibet alius inferior Iudex , eſt cuſtos iuſtitiæ , & boni ſuorum ciuium : ergò ſi ſine iuſta cauſa in lege diſpenſet, vnde alteri damnum ſequatur , eſt ipſe iniuſtus author illius damni , at quicumque iniuſtè infert alteri damnum, tenetur ex iuſtitia damnum illud reſarcire , ergò, &c.

An autem talis circumſtantia perſo- 6
næ publicæ in confeſſione explicanda ſit : aſſirmat vterque Medina Complutenſis , & Salmaticenſis , hic *in ſumma*, ille *in Cod. de Confeſſione* , at negat , & probabilius(dummodo ſcandalum abſit) Henriquez *lib. 2. cap.6. num. 3. in gloſſ. lit. O* , ratio quia talis circumſtantia publici officij ſolùm aggrauat peccatum intra eamdem ſpeciem iniuſtitiæ, ergò , &c. Ex dictis ſequuntur multa, ideo ſit.

SVBSECTIO II.

Proponitur SVBCOROLLAR.I.

Ex dictis ſequitur primò,quod , ſi leges ſcriptæ continent ius naturale, 1
ſemper ſecundum eas iudicare debet Princeps, etiam ſupremus. Ratio , quia nunquam licet à iure naturali recedere, cùm contrarium huius iuris ſemper ſit iniquum ; quinimò ſicut ius naturale eſt indiſpenſabile , ita ſunt , & indiſpen

indiſpenſabiles leges illud continentes.

2 Confirmatur, qnia iudex etiam ſupremus, debet iudicare, quod iuſtum eſt, *Sap.* 1. at iuſtum in huiuſmodi legibus contentum ſemper eſt idem, & immutabile, ergo ſemper iuxta ipſum iudicare ille debet.

3 Confirmatur ſecundò, quia ius naturale, quamuis medio dictamine rectæ rationis excipiatur, re vera tamen habet (ſicut & natura ipſa) Deum authorem ergò ſi quis iudicat aliter, quàm leges iſtæ, ius naturale continentes, poſtulant, violat ius naturale & diuinum ſimul.

4 Confirmatur tertiò, quia (cum iuſtum, quod iſtæ leges continent, ſit ex natura rerum, & intrinſecè bonum) qua ratione non poteſt Princeps mutare naturas rerum, & facere bonum, quod eſt intrinſecè malum, vel è contra, ita non poteſt iuſtè iudicare, niſi ſententiam ferat iuxta iſtas leges.

SVBSECTIO III.

Proponitur SVBCOROL. II.

Cum multis caſibus.

1 SEquitur ſecundò, quod ſi obſeruatio legis ſcriptæ ratione loci, temporis, vel alicuius alterius circumſtantiæ aliquid inducit contra ius naturale, non poſſit Iudex, etiam inferior iudicare ſecundùm illam legem ſcriptam, ſed teneatur iudicare ſecundùm æquitatem, & dictamen rationis, quam vocamus *epiicheiam*. Ratio eſt eadem, quam *ſuprà* dicebam; quia ſcilicèt nunquam licet à iure naturali recedere, cum contrarium huius ſemper ſit iniquum; vndè rectè dixit S. Thom. 1. 2. *quæſt. 69. articul. 4 & 6.* quod lex iniqua, aut ſimpliciter, aut ex aliqua circunſtantia, non eſt lex, neque regula, quæ valeat noſtras actiones rectè dirigere, ſed eſt corruptela, quemadmodum horologium, quod non conſentit cum motu ſolis, non eſt horologium, ſed potius perturbatio horarum.

Verbi gratiâ, præcipit lex, ne ciuitate obſeſſa, portæ illius vllo modo aperiantur, euenit poſteà caſus, quòd ciues fugiant hoſtes ſuos, nec aliter ab iis immunes eſſe poſſunt, niſi apertis portis ſe in ciuitatem recipiant, non debet Iudex etiam inferior, iudicare ſecundum iſtam legem ſcriptam, quæ in tali caſu adeò obeſt ciuibus, & bono communi, atque adeò, & iuri naturali etiam. 2

Item ſecundò, lege ſancitum eſt homicidam ſuſpendi: commiſit autem homicidium artifex Reipublicæ neceſſarius aut vir eruditus, vel ingenioſus, bono communi perutilis: diſpenſat proptereà (cùm ſic exigat bonum commune) Princeps cum homicida iſto in lege de ſuſpendendis homicidis; nam debet, quinimò non poteſt Iudex inferior in tali caſu iudicare ſecundùm legem ſcriptam, ſed tenetur iudicare ſecundùm iuſtam illam Principis diſpenſationem. 3

Item tertiò minatur Tyrannus mortem, ſi hodie ieiunaueris, poſito tamen, quod is non aget in contemptum fidei, vel religionis, ſed ex ſua inſania, &c. non teneris ſeruare legem ieiunij: quia ſi adeſſet legiſlator, non obſtringeret contra ius naturæ te in tali caſu ieiunare cum diſcrimine vitæ; hæc autem, & ſimilia cognoſcimus per *epiicheiam* id eſt, per æquam, & iuſtam interpretationem, de qua S. Thom. 1. 2. *quæſt. 69. art. 4. & 6. & quæſt.* 120. 4

5 Ex eodem principio poſito non tenetur mulier audire ſacrum die feſto, ſi vir auſterus minatur ei malum graue, ſi ex domo, quacumque de cauſa egrediatur.

Item ſecundò, non tenetur Sacerdos abſtinere à ſacrificando, quia adeſt, verbi gratiâ, excommunicatus, etiam vitandus; vel quia altare lapideum, vel veſtes ſacras ad ſacrificandum neceſſarias non habet, vel quia ieiunus non eſt, vel quia eſt ſuſpenſus, excommunicatus, irregularis, &c. ſi ſcilicet ex tali abſtinentia magnum malum imminere ſibi videret; atque ita docent Sotus *in 4 diſtinct.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 4. Medina 1. 2. *quæſt.* 96. *artic.* 4. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 12. *num.* 8. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 161. *cap.* 4. Auila *part.* 2. *de cenſur. cap.* 6. *diſput.* 11. *concluſ.* 4 *&* 5. Suar. *lib.* 3. *de legibus, cap.* 30. *num.* 16. *& diſput.* 6. *de cenſur. ſect.* 3. *num* 4. Coninch 3. *p. tom.* 2. *diſp.* 13. *dub.* 12. & alij Doctores paſſim.

6 Item tertiò, non tenetur homo cum periculo magni damni abſtinere ſe à communione, ſeu in ſacris, ſeu in politicis negotiis, cum excommunicato, etiam vitando: vel ſi ipſe ſit excommunicatus, abſtinere ſe à communione cum non excommunicatis: atque ita docent iidem Doctores *in locis ſuprà citatis.*

Item quartò, non tenetur homo abſtinere ſe, ſi grauis mali metum patiatur cum conſanguinea matrimonium contrahere, tacita intentione (quantum in me eſt, ſi nihil aliud impediat) quamuis non poſſit licitè cum illa conſummare, antè impetratam à Papa diſpenſationem, quia eſſet copula fornicaria, & inceſtus formaliter; atque ita docent Sanchez *lib.* 7. *diſput.* 5. *de matrim. num* 4. Suarez *cit. capit.* 30. *numer.* 13. Vaſquez *cit. diſput.* 161. *cap.* 3. & idem ſentire videntur Sotus, & Medina *locis ſuprà citatis* contra Caietan. 1. 2. *quæſt.* 96. *articul.* 4. & Nauarr. *capit.* 27. *num.* 141. qui huius dicti priorem partem negant.

Item quintò, non tenetur Carthuſianus ad legem de carnium perpetua abſtinentia, ſi nullus aliùs cibus ſuppetit, quia lex naturalis dictat vitam alimento ſeruandam; quare potius in tali caſu peccabit mortiferè Carthuſianus ſi abſtinere velit, ſicuti rectè probat Ioannes Maior *in 4. diſt.* 38. *quæſt.* 24. & Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 162 *cap.* 4. licèt contrarium doceat Leſſius *de iuſt. & iur. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 2. *num* 12. 7

At quidquid ſit de hoc, quando alij cibi ſuppetunt, conueniunt Doctores, quod fas Carthuſianis non ſit, cuiuſcumque ægritudinis occaſione carnibus veſci. Ratio, quia ſi alij cibi haberi poſſunt, carnium eſus non eſt medium abſolutè neceſſarium ad vitam ſeruandam; diurius autem vitam protogare delicatiori cibo nullus tenetur, ſi id à vitæ inſtituto ſuo ſit alienum, & maius, publicumque bonum virtutis, ac regularis obſeruantiæ impediat, vel diminuat; tunc enim paruam longioris vitæ iacturam perpeti, vel permittere, à ratione naturali alienum non eſt, ſed potius temperantiæ, ac fortitudinis opus Deo naturæ auctori maximè gratum: ad quod proinde Carthuſiani iuxta regulam ſuam laudabiliter poſſunt ſe obligare. Vide Ioannem Gerſonem *part.* 2. *operum, tract. de abſtinentia Carthuſienſium*, & Victoriam *relect. de temperant. num.* 8. *& ſeqq.* & ratio horum omnium eſt, quia lex humana ordinariè non obligat cum magno incommodo, & rigore, verbi gratiâ, cum periculo mortis, mutilationis, grauis infamiæ, aut magnæ bonorum iacturæ, ſicuti docent communiter Doctores contra Caietan. 8

1 2. *quaſt.* 96. *art.* 4. & ſumitur *ex cap. conſilium, de obſeruatione ieiuny*, ibi cùm non ſubiaceat legi neceſſitas, & *regul.* 6. *in* 6. nemo poteſt ad impoſſibile obligari, quod autem valdè difficile eſt, moraliter impoſſibile cenſetur, hinc Iſidorus *lib.* 5. *etymol.* ait: legem humanam oportere eſſe poſſibilem ſecundùm hominum naturam & conſuetudinem. Vnde mens legiſlatoris cenſeri debet, vt legis ſuæ obligatio in tali caſu ceſſet, alioquin lex eſſet iniuſta & intolerabilis, ſéque ipſam euerteret.

9 Hinc diſcrimen oritur inter legiſlatorem Deum, ipſúmque Chriſtum, & inter legiſlatorem humanum; quod iſte legum ferendarum poteſtatem limitatam habet, quam vltrà extendere non poteſt. Deus autem, ipſéque Chriſtus poteſtatem habet abſolutam, & illimitatam, iuxta illud Matth. 28. *data eſt mibi omnis poteſtas in cælo, & in terra.* quare abſolutè nos ad legum ſuarum obſeruationem adſtringere poteſt Deus, ipſéque Chriſtus, etſi ordinariè diuinæ leges non cum tanta ſeueritate poſitæ ſint, etiam in veteri Teſtamento, vt de Sabbatho obſeruando, abſtinentia à ſanguine, à carne ſuilla, &c. vti teſtatur S. Thom. 1. 2. *quaſt.* 100. *art.* 8 Sotus *lib.* 1. *de iuſtit. quaſt.* 6. *art* 4. Victor. *relect. de temper. num.* 6. & 10. Vaſq. 1. 2. *diſp.* 161. *cap.* 2. Suar. *lib.* 3. *de legib. cap.* 30. *aſſert.* 3. Leſſius *lib.* 4. *de iuſtit. & iur. cap.* 3. *dub* 2. *num.* 10. & colligitur ex *lib.* 1. *Machabaorum, cap.* 2. *num.* 38. & 1. *Regum, cap.* 21. multoque magis in nouo Teſtamento de ſuſcipiendis ſacramentis, per ſe loquendo: nam per accidens, ratione ſcandali, vel ratione proprij ſpiritualis detrimenti vitandi, ſi ſcilicet in ſpeciali caſu ſuſceptio ſacramenti ad ſalutem alicui neceſſaria eſſe videatur, aliter res ſeſe habere poteſt: lege, ſi placet, hac de re diffuſiùs Suar. *in* 3. *part. t.* 3. *diſp.* 31. *ſect.* 3.

Dixi autem *ordinariè*; nam quotieſcumque ex legis, vel præcepti humani obſeruatione maius Reipublicæ commodum ſperatur, aut ex illius neglectu maius incommodum timetur, quàm æſtimari debeat priuatum periculum vitæ, famæ, aut bonorum amittendorum: tunc lex, aut præceptum, cùm bonum commune præferatur priuato, vti *ſuprà* dicebam, cum tanto periculo etiam obligare poteſt, ſicuti notauit Carbo *lib.* 7. *de legib. diſput.* 6. *poſit.* 2. Sotus *ſupra cit. quaſt* 6. *art.* 4. & *in* 4. *diſtinct.* 22. *quaſt.* 1. *art.* 4. Medina 1 2. *quaſt.* 96. *art.* 4. & Vaſq. *cit. cap.* 2. ſic enim belli Dux militi præcipit vt ſtationem ſeruet cum vitæ periculo; & ſummus Pontifex Sacerdoti, vt cum ſimili periculo Chriſti fidem infidelibus prædicet. 10

Item ſi legis poſitiuæ trangreſſio cedere videatur in contemptum Legiſlatricis poteſtatis, aut fidei, & Religionis Chriſtianæ detrimentum, tunc ipſa etiam naturæ lex obligat ad obſeruationem legis poſitiuæ, quamuis cum proprio vitæ diſpendio; ſicuti rectè notauit Sotus *cit. quaſt.* 6. *art.* 4. Medina *l. C*, Vaſq. *in fine, diſp.* 161. Suarez *de cenſur. diſp.* 6. *ſect.* 3 & *cit. cap.* 30. *num.* 7. & Coninch. 3. *part. tom.* 2. *diſp.* 13. *dub.* 12. cuius rei exemplum habes in Eleazaro 2. *Machab.* 6. & in eandem ſententiam S. Auguſt dixit *lib. de bono coniugy. cap.* 16. *Satius eſt fame mori, quam idolothytis veſci.* ſubintellige cum ſcandalo, vel cum Religionis contemptu, ſecundùm Apoſtolum 1. *Corinth.* 10. 11

SVBSECTIO IV.

Proponitur SVBCOROLLAR. III.

Sequitur tertiò, quòd Princeps poſſit faciliùs, & multoties diſpenſare in criminalibus, quàm in ciuilibus, quia in criminalibus diſpenſatio ſæpiùs ſine aliorum damno, & iniuria locum habet, in ciuilibus autem rarò, aut ferè nunquam; in ciuilibus enim ſemper agitur, cuius res ſit, mea, an tua, ſempérque in his ſunt vnus, qui poſtulat rem ſuam, & alter, à quo poſtulatur: vnde fit, quòd niſi in his feratur iudicium iuxta leges, inferatur alteri damnum cum iniuria, ſitque ſententia illa in præiudicium tertij, quod neque Principi licet, vti *ſuprà* dicebam: debet enim Princeps, etiamſi ſit ſupremus, iuſtè iudicare, & ius ſuum vnicuique reddere, præcipuè ipſe, quia quò maiorem habet in Republica auctoritatem, eò magis poſitus eſt à Deo ad æquitatem exercendam, & leges ſeruandas.

SVBSECTIO V.

Proponitur SVBCOROLLAR. IV.

1 Sequitur quartò, quòd ſi leges ſcriptæ contineant ius merè poſitiuum, ordinariè ſecundùm eas iudicare debeat Iudex præſertim, ſi ſupremus non ſit: ita S. Thom. 2. 2. *quæſt. 60. art. 5.* & alij Doctores paſſim.

2 Dixi, *præſertim ſi ſupremus non ſit*, quia ſupremus Princeps poteſt interdum (vti *ſuprà* dicebam) diſpenſare in lege poſitiua, legíſque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare, quando ita Reipublicæ expedire ipſi videbitur, hoc autem non poteſt Iudex inferior, niſi ex tacita, vel expreſſa Superioris conceſſione. Quare Conſtant. Imperator *in l. 1. Cod. de legibus*, ait: *inter æquitatem, e ũ'que interpoſitam interpretationem nobis ſolis, & oportet, & licet inſpicere*: *vbi* Rubrica: *Iudex non debet recedere à iure ſcripto propter æquitatem non ſcriptam, niſi auctoritate Principis, ad quem hoc pertinet, ſcilicet limitare ius ſcriptum*: & ratio eſt manifeſta, quia Iudex in iudicando non poteſt excedere limites poteſtatis ſuæ: at verò Princeps Iudicibus ſuis committit poteſtatem ſecundùm leges, tum naturales, & omnibus gentibus communes, tum proprias Regni iudicare; cùm lex ſit norma, & regula, ſecundùm quam Iudex iudicare debet, alioquin iacerent leges tantâ ſapientiâ, & auctoritate conſtitutæ, tantâ temporum diuturnitate, ac vſu comprobatæ, præſertim Cæſareæ, quæ propter æquitatem, & iuſtitiam ab aliis etiam Romano Imperio non ſubditis Regnis, in honore, & exiſtimatione ſunt, & multæ in Eccleſiaſtico foro receptæ, ſi inſpectis extrinſecis cauſarum circunſtantiis, ex æquo, & bono, ſicuti Iudici videtur, liceat iudicare: id enim quiuis in legum ſtudio etiam non verſatus, dummodo ingenio & prudentiâ polleat, præſtare poterit.

Dixi, *ordinariè*, quia interdum poteſt, etiam Iudex inferior, recedere à lege ſcripta, iudicando ſcilicet contra verba legis; vt ſi conſtat mentem Legiſlatoris aliam fuiſſe, nec eum voluiſſe caſum hunc verbis legis ſuæ eſſe comprehenſum, tunc enim Iudex inferior vti debet *epiicheia*, quia magis tenetur ſequi Legiſlatoris mentem (quæ eſt anima legis) quàm corticem verborum, alioquin ſummum ius ſumma iniuria eſſet. 3

Adde

Adde, quòd in tali caſu (quidquid alij in contrarium dixerint) nec tenetur is Legislatorem, vel Superiorem conſulere, quia non eſt opus inquirere de mente, quando conſtat de mente; & confirmatur *ex l. nulla ratio, ff. de legib. & l. non dubium, Cod. de legibus.*

4 Item, ſi non conſtat, ſed probabilius tamen eſt aliam fuiſſe mentem Legislatoris, & res non patitur moram, vt Superior conſulatur, debet etiam tunc Iudex inferior non ſequi verba legis; quia ſemper intentio Legislatoris præferenda eſt verbis legis, quod ſi ſuperior facilè conſuli poteſt, conſulendus eſt: ratio, quia lex infringi non debet, (ne quidem quoad verba) niſi in caſu, quod conſtat aliam fuiſſe Legislatoris mentem, ſi de ea conſtare poteſt, quod ſi de ea non poteſt conſtare, tunc ſequendum id, quod probabilius videtur.

5 Porrò, ſi vtrinque eſt æquale dubium, & Princeps conſuli non poteſt, tenetur inferior Iudex ſecundùm verba legis iudicare, ita communiter Doctores, & ratio eſt, quia lex eſt veluti in poſſeſſione ſuæ auctoritatis; vnde in pari dubio non poteſt Iudex, cùm ex officio ſit cuſtos legis, eam ſua auctoritate ſpoliare.

6 Hinc intelligitur, quomodo Princeps ſit liber, & ſolutus à legibus, vt non teneatur ſecundùm illas iudicare iuxta *leg. Princeps, ff. de legibus*, & è contra quomodo liber, & ſolutus ab illis non ſit. Item intelligitur; quando poſſit Princeps in legibus diſpenſare, & quando non, iuxta *can. ſummoperè 11. quæſtion. 3.*

SECTIO XXVI.

Proponitur eiuſdem primæ difficultatis poſita tertia ſolutio.

Reſpondetur itaque tertiò (& multò magis ad rem) diſtinguendo Antecedens argumenti: Rex, vel quilibet alius ſupremus Princeps tenetur ſtare contractui, diſtinguo; ſi notabiliter læſus non eſt, concedo, ſi notabiliter læſus eſt, nego; quia in tali caſu poteſt habere beneficium reſtitutionis in integrum; vt *ſupra* dicebatur, præſertim ſi dictam notabilem læſionem paſſus ſit Rex (quamuis ſcienter) neceſſitate ductus, vt ſubueniret bono communi, ad quod præſentanea pecunia tunc ille indigebat; præſertim ſecundò ſi qui contraxerunt cum Rege cum dicta notabili læſione Regis, magnum, & exorbitans lucrum fecerint, percipiendo etiam fructus quoad exceſſum illum, in quo Rex notabiliter læſus fuit (& maximè per multum tempus) cum debuerint prius Vaſſalli in illa neceſſitate ſubuenire Regi (mutuando ei ſaltem pecuniam) ſi ſine ſuo magno incommodo mutuare potuerint; præſertim tertiò, ſi hæc Regis in integrum reſtitutio cedat in beneficium commune, vt ſi v. g. quod recuperat per ſui in integrum reſtitutionem in beneficium Regni conuertit; & prætera ob id Regno nouum in poſterum euitat grauamen, quod alioquin, propter vrgentem aliquam neceſſitatem, neceſſariò imponendum eſſet. 1

Atque hinc intelligitur; quod nonnulli Iuriſtæ, vt Sanctorus Baua *in Reſol. pro tract. ſalis, fol. 12. & 14.* & Doctores 2

Doctores dicunt, nempè quod Rex ſtet in quaſi poſſeſſione recedendi à contractu, & à promiſſis, & practicatis in capitulis Regni; intelligitur enim, quod hi Doctores dicunt, primò ſecundùm primam reſponſionem in principio huius dubitationis poſitam, ſi contractus ſit gratuitus, vel ſit priuilegium aliquod ex mera Regis liberalitate conceſſum; non autem intelligitur, ſi contractus ſit onerosus, & ex vtraque parte obligatorius intelligitur. Secundo, iuxta ſecundam Reſponſionem etiam in principio huius dubitationis traditam, ſi ſcilicet cauſam rationabilem (quia ſic ſcilicet exigit bonum commune) recedendi à contractu Rex, ſeu Princeps ſupremus, habeat, ſecus ſi non habeat, intelligitur. Tertiò, ſecundum tertiam reſponſionem mox vltimò poſitam; ſi Rex notabiliter in contractu læſus fuerit; ſecus autem, ſi læſus non fuerit: nam in caſu, quod contractus eſt onerosus: & cauſam rationabilem recedendi à contractu Rex non habet, vel ſaltem notabiliter in contractu læſus non eſt, neceſſariò tenetur ſtare contractui. Ratio, quia licet Rex quodammodo non ſubdatur iuri poſitiuo, quia eſt *ſupra* illud; quapropter (vt dicit Iſern. *in cap.* 1. *de Vaſſallo, decrep. ætat.* & Regens de Ponte *tit.* 10. *de donis, & expenſis vniuerſ.*) poteſt Rex ius poſitiuum tollere cum omnibus eius effectibus, ſubditur tamen iuri naturali, & diuino; cum quilibet Rex, vtpote creatura, creatori neceſſariò ſubdatur. Confirmatur, quia alioquin nemo amplius cum Rege conheret, nec pactitaret, maximè in Parlamentis generalibus: atque ita præter Innoc. *cap. nouit de ind.* Ant. de But. *in capit. cum M de conſtit.* Ludouic. Roman. *in conſil.* 252. *&* 352. Syl. *in verb. Princeps*, Molin. *tom.* 3. *diſp.* 667. Bald. *de vſib. feud. in rubr. de natura feud. & in conſil.* 326. *vol.* 1. Matth. de Afflict. *in conſtit. Regni ea, quæ ad decus.* Iaſ. *in conſil.* 10. *vol.* 3. Philip. Corn. *in conſil.* 70. *vol.* 2. Bellug. *in ſpec. Princip. rubr.* 1. *& rubr.* 46. præter alios Doctores quos ad ſatietatem citat, & ſequitur Bortellus *in addit. ad rubr.* 1. *Belluga, lit.* N. docent Vaſquez *in opuſc. de reſtitut. cap.* 6. §. 1. *dub.* 2. *Ramonij part.* 1. *conſil.* 24. *num.* 81. & alij Doctores paſſim quod ſi autem contractus gratuitus ſit, ſeu ſit priuilegium, ex mera liberalitate Regis conceſſum, vel rationabilem (quia ſic ſcilicet exigit bonum commune) recedendi à contractu Rex cauſam habeat; vel notabiliter Rex læſus fuerit, non tenetur Rex (provt dicit Baua) ſtare contractui, contra id quod dicitur per argumentum in principio præſentis dubitationis poſitum.

SECTIO XXVII.

Proponitur contra eamdem dubitationis reſolutionem in principio poſitam ſecunda difficultas, einſque ſolutio.

SEcundò obiicies. Rex iurat ſtare contractui; ergò ſaltem ratione iuramenti, tenetur ſtare contractui, cùm iure naturæ teneamur cauere, ne Deum faciamus teſtem falſi. 1

Reſpondetur, nego Conſequentiam; quia ſicut ex rationabili cauſa tolli poteſt, etiam à poteſtate ſæculari, obligatio iuramenti, impediendo, ne illam ab 2

initio

initio iuramentum inducat, vt ſi Princeps ſtatuat iuramentum contractui, vel promiſſioni alicui adiectum, eſſe irritum, & nullum; quemadmodum Trident. *ſeſſ. 25. cap. 16. de Regular.* irritum reddit iuramentum adiectum renunciationi bonorum, ſi fiat hæc ante bimeſtre, quod præcedit profeſſionem & in Regno Luſitaniæ *de iure regio noua Recopil. l. 4. tit. 74.* irriti redduntur omnes contractus, obligationes, conuentiones promiſſiones, remiſſiones, & diſtractus iuramento confirmati: ſi alioquin ad forum ſæculare eorum cognitio pertinebat, niſi cum Regis facultate iuramentum appoſitum fuerit, & ſimili fere modo in Regno Caſtellæ irriti etiam redduntur omnes contractus, exceptis, quibuſdam paucis, vt refert Molin. *diſp. 149.* quod ideo factum eſt, ne lites ſuper huiuſmodi contractus traherentur ad forum Eccleſiaſticum: iuramentum enim facit, vt cauſa, quæ aliàs merè eſt ciuilis, fiat fori mixti, vt patet *ex cap. fin. de foro compet. in 6* ſicut (inquam) ex rationabili cauſa tolli poteſt, etiam à poteſtate ſæculari obligatio iuramenti, impediendo, ne illam ab initio iuramentum inducat, ita & tolli poteſt (quidquid in contrarium dixerit Couar. *in cap. quamuis, part. 1. §. 3. num. 22.* Rodriq. & *tom. 1. ſumm. cap. 192. num. 9.*) obligatio iuramenti, illam iam inductam tollendo per authoritatem ſuperioris, etiam ſæcularis, idque etiamſi iuramentum factum in fauorem tertij acceptatum ſit, dummodo tamen legitima cauſa ſubſit illud tollendi, ex eo quia non poteſt ſuperior ius alterius tollere ſine iuſta cauſa.

3 Cauſæ autem iuſtæ ſunt: primò, ſi metu, vel fraude extortum eſt iuramentum: ſecundò, ſi alia iniuſtitia, vel iniuria interceſſit; vt cùm vſurarius exigit iuramentum de ſoluendis vſuris: item quando quis in contractu grauiter læſus eſt, & coactus aliquo modo illum iuramento confirmare, vel non aduertens læſionem ſponte illum confirmauit: tertiò, in iuſtam pœnam: quartò, ſi bonum commune ita poſtulat, vt ſi filiusfamilias ſub patria poteſtate exiſtens mutuò pecuniam accepit ſine conſenſu Patris; (qui propterea ex beneficio ſenatus conſulti Macedoniani non tenetur ad ſolutionem, etiam poſt mortem Patris) & cum iuramento renunciet tali ſenatuſconſulto Macedoniano; de qua re vide Leſſium *lib. 2. de iuſt. & iur. capit. 2. dub. 2. numer. 9.* item ſi quis cum Iuramento promittit non accuſare, non denunciare, non contra teſtari, & ſimilia.

Ratio autem, cur obligatio iuramenti tolli poſſit per auctoritatem ſuperioris, etiam ſæcularis, ex iuſta cauſa, illa eſt, quia in iuramento ſemper tacitè ſubintelligitur conditio; *niſi ſuperior ſua authoritate ex legitima cauſa remittat:* vnde dici conſueuit in iuramento cenſeri exceptam authoritatem ſuperioris; qui enim aliquid promittit alteri etiam iurando (cum iuramentum, vtpotè acceſſorium ſequatur naturam promiſſionis, vt potè principalis) tacitè ſemper ſubintelligit conditionem: *niſi ſuperior ſua authoritate ex legitima cauſa remittat,* 4

Sicut & aliam ſimilem; *ſi velis, niſi remittas, niſi ſuperior, cui materia ſubeſt, contradicat,* &c.

SVBSECTIO I.

Proponitur COROLLAR. I.

1 EX dictis in præcedēti ſectione ſequitur primò quod quando metu, fraude, vel aliqua alia iniuſtitia iuramentum extortum eſt ſuperior etiam ſæcularis, qui ſua authoritate poteſt remittere ſolutionem, poteſt etiam & remittere iuramentum, ſicut enim ſi is, qui extorſit, remittat, euaneſcit obligatio iuramenti, ita etiam eadem euaneſcit, ſi eius ſuperior, qui poteſt eum cogere ad remittendnm, condonet: hæc enim condonatio Superioris ſupplet vicē condonationis, quam faceret inferior.

2 Hac ratione itaque huiuſmodi iuramenta remittere, ſeu relaxare poteſt primò ſummus Pontifex, & etiam Epiſcopus, vel qui authoritatem quaſi Epiſcopalem habet; maximè ſi ille, qui ſic exegit, eſt ei ſubiectus; quia Superior ſubditos ſuos cogere poteſt, vt ab iniuria abſtineant, eamque relaxent, retinere autem alterum iuramento obſtrictum, aſſidua iniuria eſt, aſſiduaque afflictio; quod ſi Superior cogere illum poteſt, vt relaxet, etiam ſua authoritate relaxare poteſt, ſicut quando ſubditus lege iuſtitiæ tenetur ad ſolutionem, vel reſtitutionem, poteſt Superior ex bonis ſubditi reſtituere, ſi ſubditum ob abſentiam, vel potentiam cogere ad hoc non poteſt.

Si autem, qui extorſit, non eſt ſubditus, eſt maior difficultas: quia condonatio mea non poteſt ſupplere condonationem alterius, qui mihi non ſubeſt, cum ego in illum ius non habeā: nihilominus videtur dicendum te poſſe relaxare, ſi is, qui iniuriam paſſus eſt, ſit tuus ſubditus: tunc enim ratione iniuriæ ſubdito tuo illatæ, ius in alterum habes, quo illum ad iniuriam tollendam compellere poſſis, præſertim ſi ſuperior illius id facere recuſet, quo caſu etiam ex bonis illius ſubdito tuo reſtitutionem facere poſſes, ſi damnum ei eſſet ſecutum.

Imò non videtur eſſe opus, vt ſuperior illius, qui extorſit iuramentum, interpelletur, vt ſubditum ſuum compellat ad iuramentum relaxandum, quia cum tu ratione iniuriæ ſubdito tuo illatæ, ſatis ius habeas ad illum compellendum, ſi non potes compellere ob abſentiam, vel potentiam, potes ipſemet condonare, hinc Doctores *in capit. debitores de iure iurando* generatim docent, quod iuramentum, quo quis vſurario promiſit ſoluere vſuras, ab Epiſcopo relaxari poteſt.

Quod autem dixi de Superiore in ordine ad ſubditum, ſi læſus eſt, idem intelligas de Superiore in ordine ad ſe ipſum, ſi ipſe læſus fuerit: quod ſcilicet poſſit in tali caſu ſibimet ipſe relaxare iuramentum. Ratio eſt, quia non debet Superior eſſe deterioris conditionis, quàm ſubditus: quapropter Doctores in materia de voto docent, quod Prælatus poteſt etiam directè ſibi diſpenſare in votis propriis. Dixi *directè*, quia non eſt dubium, quin poſſit indirectè, nimirum dando alicui ex ſubditis poteſtatem; qua in ipſius voto diſpenſet: ſicut enim Prælatus ſacerdoti ſubdito poteſt dare poteſtatem, qua ipſum abſoluat à peccatis, etiam reſeruatis, vt colligitur *ex cap. fin. de pœnit. & remiſſ.* ſcilicet ſi Epiſcopus incidit in caſum Pontifici reſeruatum, à quo ipſe alios abſoluere poteſt, dare poſſit ſubdito poteſtatem, vt ab illo 3

ipſe

ipſe abſoluatur(idémque cõtra Iacobum de Graffiis *in append.ad deciſ.aur.lib*.3. *cap*. 8. *num*. 22. & Alterium *de cenſuris*, *tom*. 2. *diſput*. 8. *cap*. 3. *concl*. 4. *ver*. 3. propter eandem rationem dico de Vicario Epiſcopi, & Vicario Superioris regularis, quod ſi ſcilicet incidat is in caſum ſuo Superiori reſeruatum, poſſit etiam dare alteri poteſtatem, vt ab illo ipſe ſine licentia ſui Superioris abſoluatur, ſi poteſtatem tamen ſubdelegandi à Superiore habeat: ſicuti ſacra Cardinalium Congregatio declarauit *Trident. Concil. in Concil. in ſeſſ*. 24. *de reform. cap*. 6. & docent communiter, Doctores Palud. *in* 4. *diſtinct*. 38. *quæſt*. 4. *art*. 2. *concl*. 4. Sylu. *ver. Confeſſor*, 1. *quæſt*. 9. Henriquez *lib*. 14. *cap*. 18. *num*. 3. Suarez *tom*. 4 *diſput*. 41. *ſect*. 2. *num*. 9. Maiolus *de irregular. lib*. 5. *cap*. 21. *num*. 7 Sayrus *de cenſur. lib*. 7. *cap*. 9. *num*. 5. Sanchez *de matrimon. lib*. 8. *diſput*. 3. *num*. 3. *& in ſumma tom*. 1. *lib*. 2. *cap*. 11. *num*. 11. *& lib*. 4 *cap*. 37. *num*. 41. Vgolin. *de poteſt. Epiſc. cap*. 39. *num*. 2. Floron. *de caſib. reſer. part*. 1. *cap*. 3. §. 1. *num*. 3. Ricc. *in praxi part*. 1. *reſol*. 445. *num*. 2. Bellett. *in diſquiſit. Cler. part*. 1. *tit. de diſciplina Cleric*. §. 1. *num*. 54. Naldus *verſ. caſus num*. 6. Sà *ver. Confeſſor. num*. 16. Layman *lib*. 1. *tract*. 4. *capit*. 22. *num*. 33. vbi ait, quod nihil prohibet, quominus alter alteri iuriſdictionem committere poſſit erga ſeipſum exercendam: ſic enim Papa v. g. dat Confeſſario ſuo iuriſdictionem à peccatis abſoluendi ipſummet Papam, vti docet S. Bonauent. *in* 4 *diſtinct*. 19. *art*. 3. *quæſt*. 2.) ita etiam poterit Prælatus Sacerdoti ſubdito dare poteſtatem, qua liberet ipſum ab obligatione voti; ne Superior ſit (vti *ſuprà* dicebatur) deterioris conditionis, quàm ſubditi.

Et doctrina hæc communis de voto 4.
à Doctoribus communiter tradita, probatur vlteriùs ſic, quia ſicut Prælatus poteſt ex iuſta cauſa diſpenſare cum ſuis ſubditis in legibus, & etiam Superiorum, vt in lege ieiunij, eſus carnium audiendi ſacri, recitandi officij, & ſimilibus, ita ex iuſta cauſa per omnes poteſt diſpenſare ſibi in iiſdem; ergò ſicut poteſt diſpenſare in votis ſubditorum, poteſt etiam in votis ſuis. Conſequentia probatur, quia hîc non plus iuriſdictionis requiritur in ſe ipſum, quàm ibi.

Secundò, poteſt ſe eximere, quando 5
cauſa ſubeſt, ab obligatione, quam iure naturæ contrahit occaſione legis propriæ: ergo & ab obligatione, quam adfert votum proprium.

Tertiò, Papa, Epiſcopus, &c. poteſt 6
ſibi ipſi conferre indulgentias, abſoluendo ſe à debito pœnæ, etiam iniuſtæ, vt docet Henriq. *lib*. 6. *cap*. 8. *& lib*. 7. *cap*. 32. *num*. 3. Suarez 3. *part. tom*. 4. *diſp*. 52. *ſect*. 1. *& lib*. 6. *de legibus*, *cap*. 12. *& lib*. 6. *de voto*, *cap*. 11. Sanchez *lib*. 8. *de matrim. diſp*. 3. *num*. 12 *reſp. ad confirmat*. 4 *argum. contra Richard. in* 4. *diſt*. 20. *art*. 4. *quæſt*. 3 & Palud. *quæſt*. 4. *art*. 3 *concl*. 5. ergo, & poteſt ſe abſoluere à debito voti. 7

Quartò, ſi quid obſtaret, cur minus poſſet Prælatus in voto ſibi diſpenſare, id eſſet defectu iuriſdictionis in ipſum: quia nemo poteſt in ſe ipſum iuriſdictionem exercere: vnde nemo poteſt ſeipſum à peccatis abſoluere, cenſuris ligare, aut liberare: ſed hoc non obſtat: ergo &c. Minor probatur, quia non magis requiritur hæc iuriſdictio in diſpenſatione votorum, quàm in diſpenſatione legum, collatione indulgentiarum, & obligatione per ſuas leges; ſed defe-

ctus iuriſdictionis in ſe ipſum non impedit, quominus quis hæc poſſit in ſeipſum præſtare, vt patet ex *ſuprà* dictis: ergo &c. Secundò, quia quòd iuriſdictio poſtulet diſtinctionem perſonarum, eſt, vel quia eſt coactiua, quæ exercenda eſt in inuitum, vt eſt poteſtas, v.g. inferendi cenſuram, &c. vel quia eſt contentioſa, inter partes ius diſtribuens (non enim videtur æquum, vt quis in ſua cauſa ſibi ius dicat contra ius aduerſarij ſe opponẽtis: ſic enim eſſet ſibi ſimul Iudex, & reus) vel quia pertinet ad abſolutionem Sacramentalem, quæ iure diuino poſtulat diſtinctionem Iudicis, & Rei: ſed iuriſdictio, quæ requiritur ad diſpenſationem voti, nihil horum eſt: ergo non eſt, cur requirat diſtinctionem perſonarum,

7 Confirmatur ex S.Thom. *in 4. diſt 20. quæſt. vnic. art. 5. ad 3.* vbi docet neminem poſſe ſeipſum excommunicare, quia excommunicatio fertur per modum ſententiæ, quam nemo in ſeipſum ferre poteſt, cùm iam idem non poſſit eſſe Iudex, & reus, poſſe tamen ſibi dare indulgentias, quia indulgentia non datur per modum ſententiæ; ſed per modum cuiuſdam diſpenſationis: ergo ad mentem S. Thomæ clarè ſequitur poſſe etiam ſe eximere ab obligatione ſui voti, quia hîc eſt propriè diſpenſatio.

Confirmatur ſecundò, quia ſi in diſpenſationibus requireretur diſtinctio perſonarum, ſicut in inferendis, & tollendis cenſuris, non poſſet quis eſſe particeps diſpenſationis & beneficij à ſe collati Communitati, ſicut non poteſt incurrere cenſuras à ſe illatas Communitati, quod eſt contra S. Thomam vbi *ſuprà* communiter à Doctoribus receptum: ergo &c.

Confirmatur tertiò, diſpenſatio votorum nihil aliud eſt, quàm quædam condonatio nomine, & auctoritate Dei facta; ſed condonatio non requirit diſtinctionem perſonarum: ergo &c. vnde qui habet, v. g. auctoritatem condonandi omnibus Regi aliquid debentibus, poteſt etiam ſibi condonare: & qui habet aliquid diſtribuendum, poteſt etiam ſibi applicare, & ſe numerare inter eos, quibus facienda eſt diſtributio, ſi eadem cauſa in ipſo locum habet; & ſic quæſtor ſibi ipſe ſoluere poteſt; & pauper eleemoſynas ſibi applicare,

Confirmatur quartò, quia vt docet Panorm. *cap. ex literis, num. 11. de probationibus*, in iuriſdictione voluntaria poteſt quis ſuſtinere vices plurium perſonarum, dummodo exercitium vnius actus non impediat exercitium alterius actus, idque probat *ex l ſi conſul, ff. de adopt.* vbi dicitur, quòd filiusfamilias, ſi Præſes ſit, poſſit ſeipſum apud ſeipſum emancipare, vel in adoptionem dare, & *ex l vna, ff. de offic. Conſul.* vbi conſul poteſt apud ſe manumittere ſeruum ſuum, & ſic repræſentare perſonam Conſulis, & perſonam Domini: & ratio eſt, quia idem ſecundum diuerſas qualitates, & officia poteſt ſeipſo eſſe ſuperior, & inferior, vt patet in Pontifice, qui ſimul eſt Princeps ſæcularis; in Epiſcopo, qui ſimul eſt Canonicus; & in Rege, qui ſimul eſt Dux, vel Comes coronæ ſubiectus, ſeu vaſſallus. Idem patet in omni Prælato, & ſuperiore, quia in eo (vt ita dicam) eſt qualitas ſuperioris, & qualitas perſonæ priuatæ. Itaque gratias, & beneficia, quæ ſuperior in alios inferiores diffundit, poteſt etiam diffundere in ſeipſum: nam vt ſuperior habet veluti vim actiuam, & vt perſona priuata, habet veluti potentiam receptiuam, nec mirum: nam in naturalibus etiam idem poteſt agere in ſe ipſum, & eſſe agens, 8

&

& patiens, vt patet in actibus vitalibus, &c.

9 Confirmatur quintò, quia diſpenſatio non requirit maiorem diſtinctionem; quàm actus iuſtitiæ; ſed eiuſdem ad ſeipſum ſecundum diuerſas rationes, & officia poteſt eſſe obligatio, & actus iuſtitiæ, vt patet, cum quæſtor, vt debitor, nomine Regis ſoluit ſibi, vt Creditori, & cum Chriſtus, vt homo ſatisfecit ſibi, vt Deo, ergò, &c.

10 Obiicies: Collator non poteſt ſibi ipſe beneficium conferre vt habetur *in fin. de inſtitut.* quia vt ibi dicitur inter dantem, & accipientem debet eſſe diſtinctio perſonalis, ſimiliter Patronus non poteſt ſe ipſum præſentare, vt habetur *in cap. per noſtras 26. de iurepatronatus*, ergò, &c.

Reſpondeo, argumentum hoc probare plus, quàm intendit; quare ſignum eſt, quod non valeat; ſi enim valeret, non poſſet Prælatus ſui voti diſpenſationem alteri committere; ſicut nec collator poteſt committere ſuam poteſtatem alteri, qui ipſi beneficium conferat, vt docet ibidem ex communi Panorm. *num. 6.* itaque dicendum, quod hoc peculiariter ſtatutum ſit in beneficiorum collatione, & præſentatione. Ratio, quia nemo debet ſe ingerere Eccleſiaſticæ prælationis officiis, quantumuis ſit idoneus, vt habetur in *cit. capit. per noſtras*; tum quia eſſet perniciosum exemplum, ſi quis prouideret ſibi, qui aliis conferre tenetur, vt ait Panorm. *ſuprà.* poteſt tamen quis ſe ipſum eligere, niſi fortè ſit ſolus elector, quia id non eſt iure prohibitum: non enim à ſe ſolo tunc ius accipit, ſed etiam à coëlectoribus, & præterea rariſſimè vſu venit, vt ſic promoueatur.

11 Obiicies ſecundò, *leg. 1. ff. de auth. & conſenſu Tutorum.* Reſpondeo, legem iſtam ad rem non facere: ſolum enim ibi dicitur, in rem ſuam tutorem autorem fieri non poſſe, id eſt, non poſſe dare pupillo auctoritatem in negotio, quod ad ipſum tutorem principaliter pertinet, non autem dicitur (vt Aduerſarij contendunt) neminem poſſe præſtare auctoritatem in ſuo facto: id enim falſum eſt, vt patet in exemplis allatis, & multis aliis; quanquis ſit verum, quando agitur de alterius præiudicio rationabili. Vide Panorm. *loc. ſuprà cit.*

Itaque ex dictis non ſolùm Pontifex poteſt in votis propriis, & ſic propter eaſdem rationes in iuramentis, & votis iuratis, ex cauſa iuſta ſibi diſpenſare, ſed etiam Epiſcopus, idque in omnibus, in quibus poſſunt cum ſuis ſubditis, quia rationes omnes ſupradictæ in iis locum habent: idem dicendum de Prælatis Regularium, qui toti Conuentui præſunt, vt ſunt Priores, Præpoſiti, Guardiani, Rectores, &c. imò etiam Vicepriores, & Vicerectores, qui in abſentia illorum regunt, quia hi omnes habent iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem in ſuos, & ſunt Paſtores ordinarij ſuorum, ſicut Epiſcopi ſæcularium, vide Sotum, *lib. 7. de iuſt. quæſt. 4. art. 3.* Nauarr. *capit. 12. num. 75.* Sylu. *ver. votum 4. num 3.* & diſtinctiùs Sanchez vbi *ſupra*; *de matrim. lib. 8. diſput. 3. num. 6. & ſeqq.* & ex parte Suarez *in locis ſuprà cit* Molinam *diſput. 148.* vbi dicit, quod Superior Monaſterij, quas facultates, & diſpenſationes poteſt aliis concedere, iiſdem poſſit ſecum vti, quando aliud in ea Religione non eſt ſtatutum. Vide etiam Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 22. num. 31. & 32.* Sà *ver. Religio*, vbi ait, quod Prælati in Religione poſſint ſe-

cum diſpenſare, ſicut cum ſubditis, quam ſententiam dicit eſſe rationabilem Fumus *ver. Monachus, num.* 9. idem colligitur ex Caiet. 1. 2. *quæſt.* 96. *artic.* 5. *dub. vlt.* Sylu. *ver. lex num.* 14. Soto *lib.* 1. *de iuſt. & iur. quæſt.* 6. *articul.* 1. & aliis, qui docent, Superiorem poſſe ſecum diſpenſare in lege ieiunij, & aliis, in quibus poteſt cum ſubditis; idque ne ſit (vt *ſupra* dicebatur) deterioris conditionis, quàm ſubditi; quare ad mentem iſtorum Doctorum poterit etiam Superior ſibi diſpenſare in votis, iuramentis, & votis iuratis, cum ſit in omnibus his eadem ratio.

13 Item ſecundò huiuſmodi iuramenta, metu ſcilicet, vel per aliam iniuriam extorta remittere, ſeu relaxare poſſunt Regulares, quibus per priuilegium Sedis Apoſtolicæ conceſſum eſt, relaxare vota etiam iurata, & iuramenta, quorum remiſſio non eſt in præiudicium tertij: nam quando iuramentum per iniuriam extortum eſt, nullum ius propriè acquiritur extorquenti, aut alteri, in cuius fauorem extortum eſt; ac proinde iuramenti relaxatio in tali caſu non cenſetur eſſe in eius præiudicium, id eſt, in eius damnum iniquum: atque ita docent Petrus de Ledeſma *de matrimonio, quæſt.* 47. *art.* 3. *dub.* 3. & alij paſſim.

14 Item tertiò huiuſmodi iuramenta, metu ſcilicet, vel per aliam iniuriam extorta remittere, ſeu relaxare poteſt poteſtas etiam ſæcularis, vt *ſupra in ſect. præcedenti* contra Couar. & Rodriq. *in locis ſuprà citatis* dicebamus: non quidem directè, vt ſentire videntur Molin. *cit. diſp.* 149. Mynſiger. *cent.* 3. *obſeruat.* 99. Andreas Gaill *lib.* 1. *obſeruat.* 25. ſed indirectè, ſicuti docent Suarez *lib.* 2. *de iuram. cap.* 41. *num.* 16. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 13. Gutierrez *in auth. Sacramenta puberum, num.* 46. & alij: ita vt directa relaxatio vinculi iuramenti, quæ fit per modum diſpenſationis, vel abſolutionis, ad Eccleſiaſticos tantùm Prælatos pertineat, cùm ſit quædam remiſſio ex parte Dei facta per eius Miniſtrum, cuiuſmodi poteſtas omino Eccleſiaſtica, & ſpiritualis eſt, & in hunc ſenſum forſan loquuntur Couar. & Rodriq. *in loco ſuprà citato*, negantes, quòd poteſtas ſæcularis poſſit remittere iuramenta; indirecta autem iuramenti relaxatio, quæ fit ratione materiæ, vel ſupplendo vicem eius, cui iuratum eſt, & qui remittere debebat, ad ciuilem, ſeu ſæcularem poteſtatem pertinere poſſit, dummodò materia temporalis ſit, & perſona, cui remittitur ſubdita, de qua re vide diffuſiùs *infrà in ſubſectione quarta ſequenti*.

Ex dictis inferas ad ſententiam, quam cum Molina *cit. diſp.* 149. & Sanchez *cit. cap.* 22. *num.* 10. *ſuprà* tradebamus, quidquid in contrarium ſentire etiam videantur Couar. *part.* 2. §. 1. *num.* 18. & Gutierrez *loc cit. num.* 152. quod poteſtas ciuilis, ſeu laicalis, ſi Reipubl. bonum ita poſtulet, adeo aliquam promiſſionem, vel contractum prohibere poſſit, vt etſi iuramentum ſubditi ſui accedat, nulla omnino ex eo obligatio oriatur. Primò, quia poteſtas ciuilis debet eſſe ſufficiens ad prohibendum, & remouendum ea, quæ fini ſuo, & bono Communitatis obnoxia ſunt, cuiuſmodi ſunt quorundam pactorum obligationes; alioquin enim deluderetur publica poteſtas, & iuſtitia, ſi improbi homines, quod vna via, ſiue obligatione pacti conſequi non poſſunt, alia via, ſiue obligatione iuramenti conſequerentur. Secundò, quia poteſtas ciuilis iuramenti iam contractam obligationem indirectè remittere, ſeu relaxare poteſt, 15

vt

vt *ſuprà* dictum eſt: ergo & poterit prohibere, ſeu impedire, quo minus contrahatur à principio.

16 Ex dictis, inquam, inferas ad ſententiam, quam cum Molina, & Sanchez contra Couar. & Rodriq. *ſuprà* tradebamus; quòd ſententia hæc intelligi non debet de directa prohibitione obligationis iuramenti, cùm illa ſpiritualis, & laicali poteſtati ſubiecta non ſit; ſed ſolùm de prohibitione inditecta, quæ duobus modis locum habere poteſt. Primò, ſi laica poteſtas, iuſta lege lata, executionem; ſiuè ſolutionem rei taliter promiſſæ prohibeat, illicitámque reddat, ad improborum hominum fraudes, & iniurias arcendas: tunc enim huiuſmodi iuramentum erit de obiecto illicito, atque adeò non obligatorium, qua ratione prodigus, cui bonorum adminiſtratio à Magiſtratu interdicta eſt, iuramento ſe obligare non poteſt ad alienandum, ſoluendum, &c. ſicut ex probabiliore Doctorum opinione docet Couarr. *in capit. quamuis pactum, part. 2. § 3. num. 11. argum. leg. ſi quis cum ſciret, ff. pro emptore.*

17 Secundò, quotiescumque ſæcularis poteſtas recipientem, ſeu exigentem iuramentum, ratione fraudis, violentiæ, vel alterius cauſæ iuſtæ compellere poteſt ad eius relaxationem, etiam lege publica lata impedire poterit, quo minus obligatio iuramenti erga huiuſmodi homines, ſaltem efficaciter, aut ſine exceptionis, vel actionis remedio contrahatur: qua ratione ciuilis poteſtas prohibere videtur, atque impedire, ne ex contractu Tutoris cum pupillo, etiam accedente iuramento, obligatio, vel ſolutio ſequatur.

SVBSECTIO. II.

Proponitur SVBCOROLLAR. II.

EX dictis *in ſect. eadem XXVII.* 1 ſequitur vndecimò, quod ſuperior, etiam laicus, poteſt remittere, ſeu relaxare iuramentum, in pœnam, quando ſcilicet is, cui præſtitum eſt iuramentum, ita meretur; ſiue quia iniquè exegit illud, ſiue quia commiſit aliquid, ob quod meretur bonis ſpoliari, hoc modo Iudex, etiam ſæcularis, ad puniendum vſurarium, qui abſque Principis permiſſu vſuras feciſſet, poſſet relaxare iuramentum ipſi vſurario præſtitum de vſuris ſoluendis. idem dicendum de iuramentis vi, vel fraude extortis, vt patet *ex leg. 2. Cod. ſi aduerſus vendit.* in qua dicitur: per vim autem, aut per metum extorta ſacramenta, etiam à maioribus, nullius eſſe momenti, iubemus, vbi generatim videntur omnia huiuſmodi iuramenta irrita reddi, ac proinde non agere relaxatione Iudicis, probabilius tamen puto, non eſſe irrita; neque legem illam ab Eccleſia eo ſenſu receptam; nam *in cap. ſi verò, de iure iur.* dicitur, requiri abſolutionem à talibus iuramentis, dicuntur autem nullius momenti, quia talia iuramenta præſtita in irritum reuocari poſſunt, etiam per iudicem ſæcularem, præcedente tamen cauſæ cognitione; quia extorquens meretur, ita puniri.

Excipe iuramentum de non accuſando maleficium, ſeu delinquentem; hoc 2 enim iuramentum videtur ſtatim irritum reddi, quia ſic bonum publicum iuſtitiæ videtur poſtulare, & ratio eſt, quia alioquin non poſſet hæc accuſatio ſine

ſine periurio fieri, niſi quis ante recurrat ad Epiſcopum, quod tamen *ibi* non videtur lex intendere.

3 In pœnam quoque relaxatur iuramentum ſubditorum, quo obſtricti ſunt Principi, vel alteri ſuperiori, quando ille priuatur per ſummum Pontificem, vel per alium ſuperiorem, officio, vel dignitate, ratione cuius ei erat præſtitum iuramentum, vel quando ſuſpenditur ab officij executione, ſic abſoluuntur (vt habetur *in cap. abſolutos, de hæreticis*) à debito fidelitatis, dominij, & obſequij illi, qui manifeſtè lapſus in hæreſim, iuramento quacumque firmitate vallato, tenebantur aſtricti, vt ſunt ſubditi, ſerui, & Vaſſalli idem dicendum eſt de iis, qui publicè excommunicatis hoc modo obſtricti erant. *cap. Nos ſanctorum, 15 quæſt. 6.* ex Gregor. VII.

SVBSECTIO III.

Proponitur SVBCOROLL. III.

1 EX dictis *in eadem ſect.* 27. ſequitur tertiò, quod ſuperior, etiam laicus poteſt remittere, ſeu relaxare iuramentum, ratione boni publici, ſicuti eſt in caſu noſtro, item quando quis cum iuramento alicui ſpontè, vel coactè promiſit, non accuſare, non denunciare, non contra teſtari, & ſimilia: nam niſi talia iuramenta poſſent relaxari, non poſſent crimina detegi, & puniri, iudicia exerceri, innocentia defendi, iniquitas opprimi, &c. quæ omnia ſunt contra bonum publicum, ergo, &c.

2 Itaque huiuſmodi iuramenta ob prædictas cauſas relaxare poteſt primò ſummus Pontifex, Epiſcopus, & qui authoritatem quaſi Epiſcopalem habet, ſecundò priuilegiatus: tertiò etiam Princeps ſæcularis indirectè tamen modo *ſuprà* explicato, quia ratio officij Principis ſæcularis etiam poſtulat, vt poſſit tollere obligationes, quæ eiuſdem rectam adminiſtrationem poſſent impedire, vt *ſupra* dicebatur.

SVBSECTIO IV.

Proponitur circa dicta Aduertendum primum cum ſolutione multorum caſuum.

ADuerte tamen hîc, quod quamuis iuramenti cognitio (quando agitur de viribus, & valore iuramenti, vel in dubium probabile vertitur, an iuramentum ſit licitum, an obliget in conſcientia, an poſſit relaxari, &c. ad forum Eccleſiaſticum pertineat, vt patet *ex cap. fin. de foro competenti in 6. & ex cap. venerabilem, §. verum verò de elect.* & notat ibi Abb. *num.* 13. Sanchez *lib. 1. de matrim. diſp.* 32. *num.* 18. Andr. Gail. *lib. 1. obſeruat.* 25. *num* 1 & nos in *ſubſect. ſequenti* dicemus; tamen, quando manifeſtè conſtat de iniuria, vel iniuſtitia exactoris, aut pœna locum habet, aut quando conſtat huiuſmodi iuramentum bono publico noxium eſſe, poteſt ex dictis etiam Princeps ſæcularis, & aliquando iudex inferior, non ſolum præcipere, vt exactor illud remittat, ſed etiam ſua authoritate illud remittere, & relaxare. Ratio, quia hæc poteſtas non eſt (vt *ſuprà* dicebatur) per ſe ſpiritualis, ſed generatim fundata in poteſtate gubernandi, ſine qua poteſtate gubernatio ciuilis prorſus eſſet imperfecta, ac manca, & plurimis incommodis non poſſet ſubuenire. 1

Confir

2 Confirmatur, quia Princeps ſæcularis (vt *ſuprà* etiam dicebatur) ab initio poteſt obligationem iuramenti impedire, ne naſcatur ; ergo, & natam, ex iuſta cauſa, poteſt de medio tollere : hæc enim duo ſunt eiuſdem rationis, & poteſtatis. Adde, quod contractus ipſi, qui iuramento confirmantur, poteſtati Ciuili ſubduntur, & ſic cum illos poteſtas ciuilis irritat, ſtatim ceſſat, & ruit iuramentum, quod ipſos confirmabat: nam ceſſante, & ruente principali, neceſſariò ceſſat, & ruit acceſſorium eius, atque ita contra Couar. *cap. quamuis, part.* 1. §. 3. *num.* 22. & Rodr. *tom.* 1. *ſumm. cap.* 192. *num.* 9. docen Mynſingerius *cent.* 3. *obſeruat.* 99. Andr. Gail. *lib.* 1. *obſer.* 25. Gutierez *in auth. Sacramenta puberum, num.* 46. & Pereira *de manu regia, cap.* 19. & ex Theologis Molin. *de iuſt. & iur. tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 149. *num.* 13. Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 10. *& ſeq.* Vaſq *deteſtam. cap.* 3. *dub.* 2. Suar. *lib.* 2. *de iuram. cap.* 41. *num.* 16. Pontius *de matrim. lib.* 12. *cap.* 8. §. 5. *num.* 39. & Fagundez *de precept. Eccleſ. tract.* 1. *lib.* 3. *capit.* 7. *numer.* 17. & alij quàm plures.

3 Cùm autem dixi, quod Princeps etiam ſæcularis, & aliquando iudex inferior, poſſit ſua auctoritate iuramentum remittere, ſeu relaxare, id verum eſt non directè (vt docere videtur Molina, Mynſingerius, Andr. Gaill. & alij) quia, vt *ſuprà* dicebatur, directa relaxatio iuramenti, cùm fiat per modum diſpenſationis, vel abſolutionis, ad Eccleſiaſticos tantùm Prælatos pertinet: ſic enim eſt quædam remiſſio ex parte Dei facta per eius Miniſtrum, cuiuſmodi poteſtas omnino Eccleſiaſtica, & ſpiritualis eſt, ſed eſt verum ſolùm indirectè (vt docent Gutierrez, Suar. & Sanchez) ratione ſcilicet materiæ, quæ cum ſit temporalis, laicæ poteſtati ſubiecta eſt, vel ſupplendo vicem eius, cui iuratum eſt, & qui remittere debebat.

Ad hunc modum relaxandi iuramenta pertinet, primò, ſi laica poteſtas aliquem ab officio, vel dignitate remouet, ratione cuius ſubditi ei obedire iuramento obſtricti erant : nam in tali caſu, nonobſtante tali iuramento, non tenentur illi obedire, vt *ſuprà* dicebatur. 4

Secundò, ſi laica poteſtas ob iuſtam cauſam aliquid præcipit, vel prohibet, ei, nonobſtante contrario iuramento ſuo ſubditus obtemperare debet ; v.g. quod ciuitatis gubernationem accipiat, *l. vlt. ff. ad Municipal.* quod ciuitate non egrediatur : quod ad talem locum non accedat, &c. 5

Tertiò, ſi is (cui iuratum eſt) propter vim, fraudem, aut iniuſtitiam quamcumque, vel propter aliam cauſam pertinentem ad Reipublicæ bonum, cogi poteſt (vt *ſuprà* dicebatur) ad relaxandam obligationem iuramenti: Superior (illo etiam inuito) talem remiſſionem, ſeu relaxationem facere poteſt: quia factum Superioris in tali caſu reputatur factum partis, vti docent Doctores in *l. ſi ob cauſam, C. de euictionibus :* requiritur tamen in tali caſu partis citatio : hæc enim ſubſtantialiter requiritur, quotieſcumque actus iudicialis cedit in graue præiudicium partis, vti habetur *in leg. de vnoquoque, ff. de re iudic. in leg. nam ita, ff. de adoption.* & docet Couarr. 1. *reſol. cap.* 4. *num.* 5. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 21. *numero* 28. & Gaill. *libro* 1. *obſeruat.* 109. 6

Quartò, ſi Reipublicæ bonum ita poſtulat, promiſſionem, vel contractum prohibere poteſt poteſtas ciuilis, vt etſi iuramentum ſubditi accedat, nul- 7

Doctores dicunt, nempè quod Rex ſtet in quaſi poſſeſſione recedendi à contractu, & à promiſſis, & practicatis in capitulis Regni; intelligitur enim, quod hi Doctores dicunt, primò ſecundùm primam reſponſionem in principio huius dubitationis poſitam, ſi contractus ſit gratuitus, vel ſit priuilegium aliquod ex mera Regis liberalitate conceſſum; non autem intelligitur, ſi contractus ſit oneroſus, & ex vtraque parte obligatorius intelligitur. Secundo, iuxta ſecundam Reſponſionem etiam in principio huius dubitationis traditam, ſi ſcilicet cauſam rationabilem (quia ſic ſcilicet exigit bonum commune) recedendi à contractu Rex, ſeu Princeps ſupremus, habeat, ſecus ſi non habeat, intelligitur. Tertiò, ſecundum tertiam reſponſionem mox vltimò poſitam; ſi Rex notabiliter in contractu læſus fuerit; ſecus autem, ſi læſus non fuerit: nam in caſu, quod contractus eſt oneroſus: & cauſam rationabilem recedendi à contractu Rex non habet, vel ſaltem notabiliter in contractu læſus non eſt, neceſſariò tenetur ſtare contractui. Ratio, quia licet Rex quodammodo non ſubdatur iuri poſitiuo, quia eſt *ſupra* illud; quapropter (vt dicit Iſern. *in cap.* 1. *de Vaſſallu, decrep. atat.* & Regens de Ponte *tit.* 10. *de donis, & expenſis vniuerſ.*) poteſt Rex ius poſitiuum tollere cum omnibus eius effectibus, ſubditur tamen iuri naturali, & diuino; cum quilibet Rex, vtpote creatura, creatori neceſſariò ſubdatur. Confirmatur, quia alioquin nemo amplius cum Rege conheret, nec pactitaret, maximè in Parlamentis generalibus: atque ita præter Innoc. *cap. nouit de iud.* Ant. de But. *in capit. cum M de conſtit.* Ludouic. Roman. *in conſil.* 251. *&* 351. Syl. *in verb. Princeps,* Molin. *tom.* 3. *diſp.* 667. Bald. *de vſib. feud. in rubr. de natura feud. & in conſil.* 326. *vol.* 1. Matth. de Afflict. *in conſtit. Regni ea, quæ ad decus.* Iaſ. *in conſil.* 10. *vol.* 3. Philip. Corn. *in conſil.* 70. *vol.* 2. Bellug. *in ſpec. Princip. rubr.* 1. *& rubr.* 46. præter alios Doctores quos ad ſatietatem citat, & ſequitur Borrellus *in addit. ad rubr.* 1. *Belluga, lit.* N docent Vaſquez *in opuſc. de reſtitut. cap.* 6. §. 1. *dub.* 2. *Ramonij part.* 1. *conſil.* 24. *num.* 81. & alij Doctores paſſim quod ſi autem contractus gratuitus ſit, ſeu ſit priuilegium, ex mera liberalitate Regis conceſſum, vel rationabilem (quia ſic ſcilicet exigit bonum commune) recedendi à contractu Rex cauſam habeat; vel notabiliter Rex læſus fuerit, non tenetur Rex (prout dicit Baua) ſtare contractui, contra id quod dicitur per argumentum in principio præſentis dubitationis poſitum.

SECTIO XXVII.

Proponitur contra eamdem dubitationis reſolutionem in principio poſitam ſecunda difficultas, eiuſque ſolutio.

SEcundò obiicies. Rex iurat ſtare contractui; ergò ſaltem ratione iuramenti, tenetur ſtare contractui, cùm iure naturæ teneamur cauere, ne Deum faciamus teſtem falſi. 1

Reſpondetur, nego Conſequentiam; quia ſicut ex rationabili cauſa tolli poteſt, etiam à poteſtate ſæculari, obligatio iuramenti, impediendo, ne illam ab initio 2

initio iuramentum inducat, vt ſi Princeps ſtatuat iuramentum contractui, vel promiſſioni alicui adiectum, eſſe irritum, & nullum; quemadmodum Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de Regular.* irritum reddit iuramentum. adiectum renunciationi bonorum, ſi fiat hæc ante bimeſtre, quod præcedit profeſſionem & in Regno Luſitaniæ *de iure regio noua Recopil. l.* 4. *tit.* 74. irriti redduntur omnes contractus, obligationes, conuentiones promiſſiones, remiſſiones, & diſtractus iuramento confirmati: ſi alioquin ad forum ſæculare eorum cognitio pertinebat, niſi cum Regis facultate iuramentum appoſitum fuerit, & ſimili fere modo in Regno Caſtellæ irriti etiam redduntur omnes contractus, exceptis, quibuſdam paucis, vt refert Molin. *diſp.* 149. quod ideo factum eſt, ne lites ſuper huiuſmodi contractus traherentur ad forum Eccleſiaſticum; iuramentum enim facit, vt cauſa, quæ aliàs merè eſt ciuilis, fiat fori mixti, vt patet *ex cap. fin. de foro compet. in* 6 ſicut (inquam) ex rationabili cauſa tolli poteſt, etiam à poteſtate ſæculari obligatio iuramenti, impediendo, ne illam ab initio iuramentum inducat, ita & tolli poteſt (quidquid in contrarium dixerit Couar. *in cap. quamuis, part.* 1. §. 3. *num.* 22. Rodriq. & *tom.* 1. *ſumm. cap.* 192. *num.* 9.) obligatio iuramenti, illam iam inductam tollendo per authoritatem ſuperioris, etiam ſæcularis, idque etiamſi iuramentum factum in fauorem tertij acceptatum ſit, dummodo tamen legitima cauſa ſubſit illud tollendi, ex eo quia non poteſt ſuperior ius alterius tollere ſine iuſta cauſa.

3 Cauſæ autem iuſtæ ſunt: primò, ſi metu, vel fraude extortum eſt iuramentum: ſecundò, ſi alia iniuſtitia, vel iniuria interceſſit; vt cùm vſurarius exigit iuramentum de ſoluendis vſuris: item quando quis in contractu grauiter læſus eſt, & coactus aliquo modo illum iuramento confirmare, vel non aduertens læſionem ſponte illum confirmauit: tertiò, in iuſtam pœnam: quartò, ſi bonum commune ita poſtulat, vt ſi filiusfamilias ſub patria poteſtate exiſtens mutuò pecuniam accepit ſine conſenſu Patris; (qui propterea ex beneficio ſenatus conſulti Macedoniani non tenetur ad ſolutionem, etiam poſt mortem Patris) & cum iuramento renunciet tali ſenatuſconſulto Macedoniano; de qua re vide Leſſium *lib.* 2. *de iuſt. & iur. capit.* 2. *dub.* 2. *numer.* 9. item ſi quis cum Iuramento promittit non accuſare, non denunciare, non contra teſtari, & ſimilia.

Ratio autem, cur obligatio iuramenti tolli poſſit per auctoritatem ſuperioris, etiam ſæcularis, ex iuſta cauſa, illa eſt, quia in iuramento ſemper tacitè ſubintelligitur conditio; *niſi ſuperior ſua authoritate ex legitima cauſa remittat*: vnde dici conſueuit in iuramento cenſeri exceptam authoritatem ſuperioris; qui enim aliquid promittit alteri etiam iurando (cum iuramentum, vtpotè acceſſorium ſequatur naturam promiſſionis, vt potè principalis) tacitè ſemper ſubintelligit conditionem: *niſi ſuperior ſua authoritate ex legitima cauſa remittat*, 4

Sicut & aliam ſimilem; *ſi velis, niſi remittas, niſi ſuperior, cui materia ſubeſt, contradicat, &c.*

SVBSECTIO I.

Proponitur COROLLAR. I.

1 EX dictis in præcedēti ſectione ſequitur primò quod quando metu, fraude, vel aliqua alia iniuſtitia iuramentum extortum eſt ſuperior etiam ſæcularis, qui ſua authoritate poteſt remittere ſolutionem, poteſt etiam & remittere iuramentum, ſicut enim ſi is, qui extorſit, remittat, euaneſcit obligatio iuramenti, ita etiam eadem euaneſcit, ſi eius ſuperior, qui poteſt eum cogere ad remittendnm, condonet: hæc enim condonatio Superioris ſupplet vicē condonationis, quam faceret inferior.

2 Hac ratione itaque huiuſmodi iuramenta remittere, ſeu relaxare poteſt primò ſummus Pontifex, & etiam Epiſcopus, vel qui authoritatem quaſi Epiſcopalem habet; maximè ſi ille, qui ſic exegit, eſt ei ſubiectus; quia Superior ſubditos ſuos cogere poteſt, vt ab iniuria abſtineant, eamque relaxent, retinere autem alterum iuramento obſtrictum, aſſidua iniuria eſt, aſſiduaque afflictio; quod ſi Superior cogere illum poteſt, vt relaxet, etiam ſua authoritate relaxare poteſt, ſicut quando ſubditus lege iuſtitiæ tenetur ad ſolutionem, vel reſtitutionem, poteſt Superior ex bonis ſubditi reſtituere, ſi ſubditum ob abſentiam, vel potentiam cogere ad hoc non poteſt.

Si autem, qui extorſit, non eſt ſubditus, eſt maior difficultas: quia condonatio mea non poteſt ſupplere condonationem alterius, qui mihi non ſubeſt, cum ego in illum ius non habeā: nihilominus videtur dicendum te poſſe relaxare, ſi is, qui iniuriam paſſus eſt, ſit tuus ſubditus: tunc enim ratione iniuriæ ſubdito tuo illatæ, ius in alterum habes, quo illum ad iniuriam tollendam compellere poſſis, præſertim ſi ſuperior illius id facere recuſet, quo caſu etiam ex bonis illius ſubdito tuo reſtitutionem facere poſſes, ſi damnum ei eſſet ſecutum.

Imò non videtur eſſe opus, vt ſuperior illius, qui extorſit iuramentum, interpelletur, vt ſubditum ſuum compellat ad iuramentum relaxandum, quia cum tu ratione iniuriæ ſubdito tuo illatæ, ſatis ius habeas ad illum compellendum, ſi non potes compellere ob abſentiam, vel potentiam, potes ipſemet condonare, hinc Doctores *in capit. debitores de iure iurando* generatim docent, quod iuramentum, quo quis vſurario promiſit ſoluere vſuras, ab Epiſcopo relaxari poteſt.

Quod autem dixi de Superiore in ordine ad ſubditum, ſi læſus eſt, idem 3
intelligas de Superiore in ordine ad ſe ipſum, ſi ipſe læſus fuerit: quod ſcilicet poſſit in tali caſu ſibimet ipſe relaxare iuramentum. Ratio eſt, quia non debet Superior eſſe deterioris conditionis, quàm ſubditus: quapropter Doctores in materia de voto docent, quod Prælatus poteſt etiam directè ſibi diſpenſare in votis propriis. Dixi *directè*, quia non eſt dubium, quin poſſit indirectè, nimirum dando alicui ex ſubditis poteſtatem; qua in ipſius voto diſpenſet: ſicut enim Prælatus ſacerdoti ſubdito poteſt dare poteſtatem, qua ipſum abſoluat à peccatis, etiam reſeruatis, vt colligitur *ex cap. fin. de pœnit. & remiſſ.* ſcilicet ſi Epiſcopus incidit in caſum Pontifici reſeruatum, à quo ipſe alios abſoluere poteſt, dare poſſit ſubdito poteſtatem, vt ab illo

ipſe abſoluatur (idémque cõtra Iacobum de Graffiis *in append. ad deciſ. aur. lib. 3. cap. 8. num. 22.* & Alterium *de cenſuris, tom. 2. diſput. 8. cap. 3. concl. 4. ver. 3.* propter eandem rationem dico de Vicario Epiſcopi, & Vicario Superioris regularis, quod ſi ſcilicet incidat is in caſum ſuo Superiori reſeruatum, poſſit etiam dare alteri poteſtatem, vt ab illo ipſe ſine licentia ſui Superioris abſoluatur, ſi poteſtatem tamen ſubdelegandi à Superiore habeat: ſicuti ſacra Cardinalium Congregatio declarauit *Trident. Concil. in Concil. in ſeſſ. 24. de reform. cap. 6.* & docent communiter, Doctores Palud. *in 4. diſtinct. 38. quaſt. 4. art. 2. concl. 4.* Sylu. *ver. Confeſſor, 1. quaſt. 9.* Henriquez *lib. 14. cap. 18. num. 3.* Suarez *tom. 4 diſput. 41. ſect. 2. num. 9.* Maiolus *de irregular. lib. 5. cap. 21. num. 7* Sayrus *de cenſur, lib. 7. cap. 9. num. 5.* Sanchez *de matrimon. lib. 8. diſput. 3. num. 3. & in ſumma tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 11. & lib. 4 cap. 37. num. 41.* Vgolin. *de poteſt. Epiſc. cap. 39. num. 2.* Floron. *de caſib. reſer. part. 1. cap. 3. §. 1. num. 3.* Ricc. *in praxi part. 1. reſol. 445. num. 2.* Bellett. *in diſquiſit. Cler. part. 1. tit. de diſciplina Cleric. §. 1. num. 54.* Naldus *verſ. caſus num. 6.* Sà *ver. Confeſſor. num. 16.* Layman *lib. 1. tract. 4. capit. 22. num. 33.* vbi ait, quod nihil prohibet, quominus alter alteri iuriſdictionem committere poſſit erga ſeipſum exercendam: ſic enim Papa v. g. dat Confeſſario ſuo iuriſdictionem à peccatis abſoluendi ipſummet Papam, vti docet S. Bonauent. *in 4 diſtinct. 19. art. 3. quaſt. 2.*) ita etiam poterit Prælatus Sacerdoti ſubdito dare poteſtatem, qua liberet ipſum ab obligatione voti; ne Superior ſit (vti *ſuprà* dicebatur) deterioris conditionis, quàm ſubditi.

4. Et doctrina hæc communis de voto à Doctoribus communiter tradita, probatur vlteriùs ſic, quia ſicut Prælatus poteſt ex iuſta cauſa diſpenſare cum ſuis ſubditis in legibus, & etiam Superiorum, vt in lege ieiunij, eſus carnium audiendi ſacri, recitandi officij, & ſimilibus, ita ex iuſta cauſa per omnes poteſt diſpenſare ſibi in iiſdem; ergò ſicut poteſt diſpenſare in votis ſubditorum, poteſt etiam in votis ſuis. Conſequentia probatur, quia hîc non plus iuriſdictionis requiritur in ſe ipſum, quàm ibi.

5. Secundò, poteſt ſe eximere, quando cauſa ſubeſt, ab obligatione, quam iure naturæ contrahit occaſione legis propriæ: ergo & ab obligatione, quam adfert votum proprium.

6. Tertiò, Papa, Epiſcopus, &c. poteſt ſibi ipſi conferre indulgentias, abſoluendo ſe à debito pœnæ, etiam iniuſtæ, vt docet Henriq. *lib. 6. cap. 8. & lib. 7. cap. 32. num. 3.* Suarez *3. part. tom. 4. diſp. 52. ſect. 1. & lib. 6. de legibus, cap. 12. & lib. 6. de voto, cap. 11.* Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 3. num. 12 reſp. ad confirmat. 4 argum. contra Richard. in 4. diſt. 20. art. 4. quaſt. 3* & Palud. *quaſt. 4. art. 3. concl. 5.* ergo, & poteſt ſe abſoluere à debito voti.

7. Quartò, ſi quid obſtaret, cur minus poſſet Prælatus in voto ſibi diſpenſare, id eſſet defectu iuriſdictionis in ipſum: quia nemo poteſt in ſe ipſum iuriſdictionem exercere: vnde nemo poteſt ſeipſum à peccatis abſoluere, cenſuris ligare, aut liberare; ſed hoc non obſtat: ergo &c. Minor probatur, quia non magis requiritur hæc iuriſdictio in diſpenſatione votorum, quàm in diſpenſatione legum, collatione indulgentiarum, & obligatione per ſuas leges; ſed defe-

ctus iuriſdictionis in ſe ipſum non impedit, quominus quis hæc poſſit in ſeipſum præſtare, vt patet ex *ſuprà* dictis: ergo &c. Secundò, quia quòd iuriſdictio poſtulet diſtinctionem perſonarum, eſt, vel quia eſt coactiua, quæ exercenda eſt in inuitum, vt eſt poteſtas, v.g. inferendi cenſuram, &c. vel quia eſt contentioſa, inter partes ius diſtribuens (non enim videtur æquum, vt quis in ſua cauſa ſibi ius dicat contra ius aduerſarij ſe opponẽtis: ſic enim eſſet ſibi ſimul Iudex, & reus) vel quia pertinet ad abſolutionem Sacramentalem, quæ iure diuino poſtulat diſtinctionem Iudicis, & Rei: ſed iuriſdictio, quæ requiritur ad diſpenſationem voti, nihil horum eſt: ergo non eſt, cur requirat diſtinctionem perſonarum,

7 Confirmatur ex S. Thom *in 4. diſt. 20. quæſt. vnic. art. 5. ad 3.* vbi docet neminem poſſe ſeipſum excommunicare, quia excommunicatio fertur per modum ſententiæ, quam nemo in ſeipſum ferre poteſt, cùm iam idem non poſſit eſſe Iudex, & reus, poſſe tamen ſibi dare indulgentias, quia indulgentia non datur per modum ſententiæ; ſed per modum cuiuſdam diſpenſationis: ergo ad mentem S. Thomæ clarè ſequitur poſſe etiam ſe eximere ab obligatione ſui voti, quia hîc eſt propriè diſpenſatio.

Confirmatur ſecundò, quia ſi in diſpenſationibus requireretur diſtinctio perſonarum, ſicut in inferendis, & tollendis cenſuris, non poſſet quis eſſe particeps diſpenſationis & beneficij à ſe collati Communitati, ſicut non poteſt incurrere cenſuras à ſe illatas Communitati, quod eſt contra S. Thomam vbi *ſuprà* communiter à Doctoribus receptum: ergo &c.

Confirmatur tertiò, diſpenſatio votorum nihil aliud eſt, quàm quædam condonatio nomine, & auctoritate Dei facta; ſed condonatio non requirit diſtinctionem perſonarum: ergo &c. vnde qui habet, v. g. auctoritatem condonandi omnibus Regi aliquid debentibus, poteſt etiam ſibi condonare: & qui habet aliquid diſtribuendum, poteſt etiam ſibi applicare, & ſe numerare inter eos, quibus facienda eſt diſtributio, ſi eadem cauſa in ipſo locum habet; & ſic quæſtor ſibi ipſe ſoluere poteſt; & pauper eleemoſynas ſibi applicare,

Confirmatur quartò, quia vt docet Panorm. *cap. ex literis, num. 11. de probationibus*, in iuriſdictione voluntaria poteſt quis ſuſtinere vices plurium perſonarum, dummodo exercitium vnius actus non impediat exercitium alterius actus, idque probat *ex l ſi conſul, ff. de adopt.* vbi dicitur, quòd filiuſfamilias, ſi Præſes ſit, poſſit ſeipſum apud ſeipſum emancipare, vel in adoptionem dare, & *ex l vna, ff. de offic. Conſul.* vbi conſul poteſt apud ſe manumittere ſeruum ſuum, & ſic repræſentare perſonam Conſulis, & perſonam Domini: & ratio eſt, quia idem ſecundum diuerſas qualitates, & officia poteſt ſeipſo eſſe ſuperior, & inferior, vt patet in Pontifice, qui ſimul eſt Princeps ſæcularis; in Epiſcopo, qui ſimul eſt Canonicus; & in Rege, qui ſimul eſt Dux, vel Comes coronæ ſubiectus, ſeu vaſſallus. Idem patet in omni Prælato, & ſuperiore, quia in eo (vt ita dicam) eſt qualitas ſuperioris, & qualitas perſonæ priuatæ. Itaque gratias, & beneficia, quæ ſuperior in alios inferiores diffundit, poteſt etiam diffundere in ſeipſum: nam vt ſuperior habet veluti vim actiuam, & vt perſona priuata, habet veluti potentiam receptiuam, nec mirum: nam in naturalibus etiam idem poteſt agere in ſe ipſum, & eſſe agens, 8

&

& patiens, vt patet in actibus vitalibus, &c.

9 Confirmatur quintò, quia diſpenſatio non requirit maiorem diſtinctionem; quàm actus iuſtitiæ; ſed eiuſdem ad ſeipſum ſecundum diuerſas rationes, & officia poteſt eſſe obligatio, & actus iuſtitiæ, vt patet, cum quæſtor, vt debitor, nomine Regis ſoluit ſibi, vt Creditori, & cum Chriſtus, vt homo ſatisfecit ſibi, vt Deo, ergò, &c.

10 Obiicies: Collator non poteſt ſibi ipſe beneficium conferre vt habetur *in fin. de inſtitut.* quia vt ibi dicitur inter dantem, & accipientem debet eſſe diſtinctio perſonalis, ſimiliter Patronus non poteſt ſe ipſum præſentare, vt habetur *in cap. per noſtras 16. de iure patronatus*, ergò, &c.

Reſpondeo, argumentum hoc probare plus, quàm intendit; quare ſignum eſt, quod non valeat; ſi enim valeret, non poſſet Prælatus ſui voti diſpenſationem alteri committere; ſicut nec collator poteſt committere ſuam poteſtatem alteri, qui ipſi beneficium conferat, vt docet ibidem ex communi Panorm. *num. 6.* itaque dicendum, quod hoc peculiariter ſtatutum ſit in beneficiorum collatione, & præſentatione. Ratio, quia nemo debet ſe ingerere Eccleſiaſticæ prælationis officiis, quantumuis ſit idoneus, vt habetur in *cit. capit. per noſtras*; tum quia eſſet perniciosſum exemplum, ſi quis prouideret ſibi, qui aliis conferre tenetur, vt ait Panorm. *ſuprà.* poteſt tamen quis ſe ipſum eligere, niſi fortè ſit ſolus elector, quia id non eſt iure prohibitum: non enim à ſe ſolo tunc ius accipit, ſed etiam à coëlectoribus, & prætereà rariſſimè vſu venit, vt ſic promoueatur.

11 Obiicies ſecundò, *leg. 1. ff. de auth. & conſenſu Tutorum.* Reſpondeo, legem iſtam ad rem non facere: ſolum enim ibi dicitur, in rem ſuam tutorem autorem fieri non poſſe, id eſt, non poſſe dare pupillo auctoritatem in negotio, quod ad ipſum tutorem principaliter pertinet, non autem dicitur (vt Aduerſarij contendunt) neminem poſſe præſtare auctoritatem in ſuo facto: id enim falſum eſt, vt patet in exemplis allatis, & multis aliis; quamuis ſit verum, quando agitur de alterius præiudicio rationabili. Vide Panorm. *loc. ſuprà cit.*

Itaque ex dictis non ſolùm Ponti- 12 fex poteſt in votis propriis, & ſic propter eaſdem rationes in iuramentis, & votis iuratis, ex cauſa iuſta ſibi diſpenſare, ſed etiam Epiſcopus, idque in omnibus, in quibus poſſunt cum ſuis ſubditis, quia rationes omnes ſupradictæ in iis locum habent: idem dicendum de Prælatis Regularium, qui toti Conuentui præſunt, vt ſunt Priores, Præpoſiti, Guardiani, Rectores, &c. imò etiam Vicepriores, & Vicerectores, qui in abſentia illorum regunt, quia hi omnes habent iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem in ſuos, & ſunt Paſtores ordinarij ſuorum, ſicut Epiſcopi ſæcularium, vide Sotum *lib. 7. de iuſt. queſt. 4. art. 3.* Nauarr. *capit. 12. num. 75.* Sylu. *ver. votum 4. num 3.* & diſtinctiùs Sanchez vbi *ſuprà*; *de matrim. lib. 8. diſput. 3. num. 6. & ſeqq.* & ex parte Suarez *in locis ſuprà cit* Molinam *diſput. 248.* vbi dicit, quod Superior Monaſterij, quas facultates, & diſpenſationes poteſt aliis concedere, iiſdem poſſit ſecum vti, quando aliud in ea Religione non eſt ſtatutum. Vide etiam Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 22. num. 31. & 32.* Sà *ver. Religio*, vbi ait, quod Prælati in Religione poſſint ſecum

cum diſpenſare,ſicut cum ſubditis,quam ſententiam dicit eſſe rationabilem Fumus *ver. Monachus, num.* 9. idem colligitur ex Caiet. 1. 2. *quæſt.* 96. *artic.* 5. *dub. vlt.* Sylu. *ver. lex num.* 14. Soto *lib.* 1. *de iuſt. & iur. quæſt.* 6. *articul.* 1. & aliis, qui docent, Superiorem poſſe ſecum diſpenſare in lege ieiunij, & aliis, in quibus poteſt cum ſubditis; idque ne ſit (vt *ſupra* dicebatur) deterioris conditionis, quàm ſubditi; quare ad mentem iſtorum Doctorum poterit etiam Superior ſibi diſpenſare in votis,iuramentis, & votis iuratis, cum ſit in omnibus his eadem ratio.

13 Item ſecundò huiuſmodi iuramenta, metu ſcilicet, vel per aliam iniuriam extorta remittere, ſeu relaxare poſſunt Regulares, quibus per priuilegium Sedis Apoſtolicæ conceſſum eſt, relaxare vota etiam iurata, & iuramenta, quorum remiſſio non eſt in præiudicium tertij:nam quando iuramentum per iniuriam extortum eſt,nullum ius propriè acquiritur extorquenti, aut alteri,in cuius fauorem extortum eſt; ac proinde iuramenti relaxatio in tali caſu non cenſetur eſſe in eius præiudicium, id eſt, in eius damnum iniquum: atque ita docent Petrus de Ledeſma *de matrimonio,quæſt.*47. *art.*3.*dub.*3. & alij paſſim.

14 Item tertiò huiuſmodi iuramenta, metu ſcilicet, vel per aliam iniuriam extorta remittere, ſeu relaxare poteſt poteſtas etiam ſæcularis, vt *ſupra in ſect. præcedenti* contra Couar. & Rodriq. *in locis ſuprà citatis* dicebamus: non quidem directè, vt ſentire videntur Molin.*cit.diſp.* 149. Mynſiger.*cent.*3.*obſeruat.* 99. Andreas Gaill.*lib.* 1. *obſeruat.* 25. ſed indirectè, ſicuti docent Suarez *lib.*2.*de iuram. cap.*41.*num.*16. Sanchez *lib.*3.*cap.*22.*num.*13. Gutierrez *in auth. Sacramenta puberum, num.* 46. & alij: ita vt directa relaxatio vinculi iuramenti, quæ fit per modum diſpenſationis, vel abſolutionis, ad Eccleſiaſticos tantùm Prælatos pertineat, cùm ſit quædam remiſſio ex parte Dei facta per eius Miniſtrum, cuiuſmodi poteſtas omino Eccleſiaſtica, & ſpiritualis eſt, & in hunc ſenſum forſan loquuntur Couar. & Rodriq. *in loco ſuprà citato*, negantes, quòd poteſtas ſæcularis poſſit remittere iuramenta; indirecta autem iuramenti relaxatio, quæ fit ratione materiæ, vel ſupplendo vicem eius, cui iuratum eſt, & qui remittere debebat, ad ciuilem, ſeu ſæcularem poteſtatem pertinere poſſit, dummodò materia temporalis ſit, & perſona, cui remittitur ſubdita,de qua re vide diffuſiùs *infrà in ſubſectione quarta ſequenti.*

Ex dictis inferas ad ſententiam,quam 15
cum Molina *cit. diſp.* 149. & Sanchez *cit.cap.*22. *num.* 10. *ſuprà* tradebamus, quidquid in contrarium ſentire etiam videantur Couar. *part.*2.§.1.*num.*18. & Gutierrez *loc cit.num.* 152. quod poteſtas ciuilis, ſeu laicalis, ſi Reipubl. bonum ita poſtulet, adeo aliquam promiſſionem, vel contractum prohibere poſſit, vt etſi iuramentum ſubditi ſui accedat, nulla omnino ex eo obligatio oriatur. Primò,quia poteſtas ciuilis debet eſſe ſufficiens ad prohibendum, & remouendum ea, quæ fini ſuo, & bono Communitatis obnoxia ſunt, cuiuſmodi ſunt quorundam pactorum obligationes; alioquin enim deluderetur publica poteſtas, & iuſtitia, ſi improbi homines, quod vna via, ſiue obligatione pacti conſequi non poſſunt, alia via, ſiue obligatione iuramenti conſequerentur. Secundò, quia poteſtas ciuilis iuramenti iam contractam obligationem indirectè remittere, ſeu relaxare poteſt,

vt

vt *ſuprà* dictum eſt: ergo & poterit prohibere, ſeu impedire, quo minus contrahatur à principio.

16 Ex dictis, inquam, inferas ad ſententiam, quam cum Molina, & Sanchez contra Couar. & Rodriq. *ſuprà* tradebamus; quòd ſententia hæc intelligi non debet de directa prohibitione obligationis iuramenti, cùm illa ſpiritualis, & laicali poteſtati ſubiecta non ſit; ſed ſolùm de prohibitione indirecta, quæ duobus modis locum habere poteſt. Primò, ſi laica poteſtas, iuſta lege lata, executionem; ſiuè ſolutionem rei taliter promiſſæ prohibeat, illicitámque reddat, ad improborum hominum fraudes, & iniurias arcendas: tunc enim huiuſmodi iuramentum erit de obiecto illicito, atque adeò non obligatorium, qua ratione prodigus, cui bonorum adminiſtratio à Magiſtratu interdicta eſt, iuramento ſe obligare non poteſt ad alienandum, ſoluendum, &c. ſicut ex probabiliore Doctorum opinione docet Couarr. *in capit. quamuis pactum, part 2. § 3. num. 11. argum. leg. ſi quis cum ſciret, ff. pro emptore.*

17 Secundò, quotieſcumque ſæcularis poteſtas recipientem, ſeu exigentem iuramentum, ratione fraudis, violentiæ, vel alterius cauſæ iuſtæ compellere poteſt ad eius relaxationem, etiam lege publica lata impedire poterit, quo minus obligatio iuramenti erga huiuſmodi homines, ſaltem efficaciter, aut ſine exceptionis, vel actionis remedio contrahatur: qua ratione ciuilis poteſtas prohibere videtur, atque impedire, ne ex contractu Tutoris cum pupillo, etiam accedente iuramento, obligatio, vel ſolutio ſequatur.

SVBSECTIO. II.

Proponitur SVBCOROLLAR. II.

EX dictis *in ſect. eadem XXVII.* ſequitur vndecimò, quod ſuperior, etiam laicus, poteſt remittere, ſeu relaxare iuramentum, in pœnam, quando ſcilicet is, cui præſtitum eſt iuramentum, ita meretur; ſiue quia iniquè exegit illud, ſiue quia commiſit aliquid, ob quod meretur bonis ſpoliari, hoc modo Iudex, etiam ſæcularis, ad puniendum vſurarium, qui abſque Principis permiſſu vſuras feciſſet, poſſet relaxare iuramentum ipſi vſurario præſtitum de vſuris ſoluendis. idem dicendum de iuramentis vi, vel fraude extortis, vt patet *ex leg. 2. Cod. ſi aduerſus vendit.* in qua dicitur: per vim autem, aut per metum extorta ſacramenta, etiam à maioribus, nullius eſſe momenti, iubemus, vbi generatim videntur omnia huiuſmodi iuramenta irrita reddi, ac proinde non agere relaxatione Iudicis, probabilius tamen puto, non eſſe irrita; neque legem illam ab Eccleſia eo ſenſu receptam; nam *in cap. ſi verò, de iure iur.* dicitur, requiri abſolutionem à talibus iuramentis, dicuntur autem nullius momenti, quia talia iuramenta præſtita in irritum reuocari poſſunt, etiam per iudicem ſæcularem, præcedente tamen cauſæ cognitione; quia extorquens meretur, ita puniri. 1

Excipe iuramentum de non accuſando maleficium, ſeu delinquentem; hoc enim iuramentum videtur ſtatim irritum reddi, quia ſic bonum publicum iuſtitiæ videtur poſtulare, & ratio eſt, quia alioquin non poſſet hæc accuſatio ſine 2

ſine periurio fieri, niſi quis ante recurrat ad Epiſcopum, quod tamen *b.* non videtur lex intendere.

3 In pœnam quoque relaxatur iuramentum ſubditorum, quo obſtricti ſunt Principi, vel alteri ſuperiori, quando ille priuatur per ſummum Pontificem, vel per alium ſuperiorem, officio, vel dignitate, ratione cuius ei erat præſtitum iuramentum, vel quando ſuſpenditur ab officij executione, ſic abſoluuntur (vt habetur *in cap. abſolutos, de hæreticis*) à debito fidelitatis, dominij, & obſequij illi, qui manifeſtè lapſis in hæreſim, iuramento quacumque firmitate vallato, tenebantur aſtricti, vt ſunt ſubditi, ſerui, & Vaſſalli idem dicendum eſt de iis, qui publicè excommunicatis hoc modo obſtricti erant. *cap. Nos ſanctorum, 15 quæſt. 6.* ex Gregor. VII.

SVBSECTIO III.

Proponitur SVBCOROLL. III.

1 EX dictis *in eadem ſect.* 27. ſequitur tertiò, quod ſuperior, etiam laicus poteſt remittere, ſeu relaxare iuramentum, ratione boni publici, ſicuti eſt in caſu noſtro, item quando quis cum iuramento alicui ſponte, vel coacte promiſit, non accuſare, non denunciare, non contra teſtari, & ſimilia: nam niſi talia iuramenta poſſent relaxari, non poſſent crimina detegi, & puniri, iudicia exerceri, innocentia defendi, iniquitas opprimi, &c. quæ omnia ſunt contra bonum publicum, ergo, &c.

2 Itaque huiuſmodi iuramenta ob prædictas cauſas relaxare poteſt primò ſummus Pontifex, Epiſcopus, & qui authoritatem quaſi Epiſcopalem habet, ſecundò priuilegiatus: tertiò etiam Princeps ſæcularis indirectè tamen modo *ſupra* explicato, quia ratio officij Principis ſæcularis etiam poſtulat, vt poſſit tollere obligationes, quæ eiuſdem rectam adminiſtrationem poſſent impedire, vt *ſupra* dicebatur.

SVBSECTIO IV.

Proponitur circa dicta Aduertendum primum cum ſolutione multorum caſuum.

ADuerte tamen hic, quod quamuis iuramenti cognitio (quando agitur de viribus, & valore iuramenti, vel in dubium probabile vertitur, an iuramentum ſit licitum, an obliget in conſcientia, an poſſit relaxari, &c. ad forum Eccleſiaſticum pertineat, vt patet *ex cap. fin. de foro competenti in 6. & ex cap. venerabilem, §. verum verò de elect.* & notat ibi Abb. *num.* 13. Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 32. *num.* 18. Andr. Gail. *lib.* 1. *obſeruat.* 25. *num.* 1 & nos in *ſubſect. ſequenti* dicemus; tamen, quando manifeſtè conſtat de iniuria, vel iniuſtitia exactoris, aut pœna locum habet, aut quando conſtat huiuſmodi iuramentum bono publico noxium eſſe, poteſt ex dictis etiam Princeps ſæcularis, & aliquando iudex inferior, non ſolum præcipere, vt exactor illud remittat, ſed etiam ſua authoritate illud remittere, & relaxare. Ratio, quia hæc poteſtas non eſt (vt *ſuprà* dicebatur) per ſe ſpiritualis, ſed generatim fundata in poteſtate gubernandi, ſine qua poteſtate gubernatio ciuilis prorſus eſſet imperfecta, ac manca, & plurimis incommodis non poſſet ſubuenire. 1

Confir

2 Confirmatur, quia Princeps ſæcularis (vt *ſuprà* etiam dicebatur) ab initio poteſt obligationem iuramenti impedire, ne naſcatur ; ergo, & natam, ex iuſta cauſa, poteſt de medio tollere: hæc enim duo ſunt eiuſdem rationis, & poteſtatis. Adde, quod contractus ipſi, qui iuramento confirmantur, poteſtati Ciuili ſubduntur, & ſic cum illos poteſtas ciuilis irritat, ſtatim ceſſat, & ruit iuramentum, quod ipſos confirmabat: nam ceſſante, & ruente principali, neceſſariò ceſſat, & ruit acceſſorium eius, atque ita contra Couar. *cap. quamuis, part.* 1. §. 3. *num.* 21. & Rodr. *tom.* 1. *ſumm. cap.* 192. *num.* 9. docen Mynſingerius *cent.* 3. *obſeruat.* 99. Andr. Gail. *lib.* 1. *obſer.* 25. Gutierez *in auth. Sacramenta puberum, num.* 46. & Pereira *de manu regia, cap.* 19. & ex Theologis Molin. *de iuſt. & iur. tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 149. *num.* 13. Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 10. *& ſeq.* Vaſq *de teſtam. cap.* 3. *dub.* 2. Suar. *lib.* 2. *de iuram. cap.* 41. *num.* 16. Pontius *de matrim. lib.* 12. *cap.* 8. §. 5. *num.* 39. & Fagundez *de precept. Eccleſ. tract.* 1. *lib.* 3. *capit.* 7. *numer.* 17. & alij quàm plures.

3 Cùm autem dixi, quod Princeps etiam ſæcularis, & aliquando iudex inferior, poſſit ſua auctoritate iuramentum remittere, ſeu relaxare, id verum eſt non directè (vt docere videtur Molina, Mynſingerius, Andr. Gaill. & alij) quia, vt *ſuprà* dicebatur, directa relaxatio iuramenti, cùm fiat per modum diſpenſationis, vel abſolutionis, ad Eccleſiaſticos tantùm Prælatos pertinet: ſic enim eſt quædam remiſſio ex parte Dei facta per eius Miniſtrum, cuiuſmodi poteſtas omnino Eccleſiaſtica, & ſpiritualis eſt, ſed eſt verum ſolùm indirectè (vt docent Gutierrez, Suar. & Sanchez) ratione ſcilicet materiæ, quæ cum ſit temporalis, laicæ poteſtati ſubiecta eſt, vel ſupplendo vicem eius, cui iuratum eſt, & qui remittere debebat.

Ad hunc modum relaxandi iuramenta pertinet, primò, ſi laica poteſtas aliquem ab officio, vel dignitate remouet, ratione cuius ſubditi ei obedire iuramento obſtricti erant: nam in tali caſu, nonobſtante tali iuramento, non tenentur illi obedire, vt *ſuprà* dicebatur. 4

Secundò, ſi laica poteſtas ob iuſtam cauſam aliquid præcipit, vel prohibet, ei, nonobſtante contrario iuramento ſuo ſubditus obtemperare debet; v.g. quod ciuitatis gubernationem accipiat, *l. vlt. ff. ad Municipal.* quod ciuitate non egrediatur: quod ad talem locum non accedat, &c. 5

Tertiò, ſi is (cui iuratum eſt) propter vim, fraudem, aut iniuſtitiam quamcumque, vel propter aliam cauſam pertinentem ad Reipublicæ bonum, cogi poteſt (vt *ſuprà* dicebatur) ad relaxandam obligationem iuramenti: Superior (illo etiam inuito) talem remiſſionem, ſeu relaxationem facere poteſt: quia factum Superioris in tali caſu reputatur factum partis, vti docent Doctores in *l. ſi ob cauſam, C. de euictionibus:* requiritur tamen in tali caſu partis citatio: hæc enim ſubſtantialiter requiritur, quotieſcumque actus iudicialis cedit in graue præiudicium partis, vti habetur *in leg. de vnoquoque, ff. de re iudic. in leg. nam ita, ff. de adoption.* & docet Couarr. 1. *reſol. cap.* 4. *num.* 5. Sanchez *lib.* 3. *cap.* 21. *numero* 28. & Gaill. *libro* 1. *obſeruat.* 109. 6

Quartò, ſi Reipublicæ bonum ita poſtulat, promiſſionem, vel contractum prohibere poteſt poteſtas ciuilis, vt etſi iuramentum ſubditi accedat, nul- 7

la omninò ex ea promiſſione, vel contractu obligatio oriatur: quin imò ſi laica poteſtas, iuſta lege lata, executionem, ſiue ſolutionem rei taliter promiſſæ prohibet, illicitámque reddit (ad improbotum, verbi gratia, hominum iniurias, vel fraudes arcendas) tunc eiuſmodi iuramentum erit de obiecto illicito, ideoque nullo modo obligatorium, vt *ſupra* dicebatur.

8 Vnde prodigus, cui bonorum adminiſtratio à Magiſtratu interdicta eſt, iuramento ſe obligare non poteſt ad alienandum, ſoluendum, &c. ſicuti ex probabiliori docet Couar. *in cap. quamuis pactum, part. 2. §. 3. num. 11. argum. leg. ſi quis cum ſciret, ff. pro emptore.*

9 Vnde ſecundò, quotieſcumque ſæcularis poteſtas eum, cui factum eſt iuramentum, ratione fraudis, vel ob aliam cauſam rationabilem compellere poteſt ad eius relaxationem, poteſt etiam lege publica lata impedire, quominus obligatio iuramenti erga huiuſmodi homines (ſaltem efficaciter, aut ſine exceptionis, vel actionis remedio) contrahatur.

10 Vnde tertiò poteſt Ciuilis poteſtas prohibere, atque impedire, ne ex contractu Tutoris cum pupillo, etiam accedente iuramento, obligatio, vel ſolutio ſequatur; de quibus vide *ſubſectionem primam ſuperiorem.*

SVBSECTIO V.

Proponitur Aduertendum II.

1 ADuerte ſecundò, quod obligatio iuramenti (ſicut & voti) eſt ſpiritualis. Ratio, quia vtraque obligatio per ſe, & immediatè tendit ad Deum, quare ſi iuramentum, & votum ſoli Deo, ſeu intuitu tantum pietatis, fiant, ad eorum obſeruationem, ſolus iudex Eccleſiaſticus, & nullo pacto laicus, compellere, vel in iiſdem, ob iuſtam cauſam, diſpenſare poteſt; ſicuti ex communi docet Abb. *in capit. licèt, num. 3. de voto*, & Sanchez *lib. 3. moral. cap. 13. num. 16.* quemadmodum, propter eamdem rationem quotieſcúmque de iuribus, ſeu valore iuramenti agitur, vel in dubium probabile vertitur, vtrum licitum ſit, nec ne; obligatorium, nec ne; huius rei cognitio ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum ſpectat, vt *in ſubſect. præcedenti* dicebatur: at ſi iuramentum interponatur ſuper contractu, vel alio negotio ad ſæculare forum pertinente; tunc ex dictis ratione huius Iudex laicus etiam compellere poteſt ſubditos ſuos ad iuramenti obſeruationem, ſi de obligatione conſtet; ſicut & compellere eoſdem ad eiuſdem iuramenti relaxationem, vel ſimpliciter, vel ſaltem ad effectum agendi, quatenus id ad terminationem litis, & publicæ iuſtitiæ conſeruationem, neceſſarium eſt; indirectè tamen modo quo *ſuprà* dicebatur: qua ratione teſtatur Andreas Gaill. *cit. obſeruat. 23.* Cameræ Imperialis conſuetudinem eſſe, vt ipſamet Camera relaxationem iuramenti faciat, præcisè ad effectum agendi contra recipientem iuramentum, actione iniutiarum, vel damni dati, &c.

Illud tamen fatendum eſt, quod non, 2 ſolùm Iudex laicus ad obſeruationem Iuramenti ſuper contractu, vel ſimili negotio interpoſiti laicos ſuos compellere poteſt, ſed etiam poſſit Iudex Eccleſiaſticus; ſicut habetur expreſsè *in cap. vltimo de foro compet. in 6.* vbi Doctores adnotant, quod iuramentum non

murat.

mutat forum; ſed addit forum foro:& ſenſus eſt, ſi contractus, v.g.iuramento confirmatus eſt, poteſt quidem iurans ratione contractus politici coram ſæculari Iudice conueniri, vt is totam litem definiat; ſed poteſt etiam conueniri coram Iudice Eccleſiaſtico, ratione interpoſiti iuramenti, cuius obligatio per ſe ad forum Eccleſiaſticum ſpectat:quare in tali caſu materia iuramenti eſt mixti fori. Similiter etiamſi iuramentum propter turpitudinem laici recipientis, v.g vſurarij, ab eodem remittendum eſt, ad id etiam Eccleſiaſticus Iudex compellere poteſt; ſicuti conſtat *ex cap.*1. iuncta Gloſſ. *verb. iuramenta, de iureiur.*& docet *ibidem* Abbas *num.* 3 Couar. 1.*reſol.cap.*4.*num.*5.§. *verum,* & Sanch. *lib.*1.*de matrim.diſp.*32.*n.*18.

SECTIO XXVIII.

Proponitur tertia difficultas eiúſque ſolutio.

TErtiò obiicies: Rex hoc ipſo,quòd exigit beneficium reſtitutionis in integrum, ex eo, quòd læſus eſt, tenetur reſtituere omnem pecuniam, quam accepit ab iis, qui cum ipſo contraxerunt cum alagiis: ergo &c.

Reſpondetur, nego Antecedens: ſed ſufficit, quòd ad limites iuſtitiæ, (cùm ſic non violetur æqualitas) contractum reducat, ſoluendo, verbi gratia, quot annis proportionatum, & iuſtum intereſſe, vel pro hoc iuſto & proportionato intereſſe, aſſignando æquiualentia corpora, ſiue ex emptis, ſiue ex aliis, quæ rationabiliter voluerit Rex, præſertim ſi Rex hîc, & nunc non ſit in poſſe, vt pecuniam illam reſtituat; vel ſit,eſt in neceſſitate,vt illam inſumat ad ſubueniendum neceſſitatibus Regni, vt bellorum,&c. præſertim ſecundò, ſi qui contraxerunt cum Rege magnum lucrum fecerunt in damnum Regis, & Regni, & ex alio capite teneantur vaſſalli ſubuenire Regi,ſi Rex in neceſſitate eſt ad ſubueniendum bono communi: præſertim tertiò, ſi Rex, quod recuperat, in beneficium commune conuertit, & præterea per hoc euitat nouas impoſitiones, & gabellas, alioquin neceſſariò imponendas, cùm ſic vrgeat Regni, nedum Regis neceſſitas.

SECTIO XXIX.

Proponitur quarta difficultas eiúſque ſolutio.

QVartò,obiicies: ſaltē Rex per hoc quod exigit beneficium reſtitutionis in integrū,& non reſtituit pecuniam iis, qui cum ipſo læſo contraxerunt, reſcindendo ſcilicet totaliter contractum cum illis, amittit fidem, ita vt cum ipſo inpoſterum nemo contrahere velit; quod cedit in magnum præiudicium, etiam Regni: ergo &c.

Reſpondetur: nego Regem per hoc amittere fidem in contrahendo, vt patet in pupillis, Eccleſiis, locis piis, & aliis, quibus de iure conceditur beneficium reſtitutionis in integrum in caſu, quòd læſionem magnam in contrahendo patiantur: & ratio à priori eſt, quia cum conceſſione beneficij reſtitutionis in integrum fauorabilium locorum, & perſonarum nunquam inuoluitur læſio, & aggrauatio alterius partis; ſed ſemper ibi inſiſtitur, vt ſeruetur æqualitas;etſi aliquando meritò in pœnam illa non ſeruatur.

DVBITATIO QVINTA.

An Rex, vt ſubueniat ſuæ, vel Regni neceſſitati, poſſit in bona conſcientia reducere contractus ad limites iuſtitiæ, non ſolùm quos ipſe cum Mercatoribus cõtraxit cum alagijs, & læſione magna ipſius, ſed etiam quos ſimiliter contraxerunt ipſius incerti, & ignoti Vaſſalli; & ſic exigere à Mercatoribus non ſolùm id, in quo ipſe læſus eſt ab illis, ſed etiam id, in quo ipſius incerti, & ignoti Vaſſalli læſi ſunt ab iiſdem.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 VIDETVR dicendum quod non, quia id in quo læſi ſunt vaſſalli, ſpectare videtur de iure ad ipſos vaſſallos, vtpotè ad partem læſam. Ergo, &c. Et confirmatur, quia multoties Regis miniſtri fuerunt cauſa talis damni vaſſallis, cogendo quodam modo illos per difficiles ſolutiones ad contrahendum ſic cum mercatoribus, id eſt, cum alagiis, & damno notabili ipſorum.

Reſpondetur tamen affirmatiuè: ſi vaſſalli, qui læſi ſunt, incerti ſint, & ignoti. Ratio eſt clara: quia Rex, cùm ſit ſupremus Princeps in temporalibus, eius proprium munus eſt, de temporalibus ſuorum ſubditorum diſponere, prout expedit ad bonum commune, ſicuti in Dubitatione præcedẽti dicebatur: quod maximè locum habet, quando ipſi domini (cùm ignorentur) de illis diſponere non poſſunt. itaque poteſt Rex in beneficium commune, tamquam in cauſam maximè piam, bona illa deſtinare.

Confirmatur: quia poteſt Rex determinare de theſauris, & aliis bonis domino carentibus. Ergo & de bonis, incertiſque debitis: nam bona hæc incertorum dominorum, poſt diligentem inquiſitionem cenſentur tamquam adeſpota, id eſt, quæ domino carent: cùm non magis illis prodeſſe poſſint, quàm ſi illorum non eſſent, & omnino domi- 2

no

no carerent: ergo ſi Rex de his diſponat, nullam facit dominis iniuriam.

Hinc in quibuſdam locis Fiſcus Principis occupat bona eorum, qui inteſtati moriuntur, & nullum hæredem intra decimum gradum relinquunt. Et in Hiſpania animalia certorum dominorum oberrantia, ſi domini poſt diligentem inquiſitionem inuenti non fuerint, applicantur quibuſdam Magnatibus. Idem fit de cæteris inuentis in Gallia, teſte Couarruuia *ad reg. peccatum, part.* 3. §. 1. *num.* 5. quæ omnia iniquiſſima eſſent, ſi de his diſponere Rex non poſſet.

3 Dices: Sotus *lib. 5. de iuſtit. quæſt. 3. art. 3. ad* 2. & Petrus Nauarra *lib. 4. cap.* 2. *num.* 75. qui pro ſe citat Ledeſmam, Mercatum, & Barthol. Medinam, putant inuentorem, ſi poſt diligentem inquiſitionem dominus inuentus non fuerit, poſſe inuenta (habentia ſcilicet domin[illegible] ſed incertum) ſibi retinere, nequ[illegible] are vllum ius poſitiuum Eccleſiaſticum, aut diuinum, quo hæc neceſſariò ſint pauperibus eroganda; quia (vt inquiunt ipſi) talia bona, hoc ipſo, quo per ſedulam inquiſitionem, tempúſque ad id ſufficiens, dominus non poteſt deprehendi, cenſentur adeſpota, ac proinde iure naturæ fiunt occupantis, ſicut theſauri, & alia quæ nullius ſunt; & ſi tacita quædam obligatio illis annexa eſt, vt ſi dominus compareat, reſtituantur.

Reſpondetur, id eſſe verum, remota diſpoſitione Principis; non autem ſi ſit diſpoſitio Principis in contrarium, vt eſt in caſu noſtro.

4 Adde, quod oppoſita ſententia contra Sotum & Nauarram eſt ferè communis, & probabilior: nempe, quod talia bona pauperibus, vel aliis piis operibus, ſint impendenda; eámque tenet S. Thomas 2. 2. *quæſt. 62. art. 5. ad* 3. & paſſim Theologi *in* 4. *diſtinct.* 15. Sylu. *verbo inuentum, num.* 2. vbi dicit, omnes Canoniſtas ita ſentire. Nauarr. *cap.* 17. *num.* 170. Couarr. *ad regul. peccatum*, 3. *part.* §. 1. *num.* 1. *& ſeqq.* qui etiam non approbat *ſuprà* tactam conſuetudinem illam applicandi hæc Magnatibus: & ratio huius ſententiæ contra Sotum & Nauarram eſt, quia paſſim apud pios viros eſt conſuetudo, vt piis operibus hæc impendantur; quę conſuetudo videri poteſt habere vim legis: orta enim eſt ex praxi communis ſententiæ, quæ vſque ad Sotum viguit; vnde magnum ſcrupulum plerique, ſi hæc ſibi retinuerint, concipiunt: tum quia eſt magis conſentanea iuri communi: nam *in authent. omnes peregrini, Cod. communia, de ſucceſſ. ſtatuitur.* ſi peregrinus inteſtatus deceſſerit, ad hoſpitem nihil perueniet, ſed bona ipſius per manus Epiſcopi loci, ſi fieri poteſt, hæredibus tradantur, vel in cauſas pias erogentur, &c. tum quia hæc videtur eſſe domini voluntas, vt ſic ei res ſua aliquo modo proſit; & quiſque de rebus ſuis perditis ita fieri rationabiliter cupit.

Aduerte, quòd cùm domini adſunt, 5 qui ſciri poſſint, non eſt tolerabilis conſuetudo, quæ in quibuſdam locis dicitur eſſe, vt ſcilicet bona naufragorum in littus eiecta, habeantur tanquam adeſpota, & occupentur à Gubernatore loci: nam præterquam quòd talis conſuetudo eſt contra ius naturæ, vtpote alieni occupatio, & magna in miſeros crudelitas; & etiam contra ius Cæſareum *auth. Nauigia, Cod de furtis*; quinimò ſi ſint bona Chriſtianorum, occupantes excommunicantur *in Bulla Cœnæ*; & meritò, quia id eſt afflictionem addere afflictis, & maximo damno affectis modicum, quod benigna ſors ad

ſolatium extremæ miſeriæ indulſerit, eripere, de quo vide Nauar. *cap.* 17. *num.* 60. *&* 118. & Couar. *ad reg.peccatum, part.*3.§.1.*num.*5.

6 Secunda ratio reſponſionis affirmatiuæ noſtræ eſt, quia poteſt Princeps debitores talium bonorum, & illa retinentes, in pœnam iniuſtitiæ, vel etiam in fauorem pauperum, & multò magis in fauorem cauſæ communis, maximè piæ, reddere incapaces, ne poſſint illorum dominium acquirere, & retinere.

7 Tertia ratio eſt, quia talia bona ex tacita dominorum voluntate videntur in cauſas pias eroganda, vti *ſupra* dicebam; quare tertiò ſic arguo: bona incerta (id eſt habentia dominum ignotum) & incerta debita, ſiue ex contractu, ſiue ex delicto, reſtituenda ſunt in pauperes, vel in cauſas pias eroganda, ſi non iure naturali, ſaltem iure poſitiuo, vel conſuetudine, ſicuti teſtatur communis Doctorum ſententia apud Couar. *ad reg. peccatum, part.* 3.§.1.*num.*3. Ioann. Medin. *Cod. de reſtit. quæſt.* 3. *cauſ.* 10. & apud Nauar. *in ſumm. cap.* 17. *num.* 92. *&* 93; & quidem de incertis ex delicto probatur *ex cap. cùm tu, de vſuris,* vbi Alex. III. iubet, *vt ea, quæ vſuris iniquè acquiſita ſunt, ſi non ſuperſunt illi, quibus debentur, aut eorum hæredes, dentur pauperibus, & vſurarij, eorùmque hæredes Eccleſiaſticis pœnis ad hoc cogantur;* quod Doctores communiter extendunt ad incerta debita ex aliis delictis, vt ex furto, rapina, damno dato, & iniquis contractibus, &c. idque meritò, quia eadem, vel etiam maior eſt in his ratio, ne hominibus iniquis integrum ſit ex iniquitate, & iniuriis diteſcere, & de debitis ex contractu, v. g. ex depoſito, commodato, mutuo, venditione, &c. probatur, quia etſi de his non extet canon, tamen vbique eſt conſuetudo piorum, vt hæc in pias cauſas expendantur, quando dominus inueniri nequit, ad hoc vt animæ eius proſint; quæ conſuetudo videtur orta ex quadam conuenientia, quia debitor ex conuenientia tenetur hæc reſtituere eo modo, quo poteſt, nempe, vt vel ipſæ res, vel vtilitas ex illis ad dominum perueniat; quod fiet, ſi dentur pauperibus, vel in cauſas pias erogentur, ad ſalutem domini viui, vel mortui; quia ſicut (vti *ſupra* dicebam) hæc videtur eſſe rationabilis domini voluntas, vt ſic ei res ſua aliquo modo reſtituatur, & rationabiliter quiſque de rebus ſuis perditis, ita fieri cuperet: at nomine pauperum veniunt non ſolùm mendici, ſed etiam quibus neceſſaria ad decentem ſtatum deſunt: & etiam quæuis opera pia (vt ex communi docet Nauarra *cap.* 17. *num.* 93. ergo multo magis veniet Princeps in caſu noſtro, cùm in tali caſu non ſolùm neceſſaria ad decentem ſtatum, ſed etiam neceſſaria ad conſeruationem boni communis, Princeps non habeat: quare in dicto caſu abſque difficultate poterit Princeps diſponere de bonis incertis, & de incertis debitis, in beneficium commune, ſeu in cauſam piam communem, quæ eſt omnium cauſarum maximè pia.

Dices: Petrus Nauarra *lib.* 4. *cap.* 2. 8
num. 47. & alij Doctores tenent, quòd bona incerta, & incerta debita non iure naturali, ſed iure poſitiuo ſint pauperibus, vel piis cauſis impendenda: ergo ceſſante lege poſitiua, vel conſuetudine vim legis habente, illa non neceſſariò ſunt in pauperes, vel in cauſas pias eroganda: atque adeò cùm ſolùm lex inueniatur de iis, quæ ex delicto debentur, vt de vſuris, ſequitur, quod quæ debentur ex contractu, poſſint tanquam adeſpota, poſt diligentem inquiſitionem

quiſitionem, ab inuentore retineri. Reſpondetur, tranſeat, quod hæc horum Doctorum ſententia ſit probabilis, præſertim cum non conſtet conſuetudinem eſſe in contrarium: at procedit illa, ſi non adſit diſpoſitio Principis in contrarium, de qua nunc ſermo eſt.

Adde, quod oppoſita ſententia, nempè quod bona incerta, & incerta debita (etiam ex contractu) ſint in pauperes, vel in cauſas pias eroganda, eſt fortaſſe probabilior, ſicut etiam communior, & magis pia ſententia; cum vbique vigere videatur conſuetudo piorum, vt hæc in pauperes, vel pias cauſas expendantur, quando Dominus inueniri non poteſt, orta ex conuenientia (*vti ſuprà* dicebam) vt omni meliori modo, quo poteſt, vel res ipſæ, vel vtilitas ex illis ad dominum perueniat; quod fiet, ſi dentur in pauperes, vel in cauſas pias ad ſalutem domini viui, vel mortui: ergò iure naturæ hæc in pauperes, vel in pias cauſas ſunt eroganda: vnde multò magis in hac ſecunda ſententia poterit Princeps de incertis bonis, incertíſque debitis diſponere in bonum commune, quæ eſt cauſa cauſarum omnium maximè pia.

Ad rationem dubitandi in principio poſitam reſpondebitur *infra* commodius *in dubitatione ſequenti.*

SECTIO II.

Proponitur Appendix ad dicta in ſectione præcedenti.

1 VT autem ſciatur doctrina de obligatione reſtituendi bona incerta, incertáque debita, ſiue ex contractu, ſiue ex delicto, in caſu etiam, quod non adeſt diſpoſitio Principis, ſupponendum eſt, quod ſi is, qui hæc bona habet, verè pauper eſt, poterit ea, tanquam vnus è pauperibus, ſibi retinere; atque ita docet Scot. *diſtinct.* 15. *quæſt.* 3. Caietan. *quæſt.* 62. *articul.* 5. & alij: ratio eſt, quia non debet eſſe peioris conditionis, quàm alij pauperes; præſertim ſi non interceſſit ipſius culpa in re illa acquirenda, vel debito contrahendo, quod ſi culpa interceſſit, meretur quidem ea re priuari, tamen paupertas eſt ſufficiens ratio, cur poſſit ei per confeſſarium, vel etiam per propriam autoritatem applicari: non enim eſt neceſſe, vt detur pauperiori, vel ſanctiori (quamuis id expediat) ſed ſatis eſt, ſi detur pauperi nomine, ſeu titulo paupertatis. Vbi autem illi res hoc modo applicata fuerit, non tenetur poſteà ditior effectus aliis pauperibus reſtituere; quia ſibi cauſa paupertatis applicando, benè eam diſtribuit, iuxtà generalem intentionem eius, cuius eſt de bonorum incertorum diſtributione ſtatuere, Pontificis ſcilicet, & domini incerti:

Dices, quod ſi dominus poſteà comparuerit. 2
Reſpondeo primò, ſi aliis
pauperibus poſt debitam diligentiam
diſtribuiſti, ad nihil amplius teneris;
non enim teneris ratione rei, cum in
tua poteſtate amplius non ſit, neque 3
teneris ratione iniuſtæ acceptionis; quia
etiamſi iniuſtè acceperis, tamen hæc
culpa iam eſt abſterſa per reſtitutionem
factam iis, & eo modo, quo potuit,
& debuit in tali caſu fieri.

Secundò, ſi eam tibi, tamquam pauperi aſſignaſti, teneris reſtituere Domino cognito, modò adhuc extet in ſe, vel in pretio; ídque etiamſi ſine tua 4
culpa

culpa eam habueris. Ratio, quia teneris ratione rei, dummodo non ſis in tanta neceſſitate, vt propterea eam tibi poſſis retinere.

4 Tertiò, ſi ea nec in ſe, nec in pretio extet, ad nihilum teneris, præſertim ſi ſine culpa eam acquiſiueras, ratio, quia qui bona fide rem alienam conſumpſit, non tenetur; niſi quatenus ex illa factus eſt ditior.

5 Quartò, ſi per culpam rem acquiſiueras, adhuc probabilius eſt te non teneri domino comparente, ſi poſt debitam inquiſitionem animo reſtituendi factam, tibi tamquam pauperi applicaſti, eámque conſumpſiſti, ita vt, nec in ſe, nec in pretio apud te extet, Ratio, quia nec ratione rei acceptæ teneris (vt quæ nec in ſe, neque in pretio extat) nec ratione iniuſtæ acceptionis; quia culpa abſterſa eſt per voluntatem reſtituendi, & diligentiam præſtitam, vt domino reſtitueres, & per reſtitutionem, quam tibi, tamquam pauperi, feciſti.

SECTIO III.

Proponuntur circa dicta in Appendice præcedenti Aduertenda quædam.

1 ADuerte primò, quoſdam Doctores ſentire, rem ſemel debito modo pauperi applicatam (etiamſi tibi ipſi applicueris) non debere domino poſteà comparenti reſtitui, etiamſi in ſua ſpecie extet; atque ita inſinuat Nauarra *lib.* 4. *capit.* 2. *numer.* 57. & docet apertè Henriquez *de indulgentiis, capit.* 34. *num.* 8.

Primò, qua dum applicata eſt pauperi, cenſetur in vtilitatem domini reſtituta, & Dominus tenetur talem reſtitutionem ratam habere.

Secundò quia per hanc applicationem transfertur dominium, ergo, &c.

Sed hæ rationes non conuincunt: facilè enim ad illas Reſpondetur.

Ad primam, quod non tenetur Dominus habere ratum, niſi donec rem ſuam inueniat; quia cum hac tacita conditione debet fieri applicatio, videlicet, vt ſi dominus poſtea compareat, ei reſtituatur.

Ad ſecundam, negatur transferri dominium, ni poſta poſſideatur tempore ad vſucapionem, vel præſcriptionem neceſſario, vt rectè docent Couar. & alij Doctores, iura enim alium modum transferendi dominium non tradunt; quod ſi tamen in aliqua Prouincia eſſet conſtitutio ordinans, & ſic dominium transferatur, non eſſet conſtitutio illa damnanda: quia diſpoſitio talium bonorum ſubeſt authoritati Principum, niſi quatenus Pontifex eam ſibi reſeruauerit,

Aduerte ſecundò, quod dixi in Appendice; *ſi is, qui hæc bona habet, verè eſt pauper.* quia ſi ſolum eſt pauper pro loco, vel tempore, tenebitur poſtea iuxta communem ſententiam veris pauperibus reſtituere: nam ex ordinatione Eccleſiæ, & conſuetudine piorum virorum veris pauperibus incerta bona ſunt diſtribuenda. Porrò pro loco pauper eſt qui alibi bona habet; pro tempore autem, qui nouit artem, vel induſtriam, qua facilè ſibi neceſſaria ad ſtatum comparare poteſt, vel aliunde ea proximè expectat. 2

Aduerte tertiò, expedire, vt quis in hac diſtributione) præſertim quando ſibi rem alienam reſeruat) vtatur conſilio Epiſcopi, vel Parochi, vel prudentis Confeſſarij 3

Confeſſarij, quia facilè amor proprius in hoc negotio decipere poteſt, abſolutè tamen id non eſt neceſſarium: nam ſufficit, vt prudenter fiat. Vide Sylu. ver. (*Reſtitutio* 8. *quæſt.* 5. Medinam *quæſt.* 3. *cauſa* 10. & Nauar. *cap.* 17. *num.* 92. qui notat, in quatuor caſibus Epiſcopũ poſſe ſe interponere in tali euentu.

DVBITATIO SEXTA.

An ſi Vaſſalli læſi à mercatoribus, ſint noti, & certi, poſſit Rex in bona conſcientia ad finem, vt ſubueniat ſuæ, vel Regni neceſſitati, facere idem, quod ſuprà dicebam in dubitatione præcedenti.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 RESPONDETVR etiam affirmatiuè. Ratio eſt, quia licèt non poſſit quis à deceptore, vel vſurario, vel fure accipere vllo titulo res alienas, quæ in ſpecie extant, vt iura, actiones, veſtes, catenas, lectos, &c. etiamſi tales homines eas alienando, non fierent impotentiores ad ſoluendum; quia cum ipſi talium rerum dominium non habeant, non poſſunt illud in alium transferre; id tamen intelligitur, quando inuito domino dono acciperentur, vel emerentur, ſecus verò, ſi id fieret ex conſenſu domini, ſaltem tacito, & præſumpto, quia ex communi excuſantur propterea, qui dono accipiunt, vel emunt pignora, & alia, quæ vſurarij paſſim in oppidis publicè vendunt, ex eo, quia mutuatarij, poſtquam ea reliquerunt pro vſuris, habent pro derelicto, & non ſolent curare, ad quos perueniant, etſi rogarentur, libenter facerent poteſtatem dono illa accipiendi, vel emendi, &c. ergò multò magis id dicendum eſt in caſu noſtro, cum Princeps, quod recuperat à mercatoribus, conuertat in beneficium commune Regni, & ſic in beneficium etiam ipſorum læſorum; & præterea per id euitet nouum grauamen, nouamque gabellam communitati, atque adeo, & ipſis læſis, alioquin neceſſariò imponendam.

Confirmatur, quia multi Doctores, vt Petrus Nauarra *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 58. & alij 2

& alij probabiliter docent, rem haberi etiam pro derelicto, quando dominus ita eam proiicit, vel relinquit, vt nulla ei (ſicut eſt in caſu noſtro) ſpes ſuperſit, induſtriâ, vel aliquo caſu, eam recuperandi, itaque tunc, ſi quis illam aliquo modo eripiat, vel ſaluet, efficit ſuam: contrarium tenent alij, vt Leſſ. *de iuſt. & iur. lib. 2. cap. 5. dub. vlt. in fine*, qui non exiſtimant id eſſe verum, niſi dominus aliquo modo, ſaltem implicito, ſignificauerit ſe eam occupanti concedere, vel ſi æſtimatio induſtriæ ſit ferè par illi rei: at opinio prior eſt etiam probabilis, ergo, &c.

3 Confirmatur ſecundò, quia multi alij Doctores docent, pro derelicto etiam haberi rem illam, quæ, v.g. fluctibus procul eſt abrepta, vel alio modo (vt eſt in caſu noſtro) amiſſa, & dominus ſciens, vbi ſit quærenda, non curat eam recuperare, ex eo, quia eam parui facit, vel quia eſſent magnæ expenſæ faciendæ, vel ſubeundum magnum incommodum, vel experienda magna difficultas, ne dum moralis impoſſibilitas, vt eſt in caſu noſtro: & ratio horum omnium eſt, quia dominus in tali caſu rem talem non videtur velle habere in bonis ſuis, ob incommodum tale coniunctum: ergo &c.

4 Confirmatur tertiò, quia nonnulli alij Doctores, vt Nauar. *in ſumm. cap. 17. num. 99.* & alij probabiliter docent, quòd poſſis tibi retinere rem alterius, ſi ea certò fuerit domino peritura, niſi tu illam eripuiſſes, vt ſaccharum, frumentum, farina, papyrus, & ſimilia: ergo multò magis poteris tibi illam retinere, ſi ea iam moraliter ſuo domino periit, vt eſt in caſu noſtro. Contrarium docent alij, ex eo, quia, vt habetur *in l. Pomponius, ff. de acquirendo dominio*, quælibet res noſtra, quantumcunque periclitetur, manet ſemper noſtra, quamdiu non eſt conſumpta, ſi ſcilicet cupimus eam noſtram manere: vt ſi, v. g. ouis noſtra ex faucibus lupi eripiatur, aut domus ab incendio liberetur, noſtra manet ſemper, dum extat: vnde quod docet Nauarra loco *ſuprà* citato poſſe te retinere rem alterius, ſi cum aliquo vitæ periculo eam ex vndis eripuiſti, non eſt, inquiunt ipſi, abſolutè verum, niſi quando rationabiliter credi poteſt dominum res huiuſmodi, ſiue eiectas, ſiue ex naufragio periclitantes, permittere ei, qui ſe periculo voluerit exponere; vt ſi, v.g. res illæ ſtatim eſſent perituræ, & non ſine diſcrimine vitæ poſſent recuperari, ita vt periculum ferè tanti æſtimetur, quanti res ipſæ: tunc enim etſi domninus ius habet rem vindicandi; tamen recuperator poteſt exigere æſtimationem ſui laboris, & periculi: vnde ſi dominus, inquiunt ipſi, nihil dicat, poterit retinere rem tanquam ratione periculi recuperatori conceſſam; ſecus autem ſi res aliter ſe habet, vt in caſu noſtro: at opinio prior eſt etiam probabilis: ergo &c.

Ad rationem dubitandi in principio Dubitationis præcedentis poſitam reſpondeo, & quidem ſi Vaſſalli læſi notabiliter à mercatoribus ſint incerti, & ignoti, patet ex dictis *in dubitatione præcedenti*. Porrò ſi Rex culpa ſua fuit cauſa, vt vaſſalli, qui notabiliter læſi ſunt à Mercatoribus, contraherent cum tanto damno, & læſione, non nego, quod tenetur is, ratione iniuſtæ actionis, compenſare illis damnum, ſaltem cùm ad meliorem fortunam perueniret: quippe quod propria culpa ſubditis ſuis intulit tale damnum: atque ita docet Molina *tract. 2. tom. 3. diſp. 667.* & videri poteſt S. Anton. *part. 2. tit. 1. cap. 13. §. 2.* & Layman *lib. 3. tract. 3. part. 1. c. 3.* 5

SEC

SECTIO II.

Proponitur Appendix ad dicta in ſectione præcedenti.

DIxi autem *ſuprà*, non poſſe quempiam à deceptore, vel vſurario, vel fure, &c. accipere vllo titulo res alienas, quæ in ſpecie extant, vt iura, actiones, veſtes, catenas, lectos, & ſimilia, etiamſi homines non fierent impotentiores ad ſoluendum, niſi id fiat conſenſu domini illarum rerum, ſaltem tacito, & præſumpto: at non nego propterea quod non poſſit è contra quilibet ab huiuſmodi hominibus quolibet titulo, etiam gratuito, accipere res illas, quarum ipſi dominium habent. Ratio eſt, quia hæ res non ſunt alienæ; ſed ipſius deceptoris, vſurarij, vel furis, &c. neque aliis ſunt illæ vlla reali obligatione obnoxiæ (non enim res deceptoris, vſurarij, vel furis, &c. ſunt tacitè hypothecatæ pro deceptione, vſuris, vel furtis, &c. vt quidam olim putarunt: nuſquam enim in iure poſitiuo talis hypotheca conſtituta reperitur: neque de iure naturali adeſt in illis vlla tacita hypotheca, quapropter quod furis bona pro furtis hypothecata non ſint, docent communiter Doctores apud Nauar. *in ſumma, cap.* 17. *num.* 265. Syluestrum *verb. vſura 6. num.* 5. Couar. *reg. 3. variar. cap.* 3 *num.* 6. & alios) ergo poteſt fur earum dominium validè in alios transferre. Conſequentia probatur, quia dominus rei alteri non obligatæ, habens illius liberam adminiſtrationem, poteſt eius dominium in alium tranſferre, vt omnes nemine diſcrepante, Doctores docent: ergo &c.

SECTIO III.

Proponitur difficultas circa dicta in Appendice præcedenti.

PEtes; quid ſi per eam donationem, vel alienationem deceptor, vſurarius, vel fur, &c. fiat impotens ad ſoluendum?

Reſpondent multi Doctores in tali caſu eum, qui aliquid accepit, teneri ad reſtitutionem. Ratio, quia accepit in fraudem creditorum, ac proinde iniuſtè: ſed vtendum eſt diſtinctione, quare ſit

SECTIO. IV.

Proponitur primum dictum pro difficultatis ſolutione.

DIco primò, ſi non inducis deceptorem, vſurarium, vel furem, &c. ad donandum, vel alienandum, ſed ipſe ſponte tibi donat, vel vendit, non teneris ad reſtitutionem in foro conſcientiæ, etiamſi ſcias ipſum per hoc fieri impotentem ad ſoluendum: ita Petrus Nauarr. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 218 & Molina *diſp.* 327. colligitur apertè *ex l. vlt. §. 4. ff quæ in fraudem credit.* & patet ex ratione *ſuprà* allata; quia illæ res, vt *ſuprà* dicebam, nemini ſunt obſtrictæ, ac ipſe eſt earum dominus; & ex alio capite nulla lege eſt inhabilis ad transferendum earum dominium: ergo ſi vendit, vel donat, transfert re ipſa dominium; nec obſtat, quòd ille peccet donando, quatenus hoc reddit ſe impotentem 1

tentem ad ſoluendum creditoribus; quia tu non es cauſa, cur velit donare; ſed ſuppoſito, quod ipſe ſpontè velit donare, tu acceptas, vtens iure tuo: non enim iuſtitia, vel charitas poſtulat, vt negligas tuum commodum, etiamſi indè per accidens alteri tantundem damni ſequatur.

2 Hinc beneficiarius, quia eſt dominus omnium beneficij fructuum (etſi cum onere, & obligatione, vt ſuperflua in pios vſus expendat) validè, etiam ſuperfluorum beneficij fructuum, dominium in alium transfert, ſiue per donationem inter viuos, ſiue etiam per vltimam voluntatem, vbi viget conſuetudo beneficiarios eſſe habiles ad teſtandum: quam conſuetudinem in multis locis vigere, dicet Couarruuias *in cap. cùm in officiis 7. de teſtamentis*, peccat tamen mortiferè beneficiarius, ſic diſponendo de ſuperfluis, de iis enim quæ ex prouentibus beneficiorum congruenti ſuſtentationi ſubtraxit, licitè, nedum validè, poteſt teſtari, etiam ad cauſas profanas: ſicut & de patrimonio, & de aliis, quæ ſuo labore & induſtria congregauit, vt ex communi docent Nauarr. *tractat. de redditib. Eccleſiaſt. quæſt.* 3. Leſſius *de iuſt. & iur. cap* 4. *dub.* 6. & alij: ratio, quia licèt ſit dominus omnium beneficij fructuum, eſt tamen eorum dominus cum onere & obligatione, vt ſuperflua in pios vſus expendat, vt *ſuprà* dicebam: At quia tamen, nonobſtante tali onere, dominus eſt validè, etſi illicitè, non obſtante tali onere, de iis diſponit: nam aliud eſt diſpoſitionem eſſe illicitam, aliud eſſe irritam: etſi enim ex præcepto Eccleſiæ, & fundatorum intentione, teneatur expendere ſuperflua in pios vſus, non tamen decernitur irritum ſi contrarium fecerit: ſicut cùm quis de ſuperfluis ſuis diſponit in vſus prophanos, cum ea in eleemoſynam, vrgente graui neceſſitate proximorum, conferre tenetur, diſpoſitio valet, etiamſi ipſe mortiferè peccet; & hinc fit, quod hæredes validè beneficiario ſuccedant: accipiunt enim ab illo, qui validè poterat diſponere, neque beneficiarij fructus, quamuis ſuperflui, per ſe ſunt obligati piis vſibus, ſed omnis obligatio erat perſonalis, ad ſolum beneficiarium donantem vel teſtantem pertinens; quæ propterea non tranſit ad donatarios, nec hæredes: vnde fit, vt donatarij, & hæredes non peccent, ea accipiendo à beneficiario, titulo donationis, vel hæreditatis, ſed ſolus ipſe beneficiarius donans, vel teſtans, ita expreſsè vel tacitè diſponendo de ſuperfluis beneficij.

An autem peccent donatarij, & hæredes beneficiarij, ſi ipſum beneficiarium ad donandum, vel teſtandum de ſuperfluis induxerint, dicam mox *ſect.* 6. *&* 7. *ſequenti.*

Vbi aduerte, quod cùm dixi in aliquibus locis vigere conſuetudinem, beneficiarios teſtari poſſe de fructibus beneficij, intelligitur de beneficiariis non religioſis: beneficiarij enim Religioſi teſtari non poſſunt, niſi ex conceſſione Summi Pontificis; qui ſicuti poteſt facere poteſtatem donandi inter viuos ad pias cauſas, ita etiam poteſt facere poteſtatem condendi teſtamentum ad cauſas pias: vide Couarr. *de teſtament. cap.* 1. *num.* 17. *&* 18. hæc autem facultas concedi non ſolet niſi Religioſis habentibus beneficium aliquod regulare, vel ſæculare; vel Religioſis degentibus extra Monaſterium, & ſua induſtria victum quærentibus, vel quibus aliquid certi quotannis à Monaſterio aſſignatur, vt ſe indè ſuſtentent, ſicuti docet Nauarr. *comment.* 2. *de Regular. num.* 58. vide Leſſium *de iuſtit. & iur. lib.* 2. 3

cap.

cap. 41. *dub.* 8. *num.* 71.

4 Hinc ſecundò, quia maritus (quamuis donatio inter coniuges decernatur iure nulla, ſicuti docet communis ſententia Doctorum, *ex l. cùm hic ſtatus, ff. de donat. inter virum & vxorem*, & *cap. fin. eodem tit.* idque ne coniuges mutuo amore bonis ſe ſpolient) hæreditatem, legatum, vel fideicommiſſum ſibi delatum, & nondum acceptatum, validè repudiat, vt perueniat ad vxorem: vt habetur *in l. ſponſus*, §. *ſi maritus, ff. de donat. inter virum & vxorem.* & docet Gomez. *tom.* 2. *cap.* 4. *numer.* 23. & 24. & ratio eſt, quia in tali caſu maritus nihil donat, ſeu nihil ipſi detrahitur ex bonis, vel iuribus iam quæſitis: ſequitur quod vxor validè acceptat, idque propter eamdem rationem *ſuprà* dictam.

5 Hoc tamen quod modò dixi, intellige, ſi vxor aliàs erat ſucceſſura, vt quia marito erat ſubſtituta, vel quia ab inteſtato debebat ſuccedere, vt rectè notat Gomez. *ſuprà*: tunc enim non accipit vxor immediatè à marito, ſed iure proprio: quod habebat, marito non acceptante: alioquin ſi ipſa nullum ius habebat, & maritus repudiet in fauorem vxoris, erit potius ceſſio quàm repudiatio: nam ipſa ius immediatè accipiet à marito; & ſic ceſſio talis in fauorem vxoris non valet, quia eſt donatio formaliter; nam continet tacitam acceptationem natura priorem: hoc ipſo enim quo maritus cedit, cenſetur tacitè, & natura priùs acceptaſſe, vti colligitur *ex l. ſi auia, Cod. de iure deliberandi.*

6 Sic etiam non valet, ſi mihi donatum iubeam dari vxori: quia hoc ipſo, quod id mando, ſupponitur tacitè me acceptaſſe: idem enim operatur tacitum, ac expreſſum, vt colligitur *ex l.* 1. *ff. de rebus eorum, qui ſub tut.* vbi dicitur, ſi minor emat prædium obligans illud pignori, donec ſoluat integrè pretium, obligationem non valere, quia hoc ipſo, quo dominium quæſitum eſt minori, incipit non poſſe obligari: cenſetur enim quæſitum tacitè, & priùs natura, quàm poſſit oppignerari.

Dices: legatarius rei certæ ſtatim per mortem legantis acquirit dominium legati: nam vt habetur in *l. à Titio, ff. de furtis*, ea quæ leguntur rectà viâ ab eo, qui legauit ad eum cui legata ſunt, tráſeunt: vbi Bartolus dicit hoc dominium tranſire fictè à die mortis, verè autem à die hæreditatis aditæ; ergo repudiatio talis legati eſt alienatio, & donatio, ac proinde non valet. 7

Reſpondetur: nego conſequentiam: quia hoc dominium non eſt omnino perfectum, & abſolutum antè acceptationem, ſed habet hanc imperfectionem, quod ſit repudiabile, adeò vt ſi repudietur, retrotrahatur repudiatio, & fingatur nunquam acquiſitum, vt expreſsè habetur *in l.* 1. *ff. ſi quid in fraudem patroni*, vbi dicitur: *quamuis legatum retrò noſtrum ſit, niſi repudietur; attamen cùm repudiatur retrò noſtrum non fuiſſe, palàm eſt.* Idem cernitur in hæreditate reſpectu hæredis ſui: hic enim ſtatim accipit dominium hæreditatis abſque aditione, (vnde & ad ſuos hæredes tranſmittit) ſed reuocabiliter, ita vt poſſit repudiare, vt conſtat *ex l. apud hoſtes, Cod. de ſuis, & legitim. hæredibus, & ex l. ſi fratres, Cod. de iure deliberandi.* Vide Gomezium *tom.* 1. *cap* 9. *num.* 17. & 20. Valet igitur in ſupradictis caſibus repudiatio, etiamſi bona omnia repudiantis ſint creditoribus hypothecata, aut fiſco iure addicta ob crimen; aut quamuis fiat in fraudem creditorum, quibus potuiſſet repudians ſoluere, ſi non repudiaſſet: quinimò in 8

hoc poſtremo caſu Gomezius *tom.* 2. *cap.* 4. *num.* 22 putat,repudiantem etiam licitè,nedum validè, repudiare (& ſic licitè, ne dum validè acceptare acceptantem) forſan quia creditoribus ſunt obligata tantùm bona, non autem perſona debitoris, quæ, vt docet S. Thomas 2.2. *quæſt. vlt. art.* 6. libera eſt pro ære ſoluendo: vnde idem S.Thom.& Caiet. *ibidem.* Sylu. *verbo Religio*, 2. *quæſt.* 4. Paludan.*in* 4 *diſtinct* 38. *quæſt.* 4. *art.* 3. *concluſ.* 3. Angel. *verbo Religioſus*, §.6. S.Antonin.*part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 2. §.1. & alij contra Medinam *Cod. de reſtitut. quæſt.* 3. *cauſa* 8. Nauar. *comment.* 1. *de regular. num.* 8. Valentiam *tom.* 3 *diſp.* 5. *quæſt.* 6. *part.* 7. Petrus Nauarr. *lib.* 4. *cap.* 4. Mol. *tom.* 3. *poſter. diſput.* 757. & Layman *lib* 3. *tract.* 1. *cap.* 12. docent, quod non teneatur debitor manere in ſæculo, vt ſoluat cui debet, ſed ſufficit ſi bonis cedat creditoribus. Item, quod debitor, ſi profeſſionem fecerit,non teneatur artem exercere, nec etiam honeſto conſueto labore laborare, vt ſoluat creditoribus, quia in profeſſione ceſſit bonis ſuis, quæ ſolum obligata erant creditoribus pro ære ſoluendo: atque ita præter Doctores *ſuprà* citatos, docet etiam Sanchez *lib* 4. *moralium*, *cap.* 19. *num.* 14. contra Innocent. *rubric.de obligatis ad ratiocinia*, Abb. *cap.cum* 1. *&* *A. num.* 27. *de ſentent. & re iudic.* Medinam, Nauarr. *in locis ſuprà cit.* Molinam *concluſ.* 2. Azorium *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 1. *quæſt.* 5. & Layman *in loco ſuprà citato.*

9 Opinio hæc Gomezij non eſt improbabilis; ac probabilior eſt opinio contraria, nempè, quod repudians (ſicut & conſulens, niſi ignorantia excuſet, vt docet Sanchez *de matrim. lib.* 6. *diſput.* 4.) in vltimo caſu poſito peccet mortaliter contra iuſtitiam. Ratio, quia eadem virtute obligantur ad finem, & ad media fini neceſſaria, ſed debitor obligatur ad finem, nimirum ad ſolutionem creditoribus; ergò ad acceptationem hæreditatis, quæ hîc,& nunc eſt medium ad ſolutionem omnimodè neceſſarium: in vtraque tamen ſentētia repudiatio eſt valida; & ſic qui acceptat, acceptat validè; quinimò & licitè, ſi non induxit ad repudiandum, vt *ſuprà* dicebam. An acceptet licitè, etiamſi induxit ad repudiandum, dicam mox *infrà in dicto* 2. *&* 3. *ſequenti.*

SECTIO V.

Proponuntur circa dictum poſitum Aduertenda quædam.

Aduerte primò, ſi titulo gratuito accepiſti à deceptore, vſurario, vel fure, &c. Iure ciuili concedi creditoribus actionem, qua poſſint illud à te repetere: & quidem ſi ſciuiſti illum ea donatione fieri impotentem, cogeris reſtituere, etiamſi neque res extet, neque ex ea factus ſis ditior, vt patet *ex leg. quod autem*, *ff. quæ in fraudem credit.* quod ſi titulo oneroſo accepiſti, ſi quidem ſciuiſſi illum ſic reddi impotentem (ſi venderet domum,vel agrum vt inſumat in conuiuia, in ludum,&c.) cogeris reddere, non reſtituto pretio, niſi quatenus indè aliquid extat in bonis debitoris, vt patet *ex leg.* 78. *& vltima*, *ff. quæ in fraudem credit.* ſi verò neſciuiſti, non datur actio creditoribus ad reſcindendum, vt expreſsè habetur *in diſtinct. leg. quod autem*, *eod. tit.* vbi dicitur: *ſi quid in fraudem creditorum factum ſit, ſi tamen is, qui cepit, ignorauit* 1

rauit, ceſſare videntur verba edicti.

Aduerte ſecundò, hanc actionem concedi creditoribus, ſolùm per vnum annum, qui computandus eſt ab illo die, quo primum ſciuerunt alienationem eſſe factam, vt patet *ex legibus ſuprà citatis.*

SECTIO VI.

Proponitur ſecundum dictum.

Dico ſecundo, ſi vi, aut fraude induxiſti deceptorem, vſurarium, furem, vel debitorem, &c. ad donandum, vel alienandum, vel repudiandum, &c. peccaſti, & teneris ad reſtitutionem: eſt communis opinio Doctorum, & probatur, quia fraus, vis &c. vel exercetur circa creditorem (vt ſi quis, v. g. illum vi detineat, vel minetur, ne petat, vel ne ſollicitet; aut ſi quis, v. g. literas intercipiat, vel fraude eum auertat à re proſequenda) & ſic manifeſtè fit illi iniuria, ex qua ſequitur damnum: nam contra voluntatem ſuam modo iniuſto impeditur à proſecutione, ad quam ius habet; & ſic damnum, quod inde ſequitur, cenſetur meritò per iniuriam illi illatum; vel exercetur circa ipſum debitorem (vt minando, verbi gratia, vel fraude perſuadendo ei, ne ſoluat, vel reſtituat creditoribus (& ſic etiam fit iniuria creditori. Ratio; quia violatur ius ipſius, quod habet ad illud bonum Adde, quod ſi quis voluntatem alicuius, qui propoſuit, vel deliberat tibi dare aliquid (etiam ſi debitor tuus non ſit) per vim, aut fraudem directè impediat alióue inflectat, veram tibi iniuriam facit: nam ius tuum in libertate collatoris conſtitutum, violat, ergò, &c.

SECTIO VII.

Proponitur tertium dictum.

Dico tertiò, ſi ſine vi, aut fraude, 1 ſed ſuaſionibus, precibus, blanditijs, muneribus, &c. deceptorem, vſurarium, furem, vel debitorem, &c. induxiſti ad donandum, alienandum, vel repudiandum, &c. putans eum per hoc fore impotentem, teneris ad reſtitutionem, ſi hæc impotentia ſit cauſa non ſoluendi. Ratio eſt, quia per omnes Doctores, qui cauſam damni dat ei, qui habet ius in re, vel ei, qui habet ius ad rem, damnum ei dediſſe videtur: ergò &c. quòd ſi iſta impotentia non ſit cauſa, cur non ſoluatur, non teneris; vt ſi ipſe ea eſſet induſtria, vt facilè poſſit tantumdem lucrifacere: tunc enim non impotentia, ſed negligentia eſſet cauſa non ſoluendi: quo euentu potes licitè petere ab illo donationem, vel condonationem, &c. Pari modo ſi iam ante ſtatuerat non ſoluere (vt fit in multis vſurariis furibus, &c.) tunc enim, & ſi tua inductione fiat impotens, tamen non tenetis ad reſtitutionem: quia hæc inopia non eſt cauſa non ſoluendi, ſed propoſitum illud firmum prauum non reſtituendi.

Confirmatur, quia creditores nihil à talibus expectant, vnde non cenſent tibi fieri iniuriam, ſi quis à talibus aliquid ſibi donari, vel condonari petat.

Aduerte tamen illum, qui induxit 2 alium ad donandum &c. videns eum ſic reddi impotentem ad ſoluendum, ita, vt induſtria non poſſit ſupplere, debere eſſe paratum ad reſtituendum, quando

quandocumque viderit illum velle ſoluere ſuis creditoribus, & per impotentiam (cuius ipſe ſua inductione eſt cauſa) impediri à proſecutione talis effectus. Ratio eſt, quia in eo caſu ipſe eſt cauſa non ſoluendi: cùm ſit cauſa impotentiæ, propter quam debitor non ſoluit ſuis creditoribus, qui etſi non habent ius in re, habent tamen ius ad rem, vt *ſuprà* dicebam: idem dicendum, ſi creditores bona illius ſint publica authoritate occupaturi; quia tunc eſſet cauſa, cur creditores minus in bonis eius inuenirent. Idémque dicendum, ſi poſſent agere contra debitorem in iudicio, & non agerent, quia debitor factus eſt impotens: nam tunc ipſe ſimiliter eſſet cauſa, cur creditores contra debitorem non agerent, & ius ſuum non proſequerentur in iudicio.

SECTIO VIII.

Proponitur quartum Dictum.

Dico quartò ſi vſurarius, fur, vel alius ſimilis debitor, &c. non eſt ſoluendo, nihil poteſt ab eo accipi per vltimam voluntatem, vt per Teſtamentum, Codicillum, fideicommiſſum, vel donationem cauſa mortis; ſed totum in foro conſcientiæ reſtituendum eſt creditoribus. Colligitur *ex dict. leg. quod autem, § 9. ff. quæ in fraudem credit. & l. vlt. §. etſi Cod. de iure deliberandi*, & probatur, quia nemo poſt mortem ſuam habet poteſtatem lucrandi, & compenſandi creditoribus, ſi quid ex bonis ipſius, quod creditoribus dandum erat, in alios collatum fuerit: ergò par non eſt, vt de rebus ſuis poſſit pro eo tempore cum damno creditorum diſponere.

Confirmatur, quia ideò poteſt res ſuas alienare, dum viuit, quia quamdiu viuit, manet ipſius perſona obligata, quæ adhuc lucrari poteſt: ergò cùm poſt mortem non poſſit ipſius perſona manere obligata, aut aliquid lucrari, vndè ſoluatur creditoribus, non poteſt etiam in illud tempus aliquid in fraudem creditorum alienare.

DVBITATIO SEPTIMA.

An, ſi Rex aliunde poteſt ſuæ, & Regni neceſitati ſubuenire, gratias, & penſiones, etiam ex cauſa remunerationis, aliquibus aſſignatas, diminuendo, vel etiam ſuſpendendo, donatiuum, ſeu tributum à Vaſſallis petere poſſit, in caſu quod Vaſſalli, & Vniuerſitates ſunt multum grauatæ.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Reſolutio.

1 RESPONDEO negatiuè; & ratio eſt, quia publica vtilitas præfertur priuatæ, præſertim cum in publica includatur priuata, vt *alibi* dicebatur.

2 Secundò, quia gratiæ, & penſiones, etiam ex cauſa remunerationis conceſſæ, intelliguntur conceſſæ cum conditione, quod ſoluantur, ſi Regni neceſſitas aliter non requirat: & ratio eſt, quia Princeps pro ſeruanda iuſtitia, & pro ſeruando Regno, habet dohanas, gabellas, & alios Regni redditus, vt ex communi docet Iſer. *in cap. 1. in verb. vectigalia ante num. 15. quæ ſint regal. & in tit. de ſtat. & conſuet. in verb. Prouincia, num.* 39 ad hunc enim finem omnes redditus Regni inſtituti ſunt, vt ex iis iuſtitia adminiſtretur, & Regnum defendatur, vt ex communi docet etiam Andr. *in conſtit. Reg ſuper incisionibus*, Afflict. *in conſtit. Reg. Magiſtri Camerarij, & in cap. 1. §. illicitas de pac. iur. fir. & in rubr. &* & *in cap. 1. de pac. ten.* poſt Luc. de Pen. *in l. neminem, Cod. de ſuſcept. & arc. in l. annonam, Cod. de mil. ann. erog.*

Hinc officialibus adminiſtrandam iuſtitiam deputatis Rex tenetur de redditibus Regni ſoluere ſalarium, vt dixit Iſer. communiter receptus *in conſtit. Regni cum circa iuſtitia.*

Item hinc Rex eſt debitor iuſtitiæ, vt 3 dixit ex communi idem Iſer. *in cap. quoniam inter diuina col. pen. de prob. feud. alien.* debétque cuſtodire, & protegere Regnum, vt ex communi etiam docet idem Andr. *in tit. de ſtat. & conſuet. in verb. ipſo iure, num. 6.*

Item hinc etiam iuſtificantur Regni impoſitiones; quia cum hoc onere, & conditione in principio iis populi con-

ſentierunt, & ad earum ſolutionem ſe obligarunt.

4 Quare cùm Rex redditus Regni, quos habet, ſubmiſſos habeat huic oneri, & conditioni; ſequitur, quòd cum de illis diſponit, & illos in alium finem transfert, diſpoſitio, & traditio Regis, nihil aliud de iis transferat in eum, qui accepit, quam quod eſt apud Regem concedentem: atque ita habetur *in l. traditio, ff. de acquirend. rerum domin. & concordat. reg. text. in leg. nemo plus iuris, de reg. iur.*

Confirmatur, quia alioquin totum cederet in præiudicium, & iniuriam ſubditorum, quod velle Rex nullo modo præſumitur, vt rectè Andr. *in cap. 1. num. 5. de vaſſall. decrep. ætat.*

5 Confirmatur ſecundò, quia dum diſponitur de re aliqua, tranſit illa cum ſua cauſa, vt habetur *in l. ſi conuenerit, la ſecunda, §. ſi fundus, ff. de pignor. act.* quapropter cùm alienatur, tranſit cum pignore, ſi pignori erat ſubmiſſa, vti habetur *in leg. bouem, §. pignori, ff. de adil. adict.* quam legem allegat ad propoſitum Bart. *in leg. vbi autem, §. ſed & ff. de indict. adiect.* Imò, vt docet Bart. *ibi*, & ego *ſuprà* dicebam, cauſa neceſſariæ ſuſtentationis ſemper intelligitur inſita in origine inſtitutionis Impoſitionum; quæ cauſa neceſſariæ ſuſtentationis, & origo principaliter ſemper attendi debet, vt habetur *in leg. 1. §. quod ſi nemo, ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom.* & ratio eſt, quia prædicta cauſa præcedit, & eſt anterior cæteris omnibus diſpoſitionibus: quin imò has omnes reſoluit, vt docet Bart. *in loco ſuprà cit.* igitur penſiones, etiam remuneratoriæ, non intelliguntur alio modo conceſſæ, quàm ſunt apud concedentem: atque ita habet text. *in cap. 1. §. profecto, de leg.* Corrad. *vbi* Doctores: vnde ſi Rex reuera aliud ius non habet, quàm diſpoſitionem eius, quod remanet, deducto eo, quod publicæ vtilitati deſeruit pro Regni conſeruatione, id tantum intelligitur conceſſiſſe, & non quod eſt in publicas neceſſitates deſtinatum: atque ita habetur *in leg. qui tabernas, ff. de contrah. empt. in leg. vxor patrui, Cod. de legat.* & tradit Afflict. *in deciſ. 334.* & alij Doctores.

SECTIO II.

Proponitur tertia, & quarta ratio.

Tertiò probatur, quia Rex in penſionibus concedendis, etiam ex cauſa remunerationis, intentionem (vti dicebatur) habere cenſetur, vt illæ ſoluantur ſolùm ſi Regni neceſſitas aliter non requirat: ergo &c. Antecedens vlteriùs probatur: quia ſi Rex de hac re, dum illas concedebat, interrogatus fuiſſet, ſic vtique reſpondiſſet: vnde habetur hoc pro expreſſo, ſicuti dicitur *in leg. tale pactum, §. fin. de pactis*: quia impliciti, & expreſſi eadem eſt virtus: *vbi* gloſſ. & Doctores extendunt diſpoſitionem illius legis ad conceſſiones, & priuilegia, quæ Rex concedit, vt latiùs *ibi* tradit Iaſ. *num. 16.* non enim credendum eſt, quod (ſi Regi fuiſſet dictum, an vellet, quod penſiones, quas concedit, præferantur prouiſionibus faciendis pro armatione, & ſuſtentatione Triremium, pro munitione Caſtrorum, pro ſtipendiis militum, & ſimilibus, in defenſionem Regni, & in rectam gubernatione populorũ) reſpondiſſet velle omnia hæc in collapſũ ire; ſed potiùs, velle in tali caſu nihil cõcedere; quia in tali caſu nihil cõcedere poterat, nec debebat. 1

Confir

Confirmatur, quia alioquin ſeruitia Regi præſtita (ob quæ penſiones conceduntur) non fuiſſent ad conſeruationem Regni, ſed potiùs ad deſtructionem illius: ergo dicendum eſt, quòd penſiones intelligi debent conceſſæ ſub onere, & conditione, vt ſoluantur ſolùm, ſi Regni neceſſitas aliter non requirat.

2 Quartò probatur, quia qui donat, in tantùm tenetur ad id, quod donat, in quantùm poteſt moraliter, id eſt, in quantum poteſt honeſtè, & commodè, ita vt iuxta qualitatem ſuæ perſonæ non egeat, ſicuti habetur *in leg. in condemnatione, vbi* gloſſ. & Doctores *de re iudic.* ergo &c. & licèt in patre, patrono, & ſimilibus hæc regula intelligatur, non deducto ære alieno, tamen in donante intelligitur, quod teneatur, in quantum poteſt commodè in eo, quod remanet ære alieno deducto, ſicuti habetur *leg. ſunt qui, cum leg. ſeq. & l. inter eos, §. his quoque, ff. de re iudic. & in leg. qui id, ff. de donat.*

3 Quin imò in tali caſu, qui donat, ita tenetur, inquantum poteſt commodè, deducto ære alieno, ne egeat, iuxta qualitatem ſuæ perſonæ, vt non inſpiciatur tempus conceſſionis, vel obligationis (cum hoc beneficium à lege concedatur miſerationis cauſa ex inopia inopinata, & ex aliis accidentibus de nouo ſuperuenientibus) ſed inſpiciatur tempus exactionis, ſiue petitionis, aut rei iudicatæ, vt habetur *in l. rei iud. ff. ſol. matrim. in l. verum, §. tempus, ff. pro ſocio, in l. ſi a Domino, §. eodem tempore, ff. de petend. hered. & in leg. in pupillo, ff. de ſolut. cum concord.*

4 Dices, id quod dictum eſt, non habere locum in donatione facta propter ſeruitia præſtita, vt in caſu noſtro: ergo. Antecedens probatur, quia donatio propter ſeruitia præſtita eſt donatio remuneratoria, quæ non dicitur propriè donatio; ſed potiùs facta pro ſatisfaciendo debito. Reſpondetur, nego Antecedens: & diſtinguo probationem: ſi ſeruitia præſtita, ob quæ facta eſt donatio, non ſint facta ex debito officij, vel ex alia obligatione, concedo; ſi ſint facta ex debito officij, vel ex alia obligatione, nego. At ita eſt in caſu noſtro: nam licèt Rex explendo munus ſuum debeat ſubditis ſuis gratum, & liberalem ſe præbere, vltra eorum merita, vt habetur *in l. fin. Cod. de offic. Præfect. Afr.* hinc tamen non infertur, quod donatio à Rege facta ſubditis ſuis ob ſeruitia præſtita, dicatur donatio remuneratoria: ſed potiùs quòd dicatur donatio pura: quia ad ſeruitia illa præſtanda ex officio tenebantur ſubditi; atque ita docet Rip. *in leg. ſi vnquam, Cod. de reuoc. donat.* Tiraq. *ibidem, num.* 106. Bal. Salic. Paul. de Caſtr. Iaſ. Corn. & alij communiter *in l. ſi donatione, Cod. de collat.* vbi rectè dixit Decius, quòd etſi donans ob ſeruitia præſtita teneatur de euictione rei donatæ, id tamen intelligendum ſit, ſi ſeruitia præſtita fuerint talia, quod pro eis præſtandis daretur actio aduerſus donantem, non ſolùm ex obligatione antidorali, ſed etiam ex obligatione ciuili, & ſtrictè ſumpta: idem etiam docet Loffred. *in cap. Titius, 2. col. verſ. 3. poteſt reſtringi, ſi de feud. def. mil.* & Regens de Ponte *in conſ. 59. 1. vol. num. 15. & ſeqq.* vbi teſtatur ſic ſæpe deciſum: idque ex eo, quia cùm, qui inſeruiunt Regi, inſeruiant vt ſtipendiati, & ſubditi, correſpondendo obligationi, quam habent Regi ex debito officij, donationes eis à Rege factæ ob ſeruitia præſtita, non remuneratiriæ; ſed potius puræ donationes reſpectu Regis dicendæ ſunt: idem etiam docet Ioan. Francis Capiblancus *in*

tract. de iure, & auctor. Baron. vbi ad hoc probandum multos alios adducit Doctores, inſértque doctrinam hanc non ſolùm ad milites ſtipendiatos, ſed etiam ad officiales, quod ſcilicet donationes iis etiam à Rege factæ ob ſeruitia præſtita, non remuneratoriæ donationes, ſed potius puræ donationes dicendæ ſint.

SECTIO III.

Proponitur quarta, & ſexta ratio.

1 QVintò probatur, quia quæ ſunt deſtinata pro victu Regis, pro dignitate regia, & pro ſuſtentatione Regni (vt ſunt Dohanæ, gabellæ, & alij Regni redditus) vel ſunt ſimpliciter inalienabilia (vt multi Doctores docent apud Andr. *in capit. nec Dominus de proh. feud. alien.*) ad euitandam (vt inquiunt ipſi) vexationem, & exuiſcerationem populorum, & ne Rex cogatur poſteà extendere manus ad iniquitatem, auferendo bona ſubditorum, illóſque in dies nouis, & nouis donatiuis, & impoſitionibus grauando, etſi alij, vt Bertachinus 1. *part. de gabellis, quæſt.* 9. Molin. & Vaſq. *in opuſc. de reſtit. capit.* 6. §. 1. *dub.* 1. contrarium ſentiant, & ſatis probabiliter, de qua re, nos *infrà dub.* 12. dicemus; vel ſaltem ſunt (vt docet Andr. *in loc. ſuprà cit.* inalienabilia ſecundùm quid, in terminis ſcilicet text. *in capit. intellecto, de iure iur.* nempè, ſi indè graue præiudicium Regno, & regiæ dignitati ſequatur; in quo caſu (vt inquit idem Andr. *vbi ſuprà*) adeò ſunt inalienabilia, vt non valeat conſuetudo in contrarium. Ratio, quia totum in ruinam, & perniciem Regni cederet: idem etiam docet Luc. de Pen. *in leg. quicumque, Cod. de omn. agr. deſert. col.* 6. *num.* 13. ex eo, ne (vt inquit ipſe) diminutis redditibus bonorum domanialium, quæ pro vita Regum, & ſuſtentanda Republica inuenta ſunt, cogantur poſteà Reges ad bona ſubditorum, calcata iuſtitia, manus extendere; & adducit Bullam Innocent. VI. excommunicationis pœnam imponentis; igitur occurrente caſu imminentis publicæ neceſſitatis, ita vt Rex aliundè de ſuo non habeat, poteſt ille impoſitiones omnes, etiam ex cauſa remunerationis, conceſſas ſuſpendere, quin imò & tollere. Conſequentia probatur, quia priuilegia omnia hanc clauſulam inſitam habent, vt conceſſa intelligantur, rebus in eodem ſtatu permanentibus, ſicuti habetur *in leg. cum quis, ff. de ſolut.* & *in capit. ſuggeſtum de dec.* & ratio eſt, quia ſtatu mutato, & vrgente neceſſitate, priuilegium incipit eſſe iniquum, vt propterea tunc obſeruandum non ſit, vti habetur *in l. ex facto, ff. de vulg. & pupi.* vbi communiter Doctor. Hinc gloſſ. *in diſt. capit. ſuggeſtum* dicit, quod ſecundùm diuerſitatem temporum, & rerum varietatem, priuilegia varianda ſunt; quapropter extat regula iuris, *quod id, quod non eſt licitum in lege, neceſſitas facit licitum*, quæ ſunt propria verba tex. *in cap. quod non eſt extra, de reg. iur.* vnde cum aliis communiter deducit Iaſon. *in l. ſi ex toto, de leg.* 1. quod à collectis immunitatis priuilegium ceſſat, ſi bellum poſtea Regno ſuperueniat.

Sextò probatur, quia Rex ob neceſ- 2
ſitatem poteſt capere bona ſubditorum, & reſtituere ea illis, quando poteſt, & ex

ex eadem cauſa poteſt differre debitas ſolutiones, cum hoc importet ius Regis & his periculis ſubiecti ſint, qui cum Rege contrahunt, vt *ſuprà* alibi dicebatur, & docet Andr. *in rubr. quæ ſint, regalia num.* 13. & ratio eſt, quia ſic exigit bonum commune quod priuato antefertur: ergo multò magis ex ſimili cauſa poterit Rex ſuſpendere, differre, ac etiam tollere penſiones, etiam ex cauſa remunerationis, conceſſas.

SECTIO IV.

Proponitur ſeptima ratio.

1 SEptimò probatur authoritate Doctorum: quia ita docet Alexand. *in conſil. volum.* 2. *num.* 22. 26. 30. *& ſequentib.* neque obſtat, inquit ipſe, quod conceſſiones ſint ex cauſa remunerationis: nam, vt ſuccurratur, reſpondet idem, publicis neceſſitatibus, poſſunt conceſſiones ſuſpendi, & tolli: quod conſilium allegat & ſequitur Iaſ. *in l. ex hoc iure, num.* 54. *ff. de iuſt. & iur.* ita etiam docet Andr. *in cap. ſimiliter* 2 *addit. de cap. qui cur. vend.* vbi ait, quod in cenſibus, vectigalibus, tributis, & redditibus ciuilibus ſunt prohibitæ diminutiones; & quod remiſſiones, donationes, & conceſſiones ſunt nullæ, etiamſi ex certa ſcientia ſint factæ: ſubditque quod Princeps, qui non auget, ſed diminuit enormiter, non ſit Princeps, quia non agit vt Princeps, ſcilicet in beneficium commune: ita etiam docet Iſern. *in cap.* 1. *de prohib. feud. alien. per loth.* vbi ait, quod ſupradicta omnia ſint ſimpliciter inalienabilia: ita etiam docet Luc. de Peñ. *in l. quicumque, de omnib. agr. deſert. & in l. fin. Cod. de pet. bonor. ſubl.* vbi textus ſic habet: *pari forma res ciuiles, & ad ius publicum pertinentes ab omni petitione muniendas eſſe cenſemus*; quæ & locum etiam habent in impoſitionibus pro ſuſtentatione, & ſtipendio militum factis, vt habetur *in l. omnes, Cod. de fund. patrim. lib.* 11. quia (vt dicit *ibi* Luc. de Peña) expedit Reipublicæ talia retineri in patrimonio Regis, ad hoc, vt deſeruiant publicis neceſſitatibus: quapropter alienatio eorum eſt in magnum præiudicium communitatis; ideoque text. *in l.* 2. *Cod. de priuileg. ſchol. lib.* 12. tradit, quod priuilegia omnia intelligi debent conceſſa, ita vt ſub prætextu ipſorum, nec flagitiorum creſcat authoritas, nec publica vacillet vtilitas: per quem textum Doctores docent, quod priuilegia omnia intelliguntur conceſſa, dummodò non lædatur publica vtilitas: idémque tradit text. *in §. quod autem, in authentic. vt Iud. ſine quoque ſuffragio*, vbi gloſſ. & Doctores, & quoad penſiones in ſpecie Andr. & alij *in cap.* 1. *de nor. feud.* docent, quod ſemper intelliguntur conceſſæ, dummodò dominus non egeat: & quod præferuntur omnes, qui cum domino contraxerunt, etiam poſt penſiones conceſſas: & quod propterea domino egente, ſunt illæ ſuſpendendæ, quod etiam innuit text. *in dict. cap.* 1. & tradit Præpoſ. *in cap.* 1. *de feud. cogn*, vbi ait, *quod ſi Dominus inueſtiuit te de feudo Cameræ, & ſuperuenerunt creditores, vt neceſſe habeat eis ſoluere, deducitur æs alienum, ne ipſe dominus egeat; quia hæc eſt natura talis feudi de Camera*; & Zaſius *in tract. feud. part.* 11. *num.* 37. *in* 10. *volum. tract.* docet, quod penſio non ſoluitur, ſi Camera ære alieno prematur; plus addit Maſſitienſ. *lib.* 5. *nou. recollect. leg. Hiſpan. tit.* 10. *lib.* 6. *gloſſ.* 2. *num.* 30. nempè, quòd penſio

annua à Principe conceſſa poteſt per eumdem Principem, vel etiam per Proregem, ad libitum reuocari: ac tandem in caſu, quod Rex aliunde poteſt ſuæ neceſſitati ſubuenire, gratias ſcilicet, & penſiones, etiam ex cauſa remunerationis conceſſas diminuendo, vel etiam ſuſpendendo, non poſſit donatiuum, ſeu tributum à vaſſallis petere, ſi Vniuerſitates ſunt multum grauatæ, docent in terminis Valenzuela *conſil.* 99 *punct.* 2. *num.* 29. *& ſeqq.* Scipio Rouitus *in conſultatione de donatiuis, num.* 4. *& ſeqq. poſt conſil.* 200 Carolus de Tappia *deciſ.* 23. *num.* 83. & Raſtellius *de regim. Princip. lib.* 3. *in princip. num.* 4.

DVBITATIO OCTAVA.

An ſi Rex non poteſt aliunde ſuæ, & Regni neceſſitati, ſubuenire modo aliquo ex dictis in Dubitationibus antecedentibus, donatiuum, vel tributum à Vaſſallis petere poſſit.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 RESPONDEO affirmatiuè: vide text. *in l.* 1. *Cod. de ſuperindict.* vbi gloſſ. *lib.* 10 eadem gloſſ. *in l. fin. in verſ. idoneos, Cod. de annon. & tribut. eodem libro, in l. vectigalia, ff. de publican. in l.* 1. *toto tit. Cod. noua vectigalia inſtitui non poſſ. in cap. innouamus, de cenſibus,* vbi gloſſ. & Doctores *text. notabilis, in l. comparationi, Cod. de excuſat. muner. lib.* 10. Abbas *in cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignificat.* Innocent. *in dict. cap. innouamus,* vbi Butrius poſt Hoſtienſ. Iſern. *in verb. vectigalia, & in verb. extraordinaria collatio,* & vtrobique Afflict. & idem Afflict. *in rubr. quæ ſint reg. & in deciſ.* 261. & *ibi* Adden. vide etiam Cyn. Salicet. & Bald. *in l. neminem, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* & eumdem Bald. *in cap. conquerente, in fin. de of . ordin.* Capic. *in* §. *firmiter, de probibend. feud. alien.* & cum S. Thoma *in opuſcul. ad Duciſſam Brabantiæ,* ex Theologis Molina *de iuſt. & iur. tract.* 2. *diſput.* 667. *& ſeq.* Vaſq. *opuſcul. de reſtitut. cap.* 6. §. 2. *dub.* 1. *&* 2. Suar. *de legib. lib.* 5. *cap.* 14. *&* 15. Salas *de legib. quæſt.* 96. *tract.* 14. *diſput.* 15. *ſect.* 10. *num.* 118. Valentia *tom.* 3. *diſput.* 5. *quæſt.* 6. *puncto* 5. Medina *Cod. de reſtitut. quæſt.* 13. Alphonſus à Caſtro *lib.* 1. *de lege pœnali, cap.* 9. Raſtellius *lib.* 3. *de regimin. Princip.*

*Princip. pag.*132. Turrianus *in* 2. 2. *tomo* 2. *diſput.* 44. *dub.* 1. *&* 2. Aragon. *in* 2. 2. *quæſt.* 77. *art.* 3. Reginald. *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 25. *num.* 372. Ledeſma *tomo* 2. *tract.* 7. *cap.* 2. Malderus 2. 2. *tractatu* 5. *cap.* 6. *dub.* 2. Tanner. 2. 2. *diſp.* 4. *quæſt.* 6. *dub.* 12. *num.* 343. *&* 344. Molfeſ. *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 22. *num.* 38. 39. *&* 62. Sylvius 2. 2. *quæſt.* 66. *art.* 8. *concluſ.* 1. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 62. *art.* 3. Villalobos *in ſumm tomo* 2. *tract.* 7. *dub.* 13. *num.* 4. *&* 5. Bonacina *tract. de contractib. diſput.* 2. *quæſtion.* 9. *punct.* 1. Bartholom. à S. Fauſto *in ſpecul. Confeſſ. diſput.* 33. *quæſt.* 2. & alij paſſim, tam Theologiæ, quàm Iuris Doctores.

2 Ratio autem Reſponſionis eſt, quia in tali caſu ſic exigit bonum commune, & iuſta cauſa per omnes petendi donatiuum, & imponendi tributum, eſt neceſſitas communis, vel certè magna vtilitas boni communis, ſi ei alia ratione Princeps ſubuenire non poteſt, vt ſi etiam v. g. neceſſarium is habeat ad ſecuritatem viarum, ad ſtipendia militaria, & ad reparationes vrbium, vel viarum, aut ad quæcumque alia ſimilia opera publica inſtaurand a (quo etiam ſpectat Principis conueniens ſuſtentatio: nam & hæc etiam ad bonum publicum pertinet) ergò, &c.

3 Confirmatur, quia Princeps tenetur populum regere, ius dicere, hoſtes arcere, tranquillitatem, & proſperitatem temporalem totis viribus procurare: ergò viciſſim tenetur populus neceſſarios ad hæc Principi ſumptus ſubminiſtrare. Conſequentia probatur, quia dignus eſt operarius mercede ſua; & hac ratione tributum dicitur iuſtum ſtipendium Principis; & poteſt Princeps, ſi opus fuerit, cogere populum ad id præſtandum, vt dicetur *infrà in dub.* 18.

Confirmatur ſecundò, quia cauſa iuſta, propter quam Epiſcopus licitè poteſt petere à Clero ſubſidium charitatiuum, eſt Eccleſiæ neceſſitas, aut magna vtilitas, qualis eſt, v. g. vt magna eius onera debitorum ſoluantur, vt contra hoſtes defendantur; vel ſi opus ſit multis ſumptibus pro Eccleſiæ fabrica, pro profectione ad Concilium, &c. qua de re vide Remig. Gonnij *de Charitat. ſubſidio*, *quæſt.* 5. Bellencit. *quæſt.* 16. Azor. *tom.* 2. *lib.* 9. *cap.* 14. *quæſt.* 4. ergò ſic, &c. 4

SECTIO II.

Proponuntur ad dubitationis reſolutionem poſitam quædam requiſita.

VT autem doctrina modò *ſuprà* poſita locum habeat; requiritur primò, quòd verè Rex non poſſit aliunde ſuæ, & Regni neceſſitati ſubuenire. Ratio, quia alioquin reuera in neceſſitate non eſſet, atque ita docent Doctores *in locis ſupra cit.* 1

Requiritur ſecundò, quod prius reſtringat ſtatum ſuum, quatenus ſine dedecore poteſt, modo explicato in tertia, dubit. qua de re vide *ibi*: vide etiam Medin. *Cod. de reſtit. quæſt.* 13. Leſſ. *lib.* 2. *de iuſt. & iur. cap.* 33. *dub.* 6. Vaſq. *opuſc. de reſtitut. cap.* 6. §. 1. 2. Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 1. *cap.* 3. Raſtell. *de regim. Princip. lib.* 3. *fol.* 131. Dian. *tom.* 1. *tract.* 3. *de parlam. reſol.* 4. & Regentem de Ponte cum aliis Iuriſtis, quos ipſe adducit, & ſequitur *in tract. de poteſt. Proregis, tit.* 4. *de regalib. impoſition.* Ratio, quia bonum 2

num

num commune anteferre debet priuato.

3 Requiritur tertiò, quod prius etiam ſuſpendat gratias, & penſiones, etiam ex remuneratione, conceſſas; idque propter eandem rationem, vt præcedenti dubitatione diffusè dicebatur.

Requiritur quartò, quod Regnum habeat vires ſufficientes ad noua grauamina ſuſtinenda; quod in omni caſu ſimili ſemper ſuppono, & in ſuo loco diffusè probabitur.

4 Requiritur quintò, quod cauſam petendi donatiuum, vel tributum conſtet eſſe iuſtam: vel (ſi de ea ſunt diuerſæ opiniones) habeat ſaltem Princeps probabiles rationes, ob quas poſſit prudenter ſtatuere ſe hîc, & nunc poſſe ob talem cauſam, donatiuum, ſeu Tributum exigere: nam ſi tales rationes non habet; vel certè non conſiderat, ſit ne iuſtum, necne, quod agit, ſed cæco more procedit, non poteſt illud exigere, cum neſciat, an ius exigendi habeat: & ſic exigendo iniuriam Populo infert, & niſi poſteà conſtet cauſam fuiſſe iuſtam, ad reſtitutionem tenetur. Ratio, quia quod mala fide acquiritur, ſemper reſtitutioni obnoxium reſtat. Vide Suar. *de legib. lib.* 5. *cap.* 15.

5 Requiritur ſextò, quod tributum non ſit maius, quàm cauſa poſtulat: ex qua parte enim excedit, eſt iniquum, quia quo ad eam partem non eſt neceſſitas; atque ita docent Doctores *in locis ſuprà cit.*

6 Requiritur ſeptimò, quòd non continuetur diutius, quàm cauſa exigit; ex quo enim tempore diutiùs continuatur, eſt iniuſtum, idque propter eandem rationem, quæ *ſuprà* dicebatur. Excipe, niſi noua cauſa ſimilis, & æquè iuſta, poſteà ſuperuenerit, qua de re vide, vbi *ſuprà* eoſdem Doctores citatos.

Requiritur octauò, quòd Princeps donatiuum, vel tributum, quod exigitur, poſtea non inſumat in alienos vſus, vt in prodigas largitiones, & alias expenſas inutiles, ſiue priuatas publicas. Ratio, quia ad has populus non tenetur contribuere, ſed ſolùm ad id, quod neceſſitas boni publici requirit: atque ita docet Angelus *ver. pedagium.* §. 6. Caietanus *verb. vectigalia*, Suarez *de legibus, lib.* 5. *cap.* 15. Molſeſ. *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 12. *capit.* 22. *num.* 62. Medin. *Cod. de reſtit. quæſt.* 13. & Petr. Nauarr. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 255. vbi ait, quod ſi aliter fiat, tunc neceſſitas publica aſſumitur pro forma: re ipſa verò fraus eſt, & rapina, pauperumque oppreſſio: quod maximè (inquit ipſe) locum habet in vectigalibus, & tributis nouis, quorum cauſa, an & qualis fuerit, cognoſcitur, aut ſaltem coniecturari facilè poteſt. Vide, quæ dicentur *infrà in dubitatione ſequenti.* 7

SECTIO III.

Proponitur circa donatiui, vel tributi exactorem difficultas, eiúſque ſolutio.

PEtes, an in dubio, ſi tributum ſit iuſtum, vel iniuſtum, peccet, & ad reſtitutionem teneatur exactor? 1

Reſpondetur cum Caietan. *in loc. ſuprà cit.* §. *occurrunt*, ſi dubium eſt, an tributum ſit iuſtum, vel iniuſtum) aliis ſcilicet affirmantibus, aliis verò negantibus) 2

tibus) exactor, qui eſt ſubditus Principis, & obedientia compulſus exigit, non peccat, nec ad reſtitutionm tenetur: idque ex communi ſententia Doctorum: quia obedientia excuſat in dubio, ſicuti ſubditus, qui compellitur exequi ſententiam, quam ei non conſtat eſſe iniuſtam: vel compellitur ire ad bellum, quod non conſtat ei eſſe iniuſtum, excuſatur per omnes à peccato mortali, & ab obligatione reſtitutionis, etiamſi poſtea ſententiam, vel bellum iniuſtum fuiſſe, deprehendatur. Ratio eſt, quia in dubio melior eſt conditio ſuperioris, qui ius imperandi poſſidet; quare meritò inferior in dubio iudicium ſuum ſuperiori debet ſubmittere, & obſequium debitum ei non ſubtrahere; ſecus tamen eſſet, ſi ſciret Superiorem ſuum dubitare, & dubitanter imperare. Ratio, quia ſciret tunc non habere illum ius imperandi: ſi verò non eſt ſubditus, aut non compellitur, non poteſt ad talia dubia tributa exigenda ſe ſponte offerre, niſi tantam ſciat Priincipis probitatem, & prudentiam, vt meritò poſſit in iudicio illius acquieſcere; alioquin mortiferè peccabit, exponens ſe periculo cooperandi iniuſtitiæ, & ad reſtitutionem tenebitur, niſi poſtea deprehenſus fuerit, cauſam iuſtam fuiſſe; ratio, quia in tali caſu mala fide exegit, & lata culpa damnum intulit. Contrarium & non improbabiliter ſentiunt alij vt Nauarra *de reſtit. lib. 2. cap. 3. num.* 278. Suarez *tract. de charitate diſput.* 13. *ſect. 6. num.* 11. *&* 12. & Tanner. *in 2. 2. diſp. 2. quæſt. 6. dub. 4. num.* 49. qui vniuerſaliter docent, quod quiuis ſubditus, ſiue compellatur, ſiue non compellatur, poſſit in omni negotio Principi in dubio credere, ſi de iniuſtitia non conſtat; quia in dubio quilibet tenetur quemlibet, præſertim Principem, bonum præſumere: hæc opinio eſt probabilis, ſed noſtra eſt probabilior,

3 An autem talis exactor ſit excommunicatus in Bulla Cœnæ, quando dubitatio de iuſtitia tributi oritur ex dubitatione de poteſtate imponentis.

4 Reſpondeo, in opinione eorum, qui dicunt quod exactor in tali caſu non peccat mortaliter, certum eſt, quod non ſit excommunicatus. Ratio; quia excommunicatio maior ſupponit peccatum mortale, ſicuti docent Caiet. *in ſumm. ver. præcepti transgreſſio*, Palud. *in 4. diſt.* 18. *quæſt.* 1. *art.* 2. Nauarr. *cap.* 27. *numer.* 9. Gabr. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 2. *corol.* 2. Soto *diſt,* 22. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 1. Couarr. *cap. alma, part.* 1. § Auila *part.* 2. *cap.* 5. *diſput.* 1. *dub.* 2. aliſque cummuniter, & ſumitur *ex cap. nemo Epiſcoporum*, *cap. nullus Sacerdotum* 11. *quæſt.* 3. & Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *de reformat.* & ratio eſt, quia pœna debet eſſe commenſurata culpæ *cap. Felicis de pœnis, in* 6. Sed excommunicatio maior grauiſſima pœna eſt, vtpote gladius ſpiritualis, ac neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, teſte Trid. *cit. cap.* 3. ergo grauem, ſeu mortalem culpam exigit.

5 Idem etiam de aliis cenſuris docet ex communi Ægid. *diſput.* 13. *dub.* 8. *num.* 68. & ratio eſt, quia aliæ cenſuræ etiam (ſicuti ferri ſolent) magnis commodis ſpiritualibus priuant, quare vt potè graues pœnæ graue peccatum etiã requirunt, atque ita contra nonnullos docent Suar. *de cenſur. diſput.* 4. *ſect.* 4. Vaſq. 1. 2. *diſput* 158. *capit.* 5. *num.* 48. Sanchez *lib.* 6. *moral. cap.* 4. *num.* 54. & alij quam plures Doctores.

6 Hinc ſequitur, quod quotieſcumque aliquis ob ignorantiam, vel animi paſſionem

ſionem, vel ob conſiderationem, vel obliuionem legis, aut præcepti (ignorantia enim, inconſideratio, & obliuio æquiparantur, cùm æque tollant voluntarium, ſaltem perfectum) à grauitate mortalis culpæ excuſatur, à cenſura etiam excommunicationis, ſuſpenſione & perſonali interdicto, ſaltem totali, excuſari debet; nec non, & probabiliter, ab irregularitate ex delicto, etiam propter eamdem rationem, vt inter alios docuit Sanchez, *lib. 9. diſp. 32. num. 17.*

7 In opinione autem eorum, qui docent, quod exactor mortaliter peccat, adhuc dicendum eſt, quòd non ſit excommunicatus, niſi à parte rei is, qui impoſuit, deprehendatur poteſtate caruiſſe Ratio, quia Eccleſia ſub cenſura non punit peccatum putatiuum, ſeu ex conſcientia erronea, ſed peccatum, quod ſit reale, tam quoad formale, quàm quoad materiale peccati.

Quod ſi is, qui impoſuit, verè caruit poteſtate, exactor cum dubio exigens, ab initio excommunicatus cenſeri debet quia mala fide exegit, quæ imponi non poterant, & ita accomodantur ei verba Bullæ Cœnæ, *& capit. quamquam de cenſibus in 6.* vide Nauarr. *cap. 27. num. 61. & 70.*

SECTIO. IV.

Proponitur ad dubitationis reſolutionem ſuprà poſitam Addendum primum.

ADde primò, quod ratio, cur ſolum is, qui in terris ſuis Superiorem non agnoſcit, vel qui à ſupremo Principe, vel legitima præſcripta conſuetudine, poteſtatem imponendi vectigalia, & tributa conſecutus eſt, donatiuum petere, vel tributum imponere poſſit, abſque eo, quòd peccet, ad reſtitutionem teneatur, & incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ (quam incurrant alij, ſiuè in terris ſuis nouas gabellas imponant, ſiue veteres augeant, ſiuè etiam impoſitas exigant, de qua te vide *cap. quamquam de cenſibus in 6.* & Nauar. *cap. 27. num. 61.* Molin. *tract. 2. tom 3. priore diſput 666.* & Alphonſ. à Caſtro *lib. 1. de lege pœnali cap. 10.* & ſic quod vectigalis, & tributi impoſitio inter regalia numeretur, iuxta *lib. 2. feudor. capit. 56.* quæ ſint regaliæ; ratio (inquam) illa eſt, quia Principes, ſeu Magiſtratus ſupremi ſolum à ſubditis accipere debent ſumptus neceſſarios; Proreges verò, duces, & Gubernatores, cæterique ſimiles, ab ipſis Principibus ſupremis, à quibus conſtituuntur, & dependent,

SECTIO V.

Proponitur Addendum ſecundum.

ADde ſecundò, quod licèt in genere iuſta, & legitima cauſa petendi donatiuum, vel imponendi tributum, ſit neceſſitas, vel magna Reipubl. vtilitas, cui alia ratione ſubueniri non poſſit; quo etiam ſpectat Principis ſuſtentatio, conſiderato ſtatu, dignitate, ac meritis eius in Rempublicam; vt *ſuprà* dicebatur, in ſpecie tamen iuſtæ cauſæ (quæ omnes reducuntur ad ſupradictas duas in genere) multæ ſunt, quarum. 1

Prima eſt, ob adeptionem poſſeſſionis Regni: ſicut enim pro noua Epiſcopatus poſſeſſione datur Epiſcopo ſubſidium 2

dium charitatiuum, ita pro noua Regni poſſeſſione datur Regi donatiuum, atque ita docet Regens de Ponte *in cit. tract. de donis, & expenſis Vniuerſitatis num.* 2. *cum ſeqq.* & probatur tam de iure communi, quàm de iure municipali Regni Neapolis; de iure communi, quia ita habetur *in l. vnica, Cod. publica lætitia, lib.* 12. vbi gloſſ. & Doctores de iure municipali, quia ita habetur *in conſtit. Regni, quamplurium*, quæ conſtitutio, quamuis loquatur de Barone adipiſcente poſſeſſionem terræ, extenditur tamen ad Regem, qui Regni poſſeſſionem adipiſcitur, atque ita docet gloſſ. & Iſernia *in d. conſtit.* & Regens de Ponte *in tract. de poteſt. Proreg. tit.* 4. *de regal. impoſ. num.* 46.

3 Secunda cauſa eſt, ob exercitum conſtruendum contra hoſtes Regis, vt *in dicta Regni conſtitut* habetur: expedit enim Regno hoſtes expelli: atque ita præter alios docet Frecc. *de ſubfeudis, lib.* 2. *in* 2. *auctor. Baronis, num.* 24. *verb. verſatur in hoc*; quod etiam procedit regulariter, quando bellum exercetur extra Regnum: expedit enim Regno, vt bellum exerceatur diſtanter à Regno; atque ita docet Regens de Ponte *in tract. cit. tit.* 4. *de Regal. impoſit. num.* 47. Vaſquez *in opuſc. de reſtitut. cap.* 6 §. 3. *dub.* 2. *num* 70. Turrian 2. 2. *diſput.* 46. *dub.* 1. *num.* 5. *cum. ſeqq.*

4 Tertia cauſa eſt, ſi Regi proles naſcatur, idque tam de iure communi, quàm de iure municipali; de iure communi, vt probat gloſſ. *in leg. placet, in verb. extraordinariam, & in verb. canonicum de ſacroſanctis Eccleſiis*, vbi Iaſon *num.* 19 *de iure municipali*, vt habetur *in dicta Conſtitut. Regni*; ibi pro faciendo filio milite, vel pro maritanda, aut monacanda filia: nam hoc ipſo, quod Regi proles naſcitur, deſtinatur illa ad militiam pro fidei, & Regni defenſione, ſi mas eſt; ſi autem fœmina, ad matrimonium carnale, vel ſpirituale; quod & procedit ante natiuitatem prolis quia cum agatur de fauore prolis, illa pro nata habetur, vt ſancitur *in leg. quod dicimus, ff. de verb. ſignif. & in leg. qui in vtero, ff. de ſtatu hominum*, quin ita in praxi poſitum in nonnullis Regni Neapolis generalibus Parlamentis; exactio tamen donatiui fieri non debet ante prolis natiuitatem. Ratio, quia fieri poteſt, quòd non naſcatur, & ex alio capite ratio haberi debet ad id, quod euenire poteſt *leg. ſi quis domum*, §. *idem quærit, ff. locati, &* §. *illud quæſitum*, vbi gloſſ. *Inſtitut. de rerum diuiſ.* & explicat. Bart. *in leg. inter ſtipulantem*, §. *ſacram. num.* 7. *de verb. obligat. in l. ſi idem*, §. *ſi vnam, num.* 5 *de iuriſdict. omn. Iud.* & Valenzuola *in conſ.* 99. *pun.* 3. *num.* 52.

5 Quarta cauſa eſt, ſi Rex ab hoſtibus capiatur, vt habet *dicta conſtit. quamplurium*, tunc enim pro redimenda perſona Regis Donatiuum præſtari debet à Regno: expedit enim Regno liberum ſuum Regem habere, à quo defendatur, & à quo iuſtitiæ adminiſtrationem recipiat, & abundantiam rerum.

6 Quinta cauſa eſt, ſi Rex expenſas fecerit pro hoſpitio Papæ, Imperatoris, vel Regis, vt tradit Frecc. *in dicta* 2. *auth. Baronis, per totam*, & Belluca *in rubr.* 43 *&* 46. Ratio, quia, & tunc ſic exigere videtur bonum commune, ſunt & aliæ in ſpecie cauſæ, propter quas Regi donatiuum à Regno præſtari debet, vt videre eſt (ne ſim longior) apud Gabrielem *in* 4. *diſp.* 15 *quæſt.* 5. *art.* 3. *concl.* 3. S. Anton. *part.* 2. *tit.* 1. *cap.* 13. §. 2. Regentem de Ponte *in cit. tract. tit.* 4. *&* 5. *num.* 28. & Molfeſium *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 12. *cap* 22. *num.* 69.

SECTIO VI.

Proponitur addendum tertium.

ADde tertiò, quòd ſi Princeps ſine iuſta aliqua ex dictis cauſa: atque adeo ſine neceſſitate populum grauet nouis tributis, aut quomodocunque petat aliquid, quod vaſſalli rogati ob metum recuſare non audent, non ſolùm peccat peccato rapinæ, ſeu concuſſionis (vt loquitur Richard. *in 4. diſt. 25. art. 3. quæſt. 2.* ex S.Auguſt. *de verb. Domini, ſerm. 19. relato in cap. militare 23. quæſt. 1. quicunque ſibi ſtipendia publicè decreta conſequitur, ſi amplius quærit, tanquam calumniator, & concuſſor, Ioannis ſententia Luc. 3. condemnatur*) ſed etiam (vt ex communi docet Sà *verb. gabella, num. 7.*) obligatur ad reſtitutionem, quæ reſtitutio facilè fieri poteſt in caſu, quod collecta pecunia in Fiſco Principis conſeruatur: poterunt enim tunc, vel tributa ordinaria minui, vel extraordinaria, quæ futuro tempore propter aliquam occurrentem neceſſitatem exigi poſſent, omnino intermitti, & pecunia antè collecta ad talem vſum applicari: ſin verò pecunia, tributi nomine collecta, à Principe, vel anteceſſoribus eius conſumpta ſit, tunc difficile eſt quidem reſtitutionem facere: ſed tenetur Princeps parciùs viuere, & reſtringere ſtatum ſuum, quatenus ſine dedecore poteſt (vt *ſuprà* dicebatur) alioquin à reſtitutionis obligatione liberabitur. Vnde ſi poſtea accidat Rempublicam in periculum deuenire, vel ipſummet Principem non habere redditus ſufficientes ad dignitatem ſtatus ſui tuendam, tenetur populus ad nouam contributionem faciendam, cùm ſic exigat Regni bonum commune; eo tamen pacto, & conditione, vt ſi poſtea contigat Principem ad meliorem fortunam deuenire, obligatus ſit ille ad compenſationem damni præſtandam: quippe quod propria culpa, vel culpa Anteceſſorum (in quorum commoda, & onera ſucceſſit) Vaſſallis illatum fuit: atque ita ex communi docet Mol. *tract. 2. tom. 3. prior. diſp. 667.* & videri etiam poteſt S.Anton. *part. 2. tit. 1. cap. 13. §. 2.*

SECTIO VII.

Proponitur Addendum quartum.

ADde quartò, quod licèt Princeps nec ſubditis tributum imponere, aut impoſitum augere, nec donatiuum ab illis petere poſſit, ſi Fiſcus ad publica onera ſuſtinenda, & Reipublicæ pericula auertenda ſufficiens ſit, ſicuti ex ſupradictis colligi poteſt; tamen in vno caſu ſolùm non eſt cenſendum illum ſufficere (vt rectè præter alios notauit Syl. *verbo gabella 4 quæſt. 3.*) quando ſcilicet Princeps non poteſt ſe defendere, aut publicum bonum procurare, niſi ita ſe depauperet, vt nihil remaneat, quo iuuari poſſit, ſi iterum intra breue tempus ab aduerſariis inuaderetur: maximè ſi multos inſidiatores habeat: tunc enim neceſſarius eſt theſaurus, eò quòd aduerſarij illum ſcientes, magis timent: ideoque magis pacificè viuitur. Quæ doctrina tamen in tantum vera eſt, in quantum periculum rationabiliter timetur in futurum, & non efficitur ad tegendam auaritiam. Vide quæ pro defenſione Principum maiora interdum tributa ad debellandos hæreticos, & infideles, petentium & exigentium, ſcribit

bit Vaſq. *in opuſcul. tract. de reſtit. cap.* 5 §. 3. *dub.* 1. *& cap.* 6. §. 3. *num.* 55. & nos ſuo loco *infrà* dicemus.

SECTIO VIII.

Proponitur Addendum quintum.

ADde quintò, quod licet Officiales, ſeu executores, præſertim ſi præceptum exigendi commodè declinare non poſſunt, iuſtè tributum, vel donatiuum exigant ſine peccato, quia quamdiu non adeſt moralis certitudo de iniuſtitia cauſæ, poſſunt (vt *ſuprà* dicebam) præſumere, quod Princeps ita præcipiens cauſam iuſtam habeat, ipſis incognitam; idémque dico in caſu de bello dubio, & de ſententia dubia: alia tamen ratio eſt de Parlamentariis, qui ſe habent, vt Iudices, & alia ratio eſt de Conſiliariis: hi enim, cùm ad ipſos ex officio ſpectet de iniuſtitia donatiui, vel tributi cognoſcere, non poſſunt eius impoſitionem, vel auctionem decernere, vel conſulere, aut Principi eam proponere, niſi tum tributi imponendi poteſtatem, tum etiam cauſæ, ſeu iuſtitiæ probabilitatem rectè cognoſcant. Qua de re vide Caietan. *verb. vectigalia*, Medinam *Cod. de reſtit. quæſt.* 7. Petrum Nauarr. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 267. Vaſq. *de reſtit. cap.* 6. §. 3. *num.* 73. Suar. *de legib. lib.* 5. *cap.* 15. Reginald. *lib.* 10. *num.* 374. Megal. 1. 2. *inſtit. Confeſſ. lib.* 2. *cap.* 17. *num* 40. Molfeſ. *in ſumm. tomo* 2. *tract.* 12. *cap.* 22. *num.* 73. Leſſ. *lib.* 2 *de iuſtit. & iur. cap.* 17. *dub.* 7. & Raſtell. *lib.* 3. *de regim. Princip. p.* 161.

DVBITATIO NONA.

An ſi Rex non poteſt aliunde ſuæ, & Regni neceſſitati ſubuenire, ex eo quòd ſua culpa, v. g. ludis, conuiuiis, profuſis largitionibus, bellis inconſultis, & temerè geſtis, ac tandem expenſis inutilibus, ſiue priuatis, ſiue etiam publicis, ærarium exhauſerit, & in egeſtatem inciderit, donatiuum vel tributum à Vaſſallis petere poſſit.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 RESPONDEO affirmatiuè, ſi Rex alia ratione non poteſt publicum malum auertere. Ratio, quia hìc & nunc ſic exigit bonum commune; & ſubditi in publica neceſſitate tenentur Regi opem ferre: alioquin inopia Regis vergeret in perniciem Regni: quare, vt vrgenti neceſſitati poſſit Rex prouidere, poterit ex dictis licitè hìc, & nunc, donatiuum, ſeu tributum petere, aut impoſitum augere.

Nec obſtat, quod Rex culpa ſua in

egeſtatem inciderit; dummodò per donatiua, vel tributa, quæ de nouo exigit, vel impoſita auget, prouideat bono publico, quod, ne ruat, hîc, & nunc ita exigit: atque ſic contra Gabrielem *in 4. diſtinct. 15. quæſt. 5. art. 1. concluſ. 2.* S. Antoninum *part. 1. tit. 1. cap. 13. §. 2.* Medinam *Cod. de reſtitut. quæſt. 13.* docent communiter Doctores: Molin. *de iuſt. & iur. tract. 2. quæſt. 667.* Vaſq. *opuſcul. de reſtitut. cap. 6. §. 1. dub. 2. num 24.* Leſſ. *lib. 2. cap. 33. dub. 6. num. 48.* Turrian. 2. 2. *tom. 2. diſput. 44. dub. 2. num. 5.* Molſeſ. *in ſumm. tom. 2. tract. 11. cap. 22. num. 72.* Malder. 2. 2. *tract. 5. cap. 6. dub. 4* Raſtellius *de regimin. Princip. pag. 131.* Bartholom. à S. Fauſto *in ſpecul. Confeſſ. diſput. 33. quæſt. 11.* & alij paſſim.

Obiicies: Rex in tali caſu ſibi imputare debet ſuam egeſtatem. Ergo, &c.

2 Confirmatur: quia ſubditi non tenentur onera ſuſtinere ob regimen malum Regis, ſed tenentur ad illa ſolùm, quando rex donatiuis, vel tributis indiget, ob publicam vtilitatem, vel neceſſitatem. Ergo, &c.

Reſpondetur: Rex in tali caſu ſibi imputare debet ſuam egeſtatem, quoad culpam, concedo; quoad pœnam etiam nego: at damnum inde ſequeretur toti communitati.

3 Ad confirmationem reſpondetur, quod hîc & nunc: conſequenter ſcilicet ad culpam commiſſam à Rege, verè Rex indiget donatiuis, vel tributis, ob publicam vtilitatem, cui ſemper ex dictis tenentur ſubditi ſubuenire.

SECTIO II.

Proponuntur ad Dubitationis reſolutionem poſitam requiſita quædam.

VT autem quæ dixi, locum habeant:

Requiritur primò, quod verificentur requiſita, quæ in præcedenti Dubitatione dicebantur. 1

Requiritur ſecundò, quod verè Rex ſuæ, & Regni neceſſitati aliunde non poſſit ſubuenire: de ſuo, ſicuti *dub. 3.* dicebam, & præter Theologos ibi citatos cum S. Thoma *in opuſculo ad Duciſſam Brabantiæ*, docet Cyn. *in l. neminem, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* vbi ſubdit, quod Rex propter bellum faciendum, & propter ſimilia negotia publica exercenda, ſi non habet de ſuo, quod ſufficiat, tunc poteſt recipere à ſubditis, & (quando periculum imminet) ab vna Ciuitate; & poſteà diuidere per Prouincias: idemque docet Bald. *in capit. conquerente in fin. de offic. ordin. & in dict. leg. neminem*, vbi ait, quod quando proprium Regis marſupium non ſufficit, tunc poteſt Rex collectas imponere; idem docent *ibidem* Salic. & Innoc. idémque docent etiam Doctores *in capit. innouamus de cenſibus.* Capic. *in §. firmiter de prohib. feud. alien.* per Fred. Afflict. *in rubr. quæ ſint regalia num. 90. & in deciſ.* 201. & *ibi* Addentes. Ratio autem eſt, quia ex dictis, ſi Rex aliunde poteſt ſubuenire de ſuo, re vera non eſt in neceſſitate; tum, vt differat à tyranno, debet ipſe eſſe propter Regnum, & non eſt contra: adde, quod bonum Regni redundat in bonum

bonum Regis, ſicut & deſtructio Regni redundat in deſtructionem Regis: vires enim Regis non inſidunt, niſi in viribus Regni, vt *alibi* dicebatur.

2 Requiritur tertiò, quod Rex, cum ad meliorem fortunam redierit, compenſet Vaſſallis damnum extraordinarium iſtud, ex tali impoſitione iis illatum. Ratio, quia culpa ſua illud intulit; atque ita docent. S. Ant. *part.* 2. *tit.* 1. *cap.* 13 §. 2. Med. *Cod. de reſtit. quæſt.* 13. Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 6 Molin. *tract.* 2. *tom.* 3. *diſput.* 667. Vaſq. *in opuſc. de reſtit. cap* 6. §. 1. *n.* 24. Molfeſ. *in ſum. tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 22. *num.* 72. & Layman *lib.* 3. *tract* 3. *part.* 1. *cap.* 3. vide quæ dicebantur *in Dubit.* 8. *præcedenti.*

DVBITATIO DECIMA.

An Rex, ſi non poteſt aliunde ſuæ, & Regni neceſſitati ſubuenire, etiam ex eo quod culpa ſua, vt ludis, conuiuiis, &c. in egeſtatem inciderit, poſſit à Vaſſallis potentibus mutuum exigere, vel iis debitas ſolutiones differre.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 RESPONDEO affirmatiuè; atque ita docent ex communi Maior *in* 4. *d.* 15. *quæſt* 34 Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *cap.* 3. *num.* 2. & ex Iuriſtis Luc. de Pen. *in leg.* 1. *Cod. vt ruſt. ad null. obſeq.* Regens de Ponte *de poteſt. Proreg. tit.* 4. *de regal. impoſition. & tit.* 2. *num.* 6. vbi (authoritate Angeli, & aliorum Auend. *in tract. de exequut mand. reg. cap.* 14. *verſ. quartus caſus, lib.* 2. *& cap.* 19. *num.* 34. *lib.* 1. & authoritate Iacobi *in tit. de homag. num.* 35. & Recentiorum Adden. ad Andr. *in tit. quæ ſint regalia, in verb & extraordinaria collatio, verſ. manus ſuas ad iniquitatem in fin.*) docet, quod ob publicas neceſſitates, non ſolùm poteſt Princeps ad mutuandum cogere ſubditos, ſed etiam ad idem poteſt Ciuitas cogere Ciues: & ratio eſt, quia in publica neceſſitate (vti *ſuprà* dicebam) non attendendum eſt damnum particulare; ſed attendendum eſt beneficium publicum, quod magis refert; præſertim cùm

in

in beneficio publico includatur beneficium particulare: ergo &c. Vide Paſqualigum *in ſuis deciſionibus, deciſ.* 425.

2 Confirmatur, quia in caſu neceſſitatis (vti dicebam *dub.* 4. & docent Cyn. *in l. neminem, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* & Regens de Ponte *loco citato, num.* 3.) poteſt Rex ſumere de Prouincia, quin & de ciuitate, & deinde diuidere per Regnum: ergo &c.

3 Confirmatur ſecundò, quia & in caſu neceſſitatis (vti dicebam *cit. dub* 4. & ex Iſer. docet Regens de Ponte *loco ſuprà cit. num.* 38.) poteſt Rex ſumere bona ſubditorum, & deinde, cùm habebit, pretium illis ſoluere: ergo &c.

4 Confirmatur tertiò, quia & in caſu neceſſitatis(vti docent nonnulli Doctores) poteſt Rex ſumere etiam bona Eccleſiæ, ſoluto pretio; cùm in bono communi Reipublicæ includatur etiam bonum Eccleſiæ; ſicut & in damno communi Reipublicæ includitur etiam damnum Eccleſiæ: ergo &c.

5 Confirmatur quartò, quia & in caſu neceſſitatis (vti dicebam *dub* 4. *cit.* & docent Innoc. Ioan. Andr. cæterique Doctores *in cap. quanto de iureiur.* Item & Andr. *in verb. vectigalia, num.* 23. *quæ ſint regal.* & Regens de Ponte *vbi ſuprà, num.* 36.) poteſt Rex augere valorem pecuniæ; illámque cudere de vili materia, vt de ferro, corio, &c. & ſtatuere, vt tanquam bona expendatur; quamuis inde priuatis magnum damnum ſequatur (quod tamen poſtea, neceſſitate conſtante, debet Rex illis compenſare:) ergo &c. Vbi aduerte, quod in caſu, quod ſit auctus valor pecuniæ, & fit deinde reſtitutio creditori pecuniæ creditæ, attendi debet valor pecuniæ, provt erat tempore contractus, non autem provt eſt tempore reſtitutionis: qua de re vide *cit. dubit.* 4. *ſect.* 22. & 23.

Confirmatur quintò, quia & pro ornatu Ciuitatis, vt pro viis ampliandis, 6
pro porticu faciendo, & ſimilibus (vt dicebam *dub.* 4 *cit.* & docet ex Lanario Regens de Ponte *loco cit. num.* 66) poteſt Rex priuatorum domus diruere, ædificia impedire, & ſimilia præſtare: ergo &c. Vbi aduerte, quòd in tali caſu debet Rex imponere collectam, ſoluendam proportionaliter ab iis, qui inde commodum reportant, ſicuti rectè præter alios notauit Regens de Ponte *in loco ſuprà citato.*

Confirmatur ſextò, quia & in caſu 7
neceſſitatis (vti dicebam *dub.* 4 *cit* & docent Ripa *in de remed. præſer. num.* 217. & Regens de Ponte *loco citato, num.* 49.) poteſt Rex cogere homines, vt ſeruiant, mediante ſalario, in regiis Triremibus pro rimeriis, & in tranſmittendo exercitu contra hoſtes pro fodiatoribus: ergo &c. quod inde magis probatur, quia per regias Conſtitutiones, Capitula, & pragmaticas Regni tenentur Baronales vaſſalli inſeruire Baronibus pro ſeruitiis neceſſariis: ergo multò magis id concedendum eſt Regi, qui eſt Dominus omnium, & in ſpecie ita habetur *in conſtit. Reg. incip. quia frequenter*, vbi Afflict. & Frecc. *lib.* 2. 24. *author. Baron. & in capitulis Regni ad regale faſtigium, & in cap. finis præcepti charitas, in fin.* & ratio eſt, quia id fit in Regni neceſſariam defenſionem, propter publicam vtilitatem, cui poſtponi debet priuata; quapropter capitulum tertium conceſſum Ciuitati Neapolis in anno 1554. per Carolum V. *in libro Capitulorum Ciuitatis, fol.* 153. ne pendente appellatione ad ſacrum Concilium detenti in carcere ad triremes interim tranſmittantur, non eſt ſeruatum in praxi ex cauſa publicæ neceſſitatis, ſicuti teſtatur Regens de Ponte *loco ſuprà cit. n.* 45.

Vbi aduerte, quòd homines, qui in caſu publicæ neceſſitatis compelluntur, vt mediante ſalario, inſeruiant pro rimeriis, vel pro fodiatoribus, debent eſſe facinoroſi, vel ſaltem vagi, & inutiles, non autem bibulci, vel ſimiles, qui vacant agriculturæ, vt rectè notarunt Ripa, & Regens de Ponte *locis ſupra cit.* & ratio eſt, quia alioquin impediretur annona, quæ quamplurimum facit ad bonum commune.

Sed de hac materia, quid poſſit facere Rex in caſu publicæ neceſſitatis: vide omnino *dubitationem quartam cit. ſect.* 24.

SECTIO II.

Proponuntur circa Dubitationis reſolutionem poſitam requiſita quædam.

VT autem, quæ modò *in ſectione præcedenti* dicta ſunt, locum habeant,

1 Requiritur primò, quòd Rex obſeruet prius, quæ dicebantur *in dubitatione octaua, & nona præcedenti*, nempe, quòd non inſumat, quod exegit à vaſſallis, in alienos, & inutiles vſus Secundò, quòd cauſam petendi euidenter, vel ſatis probabiliter iuſtam habeat. Tertiò, quòd non petat plus, quàm cauſa exigit. Quartò non continuet diutiùs quàm expoſcit neceſſitas. Quintò, quòd re vera neceſſitati publicæ de ſuo prouidere aliunde non poſſit. Sextò, quòd reſtringat prius ſtatum ſuum. Septimò, quòd ſuſpendat omnes gratias, & penſiones, etiam ex cauſa remunerationis, conceſſas. Octauò, quòd cùm redierit ad meliorem fortunam, damnum læſis compenſet, & ſimilia, vt *ibi*.

Requiritur ſecundò, quòd Rex neceſſitati publicæ non poſſit ſubuenire aliunde, neque de ſuo, neque de communi (grauando ſcilicet commune) ſiue quia inſtat neceſſitas, & periculum eſt in mora; ſiue quia commune hîc, & nunc eſt exhauſtum, & ſic impotens ad ſubueniendum Regi; alioquin enim in publica neceſsitate (cùm publica neceſſitas ſpectet ad omnes, & ſingulos) non vaſſallos particulares; ſed omnes, & ſingulos grauare deberet, ídque ſeruata æqualitate proportionis geometricæ, ſecundùm eorum vires, & facultates; ſicuti rectè docet S.Thom. 1.2.*quæſt.*96. *art* 4 Syluest.*ver.lex, quæſt.*5.Vaſq.*diſp.* 155.*cap.*1.Carbo *lib. 6.de legibus, diſp.* 10 Suarez *lib. 1. de legibus, cap. 9.n.*14. 2

Hinc ſi Rex concedit aliquibus immunitatem à ſoluendis tributis, vnde alij plus grauantur, iniqua eſt Regis diſpoſitio, ſicuti etiam præter Doctores *ſuprà* citatos, annotauit Abb. *in cap. 2. de immunit. Eccleſ. num.* 16. Alphonſus de Caſtro *lib. 1. de lege pœnali capit. 1. & capit. 5.docum.*2. 3

Item ſi ſubditis imponit tributum, quod æquè pauperes, ac diuites ſoluere debeant, verbi gratia ſinguli denos aureos, iniuſtum eſt etiam tributum; quia licet grauentur omnes, non tamen grauantur, ſeruata æqualitate proportionis geometricæ, ſecundùm ſcilicet eorum vires, & facultates. 4

Item ſi taxat pretium frumenti, vel vini, & ſimilium, ita vt vna pars Ciuitatis verbi gratia taxam ſeruare debeat, iniqua eſt etiam diſpoſitio. Excipe, niſi iuſta aliqua cauſa (vt *ſuprà* dicebatur) huiuſmodi diſcrimen poſtularet. 5

Requiritur tertiò, quod Rex poſtea compenſet damnum ſubditis illatum, 6

vel de proprio, ſi redierit ad meliorem fortunam; vel de communi, imponendo poſtea, cum potuerit, grauamen vniuerſale ſuper omnes, & ſingulos, attenta proportione geometrica, vti *ſuprà* dicebatur.

DVBITATIO VNDECIMA

An aſſignare certam ſummam pecuniæ pro ſuſtentatione Regis, vel pro regimine, & defenſione Regni neceſſariæ, ſpectet ad Regem, ita vt in eius arbitrio poſitum ſit, an ſpectet potius ad Parlamentum.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 RESPONDEO, ſpectare ad Regem; atque ita docet Alphonſ. Caſtr. 1. *lib. de lege pœn. cap.* 10. & Vaſquez *in opuſc. de reſtit. cap. 6. §. 1. dub. 1.* & Ratio eſt; quia cum Regibus, & cæteris habentibus ſupremum Imperium in aliqua Ciuitate, vel Prouincia, &c. congrua de iure naturali (vt latiſſimè probat idem Alphonſ. Caſtro *loc. ſuprà citat.* & ego dicebam *dub.* 8.) debeatur ſuſtentatio, quæ ad dignitatem decenter ſuſtentandam, & ad Regnum, vel Prouinciam ab hoſtibus tuendam ſufficiat; videtur ex pacto tacito inter Regem, & Regnum (ſi expacto tale debitum ad certam pecuniæ ſummam redactum non eſt) relictum arbitrio Regis, aut ſupremi Principis, qui illius Prouinciæ curam gerit, iuſtam pecuniæ ſummam aſſignare pro iis, quæ regimini, & defenſioni ipſius Regni neceſſaria ſunt; idque ex conſenſu ipſius Regni ſeu populi, cum in principio id determinare non curauerit Regnum, ſeu populus, ex conſenſu cuius electus eſt Rex, aut Princeps, &c.

Confirmatur, quia cum de iure naturali, & diuino debeatur altaris miniſtris ſuſtentatio; quota aſſignatur à Pontifice (decima ſcilicet pars fructuum, ad quam reducta eſt omnis obligatio, quæ iure naturali, & diuino ſpectabat ad altaris miniſtros ſuſtentandos) ergo cum de iure naturali, & diuino debeatur etiam tributum Regibus: quota in impoſitione tributorum aſſignabitur à Rege: Conſequentia 2

quentia probatur: quia vtrobique eſt eadem ratio, & obligatio.

SECTIO I.

Proponuntur circa Dubitationis reſolutionem poſitam Aduertenda quædam.

1 ADuerte, quod quæ *in ſectione præcedenti* dixi, intelligenda ſunt, dummodò moraliter aliud in contrarium non conſtet, nempè quod Rex ad fines ſupradictos, hîc, & nunc euidenter moraliter ſuperexcedentem pecuniæ ſummam non petat: nam, vt docet Menoch. *de præſumpt. libr. 2. præſumpt. 10. num. 31.* & Soccin. *lib. 2. conſil. 164. volum. 5.* recedendum eſt, etiam ab expreſſa aſſertione Regis, cum de veritate in contrarium conſtat; & ratio eſt, quia ſemper, & in omni caſu, præſumptio cedere debet veritati vide *ſuprà* dicebantur *dubit. 2.* vide etiam Gloritium *in reſponſione pro Ciuitate Meſſana reſponſ. 1. part. 3. numer. 13. & ſeqq.*

2 Aduerte ſecundò quòd in tantum ſummam iam ſemel taxatam poteſt poſtea Rex in Regno continuare, in quantum indiget illa reuera: alioquin pro parte, arbitrio boni viri, tenetur illam remittere. Ratio, quia Rex (vt ſit Rex, & non Tyrannus) non tantum ſuam, ſed & Regni, imò magis Regni, tenetur neceſſitatem attendere, cùm Rex ſit propter Regnum, & non è contra.

Confirmatur, quia Rex, ſi de nouo indiget, de nouo poteſt petere, ergo ſi de nouo non indiget, ſed abundat, de non tenetur remittere: & licèt taxatio illa ſit antiqua, tamen ſi Rex non indiget (maximè ſi populis eſt oneroſa, vt ſine detrimento eorum magno non poſſit exigi) tenetur in conſcientia, prout Ratio dictauerit, illam remittere, propter rationes, quas *ſuprà* dicebam. 3

Excipe, niſi ex alia parte maius immineat malum, v. g. bellum, vel ſimile, cui neceſſarium ſit prouidere: tunc enim tenentur ſubditi minus malum ſuſtinere, vt huic maiori malo occurratur. 4

Neque obſtat, quòd forſan Rex Regnum bello, & armis vendicauerit, & ſic potuerit imponere tributum exorbitans; nam forſan, & ſubditi etiam Regi præſto fuerunt in bello, & opem illi tulerunt, & tunc ceſſat inſtantia, vel ſi id non fuit, adhuc ſubditi non debent ita grauari, vt cum detrimento magno totius Regni tributa ſoluant, maximè ſi Rex non indiget; quia hoc ipſo, quòd Rex eſt, debet potius bonum commune, quàm proprium particulare procurare, præſertim cum in bono communi proprium particulare contineatur & in viribus, & potentia Regni inſidant vires, & potentia Regis, ſicut & è contra in deſtructione Regni deſtructio Regis. 5

DVBITATIO DVODECIMA.

An, ſi iam eſſet aßignata certa ſumma pecuniæ pro ſuſtentatione Regis, & pro regimine, ac defenſione Regni neceſſaria, ex pacto inter ipſum, & Regnum inito; poßit Rex ex aliqua iuſta cauſa de nouo adueniente nouum tributum, ſeu donatiuum petere, vel antiquum augere pro defenſione eiuſdem Regni, vel pro ſuſtentatione ſui ſtatus.

SECTIO I.

Proponitur dubitationis Reſolutio.

1 RESPONDEO affirmatiuè; atque ita docet Gabriel. *in 4. diſt. 15. queſt. 5. art. 2. concluſ.* 3. Molfeſ. *in ſumma tom. 2. tract. 12. capit. 22. numer.* 70. Turrian. 2. 2. *tom. 2. diſput. 45. dub. 2. num.* 8. qui omnes docent poſſe Regem, aut quemcumque alium ſupremum Principem, vltra poſſeſſiones, & redditus ſibi aſſignatos, etiam ex pacto cum Vaſſallis à ſe, vel ſuis anteceſſoribus inito, noua tributa imponere, vel antiqua augere, quotieſcumque patrimonium ſibi aſſignatum hîc, & nunc ſufficiens non eſſet ſuæ congruæ ſuſtentationi, ſecundum regiam dignitatem, vel ſecundum neceſſitates publicas Regni; idque propter multa, quæ ſolent accidere, in quibus de nouo tenentur Vaſſalli Regi prouidere, vt benè aduertit Gabriel *vbi ſuprà* S. Antonin. 2. *part. cap.* 13. *§. in tamen*; ex S. Thom. ad Duciſſam Brabantiæ in quadam Epiſtola, quæ habetur *opuſc.* 21. idémque aduertit Vaſq. *de reſtitut. cap. 6. §. 1. dub. 1. num.* 18. vbi ait, quod Rex pro temporum neceſſitate imponere poteſt tributa, vel impoſita augere provt neceſſitas ſua, & Reni poſtulauerit. idem etiam docet Regens de Ponte *de poteſt. Proreg. tit. 5. num.* 29. qui citat Frecciam, & alios. & ratio, quoad neceſſitatem Regni, eſt clara, quia ſic exigit in tali caſu bonum commune de qua re vide, quæ dicebamus *dub.* 8. & quoad neceſſitatem Regis, etiam eſt clara; quia quòd Rex habeat conuenientem ſtatui ſuo ſuſtentationem, etiam ſpectat ad bonum commune, vt *in citat. dub.* 8. dicebamus.

Con

2 Confirmatur, quia ſi Regno aduenit noua neceſſitas, tenetur Rex nouam operam, & induſtriam præſtare, ergo & è contra, ſi Regi aduenit pro perſona ſua noua neceſſitas, tenetur Regnum nouum ſubſidium, & ſtipendium etiam præſtare.

3 Confirmatur ſecundò, quia cùm Regnum teneatur de iure naturali præſtare Regi conuenientem ſuſtentationem, ſecundum illius dignitatem regiam ſi Rex pro neceſſitate ſua de nouo adueniente nouum ſubſidium petit, non nouam obligationem Regno imponit, ſed exigit naturalem antiquam, qua tenetur omne Regnum Regi ſuo conuenientem ſuſtentationem præbere, iuxta ſtatum dignitatis regiæ, ergo, &c.

Hæc autem intelligo, ſuppoſitis viribus Regni, & ſuppoſitis cæteris requiſitis, quæ *in dubit.* 8. *&* 9. dicebantur.

SECTIO II.

Proponuntur, & ſoluuntur Difficultates contra dubitationis reſolutionem poſitam.

1 Obiicies; ſaltem non tenetur Regnum in caſu, quòd Rex regia tributa vendidit, vel donauit; alioquin ſi Rex in tali caſu petere poteſt, poterit, & quilibet Baro (ſi de nouo indigeat) nouum tributum etiam petere.

2 Reſpondeo, diſpoſitas eſt, quia cùm Rex vendendo, vel donando oppida, & Regia tributa, quæ habet, iure id faciat; nempe in remunerationem laboris in bello, vel alia iuſta de cauſa, vel quia ex iis venditis pecuniam accipiens, prouidet inſtanti neceſſitati, fit, quod meritò propter neceſſitatem de nouo poſtea aduenientem nouum ſubſidium petat; & quod merito regia tributa exigat is, cui Rex illa conceſſit; quia manet idem finis tributorum, ſcilicet bonum commune, propter quod opus eſt, vel vendi aliquando tributa, & oppida à Rege, vel aliquando donari. Adde, quod Rex ſemper manet cum ſuprema poteſtate, & cura illius oppidi, aut Ciuitatis, &c. cum ille, cui venditur, aut datur, maneat ſemper Regi ſubiectus, vnde tempore Belli, & Rex debet defendere, quamuis Baro onus defenſionis pro parte ſua ſubire debeat; & ſic, ſi communis neceſſitas, vel vtilitas, (quò ſpectat, & Regis conueniens ſuſtentatio, vt *dub.* 8 dicebam) ita poſtulat, poteſt adhuc Rex in iis ciuitatibus, & oppidis imponere noua tributa, quæ ipſi, vt supremò domino, habenti merum, & mixtum imperium, ſemper debentur propter curam, quam adhuc habet in iuſtitia illis adminiſtranda, & in ipſis (quando oportuerit) defendendis, quæ omnia in Barone locum non habent, vnde non mirum, ſi Baro tantum in eo ſtatu, & iure, quo venditum, vel donatum ſibi oppidum fuit tributa exigere poteſt, nihil autem de nouo imponere, quia ſupremam (vti dicebam) non habet poteſtatem, & ad ipſum non ſpectat cura de communi. Vide, quæ dicebam *cit. dub.* 8. vbi reddebam rationem, quare vectigalis, & tributi impoſitio inter regalia numeretur, & ſolum ad ſupremos Principes ſpectet.

Porrò, quod ex iuſta cauſa, & rationabili neceſſitate, arbitrio boni viri (etiamſi regium patrimonium lædatur) licitè à Rege venditione, vel etiam donatione, alienari poſſint oppida, & regia tributa, quodque in hoc rationabiliter inuiti non ſint Regis ſucceſſores, 3

 ſentiunt

ſentiunt propter rationes iam dictas, Mol. *de iuſt. & iure tom.* 3. *prior. diſp.* 673. Bertachinus 1. *part. de gabellis quæſt.* 9. & Vaſq. *in opuſc. de reſtit. cap.* 6. §. 1. *dub.* 1. *num.* 15. quamuis quamplures Iuriſtæ oppoſitum ſentiant, ſicuti *in dub.* 7. notabam.

At quid dicendum ſi Rex in alienando, ſiue venditione, ſiue etiam donatione, oppida, regia tributa, & ſimilia, fuerit in culpa ita vt culpa propria in neceſſitatem inciderit? ideo ſit.

DVBITATIO XIII.

An ſi, iam aſsignata ex pacto inter Regnum, & Regem inito certa pecuniæ ſumma pro Regno, & ſuſtentatione Regis neceſſaria, culpa propria Rex, patrimonium regium exhauriendo, in egeſtatem inciderit, poſsit de nouo ex noua cauſa iuſta adueniente, tributum, ſeu donatiuum à Vaſſallis petere, aut antiquum augere.

1 RESPONDEO affirmatiuè; atque ita docent Vaſq. *in opuſc. de reſtitut. cap.* 6. §. 1. *dub.* 2. Molfeſ. *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 22. *num.* 70. & Turrian. *in* 2. 2. *tom.* 2. *diſp.* 45 *dub.* 2. *num.* 8. contra Medinam *quæſt.* 13. *Cod. de reſtitut.* Gabr. *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 5. *art.* 1. *concl.* 2. *caſu* 3. & S. Anton. 2. *part. cap.* 13. §. 2. qui in loco citato docent, quòd ſi Rex in tali caſu tributa noua impoſuerit, teneatur, quod de nouo impoſuit reſtituere; & ſubdunt, id ideo eſſe verum, quod ſi Rex in bello ex parte ſua iniuſto, ab hoſtibus capiatur, neque etiam poſſit pro ſua redemptione noua tributa imponere, aut impoſita augere, abſque eo, quod ad reſtitutionem ſimiliter teneatur.

Ratio tamen reſponſionis noſtræ affirmatiuæ contra hos Doctores eſt; 2 quia licèt Rex patrimonium conſumpſerit, & debita contraxerit iniuſtè, v. g. bello inutili, & iniuſto, vel libidini ſuæ, & deſiderio dominandi inſeruiens, &c. adhuc tamen non prohibetur noua tributa imponere, aut impoſita augere, ex eo, quia ſic hîc, & nunc exigit publicum bonum: cum Regis inopia euidenter tendat in perniciem Regni; vnde vt imminenti ex Regis inopia malo

pro

prouideatur, erit Regi licitum de nouo imponere, vel impoſita augere tributa, quæ ſufficiant conſeruationi Regni in futurum: nam cùm hoſtes (præcipuè potentes) meritò timeantur, oportet, vt Rex vim eorum poſſit reprimere, & ſic habere Theſaurum, & redditus, quibus milites conducat, & bellum getat, ſicuti rectè notauit Gabriel *loco ſupra cit.* Neque refert, quod Rex in inopiam inciderit culpa ſua, modò tributis de nouo impoſitis, vel de nouo auctis, re vera bono communi prouideat.

3 Differentiam tamen hìc ponunt aliqui; quod ſi Rex abſque culpa; ſed propter bonum publicum, in inopiam incidit, poſſit toties quoties imponere, aut augere tributa, quæ ſufficiant neceſſitati publicæ, & etiam ſuæ, nempe decentiæ ſtatus; quod ſi autem culpa ſua, & non ob bonum publicum, ſemel ac iterum in inopiam incidit, poſſit ei Regnum meritò (præſertim ſi decentiæ ſtatus Regis ſolùm deſeruiant) tributa negare, & ipſius Regni negotia, ſi de Regis prodigalitate timeatur, per Ducem, qui fideliter ea adminiſtret, exercere, quod tamen ego non admitterem, niſi ſolùm in caſu, quòd certò conſtaret de Regis prodigalitate, quòd vix vnquam moraliter continget.

4 Similiter nec admitto, quod Medina, Gabriel, & S. Antonin. *ſuprà* docebant, non poſſe ſcilicet pro redemptione Regis, ſi ab hoſtibus captus fuerit, tributa imponi: nam ſi Rex captus ſit ab hoſtibus, expediátque bono publico, vt redimatur (quod vt plurimum ſic expedire arbitror, etiamſi ille ſua culpa, & in bello iniuſto ex parte ſua, captus fuerit) abſque dubio imponi poſſunt noua tributa, vel impoſita augeri, idque ob eandem rationem, quàm *ſuprà* afferebam.

Nec oppoſitum (vt exiſtimat Gabriel) 5 docet S. Thom. *in epiſt. ad Duciſſam Brabantiæ*: ille *ibi* tantùm dixit non poſſe Regem tributa imponere pro ſola libidine, vel pro iniuſto bello gerendo, quia ob hunc finem non debentur tributa; at alia ratio eſt in caſu noſtro, etiamſi culpa ſua Rex in id inciderit: nam in tali caſu (ſicuti dicebatur) militat alia ratio, quod ſic ſcilicet hìc, & nunc exigit bonum commune: ergo &c.

Confirmatur à pari: nam ſi Eccleſiæ 6 publica neceſſitas, aut magna vtilitas, qualis eſt, v.g. vt grauia eius onera debitorum ſoluantur, vt contra hoſtes defendatur: item ſi multis opus ſit ſumptibus pro Eccleſiæ fabrica, vel lite, aut profectione ad Concilium, Papam, vel Imperatorem, &c. de qua re Remig. Gonius *de charitat. ſubſidio, quæſt.* 5. Bathol. Bellincin. *quæſt.* 16. & Azor. *tom.* 2. *lib.* 9. *cap.* 14. *quæſt.* 4. exigit hìc, & nunc, vt ſubueniatur Epiſcopo, poteſt de nouo Epiſcopus exigere à Clero ſubſidium charitatiuum (moderatum tamen, ita vt Eccleſiæ, & Clerici non nimis grauentur, & commenſuratum ad neceſſitatem inſtantem *cap. conquerente de offic. ordin.* & *ibi* Anton. de Butrio) ita vt ſi in tali petitum, præſtare illud Clerici recuſent, poſſit Epiſcopus eos compellere excommunicationis cenſura, ſicuti colligitur *ex cap. cum Apoſtolus. de cenſibus, § prohibemus, & ex cap. conquerente de officio Ordinarij*, & docet Innoc. *in cit cap. cùm Apoſtolus*, & *ibi* Anton. de Butrio, Belle. *quæſt.* 15. Gonnius *quæſt.* 8 & Azor. *tom.* 2. *lib* 11. *cap.* 14. *quæſt.* 2 & ratio eſt, quia in tali caſu (aiunt illi) ſi deficit charitas, valere debet poteſtas: tum quia in tali, & ſimili alio caſu, poteſt Epiſcopus pro ſuis neceſſitatibus fructus retinere, *cap. vno, in fin. & Clement. frequens de exceſ. Prælat.*

ne

ne dum ad ſubſidium compellere: ergo ſic &c.atque ſic in terminis Ioannes Andr. *in nouella ſuper verbo, neceſſitatibus* cum Belluga *de donat. rubr. 46. in verſ. ſunt, & alia munera*, trahit hinc argumentum, quòd Domini ſubditorum poſsint pro ſuis neceſsitatibus ſubditos collectitare.

7 Quod verò Bellincinus & Belluga in loc. *ſuprà* cit. aiunt, ſi Epiſcopus propria culpa in neceſſitatem, verbi gratiâ, in grauia debita inciderit, non eſſe à Clero illi contribuendum, ex eo, quia culpæ ſuæ Epiſcopus in tali caſu debet imputare, *cap. 1. de ætate, & qualitate, & cap. ex parte, de conſuetud.* id ego intelligo, vt non tam facilè illi contribuatur; vel ſi quod exigit Epiſcopus, exigat, vt ſubueniatur priuatæ ſuæ, & non publicæ vtilitati: nam ſi ſit Eccleſiæ grauis, & manifeſta neceſſitas, omnino debent Clerici Epiſcopo ſubuenire, ſicuti de laicis in ordine ad Principem *ſupra* dicebatur; quod tamen intelligo ſuppoſitis viribus, ſuppoſitiſque cæteris requiſitis, quæ *in dubit. 8. & 9.* dicebantur.

Aduerte tamen hîc, quod, ſi dubium eſt inter Epiſcopum, & Clerum de cauſæ æquitate, ad ſuperiorem (quoniam Epiſcopus, & Clerus ſuperiorem habent) recurrendum eſt, ſicuti docet gloſſ. *in cit. capit. cùm Apoſtolus, verb. rationabilis*; vel arbitri conſenſu partium ſtatuendi ſunt, ſicuti docent Bellincinus *q. 17.* & Azor. *tom. 2. lib. 9. c. 14. q. 4.* quæ, in caſu noſtro de Rege in ordine ad Regnum, locum non habent.

DVBITATIO XIV.

An poſsit Rex propter bella & ſumptus quos ſuſtinet in vno Regno, grauare cætera Regna quæ habet, petendo ab his donatiuum, & tributum.

1 RESPONDEO affirmatiuè, atque ita ſentiunt ex Theologis Vaſq. *in opuſc. de reſtit. capit. 6 §. 3. dub. numer. 7.* Turrianus *in 2. 2. tom. 2. diſput. 46. dub. 1. num. 5. & 6.* & ex Iuriſtis Baldus, Andreas, Capycius, & Lucas de Peña apud Regentem de Ponte *de poteſt. Proregis tit. 4. numer. 47.* & probatur, quia id cedit primò in bonum, & excellentiam Regis, tanquam capitis, cuius bonum, & excellentiam procurare debent vaſſalli, tributis ſi (vt *in 8. & 9. dubitat.* notabatur) commodè poſſunt, imò etiam (vt rectè dixit Luc. de Pen. *in leg. 1. Cod. vt ruſt. ad null. obſeq.*) propriis ſumptibus, in caſu, quod redditus Regni non ſufficiunt, ratio, quia iura Regni non patiuntur,

vt Rex magno cum dedecore, ob metum inimicorum relinquat Regna, quæ, vel iure hæreditario, vel bello iuſto capta, ad ipſum ſpectant. Secundò, quia id cedit in bonum Monarchiæ, tanquam vnius totius, cuius bonum naturaliter appetit pars: bonum enim totius redundat in partem. Tertiò, quia id cedit etiam in bonum ipſius Regni, tanquam partis: nam expedit Regno habere Regem potentem cum multis Regnis: ſic enim Rex timetur magis ab hoſtibus, & conſequenter faciliùs ſeruat pacem, & tranquillitatẽ in Regno.

2 Confirmatur primò, quia expedit Regno arcere hoſtes à ſe, & longè à ſe illos habere, gerendo bellum in partibus longinquis, extra Regnum; vt rectè dixit Andr. *in capit.* 1. §. *ſed nec eſt alia iuſtior, numer.* 40. *verſ. quid ergò, quæ ſit prim. cauſ. beneſic. amitt.* Vide text. *in capit.* 1. §. *ſi verò contigerit, de nou. for. fidel.* & Baldum *in cap.* 1. *qui bus cauſ. feud. amitt.* qui rectè ſubdit quod vbi eſt Rex irruens in hoſtes cum exercitu, ibi eſt territorium Regis: vide etiam Luc. de Pen. *in leg.* 1. *Cod. vt ruſt. ad null. obſeq.* & hæc omnia eo magis locum habent, ſi Rex gerit bellum contra infideles: nam tunc cedit id etiam in bonum fidei, & Chriſtianæ religionis, quæ eſt in ſuperiori ordine ad ea, quæ ſuprà dicebantur.

Hinc patet ad illud, quod nonnulli 3 obiiciunt: relinquat Rex Flandriam, deſerat Italiam, &c. vno ſuo antiquo Regno contentus; quod & ſibi, & Vaſſallis, maiori erit vtilitati: nam Reſpondetur ex dictis, id non expedire Regi, nec Regis Monarchiæ, nec fidei, & Religioni Chriſtianæ, nec etiam ipſi Regno, quod propter defenſionem alterius Regni, ad eumdem Regem ſpectantis, grauatur.

DVBITATIO XV.

An Rex, cum poſsit propter bella, & ſumptus, quos ſuſtinet in vno Regno, grauare alia Regna, quæ habet, poſsit etiam grauare Regnum Neapolis, petendo ab hoc donatiuum, ſeu tributum.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 DE hac re agunt Capycius *in ſua inueſtit. in cap. feudorum clauſula in ver. irrogatur autem pag. mihi* 118. Andr. *in tit. quæ ſint regal. in ver. extraordinaria collatio num* 61. Regens de Curtis *in* 2. *part. diuerſor. iuris feud. cap.* 3. *num.* 148. & Molfeſ. *in ſumma tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 21. *num.* 63. qui tradunt, quod ad euitandam iniquitatem impoſitionum, quas immanis ille Federicus Imperator in his Regnis vtriuſque Siciliæ impoſuerat, interceſſit inter Papam Honorium (cum Regna hæc ſint patrimonium B. Petri, & ſedis Apoſtolicæ, vt poſt alios docet

docet Molfeſ. *tom.* 2. *ad conſuetud. Neap. in proœmio, quaſt.* 3. *num.* 25. Azorius *part*, 2. *moral. lib.* 11. *capit.* 5. *quaſt.* 4. Reſtaur. Caſtald. *in tract. de Imperat. quaſt.* 53. *num.* 18. & Regens de Ponte *de poteſt. Proreg. tit.* 11. *num.* 26. ſubdentes, quod cum Rex Regnum hoc habeat in feudum ab Eccleſia, nullo modo ſubſit Imperio) & Regem huius Regni capitulatio, quod ſolum in quatuor caſibus ſequentibus poſſit Rex gabellas imponere in aliis non, ſine conſenſu Summi Pontificis, directi domini, qui Regnum conceſſit.

2 Primus caſus eſt pro defenſione Regni; contingat inuadi Regnum inuaſione notabili, ſiue graui, non procurata, non ſimulata, non momentanea, ſiue tranſitoria facilè, ſed permanente; aut ſi contingat in eodem Regno notabilis, ſiue grauis rebellio, quæ ſimiliter non ſit ſimulata, non procurata, non momentanea, ſiue facilè tranſitoria, ſed permanens.

3 Secundus eſt pro Regis perſona redimenda, ſi eam ab hoſtibus captiuari, contingat.

4 Tertius eſt pro militia ſua vel fratris ſui conſanguinei, aut vterini, vel alterius conſanguinei, vel alicuius ex liberis ſuis, cum ſe, vel huiuſmodi fratrem ſuum, vel aliquem ex liberis, &c. decorabit cingulo militari.

5 Quartus eſt pro maritanda Sorore, ſimili coniunctione ſibi coniuncta, vel aliqua ex filiabus, aut neptibus ſuis, ſeu qualibet alia ex genere ſuo, ab eo per rectam lineam, deſcendente, quam, & quando, ipſe dotabit.

6 In his itaque quatuor caſibus, provt caſus imminentis qualitas tunc exiget, licebit Regi collectam imponere, & exigere à Vaſſallis; dummodò tamen pro defenſione, inuaſione, ſeu rebellione, aut ipſius Regis redemptione 50. millium, pro militia 12. millium, pro Maritagio verò 15. millium vnciarum auri ſummam collectæ vniuerſalis per totum Regnum, tam vltra, quàm citra farum, quantitas non excedat; & concurrentibus in vno, eodemque anno pluribus ex quatuor dictis caſibus, vna tantum in vno, eodemque anno collecta imponi poſſit.

In eadem capitulatione ſubduntur 7
hæc alia verba: *ſicut autem collectæ, quantitatem prædictas ſummas in ſuis caſibus limitatas excedere (vt præmittitur) prohibemus, ſic non permittimus indiſtinctè ad ipſas extendi, ſed tunc tantùm, cum caſus inſtantis qualitas id expoſcit. & vt in prædictis etiam caſibus poſſit Rex, qui pro tempore fuerit eò commodius vitare grauamina ſubditorum, quo vberiores fuerint redditus, & obuentiones ipſius, eum à donatione domaniorum volumus abſtinere, id ſibi conſultius ſuadentes*: ſic in capitulis Papæ Honorij.

Vbi aduerte, quod omnes prædicti 8
quatuor caſus reſpiciunt publicam neceſſitatem, vel pietatem erga proprium Principem: licet enim de iure communi non ſit præſcripta cauſa, nec quantitas imponendi gabellas, omnes tamen hæ requirunt cauſam publicam (vt alibi dicebatur, & ſuo loco diſtinctiùs dicetur) v. g. vt imponantur pro bello contra infideles, hæreticos vel ſchiſmaticos; pro defenſione Regni: pro redemptione Regis, vel filiorum eius, ſi in bello capti fuerint: pro aduentu Regis in Regnum, pro maritanda filia, vel nepti: pro conſtructione, vel refectione viarum, pontium, fontium, aut mænium, & ſimilium: pro cuſtodiendis paſcuis communibus, vel ſimilibus aliis publicis neceſſitatibus vide S. Th.

in epiſt. ad Duciſſam Brabantiæ, S. Anton. Caiet. Sylu. quos refert, & ſequitur Megalius *l. 2. inſtit. confeſſ. lib. 2. cap. 17. numer. 39* Azor. *part. 3. inſtit. Moral. lib. 5. cap. 13.* Leſſ. *de iuſt. & iur. lib. 2. capit. 33. numer. 41. & 42.* Vaſquez *in opuſc. de reſtit. cap. 6. §. 1. num. 23. & ſeqq.* & Suar. *diſput. 21. de cenſur. ſect. 2. num. 36. & 37.*

Dices: Capitula Papæ Honorij abrogata eſſe per conſuetudinem in contrarium. Reſpondere quis poſſet: nego antecedens, vt *infrà* in Reſponſione ad tertium. Adde, quod Andr. *in cap. 1. §. ſed nec eſt alia iuſtior, quæ ſit prima cauſ. benef. amitt.* expreſsè habet, quod Capitula Papæ Honorij ſeruati conſueuerint, in quantum ſcilicet ſunt rationabilia, & allegentur ad id, quod eſt rationabile, vt *ibi* per eum *in 1. addit. col. fin. in princip.* quem allegat, & ſequitur Cames. *pag. mihi* 84. *lit. F.* & Capycius *in ſua inueſt. ver. feuda pro dote verſ. nec eſt omittendum*; & *in eadem ſua inueſt. in cap. feudorum clauſulæ, ver. irrogatur autem*, dicit, quod caſus collectandi in Regno ſunt limitati per Capitula Papæ Honorij, & extra illos non poteſt aliquo modo collectari: idémque docet Andr. *in tit. quæ ſint regal. ver. extraordinaria collatio num.* 62. vbi etiam dicit, quòd Capitola illæ Papæ Honorij fuerunt condita ad tollendos malos abuſus, & iniquas leges Federici Imperatoris, & ad releuamen Regni, & rectè dixit Andr. & ſic in bonum Regnantis: quia bonum Regni redundat in bonum Regnantis: ſicut, & malum Regni redundat in malum Regnantis: deſtruere enim Regnum eſt Regem ipſum deſtruere, cum vires Regis non inſidant, niſi in viribus Regni, ſicuti alibi *ſuprà* diffusè dicebatur.

9 Adde primò, quòd extat apud Regentem Moleſ. deciſio Cameræ, eáque confirmata, tanquam vera, & iuridica à Catholico Philippo II. quod non teneatur Regnum Neapolis, vt pote diuiſum ab aliis Regnis, quæ Rex noſter habet, ſubminiſtrare Regi, vt ipſi defendantur cætera Regna.

10 Adde ſecundò, quod quantum ſpectat ad Ciuitatem, extant capitulationes, & priuilegia conceſſa à magno Capitanio *in capit.* 27. & confirmata à Rege Catholico Ferdinando *in capit.* 32. ſub iſta forma: *che la Citta di Napoli per qualſiuoglia cauſa non poſſa eſſer aſtretta à pagamento alcuno de noua impoſitione, de impronto, donatiuo, ò pagamento, s'imponeſſe per il Rè, Vicerè, Locotenente, Capitaneo, ſeu officiale ſuo ex quacumque cauſa vrgente, & vrgentiſſima, etiam ſi fuiſſe pro ſtatu Reipublicæ, & totius Regni conſeruatione atteſo la ſua grande inopia, & prouerta*: idem habetur *in cap. Regn. incip. ſtatuimus, mandamus, & volumus in fin.* vide Regentem de Ponte *tit. 2. num. 7. & 8. fol. mihi* 48. vbi affert aliud capitulum conceſſum per Regem Ferdinandum primum: quod Ciuitas non poſſit obſtringi, non ſolum ad donandum, ſed nec etiam ad mutuandum, ſub iſtis verbis: *che S. Maeſtà prommetta non sforzare, ò vero aſtringere alcun cittadino della detta Citta per via d'impronto, ò qualunque eſſattione & in tit. 4. de regal. impoſition. num.* 31. docet, quod licèt Ciuitas interueniat in parlamento, tamen dum tractatur de donatione facienda Regi, non interuenit, nec habet votum: idque ex eo, quia ipſa non donat, & eſt immunis ab hoc, ſuorum priuilegiorum vigore: & ſic ſeruatur in praxi: ſic ille.

11 Hæc autem priuilegia, & capitula, quum Regno conſtent ingenti ſangui-

ne,ne dum ingenti pecunia, & ſic quum remuneraroria ſint:atque adeo per modum contractus ad inuicem obligantis habita, totiéſque iurata, de rigore iuſtitiæ ſeruanda ſunt, præſertim quia Reges in quamplurimis donatiuis acceptis priuilegia illa ſeruare promiſerunt, quapropter ſi modò non ſeruant, reſtituere donariua illa in conſcientia tenentur, ſicuti dixit Molina *de iuſt.& iur.tom.* 3. *diſp.* 667. *num.* 7. præſertim, quia donatiua prædicta ſub iſta cōditione data fuere; & de ratione actus conditionalis eſt, vt conditione ruente ruat & ipſe actus, qui ſub conditione geſtus eſt.

SECTIO II.

Proponuntur, & ſoluuntur difficultates contra Dubitationis reſolutionem poſitam.

1 OBiicies primò, poteſt Rex propter bella, & ſumptus, quos ſuſtinet in vno Regno grauare alia Regna, quæ habet, vt *in dubitatione antecedenti* dicebatur: ergo & Regnum Neapolis. Reſpondere quis poſſet: nego Conſequentiam, & diſparitas patet ex dictis.

2 Obiicies ſecundò: contingere poteſt, quòd Rex, vt defendat aliquod Regnum, re vera indigeat, & ſic opus habeat grauare Regnum Neapolis: ergo ſaltem in tali caſu poterit illud grauare. Reſpondere quis poſſet: nego Conſequentiam; ſed ex dictis potius in tali caſu grauare debet alia Regna, quæ habet; quod ſi in dicto caſu Regna illa vires ſufficientes forſan non habent, & Regnum Neapolis ex alia parte abundat, recurrat Rex ad Papam directum dominum, qui talem licentiam præſtet ad talem finem.

Obiicies tertiò, quòd Rex, vt defendat cætera Regna, grauet etiam Renum Neapolis, eſt conſuetudo longa, & antiqua, quam ſummus Pontifex ſcit, & tolerat: ergo ſaltem implicitè conſentit in illam. Reſpondere quis poſſet: tolerat, diſtinguo, tolerat tolerantia approbatiua, nego, tolerantia permiſſiua, ad euitanda ſcilicet maiora mala, & inconuenentia, concedo: ergo implicitè conſentit in illam, nego Conſequentiam, præſertim quia ſingulis quibuſque annis in Bulla Cœnæ expreſsè reclamat, annullando omnia priuilegia, conſuetudines, & præſcriptiones, tanquam corruptelas quaſdam contra Eccleſiam introductas; atque ita habet Rota *in antiquis deciſ.* 10. *de conſuet* Surdus *tom.* 3. *conſ.* 301. *num.* 58. Peregr. *de immunit. Eccleſ. cap.* 2. *num.* 34. Caſtrus Palaus *tom.* 2. *diſp. vnica de immunit. Eccleſ. punct.* 12. *num.* 3. Lorherius *de re beneficiaria, lib.* 3. *quæſt* 33. *num.* 19. Suarez cōntra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 32. *num.* 11. Duard. *in Bulla Cœnæ, lit.* 2. *can* 19. *quæſt.* 8. *num.* 25. Fagnus *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. fol.* 119. cum de Ponte *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. fol.* 11. *&* 45 Anton. Bouius *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. part.* 4. *ad arg.* 11. *&* 12. Cochier. *de libertate Eccleſ. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 8. & Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libertate Eccleſ. num.* 57. Vide quæ dicebantur *dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 3. *&* 4. Vide etiam, quæ *infrà* dicentur *dub.* 27. ac tandem vide Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum, perſonarúmque Eccleſiaſticarum, à quibuſcunque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex.* 3

DVBIT

DVBITATIO XVI.

An Rex, cum poſsit propter bella, & ſumptus, quos ſuſtinet in vno Regno, grauare alia Regna, poſsit etiam grauare Regnum Siciliæ, petendo ab illo donatiuum, & tributum.

1 VIDE, quæ *in precedenti dubitatione* dicebantur, vide etiam *cap. 3. & ſeq. Regis Iacobi*, vbi dicitur, quòd Rex in aliquibus certis caſibus ſolùm poſſit imponere Siculis tributa: vnde dari poteſt caſus, quòd poſſit iuſtè Rex imponere tributa in aliis Regnis, & non poſſit in Regno Siciliæ, ex iure ſcilicet municipali: nam ſi poſſet Rex (vt rectè notauit Loritius *reſponſ. 1. part. 3. num. 34.*) imponere Siculis tributa, iuxta terminos iuris communis, conceſſio illa Regis Iacobi, & aliorum Regum, nullam tribueret Siculis immunitatem contra dictorum Regni Capitulorum mentem, & rationem finalem, quæ fuit propter benemerita alleuare Siculos ab onere noui tributi, exceptis quatuor caſibus, qui in prædictis Capitulis enumerantur: inter quos eſt, quòd poſſit Rex imponere Siculis tributa pro defenſione Regni, ſi contingat illud inuadi inuaſione notabili, ſiue graui, non tamen ſimulata, nec procurata, vel tranſitoria, quod Gloritius *in loco ſuprà cit.* explicat in caſu inuaſionis, non ſolùm actualis, ſed etiam potentialis, quamuis proximæ, non remotæ. In aliis autem caſibus eſt interdicta in Regno Siciliæ indictio noui vectigalis, pro quacunque cauſa, etiam vrgentiſſima.

2 Vbi aduerte, quòd quamuis Regens de Neapoli *in allegat. pro vectig. ſerico, fol. mihi 55.* & Conſultor de Matuta *in reſponſ. pro ſuprà dicta gabella, fol. 17. & 18* explicent contra Gloritium verba illa Regis Iacobi magis amplè: tamen quidquid ſit de iſta explicatione, an ſit vera, illud vtique dicendum eſt, quod minus rectè Manus Muta *in expoſit. ſuprà dicti cap. Regis Iacobi, num. 6.* extendit verba illa ad inuaſionem, non ſolùm paſſiuam, ſed etiam actiuam, ſi ſcilicet Rex iuſtè moueret bellum contra alium Regem: nam præterquam quod talis extenſio eſt contra mentem, & verba Regis Iacobi, deſtruit etiam priuilegium ipſum Iacobi: vnde dicendum, quòd licèt in caſu de inuaſione actiua poſsit Rex iuſtè imponere tribu-

ta in aliis Regnis, non tamen poteſt iuſtè in Regno Siciliæ, propter priuilegia ſcilicet *in ſupra dictis Capitulis* illi conceſſa.

Dices cum Santoro Baua *in reſol. pro tract. Salis fol.* 12. *&* 14. ſtare Regem, & permanere in quaſi poſſeſsione recedendi quandocunque à promiſsis, & practicatis in Capitulis Regni: at hoc omnino dicendum non eſt, quia alioquin nemo amplius pactitaret cum Rege, præſertim in Comitiis, ſeu Parlamentis Generalibus. Adde, quod id cederet etiam in magnum dedecus Regis: & præterea eſt contra dictamen rationis naturalis: quamuis enim Rex ſolutus ſit à iure poſitiuo, non tamen ſolutus eſt à iure naturali. Vide, quæ dicebantur *in dubitatione quarta, ſect.* 3. *&* 4. *ſeqq.* Vide etiam Bellugam *in ſpecul. Principum, rubr.* 11. *num.* 15. *& Ramonij part.* 1. *conſ.* 14 *num.* 81.

Confirmantur, quæ *ſuprà* dicebantur, quia Regnum Siciliæ non eſt bello, impenſis, & induſtria Regis (ſicut cætera Regna) vindicatum ex inimicis; ſed ſponte, & voluntariè Sereniſſimo Regi D. Petro in poteſtatem ſe tradidit, vt docet Valdeſius *de dignit. Reg. Hiſp. c.* 17. *n.* 7 *in fin.* ergo non eſt, ſicut cætera Regna, vectigalibus, & oneribus onerandum. Vide Caputum *in tract. de regim. Reipubl. cap.* 7. §. 27. *num.* 2. & Vaſquez *de reſtitut. cap.* 6. §. 3. *dub.* 1. *num.* 9. vbi loquens de aliquibus Hiſpaniarum Regnis, quæ vectigalibus ſunt valdè grauata, ſic ait: *animaduertendum eſt, Regna hæc labore, & induſtria Regum ab inimicis fidei in libertatem fuiſſe olim vindicata: propter quod & maiorem tenemur gratiam rependere eis, quorum progenitores inimicos noſtros profligarunt:* hæc Vaſquez, quæ de Regno Siciliæ dici non poſſunt: ergo &c.

Difficultates, quæ hic fieri poſſent, tactæ ſunt *in dubitat. præcedenti.*

DVBITATIO XVII.

An poſsit Rex (præciſo iure municipali) ex iuſta, & rationabili cauſa imponere tributum in Regno ſine conſenſu Regni, ſeu non conuocato Regno per procuratores, & ſic illis non conſentientibus, & acceptantibus tributum.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 RESPONDEO affirmatiuè: atque ita docent cõmuniter DD. contra nonnullos, vt *infrà* probatur, quia ſi qua ratio eſſet, quare talis conditio id eſt, conſenſus Regni, requiratur, ad hoc, vt tributum ſit iuſtum, & exigi illud poſſit, illa eſt, quia ſic exigit ius naturale, vel gentium, vel poſitiuũ, ſed nullum horum dici poteſt, ergò. Maior patet: Minor quoad primam

partem

partem probatur, quia conſtitutio Regnorum, & poteſtas Regum non eſt immediatè de iure naturali: ſed mediante conceſſione populorum, vt per ſe patet: ergò amplitudo, vel reſtrictio poteſtatis circa ea, quæ per ſe mala, vel iniuſta non ſunt, non poteſt eſſe de iure naturali, ſed pendet ex arbitrio hominum, & ex antiqua conuentione, vel pacto inter Regem, & Regnum; at poteſtatem ad imponendum tributum intra limites iuſtitiæ reſidere in ſolo Principe, non eſt intrinſecè malum, aut contra bonos mores: nec quod requiratur conſenſus populi, eſt per ſe neceſſarium ad iuſtitiam, & æquitatem tributi: ergò neque illud prius eſt contra ius naturæ, neque hoc poſterius eſt de iure naturæ.

Dices hoc eſſe magis conueniens populis, & Regno: ergò, &c.

Reſpondetur primò tranſeat Antecedens, at nego Conſequentiam; quia ex maiori conuenientia non benè colligitur neceſſitas præcepti naturalis.

2 Reſpondetur ſecundò, quod aſſumitur non eſſe certum: nam ſi coniecturis, & congruentiis vtimur, poſſunt facilè pro vtraque parte coniecturæ, & congruentiæ afferi: Monarchia etenim poteſt vtroque modo conſtitui, vel ita vt Princeps in condendis legibus pendeat à conſenſu populi, aut Senatus, tanquam ab habentibus ſuffragium definitiuum: vel ita, vt poteſtas ſimpliciter ſit in ſolo Principe, licèt vti debeat conſilio ſuorum; qui modus eſt magis conſentaneus regimini Monarchiæ, & magis vſitatus, ſatiſque conſonus prudentiæ, & iuſtitiæ, & conuenienti regimini, & obedientiæ ſubditorum, vt communiter Doctores *in materia de legibus*: ergò ſi hæc poteſtas dari poteſt ſolis Regibus in aliis legibus ferendis, etiamſi grauiſſimæ illæ ſint, dari etiam etiam poterit in legibus tributorum: atque adeò iuri naturæ non repugnabit.

Confirmatur, quia Princeps ſupremus non indiget conſenſu populi ad inducendum bellum, neque ad reficiendos pontes, vias, caſtra, mænia, &c. ergò ex natura rei non eſt neceſſaria populorum acceptatio in tributorum impoſitione; quia hæc propter has cauſas præcipuè fieri conſueuit. 3

Confirmatur ſecundò, quia Monarchia integra, & perfecta, non eſt (vt per ſe patet) contra ius naturæ; ſed Monarchia, integra, & perfecta non eſt, niſi habeat poteſtatem plenam ad imperanda tributa iuſta; quia quantum pendet in hoc à conſenſu Regni, tantum deficit à perfecta Monarchia; tum quia ſi in hoc pendet à conſenſu Regni, Conſequens eſt, vt etiam pendeat in omnibus aliis, quæ fieri non poſſunt ſine tributis: ergò Monarchia cum tali poteſtate non poteſt eſſe contra ius naturæ; ac proinde neque illa conditio, ſeu dependentia Regis à conſenſu Regni in imponendis tributis, poteſt eſſe de iure naturæ. 4

Quoad ſecundam partem probatur minor per eaſdem rationes: quia eædem rationes idem conuincunt, de iure gentium, & eò magis, quia creatio Regum & poteſtas eorum non eſt de iure gentium, ſed eſt potius de iure ciuili, vel nationali vniuſcuiuſque Regni, vel Prouinciæ. Vnde licèt in communi dici poſſit eſſe de iure gentium diuiſio Regnorum, Ciuitatum & Magiſtratuum, aut regiminum, modus tamen conſtituendi regimen, vt per plures vel pauciores; aut per vnum, cum tanta, vel maiori poteſtate, & cum his, vel illis conditionibus, non eſt de iure gentium, ſed potius 5

de

de iure proprio ſingulari communitatum: & à principio introductus fuit, aut ex pacto voluntario, aut ex iuſto bello, aut ex conſuetudine: ergo non poteſt hæc neceſſitas fundari in iure gentium.

6 Quoad tertiam partem probatur: quia poteſtas imponendi tributa, tam in iure canonico, quàm in ciuili conceditur ſimpliciter Imperatoribus, Regibus, & Principibus ſupremis, qui illis æquiparantur, & nulla limitatio additur, neque Regni conſenſus poſtulatur: ergo illa conditio non ſolùm non poteſt fundari in iure poſitiuo communi, ſed potius illi repugnat: quia prædictum ius ſimpliciter loquitur; & ius, niſi iure alio, vel ratione cogente, limitari non debet: hinc Doctores, qui illa iura interpretantur, abſolutè docent eſſe in Principe hanc poteſtatem, nulla facta mentione conſenſus populi; ſic Innoc. & Panormit. *in cap. ſuper quibuſdam, de verbor. ſignificat. & in cap. innouamus, de cenſibus.* Bartol. & alij ciuiliſtæ *in l. vectigalia, ff. de public. & vectig. in l. 1. & 2. Cod. noua vectigal.* &c. & *in l. vnic. ff. ad legem Iuliam de ambitu:* ſic etiam ex Theologis Medina *Cod. de reſtit. quæſt.* 13. Alphonſus à Caſtro *lib.* 1. *de lege pœnali, cap.* 9. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 1. Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 1. *cap.* 3. Baſilius Pontius *in tract. de impediment. matrimonij cauſa* 31. *quæſt.* 2. §. 11. & *in* 1. *part. variarum diſput. relect.* 1. & alij paſſim.

7 Confirmatur à pari, quia (vt *in Dubitatione* 13. dicebatur) poteſt Epiſcopus ex iuſta & rationabili cauſa petere ſubſidium charitatiuum à Clericis independenter à conſenſu eorum. Ergo ſic, &c. in caſu noſtro.

SECTIO II.

Proponuntur, & ſoluuntur difficultates in oppoſitum.

Obiicies: ſi poteſtas imponendi tributa non eſſet in Regibus reſtricta, ita vt tributa illi imponere non poſſint ſine conſenſu Regni, facilè poteſtas Regum vergeret in Tyrannidem, vel certe in notabile incommodum, & grauamen populorum, ergò &c. Antecedens probatur, quia Reges valde propenſi ſunt ad imponendas ſubditis huiuſmodi exactiones; vnde ſi ſua ſola poteſtate tributa poſſent imponere ſine conſenſu Regni, plus iuſto populos grauarent. Ergo, &c. 1

Reſpondetur, quod prædicta incommoda, ſi, quando ſequuntur, ſequantur, non ex defectu modi regiminis perfectè Monarchici, qui per ſe eſt ſatis expediens, ſatiſque conſonus prudentiæ, & iuſtitiæ, & conuenienti gubernationi, & obedientiæ ſubditorum, vt *ſupra* dicebatur, ſed potiùs ex defectu Regentis, quod eſt totum per accidens. 2

Dicendum itaque eſt, quòd Rex ex iuſta & rationabili cauſa poſſit, iure municipali præciſo, imponere tributum ſuper Regnum, ſine conſenſu ipſius Regni, & ſic non conuocato per Procuratores ad conſenſum, & concluſionem tributi ipſo Regno. Quod tamen intellige ſuppoſitis viribus Regni, & aliis requiſitis, quæ *in octaua & nona Dubitatione* aduertebantur.

DVBITATIO XVIII.

An ſi adſit iuſta cauſa præbendi donatiuum, vel tributum, & Vaſſalli, vel Parlamentarij præbere recuſent, poſſit Rex, vel etiam Prorex per vim & metum illud ab ijs extorquere.

1 RESPONDETVR affirmatiuè, & ratio eſt, quia in tali caſu ſic exigit bonum commune, quod ſemper attendendum eſt, & præferendum bono particulari, præſertim cùm particulare bonum includatur in communi: quapropter ſi in tali caſu Vaſſalli, vel Parlamentarij donatiuum, aut tributum Principi dare recuſent, irrationabiliter ſunt inuiti, ac proinde ad illud præbendum à Rege, vel Prorege meritò cogi poterunt: atque ita docet Leſſ. *lib. 2. de iuſt. & iur cap. 33. dub. 6.* vbi ait, quod iuſta, & legitima cauſa imponendi tributum, vel vectigal, eſt neceſſitas publica, cui aliter commodè ſuccurri non poteſt, vt ſi quid, v. g. neceſſarium ſit ad ſtipendia militaria, ad reparationes Vrbium, &c. vel aliter ſit ad bonum publicum valdè expediens (quo etiam ſpectat ſtatus Principis ſuſtentatio: nam & hæc ad bonum publicum pertinet) ratio autem horum omnium eſt, quia ſicut Principis eſt populum regere, ius dicere, hoſtes arcere, tranquillitatem, & proſperitatem temporalem totis viribus procurare, ita viciſſim populi eſt ſumptus neceſſarios ad hæc ſubminiſtrare: vnde poterit à Principe, ſi quis ſit, ad id populus cogi. Ita etiam docet Suarez *lib. 5. de legibus, cap. 17.* vbi ait, quod non eſt in arbitrio Procuratorum ſuum conſenſum non præſtare, ſi iuſtitia tributi, eiúſque neceſſitas nota ſit: tunc enim conſentire tenentur, ſicut è contra tenentur reſiſtere; quando iniuſtitia tributi eſt manifeſta, vel quando ex multitudine tributorum tam grauiter onerantur populi, vt iuſti ſtipendij, & auxilij Principi debiti æquitatem excedat. Ita etiam docet Pontius *in tract. de impedim. matrimonij, caſu 31. quæſt. 2. §. 11.* vbi aſſerit conceſſionem vectigalium, aut noui tributi, quæ Comitiis coactis fieri ſolet, etiamſi extorqueantur metu reuerentiæ, aut metu quouis alio graui, valere in conſcientia, nec Principem obnoxium eſſe reſtitutioni: illa enim conceſſio non pertinet ad liberalem donationem, atque adeo non exi-

git plenum voluntarium; quia huiuſmodi tributa Regi conceduntur, vt Regnum tueatur, & Regni hoſtes debellet, aliiſque publicis neceſſitatibus ſubueniat. Vnde etiam fit, quod neque iure poſitiuo ſit ea conceſſio irrita: imò ſi cauſæ, quæ ad exigendum tributum requiruntur, ſunt verè iuſtæ, & aliter illis neceſſitatibus commodè ſubueniri non poteſt, non peccat Princeps vim inferendo Procuratoribus Regni: non enim ea vis, aut metus iniuſtus eſſe poteſt, ſi cauſæ exigendi tributa iuſtæ ſunt: quod multò magis locum habet, ſi vectigalium impoſitio non dependeat ex populi conſenſu, vt aliqui arbitrantur, & nos *ſuprà* aduertebamus *in præcedenti dubitatione*.

2 Hæc tamen, quæ modò dicebantur, vera ſunt, ſi cauſa exigendi donatiuum, vel tributum iuſta ſit, non ſolùm in ordine ad neceſſitatem Regis; ſed etiam in ordine ad vires Regni, vt toties ſupponebatur *in precedentibus dubitationibus*; neceſſitas enim Regis (vt rectè aduertit Vaſq. *in opuſc. de reſtitut. cap. 6. §. 1. dub. 2. num. 28.*) attendi ſemper debet in ordine ad vires Regni; quia Rex eſt propter Regnum, & non è contra, ad differentiam Tyranni, vt alibi dicebatur.

Confirmatur à pari, quia ſi adſit 3 iuſta cauſa præbendi ſubſidium charitatiuum, & Clerici præſtare recuſent, poteſt Epiſcopus illos ad illud compellere per cenſuram excommunicationis (ſicuti *in dubitatione* 13. dicebatur) ergo ſic &c. in caſu noſtro: vtrobique enim militat eadem ratio.

DVBITATIO DECIMANONA.

An ſi adſit iuſta cauſa præbendi donatiuum, vel tributum, & Parlamentarij dare illud recuſent, prætextu pacti, vel priuilegij alicuius à Rege obtenti, poſſit Rex, vel etiam Prorex, his non obſtantibus, per vim & metum tributum ab illis extorquere.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Reſolutio.

1 RESPONDEO affirmatiuè; & ratio eſt quia ſi non obſtante tali pacto, vel priuilegio à Rege obtento, adeſt iuſta cauſa præbendi donatiuum, vel tributum, exigit bonum commune, vt donatiuum, vel tributum à Vaſſallis tribuatur, ergò, &c.

Confirmatur primò, quia cùm, non 2 obſtante tali pacto, vel priuilegio à Rege obtento, ſic exigat bonum commune, (quod præferri ſemper debet priuato)

priuato) Vaſſalli ſunt irrationabiliter inuiti, ergò, &c.

3 Confirmatur ſecundò, quia ſi adeſt iuſta cauſa præbendi Epiſcopo ſubſidium charitatiuum, poteſt Epiſcopus, non obſtante pacto, vel priuilegio in oppoſitum obtento, clerum ad illud præbendum per cenſuras compellere, quinimò nequit Epiſcopus in tali caſu tale pactum, vel priuilegium Clero confirmare, vel primò concedere, vti habet communis opinio Doctorum *in capit. cum venerabilis de cenſibus*, Bellencini *de charat. ſubſidio, quaeſt.* 47. Azorij *tom.* 2. *lib.* 11. *cap.* 14. *quaeſt.* 7. & aliorum, & ratio eſt, quia tale pactum, & priuilegium in tali caſu cederet in detrimentum Eccleſiæ, ergò ſic, &c. in caſu noſtro.

4 Confirmatur tertiò, quia priuilegium, quotieſcumque cedere incipit in graue detrimentum communitatis, ideóque per rerum mutationem fit iniquum, per ſe ipſum ceſſat vel certè à priuilegiante poteſt reuocari, ſicuti colligitur *ex cap. ſuggeſtum de decimis*, vbi propterea Doctores docent reuocari priuilegium exemptionis decimarum, ſi poſtea in Eccleſiæ detrimentum vergere incipiat: ſic etiam colligitur *ex cap. cum ad hoc de Clericis non reſidentibus*: vbi habetur, quod ſi Eccleſia patiatur defectum Miniſtrorum, priuilegiati ſuper non reſidentia compelli poſſunt ad redeundum, fructuum ſubtractione, ergò, ſic, &c. in caſu noſtro.

5 Confirmatur quartò authoritate Doctorum: nam Suarez *lib.* 5. *de legibus, cap.* 17. expreſsè docet, quòd etiamſi Regno conceſſio aliqua facta ſit à Regibus, illáque moribus ſit confirmata, vt tributum non imponatur ſine conſenſu Regni, adhuc ad illud tribuendum Vaſſalli cogi poſſint: ſi iuſtitia tributi, eiúſque neceſſitas nota fuerit: & Pontius *in tract. de impedim. matrimonij, cauſa* 31. *quaeſt.* 2. §. 11. ait, quod ſi cauſæ, quæ ad exigendum tributum requiruntur, ſunt verè iuſtæ, & aliter illis neceſſitatibus commodè ſubueniri non poteſt, poſſit Princeps Procuratoribus Regni vim, & metum inferre; quod eò magis (inquit) ipſe verum eſt, ſi vectigalium impoſitio ex populi conſenſu non dependet: vbi clarè inſinuat quòd poſſit etiam Princeps vim, & metum Regni Procuratoribus inferre in caſu, quo Vectigalium impoſitio per conceſſionem priuilegij, vel per pactum à conſenſu populi dependeat. Vide Bellugam *in ſpeculo Princip. rubr.* 11. §. *his igitur, num.* 5. vbi ait, quòd licèt deceat, priuilegium Principis eſſe manſurum, Principis tamen (præſertim ſi ſic exigit bonum commune) prærogatiua eſt, contrauenire, vel reuocare priuilegium conceſſum; & citat gloſſ. *in regula, decet de regulis iuris, lib. ſexto* idémque docet *in rub.* 46. §. *donum appellatur, num.* 7. *& ſeqq. vſque ad finem.* Vide etiam Ioan. Bolognettum *conſil.* 1. *per totum*, Franciſcum Burſat. *conſ.* 16. *&* 19. *vol.* 1. Simonem de Pretis *conſil.* 170. *volum.* 1. Roland. à Valle *conſil.* 100. *num.* 61. *volum.* 4.

Hæc tamen, quæ dicebantur, intellige, ſi ſupponantur vires Regni, & cætera requiſita, quæ *in* 8. *&* 9. *dubitation.* aduertebantur.

SECTIO II.

Proponuntur, & ſoluuntur difficultates in oppoſitum.

1 OBiicies, ſi Reſponſio noſtra eſſet vera, ſequeretur, quòd Rex propter bella, & ſumptus quos ſuſtinet in aliis Regnis, poſſet (ſi indiget) per vim & metum grauare etiam Regnum Neapolis, & Siciliæ, non obſtantibus iis, quæ *dubitatione* 15. *&* 16 dicebantur, ſed hoc eſt falſum, vt *ibi*, ergo, &c.

2 Reſpondeo: nego Sequelam maioris: nam cùm modò dixi, quod ſi adeſt iuſta cauſa præſtandi donatiuum, vel tributum, & Vaſſalli recuſent illud præſtare, prætextu pacti vel priuilegij alicuius à Rege obtenti, poſſit Rex, non obſtante hoc, per vim, & metum à Vaſſallis illud extorquere, intelligitur in ordine ad vnum atque idem Regnum: itaque breuiter dico, quod Rex, ſi indiget ad defendendum aliquod Regnum debet primò grauare illud idem Regnum; ſecundò ſi illud non eſt potens amplius grauari, debet grauare Regna, quæ ne grauentur, priuilegium non habent; tertiò ſi & hæc amplius grauari non poſſunt defectu virium, licet forſan, & Regna, quæ priuilegium habent ne grauentur, grauare poſſit, propter ea, quæ *in dubit.* 14. dicebam, debet tamen illa (ſi in feudum habet) grauare cum conſenſu directi domini, ſaltem in caſibus, in quibus directus dominus illa grauari à principio non conceſſit, iuxta ea, quæ *in dub.* 15. *&* 16. *cit.* dicebantur.

DVBITATIO XX.

An, ſi adſit iuſta cauſa præbendi donatiuum, vel tributum, & populares onus talis tributi ſuſtinere non poſſint, poſſit Rex Regni Barones ad aliquid grauare.

RESPONDEO de rigore negatiuè: & ratio eſt, quia Regni Barones (de qua re videri poteſt Andr. *in cap.* 1. §. *fin. de pac. iur. fir.*) alia onera ſuſtinent, & tenentur præterea ad ſeruitium militare, ergò &c. Atque ita ex communi docet Valenzuela *conſil.* 99. *num.* 63. vbi ſubdit, quod ſuaſionibus, & aliis mediis ſuauibus deberet Rex inducere illos ad contribuendum in tali caſu; in quo ex conuenientia quadam tenentur Barones aliquid Regi contribuere, ſicuti rectè notauit Sotus *lib.* 3. *de iuſtit. & iure, quæſt.* 6. *art.* 7. vbi ait, quod non ideo de

de iniuſtitia eſt arguendum tributum, quia nobiles etiam comprehendit: nam cum plebs reliqua potens non eſt tam immodicos ſumptus ferre, æquitas fert vt Nobilium auxilio eleuetur. Vide etiam Andr. *in cap.* 1. §. *ſed. nec eſt alia iuſtior, num.* 40. *verſ. quid ergo, quæ ſit prim. cauſ. benef. amitt.* Baldum *in cap.* 1. *quibus cauſ. feud. amitt.* Luc. de Pen. *in l.* 1. *Cod. vt ruſt. ad null. obſeq.* & Regentem de Ponte *de poteſt. Proreg. tit. de regalib. impoſit. num.* 4. 5. 35. & 47.

DVBITATIO XXI.

An poßit Rex grauare etiam exteros.

SECTIO I.

Proponitur dubitationis Reſolutio.

1 RESPONDEO negatiuè; & ratio eſt clara, quia tributum præſtare, eſt ſignum ſubiectionis, ſicuti indicat Apoſt. *ad Rom.* 13. datur enim Principi, vt bene ſtatum Reipublicæ tueri poſſit: ſed hoc intereſt tantum iis, qui ſunt membra eiuſdem Reipublicæ, ergò, &c.

2 Aduerte tamen, quod in aliquibus caſibus ab exteris etiam, ac non ſubditis, indirectè, & per accidens exactio tributi fieri ſolet: nam primò qui merces in Regionem inuehunt, coguntur vectigal ſoluere; quamuis hæc exactio ſecundùm effectum, & realiter in ſubditos redundat, quia ipſis tanto carius poſtea merces venduntur, ſicuti rectè notauit Mol. *tom.* 3. *priore diſput.* 669. Secundò, ſi tributum, vel ſimilis exactio impoſita ſit ſuper vino, frumento, aliiſque fructibus, & Mercibus, quæ in tali Regione venduntur, tunc extranei, ſeu non ſubditi, indirectè etiam grauantur; vt ſi ibi emere velint, pari cum incolis & ſubditis iure vtantur, emendo ſcilicet ſecundum pretium conſuetum, ſicuti notauit Sylu. *ver. immunitas*, 1. *in fin.* & Mol. *loc. ſuprà cit.* Tertiò exteri, qui merces ex Regione euehunt, ſoluere coguntur tributum, gabellam, ſeu vectigal, partim propter ius negotiationis, quod ipſis in aliena terra conceditur, partim propter expenſas pontium, viarum, & ſecuritatis præſtandæ obligationem, quæ domino loci incumbit, ſicuti dixit Sylu. *ver. gabella* 3. *num.* 18. & 19. Mynſing. *cent.* 5. *obſeru.* 70. & Armilla *ver. gabella num.* 12. vbi rectè monet, quod huiuſmodi vectigalia, neceſſe eſt, moderata eſſe, vt iuſta ſint.

Hinc communiter docent Doctores, Caiet. *verſ. vectigalia iniqua propè finem*, Angel. *verb. pedagium* § 6. Syl. *verb gabella* 3 *numer.* 16. Armilla *verb. gabella etiam num.* 3. Leſſ. *lib.* 2. 3

cap. 33. *dub.* 2. *num.* 15. diſcrimen eſſe inter collectam, & tributum, vectigal, ſeu gabellam; quod collecta ſubditis tantùm imponitur, occurrente aliqua publica neceſſitate, qua ceſſante, etiam collecta ceſſare debet, tributum autem, gabella, ſeu vectigal, tam ab exteris, quàm à ſubditis, exigi ſolet, & plerumque ordinariam, ac permanentem exactionem retinet.

4 Hinc etiam aliud diſcrimen oritur, quælibet Ciuitas, ſeu Communitas ſubiectá, & Principem recognoſcens, non poteſt de nouo tributum, ſeu vectigal ſine Principis conſenſu imponere, aut impoſitum augere, poteſt autem ſine conſenſu Principis, cui ſubeſt ob iuſtam neceſſitatem, & publicum bonum (vt ad reparationem mœnium, pontium, viarum, &c.) imponere ſubditis collectam: dummodò exteri, & Clerici excludantur, & id fiat per comitia, ad quæ omnes ciues, vel Decani à Ciuibus deputati, poſſint conuenire: quia hæ collectæ non debent eſſe coactæ, ſed liberè, Communitas debet in eas conſentire, ſuffragiis maioris partis, vel duarum tertiarum, vel provt aliter fuerit conſuetudo locorum.

5 Hinc etiam poteſt Epiſcopus cum conſenſu Capituli in Eccleſiis ſibi pleno iure ſubiectis collectam imponere ad reparationem Eccleſiarum, & neceſſaria Miniſtrorum alimenta, quando aliter his prouidere non poteſt: quia cum ſit Princeps ſacrorum in ſua Eccleſia particulari, ſicut Pontifex in tota Eccleſia vniuerſali, habet in temporalibus eam poteſtatem, quæ ad bonum ſpirituale in ſua Eccleſia particulari conſeruandum, & promouendum, fuerit neceſſaria, niſi à Pontifice limitata fuerit.

Sed, vt quæ dicta ſunt, magis eluceſcant, ſit.

SECTIO II.

Proponuntur circa Dubitationis reſolutionem poſitam Aduertenda quædam.

Aduerte primò, quòd Communitas, ſicut, & quilibet alius Princeps, ſuperiorem recognoſcens, ita non poteſt ſine conſenſu, ſeu aſſenſu Regis, vel Proregis tributum, gabellam, ſeu vectigal imponere, aut augere, vt ſine tali aſſenſu impoſitio, aut auctio ſit nulla, & imponentes aut augentes incidant in cenſuram ſextam Bullæ cœnæ, in quam etiam incidunt, imponi, aut augeri prohibita exigentes, ſicuti *ibi* legere eſt; quod magis locum habebit, ſi gabella exigatur ab exteris, & Clericis, de qua re Caiet. *in verb. excommunic. capit.* 71. Syl. *verb. gabella* 1. §. 7. Tabien. *verb. pedagium* §. 1. Nauarr. *in ſumma cap.* 27. *num.* 61. Suar. *de cenſuris diſput.* 21. *ſect.* 2. *num.* 41. Abbas, & alij, quos refert, & ſequitur Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. capite* 9. quapropter ſimilis gabella, ſine conſenſu Principis impoſita vel aucta, reuocari conſueuit in Regno Neapolis per regiam Cameram ſummariæ, ac ſacrum collaterale Conſilium, ad inſtantiam etiam cuiuſcumque ciuis particularis. 1

Quod ſi aſſenſus Principis interueniat, quamuis ſubreptitius (vt quia in ſupplicatione non fuit expreſſum verum; vel fuit narratum falſum) atque adeò nullus, vtpotè ſubreptitie impetratus, (ſicuti habetur *in cap. gratioſè, de reſcript.* 2

& docet Maſcard. *in tract. de probat. concluſ.* 846. Fab. de Ann. *conſil.* 114. Sanchez *de matrimon. lib.*8. *diſput.*21. Couarruu. 1. *reſolut. cap.*20. Guttierrez *lib.* 1. *cap.* 15. *& lib.* 2. *cap.* 15. & alij multi, quos refert, & ſequitur Layman *lib.* 1. *tract.*4. *cap.* 22.) quamuis aliqui, inter quos Molfeſius *in ſumma tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 22. *num.* 54. arbitrentur, quod in tali caſu non contrahatur prædicta cenſura bullaris Cœnæ Domini; ſed ſolùm quòd imponentes peccent mortaliter cum onere reſtituendi, quod exegerunt: contrarium tamen ob rationem *ſuprà* tactam dicendum eſt: nam cùm aſſenſus ſubreptitiè impetratus ſit nullus, vt *ſuprà* dicebatur, moraliter idem eſt, ac ſi à principio non interueniſſet. Ergo, &c.

3 Aduerte ſecundò, quod non contrahitur prædicta cenſura bullaris Cœnæ, nec etiam committitur peccatum ſi per modum talliæ, ſeu collectæ (etiam ſine aſſenſu Principis) impoſitio fiat inter ciuès ſolùm, ex aliqua iuſta cauſa, vt ad reparationem pontium, viarum, mœnium, ad ſoluenda debita contracta, ad cuſtodiam Ciuitatis ratione belli, vel bannitorum, &c. Ratio, quia in his caſibus alioquin licitis, liberè ciues ſibimetipſis grauamen imponunt: at quilibet eſt rei ſuæ moderator, & arbiter. Ergo, &c. atque ita docent mox *infrà* citandi Doctores.

4 Requiritur tamen primò in tali caſu, quòd præter iuſtam, & rationabilem cauſam imponendi dictum grauamen, impoſitio fiat per Comitia, nempe conuocato Concilio Ciuium, & liberè (vt *ſuprà* dicebatur) Ciues in illud conſentiant; omnes ſcilicet, & ſinguli, vel ſaltem maior pars Ciuium, iuxta conſuetudinem locorum: in Comitiis enim maior pars conſueuit trahere minorem, qua de re vide eoſdem Doctores, quos mox *infra* citabo.

Requiritur ſecundò, vt iuſto modo 5
imponatur, id eſt, non oneretur plus pauper, quam diues; quia iuſtitia exigit, vt qui plus habet, plus ab eo exigatur per æs, & libram, vt dici conſueuit: item quod duret tandiu, quandiu durat finis, propter quem eſt illud impoſitum; niſi finis alius æqualis ſucceſſerit: atque ita docent Doctores iidem mox *infra* citandi.

Requiritur tertiò, vt non exigatur ab 6
exteris, & Clericis, vt *ſupra* etiam dicebatur, & docent Caiet. *in verſ. vectigalia iniqua*, §. 6. *& in verb. excommunicatio*, *cap* 71. Syluestr. *verb. gabella* 2. §.5. Tabien. *verb. pedagium*, §. 1. Graff. *part.* 1. *deciſ. lib.* 2. *cap.* 125. *num.* 14. Vaſq. *in moralibus de iuriſdict. cap.* 6. §. 1. *num.* 6 Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *num.* 15. *& 16.* Megalius t. 2. *inſtitut. confeſſ. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 35. Tuſch. *in verb. gabella, concl.* 1. *num.* 10. Capycius *deciſ.* 108. & habet in Regno Neapolis praxis quotidiana. Excipe, niſi exteri habitarent in loco, & participarent de commodo; in tali enim caſu contribuere illi tenentur, quia in tali caſu iudicantur, tanquam Ciues illius loci; atque ita poſt Syluest. Abb. Tabien. Viuald. & alios docent Sayr. *d. lib.* 3. *de cenſur. cap.* 9. *num.* 10. Suarez *d. diſp.* 21. *de cenſur. ſect.* 2. *num.* 41. Megal. *dict. num* 35 §. *tria tamen*, quod præcipuè locum habet in Regno Neapolis, vbi per decreta, & inſtructiones Regiæ Cameræ tenentur exteri contribuere pro debitis contractus, ad reparationem mœnium, viarum, fontium, vel alterius boni publici; idque ex eo, quia participant de illo commodo; & ſi è contra propter oppoſitam rationem non tenentur contribuere pro debitis aliis contractis, & ſic quoad illud prius,

non

non autem quoad poſterius, ſe habent, veluti Ciues : atque adeo quoad illud prius, non autem quoad poſterius, licitè grauantur.

7 Aduerte tertiò, quòd non contrahitur prædicta cenſura Bullaris Cœnæ Domini, ſi communitas non imponit grauamen nouum, ſed reaſſumit illud, quod antea ſoluebatur, etſi per aliquod tempus exactio illius fuerit interrupta. Ratio, quia in tali caſu non eſt re vera grauamen imponere de nouo: atque ita docent Syluest. *verb. gabella 3. num. 5. & 6.* & Sayr. *dict. cap. 9. num. 12. in fin.* etſi de hoc ſatis probabiliter dubitare videatur Graff. *loco ſuprà cit. num. 55.*

DVBITATIO XXII.

An poſsit Rex, vel etiam Prorex, vocare Epiſcopos, & Eccleſiaſticos ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium.

1 RESPONDEO affirmatiuè, dummodò Rex id faciat rogando, non autem præcipiendo : atque ita ex Iuriſtis ipſis docent Maſtrill *de Magiſtr. tom. 2. lib. 5. cap. 13. num. 36.* Oliban. *de iure Fiſci, cap. 10. num. 9.* & alij, quos ipſe citat : & ratio eſt, quia prædicto modo aliquem vocari ad Parlamentum, eſt vocari illum, vt Iudicem, qui in Parlamento habeat iudicare, & definire inter Regem, & Regnum : ergo per hoc non infertur præiudium ſtatui Eccleſiaſtico: ita etiam docent ex Theologis Azor. *part. 1. lib. 5. cap. 14. quæſt. vlt.* Bonacina *de legibus, diſp. 10. quæſt. 2. punct. 1. §. 1. num 14. & tom 3. diſp. 1. quæſt. 16. ſect. 1. punct. 5. num. 13.* Peſantius *tract. de immunit. Eccleſ. diſp. 21.* vbi ait, quòd Reges, & Principes ſæculares ratione ſui muneris, & officij non habent ius conuocandi Epiſcopos, & eis præcipiendi, vt hoc, vel illud faciant : quia de iure diuino ſunt exempti à Principum ſæcularium iuriſdictione, poſſunt tamen Reges pro negotiis Reipublicæ communibus rogare Epiſcopos, eóſque vocare, vt ad ſe veniant, non tanquam Epiſcopos, ſed tanquam Proceres Regni, quia opus illis habeant; non (inquam) præcipiendo, & multò minus ſub minis, & pœnis comminando, ſed monendo ſolùm, vel rogando, vt *ſuprà* dicebam.

Confirmatur reſponſio, quia poteſt 2 Iudex ſæcularis (ſicuti docent communiter Iuriſtæ, quos citat, & ſequitur Ceuallos *tract. de cognition. per viam violentiæ, part. 2. quæſt. 78. numer. 3. & ſeqq.* Ioann. de Heuia *in Curia Philippica, part. 1. §. 5. num. 31.* Gironda

de

de gabellis part. 4. §. 1. *num.* 18. & alij) citare, ſine per edictum, ſiue in particulari, Clericum creditorem in confectione alicuius inuentarij, dummodò non expreſsè Clericus citetur ad comparendum, ſed cum conditione, *ſi ſua intereſſe putauerit*: ratio, inquiunt ipſi, quia talis citatio non eſt vera citatio, ſed potius monitio, vt ſi voluerit, compareat, quod de iure, & in realitate non ſupponit iuriſdictionem, & ſuperioritatem: atque adeo non aſtringit, vt citatis neceſſariò compareat.

3 Quamuis alij, & forſan rectiùs, oppoſitum ſentiant, inter quos Duard. *in Bulla Cœnæ, lib.* 2. *can.* 15. *quæſt.* 11. *num.* 50. vbi ait, quòd Eccleſiaſtici non poſſunt trahi ad Curias ſæculares pro confectione inuentarij: quare cum hæres adit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, quamuis ſuper illius confectione citandi ſint omnes creditores, & legatarij, nihilominus ſi Clerici ſunt, non poſſunt citari per iudicem ſæcularem illius loci, vbi bona hæreditaria ſunt, vel vbi hæres domicilium habet, ſed debent moneri ſolùm per iudicem Eccleſiaſticum. Ratio, quia Clerici non poſſunt compelli ad comparendum coram Iudice laico, vigore generalis edicti, *ſi ſua intereſſe putauerint*; quia iſtæ citationes edictionales à iure communi ſunt exorbitantes: idem etiam docent Bonac. *de legibus, diſp.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 1. §. 1. *num.* 27. Ambroſin *de immunit. Eccleſiaſt. cap.* 22. *num.* 73. & alij, & docuerat ante Martha *de iuriſdict. part.* 4. *centur.* 1. *caſu* 38. *num.* 8.

4 Confirmatur ſecundò, quia poteſt Iudex Laicus (ſicuti docent Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentiæ, part.* 2. *part. quæſt.* 72. *num.* 3. Afflict. *deciſ.* 280. *num.* 7. & Maſtrill. *deciſ.* 79. *num.* & alij) citare Clericum ad exhibenda iura ſua coram ipſo, quando Clerici debitor petit dilationem ex conſenſu maioris partis creditorum, vel vult bonorum ceſſionis beneficium obtinere. Ratio, inquiunt ipſi, quia in tali caſu Clericus non conuenitur, vt reus, ſed vocatur, vt actor ad comparendum, & docendum de iure ſuo: atque adeo in tali caſu non infertur præiudicium iuriſdictioni Eccleſiaſticæ: neque fit in damnum, & præiudicium Clerici, ſed potius in vtilitatem eiuſdem; quandoquidem ſi alij creditores recuperent ſua credita, & ipſe non compareat oſtendendo creditum ſuum, patietur damnum: cogetur enim poſtea litem mouere contra alios creditores coram Iudice ſæculari, reuocatoriam intentando.

Quamuis oppoſitum, & forſan rectiùs, ſentiant alij, inter quos Martha *de iuriſdict. part.* 4. *centuria* 2. *caſu* 123. *numer.* 9. *& ſeq.* & Duard. *in loc. ſuprà cit. num.* 53. vbi ait, quod debitor laicus petens admitti ad bonorum ceſſionis beneficium, vel ad remiſſionem partis debiti, non poteſt trahere Clericum ad forum ſæculare, ſed debet adire Iudicem Eccleſiaſticum; niſi debitor detineretur in carcere ad inſtantiam Clerici creditoris: nam tunc contra Clericum creditorem per viam reconuentionis poteſt quidam petere admitti ad ceſſionis beneficium in foro laicali. 5

DVBITATIO XXIII.

An Rex, vel Prorex, poſsit expellere à Regno Epiſcopos, vel Eccleſiaſticos, ſi propter aliquod publicum negotium ad Parlamentum vocati, venire noluerint.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 RESPONDEO ex dictis *in dub. præcedenti* negatiuè; quia Princeps ſæcularis nullam habet in Eccleſiaſticos iuriſdictionem, præſertim coercitiuam, ſicuti *dub 4 ſect. 19. ſubſect. 7.* dicebatur; idque adeo verum eſt, vt ex communi ſententia Doctorum non ſolum oppoſitum facientes, ſed etiam mandantes, ratum habentes, & auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes excommunicentur vndecima cẽſura Bullæ Cœnæ Domini; excepto caſu, quod ſummus Pontifex non poſſit conſuli; & euidenter periculum ſit in mora, quia tunc res ſe haberet per modum iuſtæ defenſionis, & nullo pacto per modum alicuius iuriſdictionis; qui caſus tamen cum prædictis circumſtantiis videtur Metaphyſicus, & vix vnquam moraliter locum habere, præſertim in locis, qui non multum diſtant ab vrbe, & excepto caſu, propter eamdem rationem iam dictam, ſi Pontifex monitus, nollet prouidere, quod etiam videtur moraliter impoſſibile, & nullo modo dicendum.

Confirmatur reſponſio ex concordato Reginæ Dominę Aleonoræ, quod refert Ioannes Dyoniſius Portocarrer. *in allegat. pro iuriſdictione Doctorum Inquiſit. cum Miniſtris Regiis, fol. mihi 61.* vbi ſic habet Regina: *Super eo vero, quod conqueritur, quod perſonæ Eccleſiaſticæ eiiciantur, ſeu banniantur, è Regno, concordatum eſt, quod illud ſi vnquam factum eſt, cum euidenter ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, malè factum ſit & eſt etiam concordatum, vt in poſterum nunquam amplius id fiat.* vide quæ *ſupra* dicebantur *in cit. dub. 4 ſect. 19. ſubſect. 7.* 2

SECTIO II.

Proponuntur, & ſoluuntur difficultates contra dubitationis reſolutionem poſitam.

OBiicies ex Cutellio *ad leg. Feder. cap. 22. not. 25. num. 5.* vbi ſic ait: 1

ait: *ſi Epiſcopi nulla iuſta cauſa accedente, obedire recuſent, vel ſi tumultus ſuſcitarent, aut temporalem iuriſdictionem ita læderent, vt pax publica Diœceſum turbaretur, muneribus laicis vſurpatis, nullæque hortationes, precéſque proficerent, vt ſua iuriſdictione contenti eſſent, putarem in Regnis illis, vbi ſummus Pontifex longe abeſt, vel ſi magnum eſſet in mora damnum, conceſſione Pontificia conſtitutum eſſe, atque immemorabili conſuetudine probatum, Epiſcopos ſi eiici non poſſunt: poſſe tamen Romano Pontifici (debito honore, perſonarúmque decore ſeruato cum epiſtolis cauſam, exceſſuſque continentibus) tranſmitti, vt a ſuo Iudice plectantur: per hoc enim Rex in eos ius non dicit, ſed ad ius dicendum coram Pontifice illos ſiſtit, quod omni iure licere, nemo vnquam dubitauit*; quia id eſt ſæpè factum, & deductum in praxi tum quia ex tex. *in cap. filiis vel nepotibus 16. queſt. 6.* communiter à Canoniſtis; & Theologis receptum eſt, vt etſi ex eo textu nullatenus iuriſdictio Principi laico tribuitur, ius tamen, quo poſſit apud Pontificem pro animaduerſione Epiſcopi inſtare, ac ei reum offerre, tribuatur.

2 Reſpondeo in primis, quòd ex hoc ipſo, quod docet Cutellius, euidenter apparet, moraliter vix contingere poſſe, ita Epiſcopum pacem turbare, vt Regnum periret, & Reſpubl. corrueret, ſi à ſummo Pontifice (vt par eſt) expectanda eſſet reſponſio; itemque moraliter vix contingere poſſe, tantam eſſe ad compeſcendam licentiam Epiſcoporum neceſſitatem, vt periculum eſſet in mora, ſi Pontificis expectaretur reſolutio, præſertim in regionibus, quæ non multùm diſtant ab Vrbe, vti *ſuprà* dicebatur, & admittit Cutellius; Vnde dicendum cum communi ſententia Doctorum (quos adducebam *in citat. dubitatione 4. ſect. 19. ſubſect. 7.* Epiſcopos ſeu alias perſonas Eccleſiaſticas ſine incurſu cenſurarum Bullæ Cœnæ à Iudicibus laicis de Regnis expelli ordinariè non poſſe.

Inſtabis licèt Eccleſiaſtici non poſſint expelli à Regno tamen non eſt ratio, cur non poſſint tranſmitti ad ſummum Pontificem, vt ab illo, tanquam à legitimo Iudice plectantur, in quo eſt tota vis argumenti Cutellij, ergò, &c. 3

Reſpondeo, hoc etiam eſſe ordinariè cõtra immunitatem Eccleſiaſticam, quia, & hæc cum non ſit ordinariè neceſſaria vt *ſuprà* dicebatur, ordinariè eſt quædam velata, & palliata expulſio Eccleſiaſticorum; tum quia talem authoritatem Iudicibus laicis nemo vnquam conceſſit communiter enim Doctores, quos, *in cit. dub. 4. ſect. 14. ſubſect. 9.* adducebam, concedunt Iudici laico tantum, vt capere poſſit Clericum, quando reperitur in fraganti crimine; vel quando is probabiliter præſumitur ad delinquendum incedere: vel ad effectum præſentandi illum Prælato Eccleſiaſtico poſt delictum commiſſum, ſi ſit de fuga ſuſpectus; quia in his caſibus ſolùm ex tacita voluntate Prælatorum, vel à iure, cenſetur cuilibet capiendi Clericum data poteſtas, iuxta *leg. raptores, Cod. de Epiſcop. & Cler.* quod autem titulo iuriſdictionis Iudex laicus nunquam poſſit capere Clericum, etiam ad effectum præſentandi illum Iudici Eccleſiaſtico, conſtat *ex cap. cum non ab homine de iudic. &c. ſi verò de ſentent. excomm. &c. ſi Clericus de foro competent.* & ratio eſt, quia Poteſtas làica nullàm habet in Eccleſiaſticos iuriſdictionem, præſertim coërcitiuam, ſeu coactiuam, 4

 ſicuti

ſicuti probabam *in cit. dub.* 4. *ſectio* 19. de qua te *ibi* diffuſius videri poteſt.

SECTIO II.

Proponuntur Aduertenda quædam.

1 ADde, quod multi Doctores vt poſſit Iudex laicus in tertio caſu *ſuprà* dicto capere Clericum, ad finem ſiſtendi illum coram ſuo Prælato Eccleſiaſtico, præter conditionem dictam vt ſcilicet præſumatur fuga, requirunt ſecundam, vt non potuerit à proprio Prælato impetrari mandatum: & tertiam, vt ſtatim Iudici proprio remittatur, ſcilicèt *infra* ſpatium viginti horarum; ſi fieri poteſt: ergò &c. atque ita præter alios multos Doctores, quos *in cit. dub.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 5. *&* 6. citabam, docet Caſtrus Palaus, qui etiam putat, & rectè, quòd Iudex laicus non poſſit detinere Clericum captum in ſuis carceribus per ſpatium viginti horarum, ſi breuiori tempore poſſet illum Eccleſiaſtico Prælato remittere, Ratio, eſſe poteſt, quia in tali caſu neque Superior Eccleſiaſticus præſumitur conſentire; neque ſæcularis Iudex rationabilem cauſam habet Clericum detinendi; ergò, &c. de qua re tamen vide, quæ *in cit. dub.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 7. diffusè dicebantur.

2 Adde ſecundò, quod & alij Doctores abſolutè negant Iudicem laicum capere poſſe Clericum etiam in primo caſu *ſuprà* dicto, nempe in flagranti crimine, ad finem, vt præſentet illum Prælato Eccleſiaſtico. Ergo, &c. atque ita præter alios docent Martha *de iuriſdict. part.* 4. *centur.* 1. *caſu* 41. *num.* 17. Megalius *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 7. & Souza *in Bull. Cœn. cap.* 16. *diſput.* 82. *num.* 8. quos *in loc. ſuprà cit.* adducebam. Vnde multò magis negandum eſt, quòd poſſint ordinariè Iudices laici in caſu noſtro præſenti capere Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos, vt præſentent illos Summo Pontifici, vt ab illo plectantur; ſed dicendum quòd ſi hoc faciunt, ordinariè incidant in cenſuram vndecimam Bullæ Cœnæ: ſicut etiam & qui mandant, ratum habent, & auxilium, conſilium vel fauorem præſtant, vt *ex eodem cit. loco Bullæ Cœnæ Domini* colligitur.

3 Non obſtat quod id ſæpè factum ſit, vt ait Curellius: nam reſpondetur, quod eſt factum de facto, non de iure: & non quid factum ſit, ſed quid fieri debeat, ſpectandum eſt, *l. ſed licet* 12. *de offic. Præſid. & cap. cum cauſam, de elect.* neque exempla, niſi bona, ſequenda ſunt, vt rectè dixit Gellius *lib.* 10. *Noct. Att. cap.* 19.

4 Nec obſtat ſecundò text. *in cap. ſi filius, vel nepotibus* 16. *quæſt.* 6. nam reſpondetur in dicto textu (vt legenti patet) Principi laico non tribui, quod poſſit Epiſcopum tranſmittere ad Summum Pontificem, vt plectatur ab illo; ſed tantum *ibi* dici, quòd apud dictum Pontificem inſtet, rogando illum, vt prouidere velit: atque ita aſſerunt Doctores, quos *in cit. Dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 3. citabam. vel dicas, dictum textum *in cap. filius, vel nepotibus*, per ſubſequentes canones eſſe abrogatum: atque ita docent alij Doctores, quos ibidem citabam.

DVBITATIO XXIV.

An poſsit Rex grauare Eccleſiaſticos.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 RESPONDEO negatiuè: quia tam bona Eccleſiarum quàm Eccleſiaſticorum immunia ſunt à nouis tributis imponendis, ſicuti docent communiter Doctores apud Syluestrum *verb. immunitas* 1. *num.* 6. & recentiores paſſim; & ratio eſt, quia ſoluere tributum, ſubditorum proprium eſt, cùm id ſignum ſit ſubiectionis (vt ait Apoſtol. *ad Roman.* 13. *neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam: ideò enim, & tributa præſtatis*) ſed perſonæ Eccleſiaſticæ immunes ſunt à iuriſdictione ſæcularium: ergo etiam à tributis.

2 Confirmatur, quia cùm Summus Pontifex ſuper bona Eccleſiaſtica ob iuſtum caſum onera imponere poſſit, ſi idem quoque poſſet facere Princeps ſæcularis, bona Eccleſiaſtica eſſent deterioris conditionis, quàm bona ſæcularium; cùm illa duplici onere à Principibus, ſæculari, & Eccleſiaſtico, grauari poſſent, non item iſta; quod à recta ratione, & æquitate naturali abſonum eſſe videtur.

Confirmatur ſecundò, quia cùm Principes ſæculares ab Eccleſiaſticis perſonis ſpiritualia commoda recipiant, non eſt æquum, vt & temporalia ab iiſdem exigant: ſed potius expoſcit ratio, vt illis hæc tribuant; iuxta illud Apoſt. 1. *ad Corinth.* 9. *ſi nos vobis ſpiritualia ſeminamus, magnum eſt, ſi nos carnalia veſtra metamus.* 3

Confirmatur tertiò *ex conſtit. Bonifacij in cap. quamquam* 4. *de cenſibus, in* 6. in qua dicitur, perſonas Eccleſiaſticas, & res ipſarum exemptas eſſe, vbi Pontifex indefinitè loquitur de Eccleſiaſticorum rebus, quos tamen intellige exemptos eſſe à nouis exactionibus imponendis, quamdiu ſcilicet ſunt Eccleſiaſticorum. 4

Confirmatur quartò ex bulla Cœnæ Domini, vbi excommunicantur omnes qui abſque ſpeciali, & expreſſa Summi Pontificis licentia imponunt collectas, decimas, tallias, præſtantias, aut alia onera perſonis Eccleſiaſticis, aut eorum bonis, aut Eccleſiarum, aut Monaſteriorum ipſorum, aut impoſita exigunt aut à ſponte dantibus recipiunt, aut his actibus quoquo modo cooperantur; vbi diſtinguit Pontifex bona Clericorum à bonis Eccleſiarum, ac proinde loquitur non tantum de bonis Eccleſiaſticis, quæ dicentur bona Eccleſiarum, ſed de quibuſuis bonis Eccleſiaſticorum; quod 5

eſt notandum contra Ioannem Driedonem *de libertate Chriſtiana, lib. 2. cap. 3.* vbi rectè dixit, quod prædia omnia ſint obligata pro tributis Reip. impoſitis, & imponendis, & quod cum hoc onere tranſeant in Eccleſiam; & contra Nauar. *in ſumma cap. 27. num. 128.* qui tamen *cap. 17. num. 202.* nobiſcum ſentit in hoc loco enim expreſſè affirmat eos, qui pedagia à Clericis exigunt, aut exigi iubent, incurrere cenſuram Bullæ Cœnæ, etſi id, quod vehunt, important, vel aſportant, ſit de ipſorum Patrimoniis vel Eccleſiaſticis prouentibus, ergò &c.

Quod autem dicitur de ſponte dantibus, intelligitur, quando exactor recipit ab eo, qui ideo ſponte dat, quia Eccleſiaſticis ſunt impoſita; ſiuè ab eo, qui dat (antequam exigatur) propter eumdem finem.

SECTIO II.

Proponuntur, & ſoluuntur difficultates contra Dubitationis reſolutionem poſitam.

1 OBiicies ex Driedone. Rex, ſeu quicumque alius ſupremus Princeps, ſuperiorem non agnoſcés, habet ius imponendi tributum huic prædio, antequam perueniſſet ad Eccleſiam, ſed hoc Iure Rex non debet ſpoliari, ex eo, quod prædium fiat Eccleſiæ: ergo tale prædium non eſt à tributis immunè. Reſpondeo Regem non habere ius imponendi tributum, ſeu vectigal prædio, niſi quamdiu illud pertinet ad perſonam carentem priuilegio immunitatis: vnde hoc ipſo, quo tranſit ad Eccleſiam, vel perſonam fruentem immunitate, amittit hoc ius; neque hoc mirum videri debet, cum Principes Chriſtiani iam à mille, & amplius annis in hoc conſenſerint (vt patet ex *l. Sancimus*, (*de SS. Eccleſiis, quæ eſt Iuſtiniani*) & tot ſæculis idem ſeruauerint: neque vlla cauſa eſt, cur poſſint hoc priuilegium ſemel Eccleſiæ ad honorem Dei donatum auferre: hoc enim perinde eſſet, atque ſi quis agrum, domum, vel reddituum Eccleſiæ ſemel donatum auferret, quod eſt manifeſtum ſacrilegium, ſimile etiam contingit, quando huiuſmodi prædia transferuntur in Magnates, à vectigalibus immunes: tunc enim Principes amittunt ius imponendi vectigalia, quod anteà habebant.

Inſtabis ſi prædium, vel res iſta ad Eccleſiam non perueniret, ſæpè venderetur, vel commutaretur cum alia re, & tunc Principi debitum eſſet certum tributum, verbi gratia decima pars pretij, & dum tranſit ad Eccleſiam, vel locum pium, nunquam amplius venditur, vnde Princeps nihil amplius inde commodi percipit: ergò meritò poteſt legibus ſuis cauere, ne res immobiles ad Eccleſias, vel loca pia transferantur. 2

Reſpondeo nunquam Principum vllum factum eſſe pauperiorem ex eo, quod ipſe, vel ſubditi eius fuerint liberales in Eccleſiam; vt patet *in Conſtantino, & Carolo, vtroque verè magno & aliis multis:* Deus enim, cuius protectione, & directione Regnorum adminiſtratio maximè nititur, infinitis modis exiguum illud detrimentum vectigalium, quod ipſi ſeruis eius condonant, compenſare poteſt; vel calamitates, & ſeditiones, auertendo: vel proſperos ſucceſſus bellorum, noua Regna, vbertatem Terræ, & alia huiuſmodi largiendo: ſæpè etiam è contra 3

tra ſit, vt ob aliquam ſeditionem, vel bellum (quod fortaſſe pietas, & Religio Principis auertiſſet) vno anno plus ipſe amittat, quàm mille annis ex huiuſmodi tributis percipi poſſet, ergò, &c.

4 Vide, quæ in ordine ad hanc rem perbellè, & piè ſcribit B. Gregorius ad Conſtantinam Auguſtam *cap.* 33. *lib.* 4. *Epiſt. indict.* 13. vbi in fine *ſic ait, id circò fortaſſe tantæ expenſæ in hoc Regno minus ad vtilitatem proficiunt, quia cum peccati aliqua admixtione colliguntur: præcipiant ergò Sereniſſimi Domini, nil cum peccato colligi: nam ſcio, quia, etſi parum Reip. attribuatur vtilitatibus, ex eo multum Reſp. adiuuatur, quam etſi fortaſſe contingat expenſis minoribus minus adiuuari, melius eſt temporaliter nos non viuere, quam nos ad æternam vitam obſtaculum aliquod inuenire. Vnde mihi breuiter hæc ſucceſſiſſe ſufficiat, ne ſi ea, quæ in his partibus aguntur, pietas veſtra non cognoſceret, me apud diſtrictum Iudicem ſilentij mei culpa mulctaret* hæc ille & M. Petrus Bleſenſis ſcribens de decimis Eccleſiaſticis, & pauperibus à Philippo Francorum Rege in dictis ob bellum aduerſus Saladinum inſtituendum poſt multa ita habet: *quæ ratio eſt, vt qui pro Eccleſia pugnant, Eccleſiam ſpolient, quam inimicorum ſpoliis donis temporalibus ampliare debuerunt? Putant ne inſipientes, & miſeri quod Chriſtus, qui ſumma iuſtitia eſt, velit ſibi de iniuriis, & ſacrilegiis exhiberi ſacrificium, aut ſuſtineat commiſſa ex his ſpolia proſperari: ſi enim teſtimonio veritatis in ignem æternum mittitur, qui ſua pauperibus non dedit: vbi quæſo, mittendus eſt, qui bona pauperum, vel Eccleſiæ rapuit, aut fraudauit? pro his, & conſimilibus filij Ephrem intendentes, & mittentes arcum, conuerſi ſunt in die belli nunquam pauperum, nunquam Eccleſiæ ſpolia proſperum habuerunt euentus auſpicium.* Hæc ille apud Baronium *tom. vltimo impreſſionis Rom. fol.* 805.

SECTIO III.

Proponitur COROLLAR. I.

EX dictis ſequitur primò, quod ab omnibus oneribus, & tributis Principum ſæcularium immunes ſint ipſæ materiales Eccleſiæ, & adiuncta item vaſa, veſtes, & quæcumque conſecrata, vel benedicta ſunt, tanquam diuini cultus inſtrumenta; & ratio præter dictas, vlterius eſt, quia hæc nullam temporalem vtilitatem habent, quæ in æſtimationem venire poſſit: quando quidem cum ad diuini cultus miniſterium dedicata ſint, nullis aliis vſibus humanis, ac profanis applicari debent, iuxta *cap. quæ ſemel, & ſeqq. diſtinct.* 19. *cap. ligna, & ſeqq. de conſecrat. diſtinct.* 1. *leg. inter ſtipulantem ſacram, ff. de verb. obligat. & leg. ſancimus, Cod. de §. Eccleſiis.* Eadem ratio conuincere videtur, vaſa, & ornamenta ſacra (etiamſi in priuato oratorio ſub particulari alicuius dominio exiſtant) ex vi ſuæ conſecrationis à tributis, & cenſibus immunia eſſe debere; quia ſimiliter nullam temporalem commoditatem, aut vſum habere poſſunt, ſicuti notauit Suarez *lib.* 4. *defenſ. cap.* 19. *numer.* 8. ſimili ratione etiam, ab omni onere, & ſeruitio liberæ ſunt Eccleſiæ, areæ, domus, & horti iuxta poſiti; item prædium, ex quo panis, & vinũ pro ſacra Euchariſtia conficienda, vel aliis 1

aliis rebus ad diuini cultus miniſterium neceſſariis, colliguntur; ſiquidem hæc omnia fermè alium vſum, vel fructum habere non poſſunt, niſi ordinatum ad ſacra miniſteria, ideóque nullus prorſus alio onere, vel ſeruitio grauari debent; quin imò ſi ante grauata erant, liberari debent, vt *infrà ſuo loco dicetur dub.* 27. & colligitur *ex cap. ſecundum canonicam, cap. ſancitum eſt*, 23. *quæſt.* 8. *& cap.* 1. *de cenſibus*, vbi id etiam notant Doctores & Innoc. *in cap. non minus, de immunit. Eccleſ.* Suarez *in cit. cap.* 19. *numero* 2. *& cap.* 20. *numero* 17.

SECTIO IV.

Proponitur COROLLAR. II.

1 Secundò ſequitur, quod immunia ab omni tributo, & vectigali ſint tam immobilia, quàm mobilia Eccleſiarum bona, quæ à fundatoribus, vel aliis fidelibus ad Dei honorem oblata, vel donata ſunt, vt à Prælatis Eccleſiarum ad pauperum ſuſtentationem, templorum fabricam, & ſimilia, conuertantur, & huiuſmodi bona à tributo, & omni exactione ſæcularium Principum libera eſſe debere, habetur etiam *in cap. non minus, cap. aduerſus de immun. Eccleſ. cap.* 1 *eodem in* 6. *Clement. vn. eod. tit. cap.* 1. *de cenſibus, cap. quanquam, eodem in* 6. *& conſtitut. item nulla*, quæ eſt Friderici Imperatoris poſita poſt *leg.* 1. *Cod. de Epiſcopis, & Clericis*: & ratio præter dictas vlteriùs eſt, quia hæc bona fidelium voluntate ad Dei cultum ſpecialiter deſtinata, & oblata fuerint, vt non niſi in pios vſus conuertantur: ergo omnes exactiones, quibus à ſæcularibus Principibus illa grauantur, cedunt in diuini cultus diminutionem, & in iniuriam, atque irreuerentiam Dei: quippe illa bona, quaſi proprium patrimonium exiſtunt: vnde res Dominicæ appellari conſueruntt *can.* 40. *Apoſtolorum*, quamobrem hinc conſequens eſſe videtur exemptionem hanc eſſe de iure diuino, quia Deum ab exactione Regum terrenorum liberum eſſe neceſſe eſt. Vide, quæ dicebantur *ſuprà dubitat. quarta, ſect.* 21. *ſubſect.* 12. & quæ dicentur *infrà dubitat.* 27. *ſect.* 14.

Neque multùm refert, ſiue dicas cum 2
Nauarro *in Apolog. de redditibus Eccleſiaſticis*, bona iſta Eccleſiaſtica (ſaltem prius quàm Eccleſiæ Miniſtris, vel pauperibus particulatim applicentur) non eſſe ſub humano dominio, ſed ſolam illorum adminiſtrationem Prælatis Eccleſiaſticis competere; quod valdè probabile eſt, ſicuti præter alios notauit Suarez *vbi ſuprà, cap.* 18. *num.* 7. ſiue dicas Eccleſiaſtica iſta bona eſſe ſub humano dominio Eccleſiæ particularis, aut vniuerſalis, tamen cum annexo onere, ſeu obligatione, vt in pios vſus conuertantur: nam propter hanc ipſorum habitudinem negari non poteſt ipſa aliquo modo ſacra eſſe, & peculiari ratione ad Deum pertinere, ſicuti rectè tradunt communiter Doctores *in tract. de Religione, & in tract. de ſimonia*, & in ſpecie tradit Ioan. Faber *tit. Inſtitut. de rerum diuiſ. §. nullus*, Suarez *in defenſ. Fidei Catholicæ, lib* 4. *cap.* 17. *num.* 6. & priùs tradiderat S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 99. *art.* 3. S. Ambroſ. *in Epiſt.* 33. *ad Marcellinam ſororem*, quæ refertur *in cap. conuenior.* 23. *quæſt.* 8 & colligitur *ex cap.* 27. *Leuit. verſ.* 14 *Homo ſi mouerit domum ſuam, & ſanctificauerit Domino*: & *verſ.* 28. *Quidquid ſemel fuerit conſecratum, Sanctum Sanctorum erit Domino*:

Domino: & *ex cap.* 3. *cauſa* 12. *quæſt.* 2. *Nulli liceat ignorare omne, quod Domino conſecratur, ſiue homo, ſiue animal, ſiue ager*, &c. *Sanctum Sanctorum Domino erit*, & *ad ius pertinebit Sacerdotum. propter quod inexcuſabilis erit omnis, quia Domino*, & *Eccleſia*, *cui competunt, aufert, vaſtat, inuadit*, *vel eripit*, & *vſque ad emendationem*, *Eccleſiæque ſatisfactionem*, *vt ſacrilegus iudicatur*: & ratio eſt, quia hoc ipſo, quòd bona iſta ſacra, & Eccleſiaſtica ſunt, & à fidelibus ad Dei cultum, atque ob ſupernaturalem finem in manibus Eccleſiaſticorum Prælatorum oblata, neceſſariò fit, quod ipſorum adminiſtratio, diſpoſitio, & applicatio quæcunque, ad eoſdem Eccleſiæ Prælatos, & non ad ſæculares poteſtates pertinere poſſit: quamobrem contra Angelum *verb. ſacrilegium prope finem*, dicendum eſt, quod iſtorum Eccleſiaſticorum bonorum iniqua vſurpatio ſit propriè ſacrilegium; atque ita in iure canonico paſſim traditur, ſicuti notauit gloſſ. *cap. ſit*, *verſ. malefactores de foro competen.* Syluest. *verb. ſacrilegium*, *dicto* 1. Tholoſanus *lib.* 33. Syntag. *cap.* 17. *num.* 2. & videre licet *cauſ.* 12. *quæſt.* 2 *cap. nulli liceat*, & *cauſ.* 17 *quæſt* 4. *can.* 4. vbi legitur ſacrilegium, & contra leges eſt, ſi quod venerabilibus locis relinquitur, prauæ voluntatis ſtudio, ſuis tentauerit compendiis retinere, quod eſt dictum Gregorij I. *lib.* 8. *Epiſt.* 6. *ad Sabinum Diaconum*: ſimilia habentur *in cap. ſicut qui*, & *cap. qui rapuit*, *cap. quiſquis eadem quæſt.* & ratio, vt dicebatur, eſt, quia bona iſta ex prima ſui inſtitutione, atque offerentium voluntate eam conditionem habeant, vt quia ad Dei honorem oblata, ac deſtinata ſunt, non in alium vſum, niſi pium, conuertantur: quare omnino dicendum eſt eos, qui legata pia, aliáque iura, & bona Eccleſiaſtica iniquè ſupprimunt, detinent, occupant, vel defraudant, &c. non furtum ſimpliciter contra iuſtitiam, ſed etiam ſacrilegium contra Religionem committere. Adde, quòd inuaſio, vel ſpoliatio bonorum Eccleſiaſticorum eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam, cuius violatio ad crimen ſacrilegij etiã ſpectat: ego &c. alia tamen ratio eſt, poſtquam bona eadem Eccleſiaſtica pauperum, vel miniſtrorum Eccleſiæ per legitimam diſpenſationem propria facta ſunt, vt *alibi* dicetur.

Confirmatur, quia cùm certò ſummus Pontifex, tanquam ſupremus Eccleſiaſticorum bonorum adminiſtrator, ac diſpenſator, ob iuſtam cauſam, onera, ſiue grauamina (ſicut *ſupra* dicebam) illis imponere poſſit, quin & Epiſcopus ex iiſdem ſubſidium charitatiuum exigere, vti *in dubitat.* 13. dicebatur: ſi idem quoque in illis ſæcularis Princeps facere poſſet, bona Eccleſiaſtica eſſent longè deterioris conditionis, quàm ſæcularia: cùm illa duplici onere à diuerſis Principibus, ſæculari ſcilicet, & Eccleſiaſtico grauari poſſent, non item iſta, quod à iure, & æquitate naturali quammaximè abhorret, ſicuti præter alios rectè notauit Hieronymus Albanus *in tract. de immunit. Eccleſiaſtica*, *num.* 65. & *ſeqq.* 3

SECTIO V.

Proponuntur exceptiones quædam.

Excipe primò ex communi omnium Doctorum ſententia, ſi fundator Eccleſiæ in fundatione moderatã aliquam 1

preſtationem cum Epiſcopi conſenſu ſibi reſeruauit: nam huiuſmodi pacta, ſiue conditiones ſeruari debere, colligitur aperte *ex cap. verum, de condit. appoſitis, cap. cum dilecti, de donat. & capit. preterea, 2. iunct. gloſſ. ver. inſtitutos, de iure patronatus*: & ratio eſt clara, quia dominus ſic donauit, & non aliter.

2 Excipe ſecundò, ſi bona, antequam ad Eccleſiam quocumque titulo deuenerint, reali aliquo onere, ſeruitio, penſione, aut tributo obligata fuerunt, vt dicetur *infra dub.* 27. nam res tranſit cum onere ſuo, *cap. ex literis de pignoribus*, & manifeſtum eſt, eum qui venditione, donatione, legato, &c. rem quampiam in Eccleſiam transfert, preiudicare non poſſe iuri alterius, quod in re illa habet: nam rei ſuæ quiſque eſt moderator, & arbiter, non autem alienæ, *leg. iure mandata, Cod. mandati*, & videri poteſt Abb. *in cap. ceterum, num. 1. & 5. de iudiciis*, Molina *tract. 2. tom. 3. priore diſput. 661 numer. 2. & diſput. 672.* Gutierez *lib. 1. pract. quæſt. quæſt. 3. num. 15.*

SECTIO VI.

Proponitur COROLLAR. III.

1 TErtio ſequitur, quod immunia ab omni impoſitione etiam ſint bona Eccleſiaſticorum Clericalia, id eſt, ex titulo ſpirituali illis acquiſita, vt beneficiorum redditus, Miſſarum ſtipendia, & ſimilia huiuſmodi; atque ita habet omnium Doctorum ſententia, tradita *in cap. ſancitum, 23. quæſt. 8. capit. 1. de cenſibus, capit. aduerſus de immunit. Eccleſ. & aliis iuribus*, & ratio vlterius eſt, quia hæc Eccleſiaſticorum ſtipendia, & lucra, ſiuè ſpectentur quoad titulum, & cauſam acquirendi, ſiuè ſpectentur quoad perſonas, à quibus acquiſita ſunt, ſæculari poteſtati ſubiecta eſſe non poſſunt: nam titulus acquiſitionis iacet, & ſpiritualis eſt, & perſonæ ipſæ Eccleſiaſticæ ſunt omninò exemptæ à iuriſdictione ſeculari, ergo &c. Adde, quod cum ſummus Pontifex (vti *ſupra* dicebam) ſuper his bonis, titulo ſpirituali acquiſitis, tributum ad piam cauſam aliquam imponere poſſit, omninò dicendum eſt, quod ab omni ſæcularium Principum exactione libera illa eſſe debeant; cum æquitas ipſa naturalis non patiatur, ea duplici onere grauari, quo nec bona ſæcularium grauantur, vti *ſupra* dicebam.

At quoniam quoad bona Eccleſiaſticorum Patrimonialia; id eſt, quæ ex titulo temporali, v.g. hæreditate, legato, donatione, exemptione, arte, manuum labore, &c. ab ipſis Eccleſiaſticis acquiſita ſunt, aliqua videtur eſſe difficultas. Item quoad ea, quæ negotiantur, & quo ad ea, quæ ex ſuis bonis collecta aliò transferunt, vt *ibi* carius vendant, ideò ſit 2

DVBITATIO

DVBITATIO XXV.

An Rex poſſit grauare Eccleſiaſticos quoad bona patrimonialia.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Reſolutio.

1 RESPONDEO negatiuè: per bona autem patrimonialia intelligo quæcumque titulo tempotali, verbi gratiâ, hæreditate, legato, donatione, emptione, arte, manuum labore, vel ſimili alio temporali titulo ab Eccleſiaſticis acquiſita ſunt; atque ita habet communis Doctorum ſententia, quam docent gloſſ. *in cap. ſimiliter 16. quæſt. 1.* vbi ſic ait: ***bona patrimonialia Clericorum gaudent eodem priuilegio, quo gaudent bona Eccleſiarum***, Abb. *in cap. Eccleſia, num. 21. de conſtit.* & *cap. ſi Clericus, num. 3. de foro compet. cap. vlt. num. 4. de vita & honeſt. Cleric.* Bartol. *in l. placet, Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* 49 Sylu. *verbo immunitas* 1. *num.* 9. & *verſ. excommunicatio, q. excommunicatio* 5. *numero* 13. Nauarr. *cap.* 17. *num.* 203. Medina *Cod. de reſtit. quæſt.* 15. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. *num.* 19. Suarez *lib.* 4. *defenſ. cap.* 24. & 25. Homobonus *de exam. Eccleſ. part.* 2. *tract.* 11. *cap.* 6. *quæſt.* 9. Riccius *part.* 2. *deciſ.* 299. *numero* 3. Duardus *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *canon.* 18. *quæſt.* 5. *num.* 4. & *quæſt.* 6. *num.* 1. Azorius *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. *quæſt.* 7. Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9 *cap.* 25. *num.* 377 & 379. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 11. *num.* 298. Molina *tom.* 3. *tract.* 2. *diſput.* 671. *num.* 2. Molfeſius *in ſumma, tom.* 2 *tract.* 12. *cap.* 22. *num.* 166. Alterius *de cenſ. tom.* 2. *diſput.* 19. *lib.* 5. *cap.* 6. *dub.* 2. Paſqualigus *in ſuis deciſionibus, deciſ.* 128. *n.* 4. Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excommun.* 18. Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſummam*, Quaranta *verb Vectigal*, Gregorius Lopez, Rouitus, & Conſtantius, quos citat, & ſequitur Antonius de Marinis *in quotidianis reſolutionibus, cap.* 37. *num.* 9. Ioannes Antonius de Nigris, Archidiaconus, Baldus, Afflictus, Geminianus, & Buonius, quos citat, & ſequitur Martha *de iuriſdict. part.* 4. *centur.* 1. *caſ.* 49. *num.* 9. Imola, Riminaldus Iunior, & Ripa, quos citat, & ſequitur Tamburinus *de iure Abbatum, tom* 1. *diſput.* 15. *quæſt.* 20. *num.* 3. Bartolus *in l. placet, Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis*, Baldellus *lib.* 5. *diſput.* 34. *num.* 2 Ciarcinius *controuerſ. forenſ. cap.* 31. *num.* 7. Guilenzonius *conſil.* 53. Caſtillo, Sotomaior *de Tertiis, tom.* 7. *cap.* 9. *num.* 8. Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 12. *diſput vn.*

punct. 9. num. 2. Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 8. num. 34.* Rota Romana *in vna Albanenſis gabellæ* 1630. cotam Merlino, *vbi* ſic habet: *Bona patrimonialia Clericorum, etiam laicalia, ſunt immunia ab oneribus laicalibus ob dignitatem perſonarum, quæ dignitas perſonæ influit immunitatem in ipſa bona; illa enim adhærent perſonæ Clerici, nec perſona poteſt dici plenè, & perfectè exempta, niſi etiam bona illius exempta ſint:* ita Abbas, Decius, Felinus, & alij Canoniſtæ communiter *in cap. Eccleſia S. Mariæ*, Baldus *in l. 2. Cod. de Epiſcopis, & Clericis*; & alij, quos refert, & ſequitur Suar. *lib. 4. cap. 25. num 4. & ſeq.* Hucvſque Rota Romana; cùm igitur hæc opinio ſit communis inter Theologos, Canoniſtas, & Iuriſtas, non poteſt opinio oppoſita conſuli, vel poni in praxi, ſine timore cenſuratum Bullæ Cœnæ; idem etiam docet Riccius *in praxi tom. 4. reſolut. 93. num 2.* Megalius 1. 2. *lib. 2. cap. 17. quæſt. 6. num. 114.* Salonius *tom. 2. in 2. 2. quæſt. 78. art. 5. contr. 2. num. 2.* Sayrus *de cenſ. lib. 3. capit. 22. numer. 9.* Bartholomeus à S. Fauſto *in ſpec. conf. diſput. 33. quæſt. 13. num 2.* Belletus *in diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. 5. §. 5. num. 1* Barboſa *in ſuis collectaneis, tom. 1. lib. 3. titul. 49. cap. 4. num. 4. & de iure Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 39. §. 5. num. 6.* & alij paſſim contra gloſſam marginalem, *in cap. quamquam, de cenſib. in 6. verb. res ipſarum.* & Ioannem Driedonem *de libertate Chriſtiana, lib. 2. cap. 3.* vbi minus rectè dixit, quod prædia omnia ſint obligata pro tributis Reipublicæ impoſitis, & imponendis, & quod cum hoc onere tranſeant in Eccleſiam; ac tandem contra Bobadillam *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 260.* qui *in gloſſa, littera F,* pro ſua ſententia citat nonnullos Iuriſtas, limitans tamen, vt ea non intelligatur quoad bona patrimonialia, ad quorum titulum Clerici ordinati ſunt.

Probatur autem Reſponſio noſtra primò, ex dictis *in dubitatione præcedenti; & ex can. 17. Bullæ Cœnæ* in illis verbis: *imponentes decimas, &c. perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum bonis*: vbi dictio illa, *eorum,* contradiſtinguitur contra alteram dictionem ſequentem, *Eccleſiarum*, ergò non niſi de bonis Patrimonialibus, & propriis Clericorum, ac aliis, quæ ad Eccleſiam non pertinent, intelligi poteſt. Adde, quod cum textus Bullæ generaliter loquatur de bonis Eccleſiaſticorum, nô debemus illum reſtringere; ſed generaliter, ſicut generaliter loquitur, intelligere de quibuſcũque bonis eorum, ſiue Patrimonialia ſint, ſiue empta, ſiue donata, ſiue quocumque alio titulo acquiſita: atque ita tradunt Barboſa, Fillucius, Reginaldus, Alterius, & Leſſius *in locis ſuprà citatis*, qui propterea *ibi* expreſsè docent, quod non ſolum bona Patrimonialia Eccleſiaſticorum, ſed quæcumque alia quocumque titulo acquiſita, immunia ſunt ab omni onere, & grauamine ſæcularium poteſtatum. 2

3 Neque obſtat Nauarr. *in ſumma cap. 27. n 118.* vbi oppoſitum ſentire videtur: nam (vt *ſuprà* dicebam *dub. 24.* & obſeruat præter alios Fauſtus *in ſpecul. confeſſ. diſp. 33. quæſt. 13. num. 2.*) Nauarrus eſt ſibimet ipſi contrarius *in capit. enim 17. numer. 202.* expreſsè ait, eos, qui pedagia à Clericis exigunt, aut exigi iubent, incurrere cenſuras Bullæ Cœnę, etſi id, quod vehunt, important, vel aſportant, ſit de eorum patrimoniis: ergò &c.

4 Secundò probatur *ex capit. 1. de immunit. Eccleſ. cap. aduerſus, Clement. vnic.*

vnic. de immunit. Eccleſ. & ex leg. 2. *& conſtit. item nulla, Cod. de Epiſcopis, & Clericis*: in his enim iuribus vniuerſim prohibetur, ne Eccleſiaſticis perſonis talliæ, collectæ, aut aliæ quæcumque exactiones imponantur; vt præcipuè videre eſt *in cit. Clement. vn. & cit. conſtit Friderici*, ex eo, quia Eccleſiaſticæ perſonæ, & res earum à ſæcularium Principum exactione immunes eſſe debent, ſicuti habetur *in cit. cap. aduerſus. & in cit. cap. quamquam*, vbi prætereà ſubditur, id iure diuino, & humano conſtitutum eſſe; ergò, &c.

Tertiò probatur ratione; quia ſoluere tributum (vti *in dubitatione præcedenti* dicebatur) ſubditorum proprium eſt, cùm id ſignum ſit ſubiectionis, teſtante Apoſt. *ad Rom.* 13. *neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam, ideò enim & tributa præſtatis*: ſed perſonæ Eccleſiaſticæ immunes ſunt à iuriſdictione ſæcularium, ergò, &c.

6 Confirmatur, quia cum Principes ſæculares (ſicuti *in dub. præcedenti* dicebatur) à Clericis, aliiſque Eccleſiaſticis perſonis ſpiritualia commoda accipiant, non eſt æquum, vt & temporalia ab illis exigant, ſed potius, vt tribuant, iuxta illud Apoſt. 1. ad Corinth. 9. *ſi nos vobis ſpiritualia ſeminamus, magnum eſt, ſi nos carnalia veſtra metamus?*

SECTIO II.

Proponuntur, & ſoluuntur Difficultates contra Dubitationis reſolutionem poſitam.

1 OBiicies primò: bona Eccleſiaſticorum, ſaltem antequam ipſi ſtatum Eccleſiaſticum aſſumerent, erant obligata exactioni ſæcularis magiſtratus: ergò ſemel affecta ſaltem, tranſeunt cum hoc onere: alioquin fiſco ſæculari præiudicium afferretur per ſtatus Eccleſiaſtici aſſumptionem.

Reſpondetur vt *infra dub.* 28. *circa finem*, vbi hoc argumentum ſoluetur. Vide etiam, quæ *ſuprà* dicebantur *dubitatione præcedenti*. 2

Obiicies ſecundò in Regno Neapolis adeſt conſuetudo, quod Clerici non gaudeant immunitate gabellarum in bonis emptis, & donatis: quam conſuetudinem non improbat Riccius *p. 4. collect.* 901. quin imò illam approbat Coriolanus *in Bull. Cœnæ, excommunicatio* 18. *fol. mihi* 951. & Proſper de Auguſtino *in addit. ad ſummam. Quaranta ver. vectigal folio mihi* 632. ergò, &c. 3

Reſpondetur conſuetudinem iſtam, cùm expreſsè ſit contra Canones, & rationes (vt *ſuprà* videbatur) & per conſequens ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, omnino tanquam abuſum, & corruptelam, improbandam eſſe; præſertim, quia ſummus Pontifex quotannis in Bulla Cœnæ reuocat omnes conſuetudines, quæ ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt præter alios notauit Duard. *loco ſupra cit. can.* 18. 9 6. *num.* 12. niſi forſan (vt notauit idem Duard. *vbi ſuprà*) adſit in Regno Neapolis priuilegium, id fieri concedentis, quod priuilegium an ſit; & ſi eſt, an non ſit reuocatum per Bullam Cœnæ, quæ quotannis priuilegia omnia contra libertatem Eccleſiaſticam reuocare videtur, vt præter alios notat idem Duard. *lib.* 3. §. 5. *quæſt* 1. *num.* 1. videant, qui exigunt, & qui exigi iubent, vel quomodcunque in talem exactionem influunt, vel cooperantur; ſed de hac re vide, quæ *infrà* 4

 dicam

dicam diffuſiùs *dubit.* 27. & quæ dicebam *dubit.* 4.*ſect.* 19.*ſubſect.* 3.*&* 4. *& dubit.* 15. *ſect* 2. Vide etiam Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum, perſonarúmque Eccleſiaſticarum, à quibuſcunque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex.*

Obiicies tertiò: ſi hoc eſſet, ſequeretur, quòd in vniuerſum vera eſſet regula, quam tradit gloſſa *in cap. Eccleſia, verb. perſonis Eccleſiaſticis, de conſtitut.* & altera gloſſa *in cap. vlt. de vita, & honeſt. Cleric. verb. facultatibus, & in cap. quanquam, verb. ipſarum de cenſibus in 6.* quod ſcilicet bona Clericorum propria, & bona Eccleſiarum eodem iure, ac priuilegio gaudent, ſed hoc eſt falſum, vt communiter tradunt Doctores: ergo &c.

5 Reſpondeo: nego ſequelam Maioris: nam vt rectè dixit Abbas *in citat. cap. vlt* Mattha *part.* 4. *de iuriſdict. caſu* 49. Couar. 1 *reſol. cap.* 4. & alij paſſim; eſt vera illa regula in iis tantùm priuilegiis, quæ competunt perſonis, ſeu ſtatui Eccleſiaſtico principaliter, rebus verò ipſorum acceſſoriè, v.g. vt coram ſæculari Iudice, tanquam Rei, non conueniantur, etiam in cauſa ciuili, ac reali; item vt à vectigali, ſeu tributo, non tantum merè perſonali, ſed etiam mixto, liberi, & immunes ſint. At verò priuilegia, quæ ob fauorem bonorum Eccleſiaſticorum principaliter data ſunt ea, non competunt bonis propriis ſingulorum Clericorum: quale eſt, v.g. beneficium reſtitutionis in integrum, ſi Eccleſia in contractu læſa ſit: item vt non tempore ordinario, decem annorum inter præſentes, vel viginti inter abſentes; ſed per quadraginta annorum ſpatium præſcriptio immobilium bonorum Eccleſiæ perficiatur, ſicuti ex communi notauit Abbas *in cap. vigilanti, num.* 36. *de præſcript. & in cit. cap. Eccleſia, num.* 7. & Couar. 1. *reſolut. cap.* 4 *num.* 3 & ratio eſt, quia bona Eccleſiaſtica inter res ſacras numerantur, cuius rei ſignum illud eſt, quia eorum iniuſta ablatio ſacrilegium cenſetur: non ita verò bona Clericorum propria (præſertim ex temporali titulo acquiſita) ſacra cenſentur, conſequenter nec eundem iuris fauorem habent, de qua re vide, ſi placet, diffuſiùs Suar. *in citato libro* 4. *defenſ. cap.* 23.

DVBITATIO

DVBITATIO XXVI.

An poßit Rex grauare Eccleſiaſticos quoad ea quæ negotiantur.

SECTIO I.

Proponitur dubitationis Reſolutio.

1 RESPONDEO affirmatiuè; atque ita habet communis Doctorum opinio; nempe, quòd licitè poſſit Rex, vel quilibet alius ſupremus Princeps, ex iis, quæ Eccleſiaſtici emunt, vendunt, aut deferunt negotiationis cauſa, vectigal, ſeu tributum exigere: & probatur *ex cap. vlt. de vita, & honeſt. Clericorum*, & clariùs *ex capit. quanquam, de cenſibus, in 6* Vbi dicitur, *Eccleſiaſticas perſonas ad pedagia, & guidagia penitus non teneri pro rebus ſuis propriis, quas non cauſa negotiationis deferunt, vel deferri faciunt*: ergo à contrario ſenſu, ſi cauſa negotiationis deferunt, vel deferri faciunt, tenentur: & ratio eſt, quia id conceſſit Eccleſia in odium negotiationis, quæ maximè Eccleſiaſticos dedecet; vnde ea ſeuerè illis interdicitur, vt mox *infra* dicetur; & ratio vlteriùs eſt, quia cum Eccleſiaſtici negotiationibus, ac lucris ſæcularium hominum propriis inhient, par eſt, vt eorum onera etiam ſuſtineant.

Vbi aduerte, quòd gloſſa *in cit. cap. 2 quanquam, verſ. facultatibus*, & Abbas *in cit. cap. vlt. num. 10* Comitolus *lib. 1. quæſt. 53. num. 4.* Acugna *in decretum Gratiani, part. 1. diſt. 88. cap. 2. num. 7.* & Barboſa *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 1. cap. 16. num. 4.* id explicant locum tantùm habere in rebus Clericorum propriis, non item in bonis Eccleſiaſticis, ſeu ad Eccleſiam pertinentibus, de quibus aiunt vectigal ſoluendum non eſſe, ſi Eccleſiaſtici adminiſtratores (quamuis poſt trinam monitionem) negotiationem exerceant: & ratio eſſe poteſt, quia delictum perſonæ non debet in detrimentum Eccleſiæ redundare, *regul. 76. in 6.* quamuis alij etiam de his vectigal ſoluendum eſſe ſentiant, præſertim ſi præceſſerit trina monitio; vtraque opinio eſt probabilis; ſed prior eſt probabilior propter rationem tactam.

Aduerte ſecundò, quod Eccleſiaſtici ſi ter moniti a Superiore nolint deſiſtere à negotiatione, perdunt per omnes priuilegium Clericale quoad bona propria: vt patet *ex cap. ex literis 16. de vita, & honeſt. clericorum*: ex quo capite rectè colligit gloſſ. & Petrus de Ledeſma *in ſumma tom. 2. tract. 17. cap. 2. concl. 17.* Eccleſiaſticos antè trinam

nam monitionem non teneri in conſcientia ſoluere vectigal, quia gaudent priuilegio Clericali vſque ad tertiam monitionem: idem etiam docent Lopez *inſtruct. part.* 2. *cap.* 41. Souſa *in Bull. Cœn. cap.* 19. *diſput.* 92. *num.* 3. Pereira *de manu Regia*, *part.* 2. *cap.* 24. *num.* 15. vbi citat Decianum, Graſſium, Boſſium Capycium, Rodoanum, & Immolam: idem etiam docet Homobonus *de bonis in conſultation. cap. conſcient. part.* 2. *reſponſ.* 3. Rodriquez *in ſumma tom.* 2. *cap.* 75. *num.* 11. Molfeſ. *in ſumma tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 22. *n.* 173. Ioannes de la Crux *in direct. conſcient. part.* 1. *precept.* 7. *quaſt.* 7. *artic.* 3. *dub.* 1. *concl.* 1. Iulius Ferrettus *de Gabellis num.* 572. Bertachinus *de gabellis*, *part.* 3. *num.* 2. Comitolus *lib.* 5. *quaſt.* 53. *num.* 3. Ioannes Franciſcus Suarez *in Enchiridio caſuum conſcientia*, *lib.* 4. *ver. tributum*, §. *Clericus non tenetur*, Parladorius *lib* 1. *rerum quotidian. cap.* 3. Ignatius de Salzedo *in pract. crim. cap.* 55. & Reginald. *tom.* 1. *lib* 9 *cap. num.* 379. *in fin.* quidquid in contrarium dixerint Malderus *in* 2. 2. *tract.* 5. *cap.* 6. *dub.* 9. Portel. *in dubiis Regularium*, *verb. tributum*, *num.* 5 Ioannes de Neuia *tract. de commer. lib.* 1. *cap.* 14. *numer.* 10. Proſper de Auguſtino *in addition. ad ſummam* Quaranta *ver. vectigal*, & Turrianus *tom.* 2. *in* 2. 2. *diſput.* 44. *dub.* 4. *num.* 12. qui ſentiunt, quod Clericus negotiator ſtatim, ex vi negotiationis teneatur in conſcientia ſoluere vectigal; & quidquid in contrarium dixerint Alteriùs *de cenſ. tom.* 1. *diſput.* 19. *lib.* 5. *cap.* 6. *quaſt.* 3. *fol. mihi* 743. Molina *tom.* 1. *diſput.* 147. *concl.* 5. Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 18. *quaſt.* 8. *num.* 9. qui reſtrictius, & tolerabilius ſentiunt, quod, quoad ea, quæ negotiantur, ex vi negotiationis, ſtatim amittant priuilegium exemptionis, quoad alia autem bona ſua, & etiam quoad perſonam, non amittant, niſi poſt trinam monitionem: ſed de hac re vide etiam Gutierez *de gabellis lib.* 7. *quaſt.* 94. *per totam*, Mattham *de iuriſd. part.* 4. *cent.* 1. *caſ.* 3. *num.* 2. *& ſeq.* & Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentia par.* 2. *quaſt.* 64.

Porrò ratio, cur ſeuerè, & ſub pœna anathematis (vt patet *ex cap conſequens*, *dist.* 88. *capit. negotiatorem* 8. & Hieronymo *cap. fornicari*, *quaſt.* ex Auguſt. *cap. fin. de vita*, *& honeſt. Clericorum*, *& ex cap. ſecundum* 6. *ne Clerici*, *vel Monachi*) Eccleſiaſticis prohibeatur negotiatio, illa eſt, quia valdè indecorum eſt, Eccleſiaſticos lucris captandis incumbere; tum quia mirè occupat animum, & illum à ſpiritualibus remouet; tum quia res plena eſt periculi, periurij, fraudum, & iniuſtitiæ, iuxta illud Apoſt. 1. ad Timotheum 6. *habentes alimenta*, *& quibus tegamur*, *his contenti ſimus*, rationem ſubdit: *nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem*, *& in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia, & nocina, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem: radix enim omnium malorum eſt cupiditas.* 4

SECTIO II.

Proponitur COROLLARIVM.

EX dictis *in præcedenti ſectione* colligitur, videri eſſe peccatum mortale; ſi Eccleſiaſtici multum negotiationi operam dent; atque ita docent communiter DD. Salonius *in cap. cit. quaſt.* 77. 1

quaſt. 77. *art.* 4. Salas *de contract. tract. de empt. & vendit. dub.* 2. Molina *de iuſt. tom.* 2. *tract.* 2. *diſput.* 342. *num.* 2. Salzed. *in* Salzed. *in addit. ad pract. crim.* Diaz *cap.* 57. Proſper de Auguſt. *in addit. ad ſummam*, Quaranta *ver. vectigal.* Squillante *de obligat. cler. part.* 2. *dub.* 3. *num.* 39. Reginald. *in praxi tom.* 2. *lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 2. *num.* 2. Medina *de reſtit. quaſt.* 30. *art.* 2. Sylu. *verb. Clericus*, *numer.* 3. Comitolus *in reſponſ. moralib. lib.* 5. *quaſt.* 53. Scaccia *in tract. de commer.* §. 1. *quaſt.* 7. *par.* 2. *ampl.* 11. *numer.* 7. Sot. *de iuſt. lib.* 6. *quaſt.* 2. *art.* 2. Tol. *in ſumma lib.* 8. *capit.* 53. Rebellius *de obligat. iuſt. par.* 2. *libr.* 9. *quaſt.* 18. *ſect.* 2. *num.* 8. Cenedus *in collect. iur. canon. par.* 1. *collect.* 37. *numer.* 2. Molfeſ. *in ſumma*, *tom.* 2. *tract.* 12. *capit.* 4. *numer.* 129. Bellettus *in diſquiſ. Cleric. par.* 1 §. 21. *num.* 2. & alij, quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſis *in tract. de effect. Cler. effectu* 3. *num.* 1. *& ſeqq.* quamuis contrarium dicere videantur Caiet. *in ſumma verſ. Clericus*, & Rodriquez *in ſumma tom.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. qui aiunt, negotiari Clericos poſſe, dummodo negotiatio non ſit turpis, & abſit ſcandalum; idem etiam docere videtur Michaël de Palatio *de contract. lib.* 2. *cap.* 10. *fol. mihi* 168. vbi ait, quod non videtur eſſe peccatum mortiferum Clerico negotiatio, ſi aliunde non trahat rationem culpæ, aut propter ſcandalum, aut propter mendacia, aut periuria, quæ in ea miſcentur: etenim ſi Clericus negotiator antea eſt admonendus, tunc vtique peccat, quando admonitus non ceſſat à negotiando; at quod dixi, eſt probabilius, propter rationes adductas *in præcedenti ſectione.*

2 Dixi, *videri eſſe peccatum morale, ſi Eccleſiaſtici multùm negotiationi operam dent*: nam ſi quis ex ipſis ſemel, iterum, terve negotiaretur, non vtique peccaret mortaliter. Ratio, quia id non valdè indecorum eſſet, nec valdè occuparet animum, & eum à ſpiritualibus auocaret: atque ita tradunt Salas, Cenedus, Carolus de Graſſis *in locis ſuprà cit.* & alij Doctores paſſim.

Per Eccleſiaſticos autem hîc intelligo Religioſos generatim, & ſæculares ſolùm illos, qui ſacris ſunt initiati. Ratio, quæ me mouet eſt, quia his tantùm negotiari videtur valdè indecorum, & hotum tantùm occupari animum, & à ſpiritualibus remoueri videtur eſſe notabilis defectus: atque ita docent Doctores *ſuprà* citati *in locis ſuprà adductis*, & præcipuè Medina. 3

An autem, qui beneficium obtinent, & ſacris non ſunt initiati, peccent mortiferè, (de veniali enim dubium non eſt) ſi multùm negotientur, affirmant Salas *in loco ſuprà citato*, & citat Rebellium, Vegam, Sà, & Tabienam, affirmat etiam Molfeſ. & Bellettus, at negant Squilante, & Molina, *vbi ſupra*, ſic aiens: *qui in ſacris non ſunt conſtituti, ſed beneficium obtinent, anceps eſt Syluest. inclinaréque videntur Doctores aliqui, illos lethaliter non peccare*: hæc ille. Quare ſaltem ab extrinſeco propter auctoritates Doctorum: vtraque opinio eſt mihi ſpeculatiuè probabilis, & ſic vtraque opinio tuta in praxi. 4

Quòd autem Eccleſiaſtici, ſi ſint regulares, vel (ſi ſunt ſæculares) ſi ſint ſacris initiati, tantùm peccent mortaliter, ſi multùm negotiationi operam dent. 5

Confirmatur primò à ſimili de ludo: nam licèt grauiter, & ſub multis pœnis prohibeatur Eccleſiaſticis ludus aleārum, taxillorum, & ſimilium; quinimò & huiuſmodi ludis intereſſe, vt patet *ex can.* 41. *&* 42. *Apoſtol co*, *cap. Cle-* 6

rici 15. *de vita, & honeſt. Cleric. cap. inter dilectos* 11. *de exceſſibus Prælatorum, & ex Concilio Tridentino ſeſſ* 21. *cap.* 1. *de reformat.* adhuc tamen communiter Doctores docent, quod Eccleſiaſtici, ſi ſint regulares tantùm, vel ſi ſint ſacris initiati, ſolùm peccent mortaliter, idque ſi crebrò, & per longum tempus, (& ſic cum neglectu officij) ludo vacauerint: tunc enim ſolùm pœnæ canonicæ prædictorum Canonum (inquiunt ipſi) locum habere videntur; ſecus ſi quis ex prædictis Eccleſiaſticis ludo vacauerit rarò, vel etſi crebrò, ad breue tempus, ita vt abſit ſcandalum, & officium, quo fungitur, detrimentum non patiatur: ergo idem ſimiliter in caſu noſtro dicendum eſt.

7 Hinc ſequitur, quòd multò minus peccent mortaliter alij Eccleſiaſtici inferiores, & multò minus laici, (niſi forſan alicubi aliqua lex politica ſub graui pœna id prohibens, ſit in rigore) ratio, quia iure canonico non eſt illis vetitum; ſed ſolùm canone illo *Apoſtolorum* 42. cuius hac in parte obligatio per contrariam conſuetudinem iam olim ceſſauit, ſicut & ceſſauit etiam obligatio multarum legum ciuilium: vnde ludere prædictis ludis, non eſt per ſe illis modò peccatum vllum; quamuis ratione circunſtantiarum plerumque cum peccato mortali fiat; non admitto tamen cum peccato mortali fieri ſolùm ex intentione lucri contra Syluest. *verb. ludus. quæſt.* 4 & alios, quos ipſe citat; niſi in caſu, quod intentio, ſeu affectus lucri tantus eſſet, vt ludens ex illo paratus ſit notabilem iniuriam proximo inferre, vel aliquod præceptum ſub peccato mortifero obligans violare, v. g. amore lucrandi per ludum die feſto ſacrum omittere, &c.

8 Confirmatur ſecundò à pari de venatione: nam quamuis *cap.* 1. *de Cleric. venat* Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis, & multò magis Monachis prohibeatur ſub pœna ſuſpenſionis, ne canes, aut accipitres ad venandum habeant, *& cap.* 2. *eodem tit. & cap.* 1. *ne Cleric. vel Monach.* grauiter interdicantur iiſdem venationes, & vagationes cum canibus: adhuc tamen quoad hoc Doctores non agnoſcunt in illis, & multò minus in inferioribus Eccleſiaſticis, peccatum mortale, ſi venatio non ſit clamoroſa; ſed quieta: nempe cum retibus, laqueis, paucíſque canibus; quin imò etiam ſi ſit clamoroſa, dummodò rarò fiat, ídque ſiue cauſa neceſſitatis, ſiue exercitij, ſiue moderatæ recreationis, &c. ſicuti rectè docent Abb. *in cit. cap.* 1. *de Cleric. venat.* Syiueſt. *verb. venatio.* Couar. *ad regulam peccatum, part.* 2. § 8. Leſſius *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 9 *num* 42. Medina *Cod. de reſtit. quæſt.* 12. Rebellus *lib.* 1. *quæſt.* 14. *num.* 10. Valerus *in differentiis vtriuſque fori, verb. peccatorum, differ.* 20 & alij paſſim; quidquid dubitare, & docere in contrarium videatur Ioann. Franciſcus Suarez *in Enchiridion caſuum conſcientiæ, lib.* 2 §. *Clericus*: ergo idem ſimiliter in caſu noſtro dicendum eſt.

9 Confirmatur tertiò à pari de prohibitione, ne Eccleſiaſtici audiant lectorem iuris ciuilis, vel Medicinæ: nam quamuis *in cap. ſuper ſpecula ne Cleric. vel Monachi*, &c. prohibeatur ſub pœna excommunicationis ſæcularibus Sacerdotibus, & Religioſis quibuſcunque; operam dare Iuri Ciuili, vel Medicinæ adhuc tamen in prædictam cenſuram ex communi ſententia Doctorum non incurrunt prædictæ perſonæ, ſi rarò, ter, quatuórve id faciant: ergo idem ſimiliter in caſu noſtro dicendum eſt. Adde, quòd nec incurrunt in illam, etiamſi id

per

per longum tempus efficiant, dummodò priuatim, & non in ſtudiis publicis id faciant; ſicuti contra Filliucium *tom. 1 tract.14.cap.7.num.103.* & Suarez *de cenſur. diſp.23.ſect.3.num.19.*& alios docent Barboſa *in collect.tom.1.lib.3.tit. 50 cap.vlt.num. 3.* Squillante *de oblig. cleric.part.2.dub.8.* Homobonus *de ſtatibus part 1.cap.18.num.6.*Gambarupta *de caſibus reſer.cap.9.num. 6.* Villalobos *in ſumma, tom. 1.tract.17.difficult. 28. num.4.* Sanctarellus *tract.de Apoſt.cap. 2.dub.3.num.21.* & alij, qui omnes, & præcipuè Sanctarellus *vbi ſuprà,* Barboſa *num.7.*& Squillante *dub.18. num.57.* ſubdunt, quòd neque in prædictam cenſuram incurrunt prædictæ perſonæ (& multò minus Diaconi, licet beneficium habeant:ratio,quia de his non loquitur *cit.cap. ſuper ſpecula*, & ex alio capite odia ſunt reſtringenda, non autem amplianda) etiamſi in ſtudiis publicis operam nauent prædictis facultatibus; quatenus hæ conducunt, vel poſſunt conducere ad maiorem notitiam Canonum; quod tamen ſolùm verum eſt quoad forum internum: nam quoad forum externum haberentur pro excommunicatis; quia Eccleſia non iudicat de internis.

10 Itaque ſicut aleis, taxillis, & ludis ſimilibus ludere: item venari, & lectorem Legum, aut Medicinæ in publicis ſcholis audire, non eſt, neque Religioſis, neque Presbyteris ſæcularibus, peccatum mortiferum, ſi raro id faciant, ita nec negotiari, ſi crebrò id non efficiant.

* * *

SECTIO III.

Proponuntur circa ea, quæ diximus, Aduertenda quædam.

Aduerte primò poſſe prædictas perſonas comparare rem, vt ſit materia, ex qua conficiunt aliam, quam vendant.Ratio, quia id non eſt negotiari, vt expreſsè tradit Chryſoſtomus *homil.38.in Matt.*& docent paſſim Doctores ſic olim Religioſi ſportas,ſtoreas, & ſimilia faciebant, vt venderent, & ex pretio ſe ſuſtentarent:& Apoſtolus Paulus artem ſcenofactoriam faciebat:ſimiliter poſſunt agros proprios colere, vt fructus vendant, lapides, vel metalla ex ſuis fundis cædere, vel eruere, ſiue illa mutent in aliam ſpeciem, ſiue non mutent; greges in ſuis prædiis alere, vt ex fœtu, lacte, lana, pecuniam conficiant, aut vt ipſa animalia adulta, & ſaginata vendant, &c.ſicuti docent Medina *Cod. de reſtit.quæſt.30. cauſa ſecunda*, Molina *de iuſt.tom.1.tract.2.diſp.341.* Alterius *de cenſuris tom.1.diſp.19.lib.5.cap. 6.dub.7* Turrian. *in 2.2.tom.2. diſp. 59. dub.2.* Rebellius *part.2.quæſt.vlt.ſect.1. & 2.*Martha *de iuriſdict. part. 4. caſ. 3. num.9 & 10.*& alij multi mox *infrà* citandi *dubitatione ſequenti*: & ratio eſt, quia hæc omnia ſunt fructus, vel quaſi fructus agrorum, non autem emptionum, & venditionum. 1

Secundò aduerte non poſſe prædictas perſonas conducere aliena prædia, vel ſimiles res fructiferas, vt fructus vendant,& ita lucrum faciant:etſi enim hoc non ſit negotiari, eſt tamen illis id expreſsè prohibitum 21. *quæſt.3.cap. 1. 2.& 3.* ex Concil. Carthag... *&* 4. ſecus ſi pro ſua neceſſaria ſuſtentatione 2

 id

id efficiant; *ibidem* iiſdem prohibetur etiam, ne ſuſcipiant adminiſtrationem, vel procurationem domus alicuius ſæcularis.

3 Tertiò aduerte non eſſe peccatum mortale, ſi prædictæ perſonæ (ſiue Sacerdotes ſint, ſiue etiam Regulares) negotientur per alios, qui totam induſtriam præſtent, vt ſi, v. g. pecuniam in ſocietate Mercatorum depoſitam habeant, &c. Ratio, quia tunc ceſſat cauſa prohibitionis; tum quia in iure ſolùm prohibitum eſt, ne negotientur per ſe: ergo &c. atque ita tenent Medina *vbi ſupra*, Molina *de iuſt. tom.2. diſp.342. num.* 10. Maldet. *in 2.2. tract. 5. cap. 2. dub.* 4. Aragon. *in 2.2. quæſt.77. art.* 4. Tabiena *verb. empt. quæſt.* 26. Salas *de contract. tract. de empt. & vendit. dub.* 2. Rebellius *de obligat. iuſt. part. 2. lib. 9. quæſt.* 18. *ſect.* 2. Squillante *de obligat. Cleric. part.2. dub.* 3. Turrian. *in 2. 2. tom. 2. diſp. 59. dub.* 2. Fauſtus *in ſpec. confeſſ. diſp. 6. quæſt.* 103. & alij multi contra Genuenſem *in praxi, cap. 61. num.6.* Riccium *in praxi fori Eccleſ. par. 3. reſol.*205. *num.*2. Vgolinum *de poteſt. Epiſcop. cap.*13. §.17. Megalium *in 2.2. lib. 2. c.5. quæſt 5. num.*157. Salzedum *in addit. ad pract. crim.* Diaz *cap.* 57. & Proſperum *de Auguſt. in addit. ad ſummam,* Quar. *verb vectigal.*

4 Non nego tamen, quòd ſit parum decorum ſtatui Eccleſiaſtico, etiamſi per alios perſonæ prædictæ negotientur: vnde non puto id faciendum, niſi iuſta aliqua cauſa excuſet; alioquin ſemper ſubeſſe videtur aliquod leue peccatum: atque ita tenent Molina, & Fauſtus *in locis ſupra cit.* quamuis Turrian. & alij putent, ex vi ſolius prohibitionis poſſe ſacris initiatos, & Religioſos etiam, negotiari per alios ſine peccato veniali. At quod dixi, eſt probabilius, ſi non ex vi prohibitionis poſitiuæ, ſaltem ex vi prohibitionis naturalis; cùm ex natura rei id ſit parum decorum, vt *ſupra* dicebatur, præſertim Religioſis, & iis, qui ſunt ſacris initiati.

Quartò aduerte, quòd ad hoc, vt Eccleſiaſtici (quicunque illi ſint) ex vi negotiationis amittant immunitatem gabellarum, requiruntur tres monitiones de iure, & non ſufficit vna, quæ inſtar trium ſit, ſeu quæ tribus æquiualeat. Ratio, quia ſumus in his, quæ ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam, & ſic in odioſis, quæ reſtringendæ ſunt: ergo &c. atque ita docent Doctores, quos citat, & ſequitur Acugna *in decretum Gratiani, part.1. diſt.88. cap. 2. num. 6.* quamuis contrarium, & non improbabiliter ſentiant Roſella *verb. excommunicatio 2. num. 3.* & Angelus *verb. Clericus, num.3.* 5

Quintò aduerte, quòd in caſu, quod Eccleſiaſtici amiſerint exemptionem gabellarum, & ſic ſoluere illas teneantur, ex eo, quod ter moniti noluerint deſiſtere à negotiando, cogendi ſunt coram Iudice Eccleſiaſtico, non autem coram Iudice ſæculari. Ratio, quia poteſtates ſæculares non habent in Eccleſiaſticos iuriſdictionem, præſertim coercitiuam, coactiuam, ſeu punitiuam: cùm hæc maximè omnium diſconueniat in ſæcularibus in ordine ad ſtatum Eccleſiaſticum, ſicuti diffusè probabam *dub. 4. ſect. 19. & 20. per totas*; atque ita in terminis noſtri caſus docent Bald. *in leg. de his Cod. de Epiſcopis, & Cler.* Abb. *in cap. qualiter de Iudiciis, in fin.* Rolandus à Valle *vol. 4. conſ. 71. num. 25.* Squillante *de priuilegiis Cler. cap. 8. dub. 1. num.* 33. qui citat Bertachinum, Nattam, Carolum de Graſſis, Surdum, Molfeſium 6

&

& alios ita etiam docent Salzedus, & alij, quos ipſe citat, & ſequitur; ita etiam docet Anguianus *in tractatu de legibus, tom. 1. lib. 2. contr. 15. numer. 14. & ſeqq.* Bartholomæus à S. Fauſto *in ſpecul. confeſſ. diſput. 33. quæſtion. 21.* quidquid immeritò in contrarium (quamuis cum limitatione, ſi ſcilicet Iudex laicus procedat contra bona Clerici, non autem contra perſonam) dixerint Salgad. *de protect. Regia, tom. 2. part. 4. cap. 14. num.* 100. Ramirez *in tract. de lege Regia, §* 27. *numero* 12. Mexia *in pragm. taxæ panis, concluſ. 5. num.* 23. Laſſarte *de gabellis cap. 19. numero* 84. Tiraquell. *lib. 1. de retract. cap. 32. gloſſ. 1. num.* 81. Aufrerius *in Clem. 1. de offic. ordin.* Fallent. 4. *reg.* 2. Gugliel. de Benedictis *in cap.* Raynutius *verb. & vxorem nomine Adelaſiam numero* 322. *de teſtam.* & Coriolanus *in Bull. Cœnæ, excommun. 16. fol. mihi* 945.

SECTIO IV.

Proponuntur, & ſoluuntur difficultates contra vltimum Aduertendum poſitum.

1 OBiicies primò: Iudex laicus in noſtro caſu non exercet iuriſdictionem in perſonam Clerici; ſed ſolùm in rem temporalem Clerici: ergò &c. quapropter Coriolanus *vbi ſuprà* dixit, poſſe Clericos coram Iudice laico conueniri in tributis, & cenſibus, quia videntur in tali caſu potiùs res eorum, tanquam affectæ, conueniri, quàm perſonæ.

2 Reſpondetur, id nullo modo poſſe Iudicem laicum, quia onus eſt perſonale, quod ſoluitur ex rebus: eſt enim ratione perſonæ; tum quia ſi perſona eſt exempta, erit etiam exempta res perſonæ, quia onus imponitur ratione perſonæ; tum quia acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis: quapropter *in cap. vnico de Cler. coniug. in* 6. ſtatuitur, quod perſona Clerici non poſſit moleſtari in rebus: ne per vnam viam concedatur, quod per alteram denegatur: & Abb. *in cap. qualiter, de Iudiciis num.* 8. dixit: *certum eſt, quòd ſi perſona eſt exempta, exempta etiam ſit res perſonæ,* quia res perſonæ ſequitur priuilegium perſonæ, ſicuti *ſuprà* dicebam, & notauit Genuenſis *in praxi, cap. 8. num* 5. Souſa *in Bull. Cœnæ, cap. 20. diſput. 95. numer.* 4. & Duard. *lib. 2. canon. 9. 11. numero* 52. & Suarez contra Regem Angl. *lib. 4. cap. 24. num.* 11. dixit, quod bona Clerici ſemper adhærét perſonæ ipſiusmet Clerici, vnde propriè, & verè perſona Clerici non eſt exempta, niſi bona Clerici ſint etiam exempta.

Obiicies ſecundò, bona Clerici ſunt temporalia, & reſpiciunt Clericum, non vt Clericum: ſed vt Dominum temporalem, vel vt Ciuem, ergò, &c.

Reſpondetur, quod Clericus non 3 eſt tantum exemptus, vt Clericus, ſed etiam eſt exemptus, vt Ciuis: & ſic ſimpliciter eſt exempta eius perſona. Vide quæ dicebantur *ſuprà in cit. dub. 4. ſect. 19. & 20. per totas*, vbi hanc doctrinam diffuſiùs explicatam, & eius nonnullas limitationes, inuenies.

Hinc meritò reiiciuntur illi Iudices, 4 qui puniunt Clericos pœna pecuniaria & pro pœna corporali remittunt eos ad Epiſcopos, ſicuti *in cit. dub. 4. ſect.* 19.

19. & 20. dicebatur, & docet præter alios Duard. *in loco ſuprà citato numero* 31.

5 Item meritò reiiciuntur Gutader. *pract.* 99. *lib.* 1. *quæſt.* 4. *num.* 2. Ceuallos *in tract. de cognit. per viam viol. part.* 2. *quæſt.* 11. *num.* 44. & Neuia *in cur. Philipp. part.* 3 §. 17. *num.* 13 qui dicunt quod Iudex laicus, etſi non poſſit procedere contra perſonã Clerici, poſſit tamen procedere contra animalia & pecora Clerici, quæ in alienis paſcuis vetitis reperiuntur, ſicuti *in ead. dub.* 4. *cit. ſect.* 19. *ſubſect.* 14. dicebatur, & docet præter alios Barboſ. *in collectan. tom.* 1. *libro* 1. *titulo* 2. *capite* 10. *numero* 6.

6 Item meritò reiiciuntur Angel. *in l. quoties in fine Cod. de Iudicus*, Federicus de Senis *conſ.* 88. Lancellot. *de atent. part.* 2. *cap.* 15. *num.* 97. Aufretius *in repet. Clem.* 1. *de officio ordin. num.* 81. Guillelmus de Benedictis *in cap. Raynutius. verb. & vxorem, deciſ.* 2. *num.* 141. Caſſaneus *de conſuet. Burgund. rubr.* 1. §. 5. *num.* 82. Franciſcus Marcus *deciſ.* 215. *num.* 1. *part.* 1. aſſerentes, quod poſſit Iudex ſecularis punire Clericum, ſi non in perſona, ſaltem in bonis, ſi ſigna reuerentiæ debita ipſi non præſtiterit, aut ſi coram ipſo modo aliquo deliquerit, aut ſi depoſitum, ad quod tribunali Iudicis ſæcularis reſtituendum ſe obligauit, reſtituere recuſauerit, aut ſi ratione officij ſibi à Principe laico conceſſi quomodocumque deliquerit; aut ſi teſtimonium falſum coram Iudice ſæculari depoſuerit, &c. ſicuti diffusè probabatur, *in cit. dub.* 4. *ſect.* 19. *per ſubſectiones ſubſequentes*, & docent præterea paſſim Doctores, Duard. *in Bull. Cœn. lib.* 2. *canon.* 15. *quæſt.* 11. Bellettus *in diſquiſit. Cleric. part.* 1. *tit.* 3. Bonac. *de legib. diſput.* 10. *quæſt.* 2. *punct.* 1. §. 1. Ambroſin. *de immun. Eccleſ. cap.* 20. Megalius *in* 3. *part. lib.* 3. *cap.* 11. Surdus *lib.* 3. *conſil.* 396. Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæſt.* 67. Afflictus *deciſ.* 230. Gutierrez *pract.* 99. *lib.* 1. *quæſt.* 24. Facchineus *lib.* 9. *controuerſ. cap.* 27 Salzed. *in pract. crim.* Diaz *cap.* 63. Martha *de iuriſd. part.* 4. *cent.* 2. *caſ.* 127. Eraſmus Cochier. *de iuriſdict. tom.* 2. *part.* 3. *quæſt. vlt.* Zanard. *in direct. confeſſ. tom.* 3. *capit.* 50. Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. eff.* 1. Riccius *in praxi tom.* 2. *reſol* 413. Barboſa *in collect. tom.* 1. *lib.* 3 *tit.* 50. *cap.* 2 Franciſ. Marc. *part.* 3. *deciſ.* 479. Caballus *reſol. crimin. caſ.* 64 Genuenſis *in praxi cap.* 8. Laymann *lib.* 4. *tract.* 9. *cap* 4 & alij quam plures.

Hinc multo magis reiiciuntur Iuriſtæ illi, qui putant, quod in ſupradictis caſibus poſſit Iudex ſæcularis punire Clericum, non ſolùm in bonis, ſed etiam in perſona: Iſtorum enim opinionem eſſe omnino falſam, diffusè probabam *in cit. dub.* 4. *ſect.* 19. & 20. & tenent etiam ex iuriſtis, Afflict. *deciſ.* 230. Farinacius *tit. de inquiſ. quæſt.* 8. *num.* 26. Martha *vbi ſuprà caſ.* 138. Facchineus, Surdus, & Decianus *in locis ſupra citatis* & habetur expreſsè *in cap. ſi diligenti, de foro competenti cap.* 1. *de Cleric. coniug.* & *authent. ſtatuimus Cod. de Epiſcopis, & Cler.* 7

8 An autem, ad effectum repellendi Clericum à teſtimonio, poſſit Iudex laicus per viam exceptionis cognoſcere de Crimine Clerici, quamuis affirment Gutierrez *pract.* 99. *quæſt.* 24. *num.* 2. Clarus §. *vlt. quæſt.* 38. *num.* 14. & Anguian. *in tract. de legibus, tom.* 1. *lib.* 3. *contr.* 28. *num.* 11. negant tamen Hoſtienſis *in cap. verum, de foro compet.* & Ioan. Andreas *in cap. at ſi Clerici, num.* 21. &

21. & alij ſed de hac re nos alibi commodius dicemus.

9 Obiicies Tertio, adeſſe conſuetudinem in contrarium, vt ſcilicet (in caſu quòd Eccleſiaſtici tenentur ſoluere gabellas, ex eo quod illarum immunitatem amiſerint, quia ter moniti nòluerunt deſiſtere à negotiando) conueniantur, & cogantur ad illas ſoluendas coram Iudice laico, & Eccleſiaſtico, non ergò &c.

Reſpondetur, conſuetudinem iſtam vt pote abrogatam per Canones, & quotannis reuocatam per Bullam Cœnæ Domini, corruptelam eſſe; ſicuti dicebam *dub.* 15. *&* 25. & dicam *infra* diffuſius *dubitatione ſequenti*. Vide etiam quæ dicebantur *in cit. dub.* 4. *ſect.* 19. *&* 20. vide etiam Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium ſedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum, perſonarumque Eccleſiaſticarum, à quibuſcumque præiudicialibus, quæ incipit. *Romanus Pontifex.*

DVBITATIO XXVII.

An Rex poſſit grauare Eccleſiaſticos quo ad ea, quæ colligunt ex bonis ſuis Patrimonialibus, ſi illa aliò transferunt, vel transferri faciunt, ad finem, vt ibi cariùs vendant,

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis reſolutio.

1 RESPONDEO negatiuè; & probatur, quia id non eſt negotiari, vt dicebatur *in dub. præcedenti*: atque ita docent communiter Doctores, Molina *de iuſt. tom.* 2 *diſp.* 341. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 1. *num* 4. *& ſeq.* Alterius *de cenſ. tom.* 1. *diſp.* 19. *lib.* 5. *cap.* 6. *dub.* 7. Bellett. *in diſquis. part.* 1. *de diſciplina clerical.* § 21. *num.* 7. *& ſeqq.* Malder. *de iuſt. tract.* 5. *cap.* 2. *dub.* 4. Duard. *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *can.* 28. *quæſt.* 8. *num.* 14 *& ſeq.* Syluius *in cap.* 2. 2. *S. Thom. quæſt.* 77 *art.* 4 *concl.* 4 *ad* 6. Turrian. *in* 2. 2. *tom.* 2. *diſp.* 59. *dub.* 2. *num.* 1. *& ſeq.* Tannerus *tom.* 3. *diſp.* 4 *quæſt.* 7. *dub.* 2. *num.* 69. Oſorius *lib.* 4 *cap.* 2. *fol. mihi* 380. Rebellius *part.* 2. *lib.* 9. *quæſt. vlt. ſect.* 1. *&* 2. Fauſtus *in ſpecl. confeſſ. diſp.* 33. *quæſt.* 17. Barboſa *in collect. in ius Canon. tom.* 2. *lib.* 3. *tit.* 50. *cap.* 6. *num.* 3. Riccius *in praxi, tom.* 1. *e-fol.* 317. Caſtrus Palaus *tom.* 2. *tract.* 12. *diſp. vnic. punct.* 9. *num* 16. vbi ait illam

eſſe

eſſe negotiationem Clericis prohibitam, & quæ debitum tributi habet annexum, in qua lucrum intenditur ex emptione priùs facta; ſecus ſi lucrum non ex emptione formaliter; ſed aliunde proueniat, & ſic negotiator (inquit ipſe) non es, ſi vendas vinum, triticum, oleum ex redditibus tui beneficij, aut ex poſſeſſionibus tuis patrimonialibus collecta, quia illi non fructus emptionis; ſed tuarum poſſeſſionum: ita etiam docet Bonacina *tom.* 3 *in Bulla Cœna disp.* 1. *quæſt.* 19. *punct.* 1. §. 3. *num.* 6. vbi docet, quòd non dicitur negotiari, qui vinum, oleum, & alia, quæ ex ſuo agro colligit, & vendit, ſiue in eodem loco vendat, ſiue aliò transferenda curet, vbi cariùs vendere poſſit: nullus enim (inquit ipſe) negotiari cenſetur, vendendo res ex propriis bonis Eccleſiaſticis, vel patrimonialibus collectas. Ita etiam tradit Souſa *in Bulla Cœna, cap.* 19 *disp.* 92. *conſ.* 1. *num.* 4 vbi docet, quod negotiatio lucratiua dicenda non eſt in caſu, quo Eccleſiaſticus bona ſua mittit ad locum, vbi pluris valent: vnde (inquit ipſe) ex zacchara, & aliis, in quibus Rex Epiſcopis, & Clericis vltramarinis ſtipendium ſoluit, tributum exigi non licet, quando illa venditionis cauſa ad hoc Regnum aſportantur, quia propriè loquendo hoc non eſt negotiari, ita etiam tandem ex Iuriſtis ipſis docet Martha *de iuriſdict. part.* 4. *caſ.* 3. *num.* 9. *&* 10. Ceuallos *tract. de cognit. per viam violentia part.* 2. *quæſt.* 64. *num.* 41. & Pereira *de manu Regia, part.* 2. *cap.* 24. *num.* 34. quidquid contrarium dixerit Carolus de Graſſis *de effectibus Cler. effect.* 3. *num.* 178.

SECTIO II.

Proponitur contra Dubitationis reſolutionem poſitam, prima difficultas, eiuſque: ſolutio.

Obiicies; quod in tali caſu exigitur à Clericis, non eſt gabella, ſed eſt inter regalia debita Regi: quia portus annumeratur inter regalia, ergò, &c.

Reſpondeo, quod licet portus ſit inter regalia, ſeu de regalibus Regis, non tamen hinc ſequitur, id, quod in illo exigitur, non eſſe gabellam, ſicuti ex communi ſententia Doctorum docet Montanus *de regalibus ver. portus, num.* 2. vbi ait: *vectigal portus duplex eſt, alterum vocatur anchoragij, alterum verò ius exiture*, quod ſoluitur de his, quæ extrahuntur à portu, cauſa mercimonij. Vnde *in l. inter publica*, § *fin. ff. de verb. ſignif.* prouentus ex portu inter fiſci vectigalia numerantur, & dicitur *vectigal portus*, & alio nomine *portorium* de quo fit mentio *in l.* 3. *Cod. de vectig.* & Symmachus *lib.* 5. *epiſt.* vocat *quadrageſima portorium, vel vectigal*, & ideo portorium, & vectigal idem ſunt, vt patet *ex leg. cum in plures*, §. *vehiculum, ff. de locat.* vbi vectigal, quod in tranſitu alicuius pontis ſumitur, dicitur *portorium*: ſic ille & Regens de Neapoli *in allegat. contra Meſſan.* prouentum ſoluendum ex extractione ſerici è portu Meſſanæ *vectigal* vocauit, vt patet *ex titulo dicta allegationis, & intus fol.* 21. 24. 28. *&* 29. cum igitur portorium, extractio, ſeu ius tractarum ſit gabella ſequitur, quod Eccleſiaſtici ad illam minimè teneantur, ergò, &c.

SEC

SECTIO III.

Propoſitur ſecunda difficultas, eiuſque ſolutio.

1 OBiicies ſecundò adeſſe in aliquibus Regnis, vt in Regno Siciliæ, &c. conſuetudinem in contrarium; & de hác conſuetudine teſtatur Carolus de Graſſis *vbi ſuprà, effect. 2. num. 294.* aſſerens, è Regno illo non poſſe extrahi blada, ac cœtera comeſtibilia ſine licentia Protegis, & ſolutione extractionis, licèt tales res fuiſſent productæ, & collectæ in prædiis Eccleſiaſticis, & Clericorum (quamuis ſubdat *ibi* iſte Author, Clericos contrauenientes non poſſe puniri per Principes ſæculares, ſed per ſuos ſuperiores) ergò ſi Clerici per extractionem ſuorum bonorum extra Regnum ſoluunt gabellam, ſeu ius tractæ, dicendum ſimiliter eſt, eamdem gabellam ſoluendam eſſe in extractione infrà Regnum: nam vtrobique militat eadem ratio; & ſic vtrobique debet eſſe eadem iuris diſpoſitio ex *l. illud, ff. ad leg. Aquil. ex l. illud Cod. de ſacroſ. Eccleſ. ex l. ſi poſtulauerit, §. 2. ff. ad leg. Iul. de adult. & aliis iuribus.*

2 Reſpondeo, quod conſuetudo, etiam immemorabilis, quæ præiudicat aliquo modo libertati Eccleſiaſticæ, non valet, nec admitti debet, etiamſi ſit conſuetudo mixta laicorum, & Clericorum, vt mox *infrà* dicetur; & ratio eſt, quia Clerici etiam volentes, non poſſunt ſe ſubmittere iuriſdictioni laicali: vnde non eſt vis facienda in tali praxi, & ita in terminis noſtri caſus contra Carolum de Graſſis, & contra conſuetudinem iſtam, quæ eſt in aliquibus regnis, vt in regno Siciliæ, &c. eruditè docet Ioan. Baptiſta Ciarlinius *in controu. forenſ. cap. 31. num. 13. & 16.*

Item non valet, nec admitti debet conſuetudo immemorabilis, etiamſi ſit particularis, vt mox *infra* etiam dicetur: & patet *ex cap. Clericus, de iudiciis, & ex aliis iuribus*, vbi clarè Pontifex damnat conſuetudinem etiam particularem, ſi illa tendit contra Eccleſiaſticam immunitatem. 3

Adde, quod generaliter omnis conſuetudo tendens contra immunitatem Eccleſiaſticam, non ſolùm reprobatur *in cit. cap. clericus, de iudiciis, cap. nouerint, de ſentent. excommun. & in Authent. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* ſed etiam *in bulla Cœnæ*, vt notarunt Colleg. Bononienſe *in Reſponſione contra Venetos, num. 59.* Vigianus *tract. de libert. Eccleſ. diſput. 2. concluſ. 4. & diſp. 3. concluſ. 1.* Vgolinus *in reſponſ. ad Iuriſconſult. Gymnaſij Patauini, cap. 7.* Ioan. Franciſcus Fagnan. *in tract. de iuſt. cenſ. Pauli V. part. 4. fol. mihi 116.* Tannerus *2. 2 diſput. 5. quæſt 5. dub. 10. num. 132.* Bonacina *de cenſ. diſput. 2. quæſt. 4. punct. 2.* Souza *contra Venetos, ſol. mihi 72.* Martha *de iuriſdict. part 4. centur. 1. caſu 7. num. 12* & Philiarchus *de officio Sacerdot. tom 1. part. 1. lib. 3. cap. 9.* quapropter citati Doctores *in locis ſupra adductis*, docent generaliter, quod nulla conſuetudo (quantumvis immemorabilis) valeat, & ſubſiſtat, ſi tendit contra immunitatem Eccleſiaſticam; idem etiam docent Azorius *part. 1. lib 5. cap. 12. quæſt. 1.* Peſantius *tract. de immunit. Eccleſiaſt. diſput. 2. num. 2.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 10. numer. 1.* Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 255.* Acoſta *in Bullam Cruciatæ, quæſt. 79.* Bellettus *in diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. 3. §. 3. num. 8.* Alterius *de cenſur. to-* 4

mo 1. *lib.* 5. *diſput.* 16. *cap.* 2. Duardus *in Bullam Cœnæ, cap.* 14. *diſput.* 75. *numero* 2. *& diſput.* 76. *num.* 5. *& libro* 2. *can.* 14. *quæſt.* 9. *num.* 8. Surdus [illegible] 3. *conſil.* 301. *num.* 52 Martha *de iuriſdict. part.* 4 *centur.* 2. *caſu* 101. Comitolus *in tract. apolog. contra Venetos*, *cap.* 3. *num.* 8. & alij paſſim; & ratio eſt, quia laici, cùm ſint incapaces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, nunquam poſſunt ſe tueri conſuetudine aliqua, etiam immemorabili; cùm nunquam, ob cauſam iam dictam, illa legitima eſſe poſſit ad præſcribendum: idem etiam docent Bellarminus *in reſponſ. ad quamdam Epiſtolam pro Venetis*, & Suar. contra Regem Angliæ, *lib.* 4 *cap.* 32. *numero* 23. vbi ait: *Ex dictis ſatis conſtat, nullam conſuetudinem, etiamſi immemorabilis ſit, nullo modo contra immunitatem Eccleſiaſticam præualere poſſe:* ſolùm obiici ſolent quædam particulares conſuetudines aliquorum Regnorum, quæ licèt ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſine ſcrupulo à Magiſtratibus laicis obſeruantur, ad quos poſſumus vno verbo reſpondere, illas conſuetudines non ad ius, ſed ad facta hominum pertinere, propter quæ tamen veritatem negare non poſſumus, neque illorum rationem dare tenemur; ſed id ad illos ſpectat, qui conſuetudines iſtas obſeruant: ita Suar. qui *cap* 34. *numero* 16. etiam notat, quod quamuis conſuetudo immemorabilis vicem legis, & priuilegij obtineat (vt patet *ex cap. ſuper quibuſdam* 26. §. *prætereà, de verb. ſignif.* & docet Riccius *p.* 4. *deciſ.* 89. *n* 4. & Io. Narbon. *de appell. à Vicar. p.* 2. *fundam.* 4. *num.* 4.) tamen ſi turpis, & exprobrata eſt, non poſſit inducere priuilegium, quantumcumque illa immemorabilis ſit. vide *dubit.* 4. *ſect.* 19. *&* 22. vide etiam *dubit.* 15. *&* 25. ac tandem Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccleſiarum, perſonarúmque Eccleſiaſticarum, à quibuſcumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex.*

Et ex his patet ad id, quod Garcias 5
de Nobil. Hiſpan. gloſſ. 9. *num.* 48. Salgad. *de protect. Regia*, *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *Præl.* 3. *num.* 138. *& ſeq.* Ceual. *tract. de cognit. per viam violentiæ, gloſſ.* 4. *num.* 1. *& ſeq.* Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 33. *num.* 4. & Pereira *de manu Regia*, *cap.* 5. *num.* 6. *& ſeq.* & Couarruu. *pract. quæſt. cap.* 35 *num.* 5. tradunt: nempè quod a Iudicibus Regiis aliquæ Clericorum cauſæ in ſuis Tribunalibus tractentur: quod & rectè fieri iidem Doctores defendere conantur, adducentes ad id defendendum conſuetudinem aliquorum Regnorum in contrarium; patet (inquam) ex dictis ad id, quod iſti Doctores tradunt, quod ſcilicet non obſtante tali conſuetudine, fieri id minimè poſſit: quapropter optimè Bellarmin. *loc. ſupra cit.* ſic ait: *e ſe il Couarruuias dice il contrario, noi habbian à credere più alle ſcritture, & à ſanti Padri, che al Couarruuia, il quale in materia de giuriſditione ſi è monſtro ſempre troppo partiale*; quod etiam notauit Maderiaga *in tract. de Senatu*, *cap.* 39. §. 2. *fol. mihi* 458. vnde cautè legendus eſt Couarruuias *in materia de iuriſdictione*, vt rectè dixit Suar. *de relig. tom.* 1. *lib.* 1. *de diuino cultu. cap.* 38. *num.* 16. & Tanner. *in part.* 2. *diſput.* 5. *quæſt.* 7. *dub.* 1. *num.* 16. *& in defenſ. Eccleſ. liber. lib.* 2. *cap.* 16. vbi illum in multis impugnant.

SEC

SECTIO IV.

Proponitur tertia difficultas, eiúſque ſolutio.

1 OBiicies tertiò conſuetudo poteſt abrogare ius poſitiuum (vt traditur *in cap. fin. de conſuet. & capit. 2. de probat.*) ergò & poterit abrogare ius poſitiuum, canonicum: ergò nihil obſtat, quòd conſuetudo ſit contra ſacros Canones, & quod ab illis reprobetur. Adde, quod conſuetudo potens ad acquirendam iuriſdictionem (vt patet *ex cap. irrefragabili de offic. ordin.*) ergò, & potens erit ad illam deperdendam.

Reſpondeo, quod quamuis conſuetudo poſſit abrogare ius poſitiuum, etiam canonicum, non tamen poteſt abrogare ius diuinum; immunitas autem Eccleſiaſtica, ſeu exemptio Eccleſiaſticorum à ſæcularium Principum,& magiſtratuum iuriſdictione, tum quoad perſonas, tum quoad bona, non eſt de iure poſitiuo; ſed eſt de iure diuino, quamuis iure poſitiuo, tam ciuili, quam Canonico declarata, & confirmata: atque ita docent gloſſ. *in cap. ſi Imperator, diſtinct.* 96. gloſſ. *in cap. quamquam, de cenſib. in* 6 Innoc. *in cap. 2. de maior. & obedient.* Abb. *in cap. Eccleſia, num. 6. de conſtit.* Nauar. *in cap. nouit, notabili 6. corol. 1. de Iudiciis*, & alij Canoniſtæ, quos refert, & ſequitur Martha *de iuriſdict. part. 2. capit. 6.* Clarus *§. practica criminalis, quaeſt. 36.* Surd. *tom. 1. conſ.* 301. *num.* 52. Roland. *à Val. tom. 2. conſ. 23. num.* 18. Marius Antonin. *lib. 1. reſolut.* 97. *num.* 8. Riccius *part. 2. deciſ.* 299. *numer.* 3. Valenzuola *in defenſ. conſ. Pauli V. part. 4. num.* 37. Burſat. *tom. 4. conſ.* 397. *num.* 10. Franciſcus Leo *in theſ. fori Eccleſ. part. 1. cap. 14. numero* 1. Philippus Maynardus *de priuileg. Eccleſ. contra Venetos, part. 2. art.* 12. Carolus de Graffis *de effect. lib. cler. effect. 1. num.* 2. Vigianus *de immunit. Eccleſ. diſput.* 4. Gutierrez *tract. de gabell. quaeſt.* 92. *num. 9. & ſeq.* Germon. *de immunit. ſacr. lib. 3. cap.* 15. Boia *part. 1. caſu* 26. Cabedo *part. 2. deciſ.* 83. *num.* 10. Fagnanus *in tractat. de iuſt. cenſ. Pauli V. part. 1. fol. 8. & part. 4. fol.* 93. Ioannes Beltran. *in propugn. libert. Eccleſ. aſſert. 1. §. 7. num.* 13. & 31. & inter Theologos Almainus *tract. de Eccleſ. poteſt. cap.* 8 Ioannes Driedo *lib. 1. de libert. Chriſtiana, cap. 9. conſiderat. 3. & ſeqq.* Bellarmin. *in opuſc. diſput. de exempt. cleric.* Valentia *tom. 4. diſput. 9. quaeſt. 5. part. 4. edit. vlt.* Azor. *tom. 1. lib. 5. capit.* 12. Tanner. *in defenſ. Eccleſ. libertatis lib. 1. cap.* 17. Suarez *in defenſ. Eccleſ. Cathol. lib. 4. cap.* 9. Soſa *in tract. cenſur. Pauli V. fol. mihi 25. & ſeqq.* Bonacina *de contr. diſput. 10. quaeſt. 2. punct. 1. §. 1. num.* 3. Filliucius *tom. 1. tract. 16. 11. num. 316. & tom. 2. tract. 25. cap. vlt. num.* 427. Comitolus *in tract. Apolog. contra Venetos cap.* 5. Duardus *in Bull. Cœnæ, lib. 2. verſ. 15. quaeſt. 18. concl. 2. num.* 16. Peſantius *tract. de immun. Eccleſ. diſput. 1. num.* 5. Homobonus *part. 2. tract. 11. capit. 4. quaeſt.* 4. Alterius *de cenſur. tom 1. diſp. 16. lib. 5. cap.* 2. Peregrin. *de immunit. Eccleſ. cap. 16. num.* 37. Seruant. *in defenſ. immunit. Eccleſ. contra Venetos propoſ. 5. fol. 57. & ſeqq.* Vgolin. *in Reſponſ. ad iuriſconſult. Gimnaſij Patauini cap.* 2. Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libertate Eccleſiaſtica contra Venetos num.* 40. & alij quamplures præſertim Canoniſtæ, quos ci-

tat Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. capit. 18. num. 17. in gloſſ. litera, B.* & Calliſt. Ramirez *in tract. de lege Regia §. 27. num. 9. in gloſſ. littera V.* & ratio eſt, quare ſit.

SVBSECTIO I.

Proponitur prima, probatio, quod Immunitas Eccleſiaſtica, ſeu Eccleſiaſticorum à ſæcularium Principum iuriſdictione, tam quoad perſonas, quam quoad bona exemptio ſit de iure diuino.

PRobatur itaque primò ex veteri lege, qua Dominus Leuitas, templi miniſterio dedicatos, à reliquis tribubus ſequeſtrauit, & Aaroni, atque filiis eius ſubiecit; ſicuti legitur in cap. 3. Numer. *quod locutus eſt Dominus ad Moyſem*, verſ. 10. *dabis dono Leuitas Aaron, & filiis eius, quibus traditi ſunt à filiis Iſraël. Aaron autem, & filios eius conſtitues ſuper cultum ſacerdotij*, & infrà n. 45. *eruntque Leuitæ mei, ego Dominus* & c. 8. Num. *ſtatueſque Leuitas in conſpectu Aaron, & filiorum eius, & conſecrabis oblatos Domino, ac ſeparabis de medio filiorũ Iſrael, vt ſint mei: & poſtea ingredientur tabernaculum fœderis, vt ſeruiant mihi, ſicque purificabis, & conſecrabis eos in oblationem Domini, quoniam dono donati ſunt mihi à filiis Iſrael.* Ex quibus locis clarè colligitur, leuitas non alteri, quàm Aaroni, & ſucceſſoribus eius ſacerdotibus ſubiectos fuiſſe: bona autem, & poſſeſſiones ſacerdotum, ac leuitarum fuiſſe ab exactionibus immunes, colligitur *ex cap. 30. exodi ver. 12. & ex cap. 1. ver. 47. numer.* in quibus locis ſignificatur, leuitas, & à tributo, & à militia immunes fuiſſe. Item *ex cap. 18. numer.* vbi legitur, *à reliquis tribubus Iſraël decimas pendendas fuiſſe ſacerdotibus, & leuitis, ipſos autem leuitas ſecundas decimas, ſeu decimas decimarum Aaroni, & ſacerdotibus eius ſoluiſſe*, ſicuti explicat inter alios Ioſephus *lib. 4. antiquit. cap. 4.* Idem etiam colligitur *ex eodem cap. 18. numer. num. 20. & c. 35.* in quibus ſignificatur, Aaroni, & filiis eius, atque leuitis non fuiſſe partem aſſignatam in diuiſione terræ promiſſionis, ſicut reliquis tribubus; ſed poſtea ex tribubus, pro ſingularum facultate, fuiſſe Vrbes, & poſſeſſiones deſignatas pro Tribu leuitica; vt hæc eſſet, quaſi pars, & poſſeſſio à filiis Iſraël Deo oblata in miniſtris eius; & quamuis leges iſtæ veteris teſtamenti deſierint, tamen facilè ex iis colligitur, quod quanto nunc dignioris ſacerdotis miniſtri ſunt (qui *Clerici* dicuntur, id eſt, *ſors, ac poſſeſſio Domini cap. cleros, diſtinct. 21.*) tanto magis dicta Immunitatis priuilegia in ipſis locum habere debent.

SVBSECTIO II.

Proponitur ſecunda probatio.

SEcundò probatur ex traditione: nam omni tempore Eccleſia immunitatem ſuam, quatenus pro temporum varietate fieri potuit, contra ſæculares poteſtates defēdit, vti videre eſt apud Suar. *lib. 4 in defenſ. Eccleſ. Cathol. cap. 3. & 12.* & apud Tanner. *lib. 1. cap. 8. & ſeqq.* quare etiam Apoſtolus *1. ad Corinth. 6.* præcipit, vt aliqui de Eccleſia ſtatuerentur,

rentur, ad quos Chriſtiani ſuas cauſas, & controuerſias deferrent; quod proinde neceſſariò fuerat Tribunal Eccleſiaſticum, cùm eo tempore inter Chriſtianos nulla eſſet ſæcularis poteſtas: & ratio huius præcepti eſt, vt ait S. Thom. *ibidem*, quia ſi Chriſtiani ſæcularium hominum, qui tunc infideles erant, iudicio ſponte ſe ſubiicerent, Eccleſiæ dignitati non parum derogaretur, & iudicibus occaſio præberetur calumniandi, & opprimendi fideles, quæ ratio, licèt hodie, cùm iudices ſæculares ſint fideles, ceſſet, quoad laicos, non tamen ceſſat quoad Eccleſiaſticos, quippe quos non decet à laicis iudicari; quia hi gradu, & ordine in Eccleſia inferiores, ac ſubditi ſunt: tum quia conſtat Clericis infeſtos eſſe, in eóſque poteſtate, ſi quæ concedirur, frequenter abuti, ſicuti videri poteſt *cauſa 2. quæſt. 7.*

Quantum verò attinet ad exemptionem à tributis, eam Chriſtus *Matth.* 17. in primis ſibi, tanquam filio naturali, Regi omnium Regum terrenorum; tum verò etiam ſecundùm quandam participationem beato Petro competere ſignificauit: *Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel cenſum? at ille* (Petrus ſcilicet) *dixit, ab alienis: dixit illi Ieſus: ergo liberi ſunt filij, vt autem non ſcandalizemus eos, vade ad mare*, &c. ex quo facto diſcipuli reliqui collegerunt beatum Petrum ipſis omnibus à Chriſto prælatum fuiſſe: ſicuti S. Hieronymus *ibi*, S. Chryſoſtomus *homil. 59. in Matth.* & Origenes *in cap. 18. Matth. homil. 5.* annotarunt: & quamuis Chriſtus in hoc loco priuilegium exemptionis præcipuè beato Petro, tanquam Vicario ſuo, communicauerit; debet tamen id etiam reliquis Eccleſiaſticis accommodari, quatenus ij Chriſti, ac Dei ſeruitio peculiariter dedicati, è familia ipſius eſſe cenſentur: & ſic à ſæcularium poteſtatum iuriſdictione, atque imperio debent eſſe immunes.

SVBSECTIO III.

Proponitur tertia probatio.

TErtiò probatur ex auctoritate ſummorum Pontificum, & Conciliorum: nam *in Concilio Lateranenſi ſub Innoc. III. cap. 43.* dicitur: *nimis de iure diuino quidam laici vſurpare nituntur, cùm viros Eccleſiaſticos, nihil temporale obtinentes ab eis, ad præſtandum ſibi fidelitatis iuramenta compellunt:* & *in Tridend. ſeſſ. 25. cap. 20. de reformat.* habetur: *Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem, Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtitutam eſſe*; quibus verbis ſublata eſt quorundam Doctorum interpretatio, quod ſcilicet nomine iuris diuini, quo Clericorum exemptio fundata eſt, canonicum ius intelligendum ſit: ſiquidem Tridentinum apertè inter Dei, & Canonum Sanctiones diſtinguit: & *in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. ſeſſ. 9.* dicitur: *cùm à iure, tam diuino, quàm humano poteſtas nulla in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit*, &c. & ſimiliter *in Concilio Colonienſi, part. 9. cap. 20.* dicitur: *Immunitas Eccleſiaſtica vetuſtiſſima res eſt, iure pariter diuino, & humano introducta, quæ in duobus potiſſimùm ſita eſt. Primò, vt Clerici, eorúmque poſſeſſiones à vectigalibus, & tributis, aliiſque muneribus laicis liberi ſint: deinde ne rei criminis ad Eccleſiam confugientes inde extrahantur.* Bonifac. VIII. *in cap. quanquam de cenſibus in 6.* ait: *Eccleſia, Eccleſiaſticæque perſonæ, ac res* 1

 ipſarum

ipſarum, non ſolùm iure humano, quin imò & diuino ſæcularium perſonarum exactionibus ſunt immunes, &c. & *in cauſ. ſi Imperator d.96.* Ioan. VIII. expreſsè dicit Deum dediſſe Clericis exemptionem à foro ſæculari; ſic enim *ibi* habet: *non à legibus publicis, non a poteſtatibus ſæcul; ſed à Pontificibus, & Sacerdotibus omnipotens Deus Chriſtianæ Religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & diſcuti*, vbi gloſſa *in verb. diſcuti*: ſic aſſerit: *ergo antequam eſſet aliqua conſtitutio, etiam Clerici non erant de iuriſdictione; vnde omnes conſtitutiones, quæ emanarunt, quod Clerici non ſint iudicandi, niſi ab Epiſcopis, non ſunt niſi iuris declaratio*: & Gelaſius Papa *in can. Syluester* 11. *quæſt.* 1. cùm ſciret quoſdam Clericos læſos fuiſſe quoad immunitatem, dicit, *id eſſe contra leges diuinas*: & tandem *in can. relatum, eadem cauſa, & quæſt.* Alexand. Papa videns aliquos violare immunitatem Eccleſiaſticam, aſſerit, *taliter præuaricantes præuaricatos eſſe in Deum, & non obediuiſſe præceptis eius.*

2 Reſpondebis primò cum Soto & aliis, teſtimonium Bonifacij VIII. intelligi quoad cauſas Eccleſiaſticas, vel certè quoad perſonas tantùm; ſed contrà, quia ex Bonifacio VIII. etiam apertè habetur, quod Eccleſiaſticorum perſonæ, & res à ſæcularium Principum exactionibus immunes ſint.

3 Reſpondebis ſecundò cum Couarr. Molina, & aliis, nomine iuris diuini in locis *ſuprà* citatis intelligi ius canonicum, quod, lato quodam dicendi modo ius diuinum nuncupari ſolet, vt patet *in cap. cùm de diuerſis, de priuileg. in* 6. ſed contrà: quia cùm *in Concil. Lateranenſ. ſub Leone X. & in conſtitutione Bonifacij VIII.* iure tam diuino quàm humano libertas Eccleſiaſtica introducta eſſe dicatur, ius diuinum propriè, & ſtrictè ſumitur, ſiquidem nunquam ius diuinum appellatur canonicum in caſu, quo diſtinguitur ab humano, vt in allegatis ſanctionibus diſtinguitur: eſt enim ius aliud diuinum, aliud humanum; diuinum autem, aliud reuelatum poſitiuum, aliud naturale: humanum verò diuiditur in canonicum, & ciuile. Vnde cùm diuino humanum opponitur, ſub diuino non poteſt canonicum comprehendi. Adde, quod cùm in Concilio Lateranenſi legantur hæc verba: *omni etiam id iure diuino prohibente*, non eſt cur inde diuinum ius ſtrictè ſumptum excludatur: eſt enim propoſitio vniuerſalis. Adde ſecundò, quod cùm Tridentinum dicat, *Dei ordinatione, & canonicis ſanctionibus*, expreſsè loquitur de iure diuino, quatenus à iure canonico diſtinguitur, vt *ſuprà* dicebatur.

Reſpondebis tertiò, cum Seſſe, Garzia, & aliis (quos refert, & ſequitur Carloualius *de Iudiciis lib.* 1. *tit.* 1. *diſput.* 2. *quæſt.* 6. *ſect.* 1. *num.* 401. Bonifacium VIII. nomine iuris diuini voluiſſe ſignificare exemptionem Eccleſiaſticorum habere exemplum in ſcriptura; eo quod *geneſ.* 47. cum Ioſeph tributariam faceret vniuerſam terram Ægypti, liberos reliquit ſacerdotes: ſed contra, quia valde impropria locutio eſt, dicere aliquid eſſe de iure diuino, quia aliquid ſimile legitur in Scriptura: quaſi verò non poſſit ſcriptura narrare multa, quæ ex iure diuino ortum non habuerint, ſed ex hominum voluntate. Adde, quod non ſolum in conſtitutione Bonifacij, ſed in multis Conciliis aliis *ſuprà* adductis, dicatur exemptionem Eccleſiarum eſſe de iure diuino, non poteſt dici, in omnibus illis locutionem eſſe impropriam, nam ex Auguſtin. *lib.* 3 *de* 4

doſtrina Chriſtiana cum communi ſententia Theologorum, verba (quotieſcumque propriè poſſunt intelligi) propriè ſemper ſunt intelligenda, niſi ratio euidens ſuadeat oppoſitum, vel abſurdum manifeſtum inde ſequatur: & ratio eſt, quia alioquin ex Scriptura & Conciliis nihil puri,& firmi poſſet hauriri. Neque dicas, ſolùm *ibi* agi de exemptione, quoad cauſas Eccleſiaſticas: nam verba authoritatum, quas *ſuprà* adducebam, & loquuntur generaliter, & in ſpecie tradunt oppoſitum, vti *ſupra* monſtrabatur.

Reſpondebis, quartò cum aliis, exemptionem Eccleſiaſticorum non eſſe de iure diuino: quia ex nullo ſcripturæ teſtimonio illa colligitur: ſed contra, quia licèt nullum ſit in Scriptura teſtimonium expreſſum pro Immunitate Eccleſiaſtica in lege Gratiæ, non inde benè infertur, illam non eſſe de iure diuino: ius enim diuinum, vel eſt Scriptum, vel traditum, vel definitum, ſeu explicatum à Conciliis, vt communiter tradunt Theologi *in tractatu de fide*, vbi docent, multa eſſe de iure diuino, quæ non ſunt in Scriptura, ſed ſunt inſtituta à Chriſto Domino, & Apoſtolis tradita, vt per eorum manus vſque ad nos deuenirent:& confirmatur, quia multa quæ ſunt in Conciliis definita, ſeu explicata, vt quæ ſpectant ad materias, & formas ſacramentorum, de iure diuino ſunt, & tamen non omnia in Scriptura habentur: cum ergò ex authoritatibus, tum ſummorum Pontificum,tum etiam Conciliorum clarè habeatur,immunitatem Eccleſiaſticam (& quoad perſonas, & quoad poſſeſſiones) eſſe de iure diuino: & ex alio capite in nullo loco Scripturæ id habeatur, credendum omninò eſt, per traditionem Apoſtolorum ad nos perueniſſe: & ſic eſſe de iure diuino, ſi non ſcripto, ſaltem tradito: atque ita in ſpecie docet Granadus *de ſacram. in 3. part. controuerſ. 9. tract. 4. diſput. 4. ſect. 2. num. 16.* & & definit ſacra Rota Romana, non ſolùm quoad perſonas, ſed etiam quoad bona, *deciſ.* 10. *in antiquis*, & nouiſſimè *in vna Albanenſis Gabellæ, die* 28. *Iunij* 1630. *coram Merlino*.

SVBSECTIO IV.

Proponitur quarta probatio.

QVartò probatur ratione;quia nulla 1
poteſtas, ſiue iuriſdictio propria virtute ſe extendit vltra ſphæram ſui obiecti, tanquam proprios limites,ſed Eccleſiaſtici, & eorum bona ſunt extra obiectum, & proprios limites iuriſdictionis ſæcularis, ergò ad ea ſæcularis iuriſdictio non ſe extendit,per ſe,& propria virtute, ſed ſolum, ſi ad id ſe extendat aliquando, ſe extendit per accidens, id eſt, ex commiſſione alterius, ſcilicet Eccleſiaſticæ poteſtatis. Maior patet, Min. probatur: quia, cum obiectum cuiuſcumque poteſtatis ſumendum ſit ex proprio fine ipſius,ſequitur, quod poteſtatis ciuilis, quæ per ſe, ac directè ad finem temporalem ordinatur, propriam materiam, ac obiectum eſſe oporteat res temporales, ac politicas, non item ſactas, id eſt quæ ad Dei cultum per ſe, ac directè ſpectant, ideóque ſuapte natura, ac inſtitutione ad ſupernaturalem finem tendunt:at verò inter ea, quæ ſacra cenſeri debent, enumerantur, tum perſonæ ſacræ, (id eſt,diuino cultui peculiariter dedicatæ) tum loca ſacra, tum bona omnia, quæ vel

ad

ad Eccleſiarum ornatum, fabricam, vel Miniſtrorum ſuſtentationem ſpectant, ſicuti cum communi docet S. Thom. 2. 2. *quaeſt.* 99. *art.*1. ergò hæc omnia ſunt extra obiectum, & limites ſæcularis iuriſdictionis,& ſic propriè ad Eccleſiaſticam poteſtatem ſpectant, non autem ad ſæcularem. videatur Abbas *in cap. ſolitæ num.* 4. *de maior.& obed.*

2 Confirmatur primò, quia circa eadem obiecta, eaſdémque res per ſe non verſantur diuerſæ poteſtates, ſiue iuriſdictiones, ſed certum eſt. Eccleſiaſticam poteſtatem per ſe,& directè verſari circa perſonas, & res Eccleſiaſticas: ergò circa eaſdem res per ſe non verſatur poteſtas ciuilis, quippe quæ ab Eccleſiaſtica eſt diuerſa, & diſcreta. Maior per ſe patet, & probatur, quia alioquin magna confuſio oriretur, ſi v. g. Prælatus Eccleſiæ circa perſonas, vel bona Eccleſiaſtica aliter diſponat, & præcipiat, & aliter Princeps ſæcularis, alter ab altero in ſuo Iudicio independens, ſicuti rectè notauit Suar. *in cit. lib.* 4. *cap.*9. *num.*17.

3 Confirmatur Secundò: contractus matrimonij, hoc ipſo, quod ex Chriſti inſtitutione ſacer factus eſt, à ſæculari foro eximitur, itemque ædes, vaſa, veſtes, hoc ipſo, quod à fidelibus ad pium vſum, vel miniſterium ſacrum oblata, & ab Eccleſiæ Prælato acceptata, & dedicata ſunt, à ſæcularium poteſtate, & exactione eximuntur, vt omnes fatentur: ergò ſimiliter dicendum, perſonas ipſas, & quæ ad earum ſuſtentationem pertinent, poſteaquam ad diuinum cultum dedicata, & ab Eccleſiaſticis Prælatis, tanquam Chriſti Vicariis, atque adminiſtratoribus, in ſua iuriſdictione acceptata ſunt, eo ipſo à ſæcularium poteſtatum iuriſdictione, & exactione exempta eſſe, videatur Innoc. *in capit.*2. *de maior.& obed.* vbi ſic ait: *quis eximit Clericos de iure Imperatoris, cum prius ei ſubeſſent.* Reſpondetur, quod Papa, conſentiente Imperatore. Sed hi non plenè eximunt: vnde dicimus, quod exempti ſunt à Deo. Vel dic, quod Papa, etiam ſine conſenſu Imperatoris, eos potuit eximere per ſuas conſtitutiones, quia cum Clerici ſpirituales res ſint, & ex toto corpus ſuum, & animam dederint in ſeruitium, & ſortem Chriſti,per conſequens Papæ iudicio, & conſtitutionibus ſubſunt. Item Nicolaus I. *in Epiſt.ad Michaelem Imperatorem* ita ait *hi quibus tantum humanis rebus & non diuinis praeſſe permiſſum eſt, quomodo de his, per quos diuina miniſtrantur, iudicare præſumant, pœnitus ignoramus.* Item Ioannes VIII. *in cap. ſi Imperator, dict.* 96. vbi ſic habet: *ad ſacerdotes Deus voluit,quæ Eccleſiæ diſponenda ſunt pertinere, non ad ſæculi poteſtates,* & paulò poſt: *non à legibus publicis, non à Poteſtatibus ſæculi, ſed à Pontificibus, & ſacerdotibus Deus Chriſtianæ Religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & diſcuti, recipique de errore remeantes: Imperatores Chriſtiani ſubducere debent, executiones ſuas Eccleſiaſticis Præſulibus, non præferre.* Item Theodoſ. Imperator apud S. Ambroſ. *lib.* 5. *epiſt.* 32. *ad Valentin. Imp.* ſic ait: *non ſolum ſermone docuit,ſed etiam legibus ſuis ſanxit, in cauſa fidei, vel Eccleſiaſtici alicuius ordinis eum iudicare debere, qui nec munere impar ſit, nec iure diſſimilis:* hæc enim verba reſcripti ſunt, hoc eſt, ſacerdotes de ſacerdoribus voluit iudicare ac tandem Carolus Magnus *lib.* 6. *Capitularis, cap.* 109. ita inquit: *fas non eſt, vt diuini muneris Miniſtri temporalium poteſtatum ſubdantur arbitrio.*

De bonis autem, ſeu prædiis Eccle- 4
ſiaſticis

ſiaſticis decretum quoddam editum à Baſilio, irritum declarauit Synod.IV. Romana ſub Symmacho *can.* 3. his verbis: *ne exempla remanerent præſumendi quibuſlibet laicis, quamuis religioſis, vel potentibus, in quacumque ciuitate, quolibet modo aliquid decernere de Eccleſiaſticis facultatibus, quarum ſolis ſacerdotibus diſponendi indiſcuſsè à Deo cura commiſſa docetur.*

5 Itaque immunitas Eccleſiaſtica, ſeu exemptio Eccleſiaſticorum à ſæcularium Principum; & Magiſtratuum iuriſdictione, tum quoad perſonas, tum quoad eorum bona, non eſt de iure poſitiuo; ſed de iure diuino, quamuis iure poſitiuo, tam canonico, quàm ciuili, explicata & confirmata; & ſic non eſt, vnde poſſit illa abrogari per conſuetudinem aliquam in contrarium: non nego tamen, quod licèt exemptionis priuilegia perſonis Eccleſiaſticis ita conceſſa ſint, vt ſi poteſtates ſæculares ea violent, iniuriam Eccleſiaſtico ſtatui inferant, & iuri tam diuino, quàm humano aduerſentur, nihilominus is, qui toti Eccleſiæ præeſt, vtpote ſupremus Eccleſiæ Adminiſtrator, ſcilicet ſummus Pontifex, vel Concilium generale, poſſit ex iuſta, & rationabili cauſa aliquid remittere de priuilegiis exemptionis, & ſæcularibus Principibus permittere, vt aduerſus Clericos aliquam iuriſdictionem exerceant, vel tributa aliqua exigant, ſicuti *infrà* clariùs patebit: & multò magis permittere poſſunt Prælati Eccleſiæ aliquid contra Eccleſiaſticam libertatem poni in praxi, ſi ſine ſcandalo, aut maioris mali periculo id impedire non poſſint: qua ratione etiam Chriſtus tributum pro ſe, & Petro ſoluit, ne exactores ſcandalizaret, & S. Paulus Cæſarem appellauit, *act.* 25. vt inferioris ſub Cæſare conſtituti Iudicis ſententiam declinaret, ſicuti ipſemet ſignificat *cap.* 28.

SECTIO V.

Proponitur eiuſdem tertiæ difficultatis ſecunda ſolutio.

Reſpondetur ſecundò, quòd quamuis immunitas Eccleſiaſtica, ſeu exemptio Eccleſiaſticorum à ſæcularium Principum iuriſdictione (tum tum quoad eorum bona) non ſit de iure diuino, id eſt, ius diuinum illam non efficiat, ſeu Deus non immediatè concedat, tamen dictat eam à Principibus ſæcularibus eſſe concedendam, & à Pontifice effici poſſe, idque præcipuè ob tria. 1

Primò ob dignitatem ſtatus, per quem Eccleſiaſtici peculiari modo ſunt diuinis rebus conſecrati, contra reuerentiam autem Deo debitam eſt, ſi id, quod ſemel Deo conſecratum eſt, tractetur tanquam prophanum, ergò, &c. quare Dauid, nec defenſionis quidem cauſa, fuit vnquam auſus lædere Saulem, quia vnctus erat Domini; quæ vnctio ſolùm erat vmbra vnctionis, & ſanctificationis Eccleſiaſticorum, ergò multò magis, &c. 2

Secundò, quia Eccleſiaſtici ſunt Paſtores, & Patres ſæcularium, & Iudices eorundem loco Dei in cauſis ſummis, quæ ſalutem æternam contingunt, conſtituti: ſed contra reuerentiam debitam eſt, vt ouis iudicet ſuum Paſtorem, filius patrem, & qui antè fuit reus, iudicet ſuum Iudicem, qui illum authoritate diuina iudicauit, & abſoluit, maximè ſi ad id alia commoda ratio iniri poteſt: ergo &c. 3

4 Tertiò, quia etſi Principes Clericos ab iniuria defendant, & curent,vt tranquillitate temporali fruantur, Clerici viciſſim Principibus longè maius beneficium conferunt: ipſorum enim miniſterio fiunt Chriſtiani, accipiunt doctrinam ſalutis, remiſſionem peccatorum, animæ ſanitatem, panem cœleſtem, cæteráque ſacramenta, ac vitam æternam:& præterea ipſorum orationibus, & ſacrificiis fulcitur Regnum, auertuntur calamitates, conciliatur pax, & fœlix ſtatus rerum: ergo &c. Vnde Conſtantinus, & Conſtans concedentes Eccleſiaſticis perpetuam ſecuritatem ab oneribus, inquiunt: *ſcientes magis Religionibus, quam officiis ex labore corporis, vel ſudore noſtram rempublicam contineri*, vt refertur *in cap.23. in qualibet.23.quæſt.8.*

5 Hinc patet Clericos ſuis muneribus Eccleſiaſticis ſatis abundè compenſare Principi, & Reipulicæ: vnde omnis ratio poſtulat eos ad alia munera, & tributa non aſtringi.

6 Secundò patet Principes lege Religionis, obſeruantiæ, & gratitudinis obligari, vt Eccleſiaſticos exemptos habeant, iure naturali diuino ſic dictante: vnde quod ius diuinum naturale dictabat eſſe faciendum, id iure Canonico, & Ciuili poſtea præſtitum fuit, vt patet *ex Canonibus citatis*: item *ex cap. in qualibet* 23.*& duobus ſequentibus.quæſt.* 8.*& 11. quæſt. 1.per multa capita*: item *ex cap. etſi Clerici 4. cap. Clerici* 8. *& ex cap.qualiter 7. de Iudiciis.*

7 Vbi aduerte,quòd toto tempore,quo Imperatores fuerunt ethnici, Clerici in temporalibus fuerunt illis de facto ſubiecti, ſicut laici: quia neque Principes eos eximebant, cùm eorum dignitatem, & veritatem non agnoſcerent: neque eoſdem eximebat ſummus Pontifex eo, quod non poſſet, vel expedire pro tunc, non iudicaret, poſtquam autem cœperunt eſſe Chriſtiani, ſenſim eos eximere cœperunt. Primò enim Conſtantinus lege data exemit eos ab oneribus perſonalibus, vt patet *ex cit.cap.23.in qualibet* 23. *quæſt.* 8. & à ſolutione publici cenſus, vt teſtatur Sozomen. *lib.*1. *cap.*8. *hiſtor.* in cæteris tamen manſerunt ſubiecti: denique Iuſtinianus exemit in cauſis ciuilibus pro prima inſtantia ſolùm, in criminalibus autem reliquit eos ſub Iudice ſæculari, vt patet *ex nouella* 83.*&* 123 multa tamen vſurparunt ſibi iſti Imperatores in cauſis Eccleſiaſticis, quæ iure diuino ſunt omnino exemptæ, & præcipuè Papa ab omni iuriſdictione laicali: vnde à nemine iudicari, aut deponi poteſt; neque ab Auguſto, neque à Regibus, neque à populo, etiam ab omni Clero, vt habetur *in cap.vltimo Concil Roman.ſub Sylueſt. 1.*& videri potet Simanca *de cathol. inſtitut. tit.* 12. *num.* 1. & ratio eſt, quia cùm poteſtatem ſuam non à Principibus, neque ab Eccleſia; ſed à Chriſto acceperit, conſequens eſt, vt eadem excidere non poſſit, niſi Chriſto auferente, quod accidit primò, ſi in hæreſim notoriam labatur, ſaltem poſtquam ab Eccleſia declarata fuerit, ſicuti ex communi docet Suárez *lib.* 3. *de defenſ. fidei Cathol. cap.*18. *& lib.* 4. *de legibus,cap.* 7. Secundò, ſi Papa Epiſcopatum reſignet, Eccleſia reſignationem acceptante. Tertiò, ſi exteriùs ſe gerat vt hæreticum, ideóque Eccleſia alium eligat: qua ratione ſubmoto Liberio Pontifice, Felicem II. ſubſtituiſſe exiſtimat Bellarm. *lib.4.de Pontifice,cap.9.* Quartò, ſi tempore ſchiſmatis Eccleſia cognoſcere non poſſit, quis verus Pontifex ſit: tunc enim poteſt propter bonum commune alium eligere, ſicuti docet

cet Suarez *lib. 3. defenſ. cathol. cap.* 18. & Bellarm. *de concil. lib.* 2. *cap.* 19. *ad* 3. *argumen.*

8 Idem Iuſtinianus conceſſit poſtea Eccleſiaſticis immunitatem à quibuſdam tributis, vt patet *ex l. ſancimus* 21. *Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* denique à poſterioribus Principibus omnino exempti fuere: eáque exemptione multis ſæculis conſenſu totius Orbis ſunt potiti.

SVBSECTIO I.

Proponitur ex ſecunda ſolutione Corollarium primum.

1 Hinc ſequitur per conſuetudinem contrariam, quamuis immemorabilem, ſola ſit, & nullo titulo, ſeu priuilegio ſummi Pontificis adiuuetur, non poſſe Eccleſiaſticæ exemptioni, ſeu immunitati (etiam ſi non ſit de iure diuino) quidquam derogari atque ita docent Doctores *in cap. Clerici*, vbi Abb. *num.* 5. *&* 6. *de iudiciis*, Baldus *in rubr. Authent. caſſa Cod. de* §. *Eccleſiis*, gloſſ. *in cap. vlt. verſ. rationabilis*, *de conſuetud.* Abb. *ibidem num.* 5. Rochus *ſect.* 5. *num.* 20. Ioannes Lupus *de libert. Eccleſ. part.* 1. *quæſt.* 6. M. Anton. Gabrielius *lib.* 5. *de præſcript. concl.* 1. *num.* 9. Martha *de iuriſdict. part.* 4. *caſu* 63. *&* 64. Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. *quæſt.* 8. Suarez *lib.* 4. *defenſ. fidei cathol. cap.* 34. *num.* 10. Tanner. *lib.* 2. *defenſ. Eccleſ. libert. cap.* 16. & alij multi, quos *ſuprà* citabam; quamuis huic communi, & veræ doctrinæ ex parte contra dicant Couar. *in pract.* 99. *cap.* 31. *num.* 5. *&* *cap.* 35. Iulius Clarus *lib.* 5. *ſent.* § *practica criminalis*, *quæſt.* 36. *num.* 3. vbi aiunt, quòd etſi Eccleſiaſtica immunitas in totum tolli non poteſt per contrariam conſuetudinem, poſſit tamen ex parte; ita vt in certis cauſis magiſtratus ſæcularis, exerceat iuriſdictionem quæ alioquin ad Eccleſiaſticos propriè pertinent, de qua re tamen contra Couar. & Clarum dicetur *infrà diffuſius in tertia reſponſione* & dicebatur *ſupra dubitation.* 4. *ſectio* 19. *ſubſectio* 3. *&* 4.

Sed breuiter pro nunc probatur ſic Corollarium: ſi conſuetudo Eccleſiaſticæ immunitati derogare poteſt, vel id fiet per modum reuocationis, interueniente ſcientia, ac patientia, ideóque tacito conſenſu ſummi Pontificis: vel per modum legitimæ præſcriptionis, quæ etiam ignorante Principe, aduerſus legem fieri poteſt; ſed neutrum dici poteſt, ergò. Non prius, quia ſatis conſtat, ſummum Pontificem huiuſmodi conſuetudinibus non præbere tacitum cōſenſum approbatiuum, quin potius eas reprobare, & damnare per generalia edicta, & cenſuras Bullæ Cœnæ (vt dicetur *infrà in Reſponſione ad tertiam obiectionem*) quamuis interdum toleret, quia ob periculum maioris mali, efficacius reſiſtere, & prohibere non poteſt. Non poſterius, quia conſuetudo, quæ vt irrationabilis damnata eſt, non poteſt via præſcriptionis legem abrogare, ſicuti conſtat *ex cap. vltimo de conſuetud.* ſed conſuetudo aduerſus Eccleſiaſticam libertatem, tanquam irrationabilis, ſæpe ſæpius in iure damnatur, vt videre eſt *in auth. caſſa Cod. de* §. *Eccleſiis*, *cap.* 1. *cap. ad noſtram*, *cap. inter*, *de conſuetud. capit. cum terra*, *de elect. cap. Clerici*, *de iudic. cap. nouerit*, *de ſentent. excommun.* quare gloſſ. *in cit. cap. Clerici*, *verſ.* 2

conſuetadine & altera, gloſſ. *in cit. cap. vlt. ver. rationabilis*, ibidem, Abb. *num.* 5. pro regula tradunt; quod conſuetudo irrationabilis eſt, quæ contra neruum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, vel Eccleſiæ libertatem tendit; ergò &c.

3 Confirmatur, quia vbi eſt incapacitas ex parte præſcribentis, non poteſt procedere præſcriptio, ſed laici, ſicut aliorum iurium ſpiritualium, v. g. iuris decimarum, Eccleſiaſtici beneficij, &c. ſunt incapaces, ita etiam iuriſdictionis ſuper Eccleſiaſticas perſonas incapaces ſunt, ergò non poſſunt eam via præſcriptionis adipiſci.

4 Confirmatur ſecundò, quia omnis legitima præſcriptio legis authoritate, & adminiculo niti debet, cum ſit beneficium à iure inuentum, & impertitum, ſed præſcriptio aduerſus Eccleſiæ libertatem à nulla lege adminiculum accipere poteſt, ergò &c. Minor probatur, quia non poteſt accipere à ciuili, cum ea limites ſuæ poteſtatis excedere non poſſit, nec debeat, nec à lege canonica, cùm ſacri canones, eorúmque cuſtos ſummus Pontifex huic præſcriptioni ſemper reſiſtant, ergò &c.

SVBSECTIO II.

Proponitur COROLLARIVM II.

1 SEquitur, ſecundò Eccleſiaſticam exemptionem, ſeu Immunitatem, etiamſi non ſit de iure diuino, non poſſe à Prinpicibus ſucceſſoribus reuocari. Ratio, quia ex mente concedentium conceſſio fuit abſoluta, & perpetua, omnis autem donatio, vel exẽptio facta communitati, in perpetuum eſt irreuocabilis, ergò, &c.

Secundò, quia fuit facta ad remuneranda beneficia ſpiritualia, quæ Principes, & eorum Regna percipiunt ab Eccleſia: ergo, &c.

Tertiò, quia principaliter ad Dei honorem facta fuit, ſicut donatio agrorum, qui offeruntur Eccleſiæ, eiúſque Miniſtris; vnde ſicut ſacrilegium eſſet repetere agros Eccleſiæ donatos, ita ſacrilegium erit reuocare Clericorum immunitatem; ergo, &c.

Quartò, quia Orbis Chriſtianus, à quo Principes habent authoritatem, conſenſit in hanc exemptionem: vnde non poteſt Princeps eam reuocare, ſicut quod ſemel conſenſu Regni eſt alienatum, non poteſt poſteà vnquam repeti: ergo, &c.

Quintò, quia Concilia, & Pontifices, qui ſunt ſuprà ipſos Principes, eam confirmarunt.

Sextò denique, quia iure diuino naturali Principes tenentur ſaltem eam facere, & factam ratam habere, ſicuti *ſuprà* oſtenſum eſt: ergo, &c. atque ita docent etiam reliqui omnes illi Doctores, qui non tenent, immunitatem Eccleſiaſticam eſſe de iure diuino, vt Caietanus *verb. Excommun. cap.* 31. & 37. Victoria *relect. de poteſt. Eccleſiæ, ſub fine.* Medina *Cod. de reſtit. quæſt.* 15. Sotus *in 4. diſtinct.* 25. *quæſt.* 2. *art.* 2. Couarr. *quæſt. practic. cap.* 31. *num.* 2. Nauarr. *cap.* 17. *num.* 119 Molina *de iuſt. & iur. tom.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 31. *num.* 6. Salas *de legib. quæſt.* 96. *tract.* 14. *diſput.* 14. *ſect.* 11. *num.* 120. Salonius *tom.* 2. *in* 2. 2. *quæſt.* 67. *art.* 1. *concil.* 4. Malder. *in* 2. 2 *tract.* 5. *cap.* 6. *dub* 7. Henriq. *lib.* 10. *cap.* 15. *num.* Aragon. *in* 2. 2. *quæſt.* 62. *art.* 3. Villalob. *tom.* 1. *tract.* 11. *dub.* 17. *num.* 2. Ledeſma *in* 4. *part.* 2. *quæſt.* 20. *art.* 4. *concl.* 2. Souſa *in Bull. Cœnæ cap.* 19. *diſput.* 91. Pereir. *de manu*

manu regia cap. 3. *num.* 3. Garſias *de nobil. Hiſp. gloſſ.* 9. *num.* 18. Caſtillo *contr. Iur. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 29 Morl. *in empor. iur. part.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 12. Doctores, quos citat Bellett. *in diſquiſ. Cler. part.* 1. *tit.* 3. §. 1. *numer.* 17. & alij.

SVBSECTIO III.

Proponitur COROLLAR. III.

1 SEquitur tertiò, etiamſi exemptio Clericorum non eſſet de iure diuino, & Principes noluerint in hanc exemptionem conſentire, ſummos Pontifices tamen, & Concilia œcumenica habuiſſe anthoritatem, eam inducendi, ſicuti docent Doctores iam modo *ſuprà* citati, inter quos etiam Couar. *in pract. cap.* 31. *num.* 3. & 4. & ratio eſt, quia habent ſummi Pontifices poteſtatem à Chriſto, ſtatuendi id, quod ad bonum ſpirituale Eccleſiæ, & Dei honorem videtur neceſſarium, aut valde expediens, ſed exemptio Clericorum à iuriſdictione ſæcularium eſt neceſſaria ad bonum ſpirituale Eccleſiæ, & Dei honorem, ergò, &c. Minor patet ex dictis, & probatur quia alioquin valde vileſceret ſtatus Eccleſiaſticus, & res diuinæ, quas tractant, ſi inſtar laicorum ad Iudices ſæculares Clerici traherentur; tum quia valde diſtraherentur à rebus diuinis: nam facilè à laicis poſſent vexari, tum quia periret libertas illa ſacerdotalis, qua in laicis inſtruendis, & corripiendis vti debent; tum denique quia facilè etiam cauſas Eccleſiaſticas laici ad ſe protraherent.

2 His adde, quod Principes ſunt ſubditi Pontifici, ſicut oues Paſtori, ſed Superior poteſt aliquem eximere à iuriſdictione ſui ſubditi, præſertim quando recta gubernatio, & honor Dei id poſtulat, ergò &c.

Porrò, ſi Pontifex potuit Clericos eximere à iuriſdictione Principum ſæcularium, potuit etiam eximere à tributis, cum tributa ob iuriſdictionem in perſonas pendantur, vt conſtat ex Apoſtolo *ad Roman.* 13. *ideo neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolum propter iram, ſed propter conſcientiam: ideò enim & tributa præſtatis.* Vide Bellarmin. *tract. de poteſt. ſumm. Pontificis*, contra Barclaium *cap.* 34. & contra Paulum Seruitam *fol. mihi* 7. Vide etiam Sotum *in* 4. *diſtinct.* 25. *quæſt.* 2. *art.* 2. *concl.* 6. Baglionem *in Apolog. pro immunit. Eccleſ. propoſ.* 21. Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 7. *cap.* 12. & *cap* 13. *num.* 10. Valboam de Magrouielo *in lect. Salmat. tom.* 2. *cap.* 2. *de iudiciis, num.* 36. Anton. Bouium *in reſponſ. ad conſider. Pauli Seruitæ part.* 2. *fol.* 19. Soſam *in tract. de cenſura Pauli V. fol. mihi* 38. qui docent contra Michaelem de Palatio *in* 3. *diſt.* 25. *diſput.* 5 Salgadum *de protect. Reg. tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 1 *præl.* 1. *num.* 51. Ceuallos *de cognit. &c in proœmio cap.* 5. *num.* 11. & Cutellium *in Cod. legum ſicul. fol. mihi* 301. falſum eſſe, exemptionem Clericorum quoad perſonas, & res, fuiſſe introductam ex pietate Imperatorum, & ab illis originem ſumpſiſſe, ius Canonicum confirmaſſe; cum potius ius Canonicum illam introduxerit, & tribuerit principaliter, Imperatores autem poſtea confirmauerint, & ideò Seruantius *in defenſione immun. Eccleſ. fol.* 18. rectè obſeruauit, leges Imperatorum pro Clericorum exemptione non fuiſſe leges inſtitutorias, ſed ſubſidiarias; atque ita definiuit Rota

coram Merlino *in vna Alban.* 1630. quòd (vt rectè notauit Filotheus *in defenſ. Pauli V. fol. mihi* 19) euidenter probatur etiam ex verbis ipſis Imperatorum, vti illa conſideranti patebit.

SECTIO VI.

Proponitur eiuſdem tertia difficultatis tertia ſolutio.

1 TErtiò reſpondetur: dato, & non conceſſo, quod exemptio Eccleſiaſticorum non ſit de iure diuino, neque ſit de iure poſitiuo, iure diuino dictante, ſed ſit ſolùm mere de iure poſitiuo, adhuc contra illam conſuetudo in oppoſitum non valet. Ratio, quia ius Canonicum conſuetudinem iſtam prohibet, & damnat, tanquam iniuſtam, & iniquam, *cap.* 1. *de conſuet. & c. ad noſtram eod. tit.* Adde, quod & reprobat omnes leges immunitati Eccleſiaſticæ contrarias, tanquam iniuſtas, & iniquas, vt conſtat *ex toto tit. de immunit. Eccleſ.* & docuit Bart. *in l. de quibus num.* 4. *ff. de legib.* ergo idem dicendum de conſuetudine, quæ legi æquiparatur, ſicuti rectè probat Butrius *in cap. cum ex officiis, num.* 30. *de præſcript.* & Rochus *in cap. fin. de conſuetud. num.* 52. multos alios referens, At omnis conſuetudo, quam ius Canonicum, vt iniquam reprobat, irrationabilis eſt: ergò non eſt mirum, ſi legem canonicā non vincat, cum, vt potè irrationabilis, vim conſuetudinis non habeat. Vide Valboam *in lect. Salmat. cap.* 8. *de iudic. num.* 11. Collegium Bonon. *in reſponſ. pro libert. Eccleſ. num.* 33. vbi, quod ad præiudicium exemptionis Clericalis, & libertatis Eccleſiaſticæ nihil operetur longiſſima conſuetudo contraria, vel præſcriptio immemorabilis probat *ex cap. Clerici,* & *ibi* gloſſ. *in ver. conſuetudine de iudicus, & ex cap. ad audientiam, & cap. fin. de conſ. vbi* gloſſ. declarans, quæ ſit conſuetudo irrationabilis, non præiudicans iuri poſitiuó, ait eſſe illam, per quam aliquid introducitur contra neruum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſeu libertatis; vnde & ita definiuit Rota *in antiquis deciſ.* 10. Vide etiam Euerardum *conſ.* 193. *num.* 7. Gernnomum *in aſſert. libert. Eccleſ. cap.* 4. §. 17. Vigianum *de immun. Eccleſ. diſp.* 2. *concl.* 4. Fagnanum *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. part.* 4. *fol. mihi* 115. & alios, quos ipſi citant, & ſequuntur.

Adde, quod *in cap. nouerit. de ſentent. excom.* excommunicantur, qui ſeruari fecerint conſuetudines introductas contra libertatem Eccleſiæ; Item excommunicantur Poteſtates, Conſules, Rectores, aut Conſiliarij locorum, in quibus eæ ſeruatæ fuerint: Item excommunicantur, qui ſecundum illas præſumpſerit iudicare, vel in publicam formam iudicata ſcribere, & *in Bulla Cœnæ num.* 15. excommunicantur, qui prætextu cuiuſuis conſuetudinis aliquid fecerint contra libertatem Eccleſiaſticam, & *num.* 19. dicitur, quod ad hoc, vt quis quomodolibet ſe interponere poſſit in cauſis criminalibus Eccleſiaſticorum, requiritur ſpecialis, ſpecifica & expreſſa licentia ſedis Apoſtolicæ, ac tandem in fine eiuſdem Bullæ habetur, quod in omnibus, & ſingulis, quæ in illa fuerunt præmiſſa, nullatenus poteſt, aut debet in poſterum præiudicari per quoſcumque actus contrarios, tacitos, vel expreſſos, neque etiam per patientiam, & tolerantiam ipſius Papæ, quantocum 2

tocumque tempore continuatam, quæ verba clariſſimè excludunt omnem contrariam conſuetudinem, quæ poſſit induci etiam per patientiam, & tolerantiam Pontificis, de qua te dicetur *infrà diffuſius in Reſponſione ad tertiam obiectionem* vide quæ dicebantur *dub.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 3. & 4. & *dub.* 15. *ſect.* 2. Vide etiam Bullam Vrbani VIII. Super præſeruatione iurium ſedis Apoſtolicæ, &c. à quibuſcumque præiudicialibus, quæ incipit. *Romanus Pontifex*. Vide etiam Baldellum, qui, quod quando lex ab initio reſiſtit alicui conſuetudini inducendæ, eámque reprobat, vt irrationabilem, & iniquam, non poſſit poſtea talis conſuetudo ita inualeſcere, vt legem abroget, ex multis probat *in diſp. theol. tom.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 39. *num.* 10. qui & *num.* 11. probat ex S. Thom. *in* 2.2. *quæſt.* 97. *art.* 3. *ad* 3. & aliis, quoad hoc, vt conſuetudo, quæ eſt lex non ſcripta, poſſit obtinere contra legem ſcriptam, debet eſſe inducta à multitudine, penes quam ſit poteſtas condendi legem & abrogandi, vel ſaltem debet eſſe permiſſa, & tolerata à Principe talem poteſtatem habente, ſed certum eſt quod laici non habent poteſtatem condendi legem contra ius canonicum ſcriptum de immunitate Eccleſiaſtica, & certum eſt, quod non poſſunt contra illud inducere conſuetudinem: ex alia parte certum etiam eſt, Papam talem conſuetudinem non permittere, & tolerare, & cum quotannis in Bulla Cœnæ grauiſſimè illam damnet, ac reprobet: ergò certum eſt, quod laici non poſſint inducere conſuetudinem contra ius canonicum ſcriptum de immunitate Eccleſiaſtica.

SECTIO VII.

Proponitur quarta difficultas, eiuſque ſolutio.

Obiicies quartò licèt reſpectu conſuetudinis vniuerſaliter Clericalem exemptionem abrogantis, vera ſint ſupradicta: nam generalis conſuetudinis iſtius præ ſe ferret indecentiam, & irreuerentiam Eccleſiæ, & ſtatui Eccleſiaſtico, adeo vt propterea nec per legem ſcriptam talis vniuerſalis derogatio immunitatis fieri poſſet, tamen non videtur illa procedere de conſuetudine particulari, quæ non poſſit introduci in certis materiis, vel cauſis, vel perſonis, vel Prouinciis, &c. in quo caſu conſuetudo non ſemper eſt irrationabilis, ergò, &c. atque ita præter Guillelm. Benedictum *in cap. Raynucius, de teſtam. num.* 322. Tiraquellum *lib.* 1. *de ret. act.* §. 32. *gloſſ.* 1. *num.* 81. Garſiam *de nobilit. Hiſp. gloſſ.* 9. *numer.* 44 Iulium Clarum *lib.* 5. *ſentent.* §. *fin. quæſt.* 36. *num.* 3. Boerium *deciſ.* 62. *num.* 20. Salgadum *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *prel.* 3. *num.* 128. & Ioannem de Roa *in Apol. de iur. Princip. quæſt.* 2. *num.* 62. docet Couar. *ib. pract. cap.* 31. *num.* 5. vbi ait, quod in aliquibus caſibus conſuetudo legitimè præſcripta poſſit reſtringere, aut limitare clericorum exemptionem, ex eo, quia arbitratur, ipſe, eſſe illam ſolum de iure poſitiuo (quamuis fateatur ibidem, id non procedere poſſe, nec debere, ſi dedecus inferret ordini Eccleſiaſtico) & ſic defendit quamdam conſuetudinem Angliæ, vbi Clerici cogebantur coram iudice ſæculari ſuper realibus actionibus litigare, etſi eam reprobet 1

reprobet in perſonalibus.

Reſpondetur, opinionem etiam iſtam
2 Couarr. nullo pacto eſſe admittendam. Ratio, quia expreſsè eſt contra tex. *in cap. Clericis de iudic.* vbi habetur, quod Clerici (maximè in cauſis criminalibus) in nullo caſu poſſint ab aliquo, quàm ab Eccleſiaſtico Iudice, condemnari, etiamſi conſuetudo Regia habeat, vt fures à Iudicibus laicis iudicentur, quæ verba apertè probant, particularem conſuetudinem non poſſe clericali priuilegio ex parte derogare; dicendum eſt igitur omnem conſuetudinem, ſiuè generalem, ſiuè particularem, libertati Eccleſiaſticæ contrariam, eſſe irrationabilem, & iure reprobatam, adeò vt non poſſit immunitas hæc conſuetudine contraria ex parte derogari; quod & patet etiam ex omnibus decretis Canonicis, quæ loquuntur de conſuetudinibus particularibus, eáſque omnino reprobant; atque ita ſæpe Pontifices, & Concilia declararunt, vt præter *cap. Clerici* citatum. conſtat *ex cap. inolita, cap. placuit, cap. ſi Clericus, cap. ſi quis ex fratribus, cap. peruenit* 11. *quæſt.* 5. ita etiam docent Suar. contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 32. *num.* 14. *& ſeqq.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *capit.* 12. *quæſt.* 1. Valboa *in lect. Salmat. cap.* 8. *de iudic.* Caſtrus Palaus *tom* 2. *diſp vnic. punct.* 12. *num.* 2. *&* 3. & Bonacina *tom.* 3. *diſput.* 1. *quæſt.* 20. *punct.* 3. *num.* 10. Vide *cit. dub.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 3. *&* 4. *& cit. Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium*, &c. quæ incipit. *Romanus Pontifex.*

SECTIO VIII.

Proponitur quarta difficultas, eiuſque ſolutio.

OBiicies quartò ex Salgado *loc. ſupra cit. num.* 137. interdum fieri 1
poſſe, vt conſuetudo ſit, non ſolum laicorum, ſed etiam Clericorum (vt ſi hi non coactè, ſed liberè laicorum conſuetudinem obſeruent, eorum adeundo iudicia, vel tributa ſoluendo, &c.) & tunc conſuetudo erit mixta, ſeu communis laicis, & Clericis; atque adeo in Eccleſiaſticos etiam vim habebit. ita Salgad. ex Couar. qui *in pract. diſt. cap.* 31. docet, in tali caſu conſuetudinem poſſe propter rationem dictam Eccleſiaſticæ, libertati derogare, ſi aliàs illa ſit rationabilis.

Reſpondetur, & opinionem iſtam 2
nullo modo eſſe admittendam. Ratio, quia conſenſus Clericorum in tali caſu, cù ſit in præiudiciũ Eccleſiaſticæ libertatis, nihil operatur, eſt enim priuata quædam renunciatio priuilegij in præiudicium ſtatus Clericalis, cui primò & per ſe priuilegium competit, & ſic omnino inefficax tum quia tali conſenſui Clericorum non aſſiſtit expreſſus, vel tacitus conſenſus Pontificis, ſine quo nulla poteſt eſſe conſuetudo iuri canonico derogans, vt *ſupra* dicebatur. Vnde quando dicitur conſuetudinem Clericis, & laicis communem, Clericos etiam ligare, intelligendum eſt de conſuetudine, quæ non præiudicat ſacris canonibus, vel dummodo adſit conſenſus Pontificis expreſſus; quapropter in conſuetudine priuilegium Clericale in aliquo caſu abrogáte, vtpote canonibus aduerſan

aduerſante, requiritur expreſſus conſenſus Pontificis; quia in materia iuriſdictionis nunquam tacitus, ſeu implicitus Pontificis conſenſus præſumitur, cum materia iuriſdictionis ſit materia valde odioſa. Adde, quod in tali caſu non poteſt conſenſus tacitus ſine magna cauſa prudenter, & honeſtè dari, & quoties conſenſus non eſt prudens, & honeſtus in Principe non præſumitur: ergo &c. Vide Suar. contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 14. num. 13.* & Valboam *in loc. ſupra cit. & in cap. 1. de foro compet. numer. 6.*

3 Et quod dixi de conſuetudine, intelligo & de præſcriptione: ſicut enim nulla conſuetudine priuilegium Clericale diminui poteſt, ſic nec præſcriptione, quantumcumque immemorabili. Ratio, quia laicus eſt incapax iſtius poteſtatis, & ſic non poteſt poſſidere, atque adeo nec poteſt præſcribere, vt patet *ex cap. cauſam de præſcription.* Adde, quod ſemper in tali caſu deeſt bona fides, ſine qua nunquam poteſt procedere præſcriptio, nec vſucapio: ergo &c. atque ita docent Beltran. de Gueuara *in propugn. Eccl. liber. aſſert. 1. § 7. num. 37.* Vigianus *de immunit. Eccleſ. diſp 2. concl. 4* & alij contra Petrum de Vrries *in otio æſtiuo part. 1. num. 98.*

4 Neque dicas conſuetudines, vel præſcriptiones iſtas iuſtificari per tacitum conſenſum, vel approbationem, & tolerantiam Pontificis: nam præter ea, quæ *ſuprà* dicebantur, eſt merum figmentum, vt rectè definit Rota *deciſ. 16 de conſuetud. in antiquis*, quæ reſpondet omnibus, quæ in contrarium adduci poſſent, & docet Surdus *conſ. 301. num. 57.* Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 1. cap. 39. num. 195* & alij, quos adducit, & ſequitur Bellettus *in diſquiſ. Cler. part. 1. tit. de fauore Cler. perſ. §. 3. n. 3.*

Adde, quòd Pontifex tantùm abeſt, quod implicitè in illas conſentiat, vt potius ſingulis quibuſcunque annis in Bulla Cœnæ reclamet, & expreſsè eaſdem reprobet, tanquam corruptelas, & abuſus, vt *ibi* videre eſt, & in Rota Romana coram Pegna *in vna Oſcen. Canon. die 1. Decembris 1595.* ſed de hac re diffuſiùs dicetur *infra in reſponſione ad obiectionem ſequentem.* Vide *cit. dub. 4 ſect. 19. ſubſect. 3. & 4. & cit. Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium*, &c. quæ incipit *Romanus Pontifex.* 5

SVBSECTIO I.

Proponitur COROLLARIUM I.

EX dictis ſequitur contra Antonium Ripol *de iuriſdict. omnium Iudicum, cap. 1 num. 17. & num.* 82 quod non valet conſuetudo, quod Clerici conueniantur in Curia ſæculari pro debitis regalibus, præſertim, quia Clerici per ſacros Canones ſimpliciter, & abſolutè ſunt exempti à Iudice ſæculari etiam in cauſis ciuilibus, in quocumque negotio, *cap. nullus Clericus 11. quæſt. 1.* vbi dicitur: *omne negotium Clericorum in Epiſcopi ſui*, &c. ergo ſi omne negotium Clerici agendum eſt coram Epiſcopo, agendum erit etiam coram Epiſcopo negotium Clerici debitoris Regis: tum quia in Tridentino *ſeſſ. 24. de reformat. cap.* 20. quòd cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes coram Ordinariis locorum dumtaxat, cognoſcantur; ſed cauſa Clerici debitoris Regis pertinet ad forum Eccleſiaſticum (cùm Clericus in Ciuilibus gaudeat priuilegio, vt patet *ex cap. nullus Epiſcopus ibi, neque pro* 1

ciuili cauſa.&c. ergo dicta cauſa Clerici debitoris Regis ex Tridentino cognoſcenda eſt coram Ordinariis locorum: tum quia iura declarant cauſas, in quibus Clerici pro ciuilibus poſſunt conueniri coram Iudice ſæculari(vt patet *ex cap.tranſmiſſa.& cap.verum de foro compet.*) ſed inter dictas cauſas non numeratur cauſa Clerici debitoris Regis: ergo &c.

2 Niſi forſan dicas cum Suare contra Regem Angliæ *lib*.4 *cap*.14.*num*.13. & aliis, quòd bona regalia, quando conceduntur Clericis, ſub iſta conditione concedi cenſeantur: & ratio eſſe poteſt, quia cùm talis conditio non ſit per ſe mala, potuit voluntariè apponi, atque adeo eſt ſeruanda *cap. verum de foro compet.& cap.verum de condit.appoſita*, & *ibi* Doctores.

3 Confirmari poteſt à ſimili, quia Eccleſiaſtici habentes feudum à Rege tenentur ratione feudi præſtare Regi opé, & auxilium in bello, ſecundùm feudorum conditionem: quia ſic ipſis conceſſum cenſetur feudum, ſicuti docent Olibanus *de iure fiſci*, *cap*.8.*num*.2. Carolus Degraſſalius *Regalium Franciæ lib*. 2.*iur*.14. Martha *de iuriſd.part*.4. *cent*.1. *caſu* 18. *num*. 26. Intrigliolus *de feudis*, *quæſt*.30.*num*.14 & Petrus de Gregorio *tract. de conceſſ. feudi*, *part*. 8. *quæſt*.2. *verb.tertio limito*, & alij:ergo &c.

4 Vnde tamen non inferas, quòd Eccleſiaſtici tenentur ſimul cũ Rege ire ad bellum; quia id Eccleſiaſticis dedecet: atque adeo in conceſſione feudi non incluſum cenſetur: quidquid in contrarium dixerit Petrus Antibolus *de muneribus*, *part*. 3. *num* 97. *tom*. 12. *contractuum*, *fol*. 28. *col*. 2. & Lancellot. *in templo Iudicum*, *lib*.1.*cap*.2.*de Rege*, §. 3.*num*.9. tenentur tamen vtpote feudatarij(non nego) obedire Regi: non tamen prius Regi, quàm Papæ, vt falsò dixerunt Olibanus *vbi ſuprà*, *cap*. 10. *num*. 6. & Degraſſalius *iur*. 13. quin tenentur obedire prius Metropolitano, quàm Regi, vt rectè docet Martha *in loco ſuprà cit*. *num*.13. & ratio eſt, quia maius eſt vinculum ſpirituale, quàm temporale, *cap. ſolitæ de maior.& obed.* nec obſtat iuramentum fidelitatis directo domino præſtitum:nam ſemper intelligitur in illo excepta authoritas ſui ſuperioris.

Confirmari poteſt ſecundò etiam à 5 ſimili, quia ſi quid Eccleſiæ, v.g.decimæ ſunt ſæcularibus in feudum conceſſæ, cognitio de iis non pertinet ad Iudicem ſæcularem; ſed ad Eccleſiaſticum, ſicuti contra Couar. *pract. qq. cap*. 35. *num*. 2. & Rebuffum *tract. de decimis*, *quæſt*.10. *num*. 39. docent communiter Doctores, Azorius *part*. 1.*lib*.7.*cap*.26. *quæſt*.3 Fagundez *precept*.5. *lib*.3.*cap*.5. *num*. 5. & alij, quos ipſi citant, & ſequuntur;& ratio eſt,quia adhuc feudum ipſum oritur ex iure decimarum, quod eſt Eccleſiaſticum, & ſpirituale: ergo &c.

Adde, quòd priuilegium percipiendi 6 decimas, vtpote exorbitans,& odioſum, cùm ſit in præiudicium Eccleſiaſticæ libertatis, extendi non debet ad cognitionem cauſæ, niſi id exprimatur: quare meritò Couar. & Rebuffus, vt *alibi* dicebam, ſunt cautè legendi, quia plus iuſto inclinant in fauorem Principum ſæcularium cum præiudicio Eccleſiaſticæ libertatis, ſicuti præter alios notauit Suarez *de relig*. *tom*. 1.*lib*. 1. *de diuino cultu*,*cap*.38. *num*.16.

SVB

SVBSECTIO II.

Proponitur corollarium ſecundum.

1 AT dato, quòd eſſet vera opinio Couar. & Rebuffi, ſequitur ſaltem, quod in tali caſu non ſolùm laicus, ſed etiam Eccleſiaſticus Iudex, poſſet cauſam decimarum cognoſcere, & definire: atque ita notauit Moneta *de decimis, cap. 8. quæſt. 1. num.* 15. & ratio eſt, quia non cenſetur ſummus Pontifex, aut Eccleſia, ius decimandi laicis concedentes, eiuſdem iuris cognitionem, aliàs ſibi de iure competentem, à ſe in dubio abdicare voluiſſe, niſi aliud in contrarium euidenter appareat, cùm id, vt *ſuprà* dicebam, ſit quid à iure exorbitans & odioſum. Itaque in tali caſu cognitio decimarum eſſet mixti fori, quod tamen ego ſimpliciter non admitto, quia ſimpliciter ſpectare iudico ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum, vti *ſuprà* probabam.

2 Si quæſtio tamen decimarum eſſet facti, v. g. an Titius perceperit, vel ſoluerit, vel percipiat, vel ſoluat decimas, ad effectum quoque, vt is (de quo non dubitatur, quod de iure ſoluere decimas debeat) cogatur eas ſoluere Eccleſiæ, eiuſque Rectori, vel ſi conductor decimarum laicus ad eas ſoluendas coram Iudice conuenitur; vel ſi agitur contra tertium detentorem decimandorum fructuum; vel tandem ſi agitur de reſtitutione decimarum, vt ſi furto ablatæ eſſent, aut venditæ, aut in alios vſus temporales conuerſæ, &c. Iudex Eccleſiaſticus, etiam in tali caſu (non nego) poteſt cognoſcere: nam quæſtio tunc, licet ſit de decimis, quia tamen eſt facti, cauſa eſt mixti fori, ſicuti ex communi docet Gutierrez *de iuram. confir. part. 1. cap. 2. num.* 35. & *pract. 99. lib. 3. quæſt. 26. num.* 10. Germonius *de ſacr. immunitat. lib. 3. cap. 19. num. 84. & 99.* Moneta *de decimis, cap. 8. quæſt. 1 num. 1. & 5.* Fagundez *precept. 5. lib. 3. cap. 5. num. 1. & 2.* & alij apud ipſum, quamuis Azor *part. 1. lib. 7. cap. 36. quæſt. 5.* & Homobonus *de exam. Eccleſ. part. 2. tract. 8. cap. 8. quæſt. 24.* ex Bald. Fulgoſ. Facchin. & aliis non improbabiliter aſſerant, quòd etiam in tali caſu, quando ſcilicet eſt quæſtio facti, ſolùm Eccleſiaſticus ſit Iudex competens, & ratio eſſe poteſt: quia etiam in tali caſu cauſa ortum habet ex iure decimarum, quod non ciuile, & prophanum, ſed Eccleſiaſticum, & ſpirituale eſt, cauſa autem ſpiritualium, etiam cùm quæſtio eſt facti, ad Eccleſiaſticum Iudicem ſolùm ſpectat: ergo &c.

Dixi, ſi quæſtio eſt facti; nam ſi 3
ſit quæſtio iuris: verbi gratià ad quamnam Eccleſiam pertineat ius decimarum: quonam titulo percipiantur decimæ; ſit ne quis priuilegiatus, ſeu exemptus à decimis: item de modo decimandi, de tempore, &c. certum eſt, quod pertineat ſolum ad Iudicem Eccleſiaſticum, vt ferè apud omnes in confeſſo eſt.

Sed circa præſentem quæſtionem, & alias quæſtiones de decimis, præter citatos Doctores vide Tannerum *in 2. 2. diſput. 5 quæſt. 3. dub. 2.* & Ceuallos *de cognition. per viam violentiæ p. 2. q. 25. per totam.*

SVBSECTIO III.

Proponuntur quatuor alia Corollaria.

1 EX dictis etiam ſequitur, quòd (licèt immunitas Eccleſiaſtica, ſeu Eccleſiaſticorum exemptio, tam quoad negotia criminalia, quam quoad ciuilia: item tam quoad perſonas, quàm quoad bona, ſit tantùm merè de iure poſitiuo) non poſſint Principes ſucceſſores illam reuocare; idque propter eaſdem rationes, quas *ſuprà* adducebam *in reſponſione* 2. *ſect*. 4.

2 Item ſequitur, quòd Eccleſiaſtici non poſſint illam renunciare. Ratio, quia talis priuilegij renunciatio cederet in detrimentum ſtatus Eccleſiaſtici, cui primariò, & principaliter, non autem perſonis, (ſicuti & priuilegium Canonis) conceſſum; ergò &c.

3 Confirmatur quia nemo renunciare poteſt priuilegio conceſſo communitati *cap. ſi diligenti de foro competent*. ergò, &c.

Et quod dixi, procedit etiam ſi clericus renunciaret tale priuilegium de conſenſu Epiſcopi, vt rectè dixit Farin. *de inquiſit. quæſt*. 8. *num*. 13. Martha *de iuriſd. part*. 4. *centur*. 2 *caſ*. 152. *numero* 8. Carolus de Graſſis *de effect. Cler. effect*. 1 *num*. 652. & alij multi; idque propter eaſdem, quæ *ſupra* dicebantur, & mox *infra* dicentur.

4 Confirmatur ſecundò, quia dicto priuilegio renunciare, ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus, Eccleſiaſticis interdictum eſt, 11. *quæſt*. 1. *cap. inſolita*, *& cap. placuit extra de foro competent*. & docent communiter Doctores, Alexand. *lib*. 1. *conſ*. 8. *num*. 3. Grammatic. *deciſ*. 61. *num*. 14 Roland. à Valle *tom*. 1. *conſ*. 4. *num*. 9. Surd. *tomo*. 1. *conſ*. 2. *num*. 31. *& tom*. 3. *conſ*. 397. *num*. 15 Honded. *tom*. 1. *conſ* 3. *num*. 21. Vigianus *tract. de immun. Eccleſ. diſput*. 2. *concluſ*. 3. Salonius *in* 2. 2. *quæſt*. 67. *art*. 1. *contr*. 3. Peſantius *tract. de immunit. Eccleſ. diſput*. 2. qui citat *cap. qualiter*, *& quando de Iudiciis*, & *ibi* Butr. *num*. 8. Ioannes Andreas *num*. 11. Abb. *num*. 7. Ancharan. *num*. 3. & Immola *num*. 3 & docent etiam Fernandez *part*. 2. *cap*. 6. §. 1. *num*. 5. Duardus *in Bull. Cœna lib*. 2. *can*. 14. *quæſt* 8. *num*. 2. qui citat *cap. ſi diligenti*, *&c. ſignificaſti de foro competent*. & docent etiam Ambroſinus *de immun. Eccleſ. cap*. 16. *numero* 12. Sayrus *in clau. Regia lib*. 2. *cap*. 7. *numer*. 10. Bonacina *de cenſ. diſput*. 2. *quæſt*. 4. *punct*. 2. *num*. 1. qui citat Auilam, & Suarium, quidquid in contrarium dixerit Auferius *de poteſt. Iud. ſecul. reg*. 2. *n*. 10.

Item ſequitur, quod & ſummus 5 Pontifex (qui erſi ex iuſta cauſa poteſt aliquid remittere de priuilegiis exemptionis, & ſæcularibus Principibus permittere, vt aduerſus Clericos aliquam Iuriſdictionem exerceant, vel aliqua tributa exigant, etiam ſi exemptio Eccleſiaſtica ſit de iure diuino, vt *ſupra in prima reſponſione propè finem ſect*. 4 *ſubſect*. 4. dicebatur) non poſſit illam in vniuerſum renunciare. Ratio, quia ipſe non eſt Dominus abſolutus bonorum, & iurium Eccleſiæ (cum ea principaliter ſint donata Chriſto, & Pontifici, vt Vicario Chriſti, non vt perſonæ) ſed eſt ſolùm diſpenſator eorum, atque ideò non poteſt pro ſuo arbitratu illa alienare, vel donare, ſed ſolùm ſeruata prudentia, & fidelitate; atque ita docent Surdus *tom*. 3. *conſ*.

3. *conſ.* 301. *num.* 53. Grammatic. *deciſ.* 61. *num.* 10. Ceuall. *tract. de cognit. per viam violentiæ in proœmio, cap. 6.* qui citat Iacobat. *de concil. lib.* 1. & Suarium, ita etiam docent Vigianus *de immun. Eccleſ. diſput.* 5. *& 6.* & alij paſſim.

6 Item ſequitur, quòd, ſi immunitas Eccleſiaſtica eſt de iure poſitiuo, iure diuino dictante, vel ſi eſt de iure diuino, multò magis locum habeant hæc à nobis *ſupra* poſita corollaria.

SECTIO IX.

Proponitur quarta difficultas eiúſque ſolutio.

1 Obiicies ſextò ex Salgado *de protect. Regia tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *præl.* 3. *num* 139 & aliis iuriſtis. Summus Pontifex ſcit, & tolerat iſtas, & ſimiles conſuetudines, ergò tacitè in illas conſentit.

Reſpondetur: diſtinguo antecedens tolerat tolerantia approbatiua, nego, tolerátia permiſſiua, ad euitanda ſcilicet maiora incommoda, concedo: ergò implicitè in illas conſentit, nego conſequentiam; maximè, quia quotannis in Bulla Cœnæ cum ampliſſimis clauſulis reuocat omnes conſuetudines, quæ ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam; atque ita docent communiter Doctores, *Dubitatione* 15. citati, quibus nunc addo Azor. *part.* 1. *lib.* 5. *capite* 12. Filliucium *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 256. Peſantium *de immun. Eccleſ. diſput.* 3. *num.* 2. Alterium *de cenſur. tom.* 1. *lib.* 5. *diſput.* 16. *cap.* 2. Acoſtam *in Bull. Cruciatæ quæſt.* 79. Bellettum *indiſquiſ. Cler. part.* 1. *tit.* 3. §. 3. Martham *de iuriſdict. part.* 4. *cent.* 2. *caſ.* 102. Comitolum *in tract. apolog. contra Venetos, cap.* 3. *num.* 8. Vigianum *tract. de libert. Eccleſ. diſput.* 2. *concl.* 3. *& diſp.* 3. *conſil.* 1. Vgolinum *in reſponſ. ad Iuriſconſ. Gymnaſij Patauini, cap.* 7. Tannetum *in* 2. 2. *diſp.* 5. *quæſt.* 5. *dub.* 4. *num.* 132. Bonacin. *de cenſ. diſput.* 2. *quæſtion.* 4. *punct* 2. Franciſcum Soſa contra Venetos *fol. mihi* 72. Baldellum *in diſput. Theol tom.* 1. *lib.* 5. *diſput.* 39. *num* 11. Malderum *in part.* 2. *quæſt.* 96. *artic.* 4. vbi ſic ait: *ſane ne tolerantia quidem Papæ allegari poteſt in defenſionem conſuetudinis: impedit enim Bulla Cœnæ quotannis repetita, quæ diſertè reſiſtit eiuſmodi conſuetudini, aut verius corruptelæ; multò minus præualere poteſt via præſcriptionis, quia propter eandem cauſam nunquam nititur: bona fide.* idem tradit Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 10. *num.* 1. & Vigianus *vbi ſupra folio mihi* 43. vbi ſic aſſerit: *cum quotannis Bulla Cœnæ excommunicet Magiſtratus, perſuaſſimum cuique eſſe debet, ſummum Pontificem hanc conſuetudinem, quam corruptelam vocant, æquo animo non præferre, & conſequenter neque expreſsè, neque tacitè aſſentiri.* idem docent Barboſa *in collect. lib.* 1. *Decret. titul.* 2. *cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtit. num.* 25. Fagnanus *in tract. de iuſtit. cenſur. Pauli V. part.* 4. *fol.* 116. Philiarchus *de offic. ſacer. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. & ratio eſt, quam affert Suarez *excommuni de legib. lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 12. quia tolerantia ſola, ſuppoſita ſcientia, non indicat ſufficienter conſenſum; multa enim per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, iuxta *cap. cùm iam dudum de præbend.* quapropter dixit Fillucius *vbi ſuprà*, quod ſimplex tolerantia (quando ſcilicet Princeps non

poteſt commodè prouidere) non ſatis eſt ad diſpenſandum , *ex cap. denique diſtinction.* 4. & Sutd. *tom.* 3. *conſ.* 301. *num.* 57. aſſeruit, tolerantiam Papæ in his caſibus non eſſe approbatiuam animo inducendi , vel confirmandi conſuetudinem , ſed potius , vt ſcandalum vitetur ; quod & poſteà docuit Collegium Bononienſe contrà Venetos *in reſponſ. pro libert. Eccle. num.* 57. & alij Doctores *in locis ſuprà cit.*

2 Ex quibus ſequitur , quod Iudices laici auocantes ad ſe cauſas Eccleſiaſticas (idemque dico de ſimilibus caſibus contra immunitatem Eccleſiaſticam) non excuſentur à peccato , & cenſuris, ex tolerantia Summi Pontificis, quidquid in contrarium dicat Coriolanus *in Bull. Cœnæ circa finem*, & alij, quos citat, & ſequitur Ceuallos *in tract. de cognit. per viam violentiæ gloſſ. B. num.* 42. quia (vt *ſuprà* dicebam) ſimplex tolerantia, ſaltem cum ſuperior commodè obſtare non poteſt, priuilegium non inducit *cap. iam dudum de præbend.* tum quia in caſu noſtro nullo pacto eſt tolerãtia,cũ ſummi Pontifices in Bulla Cœnæ Domini quot annis excludant omnes prætextus. Vide præter Doctores *ſuprà* citatos Bonacinam *in Bullam Cœnæ tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 15. *punct.* 4. §. 1. *num.* 5. vide etiam *dub.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 3. *&* 4. *& dubit.* 15 *ſect.* 2. ac tandem *Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium ſedis Apoſtolicæ, &c. à quibuſcumque præiudicialibus*, quæ incipit, *Romanus Pontifex.*

3 Non nego tamen, quod ſi Pontifex re vera ſcit , & tolerat conſuetudines aliquas contra immunitatem Eccleſiaſticam (quod ex rationibus , & ſignis fundatis prudenter colligendum eſt) illæ nonobſtante publicatione Bullæ Cœnæ quæ fit quotannis, reprobandæ, & damnandæ non ſint , atque ita docuerunt Molin. *de iuſt. & iur. tom.* 3. *tract.* 2. *diſp.* 270. *num.* 5. Vaſq. *opuſc. de reſtit. cap.* 6. §. 1. *num.* 33. Leſſ. *lib.* 1. *cap.* 33. *dub.* 5. *num.* 39. Turrian. *in* 2. 2. *tom.* 2. *diſput.* 14. *dub.* 4. *num.* 12. Salas *de legib. quæſt.* 96. *tract.* 14. *ſect.* 11. *num.* 121. Malder. *vbi ſupra* & alij, At quoniam ſemper res iſta erit, præſertim poſt prædictam Bullam Vrbani VIII. valde dubia, & ſcrupulis plena, videant, quid faciunt Principes , & iuriſdictionis laicalis miniſtri: nam de æternitate agitur & in momento , vnde pendet æternitas ipſa.

SECTIO X.

Proponitur ſeptima difficultas, eiúſque ſolutio.

OBiicies ſeptimò eſt iſta conſuetudo coniuncta cum fama Priuilegij , quæ vaga , & incerta etiam ſufficit ergò &c. 1

Reſpondetur primò : nego antecedens. 2

Reſpondetur ſecundò tranſeat prior pars Antecedentis ; de qua re videtint ij, qui eam aſſerunt : at nego poſteriorem partem illius : nam quod in illa aſſeritur , verum tantum eſt ſi cum conſuetudine immemorabili coniungeretur conſtans fama, & traditio æque antiqua & immemorabilis, quod præceſſerit priuilegium ; & præterea talis traditio integrè probaretur, ſicuti rectè dixit Suar. contra Regem Angliæ *lib.* 4. *capit.* 34. *num.* 17. & ratio huius dicti eſt , quia ſummus Pontifex per ſpeciale priuilegium , ob iuſtam cauſam datum alicui, Principi, aut Magiſtratui ſæculari , poteſt

teſt ex parte aliqua derogare Eccleſiaſticæ exemptioni, etiamſi de iure diuino illa ſit, vt *ſuprà* dicebam; vt proindè virtute talis priuilegij laici capaces ſint iuriſdictionis in Eccleſiaſticas perſonas, ſecundum limites conceſſionis, qua propter tamen ſi accidat, titulum priuilegij, vel conceſſionis modò exhiberi non poſſe, ſi tamen conſtans ſemper fama, & traditio fuerit de accepto priuilegio; ideóque laici iuriſdictionem aliquam in Clericos exercuerint, fundantes ſe non in mera conſuetudine, quippe quæ iuribus reprobata eſt, ſed in titulo rationabiliter, ac bona fide præſcripto, tunc tandem præſcriptioni locus erit per tempus, cuius memoria non extet, ſicuti docet Suarez *cit. cap.* 34. *num.* 17. & cæteri Doctores *in materia de vſucapione, & præſcriptione.*

3 Id tamen neceſſariò fatendum eſt, talem nihilominus immemorabilem, & legitimè præſcriptam conſuetudinem poſſe à ſummo Pontifice tolli, ac reuocari: nam cum præſcriptio aduerſus Eccleſiaſticam libertatem, vt legitima ſit, fundari debeat in gratia, & priuilegio Pontificis, conſequens eſt, quod ſicuti priuilegium à Pontifice reuocari poteſt, vt *infrà* dicetur, ita etiam reuocari poſſit præſcriptio, ex præſumptione priuilegij vim accipiens; ſicuti rectè dixit Suar. *loco ſuprà cit. num.* 18.

4 Adde, quod exemptionem Eccleſiaſticam conſeruare, eamdemque diminutam redintegrare, pertinet ad clauem ſupremæ ſpiritualis iuriſdictionis, à Chriſto beato Petro, eiuſque ſucceſſoribus datæ; ſed contra hanc ſupremam poteſtatem in ſpiritualibus, nunquam vlla præſcriptio fieri poteſt, ſicuti docet Innoc. *in cap.* 2. *de poſtul. Prælat.* in quo omnes Doctores conuenire teſtatur Aym. Craueta *de antiq. tempor. tom.* 2. *tract. iuris, fol.* 170 ergo &c.

Neque obſtat, quod concordata ſuper ea re inter Eccleſiæ Prælatos, & Principem ſæcularem edita, atque ſummi Pontificis conſenſu, & authoritate confirmata ſint, vt dicam *infra in obiectione nona.* 5

Tripliciter itaque reſpondetur ad argumentum. Primò nego Antecedens. Secundò tranſeat prior pars Antecedentis: at nego poſteriorem partem illius; quia ſimul cum conſuetudine immemorabili requiritur conſtans fama, ac traditio æquè antiqua, & immemorabilis de accepto priuilegio, quæ omnia in caſu noſtro non contingunt. 6

Reſpondeo tertiò; eſto adſit talis fama, & traditio, & ſic præſumatur tale priuilegium à Pontifice olim acceptum. At nunc (vt mox *infrà in obiectione ſequenti* dicetur) reuocatum eſt priuilegium iſtud per Bullam Cœnæ, quæ quotannis priuilegia omnia, quæ ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam, reuocat: ergo &c. Vide *cit. dub.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 3. *&* 4. *& cit. Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium*, &c. quæ incipit: *Romanus Pontifex.* 7

SECTIO XI.

Proponitur octaua difficultas, eiuſque ſolutio.

OBiices octauò: adeſt in caſu noſtro priuilegium particulare à ſummo Pontifice conceſſum: ergo id quod in dicto caſu fit, non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. Conſequentia probatur: quia ſummus Pontifex poteſt per priuilegium aliquod particulare derogare in 1

parte

parte libertati Eccleſiaſticæ ſicuti *ſuprà* dicebam, & docent Bannes *in* 2.2.*quæſt.* 67.*art.*1.*dub.*2.*concl.*1. Peſantius *de immunit. Eccleſ. diſp.* 3. Ioan. de la Crux *part.* 1.*precept.* 8. *quæſt.*3 *art.* 1. *dub.*1. *concl.*3 qui aiunt Reges Hiſpaniæ habere priuilegium à ſummo Pontifice circa Tribunal, quod nuncupatur *de la Fuerza*, & docent Carolus Graſſaliis *in Regal. Franc. lib.* 2.*iur.*1.*fol. mihi* 229. *& iur.*2.*fol.* 237. & alij, qui aiunt Regem Galliæ obtinere Canonicatus, & beneficia conferre in Regno ſuo, ex priuilegio Papæ; & docent Zanardus *tom.*3. *cap.* 50. & Decianus *tom.*1.*lib.*4. *cap.*9.*num.*66 Gigas, & alij, qui aiunt Rempublicam Venetam ex priuilegio ſummi Pontificis in aliquibus caſibus procedere contra Clericos: ergo &c.

2 Reſpondetur, tranſeat Antecedens, de qua re viderint aduerſarij, qui aſſerunt: at nego Conſequentiã, quia quamuis ſummus Pontifex conceſſerit olim huiuſmodi priuilegia, modò reuocat illa quotannis in Bulla Cœnæ Domini; atque ita docet Saytus *de cenſuris lib.* 3. *cap.*25.*num.*10. vbi ſic ait: *Hinc patet ſine cauſa dubitaſſe Nauarrum, an Iudices Galliarum, qui cognoſcere, & iudicare ſolent Clericos ſuper quibuſdam caſibus, in cenſuram Bullæ incidant: quia priuilegia iſta per viam remunerationis ſunt conceſſa, & ſunt priuilegia immemorabilia, in qua re ſiquidem dubitandum eſſet de ſummi Pontificis intentione, & recurrendum eſſe cenſerem ad iudicium ſummi Pontificis, quia tamen Legiſlatoris mens, & intentio ex verbis eius colligenda eſt, non opus eſſe puto, vt quis pro huius rei, ac dubij ſolutione ad ſummum Pontificem recurrat, quandoquidem his verbis Bullæ*, omnia huiuſmodi priuilegia ſe reuocaſſe, *ſummus Pontifex ſatis declarauit.* Idem docet Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part.* 2. *art* 18. *n* 10. vbi ſic aſſerit: *priuilegia fuerunt poſtea à ſummis Pontificibus reuocata, & inter cæteras reuocationes illa, quæ legitur in Bulla Cœnæ Domini*, ibi: *excommunicamus*, &c. Idem docet Vgolinus *in reſponſ. ad Iuriſconſult. Gymnaſij Patauini, cap.*7.*fol. mihi* 93. vbi ſic ait: *per Bullam Cœnæ Domini, quæ ſingulis annis in die Iouis Septimanæ ſanctæ præſentibus Principum Chriſtianorum Nunciis publicatur, illa clauſula*, non obſtantibus, &c. *derogat omnibus priuilegiis contra libertatem Eccleſiaſticam.* Idem etiam docet Marthà *de iuriſd. part* 4. *cent.* 1. *caſ.* 7. *num* 12. Duard *in Bulla Cœnæ, lib.* 3. §. 5. *quæſt.* 1. *num.*1. Barboſa *in collect. lib.*5. *decret. tit.*2. *cap. Eccleſ. S. Mariæ de conſtitut. num.* 25. Ioann. Beltran. de Gueuara *in propugn. Eccleſ. libert.* § 7. *num.* 43. & Theologi Religionis ſeruorum *in defenſ. cenſ. Pauli V. cap.*8.*num.*19. *in fin.* & alij.

Nego tamen, quòd ſi reuerà extat (ſicuti aſſeritur) priuilegium à ſummo Pontifice conceſſum, defendi poſſit non improbabiliter opinio oppoſita, quod ſcilicet per Bullam Cœnæ, quæ quotannis in die Iouis Hebdomadæ Sanctæ publicatur, non reuocetur illud, nec omne aliud priuilegium à ſummis Pontificibus conceſſum: & ratio eſſe poteſt, quia lex vniuerſalis poſterior non derogat priuilegio ſpeciali anteriori: atque ita præter Nauarrum *in ſumma, cap.* 27. *num.* 71. Filliucius *tom.*1.*tract.*16.*cap.* 10.*n.* 258. vbi ſic aſſerit: *dixi ſub prætextu, quia ſi re vera (vt eſſe poteſt) priuilegium adeſt conceſſum à Sede Apoſtolica, iuſtè excuſari poterunt Reges, & Regum Miniſtri: & ſic Regem Hiſpaniarũ, & Regem Galliarum habere aliqua priuilegia teſtantur Bannes & Degraſſalius*, ſic ille: quod 3

vtique

vtique præſumi poteſt in his Regibus tantæ integritatis, & pietatis. Ita etiam docet Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4 *cap.* 34. *num.* 29. qui ex Cardinali Bellarmino non audet damnare vſum talium priuilegiorum; ſed Apoſtolicæ Sedi negotium remittit: idem tradit Vaſquez *in part.* 2. *tom.* 2. *diſp.* 167. *cap.* 4. *num.* 32. Salas *de legibus*, *diſp.* 14. *ſect.* 9. *num.* 108 Becan. *in ſumma Theolog. part.* 2. *tract.* 3. *cap.* 6. *quæſt.* 11. *num.* 2. & Malderus *in part.* 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. vbi ſic ait: *priuilegium datum Regibus, & Iudicibus ſæcularibus cognoſcendi cauſas Clericorum, niſi reuocatum ſit, excuſat illos contra immunitatem Eccleſiaſticam facientes.* An autem priuilegia omnia quot annis reuocentur per Bullam Cœnæ, aliqui dubitarunt, veriùs videtur non reuocari, quia generalia verba, quæ rigidiora de hac re erant in Bulla Gregorij XIII à poſteriobus Pontificibus temperata ſunt. Adde, quod Molina *diſp.* 149. Leſſius *de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 42. *dub.* 12 Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 17. & alij defendunt quaſdam contra libertatem Eccleſiaſticam conſuetudines vigentes in Luſitania, & in Regno Caſtellæ, ex vi priuilegij cuiuſdam à ſummis Pontificibus conceſſi. Vide Salgad. *de protect. regia*, *tom.* 2. *part.* 3 *cap.* 10. *num.* 96. & 97. Vide etiam *cit. dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 3. & 4. & *cit. Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium*, &c. quæ incipit: *Romanus Pontifex.*

Proponitur COROLLARIVM.

1 HInc, caſus Regni Galliarum (quos priuilegiatos Doctores vocant, & quos diſtrictè ponit Chaſſaneus *ſuper conſuet. Burgun. rubr.* 1. *tit. des iuſtices, & droicts d'scelles.* § 5. *verſ.* 5. *col.* 4 *grace num.* 48. & *ſeqq.*) nec non & priuilegium Monarchiæ Regni Siciliæ, Alij defendunt, alij verò reprehendunt, & damnant: defendit ſiquidem eos præter Doctores *ſuprà* citatos Antonius Bouius *in Reſponſione ad Paulum Seruitam pro cenſuris Pauli V. part.* 4. *ad argum.* 10. vbi ſic ait: *In Francia Il Rè ha priuilegij dalla ſede Apoſtolica, onde, ſe procede ſolo ne delitti priuilegiati, non ecce de in coſa alcuna i ſuoi priuilegij, iquali ſe non l'haueſſero ecceduto iſignori Venetiani, non ſarebbe loro ſtata detta coſa alcuna*, ſic ille. At reprehendit, & damnat eoſdem, præter Doctores *ſuprà* citatos, Petrus Binsfeldius *in commen. de iniuriis, & damno dato cap.* 7. *concl.* 13. vbi ſic inquit: *per Bullam Cœnæ Domini videntur etiam ſublati caſus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant, in quibus Iudices ſæculares in illo Regno ſe intromittunt, etiam pro criminibus aliquibus contra Clericos*, hæc Binsfeldius: & priuilegium Monarchiæ Regni Siciliæ reprehendunt, & damnant Baronius *tom.* 11. *anno* 1097. & Hieronymus *Catena in vita Pij V.* At defendunt illud Antonius Xibecca *in allegationibus ad Marcum Antonium Columnam*, & Ioannes Beltranus de Gueuara *in diſcurſu de origine, & vſu Monarchiæ Regni Siciliæ*; ſed circa hanc rem vide etiam Henriq. *in ſumma lib.* 10. *cap.* 28. *num.* 3. & *lib.* 2. *de ſummi Pontificis claue*, *cap.* 10. §. 3. Bonacinam *in Bullam Cœnæ tom.* 3. *diſput.* 1. *quæſt.* 21. *punct.* 1. *numero* 24. Sebaſtianum Cæſarem *de Eccleſ. Hierar. part.* 1. *diſput.* 3. §. 1. *numero* 9. Goffredum *lib.* 4. *de rebus geſtis Roberti Guiſcardi cap.* 29. Camillum Berellum *de præſtantia Regis Catholici cap.* 5. *per totum*, Faſellum *lib.* 7. *poſterioris decadis*, *cap.* 1. Ferdinan-

dum Matute *in reſponſo pro impoſitione gabellæ* contra Maſſanenſes *fol.* 24. Ioannem *hiſtor. Hiſpan. lib.* 10. *cap.* 5. Antonium Coſtam *lib.* 1. *conſ.* 1. *num.* 75. & 85. Maurolicum *in hiſtor. Sicil. lib.* 3. *artic.* 98. Laurentium Ananiam *in fabrica Mundi tract.* 1. *fo.* 129. & Cumiam *in Prel. capit. ſi aliquem, num.* 49. & 52. nam de meo ex induſtria nihil ponere volo; illud tantum monuerim, ne fortè pro momentaneis rebus æternæ amittantur: videatur *cit. nouiſſima Bulla Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium*, &c. quæ incipit: *Romanus Pontifex.*

SECTIO XII.

Proponitur nona Difficultas, & eius ſolutio.

1 OBiicies nonò, adeſt in caſu noſtro priuilegium concordatum, ſeu per modum concordiæ ſe habens: ergò huiuſmodi priuilegium ſaltem, non eſt reuocatum per Bullam Cœnæ Domini: quinimò nec poteſt reuocari.

2 Reſpondetur primò: nego Antecedens. Reſpondetur ſecundò, tranſeat Antecedens, de quo aduerſarij viderint, & tranſeat prior pars Conſequẽtis; quod ſcilicet priuilegia cõcordata non ſint reuocata per Bullam Cœnæ Domini, etſi contrarium doceant Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *ver. ex dictis*, & alij, & videtur etiam docere Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 24. *num.* 22. & 29. & ratio eſſe poteſt, quia illa habent ſe per modum contractus, vt notauit Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.* 8. *diſp.* 33. *n.* 10 vnde non intelligitur reuocata, niſi explicentur.

Confirmatur, quia per Bullam Cœnæ Domini propter eandem rationem non intelliguntur reuocata, vel ſuſpenſa priuilegia Cruciatæ, ſicuti docent Henriquez *lib.* 7. *cap.* 21. *num.* 2. Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 27. Fernandez *part.* 3. *cap.* 9. *ſect.* 11. *cap.* 19. *num.* 5. & Duard. *in Bull. Cœnæ lib.* 3. §. 2. *quæſt.* 11. *num.* 41. Imò probabiliter hæc propter rationem nec intelliguntur reuocata, vel ſuſpenſa per Iubilæum anni Sancti, ſicuti contra Nauar. *not.* 33. *num.* 3. Fabrinum *de Iubilæo cap.* 21 & Lopez *tom.* 2. *cap.* 10. docent Henriquez *vbi ſuprà num.* 3 Bonacina *de legibus, diſput.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 8. §. 3. *num.* 13. Portel. *in dub. regul. ver. bulla cruc. num.* 2. Salas *de legibus diſput.* 20. *ſect.* 10. Ferdinandez *in loc. cit.* § 10. *num.* 6. Alfonſus de Leone *de Iubil. part.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 229. Zerola *de ann. Iubil. lib.* 2. *cap.* 19. *quæſt.* 2. Villalobos *tom.* 1. *tract* 27. *clauſ.* 12. *num.* 8. Acoſta *in Bull. quæſt.* 101. & Rodriquez *in Bull.* §. 12. *dub.* 6. *num.* 8. qui ſubdit, ita declaraſſe Clementem VIII. in ſuo Iubilæo anni Sancti 1600. & ita etiam declarauit Vrbanus VIII Commiſſario Cruciatæ in anno 1625. Item probabiliter nec intelliguntur (quod plus eſt) reuocata per Bullam Cœnæ Domini priuilegia Mendicantium, etſi ſolùm in remunerationem conceſſa ſint, ſicuti contra Zenardum *part.* 1. *de ſacram. pœn. cap.* 24. §. 8. & contra Peregrinum *in ſcholiis ad noſtra priuilegia part.* 3. *tit. Bulla Cœnæ* §. 1. docent Souſa *in Bullam Cœnæ, cap.* 23. *diſput.* 10. *numero* 7. *concl.* 3. Peirinus *in priuileg. Minimorum tom.* 1. *conſtit.* 4. *Sixti* 4. §. 5. *num.* 10. & *ſeqq.* Villalobos *tom.* 1. *tract.* 9. *diff.* 61. *num.* 5. & Portel. *in addit. ad dub. Regul. ver. Abbas num.* 10. 3

10. Vide etiam Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 1. lib. 2. cap. 21.* Itaque tranſeat Antecedens, & prior pars conſequentis de quo ipſi viderint. At nego poſteriorem partem illius; quia quamuis concordata ſuper aliqua re inter Eccleſiæ Prælatos, & Principem ſæcularem edicta, atque ſummi Pontificis conſenſu, & authoritate confirmata ſint, & ſic nunquam intelligantur reuocata, niſi exprimantur ex eo quia ſe habent per modum contractus vt *ſuprà* dicebatur, quin imò ob dictam cauſam reuocari non debeant, niſi iuſta cauſa ſic exigit; nihilominus ex graui cauſa ad bonum publicum pertinente reuocari poterunt, quin, & aliquando debebunt: & ratio eſt, quia vel concordia ideò facta eſt, vt intelligatur, quo vſque priuilegia à ſede Apoſtolica gratuitò conceſſa ſe extendere debeant, & tunc manifeſtum eſt, concordiam in gratuitis priuilegiis fundatam ex cauſa aliqua reuocari poſſe, quin, & aliquando debere, Vel concordia tranſiit in pactum oneroſum, atque reciprocum, & ſic in naturam contractus; & tunc quoque ob cauſam grauiſſimam ad bonum Eccleſiæ pertinentem, reuocare illam ſummus Pontifex poteſt, & aliquando debet, ſicuti ex communi docet Suarez *lib. 4. defenſ. fidei Cathol. cap. 34. num. 24.* & probatur ratione ex doctrina generali de priuilegiis, quæ per omnes Doctores licèt à Principe ob merita, vel cum impoſito onere alieni conceſſa fuerint, tamen ex plenitudine poteſtatis reuocari poſſunt, & aliquando debent, ob publicam ſcilicet cauſam, cum bonum publicum anteferri debeat priuato; & cum huiuſmodi caſus in ipſa conceſſione, aut concordia ſemper exceptus cenſeatur, dummodò parti priuilegiatæ, ſi quod ex tali reuocatione damnum patiatur, compenſatio fiat, ſicuti docet Suar. *loc. ſuprà cit. & lib. 8. de legib. cap. 37. num. 5.*

Adde, ſpecialem hîc rationem conſiderandam eſſe, nempè quod, cum exemptio, ſeu immunitas in maximum bonum Eccleſiæ, & quidem diuino iure (vt plerique exiſtimant, & ego *ſuprà* probabam) introducta, & conſtituta ſit, non poteſt Summus Pontifex ſine iuſta cauſa eidem aliquatenus renunciare; alioquin irrita erit renunciatio, & conſequenter reuocari debebit. 4

Adde ſecundò; quod etſi à principio, cauſa ſubſiſtente, iuſta videbatur renunciatio, ſiue conceſſio iuriſdictionis in materia Eccleſiaſtica per Laicos exercendæ, tamen ob rerum, & temporum mutationem iniqua euadere poteſt, ſi ſcilicet cedere incipiat in contemptum Eccleſiaſtici ſtatus, atque Eccleſiæ detrimentum: quo itidem caſu ad ſummum Pontificem pertinebit reuocare conceſſionem; quamuis interdum ob maius malum vitandum toleret & ſilentium adhibeat. Vide *cit. dubit. 4. ſect. 19. ſubſect. 4. & cit. Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium*, &c. 5

SECTIO XIII.

Proponitur decima difficultas, eiuſque ſolutio.

Obiicies decimò, non poteſt Princeps laicus priuilegium ſemel conceſſum Eccleſiæ reuocare, (vti *ſuprà* probabam ex communi ſententia Doctorum *ſect. 5. ſubſect. 2.* & docet præter alios Abbas *in cap. ſuper in 2. de appellat. num. 4.* & Suarez *de immunit. lib. 4. cap. 30.*) ergo nec Eccleſia, ſeu 1

Pontifex poteſt priuilegium ſemel conceſſum Principi laico reuocare. Conſequentia probatur à pari, tum quia exigit ratio, vt vtrobique ſeruetur æqualitas, ergo &c.

2 Reſpondetur, concedo antecedens, at nego conſequentiam, & diſparitas eſt, quia Princeps laicus ſi quid priuilegij, & fauoris facit Eccleſiæ per aliqua concordata, vel priuilegia, omninò id facit ſuperiori, & non ſubdito ſuo, & ideò manet irreuocabile per poteſtatē ipſius: at Pontifex quidquid fauoris, & priuilegij facit Principi laico, cum ſemper id faciat ſubdito ſuo in ſpiritualibus, ſemper remanet per ipſum reuocabile, ſi ita poſtulet ratio boni communis ſpiritualis, & bonum regimen Eccleſiæ: vnde Pontifex per nullum contractum poteſt à ſe abdicare ſupremam poteſtatem ad liberè diſponendum de his omnibus, quæ faciunt ad bonam gubernationem Eccleſiæ; atque ita notauit Felin. *in cap. nouit. de iudiciis*, *num.* 8. & ideò omnis contractus, & conuentio Pontificis cum quolibet Principe laico facta cum hac tacita conditione facta cenſetur, dummodo ſcilicet non vergat in præiudicium, & damnum Eccleſiæ; quæ generalis doctrina ſpeciali ratione locum habet in materia exemptionis, quia quidquid in ea remittitur ex parte Eccleſiæ, liberaliter ordinariè ſine compenſatione conceditur; tum quia in hac exemptione magis attendendum eſt bonum commune ſtatus Clericalis, quàm vlla conuentio Pontificis facta cum Principe ſæculari, quapropter neceſſe eſt, vt conuentio ſemper habeat illam conditionem tacitè incluſam, nempè, *dummodò in præiudicium, vexationem, vel vilipendium ſtatus Clericalis non cedat*; intercedente igitur ſimili cauſa, poterit conuentio reuocari, & aliquando debebit; ſine illa verò cauſa non poterit, ſaltem licitè; ſi tamen fiat, exiſtimo factum tenere, tum propter ſupremam ſpiritualem poteſtatem Pontificis, quæ in ſe minui non poteſt (dummodo à Pontifice parti priuilegiatæ, ſi quod ex tali reuocatione damnum patiatur, compenſatio fiat, vt *ſuprà* dicebatur) tum quia huiuſmodi priuilegia, vtpotè odioſa, ſub hac forma ſemper conceſſa intelliguntur. Idemque dico de omnibus quibuſcumque aliis ſimilibus priuilegiis; & ideò in Bulla Cœnæ anno 1586. à Sixto V. fuerunt reuocata omnia priuilegia conceſſa quibuſcumque, etiāſi Pontificali, Imperiali, Regali, aut quauis Eccleſiaſtica, aut mundana dignitate præfulgeant, & ex quacumque cauſa eſſent conceſſa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, &c. & quo ad violatores Eccleſiaſticæ immunitatis ita habetur de iure communi, vt videre eſt *in cap. Clericis* §. *fin. de immunit. Eccleſ. in* 6. & *ibi* gloſſ. *verſ. non obſtantibus*: quinimò quamuis Pontifex in conceſſione alicuius priuilegij expreſsè profiteatur, quod nunquam ſit illud reuocaturus, adhuc tamen ex dictis poteſt illud reuocare, cum cauſa; & cenſeri debet reuocare de facto, quando in poſteriori aliqua conſtitutione apponit clauſulas derogatorias: atque ita expreſsè habetur *in cap.* 1. *de conſtit. in* 6. & ratio eſt, quia ſemper ſibi reſeruat maiorem poteſtatem ad reuocandum, quàm vnquam concedat per priuilegium, *ex cap. dudum*, §. *nos igitur*, *de præbend. in* 6 & docent contrà Rebuffum *in concordatis*, *tit. de collation.* §. *inſuper quæro*, & contra Gabrielem Pereiram *de manu Regia*, *part.* 1. *cap.* 6. docent ex communi Suarez *de immun. lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 27. Tuſcus *tom.* 5. *verſ. libertas Eccleſiaſtica*, *concl.* 342. Baldellus

tom. 1. *lib.* 5. *diſp.* 40. *num.* 7. *&* 8. Alterius *de cenſur. diſp.* 22. *lib.* 5. *cap.* 5. *in fine*, Bonacina *in Bulla cœnæ tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 15. *punct.* 4. §. 1. *num.* 6. & alij paſſim.

3 Hæc autem doctrina non procedit (vti *ſuprà* dicebam) ex parte Principis ſæcularis, licèt procedat ex parte Pontificis: & ideo quamuis exemptio Clericorum eſſet tantùm de iure humano (quam tamen contendo eſſe primo, & principaliter de iure diuino, ſicuti probabam *ſect.* 4. *per ſubſectiones ſequentes*) non poteſt ampliùs reuocari à Principibus ſucceſſoribus: quia, vt dictum eſt *ſect.* 5. docent Canoniſtæ apud Felin. *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, num.* 97. *de conſtitut. & in cap. nouit, de iudic. num.* 6. & Theologi apud Azorium *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. *quæſt.* 5. quibus adde Gueuaram *in propugnac. libert. Eccleſ. aſſert.* 1. §. 7. *num.* 33. *&* 34 & Baldellum *loco ſuprà cit. lib.* 5. *diſp.* 35. *num.* 17. priuilegia ſemel conceſſa Eccleſiæ, vel ad pias cauſas, aut perſonis non ſubditis, non poſſunt amplius reuocari: quia eo ipſo tranſeunt in ius alterius, in quem amplius non manet poteſtas: cùm non ſit is, cui fit conceſſio, ſubditus concedentis; & hoc tantò magis verum eſt, quantò priuilegia fuerunt conceſſa in remunerationem laborum, & ob merita præſtita, ſicuti in caſu noſtro contingit.

4 Confirmatur, quia bona Eccleſiaſtica iure diuino ſunt libera, & immunia à poteſtate laica; ſed priuilegium Eccleſiæ ſemel conceſſum, & ab illa acceptatum inter bona Eccleſiaſtica connumeratur: ergo non poteſt à Principe laico illud reuocari; alioquin Princeps laicus haberet poteſtatem ſuper bona Eccleſiaſtica, quæ de iure diuino ſunt exempta ab omni poteſtate laicali, ſicuti ex ſententia communi omnium Doctorum *ſect.* 4. *&* 5. *ſuprà* probabam.

Proponitur aduertendum.

Aduerte hîc, concordata inter Eccleſiaſticos, & ſæculares, etiamſi in Concilio prouinciali facta ſint, niſi confirmentur à ſummo Pontifice, nihil contra priuilegium immunitatis Eccleſiaſticæ operari, quod tamen intellige, quando per concordiam conceditur laicis aliqua iuriſdictio in Clericos: nam ſi non conceditur iuriſdictio, ſed ſolùm executio, vel nudum factum (v. g. eripere arma Clericis noctu illa portantibus, vel comprehendere Clericum in flagranti crimine inuentum, &c.) valida erit talis concordia, quia id non eſt aliquid iuris laicis in Clericos concedere; ſed potius laicos ad exequendum miniſtros ſibi aſſumere: atque ita docent Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 32. & Baldellus *in loco ſuprà citato*, qui rectè *ibi* aduertunt huiuſmodi concordiam ſemper debere eſſe ab arbitrio Prælatorum Eccleſiæ dependentem. Ratio, quia non poſſunt hi ius aliquod in Clericos Iudicibus laicis transferre; tum quia ſic ſemper erit integrum Prælatis Eccleſiæ, non obſtante concordia prohibere laicis, ne tales actiones in Clericos exequantur, quotieſcunque ſic expedire viſum fuerit: etiamſi concordata eſſent quacunque diuturna conſuetudine firmata. 1

SECTIO XIV.

Proponitur vndecima Difficultas einſque ſolutio.

1 OBiicies vndecimò: Pontifex tenetur ſtare contractui, etiam cum ſubditis: ergo &c. Antecedens probatur, quia Pontifex ſubditur, ſi non iuri poſitiuo, ſaltem iuri gentium, & diuino; tum quia Pontifex non eſt dominus Mundi quoad proprietatem, ſicuti ex communiori tradunt gloſſa, & Doctores *in procemio Digeſtorum*; in qua re proportionem quandam habet Papa cum Imperatore, qui propterea non poteſt validè rei meæ dominium mihi auferre ſine cauſa, ſicuti tradunt Bart. & alij Doctores *ibi*, & ego diffusè probabam *dubit.* 4. quod & verum eſt de Papa etiam in ordine ad bona Eccleſiaſtica; quia nec iſtorum eſt dominus Papa, ſed (ſicut & quicunque Clericus) ſolùm adminiſtrator, quamuis ſuperior, & non ad diſſipandum, ſed ad diſpenſandum, vt rectè ex communiori docuit etiam S. Thomas *n 6. quolibet. art.* 12. quidquid in contrarium *in cap. cum veniſſent, de Iudic.* dixerit gloſſa, quam propterea *ibi* Doctores communiter impugnant. Vide, quæ dicebantur *ſuprà dub. 4. ſect. 21. ſubſect. 12. dub. 24. ſect. 4.*

2 Vnde non poteſt Papa ſine cauſa alienare bona Eccleſiæ, & ſi facit, ſaltem peccat mortaliter, vt docet Arch. 12. *quæſt. 2 non licèt*, & Nauar. *comment. de ſpoliis Clericorum*, §. 2. 3. & 15. vbi rectè diſtinguit, quod alia alienatio rerum, Eccleſiaſticarum facta à Papa eſt iuſta & valida, quæ videlicet rationabili cauſa nititur: alia eſt valida, & non iuſta, ſi abſque cauſa reus vnius Eccleſiæ in aliam Eccleſiam, aliúmve pium vſum transferatur: quapropter ſi ſine iuſta cauſa ab Epiſcopis, aliiſque beneficiatis beneficia auferantur, actus eſt validus, quamuis non iuſtus, & ſic beneficia vacabunt: atque adeo ab altero poterunt impetrari, ac ſine reſtituendi obligatione retineri: alia denique alienatio facta à Papa, neque eſt iuſta, neque valida, ſi res Eccleſiæ ſine rationabili cauſa in vſus profanos alienentur, vel laicis ſine iuſta cauſa donentur. 3

Vnde ſecundò Papa (quod etiam de ſupremo Principe ex communi Doctorum ſententia docet Bald. *in lib. de vſi. feud. in rubr. de natura feudi*) ex ſuo contractu obligatur; & ſic ſi inueſtiuit aliquem Baronia, vel Caſtro, non poteſt validè eum, eiuſve ſucceſſores, ſine culpa priuare; nec obſtat, quod habeat Papa plenitudinem poteſtatis; quia Deus ſubiecit ei leges, ſed non contractus, ex quibus de iure gentium, & de iure naturali obligatur.

Vnde tertiò non poteſt validè Papa etiam de plenitudine poteſtatis abſoluere aliquem ab obligatione, qua hic tenetur alteri, niſi ex cauſa rationabili; & ſic intellige Innocentium, Hoſt. & Ber. qui docent poſſe Papam id efficere de plenitudine poteſtatis, *arg.* 8. *q.* 3. *per principalem C. de qua præſcript. l. bene à Zenone C. de preci. Imper. offe. l. quoties.* & ratio eſt, quia *vt ſuprà* dicebatur ex communiori, Papa non eſt Dominus mundi quoad proprietatem; atque adeò non poteſt legem condendo, aut alio modo, validè auferre mihi rei meæ dominium, ſine cauſa rationabili, & multò minus poteſt Imperator; ſic etiam intellige *l. venditor* §. *ſi conſtat, ff. comm. præd. qui* § vt ait Bart. *in hac materia eſt ſingularis*; ſic etiam intellige 4

ge Panormitanum *in cap.2. de voto* docentem, quod Papa auferre poteſt obligationem Laici non ſubditi, ei temporaliter contractam ex fidei præſtatione, intellige (inquam) cum cauſa rationabili, non aliter cum ſit de iure gentium, *Clem. Paſtoralis de re iud.* non auferri illam alicui ſine cauſa rationabili, ſine qua nec poteſt validè Imperator,& multò minus poteſt validè Collegium, Ciuitas, vel Vniuerſitas; ex cauſa autem poteſt validè & iuſtè id efficere Papa; ſicuti ex cauſa poteſt & validè & iuſtè exigere à ſecularibus quodcumque ſubſidium temporale,vt ſi, v. g. Eccleſia inuaderetur & aliter ipſe prouidere non poſſet, &c.

5 Reſpondeo, diſtinguendo Antecedens: Pontifex tenetur ſtare contractui, etiam cum ſubditis; diſtinguo, ſi ratio aliqua non ſuadet in contrarium, concedo; ſi ſuadet, præſertim ratio boni communis Eccleſiæ, & ſtatus clericalis, ſicuti eſt in caſu noſtro, nego; quare retorquetur contra aduerſarios argumentum. Vide quæ dicebantur *dubit.* 4. *ſect.* 3. *& ſeqq.*

6 Adde, quod etiamſi ſine cauſa rationabili Pontifex concordata reuocaret, licèt iniuſtè reuocaret, validè tamen reuocaret; tum propter plenitudinem poteſtatis, quam habet, dummodò parti priuilegiatæ compenſatio damni fiat, ſi quod ex tali reuocatione damnum patiatur, tum quia vtpotè odioſa huiuſmodi concordata, ſic facta ſemper intelliguntur, ſicuti *ſuprà* dicebatur; & ex his patet diſparitas ad alia, quæ in argumento adducebantur, nempè quod nec iuſtè, nec validè faceret Papa, ſi illa ſine rationabili cauſa faceret, vel facere attentaret, de qua re tamen vide quæ diffusè dicebantur *cit. dub.* 4 *ſect.* 21. *per ſubſectiones ſequentes.*

DVBITATIO XXVIII.

An poſſit Rex grauare Eccleſiaſticos, exigendo ab illis grauamen impoſitum ſuper bona eorum, antequam ad eoſdem perueniſſent, quæcunque bona Eccleſiaſticorum illa ſint.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Reſolutio.

1 RESPONDEO diſtinguendo; ſi poſſeſſio,vel res aliqua habebat aliquod onus perpetuum, & inuariabile annexum, antequam veniret ad ius Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum; v.g. habebat aliquem cenſum, vel ſeruitutem Principi debitam, vel onus reparandæ viæ publicæ adiacentis, vel quid ſimile, hoc etiam ab Eccleſiaſtica perſona præſtandum eſt. Ratio, quia res quæque cum ſuo onere tranſit, *cap. cum non ſit* 33. *& cap. Paſtoralis* 28. *de decimis*; atque ſic docent Sylu. *verb. immunitas* 1. *numero* 19. & alij, qui ſic diſtinguunt, vel

vel res Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum habebat annexam aliquam gabellam, vel collectam certam perpetuam, & inuariabilem, vt ex ea quotannis ſoluatur certa penſio in perpetuum, & perſona Eccleſiaſtica tenetur illam ſoluere: vel res illa erat ſolùm obſtricta ad gabellam, aut collectam obligatione indeterminata, & variabili ad tempus; nimirum ad ſoluendum onus pro varietate temporum, & neceſſitatum occurrentium, & perſona Eccleſiaſtica non tenetur ſoluere atque ſic etiam docent Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 11. *num.* 294. Azor. *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19 *queſtion.* 8. Duard. *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *can.* 18. *queſt.* 6. *num.* 6. Megalius *in part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 17. *queſt.* 6. *num.* 98. & 103. Alter. *tom.* 1. *diſput.* 19. *lib.* 5. *capite* 6. Proſper de Auguſt. *in addit. ad ſummam*, Quarant. *verb. vectigal.* Souſa *in Bull. Cœnæ cap.* 19. *diſput.* 92. *num.* 5. Molfeſ. *in ſumma*, *tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 22. *num.* 167. & *ſeqq.* Turrian. *tomo* 2. *in* 2. 2. *diſput.* 44. *dub.* 4 *numer.* 13. Molina *tom.* 3. *tract.* 2. *diſp.* 672. Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.* 5. Malder. *in* 2. 2. *tract.* 5. *cap.* 6. *dub.* 9. Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 20. & Barboſa *in collect. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 49. *cap.* 4. *num.* 6.

2 Quamuis nonnulli alij Doctores (& non improbabiliter) oppoſitum ſentiant: nempè quòd perſona Eccleſiaſtica non tenetur ſoluere etiam collectam certam, & inuariabilem impoſitam ſuper bona, priuſquam ad ipſam perſonam Eccleſiaſticam perueniſſent: atque ita tenent Doctores, quos citat, & ſequitur Carolus de Graſſis *de effectib. Clericatus, effect.* 3. *à num* 162. *vſque ad num.* 176. quibus addo Cardinalem Albanum *in tract. de immunit. Eccleſ. tom.* 13. *tractuum part.* 2. Peſantium *tract. de immunit. Eccleſ.* 7. vbi ſic ait: *quando onera ſunt perpetua, & certa rebus impoſita, maior eſt difficultas: ſed ſi generalitate ſacrorum Canonum ſtandum ſit*, idem *dicendum eſt*, *quod & de primo caſu, & ego, vt tutas reddam Principum, & magiſtratuum ſecularium conſcientias, non poſſum tuta conſcientia aliud ſuadere, quam vt cum talia onera imponenda, vel impoſita iam, exigenda ſunt, non aliter fiat, quàm conſulto, & concedente Romano Pontifice*; hæc ille. addo etiam ex Iuriſtis Ioannem Beltran. de Gueuara *in propugnaculo libert. Eccleſ. aſſert.* 1. §. 6. *num.* 27. vbi ſic tradit: *non poteſt ſuſtineri opinio Bartoli, etiamſi impoſitum ſit inuariabile, & certum, & in certa quantitate: quia collecta eſt onus, quod perſonis imponitur ſecundùm quantitatem poſſeſſionum, & rerum: ita vt collecta ſint onera mixta* ex leg. reſcripto §. fin. de muner. & honor. *& ſic collecta, quantum ad obligationem, eſt onus perſonale, & quantum ad quantitatem, eſt reale: ac proinde quando ſtatuto imponitur onus ſuper rebus certum, & inuariabile, id cenſetur fieri in fraudem Eccleſiaſticorum: ſic eſſet onus variabile, & incertum: quidquid contradicant alij diſtinguendo, an onera certa, firma, & inuariabilia ſint, an verò incerta, & variabilia: non enim hæc diſtinctio admittenda eſt, quando per ſtatutum onus ſoluendum imponitur in futurum; quamuis aliter dicendum eſt; ſi fiat poſt ſpecialem contractum Principis, vel contrahentium.* hæc ille. quæ omnia, ait Carolus Graſſ. *in loco ſuprà citato*. intelligenda ſunt, etiamſi bona patrimonialia Clerici reperiantur in extimo deſcripta: nam non tranſeunt in Clericos cũ onere ſuo, licèt tale onus eſſet reale perpetuum, & durabile ſẽper.

At

3 At quiquid ſit de hac opinione, an ſit vera, nec ne, quæ ſaltem, vti dicebam, improbabilis non eſt, tum ab intrinſeco, ex vi rationum, tum ab extrinſeco, ex vi authoritatum eorum, qui eam tenent.

4 Reſpondeo, ſaltem dicendum eſſe, quod (quamuis onera perpetua certa, & inuariabilia, ſeu merè realia, id eſt, quæ ſine habitudine ad perſonæ qualitatem, rebus ipſis iure perpetuo inhærent, ab Eccleſiaſticis quoque poſſeſſoribus contra Cardinalem Albanum, Peſantium, Gueuatam, & alios Doctores, quos refert, & ſequitur Carolus de Graſſis *loco ſuprà citato*, præſtanda ſint) tamen inter merè realia onera numerandæ non ſint gabellæ, ſeu tributa, quæ ſæcularis Princeps lege ordinaria ſubditis de bonis eorum præſtanda imponit, ac proinde eiuſmodi onera, ſeu obligationes tributi vnà cum bonis, ſeu poſſeſſionibus ad Eccleſiaſticos quoque tranſire non debeant, quidquid in contrariū (vt videre eſt apud Remigium de Gonny *tract. de charit.at. ſubſidio, quæſt.* 61. *num.* 57. Ægidium Thomatum *tract. de collectis ſummar.* 2. *num* 36 & Ioannem Driedon *de libert. Chriſtiana, lib* 2. *cap.* 3. vbi ait, quod prædia omnia ſunt obligata pro tributis Reipublicæ impoſitis, & imponendis, & cum hoc onere tranſeunt in Eccleſiam) dicant aliqui, quorum ſententiam rectè reiiciunt Abban *cap. vlt. num.* 12. *de vita, & honeſtat. Cleric.* Felin. *in cap. Eccleſia num.* 76. *de conſtit.* Hieron. Albanus *tract. de Immun. Eccle.* Gutierr. *lib.* 1. *pract. quæſt. quæſt.* 3. Martha *de iuriſdict. part.* 4. *caſu* 11. *num.* 28. Suarez *lib.* 4 *defenſ. cap.* 20. *num.* 12. Tannerus *in d. defenſ. libert. Eccleſ. cap.* 13. *prope finem.* Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 4. *num.* 21. & ratio eſt, quia onus ſoluendi eiuſmodi tributa, quæ Princeps imponit, non eſt merè reale, ſed conuenit rebus propter perſonas, quæ ſub Principis iuriſdictione exiſtentes lege tributi obligari poſſunt: ergo ſi bona, ex quibus tributa per legem impetrata à ſubditis ſoluebantur, poſtea ad alios poſſeſſores, ac dominos, à Principis poteſtate omnino exemptos deueniunt, onere illo, ſeu obligatione pariter eximi debent, iuxta regulam Abbatis *in præcit. cap.* allatam: *ſi perſona exempta eſt, conſequenter etiam res eius:* item iuxta regulam communem: *mutata perſona, mutatur etiam conditio rei;* ſicut ex communi ipſorum etiam Iuriſtarum ſententia docent Martha *part.* 4. *caſu* 125. *num.* 2. & 18. Gutierrez *cit. quæſt* 3. *num.* 15. & alij paſſim.

5 Confirmatur: diſpoſitio legis deſinit obligare, cum in eum caſum deuenit, in quo incipere non potuiſſet, dummodo ſit eadem ratio non perſeuerandi, quæ erat non incipiendi: ſed fatentur etiam contrariæ ſententiæ Doctores Principis lege lata de tributo ſoluendo, non comprehendi bona, quæ ad Eccleſiam pertinent, ſicuti nos probabamus *dub.* 24. & iterum *infrà* probabimus: ergo, &c. Diſtinguunt enim ipſi inter præſtationes reales, ſiue munera patrimonialia; quod aliæ ſint ordinaria, ſeu Canonica, quæ communi lege ab antiquo tempore impoſita erant: alia verò ſint munera extraordinaria, ſeu ſuperinducta, quæ ob cauſam ſuperuenientem de nouo imperantur, ideóque ad Eccleſiaſticorum bona ſe non extendunt ob defectum iuriſdictionis, ſeu (quod idem eſt) ob priuilegium exemptionis; ſed hæc ratio ſimiliter vrget, ſi bona, quæ ſub dominio ſubditorum exiſtentia, & ob eam cauſam tributis obnoxia ſunt, poſtea perueniant ad Eccleſiam à poteſtate Legiſlatoris ſæcularis exemptam.

parte libertati Eccleſiaſticæ ſicuti *ſuprà* dicebam, & docent Bannes *in 2.2. quæſt. 67. art. 1. dub. 2. concl.* 1. Peſantius *de immunit. Eccleſ. diſp.* 3. Ioan. de la Crux *part. 1. præcept. 8. quæſt. 3 art. 1. dub. 1. concl.* 3. qui aiunt Reges Hiſpaniæ habere priuilegium à ſummo Pontifice circa Tribunal, quod nuncupatur *de la Fuerza*, & docent Carolus Graſſaliis *in Regal. Franc. lib. 2. iur. 1. fol. mihi* 229. *& iur. 2. fol.* 237. & alij, qui aiunt Regem Galliæ obtinere Canonicatus, & beneficia conferre in Regno ſuo, ex priuilegio Papæ; & docent Zanardus *tom. 3. cap.* 50. & Decianus *tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 66* Gigas, & alij, qui aiunt Rempublicam Venetam ex priuilegio ſummi Pontificis in aliquibus caſibus procedere contra Clericos: ergo &c.

2 Reſpondetur, transeat Antecedens, de qua re viderint aduerſarij, qui aſſeruntur: at nego Conſequentiá, quia quamuis ſummus Pontifex conceſſerit olim huiuſmodi priuilegia, modò reuocat illa quotannis in Bulla Cœnæ Domini; atque ita docet Sayrus *de cenſuris lib. 3. cap. 25. num.* 10. vbi ſic ait: *Hinc patet ſine cauſa dubitaſſe Nauarrum, an Iudices Galliarum, qui cognoſcere, & iudicare ſolent Clericos ſuper quibuſdam caſibus, in cenſuram Bullæ incidant: quia priuilegia iſta per viam remunerationis ſunt conceſſa, & ſunt priuilegia immemorabilia, in qua re ſiquidem dubitandum eſſet de ſummi Pontificis intentione, & recurrendum eſſe cenſerem ad iudicium ſummi Pontificis, quia tamen Legiſlatoris mens, & intentio ex verbis eius colligenda eſt, non opus eſſe puto, vt quis pro huius rei, ac dubij ſolutione ad ſummum Pontificem recurrat, quandoquidem his verbis Bullæ*, omnia huiuſmodi priuilegia ſe reuocaſſe, *ſummus Pontifex ſatis declarauit.* Idem docet Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part. 2. art* 18. *n* 10. vbi ſic aſſerit: *priuilegia fuerunt poſtea à ſummis Pontificibus reuocata, & inter cæteras reuocationes illa, quæ legitur in Bulla Cœnæ Domini*, ibi: *excommunicamus*, &c. Idem docet Vgolinus *in reſponſ. ad Iuriſconſult. Gymnaſij Patauini, cap. 7. fol. mihi* 93. vbi ſic ait: *per Bullam Cœnæ Domini, quæ ſingulis annis in die Iouis Septimanæ ſanctæ præſentibus Principum Chriſtianorum Nunciis publicatur, illa clauſula*, non obſtantibus, &c. *derogat omnibus priuilegiis contra libertatem Eccleſiaſticam.* Idem etiam docet Marthà *de iuriſd. part 4. cent. 1. caſ. 7. num* 12. Duard *in Bulla Cœnæ, lib. 3. §. 5. quæſt. 1. num.* 1. Barboſa *in collect. lib. 5. decret. tit. 2. cap. Eccleſ. S. Mariæ de conſtitut. num.* 25. Ioann. Beltran. de Gueuara *in propugn. Eccleſ. libert.* § 7. *num.* 43. & Theologi Religionis ſeruorum *in defenſ. cenſ. Pauli V. cap. 8. num. 19. in fin.* & alij.

Nego tamen, quòd ſi reuerà extat (ſicuti aſſeritur) priuilegium à ſummo Pontifice conceſſum, defendi 3 poſſit non improbabiliter opinio oppoſita, quod ſcilicet per Bullam Cœnæ, quæ quotannis in die Iouis Hebdomadæ Sanctæ publicatur, non reuocetur illud, nec omne aliud priuilegium à ſummis Pontificibus conceſſum: & ratio eſſe poteſt, quia lex vniuerſalis poſterior non derogat priuilegio ſpeciali anteriori: atque ita præter Nauarrum *in ſumma, cap. 27. num.* 71. Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. n.* 258. vbi ſic aſſerit: *dixi ſub prætextu, quia ſi re vera (vt eſſe poteſt) priuilegium adeſt conceſſum à Sede Apoſtolica, iuſtè excuſari poterunt Reges, & Regum Miniſtri: & ſic Regem Hiſpaniarũ, & Regem Galliarum habere aliqua priuilegia teſtantur Bannes & Degraſſalius*, ſic ille: quod vtique

vtique præſumi poteſt in his Regibus tantæ integritatis, & pietatis. Ita etiam docet Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4 *cap.* 34. *num.* 29. qui ex Cardinali Bellarmino non audet damnare vſum talium priuilegiorium; ſed Apoſtolicæ Sedi negotium remittit: idem tradit Vaſquez *in part.* 2. *tom.* 2. *diſp.* 167. *cap.* 4. *num.* 32. Salas *de leg. bus*, *diſp.* 14. *ſect.* 9. *num.* 108 Becan. *in ſumma Theolog. part.* 2. *tract.* 3. *cap.* 6. *quæſt.* 11. *num.* 2. & Malderus *in part.* 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. vbi ſic ait: *priuilegium datum Regibus, & Iudicibus ſæcularibus cognoſcendi cauſas Clericorum, niſi reuocatum ſit, excuſat illos contra immunitatem Eccleſiaſticam facientes.* An autem priuilegia omnia quot annis reuocentur per Bullam Cœnæ, aliqui dubitarunt, veriùs videtur non reuocari, quia generalia verba, quæ rigidiora de hac re erant in Bulla Gregorij XIII à poſteriobus Pontificibus temperata ſunt. Adde, quod Molina *diſp.* 149. Leſſius *de inſt. & iur. lib.* 4. *cap.* 42. *dub.* 12 Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 17. & alij defendunt quaſdam contra libertatem Eccleſiaſticam conſuetudines vigentes in Luſitania, & in Regno Caſtellæ, ex vi priuilegij cuiuſdam à ſummis Pontificibus conceſſi. Vide Salgad. *de protect. regia*, *tom.* 2. *part.* 3 *cap.* 10. *num.* 96. & 97. Vide etiam *cit. dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 3. & 4. & *cit Bullam Vrbani VIII. ſuper preſeruatione iurium*, &c. quæ incipit: *Romanus Pontifex.*

Proponitur COROLLARIVM.

1 HInc, caſus Regni Galliarum (quos priuilegiatos Doctores vocant, & quos diſtrictè ponit Chaſſaneus *ſuper conſuet. Burgun. rubr.* 1. *tit. des iuſtices, & droicts d'iceux.* §. 5. *verſ.* 5. *col.* 4 *grace num.* 48. & *ſeqq.*) nec non & priuilegium Monarchiæ Regni Siciliæ, Alij defendunt, alij verò reprehendunt, & damnant: defendit ſiquidem eos præter Doctores *ſuprà* citatos Antonius Bouius *in Reſponſione ad Paulum Seruitam pro cenſuris Pauli V. part.* 4. *ad argum.* 10. vbi ſic ait: *In Francia Il Rè ha priuilegij dalla ſede Apoſtolica, onde, ſe procede ſolo ne delitti priuilegiati, non ecce de in coſa alcuna i ſuoi priuilegij, iquali ſe non l'haueſſero ecceduto i ſignori Venetiani, non ſarebbe loro ſtata detta coſa alcuna*, ſic ille. At reprehendit, & damnat eoſdem, præter Doctores *ſuprà* citatos, Petrus Binsfeldius *in commen. de iniuriis, & damno dato cap.* 7. *concl.* 13. vbi ſic inquit: *per Bullam Cœnæ Domini videntur etiam ſublati caſus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant, in quibus Iudices ſeculares in illo Regno ſe intromittunt, etiam pro criminibus aliquibus contra Clericos*, hæc Binsfeldius: & priuilegium Monarchiæ Regni Siciliæ reprehendunt, & damnant Baronius *tom.* 11. *anno* 1097. & Hieronymus *Catena in vita Pij V.* At defendunt illud Antonius Xibecca *in allegationibus ad Marcum Antonium Columnam*, & Ioannes Beltranus de Gueuara *in diſcurſu de origine, & vſu Monarchiæ Regni Siciliæ*; ſed circa hanc rem vide etiam Henriq. *in ſumma lib.* 10. *cap.* 28. *num.* 3. & *lib.* 2. *de ſummi Pontificis claue*, *cap.* 10. §. 3. Bonacinam *in Bullam Cœnæ tom.* 3. *diſput.* 1. *quæſt.* 21. *punct.* 1. *numero* 24. Sebaſtianum Cæſarem *de Eccleſ. Hierar. part.* 1. *diſput.* 3. §. 1. *numero* 9. Goffredum *lib.* 4. *de rebus geſtis Roberti Guiſcardi cap.* 29. Camillum Berellum *de præſtantia Regis Catholici cap.* 5. *per totum*, Faſellum *lib.* 7. *poſterioris decadis*, *cap.* 1. Ferdinan-

dum Matute *in reſponſo pro impoſitione gabellæ* contra Maſſanenſes *fol.* 24. Ioannem *hiſtor. Hiſpan. lib.* 10. *cap.* 5. Antonium Coſtam *lib.* 1. *conſ.* 1. *num.* 75. *&* 85. Maurolicum *in hiſtor. Sicil. lib.* 3. *artic.* 98. Laurentium Ananiam *in fabrica Mundi tract.* 1. *fo.* 129. & Cumiam *in Præl. capit. ſi aliquem*, *num.* 49. *&* 52. nam de meo ex induſtria nihil ponere volo; illud tantum monuerim, ne fortè pro momentaneis rebus æternæ amittantur: videatur *cit. nouiſſima Bulla Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium*, &c. quæ incipit: *Romanus Pontifex.*

SECTIO XII.

Proponitur nona Difficultas, & eius ſolutio.

1 OBiicies nonò, adeſt in caſu noſtro priuilegium concordatum, ſeu per modum concordiæ ſe habens: ergò huiuſmodi priuilegium ſaltem, non eſt reuocatum per Bullam Cœnæ Domini: quinimò nec poteſt reuocari.

2 Reſpondetur primò: nego Antecedens. Reſpondetur ſecundò, tranſeat Antecedens, de quo aduerſarij viderint, & tranſeat prior pars Conſequētis; quod ſcilicet priuilegia cōcordata non ſint reuocata per Bullam Cœnæ Domini, etſi contrarium doceant Azor. *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *ver. ex dictis*, & alij, & videtur etiam docere Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 24. *num.* 22. *&* 29. & ratio eſſe poteſt, quia illa habent ſe per modum contractus, vt notauit Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.* 8. *diſp.* 33. *n.* 10 vnde non intelligitur reuocata, niſi explicentur.

Confirmatur, quia per Bullam Cœnæ Domini propter eandem rationem non intelliguntur reuocata, vel ſuſpenſa priuilegia Cruciatæ, ſicuti docent Henriquez *lib.* 7. *cap.* 21. *num.* 2, Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *num* 27. Fernandez *part.* 3. *cap.* 9. *ſect.* 11. *cap.* 19. *num.* 5. & Duard. *in Bull. Cœnæ lib.* 3. §. 2. *quæſt.* 11. *num.* 41. Imò probabiliter hæc propter rationem nec intelliguntur reuocata, vel ſuſpenſa per Iubilæum anni Sancti, ſicuti contra Nauar. *not.* 33. *num.* 3. Fabrinum *de Iubilæo cap.* 21 & Lopez *tom.* 2. *cap.* 10. docent Henriquez *vbi ſuprà num.* 3. Bonacina *de legibus*, *diſput.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 8. §. 3. *num.* 13. Portel. *in dub. regul. ver. bulla cruc. num.* 2. Salas *de legibus diſput.* 20. *ſect.* 10. Ferdinandez *in loc. cit.* § 10. *num.* 6. Alfonſus de Leone *de Iubil. part.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 229. Zerola *de ann. Iubil. lib.* 2. *cap.* 19. *quæſt.* 2. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 27. *clauſ.* 12. *num.* 8. Acoſta *in Bull. quæſt.* 101. & Rodriquez *in Bull.* §. 12. *dub.* 6. *num.* 8. qui ſubdit, ita declaraſſe Clementem VIII. in ſuo Iubilæo anni Sancti 1600. & ita etiam declarauit Vrbanus VIII Commiſſario Cruciatæ in anno 1625. Item probabiliter nec intelliguntur (quod plus eſt) reuocata per Bullam Cœnæ Domini priuilegia Mendicantium, etſi ſolùm in remunerationem conceſſa ſint, ſicuti contra Zenardum *part.* 1. *de ſacram. pœn. cap.* 24. §. 8. & contra Peregrinum *in ſcholiis ad noſtra priuilegia part.* 3. *tit. Bulla Cœnæ* §. 1. docent Souſa *in Bullam Cœnæ, cap.* 23. *diſput.* 10. *numero* 7. *concl.* 3. Peirinus *in priuileg. Minimorum tom.* 1. *conſtit.* 4. *Sixti* 4. §. 5. *num.* 10. *& ſeqq.* Villalobos *tom.* 1. *tract.* 9. *diff.* 61. *num.* 5. & Portel. *in addit. ad dub. Regul. ver. Abbas num.* 10. 3

10. Vide etiam Suarez *de Relig. tom.* 4. *tract.* 1. *lib.* 2. *cap.* 21. Itaque tranſeat Antecedens, & prior pars conſequentis de quo ipſi viderint. At nego poſteriorem partem illius; quia quamuis concordata ſuper aliqua re inter Eccleſiæ Prælatos, & Principem ſæcularem edicta, atque ſummi Pontificis conſenſu, & authoritate confirmata ſint, & ſic nunquam intelligantur reuocata, niſi exprimantur ex eo quia ſe habent per modum contractus vt *ſuprà* dicebatur, quin imò ob dictam cauſam reuocari non debeant, niſi iuſta cauſa ſic exigit; nihilominus ex graui cauſa ad bonum publicum pertinente reuocari poterunt, quin, & aliquando debebunt: & ratio eſt, quia vel concordia ideò facta eſt, vt intelligatur, quo vſque priuilegia à ſede Apoſtolica gratuitò conceſſa ſe extendere debeant, & tunc manifeſtum eſt, concordiam in gratuitis priuilegiis fundatam ex cauſa aliqua reuocari poſſe, quin, & aliquando debere, Vel concordia tranſiit in pactum oneroſum, atque reciprocum, & ſic in naturam contractus; & tunc quoque ob cauſam grauiſſimam ad bonum Eccleſiæ pertinentem, reuocare illam ſummus Pontifex poteſt, & aliquando debet, ſicuti ex communi docet Suarez *lib.* 4. *defenſ. fidei Cathol. cap.* 34. *num* 24. & probatur ratione ex doctrina generali de priuilegiis, quæ per omnes Doctores licèt à Principe ob merita, vel cum impoſito onere alicui conceſſa fuerint, tamen ex plenitudine poteſtatis reuocari poſſunt, & aliquando debent, ob publicam ſcilicet cauſam, cum bonum publicum anteferri debeat priuato; & cum huiuſmodi caſus in ipſa conceſſione, aut concordia ſemper exceptus cenſeatur, dummodò parti priuilegiatæ, ſi quod ex tali reuocatione damnum patiatur, compenſatio fiat, ſicuti docet Suar. *loc. ſuprà cit. & lib.* 8. *de legib. cap.* 37. *num.* 5.

4 Adde, ſpecialem hîc rationem conſiderandam eſſe, nempè quod, cum exemptio, ſeu immunitas in maximum bonum Eccleſiæ, & quidem diuino iure (vt pleriqne exiſtimant, & ego *ſuprà* probabam) introducta, & conſtituta ſit, non poteſt Summus Pontifex ſine iuſta cauſa eidem aliquatenus renunciare; alioquin irrita erit renunciatio, & conſequenter reuocari debebit.

5 Adde ſecundò; quod etſi à principio, cauſa ſubſiſtente, iuſta videbatur renunciatio, ſiue conceſſio iuriſdictionis in materia Eccleſiaſtica per Laicos exercendæ, tamen ob rerum, & temporum mutationem iniqua euadere poteſt, ſi ſcilicet cedere incipiat in contemptum Eccleſiaſtici ſtatus, atque Eccleſiæ detrimentum: quo itidem caſu ad ſummum Pontificem pertinebit reuocare conceſſionem; quamuis interdum ob maius malum vitandum toleret & ſilentium adhibeat. Vide *cit. dubit.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 4. *& cit. Bullam Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium*, &c.

SECTIO XIII.

Proponitur decima difficultas, eiuſque ſolutio.

1 OBiicies decimò, non poteſt Princeps laicus priuilegium ſemel conceſſum Eccleſiæ reuocare, (vti *ſuprà* probabam ex communi ſententia Doctorum *ſect.* 5. *ſubſect.* 2. & docet præter alios Abbas *in cap. ſuper in* 2. *de appellat. num.* 4. & Suarez *de immunit. lib.* 4. *cap.* 30.) ergo nec Eccleſia, ſeu

Pontifex poteſt priuilegium ſemel conceſſum Principi laico reuocare. Conſequentia probatur à pari, tum quia exigit ratio, vt vtrobique ſeruetur æqualitas, ergo &c.

2 Reſpondetur, concedo antecedens, at nego conſequentiam, & diſparitas eſt, quia Princeps laicus ſi quid priuilegij, & fauoris facit Eccleſiæ per aliqua concordata, vel priuilegia, omninò id facit ſuperiori, & non ſubdito ſuo, & ideò manet irreuocabile per poteſtatē ipſius: at Pontifex quidquid fauoris, & priuilegij facit Principi laico, cum ſemper id faciat ſubdito ſuo in ſpiritualibus, ſemper remanet per ipſum reuocabile, ſi ita poſtulet ratio boni communis ſpiritualis, & bonum regimen Eccleſiæ: vnde Pontifex per nullum contractum poteſt à ſe abdicare ſupremam poteſtatem ad liberè diſponendum de his omnibus, quæ faciunt ad bonam gubernationem Eccleſiæ; atque ita notauit Felin. *in cap. nouit. de iudiciis, num.* 8. & ideò omnis contractus, & conuentio Pontificis cum quolibet Principe laico facta cum hac tacita conditione facta cenſetur, dummodo ſcilicet non vergat in præiudicium, & damnum Eccleſiæ; quæ generalis doctrina ſpeciali ratione locum habet in materia exemptionis, quia quidquid in ea remittitur ex parte Eccleſiæ, liberaliter ordinariè ſine compenſatione conceditur; tum quia in hac exemptione magis attendendum eſt bonum commune ſtatus Clericalis, quàm vlla conuentio Pontificis facta cum Principe ſæculari, quapropter neceſſe eſt, vt conuentio ſemper habeat illam conditionem tacitè incluſam, nempè, *dummodò in præiudicium, vexationem, vel vilipendium ſtatus Clericalis non cedat*; intercedente igitur ſimili cauſa, poterit conuentio reuocari, & aliquando debebit; ſine illa verò cauſa non poterit, ſaltem licitè; ſi tamen fiat, exiſtimo factum tenere, tum propter ſupremam ſpiritualem poteſtatem Pontificis, quæ in ſe minui non poteſt (dummodo à Pontifice patri priuilegiatæ, ſi quod ex tali reuocatione damnum patiatur, compenſatio fiat, vt *ſuprà* dicebatur) tum quia huiuſmodi priuilegia, vtpotè odioſa, ſub hac forma ſemper conceſſa intelliguntur. Idemque dico de omnibus quibuſcumque aliis ſimilibus priuilegiis; & ideò in Bulla Cœnæ anno 1586. à Sixto V. fuerunt reuocata omnia priuilegia conceſſa quibuſcumque, etiāſi Pontificali, Imperiali, Regali, aut quauis Eccleſiaſtica, aut mundana dignitate præfulgeant, & ex quacumque cauſa eſſent conceſſa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, &c. & quoad violatores Eccleſiaſticæ immunitatis ita habetur de iure communi, vt videre eſt *in cap. Clericis* §. *fin. de immunit. Eccleſ. in* 6. & *ibi* gloſſ. *verſ. non obſtantibus*: quinimò quamuis Pontifex in conceſſione alicuius priuilegij expreſsè profiteatur, quod nunquam ſit illud reuocaturus, adhuc tamen ex dictis poteſt illud reuocare, cum cauſa; & cenſeri debet reuocare de facto, quando in poſteriori aliqua conſtitutione apponit clauſulas derogatorias: atque ita expreſsè habetur *in cap.* 1. *de conſtit. in* 6. & ratio eſt, quia ſemper ſibi reſeruat maiorem poteſtatem ad reuocandum, quàm vnquam concedat per priuilegium, *ex cap. dudum*, §. *nos igitur, de præbend. in* 6 & docent contrà Rebuffum *in concordatis, tit. de collation.* §. *inſuper quæro*, & contra Gabrielem Pereiram *de manu Regia, part.* 1. *cap.* 6. docent ex communi Suarez *de immun. lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 27. Tuſcus *tom.* 5. *verſ. libertas Eccleſiaſtica, concl.* 342. Baldellus

tom. 1.

tom. 1. *lib.* 5. *diſp.* 40. *num.* 7. & 8. Alterius *de cenſur. diſp.* 22. *lib.* 5. *cap.* 5. *in fine*, Bonacina *in Bulla cœnæ tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 15. *punct.* 4. §. 1. *num.* 6. & alij paſſim.

3 Hæc autem doctrina non procedit(vti *ſupra* dicebam)ex parte Principis ſæcularis, licèt procedat ex parte Pontificis: & ideo quamuis exemptio Clericorum eſſet tantùm de iure humano (quam tamen contendo eſſe primo, & principaliter de iure diuino, ſicuti probabam *ſect.* 4. *per ſubſectiones ſequentes*) non poteſt ampliùs reuocari à Principibus ſucceſſoribus: quia,vt dictum eſt *ſect.* 5. docent Canoniſtæ apud Felin. *in cap. Eccleſia ſancta Maria, num.* 97. *de conſtitut. & in cap. nouit, de iudic. num.* 6. & Theologi apud Azorium *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 13. *quæſt.* 5. quibus adde Gueuaram *in propugnac. libert. Eccleſ. aſſert.* 1. §. 7. *num.* 33. & 34 & Baldellum *loco ſuprà cit. lib.* 5 *diſp.* 35. *num.* 17 priuilegia ſemel conceſſa Eccleſiæ, vel ad pias cauſas, aut perſonis non ſubditis, non poſſunt amplius reuocari: quia eo ipſo tranſeunt in ius alterius, in quem amplius non manet poteſtas: cùm non ſit is,cui fit conceſſio, ſubditus concedentis; & hoc tantò magis verum eſt,quantò priuilegia fuerunt conceſſa in remunerationem laborum, & ob merita præſtita, ſicuti in caſu noſtro contingit.

4 Confirmatur, quia bona Eccleſiaſtica iure diuino ſunt libera, & immunia à poteſtate laica; ſed priuilegium Eccleſiæ ſemel conceſſum, & ab illa acceptatum inter bona Eccleſiaſtica connumeratur: ergo non poteſt à Principe laico illud reuocari; alioquin Princeps laicus haberet poteſtatem ſuper bona Eccleſiaſtica, quæ de iure diuino ſunt exempta ab omni poteſtate laicali, ſicuti ex ſententia communi omnium Doctorum *ſect.* 4. & 5. *ſuprà* probabam.

Proponitur aduertendum.

Aduerte hìc, concordata inter Eccleſiaſticos, & ſæculares, etiamſi in Concilio prouinciali facta ſint, niſi confirmentur à ſummo Pontifice, nihil contra priuilegium immmunitatis Eccleſiaſticæ operari, quod tamen intellige, quando per concordiam conceditur laicis aliqua iuriſdictio in Clericos: nam ſi non conceditur iuriſdictio, ſed ſolùm executio, vel nudum factum(v g. eripere arma Clericis noctu illa portantibus, vel comprehendere Clericum in flagranti crimine inuentum, &c.) valida erit talis concordia, quia id non eſt aliquid iuris laicis in Clericos concedere; ſed potius laicos ad exquendum miniſtros ſibi aſſumere: atque ita docent Suarez contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 32. & Baldellus *in loco ſupra citato*, qui rectè *ibi* aduertunt huiuſmodi concordiam ſemper debere eſſe ab arbitrio Prælatorum Eccleſiæ dependentem. Ratio, quia non poſſunt hi ius aliquod in Clericos Iudicibus laicis transferre; tum quia ſic ſemper erit integrum Prælatis Eccleſiæ, non obſtante concordia prohibere laicis, ne tales actiones in Clericos exquantur, quotieſcunque ſic expedire viſum fuerit: etiamſi concordata eſſent quacunque diuturna conſuetudine firmata. 1

SECTIO XIV.

Proponitur vndecima Difficultas eiuſque ſolutio.

1 OBiicies vndecimò: Pontifex tenetur ſtare contractui, etiam cum ſubditis: ergo &c. Antecedens probatur, quia Pontifex ſubditur, ſi non iuri poſitiuo, ſaltem iuri gentium, & diuino; tum quia Pontifex non eſt dominus Mundi quoad proprietatem, ſicuti ex communiori tradunt gloſſa, & Doctores *in proœmio Digeſtorum*; in qua re proportionem quandam habet Papa cum Imperatore, qui propterea non poteſt validè rei meæ dominium mihi auferre ſine cauſa, ſicuti tradunt Bart. & alij Doctores *ibi*, & ego diffusè probabam *dubit.* 4. quod & verum eſt de Papa etiam in ordine ad bona Eccleſiaſtica; quia nec iſtorum eſt dominus Papa, ſed (ſicut & quicunque Clericus) ſolùm adminiſtrator, quamuis ſuperior, & non ad diſſipandum, ſed ad diſpenſandum, vt rectè ex communiori docuit etiam S.Thomas *in 6.quolibet. art.* 12.quidquid in contrarium *in cap.cum veniſſent, de Iudic.* dixerit gloſſa, quam propterea *ibi* Doctores communiter impugnant.Vide, quæ dicebantur *ſuprà dub.* 4.*ſect.*21.*ſubſect.*12.*dub.*24.*ſect.*4.

2 Vnde non poteſt Papa ſine cauſa alienare bona Eccleſiæ, & ſi facit, ſaltem peccat mortaliter, vt docet Arch. 12. *quaeſt.* 2.*non licèt*, & Nauar. *comment. de ſpoliis Clericorum*, §.2.3. *&* 15. vbi rectè diſtinguit, quod alia alienatio rerum, Eccleſiaſticarum facta a Papa eſt iuſta & valida, quæ videlicet rationabili cauſa nititur: alia eſt valida, & non iuſta, ſi abſque cauſa reus vnius Eccleſiæ in aliam Eccleſiam, aliúmve pium vſum transferatur: quapropter ſi ſine iuſta cauſa ab Epiſcopis, aliiſque beneficiatis beneficia auferantur, actus eſt validus, quamuis non iuſtus, & ſic beneficia vacabunt: atque adeo ab altero poterunt impetrari, ac ſine reſtituendi obligatione retineri: alia denique alienatio facta à Papa, neque eſt iuſta, neque valida, ſi res Eccleſiæ ſine rationabili cauſa in vſus profanos alienentur, vel laicis ſine iuſta cauſa donentur. 3

Vnde ſecundò Papa (quod etiam de ſupremo Principe ex communi Doctorum ſententia docet Bald. *in lib. de vſi. feud. in rubr. de natura feudi*) ex ſuo contractu obligatur; & ſic ſi inueſtiuit aliquem Baronia, vel Caſtro, non poteſt validè eum, eiuſve ſucceſſores, ſine culpa priuare; nec obſtat, quod habeat Papa plenitudinem poteſtatis; quia Deus ſubiecit ei leges, ſed non contractus, ex quibus de iure gentium, & de iure naturali obligatur.

Vnde tertiò non poteſt validè Papa 4
etiam de plenitudine poteſtatis abſoluere aliquem ab obligatione, qua hic tenetur alteri, niſi ex cauſa rationabili; & ſic intellige Innocentium, Hoſt. & Ber. qui docent poſſe Papam id efficere de plenitudine poteſtatis, *arg.* 8. *q.* 3. *per principalem C. de quadr. praeſcript. l. bene à Zenone C. de preci. Imper. offe. l. quoties.* & ratio eſt, quia *vt ſuprà* dicebatur ex communiori, Papa non eſt Dominus mundi quoad proprietatem; atque adeò non poteſt legem condendo, aut alio modo, validè auferre mihi rei meæ dominium, ſine cauſa rationabili, & multò minus poteſt Imperator; ſic etiam intellige *l. venditor* §. *ſi conſtat, ff. comm. præd. qui* § vt ait Bart. *in hac materia eſt ſingularis*; ſic etiam intelli-

ge

ge Panormitanum *in cap. 2. de voto* docentem, quod Papa auferre poteſt obligationem Laici non ſubditi, ei temporaliter contractam ex fidei præſtatione, intellige (inquam) cum cauſa rationabili, non aliter cum ſit de iure gentium, *Clem. Paſtoralis de re iud.* non auferri illam alicui ſine cauſa rationabili, ſine qua nec poteſt validè Imperator,& multò minus poteſt validè Collegium, Ciuitas, vel Vniuerſitas; ex cauſa autem poteſt validè & iuſtè id efficere Papa; ſicuti ex cauſa poteſt & validè & iuſtè exigere à ſecularibus quodcumque ſubſidium temporale,vt ſi, v. g. Eccleſia inuaderetur & aliter ipſe prouidere non poſſet, &c.

5 Reſpondeo, diſtinguendo Antecedens: Pontifex tenetur ſtare contractui, etiam cum ſubditis; diſtinguo, ſi ratio aliqua non ſuadet in contrarium, concedo; ſi ſuadet, præſertim ratio boni communis Eccleſiæ, & ſtatus clericalis, ſicuti eſt in caſu noſtro, nego; quare retorquetur contra aduerſarios argumentum. Vide quæ dicebantur *dubit. 4. ſect. 3. & ſeqq.*

Adde, quod etiamſi ſine cauſa rationabili Pontifex concordata reuocaret, licèt iniuſtè reuocaret, validè tamen reuocaret; tum propter plenitudinem poteſtatis, quam habet, dummodò parti priuilegiatæ compenſatio damni fiat, ſi quod ex tali reuocatione damnum patiatur, tum quia vtpotè odioſa huiuſmodi concordata, ſic facta ſemper intelliguntur, ſicuti *ſuprà* dicebatur; & ex his patet diſparitas ad alia, quæ in argumento adducebantur, nempè quod nec iuſtè, nec validè faceret Papa, ſi illa ſine rationabili cauſa faceret, vel facere attentaret, de qua re tamen vide quæ diffusè dicebantur *cit. dub. 4 ſect. 21. per ſubſectiones ſequentes.* 6

DVBITATIO XXVIII.

An poſſit Rex grauare Eccleſiaſticos, exigendo ab illis grauamen impoſitum ſuper bona eorum, antequam ad eoſdem perueniſſent, quæcunque bona Eccleſiaſticorum illa ſint.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Reſolutio.

1 RESPONDEO diſtinguendo; ſi poſſeſſio,vel res aliqua habebat aliquod onus perpetuum, & inuariabile annexum, antequam veniret ad ius Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum; v.g. habebat aliquem cenſum, vel ſeruitutem Principi debitam, vel onus reparandæ viæ publicæ adiacentis, vel quid ſimile, hoc etiam ab Eccleſiaſtica perſona præſtandum eſt. Ratio, quia res quæque cum ſuo onere tranſit, *cap. cum non ſit 33. & cap. Paſtoralis 28. de decimis*; atque ſic docent Sylu. *verb. immunitas 1. numero 19.* & alij, qui ſic diſtinguunt, vel

3 At quiquid ſit de hac opinione, an ſit vera, nec ne, quæ ſaltem, vti dicebam, improbabilis non eſt, tum ab intrinſeco, ex vi rationum, tum ab extrinſeco, ex vi authoritatum eorum, qui eam tenent.

4 Reſpondeo, ſaltem dicendum eſſe, quod (quamuis onera perpetua certa, & inuariabilia, ſeu merè realia, id eſt, quæ ſine habitudine ad perſonæ qualitatem, rebus ipſis iure perpetuo inhærent, ab Eccleſiaſticis quoque poſſeſſoribus contra Cardinalem Albanum, Peſantium, Gueuaram, & alios Doctores, quos refert, & ſequitur Carolus de Graſſis *loco ſuprà citato*, præſtanda ſint) tamen inter merè realia onera numerandæ non ſint gabellæ, ſeu tributa, quæ ſæcularis Princeps lege ordinaria ſubditis de bonis eorum præſtanda imponit, ac proinde eiuſmodi onera, ſeu obligationes tributi vnà cum bonis, ſeu poſſeſſionibus ad Eccleſiaſticos quoque tranſire non debeant, quidquid in contrariũ (vt videre eſt apud Remigium de Gonny *tract. de charitat. ſubſid o, quæſt. 61. num. 57.* Ægidium Thomatum *tract. de collectis ſummar. 2. num 36* & Ioannem Driedon *de libert. Chriſtiana, lib 2. cap. 3.* vbi ait, quod prædia omnia ſunt obligata pro tributis Reipublicæ impoſitis, & imponendis, & cum hoc onere tranſeunt in Eccleſiam) dicant aliqui, quorum ſententiam rectè reiiciunt Abbas *in cap. vlt. num. 12. de vita, & honeſtat. Cleric.* Felinus *in cap. Eccleſia num. 76. de conſtit.* Hieron. Albanus *tract. de Immun. Eccle.* Gutierr. *lib. 1. pract. quæſt. quæſt. 3.* Martha *de iuriſdict. part. 4. caſu 11. num. 28.* Suarez *lib. 4 defenſ. cap. 20. num. 12.* Tannerus *in d. defenſ. libert. Eccleſ. cap 13. prope finem.* Leſſius *lib. 2. cap. 33. dub. 3. num. 21.* & ratio eſt, quia onus ſoluendi eiuſmodi tributa, quæ Princeps imponit, non eſt merè reale, ſed conuenit rebus propter perſonas, quæ ſub Principis iuriſdictione exiſtentes lege tributi obligari poſſunt: ergo ſi bona, ex quibus tributa per legem impetrata à ſubditis ſoluebantur, poſtea ad alios poſſeſſores, ac dominos, à Principis poteſtate omnino exemptos deueniunt, onere illo, ſeu obligatione pariter eximi debent, iuxta regulam Abbatis *in præcit. cap.* allatam: *ſi perſona exempta eſt, con equenter etiam res eius:* item iuxta regulam communem: *mutata perſona, mutatur etiam conditio rei*; ſicut ex communi ipſorum etiam Iuriſtarum ſententia docent Martha *part. 4. caſu 125. num. 2. & 18.* Gutierrez *cit. quæſt 3. num. 15.* & alij paſſim.

5 Confirmatur: diſpoſitio legis deſinit obligare, cum in eum caſum deuenit, in quo incipere non potuiſſet, dummodo ſit eadem ratio non perſeuerandi, quæ erat non incipiendi: ſed fatentur etiam contrariæ ſententiæ Doctores Principis lege lata de tributo ſoluendo, non comprehendi bona, quæ ad Eccleſiam pertinent, ſicuti nos probabamus *dub. 24.* & iterum *infrà* probabimus: ergo, &c. Diſtinguunt enim ipſi inter præſtationes reales, ſiue munera patrimonialia; quod alia ſint ordinaria, ſeu Canonica, quæ communi lege ab antiquo tempore impoſita erant: alia verò ſint munera extraordinaria, ſeu ſuperinducta, quæ ob cauſam ſuperuenientem de nouo imperantur, ideóque ad Eccleſiaſticorum bona ſe non extendunt ob defectum iuriſdictionis, ſeu (quod idem eſt) ob priuilegium exemptionis; ſed hæc ratio ſimiliter vrget, ſi bona, quæ ſub dominio ſubditorum exiſtentia, & ob eam cauſam tributis obnoxia ſunt, poſtea perueniant ad Eccleſiam à poteſtate Legiſlatoris ſæcularis exem-

ptam, vti conſideranti patebit: ergo, &c.

SECTIO II.

Proponuntur, & reſoluuntur difficultates in oppoſitum.

1 Obiicies: Innoc. *in cap. non minus de immunit. Eccleſ.* Abbas *in cap. 1. de cenſibus, num 8. & cap. vlt. num. 12. de vita, & honeſt. Cleric. & part. 1. conſil. 3. & 26.* Syluest. *verb. immunitas 1. quaeſt. 5. & verb. gabella 5. quaeſt. 3.* Andr. Gail. *lib. 2. obſeruat. 52.* videntur ſentire oppoſitum: ergo &c.

2 Reſpondeo: nego Antecedens; nam ſi diligenter eorum verba conſiderantur, à vera ſententia non aberrant: non enim (vt apud ipſos videre eſt) indiſtinctè, & vniuerſim aiunt Principis lege imponente tributum patrimoniis, onus effici merè reale, & ſic ad quoſcunque poſſeſſores, etiam ad Clericos, tranſire; cum & ipſi in hunc modum diſtinguant: munera, alia ſunt perſonalia, & alia patrimonialia: perſonalia ſunt, quæ perſonis, iiſque ſubditis tantùm, ſine ordine ad patrimonij bona, imponuntur: eáque alia ſordida ſunt, vt calcis coquendæ, piſtrini, aut ſtabuli obſequia, de quibus *in l. maximorum, Cod. de excuſat munerum lib.* 10. alia honeſta, vt tutela, cura, ſicuti habetur *in l. 1. de muneribus, & honoribus*, ad perſonalia munera reduci quoque poteſt capitatio Ciuium, id eſt, certa exactio à perſonis, ſiue capitibus ſingulis ſine ordine ad bona patrimonij *l. vnic. Cod. de Ciuium capitat.* atque ab his omnibus perſonalibus muneribus Clericos eſſe exemptos, nemo eſt, qui dubitet: munera autem patrimonialia, id eſt, quæ de patrimonij bonis inducuntur, duplicis generis ſunt, vti habetur *in l. reſcripto, §. vltimo, ff. de muneribus, & honoribus*: quædam enim perſonis tantùm ſubditis imperantur cum habitudine ad patrimonij bona, ideóque mixta appellari ſolent: quædam verò ſunt munera merè realia, quæ rebus, ſeu poſſeſſionibus ſecundùm ſe inhærent, trahentia originem ex aliquo pacto cenſuali, feudalia, aut emphyteutico, & hæc ab Eccleſiaſticis etiam ſoluenda ſunt, aiunt Innoc. Abbas, & alij *in locis ſuprà cit.*

Inſuper aliqui ſpeciatim loquentes 3 de patrimonialibus muneribus, docent quod alia ſint extraordinaria (& collectæ dicuntur) quæ non habent certam præſentationem quotannis recurrentem, & talia ſubditis tantum imperari ſolent: cum enim principaliter perſonis rerum ſuarum contemplatione imponantur, impoſitio hæc locum non habet, ſi perſonæ ſubditæ non ſint, iuxta *cit. leg. reſcripto, §. fin.* Atque ab his muneribus Clericos, multóque magis Eccleſias immunes eſſe oportere, habetur expreſsè *in leg. omnis, & conſtitut. item nulla, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* alia verò ſunt munera ordinaria, ſeu Canonica, quæ poſſeſſionibus, ipſis ab antiquo tempore ita inhærent, vt etiam à non ſubditis, ſcilicet extraneis, Clericis, aliiſque exemptis præſtanda ſint ratione prædiorum, ſeu poſſeſſionum ſuarum, *cit. leg. reſcripto, & leg. Imperatores, ff. de publicanis, leg. placet, Cod. de SS. Eccleſiis, leg. de his Cod. de Epiſcopis, & Cler. l. 1. Cod. de indiction. lib. 10. & leg. vlt. Cod. de exactor. tributorum eod. lib.* & inter eiuſmodi munera, ſeu onera ipſis poſſeſſionibus inhærentia, ideóque præſtanda

ſtanda etiam à non ſubditis, Clericis, & Eccleſiis poſſeſſoribus, numerantur anguriæ, ſeu vehiculares præſtationes, ob Principis, vel exercitus tranſitum, vel ad Vrbis munitionem; vel ad itineris, pontiúmque conſtructionem,aut ad ſimilem aliam vtilitatem communem, vti habetur *in leg.* 1. *& leg. munerum*, §. *patrimoniorum*, *ff. de munerib. leg. ſunt munera*, *ff. de vacat. & excuſat. munerum*, *leg. ad inſtructiones leg. neminem, Cod. de SS. Eccleſiis*: & huiuſmodi ciuilibus conſtitutionibus adhuc hodie locum eſſe, tradunt Innoc. Hoſtienſis, Gloſſ. Card. Anchar. *in cit. cap. non minus*, *de Eccleſ. immunit.* & alij quidam apud Abb. *in dicto cap. non minus*, *num.* 18. & apud Remigium de Gonnij *tract. de ſubſid o charit. quæſt.* 62. apud Sylu. *ver immunitas*, 1. *num.* 20. & apud Gutierrez *lib.* 1. *pract.* 99. *quæſtion* 3. *num.* 5.

4 Sed contraria ſententia eſt adhuc omninò ſequenda, vt *infrà loc. ſuo* probabitur, & communiter traditur à Canoniſtis, teſte Syluestro *loc. cit.* & tradit gloſſ. *in cap. generaliter*, 16. *quæſt.* 1. *ver. collationibus*, Ioan. Andr. & Abb. *cit. cap. non minus*, *num.* 17. Iaſon *in leg. placet*, *Cod. de SS. Eccleſ.* Gutierrez *cit. quæſt.* 3. *num.* 3. Suarez *cit. lib.* 4. *defenſ. cap.* 26. Molin. *tract.* 2. *tom.* 3. *priore*, *diſput.* 672. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 3. qui rectè docent prædictas Conſtitutiones, cum ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam, vim non habere, niſi ſpeciatim ab Eccleſia approbentur; quin imò correctas eſſe ab Imperat. Friderico *conſtitut. item nulla*, *Cod. de Epiſcopis, & Clericis*, & multò clarius *per cap. non minus*, *& cap. aduerſus*, *de immunit. Eccleſ.* vbi vniuerſim prohibetur, ne ex bonis Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticorum vllæ contributiones fiant ad communem neceſſitatem, vel vtilitatem, niſi Epiſcopus cum Clero iudicauerit, ſubſidia (vbi laicorum non ſufficiunt facultates) ſpontè, & ſine vlla laicorum coactione, conferenda eſſe ad finem illum, modò etiam ſummus Pontifex prius conſulatur, vt nos *in loco ſuo* dicemus, ac docet Abb. *in cit. cap. non minus*; & ratio pro nunc breuiter eſt; quia laicis propriè incumbit ſubire munera, & onera Reipubl. temporalia perſonæ autem Eccleſiaſticæ, & bona Eccleſiarum deſeruire debent ad finem ſpiritualem: ergò &c. & cum hoc ſit in beneficium laicorum, debent Eccleſiaſtici, eorúmque bona beneficium exemptionis à laicis habere in compenſationem talis obſequij, & beneficij.

Adde, quod etiam aliqui Iuriſtæ 5 poſt gloſſ. *in leg.* 1. §. *hoſpites*, *ver. non aliter Cod. de Epiſcopis, & Cler.* controuerſiam iſtam inter Doctos conciliant diſtinguendo, vt *ſuprà* nos diſtinguebamus nempè quod aliæ ſint angariæ, aut ſimiles præſtationes, quæ ex antiquo ipſis rebus, ſeu poſſeſſionibus indictæ fuerunt, v. g. ratione feudi, aut contractus cenſualis: ideoque præſtandæ à poſſeſſoribus, etiam non ſubditis, ipsiſque Clericis, & Eccleſiaſticis, vti habetur expreſsè *in cit. leg. munerum*, *& auth. de Eccleſiaſticis titulis*, §. *ad hæc*: talia enim onera (cum rebus ipſis adhæreant, imò adhæſerint, antequam in Eccleſiaſticorum poteſtatem deuenirent) ſequuntur poſſeſſorem, quicumque ille ſit: cum neque alia conditione à fundatoribus donata, & tranſlata fuerint in Eccleſias, niſi vt debita ex rebus Seruitia ſupremo Domino præſtentũr: aliæ autem ſunt angariæ, perangariæ, vel aliæ ſimiles

 indictio

indictiones, quæ principaliter perſonis, non niſi ſubditis imponuntur, & collectarum nomine comprehendi ſolent, atque ab his Clerici liberi omninò eſſe debent (inquiunt ipſi) iuxta *cit. conſt. Friderici*, ergò &c.

6 Obiicies ſecundò: bona Clericorum, ſaltem antequam iſti clericatum aſſumerent, erant obligata exactioni ſæcularis Magiſtratus: ergo ſemel affectata tranſeunt cum hoc onere, quamuis incerto, & variabili; alioquin fiſco ſæculari præiudicium afferretur per clericatus aſſumptionem: ergo, &c.

7 Reſpondeo, diſtinguendo de obligatione: vel enim obligatio rebus ineſt, tamquam per accidens, ratione perſonæ, quæ ſæculari Magiſtratui ſubiecta eſt, & tunc mutata conditione, ac ſtatu perſonæ, mutatur etiam ſtatus rei; adeò vt ſi perſona ob ſtatus mutationem deſinat eſſet ſubiecta alicui Magiſtratui, etiam bona eius libera eſſe debent; vel bona per ſe, ſiue realem habent obligationem alicuius tributi, aut penſionis, ex præcedente pacto feudali, cenſuali, aut emphyteutico, & tunc nihil attendi debet, vtrum perſona, quæ talia bona poſſidet, laicus ſit, an Clericus, ſubditus, an exemptus, vel extraneus, præterquàm quod *in cap. 1. de cenſibus* habetur, *vt cuicumque Eccleſiæ manſus* (id eſt, quantitas terræ, quæ ſufficit duobus bobus in anno ad laborandum) *integer ſine vllo ſeruitio tribuatur*: vbi notant Doctores communiter, quod fundator non poteſt ſuper tali fundo onus aliquod imponere, vel ſi ab alio antè impoſitum erat, redimere tenetur.

DVBITATIO XXIX.

An poſſit Rex grauare, ſeu collectare Eccleſiaſticos quando contributio facienda eſt æquè primario in vtilitatem Eccleſiaſticorum, & laicorum.

1 RESPONDETVR ex communi ſententia Doctorum affirmatiuè, verbi gratiâ, pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Eccleſiaſticorum, & laicorum inundet.

Item ſi alicubi vermium morſus deuaſtet prædia; ſi vicini omnes contribuant ad ſternendam lapidibus viam, vt putat Abbas *vbi infra*: ſi hoſtes infideles, aut hæretici (ſicuti hoc tempore Caluiniſtæ faciunt in Germania) deuaſtent, aut proximè (niſi occurratur) deuaſtaturi exiſtimentur regiones Catholicorum, in quibus ſunt prædia, & alia bona Eccleſiaſtica, &c. & ratio eſt, quia in

in his, & ſimilibus caſibus Eccleſiaſtici, non tam aſtringuntur à Principe,& iure poſitiuo, quàm à iuſtitia, & iure naturali; cùm bonum, quod intenditur, & ad quod contribuitur, directè, ac proximè reſpiciat etiam bona Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum.

2 Confirmatur, quia in dictis caſibus, cùm Eccleſiaſtici ſentiant æquè primariò, ac laici commodum: ſentire debent ſimul cum laicis, & incommodum; atque ita docent Heuriquez *lib.10. cap.15. num. 8. & 9.* Molina *tract. 2. tom. 3. priore, diſput. 673.* Iulius Ferrettus *tractatu de gabellis, num.129.* Henricus à Gandauo *quodlibet 9. quæſt. 31. in fine,* vbi ſic ait: *Pro expenſis Principis factis pro Eccleſia in exercitu contra hoſtes Eccleſiæ, debent Eccleſiæ, & Clerici conferre, ſicut & laici, intelligo autem per hoſtes Eccleſiæ, impugnatores fidei, aut contra iuſtitiam Regnum, vel Ciuitatum: non tamen tunc* (*vt dicit gloſſa*, ſuper illud neceſſitatis) *per laicos, ſed per Epiſcopos petatur*, iuxta cap non minus, de immunit. Eccleſiaſt. *nec ſimiliter in alijs caſibus prædictis, in quibus contribuere tenentur, niſi quod forte cogente neceſſitate, quæ legem non habet in caſu defenſionis fidei, aut Regni, aut Ciuitatis, ponere poſſent manus ad res ipſorum, ſi per Epiſcopum ad hoc compelli non poſſent*; hæc ille. Idem etiam docet Abbas *in cit. cap. non minus*, vbi ait,quod ſi ſit caſus neceſſitatis, quæ directè,ac immediatè reſpiciat etiam bona Eccleſiarum aut Eccleſiaſticorum, debent etiam Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici contribuere, quia iure naturali in tali caſu tenentur,quamuis non ſecundùm voluntatem & exactionem laicorum, ſed præmiſſa deliberatione etiam ipſorum Clericorum, atque ad voluntatem & imperium Eccleſiaſticorum Prælatorum; & ratio eſt, quia *quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, cap. ad hæc, de offic. Archidiaconi, & reg.29. in 6.*

Addit Abbas *vbi ſuprà*, in tali caſu ſpeciali neceſſarium non eſſe, vt Summus Pontifex prius conſulatur,quia neceſſitas non habet legem; quare etiam *in cap. peruenit, de immunit. Eccleſiaſt.* iuxta communiorem intellectum ſtatuitur, vt tempore neceſſitatis nullus per Eccleſiæ ſuæ nomen excuſetur à murorum vigiliis: quia *in neceſſitate ceſſat priuilegium*, ait gloſſ. *ibi*, & propterea idem Abbas *num. 6* concludit ſimiliter, in magna neceſſitate, ſi aliter ciuitas defendi non poſſit, Clericos obligari ad vigilias, idque naturali iure, præſertim quia Concilium Lateranenſe *in dict. cap. non minus*, loquitur de neceſſitate, aut vtilitate publica, id eſt, per ſe, ac principaliter pertinente ad ipſam communitatem, ſeu Rempublicam, cuius Clerici membra ſunt,licet priuilegiata, & exempta; hic autem ſumus in caſu, quo ſpecialiter vertitur periculū etiam ipſarum Eccleſiarum, aut Eccleſiaſticorum bonorum, ad quorum proinde defenſionem naturali obligatione debent etiam Eccleſiaſtici concurrere, & non minus, imò magis, etiam ſi directè agatur de captiuorum, aut oppreſſorum Chriſtianorum liberatione. 3

Aduerte tamen hic, quod non poteſt poteſtas laica in tali caſu Eccleſiaſticos recuſantes, ad contribuendum compellere per ſe,ſed per ſuperiorem Eccleſiaſticum, (vt rectè dicebat Henricus à Gandauo, & Abb. *vbi ſupra* & nos *dubit. 4. ſect. 19. & 20. per ſubſect. ſequentes* dicebamus, & ratio pro nunc breuiter eſt; quia cum poteſtas laica in Eccleſiaſticos, vtpote exemptos, iuriſdictionem non habeat, multo minus in illos coactiuam, vel coërcitiuam habebit, quæ 4

quam maximè omnium in ordine ad ſtatutum Eccleſiaſticum repugnat in poteſtate laicali) quamuis ſi id commodè fieri non poteſt, putent quidam vt Henricus à Gandauo, & Abbas in *loco ſuprà cit.* & alij non eſſe omnino improbandum oppoſitum; quia in tali caſu præſumi poteſt ratihabitio, ſeu tacita licentia ſummi Pontificis, ex eo, quia Eccleſiaſtici in caſu maximæ neceſſitatis iure naturæ tenentur; & propterea ſi recuſent, ſine iuſta cauſa recuſant, ſed probabilius cenſeo, vt licentia expreſsè (ſi poteſt) ad tales caſus à ſummo Pontifice per Principes petatur; ne in tali materia, vbi magnum periculum ineſt, habenæ laxentur cum detrimento animarum. Vide quæ dicebamus *in cit. dubit.4.ſect.19.ſubſect.10. & 12.& in ſect. 20.ſubſect.1.& 2.*

DVBITATIO XXX.

An poſſit Rex grauare Eccleſiaſticos indirectè ſaltem directè ſcilicet grauando laicos, qui cum illis contrahunt.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Reſolutio.

1 RESPONDEO negatiuè, & ratio eſt, quia indirectè grauare, adhuc eſt verè, realiter, & quoad ſubſtantiam grauare & ly *indirectè, vel directè* ſunt differentiæ materiales, & quæ impertinenter ſe habent, quia non variant effectum à parte rei: modus enim non variat rei ſubſtantiam: vnde dici ſolet, habeatur intentum, & non curetur de modo. Vide, quæ dicentur *infra in vltima ſectione.*

Confirmatur, quia quod non licet directa via, nec licet indirecta *cap. vnico de Cleric. coniug. in 6.*

Confirmatur ſecundò, quia ſtatutum dicitur contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſiue indirectè, ſiue directè fiat contra perſonas Eccleſiaſticas, *cap. ſtatutum, de hæretic. in 6. & cap. quanto de priuilegiis.* Item ſiue contra eaſdem fiat expreſsè, ſiue tacitè, *cap. Clericis, §. nos igitur, de immunit. Eccleſiaſt. in 6.* etiamſi non loquatur de perſonis Eccleſiaſticis, ſicuti docent Surdus *conſil.301. num. 77.* Martha *de iuriſdict. part. 4. centur. 1. caſu 62. num. 9.* Duardus *in Bull. Cœnæ lib.2. can.15. quæſt.19. num. 2.* Valenzuela *in defenſ. cenſ. Pauli V. part.3. num. 123.* Mandellus *volum. 2. conſil. 8. num. 5.* Maynardus *de priuilegiis Eccleſiaſticis, art. 22. num. 20. & 70.* 2

70. Fagnanus *in tract. de validitate cenſur. Pauli V. part. 3. fol. mihi 59.* Gueuara *in propugn. libert. Eccleſ. aſſert. 1. §. 5. num. 36.* & alij paſſim.

3 Confirmatur tertiò : quia ſtatutum ſimiliter dicitur contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſi Eccleſia, vel Eccleſiaſtici per illud prohibeantur, vel impediantur vti rebus, aut facultatibus à iure communi ſibi conceſſis, ſicuti docet Felin. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de conſtitut. num. 111.* & *ibi* Imola, & Buttrius, Alexander *lib. 1. conſil. 121. & lib. 2. conſil. 208.* Tuſchus *tom. 5. concluſ. 342. num. 13. 19. & 137.* & probatur *ex d. cap. Eccleſia S. Mariæ 4. de priuileg. c. fin. de immunit. Eccleſ. in 6.* Item ſi ex vi illius diminuantur priuilegia Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis conceſſis à Deo Summis Pontificibus, aut Principibus ſæcularibus, ſicuti tradunt Cynus & Salicetus *in authentic. caſſa, & irrita.* Bald. *in l. cunctos populos,* Imola *in cap. nouit, de iudiciis. num. 2.* & *ibi* Abbas *numero 2.* Alexand. *lib 1. conſil. 209. num 3.* Item ſi Eccleſiaſtici efficiantur, non ſolum deterioris conditionis quàm laici (quod per ſe patet, & tradit Felin. *in dict. cap. Eccleſia, num 111.* Pecchius *de amortizat. cap. 6.* Zabarella *in cap. peruenit, de immunit. num. 13.* & probatur *ex cap. quanto, de priuileg.* & *ex cap. fin. de immunit. Eccleſiaſt. in 6.*) ſed etiam ſi efficiantur timidiores ad agendum, vel retardantur ab agendo, ſicuti docent Angelus de Banchio *in l. 1. §. quæ onerandæ, ff quarum rerum,* & Bartol. *ibidem,* & Doctores *in dict cap. Eccleſia,* & Tuſchus *tot 5. concluſ. 342 numero 39* Item tandem, ſi ſtatutum ſit aptum afferre Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis aliquod incommodum, vt notat Felinus *in dict. cap. Eccleſia, num. 69* idque etiam ſi indirectè efficiat, & non diſponat ſuper illis, ſuper quibus Eccleſia habet ſpecialia priuilegia, vt patet *ex cap. quanto 26. de priuileg.* & probat Felin. *vbi ſuprà, n. 104.* & Tuſchus *n. 140* ſed hæc omnia locum habēt in caſu noſtro, vt mox *infrà* patebit : ergo, &c.

Confirmatur quartò, quia in Bulla Cœnæ non ſolùm excommunicantur, qui Eccleſiaſticis directè imponunt gabellas ; ſed etiam qui imponunt indirectè: ergo &c. & ratio horum omnium, vt *ſuprà* dicebatur, eſt, quia per ly *indirectè*, adhuc re vera, & à parte rei Eccleſia læditur, non ſolùm quia propter onus gabellæ ſuper emptore laico impoſitum Eccleſiaſtici viliùs vendunt res ſuas ; ſed etiam quia Eccleſiaſtici priuantur iure, quod habent contrahendi liberè cum laicis, qui ementes ab illis non habeant ſoluere gabellam : ergo ſi ſtatutum contrarium operetur, erit illud contra libertatem Eccleſiaſticam. Conſequentia probatur ; quia ſtatutum, quod coarctat Eccleſiaſticos, & adimit iis, quod de iure eis conceſſum eſt, violat libertatem Eccleſiaſticam, vt per ſe patet, & *ſuprà* probabatur ; ſed Eccleſiaſtici de iure diuino, canonico, & ciuili habent, vt liberè poſſint contrahere cum laicis, qui non habeant ſoluere gabellam : ergo ſi ſtatutum operetur contrarium, erit illud contra libertatem Eccleſiaſticam Adde, quod dicere poteſt Eccleſia : *tolle ſtatutum etſi emptores tenentur ad gabellam, compelle, ſi minus, ius meum mihi non auferas: intereſt enim mea habere emptores immunes.* Hinc aduerte Corollarium contra illos, qui putant gabellam impoſitam ſuper emptore laico non eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, ſi pretium rei impoſitum ſit à lege : ex eo, quia (vt inquiunt ipſi) conſiſtens illud in indiuiſibili non poteſt à contrahentibus alterari, &

ri, & ſic Eccleſiaſtici non viliùs vendunt res ſuas: nam (præterquam quòd verum non eſt, quod inquiunt iſti, vt dicetur *infra in reſponſione ad* 8. gabella enim re vera eſt pars pretij, vt *ibi* probabitur) adhuc dicta gabella eſt contra libertatem Eccleſiaſticam; quia grauat ir laicus, cum quo Eccleſia de iure habet, vt poſſit ſine onere contrahere, ſicut ſine onere contrahebat antè, quod non parum ei proficuum erat.

5 Atque ita quoad præſentis Dubitationis reſolutionem ſentiunt nobiſcum Felinus *in dict. cap. Eccleſia, num.*69 *de conſtit* Surd. *conſ.*305 *num.* 80. Menochius *lib.* 2.*conſil.*136 Gratianus *in diſcept foren'ſ. tom.*2. *cap.* 390. Laderchius *conſ.* 103. *à num* 8. *vſque ad num.*15. Tuſchus *tom.* 5. *concluſ.* 342. *num.*140. Rodriquez *in ſumma tom.* 2 *cap.*75. *num.* 14. Riccius *in praxi tom.* 2. *reſol.* 187 *num.*2. *& reſol.*283. Zerola *in praxi Epiſc. part.* 1. *verb. gabella, quæſt* 4. vbi ſic ait: *in quibuſdam locis ratione vectigalis alicuius Vniuerſitatis laici imponunt gabellas ſuper ſerico, vel vino, vel aliquo huiuſmodi, & ſtatuunt, vt ſoluantur duo caroleni, vel quid ſimile pro libra, vel dolio &c. & quia vident ſe non poſſe aſtringere perſonas Eccleſiaſticas vendentes, ſtatuunt, vt eos ſoluant laici, qui emunt, & non vident, quod indirectè iſta gabella cadit ſuper perſonas Eccleſiaſticas: nam hoc ipſo propter onus gabellæ ſoluendum laici viliùs emunt, & Eccleſiaſtici viliùs vendunt: atque adeo talis gabella indirectè eſt lata contra perſonas Eccleſiaſticas*: ita etiam docet Homobonus *part.* 2. *tract* 9. *cap.*1. *quæſt.*1. Megalius *in part.* 2. *lib.*2. *cap.*17. *quæſt.* 6. *num.* 107. Alterius *tom.*1. *diſp.*19 *lib.* 5. *cap.* 6. *fol. mihi* 740 *col.* 1. Mandellus *conſil* 8 *num.*16.17. *&* 18. Aponte *in reſponſ. de cenſura Pauli V. fol. mihi* 82. & alij penes ipſos, qui propterea abſolute docent onus, quod non poteſt imponi Eccleſiaſticis, non poſſe imponi contrahentibus cum illis.

Non nego, quod contrarium non 6
omninò improbabiliter dixerint alij, vt Angelus *verb. immunitas, num.* 42. Roſella *verb. pedagium, num.* 17. Richardus *quodlibeto* 2. *quæſt.* 30. Aſtenſis *in ſumma lib.* 3. *tit.* 30 *art.*4 Sylu. *eod. verb.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 22. vbi ſic ait: *poſito, quod propter debita, aut aliud ſimile Conſules gabellam ponant ſuper carne, aut vino, & huiuſmodi, quam Eccleſiæ ſoluunt indirectè, cum emant carius: diſtinguendum eſt, an talis gabella ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam: nam ſi eam ponunt propter abuſum & exceſſum eorum, quod fecerunt, ſic non licitè ponunt, ſed ſoluant de ſuo; ſi verò ponunt propter communem vtilitatem, tam Clericorum, quàm laicorum, ſic licet eis ſi verè propter vtilitatem laicorum principaliter, Clericorum verò indirectè, & remotè, iterum diſtinguitur: nam aut faciunt animo extorquendi pecunias ab Eccleſiaſticis, quas extorquere alio modo non poſſunt, & ſic non licet; aut non faciunt eo animo, quia & ſi non adeſſent Eccleſiaſtici, adhuc eam imponerent, & ſic licet.* ita etiam docet Henriquez *lib.* 10. *cap.* 15. *num.* 5. *& in gloſſ. lit.* O, Lopez *part.* 2. *cap.* 40. Malderus *in* 2. 2. *tract.* 5. *cap.* 6. *dub.* 11 vbi ſic ait: *eſt licita contributio laicis impoſita, quando in valde modico grauat Clerum, & ipſe Clerus magna moleſtia eximi non poteſt, vt ſi grauamen vino ſit impoſitum; quod ex communi cum laicis taberna accipere velint.* Idem etiam tradit Coriolanus *in Bull. Cœnæ excommun.* 18. *fol.* 949. Paulus de Caſtro *lib.* 2. *conſ.* 323. Tiraquellus *de retract. conſanguin.* §. 1. *gloſſ.*

gloſſ. 13. *num.* 12. Purpuratus *conſil.* 489. *num.* 7. & 8. Valaſcus *de iur. emphit. quæſt.* 17. *num.* 5. Mexia *in prag. taxa panis, concluſ.* 5. *num.* 39. Laſſarte *de decima vendit. cap.* 19. *num.* 10. Boërius *decſ.* 213. *num.* 19. Burſat. *lib.* 1. *conſ.* 42. *num.* 14. Alexander *de iur. fiſci lib.* 1. *reſol.* 5. *num.* 7. Molina *de iuſt. & iur. tom.* 3. *tract.* 2. *diſp.* 663. *num.* 6. *vbi* ſic aſſerit: *exemptio Eccleſiaſticorum, & Eccleſiarum ſolùm eſt, vt ipſi non ſoluant tributum ex ſuis rebus; non verò, vt alij non ſoluant tributum ex rebus, quæ emptione, aut permutatione ad ipſos ſunt peruenturæ; eſt per accidens, ſequatur, quod carius ob ea tributa ad ipſos illæ perueniant:* ita etiam ſentit Emanuel Rodericus *in compendio, verb. tributum, & 99. regul. tom.* 3. *quæſt.* 74. *art.* 7. 10. & 13. vbi docet, *tributum ſuper contractus impoſitum ſoluendum eſſe ab emptore, licèt alij ſentiant (inquit ipſe) ſoluendum eſſe a venditore, de iure regio tamen, non communi: at nullo pacto ad illud ſoluendum non tenetur Eccleſiaſticus, ſiue vendat laico, ſiue emat à laico: ſed tenetur laicus, qui contrahit cum Eccleſiaſtico: quòd ſi inde Eccleſiaſtico damnum aliquod indirectè reſultat, quia ſcilicet cariùs emit à laico, vel quia vilius vendit laico, non eſt propterea id contra libertatem Eccleſiaſticam:* hæc ille. Idem etiam docet Sanchez *in opuſc. tomo* 1. *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 55. *numer.* 40. vbi ait, *impoſitionem factam ſæcularibus arietes vendentibus in macello, quod vocant* Buſtro *quod ſcilicet, ex ſingulorū arietum pretio duos ſoluant argenteos, non eſſe illicitam: licèt inde reſultet, quod Eccleſiaſtici cariùs emant: probatur (inquit ipſe) quia non eſt iniuſtum tributum, eo quod ex illo indirectè grauentur Clerici: nam ex vectigalibus (quæ mercatores ex mercibus ſoluunt, quos ab vno loco in alium transfuehunt, & vendunt (ſequitur, quòd Clericus carius conſtent merces: & tamen non ob id ſunt iniuſta vectigalia illa inſuper (*ſubdit Sanchez) *ſententiam hanc tenent aliqui Doctores qui proponunt hunc caſum: an poſſit imponi tributum ſuper carnibus, vino, &c. indiſtinctè ſine exceptione Eccleſiarum, & obiiciunt, videri non eſſe licitum, quia inde indirectè grauantur Clerici, cum hac poſtea Clerici carius emant; & poſita hac obiectione reſpondent, quod ſi id faciunt animo iniuriandi Clericis, & extorquendi ab illis pecunias, quas alio modo extorquere nequeunt, eſt illicitum; ſi verò non hoc animo faciunt; quia ſi non adeſſent Clerici, adhuc imponerent; nec imponunt magis ſuper his, quæ ſæpius emuntur à Clericis, eſt licitum; nec poſſunt conqueri Clerici;* Ita tandem docet Layman *lib.* 3. *tract.* 3. 1. 3. *num.* 4. vbi ſic ait: *verumtamen ab exteris quoque, ac non ſubditis fieri ſolet exactio vectigalis, ſeu tributi, plerumque indirectè ac per accidens: vt ſi vectigal, vel ſimilis exactio impoſita ſit ſuper vino, frumento, aliiſque fructibus, & mercibus quæ in tali regione venduntur; tunc enim extranei, ſeu alienigenæ (ſicut & Clerici) indirectè grauantur; ita vt ſi ibi emere velint, pari cum incolis iure vtantur, ſecundum pretium conſuetum.*

At oppoſitum eſt conſulendum, & ſequendum propter rationes, & authoritates Canonum & Pontificum, quæ *ſuprà* afferebantur; quod vt eluceſcat magis, ſit,

SECTIO II.

Proponitur, & ſoluitur prima diffi-cultas contra Dubitationis reſolutionem poſitam.

1 OBiicies : Eccleſiaſtici etſi non ſecundùm vim coactiuam, ſaltem ſecundùm vim directiuam, tenentur ſeruare leges ciuiles propter bonum commune latas, quales ſunt leges circa pretia rerum, circa menſuras vendendi, & ſimiles, ſicuti ex communi ſententia Doctorum diffusè probabatur *dubit.*4 *ſect.* 19. ergo &c.

2 Reſpondetur; diſtinguo Antecedens: Eccleſiaſtici, etſi non ſecundùm vim coactiuam, ſaltem ſecundùm viam directiuam, tenentur ſeruare leges Ciuiles propter bonum commune latas, ſi hæ non pugnant cum libertate Eccleſiaſtica, id eſt, neque directè, neque indirectè lædunt Eccleſiaſticam libertatem, grauando ſcilicet Eccleſiaſticos, aut iura libera, & priuilegia eorum diminuendo, concedo; ſi pugnant, ſicuti eſt in caſu noſtro, ac *ſuprà* probabatur, nego : atque ita præter Doctores, quos *in cit. dubit.*4. *ſect.* 19 citabam, docent Molina *de iuſt. & iur. tom* 1. *tract.* 2. *diſp.* 31. *num.* 15. Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libertate Eccleſ. contra Venetos, num.* 24. Villalobos *in ſumma, tom.* 1. *tract.* 2. *difficult.* 31. *num.* 1. Squillante *de priuileg. Cleric. cap.* 7. *dub.* 3. *num.* 94. *& cap.* 8. *num.* 89. & Aponte *in reſponſ. de cenſ. Pauli V. fol. mihi* 75. Vide, ſi placet, *dubit.* 4. *ſect.* 19 *cit.*

3 Vbi in caſu, quod leges ciuiles propter bonum commune latæ non pugnent cum libertate Eccleſiaſtica, & ſic Eccleſiaſtici teneantur ſecundùm viam directiuam illas ſeruare, dicebam cum Vaſq. Salas, & aliis, Iudicem Eccleſiaſticum non debere Eccleſiaſticis leges illas ciuiles violantibus infligere eandem pœnam, quæ laicis per leges ciuiles ſtatuta eſt: imò Surdus *conſil.* 301. *num.* 38. citans Sotum, putat in tali caſu, Iudicem Eccleſiaſticum non debere eos punire pœna vlla temporali, niſi etiam acceſſerit lex Eccleſiaſtica; quapropter Nauar. *cap.* 33. *num.* 88. & alij docent, quod in his caſibus rectè faceret Iudex Eccleſiaſticus, ſi ſæculares Legiſlatores ſuis edictis adiuuaret; quia tunc meritò Eccleſiaſtici ab ipſo puniri poſſent pœna temporali, etſi mitiori, ac puniuntur laici à Iudice ſuo laicali, vt *in ſuprà cit. loco* dicebatur.

SECTIO III.

Proponitur, & ſoluitur ſecunda difficultas.

SEcundò obiicies : huiuſmodi ſtatuta non diriguntur ad Eccleſiaſticos; ſed ad laicos ſubiectos Principibus ſæcularibus : ergo non ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam. 1

Reſpondetur : diſtinguo Antecedens huiuſmodi ſtatuta non diriguntur ad Eccleſiaſticos; ſed ad laicos ſubiectos Principibus ſæcularibus, ita vt inde Eccleſiaſticis non redundet damnum, & ſublatio, vel diminutio iurium ac priuilegiorum ſuorum, nego Antecedens; ita vt redundet, concedo : ergo non ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam, diſtinguo Conſequens; directè tranſeat, indirectè nego : quia, vt *ſuprà* probabatur, & ex communi tradit etiam Surdus *conſil.* 301. *num.* 74. quidquid diſponitur tali

tali modo circa laicos, redundat in damnum Eccleſiaſticorum: atque adeo cenſetur diſpoſitum contra Eccleſiaſticos; quia quamuis huiuſmodi ſtatuta loquantur cum laicis, effectus tamen ſermonis dirigitur in Eccleſiaſticos; atque adeo ſunt (ſaltem indirectè) contra libertatem Eccleſiaſticam, vt rectè præter alios notarunt Pariſius *conſil.* 27. *vol.* 1. *num.* 63. Riminaldus Senior *conſ.* 268. *num* 32. *vol.* 2. & Laderchius *conſ.* 103. *num.* 9. ſtatutum enim non attenditur, cum quo loquatur, ſed in quem ſermonis effectus dirigitur. Vnde licèt huiuſmodi ſtatuta quoad verba non videantur infringere libertatem Eccleſiaſticam, cùm præcipiant laicis ſubditis poteſtati ſæculari; tamen quoad mentem, & effectum, infringunt (ſaltem indirectè) libertatem Eccleſiaſticam faciendo fraudem de perſona ad perſonam, vt optimè præter Pariſium, Riminaldum, & Landerchium *in locis ſupra cit* notarunt *in cap. fin. de immun. Eccleſ. in 6. verb libertatis*, & *ibi* Ioan. Andr. Ancharanus, & Geminianus, & iterum Ancharanus *conſ.* 115. *num.* 7. Abbas *in cap. Eccleſ. S. Mariæ, de conſtit. num.* 27. *&* 31 Abbas *conſ* 8. *num.* 3. *& ſeqq.* & alij, quos refert, & ſequitur Vgolinus *in reſponſ. ad Iuriſ. o . . li Gymnaſij Patauini, cap* 6. *num.* 8. Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libert. Eccleſ. art. num.* 14 Maynardus *de priuileg. Eccleſ. art* 22. *num* 67 quapropter rectè dixit Suarez contra Regem Angl *lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 6 quod dum diſponitur circa laicos, & grauamen ordinatur ad Eccleſiaſticos, ſtatutum eſt contra libertatem Eccleſiaſticam; & Laderchius *conſil.* 103. *num.* 5. *&* 9. Mandellus *conſil.* 8. *num.* 16. *& ſeqq.* & Regens de Ponte *in reſponſ. de cenſ. Pauli V. f.* 8 dixerunt onus, quod imponi non poteſt Eccleſiaſticis, non poſſe imponi laicis, qui cum illis contrahunt, quia illud redundat in Eccleſiaſticos.

SVBSECTIO IV.

Proponitur &, ſoluitur tertia difficultas.

Tertiò obiicies: ſi ex huiuſmodi ſtatutis aliquid damni Eccleſiaſticis aduenit, ac aliqua iurium, ac priuilegiorum diminutio, totum eſt ſecundariò, & per accidens: ergo non debet eſſe in conſideratione: ergo non fit per id contra libertatem Eccleſiaſticam. 1

Confirmatur, quia alioquin cum ex vectigalibus (quæ Mercatores ſoluunt ex mercibus, quas ab vno in alium locum tranſuehunt) ſequatur, quod Eccleſiaſticis merces illæ cariùs conſtent, & ſic quod indirectè grauentur Eccleſiaſtici; iniuſta eſſent illa vectigalia, quod tamen eſt falſum. 2

Reſpondetur, tranſeat Antecedens; at nego priorem Conſequentiam, quia ly *ſecundariò, & primariò* ſeu ly *indirectè, & directè*, materialiter, & impertinenter ſe habent quoad effectum rei, vt *ſupra* probabatur: ita vt proinde vterque modus meritò, tum in Canonibus, tum in Bulla Cœnæ prohibeatur, vt *ſupra* viſum: vnde diſtinguo ſecundum Conſequens: non fit per id contra libertatem Eccleſiaſticam, directè tranſeat, indirectè nego. 3

Ad Confirmationem reſpondeo, tranſeat, quod ly, quod affert à pari ex vectigalibus, non ſit contra libertatem Eccleſiaſticam: at diſparitas eſt, quia id ſe habet valdè remotè, & valdè per accidens, quod non eſt in caſu noſtro. 4

SECTIO V.

Proponitur, & ſoluitur quarta difficultas.

1 QVartò obiicies intereſſe, ſeu læſio, quæ Eccleſiaſticis prouenit ex huiuſmodi ſtatutis, eſt valdè modica; ergò non debet eſſe in conſideratione, atque adeò non fit per illam contra libertatem Eccleſiaſticam.

Reſpondeo: tranſeat Antecedens: at nego vtramque Conſequentiam; quia ſiue magna ſiue modica ſit læſio Eccleſiæ, non ſuſtinetur; ſicuti rectè docuere Surdus *vol.* 3. *conſil.* 338. *num.* 20. & 27. Lupus *de libertate Eccleſiaſtica, part.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 2 & collegium Bononienſe *in reſponſione pro libert. Eccleſ. num.* 40. & ratio eſt, quia magis, & minus (vt ait Philoſophus) non variat ſpeciem.

SECTIO VI.

Proponitur, & ſoluitur quinta difficultas.

1 QVintò obiicies quod per huiuſmodi ſtatuta fit à Principibus, non fit animo extorquendi pecunias ab Eccleſiaſticis; quia etſi non eſſent perſonæ Eccleſiaſticæ, adhuc gabellas per illa ſtatuta Principes imponerent: ergò quod ab illis fit tali modo, non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam.

2 Reſpondetur: tranſeat Antecedens: at nego Conſequentiam: quia exemptio, & libertas Eccleſiaſticorum non dependet ex bono, vel malo animo imponentium gabellam, ſed ex priuilegiis, quæ de iure diuino, & humano Eccleſiaſtici habent non ſoluendi gabellas, & fruendi libertatem à laica poteſtate: alioquin ſemper iuſtè poſſent Principes ſæculares Eccleſiaſticas perſonas grauare, prauum animum deponendo in illis grauandis: quod eſt magnum abſurdum, & nemo dixerit ex viris ſenſatis.

SECTIO VII.

Proponitur, & ſoluitur ſexta difficultas.

SExtò obiicies, quod per huiuſmodi ſtatuta fit à Principibus, non fit principaliter in grauamen Eccleſiaſticorum, ſed generaliter in grauamen omnium: itemque, non fit ex quacumque, ſed ex iuſta cauſa, in communem ſcilicet Eccleſiaſticorum, & laicorum vtilitatem, ergò non eſt contra libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam. 1

Reſpond. tranſeat antecedens: at nego Conſequentiam, quia neque ad communem Eccleſiaſticorum, & laicorum vtilitatem grauari poſſunt Eccleſiaſtici: niſi in caſu, quod facultates laicorum non ſufficiant, & accedat conſenſus Cleri, & ſummi Pontificis, vt *infrà* in ſuo loco diffusè dicetur. 2

SECTIO

SECTIO VIII.

Proponitur, & ſoluitur ſeptima difficultas.

1 SEptimò obiicies ex Natta *lib. 2. libro 2. conſil.* 280. *num.* 4. quod per huiuſmodi ſtatuta fit à Principibus ſæcularibus, non prohibet abſolutè Eccleſiaſticis à laicis Seruitium præſtari, ſed ſtatuit ſolùm iis illud præſtari cum certa forma: ergò non eſt contra libertatem Eccleſiaſticam: Conſequentiam probat à pari: nam ſtatutum, v.g. (inquit ipſe) quod cuſtodes animalium ſoluant pœnam pro damno illato, ligat etiam cuſtodes animalium, quæ ſunt Eccleſiaſticorum, ſicuti docent etiam Maſcabrunus *conſil.* 18. *num.* 17. & alij ergò ſic à pari, &c.

2 Reſpondeo: nego Conſequentiam, vt in ſpecie contra Nattam rectè probat Carolus de Graſſis *de effectib. Clericatus, effect. 2. num.* 359. & ratio eſt, quia (vt *ſupra* dicebatur) per indirectum grauat, & lædit Eccleſiaſticos: tum quia hoc ipſo, quod laici contrahentes cum Eccleſiaſticis aliquo onere grauantur, læditur etiam libertas Eccleſiaſtica, vt *ſupra* probatur: maximè ſi onus redundet in damnum Eccleſiaſticorum, vt eſt in caſu noſtro ex iis, quæ dicebantur.

3 Ad exemplum autem quod à pari affert Natta *de Cuſtodibus animalium*, Reſpondetur, quod illud forſan procedit, quando Dominus paſcuorum, antequam intraſſent Eccleſiaſticorum animalia, expreſsè id prohibuiſſet Cuſtodibus: nam tunc, ſi illa intrarent poſt prohibitionem, in ſpecie tenerentur Cuſtodes Eccleſiaſticorum, iuxta text. *in leg. duum, ff. de ſeruit. ruſticor. prædior.* ſecus ſi prohibuiſſet in genere per banni, vel ſtatuti emanationem, vt eſt in caſu noſtro: & ratio eſt quia famuli, & Coloni Eccleſiarum non alligantur ſtatutis, & edictis laicorum, ſiue ſpecialiter, ſiue generaliter de illis diſponant; vt patet ex iis, quæ *ſuprà* dicebantur, & docent Surd. *conſ.* 301. *num.* 74. Martha *de iuriſdict. part.* 4. *caſ.* 8. *num.* 14. Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can.* 15. *quæſtion.* 27. *num.* 6. & alij.

SECTIO IX.

Proponitur, & ſoluitur octaua difficultas.

OCtauò obiicies, quod per huiuſmodi ſtatuta fit à Principibus ſæcularibus, nullo pacto (neque etiam indirectè) grauat Eccleſiaſticos; ergò nullo pacto eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam. Conſequentia eſt clara, Antecedens probatur, quia gabella reuera non eſt pars pretij, niſi ſolo nomine, vt notarunt Gratianus *in diſceptat. tom. 2. cap.* 258. *numero* 42. Comitolus *in reſponſ. moral. lib.* 4. *quæſtione* 39. *numero* 2. Caſtillo *lib. 2. deciſione* 127. *numero* 12. Velaſcus *tom.* 1. *conſilio* 60. *numero* 14. Megalius *in part. 2. lib. 1. cap.* 17. *quæſt.* 6. *num.* 108. Parladorus Rerum quotidian. *lib.* 1. *cap.* 3. §. 1. *num* 21. & alij ergò poteſt ſeparari gabella à pretio rei: ita vt Princeps imponat rebus iuſtum pretium legale, quod conſiſtit in indiuiſibili, nec poteſt alterari, & ſic Eccleſia ſemper habebit iuſtum 1

 pretium

pretium rerum ſuarum: atque adeo non poterit de tali ſeparatione iuſtè conqueri: quia cum gabella non ſit pars pretij rei, non poteſt in damnum Eccleſiæ redundare, ſed ſemper Eccleſia rerum ſuarum iuſtum pretium habebit, non ſecus ac ſi rebus nulla eſſet impoſita gabella.

2 Reſpondeo: nego Antecedens, ac probationem eius: & ratio negationis eſt, quia Princeps, & communis prudentum exiſtimatio in impoſitione iuſti pretij rerum, multas circunſtantias, tam intrinſecas, quàm extrinſecas conſiderat, inter quas præcipuè conſiderat onus gabellæ, ſicuti rectè notarunt Mol. *tom* 3. *tract.* 2. *diſpoſ.* 6>8.. *&* 678. Paulus de Caſtro *conſil.* 433. *num.* 2. Vaſquez *opuſc. de reſtitut. cap.* 6 §. 2. *dub.* 9. *num.* 52. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 8. *num.* 68. Turrian. *tom.* 2. *in* 2. 2. *diſp.* 46. *dub.* 8. *num* Malder. *in* 2 2. *tract.* 5. *cap.* 6. *dub.* 5. Molfeſ. *in ſumma, tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 22. *num.* 123. Laſſatte *de decima vendit. cap.* 15. *num.* 19. Bonacina *de contractibus, diſp.* 2. *queſt.* 9 *punct.* 1. *n.* 4. & alij, cum igitur gabella ſit pars pretij, ſemper inuoluitur in pretio rei, nec poterit ſeparari à pretio rei: vnde iuſtum pretium rei erit tam pretium francum, quàm gabella rei, & ſic damnum ſequetur Eccleſiæ, cum propter ſoluendam gabellam diminutum pretium rerum ſuarum recipiat Eccleſia.

SECTIO X.

Proponitur, & ſoluitur nona difficultas.

1 NOnò obiicies authoritatem Angeli, Ricchardi, Aſtenſis, Syl. Henriq. Molinæ, & aliorum, quos pro contraria ſententia *ſupra* citabam: ergo &c.

Reſpondeo hos authores, alioquin magnæ authoritatis, quoad hoc inclinare aliquantulum cum aliquali Eccleſiæ præiudicio in fauorem Principum laicorum, in quorum fauorem etiam (& notabilius) idem Sanchez, cum *ibidem dub.* 54. *num.* 1. ait, quod laicus emens victualia pro filio Clerico, vel pro Capellano ſuæ familiæ, teneatur ad Gabellas; & rationem aſſignat, quia dominium eorum, quæ conſumuntur, non eſt filij Clerici, vel Cappellani familiæ, ſed patris, vel domini laici, ſicut è contra (inquit ipſe) Clericus, qui ſuſtentat plures famulos laicos, non tenetur ſoluere Gabellas pro parte, quam famuli laici conſumunt, & citat pro ſe innominatos Recentiores. At contrarium quoad hoc eſt omnino dicendum, quia contrarium communiter docetur, & obſeruatur, quod ſcilicet laicus immunis ſit à Gabellis pro victualibus filij Clerici, & Capellani familiæ: & ratio eſt clara, quia Clericus, cum Deo ſit dicatus, & ſeruiat, eſt ab omni exactione immunis pro ea parte, quam ipſe conſumit: nec valet dici cum Sanch. quod dominium eorum, quæ conſumuntur, non ſit Clerici, ſed patris, vel domini laici: nam reſpondeo ſufficere, quod victualia illa emantur pro Clerico, & conſumantur à Clerico. Adde, quod laicus emens pro Clerico poteſt Clerico donationem facere de tota ſumma, quam expenſurus eſt pro Clerico, & poſtea nomine Clerici illam in ſeruitium eius expendere, & ſic ceſſaret ex hoc capite etiam ratio Sanchez. Nec valet, quod iſte author ſubdit à pari de Clerico, qui ſuſtentans famulos laicos, non tenetur ad Gabellas pro parte quam conſumunt famuli laici: nam

nam reſpondeo, quod, cum famuli laici ſint pro ſeruitio Clerici, cenſetur illud,quod pro famulis laicis inſumitur, inſumi pro ipſo Clerico:ergo &c.

Cautè igitur legendi ſunt quoad reſolutionem præſentis dubitationis authores *ſuprà* citati: quod adeo verum eſt, vt nonnulli, vt Gutierrez *in tract. de Gabellis, quæſt.92.num.60.* Megalius *part.2.lib.2.cap.17. quæſt. 9. num. 106.* At potius, ne tot,& tantos viros erraſſe, dicatur, diſtiguendum ſic cenſeo; quod aut onus Gabellæ eſt annexum contractui, (vt ſi ſtatutum dicat, quod ſoluantur bini ſolidi pro ſingulis doliis vini, quod emitur, vel venditur, quæ gabella immediatè reſpicit contractum, & lædit etiam contrahentem immunem, cum propter onus gabellæ ſoluendum neceſſariò is viliùs vendat, & cariùs emat) & ſtatutum eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam: & in hunc modum non intelliguntur *ſuprà* citati Doctores, aut onus Gabellæ adiicitur actui diſtincto ab ipſo contractu (vt ſi ſtatutum dicat, quod qui vult dolium vini emptum euehere è Ciuitate, vel inuehere in Ciuitatem, ſoluat tantùm pro Gabella, quæ gabella non reſpicit immediatè contractum, ſed alium actum, ſcilicet euectionis, vel inuectionis vini empti, qui actus nihil commune habet cum Eccleſia, ſeu perſona exempta contrahente cum laico)& tunc ſtatutum non eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam: & ſic intelliguntur *ſuprà* citati Doctores, atque ita ad reconciliandas *ſuprà* relatas oppoſitas ſententias Doctorum, diſtinguunt etiam Bellettus *in diſquiſit. Cler. part. 1.tit. de exemptione Clericorum, §.8. num.2* ex Baldo *conſil. 31.* quem poſtea ſecuti ſunt Rolandus à Valle *libro quarto, conſilio 61. numero decimoоctauo*, Riminaldus *libro ſexto, conſil. 714. numero quadrageſimo nono, & 60.* Surd.*conſ.127.num.66.*& alij.

SECTIO XI.

Proponitur ex Dubitationis reſolutione poſita COROLLARIVM I.

EX dictis ſequitur primò, gabellam ſuper contractus (vt pro aureis centenis ſoluantur ſinguli) eſſe contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam; tum quia indirectè grauantur Eccleſiaſtici, qui cum laicis contrahunt, cùm propter gabellã impoſitam Eccleſiaſtici res ſuas cariùs emant,& vilius vendant;tum quia priuantur facultate,quam de omni iure habent, contrahendi liberè cum laicis, ſicuti *ſupra* probabatur. 1

SECTIO XII.

Proponitur COROLLARIVM II.

SEquitur ſecundò, gabellam ſuper vino, oleo, carne, ſerico, & ſimilibus eſſe etiam contra immunitatem Eccleſiaſticam; idque propter eaſdem rationes. 2

Neque dicas, aperientur tabernæ in quas Eccleſiaſtici poterunt confluere, vt ibi ſine vllo onere, & grauamine iuſto pretio ſibi emant, quæ neceſſaria habebunt, ſicuti docent Henriquez *lib. 10. cap. 15. num. 5. & in gloſſ. lit. O.* Rodriquez *tom. 2. c. 75.n.14* & Ledeſma *tom.2. tract.7. cap.2.concluſione 27.* 2

Nam reſpondetur, hoc etiam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, cùm de 3

de iure Eccleſiaſtici ſint liberi, vt in quovis loco poſſint ſibi emere ea, quibus opus habent, ſine vllo onere gabellæ, vt patet ex dictis: ergo, &c.

SECTIO XIII.

Proponitur COROLLAR. III.

1 SEquitur tertiò eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam exigere, vel mandare exigi ab Eccleſiaſticis gabellas, etiam cum animo reſtituendi illis in fine anni, quod interim exactum fuerit ex iiſdem, & quod illis intereſt, & etiam in caſu quod Princeps, vel Reſpublica profiteantur hunc modum ſeruare cauſa euitandi fraudes publicanorum exigentium gabellas. Ratio, quia cùm ſic cogantur Eccleſiaſtici ad anteà ſoluendum quod ſoluere non debent, ſequitur inde magnum onus, & incommodum illis, & aliquando magnum intereſſe: ergo, &c. atque ita in terminis noſtri caſus docent Alterius *de cenſuris, tom.* 1. *diſput.* 19. *lib.* 5. *cap.* 3. *fol. mihi* 734. & Duardus *in Bullam Cœnæ, lib.* 2. *canon.* 18. *quæſt.* 15. *num.* 3. vbi ſubdit, *Quod effugeretur peccatum contra immunitatem & libertatem Eccleſiaſticam, & ſic cenſura etiam in Bulla Cœnæ Domini, ſi reſtitueretur Eccleſiaſticis in fine anni totum quod ab alijs interim exactum fuit & aliquid plus, in compenſationem incommodi, & intereſſe, quod interim illi per annum paſſi ſunt*; quod tamen intellige, ſi id Eccleſiaſtici exigant; ſecùs autem dicendum, ſi quod exigitur ad finem boni communis, vt ſcilicet euitentur fraudes publicanorum gabellas exigentium, exigatur, ipſis volentibus, ac conſentientibus, & conſentiente etiam Summo Pontifice, vt in ſuo loco dicetur. Vnde ſic ſeruatur in praxi in multis locis, præcipuè in Regno Siciliæ.

Cauendum tamen eſt, vt quando Eccleſiaſticis in fine anni fit ſolutio, nullam moleſtiam, nullum incommodum, nullúmque intereſſe ſentiant in ea conſequenda; alioquin in idem reincideretur, vt ſcilicet propter onus, grauamen, & incommodum, quod hîc Eccleſiaſtici ſentiunt, lædatur ſimiliter immunitas, & libertas Eccleſiaſtica. 2

SECTIO XIV.

Proponitur COROLLAR. IV.

SEquitur quartò, eſſe contra immunitatem & libertatem Eccleſiaſticam ſtatuere, quod laici venditores vini (ſiue explicitè, ſiue implicitè includantur in ſtatuto vẽditores vini Eccleſiaſticorum) teneantur præſtare fideiuſſionem de ſoluendis pœnis (ſuppono enim ex communi ſententia Doctorum, Eccleſiaſticos poſſe vinum, & ſimilia, tam ex patrimonialibus, quàm ex beneficialibus collecta, vendere per famulos, non ſolùm in menſura magna, id eſt, vt dici conſueuit, ad groſſum, ſed etiam ad menſuras minutas, quia hoc non eſt negotiari, ſicuti probabatur *dub.* 26. & 27. & docent gl. *in cap. negotiatorem*, 88 *diſt.* Abb. *in c.* 1. *n.* 1. *de Cler. vel Monach* Geminianus & Francus *in cap. vnic. de vita & honeſt. cleric. in* 6. Bertachin. *tract. de gabellis, part.* 2. *quæſt.* 7. Roland. *vol.* 4. *conſ.* 71. *n.* 9. & alij, quos refert & ſequitur Bellett. *in diſquiſ. cler tit.* 1 § 21. *n.* 15. Martha *part.* 4. *caſ.* 3 *n.* 13. Genuenſ. *in praxi Archiepiſc. c.* 62. *n.* 7. Barboſa *part.* 2. *alleg.* 13. Proſper de Auguſt. *in addit. ad ſumm.* Quaranta *verſ. vectigal*, Squillante *de priuil. Cleric.* 1

c. 8.

c. 8. n. 38. & alij paſſim: ratio, quia Eccleſiaſtici ex tali ſtatuto indirectè grauantur, ſeu indirectè damnum patiuntur, ac etiam priuantur facultate, quæ de omni iure ipſis competit liberè contrahendi cum laicis, vt *ſuprà* dicebatur.

2 Confirmatur, quia Eccleſiaſtici, licet teneantur leges iuſtas laicorum obſeruare, non tamen tenentur ad pœnas impoſitas iis, qui *ſupra* dictis legibus contrauenerint, ſed per huiuſmodi ſtatutum Eccleſiaſtici indirectè coguntur ſoluere pœnas prædictas: ergo huiuſmodi ſtatutum eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam. Maior ſatis probata eſt *dub.* 4. *ſect.* 19. & 20. & eſt in confeſſo ferè apud omnes. Minor probatur, quia ſtando tali ſtatuto venditores vini Eccleſiaſticorum debent præſtare fideiuſſionem de ſoluendis pœnis, ſi forrè ad illas ſoluendas venerint damnandi: ergo ſi Eccleſiaſtici vinum ſuum vendere voluerint, nunquam venditores laicos inuenient, niſi prius ſeruent eos indemnes ab omnibus pœnis, quæ ex venditione vini erunt fortè ſoluendæ; & ſic Eccleſiaſtici fient indirectè obnoxij ſolutionibus pœnæ impoſitæ à lege, vel imponendæ à Iudice laicali, ad quam nullo iure illi in ordine ad poteſtatem laicalem obnoxij ſunt.

3 Quare euidenter huiuſmodi ſtatutum lædit indirectè immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam: quia quamuis loquatur cum laicis, effectus tamen ſermonis dirigitur ad Eccleſiaſticos: in poſterum enim Eccleſiaſtici propter onus impoſitum de fideiuſſione præſtanda à vini venditoribus, non inuenient venditores, quos antea ſine vlla difficultate, quin imò rogati, multos inueniebant, & ſic non inueniendo venditores, erunt obſtricti Eccleſiaſtici, vel vinum non vendere, vel dictos venditores indemnes ſeruare, quod non modicum grauamen, & incommodum infert Eccleſiaſticis.

Neque dicas hoc etiam procedere cum domino vini laico: nam reſpondetur laicos hinc nullam iniuriam pati; quia de iure ipſi in omini euentu tenentur ad pœnam impoſitam, vel imponendam à Iudice laico, non ſic autem Eccleſiaſtici, vt *ſupra* probabatur. 4

SECTIO XV.

Proponitur COROLLAR. V.

Sequitur quintò eſſe contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam gabellam, quæ imponitur ſuper emptore laico contrahente cum Eccleſiaſtico: non ſolum, quia propter onus gabellæ impoſitum Eccleſiaſtici indirectè grauantur, cum ſic vendant viliùs res ſuas: ſed etiam, quia (vt *ſupra* dictum eſt) Eccleſiaſtici de iure poſſunt liberè contrahere cum laicis, ſine onere, quod habeant ſubire laici contrahentes cum ipſis: quare ſi ſtatutum addit hoc, lædit libertatem Eccleſiæ, cui competit contrahere liberè cum quocunque, ita vt contrahens cum ipſa nullum habeat onus ſubire. 1

Quod eſt valdè notandum contra illos, qui putant Gabellam emptori impoſitam, non eſſe contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam, quando pretium rei eſt à lege taxatum, quia tunc (inquiunt ipſi) conſiſtens illud in indiuiſibili non poteſt à contrahentibus alterari: atque adeo non fit, quod Eccleſiaſtici indirectè grauentur, & vendant viliùs res ſuas: nam reſpondetur ex dictis, quod dato, & non conceſſo, id ita ſit quod 2

(quod tamen eſt falſum, vt *ſuprà* probabatur) adhuc tamen Gabella iſta eſt contra libertatem Eccleſiaſticam; quia grauatur laicus, cum quo liberè, & abſque vllo onere contrahendi facultatem de omni iure habet Eccleſia, quod ei non parum commodi, & vtilitatis affert Vide Laderchium *conſil.* 103. *num.* 5. *&* 9. Mandellum *conſil.* 8. *num.* 16. 17. *&* 18. & Aponte *in reſp. de cenſ. Pauli V.* *fol* 82.

SECTIO XVI.

Proponitur COROLLAR. VI.

1 SEquitur ſextò eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam ſtatuere, quòd venditores vini (& ſic venditores vini Eccleſiaſticorum, etiam ſiue explicitè, ſiue implicitè in ſtatuto includantur) teneantur illud vendere in quarta domo diſtãte ab Eccleſia, v.g. Ratio, quia ſtatutum prohibens, vel præcipiens Eccleſiaſticis id, quod eis nec diuino, nec humano iure eſt præceptum, vel prohibitum, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam (vt *ſuprà* dicebatur, & docent Felin. *in cap. Eccleſ. S Mariæ, de conſtit. num.* 72. *&* 73. Zecchius *de Republ. Eccleſ. tit. de Cleric. fol. mihi* 410. Annibald. *in addit. ad Mandellum, conſ.* 8. *lit. H*, Sayr. *de cenſ. lib.* 3. *c.* 19. *num.* 9. §. *ſic etiam*, Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 16. *c.* 10 *num.* 270. §. 3. Laderch. *conſ.* 103. *n.* 1. Souſ. *in Bulla Cœnæ, c.* 16. *diſp.* 84. *concl.* 3. Reginald. *tom.* 1. *lib.* 9 *c.* 23. *n* 358. §. *tenendum eſt tertio*, Duard. *in Bulla Cœnæ, lib.* 2. *can.* 15. *q.* 19. *n* 1. & alij) ſed de iure communi non eſt prohibitum Eccleſiaſticis vendere vinum in taberna poſita ad domus Eccleſiæ, imò id eis in terminis concedunt Geminianus & Franchus *in cap. vnic. de vit. & honeſt. Cleric. in* 6. Lamber. *de iur. patron. lib.* 2. *part.* 1. *art.* 26. *quæſt.* 9. *num.* 9 Genuenſ. *in prax. Arch. cap.* 26. *num.* 7. & Proſp. Auguſt. *in addit. ad ſum.* Quatant. *verb. vectig.* ergo ſi per ſtatutum Eccleſiaſticis id prohibetur, erit ſtatutum contra immunitatẽ, & libertatẽ Eccleſiaſticam: imponitur enim Eccleſiaſticis, cum eorum detrimento, onus, quod de iure iis non eſt impoſitum: ergo &c.

Confirmatur: quia ſtatutum, quo Eccleſiaſtici efficiuntur deterioris conditionis, quàm ſunt laici, eſt per omnes contra immunitatem Eccleſiaſticam, vt videre eſt apud Doctores *ſuprà* citatos, & præterea apud Felinum *in cap. Eccleſiæ S. Mariæ, de conſtitut. num.* 3. Zabarellam *in cap. peruenit de immunit. num.* 13 Gueuaram *in propugn. libert. Eccleſ. aſſert.* 1. §. 5. *num* 42. Riccium *in praxi, tom.* 3. *reſol.* 207. *num.* 7. Pechium *de amortizat. cap* 6 Megalium *in* 3. *parte, lib.* 3. *cap.* 10. *quæſt.* 1. *num.* 51. Valenzuelam *in defenſ. cenſ. Pauli V. part.* 3. *num.* 68 & alios: & probatur *ex cap. quanto, de priuileg. & ex cap. fin. de immunit. Eccle, in* 6 & ratio eſt, quia cum ſeruiant laicis in ſpiritualibus, & in iis, quæ ſpectant ad animam, debent eſſe laicis fauorabiles; ſed ex huiuſmodi ſtatuto Eccleſiaſtici efficiuntur deterioris conditionis, quàm ſunt laici: ergo &c Minor probatur, quia Eccleſiaſticis Religioſis, ſaltem ex vi huius ſtatuti, ſemper opus erit conducere domus, ſeu tabernas alienas ad vinum vendendum; cum in ſtatuto præcipiatur vinum vendi in quarta domo, ſeu taberna diſtante ab Eccleſia, vbi domus Religioſi (cum habitent ad Eccleſiam) habere non conſueuerunt, hoc autem non accidet laicis, qui in propriis domibus ſine conductione alienæ tabernæ ſuum vinum ſemper vendere poterunt 2

cum

cùm non cõſueuerint habitare ad Eccleſias,ſicut Religioſi:ergo in hoc Eccleſiaſtici Religioſi ſaltem erunt deterioris conditionis, quàm ſunt laici.

3 Adde, quod multum intereſt, multúmque commodum affert (vt laici etiã fatentur) habere vini tabernam coniunctam cum propria domo, quo beneficio ex vi iſtius ſtatuti priuantur Eccleſiaſtici Religioſi, ſaltem cum ex alio capite iura, etiam Ciuilia, ſemper clament, magis fauendum Eccleſiaſticis, quàm laicis, vt apparet *ex l. ſunt perſona. ff. de relig. & ſumpt. funer.*

SECTIO XVII.

Proponitur COROLLAR. VII.

1 SEquitur ſeptimò eſſe contra immunitatem, & libertatem exigere, vel mandare exigi gabellas ab Eccleſiæ Emphyteutis, idque propter eaſdem rationes *ſupra* allatas.

2 Confirmatur: quia priuilegia hæc exemptionis a gabellis, datiis, &c. (vt mox *infra* dicetur) ſunt realia: ergo tranſeunt etiam ad Eccleſiæ Emphyteutas:atque ita contra Auandagnum *de exeq. man. lib. 2 cap. 14. num. 33.* Valaſcum *de iure emphyteut. quæſt. 17. num. 11. & ſeq.* Carocium *de locato, quæſt. 25. num. 34. 35 & 43.* Rolandum *lib. 4. conſil. 61. num. 14 & 15.* (qui non improbabiliter tradunt oppoſitum, quod ſcilicet cum emphyteuta ſit ſæcularis: atque adeo gabellis, & collectis obnoxius, teneatur illas ſoluere, etiam pro re emphyteutica Eccleſiæ, quia mutata perſona mutatur qualitas rei) docent Doctores, quos citat, & ſequitur Felicianus *de ſolis in tract. de cenſ. tom. 2. in add. 1. libr. 1. num. 1. & ſeq.* vbi aſſerit, ita ſæpius fuiſſe deciſum Compluti pro Collegio D. Illefonſi, & pro Monialibus S. Claræ. Aſſerit ſecundò ita Rectorem Academiæ excommunicationis mucrone emphyteutica Collegij bona conſueuiſſe defendere, ac liberare a quacunque impoſitione. Aſſerit tertiò ita etiam vidiſſe alibi multoties obſeruatum.

Aduerte tamen hîc Corollarium hoc noſtrum non procedere in ſenſu alio,neque in emphyteuta Eccleſiæ redimibili; quare ſi Eccleſia, vel perſona priuilegiata domum, agrum, vineam, vel quid aliud in cenſum emphyteuticum redimibilem concedit, debitor cenſus, prædijque poſſeſſor non gaudet exemptionis priuilegio. Ratio, quia in hac forma conuentionis nullum dominium remanet penes Eccleſiam, vel perſonam priuilegiatam, ſed tantum ius recipiendi penſionem annuam: ergò &c. atque ita docet in terminis noſtri caſus Felician. *in loc. ſuprà citat. & tom. 1. lib. cap. 10. num. 5. & 15.* 3

SECTIO XVIII.

Proponitur COROL. VIII.

SEquitur octauò; eſſe contra immunitatem; & libertatem Eccleſiaſticam exigere, vel mandare exigi gabellas à Colonis laicis partiarijs Regularium, idque propter eaſdem rationes. 1

Confirmatur, quia priuilegia hæc exemptionis à gabellis datiis &c. (vti *ſupra* annuebam) ſunt realia: ergò de iure tranſeunt, etiam ad Colonos eorundem 2

rumdem Regularium. Conſequentia patet: Antecedens probatur; quia Regularium bona, prædiáque ſunt priuilegiata, & exempta ab onere ſoluendi gabellas, vt patet ex dictis *dubitat.* 24. tum quia priuilegium conceſſum Eccleſiæ, Ciuitati, & aliis perſonis, quæ non moriuntur, cenſetur reale, vt docet gloſſ. *in leg. forma*, §. *quamquam, ff. de cenſibus*, Menoch. *lib.* 1. *conſ.* 276. *num.* 8. & alij: tum quia ſic patet ex Bulla Pij V. in qua ſummus Pontifex eximit Fratres, Monachos, Moniales, ac alias Regulares perſonas, eorúmque Monaſteria, Cœnobia, Conuentus, Eccleſias, Cappellas, Oratoria, & alia loca, ac terras, poſſeſſiones, prædia, agros, & bona, nec non laboratores, Colonos, arrendatarios, affictuarios, ac geſtores ſuorum negotiorum ab omnibus exactoribus, tam Vrbanis, quàm ruſticis, nec non datiis, gabellis, pedagiis, vectigalibus, Collectis, impoſitionibus, oneribus ordinariis, & extraordinariis, ac tam realibus, quàm perſonalibus, meris, & mixtis, etiam ſubſidio triennali, & augmento, & focularibus, equorum taxis, militúmque hoſpitiis, &c. tam impoſitis, quàm imponendis: ſic *ibi*: ergò cum hæc priuilegia exemptionis ſint realia, dicendum eſt, quod de iure tranſeant, etiam ad Colonos eorumdem Regularium.

3 Quod eò magis dicendum eſt, ſi Colonus à principio pactitatus fuiſſet cum Eccleſia, velle ſe etiam participare hanc immunitatem pro parte ſibi competente, vt docet Menochius *lib.* 2. *de arbitr. caſ.* 562. *num.* 56. Maccabrunus *conſ.* 18. *num.* 39. & alij.

4 Item à fortiori non tenentur Coloni, ſeu affictatores prædiorum Eccleſiaſticorum ſoluere gabellam, vulgò dictam *di luxiuri*. Ratio, quia quando gabellotæ preriant, & taxant dictam gabellam, fructus non ſunt ſeparati à ſolo Eccleſiaſtico, immuni à datiis, & gabellis, ſicuti docet Carolus de Graſſis *de effectib. Cleric. effect.* 3. *num.* 90. vbi ſic ait: *in facti contingentia in Vrbe Panormi fuit deciſum pro emptoribus fructuum pendentium cuiuſdam viridarij Religionis Militenſis contra Gabellotas, qui pretendebant ius gabellæ ab ipſis emptoribus: & hoc quia fructus non erant ſeparati à ſolo tempore venditionis* hæc ille.

Porrò doctrinam præcedentis octaui Corollarij tradunt Abbas *lib.* 1. *conſ.* 9. *num.* 2. *ver. ad ſecundum & in cap. ex parte lib.* 1. *num.* 4. & 5. *de decimis*, & alij, quos refert, & ſequitur Menochius *vbi ſuprà num.* 46. Tamburinus *de iure Abbatum, tom.* 1 *diſp.* 15. *quæſt.* 21. *num.* 9. Peirinus *ſuper priuileg. Minim. tom.* 1. *conſtitut.* 2. *Iulij l* 1. §. 33. *num.* 142. quamuis non pauci Doctores (vt verum fatear) ſentiant oppoſitum; at quòd *ſuprà* dixi, eſt multò probabilius, propter rationes, quæ *ſuprà* adducebantur. 5

Illud tamen fatendum eſt, teneri Colonos Regularium ſoluere gabellam ex dictis fructibus collectis, ſi eos poſtea vendant, aut transferant de loco ad locum, vt alienent. Ratio, quia tunc ſunt bona laicorum, & non pertinent, neque etiam indirectè, ad Eccleſiaſticos; atque ita docet Filliucius *tom.* 1. *tract.* 16. *capite vndecimo, numero* 302. 6

SECTIO

SECTIO XIX.

Proponitur COROLLAR. IX.

1 SEquitur nonò eoſdem Regularium Colonos nec teneri ſoluere decimas pro ſua portione Colonica ex prædiis Eccleſiaſticis percepta; idque propter eaſdem rationes *ſuprà* adductas.

2 Confirmatur: quia dicta priuilegia exemptionis ſunt realia, vt *ſuprà* probabatur; ergò de iure tranſeunt, etiam ad Colonos: atque ita docent contra Tamburinum *vbi ſuprà quæſt.* 18. *num.* 32. quam plures Doctores, quos citat, & ſequitur Menochius *lib.* 1. *conſil.* 276. *num.* 8. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 27. *numero* 8. & in gloſſ. *litera H.* vbi refert priuilegium quodam exemptionis decimarum conceſſum Societati Ieſu à Gregorio XIII. (quod per participationem competit cuicumque Religioni) & ſubdit, quod hæc cauſa fuerit pluries agitata apud Tribunalia Eccleſiaſtica, Romæ, & Hiſpaniæ, & ſemper fuerit pronunciatum pro Regularibus, eorúmque Colonis. ita etiam docet Peirinus *in priuileg. Minim. tom.* 2. *conſtit.* 2. *Iulij* 11. § 31. *num.* 132. vbi ſic ait *Nota, quod non ſolum Domus, & prædia noſtra ſunt exempta à ſolutione decimarum, ſed etiam Coloni, qui conducunt agros noſtros; ſiue conducant ad medietatem fructuum, & dicuntur Coloni partiarÿ; ſiue vt quotannis certam partem fructuum nobis tribuant in omnem euentum, & reliquum ſibi acquirant: nam priuilegium eſt reale, & priuilegium reale de iure communi tranſit ad Colonos:* ita ille.

Dices, in nonnullis Prouinciis Moniales, & Regulares, eorúmque Coloni ſoluunt decimas: ergò, &c.

Reſpondetur id forſan eſſe, quia ibi Epiſcopi obtinuerunt à ſummo Pontifice reuocatoriam Priuilegiorum, & iurium Regularium.

Dices ſecundò, ex Tamburino *vbi ſuprà*, Rota *in vna Placentina* 17. *Decembris* 1584. *coram Blanchetto* quam refert, & ſequitur Seraphinus *deciſ.* 127. *num.* 2. & eadem Rota *in vna Pampilonenſ.* 15. *Decembris* 1615. coram Coccino, docet oppoſitum: ratio Rotæ eſt, quia priuilegia exemptionis à ſolutione decimarum ſunt perſonalia, non autem realia, & conſequenter non tranſeunt ad Colonos, vel Arrendatarios. 3

Reſpondetur, ſequi Rotam opinionem probabilem, at opinio oppoſita noſtra eſt multò probabilior, vt patet ex iis, quæ *ſupra* dicebantur. 4

SECTIO XX.

Proponitur COROLLAR. X.

SEquitur decimò, eſſe contra immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam ſtatuere, ne laici vendant, molant, coquant panem, aut alia ſeruitia, & obſequia Eccleſiaſticis præſtent; idque propter rationes, quæ *ſupra* adducebantur. 1

Confirmatur *ex cap. eos, de immunit. Eccleſ. in* 6. vbi habetur: *Eos, qui temporale dominium obtinentes, ſuis ſubditis, ne Prælatis aut Clericis, aut perſonis Eccleſiaſticis, quidquid vendant, molant, coquant panem, aut alia obſequia exhibere præſumant, aliquando interdicunt, cùm talia in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ præſumantur, eo ipſo*

excommunicationis ſententiam incurrere decernimus. ſic ibi: ergò, &c. atque ita contra nonnullos docent communiter Theolog., vt Suarez *de cenſ. diſput.* 21. *ſect.* 2 *num.* 93. Coriolan. *in Bull. Cœn. excommun.* 15. *fol. mihi* 937. Reginaldus *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 24. *numer.* 358. Fillucius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 271. Gambacurta *tract. de caſ. reſerv. cap.* 0 *num.* 10. & alij paſſim.

3 Dices ex aduerſarijs huiuſmodi ſtatuta eſſe potius contra libertatem politici conuictus, quàm contra libertatem Eccleſiaſticam, ergò, &c.

4 Reſpondetur primò, eſſe ſaltem indirectè contra libertatem ſeu immunitatem Eccleſiaſticam, cum inde Eccleſiaſtici damnum percipiant, vt patet conſideranti, & in Bulla Cœnæ excommunicentur, etiam qui indirectè aliquid ſtatuunt contra dictam libertatem: ergò, &c.

5 Reſpondetur ſecundò, incommodiùs, & durius eſſe Eccleſiaſticis, vexari in iis, quæ pertinent ad politicum conuictum, quàm in iis, quæ pertinent ad Eccleſiam, vt Eccleſia eſt: ergò, &c.

6 Reſpondetur tertiò, de iure communi quemlibet præſtare poſſe, alteri obſequia prædicta; ergò illa impedire præſtari Eccleſiaſticis, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam; quia, vt *ſupra* probabatur, eſt contra dictam libertatem Eccleſiaſticam denegare Eccleſiaſticis ea, quæ de iure communi iis competunt: ergò. &c.

SECTIO XXI.

Proponitur COROLLAR. XI.

1 Sequitur vndecimò eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam ſtatutum ſi tollat Eccleſiaſticis ea, quæ tanquam ciuibus iis competunt; idque propter rationes, quæ *ſupra* afferebantur, tum quia Eccleſiaſtici ob huiuſmodi ſtatuta timidiores efficiuntur; tum quia libertas Eccleſiaſtica conſiſtit in facultate efficiendi quidquid effici licet; at Eccleſiaſtici non poſſunt efficere, quidquid effici licet, du poteſtas laica huiuſmodi ſtatuta, & decreta cōdit; ergò &c. tum quia licet talia iura communia Ciuibus, non debeantur Eccleſiaſticis, qua Eccleſiaſtici ſunt, debentur tamen iis, qua Ciues ſunt etiamſi ſtatum diuerſum à laicis habeant imò quia ſtatus Eccleſiaſtici ſunt, nouo, & maiori titulo illis competit, ne dictis iuribus communibus priuentur; quia propter ſtatum Eccleſiaſticum maiori honore, & reuerentia digni redduntur: & ſic ad immunitatem naturali iure debitam Eccleſiaſticis pertinet, vt dictis Iuribus Eccleſiaſtici non priuentur.

Confirmatur: quia ſummus Pontifex in Bulla Cœnæ abſolute loquitur 2
de libertate Eccleſiaſtica, qua videlicet gaudent Eccleſiaſtici: etiamſi illa ſit circa rem communem laicis, & Eccleſiaſticis: tum quia ſummus Pontifex intendit conſulere Eccleſiaſticis, ne à ſæculari poteſtate vexentur: at graue damnum Eccleſiaſtici paterentur, ſi à tali poteſtate impunè vexari poſſent in iis, quæ ad conuictum politicum ſpectant: ergò &c. atque ita contra Pereiram *de manu Regia*, *part.* 2. 67. *num.* 15 & alios docent communiter Theologi, & Canoniſtæ *in cap. fin de immun. Eccleſ. in* 6. Suarez contra Regem Angl. *lib.* 4 *cap.* 22. *num.* 19. Duardus *in Bull. Cœn. can.* 15. *quæſt.* 19. *numer.* 8; Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect.* 2. *quæſt.* 44. *num.* 358. *& ſeqq.* Ioannes Bertran. de Gueuara *in propugn. libert. Eccleſ. aſſert.* 1. §. 6. *num.* 10. *&* 11.

11. Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part. 2. art. 22. num. 25.* & alij tam Theologiæ, quam Canonum Doctores.

3 Dices cum Pereira ſtatutum in tantum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, in quantum factum fuerit in odiũ Eccleſiaſticorum: ſecus autem, ſi odium non detur; ſed ſub ratione boni publici ſtatutum procedat, quamuis inde aliquantulum ciuilis ſocietas, vel libertas Eccleſiaſticorum minuatur, cùm non libertati Eccleſiaſticæ, ſed libertati ciuili potiùs per tale ſtatutum obuietur; ita Pereira, qui reſpondet *ad cap. fin. de immunit. Eccleſ. in 6.* aſſerens Papam ſtatutum illud reprobaſſe ex præſumpto odio: at ſecus, quando non ex praua intentione; ſed propter publicam vtilitatem ſtatutum procedit.

4 Reſpondetur cum Gueuara *loco ſupra citato*, quòd libertas, & immunitas Eccleſiaſticorum non pendet ex bono, vel malo animo ſtatuentium; ſed ex natura rei, & ex priuilegiis, quæ illis abſolute competunt de iure diuino, & humano, alioquin poteſtas laica efficeret ſemper ſtatuta ſua intendendo, & aſſerendo ſe illa non ex odio, ſed propter bonum publicum efficere, quod eſt maximum abſurdum.

5 Dices ſecundò cum eodem Pereira *num. 16.* contineri *in cit. cap. fin.* prohibitionem abſolutam, & generalem: at in caſu noſtro eſſe prohibitionem particularem: ergo &c.

Reſpondetur cum Gueuara *vbi ſuprà, num 33.* vtrobique eſſe eandem rationem prohibitionis, & argumentum valere de toto ad partem *ex leg. quæ de tota, ff. de rei vindicat.* quia plus, & minus non variant ſpeciem, vt dicit Philoſophus, & habetur *in leg. fin. ff. de fundo inſtructo.*

SECTIO XXII.

Proponitur COROLLAR. XII.

Sequitur duodecimò eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam prohiberi Eccleſiaſticos (in caſu, quod in aliquo Baronis loco vendantur comeſtibilia in in eius taberna ſolùm) tabernas aperire ad vendendas res ſuas ex ſuis prædiis collectas; quia ex dictis, & vt ex communi obſeruat Regens de Ponte *in reſponſ. ſuper cenſ. Veneta, fol. mihi 85.* Eccleſiaſtici de iure habent liberam contractationem cum laicis: ergo non obſtante, quod in aliquo loco res vendantur per tabernarium Baronis ſolùm, poſſunt adhuc Eccleſiaſtici ad res ſuas ex ſuis prædiis collectas vendendas tabernam aperire. 1

Confirmatur: quia Baro non poteſt Eccleſiaſticis coarctare priuilegium, quod de iure illi habent, abſque eo, quod incurrat in cenſuram Bullæ Cœnæ, vt patet etiam ex dictis, & tradit gloſſa *in cap. negotiatorem, 88. diſt.* Abbas *in cap. 2 de Cleric. vel Monach.* Geminianus, & Franchus *in cap. vnic de vita & honeſt. Cleric. in 6* Roland. *vol. 4. conſ. 71.* & alij, quos citat, & ſequitur Bellettus *in diſquiſ. Cleric. tit. 1. §. 21. num. 15* Genuenſ. *in praxi, cap. 62. num. 7.* Proſper de Auguſtino *in addit. ad 'um. Quaranta, verb. vectigal* Squillant. *de priuileg. Cleric. cap 8. num. 32.* Barboſ. *part. 2. alleg. 13* & Martha *part. 4. caſ. 3. num. 13.* 2

Confirmatur ſecundò, quia ſtatutum prohibens extrahi vinum ad vendendum extra Ciuitatem, vel introduci ad vendendum in illa, non comprehendit Eccleſiaſticos; idque ex eo, quia hi 3

poſſunt

poſſunt de iure res ſuas vendere vbicunque voluerint, vti ex communi docent contra nonnullos Iuriſtas Martha *de iuriſd. part.* 4. *caſ.*83. *num* 1. Grammatic. *deciſ.* 100. *num.* 15. Azor. *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. *quæſt.* 13. Burſatus *lib.* 1. *conſ.* 42 *num.* 28. Gueuara *in propugnac. immunit. Eccleſ.* §. 3. *aſſert.* 1. *num.* 11. Rolandus *lib.* 4. *conſ.* 61. *num.* 22 Ioan. de Amico *conſ.* 18. *num.* 17. Baiardus *in addit. ad Iul. Clar.* § *fin. quæſt.* 82 *num.* 87. Fauſtus *in ſpect. Confeſſ. diſp.* 33. 20 Bellett. *diſquiſ. Cleric. part.* 1. *tit.* 6. §. 3. *num.* 1. & alij: ergo &c.

4 Confirmatur tertiò, quia prohibitio, ne quid vendatur, niſi in taberna Baronis; ſeu in Zagato, non tendit ad vtilitatem publicam; & æquè concernentem Clericos, & laicos: ergo Clericos prohibitio non comprehendit, ſicuti præter Doctores *ſuprà* citatos docent etiam Couar. *in cap. poſſeſſor, part.* 2 §. 4 *num.* 8. *de reg. iur. in* 6 Bald. *lib.* 2. *conſ.* 198. *verb. non obſta*, Ripa *tract. de peſte, tit. de remed. ad conſeru. vbertatem, num.* 122 Menoch. *lib.* 8. *conſ.* 800. *num.* 30. & alij, quinimò (vt meritò docent Maſtrillus *de Magiſtr. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 55. & Nouarius *de grauam. Vaſſal. tom.* 1 *grauam.* 74) Barones id faciendo inferunt iniuriam Vaſſallis, niſi id fortè faciant ex iure acquiſito per diuturnam conſuetudinem: quapropter rectè monet Nouarius *vbi ſuprà, num.* 3. vt contradicant in principio Vaſſalli, ne ſibi præiudicent, & dent ius ad fauorem Baronum per ipſorum acquieſcentiam.

5 Confirmatur quartò, quia (vt docent Graffius *in deciſ. tom.* 1. *lib* 4. *cap.* 18. *numero* 79. Duard. *in Bulla Cœnæ, lib.* 2. *can.* 5. *quæſt.* 4. *concl.* 3. *num.* 6. ex Butrio *in cap. ſuper quibuſdam, de verb. ſignif. num.* 15. Coriolanus *in explic. Bullæ Cœnæ excom* 5. & Gambarupta *de caſ. reſ. cap.* 5 *in Bulla Cœnæ, num.* 7) Barones, vel Vniuerſitates id efficiendo incidunt in cenſuram Canonis quinti Bullæ Cœnæ ex eo, quia hæc eſt ſpecies cuiuſdam vectigalis; quamuis oppoſitum ſentiat Filliucius *tom.* 1. *tract.* 16 *cap.* 5. *num.* 110. motus ex eo, quia talis actio non reuocatur ad impoſitionem gabellarum; ſed potiùs ad Monopolium; at quidquid ſit de hoc, illud ſaltem ſequitur in vtraque opinione omnium, quod huiuſmodi tabernæ, zagata illa illicita ſint, in ordine ad laicos etiam: ergo multò magis illicita erunt in ordine ad Eccleſiaſticos, & conſequẽter in vtraque opinione omnium ſequetur, quod prædicta prohibitio non poſſit afficere Eccleſiaſticos, quod ſufficit nobis pro nunc.

SECTIO XXIII.

Preponitur COROLL. XIII.

SEquitur decimotertiò, quod etſi non ſit contra libertatem Eccleſiaſticam mittere (ſicuti conſueuit fieri in Regno Neapolis) literas hortatorias ad Epiſcopos ad finem, vt hi ab aliqua praua determinatione deſiſtant; quia litteræ hortatoriæ ſunt litteræ amicabiles, in quibus Epiſcopus aliquid contra laicum iniuſte, vel impertinenter agens, monetur, vt ab ea re faciendo deſiſtere velit. Secundò, quia verba hortatoria ſolùm conſilium importanr, & neceſſitatem non inducunt: tamen ſi in dictis literis Princeps, vel eius Miniſter præter verba hortatoria verbis precatoriis vtatur, implicitè, & indirectè videtur facere cõtra dictam libertatẽ Eccleſiaſticam. 1

Ratio,

Ratio, quia preces Principum æquiparantur mandato, & vim inferre videntur. Vide Corrolanum *in Bullam Cœnæ, excommunicatio 16.* & Megalium *in 3. part. lib. 3. cap. 19. num. 6.*

SECTIO XXIV.

Proponitur COROLLAR. XIV.

SEquitur decimoquartò eſſe contra immunitatem Eccleſiaſticam ſtatuere, ne concubinæ, v. g. teneantur pro furtis, quæ committunt, ſi ſtatutum extendatur etiam ad Eccleſiaſticorum concubinas, quæ iis per furta damnum intulerint; idque propter rationes, quæ *ſupra* dicebantur.

2 Confirmatur, quia (ſicuti docent Butrius *in cap. cum terra de elect. num 6.* Felin. *in c. Eccleſ. S. Mariæ, n. 69.* Imol. *n. 11.* Maynard. *de priuileg. Eccleſ. par. 1. art. 1. n. 14* Aponte *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. fol. 71.* Valenzuela *in defenſ. Monitorij Pauli V. part. 1. num. 55.* Guevara *in propugn. Eccleſ. aſſert. 1. 65 n. 25* & alij) ſtatutum, ſeu lex, ſi tollat Eccleſiaſticis id, quod de iure communi illis competit, eſt contra immunitatem Eccleſiaſticam; ſed de iure communi cuilibet competit actio furti, quæ per dictum ſtatutum Eccleſiaſticis denegatur: ergo &c.

3 Non obſtat, ſi dicas cum Pereira *de manu Regia, part. 2. cap. 75. num. 1.* dictum ſtatutum tollere actionem furti, etiam laicis: & ferri propter publicam vtilitatem: nam ſi hoc excuſaret, ſequeretur, quod omnia ſtatuta, omnéſque leges, cùm ferantur propter publicam vtilitatem, & ſint generales, meritò comprehenderent ſemper Eccleſiaſticos, quod eſt falſum, quia publica vtilitas non tribuit laicis iuriſdictionem, vt poſſint ſtatuere aliquid præiudiciale Eccleſiaſticis, vt ex ſacris Canonibus, & communi ſententia Doctorum tradunt Angelus *verſ. immunitas, num 37.* Surdus *vol. 1. conſil. 2. & vol. 3. conſil. 302.* Martha *part. 4. cent. 1. caſ. 1.* & alij.

Adde primò, quod defectu poteſtatis, & iuriſdictionis laicorum in Eccleſiaſticos, nec etiam valet ſtatutum, quod eſt Eccleſiaſticis fauorabile; ſicuti habetur *in cap. Eccleſ. S. Mariæ de conſtit.* & docet *ibi* Abbas *num. 10.* Felin. *num. 80.* Menochius *vol. 3. conſil. 291. num. 25.* Riminald. Senior *vol. 2. conſ. 218. num. 8.* Oddus *conſ. 44. num. 13.* & Berous *vol. 4. conſ. 31. num. 22. & ſeqq.* ergo multò minus, &c. Excipe, niſi ſtatutum Principis ſit merè priuilegiatiuum: tunc enim, licet laici in Eccleſiaſticos nullam habeant ſuperioritatem, valeret. Ratio, quia priuilegium etiam non ſubdito concedi poteſt. Dixi *merè priuilegiatiuum*, quia non valeret ſtatutum, etiamſi eſſet Eccleſiaſticis fauorabile, & priuilegiatiuum, ſi haberet ſe per modum præcepti, & neceſſitatis, non autem ſolùm per modum meri conſilij, & priuilegij: atque ita docet Surdus *vol. 1. conſ. 2. num. 19. & vol 3. conſ. 301.* Hondedeus *vol. 1. conſ. 3. & vol. 2. conſ. 20* & alij, quos ipſi citant, & ſequuntur. 4

Adde ſecundò, quòd defectu eiuſdem poteſtatis, & iuriſdictionis laicorum in Eccleſiaſticos, nec valet, & conſequenter nec ligat Eccleſiaſticos, ſtatutum, quamuis licitum, honeſtum, & propter publicam vtilitatem promulgatum, & priuilegia Eccleſiaſticorum non lædens. Ratio, quia in ſtatuentem non ſufficit iuſta cauſa, ſed præterea requiritur iuriſdictio: neceſſitas enim, ſeu bonum commune cum iu- 5

ſta cauſa non tribuunt laicis iuriſdi-ctionem in Clericos, ſicuti rectè tradunt Surdus *vol.* 1. *conſ.* 2. *num.* 33. *& vol.* 3. *conſ.* 301. *num.* 11. *&* 28. *& conſ.* 560. *num.* 11. Menochius *vol.* 3. *conſ.* 291. *n.* 25. ergò multò minus, &c.

6 Adde tertiò, quod quando Eccleſiaſtici non nominantur in ſtatuto, ſtatuentes cogi poſſunt, vt declarent: quod Eccleſiaſtici, & Eccleſia in illo non comprehendantur, ad finem vt vitetur omne periculum præiudicij: atque ita docent Ancharanus *num.* 1. Geminianus *num.* 4. Franchus *num.* 2. *in cap. fin. de immun. Eccleſiaſtica*, *in* 6. S. Antonin. 3. *part. tit.* 12. *cap.* 3. §. 5. Surdus *vol.* 3. *conſ.* 301 *num.* 45. Maynardus *de priuileg. Eccleſ. part.* 1. *art.* 22. *num.* 31. Gueuara *in propugn. libert. Eccleſ. aſſert.* 2. §. 2. *num.* 63. & alij.

7 Quod ſi autem in ſtatuto Eccleſiaſtici nominentur, certum eſt, quod ſtatutum non valeat, lædátque immunitatem Eccleſiaſticam, etiamſi in publica vtilitate fundetur, ſitque fauorabile Eccleſiaſticis; ſicuti *ſupra* dicebatur, & docent præter Doctores *ſupra* citatos, Caualcanus *lib.* 3. *deciſ.* 53. *num.* 16. Plotus *conſ.* 9. *num.* 2. Ciottus *lib.* 1. *conſ.* 81. *num.* 84. Suarez *de legib. lib.* 3. *cap.* 34. & contra Regem Angliæ *lib.* 4. *cap.* 16. Aponte *in reſponſ. pro cenſ. Pauli V. fol.* 71. *& ſeqq.* Maynardus *de priuil. Eccleſ. part.* 2. *art.* 22. *n.* 46. Gueuara *in propugn. libert. Eccleſ. aſſert.* 1. §. 6. *num.* 55. *&* 58. & communiter Canoniſtæ, & Iuriſtæ *in cap. fin. de rebus Eccleſ. non alien. & cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit.* & ratio eſt, quia publica neceſſitas non tribuit iuriſdictionem laico, vt ſtatuat contra non ſubditos, vt *ſuprà* probabatur, & docet Baldus *in l. cunctos populos*, *num.* 20. *C. de ſum. Trinit.* Decius *in cit. cap. Eccleſ. S. Mariæ de Conſt. n.* 7. & Felinus *n.* 8.

8 Confirmatur, quia alioquin abſque dubio omnes leges in corpore iuris contentæ ligarent Clericos, quia omnes reſpiciunt publicam vtilitatem, vt rectè notarunt Bariola *conſ.* 38. Collegium Bononienſe *in reſponſ. pro libert. Eccleſ. num.* 20. Germonius *in aſſert. libert. Eccleſ. c.* 7. Gueuara *loco ſupra cit.* & Fagn. *in reſp. pro cenſ. Pauli V. f.* 65. Item poſſent præterea Principes in omni ſtatuto, ſeu lege nominare Eccleſiaſticos: ratio, quia omnis lex eſt propter bonum publicum, ſeu propter publicam vtilitatem, alioquin iuſta non eſſet, vt communiter dicitur *in mater. de legibus.*

9 Ex dictis ſequitur, quod ſi dubium ſit, an ſtatutum libertati Eccleſiaſticæ aduerſetur, & ſic damnũ Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis inferat, poteſt Epiſcopus cogere authorẽ ſtatuti, vt declaret expreſſe tali ſtatuto Eccleſiaſticos, & Eccleſias non comprehendi.

10 Quod ſi autem euidenter conſtet ſtatutum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticã, poteſt, quin & debet, Epiſcopus præcipere, vt author ſtatuti illud tollat (quod ſi tollere is recuſet) debet ipſe Epiſcopus propria authoritate illud tollere, & præterea declarare huiuſmodi ſtatutum, legem, ſeu pragmaticam, &c. irritam, & nullam eſſe, de qua re videri poteſt Felinus *in cap. Eccleſ. S. Mariæ, n.* 145. *de conſtit.* Sayrus *de cenſ. lib.* 3. *c.* 34 *n.* 17. & Alterius *lib.* 5. *diſp.* 19. *c.* 16. 6. *dub.* 54. atq; hic primi Tom. finis eſto.

Deo Optimo ſit ſempiterna laus, & gloria. Amen.

INDEX

Rerum & Verborum, quæ in hoc Volumine continentur.

A

Abſolutio.

ABSOLVERE à peccatis, & abſoluere à cenſuris quomodo differunt. pag.12.num.3

Abſolutio ab excommunicatione, aliíſque cenſuris an dependet ab abſolutione à peccatis. pag.126.num.6

Abſolutio bona fide obtenta à peccatis, & non à cenſuris an valida ſit. pag 76. corollar.1.num.2

Abſolutio à cenſuris quid requirat. ibid.

Abſolutio à peccatis an requirit antecedentem peccatorum confeſſionem.pag. 123.num.1

Abſolutio data à cenſuris latis à iure an valet in foro externo. pag.135 n.1

Abſolutus à reſeruatis, quamuis inefficaciter quoad ſalutem, an poſſit iterum confitendo à ſimplici Confeſſario abſolui à reſeruatis. pag.77.num.2

Actus.

Actus interni an poſſint præcipi, vel prohiberi à poteſtate humana per ſe, & directè. pag.100.num 4

Actus indeliberatus an ſit humanus. pag. 107 num.1

Actus proficiſcentes ab excommunicato tolerato an ſunt validi. pag.128.n 4

Animal.

Animalia oberrantia quibus applicanda. pag.229 num.2

Apoſtaſia. Apoſtata.

Apoſtaſia in ordine ad hæreſim quomodo ſe habet. pag.90.num.10

Apoſtata quis. ibid.

Apoſtatæ an incurrunt omnes pœnas hæreticorum. pag.89.num.10

Appellatio.

Appellatio cauſæ deciſæ per duos Iudices, vnum Laicum, alterum Eccleſiaſticum, an debet fieri coram Iudice Eccleſiaſtico. pag.176.num.4

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus an poſſit reuocare, immutare, vel diſpenſare in aliquo, quod in Prouinciali Synodo decretum fuit. pag. 131 num.14

Archiepiſcopus Prouincialia ſtatuta condere volens an Epiſcoporum Synodum cogere debet. pag.131.num.4

B.

Bannum.

BAnna vnde ortum duxerunt. pagin. 20.num.1

Banna in cuius vtilitatem, & ſecuritatem tendunt. pag.20.num.1
Bannis quinam ad triremes condemnantur. ibid.num.2

Beneficiarius.

Beneficiarius an validè ſuperfluorum beneficij fructuum dominium in alium transfert. pag.236.num.2
Beneficiarius an ſit omnium beneficij fructuum dominus cum onere, & obligatione, vt ſuperflua in pios vſus expendat. pag.236.num 2
Beneficiarius an licitè poſſit teſtari de iis, quæ ex prouentibus beneficiorum congruenti ſuſtentationi ſubtraxit. pagin. 236.num.2
Beneficiarij Religioſi an poſſunt teſtari, niſi ex conceſſione Summi Pontificis. pag.236 num.3
Beneficiarij fructus ſuperfluos quouis titulo accipientes an peccent. pag.236. num.2
Beneficiarij fructus ſuperflui an ſunt obligati piis vſibus. pag.236. n.2

Beneficium.

Beneficium alteri perpetuò vnitum an cenſetur vnum cum illo. pag.195.n.7
Beneficium obtinentes, & ſacris initiati, an negotiando peccent. pag.297.n.4
Beneficium reſtitutionis in integrum quibus competat. pag 14.n 1
Beneficium reſtitutionis in integrum vt detur, quid requiritur. ibid.num.2

Bona.

Bona Principatus ad quem pertinent.pagin.13.num.3
Bona an adhærent perſonæ pag.25 num.4
Bona incerta ex tacita dominorum voluntate videntur in cauſas pias eroganda. pag.230.num.7
Bona naufragorum in littus eiecta habentur tanquam adeſpota fol 229 n 5
Bona incerta quibus impendenda. pagina 229 num 4
Bona peregrini ab inteſtato morientis ad quem pertinent ibid.
Bona incerta quo iure pauperibus, vel piis cauſis ſunt impendenda. pag 230. num.8
Bona incerta veris pauperibus ſunt diſtribuenda pag.232 num 2
Bona an ſunt acceſſoria perſonæ pag.179. num 3
Bono communi an cedere debet bonum particulare. pag.13 num 2
Bonum totius redundat in bonum partis. pag.264 num.1

Bulla.

Bullâ Cœnæ an excommunicantur mulctantes perſonas Eccleſiaſticas. pag. 49 num 5
Bulla Cœnæ Domini vbi obligat pagin. 152.addend.6

C

Capitulum.

Capitulum, ſeu Conuentus an poſſit renunciare iuri acquiſito per conſuetudinem. pag 68 num 2
Capitulum Sede vacante an æqualem Epiſcopo iuriſdictionem habet pag. 140.corollar.1

Caput.

Caput cæteris membris præferri debet. pag 23 ſect 13

Carthuſianus.

Carthuſianus an tenetur ad legem de carnium perpetua abſtinentia, ſi nullus alius cibus ſuppetat. pag.212 n.7

Caſus.

Caſus Papalis quando ſit Epiſcopalis pag. 161.num 11

Cenſura.

Cenſura propter hæreſim quando cenſetur comprehendi in Bulla Cœnæ Domini. pag. 105. n 2
Cenſura homicidij an contrahitur vſque quo ſequatur mors. pag 106 num 1
Cenſuram an euitat, qui metu graui ductus opus, quod præcipitur, exequitur. 101. num. 4
Cenſurarum quarum venit abſolutio intelligenda in articulo mortis? pag. 156. per tot.
Cenſuræ Bullares Papæ reſeruatæ quas ob cauſas relaxari poſſint. pag. 158. num 1 & ſeq
Cenſuræ aliquod delictum afficientes an contrahantur, niſi ob delictum verum, & omni ex parte conſummatum pag. 106. num. 1
Cenſuræ Bullæ Cœnæ Domini quando cenſentur comprehendi in priuilegio, ſeu facultate abſoluendi ab omnibus cenſuris. pag. 2. num 3
Cenſuræ Bullares an ſe habent per modum ſententiæ latæ ab homine. pag 75. num. 2
Cenſuræ incurſio an ſupponit inobedientiam, & contumaciam. pag. 129. n 5

Cenſus.

Cenſus cauſæ an præſciri debent. pag. 4. num 3
Cenſus ignorantia à nullo iure probatur. ibid.

Ceſſans.

Ceſſante, & ruente principali neceſſariò ceſſat, & ruit acceſſorium. pag. 125 n. 2

Charta.

Chartæ, ſeu appellationes in cauſis Eccleſiaſticis an ſunt admittendæ. pag 35. num 9

Circunſtantia.

Circunſtantia perſonæ publicæ an ſit in Confeſſione explicanda. pag. 210. n. 6

Ciuis.

Ciues quam proportionem inter ſe ſeruare debent in diſtributionibus. pag. 18. num. 1
Ciues omnes an poſſunt taxari, & imponi proportione geometrica ad pecuniam mutuandam ad emptionem victualium pro neceſſaria militum ſuſtentatione. pag. 18. num. 2

Ciuitas.

Ciuitas in victualium penuria conſtituta ad quid poſſit cogere Ciues. pag. 18. n. 1
Ciuitas vt minus damni patiatur, ad quid poſſint compelli Ciues. pag. 19 num. 3
Ciuitas ſine pauperibus an ſit perfecta. pag. 19. num. 2
Ciuitas an licite poſſit compellere Ciues, vt iuſto pretio animalia locent cauſa aſportandi frumentum, & alia neceſſaria. pag 19 ſect 8.
Ciuitas an poſſit cogere Ciues ad mutuandam pecuniam ob publicas neceſſitates. pag 125 num. 1

Clericus.

Clerici an negotiari poſſunt. pag. 297. n. 2
Clerici percuſſio cur reſeruatur ſummo Pontifici. pag. 110 num 4
Clerici longè maius conferunt beneficium Principibus, quàm ab eis accipiunt. pag 314 num 4
Clerici coram quibus conueniri debent. pag 32. num 2
Clerici an tenentur ad ſolutionem pedagij pag 28 num. 5
Clerici etiam volentes an poſſunt ſe ſummittere iuriſdictioni laicali. pagin. 305. num 2

Clerici an poſſint conueniri in Curia ſæculari pro debitis Regalibus. pag. 321.num.1

Clerici, Epiſcopi, & Prælati ad quid conſtituuntur à Papa in Regnis. pag. 48. num. 3

Clerici percuſſor quando ab Epiſcopo abſolui poſſit. pag.160. n.11

Clerici non reſidentes an fructus beneficiorum percipere poſſunt. pag. 79.n.8

Clericorum conſenſus in præiudicium Eccleſiaſticæ libertatis an aliquid operatur. pag.320.num.2

Clericorum bona an diſtinguũtur à bonis Eccleſiarum pag.285.num 5

Clericorum ſuffragiis, & orationibus fulcitur Regnum, auertuntur calamitates, pax & fœlix rerum ſtatus conciliatur. pag. 314.num 4

Clericus in flagranti crimine deprehenſus, vel ſuſpectus an poſſit capi à Miniſtro iudicis ſæcularis, vt Eccleſiaſtico ſuo iudici tradatur. pag.45 num 1

Clericus debitor fugam meditans an poſſit non tantum à iudice ſæculari, ſed etiam a ſuo creditore capi, vt ſuo iudici ſiſtatur. pag.47.num 1

Clericus an poſſit trahi ad forum ſæculare ratione officij ſibi conceſſi à Principe ſæculari. pag.182 num 5

Comeſtio.

Comeſtio carnis in die interdicto an ſit ſecundùm ſe proteſtatiua hæreticæ ſectæ. pag. 108.num.3

Commodum.

Commodum ſentiens an debet ſentire incommodum. pag.24.num.1

Communitas.

Communitas an poſſit ſine conſenſu Regis, vel Proregis tributum, gabellas, ſeu vectigal imponere. pag 278.num.1

Concilium.

Concilij Generalis conuocatio an ad Papam ſpectet. pag.1.num.1

Concilium Generale ob vrgentem neceſſitatem an conuocari poſſit ſine Papa. pag.2.num.1

Concilium ſuper quibus delictus vetat diſpenſari. pag.141.corollar 5

Confeſſarius.

Confeſſarij non habentes poteſtatem abſoluendi à reſeruatis an poſſint abſoluere, quando dubitatur, an peccatum ſit reſeruatum. pag.109 num 3

Confeſſio.

Confeſſiones Religioſis ſemel approbatis factæ an valeant, ſi occultè facultate audiendi illas ſint priuati. pag.115 n.4

Concordata.

Concordata facta in Concilio Prouinciali inter Eccleſiaſticos, & ſæculares an aliquid operatur. pag.333.n.1

Conſuetudo.

Conſuetudines tendentes contra immunitatem Eccleſiaſticam reprobantur in Bulla Cœnæ. pag.305.num.4

Conſuetudo quando dicitur irrationalis. pag.43.num.11

Conſuetudo an poſſit abrogare ius poſitiuum, etiam canonicum. pag.237 n.1

Conſuetudo quando poſſit Eccleſiaſticæ exemptioni quidquam derogare pag. 42 num.10

Conſuetudo immemorialis præiudicans aliquo modo libertati Eccleſiaſticæ an valet. pag.305.num.3

Conſuetudo, vt valeat, an debet eſſe legitima, & præſcripta. pag.40.n.3

Conſuetudo quando præſcribi non poſſit. pag.40.num.3.

Conſuetu-

Conſuetudo Eccleſiaſticorum, & Laicorum mixta quando Eccleſiaſticos obligat. pag 36.num.13
Conſuetudo immemorialis an valet contra libertatem Eccleſiaſticam. ibid.n.11
Conſuetudo in priuilegio fundata trahendi cauſas Eccleſiaſticas ad Laicalia tribunalia an de facto ſit reuocata per Bullam Cœnæ Domini. pag. 44. num.19

Contractus.

Contractus, qui iuramento firmantur, an poteſtati ciuili ſubijciuntur. pag.225. num.2

Corpus.

Corporum æqualitas, ſeu proportio in mutuis an ſit ſpectanda. pag.125.n 2

D

Damnatus. Damnum.

DAmnati ad carceres ob grauia delicta cur ad regias triremes tranſmitti ſolent. pag.19.& 20.num.1
Damnum alteri inferens ad quid tenetur. pag.210.num.4

Debitor.

Debitor an tenetur in ſæculo manere, vt ſatisfaciat ſuis creditoribus. pag. 238. num.8

Deceptor.

Deceptorem inducens vi, aut fraude ad donandum, alienandum, vel repudiandum an peccet, & an ad reſtitutionem teneatur. pag.239.ſect.6

Delictum.

Delictum perſonale an in detrimentum Eccleſiæ redundare debeat pag. 182. num.4

Diſpenſare. Diſpenſatio.

Diſpenſare ſuper irregularitatibus prouenientibus ex homicidio indirecte voluntario quis poſſit. pag.144 n.1
Diſpenſatio quid? pag.208 num.2
Diſpenſatio requirit iuſtam cauſam. pag. 108. num 2
Diſpenſatio votorum quid. pag.220 n.7

Diſpoſitio.

Diſpoſitio legis quando obligare deſinit. pag.137.num.5
Diſpoſitio, ſeu affectus ignorantis ignorantia concomitanti, & vincibili quotuplex. pag.93.num.3
Diſpoſitiones in odioſis an ſint reſtringendæ. pag.80.num.1

Diſtinctio.

Diſtinctio perſonalis an debet eſſe inter dantem, & accipientem. pag.221.n.10

Doctor.

Doctores, vide *Inquiſitores.*

Dominium. Dominus.

Dominium rei legatæ an ſit perfectum ante acceptationem. pag.237 n.8
Dominus rei alteri non obligatæ an poſſit eius dominium in alium transferre. pag.235.ſect.11

Donatio.

Donatio an ſemper reuocari poſſit ante validam acceptationem. ibid.
Donatio inter coniuges quare decernitur iure nulla. pag.237.num 4
Donatio mortuo donatore an poſſit reuocari per eius hæredes, ſi nondum fuerit acceptata. pag. 169.n.14
Donatio omnis, & exemptio facta communitati in perpetuum an ſit irreuocabilis. pag.316.num 1

Donatio

Donatio an ſit inualida mortuo donatore ante validam acceptationem. pag. 166. num. 4

Donationes Ciuitati, Vniuerſitati, Eccleſiæ, vel Hoſpitali factæ an obligent ante omnem acceptationem. pag. 167. num. 6

Donationes à Rege factæ ſuis ſubditis, an ſunt potiùs donationes puræ, quàm remuneratoriæ. pag. 243. num. 4

Donatiuum.

Donatiuum vt ſit iuſtum, quas conditiones debet habere. pag. 7. num. 1

Duellum.

Duellum ſuadentes cum aliquo influxu, ſeu affectu an excommunicationem incurrant. pag 107. num. 2

E

Eccleſia.

Eccleſia an punit ſub cenſura peccatum puratiuum. pag 250. num 7

Eccleſia an poſsit ſe extendere ad actus merè internos præcipiendos, ac puniendos. pag 97. num 2

Eccleſia an punit hæreſim purè internam. pag. 96 num. 2

Eccleſia an iudicat de internis pag 86. n. 2

Eccleſia an habet iuriſdictionem in actus, qui non poſſunt exterius cognoſci. pag. 96. num. 2

Eccleſia quæ potiſsimùm ſpectare debet. pag. 103. num 4

Eccleſia an reprobat eas ſæcularium Principum leges, quæ de Eccleſiaſticis bonis, & perſonis ſpeciatim decernunt. pag 25. num. 3

Eccleſia reædificata an retinet eaſdem indulgentias, quas antea habuit. fol. 74. corollar. 5

Eccleſiarum bona tam mobilia, quàm immobilia ab omni tributo, & vectigali immunia ſunt. pag. 187. num. 1

Eccleſiarum exemptio an ſit de iure diuino. pag. 288 num. 1

Eccleſiaſticus.

Eccleſiaſtica lex præcipiendo orationem externam, an præcipit conſequenter internam animi intentionem pag. 102. num. 1

Eccleſiaſtica immunitas in cuius bonum introducta fuit. pag. 331. num 4

Eccleſiaſtica immunitas tam quoad perſonam, quàm quoad bona an ſit de iure poſitiuo. pag. 307. num. 1

Eccleſiaſticarum rerum quotuplex ſit alienatio. pag. 197. num. 2

Eccleſiaſticæ immunitati an ſit contrarium ſtatuere, ne Laici præſtent obſequia Eccleſiaſticis. pag. 357. ſect. 10

Eccleſiaſticæ immunitati in quibus derogauit Iuſtinianus Imperator. pag. 291 num. 1

Eccleſiaſticæ immunitati an poſsit derogari vlla conſuetudine in contrarium, ſi ſola ſit, & nullo titulo, eu priuilegio Summi Pontificis adiuuetur. p. 315 n 1

Eccleſiaſtici an poſſunt compelli à Iudice Laico ad pœnam impoſitam effundentibus amurcam, vel ſimilia per vias publicas. pag. 67. num. 1

Eccleſiaſtici quoad perſonas an pleniſsimum habent fori priuilegium. pag. 28. num. 2

Eccleſiaſtici à Rege ad bellum vocati ad quid tenentur. pag. 64. num. 5

Eccleſiaſtici in patrimonialibus an gaudent iiſdem priuilegiis, & exemptionibus, quibus gaudent eorum perſonæ. pag. 178. num. 1

Eccleſiaſtici de iure diuino an habent, vt liberè poſsint vbique terrarum habitare.. pag. 49. num. 4

Eccleſiaſtici, vt ex vi negotiationis amittant

tant immunitatem Gabellarum, quæ requiruntur. pag.300.num.5

Eccleſiaſtici tranſgredientes legem ciuilem an poſſunt à poteſtate laica puniri. pag.180.num.8

Eccleſiaſtici an tenentur ad pœnas legum Laicorum tranſgreſſoribus impoſitas. pag.353.num.2

Eccleſiaſtici an poſſunt negotiari per alias perſonas. pag.300.n.3

Eccleſiaſtici an tenentur vinum suũ vendere in quarta domo diſtante ab Eccleſia. pag.354.num.1

Eccleſiaſtici Regulares an peccent mortaliter, ſi negotiationi multum operam dent. pag.297.num.5

Eccleſiaſtici exportantes è Regno res prohibitas an poſsint illis ſpoliari ſine læſione Eccleſiaſticæ libertatis. pag.53.num.1

Eccleſiaſtici falsâ menſura vendentes vinum, triticum, oleum, &c. an poſsint à Principe ſæculari, eiuſque miniſtris in bonis, vel in pœna pecuniaria puniri. pag.54.num.1

Eccleſiaſtici an ſubduntur Principibus Laicis ſecundùm vim coactiuam. pag.53.num.2

Eccleſiaſtici an tenentur ad reparationem pontium, & viarum publicarum contribuere. pag.53 num 3

Eccleſiaſtici vendentea vinum, frumentum, & ſimilia vltra pretium à Principe taxatum an poſsint illis in pœnam ſpoliari. pag 52.num.1

Eccleſiaſtici an poſſunt ſuſcipere adminiſtrationem, vel procurarionem domus alicuius ſæcularis. pag.300.n 2

Eccleſiaſtici feudatarij an tenentur priùs obedire Regi, quàm Papæ. pag.322. num.4

Eccleſiaſtici an poſſunt compelli ad ſolutionem gabellarum à Laicis. pag. 54.ſubcorollar. 10

Eccleſiaſtici cur Principum ſæcularium legibus indirectè ſubduntur pag.26. ſect.17

Eccleſiaſtici an poſſunt ſe ſubiicere Iudici Laico. pag 68.1.& 2.

Eccleſiaſtici ſunt paſtores, & patres ſæcularium, eorumque Iudices. pag.313. num 3

Eccleſiaſtici an poſſunt ſe ſubmittere arbitrio iudicis Laici. pag.68 num.3

Eccleſiaſtici ratione bonorum feudalium an ſubiiciuntur ſæcularibus. pag 181.num.1

Eccleſiaſtici an tenentur obedire legibus Principum ſæcularium taxantibus pretia cenſuum. pag.25.num.3

Eccleſiaſtici an eximuntur a legibus ciuilibus. pag.24.num 1

Eccleſiaſtici an ſubduntur, ſeu obligantur Principum ſæcularium ciuilibus legibus. pag.25.num.3

Eccleſiaſtici ratione feudi an tenentur ire cum Rege ad bellum. pag.322. num 4

Eccleſiaſtici an poſſunt conducere aliena prædia, vt fructus vendant. pag. 299.num.2

Eccleſiaſtici habentes feudum à Rege an tenentur ratione feudi opem præſtare Regi. pag.322.num.3

Eccleſiaſtici an ſubduntur legibus Principum ſæcularium, in quorum Regnis vitam degunt. pag 26.num.7

Eccleſiaſtici ab Ordinariis locorum exempti an poſſunt conueniri coram Iudicibus Laicis, ſi in Regno Superiorem non habent. pag. 65. ſubcorollar.21

Eccleſiaſtici an prohibentur audire lectorem Iuris Ciuilis, vel Medicinæ. pag 298.num.9

Eccleſiaſticis Iudicibus an prohibetur aduocare ſubſidium brachij ſæcularis contra ſuos ſubditos. pag. 32.num.2

Eccleſiaſticis perſonis, eorúmque bonis collectas imponentes ſine Summi Pontificis conſenſu an excommunicantur. pag.285.num.5
Eccleſiaſticis an ſit interdictum renunciare priuilegiis. pag.324. num.4
Eccleſiaſticorum an ſit Eccleſiaſticos cogere ad Concilij Tridentini obſeruationem. pag.62.num.2
Eccleſiaſticorum animalia damna inferentia an poſſunt per Iudicem Laicum capi. pag 179.num.6
Eccleſiaſticus Magiſtratus an ſubordinatur ſæculari. pag.31.num.1
Eccleſiaſticus Magiſtratus an maior ſit ſeculari. pag.29 num.1
Eccleſiaſticus an poſſit citari, & compelli ad reſtificandum à Iudice ſæculari. pag.61.ſubcorollar.18
Eccleſiaſticus falſa teſtificans coram Iudice Laico an poſſit ab eo puniri. pag.56.num.1

Eccleſia.

Eccleſiæ materiales an ab omnibus oneribus,& tributis Principum ſæcularium immunes ſunt pag 287.num 1
Eccleſiæ bonum an includitur in communi bono Reipublicæ.pag.256 n.4
Eccleſiæ an ſuccurritur beneficio reſtitutionis in integrum. pag.13.num.4

Epiſcopus.

Epiſcopi anctoritas an ſupplet aliorum teſtium defectum in matrimonio. p. 121.num.6
Epiſcopi poſſunt abſoluere ab excommunicatione hæreſis extra Sacramentum Confeſsionis. pag 150 addend.3
Epiſcopi an poſſunt diſpenſare ſuper irregularitate ex occulta hæreſi prouenienre. pag 151 addend.4
Epiſcopi an poſſunt abſoluere ab hæreſi, etiamſi coram quinque, vel ſex eam quis protulerit. pag 150.addend.1
Epiſcopi, aliique Eccleſiaſtici Regis feudatarij an tenentur Papæ potiùs obedire, quàm Regi. pag.64 n.2
Epiſcopi, aliique Eccleſiaſtici iuſtis Principum mandatis tanquam inobedientes an licitè poſsint e Regno ab ipſis Principibus expelli. pag 48.n 1
Epiſcopi an ſuis ſubditis licentiam dare poſſunt, vt ab alieno Epiſcopo indulgentias datas lucrentur. pag.70. num.5
Epiſcopi an ſunt de iure diuino à ſæcularium iuriſdictione exempti. p 280. num.3
Epiſcopo quando debetur ſubſidium charitatiuum. pag.250.ſect.5
Epiſcopus an poſsit compellere Cleros cenſura excommunicationis ad præbendum ſibi ſubſidium charitatiuum. pag.263.num.6
Epiſcopus an poteſt dare plura beneficia ſine diſpenſatione Pontificis.pag.195. num.4
Epiſcopus an poteſt dare ſubdito poteſtatem abſoluendi ſe in caſibus ſibi reſeruatis. pag.218.num.3
Epiſcopus ſimoniacè electus an poſsit à Rege ab Epiſcopatu expelli.pag.65. num 1
Epiſcopus an poſsit cum conſenſu Capituli Eccleſiis ſibi pleno iure ſubiectis collectam imponere ad reparationem Eccleſiarum. pag.2-8.num.5
Epiſcopus an ſit Princeps ſacrorum in ſua Eccleſia particulari pag.278.n.5
Epiſcopus an poſsit in votis propriis, ac iuramentis diſpenſare. pag. 221. num. 12
Epiſcopus an poſsit abſoluere Regulares excommunicatos à proprio Prælato ex caſu pertinente ad regularem diſciplinam. pag.151.per tot.
Epiſcopus an Eccleſiaſticæ, vel laicæ perſonæ

perſonæ iuripatronatus derogare poſſit. pag. 193.num.7

Error.

Error communis cum titulo colorato an tribuit iuriſdictionem. pag. 113. num.1

Eſſentia.

Eſſentia orationis, vide *Oratio.*

Exactor.

Exactor dubitans de iuſtitia tributi an peccet illud exigendo, & an ad reſtitutionem teneatur. pagina 248. num 2

Exactor an ſit excommunicatus Bullâ Cœnæ. pag. 244 num. 3

Exactor quando cenſetur excommunicatus. pag. 200.n.7

Excommunicatio.

Excommunicatio maior quæ? pag 249. num.4

Excommunicatio quid ſit? pagina 77. num. 1

Excommunicatio maior an ſit hæreſis prima pœna. ibid.n.2

Excommunicatio an locum habet, vbi lethalis culpa non contrahitur. pag. 23 ſect. 13

Excommunicatio maior an ſupponit peccatum mortale. pag. 246.n.4

Excommunicatio an ſit adnexa homicidio Clerici volito. pag. 142.n.3

Excommunicationem Canonis, *Siquis ſuadente Diabolo*, an incurrit Clerici percuſſor, ſi percuſsio ſit leuis. pag. 104.num. 1

Excommunicationem an incurrunt, qui ob periculum, ſaltem probabile, vel dubium penuriæ futuræ prohibent extractionem victualium ad Curiam Romanam. pag 23 .ſect. 13

Excommunicationem an incurrunt, qui faciunt ſeruari conſuetudines contrarias Eccleſiaſticæ libertati. pag. 318. num. 2

Excommunicationis ſententia lata à Iudice notoriè excommunicato tolerato an ſit valida. pag. 129.n.5

Excuſans.

Excuſantia à peccato mortali an excuſant ab excommunicatione, & ſuſpenſione. pag. 250.num.7

F

Facultas.

Facultas abſoluendi ab hæreſi penes quem ſit? pag 153 .addend.7

Facultas abſoluendi à cenſuris abſolutè conceſſa an in dubio ſumi debeat de vtroque foro. pag. 333.num. 12

Fama.

Fama dat iuſtam occaſionem credendi. pag 41.num.7

Famis.

Famis neceſsitate aliena accipiens an excuſatur à culpa. pag. 23. ſect. 13

Fauor.

Fauor iuris communis an ſit priuato præferendus. pag. 140.num.2

Filius.

Filius in quibus tenetur obedire parenti. pag. 150.num.2

Finis.

Finis omnium Regni redituum quis? pag. 241.num.2

Fiſcus.

Fiſcus vnde lieni comparatur. pag. 10. num. 9

Fiſcus an ſuccedit morientibus ab inteſtato nullum intra decimum gradum hæredem relinquentibus. pag. 229. num. 2

Fœmina.

Fœminæ quando ſubiiciuntur præcepto Confeſſionis. pag. 81 num. 2

Fur. Furtum.

Furari à priuato, quàm à Republica vtrum melius? pag. 6. num. 8

Furtum formaliter quid: pag. 209. num. 2

Furtum formaliter an committit, qui bona alterius illo inuito accipit pag. 210. num. 3

G.

Gabella.

GAbella ſuper contractus impoſita lædit immunitatem Eccleſiaſticam. pag. 351. ſect. 11

Gabellæ an poſſint exigi ab Eccleſiæ Emphyteuris. pag. 355. ſect. 17. num. 1. & 2

Gabellæ an poſſint exigi à colonis laicis Regularium. pag. 335. ſect. 18

Gratia.

Gratia conceſſa an morte concedentis extinguitur. pag 102. num 1

Gratia facta, & facienda, quæ dicuntur? pag 162 num 3

Gratiæ, & penſiones ſub qua conditione intelliguntur conceſſæ. pag. 241. num. 2

H.

Hæreſis.

HÆreſis propter quam pœnæ incurruntur, quæ? pag. 95. num. 2

Hæreſis pœnæ an ſupponunt pertinaciam, & peccatum mortale pag. 88. num. 1

Hæreſis pœnæ quæ? pag. 88. & 89. à n 2. vſque ad 10

Hæreticus.

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui affectat ignorare, quæ Eccleſia proponit. pag 92 num. 2

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui actu hæreſim conſummauit in interno. pag. 96 ſubcorollar 7

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui exteriùs profert, quod tenet ex ignorantia erronea. pag. 94. num. 1

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui errorem contra fidem ex ignorantia craſſa committit in interno, etſi perfectè illum explicet in externo. pag 90 num. 1

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui hæreſim mente detentam characteribus inintelligibilibus ſcribit. pag. 104. num 2

Hæreticorum pœnas qui incurrunt, & qui non? à pag 104 & 105. per tot.

Hæreticorum pœnas an incurrit huic hæreſi aſſentiens, *Chriſtus non eſt homo*, proferénſque ſolùm iſta verba, *non eſt homo.* pag. 104 num. 1

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui hæreſim ſuam iocosè tantùm profert. pag. 107. num 1

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui per habitualem diſpoſitionem ita ſuæ adhæret opinioni, vt etiamſi ſciret illam eſſe contrariam Eccleſiæ adhuc in illa perſiſteret. pag 93. num 1

Hæreticorum pœnas an incurrit fide dubius? pag. 87. num. 1

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui errorem contra fidem ex ignorantia affectata committit in interno. pag. 92. num. 1

Hæreticus, qui pœnas hæreticorum incurrit, quis? pag.95 num.2
Hæreticus quis pag.87.n.2 & p.90.n.10
Hæreticus abſolutus in articulo mortis à Sacerdote non habente facultatem abſoluendi extra mortis articulum, an tenetur poſtea ſe ſummo Pontifici repræſentare. pag.126.num 5

Homicidium

Homicidium, & mutilatio in quo æquiparantur. pag.141.corollar.6
Homicidium voluntarium indiſpenſabile quid? pag.143.num 5

Homo.

Homines an ſunt natura pares in his, quæ ad corporis con[illegible]ationem, proliſque generationem pertinent. pag 104. num.6
Homo an ſit ſui iuris quoad ea, quæ ad naturam corporis conſeruandam, & propagandam ſpectant. ibid.
Homo an tenetur abſtinere à communione cum excommunicato etiam vitandò cum periculo magni damni. pag. 212.num.6

I.

Idem.

IDem an poſſit eſſe agens, & patiens. pag.220.num. 8
Idem an poſſit agere in ſe ipſum naturaliter. pag.220.num.8
Idem an poſſit eſſe ſe ipſo ſuperius, & inferius. pag.220.num.8

Ignorans. Ignorantia.

Ignorans an contrahit pœnam in foro interno. pag.81.num.4
Ignorantia affectata cui ſcientiæ æquiparatur. pag 79.num.8
Ignorantia vincibilis cur excuſat à peccato hæreſis, & non à peccato homicidij. pag 91 num.3
Ignorantia vincibilis, etiam craſſa antecedens an excuſat à peccato hæreſis propriæ, & quid facit concomitans. pag.93. num 3
Ignorantia concomitans an faciat voluntarium. pag.142.num3
Ignorantia, inconſideratio, & obliuio an æquè tollunt voluntarium ſaltem perfectum. pag.150.num.6
Ignorantia affectata an minor ſit ſcientia vera. pag.80.num.9

Immunitas.

Immunitas Eccleſiaſtica quomodo fuit introducta. pag.317 num.3
Immunitati Eccleſiaſticæ Orbis Chriſtianus an conſentit. pag. 316 n.1

Imperator.

Imperator an ſit Papæ Miniſter. pag 67. num.5

Impoſſibile.

Impoſſibile moraliter cenſetur, quod valdè difficile eſt. pag.213.num.3

Impuber.

Impuber an ſtatim poſt vſum rationis ſubiicitur legibus, ſeu præceptis Eccleſiæ. pag 82.num.2
Impuber an contrahit irregularitatem occidendo, vel mutilando hominem. pag.83.num 3
Impuber cur ſubiciatur cenſuræ Canonis, & non aliis cenſuris, & pœnis latis ab homine. pag 82.num.3
Impuberes in excommunicationem lapſi à quibus poſt pubertatem abſolui poſſunt. pag.158.num.2

Indulgentia.

Indulgentia conceſſa populo Neapolitano,

ſcripto. pag 319.num.2

Laici contrahentes cum Eccleſiaſticis an iure Ciuili aliquod onus ſubeunt. pag. 353.ſect.15

Laicus falſum deponens coram Iudice Laico an poſſit ab eo puniri pag. 57.n.5

Laicus an immunis ſit pro victualibus filij Clerici. pag.250.num.1

Legatarius. Legatum.

Legatario an ſtatim morte legantis acquiritur dominium rei legatæ p.237. num.7

Legatum vltimò in codicillis an tollit primò legatum in teſtamentis. pag 73. num.6

Legatus.

Legatus à Latere an habet poteſtatem connocandi Concilium Generale. pagin.2.num 2

Lex. Legislator.

Leges humanæ quando obligãt. pag.152. addend.6

Leges, & præcepta quomodo ſunt implenda. pag.100.num 4

Leges Ciuiles infirmantes contractum, teſtamentum, &c. an comprehendunt Eccleſiaſticos. pag.27.num.4

Legis pœnalis verba an ſunt extendenda. pag.78.num.3

Legislator an poſſit obligare ſubditos ad habendam intentionem. pag.103 n.2

Legislatoris intentio an ſit præferenda verbis legis. pag.215 num 4

Lex naturalis & diuina an præſtant legi humanæ. pag.147.num.9

Lex cuius gratia conditur. pag.152.addend.6

Lex naturalis dictat vitam alimento ſeruandam. pag.212.num.7

Lex eſt norma, & regula ſecundùm quam Iudex iudicare debet. pag.214 num.2

Lex an præcipit voluntariam operis executionem. pag.99 num 1

Lex præſcriptionis an minus nunc confert dominium hominibus, quàm contulerit eis à principio ius gentium. pag.210.num.2

Lex correctiua an debet eſſe ſtrictæ interpretationis. pag 108.num.2

Lex poſterior vniuerſalis an derogat priuilegio anteriori ſpeciali. pag.44.numero 19

Lex Ciuilis an confert iuſtum titulum. pag.210.num.2

Lex poſitiua quomodo obligat. pag.119. num.2

Lex humana ordinariè non obligat cum magno incommodo. pag.212.num.7

Lex eſt regula publica. pag 208.num.4

Lex naturalis, & diuina an ſunt ex ſua natura immutabiles. ibid.num.3

M.

Magiſtratus.

Magiſtratus Ciuilis arma Clericis erepta reſtituere, vel ad Eccleſiaſticum eorum Magiſtratum tranſmittere an tenetur. pag.12.num 5

Maior.

Maiores vt habeant beneficium reſtitutionis in integrum, quid requiritur. pag 13.num 4

Maioribus elapſo quadriennio an datur beneficium reſtitutionis in integrum. pag.15 num.5

Mandator.

Mandator an debet ratum habere, quod ex vi eius mandati geſtum eſt.pag.169. num.12

Mandatum.

Mandatum an expirat morte mandantis.

tis. pag.164.num.8
Mandatum in fauorem cauſæ piæ factum an extinguitur morte mandantis. pag.170.num.16

Maritus.

Maritus hæreditatem, legatum, vel fideicommiſſum ſibi delatum, & nondum acceptatum an validè repudiat, vt pertineat ad vxorem. pag.237.n.4

Matrimonium.

Matrimonium an ſit validum, etiamſi Parochus aſſiſtens non ſit Sacerdos. pag. 118.caſ 10

Miles.

Miles in quibus tenetur obedire Duci. pag.104 num.6
Miles dubitans de iuſtitia belli an poſſit ſine peccato bellum gerere. pag. 6. num.7

Menſura.

Menſura eadem in mutuis ſemper eſt exigenda. pag.125.num.2

Minor.

Minori cur ſuccurritur beneficio reſtitutionis in integrum. pag.13 n 4

Monarchia.

Monarchia integra, & perfecta an ſit contra ius naturale. pag.271.num.4

Mors.

Mortis in articulo an quis, non ſatisfactâ parte abſolui poſſit. pag.137 num.9
Mortuo ſuperiori, vel amoto an ceſſant caſus ipſi reſeruati. pag.75.num.3
Mortuo Epiſcopo in caſibus ipſi reſeruatis quis abſoluere poſſit pag.75.num.3

Mulier.

Mulier an tenetur audire ſacrum die feſto, ſi vir auſterus minetur ei malum graue, ſi ex domo quacunque de cauſa egrediatur. pag.212.num.5
Mulieres in excommunicationem lapſæ à quibus abſolui poſſunt pag.159.num.3

N

Neceſſitas.

NEceſſitas omnia facit communia, præſertim cibaria. pag.23.ſect.13
Neceſſitas quandoque licitum facit, quod per leges eſt illicitum. pag 29.num.4

Nemo.

Nemini datum eſt ius ſibi dicere in cauſa propria. pag.172 num.10
Nemo poteſt in ſeipſum iuriſdictionem exercere. pag 219.num.6
Nemo poteſt renunciare priuilegio conceſſo communitati. pag.324 num.3
Nemo poteſt ad impoſsibile obligari. pag.213.n.8.
Nemo poteſt ſeipſum excommunicare. pag.220.num.7
Nemo poteſt ferre ſententiam in ſeipſum. ibid.
Nemo poteſt in ſua cauſa ius ſibi dicere. ibid. num.6

O.

Obligatio.

OBligatio an requirit duorum conſenſum in vnum concurrere. pag. 168.num 7
Obligatio iuramenti, & voti an tendat immediatè ad Deum. pag. 226 num.2
Obligatio iuramenti an ſit ſpiritualis. pag.226.num.1
Obligatio vnde naſcitur. pag.166.num.3

Officium.

Officia, quæ iuſtitiæ adminiſtrationem admixtam habent, quando vendi poſſunt. pag 8 num.6
Officiales quando iuſtè tributum, vel

donatiuum exigunt. pag 253. ſect.8
Officium Principis in quo diſtinguitur ab officio perſonæ priuatæ. pag.34. num 2

Onus.

Onus, quod non poteſt imponi Eccleſiaſticis, an poteſt imponi Laicis cum illis contrahentibus. pag.347.num.1

Opinio.

Opinio principalis Doctorum an iuriſdictionem tribuit. pag.113.n.2

Opus.

Operantes ex ignorantia affectata an contrahunt pœnam latam contra facere aliquid præſumentes.. pag.80.n 3

Oratio.

Orationis eſſentia an poſsit conſiſtere ſine interna animi attentione.pag.102. num.1

P.

Papa.

Papa, vide *Pontifex*.
Papa an poteſt abſoluere aliquem ab obligatione, qua alteri tenetur. pag. 334.num.4
Papa an poteſt in vniuerſum renunciare Eccleſiaſticorum priuilegiis. pag.324. num.5
Papa an ab aliquo iudicari, aut deponi poteſt. pag 314.num 7
Papa an poteſt ſibi ipſi conferre indulgentias. pag 219 num.6
Papa an poteſt deponere Reges. pag.67. num 5
Papa an omnibus nationum Epiſcopis cum auctoritate imperare poteſt pag. 1.num 1
Papa quomodo tolerat conſuetudines immunitati Eccleſiaſticæ derogantes. pag.325.num.1
Papa an ſuam poteſtatem accepit à Chriſto. pag.314.num.7
Papa an poteſt ex aliqua parte derogare immunitati Eccleſiaſticæ. pag 327.n.1
Papa poteſt Imperatoris Electores inſtituere, & inſtitutos mutare. pag.67. num 5
Papa an poteſt priuilegium ſemel conceſſum reuocare. pag.331 num.4
Papa an eſt dominus beneficiorum. pag. 194. num.2
Papa an poteſt Imperatoris electionem improbare. pag.67.num 5
Papa an tollere poteſt irrationabilem, & illegitimè præſcriptam conſuetudinem. pag.43.num.15
Papa an poteſt alium Imperatorem eligere, & electum deponere pag.67 num.5
Papa an poteſt alienare bona Eccleſiæ. pag.334 num.2
Papa an eſt Dominus Mundi quoad proprietatem. ibid num 4
Papa quomodo in Concilio Epheſino appellatur. pag 1.num.1
Papa abſoluente à cenſura, an poteſt inferior Confeſſarius abſoluere à peccato. pag.76.corollar 1 num.1
Papa, & Concilia OEcumenica an habent auctoritatem inducendi Clericorum immunitatem. pag.317.num.1
Papa an poteſt per ſe ipſum Imperatorem eligere. pag 67.num.5
Papa an poteſt mandare occidere à ſe præſcriptum reum in alieno territorio. pag.180 num.7
Papa an poteſt vti gladio temporali. pag. 67.num.5
Papa an poteſt leges ſæculares iniuſtas abrogare. 67.num 5
Papa an eſt dominus abſolutus bonorum, & iurium Eccleſiæ. pag.324.numero 5
Papæ priuilegium an requiritur, vt Reges poſſint Epiſcopatus, aliaque beneficia conferre. pag 39 num 3
Papæ intentio quænam debet eſſe p 67. num.5

num.5
Papæ facienti aliqua mandata in euidentem Eccleſiæ deſtructionem an poſſunt Principes ſæculares reſiſtere. pag.66. num.6
Papæ an ſit Clericos delinquentes punire,& caſtigare. pag 49.num.3

Parlamentarius. Parlamentum.

Parlamentarij an tenentur in conſcientia ſequi opinionem probabiliorem. pag. 6.num.9
Parlamentarij an tenentur in dubio credere Regi circa iuſtitiam belli. pag.7. num.9
Parlamentarij an debent cognoſcere de cauſa, & æquitate tributi. pag. 253. num.8
Parlamentarij irrationabiliter recuſantes dare Principi tributum, vel donatiuum an ad illud præbendum cogi poſſunt. pag 273.num.1
Parlamentariis melius eſſet furari à priuato,quàm à Republica. pag.6.num 8
Parlamenti maior pars an ad donatiuum concludendum ſufficit. pag.8.num 1
Parlamenti Generalis conuocatio ad quē ſpectat. pag.1.num.1
Parlamentum Generale quando ante Regis intimationem conuocari poteſt. pag.2. num.2

Parochus.

Parochus an licitè poteſt vagorum matrimoniis aſſiſtere. pag.117.num.1
Parochus vagorum quis cenſetur. pag. 117.num 1
Parochus matrimonio aſſiſtens metu mortis inductus, an peccat. pag 119. per tot.

Patrimonium.

Patrimonialia munera quotuplicia. pag. 337.num.5. & 338.num.3

Pauper.

Pauper applicans bona incerta ſibi an tenetur domino poſtea comparente ea reſtituere. pag.231.num.1
Pauperes qui dicuntur. pag.230.num.7
Pauperes poſſidentes bona incerta an poſſunt ea ſibi retinere. pag 231.num.1

Peccatum.

Peccata mortalia interna an reſeruari poſſunt. pag.103.num 4
Peccata mortalia an cenſentur reſeruata, niſi certò fuerint opere perfectè conſummata. pag.109.num 2
Peccatum mortale an committit extrahens è Regno quantitatem aliquam rerum prohibitarum. pag.23.ſect.14
Peccatum ex ignorantia affectata commiſſum an grauius ſit, quàm ſi certà ſcientia committeretur. pag.78 num.4
Peccatum in Bulla Cœnæ contentum committens quando excuſatur à cenſura. pag 83.num.1

Penſio.

Penſio an ſit ſoluenda,ſi camera ære alieno prematur. pag 245.num.1
Penſiones ſub qua conditione intelliguntur à Rege conceſſæ. pag.243 per tot.
Penſiones an intelliguntur alio modo conceſſæ, quàm ſunt apud concedentem. 242.num.5

Pertinacia.

Pertinacia requiſita ad hæreſim quæ, & in quo conſiſtit. pag.90.num.2
Pertinacia, quæ ad hæreſim requiritur, vnde ſumitur. pag.91 num.4

Pontifex.

Pontifex, vide *Papa.*
Pontifex an poteſt prouidere de Imperatore per hæreditatem ſucceſſoriam pag. 189 num 5

Pontifex an tenetur ſtare contractui pag. 334. num. 3

Pontifex an licitè poteſt auferre bona patrimonialia Clericorum, ſi ſic exigat bonum commune Eccleſiæ. pag 187. num 7

Pontifex an poteſt priuare infideles ſibi ſubditos dominio in ſeruos, ſi hi Chriſtiani efficiantur. ibid.

Pontifex an poteſt ſpiritualibus pœnis hæreticos, & Apoſtatas ad fidem amplectendam compellere. 190 ſubſect. 6

Pontifex an licitè poteſt auferre bona Chriſtianorum, ſi ſic exigat commune bonum Eccleſiæ. pag. 185 num. 2

Pontifex an poteſt derogare iuripatronatus. pag. 192. num. 1

Pontifex an poteſt derogare iuripatronatus priuilegio, vel præſcriptione ſolùm acquiſito ſine expreſſa clauſula derogatoria. pag. 193 num. 5

Pontifex an poteſt diſpenſare, quòd quis retineat plura beneficia reſidentiam exigentia. pag. 194 num 1

Pontifex an licitè poteſt compoſitionem admittere, quando bona ſunt incerta. pag. 197. ſubſect. 10

Pontifex an poteſt leges Principum iniuſtas, & bono ſpirituali repugnantes abrogare. pag. 187 ſubſect. 1

Pontifex an poteſt aliquem à reſtitutione liberare, quando creditores ſunt noti. pag. 197. ſubſect. 11

Pontifex vnde reſeruat ſibi peccatorum abſolutionem. pag 76. aduertend. 1

Pontifex an poteſt Imperatoris Electores inſtituere, & inſtitutos mutare. pag. 188. num. 3

Pontifex an poteſt Paganos, & Iudæos ad Chriſti fidem amplectendam cogere. pag. 190. ſubſect. 5

Pontifex an poteſt Imperatorem electum confirmare, & electum deponere. pag. 188 num. 3

Pontifex an poteſt inuadere, aut bello proſequi Paganos exteros, ſeu non ſubiectos. pag. 191. ſubſect. 6

Pontifex an poteſt per ſe ipſum Imperatorem eligere. pag 188 num. 1

Pontifex an licitè poteſt bona Eccleſiaſtica ad alios vſus transferre, ſi ſic expediat bono communi Eccleſiæ. pag. 196. num. 1

Pontifex an maiorem habet poteſtatem in rebus Eccleſiaſticis, quàm Princeps ſæcularis in ſæcularibus. 187. num. 9

Pontificis an ſit bona incerta diſtribuere pag. 231. num. 1

Poteſtas.

Poteſtas Vicarij Generalis an magis pendet à iuriſdictione Epiſcopi, quàm poteſtas delegati à delegante. pag. 116 num. 6

Poteſtas, quam in ſe habet ſummus Pontifex an haberi poteſt ab hominibus. pag. 186. num. 4

Poteſtas delegati an expirat morte, vel priuatione officij delegantis. pag 115. num. 5

Poteſtatem recipere immediatè à Deo an ſit priuilegium ſingulare ſummi Pontificis. pag. 186. num 4

Pœnitens.

Pœnitens ad quid tenetur. pag. 137. n 9

Pœnitens an debet abſolui abſque eo, quod iuret, vel voueat ſe impoſterum non admiſſurum tale peccatum. pag. 138. num. 10

Pœnitentiarius.

Pœnitentiarius an mortuo Epiſcopo vti poteſt ſua facultate. pag. 164. num. 7

Peccator.

Peccator mortis in articulo quo iure obligatur ad confitendum pag 157. num 5

Peccatum

Peccatum.

Peccatum committens in Bulla Cœnæ contentum ob ignorantiam craſſam, an ab inferiori Confeſſario abſolui poteſt. pag.81.num 4

Præceptum.

Præcepti poſitiui an ſit maior obligatio, quam naturalis. pag 108.num 1

Præcepto ſub excommunicationis pœna impoſito an ſatisfacit is, qui inuitus, vel coactus illud implet. pag.101.n.1

Præcepto qui ſatisfacere dicuntur. p.98. caſ.2

Prælatus.

Prælatus an poteſt dare Sacerdoti ſubdito poteſtatem liberandi ſe ab obligatione voti. pag.219.num.3

Prælatus an poteſt directè ſibi diſpenſare in votis propriis. pag.218.num. 3

Prælati exempti an iuriſdictionem Epiſcopalem in ſuo territorio habent. pag 140. corollar.1

Præſcriptio.

Præſcriptio an fieri poteſt contra ſupremam poteſtatem in ſpiritualibus.p 43 num. 13

Præſcriptio 40. annorum an currit contra Eccleſiam. pag.69.num.2

Præſcriptio quando locum non habet. pag.41.num 5

Præſcriptio an impeditur incapacitate præſcribentis. pag 316.num 3

Præſcriptio an reuocari poteſt à ſummo Pontifice. pag.327.num.3

Præſcriptio legitima legis auctoritate, & adminiculo niti debet. pag.316.num.4

Præſcriptio an poteſt procedere ſine bona fide. pag.321.num.3

Præſumptio.

Præſumptio cedit veritati. pag.198.n 2

Princeps.

Princeps an poteſt rerum naturas mutare, & facere bonum, quod eſt intrinſecè malum. pag.21 .num.4

Princeps Laicus an poteſt occidere bannitum in territorio Eccleſiæ. pag.179. num.7

Princeps vt poſſit cogere vaſſallos ad exhibendum donatiuum, tributum, &c. quæ requiruntur. ibid.

Princeps Laicus an poteſt aſtringere Clericos ad obſeruanda ipſius banna pro bono publico, & ſanitate tuenda promulgata. pag.54.num.4

Princeps quando poteſt bona priuatorum auferre,& priuilegia eis conceſſa reuocare. pag.13 num.2

Princeps Laicus an poteſt priuilegium ſemel conceſſum Eccleſiæ reuocare. pag.332.num.2

Princeps an licitè poteſt cogere vaſſallos, vt frumentum,aliaque ad ſuum, & militum victũ neceſſaria,emant,& aſportent. pag.18.num.1

Princeps ſupremus an ſubditur iuri gentium,& naturali. pag.15.num.1

Princeps an licitè poteſt compellere vaſſallos, vt iuſto pretio animalia,naues, &c. locent cauſa aſportandi frumentum, & alia neceſſaria. pag.19 ſect.8

Princeps an grauiùs peccet, quàm homo priuatus, cùm rem alterius ſurripit. pag 210.num.4

Princeps ſæcularis an poteſt in iure procedere contra Eccleſiaſticos. pag. 65. num.1

Princeps an poteſt ab initio impedire, ne naſcatur obligatio iuramenti pag.225. num 2

Princeps an poteſt irritare, ſeu caſſare ſententias Iudicum ritè latas pag 205.n.2

Princeps an poteſt cogere vaſſallos ad mutuandam pecuniam ob publicas neceſſitates. pag.255.num.1

Princeps an ſit ſuprà ius ciuile. pag.205. num.2

Princeps an licitè poteſt compellere Vniuerſitates Regni ad exhibendos milites. pag 19.num 1
Princeps an poteſt vnius Ciuis bona alteri adiudicare. pag.209.num.5
Princeps quando licitè poteſt per vim ex Vniuerſitatibus aſſumere ſibi vaſſallos pro militia, remigando, &c. pag. 20 num. 3
Princeps ſupremus an indiget conſenſu populi ad inducendum bellum. pag. 271.num.3
Princeps an faciliùs poſſit diſpenſare in criminalibus, quàm in ciuilibus. pag. 214 ſubſect.14
Princeps ſupremus an habet poteſtatem diſponendi de bonis ſuorum ſubditorum. pag. 98 num.1
Princeps an poteſt conſtringere vaſſallos, ne aurum, argentum, vinum &c. è Regno extrahant ſine ſua licentia pag.21. ſect 11
Princeps concedens auri, argenti, vini, & ſimilium extractionē, ſub qua conditione hoc concedere videtur. p.22 ſect.12
Princeps ex officio an tenetur ſuſcipere cauſas ſubditorum. pag.34 n.3
Princeps ſubditus quando poteſt bellum defenſiuum inire inconſulto Rege. pag. 3.num 2
Princeps an licitè poteſt cogere vaſſallos, vt frumenta, aliáque bona, quæ habent, vendant. pag.18.ſect 6
Princeps ſæcularis an licitè poteſt cogere Eccleſiaſticos, vt frumentum, aliáque ad victum neceſſaria, iuſto pretio vendant tempore penuriæ. pag. 51. num 1
Princeps an licitè poteſt ſententias in rem iudicatam tranſactas reuocare. pag 205 num. 1
Princeps ſæcularis an habet iuriſdictionem, ſeu poteſtatem diſponendi de bonis Eccleſiaſticis. pag.25.num.4
Princeps an tenetur obſeruare in ſuis iudiciis, & ſententiis leges ſcriptas pag. 209 num.1
Princeps an poteſt diſpenſare in furto, & ferre ſententiam contra ius naturale. pag 209 num. 1
Princeps an licitè poteſt conſtringere vaſſallos ad refectionem pontium, viarum, &c pag 21.ſect.10
Princeps an poteſt diſpenſare cum homicida Reipublicæ inutili. pag 209.n 4
Princeps eſt miniſter, & cuſtos iuſtitiæ. pag.210.num.4
Princeps an poteſt ſpoliare eum, qui bona poſſidet iure gentium pag.210.num 2
Princeps an ſit Legiſlator, conditor, ac legitimus legis interpres. pag 208.n.2
Princeps ſæcularis an habet aliquam in Eccleſiaſticos iuriſdictionem, præſertim coactiuam. pag.282.num.1
Princeps an poteſt contra leges operari, & in illis diſpenſare pag.209.num 5
Principes ſæculares an aliquo modo poſſunt coërcere Eccleſiaſticos p.65 n 1
Principes quo modo ſubduntur Pontifici. pag 317 num 2
Principes Chriſtiani in quibus Principes Gentiles imitari debent. pag.10. num 9
Principes ad quid tenentur, vt reſtitutionem faciant ſuis ſubditis. p.252.ſect.6
Principes, eorúmque Miniſtri poſſunt Nunciorum facultates diſcutere. pag. 170 num. 1
Principes ſine iuſta cauſa nouis tributis vaſſallos grauantes an peccent, & quo peccato. pag.252 ſect 6
Principes ſupremi an ſolùm ſumptus neceſſarios à vaſſallis petere poſſunt. pag. 250 ſect.4
Principi an licet cudere pecuniam de vili materia. pag.202.num.1
Principis fiſco turgente quare reliqua Ciuitatis membra marceſcunt. p.10.n.8

Princi

Principis officium quodnam ſit? pag. 247. num 3
Principis an ſit ſuum vnicuique tribuere. pag 34. num 2
Principum ſæcularium legibus an ſubduntur Eccleſiaſtici ſecundùm vim coactiuam, & punitiuam. pag. 27. n 2

Priuilegium. Priuilegiatus.

Priuilegia abſoluendi à quibuſcumque peccatis, cenſuris, pœniſque inde reſultantibus quomodo interpretanda. pag 140. num. 1
Priuilegia iuri communi derogantia cur odia iuris dicuntur. pag. 123 num. 1
Priuilegia omnia an reuocantur quotannis per Bullam Cœnæ pag 329. num. 3
Priuilegia, & conſuetudines omnes contra immunitatem Eccleſiaſticam quotannis in Bulla Cœnæ tanquam corruptelæ reuocantur. pag. 173. num. 4
Priuilegia toti communitati in perpetuò conceſſa an æquantur legibus publico iuris corpori inſertis pag. 140 num. 2
Priuilegia quænam cenſentur realia. pag. 356. num. 2
Priuilegiatus an poteſt ſine conſenſu Ordinarij abſoluere à cenſuris notoriis, ſi eæ ad forum iudiciale deductæ ſunt. pag. 134. num 2
Priuilegium indefinitè conceſſum quomodo ſit accipiendum. pag. 122. corollar 5
Priuilegium conceſſum Religionum confeſſariis quomodo interpretandum p...
Priuilegium generale an derogat conſuetudini particulari, niſi exprimatur. pag. 124. num 5
Priuilegium ſpeciale primum an cenſetur reuocatum per generale ſecundum. pag. 73. num 4
Priuilegium dare quodnam ſit ſignum. pag. 26. num 6
Priuilegium vis arcendæ an aliquis Princeps de facto habet. pag. 39. num. 1

Probabile.

Probabilis opinio Doctorum an iuriſdictionem tribuit, vide *Opinio.*

Prodere.

Prodere ſe ipſum an quis tenetur. pag. 154. addend. 8

Prodigus.

Prodigus, cui bonorum adminiſtratio interdicitur an poteſt iuramento ſe obligare ad alienandum, vel ſoluendum. pag. 223. num. 6

Prorex.

Proreges an poſſunt taxare tempore penuriæ frumentum, &c. pag. 18 ſect. 6
Proregi Regis neceſſitatem atteſtanti quādo ſit credendum. pag. 7. num. 7

Proteſtatio.

Proteſtatio contraria facto an vim vllam habet. pag. 99. num. 1

Publicum.

Publica vtilitas an ſit præferenda priuatæ, vide *vtilitas.*

Puer.

Pueri quando ſubiiciuntur præcepto confeſſionis. pag. 82. num. 2
Pueri quando ſubiiciuntur præcepto Communionis. pag. 82. num. 2

Q.

Quadriennium.

Quadriennium Minoribus conceſſum ad reſtitutionem in integrum quando inchoatur. pag. 15. num. 5
Quadriennium Reipublicæ, Principi, Eccleſiæ, &c. conceſſum quando incipit. ibid.

Quadriennio

Quadriennio elapſo an conceditur beneficium reſtitutionis in integrum modò iuſta ſubſit cauſa. pag. 15.n.5
Quadriennij ſpatium an conceditur ad petendam reſtitutionem in integrum ex quacunque cauſa. pag. 15.num.5

R.

Regnum.

Regni bonum in quem finem redundat. pag. 255.num. 2
Regni Neapolis quis eſt directus dominus. pag 268.num. 2

Regularis.

Regulares an abſoluere poſſunt eum, qui quamuis certè conſummauerit hæreſim perfectè in interno, dubitat tamen an eandem perfectè conſummauerit in externo, vel è contra. pag. 109 num. 1
Regulares virtute ſuorum priuilegiorum à quibus cenſuris abſoluere poſſunt. pag. 84.corollar. 1
Regulares an poſſunt vti priuilegiis ſuis quoad commutationes, diſpenſationes votorum, reſtitutiones bonorum incertorum, relaxationes iuramentorum, &c. pag. 84.corollar. 2
Regulares à quibus caſibus poſſunt abſoluere. pag 84.corollar. 3. & 85. corollar. 4. 5. 6. & 7. & pag. 86. num 1. & 2
Regulares an poſſunt abſoluere à reſeruatis eos, qui de proximo Religionem ingredi volunt. pag. 111.aduertend. 4
Regularis abſoluens à caſibus Bullaribus reſeruatis Papæ an abſolui poteſt ab aliis Regularibus vigore ſuorum priuilegiorum. pag. 111.aduertend 5
Regularium poteſtas in abſoluendo. pag. 112.per tot.
Regularium coloni an tenentur ſoluere decimas pro ſua parte colonica ex prædiis Eccleſiaſticis. pag. 357.ſect. 19
Religionum Prælati ex vi ſuorum priuilegiorum an poſſunt vti formula diſpenſandi, *ab omni irregularitate*, &c. pag. 146.num. 7
Religionum Prælati an habent poteſtatem diſpenſandi cum ſuis. pag. 145. num. 3

Res.

Rem alterius quando quis ſibi poteſt retinere. 234 num. 1
Res quomodo tranſit. pag. 26.num 5
Res quando habetur pro derelicto. pag. 234.num. 2 & 3
Res deceptoris an ſunt licitè hypothecatæ pro deceptione. pag 235.ſect. 1
Res alienata an tranſit cum ſuo onere pag 242.num. 5
Res alienæ an poſſunt quolibet titulo, etiam gratuito, accipi à deceptore illarum rerum dominium habente. pag. 235.ſect. 2

Reſeruatio.

Reſeruatio quid ſit? pag. 81.num. 4

Reſpublica

Reſpublica an iure Minorum gaudet. pag. 13 num. 3
Reſpublica an ſe indemnem ab Eccleſiaſticis defendere, & conſeruare poteſt. pag 31.num. 7
Reſpublica an beneficium reſtitutionis in integrum habet. pag. 13 num 3
Reipublicæ caput. ibid.

Rex.

Reges, vide *Princeps*.
Reges an poſſunt dici executores Concilij Tridentini quoad Eccleſiaſticos. pag. 62.num. 3
Reges an poſſunt Eccleſiaſticos compellere ad reparationē Eccleſiarū p. 62.n. 3

Reges

Reges an poſſunt prohibere Epiſcopos excommunicare ſuos Officiarios. pag. 174.num.16
Reges, eorumque Miniſtri an poſſint in Regiis Cancellariis retinere, & examinare literas, vel Bullas Apoſtolicas. pag.170.num.8
Reges, eorumque Conſiliarij an poſſint excommunicari ab Epiſcopis. pag.63. num.8.& 9
Reges an poſſunt expellere Epiſcopos à ſuis Epiſcopatibus. pag.50.n.8
Reges impedientes frumenti, aliorúmque victualium extractionem ad Romanam Curiam an incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ. pag.22 ſect 13
Reges qui dicuntur improbi.pag.9 num.7
Reges qua via vim vi repellunt p.37.n.7
Reges an poſſunt Epiſcopos, aliosque Eccleſiaſticos ad reſidentiam obſtrictos retinere pro gubernatione Regni. pag. 63 num.1
Reges an poſſunt prohibere Epiſcopis abeſſe ſuis Eccleſiis vltra tempus à iure ſtatutum. pag.64 num.1
Reges iniuſtè ſubditos grauantes ad quid tenentur pag.252 ſect.6
Reges an poſſunt ex iuſta cauſa alienare oppida, & Regia tributa. pag.261.n 3
Reges quam proportionem ſeruare debent in exigendis tributis à vaſſallis. pag. 257.num 1 & 4
Regi ob quas cauſas donatiuum, vel tributum exigere licet. pag.250.& 251.à num. .v.que ad vlt.
Regi nouum Regnum adipiſcenti an debetur donatiuum, vel tributum. pag. 251 num.2
Regi in dubio an Parlamentarij, & Conſiliarij credere tenentur. pag.4 num 3
Regi atteſtanti de facto proprio an ſit credendum, ſi non agatur de præiudicio, & intereſſe alterius pag 6 num.3
Regi ſuam neceſſitatem atteſtanti an ſit credendum. pag.3 & 4.num.1
Regibus, & quibuslibet aliis ſupremis Principibus an conceditur beneficium reſtitutionis in integrum. pag 13 n.3
Regibus de iure naturali, & diuino an debetur tributum. pag.258.num.2
Regis vires in quo inſidunt. pag 255.n.1
Regis inopia tendit in perniciem Regni. pag.262.num 2
Regis marſupio non ſufficiente an poteſt collecta imponi. pag.254.num.2
Regis intentio in penſionibus concedendis quænam ſit. pag.242.num.1
Regis diſpoſitio concedentis aliquibus immunitatem, vnde alij grauentur, an ſit iniqua. pag.257.num.3
Regis ab expreſſa aſſertione an ſit recedendum, cum de veritate in contrarium conſtet. pag.259 num.1
Regis an ſit aſſignare certam ſummam pecuniæ ſuæ ſuſtentationi, regimini, ac defenſioni neceſſariam. pag 258 num.2
Regum prohibitionibus an ſubduntur Eccleſiaſtici. pag 24.ſect.15
Regum poteſtas, & Regnorum conſtitutio an ſit immediatè de iure naturali. pag.271 num.1
Regum poteſtas, & creatio an ſit de iure gentium, vel de iure Ciuili. pag.271.n 5
Rex quando tenetur ad reſtitutionem noui tributi impoſiti. pag.262.num.1
Rex an poteſt noua tributa imponere, vel antiqua augere quotieſcunque patrimonium ſibi aſſignatum inſufficiens ſit ſuæ congruæ ſuſtentationi. pag.260. num.1
Rex an poteſt donatiuum, vel tributum recipere ab vna ciuitate, & poſtea diuidere per alias Prouincias. pag.254. num.2
Rex quomodo comparatur ad Communitatem. ibid.
Rex an poteſt dohanas, gabellas, & alios Regni reditus alienare. pag.244.n 1

iuramentum, quod metu, fraude, aut aliqua iniuſtitia extortum ſit. pag. 218. num. 1

Superior Laicus an poteſt remittere, ſeu relaxare iuramentum ratione boni publici. pag. 224. ſubſect 3

Superior an poteſt ſecum diſpenſare in votis, iuramentis, ac votis iuratis. pag. 222. num 12

Superior an poteſt ſecum diſpenſare in lege ieiunij. pag. 222 num. 12

Superiori quando tenetur credere inferior, eique obedire. pag. 5. num. 5

Superioris condonatio an ſupplet vicem condonationis, quam faceret inferior. pag. 218. num. 1

Superioris ad mentem quando tenetur ſubditus reſpondere. pag. 5. num. 6

T.

Teſtis.

TEſtes in matrimonio qui poſſunt eſſe. pag. 120 num. 4

Tolerantia.

Tolerantia ſimplex an priuilegium inducit. pag. 326. n. 2

Tolerantia ſimplex an ſufficit ad diſpenſandum. pag. 326. n. 1

Tributum.

Tributum, vide *Donatiuum.*

Tributa noua an poſſunt imponi pro Regis redemptione. pag 262. num. 4

Tributorum nouorum cauſæ quibus debent eſſe notæ. pag. 4. num. 4

Tributum quando eſt iuſtum. pag. 10. n. 8

V.

Vaſſallus.

VAſſallus an poteſt in præiudicium Domini alterius iuriſdictioni conſentire. pag. 130. num. 10

Verbum.

Verba an ſunt naturaliter ſigna intentionis. pag. 120. n. 4

Veritas.

Veritati an cedit præſcriptio. pag. 3. n. 1

Vicarius.

à Vicario ad Epiſcopum an datur appellatio. pag. 116. n. 6

Virtus.

Virtus eadem obligat ad finem vt ad media finis neceſſaria. pag. 238. n. 9.

Vſucapio.

Vſucapione, vt præſcriptione an dominium transfertur. pag. 232. n. 1

Vtilitas.

Vtilitas priuata an includitur in publica. pag. 184. n. 1.

Vtilitas publica an ſit præferenda priuatæ. pag 141. n. 1.

FINIS.

DE CONSCIENTIA DVBIA.

1 *An in dubio credendum ſit Regi? pag.* 3. 4. 5. 6. 7. 199. 248. 249. 250. & 253.

2 *An in dubio inferior credere, & obedire debeat ſuperiori? ibid.*

3 *An in dubio reus, vel teſtis reſpondere debeat ad mentem Iudicis interrogantis? ibid.*

4 *An in dubio, quòd vectigal ſit iniuſtum, ſubditus præſtare illud debeat? ibid.*

5 *An in dubio, quòd ſententia ſit iniuſta, miniſter iuſtitiæ poſſit illam exequi? pag.* 5. 249. 250. & 253.

6 *An in dubio, quòd bellum ſit iniuſtum, poſſit miles militare, ſiue ſubditus ſit, ſiue non ſubditus, ſiue conductus tempore pacis, ſiue tunc non conductus, & nunc voluntarius? ibid. & pag.* 249. 250. & 253

7 *An à Regularibus, quin & à Confeſſario non priuilegiato abſolui poſsit dubius in Fide, & qui dubius? pag.* 87. *n.* 1.

8 *An ijs, qui inter hæreticos nati & educati orthodoxam Religionem ignorant, dubitare interim liceat, donec inſtruantur, & argumenta, ſeu credibilitatem Fidei ſatis apprehendant? ibid. n.* 3.

9 *An ijs, qui de Fide dubitare ſe arbitrantur, eo quod hæreticæ cogitationes ipſis occurrunt, ſi eas seriò deteſtentur, & nunquam in animum venire ſibi exoptent, eximendus ſit ſcrupulus? ibid.*

10 *An, qui cùm videantur ſibi inter orandum diſtracti, Officium recitant cum propoſito poſtea iterũ recitandi, recitare iterum teneantur? pag* 99. *n.* 1. *vbi alios caſus ſimiles inuenies.*

11 *An in dubio, quòd peccatum ſit reſeruatum, abſolui poſsit à Confeſſarijs, qui non habent poteſtatem ſupra caſus reſeruatos? pag.* 109. *n.* 2. 3. & *ſeqq. vbi multos caſus inuenies.*

12 *An, ſi quis ſit certus ſe caſtitatis perpetuæ, vel Religionis approbatæ votũ emiſiſſe, & dubitet, an tũc habuerit animum ſe obligandi, teneatur illud ſeruare? pag.* 110. *n.* 5. *Et an tale votum reſeruatum ſit Summo Pontifici? ibid.*

13 *An in dubio, quòd, quando quis percuſsit clericum, talis percuſsio fuerit grauis, reſeruata ſit eidem? ibid. n.* 6. & 7.

14 *An caſus Bullæ Cœnæ dubij (ſiue iuris, ſiue facti) reſeruati ſint eidem? ibid. n.* 8. & 9.

15 *An in dubio, quòd Superior, vel Iudex ſit officio priuatus, faciat acta valida, & ſit obediendum ei? pag.* 113. *n.* 2.

16 *An in dubio, cùm nihil à Papa exprimatur in literis, virtute Iubilæi, Bullæ, vel priuilegij abſolutio à cẽſuris, deſeruiat in vtroq. foro, vel ſolùm in foro conſcientiæ? Et quid ſit forũ conſcientiæ? pag.* 113. *n.* 12. *vide etiam de cenſuris, vbi multa huc ſpectantia reperies.*

17 *An in dubio de valore literarum Apoſtolicarum, vel in caſu, quòd conſtet de inualiditate earum, poſsint Principes ſeculares per ſuos miniſtros de hoc opponere coram Iudice Eccleſiaſtico, vel etiam Pontifici ſupplicare? pag.* 172. *n.* 10. 11. & 12. *Et an, ſi non ſit aditus ad Iudicem Eccleſiaſticum, vel nolit is ſubreptionem illarum declarare, & periculum ſit in mora, poſſint*

earundem executionem imped i-re? pag. 173. n. 12.

18 *An in dubio, cuiusnam Iudicis Eccleſiaſtici, vel laici, iuriſdictio in aliquo caſu ſit, ſpectet ad Eccleſiaſticum? pag. 176 nu. 7. & pag. 177. n. 8.*

19 *An in dubio, quòd precium rei, quæ mutuò datur, habeat creſcere, vel decreſcere tempore reſtitutionis, licitum ſit in mutuo paciſci, vt res reſtituatur in eadem menſura? pag. 203. & 204. An, & ſi probabilius ſit, quòd habeat creſcere? An ſi ſit probabilius, quòd habeat decreſcere, licitum ſit paciſci, vt reſtituatur in maiori menſura? ibid.*

20 *An, ſi ſit dubium in lege, mentem legislatoris aliam fuiſſe, & ex alio capite res non patiatur moram. vt ſuperior conſulatur, poſſit Iudex inferior in tali caſu in lege diſpenſare, illiusque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare? pag. 214. & 215.*

21 *An in dubio de viribus, & valore iuramenti. Item an in dubio, ſi iuramentum ſit licitum, ſit obligatorium in conſcientia; ſi poſſit relaxari, &c. Cognitio ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum tantum? pag. 224. An, ſi conſtet de iniuſtitia iuramenti, poſſit etiam Iudex ſecularis exactorem iuramenti cogere, vt iuramentum relaxet, vel etiam authoritate ſua illud relaxare? ibid. Et, an directè, vel indirectè tantùm? pag. 225. n. 3. vbi multos caſus reperies.*

22 *An in dubio, quod tributum ſit iuſtum, Princeps exigendo, peccet, & ad reſtitutionem teneatur? pag. 248. n 4. vide etiam pag. 4. 5. 6. & 7.*

23 *An in tali caſu excuſetur ſaltem exactor, etiamſi tributum poſtea deprehendatur iniuſtum? pag. 249. Quid ſi ſciebat, Principem dubitare, & dubitanter imperare? ibid. Quid ſi non erat ſubditus, vel ſi ſubditus, non exegit compulſus, ſed ſponte oblatus? ibid. An etiam contrahat excommunicationem Bullarem, ſi ſcilicet exegit dubius? Et quãuis tributum poſtea deprehendatur iuſtum? n. 1. & 4. & pag. 250. n. 7. vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199.*

24 *An, licet in dubio poſſint Officiales, & exactores (præſertim ſi ſuperioris præceptum commodè declinare non poſſint) tributum, vel donatiuum exigere ſine peccato & cenſura Bullari, conſulere Conſiliarij, vel concludere Parlamentarij? pag. 253. vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199.*

25 *An in dubio de æquitate cauſſæ ſubſidij charitatiui inter Epiſcopum & Clerum, ad ſuperiorem, vel ad Arbitros ab ipſis recurrendum ſit? pag. 264. n 7.*

26 *An in dubio, quod ſtatutum, in quo Eccleſiaſtici non nominantur, Eccleſiaſticis damnum illaturum ſit, poſſit Epiſcopus auctorem ſtatuti cogere, vt declaret in ſtatuto Eccleſiaſticos non comprehendi? pag. 362. n. 6. & 9. An, & quid facere debeat, ſi conſtet, ſtatutum Eccleſiaſticis damnum eſſe illaturum? ibid. n. 10.*

DE

DE CONSCIENTIA opinatiua, ſeu probabili.

1 *An Parlamentarij & Conſiliarij Regis teneantur ſequi opinionem probabiliorem? pag. 6.*

2 *An opinio probabilis Doctorum, etiamſi fortè falſa illa ſit, tribuat iuriſdictionem? pag. 113. vbi multos caſus inuenies.*

3 *An, ſi ſit probabilius, quòd precium rei, quæ mutuò datur, habeat creſcere tempore reſtitutionis, licitum ſit in mutuo paciſci, vt res reſtituatur in eadem menſura? pag 203. & 204. Quid in dubio? An, ſi probabilius ſit oppoſitum, licitum ſit paciſci, vt reſtituatur in maiori menſura? ibid.*

4 *An, ſi ſit probabilius, mentem legiſlatoris aliam fuiſſe, nec voluiſſe talem caſum in ſua lege comprehendi, & ex alio capite res non patiatur moram, vt ſuperior conſulatur, poſſit Iudex inferior in tali caſu diſpenſare in lege ſcripta, illiuſque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare? pag. 214. & 215. An tamen, ſi poteſt, teneatur ſuperiorem in dicto caſu conſulere? ibid.*

DE LEGIBVS, STAtutis & Præceptis.

1 *An Eccleſiaſtici ſubdantur legibus Principum ſecularium quoad perſonas, & quomodò? pag. 24. An ſubdantur etiam quoad bona; & quomodo? ibid. & pag. 25. 26. & 27.*

2 *An ſubdantur legibus infirmantibus contractum, teſtamentum, &c. & legibus reddentibus homines inhabiles ad contrahendum, teſtandum, &c. in pœnam commiſſi criminis? Item an ſubdantur legibus infirmantibus cõtractum, teſtamentum, &c. quæ pœnales non ſunt, ſed certam formam, ſeu ſolennitatem contrahendi, teſtandi, &c. præſcribunt? pag. 28.*

3 *An Pontifex poſſit, quin & debeat abrogare leges Principum iniuſtas, & bono ſpirituali aduerſantes? Et an in tali caſu ſubditi teneantur potiùs obedire Pontifici, quàm Principibus? pag. 67. n. 1.*

4 *An lex pœnalis, loquens de caſu vero, comprehendat caſum fictũ? pag. 79. n. 6. & 7. An aliquando? ibid. n. 8. An ſaltem in diſpoſitionibus fauorabilibus? pag. 80. n. 1. 2. & ſeqq. vbi multos caſus reperies.*

5 *An impuber ſtatim poſt vſum rationis ſubijciatur legibus, & præceptis Eccleſiæ, vt Confeſſionis, Communionis, abſtinentiæ à lacticinijs, à carnibus, &c. pag. 82. n. 2. An, & ſubijciantur cenſuris & pœnis? ibid & pag. 83. n. 4.*

6 *An, ſi quis contra legem, quæ etiam naturaliter obligat, peccatum cenſuram, vel aliam pœnam annexam habens committat ex graui metu mortis, vel infamiæ, &c. vel cum ignorantia talis cenſuræ, vel pœnæ à cenſura, vel pœna excuſetur? vide de cenſuris, de irregularitate, & de pœnis.*

ſpenſare? &c. pag. 131. nu. 14. Et, an poſſit à Synodo, ſeu Concilio Epiſcoporum iudicari? ibid.

26 *An, vt leges humanæ, tam Ciuiles, quàm Pontificiæ (etiam in Bulla Cœnæ Domini) obligent in conſcientia, requiratur non ſolùm promulgatio, ſed etiam conſenſus, & acceptatio populi? pag. 152.*

27 *An, ſi Princeps, ſiue ſecularis, ſiue Eccleſiaſticus intendat ferre & promulgare legem independenter à conſenſu & acceptatione populi, & ſic intendat per illam obligare independenter à conſenſu & acceptatione populi, lex ſit valida? ibid. An qui ſine cauſſa ſufficienti illam non acceptant, peccent contra ipſam, ipſiuſq. pœnas contrahant, vel ſolùm peccent contra legem naturalem? ibid*

28 *An poſſint à Principe ſeculari in defenſionem ſui Iuriſpatronatus condi leges ſtatuentes, ne literæ Apoſtolicæ executioni mandentur ſine ipſius conſenſu? pag. 173. n. 12. An poſſit Princeps ſecularis per ſuos miniſtros recognoſcere literas Apoſtolicas, facultates Nunciorum, ſententias, cenſuras & ſimiles alias res Eccleſiaſticas? pag. 170. 171. 172. 173. & 174. An poſſit Pontifex derogare Iuripatronatus prædicto? ibid.*

29 *An leges, ſeu ſtatuta generalia Pontificia (quales ſunt Bullæ, & Extrauagantes) vt valeant, & ſubſiſtant, indigeant Regio Exequatur? pag. 174. n. 14. & 15.*

30 *An, ſi Eccleſiaſtici tranſgrediantur legem Ciuilem, poſſit Ciuilis Poteſtas exigere ab illis pœnam à tali lege impoſitam, ſiue illa ſit pœna priuationis rerum, quæ quaſi in commiſſum ceciderint, ſiue ſit pœna pecuniaria? p. 180. nu. 8. & ſeqq. vbi multos caſus reperies. An ſaltem poſſit priuare Eccleſiaſticos rebus, quæ poſtea ipſis Eccleſiaſticis, vel eorum Prælatis reſtituantur? pag. 281. n. 10.*

31 *An leges Principum iniuſtæ, & bono ſpirituali repugnantes poſſint abrogari à Summo Pontifice? Et an tunc ſubditi Principum teneantur potiùs obedire Pontifici, quàm Principibus? pag. 187.*

32 *An poſſit Princeps ex cauſſa operari, & iudicare contra leges Ciuiles, & in illis diſpenſare, ſiue non complectantur Principem ex rationabili cauſſa (vt ſi lex extet, vt nullus induatur ſerico) ſiue complectantur Principem, & ſpectent ad communem Reipublicæ gubernationem, & tunc ſiue illæ leges conferant ius alteri (vt quod fur vapulet, vel innocens, probatus nocens, condemnetur, &c.) ſiue conferant (quales ſunt leges præſcriptionis, & quæ præcipiunt parti læſæ pecuniam aliquã à læſore dari; vel habentibus hæc, vel illa merita, hæc, vel illa beneficia conferri, &c.) pag. 207. & 208. Item, an poſſit auferre ius, vel rem vni, & alteri dare? Et ex qua cauſſa? Et, ſi non facit ex cauſſa, an peccet, & grauiùs, quàm perſona priuata? & teneatur ad reſtitutionem; et explicare debeat in confeſſione iſtam circumſtantiam? pag. 209 & 210.*

33 *An poſſit operari, & iudicare contra leges dictas, & in illis diſpenſare ex cauſſa publica ſolùm, vel etiam ex priuata? v.g. An poſſit diſpenſare, quod homicida non moriatur, ſed aliam pœnam luat, vel etiam nullam, ſolùm quia vtilis eſt Reipublicæ, vel etiam quia dilectus eſt Principi, etſi non vtilis Reipublicæ? pag. 209.*

34 *An, ſi Princeps ex cauſſa iuſta (id eſt publica) conferat alicui priuilegium (v.g. ne bona illius præſcribi poſſint) inferior Iudex teneatur de bonis illis non ſecundùm priuilegium à Principe datum iudicare, adeo vt alioquin Iudex inferior & peccet, & ſententia ipſius ſit nulla? pag. 208. n. 1. & 2.*

35 *An poſſit Princeps operari & iudicare contra leges ciuiles, & ſic in illis diſpenſare, ſi contineant ius naturale? pag. 210. & 211.*

36 *An, ſi obſeruatio legis ſcriptæ ratione loci, temporis, vel alicuius alterius circumſtantiæ, aliquid inducit contra ius naturale, poſſit etiam Princeps non ſupremus iudicare contra legem ſcriptam, ſequendo Epyeheijam? pag. 211. vbi aliquot caſus reperies.*

37 *An, ſi quis minetur tibi mortem, ſi ieiunes, tenearis ſeruare legem, ſeu præceptum de ſeruando ieiunio? ibid. n. 4. Quid ſi minetur in contemptum Fidei, vel Religionis? ibid.*

38 *An, ſi vir auſterus grauiter minetur vxori, ſi domo exeat, teneatur iſta ſeruare legem, ſeu præceptum de Miſſa audienda? pag. 212. n. 5.*

39 *An, ſi Sacerdos graue malum ſibi timeat, ſi non ſacrificet, teneatur ſeruare legem, ſeu præceptum de non ſacrificando, v.g. quia in ipſius Miſſa adeſt excommunicatus vitandus, vel quia ipſe Sacerdos altare lapideum, vel veſtes ſacras ad ſacrificandum neceſſarias non habet, vel quia ieiunus non eſt, vel quia eſt ſuſpenſus, excommunicatus, aut irregularis, &c. ibid.*

40 *An ſimiliter, ſi quis graue malum ſibi timeat, ſi non cõmunicet, teneatur ſeruare legem, ſeu præceptum de non cõmunicando; v.g. quia is, cum quo habet cõmunicare, eſt excõmunicatus vitandus, vel ipſe eſt talis? ibid. n. 6.*

41 *An etiam, ſi graue malum ſibi timeat, niſi cum conſanguinea matrimonium contrahat, teneatur ſeruare legem de non contrahendo cum conſanguineis? Et an poſſit etiam conſummare ante impetratam à Pontifice diſpenſationem? ibid.*

42 *An Carthuſianus, ſi alios cibos non habet, teneatur ſeruare legem, ſeu ſtatutum de perpetua abſtinentia carnium? pag. 112. n. 7. Et an ad id etiam teneatur, ſi alios cibos habet, ſed, ſi carnes non comedit, magnum damnum ſalutis ſibi timet? ibid. n. 8.*

43 *An leges hominis obligent cum magno incõmodo? Et an ſaltem obligare poſſint cum magno incõmodo? pag. 212. n. 8. & pag. 213. nu. 9.*

44 *An ſaltem leges Dei, ipſiuſque Chriſti poſitiuæ obligare poſſint cum*

cum magno incõmodo; & an ordinariè obligent de facto cum magno incommodo; idque ſiue in Teſtamento veteri (vt de Sabbato obſeruando, abſtinentia à ſanguine, à carne ſuilla, &c.) ſiue in Nouo (vt de ſuſcipiendis Sacramentis) adeò vt ratione ſcandali, vel ratione ſpiritualis detrimenti vitandi aliter res ſeſe habere non poſſit? pag. 213. n. 9.

45 An, ſi ex obſeruatione legis, vel præcepti poſitiui (etiam hominis) ſequitur Reipublicæ commodum, aut ex illius neglectu timetur incommodum, obliget tunc ſaltem lex poſitiua (etiam hominis) cum magno incommodo, etiam cum bonorum, famæ & vitæ periculo: vt ſi Dux militi præcipit, vt ſtationem ſeruet; & Papa Sacerdoti, vt Infidelibus Fidem prædicet? &c. n. 10.

46 An, ſi transgreſſio legis, vel præcepti poſitiui (etiam hominis) cedere videatur in legislatricis potestatis contemptum, aut in Fidei, vel Religionis Chriſtianæ detrimentum, obliget ſimiliter tunc cum magno incommodo, etiam cum bonorum, famæ & vitæ diſpendio? n. 11.

47 An poſſit Princeps facilius, & multoties diſpenſare in criminalibus, quàm in ciuilibus? pag. 214.

48 An, ſi leges ſcriptæ contineant ius merè poſitiuum, debeat ſecundùm eas ordinariè iudicare Iudex, præſertim ſi ſupremus non ſit? ibid. n. 10.

49 An, ſi ſit ſupremus, poſſit ex cauſſa aliquando in illis diſpenſare, illarumque rigorem & pœnam relaxare vel mitigare? ibid. n. 2.

50 An poſſit etiam aliquando Iudex inferior; vt ſi adſit tacita, vel expreſſa ſuperioris conceſſio, vel ſi conſtet mentem legislatoris aliã fuiſſe, nec voluiſſe caſum talem verbis legis ſuæ comprehendi? nu. 3. Et an in tali caſu, ſi poteſt, teneatur legislatorem, vel ſuperiorem conſulere? ibid.

51 An etiam poſſit, ſi probabilius ſit, aliam fuiſſe mentem legislatoris, & res non patiatur moram, vt ſuperior conſulatur? pag. 215. nu. 4. Et an in tali caſu, ſi poteſt, teneatur legislatorem, vel ſuperiorem conſulere? ibid.

52 An etiam poſſit, ſi vtrinque ſit æquale dubium, & Princeps ex alio capite conſuli non poteſt? ibidem nu 5.

53 An, & quando Princeps ſit liber, & ſolutus à legibus, quando non? Item quando Princeps poſſit diſpenſare in legibus, quando non? ibid. n. 6. & pag. 216.

54 An, ſi poteſtas, etiam laica, ob iuſtã cauſſam aliquid lege, vel præcepto præcipit, vel prohibet, habeat ei ſubditus non obſtante iuramento in contrarium obedire? pag. 225. n. 5.

55 An, ſi Reipublicæ bonum ita poſtulat, poſſit poteſtas, etiam laica, promiſſionem, vel contractum prohibere, vt etſi iuramentum accedat, nulla ex ea promiſſione, vel contractu obligatio naſcatur? pag. 217. & 226. An hinc prodigus non poſſit, neque cum iuramento obligare ſe ad alienandũ, ſoluendum, &c. Et pupillus, neque cum iuramento obligare ſe ex contractu cum tutore? Et quilibet, neque cũ iuramento obligare

obligare ſe, vt ſtare debeat renũciationi bonorum, ſi fiat hæc ante bimeſtre, quod præcedit profeſſionem. Et filiuſfamilias, neque cum iuramento, obligare ſe ex mutuo ſine conſenſu patris, etiam poſt mortem patris? ibid.

56 An, ſi Principis lex, ſeu diſpoſitio non grauet omnes, ſingulosq. & ſeruata æqualitate proportionis geometricæ (id eſt ſecundùm eorum vires & facultates) ſit iuſta? pag. 257. vbi multos caſus reperies. An ſaltem in aliquo caſu ſit iuſta? ibid. nu. 5.

57 An, ſi lex ab initio reſiſtat conſuetudini, ſeu ab initio hanc tanquã irrationabilem, & iniquam reprobet, poſſit poſtea ita inualeſcere conſuetudo iſta, vt legem abroget? pag. 319.

58 An lex, vel ſtatutum ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſi fiat contra perſonas Eccleſiaſticas, etiam ſolùm indirectè? pag. 342.

59 An ſit contra eandem, ſi fiat contra eaſdem, etiam ſolùm implicitè, & ſic etiamſi de illis non loquatur? ibidem.

60 An ſit contra eandem, ſi per illud Eccleſiæ, vel Eccleſiaſtici prohibeantur, vel impediantur vti rebus aut facultatibus à iure communi ſibi conceſſis? pag. 343. n. 3. & pag. 361. n. 2.

61 An ſit contra eandem, ſi ex vi illius diminuantur priuilegia Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis à Pontifice, vel à Principe conceſſa? ibidem.

62 An ſit contra eandem, ſi ex vi illius Eccleſiaſtici efficiuntur deterioris conditionis, quàm laici, vel timidiores ad agendum, vel retardentur ab agendo? ibid. & pag. 354. n. 2.

63 An ſit contra eandem, ſi ſit aptum inferre Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis aliquod incommodum, quamuis indirectè, & quamuis non diſponat ſuper illis rebus ſuper quibus Eccleſia, vel Eccleſiaſtici habent ſpecialia priuilegia? ibid.

64 An, & quando imponendo gabellam ſuper contractus laicorum (generaliter, & ſic implicitè etiã cum clericis) ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, & quando non? pag. 351. & pag. 353. nu. 1. & 2. Item, & quando gabella ſit etiam contra immunitatem Eccleſiaſticam, & quando non? vide de gabellis, tributis, & collectis.

65 An, ſi lex vel ſtatutum imponat gabellam ſuper vino, oleo, carne, ſerico, & ſimilibus, ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam? ibid. vide etiam pag. 344. & 345. An etſi imponat modicã? pag. 345. An, etſi præcipiat, vt aperiantur tabernæ, ad quas Eccleſiaſtici poſſint confugere, vt ſine gabella emant? pag. 351. n. 2. & 3. An, etſi vt exigi ur ex Eccleſiaſticis, exigatur ad euitandas fraudes aliorum tantùm, & ſic cum animo reſtituendi iiſdem Eccleſiaſticis quod exactum eſt ſimul cum intereſſe in fine anni? pag. 352. vide etiam pag. 348.

66 An, ſi præcipiat, quòd laici venditores vini, v. g. (ſiue explicitè, ſiue implicitè includantur in tali ſtatuto venditores vini Eccleſiaſticorum) teneantur præſtare fideiuſſionem de ſoluendis pœnis, ſit

b

ſit etiam contra immunitatem Eccleſiaſticam? pag. 352. Item an ſi præcipiat, quòd teneantur vendere in quarta domo, v.g. ab Eccleſia diſtanti? pag. 354. n. 1.

67 *An ad pœnam lege, vel ſtatuto impoſitam contra cuſtodes animalium pro damno illato, teneantur etiam cuſtodes animalium, quæ ſunt Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum? pag 349.*

68 *An lex, vel ſtatutum ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſi præcipiat, ne laici vendant, molant, coquant panem, aut alia ſeruitia & obſequia Eccleſiaſticis præſtent? pag 357. & 358.*

69 *An ſit contra eandem, ſi tollat Eccleſiaſticis ea, quæ ijs tanquam ciuibus competunt? pag. 358. n. 1. An etſi id fiat non ex odio, ſed ſub ratione boni communis? pag. 359. 361. n. 3. & 362. n. 7. & 8. vide etiam pag. 344. 348. & 349. An, etſi non fiat per regulam generalem, ſed particularem? ibid. n. 5.*

70 *An ſit contra eandem, ſi prohibeat Eccleſiaſticos (in caſu, quòd in aliquo Baronis loco vendantur commeſtibilia in eius taberna ſolùm) aperire tabernas ad vendendas res ex ſuis prædijs collectas? pag. 359. n. 1. 2. & 3. An Baro id efficiendo, inferat iniuriam etiam vaſſallis laicis? pag. 360 nu. 4. An, & contrahat cenſuram Bullarem? n. 5.*

71 *An ſit contra eandem, ſi prohibeat Eccleſiaſticos (quamuis alijs omnibus id prohibeatur) extrahere vinum è ciuitate ad vendēdum, vel introducere in illam ad vendendum? pag. 359.*

72 *An ſit contra eandem, ſi in ordine ad Eccleſiaſticos contineat verba non ſolùm hortatoria, ſed etiam precatoria? pag. 360.*

73 *An ſit contra eandem ſi præcipiendo (ne concubinæ v.g. teneantur pro furtis, quæ committunt) extendat ſe etiam ad Eccleſiaſticorum concubinas, quæ in ordine ad illos furtum commiſerunt? pag. 361. n. 1. & ſeqq.*

74 *An lex, vel ſtatutum, ſi comprehendat Eccleſiaſticos, valeat ſeu ſubſiſtat, quamuis ſit licitum, honeſtum propter vtilitatem publicam editum, & priuilegia eorum non lædens? n. 5.*

75 *An valeat, ſi ſit Eccleſiaſticis fauorabile? n. 4. An ſaltem, ſi ſit merè priuilegiatiuum? ibid.*

76 *An valeat, & non ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſi in ipſo Eccleſiaſtici nominentur, quamuis ſit ijſdem fauorabile, & vtile communitati? n 7. & 8.*

77 *An, ſi in ipſo Eccleſiæ & Eccleſiaſtici non nominentur, & dubium ſit, an tale ſtatutum Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis damnum illaturum ſit, poſſit auctor ſtatuti cogi, vt declaret Eccleſias, & Eccleſiaſticos in ſtatuto non comprehendi? pag. 362. n. 6. & 9.*

78 *An, ſi euidenter conſtet damnum eſſe illaturum, & ſic libertati ſeu immunitati Eccleſiaſticæ aduerſari, poſſit, quin & debeat Epiſcopus præcipere, vt auctor illud tollat; & ſi iſte recuſet, ipſemet propria auctoritate tollere, & irritam declarare.*

DE

DE SVMMO PONTIFICE.

1 *An poſſit Pontifex derogare Eccleſiaſticæ immunitati, concedendo Principibus contra illam aliquod priuilegium? pag. 43. nu. 14.*

2 *An poſſit illud poſtea reuocare, ſeu tollere, ſicut & tollere conſuetudinem immemorabilem introductam cum fama conſtanti de accepto priuilegio, etiamſi facta fuerint concordata? pag. 43. & pag. 44.*

3 *An reuocet de facto per Bullam Cœnæ Domini? ibidem. pag. 44. num. 19.*

4 *An poſſit, quin & debeat abrogare leges Principum iniuſtas, & bono ſpirituali aduerſantes? Et an tunc ſubditi teneantur potiùs obedire mandatis Papæ, quàm Principum? pag. 67. n. 1. & pag. 187. n 7.*

5 *An poſſit, ſi ſic exigat Fidei, Eccleſiæ aut boni ſpiritualis communis conſeruatio, deponere Reges? ibid. n. 2.*

6 *An poſſit, ſi Princeps aliquis hæreticus, vel Schiſmaticus efficiatur, aut ſi Hæreticis, Schiſmaticis, vel alijs infidelibus Eccleſiam oppugnantibus auxilium præſtet, aut quid aliud faciat, quod cedat in Eccleſiæ detrimentum, vti aduerſus illum gladio temporali, & procedere vſque ad depoſitionem, & expulſionem è Regno? ibid. num. 3. & pag. 186.*

7 *An poſſit Imperatoris Electores inſtituere, & inſtitutos ex cauſa mutare? ibid. nu. 4. & pag. 188.*

8 *An poſſit Imperatoris electionem confirmare, quin & improbare, ſi, qui electus eſt, idoneus ſibi non videtur? Item an poſſit ex cauſa alium eligere, & electum, quamuis confirmatum, deponere? ibid. n. 5. & pag. 188.*

9 *An poſſit ex cauſa (v. g. propter Electorum negligentiam, & diſcordiam, aut propter electi bonitatem, aut propter populi Chriſtiani, & pacis prouidentiam, aut propter Hæreticorum, Schiſmaticorum, & ſimilium hominum audaciam coercendam) per ſeipſum Imperatorem eligere? ibid. n. 6. & pag. 188. & 189.*

10 *An poſſit derogare Iuripatronatus laicorum? pag. 173. nu. 12. & pag. 192. An, & quod remedium ſit pro illis, ſi Pontifex expreſsè deroget? ibid.*

11 *An poſſit per ſuos miniſtros occidere bannitum in territorio alterius Principis; & etiam ſi bannitus non ſit graſſator? pag 179. nu. 7. An, & quid dicendum de alijs Principibus. ibid.*

12 *An poſſit proponere præmium occidenti bannitum? pag 180.*

13 *An poſſit, ſi ſic exigat Eccleſiæ bonum commune, auferre bona Chriſtianorum? pag 185. n. 2. & pag. 187. & 197.*

14 *An conferat ipſe immediatè Regibus poteſtatem, quam habent, vel potiùs Deus, aut Populus? ibid. & pag. 186.*

15 *An habeat ratione Pontificalis Officij poteſtatem ſuper omnia negotia, etiam ſecularia, & quomodo? pag. 185. n. 3. Et an habeat præter gladium ſpiritualem, gladium temporalem; & quando, & quo-*

& quomodo exercendũ? pag.186.

16 *An, & à quo immediatè habeat ipſe ſuam poteſtatem? n.4 An, & quid operentur homines Papam eligendo? Item, & deponendo? n.5.*

17 *An poſſit, ſi ſic etiam exigat Eccleſiæ bonum commune, auferre bona Clericorum, etiam patrimonialia? pag. 187. n 7 Item, an poſſit multò magis auferre bona Eccleſiarum, beneficia, &c. & alteri dare? ibid.*

18 *An poſſit priuare omnes Clericos omnibus beneficijs? Item, & diſponere, quòd omnes Clerici vxorem ducant? pag. 187. n.7.*

19 *An, & quid poſſit in ijs, quæ ſunt iuris naturalis, & diuini; vt in votis, iuramentis, & ſimilibus alijs obligationibus, & debitis erga Deum contractis? ibid. & pag 194. n.2.*

20 *An, & quando intelligatur dictum illud, quòd* Papa omnia poſsit? *Et quomodo intelligatur auctoritas illa Matthæi 16.* quodcũque ligaueris ſuper terram, &c. *? pag. 187. n. 7.*

21 *An poſſit ex cauſa, ſi duo ad Imperium eligantur, fauere vni potiùs, vt præligatur, quàm alteri? Item, an poſſit per ſe Imperatorem eligere, ſi pars vocata, & expectata nollet eligere, aut nollet ad eligendum conuenire? pag. 189.*

22 *An poſſit etiam ex cauſa prouidere de electione Imperatoris per hæreditariam ſucceſſionem? ibidem. nu. 5. Et an idem dicendum de electione Pontificis? ibid.*

23 *An poſſit Infideles Principibus Chriſtianis ſubiectos priuare dominio, quod ipſi Infideles in ſeruos ſuos habent, ſi hi ipſorum ſerui efficiantur Chriſtiani? ibid. An idẽ poſſit facere Princeps ſecularis? ibid.*

24 *An poſſit etiam ſeruos Infidelium Principibus Chriſtianis non ſubiectorum à Dominio ſuorum dominorum abſoluere, ſi periculum perverſionis ab illis patiantur? ibidem.*

25 *An poſſit Infideles; vt Paganos, Iudæos, &c directè (inſtituto v.g. contra eos bello, vel propoſita eis pœna mortis, carceris, bonorum ſpoliationis, &c.) cogere ad Chriſti Fidem amplectendam? pag. 190. An idem poſſit facere Princeps ſecularis? ibidem.*

26 *An poſſit ſaltem cogere indirectè; negando, v g. ipſis ius habitandi in locis ſuis, ſi Euangelij prædicationem audire recuſent; vel imponendo iiſdem maiora, quàm alijs ſubditis (intra limites tamen Iuſtitiæ) tributa, donec Chriſtiani efficiantur? ibidem. An idem poſſit facere Princeps ſecularis? ibid.*

27 *An poſſit Infideles illos, qui Fidem Chriſtianam nunquam profeſſi ſunt, ſpiritualibus pœnis ad Fidẽ compellere? An ſaltem poſſit compellere Hæreticos & Apoſtatas, & hos (ſi ſint relapſi, vel incorrigibiles) vt pœna mortis afficiantur, ſeculari magiſtratui tradere? pag. 190. An idem poſſit facere Prælatus Eccleſiaſticus inferior? ibid.*

28 *An poſſit Infideles exteros (id eſt Principibus Chriſtianis non ſubiectos) inuadere, vel bello perſequi propter infidelitatem, idololatriam,*

griam, & ſimilia eorum peccata; ſi hac Chriſtianis, aut alijs innocentibus iniurioſa non ſint? ibid. An ſaltē poſſit, ſi iniurioſa ſint; vt ſi impijs ſuis ritibus innocentes damno afficiant, v. g. rapiendo, vel immolando infantes; vel ſi Chriſtianam Fidem contumelijs, vel blaſphemijs proſequantur; vel ſi Chriſtianos peruertere conentur; vel ſi Euangelij Prædicatoribus aditum in Regiones ſuas aut ſuis ſubditis Fidem ex Prædicatoribus audiendi, & amplectendi liberam poteſtatem concedere recuſent? pag. 191. An idem poſſit facere Princeps ſecularis? ibid

29 *An poſſit Infideles Principibus Chriſtianis ſubiectos compellere, vt naturæ legem obſeruent, ideoque abſtineant à falſorum Deorum cultu, & ab omni impietate ſacrilega, &c. Item, an poſſit ob hæc, & ſimilia peccata, & ne Chriſtiani damna ab ipſis patiantur, de terris ſuis illos expellere? pag. 191. & 192. An idem poſſit facere Princeps ſecularis? ibid.*

30 *An debeat Iudæorum cauſas, ſeu controuerſias ciuiles decidere ſecundum legem ipſorum Moſaicam, v.g. vt filius excludat filiam ab hæreditate patris? Et an, ſi caſus lege Moſaica determinatus non ſit, vel ſi Iudæus cum Chriſtiano litiget, decidere ſecundùm leges noſtras? pag. 192.*

31 *An, ſi de facto conferat alteri beneficium Iuriſpatronatus laici, cenſeatur ei derogaſſe, niſi disertè id in literis per clauſulam derogatoriam exprimatur? pag. 192. n. 2. Et, an ſi beneficium ad Regem, Ducem, vel Marchionem pertineat, debeat id ipſum in dictis literis exprimi? Quid, ſi beneficium ſit Iuriſpatronatus Eccleſiaſtici? ibid. nu. 2. Et quid, ſi partim ſit laici, partim Eccleſiaſtici? pag. 193. nu. 4.*

32 *An per Apoſtolicas beneficiorum reſeruationes (quæ fiunt per crimen, vel quia contingit beneficia vacare apud Sedem Apoſtolicam, vel ob aliam rationem, &c.) ex iuris communis, vel Cancellariæ Regularum diſpoſitione, comprehendat beneficia iuriſpatronatus laicorum, quoad eorum præſentationem, vel ſolùm quoad inſtitutionem, quæ Prælatis competit? pag. 193. Et, an id intelligendum ſit ſolùm de Epiſcopatibus, Abbatijs, Prioratibus, Decanatibus, & alijs dignitatibus, non item de beneficijs minoribus? ibidem.*

33 *An, ſi Iuſpatronatus priuilegio, vel præſcriptione acquiſitum ſit à laico, poſſit ei derogare ſine expreſſa clauſula derogatoria, modò non conſtet à laico illud fundatum fuiſſe? ibid. nu. 5. An, & poſſit etiam Legatus à latere, vel Nuncius Apoſtolicus cum poteſtate Legati à latere, tale beneficium ſine præſentatione conferre? Item, an poſſit conferre beneficium iuriſpatronatus Eccleſiaſtici? ibid. n. 6. An, & poſſit etiam Epiſcopus? n. 7.*

34 *An poſſit Pontifex diſpenſare, quòd quis retineat plura beneficia reſidentiam requirentia? & ex quibus cauſis? pag. 194. num. 1 An, ſi non fuerit iuſta cauſa diſpenſandi, is qui diſpenſationem obtinuit, ſit tutus in conſcientia, ſi al-*

7 *An lex, vel præceptum humanum poſſit ſe extendere ad actus merè internos præcipiendos, & puniēdos? pag. 97. n. 3. 4. & ſeqq. An ſaltem ad actus, qui ſunt occulti per accidens? ibid. n. 6.*

An, qui opus præceptum, quatenus ex obiecto bonum eſt, implet, quamuis ex mala intentione; v. g. ex inani gloria, &c. is legem humanam violet? pag. 98. n. 1. An intentio, & finis præcepti cadat ſub præceptum? ibid.

9 *An, qui opus præceptum ſecundum ſubſtantiam præſtat, etiamſi tunc nolit præceptum implere, nihilominus præcepto ſatisfaciat? pag. 99. n. 1. An, etſi habeat voluntatē contrariā? ibid. An ſi obligatus voto recitandi Roſarij, recitet animo tūnc non ſatisfaciendi, teneatur iterum recitare? An, ſi obſtrictus debito pecuniarum, ſoluat non volens tunc debito exolui, teneatur iterū ſoluere? ibid.*

10 *An, ſi immemor voti Roſariū recitet, vel immemor debiti pecuniā ſoluat, vel beneficiatus immemor obligationis reſtituendi fructus pauperibus pro omiſſione Officij, eleemoſynas ijs largiatur, ab obligatione dicta liberetur? ib. n. 3.*

1 *An lex, vel præceptum humanum poſſit ſaltem actus internos præcipere, vel prohibere concomitanter, quatenus ſcilicet requiruntur ad moralem ſubſtantiam actuū externorum? pag. 110. n. 4. An ſi ebrius, dormiens, aut mentis impos recitet horas Canonicas, Miſſæ interſit, &c. Satisfaciat, ita vt non debeat iterum recitare, iterum Miſſæ intereſſe, &c. ſi ad mentem redit? Item, an ſatisfaciat, ita vt ad amplius non teneatur, qui ſimpliciter inuitus, ſeu coactus Miſſæ Sacrificio die feſto aſsiſtit? Item, an ſimiliter ſatisfaciat, ita vt ad amplius etiam non teneatur, qui in ſomno, in amentia, vel per vim adductus decimas Parocho materialiter ſoluit? ibid. n. 5.*

12 *An legiſlator humanus (quamuis præcipiendo rem aliquam efficere poſſit, vt qui legem tranſgreditur, peccet contra eam virtutem, cuius intuitu lex lata eſt) poſſit etiam efficere, vt qui legem obſeruat, actum eiuſdem virtutis exerceat? pag. 98. n. 1.*

13 *An, & quomodo excommunicando, v. g. eos, qui ex actu interno, vt ex odio, gratia, vel auaritia omittunt procedere circa aliquem in cauſſa Fidei, extendat ſe ad actum internum, & talem actum attingat? ibid.*

14 *An, ſi ſit lex, vel præceptum fieri aliquid prohibens ſub excommunicatione, vel alia pœna iuris, qui opus ſic ſub pœna prohibitum inuitus, ſeu coactus intermittit, pœnam euitet? pag. 101. n. 2.*

15 *An, ſi e contra ſit lex, vel præceptum fieri aliquid præcipiens ſub pœna iuris, vt ſupra, qui opus ſic ſub pœna præceptum inuitus ſeu coactus exequitur, pœnam etiam euitet? ibid. n. 1. An, ſi exequitur ob metum, v. g. ſi puer à Pædagogo verberū metu adductus Miſſam attentè audit, pœnam etiam euitet, & præcepto ſatisfaciat? ibid. n. 4. An, etſi talis expreſſam intentionem habeat nō audiendi Miſſam, ſi Pædagogus abeſſet, adhuc pœnam*

euitet

euitet, & præcepto ſatisfaciat, ita vt aliam Miſſam audire non teneatur? An ſaltem peccet ſecundùm affectum internum peccato commiſſionis? ibid. vbi alios caſus reperies.

16 An cum lex Eccleſiaſtica præcipit aliquod opus externum pium, v. g. vocalem orationem, Sacramentalem confeſſionem, &c. præcipiat etiam actum internum mentis, quem opus illud includit, adeo vt aliter præcepto impoſito non poſſit ſatisfieri? An idem dicendum ſit, cùm ſuperior præcipit ſubdito, vt ſacrificet, ſacramenta miniſtret? &c. pag. 102.

17 An ſuperior per legem, vel præceptum obligare etiam poſſit ſubditos ad habendam intentionem, vel aliam diſpoſitionem accidentalem, ſeu non pertinentem ad ſubſtantiam moralem operis præcepti; v. g. vt ieiunia, vel orationes fiant in ſtatu gratiæ; vel vt orationes & ſacrificia offerantur ad particularem aliquam intentionem? pag. 103. num. 2. An poſſit id ſaltem efficere ſuperior Religionis in ordine ad ſubditos ſuos? ibid. n. 3.

18 An ſuperior reſeruare ſibi poſſit peccata mortalia interna? & an expediat? ibid. n. 4.

19 An poſſit præcipere ea, quæ pertinent ad naturam corporis conſeruandam, & propagandam: v. g. poſſit pater filijs, & dominus ſeruis præcipere matrimonium contrahi, vel virginitatem ſeruari, & huiuſmodi alia? pag. 104. n. 6.

20 An ſuperior concedendo diſpenſationem in matrimonio (ſi factum non fuerit ſub ſpe diſpenſationis obtinendæ, vel ſub intentione contrahendi cum coniuge coniugis mortui, aliter diſpenſatio conceſſa ſit nulla) annullet illam, ſi talis intentio fuerit tantùm in interno, & in ſupplicante non prodierit in externum? ibidem. pag. 103. n. 3.

21 An poſſit quis egredi ex oppido ſuo, & conferre ſe ad locum, vbi lex non obligat, vt ſoluatur à lege loci ſui, v. g. de ſeruando feſto, de ieiunando, de contrahendo coram teſtibus & Parocho? &c. pag. 111. n. 1. An, & vt effugiat reſeruationem caſuum, vt ſcilicet ab his abſolui poſſit à quolibet, vbi non ſunt reſeruati? ibid.

22 An leges, ſeu ſtatuta, quæ conduntur in Concilijs Nationalibus, Prouincialibus, vel Synodalibus, indigeant conſenſu, ſeu approbatione Summi Pontificis? pag. 130.

23 An, ſi aliquod ex Concilijs iſtis, vel aliquam legem in ipſis latam Pontifex approbet, vel confirmet, ad ſe illam reuocet, & propriam ſibi faciat, vt deinde nullus Prælatus inferior Pontifice poſſit legem illam abrogare, vel in illa diſpenſare?

24 An, ſi ſuperior ſtatutum concernens fauorem aliorum, aut fauorem publicum confirmet, non poſſit poſtea ab inferioribus, qui illud condiderunt, infringi, aut mutari? ibid. Quid, ſi ſuperior illud cõfirmauerit in gratiã & fauorem ipſorum ſtatuentium? ibid.

25 An poſſit Archiepiſcopus, quæ decreta ſunt in Cõcilio Prouinciali, reuocare, immutare vel diſpenſare?

ſpenſare ? &c. pag. 131. nu. 14. Et, an poſſit à Synodo, ſeu Concilio Epiſcoporum iudicari ? ibid.

26 An, vt leges humanæ, tam Ciuiles, quàm Pontificiæ (etiam in Bulla Cœnæ Domini) obligent in conſcientia, requiratur non ſolum promulgatio, ſed etiam conſenſus, & acceptatio populi? pag. 152.

27 An, ſi Princeps, ſiue ſecularis, ſiue Eccleſiaſticus intendat ferre & promulgare legem independenter à conſenſu & acceptatione populi, & ſic intendat per illam obligare independenter à conſenſu & acceptatione populi, lex ſit valida? ibid. An qui ſine cauſſa ſufficienti illam non acceptant, peccent contra ipſam, ipſiuſq. pœnas contrahant, vel ſolùm peccent cōtra legem naturalem? ibid

28 An poſſint à Principe ſeculari in defenſionem ſui Iuriſpatronatus condi leges ſtatuentes, ne literæ Apoſtolicæ executioni mandentur ſine ipſius conſenſu? pag. 173. n. 12. An poſſit Princeps ſecularis per ſuos miniſtros recognoſcere literas Apoſtolicas, facultates Nunciorum, ſententias, cenſuras & ſimiles alias res Eccleſiaſticas? pag. 170 171. 172. 173. & 174. An poſſit Pontifex derogare Iuripatronatus prædicto? ibid.

29 An leges, ſeu ſtatuta generalia Pontificia (quales ſunt Bullæ, & Extrauagantes) vt valeant, & ſubſiſtant, indigeant Regio Exe quatur? pag. 174 n. 14. & 15.

30 An, ſi Eccleſiaſtici tranſgrediantur legem Ciuilem, poſſit Ciuilis Poteſtas exigere ab illis pœnam à tali lege impoſitam, ſiue illa ſit pœna priuationis rerum, quæ quaſi in commiſſum eeciderint, ſiue ſit pœna pecuniaria? p. 180. nu. 8. & ſeqq. vbi multos caſus reperies. An ſaltem poſſit priuare Eccleſiaſticos rebus, quæ poſtea ipſis Eccleſiaſticis, vel eorum Prælatis reſtituantur? pag. 281. n. 10.

31 An leges Principum iniuſtæ, & bono ſpirituali repugnantes poſſint abrogari à Summo Pontifice? Et an tunc ſubditi Principum teneantur potiùs obedire Pontifici, quàm Principibus? pag. 187.

32 An poſſit Princeps ex cauſſa operari, & iudicare contra leges Ciuiles, & in illis diſpenſare, ſiue non complectantur Principem ex rationabili cauſſa (vt ſi lex extet, vt nullus induatur ſerico) ſiue complectantur Principem, & ſpectent ad communem Reipublicæ gubernationem, & tunc ſiue illæ leges conferant ius alteri (vt quod fur vapulet, vel innocens, probatus nocens, condemnetur, &c.) ſiue conferant (quales ſunt leges præſcriptionis, & quæ præcipiunt parti læſæ pecuniam aliquā à læſore dari; vel habentibus hæc, vel illa merita, hæc, vel illa beneficia conferri, &c.) pag. 207. & 208. Item, an poſſit auferre ius, vel rem vni, & alteri dare? Et ex qua cauſſa? Et, ſi non facit ex cauſſa, an peccet, & grauiùs, quàm perſona priuata? & teneatur ad reſtitutionem; et explicare debeat in confeſſione iſtam circumſtantiam? pag. 209 & 210.

33 An

33 *An poſſit operari, & iudicare contra leges dictas, & in illis diſpenſare ex cauſa publica ſolùm, vel etiam ex priuata? v.g. An poſſit diſpenſare, quod homicida non moriatur, ſed aliam pœnam luat, vel etiam nullam, ſolùm quia vtilis eſt Reipublicæ, vel etiam quia dilectus eſt Principi, etſi non vtilis Reipublicæ? pag.* 209.

34 *An, ſi Princeps ex cauſſa iuſta (id eſt publica) conferat alicui priuilegium (v.g. ne bona illius præſcribi poſſint) inferior Iudex teneatur de bonis illis non ſecundùm priuilegium à Principe datum iudicare, adeo vt alioquin Iudex inferior & peccet, & ſententia ipſius ſit nulla? pag.* 208. *n.* 1. *&* 2.

35 *An poſſit Princeps operari & iudicare contra leges ciuiles, & ſic in illis diſpenſare, ſi contineant ius naturale? pag.* 210. *&* 211.

36 *An, ſi obſeruatio legis ſcriptæ ratione loci, temporis, vel alicuius alterius circumſtantiæ, aliquid inducit contra ius naturale, poſſit etiam Princeps non ſupremus iudicare contra legem ſcriptam, ſequendo Epyeheijam? pag.* 211. *vbi aliquot caſus reperies.*

37 *An, ſi quis minetur tibi mortem, ſi ieiunes, tenearis ſeruare legem, ſeu præceptum de ſeruando ieiunio? ibid. n.* 4. *Quid ſi minetur in contemptum Fidei, vel Religionis? ibid.*

38 *An, ſi vir auſterus grauiter minetur vxori, ſi domo exeat, teneatur iſta ſeruare legem, ſeu præceptum de Miſſa audienda? pag.* 212. *n.* 5.

39 *An, ſi Sacerdos graue malum ſibi timeat, ſi non ſacrificet, teneatur ſeruare legem, ſeu præceptum de non ſacrificando, v g quia in ipſius Miſſa adeſt excommunicatus vitandus, vel quia ipſe Sacerdos altare lapideum, vel veſtes ſacras ad ſacrificandum neceſſarias non habet, vel quia ieiunus non eſt, vel quia eſt ſuſpenſus, excommunicatus, aut irregularis, &c. ibid.*

40 *An ſimiliter, ſi quis graue malum ſibi timeat, ſi non cõmunicet, teneatur ſeruare legem, ſeu præceptum de non cõmunicando; v g. quia is, cum quo habet cõmunicare, eſt excõmunicatus vitandus, vel ipſe eſt talis? ibid. n.*6.

41 *An etiam, ſi graue malum ſibi timeat, niſi cum conſanguinea matrimonium contrahat, teneatur ſeruare legem de non contrahendo cum conſanguineis? Et an poſſit etiam conſummare ante impetratam à Pontifice diſpenſationem? ibid.*

42 *An Carthuſianus, ſi alios cibos non habet, teneatur ſeruare legem, ſeu ſtatutum de perpetua abſtinentia carnium? pag.* 112. *n.* 7. *Et an ad id etiam teneatur, ſi alios cibos habet, ſed, ſi carnes non comedit, magnum damnum ſalutis ſibi timet? ibid. n.*8.

43 *An leges hominis obligent cum magno incõmodo? Et an ſaltem obligare poſſint cum magno incõmodo? pag.* 212. *n.* 8. *& pag.* 213. *nu.* 9.

44 *An ſaltem leges Dei, ipſiuſque Chriſti poſitiuæ obligare poſſint cum*

cum magno incōmodo; & an ordinariè obligent de facto cum magno incommodo; idque ſiue in Teſtamento veteri (vt de Sabbato obſeruando, abſtinentia à ſanguine, à carne ſuilla, &c.) ſiue in Nouo (vt de ſuſcipiendis Sacramentis) adeò vt ratione ſcandali, vel ratione ſpiritualis detrimenti vitandi aliter res ſeſe habere non poſſit? pag. 213. n. 9.

45 An, ſi ex obſeruatione legis, vel præcepti poſitiui (etiam hominis) ſequitur Reipublicæ commodum, aut ex illius neglectu timetur incommodum, obliget tunc ſaltem lex poſitiua (etiam hominis) cum magno incommodo, etiam cum bonorum, famæ & vitæ periculo: vt ſi Dux militi præcipit, vt ſtationem ſeruet; & Papa Sacerdoti, vt Infidelibus Fidem prædicet? &c. n. 10.

46 An, ſi tranſgreſſio legis, vel præcepti poſitiui (etiam hominis) cedere videatur in legiſlatricis poteſtatis contemptum, aut in Fidei, vel Religionis Chriſtianæ detrimentum, obliget ſimiliter tunc cum magno incommodo, etiam cum bonorum, famæ & vitæ diſpendio? n. 11.

47 An poſſit Princeps faciliùs, & multoties diſpenſare in criminalibus, quàm in ciuilibus? pag. 214.

48 An, ſi leges ſcriptæ contineant ius merè poſitiuum, debeat ſecundùm eas ordinariè iudicare Iudex, præſertim ſi ſupremus non ſit? ibid. n. 10.

49 An, ſi ſit ſupremus, poſſit ex cauſſa aliquando in illis diſpenſare, illarumque rigorem & pœnam relaxare vel mitigare? ibid. n. 2.

50 An poſſit etiam aliquando Iudex inferior; vt ſi adſit tacita, vel expreſſa ſuperioris conceſſio, vel ſi conſtet mentem legiſlatoris aliā fuiſſe, nec voluiſſe caſum talem verbis legis ſuæ comprehendi? nu. 3. Et an in tali caſu, ſi poteſt, teneatur legiſlatorem, vel ſuperiorem conſulere? ibid.

51 An etiam poſſit, ſi probabilius ſit, aliam fuiſſe mentem legiſlatoris, & res non patiatur moram, vt ſuperior conſulatur? pag. 215. nu. 4. Et an in tali caſu, ſi poteſt, teneatur legiſlatorem, vel ſuperiorem conſulere? ibid.

52 An etiam poſſit, ſi vtrinque ſit æquale dubium, & Princeps ex alio capite conſuli non poteſt? ibidem nu. 5.

53 An, & quando Princeps ſit liber, & ſolutus à legibus, quando non? Item quando Princeps poſſit diſpenſare in legibus, quando non? ibid. n. 6. & pag. 116.

54 An, ſi poteſtas, etiam laica, ob iuſtā cauſſam aliquid lege, vel præcepto præcipit, vel prohibet, habeat ei ſubditus non obſtante iuramento in contrarium obedire? pag. 225. n. 5.

55 An, ſi Reipublicæ bonum ita poſtulat, poſſit poteſtas, etiam laica, promiſſionem, vel contractum prohibere, vt etſi iuramentum accedat, nulla ex ea promiſſione, vel contractu obligatio naſcatur? pag. 217. & 226. An hinc prodigus non poſſit, neque cum iuramento obligare ſe ad alienandū, ſoluendum, &c. Et pupillus, neque cum iuramento obligare ſe ex contractu cum tutore? Et quilibet, neque etiā iuramento obligare

obligare ſe, vt ſtare debeat renũciationi bonorum, ſi fiat hæc ante bimeſtre, quod præcedit profeſſionem. Et filiusfamilias, neque cum iuramento, obligare ſe ex mutuo ſine conſenſu patris, etiam poſt mortem patris? ibid

56 An, ſi Principis lex, ſeu diſpoſitio non grauet omnes, ſingulosq. & ſeruata æqualitate proportionis geometricæ (id eſt ſecundùm eorum vires & facultates) ſit iuſta? pag. 257. vbi multos caſus reperies. An ſaltem in aliquo caſu ſit iuſta? ibid. nu. 5.

57 An, ſi lex ab initio reſiſtat conſuetudini, ſeu ab initio hanc tanquã irrationabilem, & iniquam reprobet, poſſit poſtea ita inualeſcere conſuetudo iſta, vt legem abroget? pag. 319.

58 An lex, vel ſtatutum ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſi fiat contra perſonas Eccleſiaſticas, etiam ſolùm indirectè? pag. 342.

59 An ſit contra eandem, ſi fiat contra eaſdem, etiam ſolùm implicitè, & ſic etiamſi de illis non loquatur? ibidem.

60 An ſit contra eandem, ſi per illud Eccleſiæ, vel Eccleſiaſtici prohibeantur, vel impediantur vti rebus aut facultatibus à iure communi ſibi conceſſis? pag. 343. n. 3. & pag. 361. n. 2.

61 An ſit contra eandem, ſi ex vi illius diminuantur priuilegia Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis à Pontifice, vel à Principe conceſſa? ibidem.

62 An ſit contra eandem, ſi ex vi illius Eccleſiaſtici efficiuntur deterioris conditionis, quàm laici, vel timidiores ad agendum, vel retardentur ab agendo? ibid & pag. 354. n. 2.

63 An ſit contra eandem, ſi ſit aptum inferre Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis aliquod incommodum, quamuis indirectè, & quamuis non diſponat ſuper illis rebus ſuper quibus Eccleſia, vel Eccleſiaſtici habent ſpecialia priuilegia? ibid.

64 An, & quando imponendo gabellam ſuper contractus laicorum (generaliter, & ſic implicitè etiã cum clericis) ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, & quando non? pag. 351. & pag 353. nu. 1. & 2. Item, & quando gabella ſit etiam contra immunitatem Eccleſiaſticam, & quando non? vide de gabellis, tributis, & collectis.

65 An, ſi lex vel ſtatutum imponat gabellam ſuper vino, oleo, carne, ſerico, & ſimilibus, ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam? ibid. vide etiam pag. 344. & 345. An etſi imponat modicã? pag. 3[illegible]5 An, etſi præcipiat, vt aperiantur tabernæ, ad quas Eccleſiaſtici poſſint confugere, vt ſine gabella emant? pag. 351. n. 2. & 3. An, etſi vt exigitur ex Eccleſiaſticis, exigatur ad euitandas fraudes aliorum tantùm, & ſic cum animo reſtituendi iiſdem Eccleſiaſticis quod exactum eſt ſimul cum intereſſe in fine anni? pag 352. vide etiam pag. 348.

66 An, ſi præcipiat, quòd laici venditores vini, v. g. (ſiue explicitè, ſiue implicitè includantur in tali ſtatuto venditores vini Eccleſiaſticorum) teneantur præſtare fideiuſſionem de ſoluendis pœnis,

ſit etiam contra immunitatem Eccleſiaſticam? pag. 352. Item an ſi præcipiat, quòd teneantur vendere in quarta domo, v.g. ab Eccleſia diſtanti? pag. 354. n. 1.

67 *An ad pœnam lege, vel ſtatuto impoſitam contra cuſtodes animalium pro damno illato, teneantur etiam cuſtodes animalium, quæ ſunt Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum? pag 349.*

68 *An lex, vel ſtatutum ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſi præcipiat, ne laici vendant, molant, coquant panem, aut alia ſeruitia & obſequia Eccleſiaſticis præſtent? pag 357. & 358.*

69 *An ſit contra eandem, ſi tollat Eccleſiaſticis ea, quæ ijs tanquam ciuibus competunt? pag. 358. n. 1. An etſi id fiat non ex odio, ſed ſub ratione boni communis? pag. 359. 361. n. 3. & 362. n. 7. & 8. vide etiam pag. 344. 348. & 349. An, etſi non fiat per regulam generalem, ſed particularem? ibid. n. 5.*

70 *An ſit contra eandem, ſi prohibeat Eccleſiaſticos (in caſu, quòd in aliquo Baronis loco vendantur commeſtibilia in eius taberna ſolùm) aperire tabernas ad vendendas res ex ſuis prædijs collectas? pag. 359. n. 1. 2. & 3. An Baro id efficiendo, inferat iniuriam etiam vaſſallis laicis? pag. 360 nu. 4. An, & contrahat cenſuram Bullarem? n. 5.*

71 *An ſit contra eandem, ſi prohibeat Eccleſiaſticos (quamuis alijs omnibus id prohibeatur) extrahere vinum è ciuitate ad vendẽdum, vel introducere in illam ad vendendum? pag. 359.*

72 *An ſit contra eandem, ſi in ordine ad Eccleſiaſticos contineat verba non ſolùm hortatoria, ſed etiam precatoria? pag. 360.*

73 *An ſit contra eandem ſi præcipiendo (ne concubinæ v.g. teneantur pro furtis, quæ committunt) extendat ſe etiam ad Eccleſiaſticorum concubinas, quæ in ordine ad illos furtum commiſerunt? pag. 361. n. 1. & ſeqq.*

74 *An lex, vel ſtatutum, ſi comprehendat Eccleſiaſticos, valeat ſeu ſubſiſtat, quamuis ſit licitum, honeſtum propter vtilitatem publicam editum, & priuilegia eorum non lædens? n. 5.*

75 *An valeat, ſi ſit Eccleſiaſticis fauorabile? n. 4. An ſaltem, ſi ſit merè priuilegiatiuum? ibid.*

76 *An valeat, & non ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſi in ipſo Eccleſiaſtici nominentur, quamuis ſit ijſdem fauorabile, & vtile communitati? n 7. & 8.*

77 *An, ſi in ipſo Eccleſiæ & Eccleſiaſtici non nominentur, & dubium ſit, an tale ſtatutum Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis damnum illaturum ſit, poſſit auctor ſtatuti cogi, vt declaret Eccleſias, & Eccleſiaſticos in ſtatuto non comprehendi? pag. 362. n. 6. & 9.*

78 *An, ſi euidenter conſtet damnum eſſe illaturum, & ſic libertati ſeu immunitati Eccleſiaſticæ aduerſari, poſſit, quin & debeat Epiſcopus præcipere, vt auctor illud tollat; & ſi iſte recuſet, ipſemet propria auctoritate tollere, & irritam declarare.*

DE

DE SVMMO PONTIFICE.

1 *An poſſit Pontifex derogare Eccleſiaſticæ immunitati, concedendo Principibus contra illam aliquod priuilegium? pag. 43. nu. 14.*

2 *An poſſit illud poſtea reuocare, ſeu tollere, ſicut & tollere conſuetudinem immemorabilem introductam cum fama conſtanti de accepto priuilegio, etiamſi ſacta fuerint concordata? pag. 43. & pag. 44.*

3 *An reuocet de facto per Bullam Cœnæ Domini? ibidem, pag. 44. num. 19.*

4 *An poſſit, quin & debeat abrogare leges Principum iniuſtas, & bono ſpirituali aduerſantes? Et an tunc ſubditi teneantur potiùs obedire mandatis Papæ, quàm Principum? pag. 67. n. 1. & pag. 187. n. 7.*

5 *An poſſit, ſi ſic exigat Fidei, Eccleſiæ aut boni ſpiritualis communis conſeruatio, deponere Reges? ibid. n. 2.*

6 *An poſſit, ſi Princeps aliquis hæreticus, vel Schiſmaticus efficiatur, aut ſi Hæreticis, Schiſmaticis, vel alijs infidelibus Eccleſiam oppugnantibus auxilium præſtet, aut quid aliud faciat, quod cedat in Eccleſiæ detrimentum, vti aduerſus illum gladio temporali, & procedere vſque ad depoſitionem, & expulſionem è Regno? ibid. num. 3. & pag. 186.*

7 *An poſſit Imperatoris Electores inſtituere, & inſtitutos ex cauſa mutare? ibid. nu. 4. & pag. 188.*

8 *An poſſit Imperatoris electionem confirmare, quin & improbare, ſi, qui electus eſt, idoneus ſibi non videtur? Item an poſſit ex cauſa alium eligere, & electum, quamuis confirmatum, deponere? ibid. n. 5. & pag. 188.*

9 *An poſſit ex cauſa (v. g. propter Electorum negligentiam, & diſcordiam, aut propter electi bonitatem, aut propter populi Chriſtiani, & pacis prouidentiam, aut propter Hæreticorum, Schiſmaticorum, & ſimilium hominum audaciam coercendam) per ſeipſum Imperatorem eligere? ibid. n. 6. & pag. 188. & 189.*

10 *An poſſit derogare Iuripatronatus laicorum? pag. 173. nu. 12. & pag. 192. An, & quod remedium ſit pro illis, ſi Pontifex expreſsè deroget? ibid.*

11 *An poſſit per ſuos miniſtros occidere bannitum in territorio alterius Principis; & etiam ſi bannitus non ſit graſſator? pag. 179. nu. 7. An, & quid dicendum de alijs Principibus. ibid.*

12 *An poſſit proponere præmium occidenti bannitum? pag. 180.*

13 *An poſſit, ſi ſic exigat Eccleſiæ bonum commune, auferre bona Chriſtianorum? pag. 185. n. 2. & pag. 187. & 197.*

14 *An conferat ipſe immediatè Regibus poteſtatem, quam habent, vel potius Deus, aut Populus? ibid. & pag. 186.*

15 *An habeat ratione Pontificalis Officij poteſtatem ſuper omnia negotia, etiam ſecularia, & quomodo? pag. 185. n. 3. Et an habeat præter gladium ſpiritualem, gladium temporalem; & quando,*

& quomodo exercendũ? pag. 186.

16 *An, & à quo immediatè habeat ipſe ſuam poteſtatem? n.4 An, & quid operentur homines Papam eligendo? Item, & deponendo? n.* 5.

17 *An poſſit, ſi ſic etiam exigat Eccleſiæ bonum commune, auferre bona Clericorum, etiam patrimonialia? pag.* 187. *n* 7 *Item, an poſſit multò magis auferre bona Eccleſiarum, beneficia, &c. & alteri dare? ibid.*

18 *An poſſit priuare omnes Clericos omnibus beneficijs? Item, & diſponere, quòd omnes Clerici vxorem ducant? pag.* 187. *n.* 7.

19 *An, & quid poſſit in ijs, quæ ſunt iuris naturalis, & diuini; vt in votis, iuramentis, & ſimilibus alijs obligationibus, & debitis erga Deum contractis? ibid. & pag* 194. *n.* 2.

20 *An, & quando intelligatur dictum illud, quòd* Papa omnia poſsit? *Et quomodo intelligatur auctoritas illa Matthæi* 16. quodcũque ligaueris ſuper terram, &c. *? pag.* 187. *n.* 7.

21 *An poſſit ex cauſa, ſi duo ad Imperium eligantur, fauere vni potiùs, vt præligatur, quàm alteri? Item, an poſſit per ſe Imperatorem eligere, ſi pars vocata, & expectata nollet eligere, aut nollet ad eligendum conuenire? pag.* 189.

22 *An poſſit etiam ex cauſa prouidere de electione Imperatoris per hæreditariam ſucceſſionem? ibidem nu.* 5. *Et an idem dicendum de electione Pontificis? ibid.*

23 *An poſſit Infideles Principibus Chriſtianis ſubiectos priuare dominio, quod ipſi Infideles in ſeruos ſuos habent, ſi hi ipſorum ſerui efficiantur Chriſtiani? ibid. An idẽ poſſit facere Princeps ſecularis? ibid.*

24 *An poſſit etiam ſeruos Infidelium Principibus Chriſtianis non ſubiectorum à Dominio ſuorum dominorum abſoluere, ſi periculum peruerſionis ab illis patiantur? ibidem.*

25 *An poſſit Infideles; vt Paganos, Iudæos, &c directè (inſtituto v.g. contra eos bello, vel propoſita eis pœna mortis, carceris, bonorum ſpoliationis, &c.) cogere ad Chriſti Fidem amplectendam? pag.* 190. *An idem poſſit facere Princeps ſecularis? ibidem.*

26 *An poſſit ſaltem cogere indirectè; negando, v g. ipſis ius habitandi in locis ſuis, ſi Euangelij prædicationem audire recuſent; vel imponendo ijſdem maiora, quàm alijs ſubditis (intra limites tamen Iuſtitiæ) tributa, donec Chriſtiani efficiantur? ibidem. An idem poſſit facere Princeps ſecularis? ibid.*

27 *An poſſit Infideles illos, qui Fidem Chriſtianam nunquam profeſſi ſunt, ſpiritualibus pœnis ad Fidẽ compellere?* An *ſaltem poſsit compellere Hæreticos & Apoſtatas, & hos (ſi ſint relapſi, vel incorrigibiles) vt pœna mortis afficiantur, ſeculari magiſtratui tradere? pag.* 190. *An idem poſſit facere Prælatus Eccleſiaſticus inferior? ibid.*

28 *An poſſit Infideles exteros (id eſt Principibus Chriſtianis non ſubiectos) inuadere, vel bello perſequi propter infidelitatem, idololatriam.*

triam.

triam, & ſimilia eorum peccata; ſi hæc Chriſtianis, aut alijs innocentibus iniurioſa non ſint? ibid. An ſaltē poſſit, ſi iniurioſa ſint; vt ſi impijs ſuis ritibus innocentes damno afficiant, v.g. rapiendo, vel immolando infantes; vel ſi Chriſtianam Fidem contumelijs, vel blaſphemijs proſequantur; vel ſi Chriſtianos peruertere conentur; vel ſi Euangelij Prædicatoribus aditum in Regiones ſuas, aut ſuis ſubditis Fidem ex Prædicatoribus audiendi, & amplectendi liberam poteſtatem concedere recuſent? pag. 191. An idem poſſit facere Princeps ſecularis? ibid.

29 An poſſit Infideles Principibus Chriſtianis ſubiectos compellere, vt naturæ legem obſeruent, ideoque abſtineant à falſorum Deorum cultu, & ab omni impietate ſacrilega, &c. Item, an poſſit ob hæc, & ſimilia peccata, & ne Chriſtiani damna ab ipſis patiantur, de terris ſuis illos expellere? pag. 191. & 192. An idem poſſit facere Princeps ſecularis? ibid.

30 An debeat Iudæorum cauſas, ſeu controuerſias ciuiles decidere ſecundùm legem ipſorum Moſaicam, v.g. vt filius excludat filiam ab hæreditate patris? Et an, ſi caſus lege Moſaica determinatus non ſit, vel ſi Iudæus cum Chriſtiano litiget, decidere ſecundùm leges noſtras? pag. 192.

31 An, ſi de facto conferat alteri beneficium Iuriſpatronatus laici, cenſeatur ei derogaſſe, niſi diſertè id in literis per clauſulam derogatoriam exprimatur? pag. 192. n. 2. Et, an ſi beneficium ad Regem, Ducem, vel Marchionem pertineat, debeat id ipſum in dictis literis exprimi? Quid, ſi beneficium ſit Iuriſpatronatus Eccleſiaſtici? ibid nu. 2. Et quid, ſi partim ſit laici, partim Eccleſiaſtici? pag. 193. nu. 4.

32 An per Apoſtolicas beneficiorum reſeruationes (quæ fiunt per crimen, vel quia contingit beneficia vacare apud Sedem Apoſtolicam, vel ob aliam rationem, &c.) ex iuris communis, vel Cancellariæ Regularum diſpoſitione, comprehendat beneficia iuriſpatronatus laicorum, quoad eorum præſentationem, vel ſolùm quoad inſtitutionem, quæ Prælatis competit? pag. 193. Et, an id intelligendum ſit ſolùm de Epiſcopatibus, Abbatijs, Prioratibus, Decanatibus, & alijs dignitatibus, non item de beneficijs minoribus? ibidem.

33 An, ſi Iuſpatronatus priuilegio, vel præſcriptione acquiſitum ſit à laico, poſſit ei derogare ſine expreſſa clauſula derogatoria, modò non conſtet à laico illud fundatum fuiſſe? ibid. nu. 5. An, & poſſit etiam Legatus à latere, vel Nuncius Apoſtolicus cum poteſtate Legati à latere, tale beneficium ſine præſentatione conferre? Item, an poſſit conferre beneficium iuriſpatronatus Eccleſiaſtici? ibid. n. 6. An, & poſſit etiam Epiſcopus? n. 7.

34 An poſſit Pontifex diſpenſare, quòd quis retineat plura beneficia reſidentiam requirentia? & ex quibus cauſis? pag. 194. num. 1. An, ſi non fuerit iuſta cauſa diſpenſandi, is qui diſpenſationem obtinuit, ſit tutus in conſcientia,

ſi al-

ſi alterum non reſignet? ibidem num. 2. An poſsit etiam Epiſcopus aliquando plura beneficia conferre? pag. 195. num. 4. 5. & ſeqq.

35 *An poſsit diſpenſare, quòd quis habeat Epiſcopatum ante legitimam ætatem, & ex qua cauſa? ibid.*

36 *An ſit ſupra Concilium, & ſic poſſit ex cauſa diſpenſare in aliqua re, quamuis illam prohibeat Concilium? nu 2.*

37 *An ſit dominus, vel diſpenſator tantùm beneficiorum? Item & indulgentiarum? ibidem. & pag. 334.*

38 *An, quamuis non ſit dominus, ſed tantùm diſpenſator, collatio tamen beneficij ſecundi, tertij, &c. ſit valda; ita vt, qui accepit (licet teneatur reſignare ex illis aliquot, quæ non ſunt ipſi iuxta ſui ſtatum neceſſaria, vel in quibus obtinendis legitima cauſa nõ intereeſſit) non teneatur tamen fructus reſtituere, præſertim ſi muneri ſuo ſaltem per Vicarium ſatisfecerit? pag. 195. nu. 3.*

39 *An poſsit ex cauſa transferre beneficia, & cætera bona Eccleſiaſtica ad alios vſus, etiam in Principes ſeculares, nedum in alias Diœceſes, vel Eccleſias? pag. 196. num. 1. An, & quando poſsit validè, ſed non licitè? Item quando poſsit validè, & licitè? Item quando non poſsit nec validè, nec licitè? num. 2. & pag. 197. & 334.*

40 *An cæterorum bonorum Eccleſiaſticorum ſit dominus, vel diſpenſator tantùm? ibid. An, & penes quem, ſi non eſt dominus, reſideat dominium illorum? ibidem, & pag. 288. num. 2.*

41 *An, quando bona ſunt incerta, vel incertum eſt debitum (quia ſcilicet creditores ignorantur) poſsit compoſitionem admittere; ſiue debitum ſit ex delicto, vt in vſuris, & furtis minutis, ſiue abſque delicto, vt in debitis ex contractu, vel in inuentis? pag. 197.*

42 *An, ſi creditores ſint noti, poſsit debitorem à reſtitutionis obligatione liberare? ibid. An ſaltem poſsit, ſi iuſta cauſa ſubſit? An, & tunc poſsit etiam Princeps ſecularis? ibid.*

43 *An poſsit pro criminibus, vt hæreſis, Apoſtaſia, &c. mulctas pecuniarias, & confiſcationes bonorum imponere; & conſequenter debitoribus eorum huiuſmodi reſtitutiones faciendas condonare? ibidem.*

44 *An poſsit facere, vt in iudicijs procedatur ſecundùm allegata, & probata, quamuis hæc per priuatam ſcientiam certò noſcantur falſa? vide de Iudice, & Magiſtratu, vbi multos caſus reperies.*

45 *An, & qua poſsit facere vt Princeps? vide de Principe, ſeu Rege.*

46 *An poſsit præcipere fidelibus, vt cum periculo vitæ, nedum famæ, vel fortunæ bonorum cenſuras, & præcepta ipſius poſitiua obſeruent, ſaltem ſi alioquin ſequeretur legislatricis poteſtatis cõtemptus, vel Fidei, & Chriſtianæ Religionis detrimentum? pag. 213. num. 11.*

47 *An, & poſsit præcipere Sacerdoti, vt cum periculo vitæ Chriſti Fidem*

dem Infidelibus prædicet? ibid. num. 10. vbi multos caſus reperies.

48 *An, & quid poſſit circa vota, iuramenta, & vota iurata? vide de voto, & iuramento.*

49 *An poſſit ex cauſa grauare bona Eccleſiaſtica, quæcunque illa ſint? pag. 285. num. 2. & pag. 289. nu. 3. An, & poſſit Epiſcopus? ibid. vide etiam de ſubſidio charitatiuo. An, & poſſit Princeps ſecularis, & quando? vide de gabellis, tributis, & collectis.*

50 *An non poſſit neque ab Auguſto, neque à Regibus, neque à Populo, neque ab omni Clero iudicari, vel deponi? pag. 314.*

51 *An poſſit deponi, ſi labatur in hæreſim notoriam, ſaltem poſtquam hæc ab Eccleſia declarata fuerit? Item, an ſi reſignauerit, Eccleſia reſignationem acceptante? Item, an ſi exteriùs ſe gerat vt hæreticum? Item, an ſi ſit ſchiſma & Eccleſia non poſſit cognoſcere, quiſnam verus Pontifex ſit? ibidem.*

5.1 *An Pontifex, vel Concilium generale poſſit ex cauſa remittere al quid de priuilegijs exemptionis Eccleſiaſticæ, & ſecularibus permittere, vt aduerſus Clericos aliquam iuriſdictionem exerceant, vel tributa aliqua exigant? pag. 313. & 328. An, & alij Eccleſiæ Prælati poſſint etiam permittere aliquid in praxi poni contra libertatem Eccleſiaſticam, ſi ſine ſcandalo, vel maioris mali periculo id impedire non poſſint? ibid. 313.*

53 *An, ſi exemptio Eccleſiaſtica non eſſet de iure diuino, & Principes noluiſſent in ipſam conſentire, Pontifex, vel Concilium generale auctoritatem habuerit illam inducendi? pag. 317. Et an ſit de iure diuino? pag. 307. & ſeqq.*

54 *An ſcientia, & tolerantia Pontificis præiudicet exemptioni, ſeu immunitati Eccleſiaſticæ? pag. 268. 293. num. 3. & 4. & pag. 315. 318. 319. 325. & 326. An ſaltem in caſu, quòd adſit conſuetudo immemorabilis coniuncta cum fama priuilegij incerta, aut cum fama priuilegij certa, aut cum fama priuilegij concordati, ſeu per modum contractus ſe habentis? pag. 305. vſque ad 335. vide etiam de conſuetudine.*

55 *An in tali caſu poſſit Pontifex talem conſuetudinem, vel præſcriptionem, ſicut & ipſum priuilegium conceſſum reuocare? pag. 326. & 327. Et, an de facto reuocet quotannis per Bullam Cœnæ? ibidem, & pag. 329.*

56 *An, & quid dicendum de conſuetudine coniuncta cum fama priuilegij, quam in quibuſdam caſibus contra immunitatem Eccleſiaſticam habent Reges Hiſpaniæ, vt Tribunal dela Fuerza, & Monarchiam Regni Siciliæ exercere? Item, quam habent Reges Galliæ, vt canonicatus, & beneficia conferre? Item, quam habet Reſpublica Veneta, vt in aliquibus cauſis contra Clericos procedere? Item, quæ viget in Luſitania, in Regno Caſtellæ, & alibi? pag. 328. & 329. vide etiã de immunitate Eccleſiaſticã, de priuilegijs & de conſuetudine.*

57 *An,*

57 *An, & quid dicendum de conſuetudine coniuncta cum fama priuilegij concordati, ſeu per modum concordiæ, & ſic per modum contractus ſe habentis? An ſcilicet has conſuetudines defacto reuocet quotannis per Bullam Cœnæ? pag. 330. An ſaltem reuocare ex cauſa poſſit, & aliquando debeat? pag. 331. vide etiam pag. 332. & 333. An, ſi ex cauſa reuocet, debeat parti priuilegiatæ, ſi quod ex tali reuocatione damnum patiatur, compenſare? ibid. Et an, ſi ſine cauſa reuocat, validè etiam reuocet? pag. 332. & 335. vide etiam in tractatibus citatis.*

58 *An per Bullam Cœnæ, vel per Iubilæum reuocet, vel ſuſpendat priuilegia Cruciatæ? pag. 331. Item, & priuilegia Regularium? ibidem.*

59 *An teneatur ſtare contractui; & ſic, ſi inueſtiuit aliquem de Baronia, vel Caſtro, non poſſit eum, eiusve ſucceſſores ſine cauſa priuare? Item, nec ſine cauſa abſoluere aliquem ab obligatione, qua aſtringitur alteri? pag. 334. & 335.*

60 *An Eccleſiaſtici, ſi habeant Feudum à Rege, & eodem tempore vocentur à Rege, & à Pontifice, debeant priùs obedire Pontifici, quàm Regi? pag. 322. num 4. An, & priùs etiam Metropolitano? ibid.*

61 *An, ſi non confirmet priuilegia concordata, ſeu per modum concordiæ, & ſic per modum contractus ſe habentia, inter ſeculares, & Eccleſiaſticos etiam in Concilio Prouinciali facta, ſubſiſtant, ſeu valeant; ſi per ea concedatur laicis iuriſdictio aliqua in perſonas Eccleſiaſticas? pag. 333. num. 1. Quid ſi concedatur ſolùm executio, vel nudum miniſterium, ſeu nudum factum; v. g. eripere arma Clericis noctu portantibus, capere Clericum in fragranti crimine, & ſimilia? ibid.*

62 *An, antequam Pontifex conſulatur, poſſit ad communem vtilitatem, vel neceſſitatē (in caſu, quod laicorū facultates non ſufficiant) ex bonis Eccleſiarum vel Eccleſiaſticorum fieri aliqua contributio, etiamſi ad eam conſenſerit Epiſcopus, & Clerus? pag. 339.*

63 *An etiam, antequam Pontifex conſulatur, poſſint Eccleſiaſtici (ſaltem ſi aliter commodè fieri non poſſit) cogi per Poteſtatem laicam ad præſtandam contributionem, ſi hæc æquè primariò in vtilitatem Eccleſiarum, Eccleſiaſticorum, & laicorum facienda ſit? v. g. ne flumen vicinos agros Eccleſiarum, Eccleſiaſticorum, & laicorum inundet. Item, ne vermes prædia deuaſtent. Item, ne Infideles, vel Hæretici deuaſtent regiones Catholicorum. Item, vt via communis lapidibus ſternatur, &c. pag. 340. & 341. An, etſi ſimiliter, antequam Pontifex conſulatur, poſſint cogi ad vigilias præſtandas, ſi aliter ciuitas defendi non poſſit? pag. 341. num. 3.*

DE

DE CONCILIO Generali, & alijs Concilijs inferioribus.

1 *An conuocare Concilium generale ſpectet tantum ad Papam? pag. 2. num. 1.*

2 *An ſpectet etiam ad Legatum à latere? ibid. nu. 2.*

3 *An aliquando poſſit conuocari ſine Papa? ibid.*

4 *An, & quænam ſint Concilia Nationalia, Prouincialia, & Synodalia, & quotannis hæc celebrari debeant? pag. 130.*

5 *An Concilia non generalia, ſiue Oecumenica vt legitimè conuocentur, requiratur conſenſus, vel approbatio Summi Pontificis? ibidem.*

6 *An, vt ſubſiſtant ſeu valeant, indigeant approbatione eiuſdem; ſi nihil in ipſis contra vniuerſales Canones, vel Eccleſiæ vniuerſalis conſuetudinem decernatur? ibidem.*

7 *An, ſi aliquod ex Concilijs iſtis vel aliquam legem in ipſis latam Pontifex approbet, vel confirmet, ad ſe illam reuocet, & propriam ſibi faciat, ita vt deinde Prælatus quilibet Pontifice inferior legem illam abrogare, vel in illa diſpenſare non poſſit, & quando? ibidem.*

8 *An ſi Archiepiſcopus velit prouincialia ſtatuta condere, debeat Epiſcoporum Synodum eius rei cauſa conuocare; & ibi præſidere tanquam Decanus in Capitulo? pag. 131. nu. 14.*

9 *An, quod in Prouinciali Synodo ſtatutum eſt, poſſit reuocare, immutare, vel diſpenſare, &c.? ibid.*

10 *An poſſit à Synodo, ſeu Concilio Epiſcoporum iudicari? ibid.*

11 *An, ſi exemptio Eccleſiaſtica non eſſet de iure diuino, & Principes noluiſſent in ipſam conſentire, Concilium Generale, vel Pontifex auctoritatem habuerit illam inducendi? pag. 317. An autem revera ſit de iure diuino? pag 307. & ſeqq.*

12 *An Concilium Generale, vel Pontifex poſſit ex cauſſa remittere aliquid de priuilegijs exemptionis Eccleſiaſticæ, & ſecularibus permittere, vt aduerſus Clericos aliquam iuriſdictionem exerceant, vel tributa aliqua exigant? pag. 313. An, & alij Eccleſiæ Prælati poſſint etiam permittere aliquid in praxi poni contra dictam exemptionem, ſi ſine ſcandalo, vel maioris mali periculo id impedire non poſſint? ibid.*

13 *An priuilegia concordata, ſeu per modum concordiæ, & ſic per modum contractus ſe habentia (inter ſeculares, & Eccleſiaſticos in Concilio Prouinciali facta) independenter à confirmatione Pontificis ſubſiſtant, ſeu valeant; ſi per ea concedatur laicis iuriſdictio aliqua in perſonas Eccleſiaſticas? pag. 333. nu. 1. Quid, ſi concedatur ſolùm executio, vel nudum miniſterium, ſeu nudum factum; v. g. eripere Clericis arma noctu portantibus, capere Clericum in fragranti crimine, & ſimilia? ibid. An, & talia priuilegia concordata debeant eſſe dependentia ſemper ab arbitrio Eccleſiæ Prælatorum? ibid.*

DE IVRISDICTIONE aliorum, & præcipuè Archiepiſcopi, & Epiſcopi.

1 *An poſſit vaſſallus in præiudicium domini ſine eius conſenſu iuriſdictioni alterius conſentire? pag. 130 nu. 10.*

2 *An, & poſſint Eccleſiaſtici ſuis priuilegijs renunciando? ibidem, & pag. 324 vide etiam de priuilegijs, & de Eccleſiaſtica immunitate.*

3 *An poſſit pater donationi inofficioſæ renunciare? ibid.*

4 *An teneat iuramentum contractum in præiudicium tertij? ibidem.*

5 *An clauſula,* motu proprio, *operetur in præiudicium alterius, & adimat alteri ius in re acquiſitum? ibidem.*

6 *An, Archiepiſcopus in Coëpiſcoporum ſubditos iuriſdictionem obtineat? ibid. nu. 11.*

7 *An poſſit quidquam in Diœceſi Suffraganeorum? ibid.*

8 *An ſaltem poſſit, ſi ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum appellatum ſit? pag. 121. nu. 12.*

9 *An etiam ob ſolam negligentiam Epiſcopi, nulla interpoſita à partibus appellatione? ibid.*

10 *An, ſi Epiſcopus requiſitus in aliqua re conſenſum ſine cauſa rationabili deneget, poſſit adiri Archiepiſcopus, ſi non vt ſuppleat conſenſum Epiſcopi, ſaltem vt Epiſcopum compellat ad conſentiendum? ibid.*

11 *An poſſit Archiepiſcopus, dum prouinciam viſitat, iuriſdictionem in Diœceſi Suffraganeorum exercere, etiamſi nulla Epiſcopi negligentia interſit? nu. 13.*

12 *An poſſit tunc audire etiam Prouincialium confeſſiones? ibid.*

13 *An etiam iubere, vt Crux ante ſe feratur; idque & in locis Prouinciæ alioquin exemptis? ibid.*

14 *An ſimiliter populo benedicere in locis Prouinciæ exemptis? ibidem.*

15 *An etiam Indulgentias concedere intra ſuam Prouinciam? ibidem.*

16 *An, ſi velit* Prouincialia *ſtatuta condere, debeat Epiſcoporum Synodum conuocare; & ibi tanquam Decanus in Capitulo præſidere? ibid num. 14.*

17 *An, quod in Prouinciali Synodo decretum eſt, poſſit reuocare, immutare, vel diſpenſare? ibid.*

18 *An poſſit à* Prouinciali *Synodo, ſeu Concilio Epiſcoporum iudicari? ibidem.*

19 *An, ſi Epiſcopus excommunicationem, quam in aliquem infert, Summo* Pontifici *reſeruet (quamuis non poſſit ipſe ab illa abſoluere) non poſſit etiam Archiepiſcopus in caſibus iure ſibi permiſſis? pag. 130. nu. 10. vide etiam de cenſuris, & de caſibus reſeruatis, vbi multa huc ſpectantia reperies.*

20 *An, quando, & quomodo ligatos cenſura ab Epiſcopo poſſit Archiepiſcopus abſoluere? pag. 131. An idem dicendum de legato Sedis Apoſtolicæ? ibid.*

21 *An poſſit Epiſcopus abſoluere Regulares non exemptos excommunicatos à proprio Prælato ex cauſa per-*

ſa pertinente ad diſciplinam Regularem? pag. 132. *An ſaltem poſsint hi ab iniuſta ſententia Prælati ad illum appellare? ibidem.*

22 *An poſsit Prælatus ſuperior, v.g. Epiſcopus inferioris Archidiaconi, vel Archipresbyteri ſententiam relaxare, & quomodo? ibidem.*

23 *An iudicialis cauſſa, quæ coram aliquo Iudice cœpta eſt, debeat neceſſariò ſemper coram eodem procedi? pag.* 139. *An, & quid dicendum de cenſura contra aliquem nominatim inflicta? ibidem.*

24 *An gratia etiam ſingulari perſonæ conceſſa per mortem concedentis, re integra, non extinguatur? An id intelligendum ſit ſolùm de gratia facta, vel etiam de facienda? pag.* 162. *&* 163. *vide etiam de gratijs, & reſcriptis, vbi multa huc ſpectantia reperies.*

25 *An, neque iuriſdictio in foro externo contentioſo generatim, & ad vniuerſitatem cauſarum delegata expiret per mortem delegantis? An neque expiret Officium Inquiſitorum? pag.* 163 *&* 164.

26 *An, neque facultas prouidendi beneficia in certa Eccleſia perſonis idoneis? ibid.*

27 *An, ſi Epiſcopus, v.g. Decano Eccleſiæ Collegiatæ iuriſdictionem in prima, vt vocant, inſtantia concedit, vt eius officio acceſſoria ſit, neque expiret per mortem concedentis? pag.* 164. *nu.*9. *An neque poſsit reuocari à ſucceſſore, ſaltem ſi non per modum gratiæ, ſed per modum contractus, aut tranſactionis fuerit conceſſa? ibidem.*

28 *An neque expiret per mortem concedentis facultas audiendi confeſſiones, vel abſoluendi à reſeruatis, conceſſa à Superiore? An, neque facultas abſoluendi conceſſa à Parocho? An, neque facultas eligendi ſibi confeſſorem, ſuſcipiendi Ordines ab alieno Epiſcopo, celebrandi in Oratorio priuato, aſsiſtendi in matrimonijs, veſcendi lacticinijs in Quadrageſima, &c. pag.*62. 63. 64. *&* 65. *An etiam benedictiones conceſſæ à Papa poſsint applicari, mortuo Papa? pag.* 162. *nu.* 3.

29 *An neque expiret per mortem concedentis gratia facienda; ſi delegatio, ſeu conceſsio facta fuerit auctoritate Sedis, ſeu dignitatis, quæ non moritur? pag.* 166.

30 *An neque expiret per mortem mandantis mandatum de donando in fauorem cauſſæ piæ, de manumittendo ſeruo, vel de alia cauſſa fauorabili? pag.* 168. *nu.* 16. 17. *&* 19. *vide etiam de donationibus.*

31 *An, ſi ſit quæſtio, cuiuſnam Iudicis, Eccleſiaſtici, vel laici iuriſdictio ſit, ſpectet ad Eccleſiaſticum? pag.* 176. *num* 7. *An & quid in dubio? pag.* 177.

32 *An, & quid poſsit circa beneficia, & bona Eccleſiaſtica Legatus à latere, & Nuncius Apoſtolicus cum poteſtate Legati à latere? vide de beneficijs. An, & quid poſsit Papa? vide ibid. & de Pontifice.*

33 *An, & quid poſsit circa eadem Epiſcopus? vide de beneficijs.*

c 2 34 An

34 *An idem ſuperior poſſit exercere voluntariam iuriſdictionem in ſemetipſum, diſpenſando v.g. cum ſemetipſo in proprijs votis, iuramentis, votis iuratis, & in legibus etiam ſui Superioris (vt de ieiunio, abſtinentia à carnibus, de audiendo Sacro, recitando Officio, &c.) in quibus poteſt diſpenſare cum ſuis ſubditis? pag. 218. 219. & 220. Et, an poſſit ſolùm indirectè, vel etiam directè? ibid. An poſſit etiam ſemetipſum excommunicare? pag. 220. nu. 7.*

35 *An poſſit dare Sacerdoti ſubdito poteſtatem, qua ipſum abſoluat à peccatis, etiam reſeruatis, à quibus ipſe abſoluere poteſt ſubditos ſuos? pag. 218. n 3. An idem poſſit Vicarius ipſius? ibid.*

36 *An, qui habet auctoritatem condonandi omnibus debitoribus alicuius, poſſit ſibimetipſi etiam debitori illius condonare? Et an, qui habet auctoritatem aliquid (v.g. eleemoſynas) diſtribuendi, poſſit etiam ſibimetipſi applicare, ſi in ipſo ſit eadem cauſa, ac eſt in alijs, quibus facienda eſt diſtributio? pag. 220. num. 7.*

37 *An poſſit idē, ſi Præſes eſt, ſeipſum apud ſeipſum emancipare, vel in adoptionem dare? nu. 8. vbi alios caſus reperies.*

38 *An poſſit Epiſcopus cum conſenſu Capituli in Eccleſijs ſibi ſubiectis ad reparationem Eccleſiarum, vel ad neceſſaria alimenta miniſtrorum (quando aliter his prouidere non poteſt) collectam imponere? pag. 278. nu. 5.*

39 *An, & quando poſſit petere, quin & compellere Clerum per cenſuras ad ſubſidium charitatiuum ſibi præſtandum? vide de ſubſidio charitatiuo.*

40 *An, ſi in ſtatuto non nominentur Eccleſiaſtici, & dubium ſit, an tale ſtatutum Eccleſiaſticis damnum illaturum ſit, poſſit Epiſcopus auctorem ſtatuti cogere, vt declaret in ſtatuto Eccleſiaſticos non comprehendi? pag. 362. num. 7. & 9.*

41 *An, ſi conſtet tale ſtatutum damnum eſſe illaturum, & ſic immunitati Eccleſiaſticæ aduerſari, poſſit, quin & debeat præcipere, vt auctor illud tollat; et ſi is non tollit, ipſe auctoritate propria illud tollere, & irritum declarare? ibid. nu. 10.*

DE PRINCIPE, ſeu Rege.

1 *An belli, & pacis ius extet tantùm apud Regem? pag. 2. nu. 2.*

2 *An ſemper credendum ſit Regi? pag. 4. 6. 7. 249. 250. & 253.*

3 *An Rex poſſit vendere Officia, etiā quæ iuſtitiæ adminiſtrationē annexam habent? pag. 8. nu. 5. & 6.*

4 *An poſſit in caſu neceſſitatis, vt ſubueniat ſcilicet bono communi, ſumere ab vna Communitate, & deinde, vt ei compenſet, diuidere onus per Regnum? pag. 12. 254. 255. & 256.*

5 *An poſſit in dicto caſu ſumere etiam bona priuatorum, & reſtituere poſtea, quando poterit? ibid. & pag. 13.*

6 *An poſſit reuocare priuilegia aliàs conceſſa? pag. 43. num. 2. & pag. 17. num. 2.*

7 An poſſit contractus, quos cum læſione graui ſua contraxit, reducere ad limites iuſtitiæ, petendo beneficium reſtitutionis in integrum? pag. 13. 14 215. & 216.

8 An competat ei beneficium reſtitutionis in integrum, & quomodo? pag. 14. & 15.

9 An teneatur ſtare contractui, & quomodo? pag. 15. 16. 17. 215. & 216.

10 An, ſi inueſtiuit aliquem de Baronia, vel de Caſtro, poſſit rex, vel ipſius ſucceſſor illum priuare? ibid.

11 An poſſit cogere vaſſallos, vt frumenta, vina, aliaque ſimilia bona, quæ habent, vendant iuſto pretio, & aliquando vilius pro neceſſaria ſuſtentatione ciuitatis, Regni, vel militiæ? &c. pag. 18.

12 An poſſit cogere eoſdem, vt illa emant, & aſportent è diuerſis locis, etiam longinquis, vel ſaltem mutuent pecuniam ad ea emenda propter eundem finem? pag. 18.

13 An poſſit cogere eoſdem ad illa emenda de ciuitate, ſi incipiant corrumpi? pag. 19.

14 An poſſit cogere, vt iuſto pretio animalia, naues, & ſimilia, quæ habent, locent iuſto pretio? pag. 19.

15 An poſſit cogere vniuerſitates Regni, vt exhibeant homines pro militia, pro remigando, pro perſequendo hoſtes, vel latrones, & quomodo? pag. 19. & 20.

16 An poſſit tranſmittere reos, qui ſunt in carcere, ad triremes, vt ibi inſeruiant, donec eorum cauſſa expediatur? pag. 20. nu. 1.

17 An poſſit etiam tranſmittere ad triremes homines inutiles, & vagabundos? ibid. nu. 2.

18 An poſſit aſſumere vaſſallos pro ſeruitijs ſibi neceſſarijs? An & poſſit etiam Baro? ibid.

19 An poſſit cogere vaſſallos ad refectionem pontium, viarum, & murorum ciuitatis? Item ad conſtructionem turrium, & cuſtodiam illarum? pag 21.

20 An poſſit prohibere vaſſallis ædificia, vel eorum ſola occupare, domus diruere, &c. pro vijs ampliandis ad ornatum ciuitatis, et pro porticu facienda, & ſimilibus, & quomodo? ibid.

21 An poſſit ſub certis pœnis vaſſallos conſtringere, vt aurum, argentum, frumentum, vinum, equos, lignamina ad vſum belli deſeruientia, & ſimilia non extrahant de Regno ſine licentia ipſius? pag. 21. An, & poſſit conſtringere, vt non extrahant Romam, vel etiam ipſi non eant Romam? pag. 22.

22 An, & quomodo poſſit concedere trattas? pag. 22. An, ſi quis extrahat ſine licentia, peccet? An, & quanta extractio requiratur ad mortale? pag. 23.

23 An, ſi Eccleſiaſtici ſuis criminibus Reipublicæ moleſtiam, vel periculum ingerant, poſſit (ſaltem in aliquo caſu) contra illos ſuis ſubditis conſulere? pag. 31. & pag. 66. num. 4. & 5.

24 An, ſi Pontifex faciat mandata aliqua in deſtructionem Eccleſiæ, poſſit Rex facto, & vi illis reſiſtere, & impedire, ne executioni mandentur? ibidem.

25 An de facto habeat Rex aliquis à Pontifice priuilegium vis arcendæ in cauſis? Item conferendi Epiſcopatus, & alia beneficia? Item & co-

& cognoſcendi cauſſas quaſdam ſpirituales? pag. 39. 40. 41. 42. 43. & 44. vide etiam de immunitate Eccleſiaſtica, de priuilegijs, & de conſuetudine.

26 *An poſſit Epiſcopos, vel quoſcunque alios Eccleſiaſticos vnquam inobedientes, vel ex alijs delictis expellere de Regno? pag. 49. & 50. vide etiam pag. 280. 381. & 282. An poſſit ſaltem aliquando, & cum quibuſdam requiſitis? ibid. An, & quid dicendum de cooperationibus. ibid.*

27 An *poſſit expellere Epiſcopos ab Epiſcopatu, ſi ſimoniacè ad Epiſcopatum fuerint electi? ibidem, num. 8.*

28 *An poſſit cogere Eccleſiaſticos, vt frumentum, & alia ad victum neceſſaria iuſto pretio vendant tempore penuriæ, abſque eo quod recurratur ad Iudicem Eccleſiaſticum? pag. 51. & 52. An poſſit ſaltem aliquando, & cum quibuſdam requiſitis? ibidem, num. 2.*

29 *An poſſit cogere eoſdem tempore peſtis ad ſeruanda banna promulgata pro bono publico, & tuenda ſanitate, abſque eo quod ſimiliter recurratur ad Iudicem Eccleſiaſticum? ibid. num. 4. An ſaltem poſſit aliquando cum quibuſdam requiſitis? ibid.*

30 *An poſſit Eccleſiaſticos, ſi vendant vinum, frumentum, & ſimilia vltra taxam ab ipſo ſtatutam, dictis rebus in pœnam ſpoliare, ſi ſic in lege ſua ſtatuerit? pag. 52.*

31 An *poſſit, ſi exportent ſimilia de Regno contra legem ſuam ſub pœna commiſſi exportari prohibentem, ijs rebus ſimiliter eos ſpoliare? pag. 53. num. 1. An ſaltem in aliquo caſu; & tunc quomodo, & per quem? pag. 44. nu. 5.*

32 *An poſſit illos cogere ad contribuendum pro reparatione pōtium, viarum publicarum, murorum ciuitatis, & ſimilium, quæ primò, & principaliter ſpectant ad Communitatem? ibid. num. 3. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.*

33 *An poſſit, ſi falſa menſura vinum, triticum, &c. vendiderint, in bonis, vel in pœna pecuniaria illos punire? pag. 54. num. 1. An ſaltem in aliquo caſu; & tunc quomodo, & per quem? ibidem.*

34 *An poſſit vt executor Concilij Tridentini cogere Epiſcopos, & alios Eccleſiaſticos, vt illud obſeruent? Item vt reparent ſuas Eccleſias? pag. 62. num. 1. An ſaltem poſſit ad id cogere laicos? ibid. num. 2.*

35 *An habeat priuilegium à Papa, vt ab Epiſcopis, & ab Inquiſitoribus non poſſit excommunicari, etiamſi ipſorum iuriſdictionem perturbet? pag. 62. num. 8. An idem priuilegium habeant Regij Officiales, & Conſiliarij? ibid. nu. 9. & 10.*

36 *An poſſit Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ad reſidentiam obligatos retinere pro gubernatione Regni, pro conſilio, officio, vel pro aliquo alio ſeruitio, ita vt in tali caſu excuſentur illi à reſidentia, & ſic faciunt fructus ſuos? pag. 63. nu. 1.*

37 *An de hac re habeat ſaltem priuilegium à Papa? An, & ſi forſitan aliquando habuerit, nunc extet,*

extet, & non ſit reuocatum; & ſi non eſt reuocatum, quando locum babeat? ibid. nu. 1. & 2.

38 *An poſsit. Epiſcopos, aliosque Eccleſiaſticos feudatarios ſuos vocare, ita vt bi teneantur potiùs obedire ipſi Regi directo Domino vocanti, quàm Papa? ibidem, num. 2.*

39 *An poſsit eoſdem vocare, vt cum ipſo ad bellum proficiſcantur, vel vt tantùm iuxta conditionem feudorum auxilium præſtent? ibid. nu. 3.*

40 *An poſsit probibere, vel curare, ne Epiſcopi à ſuis Eccleſijs vltra tempus à Canonibus ſtatutum abſint? Item, ne Eccleſiarum bona diſsipent? Item, ne decimas fructuum, niſi conſuetas exigant, &c. pag. 65. num. 1. An, & quid in bac re poſsit facere? ibidem.*

41 *An poſsit cognoſcere Eccleſiaſticos, ſi bi voluntariè ſubmittant ſe ei, vt Iudici? An ſaltèm in ciuilibus? an ſaltem de conſenſu Ordinarij? pag 68. num. 1. An ſaltem quoad bona? ibidem, num. 2.*

42 *An poſsit cognoſcere eos, vt arbiter; ſi vt arbitro ſe ei ſubmittant; et tunc, an poſsit cogere eos, vt ſtent ipſius ſententiæ, vel potiùs arbitrio? ibidem, num. 3.*

43 *An poſsit per ſuos miniſtros diſcutere facultates, & poteſtates Nunciorum? pag. 170. num. 1. An, & quinam poſsit, & debeat illas diſcutere? num. 2.*

44 *An poſsit per ſuos miniſtros in Regijs Cancellarijs retinere, & examinare literas, vel Bullas Apoſtolicas, ſiue ſint Bullæ iuſtitiæ, ſiue gratiæ? num. 3. An, & quinam poſsit, & debeat illas examinare? ibid. num. 5. 6. 7. 8. 9. & 10.*

45 *An poſsit per ſuos miniſtros ſe intromittere in iudicandis alijs rebus Eccleſiaſticis, & præcipuè in recognoſcendis, ſeu examinandis ſententijs, & cenſuris? nu. 6.*

46 *An iſtas teneatur acceptare, & exequi; quin, & pro earundem executione præbere Epiſcopis auxilium brachij ſecularis? ibid.*

47 *An poſsit ſaltem per ſuos miniſtros retinere, & examinare, ſeu recognoſcere literas, vel Bullas Apoſtolicas ex præſcriptione? nu. 6. An ex tolerantia Summi Pontificis? pag. 173. num. 13. An ex concordatis, vel ex priuilegio à Papa conceſſo? pag. 171. num. 7. & pag. 173. num. 14. An extet, & reuocatum non ſit tale priuilegium? ibid.*

48 *An poſsit per ſuos miniſtros examinare proceſſus citationum, ac cauſarum beneficialium? pag. 171 num. 8.*

49 *An, ſi dubitetur de valore literarum Apoſtolicarum, vel conſtet de earum inualiditate, poſsit per ſuos miniſtros de boc opponere coram Iudice Eccleſiaſtico (cuius eſt Apoſtolicas literas examinare) vel etiam Summo Pontifici ſupplicare; modò ipſius miniſtri ſupplicationem coram Sede Apoſtolica legitimè proſequantur? pag. 72. nu. 10. 11 & 12,*

50 *An, ſi non ſit aditus ad Iudicem Eccleſiaſticum, vel nolit is ſubreptionem literarum declarare, poſsit tunc per modum iuſtæ defenſionis*

ſenſionis executionem illarum impedire, & interim Summum Pontificem monere? pag. 173. num. 12.

51 *An poſſit in defenſionem ſui iuriſpatronatus condere leges ſtatuentes, ne literæ Apoſtolicæ executioni mandentur ſine ipſius conſenſu? ibid. num. 12. An poſſit Pontifex tali iuripatronatus derogare? ibidem.*

52 *An, ſi Pontifex illi deroget, poſſit Rex per ſuos miniſtros coram Iudice Eccleſiaſtico, ſeruato iuris ordine ad Pontificem appellare, & libellos ſupplices eidem offerre, ne ſcilicet literæ Pontificiæ tales executioni mandentur? ibidem.*

53 *An poſſit facere, quod Regium* Exequatur *adhibendum ſit, non ſolùm quoad reſcripta priuata (obtenta ſcilicet inter partes, vel ad inſtantiam alicuius) ſed etiam quoad leges generales, & ſtatuta vniuerſalia, quales ſunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ? pag. 174. nu. 14.*

54 *An poſſit prohibere, ne inhibitoriæ, quæ ad Magiſtratus Regios mittuntur, ab Eccleſiaſticis promulgentur, priusquam ipſi Regi offerantur, ad hoc ſcilicet, ne de ipſius facultate publicentur? nu. 15. An ſaltem in caſu, quod tales inhibitoriæ continent violentiam? nu. 16.*

55 *An poſſit prohibere, ne Epiſcopi procedant ad cenſuras contra ipſius Officiales Regios, inconſulto ipſo Rege, vel Prorege? ibidem, & num. 17.*

56 *An, & quæ alia poſſit, vel non poſſit facere per ſuos miniſtros? vide de Iudice ſeu Magiſtratu, & de cenſuris.*

57 *An, ſi Eccleſiaſtici tranſgrediantur legem ciuilē Regis, ſeu Principis, poſſit Princeps ab illis exigere pœnam à tali lege impoſitam; ſiue ſit pœna priuationis rerum, quæ quaſi in commiſſum ceciderint, ſiue ſit pœna pecuniaria? pag. 180. num. 8. & ſeqq. vbi multos caſus reperies. Et an poſſit Eccleſiaſticos rebus illis priuare, quæ poſtea ipſis Eccleſiaſticis, vel eorum Prælatis reſtituātur? pag. 181. nu. 10.*

58 *An, ſi Rex, vel alter Princeps dedit aliqua bona in feudum Eccleſiæ, vel laico, qui poſtea donauit Eccleſiæ, poſſit de illis cognoſcere poteſtas ciuilis? pag. 181. num. 1. An & poſſit cognoſcere de controuerſijs exorientibus ſuper bonis prædictis, ita vt appellatio non ad Papam, ſed ad Regem facienda ſit? pag. 181. & 182. An & ſi Eccleſia ipſa bona illa habeat in feudum? ibid. Et an ſi agatur de poſſeſſorio, & non de petitorio? ibid. nu. 2.*

59 *An, ſi tributum, vel quæcunque alia penſio adhæreat rei Clerici, poſſit Rex (ſi iniuſtè ipſi illa denegetur) prouidere ſibi occupatione fructuum ex ipſa re, modò nihil attentet contra perſonam Clerici? num. 3. vide etiam pag. 301. & 302.*

60 *An poſſit inquirere in miniſtros, vel Conſiliarios ſuos Clericos, eoſque pecuniarijs pœnis, aut feudi priuatione punire? nu. 4. & 5. An & ſi Clericus non habeat feudum a Rege, ſed habeat ratione Eccleſiæ, quam adminiſtrat? ibid.*

61 *An poſſit cognoſcere Clericum ratione officij à ſe illi conceſſi, vel ratione cuiuſcũque alterius ſecularis officij, vt Tutoris, Curatoris, vel Adminiſtratoris, &c. pag.182.num.5. & pag.183.n 6.*
An poſſit è contra poteſtas Eccleſiaſtica cognoſcere, & punire Officiales ſuos laicos, vt Carcerarios, Fiſcales, Commiſſarios, *Actorum Magiſtros, Notarios, Lictores, &c.pag. 183 num. 7. & an hi gaudeant priuilegio fori, vtpote de familia Eccleſiaſtica? ibid.*

62 *An poſſit in prædictis caſibus punire Clericum in bonis, & pro pœna corporali remittere illum ad Prælatum Eccleſiaſticum? An & pro executione pœnæ in bonis adiri debeat Prælatus Eccleſiaſticus? pag.184.*

63 *An poſſit cognoſcere Clericum quoad bona ſi hæc data fuerint Clerico, vel etiam Eccleſiæ cum Iuris reſeruatione? pag. 184. num.10. Vel ſi antequam venirent ad Eccleſiam, onus certum, & inuariabile annexum habebant, v g. cenſum, ſeruitutem Principi debitam, onus reparandi viam publicam, &c. nu.11.*

64 *An poſſit, ſi ſic exigit bonum commune, ſumere bona ſubditorum, quibus poſtea de proprio (ſi habebit) ve. (ſi non habebit) de communi ſatisfaciat? pag.184. num.1. & pag.254 255 & 256. vide etiam pag.1 & 13*

65 *An, & à quo immediatè recipiat ſuam poteſtatem? pag 185. num.2.* An à Deo; an à Papa; *an à Populo? ibid. & pag. 186. Et ſi immediatè recipit illam à Deo, vel à Populo, & non à Papa, an ſaltem recipiat cum ſubordinatione ad Papam? num.6.*

66 *An poſſit ex cauſa à Papa ſolum Imperator eligi? Item an poſſit à Papa electus non confirmari, quin & confirmatus deponi? Item an poſſint à Papa ſolum Imperatoris Electores inſtitui, & inſtituti mutari? pag.188. num.1.2. & ſeqq.*

67 *An, ſi duo ad Imperium eligantur, poſſit ex cauſa à Papa fieri, vt vnus præeligatur? Et quid, ſi pars vocata, & expectata nollet eligere, aut ad eligendum conuenire? pag.189.*

68 *An item ex cauſa poſſit à Papa de Imperatore prouideri per hæreditariam ſucceſſionem? Item & de Pontifice? ibid.*

69 *An poſſit Princeps, ſeu Rex Infideles ſibi ſubiectos priuare dominio, quod habent ipſi Infideles in ſeruos ſuos, ſi hi Chriſtiani efficiantur? An & idem poſſit facere Papa? ibid*

70 *An poſſit etiam ſeruos Infidelium ſibi non ſubiectorum à dominio ſuorum dominorum abſoluere, ſi periculum peruerſionis ab ijs patiantur? ibid*

71 *An poſſit Infideles, vt* Paganos, *Iudæos, &c. ad Chriſti fidem amplectendam cogere directè; inſtituto, v. g contra eos bello, vel propoſita eis pœna mortis, carceris bonorum ſpoliationis, &c. pag.190. An & idem poſſit facere Pontifex? ibid*

72 *An ſaltem poſſit illos cogere indirectè; negando, v.g. ipſis ius habitandi in ſua regione, ſi Euangelij*

geliȷ prædicationem audire nolint; vel imponendo iȷſdem maiora, quàm aliȷs ſubditis (intra limites tamen Iuſtitiæ) tributa, donec Chriſtiani efficiãtur? ibid. An & idem poſsit facere Pontifex? ibid.

73 An poſsit Infideles illos, qui Fidem Chriſtianam nunquàm receperunt, pœnis ad Fidem compellere? An ſaltem poſsit compellere hæreticos, & Apoſtatas? An & poſsit etiam Pontifex, & Prælatus Eccleſiaſticus inferior; & hos, ſi ſint relapſi, vel incorrigibiles, ſeculari Magiſtratui tradere, vt mortis pœna afficiantur? pag. 190.

74 An poſsit Infideles exteros inuadere, vel bello perſequi propter infidelitatem, idololatriam, & ſimilia eorum peccata; ſi hæc Chriſtianis, aut aliȷs innocentibus iniurioſa non ſint? ibid.

75 An ſaltem poſsit, ſi ſint iniurioſa: vt ſi impiȷs ſuis ritibus innocentes damno afficiant, v. g. rapiendo, vel immolando infantes; vel ſi Chriſtianam Fidem contumeliȷs inſequantur; vel ſi Chriſtianos peruertere conentur; vel ſi Euangeliȷ Prædicatoribus aditum in regiones ſuas, aut ſuis ſubditis Fidem ex Prædicatoribus audiendi, & amplectendi liberam poteſtatem concedere recuſent? pag. 191. An & idem poſsit facere Pontifex? ibid.

76 An poſsit facere, quòd in Iudiciȷs procedatur ſecundùm allegata, & probata, quamuis hæc per priuatam ſcientiam certò noſcantur falſa? vide de Iudice, & Magiſtratu, vbi multos caſus inuenies.

77 An poſsit ex cauſa cudere pecuniam de vili materia, v. g. de ferro, corio, &c. & præcipere, vt per Regnum tanquam bona expendatur? pag. 202. nu. 1. An & aliquid (tranſacta poſtea cauſa, ſeu neceſsitate) Rex ſubditis teneatur? ibid.

78. An poſsit ex cauſa augere valorem pecuniæ? & an in tali caſu, ſi facienda ſit reſtitutio pecuniæ creditæ, ſolui debeat valor pecuniæ, prout valor erat tempore contractus; vel potiùs prout valor eſt tempore reſtitutionis? ibid. num. 2. & 3.

79 An poſsit ex cauſa reuocare ſententias in rem iudicatam tranſactas? pag. 205. num. 1.

80 An poſsit ex cauſa irritare, ſeu caſſare ſententias Iudicum, quamuis ritè, & rectè latas? Item reſtituere ad appellandum aduerſus rem iudicatam? Item mandare reuiſionem ſententiæ in rem iudicatam tranſactæ? nu. 2.

81 An, ſi indulgendo crimen reſtituit delinquentem ad omnia, reſtituat eum etiam ad acquiſita alteri mediante ſententia, ſi non ad acquiſita alteri ex facto, vel ex contractu? ibidem.

82 An poſsit diſpenſare, quòd Vniuerſitas poſsit territoria, in quibus Ciues, & ſic etiam Baro, vt primus Ciuis, vſum habent, vendere, etiam ſi Ciues contradicant? num. 3.

83 An poſſit præiudicare in modicis, etiam ex poteſtate ordinaria? ibid.

84 An poſsit ex cauſa concedere ſaluum conductum, ſeu ſecuritatem.

tem delinquentibus? Item & mutare pœnas corporales in pecuniarias, etiamſi non adſit offenſæ partis remiſsio? pag. 206. num.5.

85 *An poſsit, quin & ſoleat concedere indultus Colonis pro debitis ciuilibus, vt culturæ, vel meſsi vacare poſsint in beneficium commune? ibid.*

86 *An poſsit prouiſiones (quæ Saluæ guardiæ vulgò dicuntur) concedere Vaſſallis Baronum, nè contra ipſos, etiam pro delictis antiquis inconſulto ipſo Principe procedatur, ad hoc ne à Baronibus indebitè vexentur? num. 6.*

87 *An poſsit ex cauſa reos, præſertim poſt delictum manentes in triremibus, vel ante ſententiam exiſtentes in carcere, ſoluendo eis ſalarium cogere ad triremes? Itẽ cogere Populós ad dandos milites, remigantes, & ſimiles? Item diruere domos, quæ facilitant capturam Ciuitatis? Item comburere ſegetes, ne ex his viuere poſsint hoſtes obſidentes? ibid. n.6. & pag 256.*

88 *An, ſi qui milites, remigantes, (idemque dicitur de Legatis, qui à Rege mittuntur) capiantur ab hoſtibus, teneatur Rex ſoluere pretium pro redemptione illorũ; et in quibus caſibus? pag.207.*

89 *An ſimiliter, ſi naues priuatorum ſumptæ fuerint à Rege, & hæ damnum aliquod patiantur, teneatur Rex compenſare damnum, quod paſſæ ſunt eorum naues? ibid.*

90 *An poſsit ex cauſa remittere pœnam reo, etiam non remittente parte? An, ſi remittat ſine cauſa, vel obſit id vtilitati publicæ, remiſsiones illius tanquam irritæ reuocari poſsint, & ſoleant? ibid. num.10.*

91 *An poſsit ex cauſa operari, & iudicare contra leges ciuiles, & in illis diſpenſare; ſiue leges tales non complectantur Principem ex aliqua rationabili cauſa (vt ſi lex extet, quòd nullus induatur ſerico) ſiue complectantur, & ſpectent ad communem Reipublicæ gubernationem, & tunc ſiue illæ leges non conferant ius alteri (vt quòd fur vapulet, vel innocens, probatus nocens condemnetur &c.) ſiue conferant; quales ſunt leges præſcriptionis, & quæ præcipiunt parti læſæ pecuniam aliquam à læſore dari; vel habentibus hæc, vel illa merita, hæc, vel illa beneficia conferri, &c. pag.207 & 208.*

92 *An poſsit operari, & iudicare contra leges dictas, & in illis diſpenſare ex cauſa publica ſolùm, vel etiam ex priuata: v. g. an poſsit diſpenſare, quòd homicida non moriatur, ſed aliam pœnam luat, vel etiam nullam, ſolùm quia vtilis eſt Reipublicæ, vel etiam quia dilectus eſt ipſi Principi, etſi non vtilis Reipublicæ? pag.208. & 209.*

93 *An ſi Princeps ex cauſa iuſta, (id eſt publica) conferat alicui priuilegium; v. g. ne bona illius præſcribi poſsint, inferior Iudex teneatur iudicare de bonis illis nõ ſecundum leges ſcriptas, ſed ſecundum priuilegium à Principe datum; adeò vt alioquin Iudex inferior & peccet, & ſententia ipſius ſit nulla? pag.208. num.2.*

94 An poſſit ex cauſa ius, vel bona vnius auferre, & alteri dare? pag.209.num.5. Et an ex cauſa publica ſolùm, vel etiam ex priuata? An, ſi faciat ex priuata, peccet grauiùs, quàm perſona priuata, & teneatur talem circumſtantiam in confeſſione explicare? pag.209.& 210.

95 An poſſit operari, & iudicare contra leges ciuiles; & ſic in illis diſpenſare, ſi ius naturale contineant? pag.210 & 211.

96 An, ſi obſeruatio legis ſcriptæ (ratione loci, temporis, vel alicuius alterius circumſtantiæ) aliquid inducit cõtra ius naturale, poſſit Princeps (etiam non ſupremus) iudicare contra legem ſcriptam, ſequendo epijchiam? pag. 211. vbi multos caſus inuenies

97 An poſſit faciliùs, & multoties diſpenſare in Ciuilibus, quàm in Criminalibus, pag.214.

98 An, ſi leges ſcriptæ contineant ius merè poſitiuum, debeat ſecundùm eas ordinariè iudicare, præſertim ſi ſupremus Princeps non ſit? ibid num.1.

99 An, ſi ſit ſupremus, poſſit ex cauſa aliquando in illis diſpenſare, illarumque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare? ibid. num 2.

100 An, & quid poſſit Princeps non ſupremus, ſeu Iudex inferior circa leges? vide de legibus, & de Iudice, ſeu Magiſtratu.

101 An, & quando Princeps ſit liber, ſeu ſolutus à legibus, quando non? Item quando poſſit diſpenſare in legibus, quando non? pag.215. & 216.

102 An Princeps teneatur ſtare contractui, ſi notabiliter in illo læſus ſit? pag.215.nu.1. vbi alios caſus reperies.

103 An, & quomodo intelligatur dictum illud, quod Princeps ſtet in quaſi poſſeſſione non ſeruandi cõtractum, ſeu recedendi à contractu, & promiſſis, & practicatis in capitulis Regni? pag.216. vide etiam pag.270.

103 An ſaltem teneatur ſtare contractui, ratione iuramenti, quod intercesſit in contractu? ibid. & pag 217.

105 An poſſit prohibere, ne iuramentum apponatur in aliquibus contractibus, ad hoc ne ratione iuramenti contractus ſiant mixti fori; & ſic an poſſit tollere obligationem iuramenti à principio; impediendo ſcilicet, ne à principio iuramentum obligationem inducat? pag. 217. An poſſit tollere obligationem iuramenti iam ſemel inductam; & ſic remittere, ſeu relaxare iuramentum? pag. 217. 222. 223. 224. 225. & 226. & An etiam, ſi iuramentum ſit factum, & acceptatum in fauorem tertij? ibid. vbi multos caſus reperies.

106 An, & ex quibus cauſis poſſit iuramenti obligationem tollere, ſeu iuramentum remittere, vel relaxare? Et an etiamſi Princeps ſupremus non ſit? vide de iuramento, & voto, vbi multa huc ſpectantia reperies.

107 An, ſi Princeps petat reſtitutionẽ in integrum, ex eo quod læſus eſt in contractu, teneatur reſtituere omnem pecuniam, quam accepit ab

ab ijs, qui cum ipſo contraxerunt cum alagijs? pag. 227. An, ſi non reſtituit. amittat fidem in præiudicium Regni? ibid

108 *An poſſit diſponere in beneficium commune de theſauris, & de alijs bonis domino carentibus? Item de bonis, & de creditis habētibus dominum, ſed incertum? pag. 228. 229. & 230. An & aliquando etiam de bonis, & de creditis habentibus dominum certū? pag. 233. & ſeqq.*

109 *An concedendo gratias, & penſiones etiam ex cauſa remuneratoria, & ex certa ſcientia, intelligatur concedere cum conditione, quod ſoluantur, ſi Regni neceſſitas aliter non requirat? pag. 241. num. 2. & pag. 242. nu. 4. & 5. An & poſſit ſine hac conditione illas concedere? pag. 242. 243. & 245.*

110 *An teneatur Officialibus ad miniſtrandam iuſtitiam deputatis ſoluere ſalarium de redditibus Regni? pag. 243. num. 2.*

111 *An ſit debitor Iuſtitiæ. & ex debito Iuſtitiæ teneatur cuſtodire, & protegere Regnum? ibid nu. 3.*

112 *An donando ob ſeruitia præſtita (quamuis vltra merita) cenſeatur facere donationem remuneratoriam, & ſic teneatur de euictione rei donatæ; vel potiùs cenſeatur facere donationem puram, & ſic de euictione non teneatur? pag. 243. num 4. & an, ſiue donet militibus, ſiue Officialibus? pag 244.*

113 *An poſſit alienare, quæ ſunt deſtinata pro victu Regis, pro dignitate Regis, & pro ſuſtentatione Regni, v. g. dohanas, gabellas, & alios Regni redditus? ibid num 1. An ſaltem poſſit, ſi adſit cōſuetudo? ibid. & pag. 245. & pag 261. num. 3.*

114 *An poſſit ob neceſſitatem differre ſubditis debitas ſolutiones? & an his periculis ſubiecti ſint, qui cum Rege contrahunt? pag. 244. num. 2 & pag. 255. & 256.*

115 *An poſſit gratias, & penſiones conceſſas ad libitum reuocare, vel ſaltem ſuſpendere, vel minuere; ſi Camera ære alieno prematur, nedum ſi Regni neceſſitas ſic requirat? pag. 245. num. 1. An poſſit & Prorex? pag. 246.*

116 *An poſſit priuilegia conceſſa reuocare, ſi ſtatus rerum mutetur; v. g. reuocare priuilegium immunitatis à gabellis ſoluendis, ſi bellum poſtea Regno ſuperueniat? pag. 234 num. 2. & pag. 275.*

117 *An, & quando poſſit petere donatiuum, vel tributum? pag. 247. & ſeqq. vide etiam pag. 266. An & poſſit ad id cogere Populum? ibid. & pag. 270. 271. 272. 273. 274. & 275. An & quot conditiones tunc requirantur? ibid. & pag. 248. An, ſi vna deſit, teneatur ad reſtitutionem? ibid. et pag. 250. 251. 254. et 255. An, ſi petat pro bello, poſſit petere, etiam ſi bellum ſit exercendum extra Regnum? num. 3. vide etiam pag. 264. & 265. An, & ſi petat pro prole, exigere poſſit, antequam proles naſcatur num. 4.*

118 *An in dubio quod donatiuum, vel tributum ſit iuſtum, exigendo illud peccet, et ad reſtitutionem teneatur? pag 248. num. 4. An et quid dicendum de Exactore? pag. 249. et 250. vide etiam pag. 5.*

pag. 5. & pag. 199. vbi multos caſus r periet.

119 *An ſolùm Princeps ſupremus, vel qui à Principe ſupremo ver legitimam præſcriptam conſuetudinem poteſtatem imponendi tributa, ſeu gabellas habet, imponere, vel augere poſſit ſine peccato, & cenſura Bullari? pag.250.*

120 *An, & quomodo reſtitutionem Regno facere poſsit, ſi culpa ipſius, vel ſuorum anteceſſorum (in quorum commoda, & onera ſucceſſit) tributo, & gabella aliqua ſine iuſta cauſa Regnum grauatum fuerit? pag.252. vide etiam pag.12.*

121 *An poſſit aliquando donatiuum, vel tributum petere, vel augere, etiamſi Fiſcus ad publica onera ſuſtinenda, & ad Reipublicæ pericula auertenda ſufficiens ſit ibid.*

122 *An poſſit ſimiliter aliquando illud petere, vel augere, etiamſi culpa propria in egeſtatem inciderit? pag.253. & 254. An, & quot conditiones tunc requirantur? pag. 254. & 255. vide etiam pag. 247. 248. 250. & 251.*

123 *An poſſit in caſu poſito (ſi vrgeat neceſſitas) ſumere ab vna Ciuitate, & poſtea diuidere per Prouinciam; vel ſumere ab vna Prouincia, & poſtea diuidere per Regnum? pag.254. vide etiam pag. 12. & 13. An, & poſſit ſumere à priuatis, & poſtea diuidere per alios; vel reſtituere, cùm habebit? ibid. num. 2. & pag.256. num. 3. An etiam ſumere ab Eccleſia? num.4.*

124 *An poſſit in eodem caſu cogere Vaſſallos ad mutuandum, vel iiſdem debitas ſolutiones differre? ibid. Item an & poſſit Ciuitas cogere Ciues ad idem præſtandū? pag.255. num.1.*

125 *An, & quid poſſit circa donatiua, vel tributa: quid poſſit Cōmunitas: quid poſſit Princeps ſuperiorem recognoſcens: quid Epiſcopus ſuper Clerum, & ſuas Eccleſias? vide de tributis, gabellis, & collectis? An, & quid poſsit Exactor: quid Conſiliarij et Parlamētarij? ibid. An et quid poſsit Rex ſuper Regnum, & Ciuitatem Neapolis? quid ſuper Regnū Siciliæ? quid ſuper Barones? ibid.*

126 *An teneatur ſeruare pacta, & priuilegia conceſſa in donatiuo? ibid.*

127 *An poſſit petere, vel exigere donatiuum non conuocato Parlamento, quin & Parlamento repugnante, per vim, & metum illud extorquere? ibid.*

128 *An poſſit donatiuum, vel tributum petere, & exigere etiam ex exteris; an & è Clericis? ibid.*

129 *An ſine conſenſu Principis poſſit Cōmunitas, vel Princeps ſuperiorem recognoſcens petere, vel exigere gabellam, tributum, vel vectigal? An ſaltem poſſit talliam, ſeu collectam? ibid. vbi de hac materia multa reperies.*

130 *An poſſit vocare Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ad Parlamentum; & quomodo? pag.280. n.1. vide etiam de immunitate Eccleſiaſtica, de Prorege, & Iudice, ſeu Magiſtratu, & de Cenſuris.*

131 *An poſſit vocare Clericum creditorem, vel legatarium in confe-*

ctione alicuius inuentarij; & quomodo? ibid. n.2. & pag. 281. num. 3. vide etiam in tractatibus citatis.

132 *An poſſit vocare clericũ ad exhibẽda iura ſua corã tribunali laico, ſi clerici debitor laicus petat dilationem ex maiori parte creditorum, vel velit bonorũ ceſſionis beneficium obtinere? ibib num. 4. & 5. An ſaltem poſſit vocare clericum, ſi debitor clerici laicus detineatur in carcere ad inſtantiã clerici creditoris; & ſic per viam reconuentionis? ibid num. 5. vide etiam in tractatibus citatis.*

133 *An poſſit expellere de Regno Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos, ſi vocati ad Parlamentum, venire non voluerint? An non ſolum expellens, ſed etiam mandantes, ratum habentes, auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes, contrahant cenſuram Bullarem? pag. 282. num. 1. vide etiam pag. 49. & 50. & in tractatibus citatis.*

134 *An ſaltem poſſit illos expellere, ſi Pontifex non poſſit moneri, & periculum ſit in mora, vel ſi monitus nolit prouidere? ibid. vide etiam in tractatibus citatis.*

135 *An ſaltem poſſit illos tranſmittere ad Pontificem, vt ab illo plectantur; ſicuti forſan poteſt poteſtas laica capere clericum ad ſiſtendum illum Iudici Eccleſiaſtico; quando reperitur in fragrãti crimine, vel quando præſumitur incedere ad delinquendũ; vel quando poſt delictum patratum ſuſpectus eſt de fuga? pag. 283. & 284. vide etiam in tractatibus citatis.*

136 *An, et quæ alia poſſit facere ſine violatione immunitatis Eccleſiaſticæ, et Cenſurarum? vide in tractatibus citatis. vide etiam pag. 301. et 302.*

137 *An, et quando poſſit in quibuſdam cauſis, quæ alioquin ſpectarent ad Eccleſiaſticam poteſtatem, procedere ſine violatione Eccleſiaſticæ immunitatis, ex eo quod ſit conſuetudo, aut immemorabilis, aut etiam coniuncta cum fama priuilegij incerta, aut cum fama priuilegij certa, aut cum fama priuilegij concordati, ſeu per modum contractus ſe habentis, aut cum ſcientia, et tolerantia Pontificis? pag. 305. vſque ad 355. vide de conſuetudine.*

138 *An poſſit reuocare exemptionem, ſeu immunitatem Eccleſiaſticam, etiamſi hæc non eſſet de Iure diuino, ſed ſolùm de Iure poſitiuo? pag. 316. nu. 1. Et an hæc ſit etiam de Iure diuino? pag. 307. et ſequentibus.*

139 *An, et quando eius leges, ſeu ſtatuta (ſi quomodo ſpectent ad Clericos) ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam, et quando non? vide de legibus, et ſtatutis? An, et quando gabellæ? vide de gabellis, tributis, et collectis.*

140 *An ſi Clerici habeant feudum à Rege, teneantur ratione feudi auxilium Regi præſtare in bello? pag. 322. num. 3. An et ire cum illo ad bellum? num. 4. An et obedire prius Regi, quàm Papæ, vel etiam Metropolitano; ſi eodem tempore vocentur à Rege, et Papa, vel Metropolitano? ibidem.*

DE.

DE PROREGE.

1 *An Prorex poſsit conuocare* Par*lamentum generale? pag.*2.

2 *An poſsit reos exiſtentes in carcere transmittere ad Regias triremes, vt ibi inſeruiant, donec eorum cauſa expediatur? pag.*20. *et* 256.

3 *An poſsit ad triremes etiam trãſmittere homines inutiles, et vagabundos? ibid.*

4 An *poſsit cogere Vniuerſitates Regni, vt exhibeant homines pro militia, pro remigando, pro fodiendo, pro perſequendo, et extirpando latrones? &c. et quomodo? pag.*19 *et* 256.

5 An *poſsit aſſumere ſibi Vaſſallos pro ſeruitijs ſibi neceſſarijs? Item an Rex, quin et Baro? ibid.*

6 An *poſsit cogere Vaſſallos ad refectionem pontium, viarum, et murorum Ciuitatis? Item ad conſtructionem Turrium, et ad cuſtodiam illarum? pag.*21.

7 An *poſsit prohibere Vaſſallis ædificia, eorum ſola occupare, domus diruere, etc. pro vijs ampliãdis ad ornatum Ciuitatis, vel pro porticu facienda, et ſimilibus; et quomodo? pag.* 21.

8 An *poſsit ſub certis pœnis conſtringere Vaſſallos, vt aurum, argentum, frumentum, vinum, equos, lignamina ad vſum belli deſeruientia, et ſimilia de Regno non extrahant ſine licẽtia ipſius? pag.*21. *An, et vt non extrahant etiam Romam Item, et ne quis eat Romam? pag.*22.

9 An *poſsit cõcedere tractas, et quomodo? pag.*22. *An, ſi quis extrahit ſine licentia, peccet mortaliter, et quanta extractio requiratur ad mortale? pag.*23.

10 *An poſſit cogere Eccleſiaſticos, vt frumentum, & alia ad victum neceſſaria iuſto pretio vendant tempore penuriæ, abſque eo quòd recurratur ad Iudicem Eccleſiaſticum? pag* 51. *& pag* 52. *An poſſit ſaltem aliquando cum quibuſdam requiſitis? ibid. num.*2.

11 *An poſſit cogere eoſdem tempore peſtis ad ſeruanda banna facta pro publico bono, & tuitione ſanitatis, abſque eo quòd ſimiliter recurratur ad Iudicem Eccleſiaſticum? ibid. num.* 4. *An ſaltem poſſit aliquando cum aliquibus requiſitis? ibid.*

12 *An poſſit, ſi vendunt vinum, frumentum, &c. vltra taxam definitam, dictis rebus eos in pœnam ſpoliare, ſi ſic in lege ſtatutum ſit? pag* 52. *An à quo, & quomodo ſpoliari debeant? ibid.*

13 An *poſſit, ſi exportent ſimilia de Regno contra legem Principis ſub pœna Cõmiſſi exportari prohibentem, ijs rebus ſimiliter eos ſpoliare? pag.* 53. *num.* 1. An *& quando, & per quem? pag.* 54. *num.* 5.

14 An *poſſit eoſdem cogere ad contribuendum pro reparatione pontium, viarum publicarum, murorum Ciuitatis, & ſimilium, quæ primò, & principaliter ſpectant ad Cõmunitatem? ibid. n.* 3. *vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.*

15 *An poſſit, ſi falſa menſura vinum, frumentum, & ſimilia vendant, in bonis, vel in pœna pecu-*

pecuniaria illos punire? pag. 54. num. 1. An, & quomodo, & per quem? ibidem.

16 An poſsit procedere contra exemptos ab ordinarijs locorum, immediatè autem ſubiectos Pontifici, ſi delinquant, & in Regno non habeant Superiorem, à quo puniantur? pag. 65. num. 1.

17 An, & quæ alia poſsit, vel non poſsit facere ſine violatione immunitatis Eccleſiarum, & Cenſurarum? vide de Principe, ſeu Rege, de Iudice, & Magiſtratu; de Immunitate Eccleſiaſtica, & de Cenſuris.

18 An poſsit exigere Regium Exequatur, non ſolùm quoad reſcripta priuata (obtenta ſcilicet inter partes, vel ad inſtantiam alicuius) ſed etiam quoad leges generales, & ſtatuta vniuerſalia, quales ſunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ? pag. 174. n. 14.

19 An poſsit gratias, & penſiones conceſſas ad libitum reuocare, vel ſaltem ſuſpendere, aut minuere, ſi Camera ære alieno prematur, nedum ſi Regni neceſsitas ſic requirat? pag. 245. & 246.

20 An, & quid poſsit Prorex circa donatiua, & tributa? vide de gabellis, tributis, & collectis.

21 An poſsit vocare Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium, & quomodo? pag. 280. num. 1 vide etiam de immunitate Eccleſiaſtica, de Principe, ſeu Rege, de Iudice, ſeu Magiſtratu, & de Cenſuris.

22 An poſsit citare Clericum creditorem, vel legatarium in confectione alicuius inuentarij, & quomodo? ibid. nu. 2. & pag. 281. num. 3 vide etiam in tractatibus citatis.

23 An poſsit citare Clericū ad exhibenda iura ſua coram ipſo, ſi Clerici debitor petat dilationem ex conſenſu maioris partis creditorum, vel velit bonorū ceſsionis beneficiū obtinere? ibid. n. 4 & 5. An ſaltem poſsit citare Clericum, ſi debitor Clerici laicus detineatur in carcere ad inſtantiam Clerici creditoris, & tunc per viam reconuentionis? ibid. num. 5. vide etiam in tractatibus citatis.

24 An poſsit expellere de Regno Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos, ſi vocati ad Parlamentum venire non voluerint? An non ſolùm expellens, ſed etiam mandantes, ratum habentes, auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes cenſuram Bullarem contrahant? pag. 282. nu. 1. vide etiam in tractatibus citatis.

25 An ſaltem poſsit expellere, ſi Pōtifex non poſsit moneri, & periculum ſit in mora; vel ſi Pontifex monitus nolit prouidere? ibid. vide etiam in tractatibus citatis?

26 An ſaltem poſsit tranſmittere ad Pontificem, vt ab illo plectantur, ſicuti forſan poteſt capere Clericum ad illum ſiſtendum Iudici Eccleſiaſtico; quando reperitur in flagranti crimine; vel quādo præſumitur incedere ad delinquendum; vel quando poſt delictum patratum ſuſpectus eſt de fuga? pag. 283. & pag. 284. vide etiam in tractatibus citatis.

27 An, & quando in quibuſdam cauſis, quæ alioquin ſpectarent ad

Eccleſiaſticam poteſtatem, procedat ſine violatione Eccleſiaſticæ immunitatis, ex eo quòd adſit cõſuetudo immemorabilis, aut etiã coniuncta cum fama priuilegij incerta; aut coniuncta cum fama priuilegij certa; aut coniuncta cum fama priuilegij concordati, ſiue per modum contractus ſe habentis; aut cum ſcientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. vſque ad 355. vide etiam de conſuetudine.

28 *An, & quando eius Statuta (ſi aliquo modo tangant Clericos) ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam, & quando non? vide de* Legibus, & Statutis.

29 *An, & quando eius grauamina (ſi aliquo modo tangant eoſdem) ſint etiam contra immunitatem Eccleſiaſticam, & quando non? vide de gabellis, tributis, & collectis.*

DE IVDICE, Et Magiſtratu.

1 *An in dubio, quod interroget iuridicè, reſpondendum ſit ad mentem ipſius? pag. 5. num. 6.*

2 *An Eccleſiaſticos violantes legẽ* Principis *ſecularis, debeat punire* Iudex *ſecularis, vel potius Eccleſiaſticus? Et pœna mitiori, quàm puniuntur laici? pag. 27.*

3 *An Iudex laicus poſsit ſaltem aliquando cognoſcere, & punire Eccleſiaſticos? pag. 28 & 29.*

4 *An poſsit trahere ad ſuum Tribunal ob defectum iuſtitiæ, vel ob negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici, Eccleſiaſticos? Et an è contra Iudex Eccleſiaſticus poſsit trahere ad ſuum tribunal ob defectum iuſtitiæ, vel ob negligentiam Iudicis ſecularis, ſeculares? pag. 29. 30. & ſeqq. vide etiam pag. 56. nu. 2. & 3. & pag. 62. num. 6. 7.*

5 An *poſsit Archiepiſcopus, nulla interpoſita à partibus appellatione, ſupplere negligentiam Epiſcopi? pag. 131. num. 12.*

6 *An ſaltem poſsit Archiepiſcopus, ſi Epiſcopus requiſitus in aliqua re, conſenſum ſine cauſa rationabili deneget, compellere Epiſcopum, vt conſentiat? ibid.*

7 *An Iudex laicus poſsit facere literas hortatorias ad Eccleſiæ* Prælatos? *pag. 30.*

8 *An, ſi Eccleſiaſtici ſuis criminibus Reipublicæ moleſtiam, & periculum ingerant, poſsit (ſaltem in aliquo caſu) contra illos ſibi, & ſubditis ſuis conſulere? ibid. & pag. 31. & 66. num. 4. & 5.*

9 An *poſsit cognoſcere per viam violentiæ (ſaltem etiam in aliquo caſu) & tunc inſpicere acta? pag. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. et 38.*

10 An *poſsit admittere in cauſis Eccleſiaſticis chartas, ſeu appellationes tuitiuas? pag. 33.*

11 *An poſsit capere clericum in flagrãti crimine inuentum, vel ſuſpectum de propoſito perpatrandi crimen, vt eum Eccleſiaſtico Iudici ſiſtat? et cum quibus requiſitis? pag. 45. num. 1.*

12 *An poſsit priuare eum armis; et cuinam illa poſtea reſtituere debeat? pag. 46.* An *ei à clerico fieri poſsit reſiſtentia, ne capiatur.*

tur, et armis priuetur? ibidem, num. 2.

13 An poſsit ſaltem priuare clericum illis armis, quorum vſus tanquam Reipublicæ perniciosus, ita prohibitus eſt, vt neque domi retineri talia arma licitum ſit? ibid. num. 2.

14 An poſsit ſaltem priuare auibus, et alijs inſtrumentis venationis, vel piſcationis Clerico lege prohibitæ? ibid. num. 2.

15 An, ſi Clericus, cùm debitor ſit, fugiat, vel fugam meditetur, poſsit ipſe, vel etiam creditor eum capere, et detinere, ad hoc vt Iudici Eccleſiaſtico ſiſtat? & cum quibus requiſitis? et per quot horas? pag. 47. num. 1. An, et idem facere poſsit in caſu, quod Clericus laicum affecerit graui iniuria, ob quam à Magiſtratu Eccleſiaſtico incarcerandus, et ad ſatisfactionem compellendus foret? ibid. num. 1.

16 An poſsit cogere Eccleſiaſticos, vt frumentum, et alia ad victum neceſſaria iuſto pretio vendant tempore penuriæ, abſque eo quod recurratur ad Iudicem Eccleſiaſticum? pag. 51. et 52. An poſsit ſaltem aliquando, et cum quibus requiſitis? ibid. num. 2.

17 An poſsit cogere eoſdem tempore peſtis adſeruãda banna promulgata pro bono publico, et tuitione ſanitatis, abſque eo quòd ſimiliter recurratur ad Iudicem Eccleſiaſticum? ibid. num. 4. An poſsit ſaltem aliquando, et cum quibus requiſitis? ibid.

18 An poſsit, ſi vendant vinum, frumentum, etc. vltra taxam à Principe ſtatutam, dictis rebus eos in pœnam priuare, ſi ſic ſcilicet in lege Principis ſtatutum ſit? pag. 52. An poſsit ſaltem aliquo modo, et per quem? ibid.

19 An poſsit, ſi exportent ea de Regno contra legem Principis aſportari prohibentem ſub pœna commiſsi, ijs rebus eos ſimiliter priuare? pag. 53. num. 1. An ſaltem poſsit aliquo modo, et per quem? pag. 54. num. 3.

20 An poſsit cogere, vt contribuant ad reparationem pontium, viarum publicarum, murorum Ciuitatis, et ſimilium, quæ primò, et principaliter ſpectant ad Cõmunitatem? ibid. num. 3. vide etiam de gabellis, tributis, et collectis.

21 An poſsit, ſi falſa menſura vinum, vel triticum, et ſimilia vendant, in bonis, vel in pœna pecuniaria illos punire? pag. 54. num. 1. An poſsit ſaltem aliquo modo, et per quem? ibid.

22 An poſſit, quando tenentur Eccleſiaſtici ſoluere gabellas, collectas, vel contributiones, &c. cõpellere eos ad illam ſoluendam? pag. 55. num. 1. An poſſit ſaltem per modum facti, ſeu iuris defenſionis bona eorum detinere, ne aſportentur, donec gabella iuſta ſoluatur? ibid. num. 3.

23 An poſſit, quando Eccleſiaſticus dixit falſum teſtimonium, vel protulit falſam ſcripturam, &c. coram ipſo, punire illum in bonis, ſi non in perſona. pag. 56. num. 1. & pag. 61. num. 3. An ſaltem poſſit in defectu iuſtitiæ Iudicis Eccleſiaſtici? ibid. num. 2. An è contra, ſi laicus dixit falſum teſtimonium, &c. coram Iudice

Eccleſiaſtico, poſsit Iudex Eccleſiaſticus laicum punire? ibid. n. 5.

24 *An poſsit ad effectum repellendi Clericum à teſtimonio ferendo, cognoſcere de crimine illius per viam exceptionis? ibid. num. 4. An, & quinam in tali caſu debeat Clericum punire? ibid. n. 6.*

25 *An poſsit pro executione pœnæ ſtatutæ procedere, ſi non contra perſonam Eccleſiaſtici, ſaltem contra eius pecora, & animalia; ſi hæc, v. g. in paſcuis alienis, & prohibitis, vel aliter damnū dediſſe reperta fuerint? pag. 57. n. 1. & pag. 179 n. 6. vide etiam pag. 301. & 302.*

26 *An poſsit compellere Clericum ad reſtituendum depoſitum, quoties ſe obligauit ad illud reſtituendum in Tribunali Iudicis ſecularis? pag. 58 num. 1. vide etiam pag. 301. & 302. An ſaltem poſsit in hac re cauſam cognoſcere, & ſic declarare, quod Clericus teneatur reſtituere depoſitum? ibidem.*

27 *An poſsit facere realem executionem ſententiæ ab ipſomet latæ contra clericum in caſibus, quorum cognitio à Iure ipſi conceſſa eſt, et ſic, ſi condemnauit clericum in cauſa reconuentionis, ipſe vel potius Iudex Eccleſiaſticus debeat contra clericum executionem facere? ibid. & pag. 184. vbi alios caſus reperies.*

28 *An poſsit rem litigioſam in clericum, lite pendente, alienatam auocare è clerico, vel directè facere in clericum executionem ſententiæ ab ipſomet Iudice ſeculari latæ? ibid. num 3.*

29 *An poſsit clericum, ſaltem pœna pecuniaria punire, ſi reuerentiæ ſigna ipſi non exhibuerit, vel coram ipſo quomodocunque aliter deliquerit? pag. 59. num. 1. vide etiam pag. 301. & 302. An ſaltem poſsit clericum capere, & ſiſtere coram Iudice eius Eccleſiaſtico, vt ab illo pro delicto commiſſo puniatur? ibid. num. 2.*

30 *An poſsit compellere ad reparandam viam ante domum ipſius, et ad ſoluendam pœnam impoſitam ijs, qui effuderint amurcam, vel ſimilia per vias publicas effūdi vetita? pag. 60. num. 1. An ad hæc teneantur reuerà Eccleſiaſtici, & per quem compellendi? ibid num. 1. & 2.*

31 *An poſsit compellere, ſi graculi, vermes, locuſtæ, aut bruchi, etc. naſcuntur in vineis, vel meſsibus clerici, vt proprijs expenſis eas capiat, & occidat? ibid. num. 3. An ad id teneantur reuerà Eccleſiaſtici, & per quem compellendi? An ſaltem aliquando ad id poſsint compelli per Iudicem Laicum, ſicut & quotieſcunque cōtributio facienda eſt æque primariò in vtilitatem clericorum, et laicorum; v. g. pro reparatione aggerum, ne flumē vicinos agros tam clericorum, quàm laicorum inundet? ibid. num. 4. et 5. vide etiam de gabellis, tributis, et collectis.*

32 *An poſsit citare, et compellere clericum ad teſtificandum coram ſe in cauſa ciuili? pag. 61. num. 5. An, et quid in tali caſu facere poſsit, ſi res ita poſtulauerit? An, et qualis ſit in hac re conſuetudo? ibid. num. 2. et 3.*

33 *An poſsit cōpellere Eccleſiaſtici, qui*

qui ſpoliauit laicum poſſeſsione, vt illam illi reſtituat? pag. 61. num. 1.

34 *An poſſit compellere, vt Eccleſiam ſuam reparet? pag. 62. nu. 1. An & quid in hoc caſu poſſit facere? An ſaltem poſſit ad id compellere laicos? ibid. num. 2.*

35 *An Magiſtratus, & Conſiliarius Regius habeat priuilegium à Papa, vt ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus non poſſit excõmunicari, etiamſi ipſorum Iuriſdictionem perturbet? ibid. num. 9. & 10.*

36 *An poſſit probibere, vel curare, ne Epiſcopi à ſuis Eccleſijs vltra tempus a Canonibus conceſſum abſint? Item ne bona ſuarum Eccleſiarum diſſipent? Item ne decimas fructuum, niſi conſuetas exigant? pag. 65. num. 1. An & quid in hac re poſſit facere? ibidem.*

37 *An poſſit procedere contra Eccleſiaſticos ab Ordinarijs locorum exemptos, & immediatè Pontifici ſubiectos, ſi delinquant, & in regno non habeant Superiorem, à quo puniantur? pagina 65. num. 1.*

38 *An poſſit cognoſcere Eccleſiaſticos, ſi hi voluntariè ſe ſubijciant ipſi? An ſaltem in ciuilibus? An ſaltem de conſenſu Ordinarij? pag. 68. num. 1. An ſaltem quoad bona? ibid. num. 2.*

39 *An poſſit cognoſcere eos, vt arbiter, & tunc cogere, vt ſtent ipſius ſententiæ, vel potiùs arbitrio? ibid. num. 3.*

40 *An poſſit à Iudice excõmunicato, vel alia cenſura detento adminiſtratio Iuſtitiæ peti? pag. 119. An ipſe adminiſtrando peccet? An aliquando adminiſtrare teneatur? ibid.*

41 *An ſi operetur ex errore communi cum titulo colorato, faciat acta valida? pag. 113. vbi multos caſus reperies? An, etſi operetur ſine titulo colorato? An, etſi operetur ex opinione probabili Doctorum? An, & faciat valida in vtroque foro? An, etſi ipſius impedimentũ aliqui pauci ſciant, inter quos etiam ipſe Iudex, & partes? An, etſi populus dubitet, quòd ipſe Iudex ſit officio priuatus? ibid. An ſaltem peccet vſurpatione iudicij? ibid. num. 2.*

42 *An, & quando faciat acta valida, quando non? pag. 114. 115. 116. 117. 118. 119. & 121. vide etiam de iudicijs? An, etſi ſit excõmunicatus, vel ſuſpenſus, &c. ſiue toleratus, ſiue etiam non toleratus? vide de cenſuris.*

43 *An poſſit ad ſe aduocare cauſam ab inferiore Prælato inchoatam? pag. 131. vbi multos caſus reperies.*

44 *An poſſit diſcutere facultates, & poteſtates Nunciorum? pa. 170. num. 1. An, & quinam poſſit, & debeat illas diſcutere? nu. 2.*

45 *An poſſit examinare literas, vel Bullas Apoſtolicas, ſiue ſint Bullæ iuſtitiæ, ſiue gratiæ? num. 3. An, & quinam poſſit, & debeat illas examinare? ibid. num. 5. 6. & ſeqq.*

46 *An poſſit examinare ex præſcriptione? num. 6. An ex tolerantia Pontificis? pag. 173. num. 13. An ex priuilegio? pag. 171. num. 7. & pag 173. num. 14.*

47 *An poſſit ſe intromittere in recognoſcendis, ſeu examinandis Eccleſia-*

cleſiaſticis ſententijs,cenſuris,etc. pag. 171.*nu.*6. *An teneatur iſtas ſtatim acceptare, & exequi; quin & pro earũdem executione præbere Epiſcopis auxilium brachij ſecularis? ibid.*

48 An *poſſit examinare proceſſus citationum, & cauſarum beneficialium? pag.*171.*num.*8.

49 *An, ſi dubitetur de valore literarum Apoſtolicarum, vel conſtet de illarum inualiditate, poſſit de hoc opponere coram Iudice Eccleſiaſtico? vel etiam Pontifici ſupplicare? pag.*172.*num.*10.11. & 12.

50 *An, ſi non ſit aditus ad Iudicem Eccleſiaſticum, vel nolit ille ſubreptionem literarum declarare, poſſit tunc per modum iuſtæ defenſionis executionem illarum impedire, & interim Pontificem certiorem facere? pag.*173.*n* 12.

51 *An, ſi Pontifex expreſsè deroget iuripatronatus Regis, poſsit coram Iudice Eccleſiaſtico ad Pontificẽ appellare, & ſupplicare, ne litera Pontificia executioni mandẽtur? ibid.*

52 *An poſſit exigere Regium* Exequatur, *non ſolùm quoad reſcripta priuata (obtenta ſcilicet inter partes, vel ad inſtantiam alicuius) ſed etiam quoad leges generales, & ſtatuta vniuerſalia, quales ſunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ? pag.*174.*n* 14.

53 *An, ſi clericus, & laicus ſimul delinquant, vt in concubinatu, vel vim inferunt ſimul eidem perſonæ, tota cauſa aduerſus vtrũque reum ſpectet ad Iudicem laicum, vel potius ad Eccleſiaſticũ? pag.*174. & 176. *An ſaltem, ſi Eccleſiaſticus præueniat? pag.* 175.*num.*1. *An, & quid in hac re ſeruetur in praxi? pag.* 176. *num.*3.

54 *An poſſit Iudex laicus, vel eius miniſter in tali caſu irruere in domum clerici, & mulierem inde extrahere? num.* 4.

55 *An poſſit in eodem caſu expenſas factas in captura, & cuſtodia mulieris exigere à clerico? nu.*5.

56 *An, ſi cauſa fuit deciſa per duos Iudices, Eccleſiaſticum ſcilicet, & laicum, & intercedat appellatio, facienda ſit hæc coram Iudice Eccleſiaſtico? num.*6.

57 *An, ſi ſit quæſtio, cuiusnam Iudicis Eccleſiaſtici, vel laici iuriſdictio ſit, ſpectet ad Iudicem laicum, vel potiùs Eccleſiaſticũ? num.* 7. *An, & quid in dubio? pag.*177 *num.*8.

58 *An Eccleſiaſtici in cauſis realibus poſſint conueniri coram Iudice laico? pag.*177.*num.*2.

59 *An in caſibus, in quibus non poſſunt puniri à Iudice laico in perſona, neque puniri poſsint ab eodem in bonis quæcunque bona illa ſint? pag.*178.*num.*1. & 2.

60 *An, ſi Eccleſiaſtici iuriſdictionẽ laicam, vel alia regalia vſurpẽt, poſsint à Iudice laico bonis temporalibus priuari? An, ſi priuentur, contrahatur cenſura in Bulla Cœnæ? num.* 3.

61 *An, ſi Eccleſiaſtici iuriſdictioni laicæ reſiſtant, vel illam impediant, poſsint à Iudice laico capi, vel ſaltem in pœna pecuniaria, vel in bonis puniri? pag.*179. *An ſaltem poſsint capi, ſi aliter iuriſdictio laica defendi non poſsit? ibidem.*

62 *An*

62 *An poſſit Iudex laicus occidere bannitum in territorio Eccleſiæ? num. 7. An ſaltem in territorio laico, ſed alieno? ibid. An ſaltem, ſi adſit licentia tacita, vel præſumpta Principis talis territorij, vel ſi bannitus ſit graſſator? pag. 180. An, & quid dicendum de miniſtris Pontificis? ibid. An poſſit proponi præmium occidenti bannitum? ibid.*

63 *An, ſi Eccleſiaſtici tranſgrediantur legem ciuilem, poſſit Iudex laicus ab illis exigere pœnam à tali lege impoſitam, ſiue ſit pœna priuationis rerum, quæ quaſi in commiſſum ceciderint, ſiue ſit pœna pecuniaria? pag. 180 nu. 8. & ſequentibus, vbi multos caſus reperies? An ſaltem poſſit Eccleſiaſticos priuare rebus, quas poſtea ipſis Eccleſiaſticis, vel eorum Prælatis reſtituat? pag. 181. num. 10.*

64 *An poſſit cognoſcere de Eccleſiaſticorum rebus, ſi hæ per ſe in ordine ad laicum obligationem retineant; v. g. ſi à laico, vt Imperatore, Rege, &c. in feudum datæ fuerint Eccleſiæ, vel alteri, qui poſtea donauit Eccleſiæ? pag. 181. num 1.*

65 *An poſſit cognoſcere de controuerſijs exorientibus ſuper tali feudo? ibid.*

66 *An poſſit cognoſcere de Regalibus feudis (qualia Epiſcopis, & alijs quibuſdam Germaniæ Prælatis ab Imperatore concedi conſueuerunt) ita vt ratione horum bonorum Eccleſiaſtici ſubijciantur Imperatori, perinde ac Principes ſeculares; et ſic in controuerſijs, quæ ratione talium feudorum exoriuntur, ad Imperatorem non autem ad Pontificem appellare debeant? pag. 181 & 182. An, et quid, ſi Eccleſia ipſa habeat in feudum? ibid. Et quid, ſi agatur de poſſeſſorio, & non de petitorio? pag. 182 num. 2.*

67 *An, ſi tributum, vel quæcunque alia penſio adhæreat rei clerici, poſſit (ſi iniuſtè illa denegetur) prouidere ſibi, vel ſubditis ſuis occupatione fructuum ex ipſa re, modò nihil attentet contra perſonam clerici? num 3.*

68 *An poſſit inquirere in Regis miniſtros, vel conſiliarios clericos, eoſque pecuniarijs pœnis, aut feudi priuatione punire? num. 4. & 5. An, & quid ſi clericus habeat feudum ratione Eccleſiæ, quam adminiſtrat? ibid.*

69 *An poſſit cognoſcere clericum, ratione officij clerico cõceſſi à Principe laico, ſi in tali officio clericus deliquerit; vel cognoſcere clericum ratione artificij, ſi ſcilicet clericus exerceat artem, quæ Conſules habeat, ac Primates, apud quos illius artificij iuriſdictio reſideat; vel cognoſcere clericum ratione cuiuſcunque alterius ſecularis officij, vt tutoris, curatoris, vel adminiſtratoris, &c. pag. 182. nu 5. & 183. nu. 6. An è contra poſſit Iudex Eccleſiaſticus cognoſcere, & punire ſuos officiales laicos, vt carcerarios, Fiſcales, Cõmiſſarios, Actorum Magiſtros, Notarios, Lictores, &c. pag. 183 num. 7. Et an hi gaudeant priuilegio fori, vtpote de familia Eccleſiaſtica? ibidem.*

70 *An poſſit Iudex laicus in prædi-*

ctis.

ctu caſibus punire clericum quoad bona, & quoad pœnā corporalem remittere eum ad Prelatos Eccleſiaſticos? An, & pro executione pœnæ quoad bona adire debeat Iudicem Eccleſiaſticum? pag.184.

71 An poſſit cognoſcere clericum quoad bona, ſi hæc à laico data fuerint clerico, vel etiam Eccleſiæ cum iuris reſeruatione? pag. 184. num. 10. Vel ſi, antequam venirent ad ius Eccleſiæ, vel Eccleſiarum, onus certum, & inuariabile annexum habebant; v.g. cenſum, ſeruitutem Principi debitam, onus reparandi viam publicam adiacentem, &c. numero 11.

72 An, & quid debeat facere, ſi certò nouerit aliquem litigantium falſis probationibus niti? pag.198. num.1. & pag.101.& 102.

73 An poſſit ex falſis probationibus contra eum, quem per priuatam ſcientiam certò nouit cauſam iuſtam habere, in ciuilibus ſententiam ferre? ibid.& pag. 201.n.14. An etiam in criminalibus? pag. 199.200.201.& 202.

74 An, ſi ferat ſententiam in ciuilibus, priuet eum dominio, quod habebat in rebus; ità vt non poſſit is occultè ſibi compenſare, & hæredes illius, cui adiudicantur (ſi poſtea errorem agnoſcunt) non teneantur reſtituere? pag. 198. num. 2. An, & idem dicendum in officijs, & beneficijs? ibidem num 3.

75 An, ſi certò cognoſcat matrimonium ſecundum publica allegata validum apparens inualidum eſſe, poſſit præcipere, vel ſuadere, vt conſummetur? pag. 199. n 6.

76 An, ſi certò cognoſcat, ſe non habere auctoritatem in reum, vel eum ſecundum legem pœnam non mereri, poſſit eundem iudicare, etiamſi multi affirmatiuè teſtentur; & alioquin, ſi non iudicet, priuationem officij, quin & mortem ipſi minentur? pag. 200.num.9.

77 An, ſi certò cognoſcat aliquem eſſe innocentem (qui ſecundùm allegata, & probata apparet eſſe nocens) non poſſit contra eum non ſolùm pœnā mortis, ſed nec etiam pœnam mutilationis inferre? pag. 199. nu.4.& 5. & pag. 200.num.10. & ſeqq. An neque in ſimili caſu poſſit carnifex ſententiam exequi? nec miles in bello pugnare? pag.199. num.6. & pag.201 num. 13. An è contra in dicto caſu poſſit reus ſe defendere, & publicè poteſtati reſiſtere? ibid.num.7.

78 An, ſi quis in Iudicio petat hæreditatem ex teſtamento (quod Iudex priuatim certò nouit eſſe ſuppoſititiū, ſed nullis indicijs id poteſt probari) poſſit Iudex ei hæreditatem adiudicare? pag.202. An, & adiudicare teneatur, & à Principe ad id cogi poſſit? ibidem.

79 An, ſi Princeps ex cauſa iuſta (id eſt publica) conferat alicui priuilegium; v.g. ne bona illius præſcribi poſſint, inferior Iudex teneatur de bonis illis non ſecundùm leges ſcriptas, ſed ſecundùm priuilegium à Principe datum iudicare, adeò vt alioquin Iudex inferior & peccet, & ſententia ipſius ſit nulla? pag.208.num.2.

80 An,

80 An, ſi obſeruatio legis ſcriptæ (ratione loci, temporis, vel alicuius alterius circumſtantiæ) aliquid inducat contra ius naturale, poſſit etiam Iudex inferior iudicare contra legem ſcriptam, ſequendo Epÿcheiam? pag. 211. vbi multos caſus reperies.

81 An, ſi leges ſcriptæ contineant ius merè poſitiuum, debeat ſecundùm eas ordinariè iudicare Iudex, præſertim ſi ſupremus non ſit? pag. 214. num. 1. An, & quid, ſi ſupremus ſit? ibid. num. 2.

82 An poſſit aliquando Iudex inferior diſpenſare in illis, illarumque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare ex cauſa; v.g. ex tacita ſuperioris conceſſione; vel quia conſtat mentem legislatoris aliam fuiſſe, nec voluiſſe talem caſum verbis legis ſuæ comprehēdi? num. 3. An tunc teneatur, ſi poteſt, legislatorem, vel ſuperiorem conſulere? ibid.

83 An, & poſſit id facere, ſi probabilius ſit, aliam fuiſſe mentem legislatoris, & res non patiatur moram, vt ſuperior conſulatur? pag. 215. num. 4. Et an tunc teneatur, ſi poteſt, legislatorem, vel ſuperiorem conſulere? ibid.

84 An etiam poſſit id facere, ſi vtrinque ſit æquale dubium, & Princeps ex alio capite conſuli non poſſit? ibid. num. 5.

85 An, & quid poſſit circa iuramēta; quando ſcilicet, & ex quibus cauſis poſſit illa remittere, ſeu relaxare? vide de Voto, & Iuramento.

86 An, & quando ſine violatione immunitatis Eccleſiaſticæ, & cenſurarum poſſit etiam ab Eccleſiaſticis petere, & exigere donatiua, tributa, vel gabellas? Item taliias, vel collectas? vide de gabellis, tributis, & collectis, vbi de hac materia multa reperies.

87 An, & quando ſimiliter ſine violatione immunitatis Eccleſiaſticæ, & cenſurarum poſſit ſtatuta promulgare, ſi ea aliquo modo ſpectent ad Eccleſiaſticos? vide de legibus, & ſtatutis.

88 An poſſit vocare Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos ad Parlamentum, & quomodo? pag. 280. n. 1. vide etiam de Immunitate Eccleſiaſtica, de Principe, ſeu Rege, de Prorege, & de Cenſuris.

89 An poſſit citare clericum creditorem, vel legatarium in confectione alicuius inuentarij, & quomodo? ibid. n. 2. & pag. 281. num. 3. vide etiam in tractatibus citatis.

90 An poſſit citare clericū ad exhibenda iura ſua coram ipſo, ſi clerici debitor laicus petat dilationē ex conſenſu maioris partis creditorum, vel ſi velit bonorum ceſſionis beneficium obtinere? ibid. n. 4. & 5. An ſaltem poſſit citare clericum, ſi debitor clerici laicus detineatur in carcere ad inſtantiam clerici creditoris; & tunc per viam reconuentionis? ibid. num. 5 vide etiam in tractatibus citatis.

91 An poſſit expellere de Regno Epiſcopos vel alios Eccleſiaſticos, ſi vocati ad Parlamentum venire noluerint? An non ſolum expellentes, ſed etiam mandantes, rem habentes, auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes ex-

communicationem Bullarem cõtrahant? pag. 282. num. 1. vide etiam in tractatibus citatis.

92 An ſaltem poſſit illos expellere, ſi Pontifex non poſſit moneri, & periculum ſit in mora; vel ſi Pontifex monitus nolit prouidere? ibid. vide etiam in tractatibus citatis

93 An ſaltem poſſit tranſmittere ad Pontificem, vt ab illo plectantur; ſicuti forſan poteſt capere clericum ad ſiſtendum eum Iudici Eccleſiaſtico, cùm reperitur in flagranti crimine, vel cum præſumitur incedere ad delinquendum, vel cùm poſt delictum patratum ſuſpectus eſt de fuga? pag. 283. & 284. vide etiam in tractatibus citatis.

94 An, & quæ alia poſſit facere ſine violatione Immunitatis Eccleſiaſticæ, & cenſurarum? vide in tractatibus citatis.

95 An poſſit cognoſcere de crimine clerici per viam exceptionis, ad effectum repellendi cum à teſtimonio? pag. 301. & 302. vbi multos caſus reperies.

96 An, & quando in quibuſdam caſibus, quæ alioquin ſpectant ad Eccleſiaſticam poteſtatem, procedere poſſit ſine violatione Eccleſiaſticæ immunitatis; ex eo quod adſit conſuetudo immemorabilis, vel etiam coniuncta cum fama priuilegij incerta, vel cum fama priuilegij certa, vel cum fama priuilegij concordati, ſeu per modum contractus ſit habentis, vel cum ſcientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. vſque ad 35[illegible]. vide etiam de conſuetudine.

97 An ſi decimæ (vel quid aliud Eccleſiæ) laico conceſſæ ſint, cognitio de ijs, quando ſuper ipſis lites exoriuntur, ſpectet ad Iudicem ſecularem, vel potiùs ad Iudicem Eccleſiaſticum? pag. 322. num. 5. & 6. & pag. 323. An, et ſi ſit quæſtio facti, nedum iuris? ibid. vbi multos caſus ad tractatum de decimis ſpectantes reperies.

DE POENIS.

1 An, ſi pœna feratur contra ſciẽter aliquid facientes, contrahat illam, qui id facit, etiam ex ignorantia affectata talis pœnæ? pag. 78. num. 2. 3. & ſeqq. vbi multos caſus reperies? An, etſi faciat ex ignorantia affectata iuris? pag. 80. num. 1. 2. & ſeqq.

2 An, ſi quis committat delictum cum ignorantia, obliuione, vel inaduertentia (ſaltem non craſſa, ſeu ſupina) pœnæ annexæ tali delicto, pœnam in foro conſcientiæ non contrahat? pag. 81. num. 1. An neque, ſi aduertat opus eſſe peccaminoſum contra ius naturæ, quin, & probibitum d iure poſitiuo, non tamen ſub tali pœna? ibid. num. 4.

3 An, ſi impuber delinquat, non contrahat pœnas à iure, vel ab homine latas? pag. 83. numero 3. & 4.

4 An, ſi quis contra legem (quæ etiam naturaliter obliget) peccatum cenſuram, vel aliam pœnam annexam habens committat ex graui metu mortis, vel infamiæ, &c. à cenſura, vel

pœna

pœna excuſetur? vide de caſibus reſeruatis, de cenſuris, & de irregularitate.

5 *An, ſi lex, vel præceptum fieri aliquid ſub excommunicatione, vel alia iuris pœna prohibeat, qui opus ſic ſub pœna fieri prohibitum inuitus, ſeu coactus intermittit, pœnam euitet?* pag. 101. num.2.

6 An, *ſi è contra lex, vel præceptũ fieri aliquid ſub pœna iuris (vt ſupra) præcipiat, qui opus ſic præceptum inuitus exequitur, pœnam etiam euitet? v.g. euitet, & ſatisfaciat præcepto puer, qui à Pædagogo verberum metu adductus Miſſam audit? ibid. num.4. An, & etiam, ſi expreſſam intentionem habeat nõ audiendi Miſſam, ſi* Pædagogus *abeſſet, adhuc pœnam euitet, & ſatisfaciat præcepto, ita vt aliam Miſſam audire non teneatur? An ſaltem peccet ſecundùm affectum internum peccato commiſſionis? ibid. vbi alios caſus reperies.*

7 An *præcipi poſſint actus interni ſub aliqua pœna à Legiſlatore humano?* An *ſaltem Religioſis à Prælato Religionis? vide de legibus.*

8 An *pœnæ, & cenſuræ contrahãtur tantùm ob delictum verum, & ex omni parte (tam in interno, quàm in externo) perfectè conſummatum? ibid. An, niſi ſit conſummatum conſummatione peccaminoſa grauiè pag* 106.107. *&* 108. *vbi multos caſus reperies? An, & non priùs, quàm ſit conſummatum? ibid. An idem dicendum ſit de conſulente, de mandãte, & de duellantibus? ibid. vide etiam de hæreſi.*

9 An, *& quibus pœnis ſubdantur hæretici, & ſchiſmatici? pag.*88. *&* 89. *vide etiam de hæreſi.*

10 An *Prælatus ſuperior, v.g. Epiſcopus poſſit inferioris Prælati, v.g. Archidiaconi, vel* Archipreſ*byteri pœnæ ſententiam relaxare; & quomodo? pag.*131.

11 *An, ſi Eccleſiaſtici iuriſdictionẽ laicam, vel alia regalia vſurpẽt, poſſint à poteſtate laica bonis tẽporalibus priuari?* An, *& poſſint priuari etiam, ſi iuriſdictioni laicæ reſiſtant, vel illam impediant? pag.*178. *vide etiam de immunitate Eccleſiaſtica, de Principe, ſeu Rege, & de Iudice, ſeu Magiſtratu?* An, *ſi priuentur, contrahatur cenſura Bullaris? ibidem.*

12 *An, ſi Eccleſiaſtici transgrediantur legem ciuilem, poſſit ciuilis poteſtas ab illis exigere pœnam à tali lege impoſitam, ſiue ſit pœna priuationis rerum, quæ quaſi in commiſſum ceciderint, ſiue ſit pœna pecuniaria? pag.* 180. *num.8. & ſeqq vbi multos caſus reperies? An ſaltem poſſit Eccleſiaſticos priuare dictis rebus, ita vt poſtea ipſis Eccleſiaſticis, vel eorum Prælatis illas reſtituat? pag.*181. *num.*10.

13 *An poſſit poteſtas ciuilis inquirere in miniſtros, vel conſiliarios ſuos clericos, eoſque pœnis pecuniarijs, aut feudi priuatione punire? pag.*182. *num.*4.

14 An *poſſit cognoſcere, & punire clericum ratione officij à ſe illi conceſſi, vel ratione alterius ſecularis officij? pag.* 182. *An è contra poſſit poteſtas Eccleſiaſtica cogno-*

cognoſcere, & punire officiales ſuos laicos, vt carcerarios, fiſcales, commiſſarios, actorum magiſtros, notarios, lictores, &c. pag. 183. num. 7. & an hi gaudeant priuilegio fori, vtpotè de familia Eccleſiaſtica? ibid.

15 *An poſsit poteſtas ciuilis in prædictis caſibus punire clericum in bonis, & pro pœna corporali remittere eum ad Prælatum Eccleſiaſticum? An & pro executione pœnæ in bonis adire debeat Iudicem Eccleſiaſticum? pag. 184. vbi multos caſus reperies.*

16 *An poſsit poteſtas ciuilis, vel Eccleſiaſtica Infideles, vt Paganos, Iudæos, &c. ad Chriſti fidem amplectendam cogere directè; inſtituto, v.g. contra eos bello, vel propoſita eis pœna mortis, carceris, bonorum ſpoliationis, &c. pag. 190. An ſaltem poſsit indirectè? ibid. vbi aliquot caſus reperies.*

17 *An poſsit infideles illos, qui nunquam fidem C[illegible]nam profeſsi ſunt, pœ[illegible] fidem compellere? An ſa[illegible] poſsit compellere illos, qui [illegible]quando illam ſunt profeſſi[illegible] vt hæreticos, & apoſtatas? ibidem.*

18 *An poſsit infideles exteros (id eſt Magiſtratui Chriſtiano non ſubiectos) bello inuadere, & pœnis inſequi propter infidelitatem, idololatri[illegible], & ſimilia peccata, ſi hæc [illegible]ſtianis iniurioſa non ſi[illegible] An ſaltem, ſi ſint iniurioſa, [illegible] an, ſi infideles ſubdantur Magiſtratui Chriſtiano? ibidem, & pag. 191.*

19 *An poſsit Pontifex imponere mulctas pecuniarias, & confiſcationes bonorum pro criminibus, vt hæreſis, apoſtaſiæ, &c. & ſic condonare eorum debitoribus huiuſmodi reſtitutiones faciendas? pag. 197. Et an poſsit in alijs caſibus eximere debitorem à reſtitutionis obligatione? Item & an poſsit etiam Princeps ſecularis? ibid.*

20 *An, ſi Princeps indulgendo crimen, reſtituit delinquentem ad omnia, reſtituat eum etiam ad acquiſita alteri mediante ſententia, ſi non ad acquiſita alteri ex facto, vel ex contractu hominis? pag. 205. num. 2.*

21 *An poſsit ex cauſa remittere reo pœnam, etiam non remittente parte? An, ſi remittat ſine cauſa, vel ſi id obſit vtilitati publicæ, remiſsio illius tanquam irrita reuocari poſsit, & ſoleat? pag. 207. num. 10.*

22 *An poſsit Princeps ex cauſa in legibus diſpenſare, illarumque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare? pag. 214. An, & poſsit faciliùs, ac multoties diſpenſare in criminalibus, quàm in ciuilibus? ibid. An, & quid dicendum de poteſtate inferiori? vide de legibus, & ſtatutis.*

23 *An ad pœnam illatam contra cuſtodes animalium pro damno illato, teneantur etiam cuſtodes animalium, quæ ſunt Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum? pag. 349.*

DE

DE GRATIIS, Et Reſcriptis.

1 *An Regulares cum cõſenſu Prælati ſubijcere ſe poſsint* Epiſcopo, *vt cum ipſis ab illo diſpenſetur in* Voto, *iuramento, irregularitate, &c. Item, & vt abſoluantur à cenſuris, & peccatis; ſi Epiſcopus, & non* Ordinis *Prælatus talem facultatem habeat? pag. 60. num. 3. & 4. An, & poſsint ſine Prælati conſenſu, ſi Prælatus irrationabiliter deneget cõſenſum? ibid. num. 3.*

2 *An, qui nuptias contracturus cum* Caia *diſpenſationem abſolutè (propter difficultatem, v. g. continendi ab ipſo ſupplicante allegatam) ſuper voto perpetuæ cõtinentiæ, vel approbatæ* Religionis *diſpenſationem obtinuit, poſſit impeditis his nuptijs alias nuptias contrahere? pag. 71. num. 1.* An, *etſi obtinuit limitatè, & reſpectiuè, puta in ordine ad certum, & determinatum matrimonium, cuius contrahendi neceſsitas vrget, v. g. ne mulier decepta infamiam incurrat? ibid. num. 1.*

3 *An, qui obtinuit facultatem eligendi confeſſorem, poſsit toties, quoties voluerit, confeſſorem eligere, & illum mutare? ibid.*

4 An, *qui obtinuit facultatem loquendi cum monialibus, intrandi monaſterium, &c. poſsit ſimiliter toties, quoties voluerit loqui, & intrare? ibid. num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. vbi multos caſus reperies.*

5 *An, ſi concedatur diſpenſatio ſub conditione, ſi matrimonium contractum non fuerit ſub ſpe diſpenſationis obtinendæ, vel ſub intẽtione contrahendi cum coniuge coniugis mortui (aliter diſpenſatio ſit nulla) corruat diſpenſatio; ſi talis intentio fuerit ſolùm in interno, & in ſupplicante non prodierit in externum? pag. 103. num. 3.*

6 *An clauſula,* Motu proprio, *operetur in præiudicium alterius, & adimat alteri ius in re acquiſitum? pag. 130. num. 10. vide etiam de priuilegijs.*

7 *An gratia etiam ſingulari perſonæ conceſſa per mortẽ concedentis, re integra, non extinguatur? pag. 161. num. 1. & 2.*

8 *An id intelligendum ſit ſolùm de gratia facta, quamuis eius executio ab alia perſona dependeat, & realis executio nondum ſit facta? vt ſi quis impetret à Papa gratiam expectatiuam ad beneficium vacaturum; vel literas, quibus Epiſcopo mandet, vt ipſi de beneficio prouideat, vel cum ipſo diſpenſet; vel ſi quis impetret, ſiue à Papa, ſiue ab Epiſcopo licentiam eligendi ſibi confeſſorem, &c. num. 3.*

9 An *id intelligendum ſit etiam de gratia facienda; vt ſi* Papa, *vel Epiſcopus alicui committat, vel mandet, vt cum quadam perſona diſpenſet, vel ei beneficiũ conferat, non intendendo talem facultatem diſpenſandi, vel conferendi, dare in fauorem commiſſarij principaliter? ibid.*

10 *An gratia, ſeu licentia audiendi confeſsiones, vel abſoluendi à reſer-*

ſeruatis à Papa, vel ab Epiſcopo alicui delegata expiret morte delegantis? pag.163.

11 *An, & expiret morte concedentis licentia audiendi confeſsiones à Parocho alicui Sacerdoti conceſſa? num.4.& 5. & pag. 164. num.7.*

12 *An, & facultas audiendi confeſsiones, vel abſoluendi à reſeruatis generalis, & non ratione officij conceſſa? num.7.*

13 *An, et iuriſdictio in foro externo contentioſo generatim, et ad vniuerſitatem cauſarum delegata? Item, et officium Inquiſitorum? ibid.*

14 *An, et facultas in certa Eccleſia perſonis idoneis prouidendi beneficia, alicui gratioſè conceſſa? ibidem.*

15 *An, etſi Epiſcopus v.g. Decano Eccleſiæ collegiatæ iuriſdictionem in prima (vt vocant) inſtantia, vt ſit acceſſoria eius officio, conceſsit, expiret etiam morte concedentis? pag 164. num 9. An ſaltem poſsit reuocari a ſucceſſore, ſi non per modum gratiæ, ſed per modum contractus, aut tranſactionis fuerit conceſſa? ibid.*

16 *An, et expiret facultas ab Epiſcopo, vel ab alio Prælato alicui eligendi ſibi confeſſorem conceſſa? pag.165.num.10.*

17 *An, et facultas ſuſcipiendi ordines ab alieno Epiſcopo celebrandi in priuato Oratorio, aſsiſtendi in matrimonijs, veſcendi ouis et lacticinijs in Quadrageſima, etc. ibidem.*

18 *An indulgentiæ, ſeu benedictiones conceſſa à Pontifice, poſsint applicari etiam mortuo Pontifice? pag.162.num.3.*

19 *An, et expiret facultas alicui cōceſſa abſoluendi vnam, vel etiam plures, ſed determinatas perſonas? Item diſpenſandi cum vna, vel etiam cum pluribus, ſed determinatis perſonis, & ſic de alijs facultatibus, &c. pag.165.n.11. vbi multos caſus reperies.*

20 *An, & gratia facienda, ſi delegatio facta fuerit auctoritate Sedis, ſeu dignitatis, quæ non moritur? pag.166.*

21 *An, & expiret donatio morte donantis? Item an, & morte donatarij ante validam acceptationem illius? pag.166.167. 168. 169. & 170. vide etiam de contractibus, & donationibus.*

22 *An non ſolùm reſcripta Pontificia priuata (obtenta ſcilicet inter partes, vel ad inſtantiam alicuius) ſed etiam leges generales, & ſtatuta vniuerſalia (prout ſunt Bullæ, & Extrauagantes) indigeant Regio Exequatur, vt valeant, & ſubſiſtant? pag. 17[illegible] num. 14. & 15.*

23 *An reſcripta Pontificia (ſiue gratiæ, ſiue iuſtitiæ illa ſint) poſſint diſcuti, examinari, vel recognoſci à laica poteſtate? Item facultates, & poteſtates Nunciorum, & ſimilia? pag. 170. 171. 172. & 173. vide etiam de immunitate Eccleſiaſtica; de Principe, ſeu Rege, & de Iudice, ſeu Magiſtratu; vbi multa huc ſpectantia reperies.*

24 *An gratiæ, & penſiones etiam ex cauſa remunerationis, & ex certa ſcientia à Rege conceſſæ, intelligantur conceſſæ cum conditione, quòd ſoluantur, ſi Regni neceſ-*

neceſſitas aliter non requirat? pag.241.n.2. et pag.242.n 4 et 5.

25 *An poſſint ſine hac conditione cõcedi à Rege? pag.242.243.et 245.*

26 *An, poſtquam ſunt conceſſa, poſſint reuocari ad libitum, vel ſaltem ſuſpendi, aut diminui à Rege, ſi Camera ære alieno prematur, nedum ſi Regni neceſſitas ſic requirat? pag. 245. An, et poſſint reuocari etiam à Prorege? pag. 246.*

DE PRIVILEGIIS.

1 *An per priuilegium, ſeu facultatem abſoluendi ab omnibus cenſuris, veniant cenſuræ* Bullares, *ſeu Bullæ* Cœnæ *Domini? pag.2. num.3.*

2 *An per priuilegium, ſeu facultatem abſoluendi à cenſuris Bullaribus, veniat cenſura propter hæreſim? ibidem.*

3 An *poſſit Rex reuocare priuilegia aliàs conceſſa? pag. 13. et 17.*

4 *An priuilegium contra immunitatem Eccleſiaſticam probetur per ſolam, et nudam conſuetudinem etiam immemorabilem? pag. 42.43. et 44. vide etiam de conſuetudine.*

5 *An ſaltem probetur per conſtantem ſemper famam, et traditionem de ipſius acceptione? ibid.*

6 An *poſſit reuocari à* Summo Pon*tifice, etiamſi concordata facta fuerint? ibid.*

7 An *de facto reuocetur per Bullam* Cœnæ? *ibid.*

8 An *poſſint Reges tanquam executores* Concilij *Tridentini cogere Epiſcopos, vel alios Eccleſiaſticos, vt illud obſeruent? An, & vt reparent ſuas Eccleſias? pag. 62. num. 1. An ſaltem laicos? ibidem.*

9 An *habeant priuilegium à* Papa, *vt ab Epiſcopis, & Inquiſitoribus non poſſint excommunicari? ibid. num.8. An, & idem priuilegium habeant eorum regij officiales, & conſiliarij? ibid. num. 9. & 10.*

10 An *habeant priuilegium, vt Epiſcopos, & alios Eccleſiaſticos ad reſidentiam obſtrictos retineant pro gubernatione Regni, pro conſilio, officio, vel pro alio ſuo ſeruitio, ita vt in tali caſu excuſentur à reſidentia, & poſſint facere fructus ſuos? pag. 63. num. 1.* An, *ſi extet tale priuilegium, quando, & quomodo locum habeat? ibid. num.1. & 2.*

11 *An Eccleſiaſtici, qui habent priuilegium exemptionis ab Ordinarijs locorum, & immediatè ſubiecti ſunt Papæ, poſſint conueniri coram Iudice laico, ſi delinquant, & in Regno non habeãt ſuperiorem, à quo puniantur? pag.65.num.1.*

12 An *poſſit quis renũciare priuilegio in fauorem ſtatus Eccleſiæ, vel* Communitatis *conceſſo, v.g. clericus priuilegio fori, vel canonis? pag.68.num.1. An ſaltem poſſit cum iuramento, vel cum conſenſu ſuperioris? ibid. num.1. & 3. vide etiam pag. 324.*

13 An *poſſit Capitulum, vel* Con*uentus renunciare iuri acquiſito per conſuetudinem, ſtatutum, vel priuilegium, ſi tale ius Eccleſiæ vtile, vel honorificum ſit? ibid. num. 2.*

num. 1. & 4. *An in tali caſu poſſit vnus ſolus ſe opponere, quin, ſi omnes renuncient, poſſit, & debeat ſolus Epiſcopus ſe opponere? ibidem.*

14 *An poſſit Religio, & illius Prælatus renunciare priuilegio immunitatis à decimis Ordini Religioſorum conceſſo? pag.* 69. *num.* 3. *vide etiam pag.* 324. *An, & renunciare priuilegio exemptionis ab Ordinario? ibid. An poſſint per negligentiam facere, vt contra Eccleſiam currat præſcriptio? ibid. num.* 1.

15 *An ceſſet per ſe, vel ſaltem poſſit à priuilegiante reuocari priuilegium; ſi cedere illud incipiat in detrimentum communitatis, vel ſi quo alio modo per rerum mutationem iniquum euadat? pag.* 69. *num.* 2 *& pag.* 154.

16 *An, non obſtante priuilegio exẽptionis ab Ordinario, poſſint Regulares cum Prælati conſenſu ſubijcere ſe Epiſcopo, vt ab eo abſoluantur à peccatis, & cenſuris? Item, & vt cum ipſis diſpenſetur in voto, iuramento, irregularitate, &c. ſi accidat Epiſcopum, & non Prælatum Ordinis talem facultatem habere? ibid. num.* 3. *An, & poſſint ſine Prælati conſenſu ſi Prælatus irrationabiliter conſenſum deneget? ibid. An, & poſſint ſe ſubijcere eidem, quoad lucrandas indulgentias? ibid. num.* 4.

17 *An priuilegium latè ſit interpretandum, & quando? pag.* 70. *n.* 1. *& ſeqq.*

18 *An poſſint Regulares virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere, ſi non à caſibus, ſaltem à cenſuris caſuum, quos Epiſcopi ſpecialiter ſibi reſeruant? pag.* 84.

19 *An, & quæ alia poſſint virtute ſuorum priuilegiorum? vide de caſibus reſeruatis, de cenſuris, de hæreſi, & de irregularitate.*

20 *An, et quid poſſint in diſpenſando? vide de irregularitate, voto, & iuramento.*

21 *An, & quid poſſint in diſpenſando Epiſcopi? ibid.*

22 *An poſſint Regulares à caſibus Epiſcopo ſpecialiter reſeruatis abſoluere eos, qui de proximo Religionem ſunt ingreſſuri? pag.* 111. *num.* 1.

23 *An poſſint abſoluere Regularem, qui cùm abſoluerit quempiam à caſibus Bullaribus reſeruatis Papæ, vel à caſibus ſpecialiter reſeruatis Epiſcopo, contraxit excommunicationem reſeruatam Pontifici? pag.* 111. *num.* 1. *An, & quid requiratur ad eam contrahendam? ibid.*

24 *An poſſint abſoluere non ſolùm à cenſuris, ſed etiam à ſuſpenſionibus, & interdictis iuris, quæ ob delictum merè præteritum, ſeu ad tempus, ſeu in perpetuum impoſita ſunt à iure, v. g. à ſuſpẽſione, vel potiùs à depoſitione Pij V. lata in ſodomiam exercẽtes? pag.* 112. *num.* 1.

25 *An poſſint abſoluere à quinque caſibus Papalibus, ſi occulti ſint? & an indepẽdenter à iuriſdictione accepta ab Epiſcopis, etſi dependenter ab eorundem approbatione, & conſenſu ſuperiorum Religionis? An ab iiſdem caſibus, ſi occulti ſimiliter ſint, poſſint etiam abſoluere Epiſcopi? ibid. An poſſit ſuperior Religionis ſubditis*

ditis ſuis ſemel approbatis, & expoſitis auferre iuriſdictionem ob cauſam etiam non notoriam? Et an, ſi interdicat alicui, ne cõfeſſionem audiat, cenſeatur de facto ei illam auferre? pag. 113. num. 1.

26 An, ſi ſint approbati ab Ordinario loci ad audiendas confeſſiones inſcio, vel inuito Prælato Ordinis, validè abſoluant, quamuis illicitè in diœceſi talis Ordinarij? Et an validè etiam abſoluant à caſibus, à quibus validè abſoluerent virtute priuilegiorum Religioni conceſſorum, ſi cum conſenſu ſui ſuperioris confeſſiones audirent? pag. 122.

27 An priuilegium iuri communi derogans ſit ſtrictè interpretandum? pag. 123. num. 3. An, etſi in fauorem publicum conceſſum ſit, et non perſonæ particulari, ſed toti Ordini; quale eſt, v.g. priuilegium abſoluendi, commutandi, vel diſpenſandi vota, iuramenta, petitiones debiti, &c. conceſſum Regularibus? ibid. An, et quid dicendum de literis ſacræ pœnitentiariæ? ibid. pag. 124.

28 An per priuilegium generale cenſeatur derogari conſuetudini, vel ſtatuto particulari? pag. 124. num. 5.

29 An poſſint Regulares per priuilegia ſua abſoluere Regularem alterius Religionis? ibid. An ſaltem cum conſenſu ſuperioris? Item an ſaltem in itinere; et tunc an poſſit quilibet, etiam ſimplex ſacerdos et ſecularis; et an etiam à peccatis, quæ ſunt in Ordine reſeruata? ibidem.

30 An, ſi Superior concedat, vel confirmet priuilegium in fauorem alterius, vel in fauorem publicum ad inſtantiam aliquorum, poſſint hi poſtea cedere tali priuilegio? pag. 130. num. 9. An, et quid ſi concedat, vel confirmet in fauorem ipſorum petentium? ibidem.

31 An poſſint Eccleſiaſtici renunciare ſuis priuilegijs? ib. n. 10. An Regulares exempti? An cæteri? ibid. et pag. 68 et 69. vide etiam pag. 324. et de Eccleſiaſtica immunitate.

32 An clauſula, Motu proprio, operetur in præiudicium alterius, et adimat alteri ius in re acquiſitum? pag. 130. num. 10. vide etiam de reſcriptis.

33 An Regulares per priuilegia ſua abſoluant à cenſuris in vtroque foro, vel ſolùm in foro conſcientiæ? Et quid ſit forum conſcientiæ? pag 133. nu. 12. An, et quid, ſi quis abſoluat virtute Iubilæi, vel Bullæ Cruciatæ? ibid. vide etiam de cenſuris, et caſibus reſeruatis, vbi multa huc ſpectantia reperies.

34 An priuilegium vltra ius, ſeu præter ius commune ſtrictam habeat interpretationem? pag 139. An et ſi conceſſum ſit in fauorem cauſæ publicæ piæ, religioſæ, vel alio modo fauorabilis; vt priuilegium diſpenſandi ab irregularitate, priuilegium exemptionis clericorum à iuriſdictione Principum ſecularium, et priuilegium exemptionis Religioſorum à iuriſdictione Ordinariorum? ibid. An, et quid, ſi conceſſum ſit non vni perſonæ, ſed toti communitati in perpetuum? pag. 140.

35 *An ſaltem priuilegium motu proprio Principis conceſſum, et ſi ſit contra ius commune, amplam habeat interpretationem? ibidem.*

36 *An, et quid poſſint Epiſcopi in ordine ad diſpenſandum ab irregularitate per priuilegium ipſis conceſſum à Tridentino Concilio ſeſſ. 24. cap. 6 de reformatione? vide de Irregularitate.*

37 *An, et quid poſſint in ordine ad idem Religionum Prælati per ſua priuilegia? ibid.*

38 *An, et quid poſſint Epiſcopi; item et Inquiſitores in ordine ad abſoluendum ab hæreſi? vide de hæreſi.*

39 *An, et quid poſſint in ordine ad idem Religionum Prælati? ibid.*

40 *An poſſint Epiſcopi abſoluere à quibuſcunque caſibus occultis, etiamſi Sedi Apoſtolicæ in Bulla Cœnæ Domini reſeruati ſint? pag. 148. num. 1. et 2. vide etiam de hæreſi.*

41 *An, et ob quas cauſas, ſeu impedimenta poſſint Epiſcopi abſoluere à graui clerici percuſſione contra Canonem, Si quis ſuadente Diabolo, et ab alijs cenſuris, et caſibus non occultis Papæ etiam in Bulla Cœnæ Domini reſeruatis, et quomodo? pag. 158. 159. 160. 161. et 162. vide etiam de caſibus, et cenſuris reſeruatis.*

42 *An poſſint etiam Regulares? ibidem.*

43 *An priuilegia, ſeu gratiæ conceſſæ expirent morte concedentis? pag. 162. 163. 164. et 165 vide de reſcriptis, et gratijs, vbi multos caſus inuenies.*

44 *An Principes ſeculares habeant priuilegium à Pontifice recognoſcendi facultates Nunciorum, literas, ſeu bullas Apoſtolicas, cenſuras, & ſimiles alias res Eccleſiaſticas? pag. 173. num. 14. An, etſi quando habuerint, nunc extet, & reuocatum non ſit? ibid.*

45 *An Regulares poſſint per ſua priuilegia remittere, ſeu relaxare vota (etiam iurata) & iuramenta, quorum remiſſio non eſt in præiudicium tertij? Item, & remittere iuramenta per metum, vel per aliam iniuriam extorta? pag 222. num. 11. Item, & remittere iuramenta elicita in damnum commune? pag. 224. num. 2.*

46 *An priuilegia clauſulam inſitam habeant, vt conceſſa intelligantur, rebus in eodem ſtatu permanentibus, et ſic an ceſſet, v.g. priuilegium immunitatis à gabellis conceſſum, ſi poſtea Regno bellum ſuperueniat? pag. 244. num. 1. & pag. 275.*

47 *An, ſi Princeps non ſeruet priuilegia ex vi donatiui, vel tributi conceſſa, teneatur reſtituere donatiuum, vel tributum? pag. 267. Et an ſtet in quaſi poſſeſſione recedendi à promiſſis, & practicatis in Capitulis Regni? pag. 270. vide etiam pag. 215. 216. 217. 275. & 276. An ſaltem in caſu, quòd adſit iuſta cauſa recedendi ab illis, & non ſeruandi priuilegia conceſſa? pag. 275.*

48 *An, ſi adſit iuſta cauſa præbendi Epiſcopo ſubſidium charitatiuũ, poſſit Epiſcopus (non obſtante pacto, vel priuilegio in oppoſitum obtento) compellere Clerum per cenſuras ad dictum ſubſidium*

cha-

charitatiuum ſibi præſtandum? pag.275. num.3. & an poſſit tale pactum, vel priuilegium confirmare, vel primo dare? ibid. vide etiam de ſubſidio charitatiuo.

49 An, *ſi priuilegium incipiat cedere in detrimentum Communitatis, per ſeipſum ceſſet, vel ſaltem à priuilegiante poſſit reuocari? v.g. poſſit reuocari priuilegium immunitatis decimarum, ſi poſtea in Eccleſiæ detrimentum vergere incipiat? Item priuilegium non reſidendi, ſi poſtea Eccleſia defectum miniſtrorum patiatur? Item priuilegium immunitatis gabellarum, ſi poſtea Regni commune bonum aliter exigat? ibid. num 5.*

50 An, *& quando propria bona clericorum gaudeant eodem iure, & priuilegio, quo gaudent bona Eccleſiarum; & quando non, ita vt, v g. eorum occupatio, vel defraudatio non ſit contraimmunitatem Eccleſiaſticam, nec ſit ſacrilegium, ſicuti eſt occupatio, vel defraudatio iſtorum? Item ſi læſio in contractu intercedat circa illa bona, non detur reſtitutio in integrum, ſicuti datur, ſi intercedat circa iſta? Item vt ad præſcribenda illa non requirantur 40. anni, ſicuti requiruntur ad præſcribenda iſta? pag. 289. & 294.*

51 An, *ſi Eccleſiaſtici ter moniti à ſuo Superiore non deſiſtant à negotiatione, perdant priuilegium clericale quoad perſonam, nedum quoad bona? An perdant quoad bona, quæ negotiantur tantùm (ſiue propria, ſiue Eccleſiæ ſint) vel etiam quoad alia? Et an ita perdant, vt poſt trinā monitionem ſaltem teneantur in conſcientia de ijs, quæ negotiantur, ſoluere gabellam? pag.295. & 296. vide etiā de negotiatione, ac de gabellis, tributis, & collectis.*

52 An, *vt dictum priuilegium perdant, ſufficiat vna monitio, quæ ſit inſtar trium, ſeu quæ æquiualeat tribus? pag. 300 num.5. An, ſi perdiderint, cogi poſſint ad ſoluendum gabellas coram Iudice ſeculari, etiamſi ſolùm procedatur contra bona, & non contra perſonam? num.6. & pagina 301.302. & 303. vbi multos caſus reperies.*

53 An, *& quando priuilegio immunitatis Eccleſiæ præiudicet conſuetudo in contrarium, vel immemorabilis, vel etiam coniuncta cum fama priuilegij incerta; vel cum fama priuilegij certa, vel cum fama priuilegij concordati, ſeu per modum contractus ſe habentis, vel cum ſcientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. vſque ad 335. vide etiam de conſuetudine.*

54 An Pontifex, *vel Concilium generale poſſit ex cauſa remittere aliquid de priuilegijs exemptionis Eccleſiæ, & ſecularibus permittere, vt aduerſus clericos aliquā iuriſdictionem exerceant, vel tributa aliqua exigant? pag.313. An, & alij Eccleſiæ Prælati poſſint etiam aliquando permittere aliquid in praxi poni contra libertatem Eccleſiaſticam, ſi ſcilicet ſine ſcandalo, vel maioris mali periculo id impedire non poſſint? ibid.*

55 *An Principes ſucceſſores poſſint reuocare priuilegia exemptionis, ſeu immunitatis Eccleſiaſticæ alijs ab anteceſſoribus conceſſa? An, & dato, quòd non eſſent de iure diuino, ſed ſolùm de iure poſitiuo? pag.316. num.1. An autem ſint etiam de iure diuino? pag.307. & ſeqq.*

56 *An, & quid in alijs caſibus dicendum ſit de priuilegijs immunitatis, ſeu exemptionis Eccleſiaſticæ? vide de immunitate Eccleſiaſtica, & de conſuetudine? An, & quid dicendum ſit de priuilegijs concordatis? vide ibid. vbi multa huc ſpectantia reperies? An, & quid dicendum ſit de priuilegijs, quæ contra immunitatem Eccleſiaſticam habent, & obſeruant nonnulli Reges? vide ibid.*

57 *An priuilegium percipiendi decimas conceſſum laicis, extendi debeat ad cognitionem cauſarum, quæ ſuper ipſas decimas poſtea exoriuntur; ita vt eorum cognitio ſpectet potiùs ad Iudicem laicum, quàm ad Eccleſiaſticum? pag.322. & 323.*

58 *An, & ſiue quæſtio decimarum ſit facti, ſiue etiam iuris? ibidem, vbi multos caſus ad tractatum de decimis ſpectantes reperies.*

59 *An exemptionis à gabellis, & datijs priuilegia ſint realia; & ſic extendantur ad Eccleſiæ Emphyteutas? pag.355. num 2. An, et extendantur ad alios Eccleſiæ cenſuarios? ibid. nu 3. An etiam ad Colonos laicos partiarios Regularium? pag 355. An ſi Coloni poſtea partem ſuam fructuum vendant, aut transferant de loco ad locum, vt alienent, tunc ſaltem ſoluere teneantur gabellam? pag.356. num.6. An, & teneantur ſoluere decimas pro portione ſua Colonica ex prædijs Regularium percepta? pag.357.*

60 *An, ſi gabellæ aliquo modo diminuant, vel tangant priuilegia Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticorum, ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam? vide de gabellis, tributis, & collectis, vbi multa huc ſpectantia reperies.*

61 *An, ſi leges, vel ſtatuta ſimiliter aliquo modo diminuant, vel tangant priuilegia Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticorum, ſint etiam contra eandem? vide de legibus, & ſtatutis.*

DE CONSVETVDINE.

1 *An conſuetudo longa, & antiqua, etiam immemorabilis præiudicet Eccleſiæ? pag.268. num.4 vide etiam pag.305.306. & ſeqq. An ſaltem, ſi Papa ſciat, & toleret? ibid. & pag.293. nu.3. et 4. & pag. 315. 318. 319. 325. & 326.*

2 *An, & quid dicendum de conſuetudine Regni Neapolis, quòd clerici non gaudeant immunitate gabellarum in bonis emptis, & donatis? ibid.*

3 *An conſuetudo longa, & antiqua immemorabilis det ius ad regalia, & ad imponendas gabellas? pag. 250.*

4 *An det ius ad conueniendos, & cogendos Eccleſiaſticos coram Iudice ſeculari, quod ſoluant gabel-*

bellas, quotieſcunque ſoluere illas tenentur, vt ſi, v. g. ter moniti à ſuo Superiore non deſtiterint à negotiando? pag.303. vide etiam pag.301. & 302.

5 *An det ius ad exigendas gabellas ex Eccleſiaſticis, ſi hi, quæ colligunt ex bonis ſuis, aliò (ſiue extra Regnum, ſiue etiam intra Regnum) transferant, vel transferri faciant ad finem, vt ibi carius vendant? pag.305. 306. & ſeqq. An portus, ſeu portorium, extractio, & ius tractarum ſit inter regalia ſeu de regalibus Regis, & an ſit gabella, tributum, vel vectigal? pag.304.*

6 *An præiudicet Eccleſiæ, ſaltem ſi ſit mixta laicorum, & clericorum, vt ſi v.g. clerici non coactè, ſed liberè laicorum conſuetudinē obſeruent, eorum iudicia adeundo, vel tributa ſoluendo, &c. pag. 305. 306. 320. & 321.*

7 *An, ſi ſit particularis? v. g. in certis materijs, vel cauſis, vel perſonis, vel prouincijs, &c. ibid. & pag.315.319. & 320.*

8 *An conſuetudo longa, & antiqua etiam immemorabilis poſſit abrogare ius poſitiuum etiam Canonicum? pag.307. vide etiam pag.319.*

9 *An poſſit abrogare immunitatem Eccleſiaſticam, ſeu exemptionem Eccleſiaſticorum à ſecularium Principum, & Magiſtratuum iuriſdictione, tum quoad perſonas, tum quoad bona? ibid. An talis immunitas ſit de iure poſitiuo, vel diuino? ibid. & pag.308. & ſeqq. An, etſi ſit de iure diuino, poſſit ex cauſa Pontifex, vel Concilium generale de illa aliquid remittere, & permittere Principibus ſecularibus, vt aduerſus clericos aliquam iuriſdictionem exerceant, vel aliqua tributa exigant? pag.313. num.5. & pag.131.*

10 *An, & poſſint permittere alij Eccleſiæ Prælati contra illam aliquid poni in praxi, ſi ſine ſcandalo, aut maioris mali periculo id impedire non poſſint? ibid. An, ſi ſit de iure poſitiuo, poſſit Pontifex, vel Concilium generale illam in totum renunciare? pag.324. & pag. 331.*

11 *An, ſi ſit ſola, & nullo titulo, ſeu priuilegio Pontificis adiuuetur, poſſit abrogare immunitatem, ſeu exemptionem Eccleſiaſticam, quamuis hæc non ſit de iure diuino, ſed tantùm poſitiuo? pag.315. & ſeqq. vſque ad 318. An, ſi non poſſit abrogare in totum, poſſit ſaltem abrogare in partem? v g. quòd poteſtas ſecularis exerceat iuriſdictionem in certis cauſis, quæ alioquin ad Eccleſiaſticam poteſtatem pertinerent? ibid. An poſſit illam abrogare per legitimam præſcriptionem, vel per tolerantiam Pontificis? ibid. & pag.316. 318. 319. 320. 321. An poſſint Principes ſucceſſores illam reuocare, ſaltem in caſu, quòd ſit de iure poſitiuo, & non diuino? ibid. & pag.317. 324. & 333. An in eodem caſu poſſint Eccleſiaſtici illam renunciare? pag.324. num.2. & 3. An ſaltem de conſenſu Epiſcopi? ibid. & num. ſeq.*

12 *An contrahant excommunicationem, qui conſuetudines introductas contra libertatem Eccleſiæ.*

cleſiaſticam obſeruari fecerint? pag.318.

13 *An, & Poteſtates, Conſules, Rectores, aut Conſiliarij locorum, in quibus illæ obſeruantur? ibidem.*

14 *An, & qui ſecundùm eas iudicare, vel in publicam formam iudicata ſcribere præſumpſerint? ibidem.*

15 *An, & qui prætextu cuiuſcumque conſuetudinis aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam fecerint, etiamſi intercesſerit patientia, & tolerantia Pontificis quãtocunque tempore continuata? ibid. & pag.319*

16 *An conſuetudo, ſi lex ei ab initio reſiſtat, vel eam tanquam irrationabilem ab initio reprobet, poſſit ita inualeſcere, vt legem abroget? pag 319.*

17 *An poſſit defendi conſuetudo Angliæ, quòd clerici cogantur corã Iudice ſeculari ſuper realibus actionibus litigare, etiamſi non cogerentur coram eodem litigare ſuper perſonalibus? pag. 319. & 320.*

18 *An valeat conſuetudo, quòd clerici conueniantur coram Iudice ſeculari pro debitis regalibus? pag. 321. & 322.*

19 *An, & valeat conſuetudo, quòd Iudices laici aduocent ad ſe aliquas cauſas Eccleſiaſticas, vel exerceant alios ſimiles actus contra immunitatem Eccleſiaſticam? pag. 326. An ſaltem, ſi Pontifex verè ſciat, & toleret? ibidem, num. 3.*

20 *An, et valeat quæcumque alia conſuetudo, ſi ſit immemorabilis, et coniuncta cum fama priuilegij, ſed vaga, et incerta? pag.326. et 327. An ſaltem, ſi ſit coniuncta cum fama priuilegij certa? ibid. An poſſit Pontifex talem conſuetudinem, vel præſcriptionem, ſicut & ipſummet priuilegium conceſſum reuocare? ibid. num. 3. & 4. Et an de facto reuocet quotannis per Bullam Cœnæ Domini? num 7. & pag. 329. An poſſit etiam, & Princeps ſecularis priuilegium ſemel conceſſum Eccleſiæ ſimiliter reuocare? pag. 332. & 333.*

21 *An, et quid dicendum de conſuetudine coniuncta cum fama priuilegij, quam in quibuſdam caſibus contra immunitatem Eccleſiaſticam habent Reges Hiſpaniæ, vt Tribunal dela Fuerza, & Monarchiã Regni Siciliæ exercere? Item quam habent Reges Galliæ, vt canonicatus, & beneficia in locis ſuis conferre? Item quam habet Reſpublica Veneta, vt in aliquibus cauſis contra clericos procedere? Item, quæ viget in Luſitania, in Regno Caſtellæ, & alibi? pag. 328 & 329.*

22 *An, & valeat conſuetudo ſi ſit immemorabilis, & coniuncta cum fama priuilegij concordati, ſeu per modum concordiæ, & ſic per modum contractus ſe habentis? An de facto reuocetur quotannis per Bullam Cœnæ Domini? pag.330 An ex cauſa ſaltem poſſit, & aliquando debeat reuocari? pag. 331. vide etiam pag. 332 & 333.*

23 *An, ſi Pontifex ex cauſa illam reuocet, debeat parti priuilegiatæ, ſi quod ex tali reuocatione damnum patiatur, compenſare? ibid.*

ibid. An, etſi ſine cauſa reuocet, validè etiam reuocet? pag. 332. & 335. An per Bullam Cœnæ, vel per Iubilæum reuocentur vel ſuſpendantur etiam priuilegia Cruciatæ? pag. 331. An ſaltem ſuſpendantur priuilegia Regularium? ibid. Et an Pontifex teneatur ſtare contractus? pagina 334. & 335.

24 *An, & valeat conſuetudo coniuncta cum concordia inter ſeculares, & Eccleſiaſticos (etiam in* Concilio *prouinciali facta) ſi talis concordia non confirmetur à* Pontifice*, & per eam concedatur laicis iuriſdictio aliqua in perſonas Eccleſiaſticas? pag. 333. num. 1. Quid, ſi per eam conceditur ſolum executio, vel nudum miniſterium, ſeu nudum factum; eripere, v. g. arma clericis noctu illa portantibus, capere clericum in flagranti crimine, & ſimilia? ibid.* An, *& talis concordia debeat eſſe ſemper dependens ab arbitrio Eccleſiæ Prælatorum? ibid.*

DE SVBDITO.

1 *An ſubditus in dubio obedire debeat* Superiori*? pag. 5. 199. 249. & 250.*

2 *An in dubio, quòd gabella ſit iuſta, ſoluere illam debeat? pag. 5. num. 7.*

3 *An, ſi lex, vel præceptum fieri aliquid prohibeat ſub excommunicatione, vel alia iuris pœna, ſubditus, qui opus ſic ſub pœna fieri prohibitum inuitus, ſeu coactus intermittit, pœnam euitet? pag. 101. num. 2.*

4 *An, ſi è contra lex, vel præceptum fieri aliquid præcipiat ſub pœna iuris (vt ſupra) ſubditus, qui opus ſic præceptum inuitus exequitur, pœnam etiam euitet? ibid. num. 1. An, ſi exequatur ob metum, pœnam etiam euitet, & præcepto ſatisfaciat, v. g. pœnam euitet, & præcepto ſatisfaciat puer, qui à Pædagogo verberum metu adductus Miſſam audit? ibid. num. 4. Et an ſi puer expreſſam intentionem habeat non audiendi, ſi Pædagogus abeſſet, adhuc pœnam euitet, & præcepto ſatisfaciat, ita vt non teneatur alteram Miſſam audire?* An *ſaltem peccet ſecundùm affectum internum peccato commiſſionis? ibid. vbi alios caſus reperies.*

5 *An obedire debeat Superiori quoad ea, quæ pertinent ad naturam corporis conſeruandam, & propagandam, v. g. obedire debeat filius* Patri, *vel ſeruus* Do*mino, vt matrimonium contrahat, ſeruet virginitatem, Religionem ingrediatur, & ſimilia? pag. 104. num. 6.*

6 *An obedire debeat quoad actus internos? An ſaltem obedire debeat Religioſus? vide de legibus.*

7 *An poſſit egredi ex oppido ſuo, & conferre ſe ad locum, vbi lex non obligat, vt ſoluatur à lege loci ſui, v. g. de ſeruando feſto, de ieiunando, de contrahendo matrimonio coram Parocho, & teſtibus, &c. pag. 111. num. 1. An, & vt abſolui poſſit è reſeruatis à quolibet* Confeſſario, *vbi non ſunt reſeruati? ibidem.*

8 An

8 *An poſſit in præiudicium Domini ſine eius conſenſu alterius iuriſdictioni conſentire? pag.* 130. *num.* 10. *vide etiam de priuilegijs, & de immunitate Eccleſiaſtica.*

9 *An, ſi inferior, v. g. Epiſcopus excommunicationem, quam in aliquem infert, Superiori, v. g. Papæ reſeruet, licet ipſe non poſſit ab illa abſoluere, non poſſit etiam abſoluere Archiepiſcopus in caſibus ſibi à iure permiſſis? pag.* 130. *num.* 10.

10 *An, ſi certò nouit priuatim reum eſſe innocentem (quamuis ſecundùm allegata, & probata appareat eſſe nocens) poſſit ad iuſſum Superioris illum damnare, ſi Iudex ſit; occidere, ſi ſit carnifex; in bello pugnare, ſi ſit miles? pag.* 198. 199. 200. *&* 201. *An ſaltem poſſit in caſu, quòd Superior mortem ipſi minetur? pag.* 200. *num.* 9.

11 *An, ſi per matrimonium inualidum, ſed ſecundùm publica allegata apparens validum, iubeatur adhærere putatiuæ coniugi, obedire debeat, & poſſit? pag.* 199. *num.* 6.

12 *An cenſuris, & præceptis, quæ ſunt de iure poſitiuo, obedire ſemper teneatur cum magno incommodo? pag.* 212. *vbi multos caſus inuenies.*

13 *An ſaltem teneatur, vt publicũ bonum obſeruantiæ regularis ſeruetur? ibid. nu* 7. *&* 8. *vbi præter alios caſus caſum de Carthuſiano reperies.*

14 *An, & ſaltem teneatur, quando alioquin legis poſitiuæ tranſgreſſio cedere videretur in legislatricis poteſtatis contemptum, vel in Fidei, & Religionis Chriſtianæ detrimentum? Et an tunc teneatur etiam cum periculo vitæ, nedum famæ, & fortunæ bonorum? pag.* 213. *num.* 10.

15 *An, ſi poteſtas etiam ciuilis ob iuſtam cauſam aliquid præcipit, vel prohibet, teneatur ſubditus ei obedire, non obſtante, quòd habeat de illa re iuramentum in contrarium? pag.* 225. *num.* 5.

DE CENSVRIS.

1 *An per facultatem abſoluendi ab omnibus cenſuris, veniant cenſuræ Bullares? pag.* 2.

2 *An per facultatem abſoluendi à cenſuris Bullaribus veniat cenſura propter hæreſim? ibidem.*

3 *An poſſint aliquando ſine cenſura Bullari impediri victualia transferri Romam? An, & poſſit impediri quis, ne eat Romam? pag.* 22. *&* 23.

4 *An poſſit aliquando Clericus, vel Religioſus ſine cenſura in caſu violentiæ, ſeu oppreſſionis recurrere ad Principem ſecularem? pag.* 37.

5 *An poſſit ſine cenſura clericus in flagrãti crimine deprehenſus, vel ſuſpectus de propoſito perpetrandi crimen, capi à miniſtris Iudicis ſecularis, vt Iudici Eccleſiaſtico ſiſtatur, & cum quibus requiſitis? pag.* 45. *num.* 1.

6 *An poſſit ſine cenſura priuari armis, ſine obligatione reſtituendi? ibidem.*

7 *An poſſit ſine cenſura priuari*

ſal-

ſaltem illis armis, quorum vſus tanquam Reipublicæ pernicioſus ita eſt prohibitus, vt neque domi retineri illa licitum ſit? ibid. num.2.

8 *An poſſit ſine cenſura priuari auibus, canibus, & alijs inſtrumentis venationis, vel piſcationis ipſi clerico prohibitæ? ibid.*

9 *An, ſi cùm debitor ſit, fugiat, vel fugam meditetur, poſſit ſine cenſura non ſolùm à Iudice laico, vel eius miniſtris, ſed etiam à creditore priuato capi, & detineri, ad hoc vt Iudici Eccleſiaſtico ſiſtatur? Et cum quibus requiſitis? pag. 47. num 1. Et an etiam (ſi graui iniuria laicum affecit, ob quam à Magiſtratu ſuo Eccleſiaſtico incarcerandus, atque ad ſatisfactionem compellendus foret) capi, & detineri ſimiliter ſine cenſura poſſit? Et per quot horas? ibid. num.1.*

10 An poſſint Epiſcopi, vel quicunque alij Eccleſiaſtici ſine cenſura expelli de Regno? pag 49 & pag. 50. An ſaltem aliquando cum aliquibus requiſitis? ibid. num.7.

11 *An poſſint etiam ſine cenſura Epiſcopi expelli ab Epiſcopatu, ſi ſimoniacè ad Epiſcopatum electi fuerint? ibid. num.8.*

12 An *poſſint Eccleſiaſtici ſine cenſura cogi, vt frumentum, & alia ad victum neceſſaria iuſto pretio vendant tempore penuriæ, abſque eo quòd recurratur ad Iudicem Eccleſiaſticum? pag.52. & 53 An poſſint ſaltem aliquãdo cum quibuſdam requiſitis? ibid num 2.*

13 *An poſſint ſine cenſura cogi tempore peſtis ad ſeruanda banna promulgata pro bono publico, & tuenda ſanitate, abſque eo quòd ſimiliter recurratur ad Magiſtratum Eccleſiaſticum? ibid. num.4.*

14 *An, ſi vendant vinum, frumentum, &c. vltra taxam à Principe taxatam, poſſint ſine cenſura à Principe, vel eius Miniſtris rebus dictis in pœnam ſpoliari, ſi ſic à Principis lege ſtatutum ſit? pag.52. An, & quomodo, & per quem puniendi ſint? ibid.*

15 *An, ſi exportent è Regno ſimilia contra legem Principis exportari prohibentem ſub pœna commiſſi, poſſint ſine cẽſura ſimiliter ijs rebus ſpoliari? pag.53. num.1. An, & quomodo, & per quem ſpoliandi ſint? pag.54. num.5.*

16. *An poſſint ſine cenſura cogi ad contribuendum pro reparatione pontium, viarum publicarum, murorum Ciuitatis, & ſimilium, quæ primò, & principaliter ſpectant ad Communitatem? ibid. num.3. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis? An, & circa quæ alia ſine cenſura poſſint, vel non poſſint cogi? vide de gabellis, tributis, & collectis, de caſibus, & cenſuris reſeruatis, & de immunitate Eccleſiaſtica, vbi quã plurimos caſus reperies.*

17 *An, ſi falſa menſura triticum, vinum, & ſimilia vendiderint, poſſint ſine cenſura à Principe, vel eius Miniſtris in bonis, vel in pœna pecuniaria puniri? pag.54. An, & quomodo, & per quem? ibidem.*

18 *An Epiſcopi, & Inquiſitores poſſint excommunicare Reges, ſi hi*

iuriſdictionem ipſorum perturbent? pag. 62. num. 8. An ſaltem Officiales, & Conſiliarios regios? ibid. num. 9. & 10.

19 *An poſſint Regulares cum conſenſu Prælati ſubijcere ſe Epiſcopo, vt ab ipſo abſoluantur à cenſuris, & peccatis, & vt cum ipſis diſpenſetur in voto, iuramẽto, & irregularitate; ſi Epiſcopus, & non Prælatus Ordinis talem facultatem habeat? pag. 69. num. 3. An, & poſſint ſine conſenſu Prælati, ſi Prælatus irrationabiliter ipſis conſenſum deneget? ibid.*

20 *An ſi quis abſoluatur à Papa, vel eius Pœnitentiario de cenſuris, v. g. Bullaris, abſolui deinde poſſit de peccato, cui talis cenſura Bullaris annexa erat, à quocunque confeſſario? pag. 76. n. 1. An etiam de hæreſi? ibid.*

21 *An, ſi quis bona fide, vel ex neceſſitate, ad vitandum, v. g. ſcandalum, abſoluatur à peccatis, & non à cenſuris (etiam reſeruatis Pontifici) validè abſoluatur à peccatis, etſi cum onere tantùm, vt abſoluatur à cenſuris? ibid. num. 2.*

22 *An, ſi quis com[illegible]catum, etiam in Bulla C[illegible] contentum, ſed ob ignor[illegible], obliuionem, vel inaduertentiam (ſaltem non craſſam) à cenſura Papali excuſatur, ab inferiori confeſſario abſolu[illegible] poſſit de tali peccato? pag. 77. num. 2.*

23 *An, ſi cenſura, vel alia pœna feratur contra facientes ſcienter, contrahat eam is, qui facit ex ignorantia etiam affectata talis pœnæ? pag. 78. num. 2. 3. & ſeqq. An, & [illegible], ſi ignor[illegible] ſit iuris? pag 80. n[illegible]. 1.*

24 *An, ſi quis ex ignorantia affectata ſiue facti, ſiue iuris, le[illegible] libros hære[illegible]corum, contr[illegible] excommunic[illegible]onem contra ſc[illegible]ter legẽtes lat[illegible] in B[illegible]lla Cœnæ Domini? pag 8[illegible] n[illegible]m. 2.*

25 *An, ſi quis e[illegible] [illegible]orantia aff[illegible]cta, ſiue facti, ſiue iuris operetur, contrahat pœnam latam contra facere præſumentes, aut auſu temerario facientes; & ſic, ſi ex ignorantia affectata violet clauſuram Monialium, contrahat excommunicationem à Gregorio XIII. latam contra clauſuram violare præſumentes? ibid. nu. 3. vbi multos caſus reperies.*

36 *An, ſi quis committat peccatum cum ignorantia, obliuione, vel inaduertentia (ſaltem non craſſa, ſeu ſupina) cenſura annexæ tali peccato cenſuram non contrahat? pag 81. num. 1. An, & idem dicendum ſit de irregularitate ex delicto, & alijs pœnis, vt non petendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, priuationis officij, reſeruationis caſuum, & ſimilium? Et quid, ſi aduertat opus eſſe peccaminoſum contra ius naturæ, quin & prohibitum à iure poſitiuo, non tamen ſub cenſura? ibid. num. 4.*

27 *An, ſi impuber delinquat, neque contrahat cenſuras à iure, vel ab homine latas? pag. 83. num. 3. An neque contrahat irregularitatẽ ex delicto, & alias pœnas? ibid. An in caſu quòd contrahat excommunicationem Papæ reſeruatam (v. g. Canonis, Si quis*

ſua-

ſuadente Diabulo p[illegible] per-cuſſionem grauem, poſſit abſolui ab Epiſcopo [illegible] poſt pubertatem? num.4. An poſſit ſepeliri in loco interdicto? ibid.

28 An, ſi quis contra legem, quæ etiam naturaliter obliget, peccatum cenſuram annexam habens committat ex graui metu mortis, vel infamiæ, &c. a cenſura excuſetur? pag. 83. num. 1.

29 An in tali caſu cùm à cenſura excuſetur, poſſit abſolui à quolibet confeſſario, etiamſi tale peccatum ſit ex ijs, quæ continentur in Bulla Cœnæ Domini? ibid. m.

30 An [illegible] Regulares (cum præter certos vndecim caſus non poſſint ſibi alios reſeruare) poſſint excommunicationis pœnam caſibus iniungendo indirectè ſibi caſus alios reſeruare? ibid.

31 An Regulares virtute ſuorum priuilegiorum poſſint abſoluere, ſi non à caſibus, ſaltem à cenſuris caſuum, quos Epiſcopi ſpecialiter ſibi reſeruant? pag 84 num. 1.

32 An, & quæ alia poſſint virtute ſuorum priuilegiorum? vide de caſibus, & cenſuris reſeruatis, de voto, & iuramento, de priuilegijs, de hæreſi, & de irregularitate.

33 An, & quomodo Eccleſia excõmunicando, v.g. eos, qui ex odio, gratia, vel auaritia omittunt procedere contra aliquem ex cauſa Fidei, extendat ſe ad actum internum, & actum internum attingat? pag. 91. num. 1.

34 An, ſi lex, vel præceptum fieri aliquid prohibeat ſub pœna cenſuræ, qui opus ſic ſub pœna fieri probibitum inuitus, ſeu coactus intermittit, pœnam euitet? pag. 101. num. 2.

35 An, ſiè contra lex, vel præceptũ fieri aliquid præcipiat ſub pœna iuris (vt ſupra) qui opus ſic præceptum inuitus exequitur, pœnam etiam euitet? ibid. nu. 1. An, etſi exequatur ob metum, euitet etiam pœnam, & ſatisfaciat præcepto, v.g. euitet pœnam, & ſatisfaciat præcepto puer, qui à Pædagogo verberum metu adductus Miſſam audit? ibid. n. 4. An, etſi habeat expreſſam intentionem non audiendi, ſi Pædagogus abeſſet, pœnam etiam euitet, & præcepto ſatisfaciat, ita vt non teneatur aliam Miſſam audire? An ſaltem peccet ſecundùm affectum internum peccato commiſſionis? ibid. vbi caſus alios inuenies.

36 An, & qui actus poſſint præcipi, vel probiberi ſub cenſuris; & quibus perſonis? vide de legibus.

37 An cenſuræ, & pœna contrahãtur ſolùm ob delictum verum, & ex omni parte tam in interno, quàm in externo perfectè conſummatum? pag. 106. vbi multos caſus reperies? An, & non antequam ſit conſummatum? ibid? An, & niſi ſit conſummatum conſummatione peccaminoſa grauis? An, & idem dicendũ ſit de conſulente, mandante, & duellantibus? pag. 107. & 108. vbi multos caſus reperies.

38 An in dubio, quòd percuſſio clerici fuerit grauis, ſit reſeruata Summo Pontifici? pag. 110. nu. 6. & 7.

39 An caſus Bullæ Cœnæ dubij ſint

iuris, ſiue facti ſint reſeruati eidem? num. 8. & 9.

40 An, ſi Parochus matrimonio aſſiſtat excommunicatus, etiam non toleratus, fiat irregularis? pag. 118. An ſi benedicat ſponſos? ibid. An ſaltem peccet mortaliter? pag. 119. Et an, ſi aſſiſtat metu mortis inductus, vel non ſe ingerens, ſed requiſitus? ibidem.

41 An, ſi abſoluat in articulo mortis excommunicatus, etiam non toleratus, fiat irregularis? ibid. An ſaltem peccet mortaliter? An aliquando excuſetur à mortali, etiamſi abſoluat in mortali, & non contritus, vel ſi abſoluat extra articulum mortis contritus, quamuis excommunicatus, ſi tamen ſit toleratus, & non ſe ingerens, ſed requiſitus? ibid.

42 An licitè poſſit peti Sacramentorum adminiſtratio ab excommunicatis, ſuſpenſis, vel interdictis, &c. ſi ſint tolerati? Et an licitè poſſunt ipſi adminiſtrare, ſi non ſe ingerant, ſed ſint requiſiti? An aliquando teneantur? [illegible] Et quid in politicis [illegible]? ibidem.

43 An, ſi quis excommu[illegible]tus non toleratus exerceat actus ratione publici officij, [illegible] illos validos, & Notarius ſimiliter excommunicatus non toleratus faciat contractus validos? pagina 121. num. 8.

44 An Parochus Catholicus poſſit, v. g. in Germania ſine mortali aſſiſtere matrimonijs hæreticorũ, quos in ſua Parochia habet? Et an apud nos poſſit ſine mortali aſſiſtere matrimonijs excommunicatorum, & notoriorum [illegible] torum? ibid. Et an, ſi [illegible] exiſtens ipſe in peccato mortali, ſicut etſi exiſtens in peccato mortali Euchariſtiam miniſtret, peccet mortaliter? ibid.

45 An poſſint R[illegible] per [illegible] priuilegia à c[illegible] extra Sacra[illegible] p[illegible]? pag. 123. It[illegible] an Ep[illegible]pus? Item an Parochus? Item an quilibet alius confeſſarius? ibid. n. 2. An poſſint ſimiliter per [illegible] priuilegia commutare, vel diſpenſare vota, irregularitates, iuramenta, petitiones debiti, &c. extra Sacramentum pœnitentiæ? ibid. num. 3. & pag. 124. & 126. Et an idem dicendum ſit ex vi litterarum, quæ emanant ex S. Pœnitentiaria? ibid. pag. 124.

46 An excommunicatus, vel ſuſpenſus, &c. non toleratus, faciat actus iuriſdictionis voluntariæ, v. g. præſentandi, eligendi, conferendi a[illegible] m[illegible], dignitates, [illegible] beneficium, diſpenſandi in voto, iuramento, abſoluendi à cenſuris, & peccatis, &c. licitos, & validos? pag. 128. num. 3. An ſaltem faciat illos validos excõmunicatus, vel ſuſpenſus toleratus, ſi per oppoſitam priùs exceptionem non fuerint infirmati? An & aliquando faciat etiam licitos, ſi ad eos non ſe ingerat, ſed exerceat eos requiſitus? ibid. An, & faciat validos, & aliquando etiam licitos actus iuriſdictionis coërcetiuæ, ſeu coactiuæ, vt excommunicandi, &c. ibid. num. 4.

47 An Epiſcopus poſſit nõ exemptos Regulares, ſi à proprio Prælato

ex cauſa pertinente ad diſciplinā regulares excommunicati fuerint, ab excommunicatione abſoluere? pag. 132. An ſaltem poſſunt hi ad illum appellare, ſi in aliâ fuerit ſententia Prælati? illum.

48 An Regulares virtute ſuorū priuilegiorum abſoluant à cenſuris in vtroque foro, vel ſolùm in foro conſcientiæ? Et quid ſit forum conſcientiæ? pag 133. nu 12. An idem dicendum, ſi quis ab illis abſoluat virtute Iubilæi, vel Bullæ cruciatæ? ibid.

49 An ſaltem abſolutio à cenſuris in foro conſcientiæ data aliquo modo proſit pro foro externo? ibid. & pag. 134. & 35. An, ſi ſic abſolutus Miſſam celebret, Eccleſiaſticus Iudex eum perinde, ac irregularem punire poſſit, vel ſi velit, poſſit abſolutionem ei pro foro conſcientiæ datam, pro foro externo acceptare, & accuſationem fiſcalis repellere? ibid. An, quòd de abſolutione à cenſuris pro foro conſcientiæ data dictum eſt, idem de diſpenſationibus pro foro conſcientiæ tantùm conceſſis dicendum ſit? ibid. pag. 134. & 145.

50 An Regulares per priuilegia ſua debeant abſoluere ſine conſenſu Ordinarij à cenſuris notorijs; ſi hæ deductæ ſint, vel facilè deduci poſſint ad forum iudiciale? ibidem.

51 An virtute Bullæ, Iubilæi, &c. debeant abſoluere excommunicatos nominatim, vel publicos Clericorum percuſſores, vel alium, cuius excommunicatio deducta eſt ad forum contentioſum, & lis in tali foro finita non eſt? ibid num. 3.

52 An excommunicatus (ſi abſolutus ſit pro foro interno) poſſit ſecretò ſine ſcandalo Miſſam audire aut etiam dicere, Sacramenta recipere, cum alijs loqui, &c. teſtificans ad euitandum ſcandalum, quòd iam per Iubilæum, Bullam, vel Priuilegia Regularium, &c. abſolutus ſit? ibid An, ſi excommunicationis cenſura occulta fuerit, poſſit etiam publicè in dicto caſu prædicta facere? pag 134 num. 2. An, ſi accidat poſtea excommunicationem innoteſcere, & cauſam ad forum externum deuenire, poſſit contra ipſum in foro externo procedi, & quomodo? ibid. & pag. 135.

53 An, ſi quis virtute Iubilæi, vel Bullæ, &c. abſolutus ſit non à cenſuris hominis, ſed iuris tātùm, abſolutio ſaltem talium cenſurarum proſit pro foro exteriori? pag. 135. Et an in tali caſu petere debeat à confeſſario abſolutionis ſchedulam, qua ſe defendere poſſit contra Fiſcalem, vel alium accuſatorem? ibid.

54 An, ſi quis excommunicatus excomunicatione exigente ſatisfactionē partis, abſoluatur per generalem abſolutionem à cenſuris quæ à confeſſario datur ad cautelam) abſolutus maneat à tali excommunicatione? pagina. 136. num 3.

55 An, ſi quis excommunicatus ſimiliter excommunicatione exigente ſatisfactionem partis, ſciēter, & aduertenter non ſatisfacta parte, ab illa abſoluitur, validè abſoluatur? ibid. num. 4. An

ſal.

ſi tum committat peccatum, à quo tamen abſolui poſſit à quolibet confeſſario, obſeruatis regulis generalibus circa debitores in ordine ad eorum [illegible]? ibid. An, & quis veniat nomine partis? num. 5. An veniat etiam Iudex, & Tabellio, & conſequẽter nõ poſſit quis abſolui per Bullam, vel Iubilæum, &c. antequam ſatisfaciat etiam Iudici, & Tabellioni? ibid.

56 *An neque abſolui poſſit, antequã ſatisfaciat Eccleſiæ, vel Monaſterio, vel eius Rectori, etiamſi ſatisfecerit Clerico, vel Monacho ipſi percuſſo? num. 6. 7. & 8. An, ſi iniuria principaliter illata ſit Eccleſiæ (vt contingit in extractione rei ab Eccleſia) in tali caſu ſaltem ſatisfactio debeat præſtari Rectori Eccleſiæ? num. 8. An, & quid veniat nomine ſatisfactionis? An, ſi reus non poſſit ſatisfacere in totum, ſufficiat, quòd ſatisfaciat in partem? An, ſi non poſſit neque in partem, ſufficiat, quod præſtet cautionem pignoratitiam, fideiuſſoriam, vel iuratoriam; & quo ordine? An pro foro interno ſufficiat ſolum firmum propoſitum ſatisfaciendi, cùm primò potuerit, etiamſi non interueniat iura[illegible]? & an hoc ſit verum, e[illegible] Bulla, Iubilæo, vel pr[illegible], &c. excipiatur ſolùm articulus mortis? ibid. pag. 137.*

57 *An, ſi quis volens occidere clericum A. & adhibita diligentia, ne occidat clericum B. occidit clericum B. ſeu putans occidere clericum A. occidit clericum B. quem adhibita diligentia puta[illegible] b[illegible] A. [illegible] co[illegible] & [illegible] regularit[illegible] pag. 143. [illegible] Item, ſi volens occidere [illegible] que clericum A. & B. [illegible] [illegible] ter eſſe c[illegible] quem etiam [illegible] uiſſet cum pro c[illegible] A? ibid. Item, ſi vtrumque clericum A. & B. occidit, ſed A putans eſſe inuincibiliter B. & B putans eſſe inuincibiliter A? ibidem.*

58 *An excommunicatus [illegible] vel alia cenſura, aut irregularitate [illegible] tus (ſi ex [illegible] necesſitas, vt ad euitandum periculum mortis, mutilationis, infamiæ, iacturæ, ſcandali, & ſimilium) poſſit licitè, ne dum validè non obſtante cenſura vel irregularitate miniſtrare, & recipere Sacramenta, & tunc abſolui, etiam à peccatis cum cenſura reſeruatis, à ſimplici confeſſario? [illegible] pag. 148. [illegible] alios [illegible], vide etiam de hæreſi, & irregularitate.*

59 *An in tali caſu excõmunicatus, vel irregularis, &c. potiùs abſolui debeat ſolum à peccatis, quæ ſunt ſine cenſura reſeruata, & tacere peccata, quæ ſunt cum cenſura reſeruata; ne peccata cum cenſura reſeruata habeat bis cum magno onere confiteri? Itẽ an potius (ne dimidietur confeſſio) tamquam non habens copiã confeſſoris, non confiteri ſimpliciter, ſed tantum actum contritionis elicere, & ſic Sacramenta miniſtrare, & recipere? ibid. vide etiam de hæreſi, & irregularitate.*

60 *An,*

60 An, ſi prædictus excommunicatus, vel irregularis &c. recurſum ad Pontificem facilem non habeat, poſſit Epiſcopus à cenſura reſeruata abſoluere, & ab irregularitate diſpenſare? ibid. num. 10. Et an in tali caſu Epiſcopus propriè à cenſura abſoluat, & ab irregularitate diſpenſet, vel ſolùm tollat effectum earum, vt nimirùm excommunicatus, vel irregularis, &c. Sacramenta licitè miniſtrare, & recipere interim poſſit, donec defectus manet occultus, & à Pontifice impetrabitur abſolutio, vel diſpenſatio? ibid. nu. 10. vide etiam de hæreſi, & irregularitate.

61 An poſſint Principes ſeculares intromittere ſe in recognoſcendis cenſuris, ſententijs, alijſque ſimilibus rebus Eccleſiaſticis? pag. 171. num. 6. An teneantur iſtas ſtatim acceptare, & exequi, quin & pro earumdem executione præbere Epiſcopis auxilium brachij ſecularis? ibidem.

62 An poſſint prohibere, ne Epiſcopi procedant ad cenſuras contra regios Officiales ſuos, inconſultis ipſis Principibus ſecularibus? pag. 174. num 16. & 17.

63 An cenſuræ, & cætera, quæ ſunt de iure poſitiuo, obligent cum magno incommodo, v.g. teneatur Sacerdos abſtinere ſe à ſacrificando, quia adeſt excommunicatus vitandus, vel quia altare lapideum, vel veſtes ſacras ad ſacrificandum neceſſarias non habet, vel quia ieiunus non eſt, vel quia eſt ſuſpenſus, excommunicatus, aut irregularis, &c. pag. 212. n. 5. vbi multos alios caſus inuenies.

64 An ſaltem obligent cum magno incommodo (etiam cum periculo vitæ, nedum famæ, & fortunæ bonorum) in caſu, quòd illarum tranſgreſſio cedere videatur in legiſlatricis poteſtatis contemptū, vel Fidei, & Religionis Chriſtianæ detrimentum? pag. 213. n. 10. & 11.

65 An poſſit quis ſeipſum excommunicare? pag. 220. An ſaltem poſſit in ſemetipſum exercere voluntariam iuriſdictionem? ibid.

66 An ſi quis ob ignorantiam, animi paſſionem, inconſiderationem, vel obliuionem legis, aut præcepti, &c. excuſetur à grauitate culpæ mortalis, excuſetur etiam à contrahenda cenſura, & irregularitate ex delicto? pag. 249. & 250 num. 7.

67 An, ſi quis è contra putet ſe peccare peccato graui, cui annexa eſt cenſura, vel irregularitas, & ſic peccet mortaliter ſolum ex cōſcientia erronea, excuſetur ſimiliter à contrahenda cenſura, vel irregularitate ex delicto? ibid. num 7.

68 An quando, & à quibus ſine contractione cenſurarum poſſint peti, & exigi donatiua, tributa, vel vectigalia? Item talliæ, vel collectæ? vide de gabellis, tributis, & collectis, vbi multa de hac materia reperies.

69 An quando, & quomodo ſine contractione cenſurarum poſſint vocari Epiſcopi vel alij Eccleſiaſtici ad Parlamentum? Item citari clerici à poteſtate laica ad ſuum Tribunal? pag. 280. 281. & 282. Item, & expelli de Regno, vel tranſmitti ad Pontificem,

cem, vt ab illo plectantur? vide de immunitate Eccleſiaſtica, de Princ pe, ſeu R ge de Prorege, & de Iudice, ſeu Magiſtratu.

70 *An ſub pœna cenſurarum, & peccati mortalis prohibeatur Eccleſiaſticis negotiatio? pag. 296. & 297. vide etiã de negotiatione.*

71 *An ſimiliter prohibeatur iiſdem ludus alearum, & taxillorum? ibid & pag. 298. vide etiam de negotiatione.*

72 *An ſimiliter prohibeatur ÿſdẽ venatio? ibid. vide etiã de venatione.*

73 *An ſimiliter prohibeatur ÿſdem auditio iuris ciuilis, vel medicinæ? ibid num 9.*

74 *An in cenſuram excommunicationis incurrant ſeculares Sacerdotes, & Religioſi quicunque, ſi id efficiant rarò, vt ter, vel quater? An ſi efficiant per longum tempus, ſed priuatim, & non in ſtudijs publicis? An, etſi efficiant in ſtudijs publicis, ſed quatenus id conducit, vel conducere poteſt ad maiorem notitiam Canonum? ibid. An, & quid dicendum de Diaconis, quamuis beneficium habentibus? ibid.*

75 *An, & quando in quibuſdam cauſis, quæ alioquin ſpectarent ad Eccleſiaſticam poteſtatem, poſſit procedere poteſtas laica ſine contractione cenſurarum; ex eo quòd adſit conſuetudo immemorabilis vel etiam coniuncta cum fama priuilegij incerta, vel cum fama priuilegij certa, vel cum fama priuilegij concordati, ſeu per modum contractus ſe habentis, vel cum ſcientia, & tolerantia Pontificis? pag 305. vſque ad 355. vide etiam de conſuetudine.*

76 *An, & quando leges, ſtatuta poteſtatis laicæ (ſi quomodo ſpectent ad clericos) ſint ſine contractione cenſurarum? vide de legibus, & ſtatutis? An, & quando ſimiliter gabellæ vel tributa, etc. vide de gabellis, tributis, et collectis.*

77 *An, ſi poteſtas laica ſtatuat, ne laici vendant, molant, coquant panem, vel alia ſeruitia, et obſequia Eccleſiaſticis præſtent, cenſuram contrahat? pag 357*

78 *An, et quæ alia fieri, vel non fieri poſſint ſine contractione cenſurarum? vide infra de caſibus, et cenſuris reſeruatis, de Principe, ſeu Rege, de Prorege, de Iudice, ſeu Magiſtratu, de gabellis, Tributis, et Collectis, et de immunitate Eccleſiaſtica.*

DE CASIBVS, & Cenſuris reſeruatis.

1 *An caſus Bullæ Cœnæ Domini: itẽ an caſus reſeruati ab Epiſcopo ſe habeant per modum ſententiæ latæ ab homine ita vt mortuo Epiſcopo deficiẽ expirent? pag. 75. num 2 et 3 An, et quid ſi ſint reſeruati Epiſcopo per conſuetudinem, ſtatutum, vel ſynodum diœceſanam? ibid.*

2 *An caſus reſeruati à Prælato Ordinis ſe habeant etiam per modũ ſententiæ latæ ab homine? ibid. num 4 An, et quid in noſtra Religione Theatinorum? ibid n. 5.*

3 *An Papa reſeruet ſibi aliquem caſum, v. g hæreſim indepen-*
den-

denter à cenſura, vel ſolùm propter cenſuram ei annexam? pag. 76. num. 1.

4 *An, ſi quis abſoluatur à Papa, vel ab eius Pœnitentiario è cenſura, poſſit poſtea abſolui è peccato, cui talis cenſura erat annexa à quocunque confeſſario? ibidem.*

5 *An, ſi quis abſolutus ſit à reſeruatis, quamuis inefficaciter quoad ſalutem (puta quia non contritè) poſſit poſtea iterum cõfitendo abſolui à quocunque confeſſario etiã à reſeruatis? pag. 77.*

6 *An, ſi quis committat peccatum cum ignorantia, obliuione, vel inaduertentia (ſaltem non craſſa, ſeu ſupina) reſeruationis talis peccati, in reſeruationem non incidat, & ſic à quocunque confeſſario poſſit abſolui? pag. 81. n. 1. An, & idem dicendum ſit de irregularitate ex delicto, & de alijs pœnis, vt non petendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, priuationis officij & ſimilium? Item cenſurarum? An, & quid, ſi aduertat opus eſſe peccaminoſum contra ius naturæ, quin & prohibitum à iure poſitiuo, non tamẽ ſub tali pœna? ibid. num. 4.*

7 *An neque quis defectu ætatis, v. g. puer ante decimum quartũ annum completum ſuccubus, vel muliebria patiens, in reſeruationem incidat, & ſic abſolui poſſit à quocunque confeſſario in loco, vbi peccatum ſodomiæ eſt reſeruatum? pag. 82. num. 1.*

8 *An Regulares virtute ſuorum priuilegiorum poſſint facere diſpenſationes, vel commutationes votorum, reſtitutionis bonorum incertorum, & relaxationes iuramentorum, quas aliquando ſibi Epiſcopi reſeruant? pag. 84.*

9 *An poſſint (remota ſpeciali reſeruatione, quam ſibi faciãt Epiſcopi) abſoluere à cenſuris, & caſibus, qui de iure reſeruati ſunt Epiſcopis? pag. 85.*

10 *An poſſint (remota ſimiliter ſpeciali reſeruatione, quam ſibi faciant Epiſcopi) abſoluere à caſibus Papalibus occultis, exceptis Bullaribus? ibid.*

11 *An poſſint abſoluere à caſibus, & cẽſuris in iure latis, propter quas excuſantur aliqui adire Sedem Apoſtolicam ob aliquod impedimentum? An poſſint etiam Epiſcopi? ibid.*

12 *An poſſint (remota ſimiliter ſpeciali reſeruatione, quam ſibi faciant Epiſcopi) abſoluere à caſibus, & cenſuris Synodalibus? An etiam à caſibus, & cenſuris generaliter latis ab ipſo, vt ab homine? ibid.*

13 *An poſſint abſoluere à caſibus, et cenſuris contentis in Edictis Inquiſitorum, ſi eæ nec prouenian ex hæreſi formali, vel ex alijs delictis contentis in Bulla Cœnæ Domini, nec fuerint ſibi ſpecialiter reſeruatæ ab Epiſcopis? ibidem.*

14 *An poſſint (remota ſimiliter ſpeciali reſeruatione, quam ſibi faciant Epiſcopi) abſoluere eum, qui vi, metu, dolo, vel fraudulenter finxit ſe Maurum, Iudæum, Idololatrã, aut Hæreticum, etc. & ſic (grauiter contra externam fidei profeſſionem peccando) exterius fidem denegauit? pag. 86. num. 1.*

num. 1. An etiam eum, qui propoſitiones hæreticas, blaſphemias, & verba hæreticalia effudit, Sãctorum Imaginibus illuſit, carnes tempore probibito comedit; Mahumeto cultum, ac reuerentiam exhibuit, &c. Si ſimiliter hæc fecerit metu compulſus, aut etiam ſpe lucri adductus, aut ira, vel alia quacunque paſſione commotus, ſine errore tamen intellectus? pag. 86. num. 2. An, & abſoluere poſſit eum quilibet alius non priuilegiatus confeſſarius? num. 3.

15 *An poſſit abſoluere eum, qui fecerit quædam alia? vide de hæreſi, vbi quamplurimos caſus inuenies.*

16 *An poſſit fieri à Superioribus reſeruatio peccatorum internorum; & an id expediat? pag. 103 n. 4. & pag. 109.*

17 *An, ſi peccata interna conſumētur in externo, ſed non conſummatione externa graui, ſeu peccaminoſa mortali, reſeruationem contrabat; ſeu in reſeruatione Prælati comprehenſa cenſeantur? pag. 108. vbi multos caſus inuenies.*

18 *An niſi certò fuerint opere perfectè conſummata? pag. 109. vbi de inceſtu impuberum, de emiſſione ſeminis extra vas.*

19 *An in dubio, quòd peccatum ſit reſeruatum, poſſit abſolui à confeſſario, qui non habet poteſtatem ſuper caſus reſeruatos? ibid. num. 2. 3. & ſeqq. vbi multos caſus inuenies.*

20 *An in dubio, quòd, quando quis emiſit votum caſtitatis perpetuæ, vel Religionis approbatæ, habuerit animum ſe obligandi, tale votum ſit reſeruatum Summo Pontifici? pag. 110. num. 5.*

21 *An in dubio, quòd, quando quis percuſſit clericum, talis percuſſio fuerit grauis, reſeruata ſit eidem? ibid. num. 6. & 7.*

22 *An caſus Bullæ Cœnæ dubij (ſiue iuris, ſiue facti) reſeruati ſint eidem? num. 8. & 9.*

23 *An poſſit confeſſarius abſoluere caſum, & excommunicationem ſpecialiter reſeruatam à pœnitētis Ordinario alterius diœceſis, ſi reſeruata non ſit ab Ordinario, in cuius diœceſi ipſe audit confeſſiones? pag. 111. num. 1. An, etſi pœnitens venerit in fraudē? ibid. vbi alios caſus inuenies.*

24 *An Regulares poſſint à caſibus Epiſcopo ſpecialiter reſeruatis abſoluere eos, qui de proximo Religionem ingreſſuri ſunt? pag. 111. num. 1.*

25 *An poſſint abſoluere Regularem, qui cum abſoluerit quempiam à caſibus Bullaribus reſeruatis Papæ, vel à caſibus ſpecialiter reſeruatis Epiſcopo, contraxit excommunicationem reſeruatam Pontificiè ibid. An, & quid ad hanc excommunicationem contrabendam requiratur? ibid.*

26. *An poſſint abſoluere non ſolùm è cenſuris, ſed etiam è ſuſpenſionibus, & interdictis iuris, quæ ob delictum merè præteritum, ſiue ad tempus, ſiue in perpetuum impoſita ſunt, v. g. è ſuſpenſione, vel potius è depoſitione à Pio V. lata in ſodomiam exercentes? pag. 112. num. 1.*

27 *An poſſint abſoluere à quinque caſibus Papæ reſeruatis, ſi occulti ſint?*

ſint? An, & independenter à iuriſdictione accepta ab Epiſcopo, etſi dependenter ab approbatione illius, & à conſenſu Superiorum Religionis? ibid. & pag. 162. An ab iiſdem (ſi ſimiliter occulti ſint) abſoluere poſsint Epiſcopi? ibid. An Superiores Religionum ſuis ſemel approbatis, & expoſitis iuriſdictionem ob cauſam non notoriam, auferre poſſint; & an, ſi defacto alicui interdicant, ne confeſſiones audiat, auferre illam velle cenſeantur? pag. 113. numero 1.

28 An, ſi admittantur ab Ordinario loci ad confeſſiones audiendas inſcio, vel inuito Prælato Ordinis, poſſint abſoluere etiam à caſibus reſeruatis, à quibus abſoluere poſsent per priuilegia Ordinis, ſi cum conſenſu Superioris ſui confeſſiones audirent? pag. 122.

29 An poſſint abſoluere ab omni excommunicatione, & cenſura Sedi Apoſtolicæ reſeruata de præſenti, vel de futuro, dummodo ab Epiſcopis ſpecialiter reſeruata, vel particulatim inflicta non ſit? ibid.

30 An poſsit per priuilegia ſua abſoluere Regularem alterius Religionis? pag. 124. An ſaltem cum conſenſu Superioris? An ſaltem in itinere? Et tunc an poſſit abſoluere quilibet etiã ſimplex Sacerdos, & ſecularis; & an etiam à peccatis, quæ ſunt in Ordine reſeruata? ibid.

31 An poſſint abſoluere à cenſura iuris, vel ſententiæ generalis ab Authore ſibi implicitè reſeruata? pag. 125.

32 An poſſint abſoluere ab ea, quæ in aliquem nominatim inflicta eſt, quamuis ab Authore non ſit ſibi explicitè reſeruata? ibid. An poſſint ſaltem in articulo mortis? Et tunc, an poſsit Sacerdos quilibet, etiam non Regularis, etiam non approbatus, etiam excommunicatus, etiam non toleratus, etiã à cenſuris, & caſibus Bullæ Cœnæ Domini, etiam ab hæreſi, etiã extra ſacramentaliter, etiam ſi is, ad quem de iure competit abſolutio, præſens ſit, nedum facilem aditum ad ſe exhibeat? ibid. n. 2. & 3. & pag. 156. 157. 158 & 161. num. 12. An autem, ſi talis abſolutus non moriatur, teneatur poſtea ſub pœna reincidentiæ in cenſuram ſimilem, præſentare ſe Superiori, ad quem de iure competit abſolutio, non vt iterum abſoluatur, ſed vt mandatis eius obediat? pag. 126. num. 5. & pag. 159. & 160. An & etiã ſi cenſura non habeat onus ſatiſfaciendi cauſæ, propter quam incurritur? ibid. An, ſi qui abſoluitur, ſit hæreticus, ſufficiat, vt præſentet ſe Epiſcopo, vel Inquiſitori, quorum vterque de iure poteſt ab hæreſi abſoluere? ibid.

33 An in mortis articulo poſsit à cenſuris quibuſcumque (vt ſupra) abſoluere etiam clericus; quin & laicus, ſicut & indulgentias applicare? pag. 127. num. 1. & 2. An etiam hæreticus, præciſus, vel infidelis? An etiam fœmina? ibid. num. 2. An, & poſsit abſoluere à peccatis? num. 4. & 5.

34 An poſsit quis poſt mortem, ſaltem impropriè, à cenſuris abſolui, vt pro ipſo ab Eccleſia poſsit orari? ibid. num. 3.

35 An à cenſura, ſiue iuris, ſiue ſententiæ generalis, quam auctor ſibi reſeruauit? item ab ea, quæ in aliquem nominatim inflicta eſt, quamuis explicitè Auctor eã ſibi non reſeruauerit, poſſit (præter Auctorem, ſeu eum, qui illã tulit) abſoluere ſuperior, ſucceſſor, vel delegatus? pag. 128.

36 An poſſit ab eadem abſoluere auctor, ſeu is, qui eam tulit; ſi iuriſdictio ipſius per depoſitionem ſit extincta, vel impedita per cẽſuram excommunicationis, vel ſuſpenſionis, &c non toleratam? ibid. num. 2. An & quid, ſi ſit impedita per toleratam? ibid. n. 3. An, & quando acta excommunicati tolerati, vel non tolerati ſint valida, vel etiam licita? ibidem.

37 An poſſit ab eadem abſoluere auctor, ſeu is, qui eam tulit; ſi, cùm fuerit Iudex delegatus, finitum ſit in ipſo tempus delegationis? pag. 129. num. 6. An ſaltem poſſit abſoluere intra annum à ſententia definitiua numerandũ? ibidem.

38 An poſſit ab eadem abſoluere auctor, ſeu is, qui eam tulit; ſi Superior eam ex certa ſcientia expreſsè, vel tacitè (puta confirmando) ad ſe reſeruauerit, ſibique propriam fecerit? num. 7. 8. & 9. Et ſic an Incendiarij, ſi nominatim ab Ordinario excommunicati, & denunciati fuerint, pro abſolutione ad Sedem Apoſtolicam mittendi ſint? ibid.

39 An, ſi inferior, v.g. Epiſcopus excommunicationem, quam in aliquem infert, Superiori, v.g. Summo Pontifici reſeruet, quamuis non poſſit ipſe virtute talis reſeruationis ab illa abſoluere, non poſſit etiam Archiepiſcopus, ſeu Metropolitanus in caſibus ſibi à iure permiſſis? pag. 130. num. 10.

40 An à cenſura, quam Iudex inferior infert, & ſibi reſeruat, poſſit abſoluere quilibet Superior, vel ſolùm aliquis? pag. 131. An, & poſſit Superior cauſam ab inferiore Prælato inchoatam ad ſe aduocare? ibid. vbi de ſuperioribus Religionis, de Epiſcopo, Archiepiſcopo, & Legato Sedis Apoſtolicæ reperies? An, & quid dicendum, ſi alicubi conſuetudo ſit, vt in cauſa à Prælato inferiore cœpta, & præuenta Superior non ſe intromittat? pag. 132.

41 An à cenſura, quam auctor ordinarius ſibi reſeruauit, poſſit abſoluere Succeſſor? pag. 132 An idem dicendum in Iudicibus delegatis, ſi vnus alteri in delegatione ſuccedit? ibid.

42 An à cenſura, quam delegatus Papæ tulit (ſi is moriatur) poſſit abſoluere extra mortis articulum alius, quam Romanus Pontifex? An ſaltem poſſit alter Romani Pontificis delegatus? ibid.

43 An à cenſura, quam Iudex Ordinarius, vel delegatus ſubdelegandi poteſtate præditus tulit, poſſit abſoluere delegatus, vel ſubdelegatus? Et quando? ibid.

44 An à cenſura, ſiue iuris, ſiue ſententiæ generalis, quam ſibi quis reſeruauit? Item ab ea, quæ nominatim in aliquem inflicta eſt, poſſit præter ſuperiorem, ſucceſſorem, vel delegatum alius abſoluere? pag. 138. num. 1. An in caſu, quod ſit excommunicatione liga-

ligatus ſatiſfacere paratus ſit, & longiſſimè diſtet ab eo, cui abſolutio reſeruatur, poſſit abſolui ab inferiori, præſtita cautione, quòd quamprimum poterit, præſentabit ſe illi, ad quem de iure ordinario ſpectat abſolutio? ibid.

45 *An à cenſura lata ab homine per ſententiam generalem, quam ſibi auctor non reſeruauit, poſſit abſoluere omnis, cui de iure ordinario, vel ex priuilegio conceſſum eſt, abſoluere à cenſuris impoſitis à iure, vel ſtatuto? ibid. num. 2.*

46 *An, ſi quis Epiſcopo alicui ſubditus ratione domicilij, vel ratione delicti ab illo propter crimen nominatim excommunicatus fuerit, poſſit (ſi poſtea aliò proficiſcens, domicilium mutet, vel Religionem ingrediatur) abſolui ab alio Epiſcopo, vel Prælato Religionis? pag. 139. num. 3. Quid, ſi in propria diœceſi excommunicationem iuris, vel ſententiæ generalis contraxit? ibid.*

47 *An Epiſcopi poſſint abſoluere à quibuſcunque cenſuris, & caſibus etiam hæreſis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſi occulta fuerint? pag. 248. & ſeqq. vide etiam de hæreſi.*

48 *An in mortis articulo poſſit quilibet Sacerdos abſoluere à ſuſpenſione ab ordine, officio, vel beneficio, & diſpenſare ab irregularitate, vel ſolùm poſſit abſoluere ab illis cenſuris, quæ ſacramentorum ſuſceptioni, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ obſtant, cuiuſmodi ſunt excommunicatio, & perſonale interdictum? pag. 157. & 158. An ab his poſſit abſoluere, etiamſi moribundus ſacramentalem abſolutionem non recipiat, v. g. quia amens eſt, &c. An, & quid intelligatur per mortis articulum? ibid.*

49 *An, ſi excommunicatus excommunicatione occulta reſeruata Pontifici etiam in Bulla Cœnæ Domini, et etiam propter hæreſim ab Epiſcopo, et ab Inquiſitoribus facultatem, vt à confeſſario aliquo abſoluatur, obtinere non poteſt, in tali caſu (donec talem facultatem obtineat è Roma) poſſit, ſi infamiam, ſcandalum, vel graue malum ſibi, vel alijs probabiliter timet, celebrare, ſi ſit Sacerdos, et Euchariſtiã ſumere, ſi ſit laicus, eliciẽdo priùs actum contritionis? pag. 155. Et An, ſi talem actum elicere non confidit, poſſit confiteri, et ſic abſolui à quolibet cõfeſſario? ibid. et pag. 148. vide etiam de hæreſi, et de irregularitate, vbi quid ſimile de irregulari reperies.*

50 *An etiam ſcandalo, et grauis dãni periculo remoto poſſit id facere, ſi pro viribus ſuis ab Epiſcopo abſolutionem procurans, ab eo illam obtinere non poteſt, et propter paupertatem, vel aliud impedimentum Romam ire, et mittere non valet? ibid. et pag. 148. vide etiam de hæreſi, et de irregularitate, vbi quid ſimile etiam de irregulari reperies.*

51 An, *et ob quas cauſas, ſeu impedimenta poſſint Epiſcopi abſoluere à graui clerici percuſſione contra Canonem*, Si quis ſuadente Diabolo, *et ab alijs cenſuris, et caſibus* Papæ *reſeruatis etiam in Bulla* Cœnæ *Domini? pag. 158. num. 1. et pag. 160. num. 11.*

52 *An*

52 An poſſint abſoluere impuberes etiam poſt pubertatem? ibidem. num.2.

53 An poſſint abſoluere mulieres, & multò magis Moniales etiam ab hæreſi? pag.159 vbi de alijs perſonis exempla reperies.

54 An poſſint abſoluere viros magnæ potentiæ, & valde delicatos, & quomodo? ibid.

55 An poſſint abſoluere Romam ire impeditos, & abſque eo quòd priùs de ipſis nuncius, vel epiſtola Romam mittatur? ibid.

56 An poſſint Romam ire impeditos perpetuò abſoluere abſolutè, & ſine onere præſentandi ſe Sedi Apoſtolicæ? num.6.

57 An debeant impeditos impedimento temporali abſoluere, ita vt iurent, quòd ceſſante impedimento Apoſtolicæ Sedi ſe præſentabunt? ibid. & pagina 125. & 126.

58 An, ſi quis ex his præſentare ſe perſonaliter, vel per procuratorem intra tempus præfixum poſtea intermiſerit, reincidat in ſimilem excommunicationem? n.7. An ſimiliter in omni abſolutione ab excommunicatione Superiori reſeruata (quæ datur ob impedimentum, vel caſum neceſſitatis) teneatur abſolutus ſub pœna reincidentiæ præſentare ſe Superiori, ad quem de iure ſpectat abſolutio? ibid.

59 An teneatur etiam ſub eadem pœna reincidentiæ præſentare ſe, quamuis intra terminum præfixum ſatisfecerit parti læſæ, vel cum ea concordauerit? num. 8. Et an etiam, quamuis nulla pars ſit læſa, vel ei ante abſolutionem ſatisfactum ſit? ibid. & pag.162.

60 An, ſi quis in mortis articulo ſit abſolutus à caſibus reſeruatis cenſuram alligatam nō habentibus, teneatur etiam, ceſſante periculo, præſentare ſe Superiori, cui de iure ordinario abſolutio à talibus caſibus reſeruata eſt? num.9.

61 An, ſi in mortis articulo ſit abſolutus à caſibus reſeruatis cenſuram alligatam habentibus, à priuilegiato, teneatur, ceſſante periculo, præſentare ſe Superiori, ſicuti quando eſt abſolutus à non priuilegiato? num.10.

62 An impeditus ire Romam pro abſolutione caſus Papalis, potens tamen adire Legatum Papæ, vel alium ſpecialiter priuilegiatum, poſſit abſolui ab Epiſcopo? pagina 161. An poſſit etiam abſolui à priuilegiatis? pag.162. num.4 & pag. 112. num.1.

63 An Epiſcopi in Regionibus ab Vrbe diſtantioribus, in quibus nullus adeſt Legatus Sedis Apoſtolicæ, præſcripſerint iuriſdictionem abſoluendi à caſibus Papalibus, qui frequenter contingere ſolent, v.g. à notoria Clerici percuſſione, hæreſi, &c ſine onere, quod reo imponatur, comparendi coram Romano Pontifice, vel eius Legato, præſertim ſi reus Eccleſiæ, & parti læſæ ſufficienter ſatisfaciat, vel ſatisfacere paratus ſit? pag.162.

64 An ſuperior poſſit dare Sacerdoti ſubdito facultatem, quæ ipſum abſoluat à caſibus reſeruatis Pōtifici, à quibus poteſt ipſe abſoluere ſubditos ſuos? pag. 218. & 219. An, & poſſit etiam Vica-

rius

rius ipſius? ibidem.

65 *An ſolùm* Princeps *ſupremus, vel qui ab iſto, vel à legitimè præſcripta conſuetudine gabellas imponendi poteſtatem habet illas imponere, augere, & exigere poſſit ſine peccato, & cenſura bullari? pag.*250

66 *An, ſi in dubio de iuſtitia gabellæ Princeps petat, & exactor exigat, peccent, & contrahant cenſuram Bullarem, etiamſi gabella poſtea deprehendatur iuſta? pag.* 249. & 250. *vide etiam pag.* 5. 6. 7. & 199.

67 *An licet in dubio poſſint Officiales, & executores (præſertim ſi ſuperioris præceptum commodè declinare non poſſint) donatiuū, vel tributum exigere ſine peccato, & cenſura Bullari; poſſint id etiam in dubio ſine peccato, & cenſura Bullari conſulere Conſiliarij, & concludere Parlamentarij? pag.*253. *vide etiam pag.* 4. 5. 6 7. & 199. *An, etſi iniuſtitia donatiui, vel tributi ſit manifeſta, vel ſi ex multitudine tributorum tam grauiter oneretur Regnum, vt iuſti ſtipendij, & auxilij Regi debiti æquitas excedatur, teneantur etiam reſiſtere? pag.*273.*num.*1.

68 An, & *quæ alia fieri, vel non fieri poſſint ſine contractione cenſurarum? vide ſupra de cenſuris; de Principe, ſeu Rege, de Prorege, de Iudice, ſeu Magiſtratu, de Gabellis, Tributis, & Collectis; & de Immunitate Eccleſiaſtica.*

DE IRREGVLARITATE.

1 An *Regulares cum cōſenſu Prælati poſſint ſe ſubijcere Epiſcopo, vt ab eo cum ipſis diſpenſetur in irregularitate, voto, iuramento, &c. Si Epiſcopus, & non Ordinis Prælatus talem facultatem habeat? pag* 69. *num.*3. An, & *vt abſoluantur à peccatis, & cēſuris? ibid.* An, & *ſine conſenſu Prælati, ſi irrationabiliter is conſenſum præſtare non velit? ibidem.*

2 An, *ſi quis commiſit delictum cum ignorantia, obliuione, vel inaduertentia (ſaltem non craſſa, ſeu ſupina) irregularitatis annexæ tali delicto, irregularitatem in foro Conſcientiæ non contrahat? pag.*81.*num.*1. An *idem dicendum ſit de alijs pœnis, vt non petendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, priuationis officij, reſeruationis caſuum, &c.* Item, & *cenſurarum?* An, & *quid, ſi aduertat opus eſſe peccaminoſum contra ius naturæ, quin prohibitum à iure poſitiuo, non tamen ſub tali pœna? ibidem, num.*4.

3 *An, ſi impuber mutilet, vel occidat, non contrahat irregularitatem? pag.*83.*num.*3. *An neque contrahat alias cenſuras, & pœnas, ſiue à iure, ſiue ab homine latas? ibid. num.*3. & 4. An *poſſit ſepeliri in loco interdicto? ibidem.*

4 *An, ſi Parochus aſſiſtat matrimonio excommunicatus, etiam non*

non toleratus, fiat irregularis? pag.118. An ſi benedicat ſponſos? ibid. An ſaltem peccet mortaliter? An & quid, ſi aſſiſtat metu grani ad ductus; vel non ſe ingerens, ſed requiſitus? ibid.

5 An, ſi Sacerdos abſoluat in articulo mortis excommunicatus, etiam non toleratus, fiat irregularis? ibid. An peccet mortaliter ſaltem, ſi abſoluat in peccato mortali, & non contritus? An, & quid, ſi abſoluat non ſe ingerens, ſed requiſitus? ibid.

6 An, ſi excommunicatus toleratus adminiſtret Sacramentum extra articulum mortis, non ſe ingerens, ſed requiſitus, fiat irregularis? An ſaltem peccet mortaliter? ibid. An aliquando adminiſtrare teneatur? ibid. An, & quid dicendum in politicis negotijs? ibid.

7 An Regulares poſſint per priuilegia ſua ſuper irregularitates, vota, iuramenta, petitiones debiti, &c. diſpenſare extra Sacramentum pœnitentiæ? pag.123. 124. & 126. An, & abſoluere à cenſuris? An, & quid dicendum, ſi abſoluant per literas, quæ emanant ex S. Pœnitētiaria? pag.124.

8 An excommunicatus, vel ſuſpenſus, &c. toleratus, vel non toleratus poſſit validè, & licitè diſpenſare ſuper irregularitate? Item & an poſſit validè, & licitè alios actus exercere? vide de cenſuris.

9 An per priuilegium diſpenſandi ſuper omni irregularitate proueniente ex delicto occulto (excepto homicidio voluntario, & exceptis alijs delictis deductis ad forum contentioſum) Epiſcopis à Tridentino Concilio conceſſum; poſſint diſpenſare Epiſcopi, non ſolum conſecrati, ſed etiam confirmati, & ſi nondum conſecrati? Item Abbates, & Priores, qui in aliqua diœceſi iuriſdictionem Epiſcopalem habent? Item Prælati exempti ab Epiſcopi iuriſdictione, qui & confeſſarios approbare poſſunt? Item qui Epiſcopo in iuriſdictione æquiparantur, vt capitulum Sede vacante? pag.140.

10 An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate ex omni delicto non notorio, aut famoſo, v.g. non patenti maiori parti viciniæ, Collegij, Monaſterij, aut alterius Communitatis, in qua decem perſonæ ad minus habitent, quãuis à tribus, aut quatuor illud (ita vt iudicialiter per teſtes probari poſſit) in occulto ſciatur? pag.141. Et an delictum dicendum ſit occultum, ſi fiat coram multis domi, vel noctu, vel in itinere? ibid.

11 An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate orta ex delicto etiam notorio, dũmodò illud ſit notoriũ tantùm materialiter, & non formaliter, v.g. ſi Diaconus baptizet ſolemniter coram multis, neſcientibus id eum illicitè facere? pag.141.

12 An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex delicto, ſi vbi ipſi diſpenſant, occultum illud ſit, quamuis notorium, vel famoſum alibi? ibid.

13 An, licet non poſſint diſpenſare ſuper irregularitate orta ex delicto, quamdiu illud in foro contentioſo verſatur (etſi non videatur

tur plenè probari poſſe) poſſint tamen diſpenſare, poſtquam iudicium finitum eſt; ſiue quia reus ſit abſolutus (eſto iniquis, & falſis modis) ſiue quia ſufficienter ſit punitus; dummodo delictum publicum, aut famoſum non ſit? pag. 141. *An, & quid, ſi ſit publicum, aut famoſum? ibid. & pag* 142.

14 *An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate orta ex mutilatione illicita? pag.* 142.

An poſsint diſpēſare ſuper irregularitate proueniente ex homicidio occulto, ſi homicidium non ſit directè volitum, quamuis ex alio capite proueniat ex opere, cum quo frequenter coniuncta eſſe cōſueuit occiſio hominis? pag. 142. & 143 *vbi multos caſus reperies. An, ſi in tali caſu occidatur Clericus, contrahatur excommunicatio* Canonis, Si quis ſuadente Diabolo? *ibid.*

15 *An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate orta ex homicidio occulto, ſi hoc cauſa defenſionis factum ſit, etſi cum exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ? pag.* 243. *Item, ſi factum ſit ex ſubita ira? ibid.*

16 *An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex homicidio occulto, quod quis commiſit non animo crudeli, vel inimico, ſed vt liberet ab anguſtijs; vt ſi, v.g. ex commiſerationis affectu infirmum vertat, vt liberet eum è mortis anguſtijs? ibid*

17 *An, quamuis non poſſint diſpenſare cum homicida perfectè voluntario occulto, neque ad ordines minores (ſeu accipiendos, ſeu exercendos) neque ad beneficium ſimplex; poſſint tamen diſpenſare cum homicida homicidij caſualis mixti, ſeu indirectè voliti (quamuis notorij) ad eoſdem ordines minores, & ad beneficiū ſimplex? pag.* 144. *An etiam ad retinendum beneficium curatum, antea obtentum? ibid.*

18 *An qui habent priuilegium diſpenſandi ſuper omni irregularitate (excepto homicidio, bigamia, &c.) poſsint diſpenſare ſuper irregularitatibus prouenientibus ex homicidio indirectè, vel imperfectè voluntario, & ex homicidio, quod factum eſt cauſa defenſionis, quamuis cum exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ? pag.* 144. *Item ſuper irregularitate proueniente ex homicidio iuſto, ob defectum lenitatis, vt in Milite, Iudice, Aſſeſſore, Accuſatore,* Aduocato, *Teſte, &c. ibid. Item ſuper irregularitate proueniente ex homicidio nō iniuſto, ſaltem quoad ſubſtantiam; vt ſi Clericus in bello iuſto, quamuis contra* Canones, *propria manu occiderit? ibid. An, ſi factum ſit notorium, debeant priuilegiati (quibus pro foro interno tantùm diſpenſandi facultas eſt conceſſa) facilè tali diſpēſandi facultate vti? Et an Epiſcopi cogantur talem diſpenſationem admittere in foro externo? ibid. pag.* 145. *& pag.* 134.

19 *An Epiſcopi, vel qui Epiſcopalem iuriſdictionem habent, poſſint ex vi facultatis ſibi à Tridētino conceſſæ, diſpenſare cum milite, Iudice, accuſatore, &c. & in ſimilibus alijs irregularitati-*

bus abſque delicto, ſed ſolùm ex defectu lenitatis contractis? pag. 145 num.2.

20 *An Religionum Prælati poſſint diſpenſare cum ſuis ſuper omni irregularitate, excepta ea, quæ prouenit ex homicidio voluntario, aut bigamia vera, vel interpretatiua? num.3. An, & aliquando poſſint etiam ſuper iſtis? ibidem.*

21 *An per profeſſionem in Religione approbata tollitur irregularitas ex defectu natalium, quantùm ſpectat ad ordinum ſuſceptionem, etſi non quantum ſpectet ad Pralationem? ibid n.4.*

22 *An, ſi in priuilegio diſpenſandi ſuper irregularitatibus excipiatur bigamia, intelligatur tantùm de vera, non item de ſimilitudinaria, et ſi excipiatur homicidium voluntarium, intelligatur tantùm de perfectè, & directè volito, & de iniuſto, ſeu malo (quãuis occulto) quoad ſubſtantiam, non item de imperfectè, & indirectè volito, & de iniuſto, ſeu malo quoad modum, ſeu circumſtantias? ibid.*

23 *An cùm in priuilegijs, quin & in Bulla Cruciatæ vel in Iubilæo, &c datur facultas abſoluendi ab omnibus cenſuris, pœnis, & ſententijs, veniat facultas tollendi irregularitatem ex defectu? Item an veniat facultas tollendi irregularitatem ex delicto? num 5.*

24 *An Religionum Prælati, & de conſenſu illorum cæteri regulares confeſſarij, poſſint (quando abſoluunt alios regulares, quin etiam ſeculares) uti formula diſpẽſandi ab omni irregularitate? num.7. Et an poſſint etiam diſpenſare cum ijſdem ſuper irregularitate contracta ob cenſuræ violationem occultam? ibid.*

25 *An, ſi deformitas non ſit tanta, quin Papa ſoleat diſpenſare (puta ſi ſit oculi albumen, vel macula, vel claudicatio, vel priuatio pedis, ita vt cum ligneo pede ad altare accedere neceſſe ſit) Prælatus religionis poſsit diſpenſare cum Religioſo, ſaltem vt ſuſceptis ordinibus uti liceat? An etiam poſsit Epiſcopus diſpenſare cum eodem? ibid.*

26 *An ſi deformitas ſit nimis magna, ita vt populo Chriſtiano ſcandalum generare poſsit, Papa non diſpenſet; & etiamſi is, cum quo eſt diſpenſandum, Religionem ingredi velit? pag. 147. An, ſi fortè diſpenſat, diſpenſet ſolus, & non alter? ibid. An, num deformitas ſit magna, ſpectet ad arbitrium Epiſcopi? Et an hic poſsit faciliùs diſpenſare ad ordines cum eo, qui Religionem ingredi vult, quàm cum alio? ib.*

27 *An, ſi deformitas (v.g. oculi cæci, aut maculoſi? item claudicationis, gibbi, &c.) ſuperueniat Clerico poſt Sacerdotium ſuſceptum, & ſine culpa ipſius, poſsit celebrare, donec ab Epiſcopo celebrare prohibeatur, vel potiùs debeat petere arbitrium Epiſcopi? Et an hic in tali caſu (ſaltem, ſi deformitas non ſit magna, vt ſcandalum generet) poſsit dare licentiam, vt publicè celebret, nedum priuatim? ibid. num 8.*

28 *An Sacerdos, qui v.g. homicidiũ occultum commiſit, (ſi non celebret, in ſuſpicionem ſceleris ve-*

nit

nit cum periculo vitæ, vel graui diſpendio famæ, aut bonorum, &c.) poſſit interim, donec à Papa diſpenſationem obtineat, licitè celebrare? num. 9. Et an poſſit licitè etiam celebrare, ſi ſit in excommunicatione, vel in alia cenſura, etiam propter hæreſim, & tunc poſſit abſolui etiam à reſeruatis cenſuram annexam habentibus; & quomodo? ibid. Item an poſſit Diaconus recenter ordinatus, qui ſe ab ordine ſuſpenſũ nouit, licitè canere in Epiſcopi Miſſa Euangelium, ſi nequeat commodè, id eſt, ſine infamia, vel ſcandalo id euitare? pag. 148. num. 9. & pag. 155. vide etiam de caſibus, & cenſuris reſeruatis, & de hæreſi.

29 *An in caſu, quod prædictus Sacerdos non habeat recurſum facilem ad Pontificem, poſſit Epiſcopus diſpenſare cum illo, vt in ſuſceptis ordinibus licitè miniſtret? ibid. num. 10. vide etiam de caſibus, & cenſuris reſeruatis, & de hæreſi, vbi quid ſimile de excommunicato reperies? Et an in tali caſu Epiſcopus diſpenſet propriè, vel ſolum tollat irregularitatis effectum, vt nimirum Sacerdos licitè interim celebrare poſſit, donec defectus manet occultus, & à Pontifice impetrabitur diſpenſatio? pag. 148 num. 10.*

30 *An poſſint Epiſcopi diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex hæreſi occulta? pag. 151. Et an ob hæreſim ſecundùm ſe, ſecluſa infamia, incurratur irregularitas? Item an incurratur ob quodcumque aliud crimen occultum, excepto homicidio, & excepta violatione cenſuræ Eccleſiaſticæ? pag. 152.*

31 *An in mortis articulo poſſit confeſſarius diſpenſare ab irregularitate ex delicto? pag. 157. An, & quid intelligatur per mortis articulum? ibid.*

32 *An, ſi quis ob ignorantiam, animi paſſionem, inconſiderationem, vel obliuionem legis, aut præcepti, &c. excuſetur à grauitate culpæ mortalis, excuſetur etiam à contrahenda cenſura, & irregularitate ex delicto? pag. 149. & 250. num. 7.*

33 *An, ſi quis è contra putet ſe peccare peccato graui, cui annexa ſit cenſura, vel irregularitas, & ſic ſolùm ex conſcientia erronea, excuſetur ſimiliter à contrahenda cenſura, vel irregularitate? ibid. num. 7.*

DE HAERESI.

1 An per facultatem abſoluendi ab *omnibus cenſuris, veniat cenſura propter hæreſim? pag. 2. nu. 3.*

2 *An regulares cum conſenſu Prælati poſſint ſe ſubijcere Epiſcopo, vt ab eo abſoluantur à peccatis, & cenſuris? Item & vt cum ipſis diſpenſetur in voto, iuramento, & irregularitate, ſi Epiſcopus, & non Ordinis Prælatus talem facultatem habeat? pag. 69. n. 3. An etiam ſine conſenſu Prælati, ſi Prælatus irrationabiliter conſenſum præſtare non velit? ibid.*

3 An Papæ *ſit reſeruata hæreſis, independenter à cenſura ſibi itidem reſeruata, vel ſolùm propter cenſu-*

ſuram annexam? pag.76.num.1.
4 An, ſi quis abſoluatur à Papa, vel eius Pœnitentiario è cenſura hæreſis, poſſit poſtea abſolui ab hæreſi, cui talis cenſura annexa erat, à quolibet confeſſario? ibidem.
5 An regulares virtute ſuorum priuilegiorum poſſint abſoluere à caſibus, & cenſuris contentis in Edictis Dominorum Inquiſitorum; ſi non proueniant ex hæreſi formali, vel ex alijs delictis contentis in Bulla Cœnæ Domini, nec fuerint ab Epiſcopis ſibi ſpecialiter reſeruata? pag.85.
6 An poſſint (remota ſimiliter ſpeciali reſeruatione, quam ſibi faciant Epiſcopi) abſoluere eum, qui vi, metu, vel dolo finxit ſe Maurum, Iudæū, Idololatram, aut Hæreticum, &c. & ſic (grauiter contra externam Fidei profeſſionem peccando) exterius Fidem negauit? pag. 86. num.1. An etiam eum, qui propoſitiones hæreticas, blaſphemias, aut verba hæreticalia effudit, Sanctorū Imaginibus illuſit; carnes tempore prohibito comedit; Mahumeto cultum exhibuit, &c. ſi ſimiliter hæc fecerit metu compulſus, aut ſpe lucri adductus, aut ira, vel quacumque alia paſſione cōmotus, ſine errore tamen intellectus? pag. 86. n.2. An abſoluere poſſit eundem quilibet alius non priuilegiatus confeſſarius, non obſtante, quod in foro externo præſumatur hæreticus, & propterea ſit denunciandus? ibid. num.3.
7 An poſſint abſoluere eum, qui in Fide eſt dubius, ſeu pendulus, & quando? pag. 87. num. 1. & 2. An poſſit abſoluere eundem confeſſarius, etiam non priuilegiatus? ibid. An ijs, qui inter hæreticos nati, & educati orthodoxam Religionem ignorant, dubitare interim liceat, donec inſtruantur, & argumenta, ſeu credibilitatem Fidei rectè apprehendant? nu.3. An ijs, qui de Fide Catholica dubitare ſe arbitrantur, eoquod hæreticæ cogitationes ipſis occurrere ſolent, ſi eas ſeriò deteſtentur, & nunquam in animum venire ſibi exoptent, eximendus ſit ſcrupulus? ibid.
8 An poſſint abſoluere eum, qui errorem contra Fidem, etiam poſitiuum, dummodo non determinatè cōmittit in interno, etiamſi perfectè explicet illum in externo? pag.88 num.1. An poſſit abſoluere eundem confeſſarius, etiā non priuilegiatus? ibid.
9 An, & quot pœnas contrahat hæreticus; & an eaſdem contrahat Schiſmaticus? An, & quid ſit ſchiſma, & in quo differat ab hæreſi? Et an ſchiſma ſit circumſtantia in confeſſione explicāda? num.2. 3. & ſeqq. An eaſdem pœnas contrahant etiam Caluiniſtæ, Lutherani, & ſimiles hæretici, cum quibus fœdus exiſtit? num.7.
10 An poſſint abſoluere eum, qui errorem circa Fidem (etiam poſitiuum, dummodo ex ignorantia, quamuis craſſa) committit in interno, etiamſi perfectè explicet illum in externo? ibid. pag 90. num.1. & pag.93. num.2.3. & ſeqq. An poſſit abſoluere eundem confeſſarius, etiam non priuilegia-

gia-

giatus ? ibid. An, & *quid*, & *vbi formaliter conſiſtat pertinacia ? num.2. 3.& ſeqq.*

11 *An poſſint abſoluere eum, qui errorem contra Fidem poſitiuum (etiam ex ignorantia affectata) committit in interno, etiamſi perfectè explicet in externo ? pag. 92. num.1.* An *poſſit etiam abſoluere eum confeſſarius non priuilegiatus? ibid.* An & *etiam poſſit abſoluere, ſi committat is errorem ex quacumque ignorantia affectata, vel ſolùm ex aliqua ? num.2.3.* & 4.

12 An *poſſint abſoluere eum, qui per habitualem diſpoſitionem ita adhæret ſuæ opinioni, vt etiam, ſi ſciret illam eſſe contra Eccleſiã, adhuc in eadẽ perſiſteret? pag.93. num.1. An in tali caſu, qui ita adhæret ſuæ opinioni, à peccato excuſetur;& quando ? ibid. n.2. 3.& ſeqq.*

13 *An poſſint abſoluere eum, qui falsò exiſtimans aliquid eſſe definitum ab Eccleſia, contrarium ipſe tenet, & perfectè id exterius explicat ? pag.94. nu 5. & ſeqq. Et an talis propriè ſit hæreticus ? ibidem.*

14 An *poſſint abſoluere eum, qui Diuinæ reuelationi priuatim ſibi factæ pertinaciter in interno, & in externo diſſentit ? pag. 95. num.2. & 3*

15 *An poſſint abſoluere eum, qui negat Concluſionem Theologicã, vt deductam, ſiue ex vna de Fide, ſiue etiam ex vtraque ? Item eum, qui negat eandem, vt explicatam ? pag 95. num 4.* An, & *quando talis ſit hæreticus, quando nõ; ſed ſolũ præſumatur? ibid.*

16 An *poſſint abſoluere eum, qui hæreſim actu conſũmauit perfectè in interno, ſed in externo de illa nullum ſignum dedit; ſeu quod idem eſt, an poſſint abſoluere hæreticum purè mentalem ? pag.96. num.1.& 2.*

17 *An poſſint abſoluere eum, qui actu conſũmauit hæreſim perfectè in interno, ſed in externo de illa, quamuis ſignum dederit, non dedit ſignum ſufficiens ad illam alijs explicandam ? pag.96. nu.1. 2.& ſeqq. & pag.104. & 105. vbi multos caſus reperies.*

18 *An poſſint abſoluere eum, qui actu conſũmauit hæreſim perfectè in interno, ſed in externo, quamuis aliquo modo, non tamen omni modo perfectè conſũmauit; id eſt non coſũmauit conſũmatione externa peccaminoſa mortali; v.g.* An *poſſint abſoluere eum, qui tenens hæreſim* Lutheri *buccellam carnis tantùm die interdicto comedit ? pag.106. num. 1. vbi multos caſus reperies.*

19 An *poſſint abſoluere eum, qui certò conſũmauit hæreſim perfectè in interno, ſed dubitat, an eandem conſũmauerit perfectè in externo; vel è contra certò conſũmauit in externo, ſed dubitat, an perfectè conſũmauerit in interno? pag.109. num.1.2.3.4.& ſeqq.* An, & *quid ſi pro parte affirmatiua ſit præſumptio fori externi ? ibid. num.5.*

20 An *licitum ſit à Parochis in hæreſim, vel ſchiſma notoriè lapſis, & ab alijs cenſura detentis, antequam denunciati ſint, Sacramẽta ſuſcipere? pag.119.* An *ipſi admini-*

miniſtrando à peccato excuſentur? An & aliquando teneantur? Et quid in politicis negotijs? ibid.

21 An contra hæreſim, ſeu in cauſa Fidei, validè admittantur teſtes alioquin inhabiles, ſeu exceptione remouibiles? pag.120. An, & in alijs cauſis? ibid. pag.121.

22 An poſſint Regulares abſoluere ab hæreſi in articulo mortis? pag. 125.126.159.156. & 158. An etiam quilibet Sacerdos, etiam non approbatus, etiam excommunicatus; etiam non toleratus; etiam extra Sacramentaliter, ſi ſcilicet abſoluat ſolùm à cenſura; etiamſi is, ad quem de iure competit abſolutio, ſit præſens, nedũ ad ſeipſum facilem aditum præbeat? ibid. num 2. & 3. An autem, ſi talis abſolutus non obierit, teneatur poſteà ſub pœna reincidentiæ in ſimilem cenſuram præſentare ſe Pontifici, ſi non vt iterùm abſoluatur, ſaltem vt mandatis eius obediat? ibid. num.5. An ſufficiat, vt ſe præſentet Epiſcopo, vel Inquiſitori, qui de iure poſſunt ab hæreſi abſoluere? ibidem.

23 An poſſit abſoluere à cenſura hæreſis in articulo mortis, etiam Clericus, quin & laicus, ſicut & indulgentias applicare? pag. 127.num.1. & 2. An etiam hæreticus, præciſus, & infidelis? An etiam fœmina? ibid. num.2. An etiam abſoluere à peccato ipſo hæreſis, & ab alijs peccatis? num.4. & 5.

24 An poſſit quis (ſaltem impropriè) poſt mortem à cenſura abſolui, ad finem, vt pro ipſo ab Eccleſia poſſit orari? ibid. n.3. vide etiam de cenſuris, & de caſibus, & cenſuris reſeruatis, vbi multa huc ſpectantia reperies.

25 An poſſit quis in foro Conſcientiæ (antequam denunciet) abſolui, ſi firmum propoſitum habeat denunciandi; quamuis in Edicto Dominorum Inquiſitorũ dicatur, vt priùs denunciet? pag. 138.num.10.

26 An poſſint Epiſcopi abſoluere ſubditos ſuos à caſibus in Bulla Cœnæ, & etiam ab hæreſi, ſi occulta fuerint? pag.149. num.1. 2.3. & ſeqq. Et an tutiùs id poſſint facere Epiſcopi in Regionibus ab Vrbe diſtantibus gubernantes? pag.150. An poſſint etiam per Vicarios ſuos, quin & per quemcumque alium idoneum Confeſſarium, talem ſcilicet facultatem ſpecialiter ad caſum particularẽ hic, & nunc occurrentem committendo? ibid.

27 An poſſint abſoluere ab hæreſi, etiamſi coram quinque, vel ſex (ita vt probari poſſit in iudicio) illam quis protulerit? pag.51.

28 An poſſint abſoluere ab hæreſi occulta omnes, qui quomodocumque ad ſuam Diœceſim ſpectant ſiue quia ibi domicilium habeant, ſiue quia ibi tanquam peregrini ſint, ſiue quia ipſimet Epiſcopi exiſtentes extra Diœceſim velint alicui ſibi ſubdito in hæreſim lapſo beneficium abſolutionis impendere? ibid.

29 An poſſint abſoluere ab excommunicatione hæreſis extra Sacramentum Confeſſionis, in foro Conſcientiæ? et quid ſit forum Conſcientiæ? ibid. An poſſint abſoluere ab eadem excommunica-

tione

tione ſubditum, etiam in abſentia? Et an etiam ſi ſubditus quin & Epiſcopus ſimul ſint extra diœceſim? ibid.

30 An poſſint diſpenſare ſuper irregularitate proueniente ex hæreſi occulta? ibid. An ob hæreſim ſecundùm ſe, ſecluſa infamia, irregularitas non incurratur? Itē nec incurratur ob quodcumque aliud crimen occultum, excepto homicidio, & excepta violatione cenſuræ Eccleſiaſticæ? pag.152.

31 An rectè Epiſcopi quidam in partibus ſeptentrionalibus, ob caſuum frequentiam, & difficultatem adeundi Romam, per ſe, vel per Vicarium abſoluant ab hæreſi, etiam manifeſti? ibid. Et an rectè Bulla Cœnæ Domini in multis Germaniæ Prouincijs non ſit vſu recepta, & ſic ibi non obliget in conſcientia? ibidem.

32 An Domini Inquiſitores poſſint etiam abſoluere ab hæreſi? Et an in vtroque foro? pag. 153. An etiam Inquiſitores Hiſpaniæ, & ſic quoque Regni Siciliæ? An hæc poteſtas ſit apud totum Conſilium tantùm, vel apud quemlibet Inquiſitorem, ita vt quilibet Inquiſitor poſſit illam cuilibet Confeſſario delegare; & etiam, ſi Inquiſitor ordinem Sacerdotalem non habeat? ibid.

33 An Prælati Regulares poſſint etiā abſoluere ſubditos ſuos ab hæreſi, alijſque caſibus in Bulla Cœnæ Domini contentis, ſi ſint occulti? pag 153.

34 An, ſi Regularis incidat in caſum hæreſis, vel in alium caſum Bullarem occultum, poſſit abſolui ab Inquiſitore, vel de licentia ſui Superioris ſubijcere ſe Epiſcopo, vt ab iſto ſecundùm opinionem probabilem Doctorum ſaltē ab excommunicatione abſoluatur? pag.154. An & etiam, ſi Superior iniuſtè ipſi talem licentiam deneget? ibid. & pag. 69.

35 An teneatur quis denunciare ſeipſum? pag.154.

36 An teneatur denunciare complices; & an teneatur pœnitens in Confeſſione, vel occaſione Confeſſionis ſolicitatus denunciare Confeſſorem, ſi ipſe in turpia conſentit? ibid. An, & quomodo in tali caſu gerere ſe poſſit pœnitens denuncians; & quomodo gerere ſe debeat Inquiſitor denunciationem excipiens? ibid.

37 An teneatur denunciare filium, patrem, matrem, vxorem, maritum, fratrem, vel ſororem? pag.155. An ſaltem in caſu, quòd hæreſis tendit in damnum commune, vt ſi, v.g. dogmatizatur? ibidem.

38 An teneatur denunciare extraneos, ſi ex tali denunciatione ſibi, filio, patri, matri, marito, vxori, fratri, ſorori, aut alteri ſibi coniunctiſſimo notabile damnum in vita, fama, vel bonis fortunæ rationabiliter timet? An ſaltem in caſu, quòd denunciandus in magnum reipublicæ damnum dogmatizaret, v.g. animas ſeducendo, vel corpora occidendo, &c pag.155.

39 An, ſi Inquiſitores, & Epiſcopus facultatem, vt hæreticus occultus à Confeſſario abſoluatur, nolint impertiri, putantes talem facultatem ſe nō habere, vel pro-

pter

pter aliam rationem, &c. in tali caſu hæreticus occultus (donec talem facultatem obtineat è Roma) poſſit, ſi infamiam, ſcandalum, vel graue malum ſibi, vel alijs probabiliter timet, celebrare, ſi ſit Sacerdos; vel Eucharistiam ſumere, ſi ſit laicus, eliciendo priùs actum contritionis? ibid. Et an, ſi talem actum elicere non confidit, poſſit confiteri & abſolui à quolibet confeſſario? An, & idem poſſit facere irregularis ex delicto, & quicunque alius excommunicatus occultus? ibid. & pag. 148. vide etiam de caſibus, & cenſuris reſeruatis, ac de irregularitate.

40 *An, etiam ſcandalo, & grauis infamiæ, vel alterius damni periculo remoto, poſſit ſimiliter facere, ſi pro viribus ſuis ab Epiſcopo, & Inquiſitoribus abſolutionem procurans obtinere non poteſt; & ex alio capite propter paupertatem, vel aliud impedimentum Romam ire, & mittere non valet? An, & idem poſſit facere irregularis ex delicto, & quicunque alius excommunicatus occultus? ibid. vide etiam de caſibus, & cenſuris reſeruatis, & de irregularitate.*

41 *An in mortis articulo poſſit abſoluere ab hæreſi, & à cæteris caſibus Papæ, vel Epiſcopo ſpecialiter reſeruatis quilibet Sacerdos? pag. 156 125. 126. & 127. An etiam, ſi non ſit approbatus, ſeu non expoſitus? An etiam, ſi ſit ſuſpenſus; irregularis; degradatus, excommunicatus, etiam non toleratus? An etiam, ſi ſit hæreticus denunciatus? ibid. An etiam, ſi alius ordinaria, vel delegata iuriſdictione præditus adſit, aut facilè aduocari poſſit? pag. 157. & 158. An, & quid intelligatur per mortis articulum? pag. 157. An in mortis articulo poſſit etiā dictus Sacerdos abſoluere à ſuſpenſione ab Ordine, officio, vel beneficio, &c. & diſpenſare ab irregularitate; vel poſſit ſolùm abſoluere ab illis cenſuris, quæ Sacramentorum ſuſceptioni, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ obſtant; cuiuſmodi ſunt excommunicatio, & perſonale interdictum? Et an ab his poſſit abſoluere, etiamſi moribundus Sacramentalem abſolutionem non recipiat; v.g. quia amens eſt, &c. ibid.*

42 *An in mortis articulo poſſit quis ſine peccato mortali (ſi ſperet ſe de peccatis ſuis eſſe cōtritū) recuſare, ob hæreſis deteſtationē, confiteri Sacerdoti hæretico, quamuis ab illo periculum peruerſionis non timeat? ibid.*

43 *An in eodem mortis articulo poſſit à Sacerdote excommunicato, etiam non tolerato, & hæretico, etiam denunciato recipere propter neceſſitatem Sacramentum Pœnitentiæ, vel Baptiſmi? Item an poſſit recipere alia Sacramenta? Item an ſaltem recipere Sacrum Viaticum, ſi ab eo Sacramentum Pœnitentiæ habere non poteſt? pag. 157.*

44 *An, & ob quas cauſas ſeu impedimenta poſſint Epiſcopi abſoluere à caſibus, & Cenſuris Papæ reſeruatis; v.g. à graui Clerici percuſſione contra Canonem; Si quis ſuadente Diabolo, ab hæreſi, &c. pag. 158. 159. & ſeqq.*

vide etiam de caſibus, & cenſuris reſeruatis.

45 *An poſſint abſoluere impuberes, etiam poſt pubertatem? ibid*

46 *An poſſint abſoluere mulieres, & multò magis Monjales? ibid.*

47 *An poſſint abſoluere alias perſonas Romam ire impeditas; & quomodo, ſeu cum quo onere? ibidem.*

48 *An impeditus ire Romam pro abſolutione, potens tamen adire Legatum Papæ, vel alium ſpecialiter priuilegiatum, poſſit abſolui ab Epiſcopo? pag.161.*

49 *An Epiſcopi in Regionibus ab Vrbe diſtantioribus (in quibus nullus adeſt Legatus Sedis Apoſtolicæ) præſcripſerint iuriſdictionem abſoluendi à caſibus Papalibus, qui frequenter contingere ſolent; v.g. à notoria Clerici percuſsione, ab hæreſi, &c. ſine onere, quod reo imponatur comparendi corã Romano Pontifice, vel eius Legato; præſertim ſi reus Eccleſiæ, & parti læſæ ſufficienter ſatisfaciat, vel ſatisfacere paratus ſit? pagina 162. vide etiam de caſibus, & cenſuris reſeruatis.*

50 *An poſſit Pontifex, quin etiam Epiſcopus Infideles illos, qui fidem Chriſtianam nunquam profeſſi ſunt, ſpiritualibus pœnis ad fidem compellere? An ſaltem poſſit compellere eos, qui aliquando illam profeſſi ſunt, vt hæreticos, & Apoſtatas: & an poſſit hos, ſi ſint relapſi, vel incorrigibiles, tradere magiſtratui ſeculari, vt morte afficiantur? pag.190.*

51 *An poſſit pro criminibus hæreſis, Apoſtaſiæ, & alijs criminibus imponere mulctas pecuniarias, & confiſcationes bonorum, & ſic condonare eorum debitoribus huiuſmodi reſtitutiones faciendas? pag.197. Et an poſſit in alijs caſibus liberare debitorem ab obligatione reſtitutionis? An & idem poſſit facere Princeps ſecularis? ibidem.*

DE BELLO, ET DVELLO.

1 *An belli, & pacis ius extet tantùm apud Regem? pag.2.num.2.*

2 *An bellum inire ſpectet aliquando ad Principem ſubditum? pag.3.*

3 *An in dubio de iuſtitia Belli, poſſit licitè miles militare, ſiue ſubditus ſit, ſiue extraneus; & ſi extraneus, ſiuè conductus tempore pacis, ſiue tunc non conductus, ſed de præſenti voluntarius? pag. 5. num.7. An & quid dicendum, ſi miles certò nouit bellum eſſe iniuſtum? Et quid dicendum, ſi carnifex certò nouit ſententiã Iudicis eſſe iniuſtam, licet ſecundùm publica allegata appareat iuſta? pag.199.num.6.pag.249. & 250.*

4 *An poſſint cogi vniuerſitates Regni, vt Regi exhibeant homines pro militia, pro remigando, pro fodiendo (cùm exercitus ad bellum tranſmittitur) pro perſequẽdo, & extirpando hoſtes, vel latrones, &c. pag. 19. 20. 206. & 256.*

5 *An poſſint rei exiſtentes in carcere tranſmitti ad regias triremes, vt ibi inſeruiant pro bello, donec eorum cauſa expediatur?*

tur? pag. 20. 206. & 256.
6 An etiã poſsint ad illas tranſmitti homines inutiles, & vagabundi? ibidem.
7 An, & quando duellantes, & duellum conſulentes contrahant cenſuras? pag. 107.
8 An poſſit Pontifex, vel Princeps ſecularis quoslibet Infideles, vt Paganos, Iudæos, &c. ad Christi fidem amplectendam cogere directè, instituto v. g. contra eos bello, vel propoſita eis pœna mortis, carceris, bonorum ſpoliationis, &c. pag. 190. An poſſit ſaltem cogere indirectè? ibid. vbi multos caſus reperies.
9 An, licet non poſſit cogere infideles illos, qui Fidem Christianam nunquam profeſſi ſunt, poſſit ſaltem cogere eos, qui aliquando profeſſi ſunt, vt hæreticos, & apoſtatas? ibidem.
10 An poſſit infideles exteros, id eſt, Magiſtratui Christiano non ſubiectos inuadere, vel bello perſequi propter infidelitatẽ, idololatriam, & ſimilia eorum peccata, ſi hæc Christianis, aut alijs innocentibus iniurioſa non ſint? Quid, ſi ſint iniurioſa? Et quid, ſi dicti Infideles Magiſtratui Christiano ſubiecti ſint? pag. 191.
11 An poſſit ex cauſa reum exiſtentem in triremibus cogere ad inſeruiendum in illis, ſoluendo ſalarium? pag. 206. num. 6.
12 An poſſit diruere domus, quæ facilitant capturam ciuitatis? Item & comburere ſegetes, ne ex ipſis viuere poſsint hoſtes obſidentes? ibidem.
13 An, ſi qui milites, remigantes, quos rex cogit ad bellum (idemque dicitur de Legatis, qui mittuntur à rege) capiantur ab hoſtibus, teneatur rex ſoluere pretium pro redemptione illorum; & in quibus caſibus? pag. 207.
14 An ſimiliter ſi naues priuatorum ſumptæ fuerint à rege, & damnum patiantur, teneatur rex cõpenſare damnũ, quod paſſæ ſunt eorum naues? ibid.
15 An, ſi vir ſtrenuus, & vtilis valde Reipublicæ homicidium graue committit, poſſit Princeps cum eo diſpenſare, vt non moriatur, ſed aliam pœnam luat, vel etiam nullam? pag. 208. num. 4. & pag. 211. num. 3.
16 An poſſit rex petere à Regno donatiuum, vel tributum pro bello, etiam ſi bellum exercendum ſit extra Regnum? pag. 251. vide etiam pag. 264. & 265. An, & ex quibus alijs cauſis donatiuum, vel tributum petere poſſit? ibid. & pag. 247. 248. & 266.
17 An in dubio de iuſtitia belli Princeps donatiuum, vel tributum petendo peccet, & ad reſtitutionem teneatur? pag. 248. num. 4.
18 An in tali caſu excuſetur ſaltem exactor, etiamſi tributum poſtea deprehendatur iniuſtũ? pag. 249.
19 An, & quid ſi ſciebat Principem dubitare, & dubitanter illud imperare? ibid. An, & quid. ſi non erat ſubditus; vel ſi ſubditus non exegit compulſus, ſed ſponte oblatus? ibid. An, & contrahat excommunicationem Bullarem, ſi exegit dubius; & quamuis poſtea donatiuum, vel tributum deprehendatur iuſtum? n. 3. & 4. et pag 250. vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. et 199.
20 An,

20 An, licet in dubio poſſint Officiales, vel Executores (præſertim ſi Superioris præceptum commodè declinare non poſſint) donatiuum, vel tributum exigere ſine peccato, & cenſura Bullari; poſſint id etiam in dubio ſimiliter ſine peccato, & cenſura Bullari conſulere Conſiliarij, vel concludere Parlamentarij? pag. 253. vide, etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199. An debeant etiam reſiſtere, ſi iniuſtitia donatiui, & tributi ſit manifeſta, vel ſi ex multitudine tributorum tam grauiter onerentur populi, vt iuſti ſtipendij, & auxilij Principi debiti æquitatē excedat? pag. 183. num. 1.

21 An ſi Clerici habeant feudum à Rege, teneantur ratione feudi præſtare Regi auxilium in bello? pag. 322. num. 3. An, & ire cum illo ad bellum? num. 4. An, & obedire potius Regi, quàm Papæ, vel Metropolitano, ſi in eodem tempore vocentur à Rege, & Papa, vel Metropolitano? ibidem.

DE RESTITVTIONE.

1 An Parlamentarij, & Conſiliarij Regis grauius peccent, & ad plus teneantur? pag. 6. num. 8.

2 An, ſi gabella ſit iniuſta, præter Regem ad reſtitutionem teneantur (ſaltem ſecundariò) alij, et qui? pag. 11. num. 6.

3 An, & quomodo, ſi gabella ſit iniuſta, Rex reſtitutionem Regno facere poſſit? pag. 12. num. 8.

4 An, ſi debitor debitum ſoluat, non volens tunc exſolui debito, teneatur iterum ſoluere? pag. 99. num. 2. An idem dicendum de eo, qui eſt debitor voti, ſeu eſt obſtrictus voto? ibid.

5 An, ſi debitor immemor debiti pecuniam ſoluat, reuera à debito liberetur? ibid. num. 3. An idem dicendum de eo, qui immemor voti opus præſtat, & de beneficiario, qui immemor obligationis reſtituendi fructus pro omiſſione officij, eleemoſynas pauperibus elargitur? ibid.

6 An, ſi culpa nuncij donatio tempeſtiuè, id eſt, ante mortem donatoris completa non fuerit, nuncius ad duplicem reſtitutionem teneatur, hæredibus ſcilicet defuncti ratione rei, & donatario ratione damni? pag. 170. nu. 18. & 19.

7 An vxor teneatur de furto pro rebus ſubreptis à marito? pag. 176. num. 2.

8 An, quando ſunt bona incerta, vel incertum eſt debitum, quia ſcilicet creditores ignorantur, poſſit Pontifex compoſitionem admittere, ſiue debitum ſit ex delicto, vt in furtis, & vſuris, ſiue abſque delicto, vt in debitis ex contractu, vel in inuentis? pag. 197.

9 An, ſi creditores ſint noti, poſſit Pontifex debitorem à reſtitutionis obligatione liberare? ibid. An ſaltem poſſit, ſi iuſta cauſa ſubſit? An, & tunc poſſit etiam Princeps ſecularis? ibid.

10 An poſſit Pontifex imponere mulctas pecuniarias, & confiſcationes pro criminibus, vt hæreſis, Apoſtaſiæ, etc. et ſic condonare

eorum debitoribus huiuſmodi reſtitutiones faciendas? ibid.

11 An, ſi Iudex ferat ſententiam ſecundùm allegata, & probata, ſed falſa, poſsit is, contra quem lata eſt ſententia, vel eius hæredes occultè ſibi compenſare, & teneatur is, in fauorem cuius lata eſt, eiuſque hæredes (cum errorem detegunt) reſtituere? pag. 198. num. 2. An idem dicendum ſit, ſi ſimus in officijs, & beneficijs? ibid. num. 3.

12 An licitum ſit in mutuo paciſci, vt res reſtituatur in eadem menſura, etiamſi pretium eius tempore reſtitutionis habeat creſcere? pag. 203. num. 1. & 2.

13 An ſaltem, ſi dubium ſit, vtrum habeat creſcere, vel decreſcere? num. 3.

14 An etiam, ſi certum, vel probabilius ſit, quòd habeat creſcere? An ſaltem in caſu, quòd mutuator conſtituerat, vel anceps erat, rem ſuam ſeruare vſque ad illud tempus, & tunc, quæ conditiones ſeruandæ? ibid. num. 4. An etiam in caſu, quòd mutuator non obliget mutuatarium, vt differat reſtitutionem rei vſque ad illud tempus? ibid. & num. 5.

15 An è contra, ſi certum, vel probabilius ſit, quòd pretium rei habeat decreſcere, licitum ſit in mutuo paciſci, vt res reſtituatur in maiori menſura, ſiue mutuator erat eam ſeruaturus, ſiue non, ſed conſumpturus? ibid. & pag. 204. num. 6.

16 An in caſu, quòd non fuit conuentum de reſtituenda maiori menſura, vel de exæquando pretio, ſed tantùm de reſtituendo mutuo, poſſit ſimiliter mutuator, ſi, cùm ſit rei reſtitutio pretium eius decreuerit, maiorem rei menſuram exigere? num. 7.

17 An, ſi quis mutuet centum aureos, & poſtea decreſcat valor eorum, ſatisfaciat mutuatarius, ſi idem pondus auri reſtituat, vel teneatur reſtituere maius pondus? ibid. & num. 8.

18 An, ſi qui milites, vel remigantes, quos Rex etiam iuſtè cogit ad bellum, idemque dicitur de Legatis, qui à Rege mittuntur, capiantur ab hoſtibus, teneatur Rex ſoluere pretium pro redemptione illorum, & in quibus caſibus? pag. 207.

19 An ſimiliter, ſi naues priuatorum ſumptæ à Rege damnum aliquod patiantur, teneatur Rex compenſare damnum, quod paſſæ ſunt eorum naues? ibid.

20 An, ſi Rex petat beneficium reſtitutionis in integrum, ex eò quod læſus ſit grauiter in contractu, teneatur reſtituere omnem pecuniam, quam accepit ab ijs, qui cum ipſo contraxerunt cum alagijs? pag. 227. Et an, ſi non reſtituat, amittat fidem in præiudicium Regni? ibid.

21 An inuenta, ſi poſt diligentem inquiſitionem dominus eorum repertus non fuerit, in conſcientia poſsit inuentor retinere ſibi, ſicut adeſpota, ſeu quæ nullius ſūt, an potiùs teneatur erogare in pauperes, vel in alios vſus pios? pag. 229. An, etſi adſit diſpoſitio Principis in contrarium? ibidem num. 3. An, etſi ſint bona naufragantium? ibid. num. 5.

22 An poſsit quis retinere ſibi bona in-

incerta, id eſt, habentia dominũ, ſed incertum, ſi ea ex delicto, vt vſuris, furto, rapina, vel alijs iniquis contractibus acquiſiuerit? pag. 230. num. 7. & 8.

23 *An ſaltem, ſi acquiſiuerit ex contractu licito, vt ex depoſito commodato, mutuo, emptione, &c. vel teneatur erogare in pauperes, aut in alios vſus pios?* An, *& qui veniant nomine pauperum? Et an veniat etiam Princeps, ſi ſit in neceſſitate, vt ſubueniat bono cõmuni? ibid.*

24 An *poſſit ſaltem retinere ſibi prædicta (etiam acquiſita ex delicto) ſi verè pauper ſit, vel teneatur potiùs reſtituere pauperibus ſanctioribus? pag. 231. num 1.*

25 An, *ſi poſtquam prædicta ſibi, tanquam vero pauperi applicauit, ditior euadat, reſtituere ea alijs pauperibus teneatur? ibid.*

26 *An, ſi poſtquam diligentem inquiſitionem de domino adbibuit, & alijs pauperibus ea applicauit, compareat dominus, reſtituere domino teneatur, ſaltem ſi rem ſic pauperibus applicatam iniuſtè acquiſiuerat? num. 2.*

27 An, *ſi ſibi tanquam verè pauperi applicauerit, & res extet in ſe, vel in pretio, tunc ſaltem reſtituere domino teneatur, & etiã ſi ſine culpa ſua illam habuerit? num. 3. An, etſi non extet, neque in ſe, neque in pretio, & ſine culpa ſua, vel etiam cum culpa ſua eandem habuerit? pag. 231. num. 4. & 5. & ſeqq. An, & qui ſit verè pauper? ibid. Et an quando verè pauper rem ſibi applicat, teneatur adhibere conſilium Epiſcopi,* Parochi, *vel prudentis* Confeſſarij? *pagina* 231. *&* 233.

28 An *poſſit quis sine onere reſtituẽdi, aliquo titulo recipere à deceptore, fure, vel vſurario, &c. res alienas, quæ in ſpecie extant, vt iura, actiones, veſtes, catenas, etc. etiamsi tales homines eas alienando non fierent impotentiores ad ſoluendum? ibid. num.* 1. An *poſſit ſaltem aliquando, et etiam si fierent impotentiores ad ſoluẽdum? ibid.*

29 *An poſsit ſimiliter sine onere reſtituendi, sibi recipere, eripiendo, ſeu ſaluando rem alterius; si eam dominus ita proijciat, vel relinquat, vt nulla ſpes ipsi ſuperſit recuperãdi in aliquo caſu, vel aliqua induſtria? pag. 234.*

30 An *poſſit etiam, sine onere reſtituendi, ſibi recipere rem alterius, si fluctibus ea procul sit abrepta, vel alio modo amiſſa, et dominus ſciens, vbi sit quærenda, non curet recuperare, vel quia eam paruifaciat, vel quia eſſent magnæ expenſæ faciendæ, vel quia eſſet ſubeundum magnum incõmodum, vel experienda magna difficultas, etc. num. 3.*

31 An *poſſit etiam, sine onere reſtituendi, sibi recipere rem alterius, si ea certò fuerit domino peritura, nisi ipſe eripuiſſet, vt zaccharum, vel frumentum è mari, naufragio facto, vel ouem ex faucibus lupi, domum ab incendio, etc. num. 4.*

32 An *poſsit etiam sine onere reſtituendi, recipere aliquo titulo (etiam gratuito) à deceptore, fure, vel vſurario, etc. res, quarum illi dominium habent? pag.* 235.

235. *An, etſi per hoc efficiantur illi impotentes ad ſoluendum, & ipſe non induxerit eos ad donandum, vel alienandum? ibid. An, etſi induxerit vi, aut fraude, vel ſaltem ſine vi, & fraude, ſed ſolùm ſuaſionibus, precibus, blãditijs, aut muneribus? pag.239. An, et quomodo in hac re procedatur in foro externo? pag.138.*

33 *An poſſit etiam ſine onere reſtituendi ab ijſdem, vel etiam à debitoribus, ſi non ſint ſoluendo, per vltimam voluntatem, vt per teſtamentum, codicillum, fideicommiſſum, vel donationem cauſa mortis, etc. recipere res, quarum illi dominium habent? pagina 240.*

34 *An, et quando qui recipit à beneficiario (ſiue per donationem inter viuos, ſiue per vltimam voluntatem) teneatur ad reſtitutionem, et quando non? pag. 236. vide etiam pag.237.238.et 239.*

35 *An, et quando coniux, qui recepit ſiue per donationẽ, ſiue per repudiationẽ inter viuos, ab altero cõiuge teneatur ſimiliter ad reſtitutionẽ, et quando non? pag.237. vide etiam pag.238. et 239.*

36 *An, et quando, qui repudiauit in fraudem creditorum, vel Fiſci? Item, et qui per huiuſmodi repudiationem accepit, teneatur etiam ad reſtitutionem, et quando non? pag. 138. vide etiam pag. 239.*

37 *An teneatur debitor manere in ſeculo, vt poſſit ſoluere, cui debet, vel ſolum teneatur cedere bona creditoribus? pagina 238. num.8.*

38 *An, ſi profeſſionem emiſit, teneatur, vt ijs ſol[illegible]at, artem exercere, vel ſaltem [illegible] conſueto labore laborare? ibid.*

39 An *teneatur* R[illegible]x *ſoluere penſiones (etiam ex cauſa remunerationis, et ex certa ſcientia conceſſas) ſi ſit in neceſſitate, vel propria, vel Regni pag.241.242. 243.244. et 245.*

40 *An teneatur officialibus ad iuſtitiam miniſtradam deputatis ſoluere de redditibus Regni? pagina 241.num.2.*

41 *An ſit debitor iuſtitiæ, et ex debito iuſtitiæ teneatur cuſtodire, et protegere Regnum? num.3.*

42 An *donando ſiue militibus, ſiue iuſtitiæ officialibus, teneatur de euictione rei donatæ? pag. 243. num 4 et pag.244.*

43 *An, ſi alienet dohanas, gabellas, & alios Regni redditus, teneatur de damno? ibid. num 1. An, & quid, ſi ſi pro Rege adſit conſuetudo? ibid. & pag.245. num.1.*

44 *An, ſi differat ex neceſſitate debitas ſolutiones, teneatur poſtea damnum compenſare? Et an his periculis ſubiecti ſint, qui cum Principe contrahunt? pag. 244. num.2.*

45 *An in dubio, quòd tributum ſit iuſtum, Princeps exigendo peccet, & ad reſtitutionem teneatur? pag.248.num.4.*

46 *An ſaltem in tali caſu excuſetur exactor, etiamſi poſtea tributum deprehendatur iniuſtum? pag. 249. An & quid ſi ſciebat Principem dubitare, & dubitanter imperare? ibid An & quid, ſi non erat ſubditus, vel ſi ſubditus non exegit compulſus, ſed ſpontè oblatus? ibid. An, & contrahat*

excom-

excommunicationem Bullarem, ſi exegit dubius, & qua nus tributum poſtea deprehendatur iuſtum? num 3. & 4. & pag. 250. num. 7. vide etiam pagina 5. & 199.

47 *An, & quomodo poſsit Rex reſtitutionem Regno facere, ſi culpa ipſius, vel ſuorum Anteceſſorum (in quorum commoda, & onera ſucceſſit) tributo aliquo ſine iuſta cauſa Regnum grauatum fuerit? pag. 252. vide etiam pag. 12.*

48 *An, & quando poſſit petere à Regno, vel à Vaſſallis ſine obligatione reſtitutionis? vide de Principe, ſeu Rege, & de gabellis, tributis, & collectis.*

49 *An teneatur reſtituere donatiuũ, vel tributum, ſi priuilegia ex vi donatiui, vel tributi conceſſa non ſeruet? pag 267 num. 11. An ſtet in quaſi poſſeſſione recedendi à promiſſis, & practicatus in Capitulis Regni? pag. 270. vide etiã pag. 215 216. 217. 275. & 276. An ſaltem in caſu quòd ſit iuſta cauſa recedendi, & non ſeruandi priuilegia conceſſa? pag 275.*

50 *An, & quando poſsit etiam ſine obligatione reſtitutionis petere Princeps ſuperiorem recognoſcẽs? Item Communitas per tallias, vel collectis? vide ibid. de gabellis, tributis, & collectis. An, & quando poſſit etiam petere Epiſcopus à Clero per ſubſidium charitatiuum? vide ibid. & de ſubſidio charitatiuo.*

DE GABELLIS, Tributis, & Collectis.

1 *An in dubio, quòd gabella ſit iuſta, debeat ſolui gabella? pag. 5. num. 7.*

2 *An donatiuum ſit gabella, vel differat à gabella? pagina 8. num. 1.*

3 *An gabella exigat neceſſariò requiſita quædam? pag. 10. 11. 247. 248. 250. 251. 254. & 255.*

4 *An, ſi gabella ſit iniuſta, præter Regem ad reſtitutionem teneantur (ſaltem ſecundariò) alij, et qui? pag. 11. num 6.*

5 *An, & quomodo, ſi gabella fuerit iniuſta, Rex poſſit facere reſtitutionem? pag. 12. & 252.*

6 *An, ſi gabella, ſeu tributum, aut quæcunque alia penſio adhæreat rei Clerici, poſsit poteſtas laica (ſi iniuſtè denegetur) prouidere ſibi occupatione fructuum ex ipſa re, modò nihil attentet contra perſonam Clerici? pagina 182. num. 3.*

7 *An poſsint infidelibus, vt Hæreticis, Iudæis, &c. apud nos viuentibus, imponi gabellæ maiores, quàm imponuntur ſubditis fidelibus? pag. 190.*

8 *An, & quem finem habeant gabellæ, dohanæ, & cæteri redditus Regni? pag. 241.*

9 *An poſsint alienari à Rege? pag. 244. An ſaltem, ſi ſit ſic conſuetudo? ibid. & pag. 145. num. 1. & pag. 261. num. 3.*

10 *An, & quando poſſit peti donatiuum, vel tributum? pag. 247.*

&

& ſeqq. vide etiam pag. 166. An, & quando ad id cogi poſſit populus? ibid. An, & quot conditiones tunc requirantur? ibid. & pag. 248. An, ſi vna deſit, Rex teneatur ad reſtitutionem? ibid. & pag. 250. & 251.

11 An, ſi petatur pro bello, poſſit peti, etiamſi bellum extra Regnum exercendum ſit? pag. 251. num. 3. vide etiam pag. 264. & 265. Itẽ an, ſi petatur pro prole, poſſit exigi, antequam proles naſcatur? num. 4.

12 An in dubio, quòd donatiuum, vel tributum ſit iuſtum, Princeps exigendo peccet, & ad reſtitutionem teneatur? pag. 248. An in dicto caſu excuſetur ſaltem Exactor, etiamſi tributum poſtea deprehendatur iniuſtum? pag. 249. An, & quid, ſi ſciebat Principem dubitare, et dubitanter imperare? ibid. An et quid, ſi non erat ſubditus; vel ſi ſubditus non exegit compulſus, ſed ſponte oblatus? ibid. An, etſi exegit dubius, contrahat excommunicationem Bullarem, quamuis poſtea tributum deprehendatur iuſtum? num. 3. et 4. et pag. 250. num. 7. vide etiam pag. 45. 6. 7. et 199.

13 An ſolùm Princeps ſupremus, et qui à Principe ſupremo, vel à legitima præſcriptione conſuetudine poteſtatem imponendi tributa, ſeu gabellas habet, imponere, augere, et exigere tributa, ſeu gabellas poſſit ſine peccato, et cenſura Bullari? pag. 250.

14 An, et quomodo Princeps poſſit reſtitutionem Regno facere, ſi culpa ipſius, vel ſuorum Anteceſſorum, in quorum commoda, et onera ſucceſſit, tributo, vel gabella aliqua ſine iuſta cauſa Regnum grauatum fuerit? pag. 252. vide etiam pag. 12.

15 An poſſit aliquando donatiuum, vel tributum petere, etiamſi Fiſcus ad publica onera ſuſtinenda, et ad Reipublicæ pericula auertenda ſufficiens ſit? ibid.

16 An poſſit etiam aliquando petere, quamuis culpa in egeſtatem inciderit? pag. 253. et 254. An, et quot conditiones tunc requirãtur? pag. 254. et 255. vide etiam pag. 247. 248. 250. et 251.

17 An poſſit in eodem caſu (ſi vrgeat neceſſitas) ſumere ab vna Ciuitate, et poſtea diuidere per prouinciam, vel ſumere ab vna prouincia, et poſtea diuidere per Regnum? pag. 184. num. 1. et 254. An, et ſumere à priuatis, et poſtea diuidere per alios, vel reſtituere, cum habuerit? ibid. nu. 2. et pag. 256 num. 3. An, et ſumere ab Eccleſia? num. 4. An, et quæ requiſita tunc debeat ſeruare? pag. 257.

18 An poſſit etiam in eodem caſu cogere Vaſſallos ad mutuandum, vel illis ſolutiones debitas differre? ibid. An, et poſſit Ciuitas cogere Ciues ad idem ſibi præſtandum? pag. 255. num. 1. An, et quæ requiſita tunc debeat ſeruare? pag. 257.

19 An, licet in dubio poſſint Officiales, et Executores (præſertim ſi Superioris præceptum commodè declinare non poſſunt) tributum, vel donatiuum exigere ſine peccato, et cenſura bullari, poſſint etiam in dubio ſimiliter id ſine pec-

peccato, et cenſura Bullari conſulere Conſiliarij, vel concludere Parlamentarij? pag.253. vide etiam pag.4.5.6.7.& 199. An & debeant reſiſtere, ſi iniuſtitia donatiui, vel tributi ſit manifeſta, vel ſi ex multitudine tributorum tam grauiter oneretur populi, vt iuſti ſtipendij, & auxilij Principi debiti æquitatem excedat? pag.273.num 1.

20 An, ſi Princeps in imponendis tributis, vel gabellis non grauet omnes, & ſingulos, & ſeruata æqualitate proportionis geometricæ, id eſt, ſecundùm eorum vires, & facultates, impoſita, ſeu grauamen ſit iuſtum? pagina. 257. vbi multos caſus inuenies? An ſaltem ſit iuſtum in aliquo caſu? ibid. num.5.

21 An aſſignare certam ſummam pecuniæ pro ſuſtentatione Principis, vel pro regimine, & defenſione Regni neceſſaria ſpectet ad Principem (ita vt in eius arbitrio id poſitum ſit) vel potiùs ſpectet ad Parlamentum? pag.258. An, ſi ſpectet ad Principem, ſtandum ſit eius arbitrio, quamuis euidenter moraliter ſit exorbitans? pag. 259. num.1.

22 An poſſit ſummam ſemel iam determinatam continuare integram ſemper exigere, vel ſolùm in quibuſdam caſibus? ibid.

23 An poſſit ex nouâ cauſa adueniente aliam ſummam exigere, vel ſummam iam ſemel aſſignatam augere? pag.260. An & quid ſi non adſint vires Regni? pag. 261. Et quid, ſi Princeps aſſignatam vendiderit, vel donauerit? num.1.& 2. Et quid, ſi culpa ſua in egeſtatem inciderit? pag. 262. & 263. An quod poteſt facere Princeps, id ex eadem cauſa poſſit facere Baro? pagina 261. num.3.

24 An pro redemptione Principis, etiamſi culpa ipſius, & in bello iniuſto ex parte ipſius ab hoſtibus captus fuerit, tributum nouum imponi, vel vetus augeri poſſit, & debeat? pag. 263. num. 4. vide etiam pag. 251. & 266.

25 An propter bella, & ſumptus, quos Princeps ſuſtinet in vno Regno, poſſit exigi donatiuum, vel tributum ex alijs Regnis? pag.264. & 265. An, & è Regno, & ciuitate Neapolis? pag.266. & 267. vide etiam pag. 276. An etiam è Regno Siciliæ? pag.269. & 270. vide etiam pag. 275. & 276.

26 An debeat reſtitui donatiuum, vel tributum, ſi priuilegia ex vi talis donatiui, vel tributi conceſſa à Principe non ſeruentur? pag. 267. num. 11. An Princeps ſit in quaſi poſſeſſione recedendi à promiſſis, & practicatis in Capitulis Regni? pag.270. vide etiam pag. 215. 216. 217. 275. & 276. An ſaltem in caſu quòd ſit iuſta cauſa recedendi, & non ſeruandi priuilegia conceſſa? pag. 275.

27 An præciſo iure municipali poſſit peti, & exigi donatiuum, vel tributum ſine conſenſu Regni, ſeu non conuocato Regno per procuratores, & ſic illis non conſentientibus in donatiuum, vel tributum? pag.270.271.& 172. Et an poſſit extorqueri per vim, & metum iiſdem recuſantibus? pag. 273. & 274. An, & quæ condi-

tiones tunc requirantur? pag. 272. num. 2. et pag: 274. num. 2.

28 *An, & poſſit etiam per vim, & metum extorqueri, quamuis* Parlamentarij *dare recuſent prætextu alicuius pacti, vel priuilegij à Principe conceſſi? pag. 275. An in tali caſu poſſit* Princeps *reuocare quodcunque pactum & priuilegium aliàs conceſſum? ibid. An, & quæ conditiones tunc requirantur? num 5.*

29 An *ſi adſit iuſta cauſa præbendi donatiuum, vel tributum, & populares onus talis tributi non poſſint ſuſtinere, poſſit etiam peti, & exigi è Regni Baronibus, quamuis hi alia onera ſuſtineãt, & ad ſeruitium militare ſint obſtricti? pag 276. & 277.*

30 An *poſſit peti, & exigi etiam ex exteris, ſeu non ſubditis? pagina 277. An ſaltẽ poſſit peti, & exigi ex his indirectè, & per accidens; vt ſi merces in Regnum inuehant, vel è* Regno *euehant, vel ſi exactio impoſita ſit ſuper vino, frumento, alijſque fructibus, & mercibus, quæ in tali Regno venduntur? ibid.*

31 *An, & in quo differat tributũ, gabella, vel vectigal à collecta? pag 278. An, & hæc eodem modo poſſit à* Communitate *peti, & exigi ex exteris? pagina 278. num 4. & pag. 279 num. 6.* An *ſaltem in caſu, quòd exteri habitent in loco, & participent de commodo ciuium? ibid. & pag. 279. nu 6. An poſſit peti, et exigi ſine conſenſu* Principis*? ibid. et pag. 279. num. 3. An debeat imponi per* Comitia*, et quota ciuiũ parte concurrente? pag. 278. n. 4. et pag. 279. num. 4. An, et poſſit imponi ab Epiſcopo cum conſenſu* Capituli *ſuper Eccleſias ſibi ſubiectas, et in quibus cauſis? ibid. et pag. 178. n. 5. An, et quot conditiones in impoſitione collectæ ſeruari debeant? pagina 279. num. 5.*

32 An *ſine conſenſu Superioris poſſit à* Communitate*, vel à* Principe *ſuperiorem recognoſcente imponi, vel augeri gabella? pag. 278. num. 1.*

33 *An ſi ſic impoſita fuerit gabella, poſſit reuocari ad inſtantiam etiã* Ciuis *particularis? ibid.* An*, et contrahatur Cenſura Bullaris ab imponente, vel augente, quin et ab exigente? ibid. An et quid, ſi interuenerit conſenſus Superioris, ſed ſubreptitius? ibid. num. 2. Et quid, ſi* Communitas*, vel* Princeps *ſuperiorem recognoſcẽs ſine conſenſu illius non impoſuerit nouum grauamen, ſed reaſſumpſerit illud, quod antea ſoluebatur, etſi per aliquod tempus ſolui interruptum fuerit? pagina 280. num. 7.*

34 *An à* Principe *etiam ſupremo poſſit peti, et exigi gabella, tributum, vel vectigal ſuper bona Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticorum? pag. 285. num. 1. 2. 3. et 4. An ſaltem cum conſenſu Pontificis? num. 5.* An *alioquin contrahatur cenſura Bullaris, non ſolùm ab imponentibus, ſed etiam ab exigentibus, et à ſponte dante, recipientibus, aut quocunque modo cooperantibus? ibidem, et pag. 286.*

35 *An poſſit peti, et exigi ſuper vaſa, ornamenta ſacra, et ſimilia,*

etiamſi

etiamſi in priuato Oratorio ſub particulari dominio exiſtanti? Itē ſuper agrum, ex quo panis, vel vinum pro ſacra Euchariſtia conficienda, vel aliæ res ſimiles ad Diuini cultus miniſterium neceſſariæ colliguntur, etiamſi ſimiliter ſub particulari alicuius dominio hæc exiſtant? pag. 287. An, *etſi priùs grauata erant, debeant potiùs liberari? pagina 288.*

36 *An poſſit peti, et exigi ſuper ea, quæ à Fidelibus ad Dei honorem oblata, vel donata ſunt, vt ad pauperum ſuſtentationem, templorum fabricam, vel ad huiuſmodi alia opera pia conuertantur? pag 288. num. 1. An, et apud quem (antequam Eccleſiæ miniſtris, vel pauperibus applicentur) ſit prædictorum bonorū dominium? num. 2. Et an eorundem vſurpatio (antequam iiſdem applicentur) ſit propriè ſacrilegium, et contra immunitatem Eccleſiaſticam? pag. 289. An, et quando bona Clericorum propria gaudeant eodem iure, ac priuilegio, quo gaudent bona Eccleſiarum? pag. 294.*

37 *An ſaltem poſſit peti, et exigi ſuper prædicta bona, ſi fundator in fundatione ita diſpoſuit; vel ſi, antequam ad Eccleſiam quocunque titulo deuenirent, reali aliquo onere, ſeruitio, penſione, vel tributo obligata fuerant? pag. 289. num. 1. et pag. 290. num. 2. An etiam poſſit peti, et exigi à Summo Pontifice per vniuerſam Eccleſiam, et ab Epiſcopo per Eccleſiam ſuam particularem? pagina 285. num. 1. et pag. 289. num. 3.*

vide etiam de ſubſidio Charitatiuo.

38 *An poſſit peti, et exigi ſuper bona Eccleſiaſticorum Clericalia, id eſt quæ ex titulo ſpirituali acquiſita ſunt Eccleſiaſticis; vt ſuper beneficiorum redditus, Miſſarum ſtipendia, et alia huiuſmodi? An ſaltem poſſit peti, et exigi ſuper hæc, et ſimilia à ſummo Pontifice? pag. 290. num. 1.*

39 *An poſſit peti, et exigi ſuper bona Eccleſiaſticorum patrimonialia; id eſt, quæ ex titulo temporali, vt hæreditate, legato, donatione, emptione, arte, manuum labore, etc. acquiſita ſunt Eccleſiaſticis? pag. 291. An et quid, ſi ad eorum titulum Ordinibus Sacris illi ordinati fuerint? pag. 292. num. 1. Et quid, ſi, antequam ſtatum Eccleſiaſticum aſſumerent, erant affecta exactioni Magiſtratus ſecularis? Et quid, ſi de tali exactione ſit longa, et tolerata conſuetudo, vt eſt in Regno Neapolis? pag. 293. et 294.*

40 *An poſſit peti, et exigi ſuper ea, quæ Eccleſiaſtici negotiantur, ſi non ſint ipſorum propria bona, ſed Eccleſiæ, ipſi autem ſint adminiſtratores? pag. 295. num 2. An ſaltem in caſu, quod poſt trinam monitionem à negotiando non deſtiterint? ibid.*

41 *An poſſit peti, et exigi ſuper ea, quæ negotiantur, ſi ſint ipſorum bona propria? ibid. An et ita vt ante trinam monitionem teneantur in conſcientia de iſtis gabellā ſoluere? ibid. Et an poſt trinam monitionem perdant Clericale priuilegium, quoad bona propria, quæ negotiantur ſolùm,*

vel etiam quoad alia propria bona, & etiam quoad perſonam? pag. 296.

42 *An, vt dictum priuilegium exemptionis gabellarum perdant, ſufficiat vna monitio, quæ ſit inſtar trium, ſeu æquiualeat tribus? pag. 300. num. 5. Et An. ſi perdiderint, cogi poſſint coram Iudice ſeculari, etiamſi ſolùm procedatur contra bona, & non contra perſonam? num. 6. & pag. 301. & 302. vide etiam pag. 303. vbi multos caſus reperies? An, & ſub qua pœna prohibeatur Eccleſiaſticis negotiatio? vide de negotiatione.*

43 *An poſſit peti, & exigi ſuper ea, quæ colligunt ex bonis patrimonialibus, ſi illa (ſiue extra Regnum, ſiue intra Regnum) aliò transferant, vel transferri faciãt, ad finem, vt ibi cariùs vendant? pag. 303. num. 1. An ſaltem, ſi pro* Rege *adſit conſuetudo, vel immemorabilis, vel coniuncta etiam cum fama priuilegij incerta, vel coniuncta cum fama priuilegij certa, vel coniuncta cum fama priuilegij concordati, ſeu per modum contractus ſe habentis, vel coniuncta cum ſcientia & tolerantia Pontificis? pag. 305. & ſeqq. vſque ad 335. vide etiã de Conſuetudine.*

44 *An portus, ſeu portorium, extractio, & ius tractarum ſit inter regalia, ſeu de regalibus* Regis*, vel ſit gabella, tributum, ſeu vectigal? pag. 304.*

45 *An poſſit peti, & exigi ſuper ea, quæ tale onus impoſitum habebant, antequam perueniſſent in manus Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum? pag. 335. vſque ad 340. vbi varios caſus inuenies.*

46 *An poſſit peti, & exigi ſuper bona Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum ad vtilitatem, vel neceſſitatem communem? pag. 339. num. 4. vide etiam pag. 344. An ſaltem in caſu, quòd Epiſcopus cum Clero conſenſerit, & laicorum facultates ad tali neceſſitati ſubueniendum non ſufficiant? Et an in tali caſu debeat priùs conſuli* Pontifex? ibid. An, *& cur Chriſtus ſoluerit tributum pro ſe, &* Petro? *pag. 313. num. 5. Et an & cur ſanctus Paulus ad Cæſarem appellarit? ibid.*

47 *An poſſit peti, & exigi ſuper bona Eccleſiarum, et Eccleſiaſticorũ, ſi cõtributio facienda ſit æquè primariò in vtilitatẽ Eccleſiarũ, Eccleſiaſticorum, & Laicorum; v.g. pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Eccleſiarum, Eccleſiaſticorum, &* Laicorum *inundet? Item, ne vermes deuaſtent prædia? Item ne Infideles, vel Hæretici deuaſtent regiones Catholicorum? Item, vt via communis lapidibus ſternatur, &c. pag. 340. & 341. Et an, ſi ciuitas aliter defendi non poſſit, poſſint etiam Eccleſiaſtici cogi ad vigilias, & ſimilia alia onera perſonalia præſtanda? pag. 341. num. 3. An, & poſſint cogi per poteſtatem laicam, ſaltem ſi aliter commodè fieri non poſſit, & an debeat priùs conſuli Pontifex? ibid. num. 3. & 4.*

48 *An poſſint Eccleſiaſtici quoad bona grauari indirectè, directè ſcilicet grauando laicos, qui cum illis contrahunt? pag. 342. nu. 1. vide*

etiam

etiam pag. 344. & 345. *vbi multos caſus reperies? An per hoc cõtrahatur cenſura Bullaris? pag.* 343. *num.* 4.

49 *An gabella impoſita ſuper emptore laico ſit contra libertatem Eccleſiaſticam, ſi pretium rei impoſitum ſit à lege? pag.* 343. 344. 349. 350. & 353.

50 *An gabella ſit pars pretij rei? pag.* 349 & 350.

51 *An gabella debeat ſolui pro victualibus, quæ Laicus emit pro filio Clerico, vel pro Cappellano ſuæ familiæ? Et an debeat ſolui pro victualibus, quæ Clericus emit pro famulis Laicis? pagina* 350.

52 *An, & quando gabella impoſita ſuper contractus Laicorum generaliter (& ſic implicitè ſuper contractus Laicorum etiam cum Clericis) ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & quando non? pag.* 351. & 353. *An, & quando ſtatutum eodem modo generale ſit contra eandem? vide de legibus, & ſtatutis.*

53 *An gabella impoſita ſuper vino, oleo, carne, ſerico, & ſimilibus ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam? ibid. vide etiam pag.* 344. & 345. *An, & ſi ſit modica? pag.* 348. *An, & ſi aperiantur tabernæ, ad quas Eccleſiaſtici poſſint confugere, vt ſine onere emant? num.* 2. & 3. *An, et ſi quod exigitur ex Eccleſiaſticis, exigatur ad euitandas fraudes aliorum, & cum animo reſtituẽdi iiſdem Eccleſiaſticis in fine anni, quod exactum eſt ex ipſis, ſimul cum intereſſe? pag.* 352.

54 *An, & gabella impoſita ſuper Eccleſiæ Emphyteuſim ſit contra libertatem Eccleſiaſticam? pag.* 355 *num.* 1. & 2. *An, & impoſita ſuper aũum cenſum, vel ſuper Emphyteuſim Eccleſiæ redemibilem? ibid. num.* 3.

55 *An, & gabella impoſita ſuper colonos Laicos partiarios Regularium ſit etiam contra libertatem Eccleſiaſticam? ibid. & pagina* 556. *An ſaltem coloni iſti teneãtur ſoluere gabellam, ſi poſtea partem ſuam fructuum vendãt, aut transferant de loco ad locum, vt alienent? num.* 6.

56 *An, & teneantur ſoluere decimas pro portione ſua colonica ex prædijs Regularium percepta? pag.* 357.

DE SVBSIDIO
Charitatiuo.

1 *An, & ex quibus cauſis poſſit Epiſcopus petere à Clero ſubſidium charitatiuũ? pag.* 247. *n.* 4. & 263. *num.* 6.

2 *An, & poſſit illud petere pro noua Epiſcopatus poſſeſſione, ſicuti poteſt petere Rex donatiuum pro noua poſſeſſione Regni, et Baro pro noua poſſeſſione Caſtri? pag.* 251. *num.* 2.

3 *An ex noua cauſa adueniente poſſit petere præter aſſignatum, aliud ſubſidium nouum charitatiuum, vel vetus augere? pag.* 263. *num.* 3.

4 *An, et quale debeat eſſe ſubſidium charitatiuum? ibid.*

5 *An, ſi Clerus præſtare recuſet, poſſit Epiſcopus excommunica-* tio-

tionis cenſura ad illud Clerum compellere? ibid.

6 *An, et poſsit in tali caſu fructus Cleri retinere, nedum ad ſubſidium Clerum compellere? ibid. et pag.*264.

7 *An poſsit Epiſcopus hæc facere, etiamſi ſua culpa in neceſsitatem, vel in grauia debita inciderit? pag.*264 *num.*7.

8 *An in dubio de æquitate cauſæ inter Epiſcopum, et Clerum, ad Superiorem, vel ad Arbitros recurrendum ſit? ibid. num.*7.

9 *An, ſi adſit iuſta cauſa præbendi ſubſidium charitatiuum, poſsit Epiſcopus, non obſtante pacto, vel priuilegio in oppoſitum obtẽto, compellere per cenſuras Clerum ad ſubſidium charitatiuum præſtandum? pag.* 275 *num.*3. *Et an poſsit tale pactum, vel priuilegium confirmare, vel primò concedere? ibid.*

10 *An poſsit, et multò magis Pontifex ab omnibus Eccleſijs ſubſidiũ charitatiuum petere? pag.* 285. *num.*2. *et pag.*289. *num.*3. *vide etiam de gabellis, tributis, et collectis.*

DE HOMICIDIO.

1 *An poſsit Poteſtas laica occidere bannitum in territorio Eccleſiæ? pag.*179.

2 *An poſsit occidere in territorio laico, ſed alieno? ibid.* An, *et quid, ſi adſit licentia ſaltem tacita, vel præſumpta domini talis territorij? ibid. Et quid, ſi bannitus ſit graſſator? pag.*180.

3 *An poſsit ſaltem Pontifex per ſuos miniſtros occidere bannitum in territorio alieno, et etiam, ſi bannitus non ſit graſſator? pag.* 179. *num.*7.

4 *An poſsit proponere præmium occidenti bannitum? pag.*180.

5 *An, et quando ex homicidio ſequatur irregularitas? vide de irregularitate.*

6 *An poſsit ob bonum Reipublicæ, quæ in proximo periculo verſetur, licitè occidi innocens? pag.* 199 *num* 5.

7 *An ſaltem, vt feratur ſententia ſecundùm allegata, et probata? ibid. vbi alios caſus reperies.*

8 *An, ſi vir perutilis Reipublicæ homicidium morte dignum commiſit, poſsit cum ipſo Princeps diſpenſare, quòd non moriatur, ſed aliam pœnam luat, vel etiam nullam? pag.*208. *num.*4. *et* 211. *num.*3.

DE VENATIONE.

1 *An Clericus exercens prohibitam venationem, vel piſcationem, poſsit ſpoliari à Iudice ſeculari, vel eius miniſtris, auibus, canibus, et alijs inſtrumentis venationis, vel piſcationis ipſi Clerico prohibitæ? pag.*46. *num.*2.

2 *An, quamuis prohibeatur Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, et multò magis Monachis ſub pœna ſuſpenſionis habere canes, aut accipitres ad venandum, et ipſũ venari, peccent illi mortaliter, ſi venatio non ſit clamoroſa, ſed quieta, v.g. cum retibus, laqueis,*

et

et paucis canibus? pag.298.n.8. An, et quid dicendum ſit de inferioribus Eccleſiaſticis? ibid.

3 *An peccent mortaliter, ſi ſit clamoroſa, ſed fiat rarò, ſiue cauſa neceſſitatis, ſiue exercitij, ſiue moderatæ recreationis? ibid. An, et idem dicendum ſit de ludo alearum, et taxillorum, de negotiatione, de auditione lectoris Medicinæ, vel Iuris Ciuilis (quæ, et ſub grauibus pœnis per Canones Eccleſiaſticis prohibentur) ſi ſimiliter hæc fiant rarò ex quacunque cauſa, vt ſupra? ibid.*

DE CONTRACTIBVS.

1 *An poſſit Rex contractus, quos cum læſione graui ſua contraxit, reducere ad limites Iuſtitiæ, petendo beneficium reſtitutionis in integrum? pag. 13. 14. 215. et 216.*

2 *An, quandocunque notabiliter læſus eſt, poſſit petere beneficium reſtitutionis in integrum, et quinam alius, et quomodo? pag. 14. 15. 215. et 216.*

3 *An teneatur ſtare contractui? pag. 15. 16. 17. 215. et 216.*

4 *An, ſi inueſtiuit aliquem de Baronia, vel Caſtro, poſſit illum priuare? pag. 16. An ſaltem poſſit ſucceſſor? ibid.*

5 *An contractus, in quibus de ſubſtantia requiritur præſentia Notarij, ſi hic ſit excommunicatus non toleratus, ſint nulli? pagina 121. An, et quid dicendum ſit de actis aliorum excommunicatorum, ſiue non toleratorum, ſiue etiam toleratorum? ibid.*

6 *An Rex teneatur ſtare contractui, ſi in eo læſus fuerit? pagina 215. num. 1. vbi multos caſus inuenies.*

7 *An, et quomodo intelligatur dictum illud, quòd Rex ſtet in quaſi poſſeſſione non ſeruandi contractum, ſeu recedendi à contractu, et à promiſſis, et prædicatis in Capitulis Regni? pag. 216. et 170.*

8 *An ſaltem teneatur ſtare contractui ratione iuramenti, quod interceſſit in contractu? ibidem, et pag. 217.*

9 *An poſſit prohibere, ne in contractibus apponatur iuramentum, ad hoc ne ratione iuramenti contractus fiant mixti fori: et ſic, an poſſit à principio tollere in contractibus obligationem iuramenti, impediendo ſcilicet ne à principio in contractibus iuramentum inducat obligationem? pag. 217.*

10 *An, et poſſit facere, vt huiuſmodi contractus pro nullis, et irritis habeantur, ſicuti ab Eccleſia pro nulla, et irrita habetur renunciatio bonorum (etiam iuramento firmata) ſi fiat ante bimeſtre, quod præcedit profeſſionem.*

11 *An poſſit etiam tollere obligationem iam ſemel inductam in contractibus? pag. 217. vſque ad pag. 226. An, et hoc poſſit facere, etiamſi iuramentum in contractibus ſit factum, et acceptatum in fauorem tertij? ibid. vbi multos caſus inuenies.*

12 *An, & ex quibus cauſis poſſit tollere iuramenti obligationem, ſeu remittere, vel relaxare iuramen-*

mentum? Et an hoc poſſit facere, etiamſi Princeps ſupremus non ſit? vide de iuramento, & voto, vbi multa huc ſpectãtia reperies.

13 *An, ſi contractibus, quorum alioquin cognitio ſpectabat ad forum ſeculare, apponatur iuramentum, reddantur reuera mixti fori? pag.*217.

*An, ſi contractus irritentur à poteſtate ciuili (quamuis firmentur iuramento) irriti ſint, ſimul cũ iuramento? pag.*225.*n.*2.& 226. *num.*7.8.& *ſeqq.*

14 *An, ſi Rex petat beneficium in integrum, ex eo quòd læſus ſit in contractu, teneatur reſtituere omnem pecuniam, quam accepit ab ijs, qui cum ipſo contraxerunt cum Alagijs? pag.*227. *Et an, ſi non reſtituit, amittat fidem in damnum Regni commune? ib.*

15 *An poſſit quis retinere ſibi bona incerta (id eſt habentia dominũ, ſed incertum) ſi ea ex delicto, vt vſuris, furto, rapina, vel alijs iniquis contractibus ſibi acquiſiuerit? pag.*230.*num.*7.& 8. *An & multò magis inuenta, ſi poſt diligentem inquiſitionem dominus non compareat? pag.*229. *An, & quid, ſi ſint bona naufragantiũ? ibid.*

16 *An ſaltem poſſit retinere ea, quæ ſibi acquiſiuerit ex contractu licito, vt ex depoſito, commodato, mutuo &c. vel erogare teneatur in pauperes, aut in alios vſus pios? An, & qui veniant nomine pauperum; & an veniat etiam Princeps, ſi ſit in neceſſitate ſubueniendi bono communi? ibid.*

17 *An ſaltem poſſit retinere prædicta (etiam acquiſita ex delicto) ſi verè pauper ſit, vel reſtituere teneatur pauperibus ſanctioribus? pag.*231.*num.*1.

18 *An, ſi quis, poſtquam prædicta ſibi tanquam vero pauperi applicauit, ditior euadat, reſtituere ea alijs pauperibus teneatur? ibid.*

19 *An, ſi poſtquam diligenti inquiſitione de domino adhibita, alijs pauperibus ea applicauit, dominus compareat, reſtituere domino teneatur, ſaltem ſi rem ſic pauperibus applicatam iniuſtè acceperat? num.*2.

20 *An, ſi ſibi tanquam vero pauperi applicauit, & res extet in ſe, vel in pretio, tunc ſaltem reſtituere domino teneatur, etiamſi ſine culpa ſua illam habuerit? num.*3. *An, et ſi non extet, neque in ſe, neque in pretio, & ſine culpa ſua, vel etiam cum culpa ſua illam habuerit? pag.*232.*n.*4. & 5.& *ſeqq.* An, & *qui ſit verè pauper? ibid. Et an quando verè pauper rem ſibi applicat, teneatur adhibere conſilium Epiſcopi, Parochi, vel prudentis Cõfeſſarij? pag.*231.& 233.

21 An *poſſit ſine onere reſtituendi, aliquo titulo recipere à deceptore, fure, vel vſurario, &c. res alienas, quæ in ſpecie extant, vt iura, actiones, veſtes, catenas, &c. etiamſi tales homines eas alienando non fierent impotentiores ad ſoluendum? ibid.num.*1. *An poſſit ſaltem aliquando, et etiamſi fierẽt impotentiores ad ſoluendum? ib.* An, & *quãdo in alijs caſibus poſſit etiã recipere, & retinere, quod eſt alterius? ibid.* & *pag.* 234.

22 An *poſſit ſine onere reſtituendi, inter*

inter viuos aliquo titulo (etiam gratuito) recipere à deceptore, fure, vel vſurario, etc. res illas, quarum ipſi dominium habent? pag. 235.

23 *An, & poſſit etiam ſi per hoc efficiantur illi impotentes ad ſoluendum, & ipſe non induxit eos ad donandum, vel alienandum? ibid. An, etſi induxit vi, vel fraude, vel etiam ſine vi, & fraude, ſed ſolùm ſuaſionibus, precibus, blanditijs, aut muneribus? pag.* 239. *An, & quomodo in hac re procedatur in foro exteriori? pag.* 238 *num.* 1.

24 *An poſſit etiam ſine onere reſtituendi, ab ijſdem, vel etiam à debitoribus, qui non ſunt ſoluendo per vltimam voluntatem, vt per teſtamentum, codicillum, fideicommiſſum, vel donationem cauſa mortis, etc. recipere eaſdem res, quarum ipſi dominium habent? pag.*240.

25 *An poſsit beneficiarius de fructibus beneficij ſuperfluis diſponere validè, ſiue per donationem inter viuos, ſiue etiam per vltimam voluntatem? pag.* 236. *num.* 2. *An etiam licitè? Et an licitè etiã acceptent eius donatarij, vel hæredes, quamuis beneficiarium induxerint ad donandum, vel teſtandum de ſuperfluis? ibid.*

26 *An ſaltem poſſit de ijs, quæ ex prouentibus beneficiorum congruenti ſuſtentationi ſibi ſubtraxit, diſponere ad vſus profanos validè, & licitè; ſicuti validè, & licitè ad vſus profanos diſponere poteſt de patrimonio, et de alijs, quæ ſuo labore, & induſtria comparauit? ibid.*

27 *An poſſit etiam validè, & licitè de fructibus beneficij diſponere, & teſtari beneficiarius regularis? An ſaltem ex conceſſione ſummi Pontificis? Et an & quibus Regularibus conceſsio hæc fieri ſoleat? ibid. num.* 3.

28 *An cùm de re aliqua diſponitur, tranſeat illa cum cauſa ſua, & cum onere ſuo? pag* 242. *num.* 5.

29 *An, ſi Rex non ſeruet priuilegia ex vi donatiui, vel tributi præſtiti conceſſa (& ſic per modum contractus obligantia) teneatur reſtituere tale donatiuum, vel tributum? pag.* 267. *nu.* 11. *Et an ſtet in quaſi poſſeſsione recedendi à promiſsis, & practicatis in Capitulis Regni? pag.* 270. *vide etiam pag.*215.216.217.275. & 176. *An ſaltem in caſu, quòd adſit iuſta cauſa recedendi, & non ſeruandi priuilegia conceſſa? pag.*275. *vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.*

30 *An, & quando gabella impoſita ſuper contractus laicorum generaliter (& ſic implicitè etiam ſuper contractus laicorum cum Clericis) ſit contra Immunitatem Eccleſiaſticam, & quando non? pag.* 351. *An, & quando ſit contra eandem ſtatutum? vide de legibus, & ſtatutis.*

31 *An ex cauſa poſſit Pontifex, et aliquando debeat reuocare priuilegia concordata, ſeu per modum concordiæ, et ſic per modum contractus ſe habentia? pag.*331. *vide etiam pag.*332. *et* 333. *An, ſi reuocet, debeat parti priuilegiatæ, ſi quod ex tali reuocatione damnum patiatur, compenſare? ibid. An, ſi ſine cauſa reuocat, vali-*

validè etiam reuocet? pag. 332. & 335. An, & poſsit ſimiliter reuocare Princeps ſecularis priuilegia, quæ ipſe conceſſit? pag. 331. & 332.

32 *An de facto Põtifex reuocet quotannis per Bullam Cœnæ Domini dicta priuilegia? ibid. An & reuocet, vel ſuſpendat etiam tam per dictam Bullam, quàm per Iubilæum priuilegia Cruciatæ? pag. 331. An, & priuilegia Regularium? ibid. An teneatur ſtare contractui? pag. 334. & 335.*

33 *An priuilegia concordata, ſeu per modum concordiæ, & ſic per modum contractus ſe habentia inter ſeculares, & Eccleſiaſticos, etiam in Concilio Prouinciali facta, independenter tamen à confirmatione Pontificis, quidquam operentur, ſi per ea concedatur Laicis aliqua iuriſdictio in perſonas Eccleſiaſticas? pag. 333. nu. 1. An, & quid, ſi per eam conceditur ſolùm executio, vel nudum miniſterium, ſeu nudum factum; eripere, v.g. arma Clericis noctu portantibus, capere Clericum in flagranti crimine, & ſimilia? ibid. An, & talia priuilegia concordata debeant eſſe ſemper dependentia ab arbitrio Prælatorũ Eccleſiæ? ibid.*

DE DONATIONIBVS.

1 *An donatio, vel promiſſio pariat obligationem naturalem, & ciuilem ante validam acceptationem? pag. 166. nu. 1. An ſaltem pariat donatio, vel promiſſio facta Ciuitati, Vniuerſitati, Eccleſiæ, vel Hoſpitali? pag. 167.*

2 *An ante validam acceptationem poſſit reuocari? num. 3.*

3 *An mortuo donatario ante validam acceptationem, inualida ſit, & non poſſit amplius acceptari, neque ab hæredibus donatarij? ibidem.*

4 *An, ſi donatio deferatur per nuncium, & contingat nuncium mori ante inſinuationem, vel traditionem rei, cenſeatur tacitè reuocata? num. 5. Et an hoc ſolùm locum habeat, ſi nuncio cõmiſſum fuerit, vt verbis, & traditione reali rem peragat, ſecus ſi tantùm literas deferendas habuerit? ibidem.*

5 *An, vt donatio facta abſenti poſsit validè acceptari, & ſic obligationem parere, requiratur, vt deferatur donatario per epiſtolã, vel per nuncium, cui id commiſit donator, & ſic non ſufficiat, ſi deferatur per alium? num. 7. Itẽ an requiratur, vt donatarius abſens acceptet illam coram nuncio, quem miſit donator, & non ſufficiat, ſi acceptet coram alijs? pag. 168. num. 8. An, & idem dicendum ſit de matrimonio, nẽpè quod vt teneat, requiratur, quòd abſens exprimat conſenſũ ſuum coram nuncio, quem alter contrahens miſit, & non ſufficiat, ſi exprimat coram alijs? ibid. num. 9. An, & quid, ſi mẽs illius, qui miſit nuncium, vel literas, ſit in oppoſitum? ibid.*

6 *An, vt donatio, vel promiſsio per literas abſenti oblata, validè poſsit acceptari (ita vt donator retro-*

*retrocedere non queat) requiratur, vt acceptatio donatarij donatori viciſsim per literas, vel per nuncium ab ipſo donatore miſsũ innoteſcat ? num.*10. *Et an idem dicendum ſit de omnibus alijs promiſsionibus, & donationibus, ſiue gratuitis, ſiue non gratuitis, ſed oneroſis ? ibid.*

7 *An inualidetur donatio, ſi donator illam reuocet ante acceptationem donatarij? num.*11. *An, & quid, ſi reuocet ante, & nuncio, quem miſit, id innoteſcat ? Et quid ſi non innoteſcat, & interim nuncius donationem exequatur? ibid.*

8 *An, ſi donatio facta ſit ex parte donatoris, & miſſa ſit Epiſtola, vel miſſus ſit nuncius, qui illam abſenti inſinuet, vel rem tradat, validè poſsit acceptari, etiamſi contingat ante inſinuationem donatorem mori? num.*12. *Et an poſsit interim ante inſinuationem reuocari à donatore? num.*13. *An & reuocari etiã poſſit mortuo donatore ab hærede donatoris? n.*14.

9 *An, ſi donatio facta non ſit ex parte donatoris, ſed ſolùm mandata fieri; v.g. ſi quis miſit rem per nuncium, vel per procuratorem cum mandato, vt ſuo nomine abſenti donet, & interim, antequam hic munere ſuo fungatur, contingat donatorem mori, validè poſsit acceptari? num.*16. *&* 19. *An, et quid, ſi mandata fuerit fieri in fauorem cauſæ piæ ? ibid.*

10 *An mandatum de manumittendo ſeruo, vel mandatum alterius cauſæ piæ, aut fauorabilis expiret morte mãdantis? n.*16. 17. *et* 19.

11 *An, ſi culpa nuncij donatio tempeſtiuè ante mortem donatoris completa non fuerit, nuncius ad duplicem reſtitutionem teneatur hæredibus defuncti ratione rei, & donatario ratione damni? num.*18. *&* 19.

12 *An teneat, & ſubſiſtat donatio inter coniuges facta ? pag.* 237. *num.*4.

13 *An validè repudiet alter coniux (v.g. maritus) hæreditatem, legatum, fideicommiſſum, &c. ſibi delatum, & nondum acceptatũ, ad finem vt perueniat ad vxorẽ? ibid. An ſaltem validè repudiet in aliquibus caſibus? num.* 5. 6. 7. *&* 8.

14 *An validè etiam repudiet quis alius, ſi eius omnia bona ſint creditoribus hypothecata, aut Fiſco iure addicta ob crimen, aut quamuis repudiet in fraudem creditorum? ibid. num.* 8. *An etiam repudiet licitè? pag.* 238. *num.*8. *&* 9. *Et an, qui acceptat, acceptet etiam licitè, ſaltem ſi nõ induxit ad repudiandam; et quid ſi induxit? ibid. num.*9.

15 *An qui donat, in tantùm teneatur ad id, quod donat, in quantum poteſt moraliter, ſeu commodè, ita vt iuxta qualitatem, vel ſtatutum ſuæ perſonæ non egeat? pag.*243. *num.*2. *An, et teneatur deducto ære alieno? n.*3. *Et an in hac re inſpici debeat tẽpus donationis, ſeu obligationis, vel potiùs tempus exactionis, ſeu petitionis? ibid.*

16 *An qui donat propter merita, debeat donare vltra merita, et ſi donando vltra merita adhuc faciat donationem non puram*

ſed remuneratoriam? num.4. An & conſequenter teneatur de rei donatæ euictione? ibid.

DE MVTVO.

1 *An licitum ſit in mutuo paciſci, vt res reſtituatur in eadem menſura, etiamſi pretium eius tempore reſtitutionis creuerit pagina* 203. *num.* 1 & 2.

2 *An ſaltem, ſi dubium ſit, vtrum habeat creſcere, vel decreſcere? num* 3.

3 *An etiam, ſi certum, vel probabilius ſit, quòd habeat creſcere? An ſaltem in caſu, quòd mutuator conſtituerat, vel anceps erat, rem ſuam ſeruare vſque ad illud tempus? Et tunc, an & qua cõditiones ſeruandæ ſint? ibid. nu.*4. *An, & quid dicendum in caſu, quòd mutuator non obliget mutuatarium, vt differat reſtitutionem rei vſque ad illud tempus? ibid. & num.*5.

4 *An è contra, ſi certum, vel probabilius ſit, quòd pretium rei habeat decreſcere, licitum ſit in mutuo paciſci, vt res reſtituatur in maiori menſura, ſiue mutuator erat eam ſeruaturus, ſiue non ſeruaturus, ſed conſumpturus? ibid. & pag.*204. *num.*6.

5 *An in caſu, quòd non fuit conuentum de reſtituenda maiori menſura, vel de exæquando pretio, ſed tantùm de reſtituẽdo mutuo, poſſit ſimiliter mutuator (ſi cùm rei ſit reſtitutio, pretium decreuerit) maiorem rei menſuram exigere? num.* 7.

6 *An, ſi quis mutuet centum aureos, dum ſinguli valent duodecim regalibus, & poſtea decreſcit valor eorum vſque ad vndecim, ſatisfaciat mutuatarius, ſi idem pondus auri reſtituat, vel reſtituere debeat maius pondus? ibid. num.* 8.

DE EMPTIONE, & venditione.

1 *An officia etiam quæ iuſtitiæ adminiſtrationem admixtam habent, vendi poſſint? & cum quibus conditionibus? pag.* 8. *num.* 5. & 6.

2 *An poſſit Princeps diſpenſare, vt vniuerſitates ex cauſa aliqua territoria (in quibus Ciues, & ſic* Baro etiam, vt primus Ciuis vſũ *habent) vendere poſſint, etiamſi Ciues contradicant? pagina* 205. *num* 3.

3 *An quæ ſunt deſtinata pro victu, vel pro dignitate Regia, & pro defenſione Regni (vt dohana, gabellæ, aliique Regni redditus) poſſint alienari? pag.*244. *num.*1. *An ſaltem, ſi ſic adſit conſuetudo pro Rege? ibid. & pagina* 245. *num.*1.

4 *An, ſi in Baronis aliquo loco vẽdantur comeſtibilia in eius taberna ſolùm, poſſint Eccleſiaſtici ſine læſione immunitatis Eccleſiaſticæ probiberi aperire tabernas ad vendendas res ex ſuis prædijs collectas? pag.* 359. *nu.*1. & 2.

5 *An, ſi Baro id efficiat, inferat iniuriam vaſſallis etiam laicis? pag.* 360.

360. *An, & contrahat cenſuram Bullarem? ibid num. 6.*

6 *An, ſi ſit ſtatutum prohibens vinum extrahi è ciuitate, vel introduci in ciuitatem ad vendendum, poſſint Eccleſiaſtici id efficere prohiberi? ibid. num. 3. & ſeq.*

7 *An poſsint etiam Regulares, et ſacris ordinibus inſigniti comparare vnam rem, vt ſit materia, ex qua conficiant aliam, quam vendant? pagina 299. n. 4.*

8 *An poſſint colere agros proprios, vt inde fructus perceptos vendāt? Et an poſsint lapides, vel metalla inde eruere ad vendendum, ſiue mutent, ſiue non mutent in aliā ſpeciem? ibid. vide etiam pag. 303. & 304.*

9 *An poſſint alere in agris proprijs greges, vt ex eorum fœtu, lacte, & lana pecuniam conficiant, aut vt animalia in dictis agris alita poſtea vendant? ibid.*

10 *An poſſint conducere agros, vel alias res fructiferas alienas, vt inde fructus perceptos vendant, & ſic lucrum faciant? ibid. An, & quid, ſi conducant pro ſua ſuſtentatione? pag. 300.*

11 *An poſſint vinum, oleum, & ſimilia tam ex patrimonialibus, quàm ex beneficialibus collecta, per famulos vendere, non ſolum in menſura magna, ſed etiam in parua, id eſt, ad minutum? pag. 352.*

12 *An poſsint cogi ad ſoluendam gabellam, ſi ea, quæ colligunt ex bonis ſuis, aliò transferant, vt carius vendant? item et ſi negotientur? pag. 295. & ſeqq. & pagina 303. & ſeqq. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.*

DE NEGOTIATIONE.

1 *An peti, & exigi poſſit gabella, donatiuum, vel tributum ex Eccleſiaſticis ſuper ea, quæ negotiātur, ſi non ſint ipſorum propria bona, ſed Eccleſiæ, ipſi autem ſint adminiſtratores? pag. 295. An ſaltem, ſi poſt trinam monitionem non deſtiterint à negotiādo? ibid. An ſaltem peti, & exigi poſſit à Pontifice? pagina 290.*

2 *An peti, & exigi poſſit ſuper ea, quæ negotiantur, ſi ſint ipſorum propria bona? ibid. An, & ita vt etiam ante trinam monitionem teneantur in conſcientia de iſtis gabellam ſoluere? An poſt trinā monitionem perdant clericale priuilegium, quoad propria bona ſolum, quæ negotiantur, vel etiā quoad alia, & etiam quoad perſonam? pag. 296. An, vt dictum priuilegium perdant, ſufficiat pro tribus monitionibus vna, quæ ſit inſtar trium, ſeu æquiualeat tribus? pag. 300 num. 5. An, ſi perdiderint, poſsint cogi ſoluere gabellam coram Iudice ſeculari, etiamſi ſolùm contra bona, & non contra perſonam procedatur? num. 6.*

3 *An prohibeatur Eccleſiaſticis negotiatio ſub pœna anathematis? ibid. num. -.*

4 *An etiam prohibeatur iiſdem ſub pœna peccati mortalis? An, & quamuis negotiatio nō ſit turpis, & abſit etiam ſcandalum? pag. 297. num. 1. An etiam & quamuis non ſit frequens, ſed fiat ſemel.*

mel, bis, vel ter? numero 2.

5 *An negotiatio frequens (etiamſi non ſit, nec turpis, nec ſcandoloſa) probibeatur ſub pœna anathematis, & peccati mortalis Eccleſiaſticis Regularibus tantùm, vel etiam ſecularibus inſignitis Ordine ſacro, vel etiam non inſignitis, ſed beneficiatis, vel etiã alijs Clericis? pag. 297. & pag. 298. vel etiam, & laicis? pag. 298. num. 7. An hoc idem dicendum ſit de ludo alearum, taxillorum, & ſimilium; cùm his ludis ludere, vel intereſſe grauiter, & ſub multis pœnis per Canones probibeatur etiam Eccleſiaſticis? ibid. An ſaltem ſit peccatũ mortale, ſi ludus fiat ex intentione lucri, vel quando? ibid. An, & idem dicendum ſit de venatione, cùm & hæc ſimiliter probibeatur Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, et multò magis Monachis ſub pœna ſuſpenſionis? nu. 8. vide etiam de venatione? An tandem idem dicendum ſit de auditione Lectoris Medicinæ, vel Iuris Ciuilis; cùm et hæc etiam ſub pœna excõmunicationis probibeatur ſecularibus Sacerdotibus, et Religioſis quibuſcumque? num. 9. vide etiam de Cenſuris.*

6 *An poſſint etiam Regulares, et inſigniti Ordine ſacro comparare vnam rem, vt ſit materia, ex qua conficiant aliam, quam vendant? Et an hæc ſit negotiari? pag. 299. num. 1.*

7 *An poſſint colere agros proprios, vt inde fructus percipiant, et vẽdant? Et an poſſint metalla inde cædere, et emere ad vendendum, ſiue mutent, ſiue non mutent in aliam ſpeciem? Et an hoc ſit negotiari? ibid. vide etiam pag. 303. et 304.*

8 *An poſſint alere in agris proprijs greges, vt ex eorum fœtu, lacte, et lana pecuniam conficiant, aut vt animalia ibi alita poſtea vendant? Et an hoc ſit negotiari? ibid. vide etiam pagina 303. et 304.*

9 *An poſſint conducere alienos agros, vel ſimiles res fructiferas, vt ex ijs fructus vendant, et ſic lucrum faciant? Et an hoc ſit negotiari? ibid. An et quid, ſi conducant pro familia ſuſtentatione? pag. 300.*

10 *An poſſint ſuſcipere adminiſtrationem, vel procurationem alicuius domus ſecularis? ibid.*

11 *An poſſint negotiari per alios (qui totam induſtriam habeant præſtare) v. g. pecuniam ſuam in ſocietate mercatorum deponere? ibid. An, et hoc poſſint facere ſine peccato veniali, et quãuis Sacerdotes, vel Regulares ſint? num. 4.*

12 *An ſit negotiari, vinum, oleum, et ſimilia, tam ex patrimonialibus, quàm ex beneficialibus collecta vendere per famulos non ſolùm in menſura magna, ſed etiam in parua, ſeu (vt dici ſolet) non ſolum ad groſſum, ſed etiam ad minutum? pagina 352.*

DE

DE ACTIBVS, & Iudicijs in vtroque Foro.

1 *An error communis cum titulo colorato tribuat iuriſdictionem, & faciat acta valida? pag. 113. num. 1.* An *tamen, qui ſic iuriſdictionem exercet, peccet mortaliter vſurpatione iudicij? ibidem num. 3.*

2 *An abſolutiones factæ à Confeſſore cum legitima auctoritate ſemel expoſito, ſed poſtea ſuſpenſo ſuſpenſione, quæ notoria non eſt, validæ ſint? ibid.*

3 *An etiam error communis ſine titulo colorato tribuat iuriſdictionem, & faciat ſimiliter valida acta? ibid.*

4 An *abſolutiones factæ à Confeſſore ordinario cum falſa licentia Ordinarij (& ſic intruſo) validæ ſimiliter ſint? ibid.* An, *& etiamſi id pœnitens nouerit, ſed populus ignoret? ibid. & pag. 115.*

5 An, *& opinio probabilis Doctorum (etiamſi fortè in ſe ſit falſa) tribuat etiam iuriſdictionem, & faciat ſimiliter valida acta? ibid. num. 2. vbi multos caſus reperies.*

6 *An ſint valida acta, ſi populus dubitet, num Superior ſit officio priuatus? ibid. num 2.*

7 *An ſint valida acta Prælati, qui accepit Prælaturam in excommunicatione, irregularitate, vel alio impedimento (ratione cuius collatio ſit irrita) ſi communiter pro vero Prælato habeatur? pagina 114.*

8 *An idem dicendum ſit in eodem caſu de actis eius, cui collata eſt poteſtas delegata ad vniuerſitatē cauſarum? An idē de actis eius, qui delegatus eſt ad cauſam particularem?* An *idem de actis eius, qui delegatus eſt ad confeſſiones? ibid.*

9 An *idem dicendum ſit, etiamſi Superior conferens officium, vel iuriſdictionem, ſciat impedimentum alterius, vel collationem eſſe inualidam, modò adſit error communis, vt ſupra? ibid. An requiratur tamen, vt Superior poſſit auferre impedimentum, vel ſaltem, vt poſſit illud auferre Princeps ſupremus? ibid. vbi multos caſus reperies.*

10 *An idem dicendum ſit, etiamſi litigantes, vel quorum cauſa agitur, impedimentum nouerint? Et ſic an valida ſit abſolutio, quam accepiſti à Parocho, quem noſti occultè ſimoniacum, vel ex alio capite iuriſdictione priuatum? pag. 113. & 115.*

11 An *idem dicendum ſit de actis eius, cui iuriſdictio eſt occultè ſublata, & ille nihilominus pro* Superiore *per communem errorem habetur? pag. 115. num. 1.*

12 *An, & ſi ſit iuriſdictio occultè ſublata, eo quod ipſo iure beneficium vacet? num. 2. & 3.*

13 *An, etſi ſit occultè ſublata per ſententiam, vel quia poteſtas delegati reuocata eſt? num. 4.*

14 An, *etſi ſit occultè ſublata, quia delegans mortuus eſt? num. 5. Et an (quamuis mortuo Epiſcopo expiret poteſtas Vicarij, etiam cauſa integra) acta Vicarij, et literæ dimiſſoriæ ab eo data valeant, ſi eodem modo communiter*

tur mors Epiſcopi ignoretur?n.6. An, & perſeuerent valere, etiamſi poſtea re integra ſciatur ad ipſas mors Epiſcopi præceſſiſſe? ibidem num.6.

15 An, etſi ſit occultè ſublata, quia iuriſdictio delegantis ſuſpenſa eſt? ibid.num.7.

16 An dicta locum habeant non ſolùm in foro contentioſo, ſed etiam in foro Sacramentali? ibid.

17 An, et non ſolùm in ijs, quæ ſunt actus iuriſdictionis, ſed etiam in ijs, quæ geruntur ex officio publico, quamuis actus iuriſdictionis non ſint, vt in inſtrumento tabellionis, in electione, præſentatione ad beneficia, et officia in actu Parochi aſſiſtentis contractui matrimonij, etc. ibid. vbi multos caſus reperies.

18 An, et quando acta excommunicati, vel ſuſpenſi, etc. tolerati, vel non tolerati ſint valida, quãdo non? pag.117. vſque ad pag.121. Item An, et quando excommunicatus, vel ſuſpenſus, etc. toleratus, vel non toleratus exercendo illa, peccet, vel fiat irregularis, quando non? ibid. et pag.125.126. 127. et 128. vide de cenſuris, vbi multa huc ſpectantia reperies.

19 An, et quando poſſit Superior cauſam ab inferiore Prælato inchoatam ad ſe aduocare? Item an, et quando abſoluere à cenſura illius, quam ſibi reſeruauerat? pag.131.

20 An Epiſcopus poſſit inferioris Prælati, v.g. Archidiaconi, vel Archipresbyteri ſententiam relaxare, et quomodo? pag.132.

21 An iudicium debeat ferri ſecundùm allegata, et probata, etiamſi innocens ſpolietur bonis, quin etiam, et vita? pag.198.199. 200. et 201. vide etiam de Iudice, et Magiſtratu.

22 An iudiciũ latum ſecundùm allegata, et probata (ſed falſa) priuet hominẽ dominio in rebus, ita vt is non poſſit occultè ſibi compenſare, et hæredes eius, in cuius fauorem adiudicatum eſt (ſi poſtea errorem intelligant) reſtituere non teneantur? pag 198.num.2. An idem dicendum in officijs, et beneficijs? ibid num.3.

23 An Princeps poſſit ex cauſa reuocare ſententias in rem iudicatam tranſactas? pag.205. Item irritare, ſeu caſſare ſententias Iudicũ, quamuis rectè, et ritè latas? Item reſtituere ad appellandum aduersùs rem iudicatam? Item mandare reuiſorem ſententiæ in rem iudicatam trãſactæ? Et an, ſi indulgendo crimen reſtituit delinquentem ad omnia, reſtituat eum etiam ad acquiſita alteri mediante ſententia ſi non ad acquiſita alteri ex facto, vel ex contractu? ibid.

24 An poſſit præiudicare in modicis, etiam ex poteſtate ordinaria? ibid.

25 An Superior poſſit dare Sacerdoti ſubdito poteſtatem, qua ipſum abſoluat à peccatis (etiam reſeruatis) à quibus ipſe abſoluere poteſt ſubditos ſuos? pag.218. n.3. An idem poſſit eius Vicarius? ibidem.

DE.

DE REO.

1 An in dubio, quòd Iudex interroget iuridicè, debeat reus reſpōdere ad mentem illius? pag.5.n.6.

2 An reus exiſtens in carcere, poſſit tranſmitti ad regias triremes, donec eius cauſa expediatur? pagina 20, et pag.206. et 256.

3 An reus, ſi hunc Iudex iuſtam cauſam habere priuatim cognoſcat, poſſit damnari in ciuilibus? pag.198.199.200. et 201. An etiam in criminalibus? ibid.

4 An, ſi damnetur in ciuilibus, priuetur dominio in rebus, ita vt non poſſit occultè ſibi compenſare, et hæredes eius, cui adiudicatur, ſi poſtea errorem aduertant, reſtituere non teneantur? pag.198.

5 An, ſi per matrimoniū inualidū, ſed ſecundùm publica allegata apparens validum, adhærere putatiuæ coniugi iubeatur, obedire debeat, et poſſit? pag.199.n.6.

6 An, ſi reus ſecundùm falſas allegationes damnetur ad mortem, poſſit defenſionis cauſa publicæ poteſtati reſiſtere? pagina 199. num.7.

7 An, ſi Iudex cognoſcat ſe non habere auctoritatem in reum, vel reum non mereri pœnam ſecundùm legem, poſſit à Iudice damnari, etiamſi multi oppoſitum teſtentur, quin, et ſi non damnetur, priuationem officij, vel mortem ipſi Iudici minentur? pag.200.num.9.

8 An à Principe poſſit ex cauſa concedi ſaluum conductum reo? Item, et mutari eius pœna corporalis in pecuniariam, etiamſi non adſit partis offenſæ remiſſio? pag. 206.num.5.

9 An etiam à Principe poſſint, quin et ſoleant prouiſiones (quæ ſaluæ guardiæ vulgò dicuntur) concedi reis vaſſallis Baronum, ne contra ipſos (etiā pro delictis antiquis) inconſulto ipſo Principe procedatur, ad finem ne à Baronibus indebitè vexentur? Item, et concedi indultus colonis pro debitis ciuilibus, ad finem vt cultura, vel meſſi vacent in beneficiū commune? ibid.

10 An poſſit reus exiſtens in triremibus cogi ex aliqua cauſa ad inſeruiendum in illis, accepto ſalario? ibid. An tamen, ſi capiatur ab hoſtibus, teneatur Princeps illum redimere? pag.207.

11 An poſſit à Principe remitti pœna reo, etiam non remittente parte? Et an, ſi remittatur ſine cauſa, vel obſit id communi vtilitati Reipublicæ, remiſſio illius tanquam irrita reuocari poſſit, et ſoleat? ibid num.10.

12 An poſſit etiam reo, qui delictū morte dignum commiſit, diſpenſari, quòd non moriatur, ſed aliā pœnam luat, vel etiam nullam, ſi perutilis ſit Reipublicæ? pagina 202.num.4. et pag.211.num.3.

DE TESTE.

1 An in dubio, quòd Iudex interroget iuridicè, teſtis reſpondere debeat ad mentem illius? pag. 5. num.6.

2 An teſtis excommunicatus, etiā

non toleratus validè aſſiſtat matrimonio? pag.120 num.2. An idem dicendum ſit de Parocho? An, et qualis debeat eſſe ipſius aſſiſtentia? ibid. An debeat eſſe vocatus, ſeu rogatus? num 3. Et an debeat habere eas qualitates, quæ in cauſis tam ciuilibus, quã criminalibus iure ordinario requiruntur? num.4.

3 An teſtis inhabilis, ſeu exceptione remouibilis validè adhibeatur in cauſa fidei? An etiam validè adhibeatur vt inſtrumentarius ad rei geſtæ probationem ex conſenſu partium? An etiã ad actus iudiciales, ſi à Iudice, vel parte aduerſa non repellatur? Et an etiam ad fidem rei geſtæ faciendam, ſi de matrimonij valore poſtea in iudicio lis exoriatur? ibidem.

DE DENVNCIATIONIBVS.

1 An teneatur quis denunciare ſe ipſum? pag.154.

2 An teneatur denunciare complices, et ſic an teneatur pœnitens in confeſſione, vel occaſione confeſſionis ſolicitatus (ſi in turpia conſentit) denunciare Confeſſorem ſollicitantem? ibid. An, et quomodo in tali caſu gerere ſe poſſit pœnitens denuncians, et quomodo gerere ſe debeat Inquiſitor denunciationem excipiens? ibidem.

3 An teneatur denunciare filium, patrem, matrem, vxorem, maritum, fratrem, vel ſororem? pag.155. An ſaltem in caſu hæreſis, quæ tendat in damnum commune, ex eo quòd dogmatizetur? ibid.

4 An teneatur denunciare extraneos, ſi ex tali denunciatione ſibi, filio, patri, matri, marito, vxori, fratri, ſorori, aut etiam alteri ſibi coniunctiſſimo notabilem damnum in vita, fama, vel bonis fortunæ rationabiliter timeat? An ſaltem in caſu, quòd denunciandus in magnum Reipublicæ damnum dogmatizaret, animas, v. g. ſeducendo, vel corpora occidendo, etc. pag.155.

DE APPELLATIONIBVS.

1 An à Vicario ad Epiſcopum detur appellatio? pag.116.nu.6. Et an mortuo Epiſcopo expiret poteſtas Vicarij, et huius acta, et literæ dimiſſoriæ datæ valeant, ſi mors Epiſcopi cõmuniter ignoretur? ibid.

2 An ſaltem detur appellatio à delegato ad delegantem? ibid.

3 An detur ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, ſeu Metropolitanũ: et tunc an poſſit Archiepiſcopus in diœceſi ſuffraganeorũ iuriſdictionẽ exercere? pag. 131. An, etiã ſi non appelletur, ſed adſit negligentia Epiſcopi in iuſtitia adminiſtranda? An, et in alijs caſibus? ibid. vide etiam de iuriſdictione.

4 An (quamuis Regulares non exempti, excõmunicati à proprio Prælato ex cauſa pertinente ad diſciplinam regularẽ, abſolui non poſſint ab Epiſcopo) poſſint tamẽ appellare ad Epiſcopum ab iniuſta

ſta ſententia Prælati? pag. 132.

5 An, ſi Pontifex expreſſè deroget iuripatronatus laicorum, poſſint hi ad Pontificem appellare, et libellos ſupplices eidem offerre, ne literæ Apoſtolicæ executioni mandentur? pag. 173 num. 12.

6 An, ſi cauſa deciſa fuit per duos Iudices, Eccleſiaſticum, ac Laicum, et intercedat appellatio, hæc coram Iudice Eccleſiaſtico ſit facienda? pag. 176. num. 6.

7 An in controuerſijs exorientibus ſuper feudis Regalibus, vel à Laico conceſſis, ad Regem, et non ad Papam ſit appellandum? pag. 181. et 182. An, et quid, ſi Eccleſia ipſa habeat in feudum? ibid. Et quid, ſi agatur de poſſeſſorio, et non de petitorio? pag. 182. nu. 2.

8 An Rex poſſit ex cauſa reſtituere ad appellandum aduerſus rem iudicatam? pag. 205. Item reuocare ſententias in rem iudicatam tranſactas? Item mandare reuiſorem ſententiæ in rem iudicatã tranſactæ, et ſimilia? ibid. An, et quid, ſi indulgendo crimen, reſtituit delinquentem ad omnia, reſtituat eum etiam ad acquiſita alteri mediante ſententia, ſi nõ ad acquiſita alteri ex facto, vel ex contractu? ibidem.

9 An, et cur ſanctus Paulus ad Cæſarem appellarit? pag. 313. nu. 5. Et cur Chriſtus pro ſe, et Petro tributum ſoluerit? ibid.

DE BENEFICIIS.

1 An facultas in certa Eccleſia perſonis idoneis prouidendi beneficia alicui gratiosè conceſſa, expiret morte concedentis? pag. 164. num 9.

2 An conceſſio gratiæ expectatiuæ ad beneficium vacaturum? Item literarum, quibus Papa Epiſcopo mandet, vt alicui prouideat de beneficio, expiret etiam morte concedentis? ibid. vbi multos caſus reperies? Vide etiam de gratijs, & reſcriptis.

3 An poſſint Principes ſeculares in defenſionem ſui iuriſpatronatus recognoſcere literas Apoſtolicas, vel condere leges, ne literæ Apoſtolicæ executioni mandentur ſine ipſius conſenſu? pag. 170. 171. 172. 173. et 174.

4 An poſſit Pontifex derogare iuripatronatus eorum? pag. 173. n. 12. & pag. 192. & 193.

5 An, ſi de facto deroget, poſſint illi per ſuos Miniſtros coram Iudice Eccleſiaſtico, ſeruato iuris ordine, ad Pontificem appellare, & libellos ſupplices eidem offerre, vt literæ Pontificiæ executioni nõ mandentur? ibid.

6 An poſſint Principes ſeculares per ſuos Miniſtros examinare proceſſus citationum, & cauſarum beneficialium? pag 171. n. 8.

7 An poſſit Pontifex ex cauſa Eccleſiaſticis auferre beneficia, bona Eccleſiæ, item & patrimonialia, & dare alteri? pag. 187. num. 7.

8 An poſſit priuare omnes Eccleſiaſticos omnibus beneficijs? Item, & diſpenſare, quòd omnes Clerici vxorem ducant? ibid.

9 An poſſit derogare iuripatronatus (conferendo beneficia nõ præſentatis) ſiue Patronatus ſit Eccleſiaſticus, ſiue laicus? pag. 192. n. 1.

10 An, ſi patronatus ſit laicus, cenſeatur Pontifex ei derogare, ſi de facto conferat alteri, & diſertè id in literis non exprimat per clauſulam derogatoriam num.2. An, ſi tale beneficium ad Regem, Ducem, vel Marchionem pertineat, debeat id ipſum in derogatoria clauſula exprimi? An & quid, ſi beneficium ſit iuriſpatronatus Eccleſiaſtici? ibid. num. 2. Et quid, ſi partim ſit laici, partim Eccleſiaſtici? pagina 193. num.4.

11 An beneficiorum Apoſtolicæ reſeruationes (quæ fiunt propter crimen, vel quia contingit beneficia vacare apud Sedem Apoſtolicam, vel ob aliam cauſam, &c.) ex iuris communis, vel cancellariæ regularum diſpoſitione comprehendant beneficia iuriſpatronatus laicorum, quoad eorum præſentationem, vel tantùm quoad inſtitutionem (quæ Prælatis competit) ita vt hæc tantùm ſit à Papa petenda, non item illa? pag.193. Et an id intelligatur de Epiſcopatibus, Abbatijs, Prioratibus, Decanatibus tantùm, non item de beneficijs minoribus? ibidem.

12 An, ſi iuſpatronatus acquiſitum ſit à laico ex priuilegio, vel præſcriptione, poſſit Pontifex ei derogare ſine expreſſa clauſula derogatoria, modò non conſtet à laico illud fuiſſe fundatum? ibid. num.5.

13 An etiam Legatus à latere poſſit tale beneficium ſine præſentatione conferre? ibid.

14 An Legatus à latere, vel Nuncius Apoſtolicus cum poteſtate Legati à latere poſſit derogare patronatui Eccleſiaſticorum, etſi non laicorum? num.6.

15 An etiam poſſit Epiſcopus? nu.7. An quamuis non poſſit Epiſcopus, ſi tamen præueniat Epiſcopus patroni præſentationem, Epiſcopi collatio ſit valida? An & hæc (ſi ſequatur patroni præſentatio intra tempus à iure præſcriptum) reſoluatur, & euaneſcat? Et an, ſi non ſequatur, nec ſe oppoſuerit patronus intra dictū tempus, confirmetur, & maneat valida? pag.194.

16 An patronus laicus gaudeat in aliquo caſu iure patroni clerici, quoad tempus præſentationis ſex menſium? pag.193.num.4.

17 An poſſit Pontifex diſpenſare, quòd quis habeat plura beneficia reſidentiam requirentia; & ex quibus cauſis? pag.194. num.1. An & quamuis Tridentinum Concilium id prohibeat? numero 2.

18 An, ſi non fuerit iuſta cauſa diſpenſandi, qui per diſpenſationē plura beneficia obtinuit, ſit tutus in conſcientia, ſi alterum non reſignet? ibid. num.2.

19 An poſſit etiam diſpenſare, quòd quis habeat Epiſcopatum ante legitimam ætatem, & ex qua cauſa? ibid.

20 An ſit dominus beneficiorum, vel diſpenſator tantùm? item, & an Indulgentiarum ſit etiam diſpenſator tantùm? ibid. vide etiam pag.288. num.2.

21 An, quamuis beneficiorum non ſit dominus, ſed diſpenſator tantùm, collatio tamen beneficij ſecundi, tertij, &c. ſit valida,

ita

*ita vt qui accepit (licet teneatur reſignare aliquot ex illis, quæ non ſunt ipſi iuxta ſuum ſtatum neceſſaria, vel in quibus obtinendis iuſta cauſa non interfuit) tamen non teneatur perceptos fructus reſtituere; præſertim ſi muneri ſuo, ſaltem per Vicarium ſatisfecerit? pag.*195.*num.*3.

22 *An poſsit Epiſcopus etiam poſt Tridentinum conferre ex cauſa eidem perſonæ plura beneficia reſidentiam requirentia? numero* 4.

23 *An ſaltem poſsit, quando ſunt beneficia ſimplicia (etiam Canonicatus) quorum alterum non requirit reſidentiam, ſiue ex ſui inſtitutione, ſiue ex ritè præſcripta conſuetudine? num* 5.

24 *An etiam, quando Eccleſia* Cathedralis, vel Parochialis, *vel dignitas eſt ad ſuſtentationem inſufficiens, & alterum beneficium eſt ſimplex non requirens reſidentiam? num.*6.

25 *An etiam, ſi ſint ambo beneficia parochialia, quæ præterquam quod habeant ad ſuſtentationem inſufficientiam, ſunt valde vicina, ita vt vna, & eadem perſona poſsit vtrique ſatisfacere, & ex alia capite non facilè inueniatur, qui parochiæ vni ſoli velit deſeruire? ibid.*

26 An etiam, quando *dignitati, vel* Canonicatui *acceſſoriè annexa eſt parochialis, quæ per Vicarium adminiſtrari ſolet? numero* 7.

27 An etiam, *quando vnum beneficium datur in titulum, alterum autem in commendam ad ſex menſes, quamuis ſit parochiale? num.*8. *An tamen, ſi detur in commendam perpetuam, tunc requiratur* Pontificis *diſpenſatio? ibidem?*

28 *An, ſi quis ex falſis probationibus priuetur officio, vel beneficio, amittat per talem Iudicis ſententiam dominium illius, ita vt in foro interno non poſsit ſibi compenſare? pag.*198.*num.*3. *An & idem dicendum ſit in alijs fortunæ bonis? ibid.num.*2.

29 *An collator poſsit ſibimet ipſi beneficium conferre, vel committere ſuam poteſtatem alteri, qui ipſi beneficium conferat? pag.*221. *num.*10. An *& idem dicendum ſit de patrono in ordine ad præſentandum? ibid.*

30 *An, & quid poſsit beneficiarius circa fructus beneficij? pag.*236. *vide etiam de donationibus.*

DE VOTO, ET Iuramento.

1 An *Regulares cum Prælati ſui conſenſu poſsint ſe ſubijcere Epiſcopo, vt ab eo cum ipſis diſpenſetur in voto, iuramento, irregularitate, &c. Item, & vt abſoluantur à cenſuris, & peccatis, ſi talem facultatem habeat Epiſcopus, & non Ordinis Prælatus? pag.*69. *num.*3. *An etiam poſsint ſine Prælati conſenſu, ſi Prælatus irrationabiliter conſenſum præſtare nolit? ibid.*

2 *An Regulares virtute ſuorum priuilegiorum poſsint facere diſpenſationes, vel commutationes votorum, reſtitutionis bonorum in-*

incertorum, & relaxationes iuramentorum, quas aliquando ſibi reſeruant Epiſcopi? pag. 84. num. 1.

3 An & quid aliud poſſint Regulares virtute ſuorum priuilegiorum? vide de cenſuris, de caſibus reſeruatis, de hæreſi, de irregularitate, & de priuilegijs, vbi quamplurimos caſus inuenies.

4 An & quid poſſint Epiſcopi? vide in tractatibus citatis.

5 An, ſi quis obligatus voto recitãdi Roſarij, recitet illud animo tunc non ſatisfaciendi, teneatur iterum recitare? pag. 99. num. 1. An & idem dicendum ſit de eo, qui obſtrictus debito pecuniarum ſoluit, non volens tunc debito exſolui? ibid.

6 An, ſi immemor dicti voti Roſarium recitet, reuera liberetur? ibid. num. 3. An & qui immemor obligationis reſtituendi fructus pauperibus propter omiſſionẽ officij, pauperibus eleemoſynas elargitur? ibid.

7 An, ſi quis certus ſe caſtitatis perpetuæ, vel Religionis approbatæ votum emiſiſſe, dubitet, an tunc animum ſe obligandi habuerit, teneatur votum ſeruare? Et an tale votum reſeruatum ſit ſummo Pontifici? pag. 110. num. 5.

8 An Regulares poſſint per priuilegia ſua diſpenſare vota, irregularitates, iuramenta, petitiones debiti, &c. extra Sacramentum Pœnitentiæ pag. 123. 124. & 126. Item & an poſſint abſoluere à cenſuris? An & quid dicendum, ſi quis hæc faciat per literas, quæ emanant ex Sacra Pœnitentiaria? pag. 124.

9 An excommunicatus, vel ſuſpenſus, &c. toleratus, vel non toleratus poſſit validè, & licitè à voto, vel iuramento diſpenſare? Item & alios actus validè, & licitè exercere? vide de cenſuris.

10 An teneat votum, vel iuramentum contractum in præiudicium tertij? pag. 130. num. 10.

11 An Princeps teneatur ſtare contractui, ratione iuramenti, quod interceſſit in contractu? pag. 216. & 217.

12 An poſſit prohibere, ne apponatur iuramentum in contractibus, ad hoc ne ratione iuramenti efficiantur mixti fori? Et ſic, an poſſit tollere obligationem iuramenti à principio, impediendo, ne à principio iuramentum inducat obligationem? pag. 217. & 222. numer. 15. & pag. 223. num. 16. & 17.

13 An poſſit tollere obligationem iuramenti iam ſemel inductam, ſeu remittere, vel relaxare iuramentum? pag. 217. vſque ad 226, an & etiam, ſi iuramentum ſit factum, & acceptatum in fauorem tertij? pag. 217. num. 2. & pag. 225. nu. 6. & ſeqq. vbi multos caſus inuenies.

14 An, & ex quibus cauſis poſſit iuramenti obligationem tollere, ſeu remittere, vel relaxare iuramentum? An & etiam, ſi Princeps ſupremus non ſit? pag. 224. & 225.

15 An poſſit relaxare iuramentum, ſi metu, vel fraude extortum fuerit, vel ſi in illo alia iniuria,

aut

aut iniuſtitia interceſſerit; vt cũ vſurarius exigit iuramentum de ſoluendis vſuris, vel cum quis in contractu eſt grauiter læſus, & coactus aliquo modo illum iuramento confirmare, vel non aduertens læſionem, etiam ſponte confirmauit? pag. 218. num. 1 et pag. 222. num. 14. An, & poſſit etiam remittere ſolutionem? ibid. & pag. 225. num. 6.

16 *An eodem modo poſſit relaxare iuramentum, & remittere ſolutionem Prælatus Eccleſiaſticus? num. 2.*

17 *An poſſit Superior, ſiue Eccleſiaſticus, ſiue Laicus ille ſit, relaxare iuramentum, & remittere ſolutionem, ſolùm ſi qui iniuriã intulit, ſit ſubditus relaxanti, et remittenti? An & etiam, ſi non ſit ſubditus, ſit tamen ſubditus, qui iniuriam accepit? ibid. Et an in tali caſu Superior eius, qui iniuriam intulit, ſit interpellandus? ibid.*

18 *An poſsit Superior relaxare iuramentum, & remittere ſolutionẽ, etiam ſibi ipſi, ſi ipſemet iniuriã paſſus fuerit? num. 3.*

19. *An poſſit Superior Eccleſiaſticus directè diſpenſare ſibi in votis ſuis? ibid. An etiam, & directè indulgentias ſibi applicare? pag. 219. num. 6. An ſaltem poſſit indirectè; dando ſcilicet alicui ex ſubditis poteſtatem, qua in ipſius votis diſpenſet, ſicut & dare poteſtatem, qua ipſum abſoluat à peccatis (etiam reſeruatis) à quibus ipſe poteſt abſoluere ſubditos ſuos? pag. 219. num. 3. An, & indirectè poſſit diſpenſare ſibi in legibus (etiam ſuperiorum) vt de ieiunio, de abſtinentia à carnibus, de audiendo Sacro, de recitando officio, in quibus ipſe poteſt diſpenſare ſubditis ſuis? num. 4. & 5.*

20 *An in votis proprijs, & ſimiliter in iuramentis iuratis poſſit diſpẽſare, non ſolùm quilibet Superior Eccleſiaſticus ſecularis, ſed etiam Regularis, vt ſunt Priores, Præpoſiti, Guardiani, Rectores, &c. An, & eorum Vicarij? pag. 221. numero 12. & pag. 226. numero 8.*

21 *An iuramentum per metum, vel per aliam iniuriam extortum, poſſint relaxare etiam Regulares, quibus per priuilegiũ Sedis Apoſtolicæ conceſſum eſt relaxare vota iurata, & iuramenta, quorum remiſſio non eſt in præiudicium tertij? pag. 222. num. 13.*

22 *An poſſit prodigus iuramento ſe obligare ad alienandum, ſoluendum, &c pag. 223. nu. 16.*

23 *An poſſit pupillus ex contractu Tutoris cum ipſo Tutore, etiam accedente iuramento, obligationẽ contrahere ad ſoluendum? ibid. num. 17. pag. 221. num. 11. & pag. 226. num. 10.*

24 *An poſſit filiusfamilias ſub patria poteſtate exiſtens, ſi ſine conſenſu patris mutuo pecuniam accipiat, obligari ad ſoluendum, etiamſi cum iuramento renunciet beneficio Senatus conſulti Macedoniani? pag. 217. num. 3. An ſaltem ad ſoluẽdum teneatur poſt mortem patris? ibid.*

25 *An poſſit quicunque alius iuramento ſe obligare ad non accuſãdum, ad non denunciandum, non contra teſtandum, & ſimilia?*

lis? ibid Et an huiuſmodi iuramentum ſit ipſo iure irritum, ita vt non egeat Superioris relaxatione? pag.223.num.2.

26 *An Superior, etiam laicus poſſit remittere, ſeu relaxare iuramentum in pœnam; quando ſcilicet is, cui præſtitum eſt iuramentum, ita meretur ex aliqua cauſa; v.g. an poſſit relaxare iuramentum de vſuris ſoluendis, iuramentum per vim, vel fraudem extortum, &c. pag.223.num.1. Et an huiuſmodi iuramenta ſint ipſo iure nulla, ita vt non egeant Superioris relaxatione? ibid.*

27 An in pœnam etiam relaxetur *iuramentum (quo ſubditi obſtricti ſunt Principi, vel alteri Superiori) quando ille priuatur per Papam, vel per alium Superiorem officio, vel dignitate, ratione cuius erat ei præſtitum iuramentum; vel quando ſuſpenditur ab officij executione, propter hæreſim notoriam, vel propter excommunicationem non toleratam, etc. pag.224.num.3 & pag.225. num.4.*

28 *An Superior etiam laicus poſſit remittere, ſeu relaxare iuramentum ratione boni publici, vt ſi ipſe, v.g. in damnum commune læſus fuerit, vel ſi quis alter cum iuramento ſponte, vel coactè promiſerit non accuſare, non denunciare, non contra teſtari, &c. pag.224. num.2. An, & quinam alij poſſint iuramentum relaxare? ibid.*

29 *An cognitio iuramenti, ſi agatur de viribus, & valor iuramenti, vel ſi in dubium vertatur, an iuramentum ſit licitum, an obligat in conſcientia, an poſſit relaxari, &c. ad forum Eccleſiaſticum ſolùm pertineat? quamuis, ſi conſtet de iniuſtitia iuramenti, poſſit poteſtas etiam ſecularis illud relaxare? ibid.*

30 *An, ſi Iuramentum accedat cõtractui, quem poteſtas ciuilis irritat, irritum ſit etiam iuramentum? pag.225.num.2.& pagina 226.num.7.8.& ſeqq.*

31 *An quando poteſtas ciuilis relaxat iuramentum, relaxet illud directè, vel tantùm indirectè? pag.225.nu.3.& ſeqq. vbi multos caſus reperies.*

32 *An, ſi poteſtas ciuilis ob iuſtam cauſam aliquid præcipit, vel prohibet, ſubditus ei, non obſtante ſuo iuramento in contrarium, obedire debeat? num.5.*

33 *An, ſi is, in fauorem cuius factum eſt iuramentum, nolit remittere ad iuſſum Superioris, poſſit illud, etiam eo inuito, remittere Superior quicunque? Et an in tali caſu requiratur citatio partis? num.6.*

34 *An poteſtas ciuilis poſſit ſolùm relaxare votum, & iuramentum, ſi illud interponatur ſuper contractu, vel alio negotio ad ſeculare forum pertinente, ſecus ſi fiat ſoli Deo, ſeu tantùm intuitu pietatis? pag.226.n.1. An, & ſimiliter tunc ſolùm poteſtas ciuilis poſſit cogere ſubditos ſuos ad eius obſeruationem? ibid.*

35 *An in tali caſu poſſit etiam poteſtas Eccleſiaſtica relaxare iuramentum, ſicut & cogere* Laicos *ad illud obſeruandum, ita vt res ſit mixti fori? num.2.*

DE IMMVNITATE Eccleſiaſtica.

1 An Eccleſiaſtici ſubdâtur legibus Principum ſecularium? & quomodo? pag. 24.

2 An ſubdantur quoad bona, & quomodo? ibid. & pag. 25. & 27.

3 An, ſi violent leges Principum ſecularium, poſſint puniri ab iſtis, vel potiùs puniri debeant à Iudice Eccleſiaſtico? Et an eadem pœna ſtatuta in laicos, vel potiùs mitiori? pag. 27.

4 An ſubdantur legibus infirmantibus contractum, teſtamentum, &c. vel reddentibus perſonas inhabiles ad contrahendum, teſtandum, &c. in pœnam commiſſi criminis? Et an ſubdantur legibus infirmantibus contractum, teſtamentum, &c. quæ pœnales non ſunt, ſed certam formam, ſeu ſolemnitatem contrahendi, vel teſtandi, &c. præſcribunt? pag. 28. num. 1.

5 An poſſint conueniri, iudicari, et puniri apud Iudicem ſecularem, ſaltem in aliquo caſu? pag. 28. & 29.

6 An poſſint trahi ad Tribunal ſeculare ob defectum iuſtitiæ, vel ob negligentiam Iudicis Eccleſiaſtici? Et an è contra trahi poſſint Laici ad Tribunal Eccleſiaſtici, ob defectum iuſtitiæ, vel ob negligentiam Iudicis ſecularis? pag. 29. 30. & ſeqq. & pag. 56. & 62.

7 An poſſint ad Eccleſiæ Prælatos fieri literæ hortatoriæ? pagina 30.

8 An, ſi Eccleſiaſtici ſuis criminibus Reipublicæ moleſtiam, & periculum ingerant, poſſint Principes ſeculares contra illos (ſaltē in aliquo caſu) ſibi, & ſubditis ſuis prouidere? pagina 30. & 66.

9 An, ſi Pontifex faciat mandata in deſtructionem Eccleſiæ, poſſint Principes ſeculares facto, & vi illis reſiſtere, atque impedire, ne executioni mandentur? pag. 31. & 66. num. 4. 5. & 6.

10 An, ſi quis (ſiue laicus, ſiue Eccleſiaſticus) vi, aut cenſuris à Iudice Eccleſiaſtico opprimatur, poſſit querelam deferre ad Tribunal Regium? pag. 31.

11 An ſint admittendæ in cauſis Eccleſiaſticis chartæ, ſeu appellationes tuitiuæ? pag. 33.

12 An conſuetudo immemorabilis, licet non poſsit tollere omnem exemptionem Eccleſiaſticam, poſſit ſaltem tollere illam in aliquo caſu particulari; præſertim ſi coniuncta ſit cum priuilegij fama vaga, & incerta, vel ſit mixta laicorum, & Eccleſiaſticorum, vel adſit ſcientia, & tolerantia Pontificis? pagina 35. 36. 37. & 38. & ſequent. vide etiam de conſuetudine.

13 An conſuetudo, quòd Monaſteria non ſuccedant ad legata, ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam? pag. 35.

14 An conſuetudo immemorabilis coniuncta cum conſtanti ſemper fama, & traditione de accepto priuilegio à Papa, ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam? Et an poſsit Papa il-

lam (ſicut & ipſum priuilegium) abrogare, ſeu reuocare, etiamſi facta fuerint concordata? Et an de facto reuocet quotannis per Bullam Cœnæ Domini? pagina 42. 43. 44. vide etiam de Conſuetudine.

15 An Clericus *in flagranti crimine deprehenſus, vel ſuſpectus de propoſito perpetrandi crimen, vt quia noctu armatus incedit, &c. poſſit capi, à miniſtro Iudicis ſecularis, vt Eccleſiaſtico Iudici ſiſtatur, & cum quibus requiſitis? pagina 45. numero 1.*

16 *An poſſit priuari armis, & cui illa ſint reſtituenda? pag. 46. numero 1. & 2. Et an poſſit* Clericus *reſiſtere cum armis miniſtro laico volenti ipſum capere, & armis ſpoliare? ibid. num.2.*

17 An *ſaltem poſſit priuari illis armis, quorum vſus tanquam Reipublicæ perniciosus ita eſt prohibitus, vt neque domi retineri conceſſum ſit? ibidem num 2.*

18 *An poſſit priuari auibus, canibus, & alijs inſtrumentis venationis, vel piſcationis ipſi probibitæ? ibid. num.2.*

19 An, *ſi cùm debitor ſit, fugiat, vel fugam meditetur, poſſit non ſolùm à* Iudice *laico, vel eius miniſtris, ſed etiam à creditore priuato capi, & detineri, ad hoc vt* Iudici *Eccleſiaſtico ſiſtatur; & cum quibus requiſitis? pag. 47. num.1. Et an, ſi grauí iniuria laicum affecit (ob quam à Magiſtratu ſuo Eccleſiaſtico incarcerandus foret, & ad ſatisfactionem compellendus) capi, & detineri ſimiliter poſſit, & per quot horas? ibid. num.1.*

20 *An poſſint* Clerici, *tanquam inobedientes mandatis Principum iuſtis, vel ex alijs delictis, licitè de* Regno *à* Principe *expelli? pag. 49. & 50. An ſaltem poſſint in aliquo caſu, & cum quibus requiſitis? ibid. num. 7. An, & quid dicendum de cooperatoribus? ibid.*

21 *An poſſint Epiſcopi expelli ab Epiſcopatu, ſi ſimoniacè ad Epiſcopatum fuerint electi? ibidem num 8.*

22 *An poſſint Eccleſiaſtici cogi, vt frumentum, & alia ad victum neceſſaria iuſto pretio vendant tempore penuriæ, abſque eo quod recurratur ad Iudicem Eccleſiaſticum? pag. 51. & 52. An poſſint ſaltem aliquando cum quibuſdam requiſitis? ibidem num.2.*

23 *An poſſint cogi tempore peſtis ad ſeruanda banna promulgata pro bono publico, & ſanitate tuenda, abſque eo quod ſimiliter ad Magiſtratum Eccleſiaſticum recurratur? ibid. num.4. Et an poſſint aliquando cum aliquibus requiſitis? ibid.*

24 An, *ſi vendant vinum, frumentum, & ſimilia vltra taxam à* Principe *ſtatutã, poſſint à* Principe*, vel eius miniſtris, rebus dictis in pœnam ſpoliari, ſi ſic in* Principis *lege ſtatutum ſit? pag. 52. An, & quomodo, & per quem? ibid.*

25 *An, ſi exportent ſimilia è* Regno *contra legem* Principis *probibentem ſub pœna commiſſi, poſſint ſimi-*

ſimiliter iis ſpoliari? pag. 53. n.1. An, & quomodo, & per quem? pag.54.num.5.

26 *An teneantur contribuere ad reparationem pontium, viarum publicarum, murorum Vrbis, & ſimilium, quæ primò, & principaliter ſpectant ad communitatem? ibid. num. 3. vide etiam de gabellis tributis, & collectis.*

27 *An, ſi falſa menſura vendant triticum, vinum, vel oleum, &c. poſſint à Principe, eiuſque ſeculari miniſtro in bonis, vel in pœna pecuniaria puniri? pag. 54. num. 1. An, & quomodo, & per quem? ibid.*

28 *An, ſi teneantur ſoluere gabellas, collectas, vel contributiones, &c. poſsint à Iudice Laico ad illã ſoluendam compelli? pagina 55. num. 1. An ſaltem poſsint per modum facti bona ipſorum detineri, ne aſportentur, donec gabella iuſta, Iudicibus Eccleſiaſticis conſultis, ſoluatur? ibidem num. 3.*

29 *An poſsit Iudex laicus, quando perſona Eccleſiaſtica dixit falſum teſtimonium, vel protulit falſam ſcripturam coram ipſo, punire illum in bonis, ſi non in perſona? pag. 56. nu. 1. & pag. 61. num. 3. An ſaltem in defectu iuſtitiæ non præſtita à Iudice Eccleſiaſtico? ibid. num. 2. An è contra, ſi perſona Laica dixit falſum teſtimonium, &c. coram Iudice Eccleſiaſtico, Iudex Eccleſiaſticus poſsit illam punire? ibid. num. 6.*

30 *An poſsit pro executione pœnæ ſtatutæ à lege procedere, ſi non contra perſonam Eccleſiaſtici, ſaltem contra eius animalia, ſi hæc in paſcuis alienis, & prohibitis, vel aliter damnum dediſſe reperta fuerint? pag. 57. num. 1. & pag. 179. num. 6.*

31 *An poſsit compellere Eccleſiaſticum ad reſtituendum depoſitum, ſi reſtituere illud in Tribunali Iudicis ſecularis ſe obligauerit? pag. 58. num. 1. An ſaltem de hac re poſsit cognoſcere, & ſic declarare, quòd teneatur ille reſtituere depoſitum? ibid.*

32 *An poſsit ſententiam ab ipſomet contra Eccleſiaſticum latam realiter exequi in caſibus, quorum cognitio ad ipſum de iure ſpectat? ibid. numero 2. & 4. Et ſic, an ſi condemnauit illum in cauſa reconuentionis, debeat per ipſum, vel potiùs per Iudicem Eccleſiaſticum executio fieri? ibidem numero 2. & pag. 184. vbi alios caſus reperies.*

33 *An poſsit rem litigioſam in Eccleſiaſticum, lite pendente, alienatam, ex illo auocare, & in Eccleſiaſticum directè ſententiam ab ipſo latam realiter exequi? ibid. num. 3.*

34 *An poſsit Eccleſiaſticum pœna pecuniaria punire, ſi reuerentiæ ſigna ipſi non exhibuerit, vel coram ipſo alio modo deliquerit? pag. 59. num. 1. An ſaltem poſſit in tali caſu illum capere, vt ſiſtat coram Iudice Eccleſiaſtico, ad finem vt ab eo puniatur pro delicto commiſſo? ibid. num. 2.*

35 *An poſsit compellere Eccleſiaſticos ad reparandam viam ante domus ſuas, & ad ſoluendam*

pœnam impoſitam ijs, qui effuderint amurcam, & ſimilia vetita effundi per vias publicas? pagina 60. num. 1. An ad hæc teneantur Eccleſiaſtici, & per quem compellendi? ibid. nu. 1. & 2. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.

36 *An poſſit compellere, ſi graculi, vermes, locuſtæ, vel bruchi naſcantur in vineis, vel meſsibus Eccleſiaſticorum, vt proprijs expenſis ea capiant, & interimant? ibidem num. 3. An ad id teneantur Eccleſiaſtici, & per quem compellendi? An aliquando ſaltem, & cum aliquibus requiſitis ad id poſsint compelli à Iudice Laico, ſicut & quotieſcunque contributio facienda eſt æquè primò in vtilitatem Eccleſiaſticorum, & Laicorum, v. g. pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros tam Eccleſiaſticorum, quàm Laicorum inundet? ibid. num. 4. & 5. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.*

37 *An poſsit citare, & compellere Eccleſiaſticum ad teſtificandum in cauſa ciuili? pagina 61. numero 1. An, et quid (ſi res ita poſtulauerit) faciendum ſit, & quæ ſit conſuetudo? ibidem num. 2. & 3.*

38 *An poſsit cogere Eccleſiaſticum, qui Laicum ſpoliauit poſſeſsione, ad reſtituendam ei poſſeſsionem? pag. 61. num. 1.*

39 *An poſsit Rex, vt executor Concilij Tridentini, cogere Epiſcopos, & alios Eccleſiaſticos ad illud obſeruandum? Item ad reparandas ſuas Eccleſias? pagina 62. numero 1. An, & quid hic poſsit facere, & an poſsit ad id cogere Laicos? ibid. num. 2.*

40 *An poſsit retinere eoſdem, quamuis ſint ad reſidentiam obligati pro gubernatione Regni, pro conſilio, pro officio, vel alio ſeruitio, ita vt poſsint hi in tali caſu facere fructus ſuos? pag. 63. num. 1. An ſaltem poſsit ex priuilegio à Pontifice obtento? Et an hoc extet, & non ſit reuocatum? Et ſi non eſt reuocatum, quando, & quomodo locum habeat? ibidem numero 1. & 2.*

41 *An poſſit vocare eos, quando ſunt ſui feudatarij, ita vt potiùs, & priùs teneantur obedire ipſi Regi directo domino vocanti, quàm Papæ? ibidem num. 2.*

42 *An poſsit vocare eoſdem, vt ſecum ad bellum eant, vel ſolùm, vt auxilium, & opem præſtent iuxta feudorum conditionem? ibid. num. 3.*

43 *An poſsit probibere, vel curare, ne Epiſcopi à ſuis Eccleſijs abſint vltra tempus à Canonibus definitum? Item ne Eccleſiarum bona diſsipent? Item ne decimas fructuum, niſi conſuetas exigant? pag. 63. num. 1. An, & quid in tali caſu poſsit facere? ibid.*

44 *An Eccleſiaſtici ab Ordinarijs locorum exempti, quamuis ſint immediatè ſubiecti Papæ, poſſint (ſi delinquant) conueniri coram Iudice Laico, ſi in Regno non habent ſuperiorem, à quo puniantur? pagina 65. num. 1.*

45 *An*

45 *An poſſint Principes ſeculares in aliquo caſu coercere Eccleſiaſticos? pag.* 65. *num.* 1.

46 *An poſſint eoſdem occultè ſine citatione proceſſare, habendo animum præſentandi proceſſum ſummo Pontifici, vel alteri Iudici Eccleſiaſtico? ibid. num.* 2. *An ſaltem poſſint in aliquo caſu? ibid. num.* 2. 3. *& ſeqq.*

47 An *poſſint Eccleſiaſtici ex voluntate propria ſubijcere ſe Iudici Laico, vt Iudici? An ſaltem in ciuilibus? An ſaltem de conſenſu Epiſcopi? pagina* 68. *num.* 1. *An ſaltem quoad bona? ibidem num.* 2. *vide etiam pagina* 130. *num.* 10.

48 *An poſſint ſubÿcere ſe Iudici Laico, vt arbitro; & tunc cogi ab illo, vt ſtent ipſius ſententiæ, vel potiùs arbitrio? ibidem numero* 3.

49 *An poſſint Regulares ſubijcere ſe Ordinario? pag.* 69. *nu.* 3. *& pag.* 130. *num.* 10. *An quoad decimas ſoluendas? ibid. An vt ab eo abſoluentur à peccatis, & cenſuris? An & vt cum ipſis diſpenſetur in voto, iuramento, & irregularitate, ſi Epiſcopus, & non Prælatus Ordinis talem facultatem habeat? ibid.* An *quoad lucrandas eius Indulgentias? ibid. num.* 4. *vide etiam de priuilegÿs.*

50 *An poteſtas laica poſſit diſcutere facultates, & poteſtates Nunciorum? pag.* 170. *num.* 1. *An & quinam poſſit, & debeat illas diſcutere? num.* 2.

51 *An poſſit examinare literas, vel Bullas Apoſtolicas, ſiue ſint Bullæ iuſtitiæ, ſiue gratiæ? num.* 3. *An, & quinam poſſit, & debeat illas examinare? ibid. nu.* 5. *& ſeqq.*

52 *An poſſit examinare ex præſcriptione? num.* 6. *An ex tolerantia Pontificis? pag.* 173. *num.* 13. *An ex priuilegio? pag.* 171. *num.* 7. *& pag.* 173. *num.* 14.

53 *An poſſit ſe intromittere in examinandis, ſeu recognoſcendis Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, etc. pag.* 171. *num.* 6. *An teneatur ipſas ſtatim acceptare, & exequi, quin & pro earumdem executione præbere Epiſcopis auxilium brachij ſecularis? ibid.*

54 *An poſſit examinare proceſſus citationum, & cauſarum beneficialium? pag.* 171, *num.* 8.

55 *An, ſi dubitetur de valore literarum Apoſtolicarum, vel conſtet de illarum inualiditate, poſſit de hoc opponere coram Iudice Eccleſiaſtico, vel etiam Pontifici ſupplicare? pag.* 172. *numer.* 10 *& ſeqq.*

56 *An, ſi non ſit aditus ad Iudicem Eccleſiaſticum, vel nolit is ſubreptionem literarum declarare, poſſit, tunc per modum iuſtæ defenſionis executionem illarum impedire, & interim Pontificem certiorem facere? pag.* 173. *n.* 12.

57 *An, ſi Pontifex expreſsè deroget iuripatronatus Regis, poſſit coram Iudice Eccleſiaſtico ad Pontificem appellare, & ſupplicare, ne literæ Pontificiæ executioni mandentur? ibid.*

58 *An poſſit exigere Regium* Exequatur, *non ſolùm quoad reſcripta priuata (obtenta inter partes, vel ad inſtãtiam alicuius), ſed etiam quoad leges generales, & ſtatuta vniverſalia, quales ſunt*

ſunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ? pag.174.num.14.

59 *An ſi Clericus, & Laicus ſimul delinquant, vt in concubinatu, vel ſi ambo vim inferant ſimul eidem perſonæ, &c. tota cauſa aduersùs vtrumque reum ad Eccleſiaſticum Iudicem pertineat? pag.174.175.& 176. An ſaltem, ſi præueniat in captura? pag.175. num.1. An & quid ſeruetur in praxi? pag.176.num.3.*

60 *An poſsit Iudex Laicus, vel eius miniſter in tali caſu irruere in domum Clerici, & mulierem inde extrahere? num.4.*

61 *An poſsit Iudex Laicus in eodem caſu expenſas factas in captura, & cuſtodia mulieris ſuſpectæ à Clerico exigere? num.5.*

62 *An, ſi cauſa fuit decisa per duos Iudices, Laicum, ac Eccleſiaſticum, & intercedat appellatio, hæc facienda ſit coram Iudice Eccleſiaſtico? num.6.*

63 *An, ſi ſit quæſtio, cuiuſnam Iudicis (Eccleſiaſtici, vel Laici) ſit iuriſdictio, ſpectet ad Eccleſiaſticum? num.7. An & quid in dubio? pag.177.num.8.*

64 *An Eccleſiaſtici ſecundùm vim coactiuã ſubdantur legibus Principum ſecularium quoad bona, ſi nõ quoad perſonã? pag.177.n.1.*

65 *An in cauſis realibus poſſint conueniri coram Iudice ſeculari? n.2.*

66 *An in caſibus, in quibus non poſſunt à poteſtate laica puniri in perſona, neque poſsint puniri in bonis, quæcumque bona illa ſint? pag.178. num.1. & 2.*

67 *An, ſi Eccleſiaſtici iuriſdictionem laicam, vel alia Regalia vſurpent, poſsint à poteſtate laica bonis temporalibus priuari? Et an, ſi priuentur, contrahatur cenſura in Bulla Cœnæ Domini? n.3.*

68 *An, ſi Eccleſiaſtici iuriſdictioni Laicæ reſiſtant, vel illam impediant, poſsint capi, vel ſaltem pœna pecuniaria, vel in bonis puniri? pag.179. An ſaltem poſsint capi, ſi aliter iuriſdictio Laica defendi non poſsit? ibid.*

69 *An poſsit poteſtas Laica, vel Princeps Laicus occidere bannitum in territorio Eccleſiæ? nu.6. An in territorio alterius Principis, ſaltem ſi adſit licentia tacita, vel rationabiliter præſumpta illius Principis, vel ſi bannitus ſit graſſator? pag.180. An poſsit Pontifex, & etiamſi bannitus non ſit graſſator? pag.179.num.7. An & poſsit proponere præmium occidenti bannitum? pag.180.*

70 *An, & quæ alia poſsit, vel nõ poſſit Princeps ſine violatione immunitatis Eccleſiaſticæ? vide de Principe, ſeu Rege, & de Cenſuris.*

71 *An, et quæ alia poſsint, vel non poſsint miniſtri Principis ſine violatione eiuſdem? vide de Iudice, ſeu Magiſtratu, et de Cenſuris.*

72 *An poſsit poteſtas ciuilis prohibere, ne contractibus iuramentum apponatur, & ſi apponitur, illud irritare? pag.217.*

73 *An, ſi in contractibus, quorum cognitio alioquin ſpectabat ad forum ſeculare, iuramentum apponatur, fiant mixti fori? ibid.*

74 *An cognitio iuramenti (ſi agatur de viribus, & valore illius; vel ſi in dubium vertatur, an ſit licitum, an obliget in conſcientia; an poſsit relaxari, &c.) ſpectet ſolùm ad forum Eccleſiaſticum*

tum? pagina 224.

75 An, *ſi conſtet de iniuſtitia iuramenti, poſſit etiam* Princeps *ſecularis, & Iudex inferior non ſolùm præcipere, vt exactor illud remittat, ſed etiam ſua authoritate illud remittere, ſeu relaxare? ibid.* An *& poſſit directè, vel indirectè tãtùm? pag.* 225. *n.* 3.

76 An *relaxare votum, & iuramentum poteſtas ſecularis ſolùm poſſit, quando illud interponitur ſuper contractu, vel alio negotio ad forum ſeculare pertinenti, ſecus ſi factum ſit ſoli Deo, ſeu intuitu pietatis; ſed tunc ſolùm poſſit poteſtas Eccleſiaſtica illud relaxare, vel ad obſeruantiam eiuſdem compellere? pag* 226. *num.* 1.

77 An, *ſi votum, vel iuramentum interponatur ſuper contractu, vel alio negotio ad forum ſeculare pertinenti; & ſic poſſit poteſtas ſecularis illud relaxare, vel ad obſeruantiam eiuſdem ſubditos ſuos compellere, poſſit in dicto caſu idem facere poteſtas Eccleſiaſtica, ita vt res ſit mixti fori? ibidem num.* 2.

78 An *quãdo, & à quibus ſine violatione immunitatis Eccleſiaſticæ, & ſine contractione* Cenſurarum *poſſint peti, & exigi donatiua, tributa, vel vectigalia, item tallia, vel collectæ? vide de gabellis, tributis, & collectis; vbi multa de hac materia reperies.*

79 An *poſſit Rex, vel etiam* Prorex *vocare* Epiſcopos, *vel Eccleſiaſticos ad* Parlamentum *propter aliquod publicum negotium, & quando? pag.* 280. *num.* 1.

80 An *poſſit poteſtas laica citare (ſiue per Edictum, ſiue in particulari) Clericum creditorem, vel legatarium in confectione alicuius inuentarij? & quando? ibid. nu.* 2. *et pag.* 281. *num.* 3.

81 An *poſſit citare clericum ad exhibenda iura ſua coram ipſo, ſi Clerici debitor petat dilationem ex conſenſu maioris partis creditorum, vel velit bonorum ceſſionis beneficium obtinere? nu.* 4. *&* 5. An *ſaltem poſſit citare* Clericum, *ſi debitor Clerici Laicus detineatur in carcere ad inſtantiam Clerici creditoris; & tunc per viam reconuentionis? ibid. num.* 5.

82 An *poſſit expellere de* Regno Epiſcopos, *vel alios Eccleſiaſticos, ſi propter publicum aliquod negotiũ ad* Parlamentum *vocati venire noluerint?* An *non ſolùm expellens, ſed etiam mandantes, ratum habentes, & auxilium, conſilium, vel fauorem præſtantes contrahant excommunicationem Bullarem? pag.* 282. *num.* 1.

83 An *ſaltem poſſit eos expellere, ſi* Pontifex *non poſſit moneri, et periculum ſit in mora; vel ſi* Pontifex *monitus nolit prouidere? ibidem.*

84 An *poſſit eos tranſmittere ad* Põtificem, *vt ab illo plectantur, ſicuti poteſt forſan (quibuſdam ſeruatis conditionibus) capere Clericum ad ſiſtendum eum Iudici Eccleſiaſtico, quando reperitur in flagranti crimine, vel quando præſumitur ad delinquendum incedere, vel quando poſt delictum patratum ſuſpectus eſt de fuga? pag.* 283. *et* 284.

85 An *et quæ alia poſſint, vel non poſſint fieri ſine violatione immu-*

nitatis Eccleſiaſticæ, & Cenſurarum? vide de Principe, ſeu Rege, de Prorege, de Iudice, ſeu Magiſtratu, & de Cenſuris.

86 *An vſurpare, detinere, ſupprimere, occupare, vel defraudare ea, quæ à fidelibus ad Dei honorem oblata, vel donata ſunt, vt ad pauperum ſuſtentationem, templorum fabricam, vel ad alios pios vſus conuertantur, ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam, & propriè ſacrilegium? pag. 289. An, & idem dicendum ſit, poſtquam eorum facta fuerit applicatio pauperibus, vel Eccleſiæ miniſtris? ibid.*

87 *An, & quando bona Clericorũ propria gaudeant eodem iure, ac priuilegio, quo gaudent bona Eccleſiarum, & quando non, ita vt v.g. ſi intercedat læſio in contractu circa illa, non detur beneficium reſtitutionis in integrum, ſicuti datur, ſi intercedat circa iſta? Item ad præſcribenda illa non requirantur 40. anni, ſicuti requiruntur ad præſcribenda iſta? pag. 294.*

88 *An, ſi Eccleſiaſtici ter moniti á negotiatione non deſiſtant, perdant Immunitatis Clericale priuilegium quoad perſonam, nedum quoad bona? An quoad bona, quæ negotiantur tantùm (ſiue propria, ſiue Eccleſiæ ſint) vel etiam quoad alia? Et an ita perdant, vt poſt trinam monitionem ſaltem teneantur in conſcientia ſoluere gabellam de ijs, quæ negotiantur? pag. 295. & 296. vide etiam de negotiatione, & de gabellis, tributis, & Collectis.*

89 *An, vt dictum priuilegium perdant, ſufficiat vna monitio, quæ ſit inſtar trium, ſeu æquiualeat tribus? pag. 300. nu. 5. An, ſi perdiderint, cogi poſſint coram Iudice ſeculari, etiamſi ſolùm procedatur contra bona, & non contra perſonam? num. 6. & pag. 301. 302. & 303. vbi multos caſus reperies? An, & ſub qua pœna probibeatur Eccleſiaſticis negotiatio? vide de negotiatione.*

90 *An Iudex Laicus poſſit recognoſcere de crimine Clerici per viam exceptionis, ad effectum repellendi eum à teſtimonio? pag. 302. vbi multos caſus reperies.*

91 *An, & quando in quibuſdam cauſis, quæ alioquin ſpectarent ad Eccleſiaſticam poteſtatem, procedat ſine violatione Eccleſiaſticæ immunitatis, ex eo quod ſit conſuetudo immemorabilis, etiam coniuncta cum fama priuilegij incerta, aut cum fama priuilegij certa, aut cum fama priuilegij concordati, ſeu per modum contractus ſe habentis, aut cum ſcientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. vſque ad 335. vide etiã de conſuetudine.*

92 *An Pontifex, vel Concilium generale poſſit ex cauſa remittere aliquid de priuilegijs exemptionis Eccleſiaſticæ, & ſecularibus permittere, vt aduerſus Clericos aliquam iuriſdictionem exerceant, vel aliqua tributa exigant? pag. 313. An, & alij Eccleſiæ Prælati poſſint permittere aliquid in praxi poni contra dictam exemptionem, ſi ſine ſcandalo, vel maioris mali periculo id impedire non poſſint? ibid.*

93 *An, & cur Chriſtus pro ſe, & Petro*

Petro tributum ſoluerit, & Paulus ad Cæſarem appellarit? ibid. num.5.
An Principes ſucceſſores poſſint reuocare priuilegia exemptionis, ſeu immunitatis Eccleſiaſticæ, etiamſi hæc non eſſet de iure Diuino, ſed poſitiuo? pag.316.nu.1. An & ſit de iure Diuino? pagina 307. & ſeqq.
94 *An, ſi non eſſet de iure Diuino, & Principes noluiſſent in ipſam conſentire, Pontifex, vel Concilium Generale auctoritatem habuerit illam inducendi? pag.317.*
95 *An, & quid aliud dicendum de priuilegijs immunitatis Eccleſiaſticæ? Item, & de priuilegijs concordatis? vide de priuilegijs, de contractibus, & de conſuetudine.*
96 *An, & quando lex, ſeu ſtatutũ (ſi aliquo modo ſpectet ad Clericos) ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam? pag.342.& 343. vide etiam de legibus, & ſtatutis, vbi multa huc ſpectantia reperies.*
97 *An, & quando gabella impoſita ſuper contractus Laicorum generaliter (& ſic implicitè ſuper cõtractus Laicorum etiam cũ Clericis) ſit contra eandem? pag.351.*
98 *An, & quando in alijs caſibus immunitas Eccleſiaſtica lædatur per gabellas? vide de gabellis, tributis, & Collectis, vbi multa de hac materia reperies.*
99 *An, ſi Eccleſiaſtici habeant feudum à Rege, teneantur ratione feudi præſtare Regi auxilium in bello? pag.321. num.3. An, & ire cum illo ad bellum? num.4. An, & priùs obedire Regi, quàm Papæ, vel Metropolitano? ibid.*
100 *An, ſi decima, vel quid aliud Eccleſiæ ſecularibus ſit conceſſũ, cognitio de eo, quando exoriuntur lites ſpectet ad Iudicem ſecularem, vel potiùs ad Eccleſiaſticum? pag.322. num. 5 & 6. & pag.323. An, etſi ſit quæſtio facti, nedum iuris? ibid. vbi multos caſus ad tractatum de decimis ſpectantes reperies.*
101 *An Immunitatis, ſeu exemptionis à gabellis priuilegia ſint realia, & ſic tranſeant ad Eccleſiæ Emphyteutas? pag.355. num.2. An etiam ad alios Eccleſiæ cenſuarios? ibid. num.3.*
102 *An etiam ad Colonos laicos partiarios Regularium? pag 355. An, ſi poſtea hi partem ſuam fructuũ vendant, aut transferant de loco ad locum, vt alienent, tunc ſaltem teneantur ſoluere gabellam? pag.356 num.6. An, & teneantur ſoluere decimas pro parte ſua Colonica ex prædijs Regularium percepta? pag.357.*

DE SACRAMENTIS in genere.

1 *An, ſi quis adminiſtret Sacramenta in articulo mortis excommunicatus & non toleratus, excuſetur ab irregularitate, & à peccato? pag. 118. & 119. An, & aliquando excuſetur à peccato, etiamſi adminiſtret in mortali, & non contritus, vel etiamſi adminiſtret extra articulũ mortis ſed contritus, si ſit toleratus, & non ſe ingerens, ſed requiſitus? ibid.*
2 *An licitè poſſit peti Sacramentorum adminiſtratio ab excommu-*

nicatis, ſuſpenſis, vel interdictis, &c. ſi ſint tolerati? Et an licitè poſsint hi adminiſtrare, ſi non ſe ingerant, ſed ſint requiſiti? An, & aliquando teneantur? Et quid in politicis negotijs? ibid. vide etiam de Cenſuris, vbi multa huc ſpectantia reperies.

3 An, vt quis magnum incommodum vitet, poſſit minus decenter Sacramenta adminiſtrare, vel recipere? pag. 212. num. 5. & 6. & pag. 213. num. 9.

4 An, & quando, ſi quis adminiſtret Sacramenta in peccato mortali, non peccet mortaliter? pag. 121. num. 9. Item, etſi adminiſtret in excommunicatione? pag. 119. vide etiam de Cenſuris.

5 An excommunicatus (ſi abſolutus fuerit pro foro interno) poſsit ſecretò ſine ſcandalo Sacramenta recipere, & adminiſtrare? Item cum alijs loqui, &c. teſtificans (ad euitandum ſcandalum) quod per Iubilaum, Bullam, vel Priuilegia Regularium ſit abſolutus? pag. 134. Et an, ſi excommunicatio ſit occulta, poſsit etiam publicè prædicta facere? ibid. An, ſi accidat poſtea excommunicationem innoteſcere, & cauſam ad forum externum deuenire, poſsit contra ipſum in foro externo procedi, & quomodo? ibid. & pag. 135. vide etiam de Cenſuris.

6 An, & quæ Sacramenta poſsit quis in articulo mortis recipere, vel recuſare recipere à Sacerdote hæretico, vel excommunicato nõ tolerato? pag. 157. vide etiam de Cenſuris. de Irregularitate, & de Hæreſi.

7 An in mortis articulo poſſit quilibet Sacerdos abſoluere à ſuſpenſione ab ordine, officio, vel beneficio, &c. & diſpenſare ab irregularitate, vel ſolùm poſſit abſoluere ab illis Cenſuris, quæ Sacramentorum ſuſceptioni, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ obſtant, cuiuſmodi ſunt excommunicatio, et perſonale interdictum? pag. 157. & 158. An ab his poſsit abſolui, etiamſi moribundus Sacramẽtalem abſolutionem non recipiat, v. g. quia amens eſt, etc. An, et quid intelligatur per mortis articulum? ibid.

8 An, ſi excommunicatus excommunicatione occulta reſeruata Pontifici (etiam in Bulla Cœnæ Domini, et etiam propter hæreſim) ab Epiſcopo, et ab Inquiſitoribus facultatem, vt à Confeſſario aliquo abſoluatur, obtinere non poteſt, in tali caſu, donec talem facultatem obtineat è Roma, poſſit (ſi infamiam, ſcandalum, vel graue malũ ſibi, vel alijs probabiliter timet) celebrare, ſi ſit Sacerdos, et Eucharistiam ſumere, ſi ſit Laicus, eliciendo priùs actum contritionis? pag. 155. Et an, ſi talem actum elicere non cõfidit, poſſit confiteri, et ſic abſolui à quolibet Confeſſario? ibid. et pag. 148. vide etiam de hæreſi, et de irregularitate, vbi quid ſimile de irregularitate reperies.

9 An etiam (ſcandalo, et grauis damni periculo remoto) poſsit id facere, ſi pro viribus ſuis ab Epiſcopo abſolutionem procurans, ab eo illam obtinere non poteſt, et propter paupertatem, vel aliud impedimentum Romam ire, et mittere non valet? ibid. et pagina 148.

148. *vide etiam de hareſi, et de irregularitate, vbi quid ſimile de irregulari reperies? vide etiam de Cēſuris,et Caſibus reſeruatis, vbi multa huc ſpectantia reperies.*

10 *An excommunicatus, vel alia cenſura, aut irregularitate detētus (ſi excuſet grauis neceſſitas, vt ad euitandum periculum mortis, mutilationis, infamiæ, iacturæ, ſcandali, et ſimilium) poſſit licitè, nedum validè, non obſtante* Cenſura, *vel Irregularitate, miniſtrare, et recipere Sacramēta, et tunc abſolui (etiam à peccatis cum Cenſura reſeruatis) à ſimplici* Confeſſario, *et quomodo?* pag. 148. *et* 155. *num.* 9. *vbi alios caſus reperies? vide etiam de hæreſi, et irregularitate.*

11 *An in tali caſu excommunicatus, vel irregularis, etc. abſolui potiùs debeat ſolùm à peccatis, quæ ſunt ſine Cenſura reſeruata, et tacere peccata, quæ ſunt cum* Cenſura *reſeruata, ne peccata cum cenſura reſeruata habeat bis cum magno onere confiteri? Item, an potiùs (ne dimidietur confeſſio) tanquam non habens copiam Cōfeſſoris, non confiteri, ſed tantùm actum contritionis elicere, et Sacramenta miniſtrare, et recipere? ibid. vide etiam de hæreſi, et irregularitate.*

12 *An, ſi prædictus excommunicatus, vel irregularis, etc. recurſum ad* Pontificem *facilè non habeat, poſſit Epiſcopus ad hoc, vt poſſit ille licitè Sacramenta recipere, et adminiſtrare, à Cenſura reſeruata abſoluere, et ab irregularitate diſpenſare? ibid. num.* 10. *Et et an in tali caſu Epiſcopus propriè à* Cenſura *abſoluat, et ab irregularitate diſpenſet, vel ſolùm tollat effectum earum, vt nimirum excommunicatus, vel irregularis, etc. Sacramenta licitè miniſtrare, et recipere interim poſſit, donec defectus manet occultus, et à Pontifice impetrabitur abſolutio, vel diſpenſatio? ibid. num* 10. *vide etiam de hæreſi, et irregularitate.*

DE SACRAMENTO Pœnitentiæ.

1 *An abſolutiones datæ à Confeſſario cum legitima auctoritate ſemel expoſito, ſed poſtea ſuſpenſo ſuſpenſione (quæ non ſit notoria) ſint validæ?* pag. 113. *An, et ſi pœnitens ipſe nouerit? ibid. et* pag. 115.

2 *An, et quando in alijs caſibus ſint validæ, quando non? vide de Iudicijs in vtroque foro, vbi multos caſus reperies.*

3 *An, ſi Sacerdos abſoluat in articulo mortis excommunicatus, etiam non toleratus, validè abſoluat? An fiat irregularis? An peccet mortaliter, ſaltem ſi non contritus, et in peccato mortali abſoluat? Item an peccet mortaliter, ſi excommunicatus toleratus abſoluat extra articulum mortis, non tamen ſe ingerens, ſed requiſitus?* pag. 119.

4 *An, et aliquando teneatur abſoluere; et an, quod dicitur de excommunicatis, idem dicendum ſit de ijs, qui in hæreſim, aut ſchiſma notoriè lapſi ſunt? ibid.*

5 *An* Regularis *Sacerdos ab Ordinario approbatus ad audiendas confeſſiones in ſua diœceſi, inſcio, vel inuito Prælato Ordinis ſui, confeſſiones ibi validè audiat? pag.*122.*num.*1.*An etiam licitè? An, & poſſit abſoluere à caſibus, à quibus poſſet abſoluere virtute* Priuilegiorum *Religioni conceſſorum ſi cum conſenſu ſui Superioris confeſsiones audiret? ibid.*

6 An *poſſint Regulares per priuilegia ſua abſoluere à cenſuris extra Sacramentum Pœnitentiæ? pag.* 123. *Item An poſſit Parochus ab excommunicatione non reſeruata? ibid. Item an poſſit Epiſcopus, & quilibet alius confeſſarius? n.*3. *An poſſint ſimiliter extra Sacramentum Pœnitentiæ commutare, vel diſpenſare vota, irregularitates, iuramenta, petitiones debiti, &c. ibid. & pag.* 124. *&* 126. *An & idem dicendum, ſi abſoluant ex vi literarum, quæ emanant ex ſacra Pœnitẽtiaria? ibid. pag.* 124.

7. *An poſſunt Regulares per priuilegia ſua abſoluere alios Regulares alterius Religionis, ſi ad ipſos confugiant? pag.* 124. *An, & quid, ſi cum conſenſu Superioris? An, & quid, ſi in itinere? Et tunc an poſſit quilibet, etiã ſimplex Sacerdos, & non Regularis? An, & poſſint etiam à peccatis quæ in Ordine reſeruata ſunt? ibid.*

8 An *excommunicatus, vel ſuſpenſus, &c. toleratus, vel non toleratus, poſſit validè, et licitè à peccatis abſoluere, et poſſit validè, et licitè alios actus exercere? vide de cenſuris, et caſibus reſeruatis, vbi multa huc ſpectãtia reperies.*

9 *An poſſit* Archiepiſcopus, *dum Prouinciam viſitat, prouincialis confeſſiones audire? pag.*131.*n.*14. *An, et quid aliud tunc poſſit? vide de iuriſdictione in genere, præcipuè Archiepiſcopi, et Epiſcopi.*

10 An *poſſit quis in foro conſcientiæ, antequam denunciet, abſolui, ſi infirmum propoſitum habeat denunciandi, quamuis in Edicto* Inquiſitorum *dicatur, vt priùs denunciet? pag.*138. *num.*10.

11 *An poſſit, quin et debeat abſolui abſque eo, quòd iuret, vel voueat in poſterum ſe ſatisfacturum, vel non admiſſurum amplius aliquod peccatum? ibid.*

12 *An poſſit in mortis articulo à Sacerdote excommunicato, etiam non tolerato, vel ab hæretico, etiã denunciato recipere propter neceſſitatem Sacramentum Pœnitentiæ?* Item Sacramentum *Baptiſmi? pag.*157. *et* 158. *Item, et alia Sacramenta, vel ſaltem, ſi ab illo Sacramentum pœnitentiæ habere non poteſt, recipere ſacrum Viaticum? An, et quid intelligatur per mortis articulum? ibid. vide etiam de caſibus, et cẽſuris reſeruatis, de hæreſi, et de irregularitate.*

13 An *poſſit ſine peccato mortali (ſi ſperet de peccatis ſuis ſe eſſe cõtritum) recuſare ob hæreſis deteſtationem, confiteri Sacerdoti hæretico, quamuis ab illo periculum peruerſionis non timeat? ibid.*

14 *An, et ob quas cauſas, ſeu impedimenta poſſint Epiſcopi abſoluere à graui Clerici percuſsione contra Canonem,* Si quis ſuadente Diabolo; *et ab alijs caſibus, et cenſuris Pontifici reſeruatis (etiam in Bulla Cœna Domini)*

mini) & quomodo? pag. 158. 159. 160. 161. & 162. vide etiam de Caſibus, & Cenſuris reſeruatis? An eodem modo poſſint etiam Regulares? ibid.

15 *An licentia eligendi ſibi Confeſſorem, expiret morte concedentis? pag. 162. & 165. vbi multos caſus inuenies.*

16 *An licentia audiēdi confeſſiones, vel abſoluendi à reſeruatis Papæ, vel Epiſcopo, expiret morte delegantis? pag. 163.*

17 *An licentia audiendi confeſſiones à Parocho conceſſa, expiret morte Parochi concedentis? num. 4. & 5. & pag. 164. num. 7.*

18 *An licentia audiendi confeſſiones vel abſoluendi à reſeruatis (quæ generalis ſit, & non ratione officij concedatur) expiret morte cōcedentis? n. 7. An, et iuriſdictio in foro externo contentioſo generatim, & ad vniuerſitatem cauſarum delegata? ibid. & pag 164. num. 8. An, & officium Inquiſitorum? ibid. An, & facultas concedendi beneficia in certa Eccleſia idoneis perſonis? An, & iuriſdictio conceſſa cognoſcendi in prima (vt vocant) inſtātia? ib. An, & facultas ſuſcipiendi Ordines ab alieno Epiſcopo, celebrandi in Oratorio priuato, aſſiſtendi matrimonijs, veſcendi ouis, & lacticinijs in Quadrageſima, &c. ibid. Et an benedictiones conceſſæ à Papa applicari etiā poſſint mortuo Papa? pag. 161. num. 3.*

19 *An facultas abſoluendi vnam, vel etiam plures, ſed determinatas perſonas? Item diſpenſandi cum vna, vel etiam cum pluribus, ſed determinatis perſonis? Item, & omnis alia facultas expiret morte concedentis? pag 165. num. 11. vbi multos caſus reperies.*

20 *An etiam gratia facienda expiret morte concedentis, quamuis delegatio, ſeu conceſſio facta ſit auctoritate Sedis, ſeu dignitatis, quæ non moritur? pag. 166.*

21 *An, ſi perſona publica iuſtitiam adminiſtrans lædat ius alterius, peccet grauius, quàm fur, & teneatur in confeſſione circumſtātiam iſtam explicare? pag. 210. num. 4. 5. & 6.*

22 *An vſurpatio, detentio, ſuppreſſio, occupatio, vel defraudatio eorum, quæ à fidelibus ad Dei honorem oblata, vel donata ſunt (ad finē, vt ab Eccleſiaſticis ad pauperum ſuſtentationem, templorū fabricam, vel ad alia ſimilia opera pia conuertantur) ſit tantùm furtum, vel etiam ſacrilegium? pag. 289. An ſit etiam contra Immunitatem Eccleſiaſticam? ibid. Et an idem dicendum, poſtquam eorum facta fuerit applicatio pauperibus, vel miniſtris Eccleſiæ? ibid. An & quando bona propria Clericorum gaudeant eodē iure, & priuilegio, quo gaudent bona Eccleſiarum, quando non? pag. 294.*

DE INDVLGENTIIS, & Iubilæo.

1 *An Indulgentiæ poſſint concedi etiam non ſubditis? pag. 70. nu. 4.*

2 *An exempti poſſint participare Indulgentias Epiſcopales, & an in ea re poſſint (ſicut in diſpenſatio-*

tionibus votorum, iuramentorũ, & irregularitatum, nec non et in abſolutione à caſibus, et cenſuris reſeruatis) ſubijcere ſe iuriſdictioni Diœceſani? ibid.n.3.et 4.

3 *An Epiſcopi, et quicũque alij Prælati poſſint dare licentiã ſuis ſubditis, vt ab alieno Epiſcopo conceſſas indulgẽtias lucrentur? ib. n.5.*

4 *An Epiſcopus, vel Papa, etc. cùm largitur Communitati Indulgẽtias, poſſit illarum particeps fieri? ibid.n.5.et pag.220.num.7.*

5 *An Indulgentiarum conceſſio latè ſit interpretãda? Et an, ſi concedatur Indulgentia Eccleſiæ, intelligatur de perpetua? ibid.*

6 *An, ſi cõcedatur Indulgentia populo, intelligatur cõceſſa etiã Clero; et conceſſa Clero, intelligatur cõceſſa etiã Epiſcopo, et Religioſis? ibid pag.71. An nomine populi veniat Clerus, et nomine Cleri veniant Epiſcopus, et Religioſi? ibid.*

7 *An, ſi concedatur Indulgentia Eccleſiam viſitantibus, intelligatur conceſſa, vt quoties quis in die viſitat, toties illam lucretur? ibid. Et an, qui in prima hebdomada lucratus eſt Iubilæum, poſſit in altera hebdomada, repetendo opera in illo præſcripta, iterum illud lucrari? ibid.*

8 *An, ſi concedatur Indulgentia Eccleſiam viſitantibus, intelligatur conceſſa etiam ijs, qui cùm ob hominum multitudinem ingredi non poſſint, foris ſtant, et orationem iniunctam perficiunt? ibid.pag.74.*

9 *An, ſi concedatur Indulgentia Eccleſiæ, perſeueret Indulgentia etiam diruto templo? ibid. An, et perſeuerent etiam cœtera priuilegia? An, et quid, ſi ita deſtruatur Eccleſia, vt ſub eodem titulo, et patrono transferatur in alium locum? ibid.*

10 *An Archiepiſcopus, dum prouinciam viſitat, poſſit Indulgentias concedere? Item, et benedicere populo? pag.13. vide etiam de Iuriſdictione, vbi multos caſus inuenies.*

11 *An virtute Iubilæi, vel Bullæ Cruciatæ fieri poſſit abſolutio in vtroque foro, vel ſolùm in foro conſcientiæ? An, et quid ſit forũ conſcientiæ? pag.133.n.12. vide etiam de Cenſuris, et caſibus reſeruatis, vbi multa huc ſpectantia reperies.*

12 *An, cùm in Iubilæo, vel Bulla Cruciatæ, etc. datur facultas abſoluendi ab omnibus cenſuris, pœnis, et ſententijs, veniat etiam facultas diſpenſandi ab irregularitatibus? pag.145.num.5.*

13 *An Indulgentiæ ſeu Benedictiones conceſſa poſſint applicari etiã mortuo concedente? pag.162. n.3.*

14 *An, vt Indulgentiæ ſint validæ, debeant concedi ex iuſta cauſa? pag.194.num.2.*

15 *An Papa, Epiſcopus, etc. poſſit ſibi ipſi conferre Indulgentias, abſoluendo ſe à debito pœnæ etiam iniuſtè? pag.219.n.6.et pag.220. num.7.*

DE SACRAMENTO Euchariſtiæ.

1 *An, ſi quis adminiſtret Sacramentũ Euchariſtiæ, ſicut et matrimonij, in peccato mortali, peccet*

cet mortaliter? pag.121.nu.9. An, etiamſi adminiſtret in excommunicatione? pag. 119. vide etiam de Cenſuris.

2 *An in mortis articulo poſſit quis à Sacerdote excommunicato, etiã non tolerato, vel ab hæretico, etiã denunciato, ſuſcipere ſacrum Viaticum, ſi Sacramentum pœnitentiæ ab illo obtinere non poſſit? pag. 157. An, et in eodem articulo poſſit ſuſcipere ab eodem alia Sacramenta? Et quid ſit mortis articulus? ibid. vide etiam de caſibus, et cenſuris reſeruatis, de hæreſi, et de Irregularitate.*

DE MATRIMONIO.

1 *An validum ſit matrimonium, ſi Parochus matrimonio aſsiſtens ſit adminiſtratione interdictus, vel ſuſpenſus, vel excommunicatus, etiam non toleratus, vel per ſententiam officio priuatus? pag. 116. et 117. An, et quid, ſi ſit actualiter ab officio depoſitus? ibid. Et quid dicendum de Vicario ad nutum amouibili? pag. 117. n. 2. et 3. et de omni alio, qui poteſt aſsiſtere, de quo vide pag. 120.*

2 *An validum ſit matrimonium, ſi Parochus excommunicatus, aut alia cenſura detentus, nõ toleratus, concedat licentiam aſsiſtendi matrimonio Sacerdoti non cenſurato? num. 4.*

3 *An validum ſit matrimonium, ſi Parochus non ſit excommunicatus, vel alia cenſura detentus, ſed ſubſtituat, vt aſsiſtat, Sacerdotẽ excommunicatum, aut alia cenſura detentum, etiam non toleratum? ibid. n. 4 vide etiam de cenſuris, vbi multos caſus reperies.*

4 *An validum ſit matrimonium, ſi Parochus in Parochia aliena matrimonio aſsiſtat, dummodo ſit proprius, vel vtriuſque, vel ſaltem alterius ſponſorum Parochus? pag. 117. n. 1. An ſaltem peccet? ib. Et an, ſi vnus ſponſorum ſit vagus, poſsit aſsiſtere quicunque Parochus, et quomodo? ibid.*

5 *An validum ſit matrimonium, ſi Parochus matrimonio aſsiſtens non ſit Sacerdos? pag. 118. n. 1. Et an, ſi det aſsiſtendi licentiam non Sacerdoti? ibid. n. 2. et 3.*

6 *An validum ſit matrimonium, ſi Parochus matrimonio aſsiſtere inducatur vi, aut dolo? pag. 120. num. 3. An ſaltem ſit illicitum, et in omni caſu? ibid.*

7 *An validum ſit matrimonium, ſi teſtes, qui aſsiſtunt, ſint excommunicati, etiam non tolerati? ibid. n. 2. An, et qualis debet eſſe illorũ aſsiſtentia, vel præſentia? n. 2. An debeant eſſe vocati, ſeu rogati? n. 3. Et an habere eas qualitates, quæ in cauſis tam ciuilibus, quàm criminalibus iure ordinario neceſſariæ ſunt? num. 4.*

8 *An validum ſit matrimonium, ſi contrahentes principales ſint excommunicati, etiam non tolerati? pag. 121. n. 7. An ſaltem illicitum? ibid. An, et validi ſint actus, quos excommunicatus non toleratus exercet ratione publici officij? Itẽ an validi ſint contractus (in quibus de ſubſtantia requiritur præſentia Notarij) ſi hic ſimiliter excõmunicatus non toleratus ſit? vide etiam de Cenſuris.*

9 An

9 *An Sacerdos Catholicus poſsit aſsiſtere, v.g. in Germania matrimonijs hæreticorum, quos in ſua Parochia habet? n.9. Et an apud nos poſsit aſsiſtere matrimonijs excommunicatorum, et eorum, qui notorij peccatores ſunt? ibid. An, si aſsiſtat exiſtens ipſe in peccato mortali, sicut et si exiſtẽs in peccato mortali Euchariſtiam adminiſtret, peccet mortaliter? ib.*

10 *An, ſi matrimonium contrahatur cum abſente per nuncium, vel per literas, ſufficiat, vt abſens exprimat conſenſum ſuum alijs, vel requiratur, vt eodem modò exprimat illum ei, qui illũ petit? An, et quid, ſi mens petentis ſit in oppoſitum? pag.167. n 9.*

11 *An ſi Iudex matrimonium, quod ſecundùm publica allegata validum apparet, inualidum eſſe cognoſcat, præcipere, vel ſuadere poſsit, vt cõſũmetur? pag.199. n.6.*

12 *An, ſi quis, niſi cum conſanguinea matrimonium contrahat, magni mali metum patiatur, poſsit cum illa contrahere? Item, et an poſsit, non obtenta à Papa diſpenſatione, illud conſummare? pag.212. num. 6. vbi alios caſus reperies.*

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ERRATA.

Pagina.	Linea.	Errata.	Corrige.
22	5	Corollarij VIII.	Corollarij VII.
31	42	Corollarium II.	Subcorollarium II.
151	21	impedire	impendere
152. & 153	31 20	Doctores Inquiſitores	Domini Inquiſitores
154	42	patrem	fratrem
197	37	addita	addicta
223	6	vndecimò	ſecundò
323	41	Eccleſiaſticus	ſecularis
355	13	ſenſu	cenſu

351 poſt num.106. deſunt hæc verba: Dicant eos, falſum dixiſſe

234 num.5. poſt ly: *Præcedenti*, deſunt hæc verba: Si autem ſint noti, patet ex dictis in præſenti dubitatione.

67 num.1. deſiderantur hæc:

SVBSECTIO XXVI.

Proponitur circa dicta Aduertendum.

209 num.5.	11	Confirmatur vndecimò	Confirmatur ſecundò
ibid.	18	Et ſic abſolui poſſe	abſolui poteſt

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

INDEX MATERIARVM

Quæ corollariè, & incidenter in hoc Tomo tractantur.

I.

DE Conſcietia dubia.pag.1.

II.

De Conſcientia opinatiua, ſeu probabili. 3.

III.

De Legibus, Statutis, & Præceptis. Ibid.

IV.

De Summo Pontifice. 11.

V.

De Concilio Generali, & alijs Concilijs inferioribus. 17.

VI.

De Iuriſdictione aliorum, & præcipuè, Archiepiſcopi, & Epiſcopi. 18.

VII.

De Principe, ſeu Rege. 20.

VIII.

De Prorege. 32.

IX.

De Iudice, & Magiſtratu. 34.

X.

De Pœnis. 42.

XI.

De Gratijs, & Reſcriptis. 45.

XII.

De Priuilegijs. 47.

XIII.

De Conſuetudine. 52.

XIV.

De Subdito. 55.

XV.

De Cenſuris. 56.

XVI.

De Caſibus, & Cenſuris reſeruatis. 64.

XVII.

De Irregularitate. 71.

XVIII.

De Hæreſi. 75.

De Bel-

X I X.

De Bello, & Duello. 81.

X X.

De Reſtitutione. 83.

X X I.

De Gabellis, Tributis, & Collectis. 87.

X X I I.

De Subſidio Charitatiuo. 93.

X X I I I.

De Homicidio. 94.

X X I V.

De Venatione. Ibid.

X X V.

De Contractibus. 95.

X X V I.

De Donationibus. 98.

X X V I I.

De Mutuo. 100.

X X V I I I.

De Emptione, & venditione. Ib.

X X I X.

De Negotiatione. 101.

X X X.

De Actibus, & Iudicijs in vtroque foro. 103.

X X X I.

De Reo. 105.

X X X I I.

De Teſte. Ibid.

X X X I I I.

De Denunciationibus. 106.

X X X I V.

De Appellationibus. Ibid.

X X X V.

De Beneficijs. 107.

X X X V I.

De Voto, & Iuramento. 109.

X X X V I I.

De Eccleſiaſtica Immunitate. 113.

X X X V I I I.

De Sacramentis in genere. pag. 121.

X X X I X.

De Sacramento Pœnitentiæ. pag. 123.

X L.

De Indulgentijs, & Iubilæo. pag. 125.

X L I.

De Sacramento Euchariſtiæ. pag. 126.

X L I I.

De Sacramento Matrimonij. pag. 127.

D E